R. 20493

nõ segniter desistit. Nã q̃ pdicanda decẽter scribũt: nõ suo tãtũ ore: sed oĩm quos erudierũt pdicãt: nec vno tãtũ sclo, sed quotquot eorũ doctrina steterit. G. Accipio, sed vt Flaccus ait, Mortalia facta pibũt. Debem⁹ morti nos nr̃aq̃. Et Aeneas Sylui⁹ (postea Papa Pius dict⁹) de situ minoris Asię loq̃ns: Aristotelis scripta inquit aliquando tpis edacitate absumenda sunt: ideoq̃ bonũ fuerit eũ opari cibũ q̃ nõ pierit. D. Quo tpe pitura sint Aristotelis aliorũ q̃ scripta nec definitũ est a Pio: neq̃ si definitũ fuerit oĩno p̃ cõcessõ recipiẽdũ fuerit. G. Totũ assentior: sed tãta est nũc librorũ cõgeries, vt quorsũ se diuertat ignoret qlibet. D. In quo libet libro aliq̃d frugiferũ inuenies: & opus ab aliq̃bus neglectũ in magno pcio est apd̃ alios propter varias materias occurrentes. vñ vt eccl's ait, scribendi libros nullus est finis. G. Cõtra illud non multum reluctabor: sed de isto genere scribendi pleriq̃ obloquuntur: & ruga ta fronte theologos apparẽter subsannant. & id causę est q̃ pluries Aristotelẽ in physico auditu & prima philosophia cũ eius cõmentatore allegatũ inuenies, q̃ doctores ecclesiæ. D. Secundum materias occurentes nunc philosophũ nunc doctores ecclesiæ scribentes introducunt: vnũq̃ facientes aliud non omittunt: vt theologiã scientiarum deam a vera philosophia non deuiare ostendãt: & vt paruulos p̃ manuductiones in fide alant: secundũ beati Petri eloquiũ: parati semp ad sanctificationẽ omni poscenti vos rationẽ de ea quę in vobis est spe. G. Pace tua nõ satisfacis. videre em̃ nequeo quantũ theologię conducat tot friuolas positiones de relationibus/intensione formę/an sint ponenda puncta in continuo: & de cęteris id genꝰ prodigaliter pertractare, siquidẽ aditum ad theologiã hæc non ministrant: sed obfuscant & obtenebrant. Non sic autẽ ad Spartiatas Ionathas, & Machabęi scriptitarũt, libros em̃ sanctos quos p̃ manibus habuere, sibi solatio esse affirmarũt. Et Timotheo apostolus inquit. Tu permane in his q̃ didicisti & credita sunt tibi: sciens a quo didiceris: & quia ab infantia sacras literas nosti te possunt instruere ad salutẽ. Hoc ipm̃ ad Titũ scribit. In prologo quarti illius sententię noster Maior (vt in lumine patet) erat: nũc suorũ doctorũ immemor ad ea q̃ tunc floccipendit vtriusq̃ oculi aciẽ cõuertit. D. Hunc modũ scribendi in sententias a trecentis annis scriptores obseruauere: et si prẽter rationẽ id factũ esse censeas ius (vt vulgariter aiunt) cõmunis error facit, bibliam & faciliores theologię partes nõnulli exoptant, abscõsa & intricatas calculationes alii: modo (secundũ apostoli sententiã) Grecis & Barbaris debitor est theologus. Eę aũt quas existimant q̃stiones futiles crebro scalã intelligentiæ ad sacras literas capessendas p̃stant. Quinetiã in fronte huius primi Maior noster eiusdẽ est mẽtis cũ exordio quarti. sicut frequenter ab eius ore accepi, & accipio. Q̃z vero aliorũ opinationes peregrinas nõnulli recẽsent: & eas multiplici genere argumẽti exuberãti verborũ dicacitate cõfutant: nunq̃ approbauit, taliũ em̃ caducarũ positionũ succincta recitatio, earundẽ est sufficiens explosio. In materiis vero vtrinq̃ apparẽtibus maiori mora opus est: & hunc modũ tenere ratus est magister noster. G. A theologo hęc p̃supponi habent: & prius in philosophia videnda: & si ita factũ fuerit cõpendiose nõ improbauerim. D. In theologia hęc cõsulto scribẽtes interserũt. Tũ primo vt philosophos ad hoc sanctũ studiũ more Origenis inducant & alliciant: Tũ secundo quia vix iactis in philosophia solidis fundamẽtis prouectæ ætatis viri ad theologiã aduolant: qui manũ supponere ferulę in artibus erubescerent: & tñ hi sub theologię vmbra minutatim hęc colligũt: et si in his eruditi fuerint sapientiores seu serint: quia secundũ sapientẽ, audiens sapiẽs sapientior erit. Rursus non ab re relicto aratro oblectamenti gratia murẽ arator nonnũq̃ prosequit̃. & in vitis patrũ memorię proditũ est plerosq̃ nulla spe lucri perlectos: sed vitandi ocii causa rebus mechanicis operã nauasse nõ modicã. G. Nõ sic institutũ istud laudas: sed errores sub quodã velamine veri tueri satagis & id paucis tibi detegere enitar. Post q̃ em̃ magnã partẽ ocii literarii in philosophia aristotelica sentẽtiarii consumpsere: nõ modo eius scripta: sed & modũ scribendi vsurpant, vt in

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 45

R. 20493

nō ſegniter deſiſtit.Nā q̄ p̄dicanda decēter ſcribūt:nō ſuo tātū ore:ſed oīm quos erudierūt p̄dicāt:nec vno tātū ſcl̄o,ſed quotquot eorū doctrina ſteterit.G.Accipio,ſed vt Flaccus ait, Mortalia facta pibūt.Debem⁹ morti nos nr̄aq̄.Et Aeneas Sylui⁹ (poſtea Papa Pius dict⁹) de ſitu minoris Aſię loq̄ns:Ariſtotelis ſcripta inquit aliquando tp̄is edacitate abſumenda ſunt:ideoq̄ bonū fuerit eū opari cibū q̄ nō pierit.D.Quo tp̄e pitura ſint Ariſtotelis aliorū q̄ ſcripta nec definitū eſt a Pio:neq̄ ſi definitū fuerit oīno p̄ cōceſſo recipiēdū fuerit.G.To tū aſſentior:ſed tāta eſt nūc librorū cōgeries,vt quorſū ſe diuertat ignoret q̄libet.D.In quo libet libro aliq̄d frugiferū inuenies:& opus ab aliq̄bus neglectū in magno p̄cio eſt apd̄ alios propter varias materias occurrentes.vñ vt eccl̄s ait,ſcribendi libros nullus eſt finis.G.Cō tra illud non multum reluctabor:ſed de iſto genere ſcribendi pleriq̄ obloquuntur: & ruga ta fronte theologos apparēter ſubſannant.& id cauſę eſt q̄ pluries Ariſtotelē in phyſico au ditu & prima philoſophia cū eius cōmentatore allegatū inuenies,q̄ doctores eccleſiæ.D.Se cundum materias occurentes nunc philoſophū nunc doctores eccleſiæ ſcribentes introdu cunt:vnūq̄ facientes aliud non omittunt:vt theologiā ſcīētiarum deam a vera philoſophia non deuiare oſtendāt:& vt paruulos p̄ manuductiones in fide alant:ſecundū beati Petri elo quiū:parati ſemp ad ſanctificationē omni poſcenti vos rationē de ea quę in vobis eſt ſpe.G. Pace tua nō ſatiſfacis.videre em̄ nequeo quantū theologię conducat tot friuolas poſitiones de relationibus/intenſione formę/an ſint ponenda puncta in continuo:& de cęteris id gen⁹ prodigaliter pertractare,ſiquidē aditum ad theologiā hæc non miniſtrant:ſed obfuſcant & obtenebrant.Non ſic autē ad Spartiatas Ionathas,& Machabęi ſcriptitarūt,libros em̄ ſanctos quos p̄ manibus habuere,ſibi ſolatio eſſe affirmarūt.Et Timotheo apoſtolus īquit.Tu permane in his q̄ didiciſti & credita ſunt tibi:ſciens a quo didiceris: & quia ab infantia ſacras literas noſti te poſſunt inſtruere ad ſalutē. Hoc ip̄m ad Titū ſcribit.In prologo quarti illius ſententię noſter Maior(vt in lumine patet)erat:nūc ſuorū doctorū immemor ad ea q̄ tunc floccipendit vtriuſq̄ oculi aciē cōuertit.D.Hunc modū ſcribendi in ſentētias a trecentis annis ſcriptores obſeruauere:et ſi pręter rationē id factū eſſe cenſeas ius(vt vulgari ter aiunt)cōmunis error facit,bibliam & faciliores theologię partes nōnulli exoptant,abſcō ſa & intricatas calculationes alii:modo(ſecundū apoſtoli ſententiā)Greęis & Barbaris de bitor eſt theologus.Eę aūt quas exiſtimant q̄ſtiones futiles crebro ſcalā intellīgentiæ ad ſacras literas capeſſendas p̄ſtant.Quinetiā in fronte huius primi Maior noſter eiuſdē eſt mē tis cū exordio quarti.ſicut frequenter ab eius ore accepi,& accipio.Q̄z vero aliorū opinatio nes peregrinas nōnulli recēſent:& eas multiplici genere argumēti exuberāti verborū dica citate cōfutant:nunq̄ approbauit.taliū em̄ caducarū poſitionū ſuccincta recitatio,earundē eſt ſufficiens exploſio.In materiis vero vtrinq̄ apparētibus maiori mora opus eſt:& hunc modū tenere ratus eſt magiſter noſter.G.A theologo hęc p̄ſupponi habent:& prius in philoſophia videnda:& ſi ita factū fuerit cōpendioſe nō improbauerim.D.In theologia hęc cō ſulto ſcribētes interſerūt.Tū primo vt philoſophos ad hoc ſanctū ſtudiū more Origenis in ducant & allīciant:Tū ſecundo quia vix iactis in philoſophia ſolidis fundamētis prouectæ ætatis viri ad theologiā aduolant:qui manū ſupponere ferulę in artibus erubeſcerent:& tñ hi ſub theologię vmbra minutatim hęc colligūt:et ſi in his eruditi fuerint ſapientiores ęua ſerint:quia ſecundū ſapientē,audiens ſapiēs ſapientior erit.Rurſus non ab re relicto aratro oblectamenti gratia murē arator nonnūq̄ proſequit̄,& in vitis patrū memorię proditū eſt pleroſq̄ nulla ſpe lucri perlectos:ſed vitandi ocii cauſa rebus mechanicis operā nauaſſe nō modicā.G.Nō ſic inſtitutū iſtud laudas:ſed errores ſub quodā velamine veri tueri ſatagis & id paucis tibi detegere enitar.Poſtq̄ em̄ magnā partē ocii literarii in philoſophia ariſtotelica ſentētiarii conſumpſere:nō modo eius ſcripta:ſed & modū ſcribendi vſurpant, vt in

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 45

pludio primi libri dialectices Laurentius Vallensis quęrēs an plura q̄ alius quispiā Aristoteles cōpoſuerit,ſic inquit.Sed & plura cōpilauit:i quo improbitatē eius licet cognoſcas: q̄ quę cōpilat non illis refert accepta a qbus ſumpſit:ſed ſibi vēdicat:& eoſdē vbicūq̄ peccaſſe opinat citius ardentē flammā ore cōtinere poſſet q̄ non noīare.Sicut Aeneas Syluius de paleſtepſi minoris Aſiæ de Ariſtotele loquēs ſic aſſerit. Sed melius cū eo actum eſt q̄ cū reliquis:quorū opera fundit⁹ periere: & ipſe cauſa extitit cur multa perirēt: q̄ aliorū gloriā ad ſe traxit.Sicut in ſcđi libri capite de logica Valla recitat:ſic de theologia ſentētiarū iueniēs Cū rurſus ait,quicquid ifinitis libris tradiderūt,id oē pauciſſimis tradi p̄ceptis potuiſſe aiad uerto.Quid igit aliud cauſę tātę plixitatis credas fuiſſe niſi ianē arrogātiā eor⁹ q̄ dū vites lōge lateq̄ diffundi ſarmētis gaudēt vuā i labruſcā mutauerūt!Adde,qđ idigniſſimū eſt,cū captiones cauillationes calūnias video quas & exercēt & docēt,nō poſſum eis nō ſucceſere, quaſi pyraticā nō naualē rē: ſiue(vt mollius loquar) paleſtræ p̄ militia diſciplinā tradētib⁹ Erat enim dialectica res breuis prorſus & facilis,id quod ex cōparatiōe rhetoricę diiudicari pōt.& paucis interiectis dicit.Nulla doctrina mihi breuior faciliorq̄ q̄ dialectica videt,vt q̄ aliis maioribus ſeruit:quā nō intra plures quis mēſes q̄ grāmaticā intra annos perdiſcet.Sed videlicet hui⁹ puellæ parēs dū timet ne filia ſua q̄ fuſca q̄ ſtrigoſa q̄ puſilla eſt,nullos iueni at p̄cos,magnę dotis ſpecie & ābitu cōmēdādā putauit: vt mł̄tos ſollicitaret ad cōtubernīū eius.Multi itaq̄ ſine dubio ſpe diuitiarū concurrūt,ſed non fere alii q̄ plebei, obſcuri,ignobiles,oīm rerum īopes:& q alias facultates ad veras diuitias deſperarēt.Id idē rectiſſime modo nūc theologicā tractāti cōtingit, optimatū & locupletū liberi & logica & theoſophia relicta ad leges ocyſſime poſt auditas ſūmulas ruūt. Magnā affluētiā ad ſūmulas i Nauarræ collegio vel Burgūdiæ facile eſt reperire,ſed ob pœnuriā licentiandorū i fine curſus cū burſa vacua regentes diſcedūt,& totus error ē quoniā tritico relicto ad paleas currit.Quid de theologis neotericis i dialogo de libero arbitrio idē Valla dicat queſo cōſidera.D.Fallaciā nō cauſæ vt cauſæ i mediū affers digniſſime p̄fecte,multa veritati cōſona recitaſti,qm̄ in iuuenili ætate quæ ſtudio accōmoda,oēs finē ſtatuūt vt i maturioribus annis trāglle viuāt : optimatū filii oī ſtudio prætermiſſo fauore parentum ad honores paſſim cōſcēdūt.De te tuiq̄ ſimilibus minime loquor,ſed de iis quos vulgo videmus.Nō enī multi Pariſienſes de opuleta domo orti ad gradū i artibus vel theologia aſcēdūt,ſed legibus operā raptim nauant,vt demū palatini euadāt.& qualitercūq̄ theoſophia tractaret,id idem fieret.Ad dicta Laurētii reſpōdere inopportunū eſt,nulli hoīm generi (vt noſti) vir ille pepercit:et i eius dialecticę (poti⁹ in deliramentis philoſophiæ) plura errata inſeruit q̄ maculę in pardo reperiant.quia modū theologorū i dialogo quem recitas imitari noluit:omnem libertatem ab aīo iſcite eripuit.p eo cū Pogio cōſulito,ad alia de Ariſtotele ip̄reſentiarū ſubticeo.G.Hęc igit miſſa faciens ad aliud me cōuerto,xxiiii.diſtinctione noſter Maior modū illū mēti Ariſtotelis cōformem putat:q̄ minus idoneo beneficiū conferens perperā agit.id multiplíciter oppugnaui,ſed reſponſionem habui ab eo nullā.D.Hoc ab ipſo intellexi,ſuccincte & ſubtiliter in quodam codicello a te miſſo hoc impugnaſti,ſed ipſius negligētia codex ille amiſſus eſt proculdubio:quocirca (ſi placeat) veniam dabis amico,In materia em̄ p̄blematica vtrāuis ptē vt noſti tueri ſciret ſi vellet:ſed illā rōni cōformiorē putauit.G.Pro eo veniā iplorare noli. q̄ em̄ cōiūctus eſt mihi patria:tā cōiunctus eſt amicitia . Interuallū iter Tētalon & Glegornū de quo oriūdus ē bene noſti opinor.D.Optime noui:iter ſabbati in lege Moſaica vix hæc itercapedo ſuſcipit. G.Tēporis anguſtia me p̄mit: diſcedere opæpreciū eſt,bene valeas:& me noſtro Maiori commendatum facito.D.Bene valeas generoſe p̄fecte,faciam id ac lubens.

Tabula

Incipit tabula alphabetica Primi Sententiarū Magiſtri noſtri Ioannis Maioris eiuſdē ſingulariora dicta continens extracta p̄ magiſtrū Alexādrū Couan Scotū Hadyngtonēſem ab innumeris erratis in locorū aſſignatione ab Aſcēſio redempta.

A.

Tantū quantū homo eſt animal ſignificās eſt propoſitio.Folio.v. columna quarta. & fo.vi.col.j.

Abbas Ioachim ponebat tot eſſentias in diuinis quot perſonas Folio.xxxviii.columna prima.

Achab deceptus eſt per angelum malum & non bonū. fo.ci.col.i.

Actus volūtatis ſufficiens ad cauſandū aſſenſum hui⁹ deus eſt. nō ſufficit ad cauſandū aſſenſum huius deus eſt trinus & vnus.fo.iiii.co.prima in fine.

Actusomnis volūtatis eſt praxis.fo.xiiii.columna.ii.

Actus idē primo nō eſt praxis & poſtea praxis.ibidem.

Actus idem eſt velle & nolle.f.xviii.co.tertia in medio.

Actus idem producit gaudium & triſtitiam. ibidem.

Actus quo diligitur finis p̄ciſe eſt melior actu quo diligitur aliquid propter finem.fo.eodem.co.iiii.

Actus primus fidei eſt meritorius.fo.iii.co.prima.

Actus errori inuincibili cōformis eſt meritorius.ibidē.

Actus aliquis fidei ſine pia affectiōe producitur. fo.iii. columna ſecunda.

Actui facto i peccato mortali dat gratia. fo.xlviii.co.i.

Actus cadens in duo obiecta copulatim non æquiualet duobus actibus quorum vnus cadit in vnum illorum obiectorum,& alter in aliud.fo.xlvii.co.ſecunda.

Actus omnis elicitus a gratia eſt meritorius vitę æternæ.fo.eodem.columna tertia.

Actus meritorius & non meritorius ſunt eiuſdem ſpeciei.fo.xlviii.columna ſecunda.

Actus productus ab habente gratiam non ſemper eſt meritorius.fo.xlix.columna prima.

Actus producens ex maiori charitate non ſemper eſt magis meritorius.fo.l.co.prima.

Actus æquales eliciti ab imparibus gratijs ſunt æque meritorij.ibidem.co.tertia.

Actus remiſſior aliquando eſt magis meritorius q̄ intēſior.ibidem conſequenter.

Actus quilibet producit habitum.fo.li.co.ij.in fine.

Actus exterior non addit bonitatem nec malitiā ſuper actum interiorem.fo.lix.co.prima.&.iiii.

Actui exteriori bono vel malo reſpondet actus interior conformis.ibidem col.quarta.

Actus exterior in ſacramentis auget gratiā. fo.lx.co.j.

Actus exterior conducit ad liberationem pœnæ, ſed nō ad maius meritum.ibidem.co.ſecunda.

Actus exterior eſt ita malus ſicut iterior & eiſdem vna & eadem pœna reſpondet.fo.eodē. col.iii.&.iiii.

Actus exterior quid eſt.fo.lxii.co.tertia.

Actus imperatus quid eſt.ibidem.

Actus aliquis eſt intrinſece malus,ſed nullus eſt intrinſece bonus.fo.lxiii.co.j.&.ii.

Actus ſecūdus eſt tā meritorius q̄ primus.fo.lxvi.co.ii.

Actus aliquis dementorius eſt ita demeritorius ſicut meritorius eſt meritorius.Fo.lxvi.col.ii.in fine.

Actus & habitus quo diligitur Sortes vt Sortes nō diſtinguitur ſpecie ab actu & habitu quo diligitur Plato vt Plato.fo.lxvi.col.quarta.

Adulterium non ſemper maius eſt peccatum q̄ fornicatio.fo.lxi.columna tertia.

Aer ſcđm Ockam ſuſcipit in ſe albedinem. folio.xxxv. col.prima.

Agens corrūpit aliquid cū quo nunq̄ ſimul fuit. fo.xxi. columna tertia.

Agens non ſemper citius agit in propinquum q̄ in diſtans.fo.lxxviii.co.ſecunda.

Agens an intēdat aſſimilare paſſum i gradu vel in actuitate.fo.cxiii.columna quarta.

Agens idem naturale ad effectus oppoſitos & ſuo effectui naturali impertinentes concurrit. fo.ii.col.ſecūda. & fo.xxi.columna prima.

Agens minus nō impedit partem maioris ei æqualem a toto effectu ſed a tanto.fo.eodem.co.ſecunda.

Agens naturale aliquando ad ſui effectus naturalis corruptionem concurrit.fo.iii.co.prima.

Alexander Macedo inſidijs vti noluit. fo.cii.co.prima.

Alexander papa timore Frederici imperatoris fugit ad Venetos in habitu Archimagiri.ibidem.

Aliquid fit albius per potentiam diuinam ſine additione albedinis.fo.lxxiiii.co.quarta.in fine.

Aliquid eſſe quo maius cogitari nō poteſt duplicem habet ſenſum.fo.xxxi.columna prima.

Aliquis peccauit mortaliter in aliquo tempore in cuius quolibet inſtanti fuit in gratia.fo.lvi.col.prima.

Angelus potuit peccare & mereri in primo inſtanti ſui eſſe.fo.lvi.columna tertia.

Angelus primus peccans nō habuit notitiam intuitiuam dei perfectam.fo.xxi.co.quarta.

Anglus contingentię pro quo ſupponit.fo.lxv.co.j.

Anglus qdā dormiēdo occidit hominē.fo.lxviii.co.iiii.

Angli non ſinunt pecuniam de patria tolli a mercatoribus illinc redeuntibus.fo.cxx.co.ſecunda.

Anima p̄ ſtatu vię poteſt cognoſcere intuitiue ſeipſam ſuam cognitionem ſed nō habitus. fo.xxxii.co.quarta.

Anima non poteſt pro ſtatu vię aliquod indiuiſibile ad extra cognoſcere.fo.xxxiii.co.prima.

Anima ſeparata poteſt viſibile quātūcūq̄ paruum videre.fo.xxxvii. co.quarta.

Anima Chriſti nō cōtinuauit iſtā volitionē volo mori p̄ ſalute humani generis poſt mortē.fo.lv.co.j.in fine.

Aia Xp̄i nō eſt p̄fectior eſſentialiter aia Iudę.fo.ciii.co.i.

Anima vna p̄ciſe in homine eſt ponēda. fo.lxix. co.iiii.

Anima rationalis cum primum eſt in rerum natura informat corpus.fo.lxxiii.co.quarta.

Apoſtoli in gratia confirmati erant viatores.fo.j.co.ii.

Appetitus ſenſitiuus non fit ſine cognitione.xxi.co.iii.

Aqua tepida nō habet oēs p̄tes ſuas tepidas.f.lxix.co.j.

Aqua incipit habere caloꝛem vt duo per vltimum non eſſe:& habere per totū primū ſui eſſe. fo.lxiii.co.tertia.

Archimagiri tangunt lebetē in fine decoctionis ſine lęſione & non in medio vel prope imitiū.fo.lxxiiii.co.iiii.

Argumentum Topicum non producit ſcientiam vel fidem.fo.j.columna ſecunda.

Argumentum Topicum, ratio dialectica, auctoritas ſufficiens idem ſunt.fo.i.columna quarta.

Argumentum Anſelmi non concludit euidenter deum eſſe.fo.xxx.columna quarta.

Aristoteles & Auerrois negauerunt deum alia a se intel ligere. Folio.xcii.columna prima.
Aristotelis argumenta ad negãdam prouidentiam dei sunt mualida.fo.xcv.co.iii.
Aristoteli falso imponitur a quibusdam ꝙ teneat nullã propositionem de futuro esse veram. fo.xciiii.co.iiii.
Ars & prudentia multifariã differunt.fo.xv.co.iiii.
Articuli fidei non sunt cõtra rõnẽ naturalẽ. fo.iii.co.ii.
Ascendere est recedere a centro.fo.lxxi.co.iii.
Assensus consequentis aliquando est intensior assensu antecedentis.fo.ii.co.prima.
Assensus primi crediti partialiter & primi opinati tota liter a ratione Topica producitur.fo.eodẽ.co.iii.
Assentire huic corpus Christi est sub istis speciebus, assensu fidei non teneor.fo.iii.co.iii.
Assensus propositionis necessarię nõ semper est euidẽs. fo.ix.col.tertia.
Assensus & dissensus disiũctiuę vel copulatiuę ab assen sibus partium distinguũtur.fo.vi.co.iii.
Assentire possumus alicui propositioni de potentia dei absoluta (sed nõ naturaliter) terminorum significatio nibus ignoratis.fo.vii.co.quarta.
Assensus vel dissensus non est terminus communis vel singularis,fo.viii.col.tertia.
Assensus nunq̃ est dissensus.ibidem.co.quarta.
Assentiens maiori & minori & bonitati consequentiæ in diuersis locis non assentiet conclusioni. Folio.x.co lumna secunda.
Assensus discursus theologici nõ est scięcia subalternata scientiæ dei & beatorum,sed est fides.fo.xi.co.prima.
Assentiens vni propositioni non habet iudiciũ aliquod de eius opposito.fo.xii.co.ii.
Assensus maioris & minoris & bonitatis cõsequentiæ sunt sine assensu cõclusionis per tẽpus. fo.eodẽ.co.iiii.
Assensus quo assentimus premissis & cõclusioni distinguitur ab assensibus præmissarum & cõclusionis.fo.ix. columna prima.
Assensus idem est propositionis euidentis & inuidentis.fo,eodem.co.tertia.
Attributum quid est.fo.xlii.co.prima.
Auctoritas est propositio autentici viri. fo.xi.co.iiii.
Augmentum causæ particularis arguit incrementum effectus.fo.x.co.prima.

B.

Immediate post hoc erit calidius q̃ immediate post hoc erit.fo.lxxiiii.co.ii.
Baculus ignitus circũrotatus non facit circulum igneum.fo.xxxiiii.co.iiii.
Beatitudo de potentia dei absoluta dari potest sine visione dei.potest etiam dari sine dilectione. fo.xx.colũna quarta in fine.
Beati non gaudent de habitione dei sed de deo habito immediate.fo.xxii.co.quarta.
Belua multorum capitum plebs. Folio.xxviii. colũna quarta.
Binarius duarum animarũ non est perfectior vna anima.fo.ciii.co.prima.
Bouicidium potest esse tantũ peccatum quantũ homicidium.fo.lvii.co.iii.in fine.
Brutum nõ potest notitiam abstractiuam alicuius rei cuius habet species habere nisi illę potentiã magis moueant q̃ alię.fo.xx.co.iii.
Bruta omni libertate carent licet in aliquo participare videntur.fo.xxv.col.ii.&.iii.

C.

Calor naturalis ẽ substãtia subtilis.f.lxx.co.j.
Calor magis actiuus est q̃ resistiuus:siccitas contra.fo.lxxi.co.prima.
Calor incipit esse & incipit esse calor nõ equalent.fo.lxxiii.co.tertia.
Canis format notitiam leporis antea visi quem iudicat per talem callẽ transiuisse.fo.xxxii.co.ii.
Canonizare sanctum est catalogo sanctorum ascribere fo.iii.co.quarta.
Capacitas animę duplex.fo.lxxvi.co.tertia.
Capacitas passiua est maior capacitas q̃ actiua. folio lxxvii.co.prima in fine.
Carentia omnis imperfectionis & omnis perfectionis positio in deo naturaliter est ponenda.fo.xxx.co.j.
Causa non semper est illud per qđ conuenięter respõdet ad quęstionem propter quid. fo.xix.co.ii.
Causa totalis tripliciter accipitur.fo.xxix.co.ii.
Causa duplex pertingens effectum & non pertingẽs effectum.ibidem.co.iii.
Causa prima libere concurrit ad effectus. fo.cxvi.co.ii.
Causæ essentialiter subordinatę & accidentaliter differunt.fo.xxviii.co.quarta.
Causæ naturales ciusdem rationis aliquãdo producũt effectus diuersarum rationũ.fo.xxxiiii. col.ii.
Causans odiũ dei non semp odit deum.fo.lxiiii.co.iiii.
Certitudo fidei assensui fidei idẽtificatur.fo.ii.co.j.
Charitas p mortale corrũpit,ſz nõ remittit. f.iiii.c.iii.
Charitas creata est ponẽda accidens animæ inhærens. fo.xlvi.co.iii.in fine.
Charitas de lege necessaria est ad salutẽ.ibidẽ.co.iiii.
Charitas successiue inclinat ad contraria. fo.xlvij.col. quarta.& fo.l.co.iiii.
Charitas totũ actũ meritoriũ & quãlibet ptẽ ei⁹ cũ volũtate producit. fo.xlvni.co.ij.& fo.xlix.co.j.
Charitas nõ necessitat voluntatẽ.fo.xlviii.co.iiii.
Charitas ad actum elicitum voluntatis & non ad actũ imperatum exteriorem concurrit.fo.l.co.quarta.
Charitas scãm doctorem Subtilẽ terminatur in maximũ,quod est probabile.fo.lxxvi.co.ii.
Charitas infusa est remissibilis sed nũq̃ remittetur. fo. lxiiii.co.quarta.
Circũstantia temporis auget meritũ.fo.lvii.co.ii.
Cyrus quẽlibet militẽ sui exercitus sine doctore extrinseco proprio nomine salutabat.fo.xcii.co.ii.
Cogi quid est.fo.xxvi.co.ii.
Colens aliquẽ pro sancto de quo dubium est an sit sanctus peccat.ibidem.
Color medius dupliciter capitur.fo.lxx.co.prima.
Colere licet publice & occulte aliquẽ non canonizatum pro sancto.fo.iiii.co.prima.
Comedere seu gustare cibũ q̃ nõ ẽ nõ possũ. f.xxxi.c.iii.
Componere & cõstituere differũt.f.lxxxviii.co.iii.i fine
Conceptus simplicis vna pars distribuitur & alia confunditur.fo.iiii.co.quarta.
Concept⁹ qlibet intẽsibilis & remissibilis est. fo.v.co.j.
Concursus dei augetur ex concursu causarum secundarum.fo. C.co.ii.
Conformitas volũtatũ tripliciter fit.fo.cxvii.co.ii.
Creatio actiua dei non distinguitur a creatione possibili.fo.xxx.co.tertia.
Credere trinitatem capitur.fo.j.co.ii.
Credere est actus voluntatis tanq̃ imperatus: & intellectus tanq̃ elicitus.fo.eodem.col.quarta.

Concepto patre concipitur filius:concepta essentia cõcipitur persona.fo.xxiiij. co.iij.&.iiij.
Cõceptus communis qualiter generatur. folio.xxxvj. columna quarta.
Conclusiones theologicę sunt varietates non formaliter in sacra scriptura contentę:sed ex his deducibiles.folio.xj.col.prima.
Conclusio practica sequitur ex duabus p̃missis: quarũ vna est practica & alia speculatiua.fo.xv.co.iij.
Conditiones in canonizatione sanctorum obseruandę quę sunt.fo.iij.co.tertia.
Conditiones requisitę ad diuisionem sufficientẽ ad inferẽdum vnum membrorum de maximo & minimo. fo.xxxvij.col.prima.
Conatus voluntatis est voluntas.fo.xlix.co.iiij.
Conatus plus facit ad rationem meriti q̃ gratia. folio. eodem.col.tertia.
Cognitio aut potius continuatio tẽporis non requiritur ad peccatum.fo.iiij.co.quarta.
Cognitio partialiter cõcurrit ad volitionem.folio.xxj. columna prima.
Complexe significabilia non sunt ponenda. folio.xvj. columna prima.
Comprehendere quid est.fo.xvij.col.secunda.
Corpus finite intẽse album per additionem albedinis desinit esse album.fo.lxxxij.col.iiij.& seq.
Corpus aliquod est calidum & semper efficitur calidi⁹ caliditatem deperdendo.fo.lxxxj.co.tertia.
Corporis nõ calidi quęlibet pars proportionalis est calida.ibidem.
Corpus sphęricũ nõ tangit planum.fo.lxxxvij.col.iij.
Corpus difformiter longũ est ita longum sicut lõgissima pars eius.fo.lxxxv.co.iiij.& fo.cxiij.co. quarta.
Corpus vnũ dicit maius alio dupliciter.fol.cix.col.iij.
Corpus vnum equale in intẽsione & quãtitate cũ alio est eo in infinitum actiuius.fo.cxiiij.col.j.
Corpus in infinitũ vniformiter calidum non semp est infinitę actiuitatis.fo.cxiiij.co.secunda.
Corpus finite calidum per finitę quãtitatis per rarefactionem acquisitionem efficitur infinite calidum.folio lxxxj.co.secunda.
Cor primo & vltimo informatur ab anima. fol.lxxiij. columna quarta.
Copula secũdũ de Castro est tota ꝓpositio.fo.v.co.iiij.
Consequẽtia bona p additionẽ eiusdẽ termini antecedẽti & ꝓsequẽti desinit esse bona.fo.xxij.co.quarta.
Conseruatio dupliciter capitur.fo.lxxxiij.col.iiij.
Conseruans duplex.ibidem.
Contenta sub eadem specie non semper eque conueniunt.fo.iiij.col.quarta.
Continuatio naturalis actus non est peccatum. folio. liiii.columna quarta.
Contrarietas multiplex.fo.lxviij.co.iiij.& seq.
Contingens bifariam capitur.fo.xcij.co.iii.&.iiii.
Contingentia rerum futurarum stat cum præscientia dei.fo.xcv.co.tertia.
Contradictorio vno posito deponitur reliquum.folio xcvj.co.ij.& tertia.
Conuersio p cõtrapositionẽ nõ est bona cõsequẽtia nec conuersio.fo.xl.co.quarta.
Continere primo virtualiter quid est.fo.xvj.co.tertia.
Continentia virtualis duplex.ibidem.
Culpa minor multotiẽs punitur grauiori pœna q̃ maior.fo.lx,col.iiij.&.lxj.col.j.

D

Daniel falsos senes subtiliter conuicit.fo. cxi. columna quarta.
Decem gradus grauitatis in secũdo loco additi non tantum faciunt descendere sicut decem gradus in primo loco additi.fo.liiij.co.j.
Decipere directe quid est.fo.c.co.iii.&.iiii.
Deleri de libro vitę dupliciter capit.fo.xcvii.co.iiii.
Demonstratio non producit fidem.fo.j.co.ij.
Demonstratio & voluntas non producunt perfectionem assensum(licet bene argumentum topicum & voluntas)q̃ demonstratio sine voluntatis concursu.folio eodem.columna quarta.
Dęmones credunt & contremiscunt quo modo intelligitur.fo.ij.col.ij.
Deus non potest se solo producere fidem. folio secũdo. columna quarta.
Deus est iudicium omnium verorum & dissensus falsorum.fo.vj.col.prima.
Deus semper fruitur vel vtitur nobis.fo.xviij.co.j.
Deus inquantum deus,est subiectum theologię.folio. xvij.co.secunda.
Deus non cognoscit aliquid scientifice.fo.x.col.iiij.
Deus est,non est per se nota beatis. fol.xxviij.col.j.
Deus est,non est euidens in lumine naturali. ibidẽ columna prima & tertia.
Deus potest informare materiam secundum Ioannẽ de ripa.fo.xxx.col.quarta.
Deus non mouet per loca & tẽpora.fo.xlij.co.ij.
Deus necessario est creans vel non creans:est vera.folio xlij.col.secunda.
Deus ponitur in predicamento.fo.xliij.co.j.
Deus est simplicior angelo & anima intellectiua.folio xliij.co.prima.
Deus potest vnam rem per instans solum conseruare. fo.lvj.in fine.& fo.lvij.in principio.
Deus nõ potest plura scire q̃ scit.fo.xcv.co.iiij.in fine.
Deus quãlibet partẽ ꝓtinui videt.fo.xcij.co.ij.
De⁹ in lumine naturali ponẽdus est alia a se cognoscere.fo.xcij.co.prima.
Deus in essentia simplex complexe cognoscit. fol. xcij. columna tertia.
Deus est notitia apprehensiua falsi:sed nõ iudicatiua. folio.xcv.co.tertia.
Deus est vbiq̃ per præsentiam potentiam & essentiã. fo.xciij.co.prima.
De⁹ est in loco infinito imaginario extra cælũ.ibidem.
Deus effectus naturaliter & secundus fidem cõseruat. folio.lxxxiii.co.quarta.
Deus nõ potest decipere nec decipi.fo.c.co.ij.
Deus ad oẽm effectum equaliter concurrit.fo.c.col.j.
Deus poterat fecisse mundum istum meliorem accidẽtaliter sed non essentialiter.fo.cij.co.ij.
De⁹ põt mũdũ ꝑfectiorẽ isto essentialr ꝓducere. ibidẽ.
Deus non videt supremum indiuiduum creaturæ ꝓducibile ab eo.fo.cii.co.iii.
Deus potest creare infinitum multitudine magnitudine & intensione.fo.cvii.co.iii.
Deus potest mouere corpus infinitum vndiquaq̃ circulariter & recte.fo.cxii.col.ii.
Deum esse infiniti vigoris naturali ratione cõcludi nequit.fo.cxv.col.ii.
Deus vult oẽs homines saluos fieri dupliciter exponitur.fo.cxvii.co.j.

Dependere in incontinendo & dependere in efficiendo differunt.fo.xvj.col.iiij.
Descendere est appropinquare centro.fo.lxxj.co.iij.
Desperatio est actus voluntatis & non intellectus.folio.cxix.col.ij.
Delectatio & tristitia sunt actus voluntatis.folio.xxii.col.ij.&.iiij.
Difformitas peccati est pctm̃ difforme. fo.xcix.col.iiij.
Difformitatis peccati deus est causa.ibidem.
Diffinitiones viatoris Ockā & Aliacensis reprobātur. fo.primo col.prima & secunda.
Dicta Anselmi non sunt semper de rigore capienda. folio.xlj.co.iiij.
Dilectio dei augetur in deo quo ad transitu3 in aliud. fo.lxvj.col.j.
Diligere possumus patrem non diligendo filiu3.tamē non possumus patrem diligere quin filiu3 diligamus. fol.xxiiij.col.ij.
Dilectio dei in patria est praxis.fo.xv.col.prima.
Dilectio creaturę propter deum non est beatitudo.fol. xix.col.prima.
Dilectio dei potest esse peccatum.fo.xxv.col.prima.
Dilectio creaturę quātūcūq; pulchrę non satiat appeti tum.fo.xxij.col.j.
Diligere deū plus appreciatiue(nō aūt intēsiue)q̄ crea turam tenemur.fo.xxij.col.secunda.
Diligere deum plus appreciatiue quid est. ibidem.
Diligitur deus licite ꝓpter aliud tanq̄ causam finalem minus principalem.fo.eodem.col.iij.
Dilectio filij ꝓpter patrem non est vsus. ibidē.col.iiij.
Diligere possumus deum super omnia ex puris naturalibus.fo.xxiij.col.prima.
Discursus theologicus non fit ex probabilibus. fol.xj. columna prima.
Dissensus quare dicitur verus.fo.viij.col.iij.
Disiunctiua composita ex subcōtrarijs est per se nota. fo.xxviij.columna prima:ad finem.
Distributio triplex.xxxviij.col.ij.
Diuisio mentalis,a Gregorio posita reprobatur.folio. viij.col.ij.
Diuisio inferens disiūctum membrorum de maximo & minimo requirit ꝙ nulla eius pars pro infinito verificetur.fo.xcvj.col.iiij.in fine.
Diuersitas causarum specifica in omnibus prętereq̄ in habitibus arguit diuersitatem specificam effectuum. fo.ix.col.iiij.
Dormientes secundum Climetonē merentur & demerentur dormiendo.fo.lviij.col.iij.
Dona dei sunt aliqñ causa dilectionis dei.fo.ix.col.j.
Donari & esse donum differunt.fo.xlv.co.j.
Dubitans est considerans nec assentiens nec dissentiēs. folio.iij.col.secunda.

E

EBrij & insani licet capaces rationis non fuerint sunt viatores.fo.j.col.secunda.
Ebrius non peccat in ebrietate.fo.lxij.col.ij.
Ecclesia non potest errare in via morum:sed bene in via facti.fo.iij.col.tertia.
Effectus productus ab vna causa non potest produci ab alia.fo.xxix.col.tertia.
Egritudo multifariam capitur.fo.lxx.col.ij.in fine.
Electio duobus modis capitur.fo.xcviii.co. secunda.
Elongatio extremi bilancis facit vnum pondus aliud multo ponderosius attrahere.fo.cxiij.col.quarta.
Ens in actu dupliciter capitur.fo.ciij.col.tertia.
Ens perfectissimum in lumine naturali est assignabile fo.lxxxiij.col.prima.
Error & scientia in aliquo casu identificantur. folio xij.col.quarta.
Error aliquando est assensus veri, & assensus falsi non est error.fo.xiii.col.quarta.
Error est assensus falsi vel dissensus veri.folio.xiiij.co. prima.
Error beguardorum quis erat.fol.lix.co.prima.
Esse in intellectu dupliciter capitur.fo.xc.co.secunda.
Essentia non distinguitur a personis.fo.xcj.co.secūda.
Essentia non prædicatur formaliter de patre.folio,xci. columna tertia.
Esse præsens per essentiam præsentiam & potentiam quid est.fo.xciij.co.tertia.
Euidentia simpliciter est assensus certissimus. fol.vj. columna tertia.
Euidentia,summa contingenter est euidentia summa. ibidem.
Ex puris naturalibus posse aliquem credere articulis fi dei dupliciter intelligitur.fo.iij.co.prima.
Extrema relationis non præcedunt semper relationē tempore vel natura.fo.vj.co.prima.
Experientia & demonstratio semper distinctas specie causant notitias.fo.ix.co.quarta.
Experimētum quid est & quomodo producitur.folio. xv.columna quarta.

F

FActio & actio multifariam differunt. folio. xv.col.tertia.
Falsitas & veritas ex parte cuius attenduntur.fo.lxiij.co.secunda.
Feruor charitatis est actus charitatis.fo.lxv.col.iiij.
Fides ex pia affectione & ratione probabili producitur folio.j.co.tertia.
Fides a causis eam producentibus non dependet.folio secundo.co.prima.
Fides infusa ad primi actus fidei productionem concurrit.fo.iij.col.secunda.
Fides infusa sine motiuo fidem acquisitam producere nequit.ibidem.
Fides in sensu composito(sed bene in sensu diuiso)non potest esse de falso.ibidem.
Fides sine charitate infunditur.fo.iiij.co.secunda.
Fides per hęresim corrumpitur sed non remittit.ibidē.
Fides acquisita (sed bene infusa) nō ꝓpatitur actum scientificum.fo.xj.col.secunda.
Fides nō habet meritu3 vbi humana ratio pbet experimentum:quomodo intelligitur.fo.xi.co.quarta.
Frui bifariam capitur.fo.xvii.col.tertia.
Fruitio duplex ordinata & inordinata.ibidē.col.iiii.
Fruitio creaturę illicita: vsus aūt licit9.fo.xxii.co.iiii.

G

GRatia concurrit ad actum meritorium. folio.xvii.co.quarta.
Gratia infunditur secundum ꝙ homo meretur.fo.xlvii.co.secunda.
Gratia in primo instanti in quo est in rerū natura concurrit ad actum meritorium.fo.l.co.secunda.
Gratia solū concurrit ad actum meritorū.fo.li.co.i.
Gratia habet vltimum instans sui esse.folio.lxxiii.columna tertia & quarta.
Gratia aię Christi est infinita.fo.lxxvij.co.ij.

Gemitus repręsentat dolorem sicut effectus suam causam.fo.viii.co.prima.
Generare non potest idē seipsum licet posset esse pater sui ipsius.fo.xl.co.secunda & tertia.
Genitum in creaturis non semper assimilatur patri. fo.xlj.col.iij.
Generatio quid est.fo.xlvj.col.j.
Geometria est scientia speculatiua & non practica. folio.xv.col.prima.
Geometricalia multa rectificantur p metaphysicalia fo.lxxxv.col.ij.&.iij.
Greci negantes spm̃ sanctū ab vtroq; ꝓcedere nō differunt solū verbaliter a latinis.fo.xlv.col.iij.
Gregorius de Arimino nō potest intelligere discrimē inter generationē & ꝓcessionē.fo.xlvj.col.j.

H

HAbere obiectū non est esse naturalē similitudinem obiecti.fo.vj.col.ij.
Habitus scientificus producit fidem. folio x.col.iij.
Habitus fidei acquisitę non repugnat actui scientifico fo.xj.col.iiij.
Habitus scientificus & habitus fidei repugnant. folio eodem.col.ij.
Habitus speculatiuus & habitus practicus differunt. fo.xv.col.ij.
Habitus a notitia intuitiua productus nō inclinati in notitiam intuitiuā sed abstractiuam. fol.xxxij.col.iij.
Habitus virginitatis in violenter corrupta secundum Martinum non inclinat in similes actus illis in quos prius inclinabat.ibidem.
Habitus solum cognoscitur discursiue.fo.xxxiij.col.ij.
Habitum ad esse virtutem non sufficit ipsum fuisse genitum ex actibus bonis.fo.lxiii.col.j.
Habitus non inclinat in actum alterius virtutis nisi per actum elicitum eius.fo.xlvii.col.j.
Habitus difficulter probatur nobis inesse.fol.lj.col.ii.
Habitus producit actum & actus habitū.fo.lj.col.iii.
Habitus bonos habens si non constat de actibus malis vocatur bonus.fo.lxix.co.iii.ad finem.
Hęreticus quis est.fo.cxxi.col.ii.
Hęreticus iuste priuatur bonis suis.ibidem.
Hęresis quid est.ibidem.
Hęresis occulta non tollit dñium rerū.ibidē.col.iii.
Hęretici plures sunt indocti q̄ docti.fo.iii.col.iii.
Hęretici multi sunt theologi.fo.x.col.iiii.
Homo non potest esse infinite magnus.fo.cix.col.ii.
Homo in aliquo tempore nec peccat nec meretur. folio.lviii.col.iii.in prin.
Homo ex sua stultitia ad peccatum obligatur. fol.cxx. col.iii.in med.
Homo eliciens actum intensum vt quatuor potest tātum mereri quātum angelus eliciens actum vt centū. fo.xlix.col.iii.
Homo nō tenetur semper proficere in gratia.fol.lviii. col.iii.post medium.

I

IAcob nō mētitus est patri dicendo. ego sum Esau.fo.cj.col.iii.in prin.
Iacob induēdo pelles caprinas poterat se bifariam habere.fo.cj.col.iiii.
Idea quid est.fo.xcii.col.iiii.in fine.
Indiuidua diuersarum specierum semper sunt inęqualiter perfecta.fo.ciii.col.j.
Infinitum bifariam capitur.folio eodem.col.ii.
Infinitum magnitudine vel intensione,vel infinitam multitudinem rerum non cōstituentium aliqd vnum an deus potest producere.fol.cvii.col.iii.
Infiniti vndiquaq; datur prima pars proportionalis. infiniti autem secundū vnam dimensionē non datur. folio.cix.col.iii.in fine.
Infinitę sunt partes equales non cōmunicantes in hoc continuo.fo.ciij.col.iiii.
Infiniti pigmei sunt ita fortes sicut infiniti gigantes. folio.cix.col.ii.in fine.
Infinitum rectum non potest claudi inter duo puncta fol.cvii.col.iii.
Infinitę sunt partes proportionales in hoc continuo. folio.ciii.col.ii.& sequen.
Intellectus qualitates vnam constituentes potest separare & separatas conseruare.fo.v.col.j.
Intellectus non potest primo principio dissentire:nec eius oppositō assentire.fo.vj.col.iii.
Intellectus practicus & speculatiuus differunt. folio. xv.col.ii.
Intellectus naturaliter non potest quālibet suam notitiam distincte cognoscere.fo.x.col.ii.
Intellectus est voluntas.fo.eodem.col.iiii.
Intellectus cognoscit singulare & vniuersale:sensus solum singulare.fo.xxxvi.col.iii.
Intellect9 potest vti termino particulariter sine signo facile.fo.xxxviii.col.iiii.
Intensio actus non potest cognosci.fo.xlvii.col.j.
Intensio fit secūdum Thomā per maiorē radicationē in subiecto.fo.lxvi.col.iii.
Intensio secūdum Burleum fit per succcssiu3 nouę formę magis distantis a non gradu & corruptione precedentis.fol.lxvii.col.iii.
Intensio formę quā veram cēset author.fo.lxxii.co.iii.
Intensissimus actus quē anima potest naturaliter habere datur.fo.lxxvii.col.ii.
Intensio attenditur in vniformibus penes distantiam a non gradu.folio.lxxx.col.iii.
Intensio in vniformiter difformibus attēditur penes gradum medium.ibidem.
Intensio qualitatis difformis non attendit penes intē sissimū gradum ad quem terminatur.ibidem.col.iiii.
Intensio qualitatis vniformis est accipienda secūdum formam quam habet.fo.lxxxii.col.ii.
Intensio dupliciter capitur.fo.xc.col.ii.
Intelligētia prima ꝓducit secundā.fo.lxxxiii.col.iii.
Impetus mouet hominē ad multa agendū quādo homo non aduertit.fo.lx.col.j.
Iosephus tenet cōtra Polybiū Persatū historiographū actum interiorem non esse peccatum.fo.lxj.co.ii.
Iudicium est respectu complexi solum.fo.v.col.iiii.
Iudicium non est propositio.fo.viii.col.iii.
Iudicium intellectiuū causatur a notitia intellectiua principaliter.fo.xxii.col.iiii.
Iudicium de prędicatis accidentalibus rei nō causatur a notitia abstractiua rei.fo.xxxii.col.iiii.
Inueniēs thesaurū in solo alieno nō data ad hoc opera dimidium habet & dominus aliud:si in proprio totū. folio.cxxij.col.j.
Iudicia erronea multa sunt in sensu communi. folio xxxiiii.col.iii.
Iudex iuste condēnat innocentē scitū esse talē si per allegata & probata probetur nocens.fol.cxx.col.ii.

L

Laurentius vallensis insulse contra philoso=phum garrit. fo. lxxxviii. col. ii.
Latitudo duplex in qualitatibus primis. folio lxxj. col. j.
Latitudo vniformiter difformis terminatur excluſiue fo. lxxxii. col. iiii.
Lanceatio Christi post mortem poterat a Christo ad quodcũq; prẽmiũ acceptari. fo. lx. col. iii. in fine.
Lex humana si non sit cõformis diuinę non est lex. folio. cxix. col. iii.
Leges humanę imperiales multa admittũt quę canones reprobant. fo. cxxj. col. iiii.
Libertas voluntatis vtrum distinguatur ab ipsa volũtate. fo. xxvj. col. ii.
Libertas a miseria quid est. ibidem.
Libertas a pœna quid sit. ibidem.
Libertas contradictionis quid sit. ibidem.
Libertas requiritur ad actum moraliter bonum in via folio. xxvii. col. ii.
Libertas & necessitas non competunt eidem. fo. xliiii. col. iiii.
Lineam giratiuam terminari dupliciter intelligitur. fo. cv. col. iii.
Linea giratiua est infinite longa. fo. ciiii. col. ij.
Linea recta est ita longa sicut eius aliqua pars recta. folio. ciiii. col. iii.
Linea recta nõ potest tangere planum secũdum situm quem habet. fo. eodem. col. iiii.
Lumen requiritur ad productionem specierum. folio xxxv. col. iiii.
Luminosum in nullo instanti aliquid luminis producit prẽterq; in primo instanti applicationis. fol. lxxi. col. ii.
Luminosum producit lumen ita cito in materiã densam sicut raram sed non eque intensum. ibidem.
Luminosum auctum in gradu solum & non in quãtitate producit vniforme lumen in partibus remotis & propinquis. ibidem. col. iii.
Lupus replet ventrem terra vt premat equum. folio xxxvj. col. iii.

M

Magnitudo gratię est impertinens ad magnitudinem meriti. fol. xlix. col. ii.
Maxima distantia per quam visibile potest videri non datur. fo. xxxvii. col. j.
Maxima non visibilia simul iuncta cõstituunt vnum visibile. ibidem. col. iii.
Maximũ corpus possibile nõ est assignabile: nec maxima forma possibilis est assignabilis. fo. lxxviii. col. ii.
Maximus homo est assignabilis. fo. lxxviii. col. j.
Maius minimo naturali producitur in instanti. ibidẽ & col. sequen.
Magistri nostri in vesperijs licet falsa dicant non decipiunt. fo. cj. col. ii.
Maxima raritas possibilis & etiam maxima densitas possibilis est danda. fol. cxii. col. j.
Medium debet distribui cõplete in bono syllogismo in altera prẽmissarũ. fo. xxxix. col. prima.
Meritum potest esse peccatũ mortale. fo. lxiiii. col. j.
Meritum instãtaneũ & tẽporale sunt aliquãdo equalia & aliquando instãtaneum maius. fol. lvj. col. iii.
Mereri nõ potest vnus pro altero gratiã. fol. lii. col. iii.
Mereri vnum pro altero dupliciter intelligitur. ibidẽ. col. liiii. in fine.

Minimus naturale in homogeneis & heterogeneis est assignandum. fol. lxxviii. col. j.
Minimũ naturale ignis producitur in instanti quãdo stupa applicatur igni. fo. lxxviii. col. j.
Minima naturalia duo simul iuncta in eodem instanti incinerantur. ibidem. col. ii. &. lxxix. col. j.
Minimus corpus potens per se naturaliter existere ex cõtrarietate cõtinentis nõ est dabile. ibidem cõsequen.
Minimũ naturale secũdum Scotum non est assignandum. fol. lxxix. col. j.
Miracula non sufficiunt ad canonizandũ: quia illa per malos fieri possunt. fol. iii. col. iiii.
Mobile difformiter motũ mouetur ita velociter sicut punctum medium. fo. lxxxii. col. ii. in fine.
Modalis diuisa vera nõ semper habet de inesse veram in proprijs terminis. fo. lxxv. col. iiii.
Modus auferendi in infinitis multũ facit ad hoc q; aliquid maneat vel nõ. fo, cviii. col. iii. in fine.
Modus generãdi tristitiam multiplex. fol. xxiiii. col. j.
Modus resoluendi dicta in nominatiuũ & participium fol. xl. colũna. j.
Motus primo primus nõ est praxis. fo. xiiii. col. ii.
Motus localis est ipsum mobile. fol. lxxxiii. colũna prima in prima linea.
Mouet se aliquid per se primo. fo. xxviii. colũ. iii.

N

Necessarium quadrupliciter capitur. fol. xlj. columna prima.
Necessarium non repugnat cõtingenti. folio. xcvj. colũ. j.
Nomina significantia deum sunt multiplicia. folio xxxviii. col. j.
Nomina essentialia quę sunt. ibidem.
Nomina personalia quę sunt. ibidem.
Nomina cõmunia & notionalia quę sunt. ibidem.
Notitia elephantis nõ visi ex rebus alias sensatis producitur. fo. xxxiiii. col. j.
Notitia sensitiua est prior naturaliter intellectiua. folio. xxxvj. col. iiii. in fine.
Notitia intuitiua de aliquo est mihi possibilis naturaliter de quo nõ est alteri possibilis. fo. xxxiii. colũ. prima.
Notitia abstractiua nõ habet species pro obiecto immediato & rem ad extra pro mediato ibidem. colũ. ii.
Notitiam intuitiuam potest deus de re absente producere. fo. xxxj. colũ. prima.
Notitia intuitiua existens non requirit præsentiã obiecti. ibidem colũ. secũda.
Notitia reflexa potest haberi sine directa. ibidem columna. iiii.
Notitia intuitiua post corruptionẽ sui obiecti seruata simile iudicium sicut prius producit. ibidẽ. colũ. iii.
Notitia abstractiua & intuitiua specie distinguuntur. fo. xxxij. col. ij.
Notitia intuitiua quid est. ibidem.
Notitia abstractiua quid est. ibidem?
Notitia eadem clarius vni repręsentat q̃ alteri. fol. xxj. colũna quarta. & fol. lxxv. colũ. j.
Notitia intuitiua albedinis in homine & in bruto specie differunt. fo. ix. colũna quarta.
Notitia intuitiua non potest naturaliter esse de obiecto nõ prẽsenti. fo. xxj. colũna quarta.
Notitia abstractiua & intuitiua de eodem obiecto naturaliter habentur simul. fo. xi. colũna quarta.
Notitia dicitur practica bifariam. fo. xiij. colũ. ij.

Notitia practica (licet praxis sit speculatio) nunq̃ è notitia speculatiua. ibidem. colũ. iij.
Notitia practica formaliter dirigit praxim. ibidem.
Notitia intuitiua nunq̃ est terminus communis. folio xx. col. j.
Notitia præcedit volitionem tempore vel natura. folio. xxi. col. ij.
Notitia habitualis quæ est. folio. vj. col. iij.
Notitia Sortis posita in anima Platonis non desinit esse notitia. fo. eodem.
Notitia adhæsiua & apprehensiua distinguuntur. folio vij. col. ij. &. iiij.
Notitia adhæsiua quælibet est apprehensiua. ibidem columna tertia.
Notitia abstractiua potest esse prima notitia obiecti. folio. ix. col. ij.
Notitia intuitiua dei potest communicari viatori. ibidem.
Nolle aliquod est vsus: aliquod fruitio. folio. xvij. colũna quarta.
Nolle aliquod est amor. fo. xviij. col. j.
Numerus superficialis quis est. fo. lxxx. col. j.
Numerus solidus quis est. ibidem.
Numerus nõ distinguit a rebus numeratis. fo. lxxxvij. columna. j. &. ij.
Numerus dupliciter capitur. ibidem. col. ij.

O.

Obiectum beatificum est de⁹ & non visio dei fo. xxij. col. iiij.
Obiectum fidei est res ad extra, & etiam propositio prima. fo. iij. col. iii.
Obiectũ non semper est prius tempore actu qui ĩ ipm fertur. fo. j. col. ij.
Obiectum delectabile non est causa immediata delectationis. fo. xxiii. col. j.
Obliuio pro quo capitur. fo. lij. col. iii.
Occidens infinitos potest præcise finite peccare. folio. lx. columna. iiij.
Occultare verum quod non teneor dicere non est pctm̃ fo. cj. col. iiij.
Ociosum duobus modis capitur. folio. lviij. columna tertia.
Odium dei deus non potest producere in esse odij se solo fo. lxiiij. col. ij. & seq.
Odium dei potest fieri bene. ibidem.
Omnipotentia passiua deo non competit. fo. xcix. colũna secunda.
Omnipotentia actiua qua potest produci omne possibile deo competit. ibidem.
Omne quod est quando est necesse est esse: multiplicem habet sensum. fo. xcv. col. j.
Non oẽs animæ causabiles possunt esse causatæ. folio lxxvij. col. iij.
Opus consilij est ita meritorium sicut opus prẽcepti. folio. lvij. col. j.
Opinatum primum & creditũ primũ in quolibet dari oportet. fo. ij. col. ij.
Opinio & scientia non differunt pcise penes intensum & remissum. fo. xij. col. ij.
Opinionem esse cum formidine quõ intelligit. ibidem.
Opinio magna pusillã scientiã corrumpere non potest. fo. xij. col. iiij.
Operatio ordinata ad electionem dirigendam est opatio actiua ad prudentiam pertinens. fo. xv. col. iij.

P.

Papa canonizando sanctos non potest errare fo. iiij. col. iiij.
Pannus desiccatus non est albior ipso humido. fo. lxvij. col. j.
Paritas negationũ ante copulam affirmatiuã: imparitas vero negatiuam reddit. fo. v. col. ij.
Pars aliquando est toto intensior. fo. lxxxi. col. j.
Pars peccati mortalis quælibet est peccatum mortale. fo. lxv. col. iij.
Partes continui duplices. fo. cii. col. iij.
Particularizatio completa & incompleta variant synonymitatem. fo. xxxviij. col. iij.
Patris persona non constituitur in esse patris p essentiã & proprietatem. fo. lxxxviij. col. iij.
Paternitas vna in patre pro oĩbus filijs scũm Thomistas sufficit: non aũt secundum Scotistas. fo. xc. columna prima & secunda.
Pater genuit filium de necessitate & naturaliter. fo. xlj. columna prima.
Pater genuit voluntate complacenti filium, sed nõ antecedente nec consequente. ibidem.
Pater est prior filio producibilitate. ibidem.
Pater in prio signo originis est: quõ exponit. fo. xliiij. columna. iij.
Pater & filius sunt vnum principiũ spirans. folio. xlv. col. iij.
Peccatum originale est quodammodo causa reprobationis. fo. xcviii. col. iiij.
Peccatum nõ semp corrũpit bonũ quod infuit, sed qđ in esse deberet. fo. lvi. col. iiij.
Peccatum non semper requirit deliberationem. ibidem.
Pœna Arrij an sit scibilis. fo. lxj. col. j.
Perfectio simpliciter bifariam capitur. fo. xxx. columna prima.
Perfectio aliqua deo competit quę non põt naturaliter ostendi ei competere. ibidem.
Perfectio attributalis est illud pro quo supponit attributum. fo. xlij. columna. j.
Perfectiones attributales non distinguunt ab alia re, ſz ratione. ibidem.
Persona in diuinis sine alia agere nõ potest. fo. lxxxviij. columna prima.
Persona est solum principium generandi in diuinis nec essentia nec proprietas. fo. xlj. colũ. ij.
Pia affectio animæ identificatur. fo. j. colũ. iii.
Pia affectio potest ad falsum inclinare. folio. ij. colũna quarta.
Pia affectio sine argumento topico (sicut nec argumentum topicum sine pia affectione) fidem producere nequit. fo. ij. col. prima.
Prædicatio in diuinis duplex. fo. xxxix. col. ij.
Prædicatũ est terminus qui de altero enunciatur. folio iiij. col. tertia.
Prædestinatus libere prædestinatus est & potest reprobari. fo. xcvii. col. iij.
Prædestinatio quid est. ibidem.
Prædestinatio fit sine meritis. folio. xcviij. columna. j.
Præscientia dei de futuris non impedit rei producibilis contingentiam. folio. xcv. columna. iii.
Præscientiam dei esse causam rei dupliciter potest intelligi. fo. xcvj. col. iiij.
Præteritum an potest non fuisse. folio. xcvi. in fine.

Pilatus occidendo Christus peccauit: quia nō vere processit secundum allegata & probata. fo. cxx. col. iiij.
Positio realiū de relationibus defendit, sed non approbatur. fo. lxxxix. per totum.
Positio noialiū de relationibus est Aristoteli cōformior fo. xci. col. ij.
Positio realium de pūctis & lineis indiuisibilibus scholastice defendit, sed non approbat. fo. lxxxiiij. fere per totam quæstionem.
Potentia actiua rei attenditur penes multitudinez formæ. fo. cxiiij. colū. j.
Potentia rei duplex. ibidem.
Potentiam fore ad præteritum pōt dupliciter intelligi. folio. xcvij. colū. ij.
Potētia dei vtrū possit extendi ad deceptionē ab eo faciendam. fo. c. col. ij.
Potentia dei absoluta quid est. fo. c. col. ij.
Potentia ordinata quid est. ibidem.
Primogenitus in Britannia succedit in toto & nō in Gallia. fo. cxix. colū. iiij. in fine.
Principium in diuinis duplex qđ agit & quo agens agit fo. xlj. col. secunda.
Principium quo non est ponendū qđ sit distinctū a principio qđ est productiuum filij. ibidem.
Prior dicit vna res alia quintupliciter, ęternitate, tępore, perfectione, natura, & causalitate. fo. xliii. col. j.
Prius perfectione qđ sit. ibi. col. ij.
Prius natura quid sit. ibidem.
Prius causalitate & perfectione quid sit. ibidem.
Processio non est generatio. fo. xlv. col. iiij.
Processionis & generationis in diuinis differentiā Damascen⁹ se didicisse dicit. modū differentiæ nequaq̄: folio. xlvi. col. j.
Processio spiritus sancti duplex. fo. xlvi. col. ij.
Propositio quare dicitur per se nota. fo. xxvij. col. iij.
Propositio imediata nō semp est per se nota. ibidem.
Propositio contingens non est per se nota. ibidem.
Propositio falsa est per se nota. ibidem colū. quarta.
Propositio de forte videt exponenda sicut propositio de contingenti specialiter capto. fo. xxxix. col. iiij.
Propositio dicitur per se nota dupliciter. fo. ij. colū. iij.
Propositio mētalis vltimata & nō vltimata ex ptibus diuersarum rōnū cōponit. fo. iiij. colū. ij. &. iij.
Propositio possibilis & impossibilis sunt eiusdē speciei entitatiue. ibidem. col. iij.
Propositio aliqua mētalis secundū Thomā est notitia simplex. fo. iiij. col. iiij.
Propositio aliqua mētalis non habet prædicatum. ibi.
Propositio determinate vera apud Aristotelez q̄ sit. folio. xciij. col. iiij.
Propositio de futuro contingenti nulla est immutabiliter seu ineuitabiliter vera. fo. xciiij. col. j.
Propositio de futuro contingenti affirmatiua pōt mutari de veritate in falsitatem & cōtra. ibidē. col. ij.
Propositio de futuro contingēti affirmatiua vera pōt incipere esse falsa, sed falsa non pōt incipere eē ẏa. ibidē.
Propositio aliqua incipit sciri a deo. fo. xcv. col. iiij.
Propositio hæc: necesse est sortē peccare si deus scit ipm peccaturum: est multiplex. fo. xcvj. col. ij.
Propositio de ptērito vera non dependens ex vna de futuro est necessaria. fo. xcvij. col. ij. in fine.
Proprietas duob⁹ modis capitur. lxxxviij. col. iij.
Puncta indiuisibilia non sunt ponenda in continuo. folio. lxvij. columna prima in fine: & folio. lxxxv. col. ij.

Q.

Qualitas spiritualis nō potest poni in subiecto corporeo. lxvij. co. ij.
Qualitates contrariæ naturaliter non se compatiuntur in gradibus remissis vel intensis. fo. lxviij. i fine. & lxix. in principio.
Qualitas vna mētalis ē duo termini dispati. fo. v. co. j.
Qualitas vna aliquando impedit qualitatem eiusdem speciei. fo. eodem. colū. iij.
Qualitas similem in specie producens principaliter, dicitur actiua. fo. x. col. ij.
Qualitates contrariæ ꝑsuppositio miraculo possunt eidem subiecto inhærere. fo. xij. col. iij.
Qualitates naturales oculi non videntur. folio. xxxij. colūna prima.
Qualitates contrariæ secundum multos se compatiuntur in gradibus remissis. fo. lxxj. col. iiij.
Qualitatum multiplex est diuisio seu distinctio & mēbrorū declaratio. fo. lxxx. col. ij.
Qualitas vniformiter difformis quæ est. ibidem.
Qualitas difformiter difformis quæ est. ibidem.
Qualitas vniformiter difformis ꝑ solam condensationem efficitur difformiter difformis. ibidem ꝑsequēter.
Qualitas vniformiter difformis licet secum coextendatur qualitas vniformiter difformis remanet vniformiter difformis. ibidem continue.
Qualitas infinitæ remissionis datur. fo. lxxxi. col. iiij. in principio.
Qualitas infinite intensa componit ex qualitatibus q̄rum nulla est intensa. ibidem.
Quatuor sunt qualitates primæ. & earū inter se cōparatio: refutato Laurentij Vallen. errore q dicit siccitatez esse priuationē non qualitatē positiuā. fo. lxxi. col. j.
Quatuor positiones de intensione formæ recitant. folio. lxvj. col. iij.

R.

Ratio attributalis quomodo definiatur. folio. xlij. col. i.
Rationes Aristotelis. viij. physicorū non ꝑbant deum esse impartibilez. fo. xliij. col. ij. & sequenti.
Ratio primi subiecti est cōtinere virtualiter omnes veritates illius habitus. fo. xvj. col. iiij.
Reactio est possibilis secundum eandem qualitatem. folio. lxx. col. quarta.
Reductio quælibet ad vniformitatem non sufficit denominare qualitatem difformem. fo. lxxxij. col. j.
Reflexio facit lumen intensius in partibus remotis q̄ ꝑpinquis. fo. lxij. col. iij.
Reflexio variis modis causatur: seu efficit. fo. vj. col. ij.
Regula restrictionum non tenet & non habet verum in diuinis. fo. xl. col. j. in principio.
Relatio realis vtrum distinguatur a fundamento & a termio. Et qđ sit relatio real. fo. lxxxix. co. j. circa mediū.
Relationes (vt putatur) a Gilberto Porritano ceperūt exordium. ibidem.
Non est autem inconueniens ꝙ infinitę relationes producant: & ifinitæ corrūpant: categorematice infinitæ. ibidem. col. ij.
Remississima forma corporalis secundum extensionez & intensionē (sed nō spiritualis) dat. fo. lxxix. co. ij. & seq.
Remissio dupliciter capitur. fo. lxx. col. ij.
Remississima forma naturalis ꝑducitur difformiter. folio. lxxx. col. j.

Repræsentans vere vel falsē non semper est propositio. fo. viij. columna secunda.
Reprobatio quid est. fo. xcvii.
Reprobationis aliqua est causa. fo. xcviij. col. ij.
Rei successiue datur primum instās esse, & rei permanentis successiue corrumpendæ datur primum instans non esse incompletum. fo. lxxii. col. iiij.
Res aliqua pure partibiliter producitur. ibidem.
Res sub minori quantitate potest conseruari q̄ ꝑduci. fo. lxxviij. col. iiii.
Res qī est potest non esse, duplicem habet sensum. folio xciiij. co. iij.
Res quando est potest non esse pro instanti in quo est. ibidem consequenter.
Res permanens non habet vltimum instans sui esse naturaliter. fo. hiij. col. iiij. in fine.
Rex Galliæ si alienigenæ in regno decedentes non habeant liberos supstites in regno natos est eorum hæres: & disquiritur an rationabiliter. folio. cxx. col. prima & sequenti.

S.

Sanitas quid est secundum Auicennam. folio. lxx. col. ii.
Scandalum quomodo definiendum est. folio. lxj. col. j.
Scientia non dicitur vna vnitate medij demonstrandi. fo. xvi. columna secunda.
Scientia bifariā capitur. ibidem. co. secunda.
Scientia est notitia veri euidens. fo. ix. co. tertia.
Scientia propter quid & quia qualiter differunt. folio. x. columna quarta.
Scientia dei simplicis intelligentię visionis & approbationis quomodo differunt. fo. xcv. co. secunda.
Sensibilia communia sunt quinq̄: hoc est quinq̄ sunt genera vel species sensibilium &c. fo. lxxxviii. columna prima, ad finem.
Significare aliquando est superius ad supponere: aliquādo conuertibile cum eo quod est repræsentare. fo. viii. columna secunda.
Signa originis an sint ponenda dubitatur. folio. xliiii. co. iii. circa medium.
Syllogismus qui est inter omnes argumentationū modos euidentissimus: in diuinis optime valet. fo. xxviii. col. prima.
Syllogismus non requirit minorem extremitatem esse eiusdem numeri cum medio. fo. cx. co. ii.
Similitudo est dissimilitudo. fo. xc. co. quarta.
Syncategorema habet categorema pro obiecto a quo ꝑducitur. fo. vi. co. ii.
Syncategorema scđm de Castro non est in mente ponē
Singulares oppositæ qualitates non semper contradicunt. fo. xxxix. co. quarta.
dum. fo. v. co. quarta.
Species visibiles sunt ponendæ. fo. xxxv. col. iiij.
Species colorum oppositorum non contrariant. ibidē.
Species colorum variorum distinguuntur specie. ibidē.
Spes per desperationem corrumpitur. fo. iiij. columna tertia.
Spes secundum multos est vsus dei. fo. xxij. col. iiij.
Spiritus multifariam capit. fo. xlij. col. ij.
Spiritus non cuilibet viuenti competunt. fo. lxx. colū. secunda in principio.
Spiritus sanctus necessario naturaliter & non libere a patre & filio procedit. fo. xlv. col. iiij.
Spiritus sanctus ab vtroq; procedit. fo. xlv. col. ij.
Spiritus sanctus multipliciter apparuit & in diuersis speciebus. fo. xlvi. co. ii. & iii.
Spiritus sanctus a se mittitur. ibidem. co. ii.
Status merendi vbi incipit & vbi terminatur. folio. j. colūna. ij.
Status est ponēdus in productione actus & habitus. fo. l. col. iij.
Status nec in actibus nec in habitibus quos anima adiuta potest capere est ponendus. folio. lxxvj. columna quarta.
Status in merito non est ponendus. folio. lix. columna prima.
Subiectum attributionis quid est. folio. xvii. columna prima.
Successio in motu dupliciter contingit. fo. cxvi. colū. j. ad medium.

T.

Tacere verum pro loco & tempore non est peccatum. Folio. lx. columna quarta.
Tango calidum & nullum calidum est. fo. xxxi. co. ii. in fine.
Tangunt se aliqua dupliciter. fo. lxxxvi. co. quarta.
Temperatus & incontinens eundem diem ieiunantes æqualiter merentur. fo. xlix. co. iii.
Teneri ad plus non arguit maius aut grauius esse peccatum. fo. lxi. co. j. in principio.
Tepiditas quid est. folio. lxix. columna secunda in medio.
Terminus discretus aliquis est inhabilis ad medium syllogismi expositorij. fo. xxxix. co. ii.
Terminus idem supponit determinate confuse distributiue & discrete. ibidem. co. quarta.
Termini contradictorij verificantur de eodem in diuinis. fo. xl. co. prima.
Terminus generationis diuinæ est multiplex. folio. xlj. columna quarta.
Terminus formalis generationis quid est. ibidem.
Termin⁹ finit⁹ & infinitus pro eodē supponunt mediāte eadem copula. fo. xlij. col. iiij.
Terminus potens distribuere potest etiam confundere. fo. iiij. col. iiij.
Terminus collectiuus qālibet suppositū multitudinis pro quo supponit significat. fo. viij. col. j.
Terminus significat aliquam rem & nullam ptem eius ibidem.
Ternarius & quaternarius sunt eiusdem speciei. folio lxxxvii. co. quarta.
Terram esse rotundam demōstratur in Physica & astrologia. fo. xvii. co. ii.
Theologus quis est censendus. fo. x. co. quarta.
Theologia collectiue capta est scientia practica. fo. xiiii. columna quarta.
Thesaurus quid est. Folio. cxxij. columna prima.
Transitus de extremo in extremū nō fit nisi fiat trāsit⁹ per medium. fo. lxx. co. iii.
Tristamur magis ex primo nūcio infortunij q̄ ex recordatione posteriori. fo. xxiiij. col. iiij.
Tristitia Christi in passione non fuit naturaliter producta, sed libere permissa. fo. cxviij. col. iii.

V.

Velle mereri per infinitum tempus non est meritorium. Fo.lvii.co.iiii.&.lviii. co.i.
Veniale nō tollit gratiā. fo.lxv. co.prima.
Venialia non componunt mortale.fo.lxv. co tertia.
Veritas theologica quæ sit.fo.vii.
Veritas scām reales est respectus rōnis. fo.viij.co.iiii.
Veritas & falsitas scām eosdem in comparatione intellectus consistit.ibidem.
Veritas simpliciter est propositio vera.fo.ix.co.i.
Veritas theologica multifariam capitur. fo.x.co.iiii.
Veritates theologicę non sunt semper fide credendę. fo. vii.columna prima.
Veritati propositionis nō sufficit q extrema pro eodē supponant. fo.xlii.co.iiii.&.lxxiii.co.iii.
Vetula Buridani mentita est vel non plene apprehendit terminos dubitans an deus potest facere eam esse & non esse.fo.vii.co.prima.
Viator est qui est in statu merendi & demerendi.folio.i. columna secunda.
Viator potest de veritatibus aliquibus theologicis(sed non de omnibus) habere notitiam euidentem maiorē fide.fo.vii.co.ii.
Virtus an per p se motum acquiratur. fo. lxxiiii.co.i.
Virtutes diligi propter se dupliciter intelligitur. folio xxii.columna tertia.
Virtutibus nemo male vtitur effectiue. fo.lxiiii.col.i.
Visio an fiat in instanti.fo.liii.co.i.
Vmbra diminuitur ad augmentum luminosi. folio xxix. columna quarta.
Vnio non distinguit a re vnita.fo.xci.columna prima.
Vnitas prædicamentalis non distinguitur a re vna.fo. lxxxvii.co.ii.& sequenti.
Vnitas dei non est euidenter nota in lumine naturali. folio.xxix.columna prima.
Vnitas scientię attenditur penes vnitatem subiecti attributionis.fo.xvii.co.prima.
Vnum est transcendens & de quolibet dicitur. Folio lxxxvii.co.i.
Vnum tripliciter capitur.fo.lxxxvii.co.ii.& sequen.
Vniuersale non prius cognoscitur q̄ singulare.fo.xxxv. columna prima & secunda.
Volens peccare per maius tempus magis peccat. fo. lvi.columna quarta.
Volens percutere clericū si nō putiat nō est excōmunicatus. fo.lx.col.iiij.
Volens plus mereri nō semper plus meretur.lxij.col.j.
Volitio non est cognitio.fo.xx.co.iiii.
Volitio aliqua est naturalis.fo.xxiii.columna tertia.
Volitio efficax non semper habet quæ vult.xxij.col.j.
Volitio efficax exit in actum semoto impedimento.folio. lix.col.iiij.

Voluntas nō potest difficultari secūdum multos: scām aliquos difficultat.fo.xxii.co.ij.&.iiij. & fo.xxvij.co.j.
Voluntas est infinitæ resistentiæ circa passiones vel habitus. fo.xxvij.col.j.
Voluntas duplex. fo.xlj.col.j.
Voluntas non potest producere actū tantæ intensionis quantæ vult. fo.xlviij.col.iiii.
Voluntas prius natura concurrit ad actū meritoriū q̄ gratia. fo.l.col.j.
Voluntas secundū multos si velit sinē necessario vult media ad finem.fo.xxv.co.quarta.
Voluntas est causa immediata suorum actuum potēs ab eisdem cessare.ibidem.columna prima.
Voluntas miseriam (sed non summam) potest velle. fo.xxii.columna prima.
Voluntas potest velle incognitum in particulari naturaliter.fo.xxi.co.prima.
Voluntas plures actus potest habere.fo.xix.co.iii.
Voluntas eodē actu potest diligere medium & finem. fo.xviii.columna secunda.
Voluntas non potest facere intellectum assentire sine motiuo.fo.i.columna tertia.
Voluntas ad volendum non requirit pręuium iudiciū fo.ii.columna quarta.
Voluntas diuina est prima lex obligatoria. folio.cxix. columna tertia.
Voluntas potest actum elicere in instāti. fo.liii.co.iiii.
Voluntas non potest tantum producere in instāti quā tum potest producere.ibidem.
Voluntas necessario continuat actum elapso instanti terminatiuo temporis necessarię cōtinuationis per tā tum temporis sicut prius.fo.lv.col.prima.
Voluntas non potest actū subito resecare.fo.lvi.co.iiii.
Voluntas non semper reputatur pro facto. ibidem.
Volitum voluntate beneplaciti est nolitū volūtate signi. cxvj.col.iiij.&.cxvij.col.j.
Voluntas in nobis duplex.fo.cxvii.co.ii.
Voluntati diuinę tenemur conformare voluntates nostras in aliquo.& est problema an in volito. Ibidem. colūna. iiij.
Volūtas libere,vult,qualiter exponitur. fo.xcv.co.j.
Voluntas suspendit omnē actum qualiter exponitur. ibidem.
Voluntas dei duplex.fo.cxvi.col.iiij.

X.aut.χ.i.ch.

Xps patitur.Xps est deus. erant apostolis de fide.fo.xiii.col.prima.
Xps & angeli scām magistrum prius habuerunt beatitudinem & postea meruerunt. (q̄uis verius scribatur Christus.)fo.lvij.co.secūda.

Finis Tabulæ Alphabeticę.

¶Index quęstionum & titulorum earundem Primi sententiarū Magistri Ioannis Maioris Sacrę paginæ Professoris.

¶Prologus septē cōtinet quęstiones.

¶Prima est.
Vtrum viator possit acquirere fidem.Folio.i.
Dubitatur an fides infusa inclinet in primū actū credendi.Et an fides infusa sola cōcurrat ad productionem fidei.Folio.iii.
¶Secunda.
Vtrum propositio mētalis componatur ex pluribus partialibus notitijs.Fo.iiii.
¶Tertia.
Vtrum sit possibile viatori habere notitiam euidentem de veritatibus theologicis.Fo.vi.
Dubitatur:an notitia apphensiua & adhęsiua distinguantur.Folio.vii.
¶Quarta.
An viator acquirat scientiam de veritatibus theologicis per decursum theologicum.Folio.ix.
¶Quinta.
An fides & opinio se compatiantur.Folio.xi.
¶Sexta.
An theologia sit scientia practica an speculatiua. Folio.xiii.in fine.
¶Septima.
Quid est obiectum scientiæ & fidei.Folio.xvi.
Dubitatur qua vnitate logica vel alia scientia dicatur vna.Folio eodem.
Dubitatur etiam qđ sit subiectum theologię. fo.xvii.
¶Prima distinctio octo continet quęstiones.
¶Prima est.
Vtrū ois actus volūtatis sit vsus vel fruitio.fo.xvii.
¶Secunda.
An possimus eodem actu diligere medium & finem. Folio.xviii.
¶Tertia.
An plures actus possint esse in voluntate. Folio.xix.
¶Quarta.
An fruitio sit cognitio:& an actus voluntatis sit cognitio.Folio.xx.
¶Quinta.
An solo deo licet frui. Et sola creatura vti.Folio.xxi.
¶Sexta.
Vtrum dilectio sit delectatio.Folio.xxiii.
¶Septima.
An aliquis potest diligere vel cognoscere vnam personam nō cognoscendo vel diligendo aliam.Fo.xxiiii.
¶Octaua.
An volūtas sit causa libera respectu suorum actuum. Folio.xxv.
¶Distinctio secunda duas habet quęstiones.
¶Prima est.
An deum esse sit per se notum vel demonstrabile. Folio.xxvii.
¶Secunda.
An potest ossēdi in lumine naturali in deo omnis imperfectionis carentia:& omnis perfectionis simpliciter positio.Folio.xxx.
¶Tertia distinctio quatuor habet quęstiones.
¶Prima est.
An deus potest creare notitiam intuitiuam sine præsentia & existentia obiecti.Folio.xxxii.
¶Secunda.
An notitia abstractiua terminatur ad idem obiectum ad quod terminatur intuitiua.Folio.xxxiii.
¶Tertia.
An visibile producat species in medium ad hoc,vt videatur.Folio.xxxiiii.
¶Quarta.
An vniuersale prius cognoscatur q̄ singulare.fo.xxxv.
¶Distinctio quarta vnicā continet quęstionem.
Vtrū regulę logicales teneant in diuinis. Fo.xxxvii.
¶Distinctio sexta vnicā continet quæstionem.
Vtrum pater de necessitate & naturaliter genuerit filium:an voluntarie.Folio.xli.
¶Distinctio septima vnicā continet quęstionē.
Vtrum essentia diuina sit potentia vel principium generandi filium.Folio.xli.
¶Distinctio octaua tres continet quęstiones.
¶Prima est.
Vtrum perfectiones attributales distinguantur inter se.Folio.xlii.
¶Secunda.
Vtrum deus sit mutabilis.Folio.xlii.
¶Tertia.
Vtrū deus sit spiritus simplex & imptibilis.Fo.xliii.
¶Distinctio nona vnicā continet quęstionem.
Vtrum pater aliquo modo sit prior filio. Folio.xliiii.
¶Distinctio decima vnicā cōtinet quæstionem.
Vtrum spiritus sanctus producatur libere an naturaliter.Folio.xliii.
¶Distinctio.XI.&.XII. vnicā cōtinēt quęstionē.
Vtrū spiritus sanctus pcedat a patre & filio. Fo.xlv.
¶Distinctio.XIII. vnicam cōtinet quęstionem.
Vtrū processio spiritus sancti sit generatio. Fo.xlv.
¶Distinctio.XIIII. vnicam continet quęstionē.
Vtrum spiritui sancto competat duplex processio. Folio.xlvi.
¶Distinctio.XVII.octodecim cōtinet q̄stiones.
¶Prima est.
An gratia seu charitas creata sit viatori necessaria ad salutem.Folio.xlvi.col.iii.
¶Secunda.
Vtrum gratia actiue ad actum meritorium concurrat.Folio.xlvii.col.iiii.
¶Tertia.
An actus elicitus a maiori charitate sit magis meritorius.Folio.xlix.
¶Quarta.
An charitas acquisita inclinet in suum actum & econtrario.Folio.li.
¶Quinta.
An aliqua qualitas naturaliter possit produci in instanti.Folio.liii.

¶Sexta.
Vtrum circūstantia temporis augeat meritum. Folio.lvii.

¶Septima.
An quis mereatur plus per actum exteriorem & interiorē iunctos q̄ per actum interiorem solū. Fo.lix.

¶Octaua.
An aliquis actus sit meritorius vel demeritorius ex natura rei. Folio.lxiii.

¶Nona.
An charitas diminuatur. Folio.lxiiii.

¶Decima.
Vtrum intēsio fiat per maiorem radicationem in subiecto. Folio.lxvi.

¶Vndecima.
Vtrum intēsio fiat non per productionem nouæ formæ magis distantis, sed per corruptionem præcedentis. Folio.lxvi.col.iii.

¶Duodecima.
Vtrum intēsio fiat per depurationem a suo cōtrario. Folio.lxviii.

¶Tredecima.
Vtrum qualitates contrarię in gradibus remissis licet non in intensis se compatiantur. Folio.lxxi.

¶Quartadecima.
Vtrū intensio formę fiat per additionem gradus ad gradum. Folio.lxxii.

¶Quintadecima.
An est status in maxima forma possibili. Folio.lxxv.

¶Sextadecima.
Vtrum detur minimū naturale. Folio.lxxvii.

¶Septimadecima.
An detur remississima forma. Folio.lxxix.

¶Octauadecima.
Penes quid attenditur intensio & remissio qualitatis. Folio.lxxx.

¶Distinctio.XX. vnicam continet quęstionem.
Vtrum personæ diuinæ sint æquales, & an deus effectus naturaliter conseruet. Folio.lxxxiii.

¶Distinctio.XXIIII. duas cōtinet quæstiones.
¶Prima est.
An quantitas discreta sit aliqua res quantis inhęrens. Folio.lxxxiiii.

Vtrum vnum de quolibet dicatur, & an vnitas sit res distincta a re vna. Folio.lxxxvi.col.iiii.

¶Distinctio vigesimaquinta & seq. vnicam continent quæstionem.
Vtrum personæ diuinæ ipsis proprietatibus constituantur, & abinuicem distinguantur. Fo.lxxxviii.

¶Distinctio.XXX.&.XXXI. vnicam continent quæstionem.
Vtrum relatio realis distinguatur a fundamēto & termino. Folio.lxxxix.col.i.

¶Distinctio.XXXIII. &.XXXIIII. vnicam dūtaxat continent quæstionem.
Vtrum in deo persona vel pprietas personalis distinguatur ab essentia diuina. Folio.xci.

¶Distinctio trigesimaquinta vnicam continet quæstionem.
Vtrum in lumine naturali ponendum sit deum alia a se intelligere. Folio.xci.col.iii.

¶Distinctio trigesimaseptima vnicam continet quęstionem.
Vtrum deus sit vbiq; & in infinito loco imaginario extra cęlum. Fo.xciii.col.i.

¶Distinctio.XXXVIII. vnicā cōtinet quęstionē.
Vtrum est aliqua propositio de futuro contingenti determinate vera. Folio.xciii.col.iii.

¶Distinctio.XXXIX. vnicā cōtinet quęstionē.
An cum scientia dei stet futurorum contingentia. Folio.xcv.

¶Distinctio quadragesima duas continet quæstiones.
¶Prima est.
An cum æterna dei prædestinatione stet prædestinatum posse damnari. Folio.xcvii.col.ii.

¶Secunda.
An sit aliqua causa p̄destinationis. Folio eodē.col.iiii.

¶Distinctio quadragesimasecūda vnicā continet quæstionem.
Vtrum deus sit simpliciter causa omnipotens & vniuersaliter omnifaciens. Folio.xcix.

¶Distinctio quadragesimatertia vnicam cō tinet quęstionem.
An diuina potentia posset extēdi ad deceptionē. fo. C.

¶Distinctio.XLIIII. sex continet quęstiones.
¶Prima est.
Vtrum deus potuerit fecisse mundum meliorem q̄ fecerit. Folio. Cii.

¶Secunda.
An nunc sit aliquod infinitum actu. Folio. Cii.

¶Tertia.
An deus de sua potentia absoluta possit facere infinitū actu magnitudine vel multitudine. Folio.cvii.

¶Quarta.
An dato corpore infinito: ipm possit moueri. Fo.cxii.

¶Quinta.
Vtrum quælibet qualitas infinite intensa sit infinite actiua. Folio.cxiii.

¶Sexta.
Vtrum deus infiniti sit vigoris. Folio.cxv.

¶Distinctio quadragesimaquinta vnicam continet quęstionem.
An voluntas dei semper adimpleatur. Folio.cxvi.

¶Distinctio quadragesimaseptima vnicam cōtinet quæstionem.
Vtrum tenemur voluntates nostras in omnibus voluntati diuinę conformare. Folio.cxvii.

¶Distinctio quadragesimaoctaua vnicā continet quæstionem.
Vtrum voluntas diuina sit prima lex obligatoria. Folio.cxix.

FINIS.

¶Plentes aliq̄d de penuria ac tenuitate nostra cū paupercula in gazophilatiū dñi mittere: ardua scādere op⁹ vltra vires nostras agere presumpsimus/cōsummationis fiduciā laboris q̄ mercedē in Samaritano statuētes: qui platis in curationē semiuiui duob⁹ denarijs/ supererogāti cūcta reddere ꝓmis⁹ est. Delectat nos veritas pollicētis: sed terret im mēsitas laboris. Desideriū hortat ꝓficiēdi: sed dehortatur infirmitas deficiendi: quam vincit zelus domus dei: quo inardescētes/fidē nostrā aduersus errores carnaliū atq; aialium hoim: dauidice turris clypeis munire/vel potiꝰ munitā ostendere.

¶Proemio huiꝰ ꝓximi sententiarū clypeis turris dauidice fidez aduersus errores carnaliū hoim ¶Magister munire satagit: & vt a labe hereseos syncera veritas defenset: cōformiter ad illa/questiones nōnullas pertinētes ꝓponā. Et quia iter sapiētes vulgaris est q̄stio haud captu facilis de modo ꝓcreatiōis fidei: prima q̄stio erit de modo gr̄iationis fidei acquirende. Et q₃ in vna dubitatiūcula illiꝰ questiōis de obiecto fidei mētionē facim⁹. qđ cōplexū putam⁹. Scđo/an ex pluribꝰ partialibꝰ notitijs mētalis enūciatio ꝓfletur/rogabim⁹. Tertio an ifacultate viatoris p legē cōez sitū sit: notitiā eui dētē de veritatibus theologicis acquirere/petem⁹. Quarto/an per discursum theologicū q̄spiā scientiā adipisci valeat. Quinto/an fides/opinio: & scētia sese respectu eiusdē obiecti cōpleri in eodē subiecto ꝑmo cōpatiātur: vel an suapte natura iter se aduersent. Sexto/an theologia sit sciētia speculatiua/an practica. Septimo/de obiecto sciētie: & incidētaliter ꝓpter cōnexionē materie/de obiecto fidei vltra illa q̄ in prima q̄stione tāgūtur/nōnihil b₃euissime tāgem⁹. In hoc autē numero septenario inclusiue/ proemialiter desiscere istituim⁹. ¶Quo circa ꝑmo quero: quomodo viator possit acq̄rere fidem. Duos terminos in titulo questionis positos explicabim⁹: postea ad questionis solutionē descēdētes/ eā aliq̄bus argumentationib⁹/vt veritas magis eluescat/oppugnabim⁹ & soluem⁹. ¶Princeps vocabulū est viatoris: & sic definitur a quodā. Viator est ille qui nō habet notitiā ituitiuā deitatis sibi possibilem de potētia dei ordinata. ¶Per ꝑmū excluditur itellect⁹ beatoris: q̄ habēt notitiā intuitiuā deitatis. ¶Per scōm excludit intellect⁹ damnatoris: quib⁹ talis notitia nō est possibilis de potētia dei ordinata: q̄uis sit illis possibilis de potētia absoluta. Sed hec descriptio est suspecta. Hā ¶Paulus in raptu habuit notitiā deitatis/& tn̄ nō fuit beat⁹: sed viator. Nec clarā notitiā dei intuitiuā habuit: patet ex Aug. in questionib⁹ ad Orosiū: & similiter sup Genesim ad lr̄am: & ad ¶Paulinū de videndo deū. Definit aliter quidā alius doctor sic. Viator seu creatura viatrix: est rōnalis creatura: q̄ nec est dānata/nec saluata. Sed scōm hoc existētes i purgatorio essent viatores: qđ est falsum: ꝓbatum tn̄. ꝓbo: q₃ existēs in purgatorio nec est saluat⁹ nec damnatus/ ppie captis terminis. ¶Rationabili⁹ igit̄ definitur sic. Viator ē ille q̄ existit in statu demerēdi & merēdi sibi beatitudinē. Vel sic. Viator est q̄ tēdit de via ad terminū. Et licet apostoli post cōfirmationē nō peccauerit/ saltē mortaliter: fuerūt tn̄ de statu demerētiū. Stat⁹ em̄ merēdi incipit a ꝑmo instanti quo hō vtitur rōne: vel ab vltimo instāti: in quo nō vtitur rōne/quouisq; sit in termino. Terminꝰ aūt est q̄n est beatꝰ/vel ꝑmo nō ē siue sit in purgatorio siue in inferno. Hoc nāq; sonat vis vocabuli viatoris scōm legē. & difficultas est de terminis/quare nō curiose insistēdū est. Ex isto patet q̄ Christ⁹ scōm naturā humanā ppie nō fuit viator: cū a ꝓncipio creatiōis sue aīe fuerit ꝓpriehēsor. Secus est fm corꝑ⁹: q₃ ante passionē nō habuit suas dotes ob mysteriū passiōis ꝓficiēdū. ¶Potes dicere fuit viator fm corꝑus & cōprehēsor fm aīa: cū a ꝑmo instāti aīa habuit suā beatitudinē: nō aūt corꝑ⁹ eo modo quo corꝑ⁹/btitudinē habere poterat. Scđo sequitur q̄ sortes est viator & nō viator. hoc ptz: q₃ est corꝑus & aīa/& aīa corꝑus informās est viatrix: cū sit in statu merēdi sibi btitudinē. Si dicas: esse viatorē fm corꝑ⁹ est esse viatorē simpliciter: tūc nō sequit illud corollariū: sed aliud q̄ sortes est viator & nō viator copulatim. Tertio sequit: q̄ licet plene temulēti & vesani nō sint in potētia ꝓpinqua merēdi: sunt tn̄ viatores: cū sint in statu merēdi. eodē modo infantes. Quarto sequit: q̄ existēs in pctō mortali est in statu merendi. hoc em̄ nihil aliud est q̄ esse de sorte eoꝝ q̄ merētur demerenr: dato etiā q̄ nulli alij ab eo sint in via. eodē mō existēs in gr̄a siue veniali est in statu demerendi. Si deꝰ dct legē cōem merēdi ¶Enoch & ¶Helie: ipsi sunt i amplo merito: sed hoc me fugit. ¶Scđs terminus est credere: q̄ tripharia accipit. ¶Primo coissime: & tūc tn̄ valet quātū assentire. quo mō credunt illa q̄ scim⁹: & illa q̄ opinamur. & sic dicit Aug. in libro de p̄destinatione sctoꝝ ca.ij. Credere/est cū affectione cogitare. Scđo mō capit̄ stricte ꝓ assentire sine formidine ꝓpōnib⁹: de quaꝝ veritate nō ꝓstat nisi p testionū alioꝝ. Vñ Aug. sup Joā. homilia q̄rta dicit Quid est fides nisi credere qđ non vides. & sic discipul⁹ habet fidē dict; doctoris i logicis aut physicis. Tertio mō accipit̄ ppie ꝓ assentire sine formidine ꝓpōnib⁹ q̄ ptinēt ad salutē. De quo dicit Magister libro.iij.di.xxiij.ca.ii. Fides est virt⁹: qua credunt que nō vident. qđ tn̄ nō de oib⁹ q̄ nō vident accipiēdū est ꝙ de his tn̄ q̄ credē/vt ait Aug. i Enchyridio: ad religionē ptinet. Et i ista significatia vtimur vocabulo.

¶Istis terminis vtunq; explicatis constat affirmatiua rīsio ad q̄stionē. Sed circa modum quo fides gr̄atur varia est opinādi rō. Aliq; em̄ ponūt volūtatē posse se sola oēm fidē ꝓducere. Alii existimāt fidē solū posse ꝓduci a medio captiuante intellectū. Tertia est ꝑmunis in medio ꝓsitēs: in quo solet resideri virtus. ii. Ethicoꝝ, fm illū poete. Inter vtrūq; vola: medio tutissim⁹ ibis. Et p rīsione fm hāc positionē ponūt̄ ꝓpones q̄ sequūt̄. ¶Prima est. demōstratio nō ꝓducit fidē. Scđa ꝓpō. argumētū topicū nō ꝓducit fidē. Tertia ꝓpō. Intellect⁹ & fides infusa nō sufficiūt ad quālibet fidē acq̄rēdā. Quarta ꝓpō.

Petrus. Aliacen

als. assentiuntur

Ockam.

Wolkot. Ockā. q. xxv. scōi. & Brego q.i. prologi arti.iiij. in solutione ad q̄rtū.

UNIVERSIDAD DE GRANADA

Volũtas cũ suo actu nõ sufficiũt ad ꝓductionẽ fidei. Quinta ꝓpõ. Fides acq̃sita ꝓducẽ a motiuo ꝛ pia affectiõe. Prima ꝓpõ ꝓbaꝫ sic: demõstratio ꝓducit notitiã euidẽtẽ ꝛ sc̃ãtificã: qz vt ỏz ꝑmi posterioꝛ. c. ij. ois demõstratio est ſyllogiſm⁹ apodiction. i. facies scire. modo fides est iferioꝛ sc̃ia iferioꝛitate notitie. Scõa ꝓpõ ꝓbaꝫ: qz argumẽtũ topicũ solũ ꝓducit opinionẽ ꝛ assensum formidolosum: ergo nõ ꝓducit fidẽ q̃ est assensus certꝰ. Tertia ꝓbaꝫ/ de multis paruulis xp̃ianoꝝ baptizatis ꝛ ablatis ꝑ Mahume tanos ꝛ tartaros: q̃ veniẽtes ad ãnos discretiõis nõ possunt credere articulos fidei nr̃e. Quarta ꝓbaꝫ sic. volũtas nõ põt iperare itellectui vt opineꝫ ad nutũ sine motiuo: ergo nõ põt iperare ei vt credat sine motiuo. añs ptz: qz vt ait Ihũs. ij. de aĩa. textu ꝓmẽti. lxij. Imaginari ꝑ ossum⁹ cũ volum⁹: opinari aũt minime. Et ꝓfirmaꝫ rõne. ad oppositũ ꝓpõnis seq̃tur q̃ volũtas põt facere intellectui assentire cuicũq; ꝓpõni sine motiuo: ꝛ sic poterit facere assentire itellectũ huic: astra sunt paria. vel huic: papa dormit. ꝓns est õtra experiẽtiã: qz hoc mõ hõ põt facere q̃ nũq; mẽtiaꝫ in platiõe. ꝓpõnis neutre. cũ possit facere intellectũ assentire sine rõne ꝓbabili. Quita ꝓpõ. ꝓbaꝫ. nã fides acq̃sita ꝓducĩ aliquo mõ: ꝛ nõ videꝫ quo alio: ergo verisimile ẽ q̃ sic ꝓducatur. ¶ Cõtra quintã ꝓpõnẽ: qz illa est ꝓncipalis circa quã laboramus multiplici argumẽto aĩ. Imprimis possuꝫ capere oĩa argumẽta q̃ ꝓbãt aurilũ dei speciale esse ponẽdũ: sed ꝓnũc ꝓlequoꝛ modũ oppositũ ꝛ ꝓmunioꝛẽ: de alio locut⁹ in sc̃o. Et aĩ sic ꝑmo. argm̃ topicũ ꝓductiuũ opiniõis se solo ꝓducit fidẽ. ergo male dictũ est. añs ptz: qz pia affectio ꝛ argm̃ topicũ ꝑ te ꝓducũt fidẽ: sed pia affectio est aĩa pie affectata. aĩa aũt ꝛ argm̃ topicũ ꝓducũt opinionẽ: ergo eedẽ causę ꝓducunt opinionẽ ꝛ fidẽ. ¶ Rñdetur. q̃ pia affectio põt intelligi duob⁹ modis. vno modo q̃ quis nõ ꝓsideraꝫ sophismata in oppositũ. exẽpli causa: alicui ꝓdicas Xp̃isti esse deũ: ꝛ in attestationẽ illius dicis claudo: surge ꝛ ambula: tũc sortes audiẽs põt ꝓsidꝛare sophisticatiões i oppositũ/ dicẽdo q̃ hoc est per artẽ magicã vel aliq̃d tale: ꝛ hoc est esse ꝓraue affectatũ. Altero modo excludẽdo istas sophisticatiões nullũ actũ voluntatis ponẽdo: ꝛ tũc sine actu volũtatis causabitur actꝰ fidei q̃ erit notitia certa ꝛ incudẽs: qz illd miraculũ nõ captiuat intellectũ sicut demõstratio vel notitia ituitiua de iudicio ꝓtigẽti. Hoc aũt eẽt coincidere cũ Holkot. Si q̃ras quare vn⁹ credit ꝛ nõ alius: cũ habeant similia motiua: mox dicẽꝫ nõ repugnare idẽ agẽs naturale i varijs passis ꝓducere differẽtes effect⁹. sol eñ indurat lutũ ꝛ resoluit cerã. ꝛ si cera ꝛ lutũ essẽt simul penetratiue: caloꝛ solis vnũ passũ rarefaceret ꝛ aliud cõstrigeret. ꝛ dato q̃ due aie sint eiusdẽ spẽi essentialis: ꝓpter variã corꝓoris dispositionẽ habit⁹ bonos vel malos acq̃rũt vel variã apꝓhẽsionẽ. Istud nõ incõuenit: quẽadmodũ aliquo dicẽte regẽ expugnasse Venetos cozã duob⁹: vnus fidẽ dicẽti adhibet: qz credit eũ eẽ veracẽ. alter vero nõ: qz credit eũ esse mẽdacẽ. sed tũc cetera sunt iparia. vn⁹ eñ habet plura motiua credẽdi q̃s alter. Ponaꝫ ergo q̃ idẽ dicat duob⁹ q̃ mozes referẽtis nõ agnouerũt: st at vnũ credere ꝛ nõ reliquũ. Sed pleriq; aliter putãt ꝛ rõnabilius: vt ex dicẽdis eluceſcet. ꝓpterea ỏz q̃ pia affectio est act⁹ volũtatis: scilicet velle. Pia affectio eñ supponit ꝑ actu volũtatis: cõnotãdo q̃ velit illud qđ cõcernit religionẽ: ꝛ nolit illud qđ ei aduersaꝫ: vt ptz ad Romanos. x. Vbi apls introducit illud Esaie. liii. Dñe q̃s credit auditui nostro. vbi glosa ordinaria ꝓponẽs dubitationẽ: quare Judei nõ credũt/ dicit q̃ nõ credũt quia nolunt: ꝛ sic nolle repugnat generatiõi fidei: ꝛ ꝑ ꝓns velle ad generationẽ eiusdẽ concurrit. Rursus cũ deus obliget nos ad credendũ ꝛ nõ obliget nos ad illud qđ transcendit vires nostras: liberũ erit credere ꝛ nõ credere: sc̃ũz illud bti Aug. homilia. xxvi. Intrare ecclesiã põt quis nolens/ accedere ad altare nolẽs: recipere põt sacramentũ nolẽs/ credere aũt non nisi volens. Hoc ptz etiã per eũdẽ in de spũ ꝛ litera ad Marcellinum: vbi dicit nihil aliud esse credere nisi assentire vez esse qđ dicitur. assertio aũt est volũtatis ꝓfectio ergo fides est in nostra potestate: qđ non videꝫ esse verum nisi ad credendum cõcurreret actio libera voluntatis. Confirmatur. q̃a alioquin credere nõ caderet sub ꝑcepto: sed hoc est falsum vt ostendit ꝑ apostolum ad hebreos. xi. dicentẽ. Credere eñ oꝑz accedentem ad deũ. ꝛ Marci vltimo. Qui nõ crediderit condẽnabitur. nullũ eñ est ꝓceptũ nisi ad ei⁹ ipletionẽ cõcurrat volũtas. Hoc nãq; oẽs antiqui tenuerunt vt ptz ꝑ beatũ Tho. sc̃da sc̃e. q. ii. arti. ix. in solutione sc̃i: ꝛ in aliis questionib⁹ sequẽtibus. Et aliqui sapiẽtes putantes solum actum volũtatis ad fidei gñationẽ posse sufficere id ipm tenuerunt: ꝑ erit saltẽ partiale ꝓncipiũ. mõ in medijs cuidẽtib⁹ nõ possum⁹ ꝓcessus ꝓncipijs/impedire coꝛ effectus. Per argumentũ aũt topicũ intelligo rõnem dialecticã ꝑ quã dictã: vel auctoritatẽ sufficientes. ¶ Sed cõtra istud arguiꝫ sic. ex illo sequiꝫ q̃ credere esset actꝰ voluntatis: ꝛ sic nõ esset actus intellect⁹. Rñdeꝫ ꝓcedo distinguendo q̃ sit actus volũtatis: vel iperatus: ꝛ sic concedo: vel actus elicitus: sic nego: sed quia inheret intellectui ꝛ est assensus: realiter est actus intellect⁹ ꝛ ei ꝓnus inheret. Et si per possibile vel impossibile intellect⁹ sepꝛareꝫ a volũtate: intellectui ille assensus inhereret ꝛ nõ volũtati. ¶ Sed ꝝ hoc aĩ. ex illo sequiꝫ q̃ demõstratio ꝛ volũtas simul ꝓducerẽt notitiã ꝓfectioꝛẽ entitatiue q̃ sit sciẽtia. ꝓbaꝫ sic: ꝑ te argm̃ topicũ ꝛ volũtas ꝓducũt notitiã ꝓfectioꝛẽ opinione: ꝛ argm̃ topicũ tã gñaliter reddit opinionẽ: q̃ argm̃ demõstratiuũ generat sciẽtiã. Et ex eodẽ ꝓncipio ꝓbabitur q̃ notitia ituitiua albedinis/ ꝛ act⁹ volũtatis ꝓducũt intellectionẽ ꝓfectioꝛẽ q̃ eẽt notitia intuitiua producta ab intellectu ꝛ ab obiecto. Rñdeꝫ. si q̃s cõcederet illata: difficile esset illũ redarguere: sed rõnabili⁹ iudico in oib⁹ negare ꝓsiam. experiẽtia nãq; teste/ qñ intueoꝛ parietẽ: ꝑ hoc q̃ ego appono conamẽ volũtatis ad velle intueri/ nõ lꝛmpidi⁹ cognosco albedinẽ in fine q̃ in ꝓncipio. ꝛ si act⁹ volũtatis nõ iuuat vnũ agẽs necessitãs intellectũ/ stãte applicatõe eiusdẽ ad ꝓncipiũ: eodẽ mõ nec aliud: q̃ est rõ ad hoc q̃a mediũ cuidẽs ex ꝓfectione sua ꝓducit suũ effectũ naturalẽ: nõ aũt argumẽtũ topicũ. ¶ Sed ꝝ ista arguiꝫ sic. argumẽtũ topicũ ꝛ ꝓia affectio ꝑ te ꝓducũt assensum fidei: sit ille vt duo: tã vn⁹ gradus vel ꝑs ei⁹ ꝓducĩ a sola volũtate/ ꝛ alia pars ab argumẽto topico. ꝑ ꝓclusiones sunt male posite. Sed hic dices q̃ totus ille assensus fidei ꝛ quelibet pars eius ꝓducitur ab argumẽto topico: simili⁹ a pia affectione: quelibet enim illarum est causa totalis totalitate effectus: licet non cause respectu illius assensus. Sed cõtra hoc arguiꝫ. ex isto seq̃tur q̃ idẽ argumẽtũ topicũ in vno ꝓducit assensum fidei intẽsioꝛẽ q̃s i alio. ꝓbaꝫ maioꝛ: qz rõne actꝰ volũtatis: licet volũtas sit libera respectu sui actꝰ eliciti: tñ naturaliter cõcausat assensum fidei: q̃ vbi volitio erit intẽsioꝛ/ actus assentiendi erit maioꝛ. Si illud cõcedas sicut est ꝓcedẽdũ ꝓsequẽter: tũc volũtas ꝑt remittere suũ actũ ad nõ gradũ vsq;. ꝛ ponẽꝫ iste casus: habeat volũtas nũc actũ fidei intẽsum: vt. iiij. ꝓductũ a motiuo ꝛ ab actu volũtatis vt. iij. in tota hoꝛa sequẽte remittat volũtas suũ actũ ad nõ gradũ vsq;: sic sc̃z q̃ i instãti terminãte hoꝛã futurã ꝑmo fit nõ gradus actꝰ volũtatis: ad huc intellect⁹ in illo instanti assentiet: ꝛ illũ assensum ꝑseruat: ergo talẽ assensum poterat ꝑmo ꝓducere sine actu volũtatis. Ad argumẽtũ sufficiẽter iter arguẽdũ respõsum est ad vltimã replicationẽ vsq;: cui⁹ difficultas nõ oppugnat nr̃am ꝓclusionẽ: sz solũ q̃rit an assẽs⁹ fidei possit cẽ sine cã q̃ eã. ꝓducit: ꝛ ỏz q̃ sic. ¶ Scõo arguiꝫ. si pia affectio aliq̃d faciat ad ꝓductionẽ fidei: seqꝫ q̃ q̃s põt habere maioꝛẽ assensum q̃ rõ. ꝓbat: sed hoc est falsum: igiꝫ. falsitas minoris ptz ducitur. Tũ ꝑmo. si q̃s põt assentire plus vni ꝓpõi neutre q̃ rõ. ꝓbat ꝑ imperiũ volũtatis: põt assentire vni ꝓpõi sine rõe. vt si itellect⁹ põt assentire huic/ de⁹ est trinus ꝛ vn⁹ trinitas q̃ rõ probat: q̃ sine motiuo põt assentire huic/ de⁹ est trin⁹ ꝛ vnus. Tũ scõo. pia affectio est potioꝛ cã assens⁹ fidei q̃ rõ topica: ꝛ rõ topica ꝓducit assẽsũ formidolosũ sine iuuamine volũtatis: q̃ pia affectio q̃ est actꝰ volũtat; põt aliquẽ assensũ ꝓducere sine ꝓcursu rõis topice. ¶ Rñdeꝫ ꝓcedo añs: sz ꝓns est nulla saltẽ respectu cuiuslibz credibilis. Ad aliꝫ. esto pia affectio sit potioꝛ cã i ꝓductione assens⁹ fidei: nõ seqꝫ illatũ: qz neutra illaꝝ põt causare assẽsũ fidei se solo. Sed dices. vnũ motiuũ põt aliq̃d facere ad gñationẽ fidei: ꝛ aliꝫ motiuũ tãtũdẽ põt facere: q̃ põt supplere cãlitatẽ volũtat; ꝛ si duo motiua hoc facere nequeãt: quatuoꝛ vel decẽ hoc supplere ꝓsit. Rñdeꝫ. cũ iste sint cãlitates alteri⁹ rõis nulla cã põt aliã supplere: sicut obiectũ nõ põt cãlitatẽ sic itellectiue i ꝓductiõe notitie ituitiue/ nec ecõuerso supplere. Ex isto ptz q̃ q̃s pl⁹ assentit ꝓpõti alicui⁹ rõnis q̃ antecedẽti/ dũmõ ille assens⁹ aliũde ꝓueniat q̃ ab assensu ꝑmissaꝝ. qđ patz si sit pia affectio circa ꝓclusionẽ ꝛ nõ circa ꝑmissas. Sed ꝝ hoc arguiꝫ. si argumentũ topicũ nõ possit ꝓducere fidẽ/ hoc ideo est qz ꝓducit assensũ formidolosũ: sed hoc ꝓns est flm: q̃ argumẽtũ topicũ põt ꝓducere fidẽ: cũ tota formido sit finita: vel si infinita multiplicatio infinitoꝝ argumẽtoꝝ topicoꝝ põt oẽm formidinẽ excludere. q̃ non reqrit pia affectio ad gñationẽ fidei. Hec replicatio est imptinẽs huic materie. nã argm̃ eq̃liter ꝓbaret q̃ argumẽta topica possent producere assensũ euidẽtẽ. sed nego q̃ infinita argumẽta topica possũt ꝓducere fidem vel notitiam euidentem: sed de hoc inferius.

¶ Tertio aĩ/ ꝓbãdo q̃ volũtas põt vtrobiꝫ producere assensum fidei. ꝛ hoc sic. Tota certitudo in assensu fidei ꝓducĩ a pia affectiõe solũ: ꝛ certitudo fidei est assens⁹ fidei: q̃ assensus fidei ꝓducĩ a pia affectiõe solũ. Rñdeꝫ. maioꝛ est falsa. certitudo eñ nihil aliꝫ est q̃ assensus: ꝑ quã certitudinaliꝫ assentio. mõ ille vt ptz ex dictis/ ꝓducĩ a pia affectiõe ꝛ motiuo. ¶ Quarto aĩ/ ꝓbado q̃ rõ tepica nullo mõ ꝓcurrit ad ꝓductionẽ fidei. ꝛ hoc sic. Nñ est aliq̃ cã ꝑticularis nata ꝓducere aliquẽ effectũ ex sua natura: ꝑ nullũ addituꝫ põt ad aliũ effectũ ꝓcurrere: q̃n semp concurrat ad suũ effectũ naturalẽ. vt si calor addaꝫ cum coꝛpe humido vel sicco: sp ꝓducit calorẽ. Nñ vt ỏz. i. de gñatiõe. Idẽ inquãtũ idẽ sẽp natũ est facere idẽ. sed soli rõni topice repugnat ꝓducere fidẽ: q̃ nec põt ꝓducẽ cũ alio. Et gr̃a argumẽti teneaꝫ (qđ nõ ẽ ꝛopinabile penit⁹) q̃ opinio ꝛ fides i actu se ꝓpatiũt i eodẽ subiecto respectu eiusdẽ obiecti. tũc sic. rõ topica q̃ncũq; adducĩ cũ pia affectiõe semp ꝓducit suum effectũ: cũ sit agẽs naturale ꝛ passũ nõ impeditũ: q̃ tũc vel duos effect⁹ ꝓducit sc̃z fidẽ ꝛ opinionẽ: qđ in cõueniẽs videꝫ: vel solũ opinionẽ/ qđ in argumento ptẽdiꝫ. ¶ Rñdeꝫ negãdo maioꝛẽ. sol ei se solo ꝓducit lumẽ: ꝛ cũ boue ꝓducit bouẽ. Nã sol ꝛ hõ ꝓducũt hoiem: sc̃do phꝝsicoꝝ. sliter notitia abstractiua vel ituitiua ꝓcurrit ad actũ volũtat;/ nũc ad dilectionẽ/ nũc ad odiũ. nõ eñ icõuenit causã naturalẽ nũc cõcurrere ad vnũ effectum nũc ad aliũ imptinẽtẽ/ nũc ad oppñ/ potissimũ qñ alia cã ꝓcausans est libera: vt ꝛigit in ꝓposito: ꝛ ꝑs ꝛ ꝓcursu fidei ifuse ꝛ charitatis ifuse. Et vbi iter arguẽdũ replicas. egre ibi replicatio dabiꝫ: sed ea admissa nõ ꝓcludiꝫ q̃ argm̃ topicũ nõ ꝓducat fidẽ sicut sol ꝓducit lumen ꝛ asinũ: vel sicut notitia ꝓducit hitũ ꝛ actũ voluntatis: nihil ad b. ¶ Quinto aĩ. demones credũt ꝛ ꝓtremiscũt. Jaco. ij. ꝛ tñ nõ habẽt pia affectionem assentiẽdi: q̃ nõ reqrit pia affectio ad gñationẽ fidei. Rñdeꝫ q̃ ibi (credũt) tatũ valet q̃tũ itẽſe opinaꝝ. nã q̃ Xp̃ist⁹ erat viator sine coꝛp⁹: demõ dubitabat an xp̃s esset de⁹. ꝓpterea eũ tẽrauit: vt scribiꝫ Matth. iiij. Tũc iesꝰ duct⁹ est i desertũ a spũ vt tẽtareꝫ a diabolo. sed tp̃e q̃ btus Jacob⁹ scripsit illã epl̃am canonicã: certitudialiꝫ nouit aduẽtũ xp̃i. ¶ Sexto aĩ. Si itellect⁹ habeat rõnes opositas eq̃libres q̃ttuoꝛ ad ꝑbãdũ a esse b. ꝛ totidẽ i oppositũ ad ꝑbãdũ ꝓtradictoꝛiũ: tã volũtas põt ali⁹ ferre vni ꝑti/ vel alteri: ꝛ sola pia affectio hoc facit. ꝓbaꝫ maioꝛ. Jdẽo. alioq̃n hõ mẽtiretur tenẽdo q̃ a eẽt b/ cũ nõ assẽtiat illi i mẽte/ a est b ꝛ dicit i voce a. est b. Scõo. q̃ttuoꝛ rõnes ꝛ pia affectio exuperãt ỏtutẽ q̃tuoꝛ rõnũ solũ. ꝓbaꝫ mioꝛ. rõnes hicinde sũt eq̃liter fortes ex hypothesi: q̃ q̃tuoꝛ tãtũ ipediũt quãtũ q̃tuoꝛ mouẽt ad assensũ: sicut de duob⁹ põderib⁹ eq̃lib⁹ in statera ptz. nõ valet dicere q̃ itellect⁹ magis iclinaꝫ ad ꝑtẽ verã: qz ponam⁹ q̃ q̃tũ itellect⁹ inclinaꝫ ad verũ/ tãtum ponaꝫ rõnis i oppositum. Itẽ itellect⁹ assentit falso sicut ỏo qñ ỏz motiuũ. ¶ Rñdeꝫ: quãlibz ptẽ tenẽdo/ nõ est absurdum. experiẽtia nãq; docet q̃ stat rõnes eẽ eq̃les i vigoꝛe i materia topica apõ prudẽtẽ: ꝛ tñ ob affectionẽ pl⁹ vnã põderari q̃ aliã: sed nos ponim⁹ q̃ eq̃liꝫ põderenꝫ: ꝛ ỏz probabiliꝫ q̃ agregatũ ex pia affectiõe ꝛ q̃ttuoꝛ rõnib⁹ ꝓducit assensum quẽadmodum quatiũcũq; parũ additũ grauitatis vni ꝑti statere: reliquã ꝑtẽ ad se trahit: nec est ꝓpterea ꝓns q̃ tot⁹ ille assensus ꝓducĩ a pia affectiõe: sed ab aggregato motiuoꝝ ꝛ pia affectiõe. Sed ꝝ hoc dicis. q̃ttuoꝛ rõnes impediunt actiuitatẽ q̃tuoꝛ rõnum oppositaꝝ sic vt nihil agãt: ꝛ assens⁹ ibi aliq̃s ꝓducĩ: q̃ a sola pia affectiõe: quẽadmodum si quattuoꝛ grad⁹ frigoris eq̃liter agerẽt ꝛ resisterẽt cum q̃tuoꝛ gradib⁹ caloris: si fuerint. vi. gradus caloris actio a duob⁹ gradib⁹ ꝓueniet. Rñdeꝫ. vna pars rõnum nõ impedit a suo effectu totaliter: bñ tñ ne tã intensum effectũ ꝓducat: assens⁹ eñ i illo casu erit multo remissioꝛ q̃ si nõ essent rõnes oppositę. eodẽ mõ tot⁹ caloꝛ vt. vi. ꝓducit calorẽ remissioꝛem q̃ vt. vi. videlicet vt duo: stãte frigoꝛe vt. iij. ꝛ sedm magni-

tudinē actus volēdi/assensus erit intēsior. Sed ꝓtra hoc arguit. si ꝙs nūc habeat .iiii. rones cū actu volēdi remittēdo actū volūtatis ad nō gradū vsq; i hoīa sequēte: tūc seqr ꝙ infinite remiss⁹ erit assens⁹ in illo. Rnd. cōcedēdo ꝙ i infinitū paru⁹ talis assens⁹ erit. ꝛ hoc supposito ꝙ assensus ꝑcedēs desinat eē/ ꝛ ꝓducat nou⁹/fim exigētiā illi⁹ cause: ꝛ hoc est clarū in infinitis hoīb⁹/quoꝝ vn⁹ habet actū volūtat; vt. iiii. cū motiuis oppositꝫ eq̄lib⁹. scōs vero habet actū volēdi vt duo: ꝛ sic sine statu geometrice. iā em̄ in infinitū paru⁹ est assensus alicui⁹ istoꝝ. Ex isto seqr ꝙ nūc possum assentire huic/a est b. nūc illi dissentire/nō. subito: assens⁹ em̄ durat p aliq̄ tp̄s. ptz p apposition̄ act⁹ volēdi heretici nō necessitant assentire heresi: nec dissentire fidei (hoc abstr) sed excecati sunt ex sua malitia/ ꝛ non rationabiliter acquiescunt vero.

¶ Septimo arr. dabile est ꝑmū creditū a q̄libz: saltē a quolibet est dabile ꝑmū creditum. Nō ps demōstrādo sortē q̄ hz a. creditū. vel illud est ꝑmum: ꝛ habeā ꝓpositū. vel nō est ꝑmū: ꝛ tunc illud depēdet ab alio credito: ꝛ q̄rr de illo vt prz⁹. vel ei ꝑcedere opz in infinitum/vel dare ꝑmum: sed palā est ꝙ i sorte nō est ꝑcess⁹ in infinitum: ḡ est dare ꝑmum creditum: ꝛ act⁹ voluntatis sol⁹ causat assensum illi⁹: ꝛ si solus act⁹ voluntatis causat assensum ꝑmi crediti: eadem rōne causabit assensum cuiuscunq; crediti: ḡ ꝯclusiones false. Vicis. ꝑmum creditum causaī a ꝑmo motiuo: scz ab opinioē ꝛ pia affectiōe simul. Lōtra hoc arguit. vel illud est ꝑmum opinatum/vel nō est: si ꝑmum. vel ꝙs assentit ei ex sola apꝑhēsiōe terminoꝝ: vel nō sic assentit eidem. si ꝑmum: esset ꝑpō p ie nota. si scōm: dabit opinatum ꝑcedēs: vel tunc illud est ꝑmum: ꝛ habeā ꝓpositum. vel nō est: ꝛ tunc opz ꝑcedere in infinitum. ¶ Rnd. ꝙ hic nō est ꝑcess⁹ in infinitum in credibil⁹ vel i opinabilib⁹. nā op⁹ est dare i sorte si credit/ꝑmum creditum ꝛ ꝑmum opinatū: ꝛ ita in quolz alio: ꝛ incidere opz in hāc disūcti uā q̄ sola volūtas causat assensum ꝑmi crediti/ꝛ nō alioꝝ q̄ sequunt: vel ad ꝑmū creditū reqrit motiuū topicū. ꝛ dam⁹ scōm: ꝛ q̄ est ꝑmū opinatū qō forte deducit ex euidēti⁹ in ꝓna solū topica. Vel sic. dat ꝑmū opinatū cui assentiun⁹ cognitis terminis. modo pia affectio aduenies illi ꝓducit fidē. vt ꝓposita ista ꝑpōne: ois mater diligit filiū: ptin⁹ ḡs assentit sine vlteriore discursu. ꝛ si assensum causari ex sola apꝑhēsiōe sufficiat ad p se notū: illa est per se nota. Propter modū tm̄ dicēdi cōez aliter dicim⁹: q; scz dupliciter p̄t dici ꝑpō p se nota. vno mō qm̄ ipa est nota cuilibet vtēti rōe ex sola intuitiua vel abstractiua apꝑhēsione terioꝝ: nec p̄t poni ipedimētū assentiēdi itellectu aduertēte. vt q̄lz est vel nō est/ōr p se nota ꝑprie. Alia est ꝑpō p se nota: cui⁹ assens⁹ causaī ab apꝑhēsiōe terioꝝ i aliquo vl̄ i multz/nō tm̄ i oīb⁹/saltē nō opz i oīb⁹. vt ois mr̄ diligit filiū. ꝛ ista ꝑprie nō vocaī p se nota. Exēplū i sūl. notitia intuitiua extremoꝝ hui⁹/paries ē alb⁹/sufficit ad assēsū eiusdē: ita vt nō egeat euidētia extrinseca ille assens⁹: ꝛ tm̄ illa ꝑpō nō vocaī p se nota apd loquētes de ipa: q; illō iudiciū nō eluescit cuilibet qualēcūq; notitia terioꝝ hūti. vt ptz de notitia abstractiua. nā qm̄ video sortē venīē a remotis: assentio isti: hoc est sortes/cū formidine: demū ipo appropiquāte assētio eidē sine formidine. Nec sequit ex hoc ꝙ opinio ꝛ scīētia sūt eiusdē spēi/vt dicem⁹ de duob⁹ iudicijs ꝙplexis oppositis: ꝛ de colorib⁹ colli colūbe. Sed applicādo ad ꝓpositū de ꝑma fide mea acqsita: mater mea dicit ꝙ de⁹ est venerād⁹: cui assētio sine motiuo exteriori alio a terminis: mater mea est verax: ꝛ act⁹ volēdi simul coapt̄ ad assētiēdū illi ꝑmo credito. ꝛ ita vario mō in variis ꝓducit assēt⁹ ꝑmi crediti. Et qō virtu⁹ de opinione ꝑbaī vlteri⁹ rōne sic. opinio nō ꝓducit ꝑ quācūq; apꝑhēsionē terioꝝ: q; tūc obiectū esset ꝑ se notū: nec sicut iudiciū sequēs intuitiuā/ nec ꝑ demōstrationē: q; tūc eēt scīētia: ꝛ nō est ꝑcess⁹ in infinitū: ḡ est dare ꝑmū creditū ꝛ opinatū. ꝛ illis habitꝫ alia facile deducīī. q; si ꝙs credit aīs alicui⁹ ꝓne ꝛ credit vel scit ꝓnam esse bonā: assentit illi ꝓsiti firmiter. sicut si ꝙs opinet aliq̄d aīs: ꝛ scit vel opinaī ꝓnam esse bonā: opinaī ꝓns si nō aliūde habeat certitudinē illi⁹ ꝓntis. ¶ Sed ꝯ istud arguit. daī ꝑmū opinatū cui itellect⁹ assentit ex apꝑhēsiōe terminoꝝ: ꝛ tm̄ nō cuilibet opinabili ex tali apꝑhēsiōe p̄t assentire: q; nō possū habere opinionē de hac: oīa astra sūt paria/ex sola apꝑhēsiōe terminoꝝ. ḡ eodē mō dabiī ꝑmū creditū ex sola apꝑhēsiōe terioꝝ ꝛ actu volēdi: ꝛ tm̄ nō oz oīa credibilia taliter credi. Rnd. dādo ꝓmmū fidei ꝓducīī ex apꝑhēsiōe terioꝝ cū actu volūtatis/nō est ꝓtra dicta: nec sic dicētē scis redarguere: esto nō peniī sit simile de assensu certo ꝛ icerto. p̄t forte dici ꝙ ꝑm⁹ assens⁹ fidei causaī ex assensibus euidētib⁹: vt assentio euidenter istis: nūq; reppe ri talē cōcionatorem in mēdacio. ꝛ sic bonitas istius ostendit eū nō esse mendacē: ꝛ dicit ꝙ deus est trin⁹ et vnus: ergo ita est ꝙ deus est trinus et vnus. sed alienum apparet qō ex antecedente ꝛ consequentia euidente deducatur assensus aliquis ineuidens.

¶ Octauo arguiī. deus se solo p̄t ꝓducere fidem: vel de⁹ cū argumēto topico p̄t ꝓducere fidē: ḡ non requirīī pia affectio ad ꝓductionem fidei. Cęterea assens⁹ fidei est ꝓduct⁹ ante actū volēdi: ḡ nō est ei⁹ causa. liq̄t ꝓna. ꝛ aīs ptz: q; est obiectū act⁹ volūtatis quo ꝙs vult assentire: mō obiectū ꝑcedit suū actū q̄ sup ipsum fertur/tpe vel natura: q; voluntas non fertur nisi sup cognitū. nā si velim ego assētire huic/ de⁹ est trin⁹ ꝛ vn⁹/prz⁹ assentio illi. ¶ Ad octauū nō negaī q̄n de⁹ possit ꝓducere fidē ꝛ supplere causalitatē pie affectiōis vel motiui: sed nō p̄t causare fidē se solo. ꝛ si em̄ oēm assensū p̄t causare se solo: tm̄ non qualitercūq; causare se solo poterit. nā si act⁹ sit i intellectu: depēdet ab intellectu quē imutat ꝛ ptim ab eo causaī. Ad aliud negaī aīs de assensu q̄ est fides nec opz obiectū p̄cedere i eē existētie actū volūtatz in eū latū: etiā nō opz distincte volitū eē distincte cognitū. Et p simile ptz q̄re iterdū habes notitiā reflexā de notitia tua directa et nō alīs: ꝛ quo mō habes notitiā abstractiuā de obiecto cui⁹ habes spēs ꝛ non de alio. nā si spēs eq̄lit mouēt: videī necessariū currere ad volūtatē: ꝛ eque difficulter disputabis i vna materia vt i alia. Jtē volūtas p̄t velle aliq̄d ꝙplexe: vt ꝑm⁹ angel⁹ appetuit equalitatē dei: ꝛ tm̄ nō habuit ꝑm⁹ angel⁹ iudiciū i itellectu ei respōdēs. sed solum notitiā terioꝝ apꝑhēsiuā: vt in scō ōr. Vel forte dices ꝙ volūtas ꝯcurrit ad gñationē fidei sine suo actu elicito: ꝛ sic act⁹ volēdi nō ferī in incognitū: licet voluntas feratur in aliquid in particulari incognitum.

¶ Nono arguitur. Jnfidelis vel heretic⁹ habet rationē apparentē ꝓ sua heresi licet sit erronea: ꝛ cum hoc habet actū volēdi sic assentire: ḡ in eo ꝓducīī fides. Sed bene dicis ꝙ fides est solū de vero ꝛ nō habet piā affectionē sed ꝓrauam ꝛ tortuosam. Lōtra. stat piā affectionem esse de falso: vt ptz de diuite simulāte se esse pauperē. habeo nāq; motiuū ꝙ ille est

pauper: ac volo sic assentire: ꝛ illa volitio est bona et meritoria. Si dicas nō esse simile: nec incōueniēs eē aliquē actū volūtatis quo ꝙs falso assentire vult/esse plū qm̄ est cōformis ille act⁹ erroꝝ inuincibili. sec⁹ est in casu infidelis vel heretici. Lōtra hoc argumētoꝝ. saltē heretic⁹ habebit assensum non formidolosū: q; act⁹ volūtatis ei⁹ cū rōne ꝓbabili tātū facit ad firmiter assentiēdū quātū facit actus voluntatis cū argumēto probabili in xpiano. Jnsuper p hūc modū possum cuilibet ꝑpōni respectu cui⁹ habeo motiua/statim assentire illi sine formidine per actū voluntatis.

¶ Ad nonū inter arguēdū sufficienter rn̄sum est ad calcē vsq;. trāseat ꝙ firmiter assentiat ifidelis suo erroꝝ: ei⁹tm̄ erroꝝ nō erit fides: q; est de falso. fides em̄ infusa nō inclinat i actū ei⁹. Tū ꝙ nullā habeat. Tū scōo: si haberet ipsam/de potētia dei absoluta nō inclinaret in assensum falsum. credēs aūt vere catholicus habet motiuū sufficiēs: habet fidē infusā ꝛ actū volūtatis: heretic⁹ ꝯo vel infidelis nō habet oīa ista.

¶ Decimo arguitur. sequeretur ꝙ aliquod agēs cōcurreret ad corruptionem sui effectus. hoc est inconueniens: cū quodlibet agens naturale intendat scōm extremum sue potentie suum effectum producere et conseruare/et remouere omne prohibens. Sequela ꝓbatur. producat argumētū topicum opinionē quastante in intellectu readducatur illud argumentum topicum vel simile cum pia affectione ad idem credibile: q; idē est credibile ꝛ opinabile: sicut idē est scibile ꝛ opinabile/licet fides nō sit opinio nec scīētia opinio: iam producetur fides. ꝛ supponamus incōpossibilitatem illoꝝ actuū inter se de quibus postea loquemur: iam sequīī illatū. ¶ Respōdeī. illatū nō est inconueniens qn̄ est incōpossibilitas effectuū. hoc em̄ facit natura que facit de possibilibus id qō melī⁹ est. ꝛ q; perfectio: effect⁹ est fides q̄ opinio/iam corrūpit vnum effectum vt producat aliū perfectiorem.

¶ Undecimo arguīī. Sequeretur ꝙ ꝑmus actus fidei esset meritorius: hoc aūt est falsum: q; fides est ꝑma virtutū theologaliū/ ꝛ eius actus ostēdit obiectū diligendū ꝑm Magistrū. ꝓr. iij. di. iij. Et glosa in illud Matth. i. Abraham genuit Jsaac. dicit. i. fides spē. ꝛ Ambroſi⁹ sup id Luce. xvij. Si habuerit; fidē sicut granū sinapis ꝛc. inq̄t. ex fide est charitas/ ꝛ ex charitate spes. Et ꝙ sequaī ptz: qa imperaī ab vno actu volūtat;: ḡ fides est act⁹ meritoꝝ⁹ tāq; iperat⁹. Dicis. nō ē dictamē ꝓudētiale i itellectu: ꝛ hoc reqrīī ad hoc vt act⁹ itellect⁹ sit meritoꝝ. Lōtra hoc argumētoꝝ. qs p̄t habere iudiciū opinatiuū qō sufficiat. igīī dicitur nō incōuenire ꝑmū actū fidei eē meritoriū: nec prz reqrīī fides ꝓpe dicta: sed sufficit ꝙ itellect⁹ oīdat p aliō iudiciū volūtati ꝙ est ꝑforme rōni qō volūtas vult. sed de hoc i. iij. vbi locū suū habet.

¶ Duodecimo arguīī. Ex isto sequīī ꝙ oēs articuli fidei nostre p̄t credi ab aliquo ex puris naturalib⁹. Distinguīī. vel ꝙ aliquis nūc ex puris naturalib⁹ inuestigatiue possit deuenire ad certā cognitionē credibiliū: vel ꝙ rones sūptas ex ꝓpriis illaꝝ rer⁹ de qb⁹ est fides: ꝛ sic negaī. nā ad Hebreos. xi. dicit Aplus Est aūt fides sperādaꝝ substātia rerū argm̄ nō apparētiū. illa em̄ q̄ est fides nō p̄t comunci euidētia rōnis. Vel ꝙ aliqs existēs in puris naturalib⁹ ꝑcipe innitēs lumini ꝛ rōni naturali q̄tum i se est/ ꝑ alios fideles iduci possit sufficiēt ꝙgruis apparētiis ꝛ motiuis ad assētiēdū sine formidie / sicut ecclia credit: ꝛ cōsequēter ad credēdos oēs articulos: ꝛ sic cōcedīī.

¶ Decimotertio arr. Seq̄retur ꝙ q̄libz poneret se ad legēdū in biblia hūs rōnē solū topicā vel opinionē sine pia affectiōe/eēt heretic⁹: q; habebit solū opinionē sine pia affectiōe. mō extra de hereticis. c. Dubi⁹. ōr ꝙ dubi⁹ in fide infidelis est. debet aūt firmiter credere: de sūma trinitate ꝛ fide catholi. c. i. aliōquin salu⁹ esse nō p̄t. psalmo Quicūq; vult salu⁹ esse. ꝛ hoc ptz. xxiii. q. i. c. Aperte. Negaī seqla: q; ille dubitat ꝙ circa aliq̄d actu ꝓsiderat: ꝛ nec assētit nec dissētit. ꝙ ꝯo opinaī assentit. et stat virū habere opinionē circa ꝓpōnē fidei sine pcto: q; sufficit pia affectio apposita ꝓ loco ꝛ tp̄e. Vel sic. pia affectio i vniuersali cū motiuo in speciali sufficit ad ꝓductionē fidei. absit em̄ ꝙ libet cui rōnes sophistice surrepūt ꝓtra materiā fidei/parat⁹ credere ꝛ illas muscas abigere/eēt heretic⁹. Docti aūt circa mlta q̄ legūt i biblia hūt habitū fidei acqsitū: ḡ se solo ꝓducit fidē actū sine motiuo. ¶ Decimoquarto arguiī. ponatur ꝙ Titius habuerit habitū assentiēdi huic: Thare habuit tres filios: ille habit⁹ inclinat ad actū credēdi sine pia affectiōe: igiī. Rnd. ꝑmo hoc nō incōuenit de actu ꝓducto ab habitu acqsito. scōo mediate ꝓducitur a pia affectione q̄ concurrebat ad ꝓductionē actuum: qui illum habitum ꝓduxerunt.

Occam.

Dubitatur. an fides infusa inclinat i ꝑmū actū credēdi. Scōo dubitatur: an fides infusa se sola cōcurrat ad ꝓductionem fidei. Tertio. an articuli fidei sint ꝓtra rationem naturalē. Quarto dubitatur: quare plures docti sint heretici q̄s simplices. ¶ Ad ꝑmū dicūt aliq; q; non. Lōtra quos arguiī sic. Charitas inclinat in ꝑmū actū meritoriū: q; ad omnē inclinat: ergo fides inclinat in oēm actū credendi: ꝓna tenet cōueniēti similitudine. Scōo arguiī ad idē/motiuū ꝛ pia affectio ꝓducunt ꝑmū actū fidei: imo ꝑ te sola volūtas: ꝛ fides infusa est p̄ns: ꝛ est agēs naturale nihil ipedimēti hns: ḡ ꝯcurrit: nō em̄ ē maioꝝ rō q; post hoc ꝯcurrat q̄s nūc.

¶ Ad scōm dubiū ōr q; fides infusa sine motiuo nō sufficit ad ꝓductionē fidei. nō etiā secludim⁹ deū/intellectū ꝛ apprehēsionē terminoꝝ. Lōtra hoc arguitur. habitus fidei acqsite ꝓducit actū credendi: q; ex tali vel talibus emanauit: ergo fides infusa habit⁹. cō sequētia tenet: q; scōa est ꝓioꝝ pfectio: ergo actuioꝝ. Non valet dicere ꝙ infundiī a deo: q; si de⁹ infunderet habitū eiusdē spēi cū fide acqsita: ille habitus cū potētia ꝓduceret actū: ꝛ nūc fides infusa est pfectioꝝ: igiī. Ad has rones respōsū in. iiii. d. iiii. q. i.

Holkot.

Ad tertiā dubitationē dicit q̄dā doctor ꝙ sic. Sed ꝯ hoc arguiī. ois rō vere naturalis ꝓcedit ex ꝑncipiis veris notis i lumine naturali ad cōclusiones veras. sed nulla rō vel suasio contraria alicui articulo fidei vel plurib⁹ est hmōi vt palā est: igiī. maioꝝ ꝓbaī: q; ad hoc vt aliqua rō sit naturalis nō sufficit ꝙ initaī existimato vero in lumine naturali: sed vero certo in eodem lumine. nulla em̄ rō sophistica ꝙ quā erronee mouēī hō ad assentiēdū falso/dici debet vere rō naturalis: vt nō est rō naturalis ad ꝓbāndū baculū ignitū circulariter motū facere circulū ignitū. Jtē rō naturalis ꝙincit itellectū ad assentiēdū ꝯclusio ꝙ rōnē: qō nō ꝓtigit de oppositꝫ articuloꝝ fidei. igiī. Sed dices. dicere vnā rē esse tres res ꝛ nulla illaꝝ eē aliaꝝ est ꝯ sensū oīm sapiētū in philosophia. Hoc est flm: siqui aūt existimauerūt illā falsā/ erronee iudicarūt: ꝛ nō i hoc recte philosophari sunt. multi aūt articuli fidei ꝑmo obtuitu videnī philosopho cōtra rationē naturalē: sed nō sunt. verū ipse solliciti⁹ inqrēs ꝛ faciēs qō i se est iueniet veritatē, ꝛ qz multi philosopho

rum id nō fecerunt: in talibus excecatū est insipiens cor eoꝝ. ad Romanos ꝓmo ⁊ scdo. ¶ Ad quartam dubitationē negatur ꝓsuppositū. plures eñ hereticī sunt indocti q̄ docti: qđ ꝑz de oīb⁹ his de qb⁹ audiuimus in diebus nostris in quocunq; regno: non plures simpliciter: sed plures cōparādo multitudinē indoctoꝝ ad doctos. Sed q⁊ vn⁹ docti viri hereſis plures inficit: ⁊ vestigia maiora post se relinquit: alter⁹ infamia cum eo pessum it: et sic putātur plures docti heretici. Scdo dicī esto q ita foret sicut imaginatur dubitatio: hoc est propterea q⁊ qui nihil scit nihil dubitat. alter aūt multa legit: ⁊ per ꝓns plura dubitabilia ei occurrūt. Sed si se religiose regat in materia fidei: ⁊ se cōtineat in pelle sua: nihil inueniet in lege qđ eū a fide diuertere possit. Sed quicquid sit/opus est exercitatione i ſtudio: vt ignaros illustrēt docti: alioquin sine norma viuēdi oīa ꝓfunderētur. ¶ Sed dubitas q̄nto: an q̄s possit habere ꝓmū actū credēdi sine cōcursu fidei infuse. Ad hoc dicitur q̄ de lege nō est verisimile q̄ quis habeat ꝓmū actū credēdi sine cōcursu fidei ifuse. si eñ vult assentire ⁊ facere qđ in se est ad credendū: iam deus infundit fidem infuſā: q̄ suum cōcursum habet respectu ꝓmi actus credendi. ¶ Sexto dubitatur circa hāc materiā: qđ sit obiectum fidei. Respondetur, licet multi soleant facere difficultatem an res ad extra sit obiectū fidei an cōplexum significabile: tñ dicī q̄ res ad extra est obiectum: que quidē res significat̄ per extremū ꝓpositionis credibilis: vt hoc cōplexum/deus est trin⁹ ⁊ vnus et cius extrema sunt obiectū fidei: q̄ de illa propositiōe habetur. ꝑbat sic: obiectum fidei nihil aliud est nisi illd ad qđ terminatur assensus fidei. vocatur eñ obiectum fidei: q⁊ circa ipſuꝫ fides obīcit. mō actus credendi fertur in complexum et in partes eius/ ⁊ in rem significatā per partes. Eedem aūt difficultates possunt hic fieri que solent tractari de obiecto scīētie: ⁊ cōsimiliter solui: vt infertus in hoc ꝓlogo patebit.

¶ Sed cōtra ista arguitur. Ex isto sequitur q̄ fides pōt esse de falso: cum ꝓpositio cōtingens enuncians aliq̄d de futuro possit falsificari. ⁊ patet de istis/ xp̄s incarnabitur: xp̄s morietur: sed hoc est inconuenies: igitur. Preterea fides inclinaret ad falsum: puta ad assentiēdum huic/corpus xp̄i cōtinetur sub istis speciebus: q⁊ stat q̄ sacerdos sit malus ⁊ nō fecerit qđ in se est: vel q̄ panis nō sit triticeus: ⁊ per cōsequēs ille assensus erit de falso. ¶ Ad ꝓmū respōdeo per ꝓpositiones. Prima est. Fides pōt esse de falso. Secūda ꝓpositio. Non est possibile fidem esse de falso. Tertia ꝓpositio. Nō potest aliquis assensus esse fidei de falso. ꝑz per suā de inesse. Ad secūdū nego q̄ teneor assentire huic assensu fidei/corpus christi cōtinetur sub hac hostia: quia assentio certitudine morali illi que frequēter cōpatitur errorē. assentio autē huic assensu fidei: si iste fuerit p̄sbyter: ⁊ fecerit qđ in se est cū cōditionib⁹ requisitis ad cōsecrationē: illic est corp⁹ xp̄i. ¶ Scdo arguit̄. ecclia pōt iudicare diuortiū inter aliquas psonas in matrimonio: ⁊ in hoc decipi: ⁊ ego teneor assētire q̄ ecclia recte iudicat. Idē ꝑz de canonizatione sanctoꝝ. Respōdet̄. ecclia pōt errare in via facti: ⁊ bene iudicat: sed vniuersalis ecclesia nō pōt errare in via moꝝ. nō capio ecclesiā ꝓ vno particulari Plato: q⁊ ille vtroq; mō errare pt. nō ei teneor assētire huic assēsu fidei/hec est vtor ei⁹ vel suo opposito/magis post diuortiū q̄ ante. Qđ tāgit de canonizatiōe sctoꝝ/nō ita facile admittit̄. Teneo partē illā ꝓbabilē q̄ pōtifex i hoc errare neq̄t: dūmō

Gregorius de arimino.

Ockam.

legitime ꝓcedat: hoc est faciat illa q̄ decēt pōtificem: hoc est q̄rat sup miraculis q canonizādū factis ⁊ sup bonitate vite. Primū eñ nō sufficit: vt liquet de reliquijs ⁊ veneratiōe sctoꝝ. ca. i. nā miracula q̄nq; fiūt p malos: vt ptz. i. q. i. cap. Teneam⁹. Secūz est q̄ fiat magna idago de bonitate vite (qđ est potissimū) examinando testes seorsum more Danielis de senibus accusantib⁹ Susannā. Danielis. xiij. ⁊ illud ꝑz extra de testi. ⁊ attesta. ca. Venerabilis. ⁊ hoc quadrat iuri cesareo. de testi. C. l. nullū. Isti⁹ suppositis de⁹ nō permittit pōtificē iudicātem pōtificaliter aberrare. Hinc Cayphas dicebat verū inscius. dicens Jo. xi. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis/ q⁊ expedit vobis vt vnus moriatur homo ꝓ populo: vt non tota gens pereat. Et subdit euāgelista. Hoc aūt a semetipso nō dixit: sed cū eēt pōtifex anni illi⁹/ ꝓphetauit q̄ Jesꝰ moriturus erat ꝓ gēte. Aliquē aūt canonizare nihil aliud est q̄ eū adscribere catalogo sctoꝝ/ordinādo ei festū solenne ab ecclesia scōm cōditionē sancti: vt puta si fuerit martyr fiet seruitiū de martyre: sacerdos pōtifex vel nō pōtifex/fiat ꝓpriōabiliter. ¶ Sed ꝑa istud arguit̄. sola miracula nō sufficiūt: vt patet de reliquijs ⁊ vene. sanctoꝝ ca. ꝓmo: nec solū testimoniū: q⁊ testes possunt corrūpi: ergo illa duo nō sufficiūt: nō eñ est maior certitudo i tota copulatiua q̄ i qualibet ꝑte ei⁹. Et ꝓbatur. non repugnat fitati fidei habere iudiciū q̄ aliquis est sanct⁹ qui nō est talis. Probat̄ q⁊ sine pcto iudico hypocritā bonum: ⁊ corp⁹ xp̄i eē sub spēb⁹ panis qđ nō est. ⁊ tñ nō pecco sic assentiēdo qualitercūq; illa gerundia exponantur per dum/si/vel q⁊: ergo stat hoīem salua integritate fidei iudicare aliquē sanctū qui nō est. ¶ Ad primū respondet̄ cōcedendo añs: q⁊ nulla illaꝝ causaꝝ est causa sufficiens: sed ille due simul iuncte. sicut maior nō ifert ꝓclusionē neq; mior: sed ꝑmisse simul sūpte. si eñ nō singula ꝓcludāt: oīa tñ simul sumpta iuuāt. Ad cōfirmationē cōcedit q̄ illo dato q̄ iudicē aliquē esse sanctū qui nō est: per illud iudicū ego nō demererer: nec per volitionē qua vellē sic iudicare. sed pie credendum est q̄ deus nō permittit errorē post sententiam pōtificalē. Nō est idē de corpe xp̄i cōtento sub specieb⁹ panis vel vini: cū in vno sit solus sacerdos qui potest multifariam illudi ⁊ illudere: in alio aūt est solers iḡsitio testiū ⁊ miraculoꝝ de ꝓformitate vite: ⁊ preces ad hoc dño effuse: ne i hoc ꝑmittat ecclesiā illudi: ꝑm illd Joānis. xiiij. Paracletus aūt spiritus sctus quē mittet pater in nomine meo ille vos docebit oīa: ⁊ suggeret vobis oīa q̄cūq; dixero vobis. Innumere eñ absurditates seqrent̄ ad oppositū vcz q⁊ nos haberem⁹ dubitare de magnis ⁊ multis sanctis quos colim⁹ an essent scti: ⁊ sic diminuere tur deuotio erga tales sctōs: ⁊ in ruinā temploꝝ ⁊ in destructionē cult⁹ diuini. De multoꝝ aūt sctōꝝ mēbris vel ossib⁹ nō habem⁹ tātū certitudinis: sed i his sufficit credere multitudini loquētiū vel ijs q̄ nouūt.

¶ Scdo arguit̄ cōtra idē ꝑ illud vulgare. Multoꝝ corpa veneran̄ i terris quoꝝ aīe sepeliunt̄ i ferno. q̄ nō incōuenit aliquē coli ꝓ sancto: ⁊ eū eē dānatū. Respondetur, me querente illā auctoritatem quam aliqui beato Augustino tribuūt: aliq; btō Gregorio: nō dū ei⁹ radix apparuit: sed quāto solliciti⁹ exploraueriṁ tāto remoti⁹ a fugit. verūtñ si i aliq̄ inueniat̄ intelligat̄ de nō canonizatis: in talib⁹ eñ iterdū deceptionē fieri ꝓtigit: vt ꝑz i vita scti Martini. ¶ Sed dubitat̄ septimo. an liceat aliquē publice venerari vt sctm: q̄ nō est canonizat⁹ ab ecclia, ⁊ rō dubitationis

est. nā romanus pōtifex illud ꝓhibet de reli. ⁊ vene. sanctoꝝ capitu. primo inquiēs. Illum ergo nō ꝓsumatis de cetero colere. etiā si per illum miracula fierent: nō liceret ipsum ꝓ sancto absq; auctoritate romane ecclesie venerari. In oppositū est consuetudo multoꝝ: qui aliquos publice colūt nōdum canonizatos. Rndetur ad dubitationē per ꝓpōnes sequētes. Prima est. Licitū est aliquē nō canonizatū ꝑuate rogare: vt ꝓ se intercedat. patet: q⁊ iste iudicat talē esse. ⁊ ad hoc argm. xxxij. di. §. vez. xv. q. vltia. ca. finali. nec aliqd aliud obstat. nō ꝓhibitio pontificis: q⁊ illa intelligit̄ de solēni adoratiōe. ¶ Secda ꝓpositio. Licet aliquē nō canonizatum ab ecclia formaliter publice venerari ꝓ sctō. Nā dato opposito plerosq; dānabis in multis regionib⁹ varios sctōs colētes. vtputa nostrates beatū Miniānū Britānoꝝ regis filiū colentes publice: ⁊ in alijs regionibus illud idē cōperies. Preterea ꝓbatur q̄ illud licet: q⁊ innumera miracula ꝑ illum fiunt: ⁊ dū spiritus suos regeret art⁹ de bonitate vite non dubitabatur / sed vite sanctimonia ⁊ miraculis claruit. In talib⁹ nāq; ecclia tacite cōsentit: cū istō in multos annos ꝓtractū sit: et sufficit q̄ eccl'a regionis hoc recipiat: dato q̄ pōtifici romano nō constiterit. Ulteri⁹ canonizatio sanctoꝝ nihil aliud est q̄ declaratio sanctimonie alicui⁹. modo aliq; sunt sancti de quoꝝ sanctimonia non dubitat̄. popul⁹ eñ vel ex icuria/ vel nolēs addere fidē soli: nō petiit canonizationē. q̄ tales licet colere/ ⁊ ꝛtualiter sūt canonizati. ¶ Tertia ꝓpō. Nemo debet aliquē colere publice ꝓ sctō de quo est dubiū vel esse debet/an sit sanct⁹. hoc ꝓz ꝑ ꝑmū ca. rubrice superius allegate: ⁊ per illud qđ cōtingit in dieb⁹ beati Martini. Hec oportet dicere etiā ꝑmo colentes sctōs istos celeberrimos peccasse: quia enim eorum vite sanctimonia ipsis viuēnt⁹ erat super ethera nota: tandem ipsis viam vniuerse carnis ingredientibus/testimonium suffici ens erat.

¶ Dubitat̄ octauo: quid debeat facere infidelis veniēs corā duob⁹ oppositis puta corā Moyse ⁊ Aarō ex vna ꝑte/ ⁊ magis Pharaonis ex altera ꝑte: cui sctz pti debeat credere. Dicēs. ipsis rōnabilit̄ certātibus suspēdere dz iudiciū credēdi: ⁊ interim rogare deū ⁊ facere qđ i se est/ ⁊ ipe nō derelinq̄t eū i necessarijs ad salutem. Sicut eñ materia disposita ꝑ q̄litatiuas dispositiōes introducit formā substātialē iterdū ipam creādo: nōnūq̄ tñ eā cū scda causado: sic de⁹ hoīem aīe rigato: fidē ⁊ cetera id gen⁹ necessaria ad salutē supinfundet. ¶ Dubitat̄ nono. an tā paru⁹ act⁹ volūtatis sufficiat ad causandū assensum ist⁹: de⁹ est trinus ⁊ vnus q̄ ist⁹ de⁹ est. ¶ Dubitatur decimo: an fides infundat̄ sine charitate. ¶ Undecimo. an fides intēdatur sicut charitas: ⁊ similiter an remittat̄. ¶ Ad ꝑmū dicit̄ fortc q⁊ nō/sed dat̄ maiu⁹ actus volūtatis: q̄ nō sufficit cū hoc motiuo. Uel dat̄ minus act⁹ volūtat̄: q̄ cū eodē motiuo sufficit: ⁊ q⁊ ille act⁹ volūtat̄ est liber/sicut act⁹ remiss⁹ est liber/ita liberū est credere deū esse trinū in psonis/ ⁊ vnum in essentia sicut credere deū eē. Et ita de icarnatiōe et de existētia corpis xp̄i in eucharistia dicat̄ respectu ist⁹/de⁹ est. Et q⁊ illa sūt de altissimis credibilibus: nullū credibile dabit̄ q̄n motiuū habeat̄ sufficiēs cū actu spōtaneo volūtatis. Plus eñ de motiuo min⁹ coegit de actu volūtatis ad credēdū: nec erit assensus in rationib⁹ topicis vel in solis actib⁹ volūtatis: q̄ se solo fidē ꝓducere sufficiāt. ¶ Ad decimū dicit̄ q̄ sic: qđ patet de adulto baptizato in mortali cui fides infundit̄: ⁊ fortc spes. Uā ꝑbat̄: q⁊ dato q⁊ in bono/ simul infundant̄: ꝓpter mortale charitas tollit alios duab⁹ stantib⁹: q̄ eodē modo fuit in ꝓma ifusione. fides eñ ⁊ spes p hereſim ptinacē ⁊ desperationē tollūtur: licet charitas ꝓnectat alios duab⁹ ⁊ sine eis non habeat̄: bene tñ ꝑtra. ¶ Ad vndecimū rndet̄. de fide acq̄sita nō est dubiū q̄n illa intēdat̄ ⁊ remittatur tā quo ad actū q̄ quo ad habitū. sed intēdim⁹ loqui de infusa: ⁊ dz q̄ illa intēdit̄ de lege. ptz: q⁊ dixit dñs Petro. Matthei. xiiij. Modice fidei q̄re dubitasti? ⁊ mulieri Chananee. Matthei. xv. Mulier magna est fides tua. q̄ aliqua fides est maior alia. Idē ptz Matthei. viij. de Centurione. de cui⁹ fide dixit Christ⁹. nō inuenī tātā fidē in isrl'. Sed dices. he auctoritates itelligūt̄ de fide acq̄sita ⁊ nō ifusa. Arguit̄. charitas auget̄ q̄ facilitat (vt ita dicā) ad actū meritoriū vt postea distinctiōe. xvii. notū euadet. sed fides ifusa inclinat in actū credēdi: ⁊ est aie ornamētū. q̄ ꝓprie habiliter dz augeri: dignificāda est eñ natura vbi nō cōstat de oppositō. q̄ nec cōcursus nec intēsio est negāda a fide ifusa: cū intēsio⁹ pl⁹ occurrat q̄ remissio⁹. auget̄ aūt fides ꝑ solos act⁹ credēdi siue informes siue nō: sicut charitas infusa ꝓ eōm actū merito. iij. sed (vt opinor) de⁹ tollit fidē ⁊ spē infusas a decedēte in mortali pctō. si eñ manēt per instās vel temp⁹ in dānato: semp in illo manerēt: qđ nō vidēt dicēdū. Desperās aūt redit ꝙerl⁹ ad maiorē fidē q̄ ātea/ sicut resurgens resurgit ad maiorē gratiā solito. Fides ꝛo infusa nō remittit̄ de lege. bene tñ est remissibilis: q⁊ si remitteret̄. hoc eēt ꝑ hereſim ptinacē vel aliud crimē iptinēs fidei. Scōm nō est dicēdū: q⁊ tūc fides infusa remitteret̄ ad non gradū inclusiue sine desperatione. nec ꝑmū: q⁊ hereſis ptinax totā fidē infusam quātūcūq; intēsa fuerit tollit. ꝑmū eñ instans talis hereſis est ꝑmū instās nō esse fidei ifuse si ifinstati ꝓducat̄. si subito ꝓducat̄ seu pure ptinabilit̄: vltimum instās nō esse hereſis talis est vltimū instās esse fidei infuse: nec tale ens incōuenit a deo annihilari subito secundū legem.

Queritur scdo: vtrū ꝓpō mentalis cōponatur ex plurib⁹ partialib⁹ notitijs: quaꝝ vna est subiectū/alia copula/ ⁊ alia ꝑdicatū. Circa ꝑsentē materiā due sunt positiones. Prima est aliquoꝝ tenētiū ꝓpōnē mētalē esse vnā sim plicē notitiā. Alia est Aristotelis in ꝓmo perihermenias: ⁊ in oī loco in quo de ꝓpōne loqtur. Nec iuuat currere ad vocalē/scriptā/ vel mētalē nō vltimatā/ q̄ habet plures partes. Iste enim passiones ꝓmo mētalib⁹ cōueniūt: ⁊ ex ꝑtī ꝓpositionib⁹ ad placitū significātib⁹: q⁊ sunt signa mētalium: scōm illud ꝓmi peri hermenias. Sunt ea q̄ sunt in voce eaꝝ q̄ sunt in aīa passionum note. ita q̄ dicī recte hec vox a significās hoīem esse aīal esse. ꝓpō: nō obpluralitatē vocis: sed ꝓpter mētalē cui subordinatur q⁊ isto modo ampliationes/suppositiones / ⁊ cetere passiones terminoꝝ ⁊ ꝓpositionū cōueniūt. Et rōne patet. nā intellectus habeat cōceptū simplicē sortis in intellectu/ ⁊ cōceptū platonis: vel pōt habere cōceptū vel actū verbalē copule vel nō. si ꝓmū: tūc habeo mētalē vnā cōpositā ex tribus partibus diuersarū rationū. Nō eñ est negādū quin intellect⁹ possit hre verbū in mente. Preterea in nulla ꝓpōne secūdū hanc viā esset predicatio identica vel disparata. Rursus nec erunt tres termini in syllogismo mētali: nec mediū in maiore in ꝓma figura ꝑdicabil⁹ in minore: nec in conuersione de predicato conuerse fiet

subiectum conuertentis: cum tales termini non ponantur in mente in propositione. Non est aūt hic sermo de mentali nō vltimata: quia palam est aliquam talem habere plures partes. vt mentalis istius: ale volatiliū sunt melioris digestionis. et aliqua non habet plures partes. vt a. significans tantum quātum hoc complexum/pessime sunt carnes anatis. licet illud negaretur a Buridano. loquimur ergo de mētali vltimata. Rationes aduersariorū sunt alicui⁹ ponderis in oppositum: sed non concludunt. quare temere non est relinquendus modus Philosophi/ et patrum propter aliquas rationes sophisticas. Respondetur ergo affirmatiue ad titulum questionis.

¶ Contra hanc cōclusionē multipliciter arguit: primo inquisitiue querendo quare potius vnus termin⁹ sit subiectū q̄ ali⁹/cū sint in vno subiecto impartibili scilicet in anima itellectiua. Nō valet dicere q vnus termin⁹ p̄ducāt ante aliū: qz ponatur q oēs illi termini p̄ducātur in instanti: adhuc est propositio: z tamen vnus terminus non producitur ante alium. Sed ad hoc dices q ille termin⁹ est subiectū q̄ primo fuisset p̄ductus si fuisset successiua productio terminoꝝ. vel sic z lucidius: ille termin⁹ est predicatum qui de alio enuntiatur: z ille subiectū: de quo ali⁹ enūciat: et ille terminus copula q̄ illa extrema vnit. z per hoc in categoricis simplicibus cognoscitur quo modo sit dicendum in hypotheticis et categoricis compositis.

¶ Secūdo arguitur. Ex ista positione seqtur duas mentales vltimatas esse eiusdem rationis z speciei: quarū vna est possibilis z alia impossibilis: qd est inconueniens: qz ille mere naturaliter significant. patet tamen sequela de his duab⁹/ois albedo est entitas/z omnis entitas est albedo. Sed dicis: ille p̄positiones non sunt eiusdē speciei p̄pter act⁹ i categorematicos qui specie differūt: cū sup cōcept⁹ distinctos ferātur. z eodē modo i his/ois homo est homo z homo omnis homo est: qz act⁹ diuersi cadunt: z sic faciunt discrimen specificū. Ostēdo q hoc argumētū nullū mouere debet ad opinandum. cōcedo sequelā: sicut iste due sunt eiusdē speciei entitatiue/sortes est plato/z sortes est sortes: suppositio q oēs ille nomine sunt intuitiue: vel omnes abstractiue: cum extrema sunt eiusdē speciei. Nec apparet ratio quare act⁹ vni tui debeāt differre specie. similiter hic/ hoc est flm/ demōstrādo se: z vna alia q̄ illā demōstrat/ sūt eiusdē speciei: z ita in innumeris. z patet de eadē mētali que primo est vera z postea falsa. z palā est q res nō labitur de specie essentiali in speciē essentialē: g illō argumētū nō est pōderādū. Vlter⁹ petit quare poti⁹ intellect⁹ per illos tres cōcept⁹ apprehēdit hominē esse aial q̄ aial esse hoiem. Indubie q̄stio est ita grauis cōtra eū. nā quere id idem ab eo: z ei⁹ responsio si bona fuerit/nobis sufficit. Iste sunt rōnes ish⁹ docto. is q̄ nō cōcludūt. potest nō minus apparēter imo apparentius id idem p̄bari in alijs materijs.

¶ Propterea tertio argumētor. Aliqua est mentalis vltimata nō cōposita ex plurib⁹ partialibus notitijs: ergo nulla est composita ex pluribus partialibus notitijs. consequentia est lucida: licet arguatur a non distributo ad distributum: vt patet intelligenti. Antecedēs patet de hac/homo est homo/sortes est sortes. notitia enim subiecti z notitia predicati sunt eiusdem speciei: z inheret eidem subiecto primo. ergo se se intendunt et componūt aliquam qualitatem vnam per regulam communem quinti Metaphysice. Et tunc sic, vel illa notitia precedit copulā: z tūc non habebitur predicatum. vel sequitur copulam: et tunc deerit subiectum. Oportet sane beatum Thomam negantem duo accidentia eiusdem speciei in eodem subiecto esse: tenere illud in aliquibus propositionibus: saltem quod Brego. tenet.

¶ Sed hoc argumentum non concludit. in primis illa regula quinti Metaphysice non tenet sim multos in qualitatib⁹ spiritualibus. ita enim tenet opinans: et multi id idē dicunt de speciebus: z de luminibus productis a variis corporibus luminosis in medio. Sed quia possumus tueri illam regulam vtrobiq; : z vt argumētum habeat omne suū pondus: aliter respōdetur. in vltimis terminis diximus non inconuenire dare vnā p̄positionē mētalem que non haberet predicatum. vt est illa sortes sortes est. z idem patet tenendo verba adiectiua incomplexa in mente: quod est probabile: sic em̄ dabitur idē terminus q̄ est copula z p̄dicatū: et nō erit predicatū distinctum a copula. Quare habes p̄ inconuenienti dare p̄positionē q̄ nō habet predicatū. Nō est de ratione copule mediare iter extrema: vt p̄z de verbo adiectiuo. nec hic est discrimen nisi qz verbū adiectiuū significat nō modo aliqualiter sed aliqua. Et licet sit vna qualitas ex notitia subiecti z predicati: vnā partē illius enūciam⁹ de alio. z sic hic/sortes est plato si oēs notitie p̄dicerent in instanti. Sed dicis. notitia sortis z notitia platōis differūt specie cū numero plus differāt: qd patet: qz notitia sortis in ipso z notitia eius in alio/numero differūt. z notitia sortis z notitia platonis pl⁹ differūt: g differūt specie: cū inter differre numero z differre speciē nō sit dare mediū. Hoc nō obstat. si specie differat notitia sortis z platonis: nihil ad b. Sed negatur q̄ specie differat. argumētū aūt assumptū est nulla: qz aliqua cōtinētur sub eadē specie q̄ plus conuenīūt q̄ alia: vt sortes z manus ei⁹: z sortes z plato. p̄t, idē de calore vt quattuor p̄ueniēte pl⁹ cū calore vt quattuor q̄ cū calore vt quīq. Itē in re⁹ specie distinctis nō dabis duo individua equaliter p̄fecta. species em̄ se habēt vt numeri: octauo Metaphysice. Nō potes dicere quare sortis notitia sit p̄fectior notitia platonis nec ecōuerso: nisi volūtarie loquendo. Seu q hoc dicis. tūc ista erit falsa in mente: ois homo est hō. sed hoc p̄sequēs est faliū. g z aīs: ona p̄batur: qz predicatū distribuit: z non reciproce sicut hic q̄libet homo est ipsemet. Si distribuat p̄z: qz ex ipso z subiecto p̄stituit vnā qualitas q̄ est notitia hois: z sup illā cadit eque propinque act⁹ distributiuus: ergo quicquid ibi ponitur categorematicū distribuitur. Respōdetur. p̄ma est nulla: qz distributio fertur sup vnā partē illi⁹ qualitatis q̄ capitur p subiecto: z cōfusio diuincta sup aliā partē. z sic stat dare duos cōcept⁹ eque p̄pinquos in situ et in ordine cōceptionis eiusdē speciei: quoꝝ vn⁹ distribuitur et nō alter. Nō videt cōforme logice modus dicendi eiusdā q null⁹ termin⁹ potēs distribuere pōt cōfundere p̄fuse tm̄: sed ad cōfundēdū opus sit alio termino. Nec hoc est mirādū: sicut intellect⁹ interdū fert vnū distributiuū super vnā partem disiuncti: nōnullō sup totū disiūctū. et per eundē actum distribuit vnū terminū p̄piquū: z cōfundit p̄fuse tm̄: terminū remotum: z per signū alterius speciei in mente distribuit terminū remotum: et confundit confuse tm̄ terminū p̄pinquum: vt p̄z de signo exclusiuo. nec terminus vocat p̄pinquior quia p̄ius concipitur vel precedit localit. r: quia si tota p̄positio p̄ducerē⁹ in instanti/idē fieret enūciando vnū de alio, idem em̄ significatur per hanc: sortes sortes est: qd per hāc vocalē: sortes est sortes: vbi copula mediat: vt p̄z sin cōmunem opinionē tenēdo q̄ p̄ponitur ex pluribus partibus: z q̄ partes eiusdē speciei se intendunt. Sed dicis. duo termini sufficiūt ad vnā categoricam z non requirunt tres: ergo eodē modo vna notitia simplex sufficit. Nihil est apparētie in illo apd antiquissimos dialecticos: quibus astipulat Aristoteles: sunt verba adiectiua in mente: ergo ibi dabatur p̄positio cōposita ex duabus notitijs realiter. Insuper nitimur tenere illud Aristotelis vtrobiq; : q duo accidētia solo nūero differētia inherētia eidē subiecto p̄onūt aliquid vnum: vt hō est animal cōponit ex tribus notitijs. Et sic respondere potes ad tales hypotheticas sortes est sortes: vel sortes est plato: q̄ ille notitie synonyme in mēte p̄stituūt vnā qualitatē: q̄a stat q̄ sit vna qualitas z duo termini vt p̄z de notitia sortis z platonis in mente: z sic nō est possibile habere naturaliter aliquā notitiā eiusdē speciei cum notitia vni⁹ extremi propositionis in mēte: quin cōstituatur vna qualitas: z subiecta istaꝝ duarū in mente: sortes est homo: plato est homo: p̄stituūt vnā qualitatē: z vna pars accipit p extremo vni⁹: z alia pars p extremo alterius. Aliā respōsionē in posterioribus dedi dicendo q in mentali istius: sortes est sortes notitia subiecti z predicati nō sese intēdunt: qz aliud mediat non localiter sed via accipiendi: vel si tota p̄positio subiecto producat: aliud mediat via enūciandi: q̄a enūciatur vnū de alio: z eodē modo hic: sortes sortes est: copula equiualēter mediat: z hoc impedit p̄positionem vni⁹ in spiritualibus: nulla em̄ est repugnātia ex parte rei quin notitia sortis z platonis sine copula inhereant anime z nō cōponant aliquid vnum: sicut diximus de albedine in. r. distinctiōe quarti. Et si sortes haberet vnam notitiam sortis: vel vnā qualitatē ex notitia sortis z platonis: intellectus posset intersecare illam qualitatem per actum vnitiuū: puta per copulam verbalē vel p̄iunctionalē: sic q nō erit ampli⁹ vna forma. Vel forte capit interdū quod reperit pro vno extremo: z aliud apponit de nouo in eodē instanti quod est copula: nō em̄ requirit p̄positas temporis vel instātis categorematū ad productionē syncategorematū. Ista intēsio notitie sortis patet: quia vel notitia que est subiectum in mente habet plures partes que p̄onūt vnā formā: vel non. si primū: propositū virtualiter: quia quero abs te quare faciūt vnaꝝ formā. Si dicas: sunt eiusdē speciei: iā habeo p̄positum. Dices. multe partes substantie p̄onunt vnum sine intensione. Non instas ad propositū in his que possunt se intēdere. Nec vis dare secundā partē vt opinor q notitia subiecti in mēte nō habeat plures partes. Rursus sciētia pōt intēdi: z dilectio dei: z sic oēs actus volūtatis possunt intendi: z constat id idē de actibus aliquibus intellectus: z de habitibus. sic q̄ debes dicere in oībus aliis nisi voluntarie loquaris. Itē species se se intendūt in medio: quod p̄z. q̄a alioquin dabis infinitas formas nō p̄stituētes aliquid vnū in medio: qd nō est dicendū: imo illud negat⁹ per aduersarios: z p̄ma est lucida: cū quelibz pars p̄portionalis visibilis p̄ducat species in medio: z si duaꝝ partiū p̄portionaliū species nō se intenderēt: essent infinite forme quaꝝ nō dare⁹ remississima: q̄a in infinitum remissa esset vna illarū formarū: quēadmodū in infinitum parua est vna pars p̄portionalis visibilis. Si dicis. plures paternitates inherētes eidē patri nō se se intendūt: nec plures similitudines inherentes eidem albedini: g nulla accidētia. Hoc nō est magni momēti. Nā primo. nō pono hmōi accidētia distincta a fundamētis. Secūdo. illa accidentia sunt de genere relatiuoꝝ: z non qualitatū. quātitates etiā licet sint accidētia nō se intendunt. Tertio. esto dicat⁹ q se intendant: quō id improbabis? Quarto. pleriq; eoꝝ dicunt candē paternitatē sufficere ad hoc: vt quis sit pater respectu diuersoꝝ. oia tm̄ accidētia aie videtur habere plures partes.

¶ Si difficultas est acris de negatiōe an habeat plures partes. videt q hec/ homo nō est aial/nō est negatiua: cum habeat duas negationes ante copulā: puta duas medictates: nūer⁹ aūt par negationū ante copulā: reddit affirmatiuaꝫ p̄positionē. Si p̄cedas illā affirmatiuā p̄pter hoc argumentū: dabis illā negatiuā: cū eadē rōne illa negatio in mente habet tres tertias: z sic est numerus impar negationū ante copulā: z imparitas negationum ante copulā/negatiuam reddit: z eodem modo p̄babo q nullius qualitatis est hec p̄po: cū em̄ sint infinite negatiōes ante copulā: q̄libet erit impedita: z sic erit affirmatiua. q̄d si p̄cedas: g est nūerus par partiū. z eodē modo est nūerus impar: ergo erit negatiua. Et eodē modo argumētabor: q actus distributiuus de/ omnis/habet plures partes i mēte: z sic subiectū isti⁹/ois homo est animal/ nō desit ribuēt in mente: cū duo signa mobilitātia cadāt sup eūdē terminū: quicquid em̄ mobilitat imobilitatū: imobilitat mobilitatū.

¶ Respōdet ad argumentū scōm varias imaginatiōes: quas in questione de infinito in artibus posui. Primo. negando actus syncategorema ticos habere plures partes in mente: z sic hoc argumentum est extinctum. Forte etiā character baptismalis non habet plures partes: nec similiter alij characteres in sacramentis iteirabilib⁹ ifusis. z ita p̄sequenter p̄cedo nullū syncategorema habere plures partes. nec hoc omni p̄babilitate vacat: vt p̄z de intensione formę apud multas scholas/tam in corporalib⁹ q̄ in spiritualibus: intellect⁹ em̄ apud aliquos reputat accidēs: z tm̄ nō est intensibilis secūdū eos. simile potes habere de accidētibus respectiuis. Aliqua aūt hic posui q̄ falsa iudico: que tm̄ modum dicendi colorant.

¶ Secundo. vtrobiq; tenendo quālibet notitiam: hoc est quēlibet conceptum z quēlibet actū habere plures partes dicitur q negationes eiusdem speciei non se impediunt: sed se mutuo iuuant: negationes inquam mentales que sunt agentia naturalia. vt patet de calore/ frigore z alijs agētibus: vt in mentali istius: homo non est animal: negatio habet plures partes graduales: imo infinitas categorematice inequales: et omnes ille partes cum sint eiusdem speciei copulam negant: sicut quelibet pars notitie sortis representat sortem. Et tunc ad formam argumenti. cum dicis: omnis p̄positio habens duas negationes ante copulam est affirmatiua: distinguo: vel si sint eiusdem speciei: vel cōstituant aliquid vnum: z hoc nego. finaliter conceditur. vt in mentali istius: non homo non est animal: sunt due negationes specie differentes seinuicem prepedientes: quare illa est affirmatiua. Volumus dicere q se impediunt quia specie differunt: non enim omnia specie differentia sibiinuicem resistunt: sed ob naturam negationum que malignans dicitur: quādo ergo ponunt plures negationes: prima cadit sup obiectum specie distinctum ab obiecto scōe: quia cadit in ipsam negationem: et in cetera que sequuntur. Sed contra hoc arguitur, dicendo: nō homo nō in isto die non est ho-

Buridan⁹, i. phlisi. q. ō toto z parti bus.

Brego⁹.

mo:in qua propositione ponunt tres negationes: sequitur q hec esset affirmatiua: hoc est preter cōmunem logicā:z colophizare videtur caput Aristotelis Ω; sequatur ptz:qa prime due negationes sunt eiusdem speciei:z cadunt in negationē z in terminos synonymos:g habēt obiecta eiusdē speciei: z nō videt penes quid dabitur discrimē specificū:ergo sunt eiusdem speciei.scimus tñ respectu eiusdē obiecti nō nūq actus specie distinctos posse dari:z vltra/sunt eiusdem speciei:ergo due illaꝫ nō se ipediunt. ℔Preterea si eadem negatio ponatur in fronte ppositiōis z immediate ante copulam:illa esset negatiua.hoc autez est falsum.nam duo ignes in duobus locis tñ agunt quātum ignis duplus. Similiter sortes in duobus locis portat duplex pōdus ad pōdus latū in vno loco. ergo eodēmodo de negatiōe posita in frōte et in principio.Dices.cum in aīa nō sit litus varius.qa est impartibilis:nō est idem. Itē negatio in pncipio vocalis vel scripte/z ūediate ante copulā posita reddit ppositionem affirmatiuam:ergo z in mente.Dices. opz considerare que sit mentalis illius: iā quero abste/que sit mentalis illius. Rursus nō plus aduersantur negatiōes specie differētes: g negatiōes eiusdē speciei.qō probo:qa si repugnarent non possent esse in eodē intellectu primo:quod est falsum. Si dicas. nō repugnāt ad esse simul in eodē subiecto:bene aūt quo ad se impedire.Sine rōne hoc dicis.nam caliditas z siccitas specie differētes nullatenus aduersantur plus g̃ duo gradus calozis: licet ex his aliquod vnum confletur: nō autem ex illis. nam duo agentia eiusdem speciei quo ad productionem effectuꝫ aduersantur:vt ptz in agentibus a proposito petentib⁹ vnum z eundē locū in licentia:potissimuꝫ arca duas vltimas sedes. In agentib⁹ ℣o naturalib⁹ vt est calor vel lumen/ productum ab vno agēte/impedimentū prestat ne aliud agens suū effectū producat. ¶ Tertio dicit.q negationes equaliter cadentes in copulā nō se impediūt. Ecce si scribit hō est aīal:z gemine negationes ante ppositionē:sic scilicet q vna ponatur in vertice alterius: z ducātur ab eis due linee ad frontē ppositionis prius scripte:sicut solem⁹ facere in partitionibus: vt iustitiarū queda legalis:quedaꝫ particularis:tūc ista propositio totalis est negatiua: z copula ab vtraq istaꝝ negatur:quia est equa ratio q ab vna negetur sicut ab alia. Hec sequitur:due negationes copulam anteeunt:ergo illa propositio est affirmatiua: sed opz addere in antecedente:et vna aliam precedit. Sic est in proposito:quia negatio simul producitur:z est in subiecto impertibili : ergo nec est situs in loco nec ordo in productiōe secundū partes priores z posteriores:z sic ppositio est affirmatiua non curando de multitudine negationū. Sed cōtra istud arguitur ponendo negationē successiue esse producta:sicut ceptus partibiliter producit. g̃ g̃ eīm intellectus aliquos actus subito producere pōt: illos vel similes pure partibiliter producere potest. ¶ Quarto dz.qm signum mentale syncategorematicu affirmatiuū vel negatiuum habet plures partes: et constituitur aliquid vnum: tunc intellectus vtitur ipso signo tanq̃ vno:nō respiciendo ad eius partes: sed ad totū:nec ad differētia specificā. vt ista scripta est affirmatiua:nō bones nō trahūt aratrū p cornua in gallia:esto prior negatio sit ex atramento: z secūda ex auro:que specie differūt. Eodem modo in mētali vltimata: licet in vna sit significatio ad placitū: z in alia naturalis. Et si eadē negatio scripta:vt non boues per cornua(sed colla) aratrū trahunt in britānia:vel vocalis/ponatur geminata ante copulam: p positio est affirmatiua: qz scōm multitudinē negationum positaꝫ significātium ad placitū formaliter vel equiualēter intellectus mouet: qñ cūm sunt due negationes in voce vel vna geminata in scripto/signū est q intellectus vtitur ppositionabiliter in mēte ad affirmandum.Sed dicis hoc esse volūtarium: qz sic intellectus pōt vti tribus negationib⁹ pro vna : z vna pro duabus:z capere pōt istū terminū sortes pro negatione. ℜRespōdetur negādo q sit voluntariū. sicut tu termino vteris pro illo:quod nulli ratiōi innititur. Fateor intellectum posse tribus negationib⁹ p duabus vti.sed cum nomina significent ad placitum vtētium/qñ ponuntur due negationes ante copulam:dicimus illā affirmatiuā:innitentes huic regule. Negatio quicquid post se inuenit destruit: z eius oppositū ponit.z cum hoc dicimus q vnus homo in duob⁹ locis tantum potest portare quātum duo:quoꝝ vterq est equaliter fortis vt ille:z duo maxima non sensibilia simul iuncta causant visibile: sic idem maximū nō sensibile positū in duobus locis contiguis causat sui sensationem.ergo eodēmodo eadem negatio in principio propositionis z ūediate ante copulā posita p positionē affirmatiuam producit: negatio eīm nō modo destruit ea q̃ inuenit ab aliis plātata: sed seipsam z suos plus effectū alias repertū eradicat: z in se molitur castra: nūmq negatio est malignātis nature(vt vulgariter dicitur) quicquid post se inuenit/destruit: z eius oppositum ponit.sicut inuidus volebat altero oculo orbari vt socius vtroq vacaret. ¶ Hunc ponam argumenta quibus alius doctor tenet pfatā cōclusionē:negās syncategoremata in mēte:ponēs copulā esse tota propositionē. ¶ Quarto argumētor. Aīa nō minus pōt vno actu simplici realiter appḣē dere a. esse b. g̃ iudicare a. esse b. sed iudiciū est act⁹ simplex.qō pbaf.nā iudiciuꝫ quo iudico sortem esse aīal:nō ponit ex variis partibus/quaꝝ vna erit assensus subiecti/z alia erit assensus p̄dicati vel copule. Et pfirmatur. si oēs partes propositionis scripte essent in eodem loco:non esset ratio quare hec pars esset subiectū q illa predicatum. ergo similiter in mētali. ¶ Ad primū dz nō esse idē:qa iudiciū est respectu pplexi solū:nō eīm assentim⁹ incōplexo:sed apprehensio est respectu pplexi z incōplexi:z aīa apprehēdit res que sunt: z nō potest aliter se habere in re ad apprehēdendū g̃ res sunt oblate:modo z rōnes feme experimētales:z cōes valētū auctoritates:ostēdunt plures apprehēsiōes in mētali.Cōfirmatio est nulla.iā eīm nō est ppositio:cum sit terminoꝝ confusio/vel qui fuerunt termini: sicut atramentū in calamo erit terminus:z erit propositio: si iteruꝫ ponatur in calamo sicut prius erat: nō erit ppositio.sicut in simili dicimus: integrū panē sortes comedit: sed nūq comedit integrū panē: z sic pcedo q nō est ratio quare hec pars est subiectū pot⁹ g̃ illa : cū eīm est negatiua/nihil ponit. ¶ Quinto arguit. sequit q intellectus habēs ceptuꝫ petri z pauli:nō potest formare istam/ petrus est albus:quin formet istā/ paulus est albus. ℔Probaf:qz ille ceptus verbalis nō min⁹ cōponit cum illo ceptu g̃ cum isto:qz est eque pñs z eque componibilis: z qz nō cōponitur per continuationem vel cōtiguationem/ vel p informationē.igit. Et pfirmaf. hec litera a.significās hoiem esse aīal est ppositio:z tamen nō habet plures partes: quarum vna sit subiectuꝫ z alia copula:z tertia p̄dicatū:

Andreas z castro.i. distin.primi.

ergo eodē mō in mētali. ¶ Ad quintū nego sequelā z cā est:qz ly illi ceptus sint eque pñtes intellectui: tñ placet ei vnū ponere z nō aliū.intellect⁹ eīm realiter est volūtas sicut placet ipresso accipere vnum elemētoꝝ equaliū equaliter oblatorū ad impīmēdū: z nō aliud. Ad pfirmationē a multis negarē maior: sed illā pcedim⁹:cum vn⁹ termin⁹ possit cē copula et p̄dicatum:vt ptz apud cōiter loquētes de ℣bo adiectiuo:z ob subordinationē ad mētalē nō debet negari a esse ppō:z cōcedo minorē.sed pña est nulla:imo si ita esset sicut arguēs imaginaf: negarē a esse propositionē:cuz nō subordinarē vni mētali habēti plures partes. Tota eīm causa quare vocalis vl scripta dz esse propositio/est qz subordinatur mentali propositioni habenti plures partes. ¶ Sexto arguit. Voluntas vnico actu potest velle a esse: g z intellectus a.esse intelligere.pña tenet:qz non minus est intellectus potens ferri in illud totum vnico actu g̃ voluntas. Cōfirmaf.de⁹ est propositio: z tñ nō hz plures partes.igit. ¶ Ad sextū pcedo añs: pñam z pñs:intellect⁹ eīm hz vnū iudicium respectu toti⁹/ assensum vel dissensum:qui licet ponaf ex partibus graduali bus/nō tamē ex partibus diuersaꝝ rōnum.Ad pfirmationē pstat q deus est iudiciū oīm veroꝝ:z dissensus falsoꝝ:z apprehēdit oīa:z notitia apprehensiua in deo nō distinguif a iudicatiua : propterea si libeat pōt vocari propositio increata : secus est de creata: ex hoc aūt nō potes capere argumētum. ℔Potes cōcludere hac via vnum absurdū falsum protin⁹ anno sequēti:q propositio mentalis est aīa.ptz. nā de⁹ est sua notitia apprehēsiua z iudicatiua:z nō est ponenda pluralitas sine necessitate:g aīa est propositio mētalis.Si dicas nō sufficere ad propositionē/iudicare vere z oīa apprehēdere:sed requiritur q sint plures partes:quaꝝ vna erit subiectū/alia copula/tertia p̄dicatum.ita vt illud qō de alio enūciatur sit p̄dicatū: z illud de quo aliud enunciatur sit subiectū: z actus: vnitiuus sit copula:z hoc in categoricis:tunc de⁹ nō est propositio.℔Hoc in fine adiecim⁹. Diceret quispiā sunt tres persone in diuinis personaliter distincte:ergo ibi sunt tres notitie. Ferme est de noīe pretendere/ dicere deum esse ppositionē. ¶ Septimo argumentor. Nullus est actus syncategorematicus in mētali huius/omnis hō est aīal.ergo illa nō componitur ex pluribus partialib⁹ noticijs.antecedens patet:quia vel talis actus syncategorematicus vitaliter īmutat potentiā cognitiuā:aut nō.si scōm:cum nec experientia:nec rō cogat:non debemus ponere huiuscemodi syncategoremata.si primuꝫ:est vere representatiuū alicuius obiecti.probatur pña.nam potentiā cognitiuam vitaliter immutari per ceptum/est actualiter tendere in obiectum per ipsum:z per cōsequens est naturalis similitudo obiecti: z illud obiectum representat:quod repugnat positiōi. Sed dicis. ad hoc q actus syncategorematicus z categorematicus vario modo immutant potentiam.per scōm eīm intellectus cognoscit rem vel res ad intra vel ad extra:act⁹ autē syncategorematicus limitat intellectum ad taliter vel taliter capiendos ceptus.hoc est facit categoremata aliter z aliter capi secundum naturā signi. vt signum vniuersale denotat conceptum super quē proxime fertur/accipi pro suis significatis copulatiue:vt quasi oēs oues i britānia sunt cornute:copula extrema vnit.signū demonstratiuum singularizat.vt iste oues in francia nō sunt cornute.z ita de alijs terminis syncategorematicis secundum eoꝝ naturam.

Sed contra hoc arguitur. sic intellectus nunq̃ formaret talem mentalem:omnis homo est aīal quin reflecteret se super cōceptum hois ipm cognoscendo. sed pñs est falsum:z contra experientiam:qñ potest quis habere illam mentalē non considerando se habere illam. Et pfirmaf.nā in ista mentali/omnis homo est aīal:actus distributiuus denotat ceptuꝫ hominis accipi copulatiue:sed denotare est significare: ergo significat illū ceptū. ¶ Ad primū inter arguēdum respōsum est ad vltimā obiectionē vsq̃. De reflexione aūt vari⁹ est modus loquēdi.Aliqui eīm vocant ceptū entitatiuum vel qualitatis reflexum:qa significat se.Alii hoc nō admitterēt:sed dicūt requiri q solum repītet ceptum vel ceptum represententes: nō ponamus vim in appellatiōe rōnis. Dicim⁹ interdum in modo loquēdi de glorioso:qui putat se doctiorem q̃ sit:iste habet reflexionem supra se: hoc est iudicat se bene doctum:vel est de se ipō(vt aiunt) ptētus:qñ itē aīa cognoscit se /dz reflecti supra se. Interdum vocamus reflexionē:qñ cōceptus ferf in cōceptum.z possumus etiaꝫ addere:qñ actus fertur in conceptum. Ultimo modo concedo esse reflexionem: nō primo. Ad scd̄m:an intellectus possit fingere/act⁹ syncategorematicos sine conceptibus:vir exploratū est:sed maior est apparentia q non.cui consonat dictum philosophi primo perihermenias. ℔Hoc verbum est si purum dicteris:ipsum quidē nihil est:qō sine extremis nō est inteligere.hoc est:nō potest esse in intellectu sine extremis. Syncategorema nāq habet categorema pro obiecto:sed ipsum nō sigf: facit autez ipsum taliter vel taliter capi:sicut nota quā afrā appellat vulgo facit figurā sequētem accipi pro decem vel viginti scōm notā figure:z tñ nota ipa nec figuram nec aliquē numeꝝ quātū est de se/ significat.Cōtra hoc arguit. ceptū habere aliquid p obiecto/est esse naturalē similitudinē illius:sed prime actus syncategorematicꝰ hz categorema p obiecto: g est naturalis similitudo eius.z per consequens vere significat illud. Nō dixi aliud nisi actū causari a ceptu: sicut obiectum partialiter causat notitiā eius in terminis.Sz amplius nūc dico:cum argumētum est ppositum:q concept⁹ non modo partialiter causat actū: sed qō est obiectum eius:z quādo arguitur in oppositum:concedo maiorem z minorem:z nego psequētiam:cū eīm nō' pbetur sufficeret id negasse.ceptus quidem est naturalis similitudo obiecti:sed vtroq ad habere obiectum nō requiritur esse naturalē similitudinem obiecti: vt patet de actu volūtatis:qui habet obiectum cuius nō est naturalis similitudo. Ratio eīm obiecti in actu volūtatis z intellectus est terminare ipsum actum:z interdum ab obiecto causari: interdum vero nō.modo ista duo cōueniunt ceptui respectu actus.conceptus nāq causant actus : z cū hoc actus terminatur ad conceptum: et si ad res significatas per conceptus:nihil ad b.

Queritur tertio : vtrum sit possibile viatori habere notitiam euidentem de veritatib⁹ theologicis? Terminus viatoꝛ est superius explicatus. Hunc duo terminiin titulo questionis positi explicabūtur:postea respondebitur ad questionē. ℔Primus terminus est notitia. Notitia scinditur in actualem et habitualem . Actualis est qualitas subiecto inherens:per quam ipsum formaliter cognoscit.Dicitur subiecto z non intellectui: propter notitias sensitiuas hominis et brutorum. Hic autem definitur notitia creata : quia increata

§ viator est q̃ status demeredi et mereri sibi beatitudinem / aut qui tendit de via ad terminū /

notitia nulli subiecto inheret. ¶Habitualis potest proportionabiliter definiri. ¶Rursus notitiaꝝ quedā est incomplexa: quedā ꝯplexa. ⁊ complexaꝝ quedā ineuidens: quedā euidēs: ⁊ quedā euidētia absoluta: quedam ꝯditionata. ¶Notitia euidens alias euidētia simpliciter dicta: sic definitur: est assensus verus sine formidine a principijs intellectum necessitātib⁹ causatus: quo nō est possibile intellectum assentire: et in sic assentiendo dicipi. Assensus ponitur loco gñis: cū omnis euidentia sit assensus: ⁊ non cōtra: relique vero particule ponunt loco differentie. Dicitur verus assensus: erroneus em̄ quātūcunq; firm⁹ nō est euidens: sicut est in gentili assensus huius: deus non est tres persone. (Sine formidine) ad excludendā suspitionē/cōiecturā/⁊ opinionem: licet em̄ aliqui iter hec tria ponant discrimē: tamē cōuertunt: proxima particula seiungit assensuz fidei: qui spōte gñatur/ex prima questione huius. Ultima particula remouet euidentiam conditionatam: que eodem modo definitur hoc dempto: vel dicatur: stante influentia dei generali: vel sine miraculo. Ex ista ꝓpositione sequit: ꝙ nō cuiuslibet propositionis necessarie assensus est euidētia: cum alicuius sit opinio et alicuius fides. Notitia autem euidens ⁊ necessaria sunt termini impertinentes. qđ ptz: quia nec repugnāt/nec vna infert aliam. Itē patet ꝙ definitionē terminoꝝ impertinentiū. nā quocūq; illoꝝ supponēte mediāte copula de presenti alter potest de illo negari. nō sufficit autē negatio in terminis nō supponētibus: nec cum modo: sed oīa hec hic contingunt. igitur. ¶Scōa propositio. notitia cuidēs in plus se habet q̄s quicūq; habitus veritatis cus. vi. ethicoꝝ a philosopho enumerat⁹. ¶Tertia propositio. stat aliquē de multis veritatibus: quaruz extrema pro deo non supponunt habere euidentiam absolutam. patet: q̄a anima assentit huic ego sum: et in sic assentiēdo nō potest decipi. Et hoc dicit beatus August. xv. de trinitate. cap. xij. Scimus nos viuere prorsus non metuimus: ne aliqua similitudine fallamur: qz certū est etiā eum q̄ fallit viuere. ¶Quarta propositio. aliquis potest habere euidentiam absolutam de aliqua propositione in qua termini non capiūtur p.ecise pro subiecto illius notitie. patet de assensu huius: nō homo est non animal. nō em̄ stat animā assentiendo illi decipi: exponendo per qnia: si anima assentiat/nō homo iā est nō animal. ¶Quinta propositio. euidētia summa erit notitia quando non erit euidētia summa. ptz capiendo assensum quē ego habeo de me: ⁊ ponēdo in sorte me annihilādo. Nō valet aūt qđ dicit Aliacen⁹. pbabile est/iquit/ꝙ si mea notitia poneret a deo in aīa platōis: nō eēt ei notitia Cōtra hoc argumētor. aīa platonis ē susceptiua illi⁹ quātum est de se: licet em̄ albedo naturaliter nō migret de subiecto in subiectū: tñ de⁹ potest ponere albedinē papyri i pariete inhesiue: ⁊ naturaliter representabit idem obiectuz quod ante representabat illa notitia. ¶Sexta propositio. nō euidētia est eiusdez speciei specialissime cū euidētia: pbaꝫ. habeam ego euidentiā de hac/hic paries est albus: de⁹ pōt causare i me notitiā intuitiuā pariete corrupto: quo facto habeo iudiciū ꝙ paries est albus: ⁊ nō erit euidētia. vt ptz per definitionē euidentie: cum nō sit de vero: quo nolle vocet/nō refert. ¶Septima ꝓpositio. notitia euidēs aliqua causaꝫ a quacūq; notitia intuitiua vel abstractiua terminoꝝ: vt assensus primi principii: q̄ ex sola apphēsione terminoꝝ causaꝫ. Aliqua aūt euidentia scōm quid causatur ex noticia intuitiua rerum significarum per extrema propositionis: vt assensus istius/hec papyrus est alba. Alia est euidētia que per oppositionem consequētialem ex principijs indemōstrabilib⁹ deducit: vt scientia / sapientia pro assensu pmissarum ⁊ conclusionis/intellect⁹/prudentia/que est iudicium alicuius agibilis ostendens aliquid esse faciendū taliter qualiter fieri debet: vel fugiendum vel omittendum taliter qualiter fugere et omittere oportebit. eodem modo de arte. Sed dicis. voluntas cum prava affectione potest dissentire primo principio: ⁊ cum ratione sophistica per imperiuz voluntatis potest assentire oppositoꝫ: eodē modo ꝓ de aliaco
misse demonstrationis non necessitant intellectū ad assentiendū ꝯclusioni demōstrate. ¶Propter hoc quidam docto: tenet intellectū posse dissentire primo principio. Contra hoc arguit. ex hoc sequitur ꝙ naturaliter intellectus posset habere qualitates ptrarias simul: ꝯsequens est falsum: ⁊ cōsequētia ptz: qa assensus ptradictoriaꝝ cōtrariaꝝ. iiij. metaphysice. Et ꝙ sequaꝫ ostēditur sic. sortes per te pōt assentire huic/plato est ⁊ nō est: que opponitur ꝛpositioni p se note. Tunc sic. sortes assentit huic: plato est ⁊ nō est: ꝛ illa infert illam/plato est: a tota copulatiua affirmatiua ad alteram eius partem principalem: sortes assentit antecedenti: ⁊ discursus est euidens: ꝙ assentit cōsequēti: ergo assentit huic plato est: ⁊ vltra illa copulatiua infert hanc: plato nō est/p idem medium: ⁊ sortes assentit antecedenti: ꝙ assentit ꝯsequenti eiusdem consequentie. Istud argumentū nō vinceret: qz diceretur ꝙ assensus vel dissensus copulatiue distinguit a iudicio partiū: quō dissentio huic/rex sedet et null⁹ rex sedet: ⁊ de vtraq; parte dubito: sic assentio oppositi illius: ⁊ de vtraq; parte dubito: prima autē ꝯia est bona: ⁊ antecedenti illius ⁊ consequēti assentitur: sed nullatenus assentitur consequēti secūde cō sequentie. licet em̄ consequētia sit euidēs: ⁊ assentiatur antecedenti: non ꝓducitur ille effectus scz assensus partis negatiue: ob suum contrarium in eodem passo. nam actus actiuoꝝ sunt in patiente dispositio. ii. de anima. quēadmodum si quis haberet valde intensam opinionem de hac: super lineam datam ⁊c. adducta demonstratione non potest intellectus protinus assentire illi scientifice ꝓpter intēsam opinionem: vel quia res naturalis nō desinit per vltimū instans sui esse. Sed obiicies. hoc non euadit argumētum. nam fiat vtraq; consequētia simul: ex copulatiua in serēdo vtrāq; partē: tūc vl vteroꝫ assensus cadet/⁊ habetur ꝓpositum: vel neuter: ⁊ hoc nō: qz nullum est impedimētū in passo ad hoc vt agens ꝓducat suū effectū: ⁊ pmisse ꝓductiue assensus nō repugnant assensui opposito: ergo producetur vn⁹ assensus: et equalis est ratio de opposito. ergo vteroꝫ. Statim diceret aliquis hoc argumentum esse equalis ponderis cōtra me ac contra ipsum. quia quis potest habere copulatiuam apphensiuam in mēte: ⁊ potest facere illas cōsequentias simul: quis ergo assensus ꝓducet? sed palā est ꝙ nō est idē. Aliter arguit. nullum motiuuz tñ apparentie potest habere ad ꝓductionē assensus oppositi pmi pncipii quantum notitia terminoꝝ eius ad assensum illius: nec videtur quomodo illius assensus euidētis iudiciū possit a voluntate impediri. Dicis. licet illud sit verū qđ assumptum est in argumēto: tamē volūtas coadiuuās potest tantum facere ad oppositum. Sed cōtra. tūc quilibet gentilis poterat cogi ad assentiēdum oppositi pmi pncipii: ptra philosophū. iiij. metaphysice. Et ꝛ

aliqui antiquoꝝ ipm negauerint ore ꝓpter rationes quas diluere nequibāt: ⁊ turpe eis visum sit succūbere: tñ contra mentē negabāt pmuz pncipiū vt inquit philosophus: ⁊ pmo posteriorum: dicit ꝙ nō contingit instare contra dignitatē. Itē tunc cum vno parvo motiuo: imo cum scintilla rōnis quispiam assentire poterit ꝙ non est cōbustus in igne: supposito ꝙ sit in mediis flammis ꝙ magnum conatum voluntatis. ¶Preterea nihil debem⁹ admittere ptra pure philosophice dicētes: nisi habeamus oppositū ex fide: vel magis quadret cum fide q̄s oppositum. sed Aristoteles fuit ptrarie partis: nec ex fide istud habemus: et videtur esse ptra experientiam: ergo nō debem⁹ admittere ꝙ voluntas possit facere intellectū assentire opposito primi pncipii cuz quocūq; sophismate: nec potest impedire voluntas productionē assensus euidentis: cum quocunq; motiuo in oppositum: cuz cause ꝓductiue assensus euidētis sint potiores motiuo quocunq; ⁊ voluntate: mō ab omni ꝓpoztiōe iequalitatis maioris fit actio. vii. physicoꝝ. ⁊ hoc si admittat causas illas: qa bene pōt voluntas diuertere intellectum ne applicet causas ad ꝓductionē effect⁹. ⁊ hoc modo assensus euidētis productionē ꝓpedire pōt. De vetula Buridani pōt dici ꝙ ipsa mentita est cum antiquus philosophus: timebat em̄ ab eo notari de infidelitate: vel nō plene apphēdit terminos. Mō sto in talibus: hoc dubitas eē verum: ⁊ hoc est primuz pncipium: ꝙ pnuum pncipium dubitas esse vez: supposito ꝙ hec sortes currit vel nō currit scribaꝫ in papyro mea quā a te absc̄do: ita vt nescias que sit ꝓpositio quam absc̄ondo: an vera vel falsa.

¶Secundus terminus est ꝟitas theologica. Et sic definit. Veritas theologica est ꝟitas de deo formata: vel de creatura vt habet reductionē ad deū: vt puta scōm creationem/gubernationē/reparationē/iustificationē/remunerationē/⁊ similia que ꝓsiderant in theologia. Hoc patz auctoritate bti August. xiij. de trinitate. capi. i. dicētis. Mō vtiq; ꝗcquid sciri ab hoie pōt in rebus humanis vbi plurimum supuacue vanitatis ⁊ noxie curiositatis est: huic sciētie tribuo: sed illud tñmodo quo fides saluberrima que ad vitam beatā ducit gignitur/nutritur/defenditur/⁊ roboratur. Alique alie acceptiones questione sequēte explicabūtur. ¶Ex ista definitione sequunt alique propositiones. ¶Prima propositio: nō oēs veritates theologice sunt fide credende: sed alique sunt opinatiue: vt deus potest facere infinitum: vel deus producat se solo beatitudinē. Secdo sequit. ꝙ hec ꝓpa nihil valet: cuiuslibet scientie veritates sunt de deo vel rebus creatis tanq̄ de obiecto vel obiectis. igit pertinent ad theologiā: seu sunt veritates theologice: qa stat ꝙ illaꝫ creaturarum enunciatio non sit de reductione ad deū: que est sufficiens ad veritatem theologicā. Tertio ptz. ꝙ hec propositio triāgulus hz tres angulos acutos equales duob⁹ rectis: nō est ꝟitas theologica. Quarto sequit. ꝙ ois propositio de fide est veritas theologica: sed nō econuerio. Sed cōtra ist am instatur: Vel altera istaꝫ/deus pōt facere infinitum actu/nullus deus potest facere infinitū actu/est ꝟitas theologica: vel vtraq; istaꝫ est ꝟitas theologica. Si scōm: ⁊ altera ptradictoriaꝫ est falsa: ergo propositio falsa/est veritas theologica: qđ implicat: si est veritas theologica est veritas: si altera tñ queritur que sit illa. vel capiaꝫ propositio ad quā possunt equales apparentie vtrinq; adduci: vel pauciores paulo rōnes ad vnam partem, sic erit aliqua ve-

ritas theologica quam mortalis homo non potest cognoscere esse theologicam: ⁊ ita frequēter contingit. ¶Propter hoc argumētum dico doctores abuti querentes de veritate theologica: rectius autē quesiuissent de ꝓpositione vel obiecto theologico: sed loquēdo vt plures/scōm doctrinā philosophi secūdo de celo: questionē illius terminis moui: ⁊ pcedo ꝙ vtrūq; oppositoꝝ est obiectū theologicū/vel ꝓpō theologica. sed bene scitur ꝙ libet istaꝫ/de⁹ pōt facere charitatē infinitā: deus nō pōt facere charitatē infinitā: est ꝓpō theologica: sed nō scitur que illaꝫ sit veritas theologica: quia hoc sciri nō potest bene naturaliter.

¶Istis notatis ponunt ꝯclusiones. ¶Prima est. possibile est viatorē de multis propositionibus theologicis habere euidentiā notitiā. patet: qa philosophi deuenerūt ad notitiam euidentē istius/deus est. vt ptz viij. physi. ⁊ xij. metaphy. saltem euidēter aliqua de deo vel de creaturis in ordine ad deum. ¶Secunda cōclusio. impossibile est naturaliter viatorē de omnibus veritatibus theologicis habere notitiam omni fide maiorē. pbatur. vel talis notitia esset opinio vel euidentia: sed hoc nullo mō potest dici. igitur. maioz ptz ex sufficienti diuisione: minoz probaꝫ. primo nō potest dici opinio: quia licet aliquo modo opinio sit maioz fide: hoc frequēter in multitudine rōnum: tñ fides est supra opinionem: secundum Augonē de sacramentis. lib. ii. parte. x. ca. ii. di centem. Fides est certitudo aīnī de rebus absentibus supra opinionē: ⁊ infra scientiam cōstituta. Nō potest dici ꝙ talis notitia sit euidētia: quia hoc naturaliter haberi nō pōt de istis tribus/ deus est trin⁹ in personis ⁊ vn⁹ in essentia: deus est incarnatus: corpus christi est i sacramēto eucharistie. Si em̄ posset rōnes naturaliter acquiribiles gñare euidētiā: facile esset cogere in fideles ad credendū. qđ est falsum.

¶Circa ista dubitatur. an notitia apprehensiua ⁊ adhesiua distinguantur. ¶Secundo dubitaꝫ: vtrum notitia adhesiua sit dissensus oppositi: ⁊ vtrū sit ꝓpō. ¶Tertio dubitaꝫ cuz questitū sit in titulo questionis: an viator potest habere euidentē notitiā de veritatibus theologicis: quid sit ꝟitas? ¶Quarto dubitatur an notitia abstractiua dei ꝓpria possit cōicari viatori? ¶Ad istas dubitationes respōdetur per ordinē. ⁊ primo ad primā. ¶Dicit est ꝙ est aliqua notitia apprehēsiua que est respectu incōplexoꝝ notitia apprehēsiua est respectu cuiuscūq; potentis terminare actū potētie cognitiue: siue sit ꝯplexū siue incōplexū Actꝰ iudicatiuus aliter adhesiuus est actꝰ quo assentitur vel dissentit ꝓpositiōi vere vel false: ⁊ ille est solum respectu ꝯplexi ꝓpōnalis. Sed an apprehēsiuꝰ ⁊ adhesiuus respectu eiusdē ꝯplexi distinguātur: est maioz difficultas. Et oz in primis: ꝙ est aliqua notitia apprehensiua respectu ꝯplexi distincta ab adhesiua eiusdē. qđ ptz: qa oblata mihi vna ꝓpositiōe neutra eam apprehendo: ⁊ tamē ei nō assentio: ergo vna istarum notitiarum est ab alia separabilis respectu eiusdem: ⁊ quando incipio illi propositioni assentire: non videtur ꝙ prior apprehēsiua corrūpatur: cū nulla sit repugnātia inter illas notitias: ergo simul manent. Ex quo apparet ꝙ apprehensiua et adhesiua respectu propositiōis per se note distinguūt. licet in primo instāti quo illa mihi offert ci assentiā due erūt notitie/quaꝝ vna scilicet apprehensiua est prior ꝓpositate nature adhesiua. Si vero ponam⁹ separationē istarū notitiarū respectu propositiōis neutre: non vi

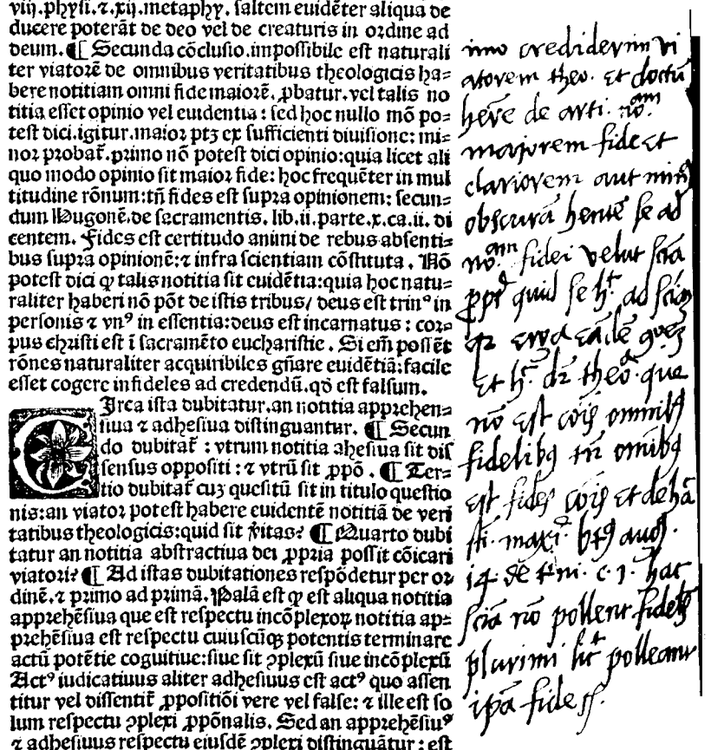
imo crederem vi
atorem theo. et doctū
heve de arti. nō
majorem fidei et
clariorem aut min⁹
obscurā heme se ad
nō. an fidei debet fieri
ꝓpter quid se h. ad fidē
ꝙ erga cālē ꝙ
et h. de theo. qua
nō est cōis omnib⁹
fidelibꝫ in omnib⁹
est fides cōis et debā
fi. majꝰ hꝫ auct.
ij. de trin. c. j. hac
scia nō pollent fidēs
plurimi sit pollent
ipsa fides.

ista notitiarum respectu propositiõis neutre: nõ videtur rõni cõsentaneũ in per se notis id negare: licet aliqd discriminis dari possit: qz adhesiua aliã ꝓsupponit: ptz. nullus habit⁹ inclinat ad actus alterius habitus nisi mediãte actu propõ ad quẽ ꝓmo inclinat: sicut habit⁹ ꝓncipii nõ inclinat in actũ scĩde ꝛclusionis nisi ꝓ⁹ inclinet in actũ circa ꝓncipia. Sed habitus apphensiu⁹ inclinat ad actũ iudicatiuũ: ḡ ꝓmo inclinat ad actũ ꝓpriũ apphẽsiuũ. minor ptz: qa si ꝙs habuerit habitũ apphensiuũ respectu alicui⁹ cõclusionis anteq̃ incipiat assentire illi: ꝛ nũc ꝓmo assentiat: tenuis relinquet habit⁹: sed ꝓpter assẽtiet q̃ si nõ habuisset habitũ apphensiuũ. Sed dices. habit⁹ ꝓncipior est causa producẽdi assensus circa cõclusionẽ: qõ habitus apphensiuus facere nõ potest. Etiã dices: q habitus apprehẽsiuus inclinat imediate ad apprehẽdendũ actualiter: ꝛ tũc habit⁹ iudicatiuus paruus ꝑsistens gñat cũ intellectu assensuz. ꝛ si habitus iudicatiuus fuerit corrupt⁹: nullatenus assentiet. Bene verꝝ est q habẽs habitũ apphensiuũ magnũ cũ paruo habitu adhesiuo frequẽti⁹ assentit actualiter q̃ nõ habituatus apphensiue: quia vehementius inclinat ad cogitandũ de ea. sed egre sequit ꝓpterea causalitas totalis vel partialis. Cõtra hoc arguit. p regulã inueniẽde causalitatis: notitie extreme ꝓpositionis p se note efficientiã habẽt respectu iudicij qõ habeꝫ de ea. similiter notitia intuitiua habet efficientiam respectu iudicij euidẽtis. ergo hic opz aliquã causalitatẽ attribuere: licet sit minor q̃ in habitu ꝓmissa. Stat nãq q habit⁹ maiorus concurrat ad assensum ꝛclusionis/sed nõ sufficiẽter sine assensu minorus ꝛ bonitatis ꝛne: quicquid sit de causalitate: sufficiunt p supposito dicta. Et rursus hoc ꝑ supposito q respectu eiusdẽ ꝛplexi habenꝫ due notitie: quarꝝ vna est apphẽsiua ꝛ alia iudicatiua: dubiuz est an illa adhesiua sit apphensiua. Et dr q sic. ꝓbatur. qa alioquin aliqs possit alicui cõplexo assentire: puta huic/oẽ rhabarbarꝝ est purgatiuũ cholere/ non apphendẽdo ipsum. qõ nõ videt possibile: qa si assentio illi/apphendo illud/ ꝛ intellectus me⁹ ferr̃ in tale obiectũ: ḡ ipm apprehẽdit. Si em̃ apphensiua quelibet ꝛ adhesiua distinguãtur: ꝛ neutra est pars alter.⁹ vel deus: quãcũq illarꝝ de⁹ corrũpere põt altera cõseruata. Hec regula vtrobiq est admittẽda. Voluntariũ aũt est dicere q nomẽ assensus capit dupliciter vno mõ absolute: vt significat talẽ qualitatẽ nihil cõnotado: sicut albedo qñcq capit absolute qñcq cõnotatiue. ꝛ vt sic̃t qualitatẽ ista cõnotando tendentiã perẽ in obiectũ scz verꝝ: capiẽdo absolute nõ sequitur: habeo assensum: ergo alicui assentio. si capit ꝓnotatiue: bene sequit. Cõparatio de albedine nulla est: in quocũq em̃ subiecto fuerit vel vbicũq/ semp est albedo: qm̃ est essentialiter albedo. Itẽ videt q de natura notitie actualis est dũ modo sit talis in suo subiecto/tẽdere in suũ obiectũ/ ꝛ q subiectum actualiter per ipsam cognoscat. nã quo alio modo distinguitur ab habitu? Sed dicis. subiectũ est natum tẽdere per ipsum actualiter: nõ per habitum. Licet hõ istud possit vtcũq sustinere: satius ducimus oẽm assensuz esse notitiam apphensiuã: ꝛ respectu eiusdẽ complexi sunt due apphẽsiue specie distincte: scilicet apprehẽsiua pura: ꝛ alia apprehẽsiua iudicatiua: ꝓior põt separari a secunda de potẽtia dei: nõ autẽ secunda/ quia scda idẽtificatur secũde/ nõ modo in re: sed etiã per nullã terminorũ connotationem dicitur adhesiua: qui etiã sit apprehẽsiua. ¶ Specie distinguãtur ptz: qa per vnã iudicam⁹ esse vel nõ esse: p aliã nullatenus iudicamus: ergo specie differũt. Sed ꝓtra illud argumẽtor. nõ est ponenda pluralitas sine necessitate: sed oia possunt saluari nõ ponẽdo duas apprehensiuas respectu eiusdẽ ꝛplexi. ergo illud nõ est ponendum. ¶Preterea de potẽtia dei absoluta voluntas põt ferri in incognitũ: vt patebit ex prima distinctione hui⁹: ꝛ ad hoc est ratio quã formo ad principale: sed actus intellect⁹ ꝛ volũtatis differunt: ḡ deus vnum illorꝝ potest cõseruare altero corrupto: ḡ aliqs potest assentire alicui qõ nõ intelligit. ¶ Ad primũ istorꝝ ꝛcedo maiorẽ: nec multiplico plures res q̃ aduersarius: qa pono duas res quas ipse ponit: ꝛ non plures: sicut em̃ notitia sensitiua ꝛ intellectiua distincte ꝛ specie sũt de eodẽ obiecto: sic due apphẽsiue. Ad fin nego ꝛñam: quia illa distinguunt̃: secus est in ꝓposito. ꝛ est ratio. nã voluntas tota de se dirigit̃ per intellectũ: secus est de intellectu ꝛ eius actu: cui⁹ qõlibet iudicium est apprehẽsio. ¶ Secundo argumẽtor. notitia apprehẽsiua terminorꝝ simplicium ꝛ notitia ꝛplexa corr distinguũtur: ꝛ tamẽ deus nõ põt conseruare notitiã ꝛplexam terminorꝝ nõ habendo notitiam simplicem terminorꝝ: ergo maior superius tacta est falsa: q̃cunq due res distinguũtur quarꝝ neutra est pars alterius ꝛc. Licet em̃ partes ꝓpõnis mẽtalis apprehẽsiue sint partes eius: tamen notitia terminorum non est pars notitie totius: vel saltem non sunt partes notitie adhesiue: ergo alicuius adhesiue nõ sunt partes: sed purã apprehẽsiuã deus põt corrumpere ꝑseruando adhesiuã apprehẽsiuã: ergo habebitur hec cõclusio: aliquis assentit huic: omne rhabarbarum est purgatiuũ cholere/ nõ cognoscẽdo qd significetur per extrema illius ꝓpositionis: ꝛ sic aliquis assentit vni complexo etiam scientie/ vel notorie vtputa primo principio: nõ cognoscendo quid significetur per vnũ terminum illius complexi: quod absonum videtur. ¶ Respondeꝫ naturaliter/ nõ videt q quis possit assentire alicui ꝓpositioni/ quin ipse habeat notitiam terminorum propositiõis cui assentit: tamen de potentia dei concedo q quis assentit alicui propositioni: ꝛ nõ cognoscit significationes terminorum simplicium: hoc est/ habet nunc intellectus notitias rerum significatarꝝ per extrema huius/ paries est albus: et actum verbalem a.b.c. ꝛ cum hoc habet intellectus vnã apprehẽsiuam respectu toti⁹: sed nõ cõstat an illa apprehẽsiua distinguatur a notitijs partium: adhuc est adhesiua apprehensiua: cõcedo igit q hanc deus potest conseruare in mente sortis aliis omnibus scilicet a.b.c. corruptis: ꝛ sic aliquis assentit vni conclusioni cuius significatio terminorum eum latet de potentia dei absoluta. ¶ Tertio argumentor. aliquis conceptus nunc vnam rem representat/ ꝛ tunc illam rem non significat: ergo nõ incõuenit q vna notitia nunc tendat in obiectum suum/ nũc vero non tendat: ꝛ per consequens vna probatio principalis cõclusionis nulla. probaꝫ añs: quia notitia termini collectiui vt termini populus nunc decẽ hoies significat. substracto vno corr nõ amplius eos significat. ¶Preterea vna propositio nunc sigt vnum ꝛplexe: ꝛ postea nõ significat illud taliter: ḡ hoc nõ incõuenit̃ incõplexis: añs ptz: q sortes i collegio Mõtis habet hanc/ primus preles est vltra pontes: etsi poneretur a deo vltra pontes (illa propositione conseruata in sua mẽte) non taliter significaret: imo false enunciaret: ꝛ existens extra pontes diceret eũ dicere falsum. Et potest hoc cõfirmari per notitiã dicã: que nunc representat sortẽ currere/ nunc sortez nõ currere. ergo sic põt esse de notitia creata simplici. ¶ Ad tertiũ nego añs: ꝛ illo ꝛcesso est difficile ꝓbare ꝛsequẽtiam. Illa em̃ secũda ꝓbatio nõ est magni põderis apud multos. Ad ꝓbationẽ antecedẽtis de termio collectiuo põt dici: q quẽlibet hoiem illius exercitus significat: capiẽdo significare p representare: vt est super⁹ ad supponere: licet nõ p quolibet supponat: sicut hoies pluraliter quẽlibet hoiez significat: et p nullo supponit nõ tenẽdo q pars integralis hois sit homo. Sed potest etiã dici q nõ est simile sicut de plurali ꝛ singulari eiusdẽ sicut hoc copulatum materia ꝛ forma significat sortẽ ꝛ quẽlibet hoiem ꝛ qõlibet ꝓpositũ. (nõ sto in appellatione rationis) ꝛ tm̃ nõ significatur p aliquã partẽ eius: ꝛ sortes si est sortes: oẽ ens mũdi significat: ꝛ nulla pars eius significat aliquid aliud a sorte: sic aliquis terminus significat aliqd qõ presupponit aliqua: q̃ non significãtur p terminũ ipm̃: sortes em̃ sortẽ significat: qui materiã ꝛ aiam p̃supponit: ꝛ tm̃ sortes materiã nõ significat. similiter sortes nõ põt eẽ sine sanguine phlegmate ꝛ aliis humorib⁹ naturaliter: qui per cõceptum sortis nõ significantur: sicut multi dicrẽt q notitia totius nullius partis est notitia: nec cõflatur ex notic̃s partiũ. Sed sive hoc sive illud dicaꝫ: quicquid terminus mentalis sigt/ si ponatur in intellectu semp illud significabit: ꝛ tendit in suũ obiectum. De alio argumẽto qm̃ sortes nũc ponit̃ ex ista parte pontiz/ ꝛ alia naturaliter/ format alias mẽtales: q nũc demõstrat vnã intercapedinẽ interiectã a põt⁹ ad ipsum: nũc aliud interuallũ: sed in casu argumẽti posito q tenereꝫ eadẽ mẽtalis: illa semp vnifomiter significabit presidẽ esse ex altera parte pontiũ ab vniuersalite: licet audiẽtes eũ in villa putent dicere falsum: ꝛ sic quicq illa mẽtalis significat semp illud significat. Vltimũ argumẽtũ nullũ est: vt frequẽter in simili materia dictũ est. ¶ Quarto arguit ad idẽ. Iratus canũ significat naturaliter: ꝛ gemit⁹ dolorẽ: et tm̃ possunt illud nõ significare. Sit̃ termin⁹ naturaliter supponit p aliquo ꝛ põt nõ supponere p illo. Insuper termin⁹ nõ magis representat illud cui⁹ est similitudo: q̃ calor calefaciat: sed calor põt nõ calefacere: vt si nõ esset calefactibile applicatum. igitur. ¶ Ad primũ dr q nõ aliter naturaliter repñtat gemitus dolorẽ: nisi sicut effect⁹ suã causam: mõ ille effectus naturaliter põt esse ab alia causa: secus est de ꝛceptu rei. Ad scdm dicit q nõ est simile: qa termin⁹ nõ supponit extra ꝓpositionem: ꝛ in ꝓpositione non supponit mediãte copula de pñti circũscripta ãpliatione ob desitiẽ rei significate: ꝛ restringi potest a sua suppositiõe: secus est a sua significatiõe. Ad tertium dicitur nõ esse simile: qz ꝛceptus rem significat sive sit sive nõ sit. ¶ Ultimo arguit. ꝛceptus huius vocis nomẽ/ hãc vocẽ homo nunc significat. ꝛ si hec vox homo a sua significatione cadat nõ amplius per terminũ nomen significabit̃: alioquin nunc terminus nomen significaret terminũ buf. Et confirmatur. ponatur noittia sortis extra subiectum: illa est notitia ꝛ nõ significat. igitur. q sit notitia patet: quia si non: hoc maxime esset: quia non est in subiecto apto nato cognoscere: sed hoc nõ impedit. nam primo ponatur extra subiectum in vno loco: et in alio loco in anima: tunc sic: hec notitia in anima est notitia: hec notitia in anima est qualitas in lapide: ergo qualitas in lapide est notitia. Secũdo hec notitia essentialiter et intrinsece est qualitas: ergo qualitas essentialiter et intrinsece est notitia: ꝓña tenet per ꝙuersionẽ per accidẽs. ¶ Ad primũ nego q non amplius vox homo significabitur per illum terminum nomen/ capiendo significare vt est super⁹ ad supponere: vt crebro fit in suppositionibus: secus est capiendo significare conuerti biliter cum supponere: vt sit in materia terminorum secunde intentionis. Ad aliud argumẽtum dicit admittendo q illa qualitas lapidi inhereat: et ꝛcedo q qualitas in lapide est notitia: sed nõ est notitia in lapide. Ad tertium dico non esse bonã conuersionẽ: qa antecedẽs est verꝝ: ꝛ consequẽs falsuz capiẽdo terminũ ꝗlitas sicut capi solet/ parti diuisiue parti collecti ue: sed oportet tollere illud signum essentialiter ꝛ intrinsece/ in cõsequẽte: vt contingit de cõuertẽte isti⁹: creans necessario est deus ꝓpositio em̃ de essentialiter ꝛ intrinsece/ affirmatiua exponitur p copulatiuam cui⁹ prior pars est prietacẽs: ꝛ scda exponens erit: nõ stat rem pro qua accipitur subiectũ esse quin ei cõueniat predicatũ: quare talis est negãda: sortes essentialiter est sortes: qz stat rem vel res p qua vel quib⁹ accipiꝫ subiectũ/ esse absq hoc q ei vel eis conueniat ꝑdicatũ: sicut stat has res demõstrãdo materiã ꝛ formã esse absq hoc q sit sortes. Secũdo sequitur q sortes essentialiter est numerus: quia non stat has res esse quin sint numerus qualitercunq partes ordinẽtur. Ex his liquet falsitas huius: hec qualitas essentialiter ꝛ intrinsece est notitia de potẽtia dei absoluta: de potẽtia em̃ dei ordinata: et naturaliter loquẽdo: hec qualitas est essentialiter et intrinsece notitia. ¶ Ad secũdaz duitationẽ dicit quida doctor q duplices sunt mentales: quedã naturales similitudines vocũ: quedã nõ naturales similitudines vocum: ꝛ tales sunt partite. Quedã est ꝓpositio q̃ est assensus et notitia. p notitiã aũt intelligit (licet satis ꝓprie seũgendo opinionẽ ꝛ fidẽ) notitiã euidẽtẽ. Alia est assensus et nõ notitia: vt assensus fidei et opinatiuus. Ex hoc infert corollariũ q dissensus non est aliquis actus intellectus a quolibet assensu distinctus: quin ũno quilibet est assensus quidã: qõ ꝓbat qm̃ cuz assensus mentalis sit enũciatio: dissensus erit enunciatio sibi opposita: que erit etiã assensus sui significati: qõ est oppositũ significato relique oppositẽ. vn de sicut assensus quo assentit seu credit diametrũ eẽ ꝛsymmetrũ: nõ est aliud q̃ iudicium quo affirmat diametrũ esse ꝛsymmetrũ: sic dissensus oppositus nõ est aliud q̃ iudiciũ: quo negatur diametrũ eẽ ꝛsymmetrũ et ipse est sicut ptz/ assensus sui significati: scz q diameter nõ est ꝛsymmeter. vnde assensus ꝛ dissensus nõ sunt nisi assensus oppositi: et qlibet assensus põt dici dissensus ei⁹: cui⁹ opposita enũciatio est assensus. Aliqua sane dicit q̃ certa sunt apud oẽs scholã: vtputa q aliqua mentalis componitur ex pluribus notic̃s: patet de nõ vltimata: sed sicut dixim⁹/ est ꝓpria ꝓprie loqui ꝛcludere opinionẽ ꝛ fidẽ a notitia: sed terminis nõ est insistendum. Secũdo nõ sufficiẽter diuidit enunciationẽ: ꝛstat em̃/ si ꝓferr̃ hec: pater Galeni diu vixit sine morbo: qa nõ comedit fruct⁹: cozã latino: ꝛ greco nõ intelligente significãtias vocabulorũ: mẽtalẽ aliã formabit latin⁹ quã nõ formabit grecus: vterq tm̃ formabit naturales similitudines vocũ ꝛ pono latinum neutraliter se habere circa assensuz ꝛ dissensum illius. ergo nõ sufficiẽter doctor ille dimidit mẽtales: ꝛ ista est quã dicim⁹ esse ꝓpositã ex pluribus notitijs. An aũt iudiciũ dicatur propositio: põt

Gregorij⁹ i prologo ꝓmi.

defendi q̄ sic:dicendo q̄ sufficit ad ꝓpositionem/esse iudiciū veri vel falsi:et tūc palā est talē ꝓpōnē nō conflari ex plurib⁹ partibus diuersarū rōnum: quaꝝ vna erit subiectū/ et nō copula: alia pars copula et nō subiectū.secus est de mentali apprehensiua non iudicatiua.Sed nō est opus iudiciū vocare ꝓpositionem.iudiciū em̄ vocaꝫ veꝝ/nō quia sit propositio vera/sed q̄a est iudiciū veri.et sic est veꝝ denominatione extrinseca:quia obiectū assensus est veꝝ:puta ꝓpositio:ꝛ propterea assensus dr verus.Dicit autē iudicium:quia nō sufficit habere obiectum veꝝ ad denoiationē cuiuscūq; in veritate.ptz:quia ꝓnomē demonstratiuū demonstrans hanc:paulatim ꝛ lēte est recedendū a praua ꝙsuetudine comedendi/ nō vocatur veꝝ:ꝛ tamē demonstrat ꝓpositionē verā. Si dicas:oē representans vere vel falsē est ꝓpositio.Distinguo illam:vel intelligis cōplexū ꝓpositionale representans vere vel falsē:trāseat illud.si vero intelligas de alio:non opz.Alioqui hoc cplexū/ ꝓpositio vera vel falsa/eēt ꝓpositio : qđ nō est dicendū. Dissensus aūt vocaꝫ verus:q̄a est circa ꝓpositionē falsam:vt dissensus isti⁹:carnes bouine nō sūt male digestionis.Et ꝓpositionabilit dicaꝫ de possibilitate ꝛ impossibilitate.Et si aliq̄ iudiciuz habeat ꝓpositionē plures ꝓ obiectio:que in vno sensu est vera/ ꝛ in alio sensu falsa:vt nō de⁹ est:vel poti⁹ hypotheticā: cui⁹ vna ps est ꝟa ꝛ alia pars falsa.vt caro hedi est bona:ꝛ aries pstat vitulo.si quis assentit huic copulatiue:hic assensus est verus:ꝛ falsus denoiatiōe extrinseca:cū prior categorica vera sit/ꝛ secūda falsa. ꝙsequēter dicas sicut de dissensu.Si petas: an assensus q̄ est simplex(nō secludo partes ex intētionē)sit terminus cōis an singularis.Et an possit supponere ꝓ illo qđ repñtat.Et an possit eē pars in ꝓpōne. Et an assensus ꝓpositiōis sit notitia reflexa.Respōdetur. oīs notitia adhesiua est apphēsiua: vt ptz ex dictis:tū eē singulare ꝛ cōmune/ꝛ ponin ꝓpōne ꝓ illo cuius est naturalis similitudo/ quenit apprehēsiue ꝛ nō iudicatiue:loquor cū alijs ac si nulla adhesiua esset apprehēsiua : vt ꝙformē me mō alior:dicēte Aristotele scđo de celo.Loquēdū est vt plures/sētiē dū vero vt pauci.An aūt dicaꝫ noticia reflexa:ē certare de noīe:pōt dici q̄ sic:ꝛ sic qlibet iudiciū propositiōis est notitia reflexa.Facile est tueri q̄ opinio vl sciētia est ꝓpositio.Et quilibet assensus ꝛ dissensus est ꝓpositio:nec possunt esse magne rōnes in oppositum. Sz casus est modici momēti ad tenēdū hoc cōtra ꝓmumē scholam.sufficit em̄ q̄ mētalis apprehēsiua habeat plures partes.q̄ difficultas hincinde patitur magnas difficultates.Et sic ꝓcederenꝫ he propositiones.Alicui⁹ ꝓpositionis nō est copula:nec extrema.Secūda.alicuius vocalis sunt multe mentales/puta apprehēsiua et eius iudiciū. Et illud scindit̄:q̄ vnus pōt habere errorē:alius fidē vel opinionem/ꝛ sciētiā de eodem.Tertia. aliqua ꝓpositio est intensibilis ꝛ remissibilis.Sed istud tertiuz sequitur ad oppositum.Videtur aūt q̄ mentalis apprehēsiua est intēsibilis ꝛ remissibilis sicut extrema eius:et dato q̄ negatio nō intendatur:tota categorematice est intēsibilis.Quarta.alicuius vocalis vere erit aliqua mentalis falsa:patet de errore huius:bonum sanguinem bonum vinum generat.Quinta.alique propositiones cōtrariantur contrarietate physica. Ceteruz qđd doctor ille dicit de assensu ꝛ dissensu/non videtur verū:q̄ pōt quis assētire huic; turbidū sanguinē bonum vinum temperate sumptum clarificat: nō habendo dissensum sui cōtradictorij:et absq; hoc q̄ formetur suū ꝓtradictoriū.Similiter quis potest dissentire huic:vinum est bonū febricitātibus: nullū assensum habēdo.Insuper sicut se habēt volitio ꝛ nolitio circa obiectum volūtatis:sic assensus et dissensus circa obiectū ꝙplexū intellect⁹:sed sic est q̄ velle et nolle circa idē distinguuntur:ergo dissensus et assensus circa idē.Sed sicut(vt dicek ī ꝑma distictiōe huius) idē act⁹ est nolle et velle respectu diuersoꝝ:sic forte pōt esse idē actus intellectus:qui erit assensus et dissensus:vt oblatis duabus ꝓtradictoriis/idē iudiciuz potest esse assensus vnius et dissensus alteri⁹.Sz ex hocnō euitatur :quin assensus et dissensus circa idē realiter distinguātur. ¶ Circa tertiam dubitationez partita est positio.vna duoꝝ realiū dicentiū veritatē esse respectū rōnis : intellectus quidē sortis ꝙparat hanc/omne qđ nutrit est dulce ad suū significatū:cōsiderādo q̄ ita est in re sicut per illam significatur: et ex tali ꝙsideratione vel cōparatione resultat ꝙformitas inter ipsam ꝓpositionē et suū significatū:que veritas dr.et formata ista homo est asinus:intellectus considerans ipsam sub illa ratiōe q̄ nō est ita in re sicut per eam significatur; ꝓducit diffformitatem que est falsitas.ꝛ si ītellect⁹ putet ita esse in re sicut significatur per ꝓpositionem falsam:nō propterea ei inheret veritas: cum fundamētū nō sit capax illi⁹. Et ꝓpter propositiones se falsificantes:oportet addere(et nō se falsificat)licet em̄ intellectus cōparet illam ad suū significatū/et ita sit in re sicut illa significat:non tamē in ea relinquitur veritas: oportet ergo cōparare cōformitatem et diffformitatem ad insolubilia scđm hāc positionē.Hic aūt nō est sermo de veritate aptitudinali:que nō distinguiꝫ a ꝓpositione vera:sed actuali. ¶ Contra hāc positionē cōiter instatur sic.ex hac positione sequiꝫ q̄ musca per motū suū alteraret intellectū angeli : ꝓns est absonū. Et ꝓa ptz:sit hec ꝓpō in intellectu michaelis:a musca non mouet̄:incipiat musca moueri: tā pdiꝫ vnū accidēs:ꝛ acquiritur aliud:vez veritas et falsitas. Et cōfirmatur.ex ea sequiꝫ: q̄ esset aliqua entitas q̄ nō ē deus quā de⁹ nō posset creare:ꝛ aliqua quā non posset annihilare.ꝓns est absonū:ꝓa tū ptz: qz veritas hui⁹: de⁹ nihil creat/est aliqua entitas:et illa ꝟitas nō potest creari a deo:si em̄ des q̄ de⁹ creet veritatē illius/ de⁹ nihil creat:sequiꝫ q̄illa est vera: q̄a veritas eius est/et sua cōtradictoria vera:de⁹ aliquid creat:q̄a illam veritatē creat:et illa ꝟitas est aliq̄d.ergo de⁹ aliquid creat:et sic ꝓtradictoria ꝟa. Facile pōt siꝫ deduci q̄ de⁹ nō pōt annihilare veritatē huius/de⁹ aliquid annihilat. Iste rōnes nō ꝙcludunt. Ad primā nego q̄ sequiꝫ:qz stat q̄ angelus nō ꝙparet ꝓpositionem ad suam rē significatā:cessante nāq; operatione intellectus/non est veritas nec falsitas in intellectu neq; ꝓpositio actualiter.Aliqui artiste noiales hoc admittunt dicentes:sinullus aduertat ad propositionez scriptā in libro: nō est ꝓpositio: nec vera nec falsa nec propositio. Sed tu loqueris de causa partiali/de motu musce:adhuc nō sequiꝫ:quia vt dr.v.physicoꝝ.Motus ē ad tria predicamēta,mō iste respectus nō est de illis. Sz si vis extendere terminū motus ad relationem realem et rationis:hoc non est inconueniens. ¶ Ad secundā solet cōiter dici : q̄ deo nihil creante vel producēte nulla esset propositio de nouo,nā impossibile est q̄ aliquis causet aliquā propositionem nisi deus concurrat.et per ꝓns si deus nihil crearet vel produceret:nulla esset propositio creata Sed dicis hoc concludere contra aduersarios.Respondeo.non aduersarij dicerēt veritatem istius:deus nihil creat:deus potest creare.patet:quia hanc propositionē deus potest creare:hec propositio est vel potest esse veritas.igitur sed deus non potest creare veritatē istius aliquid creando vt patet ꝑ ꝓpositionem de inesse illius.

De aliaco. ¶ Secūdo arguit quidā doctor in questione prologi. Ex ista positiōe sequitur q̄ futurū contingens de necessitate erit:quia veritas istius ꝓpōnis antichrist⁹ erit/fuit:ergo sequiꝫ q̄ antichristus erit. ꝓña bona est. sed si illa veritas est aliqua res alia a ꝓpositione:deus non pōt facere modo quin illa res fuerit.ꝛ sic añs est necessarium illo dato:ergo etiā cōsequēs. Et confirmatur.fundamentum et terminus relationis precedūt tēpore vel natura ipsam relationem.tūc sic. hec propositio est vera/ veritas huius propōnis est/q̄ se demōstrat:ꝛ veritas illius nō distinguiꝫ ab ipsa propōne:igiꝫ.maior ptz.naz omnis ꝓpositio q̄ adequate significat se esse veram est vera:ꝛ ex ꝓns ꝓpositio que significat suā veritatē esse/est vera.minor ptz. nā fundamentum veritatis ꝓpositionis est ipsamet propositio:ꝛ eius termin⁹ est eius significatum:sed significatū illius propōnis est veritatē eius esse:ġ ꝓius natura ē veritatē illi⁹ esse q̄s veritas eius sit. qđ implicat. Preterea relatio nō pot⁹ hz esse q̄s sua extrema:puta fundamentū ꝛ terminus:ergo falsitas istius/adam nō fuit hō:nullum eē habet. ¶ Ad primū negandeꝫ negādo sequelā.et ad pūctū argumēti concedo q̄ illa veritas fuit.sed non de necessitate:q̄a dependet ex vna de futuro ꝓtingenti:ex hac scz antichriſt⁹ erit:sicut ista de ꝑterito est cōtingēs:antichriſt⁹ fuit futurus. Ad aliud dr q̄ nō oportet vtrobiq; extrema ꝑcedere relationez tempore/vel natura.vt ptz de relatione creature ad deū. Sed dices hoc eē verū/qñ relatio idētificatur suo fundamēto.secus est ī ꝓposito. Vel dicis admittēdo partē propōnis se demōstrare:q̄ ipa propō q̄ est fundamētū relationis ꝑcedit ipsā relationē.verū est vt est fundamentū ei⁹:ꝛ relatio est posterior termino:vt ad ipsā terminatur.vt sortes est prius rationalis q̄s risibilis.Tertiuz argumentū nō mouet:q̄a relatio rōnis ꝓprie nō hz esse vt iferius videbiꝫ. ¶ Sed cū nō sit necesse multiplicare res ꝓperā:placet nobis āplius illa positio q̄ dicit veritatē esse propōnem verā:ꝛ cū ipsa idētificari:ꝛ falsitatē idētificari cū ꝓpōne falsa. ¶ Sz contra dicis.daꝫ primū instās esse istius propōnis sortes currit:ꝛ non datur primū instans veritatis illius:quia quocunq; instanti dato in quo est vera: prius erat vera:cum cursus ꝛ motus incipiant eē per vltimū instans non esse:ergo veritas ꝛ illa ꝓpositio distinguūtur. ¶ Et cōfirmaꝫ.nā in sola cōpōne ꝛ diuisiōe est veritas ꝛ falsitas ꝑmo periher menias:ꝛ nihil idē est ī seipso:ġ veritas distinguitur a ꝓpositiōe vera. ¶ Ad primum negaꝫ consequētia.illud siq̄dē argumentū ꝑparet sortē ꝛ sortē currētē esse res distinctas:qđ est contra opinātes.licet em̄ cursus distinguaꝫ a sorte scđz eos:tū sortes currens nō distinguiꝫ a sorte. ¶ Ad aliud dicīꝫ q̄ illa transitiua cōstructio capitur locoviꝫ intransitiue:vt plerūq; in vsu est:sicut dicīꝫ: sapiētia est in deo. ¶ Ad quartam dubitationem quidā doctor negatiue respondet:dicens q̄ non potest communicari viatori cognitio qua cognoscat deū trinum et vnum/et hoc sic probat.impossibile est cognitionem abstractiuam cuiuscunq; rei esse primam: sed sequitur necessario aliam priorem: ex qua deducitur.sed in puro viatore non potest preesse aliq̄ cognitio:ex q̄ cognitio de deo pōt deduci ġ ipossibile ē q̄ cognitio abstractiua de deo cōiceturviatori.maior ptz ex abstractiua inductiōe ꝛ rōne. Sz hec inductio est solū scom cōem cursū nāe. ¶ Sz ꝙ hoc replicat sic. ꝓcessū ē ab oīb⁹ q̄ scōz cōmunē cursū nature vires ī teriores tā sēsitiue q̄s intellectiue nō pūt exire ī actū nisi ꝑia cognitiōe ī tuitiua alicui⁹ sēꝙ exteriorꝭ:qz nō hñt imediatū ordinē ad res exteriores:sz solū mediāte cognitione sēsitiua exteriori.qđ hāc eē mediationē ocs a ct⁹ ī teriorꝭ virtū sūt abstractiui ꝛ nō intuitiui. Ex hoc sic arguiꝫ.si ꝙ virtute diuina fieret q̄ intellectus ꝛ alie vires ī teriores exirēt in act⁹ suos respectu rerū exteriorꝭ absq; vlla ꝑ suppositione quorūcunq; actuū sensuū exteriorꝭ:tūc ītellect⁹ ꝛ vires sensitiue interiores haberēt quo ad tales actus imediatū ordinē ad res exteriores:sicut ꝛ sensus. sed act⁹ sensuū exteriorꝭ sunt ituitiui ꝙt imediatum ordinē ad obiecta sua:ġ ꝛ actus intellectus ꝛ aliarū virtū interiorꝭ essent ituitiui:ꝛ nō abstractiui ꝑpter eādē causaz. Si ġ aliqua cognitio sit abstractiua:optz q̄ eam ꝑcedat aliqua alia quam supponit:vel ex qua deducatur. ¶ Scđo arguit ad idē. prima cognitio necessario est entis in actu.sztalis cognitio necessario est ituitiua:igiꝫ maior ptz:qz non ens nō pōt cognosci nisi per ens. nono metaphysice. Lōge istud deducit ꝛe eum. ¶ Cōclusionem hāc reputo falsā.et rōnes inefficaces. Vñ sic arguo.q̄cquid deus pōt facere mediante cā scda in genere cause efficientis:illud pōt se solo facere:alioqui egeret ope cause secunde:ꝛ illa corrupta nō poterit reproducere qđ erat partialiter ab illa ꝓductum.sed mediante notitia intuitiua pōt deus alicui cōmunicare notitiam abstractiuā dei tatis:qua cognoscaꝫ q̄ deus est trinus ꝛ vnus:ġ hoc pōt facere sine notitia intuitiua. Si em̄ notitia ituitua efficientiā habeat respectu abstractiue(quēadmodū debet dicere)mediate vel imediate:videꝫ maior vera. Et si sit dispositio ꝑia subiecti⁹ disponens:codē mō currit argumentum.talis nāq; dispositio nō requiritur respectu dei. Preterea Paulus vidit essentiam diuinam:scom btm Aug.ad Orosiū:ꝛ ipse poterat habere notitiā abstractiuā illi⁹ postea. Nō valet qđ dicit:vidit in cōfuso sicut Nabuchodono sor:qz palā ē q̄ alīꝫ vidit secundū Aug.ꝛ doctores/ꝛ tū post illam visionez mansit viator.ergo non repugnat viatori hoi habere notitiam ꝓpriam dei:ꝛ scire q̄ est trinus in pſonis:ꝛ vnus in essentia. ¶ Nūc respōdeo ad rationes ipsi⁹. Ad primā nego q̄ sit impossibile notitiā abstractiuā cuiuscunq; rei esse primaz. Deus enim pōt nunc cōmunicare mihi notitiam distinctam abstractiuam presbyteri Joannis in Jndia.nunc aūt de lege nō habeo abstractiuam absq; intuitiua ꝑia. Falsum quidē est qđ dicit q̄ actus ītelligentiā virium sunt abstractiui.nā aīa intellectiua habet notitiā ītellectiuā/intuitiuam eiusdē obiecti cuius habeꝫ sensatio exteriorꝭ:et anima separata

Durādus prologo.q. iij.

Gregorij⁹

intuitiue cognoscit obiecta ad extra sine sensatione q̄uia.etiā alia intuetur suos actus ⁊ seipsā. Ad secundam nego q̄ prima cognitio sit necessario entis in actu.philosophus aūt loquebaf naturaliter.et illo dato q̄d ad b:cum deus sit ens in actu sed illa notitia non est beatifica:nec eiusdem speciei cum ipsa.

¶ Inter veri nancꝫ assertionem et placiti defensionem pertinax pugna est. ⁊c.

Quarto circa prologum queritur:an viator acquirat scientiam de veritatibus theologicis per discursum theologicū. In primis aliqui termini explicabūtur: postea respondebitur ad questionem ¶ Primus terminus est scientia:que est circa ꝓpositionē scibilem. Propositio scibilis est ꝓpositio necessaria dubitabilis /nata fieri euidēs per ꝓpositiones necessarias euidētes/q̄ discursum syllogisticum ad ipsam applicatas. Per primū terminuz excludiť ꝓpositio cōtingens.vt paries est albus:q̄ licet mihi sit euidēs:nō tamen est scibilis scientia ꝓprie dicta:de qua loquiť Aristoteles p̄mo Posterior. ⁊.v. Ethicor. An aūt requiraf necessitas ex modificatione copule siue cōditionaliter:siue absoluendo verbū a tpe/est altercatio. Aristoteles demōstrat tonitruū esse sonū in nubib⁹:qñ tonitruū non est. Sufficit em̄ si tonitruū est/q̄ est sonus in nubib⁹. Dr̄(dubitabilis)q̄ hoc nāq̄ excluduntur ꝓpositiones q̄ se note:q̄ nō sunt scibiles. Istud pz scdi posteriorꝝ cap̄.i.vbi dr̄:qstiones scibiles sunt equales his q̄ vere scm⁹.vult dicere philosoph⁹ q̄ ois qstio est scibilis ꝓpositio:⁊ cōtra. Nō oportet q̄ dubiteť actu:sz sufficit q̄ sit apta nata dubitari ab intellectu aliquo vtēte rōne:appḧensa significatione terminoꝝ. Hoc ptz p Linconiēsem primo posteriorꝝ cap̄.i.dicēte q̄ sciētia principioꝝ nō est acquisita p doctrinā:qz non docemur vel addiscimus nisi illud qō cū primo concipimus est nobis dubium:⁊ apparet falsum:⁊ post dubitationē manifestatur nobis veritas. Ultima ꝓticula excludit quedam principia que cognoscuntur p viā sensus/memorie/⁊ experimēti. vt ois calor est calefactiuus:que nō est demonstrabilis p premissas ad eam applicatas:sed bene per viam sensus:ipsa autem est dubitabilis.nā si quis experimento non cognouit calorem calefacere:nō magis assentiet illi q̄ isti:albedo est albefactiua. Sciētia igitur ē notitia euidens veri:necessarij:causata per p̄missas applicatas ad ipsam p discursum syllogisticū. Prima ꝓticula seiungit errorem/fidē/⁊ opinionē Secunda ꝓticula excludit notitiā euidentem cōtingentiū. Reliqe vero ꝓticule sunt lucide. Loquimur aūt naturaliter:qz de⁹ se solo potest ꝓducere scientiā:se solo in q̄z:non secludēdo causalitatem intellectus cui ĩheret scientia:que ad actum sciēdi concurrit Sed de⁹ potest supplere causalitatem ĩstrumenti scz demonstrationis. Aliqui dicunt nata causari:qz ex eos notitia eiusdem speciei potest causari p experientiam ⁊ p demonstrationem. Propterea dicūt q̄ si quis haberet scientiam de hac:luna est eclypsabilis:videlicet p iterpositionem terre altero planetarum existēte in altera sectionū:⁊ altero in reliqua:vt in capite draconis ⁊ cauda:⁊ esset supra spheram lune:⁊ hoc videret:haberet notitiā eiusdē speciei cum sciētia

Okam Aliaco.

Contra hoc arguiť:tunc scientia ꝓpter quid ⁊ qz de eodē obiecto essent eiusdē speciei:cōtra Aristotelem primo posteriorꝝ. Rursus vel oēs assensus qui habenť de eodē obiecto p quecūq̄ media sunt eiusdē speciei:vel differunt specie.si primū:ergo/ sciētia/fides/opinio/de eadē ꝓpositione sunt eiusdem speciei cōtra opinantes.si differunt specie qz causantur a diuersis medijs:habetur ꝓpositum. ¶ Sed cōtra istud arguiť. vl vtrobiq̄ quādo causē ꝓductiue specie distinguunť:effectus specie distinguuntur in istis notitijs:⁊ tunc de⁹ non potest ꝓducere sciētiā. Sed dices te intelligere in creaturis ex ordinē iā positum. Contra:tunc notitia sequēs habitum ⁊ eum p̄cedens de eodē obiecto specie distinguerenť:⁊ p consequens virtutes morales acquisite post habitum sunt alterius speciei a virtutib⁹ vl actib⁹ ante habitū. hoc aūt est ꝓtra doctrinā philosophi.ij. Ethicoꝝ. igiť. Preterea calor ꝓducť⁹ a sole ⁊ ab igne:⁊ ab igne ⁊ corporibus duris sunt eiusdē speciei specialissime:⁊ tamē ignis ferrū ⁊ lapis dur⁹ specie differūt. igr̄. ¶ Ad primū inter arguendū respōsum est ad calcē vsq̄ hoc em̄ non tenet in habitib⁹. nec est negāda causalitas ab habitu in ꝓductione actus. ⁊ act⁹ ante habitū(qui primum habitum ꝓducit)est eiusdē speciei cū actu sequente habitū. ⁊ causa est:qz habit⁹ est vestigiū ⁊ effectus act⁹ potentiam ducēs in similia obiecta:p similes act⁹ sicut antea. habitū tñ notitie ituitiue semp ab hac materia excipimus. In alijs autem discrimen specificū in causa ponit discrimen specificū in effectu iu materia notitiarū. Ad aliud argumentum concedo q̄ alique cause specie distincte producunt effectus eiusdē speciei:vt argumētū arguit.sz vtrobiq̄ pñt ꝓducere effect⁹ specie distinctos. nō em̄ videť q̄ effectus pñt ꝓduci magis specie distincti q̄ isti assēt⁹ Sco dr̄:q̄ nō est simile in agētib⁹ vitalib⁹ ⁊ alijs modica ei variatio ĩ notitijs eiusdē speciei causat iudiciū pplexū alteri⁹ speciei. p3 duob⁹ hñtib⁹ notitias ituitiuas eiusdē speciei circa collū colūbe: q̄ hñt alias ⁊ alia iudicia.sīr laborās q̄ui morbo habēs eādē notitiā specie/cū sano/hz aliud iudiciū: videlicet q̄ paries moueaf. ¶ Sed cōtra istud arguitur:qz pari rōne notitia albedinis in homine ⁊ asino specie differēt. Sed dices sicut dicēdum est: hoc est verum cum vna est extensa ⁊ alia non est extensa:ponendo solum vnam animā in homine. Et sic notitia intuitiua hominis ⁊ angeli de eadē albedine specie differēt:cū principia ptialia:⁊ nō habitus specie differāt. Et sic beatitudo angeli q̄ ad ĩtellectū erit perfectior entitatiue beatitudie anime xp̄i:⁊ eodē mō ad actū volūtatis deducem⁹ Insup notitia acqsita p expiētiā:puta assens⁹ eui dēs acqsit⁹ ē habit⁹ p̄dict⁹.⁊ sub nullo hitū aliorū.vi.ethic.nūeratoꝝ ptinef.q̄ ē scīa. ¶ Ad p̄mū rñsum ē in.xlix.di.q̄rti. Ad scōm dr̄ q̄ plures sunt alij habit⁹ q̄ ibi enumerenť:vt iudicium quo iudico parietē albū mihi p̄sentē. vel icludiť sub sciētia extēso termino. Et iā assensus q̄ habeť de hac hoc ē falsum se demōstrāte sub nullo illoꝝ ptinef nō em̄ ē fides:cū mere naturaliter acqraf. nec error:qz assentiendo non fallor:nec in sic assentiēdo sequitur me falli.⁊ sic currēdo per alios habitus

veridicos. ¶ Sed cōtra istud arguitur.tunc sciētia genita per vnam demōstrationem nō posset augeri. non per ꝓportiam:quia in prima applicatione tātum sciētie produxit quātum poterat producere.alioquin si semper producat aliquid de nouo:oporteret millies adducere eandē demonstrationē ad eandem conclusionem:⁊ sic de alijs argumētis topicis :⁊ non inquirere alia noua media. Nec potest augeri per media alterius rationis:quia iam per solutionem medium alterius rationis producit scientiam / vel notitiā alterius speciei. modo notitie specie distincte non se intendunt formaliter. Insuper scientia ⁊ nō scientia sunt eiusdē speciei:ergo nō incōuenit q̄ error/ fides et opinio specie non distinguantur. Antecedens patet.nam sciam te esse ante me:et si per possibile esses destructus (conseruata notitia intuitiua tui) habeē iudicium precedēs vel aliquod euiſdem speciei:quod non est scientia:cum sit de falso:igitur. ¶ Ad primū nego assumptum. Forte enim prima demōstratio nō produxit totum suum effectum subito: sed successiue produxit. Etiam intellectus potest intendere notitiam circa premissas:⁊ tunc intendetur scientia:quia ad intensionē cause intendetur effectus.modo assensus maioris/minoris / bonitatis ꝑne cū concursu dei generali producunt assensum scienti ficum conclusionis:⁊ intensior assensus circa ista producit intensiorem scientiam:et forte intēsior circa vnam premissarum vel circa bonitatem consequentie:dato q̄ nō sit intensior assensus in aliqua alia causa secunda. Sūt autem tres cause requisite ad ꝓductionem notitie scientifice conclusionis:scilicet assensus maioris/minoris / ⁊ bonitatis consequentie. loquor de iudicijs: ꝓtermittēdo notitiam apprehensiuam terminorum. nam vna illarum causarum puta a. assensus maioris nō pt ꝓducere assensum cōclusionis scientificū quātuncūq̄ intēdatur per idem nec b/ assensus minoris ad hoc sufficit: nec c/assensus bonitatis consequentie:sed positis tribus iudicijs:quorum quodlibet est intensum vt duo generabitur scientia alicuius intēsionis gradualis: puta vt duo vel citra. Apparet autem q̄ si b/⁊ c/maneant in eadem intensione graduali/adhuc aucta a/notitia maioris ad tria: assensus conclusionis erit intensior. ratio est:quia due cause naturales b.⁊ c. sunt vniformes:⁊ a. augetur:ergo totus effectus erit maior. Et licet non sit subordinatio in istis iudicijs:sicut inter obiectum ⁊ intellectum in productione notitie intuitiue:tamen maior cōcursus intellectus cum obiecto vniformiter concurrente vel cōtra:arguit maiorem notitiam. Potest quis dicere q̄ cum assensus vnius p̄misse nihil valeat ad productionem scientie: quando quodlibet illorū triū iudiciorum erat vt duo / producebatur effectus ita magnus vt poterat produci ab illis agentibus: modo est vnus gradus addit⁹ iudicio a. assensus duorū graduū:se solo nihil potest ꝓducere. Licet quis possit illa via incedere (sicut puto nos ĩ posteriorib⁹ dicere)istud quod nunc dicimus videtur rationabilius. Et ex illa potest applicare quis tales formas:si assēsus maioris sit vt duo:minoris vt duo:bonitatis cōsequentie tot graduum:assensus conclusionis erit vt duo. Et licet assensus conclusionis sit ita intēsus vt premisse vni⁹:tñ aggregatū premissarum est maius: et assensus premissarū est ītellectus ⁊ clarior/ ⁊ causa alteri⁹.ponēdo item casum q̄ assensus maioris sit vt tria/minoris vt vnū/bonitatis cōsequētie vt duo: adhuc producetur scientia vt duo:cum cause sint ita

actiue sicut ante. Si dicas. vnus gradus in minore plus facit q̄ vn⁹ gradus in maiore : superadde vnū gradum vel partem eius. Etiam causalitas iudicii maioris videtur maior q̄ causalitas iudicii minoris: quia predicatur passio in ea de definitione in prima figura: que maxime facit scire. Tunc potes adducere formas de remissione assensus vnius premissarū ad non gradum vsq̄: vel bonitatis consequentie:faciendo similem intensionem in aliqua alia causa. Sed illa sunt penua ex causalitate cause efficientis: ⁊ materia de intensione. Qs autem ille notitie sufficiant patet.nam cognitis maiore ⁊ minore simul tēpore cognoscitur conclusio. primo posteriorum. Et hoc si ista iudicia fuerint in eodem intellectu nō posito in variis locis:si quis em̄ assētiat maiori Machlinie:minori Wantuerpie: ⁊ bonitati cōsequentie Louanū:non oportet q̄ causetur scientia.quia quero an in quolibet locorum istorum causabitur scientia : an in altero tantum. Secūdū dari nō potes:in hoc em̄ nulla est apparētia.nec p̄mū: qō patz:qz tres grad⁹ caloris i variis locis nō producūt tam intēsum calorem q̄ si essent penetratiue in eodē loco: cum in vno loco ꝓducant calorē vt tria: in variis locis calorē solum intensum vt vnum. Sed non est omnino simile. quia notitie minoris/maioris/⁊ bonitatis cōsequentie sunt in eodē subiecto primo scilicet anima intellectiua. Et licet intellectus scientiam producat : ipse intellect⁹ apud loquētes non vocatur actiuus. Hoc non sufficit : nam sīn hanc viam albedo esset qualitas actiua:et quelibet alia qualitas : cum concurrat effectiue ad ꝓductionē notitie intuitiue create:que de ea habetur. Qualitates em̄ ꝓducētes similes in specie specialissima sub q̄litatū actiuaꝝ appellatione includūtur. Sed dices.formato syllogismo de cuius maiore habeť assensus cuidēs/de minore opinio: ꝓducetur sciētia:qō ptz:qz producetur assensus super opinionem:ergo erit scientia : cum non sit fides. nec est necesse q̄ pia affectio concurrat hic. Qs non produceaf opinio patet : qz si de vtraq̄ p̄missarum esset opinio:vel de bonitate consequentie: ꝓducereť opinio.modo est causa altior scz iudicium euidens. igitur. Sed negaf q̄ ꝓduceretur sciētia: quia debiliorem partē sequitur cōclusio. Erit aūt altioris speciei opinio q̄ illa que est genita ab assensibus:de quibus habeť opinio solum. ¶ Ad aliud argumētū principale p̄cedo q̄ sciētia ⁊ nō scientia possunt esse eiusdē speciei essentialis. Hoc ptz.nā si medietas hui⁹ sciētie ponaf extra subiectum:iam scientia ⁊ nō scientia sunt eiusdē speciei:⁊ nihil ꝓtra dicta. ¶ Sed cō istud arguitur.notitia p̄missarū potest remitti gradualiter ad non gradum vsq̄/scientia conclusionis stante in aia.ergo erit scientia sine notitia premissarū demonstrationis. Sed dices hoc nō incōuenire:qz illa scientia producebatur a demonstratione. Contra hoc arguiť.notitia intuitiua nō potest esse sine obiecto suo ⁊ eius presentia/ nec iudiciū sequēs notitiā ituitiuā de ꝓpone contingēti.ergo neq̄ sciētia sine ꝓductione ⁊ cōseruatione actuali siue cause naturaliter . mō assensus premissarū/bonitatis ꝑne/ discursus dei generalis(quē hic semper suppono)⁊ notitia terminorū ꝓduxerūt assensum sciētificū. Notitia aūt terminoꝝ/cōcursus dei generalis cū assensu vni⁹ p̄missē non sufficiebant producere scientiam:que est notitia euidēs.ergo sublatis causis ꝓductiuis et⁹ non potest amplius conseruari. Forte dices.ad remissionem assensuum premissarum erit proportionabiliter

remissio sciētie cōclusionis:cū sciētia sit effectus qui non potest conseruari sine psentia sue cause naturaliter. Eodem modo nec pōt plus conseruari notitia premissarum que est euidēs iudicium:q̄ assensus cōclusionis sine causa productiua eius: ⁊ sic quando erūt octo vel decem cōclusiones Euclidis/ quarū posterior dependet a priori ⁊ prioribus: nō poterit haberi scientia octaue cōclusionis:quin habeatur assensus illarum premissarū/ex quibus imediate in Barbara vel Darij infertur. Et rursus ille premisse demonstrātur per alias pmissas priores.ergo licet notitia premissarū dicatur intellectus respectu conclusionis octaue:dicetur tn̄ sciētia respectu pcedētiū pmissarū.⁊ quocūq; noie vocent ille pmisse:earū assensus est euidēs.⁊ per pns earū iudiciū nō potest conseruari sine notitia premissarum ex quibus producūtur:vt tu de sciētia dicis. ⁊ sic nō poterit haberi sciētia.xxi. Euclidis scilicet: ois trianguli duo quelibet latera simul iuncta reliquo sunt longiora: quin simul habeas assensum.xvij. cōclusionis a qua dependet:⁊ rursus illa a quinta eiusdē primi dependet. et sic ad hanc vsq; super lineam datā:⁊ cum hoc habēdo notitiam cōmunū cōceptionū ⁊ petitionum.qō non videtur dicendū. Forte dices. licet sciētia actualis conclusiōis nō possit haberi sine suis premissis ⁊ bonitate cōsequētie:tn̄ assensus pmissarū possunt haberi sine causa effectiua earū:cū semel habite sunt: ⁊ iterū applicātur in alio discursu in quo cōnectunt. ¶ Lōtra hoc argumētor. Assensus sciētificus vni⁹ conclusionis Euclidis pōt esse assensus minoris/vel maioris ad inferendā aliā cōclusionē: q; tunc est sine suis premissis: quare ante sine eis eē nō poterat. Itē q̄ habet assensus maioris noue cōclusionis vel illi⁹ positionis que erit maior:minor ⁊ pns adhuc nō applicātur. ergo notitia sciētifica conclusionis pōt esse sine sua causa effectiua. ¶ Respōdetur. notitia intuitiua naturaliter esse nequit sine psentia sui obiecti:nec iudicium sequēs:cū illa notitia nō sit. Potest dici nō esse idem in notitijs euidētibus:que deducūtur per cōnexionem cōsequētialem ex alijs pncipijs. Nec est oino simile:⁊ dissimilitudinis rō est syllogitatio ad incōueniēs in vno ⁊ nō in alio. Potest eē quedam tergiuersatio que tacta est inter arguēdū. Sed adhuc dices.habitus sciētificus corrupto actu pducit actum scientificū:ergo scientia naturaliter potest haberi sine demonstratione. Cōz producat actū patet: q; post habitū ⁊ multas scientias actuales homo promptius assentit pclusioni olim demōstrate sine applicatione premissarū:illa eīm propositione obliata/euestigio illi assentit. Hic iterū est dubium. Potest quis dicere q̄ assensus sequens est alterius speciei a scientia actuali:sicut habitus notitie intuitiue nō inclinat(vt constat)in notitiam intuitiuam: sed in notitiam abstractiuam alterius speciei. Sic potest dici in proposito. Si petas.quis ergo assensus erit. Dicitur q̄ient assensus fidei:ratio. quia est assensus certus ⁊ inceuidens: ⁊ ad generationem illius fidei nulla requiritur pia affectio nec concursus fidei infuse. Si vbi libeat illum assensum actualem vocare alio quocunq; nomine/non refert:nomina eīm significant ad placitum:vocetur a/vel b. Alio modo potest dici (⁊ non improbabiliter vt opinor)q̄ ille habitus inclinat in assensum scientificum eiusdem speciei specialissime cum scientia productiua illius habitus. ratio est : quia quilibet habitus productus ab aliquo actu vel actibus inclinat in similes actus in specie specialissima entitatiue. Et vtrobiq; debemus illud admittere nisi aliūde doceat de opposito. vt de habitu notitie intuitiue. Sed hic nō cōstat de opposito:nec est idē de assensu sciētifico ⁊ de notitia intuitiua incōplexa:vt paulo ante meminimus.igitur. ¶ Petes que est res sit scientia propter quid/ ⁊ que q; est. Aliqui dicunt esse assensum causalis: vt assentio huic homo est risibilis q; est rationalis. Aliqui aliter opinātur. Dico q̄ scientia propter quid est assensus conclusionis genitus per premissas importātes causam quare ita sit sicut significatur per cōclusionem. Scientia quia est assensus acquisitus procedendo ab effectu ad causam:vel a causa remota ad effectum. Ad demonstrationem etiam sufficit q̄ premisse sint notiores conclusione : ⁊ necessario inferētes conclusionē. ¶ Ex isto sequitur q̄ deus non habet scientiā. Patet primo : q; ois sciētia est act⁹ vel habit⁹. Secūdo (et magis ad ppositum) ois cognoscit eque primo: ⁊ nō vnū per aliud. ¶ Secūdo sequitur q̄ nō inconuenit angelū/vel beatū aliq̄d scire.nā pōt cognoscere vnū p aliū. ¶ Tertio seq̄t q̄ scire hoc mō nō dicit pfectionē simplicit:q; nō quenit deo q̄ euidēti⁹oē verū cognoscit q̄ hoc mō.tn̄ nō dicit imꝑfectionē respectu creature.aliq̄d nāq; iferiorē decet q̄ suprioꝛē decet. Et hec p primi timini elucidatōe dicta sufficiāt ¶ Secūdus terminus est veritas theologica. Una acceptio termini est tacta in questione pcedēti. Alio modo capit veritas theologica pro scriptura sacri canonis/seu pro actu/vel habitu mētis respectu talis scripture/⁊ collectiue/et diuisiue/pro vna propositione/vno actu/vel habitu/vel pro multis : sicut logica proprie est assensus conclusionis logicalis vnius vel plurium:et interdum capitur pro propositione logicali.Adhuc capitur theologia p habitu eorum que deducuntur ex articulis fidei : et ex dictis sacre scripture/sicut conclusiones ex principiis. Et de ista acceptione vertitur questio quam tractam⁹. ¶ Ex dictis sequuntur alique propositiones. Prima est. aliquis est theologus qui paucas veritates theologicas cognoscit : sicut de logico dicimus. si logicus sit concretum termini logica pro simplici habitu / talis dicitur logicus.sed non ita vocatur in communi modo loquēdi. Ille aūt vocat theologus q̄ multos locos sacre scripture intelligit et vnum scit exponere per alium: et facere omnia quadrare. et sic patet q̄ vnus est melior theologus q̄ alter:qui plura theologica nouit:⁊ solidior arbiter est ad lites in ea dirimēdas. ¶ Secundo patet aliquem hereticum vel infidelem esse theologū.pt̄z: q; pōt assentire multis propositionibus theologicis habēdo hereſim in paucis aliis:cum pertinacia siue sine pertinacia. Ceterū discursus theologic⁹ est qui cōstat ex ppositionibus in sacra scriptura ꝓtētis: vel ex his q̄ deducūtur ex eis (qō idē est) vel ex altera huiusmodi.hoc pt̄z p beatū Dionysiū in de di.no.cap.ii. dicētē q̄ nō assentiēti sacre scripture nō pōt manuductio fieri ad theologiā. Itē i aliis scētiis.tūc eīm fit pcess⁹ geometric⁹ qn̄ procedit ex pncipiis geometrie. ⁊ tūc erit pcessus theologic⁹ qn̄ procedit ex principiis theologie:ex dictis scripture.cui suffragat illō beati Augu.primo de tri.cap. quarto. Omnes quos legere potui qui ante me scripserūt de trinitate q̄ de⁹ est:hoc intēdūt fm scripturas docere:q; pater ⁊ filius ⁊ spirit⁹ sanctus vn⁹ et eiusdē substātie sunt.non eīm ait fm aliquas sciētias humanitus adinuētas aut probabiles ppōnes:sed scōm scripturas. ¶ Ex his patet q̄ sacri canonis

veritates sunt principia theologica.qn̄ ad ipsa fit vltiata resolutio theologici discurs⁹:⁊ singule cōclusiones theologice ex eis deducūt. ¶ Scdo pt̄z q̄ pclusiones pprie theologice(distinguendo cōclusiones ꝓtra pncipia)sunt veritates nō ꝓtēte esse i sacro canone:sed ex eis deducunt.vt christ⁹ hz neruos/ex hac deducit:christus est hō. ¶ Tertio pt̄z q̄ nullus discursus ex ppositionib⁹ pbabilibus est theologicus. Istud cōiter ponit contra Aureolum:⁊ bn̄. pt̄z:qa pcessus ex pbabilib⁹/vel ex vna de fide ⁊ altera pbabili/vel ex vna euidente ⁊ altera solū pbabili:generat pcise opinionem: quia conclusio isequitur debiliorē partē. ¶ Quarto pt̄z q̄ assens⁹ discursus theologici est fides. nā si qs assentiat alicui pclusioni pter pmissas creditas pcise:talis assensus nō erit maior assensu premissarū. mō assens⁹ pmissarū ē fides. igit̄. Dixi (pter pmissas creditas):qa stat crebro q̄ pns sit euidēs vbi ais ieuidēs ē. is tūc euidētia pclusiōis aliūde venitq̄a certitudie pmissarū. Et ex hoc cozollarie sequit̄ q̄ nullaten⁹ assēt⁹ pclusiōis i discursu theologico ē sciētia. Hec iuuat dicere(qō aliq̄ dicūt)ē sciētia pprie dicta:⁊ subalternata scie dei⁊ btōꝝ Notitia eīm euidēs pmissarū alio/nō generat sciētiā i me. Nō valet eoꝝ analogia de arithmetico ⁊ musico.nā si vn⁹ arithmeticus puta Heric⁹ euidēter cognoscat pncipia:⁊ Alexāder credat illa pncipia:nūq̄ p hoc alexāder fit music⁹ scies:hoc est hns sciaꝫ musices:bn̄ ät hz musicā creditiuā. Sec⁹ eēt si hret pncipia scie supioris in seipo. ¶ Sz dices.habit⁹ i discipuloaliquā sciētiā hūanā addi scēte sufficit ad denoiationē scie:esto pncipia sint in doctore euidēter nota:credita aūt a discipulo. Vñ dz primo elenchoꝝ. Optz addiscētē credere. ¶ Et cōfirmat̄.scdz Aristotelē.vi. Ethicoꝝ: pncipia sciētie sufficiēter cognoscunt p sensū/vel p inductionē vl̄ p aliquā aliā fidē. igit̄ ad scientiam pprie dictā sufficit q̄ de pncipio ei⁹ habeat̄ fides. ¶ Philosoph⁹ eē voluit dicere aliq̄ credēda. nō credulitas disponit ad sciētiā. Ad ꝓfirmationē dz q̄ aristoteles extēdit terminū sciētia. Hoc etiā nō valet qō dz de sciētia subalternata:nunq̄ eīm scia subalternata ē scie subalternāti icōpossibilis.mō fides ⁊ sciētia respectu eiusdē(etiā scdz opinātē) nō se cōpatiūtur.pt̄z maior inductiue in alijs. In sup nō sunt eadē principia i sciētia subalternāte ⁊ subalternata:qa pncipia scie subalternate sūt cōclusiōes sciētie subalternātis.vt pt̄z d pspectiua/geometria/arithmetica/musica/⁊ similib⁹. Sed theologie pzehēsoꝛis ⁊ viatoꝛis sūt p se eadē pncipia:lz ab vno euidēter cognita:⁊ ab alio credita igit̄. ¶ Sed arguit̄ ꝓtra illud qō dictū est de pncipijs theologie/scōm philosophū primo Topicoꝝ:pncipia sunt q̄ non p alia sed p seipsa fidē habēt.sed auctoritates in sacro canone cōtente non per seipsas sed p aliud fidem habent:puta per auctoritatez eccleſie/iuxta illud Augu.cōtra epl̄az fundamēti.cap.scdo. Ego euāgelio non credo ni si qa eccleſie catholice cōmonerent auctoritates. ¶ Itē sic argumentat̄ Aureolus .pbando q̄ articuli fidei non sūt pncipia theologie.nulla sciētia pcedit ad sua prima pncipia cōcludenda:sed potius ex eis ad alia.sed theologia procedit ad concludēdos articulos:⁊ similiter alia q̄ exprēsse i sacra scriptura cōtinent̄. Vñ oēs doctoꝛes theologi formant q̄stiones de articulis fidei ⁊ contentis in sacro canone:vt vtrum deus sit tn̄ vn⁹ /vtrum oīpotēs/imensus:⁊ ad eas declarandas ⁊ cōciudendas pcedūt. ¶ Ad pmū dr̄:q; nō est intelligēdū q̄ pncipia non hñt fidez p aliud/ sic q̄ nihil ab ipsis pncipijs sit cā assentiēdi eis. Hoc est falsum:vt patet in principijs q̄ assumunt ex experientijs singulariū : quaꝝ assensus causa est experimētū:cuius cause etiaꝫ fuerūt experientie multe singulariū:vt dicit scdo Posterioꝝ.⁊ in primo Metaphysice. Sed intelligēdum est q̄ non hñt fidem p alia principia ex q̄bus ipsa demonstrant̄.⁊ sic negat̄ maior. Et ad Augustinum dico q̄ nō dixit se credere euāgelio p assensū quē habebat ad aliqd aliud pncipiū p qd euāgeliū demōstrare⁊ vel syllogistice .pbare⁊ verū:sed solū ex auctoritate ecclesie tanq̄ ex cā mouente ipsū ad fidē euangelij. ¶ Ad aliud negat̄ minor. Si aūt theologo aliqd tale negēt:nō restat eiv lterior pbatio:nisi oīdere illud scriptū in canone. Doctoꝛes nāq; tales ppōnes conātes pbare nō faciūt hoc ex discursu theologico sed potiꝰ Metaphysico vel physico. Et ex his pt̄z solutio q̄stionis:licet nō ponant formaliter conclusiones cum suis impugnationibus.

Thomas.

Quinto circa hūc plogū querit̄:an fides ⁊ sciētia se cōpatiant̄. Proprie fidē capim⁹ vt distinguit̄ ꝓtra alios act⁹ ⁊ habit⁹ veridicos. ¶ Rndet̄ p conclusiones. Prīa est. Act⁹ fidei ⁊ scie nō se ppatiunt̄ in eodē subiecto respectu eiusdē obiecti ppinq̄. Obiectū aūt ppinquū pclusionē ipam appello. Cz de eodē obiecto remotovt de subiecto ꝓdicato:⁊ de reb⁹ significat̄ p illa extrema possit eē scia ⁊ fides:nō est q̄stio. ¶ Scda pclusio Fides infusa ppatit̄ sciētia ⁊ actū ⁊ habitū. ¶ Tertia pclusio. Habit⁹ sciētific⁹ acq̄situs ⁊ fides acq̄sita nō se cōpatiunt̄ respectu eiusdē obiecti ppinqui. ¶ Quarta pclusio. Habit⁹ fidei acq̄site nō repugnat actui sciētifico: nec ediuerso. ¶ Prima pclusio pbat̄ p argumentum cōe in hac parte.nā si de eodē obiecto esset fides ⁊ sciētia:eadem ppositio eidē esset euidenter nota ⁊ ineuidenter nota.euidenter nota p sciētiā: ineuidenter nota per fidē.hoc aūt includit cōtradictionem.igitur. Hoc argumētum dices non vrgere:et concedes q̄ eadē pclusio est euidenter nota vno assensu puta sciētia:⁊ eadez pclusio aliquo assensu ē ieuidenter nota. quēadmodū iste nō ꝓtra dicūt:hec pclusio oē R habarbarus est purgatiuū cholere:isto assensu est euidēter nota/demonstrādo assensum scientificū:⁊ hec pclusio(eandem demonstrando)nō est isto assensu euidenter nota demonstrādo assensuz fidei. ¶ Sed cōtra hoc argutur.bene sequit̄:hoc est creditū ab isto:igit̄ non est euidens isti. ¶ Scdo. exprēsione seqtur q̄ de primis principijs ⁊ ppositionib⁹ p se notis potest haberi fides proprie dicta:⁊ simul aliqd esset notum euidenter mediante notitia intuitiua.⁊ creditū p fidem.qō est falsum:⁊ cōtra oēs sanctos ⁊ doctos de hac materia loquētes. Dices has obiectiones nō vincere.nā prima pña est nulla:sed inferēdū est:nō ē euidēs isti p fidē. Ad scdaz negabis se q̄lā. aliq̄ aūt sūt ppōnes quaꝝ assēt⁹ euidētes causant̄ ex notitia ituitiua reꝝ significataꝝ p extrema. de qualib⁹ nullaten⁹ habet̄ fides. Sec⁹ē de ppositionib⁹ dubitabilib⁹:sicut ē pclusio scita. Lō-

tra hoc argumẽtoꝝ .medium ꝓductiuum fidei/auctoritas/vl'argm̃ topicū pōt applicari pr̃io ꝓncipio:si aūt nō generat fidē:hoc ĩo ē/qz notitia euidens ꝛ clara q̃ causaf ex apprehensiõe terminoꝝ ĩpedit tale mediū generare fidē:ꝛ est icōpossibilitas inter illos actꝰ:sed assensus sciẽtificꝰ est notitia clara:g̃ ꝓcedẽs fidē eius ꝓductionē ĩpedit:et ipam ĩueniẽs e medio tollit. Hic forte dices p̃terrõnē q ēt de p̃mis ꝓncipijs habeꝝ fides. Preter ea arguiꝝ ad idē.hoc ē ꝑ intentionē Apli pr̃ie ad Corinth.xiij. Siue ꝓphetie cuacuabũtur:siue lingue cessabũt.ꝛ sequtur.cũ aūt venerit qđ pfectū ē: euacuabiꝝ qđ ex pte ē.ptz p illā literaz ꝛ glossas eiusdē: Apostolū velle dicere q fides ꝛ spes non manebũt ĩ patria:bñ ät charitas. Itē ad hebreos xi. fides ē arg̃m apparentiū ꝛ nõ existentiū. vbi dicit glossa.de his q̃ nõ videnꝝ fides ē:de visis ei nõ ē fides:sz agnitio. Sz qr̃ bũ saluatoris videꝝ sonare ĩoppositū:qr̃ vidisti me Thõa credidisti:statī tãgiꝝ solutio.nõ credidit qđ vidit:sz aliꝰ credidit: vidit q̃ppe hoiez/credidit deū. Itē pr̃io de doctrina xp̃iana ca.xlv.dicit Aug. Quicũ q̃ ad eternā gliam pueniũt descendẽtibꝰ ꝛ fide ꝛ spe:charitas auctior ꝛ certior remanebit. Et libro pr̃io solilo-doꝝ.cap.xij. q̃rit Aug. vtrũ aie cũ deū videre ꝑgerit:illa tria fides/spes/ꝛ charitas sint ncẽa. Respõdet:nõ fides:quare sit necessaria cũ iã videaf. spes multo minꝰ:cũ iã tenet.charitati ꝙo nõ solũ nõ detraheꝝ:sz addeꝝ ēt plurimũ. Idē ptz viij.de trini.cap.iiij. Scđa ꝓclusio ꝓbaꝝ. Si qs fidelis hñs fidē ĩfusā demõstrat hãc quā nũc credit:deꝰ ē:nõ corrũpiꝝ eiꝰ habitꝰ ĩfusꝰ:ꝛ ad assẽsũ illiꝰ ĩclinabat:qr̃ erat illi assentiẽdū. sed nũc illi assentitur. fides eiꝰ ĩfusa non solũ ĩclinat in oẽ credibile qđ actualiter crediꝝ:sed in oẽ illud cui hõ teneꝝ assẽtire loco ꝛ tẽpore:quemadmodũ est ista:deꝰ est. Oppositũ tertie ꝓclusionis a plerisq̃ teneꝝ:et nõ ĩprobabiliter ĩ parte. Probatur ꝓclusio:vtrobiq̃ tanta ē repugnãtia ĩter habitꝰ acq̃sitos quãta ĩter eoꝝ actus.mõ actꝰ sciẽtificus ꝛ actꝰ fidei repugnãt ex pr̃ia.igiꝝ ꝓbatio maioris:qavt dz.ij. Ethicoꝝ/ꝑtutes fiũt ꝛ corrũpunꝝ ab eisdē ꝑtrario mõ factz. Insup sint ĩ forte habitꝰ oppositi eq̃ ĩtẽsi:cõcurrat ĩtellectꝰ circa talẽ materiã cũ vtroq̃ habitu:iã ĩ tali ꝓducẽꝝ actꝰ oppositi. Sz dices. si habitꝰ habeãt equalia auxilia ad ꝓductionē actuũ:nullꝰ actꝰ ꝓducẽꝝ/quoad fuerit excessꝰ vniꝰ sup aliũ.ꝛ tũc scđs ĩclinationē maioris cause ꝓducẽꝝ actꝰ. Et cõfirmaꝝ ꝓbatio maioris. vel aliqui habitꝰ repugnãt vel nulli. scđs nõ est dicẽdũ. si pr̃inũ:nulli magz repugnãt q̃illi quoꝝ actꝰ repugnãt: alioq̃ tolliꝝ oĩs via ꝓbandi repugnantiã in habitib⁹. Quarta ꝓclusio ptz ĩductiue. nã si lubricꝰ vl'aliq̃ alia specie intẽperãtie irretitꝰ peniteat de mala vita ꝑterita:ꝑstat q habebit magnã ꝓciuitatẽ ad pctã ꝑterita:ꝛ hoc nõ nisi rõe habitꝰ remanẽtis.g̃ habitꝰ ꝛ actꝰ oppositi sil'stãt. Cõtra pr̃imã ꝓclusionē argumẽtoꝝ. sortes hz notitiã abstractiuã ꝛ ĩtuitiuã respectu eiusdē obiecti sil'ꝛ semel: qua ꝛ vnã ē notitia obscura ꝛ alia clara:g̃ nõ incõueĩt hr̃e sciaz ꝛ fidē de eodē obiecto ꝓpter quo. Itē Aristoteles crebro post demõstratiões ĩtroducit auctoritates ãtiquoꝝ:vl'g̃ auctoritates assẽsũ fidei gñant vl'nõ. si ꝑmũ:ꝓpositũ.si sz:supuacanee ĩtroducũꝝ. Ad ꝑmũ ꝓcedo aſis.nõ esꝰ vr̃ q ego iã hñs noticiã abstractiuã a.obiecti absẽtz illã amittã ĩ ꝑsentia a.obiecti:q̃ a nulla inf eas videꝝ repugnãtia:sz nego ꝓnam:ꝛ cã est/qm̃ nõ habemꝰ aliq̃ iudicia opposita.noticia esꝰ ĩtuitiua causat aliqđ iudiciũ:abstractiua ꝙo nullũ saltẽ de pñti. hoc dixerĩ:q̃a videꝝ q sicut noticia ĩtuitiua causat iudiciũ de pñti q sortes sedet vl'ẽ albꝰ:sic noticia quã habeo de pr̃e causat iudiciũ q pr̃ sedebat in tali sede:vl'vestitꝰ erat tali tunica. Sz dices habitꝰ iudicij qđ causabaf a noticia ĩtuitiua ĩclinat ĩ tale iudiciũ de ꝑterito:sicut nõ ē icõueniẽs habere notitiã actualẽ de aliq̃ obiecto:ꝛ speciẽ vl'habitũ ꝺ eo dẽ.ꝛ tm̃ species ẽ actu ipfectioꝝ. Ad aliꝺ negatur capiẽdo auctoritatẽ ꝓ assẽsu:q̃ ꝓ auctoritatez ꝓprie dictã habeꝝ. Locedif q qs habz auctoritatẽ/hoc est ꝓpr̃ẽ authẽtici viri cũ ꝓclusiõe demõstrata:ad ostẽdẽdũ q ille q̃ nõ pōt habere demonstratiões/vtaf interdũ auctoritatibꝰ:vl'vt suã doctrinã aljs ꝓfozmẽ in multz ostẽdat. Et hoc facit potissimũ post argumẽta dialectica:raro post demõstratiões. Cñ aūt demõstratio ꝛ auctoritas simul adducunf:assẽsus sciẽtificꝰ causaf ĩ ĩtellectu ꝛ auctoritas nullũ assẽsũ fidei causat. actus eñ actiuoꝝ sunt in patiẽte dispositio:scđo de aĩa. mõ aĩa tũc nõest dispositа susciꝑre fidē. Assẽsus aūt circa p̃missas nõ repugnãt:q̃ sũt varie:assẽsus ꝙo ꝓclusiõis aduersanf cũ est cadẽ. Qz qs sciat vnã ꝓpositionē ꝛ credat aliã:nõ est dubiũ. Interdũ causa repugnãt ꝛ nõ effectꝰ.vt albedo ꝛ nigredo repugnãt:sz eaꝝ species se se cõpatiunf. Scđo argf habeat sortes fidē istiꝰ:deꝰ est:adducta demõstratione perit fides:g̃ sciẽtia corrũpit fidē.ꝛ p cõsequẽs periculose adducitur demõstratio ad cõclusionē de qua habeꝝ fides. Vsq̃ Gerson ĩ ꝑmo libro tractãs q̃ veritates sunt credẽde de necessitate salutz/dicit. Falsuz/blasphemũ ꝛ hereticũ est asserere:ꝙ de notis ꝓ experiẽtiã:vel euidẽtibꝰ ꝓ rõnẽ naturalẽ nõ sit fides etiã ꝓpr̃iedicta. Hoc ipsuz dicit circa ꝓceptũ Nõ occides.ꝛ non intelligit de fide infusa:cũ sic dicat:sit exẽplũ de ista:triangulus hz tres angulos. Potest aūt idē hõ pr̃ius hr̃e certitudinẽ ex auctoritate dicẽtz q̃lẽ non opz eũ dimittere habita postmodũ certitudine alt'ius generis ex demõstratione vel experiẽtia fundata. Distinguo ꝙ sciẽtia corrũpit fidē:vel ĩ fusam ꝛ si negaf:vel acquisitã:ꝛ sic ꝓcediꝝ.hõ eñ nõ minꝰ mereꝝ sciẽdo(exponẽdo ꝓ qz)q̃ credendo.qđ ptz qz fides ẽ actꝰ ĩtellectꝰ sicut scia:g̃ nihil meriti dicit sup actũ elicitũ:nisi sicut sciẽtia vel aliꝰ actus ĩperatus. Et licet volũtas per suum actum cõcurrat ad ꝓductionē fidei et nõ ad ꝓductionē sciẽtiã pōt vtrũq̃ velle eque meritorie:vt volo inquirere demonstrationē ad demonstrandã hanc:deꝰ est:paratus tm̃ credere firmiter vbi non inuenio scientiã:tm̃ sicdem mereoꝝ vel forte magis q̃ solũ credẽs. Illđ aūt dictũ bti Gregorij ĩ homilia: fides nõ hz meritũ:vbi humana ratio pbet experimentũ:intelligiꝝ vbi hõ non crederet nisi humanitus vincceretur ad credendum. Secꝰ est in casu laboriosi christiani conantis illã demõstrare. Vbi vero est fortis rõ sophistica inclinãs ad oppositũ actꝰ credẽdi:ibi credere ẽ magis meritoriũ:qz tũc credere est difficilius:mõ ars et virtꝰ est circa difficile:scđo Ethicoꝝ. Et sic magis est meritorium credere ꝙ deus est vnꝰ in essentia ꝛ trinus in ꝓ-

na:ꝛ q corpus christi cõtinetur sub speciebus panis et vini:q̃ credere q deus est. De dicto aūt Personis nõ est curãdũ. Vegetur ipse cũ sua assertione:cũ ꝛ hic sint auctoritates ꝛ doctores cõmuniꝝ hãc partẽ ꝛ rõnabiliter teneãt. Et dñus Tho.quẽ allegat ꝓ se in scđa scđe est in oppositũ ꝺ eũ. vt ptz aduertẽti. Tertio arguitur. Lumen stelle ꝛ solis sunt in eadem parte medij:ꝛ cõstituunt vnum lumen: ergo simul auctoritas ꝛ demonstratio causabunt vnũ assensum. Respondetur.hoc argumentum est nullum: nam problema est in philosophia : an quelibet stella capiat lumen a sole:vt probamꝰ de luna per sua cornua ꝓiecta in oppositum solis / et eclypsim : sed illo admisso quod argumentum imaginatur : concedo q illa lumina se intendunt et sunt qualitates eiusdē speciei:secus est de fide et scientia.

Quarto arguitur. Opinio ꝛ scientia se compatiũtur:sed opinio est tenebrosior fide:ergo fides ꝛ sciẽtia se cõpatiuntur. ꝓa tenet cum minore : ꝛ proba tur maior:qua si nõ:hoc maxime esset ꝓpter formidinem annexã opinioni.sed hoc nõ: quia vel illa formido distinguiꝝ ab opinione / vel est ipsa opinio. Si primum/sicut aliqui dicunt formidinẽ esse passionem intellectus naturaliter consequentem opinionem:sicut delectatio naturaliter consequitur actum voluntatis;deus potest destruere formidinem relicta opinione:et sic assensus/opinio ꝛ scientia compatiuntur se in eodem. Sed dices hoc esse ex miraculo presupposito. Arguitur aliter/sive dicatur q formido idẽtificeꝝ opinioni sive sit passio sequens : vnũ argumẽtũ topicum corrumpit aliquid formidinis. Secũdũ argumentũ topicum adducibile est tãte efficacie quãte primum:ergo tantũ corrumpit:ꝛ tota formido nõ est infinita:ergo tandem corrumpetur tota formido. Non est dicendũ q secũdũ argumẽtum subduplum corrũpit ad primũ : et tertiũ subquadruplum ad primũ:ꝛ sic sine statu geometrice ꝛ nõ arithmetice : ꝙa stat quodlibet esse equalis vigoris cum alio. Forte dicis.opinio intendetur in illo casu: ꝛ formido intendetur:tenendo q formido est opinio:et augebiꝝ opinio:ꝛ remittetur formido. Sicut in simili dicimus q similitudo augetur:ꝛ remittitur silitudo:intensior est suspitio:ꝛ remittitur dubitatio. Item cõtinentia per se attenuat difficultatẽ in actu:ꝛ delectationẽ in prauis cõcupiscentijs.ꝛ tm̃ cũ augeꝝ cõtinẽtia/ nõ augetur difficultas in actu. Istas duas similitudines dat quidã doctor : sed qz videt illud argumento non sufficere per corruptionem formidinis dicit:si tollatur formido / similiter ꝛ opinio auferetur. Similiter cum excluditur difficultas a continentia:remouetur ipsa continentia : ꝛ inducitur temperãtia. Secundo dicit q libet ratio ꝓbabilis aliq̃d formidinis affert secum. Vas solutiones insequiꝝ quidã alius doctor. sed nulla earũ satisfacit argumento. eadẽ nãq̃ difficultas imbibitur in instãtijs quas enituntur dare:sicut in re de qua agiꝝ.questio igf remanet sublata tota difficultate in cõtinẽtia : quis habitus remaneat. Stat q actꝰ ciusdẽ speciei specialissime entitatiue se quaꝝ post corruptionẽ difficultatis : ꝛ tũc erit temperãtia gradus eiusdẽ speciei cũ continentia gradu. Similiter auferat octauũ argumẽtũ topicũ totã formidinẽ:et tũc nouũ argumentũ topicũ ꝓducit assensum nõ formidolosum:q̃ erit eiusdẽ speciei specialissime cũ opinione. Nõ stes in illo q argumẽta diuersarũ rationũ nõ intendũt opinionẽ:nã adducaf idẽ argumẽtũ topicũ cũ intẽsione premissarũ:tandẽ formido tota extinguef. Et queriꝝ quẽ assensum ꝓducet nouũ argumẽtũ. Hic nulla est fuga nisi vna quã tenet quidã doctor in sua metaphysica:q opinio ꝛ sciẽtia sunt eiusdẽ speciei:ꝛ assensus remissꝰ est opinio/ cũ magna vero intẽsione graduali est sciẽtia. Ex istis hẽ cõclusiones absone sequũtur. Sciẽtia cõponitur ex opinionibus. argumenta topica' ꝓducunt sciẽtiam. Notitia euidẽs ꝓducitur ab assensu ineuidẽti. Similiter alia solutio nõ valet: qz licet quodlibet argumentum adducit formidinem annexam et nouam:tm̃ tota formido ꝓcedens corrũpeꝝ ꝑ multiplicationẽ argumentoꝝ:ꝛ ita dabitur aliquis assensus oĩs formidinis expers : ꝛ sic de opinione genita ꝑ postrema argumẽta:posteriora ei argumẽta semp corrũpunt priorem formidinem : nã post multiplicatio ẽ argumẽtoꝝ(experiẽta teste)minꝰ formidamꝰ: saltẽ infinita argumẽta oẽm opinionẽ tollẽt. Dices. infinita argumenta topica generant scientiã:sed nõ finita. quemadmodũ infinita grauitas facit vnũ corpus descendere in instanti per plenum ; vbi finita nõ potest:quantumcunq̃ tollatur de resistẽtia. Contra hoc insto.tunc argumenta topica ꝓducerent assensum euidentem: ꝛ sic alia infinita ꝓducerent notitiam adeo claram vt ꝑmi ꝓncipij : qđ est absonũ.

Satius videꝝ esse dicendum q opinio non stat in eodẽ intellectu respectu eiusdẽ obiecti ꝓpinqui cũ scientia:propterea qz est assensus ineuidẽs : ꝛ est cũ formidine.i.potest tolli per rationem in oppositum: etiam stãte causa ꝓductiua eius:ꝛ hoc est opinionem esse cum formidine de oppositо. Possunt autẽ esse rõnes ꝓductiue assensus oppositi : qđ nõ cõtingit de assensu euidẽti:qz nulla rõ pōt corrũpere assẽsum euidẽtẽ. Sic de fide:nã stãte actu volũtaꝛ ꝛ motiuo q̃ ꝓducũt fidẽ/motiuũ nullũ ꝑt illã fidẽ eneruare:qđ ptz:qz tũc aliqs cogereꝝ eẽ infidelis:qđ nõ est dicẽdũ. Sed actu volendi destructo hõ pōt assentire opposito.vt ptz in hereticis. Opinio q̃ est cũ formidine de opposito.i.rõ in oppositũ pōt tollere opinionẽ: qđ crebro facit. Et tũc qñ arguebaꝝ a ꝓncipio:si opinio ꝛ fides nõ pñt se ꝓpati:hoc maxime est qz opinio habet ãnexã formidinẽ:ꝓcediꝝ ad sensum datũ.sed illa formido pōt tolli. Hoc aūt est verũ de actualibꝰ rõnibꝰ in oppositũ:semp eñ dari pñt motiua ĩ oppositũ.ꝛ ex debilitate assensus q̃ est opinio/opinãs frequẽter putat rõnes posse dari i oppm̃. Interdũ siq̃dẽ adhesi aliqbꝰ ꝓclusiõibꝰ iudicio topico: ꝛ ob alias supueniẽtes rõnes adhesi opposito:ꝛ ita in aljs cõtingit. tũc qñ habeo assensum topicũ de a. ꝓclusione si adducaf rõ eiusdẽ rõnis cũ illa/generat opinionẽ: ꝛ si fuerit maioris actiuitatis q̃ ꝓcedẽs : opinionem quã ĩuenit auget gradualiꝝ. De diminutiõe aūt formidinis nihil ad ꝓpositũ : argumẽta nãq̃ topica nõ ꝓprie diminuũt formidinẽ:sed augẽt assensum. ꝛ dato q assensus fuerit infinitꝰ gradualiter:semp est tenebrosus quẽ sciẽtia nõ ꝓpatiꝝ. Qui ꝙo opinaf/non assentit quoquã pacto suo opposito : qz tũc hr̃et iudicia ꝺria ĩ ĩtellectu. Nec assẽtit q ꝑt ita eẽ sicut significaf ꝓpm̃:qz stat obiectũ opinionis eẽ ꝓpõnẽ necessariã. Mihil ei iudicat de opposito: nec dubitat de opposito.dubitato aūt vno ꝺictorioꝝ dubitaf ꝛ reliquũ/eꝝ reflexiuas.vt liq̃t ꝑ vnã regulã obligationũ.

Quinto arguiꝝ.qualitates cõtrarie possunt se cõpati in gradibus remissis:vt ptz in qualitatibus corporalibus.ergo ꝛ spirituales:tenet cõsequẽtia: quia nõ minus repugnant qualitates spirituales q̃ qualitates corporee. Preterea si idẽ ponaf in diuersis

Jo. Burl.

Gregoꝛ⁹.

De aliaco in ꝓlogo.

locis:in vno loco habeat notitiam intuitiuam clarã: et in alio loco obscurã: tam simul habebit iudicia contraria/iudicando hoc esse sortem in loco claro:ꝛ hoc non esse sortem in loco obscuro ꝓpter vestes platonis:vel pelles vsi. igitur. ¶Si hoc concedas qñ aia est in duob⁹ locis:id idē debes cõcedere nunc de lege:cum eadē aia sit in pede/ꝛ in capite/ꝛ in diuersis partibus capitis. Idētidē de aia separata/ꝛ angelo qui est in pluribus partibus sui loci. Insup sciẽtia corrumpit opinionẽ ab intellectu platonis: ergo illa scientia est simul in anima platonis cum opinione.patet:quia si est posterius i intellectu platonis q̃ opinio/sic q̃ primum non esse opinionis sit primũ instans esse sciẽtie:ergo aliquid posteri⁹ aliquo corrũpit illud quod nunq̃ simul secum fuit. ¶Ad quintũ negatur antecedens/pñs cum consequentia. De negatione antecedentis patebit in. xvij. dist. hui⁹ inferius. cõsequẽtia etiã nihil valet. Lõsequẽs aũt negatur a pluribus tenẽtibus antecedens ꝓpter euidẽtem notitiã que enigmatica respectu eiusdẽ expellit. ¶Ad aliud. forte ille ꝓpõnes non contradicit: et per cõsequens illa iudicia nõ sunt cõtraria. extrema eñ illarũ propositionum nõ sunt synonyma: et non repꝛesentãt sortẽ eodẽ modo:qꝛ dato q̃ sint eiusdem speciei/hoc non probat synonymitatem:vt patet de istis terminis scriptis/ hõ/ asinus: quorum quilibet est substãtia. Non tñ nego quin aliqua iudicia duarũ propositionum non cõtradictoriarum contrarientur quo ad esse in aliquo subiecto:vt iudicia harũ duarũ/ homo currit/nullum risibile currit. Sed quicquid sit: dicitur nõ inconuenire qualitates cõtrarias inhererе eidem subiecto ꝓsuppposito miraculo:videlicet q̃ subiectum sit in variis locis. Ad dices.ex euidẽtia et notitia obscura doctores nituntur inferre contradictionem.modo contradictoria non possunt verificari de potẽtia dei absoluta. Sed dices:inferim⁹ aliquas ꝓñas tenẽdo principia aliqua naturaliter quas nũq̃ inferemus simpliciter:vtputa dicimus/ hoc est summe calidũ:ergo hoc non est frigidum. Nõ stes in denominatione concretiua q̃ qualitates summe denominationẽ summã ꝓpediat.accipe abstracta summa. Tales quidẽ ꝓñas cõcederet Aristotcles quas nos negarem⁹. Ad dictũ est de aĩa (vt in posterioribus diximus) nõ cõcludit dũmodo sit informatio ad vnũ corp⁹:vl de aĩa separata dũ est ꝑsentialitas ad eũdẽ locũ.ꝛ idẽ est si cẽt in locis vicinis vbi est equalis receptiuitas respectu agẽtis. sortes nãq̃ ꝑt cẽ in duob⁹ locis ita ꝓpinquis:vt nihil audiat vel videat in vno loco quod non videat vel audiat in alio loco. Argumẽtũ aũt cõcludit rõnabiliter ꝓtra Auerroim qui scõdo de aĩa ponit eandẽ in oĩbus hoĩbus animã: qꝛ vnus intellectus habet sciẽtiã de vno obiecto ꝓpinquo de quo alter intellectus habet fidẽ: secũdus opinionẽ:quartus errorem. ¶Ad aliud. ꝓcedo ante cedẽs:ꝛ nego ꝓñam.nã sicut iter arguẽdũ dictũ est: primũ instans scientie est primũ nõ esse opinionis: si scientia instantanee ꝓducaꝛ.et nõ est inconueniens in istis corruptionibus spiritualibus q̃ vnum agens corrumpat aliud/qõ nũq̃ in eodem tẽpore adequato vel unitãti secũ fuit:et potissimum quando debent inherere eidẽ subiecto. Hoc aũt est ꝓpterea q̃ secũdum agens non potest esse in rerũ natura nisi primũ agens nõ sit naturaliter. vt calor nunc producꝛ⁹ ab igne corrumpit frigus a subiecto suo cui inherere debet:ꝛ si deus crearet infinitum calorẽ prope corpus frigidum:ille calor produceret calorem in subiectum in quo erat illud frig⁹:ita vt primũ instans esse caloris producẽdi sit primũ non esse frigoris corrumpendi. ¶Sexto arguitur.naturaliter nulla res durat preter per instans:et potissimum in his quorum natura est stare per tempus. hoc dico ꝓpter instantia in tempore/mutata esse in motu/ꝛ sic de similibus ẽm modum multoꝝ. Si aũt res succesiue producitur et naturaliter:non potest subito corrũpi.hoc habet⁹ verũ ẽm eos.ꝛ eodem modo si res instantanee ꝓducitur:ꝛ tũc sic. sortes habet opinionẽ in hoc instanti/cui applicatur demõstratio. sciẽtia nõ potest subito corrũpere opinionẽ: ergo secum stabit per aliq̃ temp⁹ Si dicas q̃ actus scientificus nõ ꝓducẽt in illo subiecto stãte opinione actuali: q̃ro tũc a quo corrũpet illa opinio. Item tunc habitur assensus maiorꝭ/minoris ꝛ bonitatis ꝑ̃ non assentiendo illi cõclusioni assensu causato per illas premissas. ¶Respõdetur admittẽdo q̃ nulla creatura naturaliter deiinat per vltimũ instãs sui esse:ꝛ si in hoc instanti adducantur premisse/ꝛ earũ assensus fuerit positus cũ bonitate consequentie:nihil scientie ꝓducitur in hoc instanti. Aristoteles aũt intellectiq̃ cognitis maiore ꝛ minore simul tp̃e cognoscaꝛ ꝓclusio si subiectũ fuerit capax illa vero opinio corrũpetur sensim a demonstratione:sicut forma aque corrũpit calorẽ: ꝛ tandẽ demõstratio amoto prohibente producet suum effectum. ¶Septimo arguitur. Error ꝛ sciẽtia se compatiũtur.ergo opinio/scientia/ꝛ fides.antecedens patet: quia idem assensus numero est error ꝛ euidentia:ergo scientia in aliqua eius acceptione. añs patet: q̃a assensus quẽ habeo de hac/Joãnes errat/est error. qꝛ vel ita est sicut per illã significatur: vel non ita ẽ. Si primũ ꝛ p illã significaꝛ q̃ Joãnes errat. ẽ ille assensus sit euidẽtia patet:qꝛ erit assensus firm⁹ naturaliter causatus:ergo euidentia/ex terminis. Dices, nõ habetur ex hoc q̃ error ꝛ sciẽtia se cõpatiuntur: quia non sunt plures res:sed vnus actus simplex. Ille oc nõ soluit.nã q̃uis esset actus simplex: haberetur propositum. Item vna medietas actus est error/ꝛ alius est euidentia.igitur. Idem potest argui per hanc:Joãnes decipitur/si Joãnes assentiat illi:cum ille assensus sit euidentia:quia assensus verus certus naturaliter causatus:quia causatur ad ita esse sicut hec propositio significat/ꝛ ad aliter esse q̃ hec ꝓpositio significat:et si decipitur/fallitur ꝛ errat. Item vt dicitur. vij. Ethicorum. aliqui adherẽt tantum suis opinionibus quãtum alij conclusioni demonstrationis. ¶Respondetur. non inconuenit q̃ error et scientia coincidant:dummodo sit error ꝓpositionis inferentis habentem errare per reflexionẽ:ꝛ sic dicaꝛ de deceptione. ibi aũt a philosopho accipiꝫ opinio ꝓ fide. ¶Octauo arguitur. Possem scire i vniuersali oẽm mulam esse sterilem/per hoc medium: nullũ animal genitum a duobus individuis diuersarum specierũ generat: omnis mula est animal genitum ex individuis diuersarũ specierũ: ergo nulla mula generat. ergo est sterilis.ꝛ tamen demõstrando mulã habẽtẽ grossum ventrẽ/assentio huic:hec bestia est grauida: hec bestia est mula:igitur. Dices. possum aliquid scire in vniuersali ꝛ ignorare in particulari:nõ in particulari negatiua ꝺicẽte illi vniuersali: sed ignorãdo in particulari. i. in singulari qñ latet me/ an hec singularis sit singularis huius vniuersalis.

¶Homo aꝺ. Paul⁹ i raptu nõ amisit fidẽ:ꝛ tñ habuit clarã visionẽ dei. Insup nõ est necesse q̃ beat⁹ clare cognoscat omnia de quibus habet fidẽ in via: non eñ est necesse intueri Hierusalẽ vel Jordanẽ fluuiũ: ergo fides manet in patria. ¶Ad hoc ꝺr q̃ non habuit fidei actũ circa illud circa qõ habuit clarã visionem tunc:bene aũt postea. Ad scõm respondetur in tertio. ¶Decimo arguitur per illud Joan.xx.qꝛ vidisti me Thoma credidisti. thomas habuit fidem de Christo ꝛ eũ tetigit. Sꝛ ꝛ bene dices. sicut dicit beatus Gregorius in quadã homilia paschali: q̃ vnũ videt:ꝛ aliud credidit. Cõtra Christus. Joã.xx. magis laudat fidem illorum qui non viderunt ꝛ crediderũt q̃ fidẽ Thome. Ad idem btũs Petrus in canonica prime Petri.i.ꝛ hoc nõ esset si fides esset eis solũ latens sicut nobis. Preterea apostoli viderũt Christũ pati:ꝛ Christus ascendentẽ:ꝛ beata virgo sciebat q̃ non ꝓceperat virili semine:sed de spiritu sancto:ꝛ tamen ipsa nihil fidei amisit.igitur. Et prime Jo.i.dicitur quod vidimus ꝛ audiuimus ꝛ perpeximus ꝛ manus nostre ꝓtractauerunt de verbo vite. Puriꝰ aũt est fides ceteris paribus omnino latens q̃ vbi est aliquid disponẽs ad credendũ. ¶Ad oẽs istas auctoritates ꝺr:q̃ erat de fide solũ q̃ Christus pati⁹/ q̃ christus est deus: nec hoc euidẽter cognouerũt apostoli: bene tamẽ euidẽter cognouerunt q̃ hec humanitas patitur:ꝛ eis nõ fuit assensus fidei stante visione: bene tñ habebãt fidẽ infusam. Nos aũt de vno habemus fidẽ de quo ipsi nõ habuerunt. vnde hec fuit eis de fide:Christus resuscitauit filium vidue:licet viderint filiũ vidue resuscitatũ. ¶Undecimo arguiꝫ. q̃ dari possunt in patria due dilectiones dei specie distincte. ptꝫ:quia habitus diligendi deum in via nõ corrũpetur in patria:nec augebitur ab actu beatifico: cum specie differãt. Similiter sequereꝫ q̃ scientia ꝓpter quid corrũperet scientiã quia est/circa idem obiectũ: cum sit lumẽ clarius. ¶Ad vndecimũ potest concedi illatum: sicut diximus non incõuenire q̃ habeãtur due notitie specie distincte de eodem obiecto:scilicet intuitiua ꝛ abstractiua. sic possũt eẽ duo amores specie distincti respectu eiusdẽ dependẽtes ab istis duabus notitijs. Ad vltimum transeat illatum.

¶Contra tertiam cõclusionem arguitur sic. habeat sortes habitũ opinatiuũ vel erroneũ a. ꝓclusiõis valde intensum:adducaꝛ ei demõstratio: scientia actualis stabit cum habitu opinatiuo per quartã conclusionem huius questionis: ꝛ quilibet actus quatuncũq̃ paruus potest producere habitũ. igitur. Dices hoc bene verum esse in subiecto susceptiuo: sed prius corrũpit totalem habitum opinatiuũ ad nõ gradum vsq̃: ꝛ tunc introducit habitũ scientificũ:ꝛ non antea:nec talis erit promptior ad scientifice assentiendum q̃ a principio in fine prime demõstrationis: supposito q̃ scientia actualis nunc nouissime producta non sit intentior q̃ prima scientia: sed erit min⁹ promptus ad opinatiue assentiendum ab habitu. ¶Cõtra hoc arguitur.actus scientificus stabit cum habitu opinatiuo per breue tempus: ergo perpetuo potest cuz ipso stare:ꝛ ei nõ aduersatur suapte natura. Itẽ habitus opinatiuus est alicuius resistentie:ꝛ vna scientia est maioris actiuitatis q̃ alia: vt ptꝫ de duab⁹ scientijs superioris speciei ꝛ inferioris/de intẽsa ꝛ remissa. sic vnus habit⁹ opinatiuus est maioris resistẽtie q̃ ali⁹ inferioris specici vel remissioꝛ. Dices. quelibet scientia est perfectior entitatiue opinione:ꝛ euidentia lux spiritualis:opinio teneꝛ;quelibet autem lux tenebras expellit ꝛ subiectũ intense vel remisse reddit lucidũ. Hoc nõ valet:qa calor est altioris speciei q̃ frigus:ꝛ tñ non oportet quẽlibet gradũ caloris quodlibet frigus corrumpere. ¶Ad primũ nego ptam:qꝛ forma substantialis aque copatitur frigus per breuez mozulam:non tamen diu. Actus aũt scientificus ꝺto diutius continuatur/tãto plus habitus opinioꝭ corrumpit: quia agit scõm totã suã actionẽ. Alter⁹ nãq̃ scientificus ꝛ habitus opinatiuus virtualiter contrariaꝝ:ꝛ non formaliter:ꝛ inclinãt in effectus formaliter contrarios. Ad aliud concedis q̃ dabilis est vn⁹ habitus opinatiu⁹ tante resistentie:vt hec parua sciẽtia nihil eius corrũpere possit.ꝛ licet hec parua sciẽtia vnaꝝ ꝛ artem huius habitus corrũpere possit si separetur a suo toto: nõ tamen dũmodo est in suo toto:quia ab illo fulcimentũ resistẽdi accipit. datur aũt maxima scientia a qua hic habitus opinio pati nõ potest: ꝛ illa nihil huius opinionis corrumpere potest: sed quelibet maioꝛ scientia in actiuitate illa data potest partibiliter hunc habitum extinguere:vel subito. Sed argumentum topicum adductum stante scientia non potest illum habitum intendere:quod ptꝫ: q̃a nõ potest intendere habitum nisi mediante suo actu: nõ nullũ actũ ꝓducere potest stãte sciẽtia ꝓpter totalem repugnantiam. Quapropter stat vnu demonstrationem adduci pluries ad eandem conclusionem ꝓbandaꝝ ꝛ nõ proaucere scientiam propter indispositionẽ subiecti:ꝛ per consequẽs homo nõ erit magis dispositus ad scientifice assentiendum q̃ a principio. ¶Sed cõtra illud arguiꝫ. q̃ idem ent aliqua opinio actus actiuioꝛ scientia:ꝛ naturaliter agat ad corrũptionem scientie (sicut ecõuerso) secundum extremũ sue potẽtie. sicut cũ calor inclinatur corrũpere frig⁹ sic frigus inclinaꝫ corrũpere calorẽ.et sicut potest eẽ aliqua opinio actus ita fortis in resistendo ne corrũpatur ab hoc actu sciẽtifico: ita hec opinio actus vel maioꝛ potest corrumpere hanc scientiam. ¶Respõdetur concedendo q̃ dabilis est vna opinio act⁹ tante resistentie:vt hec parua scientia non possit eã corrumpere:sed non propterea directe sequiꝫ q̃ illa opinio potest corrũpere scientiam. sicut dici solet in materia actionis ꝛ reactionis/q̃ humiditas est maioris resistentie q̃ actiuitatis/siccitas maxime resistentie ꝛ minime actiuitatis iter qualitates pmas. Sed fortasse istud tibi non placet in his formis spiritualibus sicut de quattuor qualitatibus primis: sed vtrobiq̃ hoc quod est maioris resistẽtie/est maioris actiuitatis. Secũdo concedes q̃ dari potest opinio adeo intensa:vt vnam pusillam scientiam corrumpat. Toto isto non expugnatur nostra conclusio/videlicet q̃ habitus simul stant. Sed contra istud arguitur.tunc fides potest corrumpere scientiam. Sed hoc negas: quia non sunt de opposito. Saltẽ sequitur q̃ põt corrumpere scientiam error vel auctoritas virorum. vnde si tu habeas scientiam huius: super lineam datã: ꝛ superueniat geometra quem cruciatum ꝛ non fallacem reputaꝛe: ꝛ dicat tuum assensum esse erroneum: titubabis saltem si multi tales supueniant. et sic,sophisma superueniens coget te relinquere assensum scientificum: etiam stante assensu premissarum ꝛ bonitatis consequentie.ꝛ eodem modo potest qnis per multa sophismata cogere te relinquere fidem tuam. nam fides licet sit altioris speciei error vel opinione de opposito: tamen error potest esse tam magnus: vt assensum fidei corrumpat: non negatiue te distrahendo a tua consideratione: quia

hoc potest oratio facere: sed cõtrarie: ꝛ sic aliquis in uitus erit hereticus: quia corrupta sua fide ille assensus erroneus corrũpet habitũ fidei acquisite: ꝛ generabit heresim. Forte dicis. hoc esse verꝫ si nõ ponatur actus voluntatis ad resistendum. Actus em̃ volũtatis cum motuo ꝓ fide producunt nouum assensum fidei: ꝛ ad intensionem actus volũtatis resistentia fidei ꝑtra errorem erit maior: etiam fides infusa inclinat ad conseruationem fidei acquisite: modo quodlibet agens tantum inclinat ad corruptionẽ contrarij: vel ad resistendũ ne producaꝫ: quantũ ad productionem sui effectus: vel ad eius cõseruationẽ. Contra. hoc nõ soluit. nã fides infusa finite resistit corruptioni fidei acquisite: alioqui nemo esset hereticus ob sophisinata superuenientia: ꝛ dabilis est intensissimus actus voluntatis quẽ volũtas potest habere: quo facto erit actus fidei maximus quẽ anima põt habere: qui cũ solus finite resistat potest obrui a multitudine rõnum topicaꝝ. Sed hic potest homo dicere ꝙ nõ sequit. quia deus iuuaret hoiem qui faceret qđ in se est ne vincatur. scõm illud Apostoli ꝑme ad corinth. x. Benedictus est deus: qui nõ permittit vos tẽtari vltra id quod potestis: sed faciet cũ tentatione prouẽtum. ꝛ hoc est verꝫ. Sed ꝑtra hoc arguit: si sophisma potest causare assensum erroneũ corruptiuũ scientie iam sophisma potest esse ita grande: ꝛ rete argumenti ita callide duci potest vt euidẽtia primi ꝑncipij ab illo assensu erroneo corrũpatur: ꝛ cũ prava affectiõe tunc homo assentiet opposito: cuius oppositum superius diximus. Nos solem̃ aduenientibus magnis sophismatibus quoꝝ solutiones nõ habemus pre manib̃/dimittere assensus euidẽtes/ assentiẽdo hoiem esse asinũ: scõm illud: quicquid dicat geta: birrea: sem per homo. Dices. error potest corrũpere scientiã: nõ tamẽ oportet ꝙ corrumpat notitiam premissaꝝ demonstrationis vel propositionis per se note: cum assensus premissaꝝ ꝛ propositiõis per se note sunt clariores. Hoc nõ euitat ꝓpositũ: quia si admittas ꝙ error potest corrũpere vna notitiã euidentẽ puta scientiam: paulatim a corruptione scientie ad corruptionem assensus premissarũ ꝛ propositionis per se note conscendes. Forte dices. propter has ratiões ꝙ nulla ratio sophistica potest corrumpere notitiam euidẽtem. ꝛ si Euclides ꝛ oĩes geometre mihi dicerẽt ꝙ assensus istius super lineam datam ꝛc. est falsus: nõ corrumperet assensus scientificus. Contra. sequeretur ꝙ si esset opinio infinita gradualiter in aĩa ioztis illa posset corrumpi a qualibet scientia q̃tũcunq; pusilla: hoc consequẽs est falsum: quia omne ens naturaliter appetit permanere in esse appetitu naturali: ergo resistit suo corruptiuo quantũ potest. sed vnus gradus opinionis aliqualiter resistit: duo gradus in duplo plus resistũt: vel saltẽ magis q̃ vnus gradus. ꝛ infiniti sunt gradus quorum quilibet resistit: et cuiuslibet gradus resistentia est equalis resistẽtie cuiusq; alterius gradus: ergo collectio infinitorum graduum infinite resistit. Eodẽ modo de actiuitate: vnꝰ nãq; gradus opinionis est alicuius actiuitatis in/corruptione contrarij: quia vna opinio corrumpit oppositam opinionem: duo gradus plus agunt q̃ vnus: ergo vbi sunt infiniti gradus opinionis corrumpunt scientiam de opposito. Et si admittas ꝙ infinita opinio quãcunq; scientiam quãtũlibet intensam finitaꝫ corrumpat: dicere debes ꝙ multum intensa opinio ꝛ finita aliquam scientiam corrumpat. Ecce in quancũq; partem solutionem flectamus/obstrepentes rationes aduersas. Si sciẽtiam admiserim̃ posse extingui: tã eradicamus ea que dicta sunt de cõmuni calculatione inter formidinẽ ꝛ opinionẽ per crebras rationes topicas. Rursus si hoc incõcusse sustinere conemur: rõnes in oppositũ magne molis glomeratim accedũt. ¶ Propterea ꝑbabiliter dicam̃ negãdo ꝙ sciẽtia põt corrũpi a quocũq; erroꝛe opposito: potissimũ finito: licet em̃ possit dari habitus ita grãdis infinitꝰ/siue finitꝰ opinatiuus: cuiꝰ nulla pars corrũpetur ab hac parua scientia actu: tñ nõ admittim̃ ꝙ quicũq; actus sciẽtificus põt extingui a quacũq; opinione: saltẽ finita. Hoc aũt ꝓuenit ab altitudine specifica/ꝛ ex natura rei/ꝛ parti nobis ꝓstat rõne. Hec videꝫ conueniẽtior modus q̃ ante recitatus: videlicet ꝙ opinio est cũ formidine de opposito. i. assensus opinatiuus põt delen per rõnes oppositas/ si multe difficiles adducãtur. Assensus aũt cuidẽs nõ põt deleri. Hõ tñ nego quin in aliquib̃ reb̃ vnũ induiduũ inferioris speciei aliud superioris e medio tollat: vt de frigore: calore ꝛ ceteris id genus contingit: modo impresentiaꝝ habemus sufficiẽtia motiua ne in istis qualitatib̃ spũalibus illud admittam̃: viso ꝙ interdum datur aliqđ agẽs maioris resistẽtie q̃ actiuitatis: ꝛ ꝓpterea humiditas ꝛ siccitas vocãtur qualitates passiue ꝛ nõ actiue ab Aristotele: lz aliqđ agãt. ¶ Sed dices. qualitercũq; dicam̃ vno argumento topico adducto ad roborãdũ opinionẽ/corrũpit formido in esse formidinis: secũdum argumẽtum corrũpet tantũdem inesse formidinis: ꝛ ipa non est ũmẽsa: ergo demũ tota euanescet ꝑ crebras rõnes topicas. ¶ Respõdetur. corrũpitur in esse formidinis ad hũc sensum ꝙ magis acceditur ad firmitatẽ: hoc est ad assensum qui difficilius tollitur. ꝛ potest dari assensus tam magnus: vt naturaliter ꝑ oppositas rõnes tolli nõ possit: quia nõ reperiuntur rationes in oppositũ magni ponderis: ꝛ illa nõ est naturaliter cum formidine de opposito. Et sic habetur ꝙ nõ est de ratione cuiuslibet opinionis esse cũ formidine de opposito: et dato opposito sufficit ꝙ aliqua pars eius sit cum formidine de opposito. Et dato ꝙ assensus fuerit infinitus semper manet opinio: ꝛ quelibet opinio dicit esse cum formidine de opposito/quo ad se totum vel quo ad suas partes. Leterũ dices. docti superuenientes (vt experimur) faciunt hominẽ titubare circa assensum euidentem. Respõdetur. distrahũt eius animũ a motiuo ꝓductiuo illius euidẽtie: ꝛ sic actus sciẽtificus desinit esse: cũ nõ ꝓseruetur amplꝰ a sua causa. Fortasse etiã habitus sciẽtificus paruus potest corrumpi ab actu opinatiuo magno. secus est de actu.

Dubitatur. an aliquis possit scire se errare: ꝛ an aliqs possit scire se hẽre fidẽ. In primis ponit acceptio erroꝛis: postea respõdebit ad dubitationẽ. ¶ Pro termini explicatiõe ponũtur ꝓpositiões. Prima. aliquis errat precise assentiendo vero. ¶ Secũda propositio. aliquis non errat per assensum propositionis falsẽ: immo potius ille assensus est sciẽtia extenso termino. ¶ Tertia propositio. assensus propositionis significantis aliter esse q̃ est: vel propositionis nõ significãtis sicut est: non est erroꝛ. Prima. ꝓpositio patet de assensu istius: ego erro. Secũda. ꝓpositio ptz de assensu istius. ꝓpositionis: ego dico falsum: casu quo solũ illã ꝛ eius partes dico. Tertia ꝓpositio patet de assensibus talium propositionũ: hec propositio significat aliter esse q̃ est/secundum hanc significationẽ: hec propositio non significat sicut est:

hec ꝓpositio est non significãs sicut est: que demõstrãt seipsas. Sz secludam̃ dicẽda extra reflexiua supponendo illa q̃ de hac materia posuim̃ in insolubilibus. Sic definiꝫ Erroꝛ est assensus falsi/vel dissensus veri. ¶ Isto ꝑmisso dicaꝫ. ꝙ nullꝰ põt scire errare: probaꝫ sic. da ꝙ sortes sciat se errare circa a. ꝓpositionẽ. q̃ euidẽter cognoscit se assentire falso vel dissentire ꝓo. quocũq; illoꝝ dato nec falso assentit/nec ꝓo dissentit. si sciat ipm̃ esse tale: nemo ꝑt assentire (potissimũ naturaliꝫ) falso scito eẽ tali. secludo etiã ꝓpones plures. pz: qz nemo potest assentire ꝓpositioni neutre: de cuius ꝛitate nihil cognoscit ex ꝑma huiꝰ. ergo nemo põt assentiri ꝓpositioni falsẽ cognite tali. ꝓia est euidẽs. silr nec põt dissentire ꝓo cognito tali. Eodem modo potest probari ꝙ nemo potest opinari se errare circa a. ꝓpositionẽ: quia bene sequitur: sortes opinatur se errare circa a. ꝓpositionẽ: ergo sortes assentit (lz cũ formidine) se assentire falso vel dissentire ꝓo. Si iudicat ꝙ assentit falso: tũc hz iudiciũ ꝙ a. est falsuz: ꝛ sic iudicat: nõ est in facultate sua illi assentire q̃diu putaꝫ talis. sic nemo põt credere se errare circa a. ꝓpositionẽ. Dictũ est circa a. vel b. ꝓpositionẽ: qz non videꝫ incõueniẽs ꝙ q̃s assentiat opinatiue ꝙ ipe i aliquo assensu actuali vl habituali erret. Aliqs em̃ opinaꝫ aliquem assensum quẽ hz erroneũ. Dixi naturaliꝫ: qz si ego assentirez huic Aristoteles ꝑcessit pythagorã: ꝛ hoc sorti significarẽ: sortes iudicaret me errare. Deꝰ em̃ põt capere illud iudiciũ qđ erat in sorte ꝛ ponere in me: ꝛ tũc assentiã illi Joãnes errat i sic assentiẽdo. sic de potẽtia dei possum dubitare me scire a. pz. nam ponaꝫ ꝙ scia triagulũ hre tres ꝑ angulũ extrinsecũ: ꝛ cũ hoc sciã me assentire. Istud iudiciũ reflexũ sup sciam meã deꝰ põt corrũpere manẽte scia ꝛ tũc dubitabo mihi illam. pz. qz dubitare extra reflexiua nihil aliud est q̃ apprehẽdere ita eẽ/nullo mõ iudicando de ita esse vel de non ita esse: hoc est nec assentiẽdo nec dissentiẽdo. dubitatio aũt itellectus nihil aliud ẽ ab intellectu: sz ille terminꝰ aliud ꝓnotat. vt pz ꝑ eius qd nois. ¶ Sz cõ istud argumẽtor. aliqs scit se errasse. vt ptz de multis lapsis i heresim: q̃bus erat fides illustrata. Idẽ pz de btõ Augusti q̃ sciuit seipm̃ añ conuersionẽ errasse Tũc sic. hec est ꝑa de ꝑterito: sortes cognoscit se errasse: g̃ habuit vnam de pñti veram: hanc scz: sortes scit se errare. Forte dices: hec ẽ de inesse: sortes cognoscit se errasse. Oppono: ẽ ꝑteritio respectu infinitiui errasse: ergo rõne illiꝰ est reducẽda ꝓpositio in pẽsentialitatẽ. ¶ Rñdeꝫ sufficiẽter inter arguẽdũ: nõ em̃ semp mutãdus est infinitiuꝰ ꝑteriti tpis in pẽsens vt argumẽtũ imaginaꝫ: qđ pz in hac q̃ est vera: ego scio me fuisse in vtero matris mee: q̃ nũq; habuit hãc verã: ego scio me esse in vtero matris mee. Petis quo mõ q̃s incipit se scire errasse. hoc mõ: sortes assentit huic a. hõ differt ab hoie: vel a. celum cõtingenter est celũ: propter aliquas exponẽtes: quas reputat ꝛmuni mõ exponẽdi cõformes: tandẽ successu tẽporis aliquibus rationib̃ vtgeꝫ rationabilius assentire ꝑtra dictoriis illarũ: ꝛ per cõsequens incipit amittere assensus ꝓpositionũ q̃b̃ añ assentiebat: quas veras putabat tpe quo assentiebat. nũc aũt cũ opposito assentit/iudicat illas rõnes friuolas: ꝛ se fuisse deceptũ: ꝛ sic incipit scire se errasse. ¶ Cũ hoc tñ stat/ꝙ errorẽ sortes scit se hre. pz: qz hanc qualitatẽ sortes scit se hre: hec q̃litas est erroꝛ. igr. Eodẽ mõ ꝑcedere potes ꝓcedẽdo hãc: fidẽ suam sortes euidẽt cognoscit: sz nõ cognoscit euidẽt suã fidẽ.

Certo circa ꝓlogũ q̃rit: an Theologia sit scientia practica an speculatiua. Explicabunt duo termini/praxis ꝛ speculatio: postea notitia practica ꝛ speculatiua ꝛ aliqua illã materiã tangentia aperiem̃: demũ in rñsionẽ ad titulũ q̃stionis descẽdem̃. Praxis grece dicit actus latine seu operatio: ꝛ practicũ idẽ ẽ qđ opatiuũ. theoria grece: dr̃ speculatio seu contẽplatio latine: inde theoricũ id est speculatiuũ: seu cõtẽplatiuũ. ¶ Praxis ẽm Eustratiũ. i. ethi. quadrifariã accipiꝫ. Primo ꝑ omni opatione cuiuscũq; ꝛtutis siue libere siue naturalis. ¶ Secũdo mõ dicitur operatio cognitiua: siue passio ꝙsequẽs cognoscentẽ inquãtũ cognoscẽs est: ꝛ hoc mõ omnis cognitio ꝛ q̃libet actus potentie cognitiue vel appetitiue: ꝛ passio consequẽs vt delectatio/tristitia possunt enargia vel praxis dici. Istis duob̃ modis nõ capiꝫ in ꝓposito. ¶ Tertio capiꝫ ꝑ opatione q̃ est in potestate operãtis. Ista acceptio est illa de qua coĩter auctores loquunꝫ ¶ Quarto mõ accipiꝫ ꝑ omni opatione ꝙformiter elicita dictamini recte rõnis. ¶ Ex his sequunꝫ aliq̃ ꝓpones. Prima est. ois actꝰ volũtatis est praxis. pz: qz est actꝰ existẽs in potestate operãtis: ergo est praxis: ꝑ eiꝰ diffinitionẽ: primo actus elicitꝰ: postea actus ipseratus ab eo. ¶ Secdo sequiꝫ ꝙ actus intellectus ꝛ sensus exterioris est praxis: pz de sensatione ꝛ intellectione iperata. ¶ Tertio sequiꝫ ꝙ motꝰ ꝓmo ꝓmus nõ est praxis respectu illiꝰ q̃ illũ motũ habet. ¶ Quarto sequiꝫ: ꝙ actꝰ idẽ numero respectu vnius agẽtis est praxis: ꝛ respectu alteriꝰ nõ ẽ praxis. pz de motu primo: ꝓmo q̃ respectu dei est praxis: nõ aũt respectu hoiis: sicut eadem res est creatura respectu vnius agẽtis: ꝛ non creatura respectu alterius. ¶ Quinto sequiꝫ: ꝙ sicut aliqua praxis est studiosa: ita aliqua ẽ vitiosa. ¶ Sexto sequiꝫ ẽm aliquos: ꝙ aliqs actus volũtatis nõ est praxis respectu illius volũtatis: vt dilectio dei beatifica in patria. Sz nos illud in quarto. d. xlix. retecim̃. ¶ Septimo sequiꝫ ꝙ illud. iij. de anima. Intellectus ertẽsiue fit practicus: nõ ifert ꝙ nullus actꝰ intellectꝰ sit practicꝰ: nã licet intellectus nõ ertẽdaꝫ imediate ad suam operationẽ: tamen ertẽdiꝫ mediãte iperio volũtatis: nã cũ dicitur intellectus speculãdũ esse: volũtas iperat itellectui vt speculeꝫ. ¶ Octauo sequiꝫ: ꝙ idẽ actꝰ numero prinon est praxis: postea cũ cõtinuaꝫ a volũtate fit praxis ¶ Speculatio aũt ẽ iudiciũ quo iudicaꝫ aliqđ esse vel nõ esse: seu eẽ tale vel nõ eẽ tale: ꝛ ita de extrisecis tẽporibus/nihil iudicã do de opabili: vt iudiciũ quo iudicaꝫ deus esse trinus ꝛ vn̄. ¶ Preterea notabis ꝙ notitia non dr̃ practica seu actiua vl factiua: qz aliqđ imediate agat vel faciat: sz qz ad agendũ vel faciendũ dirigit. Sicut sciẽtia medicinalis non imediate causat sanitatẽ in corpore: sed solũ docendo dirigit qualiter ꝛ per que sanitas fieri possit. ¶ Duobus aũt modis ꝓtingit notitiã esse praxis directiuã: nã qđã notitia est formaliꝫ ẽm se imediate praxis directiua. qđã tñ ꝛtualiꝫ: vel cõtinet ꝛtualiꝫ ꝛ de ꝓpinquo vel remote notitiã directiuam praxis. Notitia practica formaliꝫ est iudẽ

cium cõplexũ(denominatiõe extrinseca)enũciãs qualiter vel p que aliquid est agendũ. Exẽplũ:vt quartane febres curãde sunt p calida:cõtinue z quotidiane p frigida. Exẽplũ scõi:vt carnes volatiliũ sunt facilis digestiõis. ¶Ex his itez sequũtur aliq̃ propositiones. Prima:licet aliqua speculatio sit praxis:nulla notitia practica ẽ notitia speculatiua. Prioz ps huiꝰ ꝓpositionis patet ex predictis in definitione praxis. Scda pars patet:qa impossibile est idẽ obiectũ iportare praxim z non importare praxim:g̃ impossibile est idẽ iudiciũ eẽ practicũ z speculatiuũ:q; iudicia practicũ ẽ de dictamine practico:speculatiuũ ꝙ de nõ practico. nõ loquor de ꝓpositiõe plures:nec de iudicio duarũ ꝓpositionũ simpliciũ.põt em esse vnũ iudiciuz simplex totiꝰ copulatiue:z due notitie iudicatiue: vel tres ẽm exigẽtiã partiũ copulatiue.mõ capto iudicio simplici istiꝰ copulatiue:deꝰ est trinꝰ z vnꝰ z deꝰ est a me diligendꝰ:hoc iudiciũ est practicũ z speculatiuũ. Probaf:qa duo iudicia respectu duarũ ptiũ illius copulatiue sic se hñt:q vnũ est practicũ et aliud speculatiuũ:quia vnꝰ assensus habz dictamẽ practicũ p obiecto:z aliꝰ dictamẽ speculatiuũ:sz iudiciũ respectu totalis copulatiue habet hoc aggregatũ p obiecto:ergo qua rõne erit speculatiuũ/eadẽ rõne erit practicũ:z econuerso. ¶Secũda ꝓpositio vel ꝯclusio:ad notitiã eẽ practicã non sufficit eã esse virtualiter directiuã praxis. Probaf:q; dato oppositoꝰ:nullam scientiam inuenies speculatiuã contra Aristotelem vi. metaphysice:z oẽs loquẽtes.patet:qa per te notitia dei est directiua praxis scz dilectionis dei ꝓpter seipm:sic notitia sortis est directiua dilectiõis eiꝰ Itẽ hac via cuiuslibet creature notitia dirigit ad laudẽ dei:g̃ quilibet talis erit practica. Tertio:si notitia incõplexa sit notitia practica:a fortiore notitia speculatiua q̃ conducit ad praxim.ꝑns est falsum z cõtra Auicẽnã pmo Canonis Fen pma.ca de definitiõe medicine:vbi medicinã in theoricã z practicã partif:sic inquiẽs. Poteſt aũt aliq̃s dicere q medicina diuidif in theoricã z practicam: sz tu totã ipsam posuisti theoricam cũ diristi q est scia. Et paucis interpositis sic dicit. ¶Cũ ergo de medicina dixerimꝰ q eiꝰ est theorica:z ex ea ẽ practica:nõ est existimãdum q velimꝰ dicere q vna diuisio medicĩe est scire:z altera opari:quẽadmodũ multi hũc locũ pscrutãtes existimant. Sz debes scire(inqt)q illud qd volumꝰ est aliud:z q nulla duaꝝ diuisionũ medicine est nisi scia:sed vna earum est ad sciendũ ꝓncipia:z altera ad sciendum operãdi qualitatẽ:post vero primã eaꝝ noĩe sciẽtie aut theorice appropriauimꝰ:z alteram appropriauimꝰ noĩe practice. Per theoricã vero ipi volumꝰ q qñ eã sciuerimꝰ/sciẽtiã tñ acquiremꝰ:ita q in declaratiõe qualitatis opatiõis nos nõ imitemus:sicut dicif in medicina:q gña febriuz sunt tria:z cõplexiões sunt nouẽ. Paulo post definita practica sciẽtia exẽplificat dicẽs q apostematibꝰ calidis adhibẽda sunt a ꝓncipio q̃ repellãt/z refrigident/z inspissent: Ex qbꝰ inferf q notitia ꝑpe practica ẽ formalr praxis directiua:z est tñ notitia ꝯplexa enũciãs qualr aut p q̃ aut qñ:z sic de aliis circũstãtijs sit agẽdũ. Notitia ꝙ q̃ nõ est enũciatiua z formalr directiua praxis est theorica:et nõ practica:siue ꝓpinque siue remote notitiã virtualiter cõtineat que est practica. ¶Istis notatz respondef p cõclusiones. ¶Prima est negatiua q̃ sic ꝓbaf.theologia nõ est scia.ergo neq̃ est practica neq̃ speculatiua:sicut aqua nõ ẽ potꝰ:ergo nõ est potꝰ humidꝰ.ꝑmo prioꝝ:vel a supioze ad iferi negatiue. ¶Scda cõclusio:extendendo terminũ sciẽtia:vel petẽdo de quocũq̃ assensu:z capiẽdo theologiam p simplici actu vel habitu:aliq̃ theologia ẽ speculatiua:z aliqua ẽ practica.pz.qz alicui theologie actꝰ nõ est alicui praxis formaliter directiuꝰ:alicui ꝙ actꝰ est praxis formalif directiuus.igif aliqua ẽ speculatiua z aliqua practica:ꝑna tenet ex terminis. Exẽplũ ꝑmi.vt Thobias habuit canẽ:deus ẽ christus.fecũdi.vt theologia huiꝰ/deꝰ est venerãdus/diligẽdus:primꝰ est diligẽdus ꝓpter deũ. ¶Tertia ꝯclusio. Collectiue capiẽdo theologiã que icludit habitꝰ speculatiuos z practicos/ipa ẽ practica.pz:qa potissima ps theologie ẽ directiua praxis:sz iustũ ẽ totũ a potiozi pte denomiari:igf.ꝑna tenet cũ minoze. ꝓbaf maioz p illud Matthei.xxij.q i mãdato de dilectiõe dei z primi tota lex pẽdet z ꝓphete.z ad Romanos.xiij.dr plenitudo legis est dilectio.z.i. ad Timoth.i.finis p̃cepti ẽ charitas.z August.i. de doctrina xp̃iana ca.ij. Dim(inqt)q̃ dicta sunt ex quo de rebꝰ tractauimꝰ hec summa ẽ vt intelligaf legis z oĩm diuinaꝝ scripturarũ plenitudo z finis esse dilectio dei:de qua fruẽdũ est:z rei q̃ no biscũ est ea frui potest. Hoc ipm patet.x.de ciuitate dei.ca.v. Et beat Grego.sup Eze. homilia.x. ait. Ad hoc solũ deꝰ p totã sacrã scripturã nobis loquif vt nos ad suũ z primi amorẽ trahat. Igif q̃cunq; in ea cõtinenf vel formalr vel virtualr de primo nos dirigunt ad charitatẽ. Preterea tota moralis philosophia vocaf practica:qz ille ẽ finis potissimus eiꝰ:ẽm illud Aristotelis.ij. Ethico.ij. capitulo. ¶Cũ aũt p̃sens tractatio nõ ꝑtinentium sit vt cetere gña:nõ em vt sciamꝰ qd nã sit virtus: sz vt efficiamur boni consideramꝰ:z tñ multe sunt notitie speculatiue in morali philosophia:vtputa q virtus mediet iter duo extrema:q extrema magis pugnãt q̃ extremũ cũ medio. Itẽ ẽm Auicẽnã loco allegato/vna pars medicine ẽ speculatiua:sz quia hec ordinaf ꝓpter practicã tota medicina practica vocaf. ¶Contra hanc tertiã cõclusionem arguif:Omni sciẽtia practica alia speculatiua est nobilioz.ꝑmo metaphysice.sz theologia nulla speculatiua est nobilioz:cũ ipa ancillas solũ mittat ad arcẽ z ad menia ciuitatis. puer.ix. Insup oĩs habitus practici subiectũ est opabile.vi. metaphysice.subiectũ aũt theologie cũ sit deꝰ nõ est a nobis opabile:igif theologia nõ est habitus practicꝰ. ¶Ad pmũ negaf maioz:qz nec philosophus illũ dicit nec aliqd vñ illud trahi pt̃.nec cõparat speculatiuã ad practicã simplicit:sz ad eas tñ que ꝓpter necessitatẽ corporalẽ/z aliquã vtilitatẽ prouenientem/vel ad aliarum scientiarũ introductionẽ/aut vsuz aliquẽ exteriozẽ inuẽte sũt. non q̃libet aũt practica talis est:qz non sequif:est magis sapiẽtia/accipiendo nomẽ sapientie iuxta modũ loquendi philosophi:igf est nobilioz:nisi cetera fortẽt paria.nã cõstat q geometria est ꝓpter scire tñ:z tamen non est nobilioz morali philosophia q̃ est practica.z ꝓterea inuenta est vt boni efficiamur ẽm philosophum. ¶Ad aliud dicitur

q maioz est falsa nisi capiaf subiectiue ꝓ obiecto: nec hoc sufficit ad scientiam practicã:qa sic physica esset practica q̃ tractat de actibus animc intellectus z voluntatis.similiter geometria eẽt practica:nã metaphysica considerat de deo rõnem bonitatis:z per consequẽs diligibilitatis. Insuper oĩa que in sacra scriptura traduntur ad praxim ptinentia/ordinãtur ad cognitionem:vt vita actiua ad contemplatiuã. Ad primum nego ꝑnam.quãuis em metaphysica cõsideret deum esse summũ z perfectũ bonum:ex quo sequitur dato q sit maxime diligibile:nuq̃ tamẽ docet nec dirigit qualiter aut quo deꝰ est diligẽdus. ¶Ad aliud negatur assumptuz:quia dilectio diuina in patria est etiã actꝰ vite contẽplatiue. Sed an sit praxis/dubiũ est.nam scõm tenẽtes q causatur totaliter a deo:nul latenus est praxis. Sed pars illa mihi plus placet q partim causetur a voluntate. Sed iterũ hoc tenẽdo est difficultas:deus em necessitat voluntatẽ ad continuationẽ z ad elitionẽ illius actus . z potest teneri q est praxis:hoc aũt sufficit q a principio voluntario causetur:et sit in eius potestate causare:z esset etiaz in eius facultate cessare si deus vellet eam dimittere a necessitatiõe voluntatis. Vel sic dicis. volũtas pure libere continuat suũ actum:nec necessitatur nũc in continuãdo a deo:z tunc tu ponis q voluntas derelinquat suum actũ ex sua libertate cessando ab actu. Ponis casum preter legem. ꝓformãt em beati spiritus suas voluntates voluntati diuine. in hoc nanq̃ vident deũ velle illum actum esse perpetuo:z cum ille actus sit eis delectabilissimus/semp ꝓtinuãt: quẽadmodũ Joãnes baptista nõ necessitabaf a deo implere p̃cepta diuina:quo nõ obstãte ea nõ dereliquit incustodita. Ponẽdo aũt q actus volũtatis derelinquant:ponis casum ꝓter legẽ:z illo dato deꝰ ꝑueniret necessitãdo.exemplũ:senex permittit paruulũ voluntarie incedere vbilibet:qui libere per magnã partem itineris incedit:cũ aũt tendit in ruinã/ dirigif ab alio ne cadat. Sed tunc dicis.tota vita actiua erit vita ꝯtemplatiua melioz:cum inter individua vite actiue z contẽplatiue sit excedẽs z excessuz:z optimũ in diuiduuz vite actiue erit meliꝰ optimo individuo vite ꝯtẽplatiue:imo tota multitudo vite actiue erit melioz. Nõ aliter ternariꝰ formice muscẽ z hoĩs est pfectioz entitatiue ternario mule equi z elephãtis. Sed hoc est falsum: qa Magdalena elegit optimã partẽ que exercuit actꝰ vite cõtẽplatiue q̃ martha.luce.x. Respõdetur q̃ ogeries actuum volũtatis est melioz aggregato actuũ intellectus :vt argumentũ arguit: supposito vno q volũtas est nobilioz potentia iquãtum voluntas q̃ intellectꝰ iquãtũ intellectus.vterq; aũt actuũ scz intellectꝰ z voluntatis vite contẽplatiue ꝓpetit tunc Magdalene:z intellectꝰ actũ habuit z volũtatis diligẽdo:nõ q habuerit beatitudinem in via:vel actus eiusdẽ speciei cũ illis. De cõparatione aũt vite ꝯtẽplatiue ad actiuã alibi est sermo.

Quarta ista dubitaf:an habitꝰ speculatiui distinguaf a practicis p obiecta vel fines ꝓprios. ¶Scdo dubitaf.quo ꝓueniãt intellectꝰ speculatiuꝰ z practicꝰ. ¶Tertio dubitatur.an assensus practicus sequatur:z interdum ꝯcludatur ex duobꝰ assensibus:quoꝝ vnus est speculatiuus z alter practicus. ¶Respõdetur.duplex est distinctio:quedã est itrinseca z idẽtica: q̃ nihil aliud est q̃ vna res que distinguitur ab alia re.sic distinctio sortis a platõe est ipse sortes qui a platone distinguitur. Alia est arguitiua z accidẽtalis:z de illa loquimur. ¶Hoc supposito ponuntur due cõclusiones. Prioz est. scientia speculatiua a practica distinguitur arguitiue ab obiectis totalibus:hoc est a ꝓpositionibꝰ ipis:vel ꝓ ipa formaliter importat praxim:vt vitium est purgandũ: et tunc eius assensus est practicus.si vero nõ importat formaliter praxim:dato q virtualiter propinque vel remote:eiꝰ assensus nõ est practicus:sz speculatiuꝰ. modo eadẽ ꝓpositio simplex nõ iportat praxim formaliter:z ea caret:igitur. Interdum est distinctio rationis solum:vt ptz assumpto assensu copulatiue vel disiunctiue capiẽdo iudicii totius :tũc em idẽ assensus est practicus z speculatiuus : practicꝰ p quanto est formaliter directiuus praxis de qua vna propositio dictat: speculatiuus aũt p quãto habet obiectuz pure speculatiuũ. z si istud non ꝓtingeret de assensu totali:nuq̃ idẽ assensus eẽt speculatiuꝰ z practicus. quod multi doctores vtrobiq; credunt esse verũ.sed patet q nõ:de hoc totali iudicio: vt amplius patebit in distinctione sequẽti. Speculatiuus em non habet obiectũ practicũ inquantũ hmõi. Extra hanc autez materiã nunq̃ dabis propositionem formaliter iportantẽ praxim z ea carentẽ. sic nunq̃ dabis assensum speculatiuum esse notitiam practicam.non dubiũ est quin sit assensus speculatiuus z practicus de eodem obiecto remoto:vt de subiecto obiecti practici:vel de predicato. Nam habeo notitiam speculatiuã de hac: homo est risibilis : z practicam de hac:homo est diligendus propter deum. ¶Secũda cõclusio.quilibet habitus practicus a quolibet speculatiuo ꝓprio fine distinguitur. ꝓbatur:quia nullius habitus speculatiui est aliquis alius actus a scire cuiuslibet habitꝰ practici:aliquis aũt actus a scire proprio est finis. Dixi de fine proprio competenti habitui ex natura habitus/ nõ a voluntate habentis habitũ. nam q̃uis aliquis addiscat geometriã vt eam doceat z lucretur diuitias:nec docere/nec lucrari est finis geometrie cõpetens ex propria natura: cum ipsa nec doceat docere vel lucrari:nec alterꝰ eorum sit actus ab ea imediate elicitus. Habitus aũt speculatiui nullus est actꝰ directiuus:cũ eius actus elicitus nõ sit directiuus:oĩs enim habitus practicus directiuus est praxis alicuius: qui quidẽ est eius actus directus : aliis ab actu ꝓprio elicito.quilibet aũt hmõi actus est finis habitus.vnde.ix.metaphysice dicitur.finis autẽ est actꝰ: z huius gratia potentia sumif:non em vt visum habeant vident animalia: sed vt videant visum habẽt. Similiter autẽ z edificandi scientiam vt edificent:z theoricam vt speculentur.z.ij.metaphysice.theorice finis est veritas:practice vero opus:z tertio de aia: intellectus qui ꝓpter aliquid ratiocinatur.z practicus differt a speculatiuo in fine.vbi cõmentator cõmẽto.xlix. operatiuꝰ(inquit) differt a speculatiuo in participatione z fine. ¶Ad secundam dubitationẽ dicitur q ille habitus est practicus:qui mediante suo actu elicito est formaliter praxis directiua : ille vero est speculatiuus:cuius ꝓprius actus non est formaliter praxis directiuus.ex actibꝰ em practicis habitus practicus:z ex actibus speculatiuis habitꝰ speculatiuus generatur.intellectus aũt practicꝰ ab habitu/z actu practico denoiatur: z speculatiuus intellectꝰ ab actu z habitu speculatiuo. Nõ est tñ discrimen reale inter intellectũ practicum z speculatiuum:

sed est idem intellectus numero: qui alia ratione vocatur practicus: ⁊ alia rone speculativus: sicut realiter intellectus est volūtas. ℚuo fit: vt hec sit vera de virtute sermonis: intellectui speculativo habit⁹ practicus inheret: identidē intellectui practico habitus speculativus inheret: sed tales nō sunt ꝑsuete in modo loquēdi. ℚꝫ ille sint vere ptz: qa vna illaꝝ est vera: ⁊ equa est ratio de alia: ergo vtraq; est vera. vn⁹ veritas ptz: qz huic aie inheret habit⁹ speculativus: hec anima est intellectus practicus: ergo intellectui practico inheret habit⁹ speculativus: maioꝛe in obliquo/minoꝛe in recto/concludendo eandē obliquitatē in conclusione. ℚx isto ptz q nō est idē obiectū practicum/praxis/actus practicus/habitus practicus/ ⁊ intellectus practicus. ¶ Ad tertiam dubitationē conceditur q conclusio practica sequitur ex duabus quaꝝ vna premissarū est practica ⁊ alia speculativa: vt sic arguēdo: omne summū bonū est diligendū: de⁹ est summū bonū: ergo deus est diligendus. omne malum est vitandum: adulterium est malum: ergo adulterium est vitandū. minoꝛes istoꝝ syllogismoꝝ sunt speculative: et earum assensus sunt speculativi: sicut syllogismus: cuius vna premissaꝝ est negativa est negativus: totus em̄ syllogismus insequitur finē: sicut primo priꝯ in mixtionibus ex vna de contingēti ⁊ alia de necessario sequit̄ ꝑclusio ex altera tm̄. Si assensus minoꝝ in his syllogismis sufficiant ad notitiam practicam: euacuabis notitiam speculativam.

¶ Dubitatur quarto: quō scientia practica seu activa distinguatur a prudentia/ ⁊ scientia factiva ab arte. ℜespondeꝯ. actio ⁊ factio distinguūtur ab invicē: vt ptz. vi. ethicoꝝ. sed de modo differētie nō est vsq; quaq; certū: actibile em̄ vel agibile scōm ℚustratiū primo ethicoꝝ est qō cessat agētis actione cessante: id est nō est nisi dum agit agens: sicut intellectio nō est nisi dum agēs eam agit: vt videre/audire: ⁊ sic de talibus. Factibile vero ōz quod cessante actione p quā hꝫ esse nō cessat: seu qō nō desinit esse agēte cessante agere: sicut liber vel arca non cessat earum agentibus cessantibus agere: hoc autē intelligēdum est de agentibus secundis. nam nulla res subsistere potest deo cessante agere ipsam. huic modo dicendi videtur esse conformis philosophus. ix. metaphysice ⁊ primo ethicoꝝ. ¶ Sed ꝓtra hoc arguitur. Aristoteles primo magnoꝝ Moralium ponit citharizare inter operationes: quaꝝ nō est aliud opus ꝑter operationē: et tamē citharizare nō videtur esse actio: sed magis factio: cum pertineat ad artē: ⁊ non ad prudentiā. Alij dicunt q factio est que transit in materiā exterioꝛez: vt domificatio/fabricatio/ ⁊ hmōi. Actio autē est que manet in agente: vt volitio/intellectio. ¶ Sed ꝓtra hoc arguitur. omnes operationes virtutū moraliuz sunt actiones: quaꝝ tamen multe transeunt in materiam exterioꝛē. ℙlacet aliis ⁊ apparēter aliter dicere: q omni habitui intellectuali cōis est operatio itellectus: sed differēter: qm̄ omnis operatio intellectus ordinata finaliter ad dirigendā operationē exterioꝛē vt ipsa res operata in se sit bona ⁊ perfecta dicit̄ factio siue operatio factiva: ⁊ pertinet ad artē. Omnis autem operatio intellectus ordinata finaliter ad dirigēdam electionē vt electio sit in se bona ⁊ honesta/ dicitur actio siue operatio activa: ⁊ spectat ad prudētiam. Nō incōuenit idem pertinere ad artē ⁊ prudētiam scōm aliam ⁊ aliā rōnem: et sic idem est agibile ⁊ factibile: actio ⁊ factio. dom⁹ em̄ est factibilis ꝑut intenditur vt res extra operabilis: ⁊ sic domificatio est factio: sed domus est agibilis scōm q ordinabilis in finem vltimū: puta in felicitatem: ⁊ domificatio sic est actio. ¶ Ex isto patet q nō solū operatio que relinquit opus operatum aliud ab ipa operatiōe dicitur factio: ꝓout factio spectat ad artem: ⁊ non ad prudentiam: qz citharizare/equitare/cātare/ sunt factiones ⁊ pertinēt ad artē sicut domificare/vel fabricare: ⁊ scōm hoc potest exponi philosophus. ¶ Ars aūt ⁊ prudentia multifariā distinguunt̄. nā obiectuz prudentie est agibile inquātum agibile: artis factibile inquātū factibile: ⁊ licet eadē res sit agibilis ⁊ factibilis: hoc est scēdum diuersas rōnes: vt dom⁹ est factibilis scōm factionem: que est motus transiēs in materiā exterioꝛē: qua domus extra producitur: ipsa vero est agibilis secundū actionē: que est interioꝛ electio ad faciendam domū ꝓpter honestum finem ⁊ per media honesta. Finis prudētie est honestū: artis vero finis vtile. Sed istud discrimen nō est reale: vtile em̄ non distinguit̄ ab honesto: sed sufficit rōnis distinctio: scōm discrimē Aristotelis. vi. ethicoꝝ. artis est virtus: prudētie vero nō est virtus: id est ars indiget prudentia dirigente ipsum artificium in finē debitum ⁊ honestū: prudentia vero nō indiget alia causa sic dirigēte. ℙrudētia itē ⁊ scientia differūt: quia sciētia scm philosophum. vi. ethicoꝝ/ est eternoꝝ ingenitozū ⁊ incoꝛruptibilium: hoc est scēde intētionaliter ꝓpositionū nō potentium aliter se habere. ⁊ scientia est vniuersaliū: prudētia vero est singularium ⁊ potentiū aliter se habere. ⁊ eodē modo de arte. Varie aūt hec ab expositoꝛib⁹ Aristotelis intelligit̄. ego sic intelligo Aristotelē: prudētia est interdū vniuersaliū ⁊ necessarioꝛ: ⁊ tunc coincidit in supponēdo cū scientia practica. A moralī quidē philosophia differt: que est de habitibus voluntatis: palā est em̄ q nō differt ab ipsamet que est moralis philosophia intellectualis. sed nō est necesse: q prudentia sit vniuersaliū ⁊ necessarioꝛ: quod requirit̄ ad scientiā. ⁊ sic est discrimen rōnis: vel aggregatū scientie practice distinguitur ab aggregato prudentie: cum vna multitudo includat ꝓtingētes ꝓpōnes quas alia excludit. cū aūt Aristoteles inter hec voluerit ponere discrimen: non debuit dicere: saltē ad suū negociū nō spectabat: dare eorum cōuenientiam: sed solum differentiā. ℙrudentia nihil aliud est nisi notitia iudicativa ostendēs aliquid esse faciendum taliter qualiter fieri debet: vel fugiendum taliter qualiter fugi debet: vt notitia iudicativa qua iudico q iste cholericus bili cōmotus est per lenia verba mitigādus: vel notitia huius/ oē honestum est prosequēdum/ prudētia est auriga ⁊ directrix virtutū moralium. idē aūt est prudētiā dirigere virtutē/ ⁊ eā regulare: ⁊ ostēdere qualiter ipa fieri debeat. Experimētū ꝓ ⁊ ars hoc mō scatēt: vt ptz primo metaphysice ⁊. ū. posterioꝝ. ex sensu fit memoria ex memoria experimētum/ ex multis experimētis inducitur vna vniuersalis: que est principiū artis. Hoc est ex sensationibus que sunt notitie intuitive fit memoria: id est notitia memoratiua eiusdē obiecti: cui⁹ fuit sensatio: ⁊ hec memoratiua est notitia abstractiua: ambe autem iste sensatio ⁊ memoria sunt notitie singulares simplices apprehensiue. ex multis quoꝝ memoriis fit experimentū. Est aūt experimētū iudicium alicuius singularis non sensati causatū ex multis memoriis consimiliū prius sensatoꝝ. exempli causa: per tactum noui a. ignē fuisse calefactiuū ⁊ b. ignē similiter: viso c. igne a remotis quē nō sensi: ex memoriis a. ⁊ b. igniū prius sensatoꝝ a me: iudico c. ignem

calefactiuum. assensus iste. c. ignis ē calefactiu⁹ est experimentū. ex multis aūt experimētis accipitur vniuersalis. Intellect⁹ sane supplet bōitatē ꝑtie in inductiōe: videꝫ hoc habarbaꝝ purgare cholerā: ⁊ illud: ⁊ nō percipit instantiā: ⁊ videt quare illud ꝓuenit: hoc est ab hac ꝓprietate habarbari. hic est difficultas si capiatur in antecedente: ⁊ sic de alijs antecedēs nō erit notius cōsequēte. Si dicas: hic ignis est calid⁹ demōstrando a: ⁊ sic de. c. igne: quoꝝqlibet est sensat⁹. tūc si ꝓtin⁹ iferas sine vltioꝛib⁹ ꝓpositionib⁹ vniuersalē: discursus est mala cōsequētia. nō em̄ sufficit ad ꝓbandū aliquod cōsequēs euidēter assumere antecedēs euidēs: nisi ꝑña fuerit euidēs: aliquin hanc ꝓbabis euidentē: de⁹ est trinus ⁊ vn⁹ ꝑ hanc: quodlibet ē vel nō est. Sed iuuabit intellect⁹ hic supplet bonitatē ꝑtie apponēdo hāc ꝓpositionē: qlibet ꝓprietas cōueniens vni indiuiduo vni⁹ speciei: illa vel similis in specie est nata cōpetere cuilibet: ⁊ illa nulli bene cōsiderāti est dubia. ſꝫ notitia sortis sortē repsentat ⁊ non platonem.

Ueritur septimo de obiecto sciētie ⁊ fidei. Circa hoc multiplex est modus opinādi ℚuidā em̄ ponūt cōplexe significabilia eē obiectū scīe: de q̄bus nusq; loquoꝛ fundamētū positiōis recitādo: tū qz ipa satis est in vsu. tū scdo (⁊ hoc plꝰ mouet) q̄ sunt volūtarie ficta: ⁊ sine auctoꝛitate ⁊ sine rōne. Alij ꝑcise dicūt rē significatā ꝑ extremā ꝑclusionis esse obiectū scīe. Tertij dicūt ꝑclusionē esse obiectum scientie ⁊ fidei. ⁊ hoc multi antiquozū tenuerunt. vt Altisiodoꝛus. in. iij. in materia de fide. apud alios dicebatur res ad extra quo dā modo obiectū tanq; res scita ad extra: hoc ptz apud scm̄ Thomā. in ꝓncipio scde secūde. ⁊ apd Alexandrū halēsem. Oēs isti modi (dēptis complexe significabilib⁹) non debēt habere discrimē magni momēti. ¶ ℙropterea respondeꝯ ad titulū questionis. Et cōclusio demōstrata: termini ei⁹ ⁊ res significate ꝑ illos: dicunt̄ eē obiecta sciētie: pariter ⁊ fidei. pbaꝯ ꝑclusio sic: eē obiectū fidei: nihil aliud est q̄ terminare assensuz credēdi: illud ei dr̄ esse obiectuz credibile: in quod tendit assensus credendi. Similiter illud est obiectū sciētificū: in quod actus scientificus dirigitur: hoc patz vbiq; de obiecto ⁊ ei⁹ notitia: obiectum em̄ visionis est color extēso termino: ⁊ sonus audit⁹: ⁊ ita inducti ue: modo intellectus assentiens huic: christ⁹ resurrexit a mortuis habet assensū creditiuum: quo credit huic cōplexo. ⁊ intellect⁹ cōsiderat ptes illius enūciabilis: ⁊ res significatas ꝑ eas. Quare ianis est satyricus morsus virozū de vario modo opinādi in hac parte ꝓ difficultate verbali. ¶ Sed cōtra istud arguit̄. ex isto sequit̄ q fides: erroꝛ: ⁊ opinio: essent de eodē: cōtra dicta in questione quinta. Insup sequeret̄ q scientia esset notitia reflexa. similiter fides. ¶ Ad primū ꝓpter facilitatē nō respondeo Scōm ē facile etiā. si sufficiat ad eē notitiā reflexā esse notitiā iudicativā siue apꝑhensiuā nō iudicativā: nunquid est corollarium sequens. concedit̄ illatum. ¶ Secundo arguit̄: sequeretur q scientia esset de coꝛruptibilib⁹ ⁊ potentib⁹ aliter se habere: hoc est cōtra Aristotelē ꝓmo posterioꝝ. cōsequētia est clara: siue ponant̄ cōclusiōes: siue res significate ꝑ eas esse obiecta. ¶ ℙreterea tunc oīs scientia esset de terminis. hoc est falsum vt ptz de quadriuialibus. ¶ Ad secundū distinguitur: vel de coꝛruptibilib⁹ ꝓme itēliter: ⁊ sic cōcedit̄. qlibet ei creatura pōt coꝛrupi a deo. vel de coꝛruptibilib⁹ secūde intētiōaliter. i. de ꝓpositionibus cōtingētib⁹: ⁊ sic negat̄: etiā res ad extra talē cōnexionē hñt int̄ se: vt necesse sit ꝑdicatū vniri cū subiecto eodē mō sicut denotat̄ ꝑ ꝓpositionē. Illud argumētū est equaliter cōtra aduersarios: dicere ꝓplexe significabilia eē ab eterno ⁊ nō coꝛruptibilia: ⁊ fingere acceptiōes entis sine ratiōe est glossa aurelianen⁹. ¶ Ad aliū cōcedit̄ de obiecto cōplexo ⁊ partib⁹ eius: negat̄ tamē de reb⁹ significatis ꝑ cōclusionē. qđ dicit̄ nūc cōiter sub alio vocabulo: concedit̄ de obiecto ꝓpinquo ⁊ remotissimo. Hoc verū est qz principali⁹ intellect⁹ rimatur res significatas ꝑ terminos q̄ cōplexū ⁊ partes eius: vt ptz de sciētia huius: sup lineam datā. ⁊ c. similib⁹. logica aūt dicit̄ sermocinalis: qz potissimū cōsiderat de sermōe vero vl falso. sic rhetorica dicit̄: qz cultū a barbaro segregat/ ⁊ sermonē lepidū cōsiderat. ⁊ ita de grāmatica. opposito mō i vsu est de phȳsica ⁊ quadriuialib⁹. ¶ Tertio ar. si enūciabile ē obiectū fidei: articuli fidei sūt mutati: ⁊ alia est fides i nobis ⁊ in antiqs: vt patz de hac: christus moꝛiet/ christus moꝛtu⁹ est. ¶ Ad hoc dicit q̄dā q enūciabile cōe ad oīa tēpoza ē articul⁹/ scz filiū dei esse incarnādū. hoc nō satisfacit. ℙroptereā dicit̄: q iterdū erat fides de ista christ⁹ moꝛietur: nūc aūt est assensus fidei de suo oppositō: ⁊ fides antiquozū non mō numero distinguit̄ a fide nostra: ſꝫ specie: loqmur de fide acq̄sita. ℙrobat̄: qz distinctio obiectoꝝ specifica arguit distinctionē specificā actuū ⁊ habituū. ¶ Sꝫ cōtra istud arguitur ꝑ glossā ꝑme ad Coꝛrithi. x. In signis itaq; diuersis eadē est fides: tēpoza variata sūt: fides nō: qz illi christū venturū/ passurū crediderūt: nos autem venisse ⁊ passuz eē. ℜespondeꝯ. ℙrimo est eadē fides i specie subalterna. palā est ei q nō loqꝛtur glossa dei idētitate numerali. Secūdo ē eadē fides infusa i specie specialissima: sicut fides infusa abrahe inclinabat ad assensū isti⁹: messias veniet ita similis fides infusa inclinabit nos ad credendū isti: messias iam venit. Tertio dicit̄ q est eadē obiectiue: hoc est circa idē obiectū scz circa christuz.

Altisiodo.

Thomas.

Jc dubitatur: qua vnitate logica vt qua sciētia dicatur vna. Circa hāc dubitationē vari⁹ est mod⁹ respōdi. Quidā doctoꝛ tenet q sciētia totius phȳsice est vna vnitate numerali: dūmodo sit idē mediū demōstrandi: nec incōuenit cōclusiones specie distinctas hr̄e eandē sciētiā numeralē. Et i rei veritate multi antiquoꝝ ibāt ad illud i actib⁹ intellectus ⁊ volūtatis: ita q volebāt dicere q qlibet liberalitas sit eiusdē speciei cū alio: ⁊ qlibet tēperātia cū qualibet alia. Hoc añ istū doctoꝛē tenuerūt Altisiodoꝛ⁹: Alexāder/ ⁊ alij innūeri. Sꝫ ꝓtra eā sunt ratiōes cōmunes ⁊ fortes. nā habit⁹ quoꝝuz vnus pōt esse sine alio distinguūt̄: ſꝫ quis pōt hr̄e sciētiā vnius cōclusiōis logicalis habēdo erroꝛē ꝓprie dispositiōis de alia. Itē habēs scientiā primē cōclusiōis geometrie nō pōt exire in actū centesime cōclusionis: sed ꝑ studiū potest. queritur ꝑ an acquirat aliud de nouo: an non. Si primū: coꝛ-

ruit opinio. si scđm: pari facilitate tenebo q̄ quis assentit vni cōclusioni: ⁊ nullū assensum illi⁹ habz. Dices: acquirit nouū respectū ad aliā cōclusionē ⁊c. Hic mod⁹ est alien⁹ ī cōi schola a philosophia ꝓpterea relinquatur sue secte: nec respicio an respondeant. sed cōsideret educat⁹ in philosophia Aristotelis neutralis/an sufficiens respōsio dari possit. Teneam⁹ ꝫ ꝓ constanti q̄ quot sunt cōclusiones geometrice/tot sunt assens⁹ distincti vł essent si oēs illi haberent: ⁊ q̄cunq; sunt due cōclusiones specie distincte a q̄buscūq; medijs naturalib⁹ causent: eas assensus specie distinguūtur. Ex istis ptz q̄ multe sūt sciētie logicales: ⁊ geometricales. Sz bifariā capiē sciētia Uno modo ꝓ simplici habitu. Alio mō collectiue ꝓ collectiōe multorū habituū vel actuū. Interdū includit opinionē/errorem ⁊ cetera id genꝰ: sed oēs illi habit⁹ a sciētia denominationem accipiunt. q̄ multe sunt opiniones in logica ⁊ physica/est apertus: logica eīm est sylua opinionū. Sz quomō tota logica dicitur vna: est partita positio Dicit q̄dā doctor. iij. q. prologi primi sentētiaꝝ: q̄ rō primi subiecti est ꝓtinere in se primo virtualiter oēs veritates illius habitus cuius est. Hoc patet q̄ obiectū primū cōtinet ꝓpositiones ímediatas: q̄ subiecta istaꝝ continent p̄dicatū: ⁊ ita euidentiā totius ꝓpositiōis. ꝓpositiones aūt ímediate continent cōclusiones: ergo subiectū ꝓpriū ímediatarū continet oēs veritates illius habitus. Primo virtualiter continere est: q̄ illud primū est q̄ nō dependet ab alio: sz alia ab illo. Ita ergo prio continere est ab alijs non dependere in continendo: sed alia ab ipso. hoc est q̄ si p impossibile circūscripto omni alio/manēte intellectu eius adhuc ꝓtineret: ⁊ nihil aliud cōtinet nisi p rationē eius. Cōtinentia virtualis est duplex. q̄dā in esse reali: ⁊ est illa qua aliquid cōtinet aliud: qđ potest ipsum ꝓducere in eē reali: quē admodū q̄libet causa potēs aliquem effectum ꝓducere ipsū cōtinet in esse reali: sic sol ranā/ignis calorem/⁊ deus omnem creaturā cōtinet. Alia ē virtualis continentia in esse cognito: in qua quidditas in esse cognito obiectiue ab itellectu cognita pōt ꝓducere cognitionē alteri⁹ obiecti in esse cognito. Hoc mō si homo sit a nobis cognitus: p rationem obiectiuā eius/potest cognosci q̄libet ei⁹ passio vt risibile/flebile/⁊ sic de alijs. Itē si hō eēt ꝓfecte cognitus in esse cognito: ex illa cognitione legeretur cognitio oīm passionū proprium ipsi⁹ hois. etiam hic est sermo de continentia ꝓpositionuz necessariaꝝ. ꝙbi gr̄a capiam⁹ hūc syllogismū p quē habet sciētia de hoīe: omne aīal rationale ē risibile: omnis hō est animal rationale: ḡ oīs hō ē risibilis. premisse continent virtualiter scientiam conclusionis q̄ est mediata: subiecta premissarum continēt notitiam p̄missarū: q̄ in qualibet propositione ímediata semp subiectū continet p̄dicatū et termini cogniti continēt notitiā ꝓpositionis ímediate. ꝓpositiones erga immediate continent ꝙtualē cōclusionē: ⁊ notitie terminoꝝ continent ꝙtualē notitiā ꝓpositionū: q̄ vel in qualibet ímediata prędicatum est de essentia subiecti: ⁊ sic cōtinetur a subiecto essentialiter: sicut est in minore/omnis homo est animal rationale. vel continet virtualiter: et sic subiectum maioris scilicet aīal rationale continet virtualiter prędicatū scz risibile:

Frat Joānes duns.

q̄ si cognosceret aīal rōnale/pfecte cognosceret risibile: tunc q̄cquid ícludit includens/includit in clusum. Et subiectū minoris continet prędicatuz primo essentialiter: ⁊ subiectum maioris continet p̄dicatū virtualiter. Exemplū: si hō includat aīal ⁊ animal includat substātiā aīatā sensibilē: hō includit substātiā animatā sensibilem. si ergo homo in minore essentialiter includat animal rationale: ⁊ in maiore aīal rationale includit risibile virtualiter: ergo de ꝑmo ad vltimū/subiectū scz hō continet totum virtualiter: ⁊ omnez euidentiam siue omnem veritatem. Sed contra hunc modū arguit: seq̄retur q̄ hō cōtineret virtualiter euidentiam huius veritatis/hō est beatificabilis: ⁊ luna huius/luna ē eclypsabilis. sed hoc est falsuz. igit: falsitas ꝓntis patet: q̄ sequit q̄ homo cōtineret conceptū beatitudinis: ⁊ luna conceptuz terre luna eclypsatis. Q̄ sequatur patet p illā Maximā: oē qđ continet ꝑtualiter aliquā rem/continet etiā virtualiter oia requisita ad illā rem. sed per dicta subiectum cōtinet ꝑtualiter euidentiam talis veritatis: ⁊ illa euidentia nō pōt habere absq; conceptu beatitudinis: igit cōtinebit conceptum beatitudinis. Respōdet illā Maximā distiguēdo. vł intelligit de cōtinente ꝑtualiter totali: ⁊ sic cōcedis aut de continente partiali: ⁊ sic negas. non ītēdit aūt opinio attribuere subiecto cōtinentiā totalē: sz solū partialē. Sz ptra hoc arguit. ptinere ꝑtualiter ē nō dependere ab alio ī cōtinēdo: sz oē qđ partialiter cōtinet/a coadiutore dependet ī cōtinēdo. ergo subiectū cōtinet totaliter et non partialiter. Respondet negando minorē: q̄uis oē tale dependeat a coadiutore in efficiēdo. nā dependere ī cōtinendo ē p̄ supponere aliud continēs. Dependere vero in efficiendo ē hꝰe coadiutorē sine quo effice re non pōt. cum ꝫ cōceptus subiecti possit haberi absq; cōceptu definitionis/⁊ passionis: ⁊ ista non possint haberi absq; cōceptu subiecti: sequitur q̄ isti dependēt a cōceptu subiecti ī continēdo: ⁊ nō ecōuerso. Hic aūt ē sermo de ꝓceptu obiectiuo: ⁊ nō qualitatiuo. vt hūanitas in sciētia de homine.

Grego.

Hūc modū q̄dam doctores multipliciter impugnant: quorū argumēta soluūtur p distinctionem datā. Arguit q̄dā doctor sic. si quodlibet subiectū scientie sic cōtineret suā passionez: quelibet hmōi passio esset alia res ab hmōi subiecto actualis vel potētialis: actualis si actu ipsa est: potētialis si nō actu ipsa est. falsitatem cōsequētis diffuse ꝓbat.

Istud argumētū nō est ꝓtra mentē doctoris cōtra quē argumētat: q̄ nō loquit de cōtinētia effectiua: sic q̄ subiectū ꝓducat passionem. Sed contra istat arguēs sic inquens: ita manu ꝓpria post ꝫ exposuerat q̄d ē primo ꝑtualiter cōtinere magis hoc ipsum declarās addit in margine: vide arguētē. Ad hoc dr̄ q̄ nō ē verisimile q̄ doctor subtilis voluerit illud imaginari: cū secūdū eū passio et subiectū idētificētur realiter: ⁊ distinguātur solū formaliter. ⁊ nulli cadit in dubiū q̄ nunq̄ idem ꝓducit seipsū. Sz ad hoc qđ vir iste vidit ī margine nō credo eū fuisse mentitū. Forte alius hoc ímargine Duns ānotauit/dicens scriptū fuisse a doctore subtili. Sed o optz illud ī margine exponere ad mentē ei⁹ in alijs principijs. Tertio nō est magna vis de hoc q̄d ē notatū ī margine. Scotiste eīm nō ht̄ tueri notatiūculas margineas. Qui ātvoluerit

instare ad ꝓbandum vtrobiq; passionem identificari cū subiecto: eat ad Thomistas.

Ockam. Gregor⁹. Martin⁹ in p̄dicabilib⁹

Ad alia argumēta nō respōdeo: quia vel ꝓcedūt de ptinētia reali: vel si de cōtinētia in esse cognito/ꝓcedūt de continentia torali. Et quia argumēta arguētū ad hoc tendūt: nō est opus respōsione

Alia est positio opinione mea solū verbaliter/vt plerūq; fit/a pōze differēs: cuius dicta doctor subtilis admitteret. Summa positionis est hec. q̄ logica nō est vna aliquo modo dicto: nec est vna vnitate subiecti: quia sic omnes scientie in eadem anima essent vna: sed oportet videre subiectum attributionis in illa scientia: hoc est ꝓncipale ꝓsideratū ī illa:: ⁊ sciētie ordiate ímediate ad hoc ꝓstituūt vnā scientiā. Analogia est de varijs homin⁹ in codē exercitu sub eodē imperatore ad eundem finem tendētibus qui faciunt vnum exercitum: esto plus distent localiter q̄ exercitus oppositi. vt in logica predicabilia ordinantur ꝓpter intelligentiam predicamētorū: ⁊ simpliciū apprehensio predicamētalis ordinatur ꝓpter cōpositionem ⁊ diuisionem enūciationū: ⁊ ille ꝓpter argumentationem: ita vt argumētatio predicetur de contentis in logica in recto: vt de speciebꝰ eius: ⁊ de partib⁹ specierū in obliquo: vt predicamenta fiunt ꝓpter argumentationē. predicabilia aūt habent suum subiectum attributionis distinctum a subiecto attributionis predicamētorū: ⁊ sic libri partiales distincta habēt subiecta attributionis: sed omnia illa tendunt in subiectum precipuum libri totalis: perinde ac decani/centuriones/⁊ similes in paruis classibus presidentes ad intentionē imperatoris obtutū iactāt. Subiectū aūt cōclusionis precipue demōstrabilis in illa sciētia est subiectū attributionis illius. ꝓtissima cōclusio demōstrabilis in predicabilib⁹ est hec. omne vniuersale est predicabile: cuius prędicatū demonstratur de subiecto per definitionem subiecti. nō eīm est sermo de individuo in p̄dicabilibus nisi ad intelligentiā vniuersalis: cum oppositorū eadem sit disciplina. sicut est sermo de elencho sophistico in elenchis ꝓ vera cognitione elenchi habēda. Quo fit: vt tot sint subiecta attributionis partialia quot sunt sciētie partiales. sed inter illa est ordo attributionis. Grāmatica aūt licet prequiratur ad bene esse logice: tamen nō fit ꝓpter argumētationē vltimate: sed solum ꝓpter sermonem cōgruū: ⁊ ille est finis propinquus eius. Et licet due sciētie partiales quarū vna est logica ⁊ alia grāmatica plus cōueniant essentialiter q̄ due scientie logicales inter se: tamen hoc non satis est: cū due secunde plus tendant ad eūdem finē q̄ due prīores. ⁊ si due plus cōueniūt: videlicet Mō nomen ꝓpriū qđ nō ita sit tibi notū. Ad prop iū dices: qđ nō notat vniuoceres Plures. et termin⁹ singularis predicatur de vna solo: q̄ iste due: termin⁹ singularis p̄dicatur de vno solo: ⁊ argumentum in Barbara regulat per dici de omni. sicut duo homines in varijs exercitib⁹: vt in exercitu Pompeij ⁊ Cesaris/plus cōueniūt in coloze/lingua/vel moꝛib⁹ q̄ duo de exercitu Pōpeij. vterq; eīm habuit Romanos: ⁊ Pōpeius varias gentium hoīes in exercitu habuit: q̄ oēs tēdebāt in vnū finē. Alia est aūt ratio quare termin⁹ singularis cōsideratur a logico/⁊ alia ḡre a grāmatico. grāmatic⁹ nāq; cōsiderat q̄s termin⁹ dicat de vno solo: ⁊ q̄s de pluribus ꝓpter passiones grāmaticales. logic⁹ ꝫo ꝓsiderat ſm subiectibile ⁊ p̄dicabile. etiā habēt alia ꝓncipia p q̄ deducūt. Aliū eīm est ꝓncipiū grāmaticale aliud logicale. Sicut solet cōtingere de physica ⁊ geometria: quaꝝ vtraq; ꝓsiderat de magnitudinib⁹: ⁊ astronomia ⁊ physica demōstrāt rotūditatē terre. Sed si eadē cōclusio demōstraꝝ p varia ꝓncipia: varie fiunt sciētie. Idē ptz p Alnicen. lib. i. sue sufficiētie ca. viij. vbi ostēdēs quo mō demōstrationes diuersas faciāt astrologus ⁊ physic⁹ de rotūditate terre: ait: primus inducit ꝓbationes sumptas ex cōparatione oppositionū/situū/⁊ distātiarū: he aūt sicut ptz sunt cōsiderationes pertinētes ad gen⁹ cōtinui inquātū hmōi: sub qua rōne ꝓsiderat astrolog⁹ mot⁹ celoꝝ: vt dicit Lōmētator scđo metaphy. cōmēto. xxv. et subdit Alnicēna. Et iuenim⁹ q̄ scōs inducit ꝓbationes sumptas ab eo qđ debet natura corpis naturalis: vnde est naturale. ⁊ sic ptz q̄ terra nō intrat cōsiderationē vtriusq; sub vna ratione: sub alia atq; alia: ⁊ per hoc et ipse ex alijs ⁊ alijs demonstrant principijs.

Quibitatur finaliter qđ sit subiectū theologie. Ridet. de subiecto attributōis circa hoc frume pullulāt positiones: ⁊ causa est: q̄ ad nullā partē posūt haberi rōnes vehementes. ḡre ī talib⁹ curiose ísistere ipruden̄z est. assum primū ptz: q̄ aliq̄ ponūt subiectū logice modū sciēdi: aliqui ens rōnis: aliq̄ argumētationē: aliq̄ potissimā ei⁹ speciē scz syllogismū: dicētes alias spēs ei⁹ spectare ad alias sciētias. sic dē subiecto physice. Sitr in ꝓposito aliq̄ ponūt deū sub rōne dcitat̄; subiectū theologie/alij Christū/alij deū sub rōne redemptoris/alij deū sub rōne glorificatoris. loqmur aūt de subiecto attributiōis totalis q̄ palā est tot eē subiecta attributiōis ptialia quot sunt assensus theologici partiales ⁊ ſm hoc alicui⁹ theologie pat̄ est subiectū: vt pater gñat filiū: alicui⁹ creatura est subiectū.

Sed ñdetur ad obiectionē q̄ de⁹ inquātū de⁹ est subiectum theologie. ꝓbat̄ sic. Illud est pmū totalis theologie subiectū ad qđ cetera subiecta theologica habēt per se analogiā ⁊ ordinē: sed de⁹ est hmōi. igit ꝓba p; cū maiore. ⁊ minor ꝓbat̄ sic. q̄cūq; intrāt cōsiderationē theologicā/vel cōsiderātur inquātū effect⁹ dei manifestātes ei⁹ potētiā/iustitiā/vel misericordiā/⁊ ꝓuidētiā/vel inquātū ꝓcepta dei ⁊ documēta manifestātia ei⁹ volūtatē. hoc ptz p Augustinū. ij. de ciuitate dei. cap. penult. dicētē q̄ in sacra scriptura aut dei ꝓcepta insinuātur: aut mirabilia narrant̄/aut dona laudātur/aut bñficia postulātur: p hoc insinuās q̄ nihil in theologia ptinet̄ nisi inquātū reducit̄ seu analogat̄ aliquo mō ad deū. Aliq; nō sub rōe ꝓcta puta sub rōne redēptoris/aut glorificatoris. ptz: q̄ ille rōnes sunt magis p̄dicati q̄s subiecti. iste eīm sunt ꝓpōnes theologice: de⁹ est redēptor/ de⁹ est glificator/⁊ ordinate citius q̄s ecōuerso: sicut p̄dicatio indirecta in p̄dicabilib⁹ nō reputat̄ p̄dicatio. Itē multa cōsiderātur in theologia que nō habēt attributionē ad redēptionē/vel ad glorificationē. vt de⁹ est trin⁹ ⁊ vnus: ad neutrū analogat̄.

Sed cōtra istud arguitur. si de⁹ inquātū de⁹ esset subiectū theologie nīe/de⁹ eēt cōphēsibilis p theologia nostrā actu habita vel possibilē haberi. ꝓns est flm: q̄ nullis creat̄; notitijs vel creabilib⁹ de⁹ cōprehēdi pōt: alioqn nō veraciter incōprehēsibilis crederet. ꝓna ꝓbat̄: q̄ ad oēm habitū habētē aliqđ subiectū sub aliqua rōne absolute spectat cōsiderare quecūq; illi cōueniūt ſm illā rōnē. ex hoc eīm Philosoph⁹ in .pemio. iij. physi. probat q̄ ad physicū spectat cōsiderare de cōtinuo: infinito: ⁊ finito: loco: ⁊ tpe: q̄ ea cōueniunt co: pot̄ ſm q̄ mobile est. Et hoc etiā ꝓbat. iij. metaphysice q̄ ad metaphysicum spectat cōsiderare de vno/⁊ multo/eodē/

et diuerso/prioꝝ ⁊ posteriorꝝ: quia ipa cōueniūt enti
fm q ens:qđ est metaphysice per se primum subiec-
tum. Probatur etiam rōne: quia non est ratio qua-
re potius habeat ꝓsiderare aliqua eorum que per se
competunt subiecto sub ratione qua eius subiectum
est/q̄ alia. ¶ Rndetur negando consequētiā: quia
illud proprie cōprehēditur ab aliquo quādo est tāta
perfectio in actu cognoscēdi/qnta est in obiecto co-
gnito:qñ est notitia rei sub oibus p̄dicatis predicabi
libus de re illa. Si accipiatur cōprehensio pro cogni
tione:sic cōcedit sequela.⁊ cōceditur q ad theologū
spectat considerare fm eius possibilitatem de omni
quod conuenit subiecto secūdū illam cōsiderationē.
sicut Philosophus .pbat:q ad physicum spectat cō-
siderare de continuo / infinito/⁊ motu. modo adhuc
sunt multa que cōsiderare potest Philosophus. Ad
aliud negatur q non sit maior ratio: quia per theolo
giam consideramus que nobis sunt reuelata ⁊ dedu
cibilia ab eis. in philosophia vero philosophātes cō-
siderarūt que eis in lumine naturali occurrebāt.

¶ Jd ergo in rebus considerādum est: vt in eodē Aug. ait q res alie sunt: quib⁹ ꝛc.

¶ Distinctionis prime questio prima.

Jrca hanc primam distinctio
nē huius primi quero:an omnis actus voluntatis sit vsus
vel fruitio. In primis explica
buntur duo termini de quib⁹
potissimū est questio: postea
respōdebitur ad questionem.
¶ Multifariam terminꝰ frui
accipitur. Primo communi-
ter pro omni actu potētie ap-
petitiue delectabili:⁊ sic sumitur Ecclesiastes.ij. Ua
dam ⁊ affluam delitijs:⁊ fruar bonis.ct. vi. eiusdē.⁊
nō fuerit perfruitus bonis. Et prouerbiorū. vij. frua
mur cupitis amplexibus. Et Augustinꝰ. lxxiij. que-
stionum questione. xxx. dicitur (inquit) frui cibo ⁊ po
tu. ad Philemonem quoq; Apostolus ait. Ego te
fruar in dño. Sic delectatio potest dici fruitio.⁊ qui-
libet amor naturalis sequens apprehēsionem rei cō
uenientis vel placentis. ¶ Secūdo modo accipitur
pro amore libero volūtatis quo nō tenditur in aliud.
Et hoc bifariam: vel actu nō tenditur in aliud : bene
tamē habitualiter: vt quādo diligo virtutē nō ꝓpter
aliquod aliud:adhuc est relatio habitualis. Alio mo
do diligo aliquid ꝓpter se:ita q nullatenus illam di-
lectionem refero in aliud: vt diligo deum propter se.
Similiter diligo aliquid propter se tanq̄ finem vlti-
mum et super omnia/ vel non super omnia / vel non
tanq̄ finem vltimum. primum istorum vltimorū mē
brorum vocatur ꝓprissime fruitio. Unde primo de
doctrina christiana dicit diuus Augu. Si vero inhe-
seris finem in ea ponens letitie tue:tunc vere ⁊ pro-
prie dicendus es frui. non enim omne quod diligitur
propter se diligitur vt summum. Necidem est dilige
re aliquid propter se et vt summū bonū. prim Ethi
corum. vij. aliquid em̄ est diligibile ꝓpter se tm̄: vt fe
licitas. secūdo propter se ⁊ propter aliud. vt bonum
delectabile/⁊ bonum honestum vt virtutes : aliquid
enim est diligendū propter aliud tm̄: vt potio amara
propter sanitatem. Similiter vsus interdum exten-
ditur ad operationem naturalem cuiuscunq; potē-
tie: vt in topicis : cuius vsus bonus est ipsum quoq;
bonum est, sicut vtimur oculis ad videndum / calamo
ad scribendum. Capitur item interdum de assuefac-
tione:quo modo dicimus de absoluto Philosopho:
iste habuit magnū vsum in ocio literario. Et sic vltra
priorem acceptionem addit frequentiam. Istas du-
as acceptiones concincimus ex vsu quem potissimū
consulere oportebit in vocabulorum significantijs.
sic tū in questione nō vtimur termino vsus. Sed in
posito est actus voluntatis quo quis tēdit in aliū:
vt dilectio qua sortes diligit platonē ꝓpter deum:⁊
hoc pōt cē actualiter vel habitualiter.⁊ ꝓportiona-
biliter dicā de termino frui. Nō respiciendū est ad
impugnationē caninam Laurentij vallensis de ter-
minis his/tcz vti ⁊ frui. quelibet enim scientia habet
suos terminos peculiares. theologi autem sic termi-
nis vtuntur. Ex his sequitur q aliquis est vsus ordi
natus:aliquis inordinatꝰ. similiter aliqua fruitio or-
dinata:⁊ aliqua inordinata. Fruitio ordinata est qñ
diligit sūmū diligibile ꝓpter se. Jnordinata:est si alt
qđ citra deū sūme diligat. pari forma de vsu dicā.
¶ Isto p̄missō pono conclusiones. ¶ Prima est.
Aliquod nolle est vsus. patet de actu quo nolo pec-
catū propter deū:ille em̄ actus est vsus: vt patet per
eius definitionē. hoc etiā patet per Augustinū libro.
lxxxiij. questionū questione. xxx. dicētem. perfecta ho
minis ratio que virtꝰ vocat vtiꝫ.⁊ sequitur. Utitur
etiam his a quibus se abstinet ad temperantiā. sed
palam est q nō vtitur eis volēdo:ergo nolendo. Jn-
super tale nolle est meritorium in habente gratiā: igit
vsus vel fruitio. consequentia patet: quia iuxta Au-
gustinum in loco prefato : omnis ordinatio que virtꝰ
etiam vocatur est fruendis frui : ⁊ vtendis vti. De
nolle vitioso id idem patet per Augustinū. x. de trini
tate. cap. x. dicentem. Non est alia vita hominis vi-
tiosa : atq; culpabilis q̄ male vtens ⁊ male fruens.
¶ Secunda conclusio. Non omne nolle liberum est
vsus. .pbatur. aliquod nolle est fruitio : ergo aliquod
nolle non est vsus. p̄ia est clara apud illos contra
quos disputamus. vel dicamus in antecedente: ali-
quod nolle est fruitio simplex : ergo aliquod nolle nō
est vsus. plequētia ista tenet apud omnes. probatur
antecedēs. nā capio nolitionem qua nolo deum esse
malum: vel nolle quo nolo patrem esse filium. iste est
actus voluntatis:et non referibilis in aliud:ergo est
fruitio. tenet consequentia:quia omnis actus volun-
tatis deliberatus est vsus vel fruitio. ¶ Tertia con
clusio. Est certare de termino an omnis actus volū-
tatis sit vsus vel fruitio : vel sit actus medius inter
vti ⁊ frui. hoc patebit obiectionibus aduersarioꝝ re-
spondēdo. Videtur nāq; q sicut de eodē obiecto for-
mamus per intellectum actum simplicem ⁊ iudiciū
complexū:ita in voluntate est actus simplex quo vo-
luntas fertur in obiectum:alius est complexus volē-
do ei bonum: vel nolendo illi malū. vterq; autē istō-
rum potest vocari vsus vel fruitio. Vel dicā sic. du-
plex est amor scilicet sensualis ⁊ intellectualis.⁊ ite-
rum intellectualis diuiditur in amorē naturaliter se-
quētem simplicem apprehēsionē veri boni vel appa-
rentis : ⁊ in amorē sequētē cōpositionē ⁊ diuisionem
secūdū aliquos. secundus autem amor potissimū est
in pleno dominio voluntatis de quo nunc loquimur.
¶ Contra secundā conclusionē arguit sic. per nulli
nolle assumitur aliqđ ꝓpter se in facultatē volūtatꝫ:
igitur nullum nolle est fruitio. antecedēs .pbatur:q
nolle est quedam fuga volūtatis: volūtas vero nihil
refugit nisi quia aliud diligit cui ipsum repugnat: vel
repugnare putatur. Et per consequens q aliud di-

ligitur : illud refugitur et oditur. ¶ Cōfirmatur per
Augustinū. xiij. de ciuitate de capitibus. v. vj. vij.⁊
ix. vbi vult q amor sit causa omnū aliarū affectionū
voluntatis. ¶ Ad primum nego antecedens. Et ad
probationem cōceditur q nolle est quedam fuga vo
luntatis. ⁊ nego q voluntas nihil refugit nisi quia
aliud diligit cui ipsum repugnat. imo renuit aliquid
alicui cōuenire propter se. vt nolo deum esse nullipo
tentē:vel inscientē:deꝰ em̄ est causa:⁊ ꝓpter ipsum-
met nolo eum esse nullipotentem. ¶ Ad cōfirmatio
nem cōceditur q amor est causa omnū aliarū affec-
tionū. aliqđ em̄ nolle est amor. ⁊ sicut dilectio dei
ꝓpter se est amor dei: ita nolitio qua nolo ei malum
propter se est amor. ¶ Secundo arguitur. oīs fruitio
est amor:nullum nolle est amor. igitur. minor pa-
tet :q omnis amor est quoddā velle fm illud Augu
sti. primo de doctrina christiana. capitulo. iij. Et vt ha
betur i litera:frui est amore inhērere alicui rei ꝓpter
seipsam. ¶ Respondetur negando minorem. Et ad
pbationē nego aīs : nec ipm̄ .pbat ab aduersarijs.
¶ Contra tertiam conclusionem arguitur: probando
q non sit actus medius inter vti ⁊ frui. patet : nā
per omne velle quis vult aliquid propter se vel aliō.
igitur omne velle est vsus vel fruitio. cōsequētia pa-
tet quia quocunq; velle assumitur aliquid in faculta-
tem voluntatis volendo vel nolēdo. Si autem quis
vult propter aliud/vtitur : si assumit ꝓpter se/fruit.
vt patet ex significationib⁹ terminoꝝ. antecedēs cla
rū est cum non sit dare medium:sicut nō est dare me
dium inter propter aliud/⁊ nō propter aliud. ¶ Se
cundo .pbatur illud auctoritate Augustini. ij. de do-
ctrina christiana. querit enim cum scriptura dei dile-
ctionem erga nos multum cōmendet:quomodo nos
diligit deus vtendo sc̄z an fruendo : ⁊ postq̄ probau-
it q non fruendo:infert q vtendo. Unde concludē-
do ait. Non igitur fruitur nobis sed vtitur. nā sine q̄
vtitur neq̄ fruitur:non inuenio inquit quēadmodum
diligat. Necratio nulla esset si esset aliqua dilectio
media que nec esset vsus nec fruitio. Si autem esset
aliqua volitio media que nec esset vsus nec fruitio:
esset aliqua talis dilectio:cum omnis volitio sit dile-
ctio. ¶ Iste rationes non concludunt: ⁊ earum pon
dus in hoc iacet:diceretur q requiritur relatio actua
lis ad vsum: ⁊ q aliquid diligatur tanq̄ finis vltimꝰ
ad fruitionem: modo quādo diligo virtutes nō refe-
rendo actu illas:illa dilectio non est fruitio:quia non
diligo virtutes tanq̄ summū bonum:nec eas actua-
liter refero in deum : et tunc talis dilectio est media
inter vti et frui. Et quando dicit arguens:diligo vir-
tutes: vel ergo propter se vel propter aliud. Distin-
guo: vel propter se tanq̄ finē vltimum : ⁊ sic negaꝫ:
vel ꝓpter aliō ad quas cas refero habitualiter: ⁊ sic
cōceditur. ¶ Ad secūdam probationē bean Augu-
stini dico q non concludit. nam primo dicetur q ipse
loquitur de virtuali relatione. et sic esset certare de
termino. Uel sic et melius concedendo q deus sem-
per fruitur vel vtitur:quia refert dilectionem creatu
re in seipsum actu:et diligit se propter seipsum:qua-
re non ponitur actus medius voluntatis inter vti et
frui in deo: secus est in nobis quia aliter referimus.
Propterea Magister capitulo penultimo huiꝰ disti
ctionis elaborat facere aliquas auctoritates Augu
stini ⁊ Ambrosij cōuenire in vnum: vbi Augustinus
dicit nō fruēdū esse virtutibus. Ambrosius aūt dicit
oppositū : ⁊ sic licite creatura frueremur. Sed talis
dilectio vocaretur apud alios actus medi⁹. Propter
ea mirandum est de doctis viris seriose laborātibus
hincinde ad tenendū ⁊ impugnandum esse actū me-
diū inter vti ⁊ fui. Potest etiam dici:q sufficit rela-
tio virtualis ad vsum vel habitualis:nō capiēdo ha-
bituale pro habitu generato ex actib⁹ : sed vt concī-
dit cū virtuali. Jn aūt relatio requratur ⁊ sufficiat ad
actum esse moraliter bonum ⁊ meritoriū : tractatur
in. xli. distinctiōe. ij. quia illic suam sedem retinet. Et
q̄ res est inuoluta/malo cū Sallustio de Carthagi-
ne:de ea hic tacere q̄ parū de ea loqui. quia alterum
est necessariū: vel materiā nodosam leuiter pertran-
sire : vel materiam impertinentem huic distinctioni
hic pertractare. Unum est tamen notandū q est cō-
tentio realis:an detur actus indifferens inter bonū
moraliter et malum : qđ pēdet ex loco prealligato.
Et sic nō respondeo ad rationes doctorum hincinde
allegatas. vtroq; aūt modo dicendi secūdum mate-
riam subiectam vtar. ¶ Sed dices. actus liberalita
tis ⁊ temperantie sunt actus voluntatis:et nec vsus
nec fruitiones:dato q teneas relationē virtualē. igi
tur. ¶ Ad hoc dicitur negando minorem:quia tales
actus vel sunt ꝓpter aliud actualiter vel habituali
ter:vel non ꝓpter aliud:et sic sunt vsus et fruitiones
Et istorum actuum habitus tales denominationes
cum actibus induunt. non tamen inficior quin dari
possit aliquod peccatum:quod nec sit vsus nec fruī-
tio. vt patet de pura omissione que nō est actus volū
tatis:q nec vsus nec fruitio:a supīori ad inferꝰ nega
tiue. ¶ Preterea arguitur. habeat intellectus hoc
iudicium siue rectum siue erroneum non refert:aliqđ
est diligendum nec propter se nec propter aliud: vel
voluntas potest se conformare illi dictamini:vel nō.
si primum:propositum. si secundum : ergo de neces-
sitate peccat cum contrauenat sue cōscientie. vnde
dicitur ad Romanos. xiij. Omne autem quod est ex
fide/peccatum est. ¶ Respōdetur. difficile est q ho
mo habeat istud iudicium:sed illo dato, vel habet di
ctamen tale ex ignorantia inuincibili vel vincibili. si
primum:non peccat: si nitatur abijcere cū primū po
test. Si vero ex ignorātia vincibili:non excusatur cō-
trauiens conscientie sue pro tempore quo potest
illam deponere potissimum : cum sine culpa in illud
incidit non peccat : quod patet in continuatione na-
turali actus dūmodo faciat quod potest ad deponē-
dum illam conscientiam.

¶ Distinctionis prime Questio secunda.

Secundo quero circa hanc distinctionem
an possimus eodem actu diligere medium
et finem. Non dubitamus an idem actꝰ
possit esse latus circa deum et circa crea
turam: diligendo illum binarium ꝓpter
se:sed intēdimus querere. An possimus eodem actu
diligere sortem propter deum:ita vt ille actus fera-
tur in sortem ⁊ in deum tanq̄ in eius obiectum ade-
quatū ⁊ vnū ꝓpter aliō. Partita est hic positio. vna
tenet partem affirmatiuam:quam sequitur Alexan.
halenſ. in summa de virtutibus collatiōe. lx. articu.
tertio:quā multi posteriores secuti sūt. Alia est huic
opposita. ¶ Sed circa responsionem pono hanc cō
clusionem ad titulum questiōis. Volūtas potest eo-
dem actu diligere medium ⁊ finem:⁊ medium ꝓpter
finem. probaꝫ. Non minus est voluntas potēs i suo
actu q̄ intellectus in suo:sed intellectꝰ potest habe
re vnum actum simplicem circa totam propositionē/
scilicet assensum distinctum a notitia subiecti/predi-
cati/⁊ copule verbalis. hoc etiam patet de diffinitiua

pura omissio si det⁹ n̄ usq; est n̄ fruit.

composita ex duobus contradictorijs dubijs ⁊ dissensu ci opposito. Similiter de iudicio propositionis categorice. assensus eñ isti⁹ homo est animal nõ cõponitur ex partibus diuersaꝝ rationũ: quaꝝ vna erit assensus subiecti ⁊ alia p̃dicati/⁊ alia copule. ⁊ eodẽ mõ potest habere iudicium quo assentit cõclusioni ꝓpter principia ⁊c. ergo voluntas potest habere actũ sunm circa hoc complexum/deum esse summum bonum. Et eodem modo circa istud diligere sortẽ ꝓpter deum. Secundo arguitur ad idem. Intellectus habet conceptũ simplicem relatiuũ patris ⁊ filij qui representat patrem ⁊ filiũ: dato ꝙ duos absolutos habeat de predicamento substantie de patre ⁊ filio alioquin iste termin⁹ pater nõ erit de predicamento relationis siue ad aliquid. ergo etiam dato ꝙ voluntas diligat finem ⁊ creaturam: potest habere vnum actum quo diligat creaturam ꝓpter finem. ¶ Ex ista conclusione infertur ꝙ vsus est fruitio. patet de actu quo diligo sortẽ ꝓpter deũ. probaꝫ sic. est vsus creature: ergo est vsus. est fruitio dei: ergo est fruitio ¶ Secundo sequitur ꝙ nõ omnis fruitio est ꝓfectior entitatiue q̃ vsus: nec magis meritoria. patet: qz idẽ actus est vsus ⁊ fruitio. ¶ Tertio sequitur ꝙ vsu licite diligo deum. probatur. hoc actu licite diligo deũ/demonstrando actũ quo diligo sortem ꝓpter deũ: hic act⁹ est vsus: ergo vsu licite diligo deũ. ¶ Quarto sequitur ꝙ fruitiõe meritorie diligo creaturã. probatur. hoc actu meritorie diligo creaturã/ actu priori demonstrato: hic actus est fruitio: ergo fruitione meritorie diligo creaturam. ¶ Quinto sequitur ꝙ hec cõsequentia est nulla: vtu diligo deum: ergo vtor deo. nam per antecedens solũ denotatur ꝙ actu qui est vsus diligitur deus: et per consequens denotatur ꝙ diligitur deus ꝓpter aliud. ¶ Eodem modo sexto inferri potest hanc consequentiam esse nullam: fruitiõe diligo creaturam licite: ergo licite fruor creatura. ¶ Septimo sequitur ꝙ eodẽ actu plus diligo deum q̃ creaturã: non plus gradualiter: quia est idẽ actus: sed plus appꝛciatiue. sit hec analogia: deus eodem actu plus diligit se q̃ creaturam. ¶ Octauo sequitur ꝙ idem actus est nolle ⁊ velle respectu diuersorum. patet de actu quo nolo peccatum ꝓpter deũ amatum. Et sic nolitio est volitio copulatim et copulatiue. velle aũt ⁊ nolle respectu eiusdem repugnat. Sed sicut diligo sortẽ ⁊ odio platonẽ in eodẽ instãti: sic eo idẽ actu odio petrũ et diligo deũ: imo idem numero simul et semel diligo ⁊ odio: vt patebit ex .xvij. distinctione huius. ¶ Nono sequitur ꝙ eodem actu diligo vnam rem ꝓpter aliud: ⁊ vnã rem ꝓpter se: immo vnã rem nõ ꝓpter aliud: ⁊ eodem actu diligo aliquid ꝓpter se et diligo aliquid non ꝓpter se. Iste nõ repugnant: quia sunt ambe affirmatiue. sed hanc nego: hoc actu non diligo aliquid ꝓpter se: qz non sequitur: diligo aliquid non ꝓpter se: ergo non diligo aliquid ꝓpter se. ¶ Decimo sequitur ꝙ odio diligitur deus meritorie: et amore oditur creatura: patet: quia idem actus est amor ⁊ odium ex octauo: tamen nemo odit deum meritorie. ¶ Undecimo sequitur ꝙ non inconuenit eundẽ actum causare tristitiam ⁊ gaudium. patet: quia nolle fin multos (⁊ non est improbabile) causat tristitiã: ⁊ velle dilectionem. Nec hoc plus inconuenit q̃ ꝙ causentur a diuersis actibus. stat tamen dare nolle quod nõ causat tristitiam. vt patet de nolitione peccatorũ in beatis. ⁊ in via nolumus peccata sociorum esse de quibus parũ curamus, sed non propterea multum tristamur. Ex istis autem non oportet concedere ꝙ scientia est error: vel bonum sit malum: cum nulla sit ratio concessionis. secus est in conclusione proposita. ¶ Duodecimo sequitur ꝙ fruitionis ordinate peccatũ est obiectum. ¶ Decimotertio sequitur ꝙ aliqua dilectio dei non posset esse dilectio dei quin sit creature dilectio. patet de dilectione qua diligitur sortes propter deũ. potest tamen illa dilectio esse in rerum natura: ⁊ non esse dilectio sortis nec dei. patet si poneretur in lapide vel extra subiectum. ¶ Contra conclusionem arguitur sic. Ex ea sequitur ꝙ fruitio aliqua est imperfectior entitatiue q̃ aliquis vsus: sed hoc est inconueniens: igitur ⁊ fundamẽtum. probatur. capio dilectionem dei solum ⁊ dicatur a. capio actum quo diligitur sortes propter deum ⁊ dicatur b. Arguitur sic. b. est vsus: ⁊ b. est perfectior a. igitur. probatur minor. quia habet obiectum perfectius: quicquid enim perfectionis est in obiecto a. idem est in perfectione obiecti b. et aliquid vltra. modo actꝰ capiunt perfectionem ab obiectis. Sed dices. non sequitur b. obiectũ continet formaliter aliquid perfectionis quod nõ cõtinet obiectum a. ergo b. est perfectior a. quia obiectum a. eminenter cõtinet obiectum b. vel excessum quo niteris probare perfectionem in obiecto b. super obiectum a. Sed contra hoc arguitur. b. et a. specie distinguũtur: ergo sunt inequaliter perfecte. species enim se habent sicut numeri. viij. Metaphysice. Et tunc sic. a. et b. sunt inequaliter perfecta: sed b. non est imperfectior a. ergo perfectior. ꝓbatur minor ex parte obiecti. Rñdetur negãdo ꝙ b. est perfectior a. dato ꝙ obiectum eius specie distinguatur ab obiecto a. Et causa est: quia impunus fertur i deum: cum b. actus et quelibet pars eius gradualis non solũ tendat in deum sed in creaturam. a. autẽ ꝓcise fertur in deũ. Sed cõtra istud arguit̃. b. est imperfectior entitatiue q̃ a. q̃ actus quo diligo deũ ⁊ duas creaturas est imperfectior b. cũ actus ille minus syncere ferat in deũ q̃ b. sit ille actus c. eodẽ modo d. inuoluẽs tres creaturas cũ deo erit imperfectior c. ⁊ sic in abyssum: ergo actus latus in infinitas creaturas ⁊ in deũ erit infinite imperfect⁹. ⁊ sic aliqua dilectio dei est infinite imperfecta. Rñdetur concedendo ꝙ c. est imperfectior b. ⁊ d. q̃ c. ⁊ sic sine statu. Non tamen sequitur ꝙ notitia dei et infinitarum creaturarum sit infinite imperfecta: vt crebro dictum est. Sedo potest dici: esto ꝙ b. est alterius speciei ab a. non oportet a. esse perfectiorem b. et hoc quando includitur obiectũ infinite ꝓfectũ. sicut eñ vnũ infinitũ nõ est alio maius ꝓprie: sic nec actus includens obiectũ infinitum propter obiecto est perfectior actu includente obiectũ infinitum cum supplemento obiecti finiti. nolo tamen negare quin stat dilectionem alicui⁹ creature esse tam meritoriã q̃ est dilectio dei in casu. sed dilectio vni⁹ creature est virtualiter dilectio dei. Sed quicquid sit de hoc argumento: oculatus bene videt ꝙ hoc argumentum non est magis contra cõclusionem quam sustinem⁹ q̃ cõtra eius cõtradictoriã. vt patet paululum mutando terminos/loquendo de actu quo quis diligit deum ⁊ beatam virginem/non diligendo beatam virginem ꝓpter deum: loquendo de dilectione illius binarij: et de syncera dilectione solius dei.

¶ Secundo argumentor. sequeretur ꝙ dilectio alicuius creature esset beatitudo in patria: ⁊ creatura esset obiectum beatificum: hoc est incõueniẽs. patet de dilectione: qua ℙetrus diligit ℙaulum ꝓpter deũ in patria, illa eñ est dilectio ipsius dei clare visi:

ergo est beatitudo. ¶ Rñdet̃ hoc argumẽtũ est vtriq; positiõi cõmune. qõ ptz ponẽdo ꝙ petr⁹ diligat paulũ ⁊ deũ vnico actu nõ relatiuo. et aliqua circa hoc in .xlix. distin. iij. questione. v. diximus: ⁊ hic sic potes dicere. ¶ Ctra dicẽtes aũt beatitudinẽ a solo deo causari/argumẽtũ istud nõ habet apparẽtiã. sed tenendo qõ in loco allegato tenuim⁹/argumẽtũ multifariam diluitur. Nam primo beatitudo est actus tm̃ circa deũ. secũdo esto sit beatitudo: non sequitur ꝙ diligens sortez ꝓpter deũ ⁊ deum vnico actu sit beatior intẽsiue q̃ diligens tm̃ deum. illi eñ act⁹ specie distinguunt: ergo non se intẽdunt. Sed quia dices ꝙ extensior beatitudo causat pl⁹ gaudij. Dicas ꝛtio ꝙ non est actualis relatio in patria creature in deũ p cũdez actũ: nec de⁹ ad hoc ꝯcurrit: vt beatitudines ꝓportionẽt meritis ⁊ sacramẽtis ¶ Tertio arguitur dilectio finis causat dilectionẽ medij: ergo ii idez actus sit dilectio medij ꝓpter finẽ idẽ causabit sicut premissarũ intellectus causat notitiã sciẽtificã cõclusionis: q̃ nullaten⁹ potest cũ ea idẽtificari. ¶ Rñdetur: nolum⁹ ꝯcedere ꝙ scientia causata ab intellectu idẽtificetur cũ eo: sed potest esse vnus ali⁹ assens⁹ quo intellectus assentit ꝯclusioni ꝓpter premissas: q̃ est tertius assensus distinct⁹ a prioribꝰ. Et si intellectus haberet plures ꝓpositiones se ꝯferentes (vt cõtingit de ꝯclusionibꝰ Euclidis) põt eẽ vn⁹ assensus simplex respectu oĩm. Et qa estat⁹ ꝓpositionũ in capacitate actiua intellectus naturaliter: status erit in iudicio multarum ꝓpositionũ. nã assentim⁹ assensu simpli, huic pñe/ii asin⁹ volat asinus hz alas: sed intellectus potest habere vnũ iudiciũ respectu omniũ illarꝫ ꝓpositionũ q̃ deducũtur ex seinuicẽ. at nõ negandũ est quin sit aliqua dilectio creature distincta a dilectiõe dei. dilectio eñ dei põt eẽ cã quare qs ꝓrumpat i dilectionẽ creature. palã est aũt ꝙ ille dilectiões nõ idẽtificantur vt de aliqua scia dictum⁹. Nõ tñ optz semp dilectionẽ dei causare dilectionẽ creature. ptz. naz ii dilectio creature causaret̃ a solo deo in voluntate mea sine cõcursu dilectionis dei: tũ illa dilectio eẽt meritoria. Insup frequẽter dona gratuita ⁊ naturaliter nobis data a deo sunt cã dilectionis dei: qz sicut dicitur super illo psalmi Inclina cor meũ ad faciẽdas iustificatiões tuas ꝓpter retributionem: qñ dicim⁹ ꝙ volũtas diligit aliq̃d ꝓpter finẽ (ꝓpter) dicit cãm finalem: ⁊ non efficiẽtem nisi p accidens. bñ eñ stat dilectionem medij ꝓpter finem p̃supponere dilectionem finis ⁊ dilectionem medij: dato ꝙ ab eis causetur. non tñ cuz eis idẽtificatur: sicut notitie absolute priami ⁊ hectoris p̃requrũtur ad notitiã huius paternitatis ⁊ huiꝰ filiationis. ¶ Quarto arguitur. Illud est cã alicuius p qõ cõueniẽter respodeꝛ ad q̃stionẽ propter quid, quia alterius. ꝓpter q̃d eñ notat causã. Et tot modis dicit̃ causa quot modis dicitur ꝓpter quid. ij. phꝫicorũ. et. v. Metaphꝫice. Sed si petatur quare diligitur sortes ꝙuenienter respodeꝛ/qz diligitur deus. Insup tertij Ethicoꝝ quinto. probat aristoteles ꝙ electio non est volũtas: quia voluntas est respectu finis: electio aũt respectu eorum q̃ sunt ad finem. ꝓpterea cõcludit ibidez ꝙ electio non est voluntas. ¶ Hec ratio non valet. nã idẽ actus põt esse finis et entis ordinati ad finem, imo electio q̃ est respectu entis ad finez esset etiam respectu finis. ¶ Ad primũ dicitur negando assumptũ. si eñ petatur/ ꝓpter quid hõ est risibilis: dicetur euestigio/ quia est rationalis: mõ palam est ꝙ rationale non causat risibilitatẽ cũ identificeꝛ secũ: qa sicut rõnale est risibile: sic rationalitas est risibilitas. Similiꝛ si petaꝛ/ ꝓpter qd Judas erat reprobat⁹ a deo: dicet̃ qz erat p̃cessurus sine gra. Ad aliud dz/argumentũ solum ꝓbare ꝙ electio ⁊ voluntas non cõuertibiliter se habent. ¶ Quinto arguit̃. Ille actus non est dilectio finis formaliter quo manente stat voluntatẽ non diligere finem. sed dilectio entis ad finem est huiusmodi. qõ ptz: qz si aliqs ꝓpter amorem dei incipiat aliqd opus aggredi ⁊ ꝓpter deũ: volũtas põt perseuerare in illo opere nõ cogitãdo de deo. igitur vult aliquid ꝓpter deũ nõ cogitãdo de deo. ¶ Et cõfirmatur. nõ magis illo actu diligeretur medium ꝓpter finem q̃ ediuerso: cum actus sit omnino indistinct⁹/⁊ ex natura sua non min⁹ terminetur ad hoc obiectum q̃ ad illud. ¶ Ad primum dicitur ꝙ nõ manet actus secundũ quem volebat vel imperabat illud opus ꝓpter deũ fieri: tũ continuatur opus ꝑ tute alicuius notitie ⁊ habitualis amoris dei. ⁊ adhuc dicit̃ fieri ꝓpter deũ. vt frequẽter contingit qñ in principio dicere volumus horas ꝓpter deum actualiter: postea dicimus adhuc ex habitu dicendi quem habemus. Similiter qui vult ire Romam q̃ eam nunq̃ vidit: sed volebat actualiter ire ꝓpter deum qñ de deo nõ cogitet/ad huc transit. Et petatur ab aduersarijs quomodo illud contingat. vel si aduertat: ⁊ habeat actũ voluntatis dicit̃: ꝙ ille est alius actus a priori: et nõ relatiuus si de deo non cogitet. sed impossibile est habere illum actum relatiuum q̃ voluntas simul velit finẽ ⁊ medũ: q̃ sunt eius obiectum. Et tiã est possibile voluntatem simul habere duos vel tres actus: quoꝝ vn⁹ erit relatiu⁹/ secũd⁹ medij tm̃/ tertiꝰ ipsi⁹ finis tm̃: ⁊ tũc desinẽte actu relatiuo quis vult dicere horas de deo nõ cogitãs p actũ solius medij. nõ eñ iconuenit habere plures act⁹ specie distinctos circa idẽ obiectũ. mõ act⁹ relatiu⁹ specie distinguit̃ ab actu medij p̃cise. ¶ Ad confirmationẽ negaꝛ assũptũ vt ptz de volitiõe diuina. naz aliqs act⁹ siue intellect⁹ siue volũtatis hz ex natura sua ferri sup aliqua obiecta determinato mõ: ⁊ alius actus super eadẽ obiecta alio mõ etiam secũdũ aliã habitudinẽ. ¶ Sexto argumẽtor. ꝓpter vnũquodq; tale ⁊ illud maius. primi posteriorum. ij. si eñ ꝯclusio scit̃ ꝓpter p̃missas: p̃misse magis sciuntur vel intelliguntur. sz diligim⁹ mediũ ꝓpter finem: ergo finem magis diligim⁹ q̃ medium. ¶ Preterea vel quis tm̃ merebit̃ p actum relatiuum quãtum per duos actus: quoꝝ vnus est finis/ ⁊ alter medij. sed neutrum est dicẽdum. igit̃. ¶ Ad primum concedũtur maior/minor ⁊ cõclusio. magis eñ eodẽ actu diligimus finẽ q̃ mediũ: sed non maiori actu. ¶ Ad secundum stat dare excedens et excessum inter illos act⁹. vn⁹ nãq; act⁹ põt eẽ duobus intensior vel ediuerso. Sed ponis actũ relatiuum eẽ duorum graduũ ⁊ alios duos actus sic se habere ꝙ alteruter horuz est duoꝝ graduũ: tũc videt̃ ꝙ duo actus vni ꝓstant: cũ includãt q̃tuor grad⁹. Si ꝓponas quẽlibz duoꝝ actuũ eẽ vni⁹ grad⁹: tũc põt dici eẽ eqlitas i meritis: puta ꝙ binarius istoꝝ actuum equiualet vni actui re

latiuo. ¶Septimo arguitur ponendo vnam pñaz cuius maioz est euidēs: minoz opinata vel credita iam cōclusio sequtur debiliorē partē. ibi sunt multi assensus: vnus maioris/alius minoris/terti⁹ conclusionis/quartus bonitatis pñe: quintus quo assentiē pmissis z cōclusioni ꝓpter pmissas: iā erit vnus z idem assensus cuidens z ineuidens: qz ille assens⁹ erit maioris/minoris et cōclusionis. ¶Respondeꝯ cōcedēdo illatū. est enī euidēs respectu alicuius/z ineuidēs respectu alteri⁹: sed nō respectu eiusdē. sicut idē act⁹ est velle z nolle respectu diuersoz: sed nō respectu eiusdē. Et ꝛ assēs⁹ quo ds assentit cōclusiōi ꝓpter pmissas ab assensu extremoz causeꝯ: sicut cōceptus relatiu⁹ a cōceptibus absolutis: non tñ est assensus pmissaz z conclusionis cā sufficiens z adequata in ꝓductiōe assensus talis. sicut de notitia reflexa et alijs dicere habemus. ¶Propterea frequēter habem⁹ assēsus pmissarū z aliū assensum distinctuz non habendo vnum assensum simplicem: quo assentimus cōclusioni ꝓpter premissas.

¶Distinctionis prime questio tertia.

Durādus.

Arca hāc distinctionē primā tertio q̄riē. An plures actus possint eē in volūtate. Et mouet q̄stio ꝓp quēdā tenētem partē negatiuā q̄stionis. Et si sic: volūtas nō pōt habere vsuz z fruitionē distincta. ¶Respondetur affirmatiue ad q̄stionē. ꝓbatur sic. notitia ituitiua z iudiciū affirmatiuū vel negatiuū qd est effectus notitie ituitiue sunt simul in intellectu. sit⁹ act⁹ direct⁹ et reflexus: notitia sensitiua/z itellectiua: similiter due notitie intuitiue distincte albedinis z nigredinis vt experimur. Similiter in angelis est notitia rerum in verbo: z notitia caꝛ i ꝓprio genere scdz Augustinū. ij. z. iiij. sup genesim. g voluntas pōt habere plures act⁹ volūtatis: qz non minoris potētie est voluntas ad suos actus q̄ intellectus in suos. ¶Preterea inter duz aliquis odit malū ꝓpetratū. Amplius sequit q̄ nemo potest mentiri. patet: qa mentiens hz dissensum in mente illi⁹ quā ꝓfert: z hz mentalē vltimatā illius vocalis quaz dicit. Sed dicis. si qs dicat papam dormire/dubius in mēte: hoc est nullū assensum habens: is mentitur: z sic non habeꝯ iudiciū in oppositum. Hoc non euitat ꝓpositum: bñ volo q̄ mētiaꝯ. sed interdū experimur nos ꝓferre aliqd exteri⁹: cū tñ dissentim⁹ actu in mēte. Vltimo arguitꝯ. si sortes ꝓferret coram me terminum asinus: z simul tēpore plato terminū hō: vel formo vnum cōceptū solū/(supposito q equaliter aduertam) vel duos vel nullū. Tertium est contra experientiam: z nescis dare cām primi: dandū est ergo scdm. idē fit in primo argumento: nā q̄ video nigredinē ꝓpe albedinem: vtrūq; illoz obiectoz cum causat notitiā distinctā sui vt experimur. Sed dicis. hec ratio est sophistica: qđ ptz ponēdo centuz terminos simul. platos: petendo cuius termini cōceptū formet iste audiēs. Sed nō est simile ꝓpter statū: qa formo ꝯceptū terminoz ad quos magis aduerto. si aūt ponas me equaliter aduertētē circa oēs: tunc nō apparet rō quare notitiā vni⁹ termini formo. ¶Rō es fo aduersarij. ꝓbāt q auditio/visioz tactio nō pñt esse simul: vel ille sensationes aie inhērēt tanq̄ suo subiecto: z tunc palam est q sunt in eodez subiecto. Et si ponatur q subiectis corporeis inhereāt: causabunt notitie in itellectu eoz que sunt in sensu. ¶Cōtra hanc ꝯclusionē arguit sic. si duo actus possunt esse in aīa: quattuoz z q̄nq; z ifiniti pñt: quēadmodū Aristoteles arguit iij. physicoz scdi tractat⁹. capite primo. Si duo corpora pñt esse in eodem loco: tria possunt esse in eodem loco/z ifinita. ¶Confirmatur. qa sequeꝯ q attentio intellectus circa vnuz obiectū non impediret attentionē circa aliud. pñs est contra experientiā: qa plurib⁹ intent⁹ minoz est ad singula sens⁹. ¶Ad primū respōdeꝯ negando pñam: nec est simile de corporibus. sed sic debet capi similitudo. sicut vnū corpus replet vnū locū sic q nullum aliud corpus secum cōpatitur naturaliter: hoc est q̄ tota capacitas loci repleꝯ: sic si tota capacitas actiua aīe repleatur i multitudine actuuz/nō pōt plus habere. ¶Ad cōfirmationē nego consequētiā. sed illa non ꝓuenit ex repugnantia actuū duoꝝ vel triū: sed solū ꝓuenit ex hoc: q̄m potētia multū occupaꝯ circa vnum obiectum/parū aliud considerat. Sed dices. intellectus pōt hre ifinitos separatos non cōstituentes vnuz. ptz: qa ē ita facile habere plures paruos act⁹ q̄ habere tres: quorū qlibet hz cēties mille partes. ¶Respondeꝯ. hoc argumentū militat cōtra factoreꝫ: si velit ponere intensionem fieri per additionē partis ad partez, nā cū vn⁹ actus vt quatuoz hēt centies mille partes equales non cōmunicantes: intellectus distrahiꝯ circa varia obiecta: z sic non potest habere tot paruos actus circa varia obiecta quot habz circa idem obiectū. ¶Secūdo arguitꝯ. q̄n species sup̄me alicuius generis cōtrariantur formaliter: oēs species mediate sunt incompossibiles. patet de albedine z nigredine z de speciebus medijs. sz scia z erroꝛ ꝓtrariantꝯ: ergo oēs species intēsionum q̄ sunt media inter ista/sunt naturaliter incompossibiles. ¶Cōfirmatꝯ. secūdum Aristotelē. ij. topicoꝝ cōtingit plura scire: intelligere vero nō. ¶Ad primū dicitꝯ: q hoc argumentum ꝓbaret cōtra factorem incōpossibilitatē habituū. Habit⁹ em̄ erroneus z sciētificus circa idē obiectum contrariātur scdm communē modū. ¶Ad confirmationem dz q Aristoteles per scire itelligit habitualiter: z per intelligere notitiam actualez. mō actualis notitia nō ad tot extendiꝯ quot habitualis. ꝓbat ei ibi q intelligere non est genus ad scire: cum multiplicatis idiuiduis speciei multiplicenꝯ respōdēter indiuidua generis: vt plures hoīes sunt plura aīalia. mō dicit q ptingit plura scire: ideſt habit⁹ scientificos distinctos habere: sed stat q nō hēat duas itellectiones imo nec vnam. vel sic: cōtingit plura scire. i. sciētia est respectu cōplexi qđ ex multis cōponitur. intellectio vero est circa non plura quia est tam circa cōplexa q̄ incōplexa. ¶Tertio arguitꝯ. Tunc p te sortes videt album et nigrum simul et semel. Et vltra: sortes videt nigrum: ergo videt nihil quod est albuz. Et vltra: ergo nihil qđ est album videꝯ a sorte. ¶Et confirmatur ꝓbādo q si posset habere duas notitias posset habere ifinitas. ꝓbatur sic. si intellect⁹ posset hre duas posset hre directam cum reflexa: z hic habebit infinitas. ꝓbaꝯ. sit a notitia albedinis: iā p te itellectus pōt habere bene notitiā reflexam de a. Quod ptz q̄n⁹ āgel⁹ pōt hre notitiā ituitiuā de a. obiecto. ergo angelus hīs notitiā pōt habere notitiā reflexā de a. qz qualēcūq; notitiā pōt habere vn⁹ angel⁹/similē pōt habere ali⁹: nisi sit aliqd repugnans tali cognitioni. mō p te non est repugnantia inter duos actus intellectus: nec in angelo nec in hoīe. ergo habebit ifinitas. qđ ꝓbatur sic: a notitia directa ē agēs naturale: z obijciť potētie intellectiue q̄ est passiua. g̃ naturaliter causat suam cognitionem scz b. Et iterum b. est agens naturale sicut a. ergo naturaliter causat suā cognitionem in intellectu sicut albedo exterioz: cum sit agens pfecti⁹. et sic sine statu. g̃ erit infinita multitudo notitiarū in intellectu. Sed dices q notitia directa z potētia intellectiua nō sūt cause naturales sufficiētes ad causandum b. effectū. sed volūtas cōcurrit vt docet experientia. libere ei cōuertimus nos sup cogitationes nostras aduertendo quid cogitem⁹ z in quo occupetur aīa/q̄s placet: et sicut placet nobis. Sed contra hoc arguitꝯ. si a. notitia directa esset in a. angelo: sufficeret causare notitiam eius in b. angelo: z ita bñ obijcitur a. angelo sicut b. cū informatio non videaꝯ impedire. ¶Ad tertiū cōceditur q videt nihil qđ est albū: hoc est aliqua visione videt aliquid qđ nullo mō est album. Et q̄ infertur: nihil qđ est albuz videtur a sorte. si capiatur infinitanter: conceditur. si negāter: illatio est nulla. ¶Ad cōfirmationem respondeꝯ concedendo q notitia reflexa distinguiꝯ a notitia directa. probatur: qa alioqui q̄cūq; quis haberet notitiā directam reflecteret se sup illam ꝓtra experientiā. Item notitia sortis sortez repꝛesentat: notitia notitie sortis non repꝛsentat sortē: ergo ille notitie distinguūtur. ꝓbatur minoꝛ: nūc habeo notitiam pris mei: si aūt notitia notitie patris patrē repꝛsentaret: tūc notitia intuitiua haberēť de re non existēte naturaliter: Insup notitia intuitiua esset cōmunis z trāscēdens. ptz de notitia notitie entis q̄ est notitia ituitiua illi⁹ cōcept⁹. et si p aduersariū repꝛesentat oīa entia: sequitur oppositum. Iste tñ rōnes non essent efficaces apud ponētes notitiaz abstractiuam immediate terminatam ad species. Preterea de notitia ꝓpria arguitꝯ. nulla notitia ē similitudo naturalis et ꝓpria sui ipsius. ptz: qz vel illa esse intuitiua: z illa causatur ab obiecto: ergo idem causat se. vel est abstractiua ꝓpria: z illa pre supponꝫ intuitiuam fuisse de eodē obiecto. Sz qz inter arguendum dictū esse videtur q̄ requiriť concursus voluntatis ad reflexionem: si vna istaꝝ notitiarum directa vl reflexa poneretur extra subiectum vel in alio angelo: conceditur q tunc naturaliter imutaret potentiā angelicam: non tñ optz q̄ informat. hoc em̄ in nobis docet experientia. Hec sunt sufficienter p̄scntes in ratiōe obiectiua totali: loquoz de totalitate inter causas secūdas. ¶Sed cōtra istud arguitꝯ sic. volūtas est impossibiliū: g̃ voluntas potest ad cuiuslibet notitie notitiā cōcurrere. et qlibet notitia est agēs naturale: ergo non euadiť infinitas notitiarum. ¶Respondeꝯ. volyntas bñ vult ipossibile: sed ex finitate intellectus non potest qlibet notitia esse distincte cognita. nā q̄n primo habuit notitiā albedinis fortescdm magnū conatum aduēniente notitia reflexa remittiť directa. Et si ha buero notitiam reflexā illi⁹ reflexe: alie due remittuntur. vel sic. in aliqbus certis notitijs reflexis terminaťꝫ tota capacitas actiua itellectus: ita q plures non pōt hre eis stantibus neq; directas neq; reflexas. ¶Contra istud argumentaris. a notitia directa erat ser graduū: b. erat reflexa illi⁹: remittaťꝫ a. iā variaťꝫ obiectū: b. ergo nō remanebit b. Et ita si remittaťꝫ cuiuscunq; notitie obiectū: non manebit illa notitia. ¶Adhuc arguiť sic. sequereť q̄ esset aliqua notitia quā itellectus non posset cognoscere. ptz sequla de vltima reflexa. Sed forte dices q corruptis prioribꝫ reflexis pōt illā distincte cognoscere: vt ait qdā doctoꝛ. Cōtra. posterioꝛ semp habet priorem ꝓ obiecto: z posterioꝛ est notitia intuitiua: g̃ si potest eē prioꝛe corrupta erit notitia intuitiua de re absente naturaliter: z sic haberē notitiam intuitiuaz de magno Turco: qđ est falsum: z contra opinantem. ¶Ad primū ꝓcedo q si remittatur directa reflexa non manet: sed erit alia reflexa alietate numerali. ¶Ad scdm dz q posterioꝛ nō potest esse sine prioꝛe: qa cōcatenatio iter se: bñ tñ pōt eē sine posterioꝛi: sed non ptra (naturaliter loquoꝛ). z ꝓcediť q erit aliqua notitiaꝫ reflexarum non actualiter cognita ꝓpter finitam capacitatē actiuam z ꝓceptiuā ipsius intellectus: z hoc cū cōcursu dei generali. Sed ptra hoc arguiť. sic posse ꝓducere aliquē effectū cū aliquo auxilio: z duplū effectum cum duplo auxilio: z triplū cū triplo non arguit ifinitatē potētie. Quod ptz: qa sortes q̄ est potētie finite/cū vno hoīe potest portare maius pondus q̄ solitarie: cū duob⁹ hoīb⁹ adhuc maius pondus: z cū infinitis ifinituz pondus. sz qđlibet obiectum adiuuat potētiā ad ꝓductionem notitie intuitiue de ipsomet: et tria obiecta plus iuuant q̄ duo: z obiecta ifinita plusq̄ q̄cunq; finita ℜspondeť distiguendo añs. vel qñ agens nō magis conatur in ꝓductione pluriū effectuū q̄ paucoꝛ: z sic concediť: vt contingit in latione lignoꝝ cum alterius ope vel alioꝛ. Si plus conetur cum pluribus q̄ cum paucioribus: hoc negatur: qz stat q sortes equalem nisū applicet vel minoꝛē q̄ infiniti homines ad tractū ponderis infiniti. sicut ad lationem vnius libre. modo experimur q nō tam facile est intellectui habere octo notitias actuales vt septem. Insuper habere decē actuales notitias distinctas cū cōcursu. x. obiectoꝝ arguit aliqualez pfectionem in intellectu: et habere. xx. cum. xx. obiectis maiorē: z habere infinitas cum ꝯcursu infinitoꝛ obiectoꝝ infinitā pfectionez. Voluntas em̄ nō videtur habere aliquam causalitatē i ꝓductiōe notitie simplicis: q̄ habeť de vna notitia inquātum voluntas: sed solum applicat actiua passiuis: z ꝓerat intellectui se cōuertere sup̄ q̄ suā intellectionē intelligēdam. Sed cōtra hoc dices. nihil est volitū nisi cognitum: sz vltima reflexa nō est cognita: g̃ voluntas non imperat intellectui se reflectere sup vltimam notitiam reflexam/nouam formando notitiam. Sed dices. voluntas imperat intellectui intelligere vltimam reflexam sez a. sed nō p actum elicitum eius: z sic non est aliquod volitū non cognitum per actuz voluntatis. Sed ptra hoc arguiť. volūtas nullā actiuitatē habet respectu alicui⁹ potētie nisi mediāte suo actu elicito. Sz dices. ēvna notitia ꝓfusa notitiaꝫ directaꝫ z reflexarū: z nō icōuenit aliqd ꝓfuse cognitū eē volitū i ꝓticulari: vt ptz devolēte scire aliqd qđ eū fugit. Cōtra hoc argumētoꝛ. illa notitia ꝓfu

De aliaco.

sa equalit respicit oēs actus: ⁊ nō magis cōcurrit cū actu volūtatis ad hoc q̄ volūtas velit intellectū, pducere vnā notitiā q̄ aliā. sed cū volūtas sit libera: nihil ipedimēti est. Dices. vna notitia fortiꝰ mouet q̄ altera. mō itellectus pducit notitiā reflexā illius. Cōtra. tūc solū habebit notitiā prime notitie directe: q̄ videt intensiōr et etiam perfectiōr si obiectū eiꝰ fuerit substantia. Currere nāq̄ ad influētiaz celi: vel ad dispositionē corporis: nō videt ita rationabile. Et simile cōtingit de notitia abstractiua q̄ habetur nūc et non alias: suppositō q̄ species equaliter mouent quantū ē de se. Videt aūt esse hic currēdum ad libertatē volūtatis. Quo fit: vt brutuz nō possit habere notitiā abstractuā alicuius rei cuius hz species ⁊ nō alterius: nisi ille species magis moueant q̄ alie. Forte pōt dici: qñ species equaliter mouent/intellectus nō potest habere vnā notitiā q̄n alias habeat: si sint in sphera actiuitatis eius. Si vero transcēdāt ei⁹ actuitatē: nullā notitiaz habebit: ceteris omnino paribus. Sed iterduz vna species magis mouet: ⁊ est via pzeuia: vt si quis videat bibliopolam/descendit gradatim in notitiam librorum in particulari. Videt q̄quid in hac parte posuerimus: rem ipsam caliginosam manere.

¶ Distinctionis prime questio quarta.

Quarto circa hāc distinctionem querit: an fruitio sit cognitio: ⁊ breuiter an qui libet actus voluntatis sit cognitio. Et q̄rit ista questio: quia modus cōis tenet nullum actum voluntatis esse notitiam. Oppositū tñ tenent aliqui: ⁊ sic dicerem fruitionem eē notitiā: pariter ⁊ vsum. ¶ Contra positionem arguitur sic. quia sup flue ponit pluralitatē notitiaꝝ: ⁊ inutiliter ponit aliquam rem esse notitiam: qō nō est minus incōueniēs reputandū q̄ sup flue ponere aliquā rem esse: qz cū hoc q̄ ponit volitionem eē notitiam: ponit aliquam notitiam illius obiecti que non est volitio nec volitio: nec vnq̄ habeꝫ ex volūtate sine alia notitia. q̄ sup flue ponit notitiā distinctā a volitiōe: vel superflue volitionē dicit eē notitiam. ¶ Sed potest dici q̄ hoc argumentū non concludit: qa de eodem obieco habetur notitia sensitiua exteriozi interioz et intellectiua: ⁊ eidem aīe inherent scōm multos loquētes: quare non sup fluit habere volitionē que est notitia ⁊ notitiam differentes specie circa idem obiectū. Insup non ē idē multiplicare res: ⁊ alicui rei dare talem ⁊ talē denominationē. Sed contra. scōm hunc doctorē q̄stiōe prima plogi in secūda lectura non est aliqua notitia intuitiua rei sensibilis distincta ab oī sensatione exteriozi. ⁊ ratio est: qz sensatio hoīs īmediate recipitur in intellectu: ⁊ illa vna sufficit suo susceptiuo īmediate ad oē iudiciū habēdū de sensibili qō est eiꝰ obiectū: ⁊ sic alia sup fluit. ita videtur in ꝓposito: nā notitia q̄ nō est volitio ad oia iudicia sufficit suo susceptiuo: nec volitio ipsa aliqualiter ad hoc formaliter pdest: igitur i alio susceptiuo nō ē alia notitia q̄ sit volitio. idē em est susceptiuū intellectionis ⁊ volitionis secūdum eū. ¶ Hec obiectio hz apparentiā in principijs huiꝰ viri: cui est facile dare responsiones cum parua ꝑteruia. sed tenēdo fundamētū in vno/nego euz in alio. nā ponendo notitiam sensitiuam ⁊ intellectiuā distinctas de eodē obiecto: sic volitio ⁊ notitia habētur de eodem obiecto. ¶ Scōo arguit. si aliq̄s cognoscat aliq̄d qō nō diligit nec odit: ⁊ postea stante priori notitia incipiat diligere: sequerek q̄ plus cognosceret q̄ antea. hoc est cōtra experientiā. ¶ Et confirmatur. vel dilectio qua diligo sortē in p̄sentia est intuitiua vel abstractiua. nō scōm cū sit rei presentis. nec primū: qz tunc de eodē obiecto adequato in eadez potentia imediata essent due notitie intuitiue. ¶ Ad scōm concedo q̄ plus cognoscet q̄ antea extensiue. ⁊ nego q̄ sit contra experientiam: imo vix experimur oppositū. ¶ Ad p̄firmationē dico: q̄ dilectio q̄ diligo sortem in p̄sentia est notitia intuitiua: ⁊ cum hoc habeo notitiā intuitiuā sensitiuaz. nec hoc inconuenit plusq̄ de eodem obiecto habere in eodē subiecto puta in anima intellectiua duas notitias: quaꝝ vna vocat̄ sensitiua ⁊ alia intellectiua/q̄ specie distinguūtur Sed iste doctor ponendo vnā notitiaz sensitiuam dicēdo q̄ nō incōuenit habere duas notitias: quarū vna est volitio ⁊ alia sensitiua: sed incōueniens est hr̄e duas in itellectu respectu ciusdez obiecti. volūtarie aūt loquerek ꝓtra alios: reprobans illō q̄ habeanr̄ i eadē aīa due notitie intuitiue: quarū vna est sensitiua ⁊ alia intellectiua. ¶ Sed cōtra istud arguit. recedēte sorte manet ipsa dilectio: sz notitia ituitiua non manet obiecto absente. igit. ¶ Preterea scōm istū modū defendēdi ponerenr̄ quatuor notitie: quarū vna ē volitio vl nolitio/vna sensitiua exterior/⁊ sēsitiua iterior/et ītellectiua. ¶ Primū istoꝝ nō valet. negat̄ em q̄ maneat illa dilectio ituitiua absente obiecto: sed succedit alia abstractiua. imo dilectio q̄ depēdet a notitia ituitiua q̄ ē pcise actus volūtatis/specie distinguit̄ a dilectiōe dependente a notitia abstractiua. vt ptz de dilectiōe vie ⁊ patrie. ¶ Ad aliud ꝓcederet illa tū q̄ eā possumus opinari/non temere ē abeūdū ab opinione cōi: p̄sertim cū rōnes ꝑhac opinione modici sint momēti. Et ex p̄sse ē btūs Augusti. in oppositū: vbi. x. de trinitate laborat ad lōgū oīdere q̄ nō possum⁹ amare īcognita. sufficiebat em dicere q̄ dilectio ē cognitio essentialiter: ⁊ illā p̄bare si volitionē vel nolitionē existiasset notitiaz. teneam⁹ q̄ nullū actum voluntatis esse notitiam. ¶ Sz cōtra istud argumentoꝝ. tunc volūtas esset ceca: qz nihil cognoscet p actū suum de obiecto sed inuisa diligere possumus: incognita nequaq̄ ¶ Insup aliq̄s pōt eē beat⁹: q̄ tñ nec videret deū: nec cognosceret. ¶ Ad primū dicit̄ q̄ nō sequtur: q̄uis em volūtas non sit cognitiua p volitionem: est tñ cognitiua p intellectionē. eaēnāq̄ res est ītellect⁹ ⁊ volūtas. nō possum⁹ aūt diligere ituisa naturaliter: tñ possumus de potētia dei absoluta. ¶ Ad aliud ꝓcedo q̄ aliq̄s pōt eē beatus aliqua btitudine nō videdo deū de potētia dei absoluta: similiter nō diligēdo deū q̄s pōt esse beat⁹ aliqua beatificatione: scz visione beatifica: cum visio et dilectio numero ⁊ specie distinguanr̄ inter se. quā cūq̄ em voluerit vnā illaꝝ qualitatū alis remanēte corrūpere pōt. Sz forte dices. ex illo sequit̄ q̄ volūtas aliq̄d diligat et nescit q̄d diligat: deum an creaturā. qō est ꝓtra naturam dilectionis beatifice: q̄ debet esse pfectissima. Preterea per illum actū nō tēdit in suū obiectū: nec ipsuz est p̄sens rōe obiectiuali. Quod ꝑbat̄: qa stat notitiā ituitiuam alicuiꝰ rei eē i ītellectu: ⁊ tñ illā hūs non videbit

Adam.

aliquid: quod patet: si deus corrumpat obiectū notitiam conseruando. ¶ Ad primum dicitur q̄ voluntas aliquid diligit: ⁊ nescit quid diligat: si deus suspendat omnem actum intellectus: quod ē possibile. Et quando dicis q̄ dilectio beatifica est pfectissima. Hoc est verum in sua specie. ¶ Ad secūdum nego assumptum: ⁊ ꝓbatio nulla est: cōcedo q̄ notitiam intuitiuam deus potest facere destructo obiecto remanere: ⁊ q̄ visio sit ⁊ nihil p illud videatur: ⁊ dato q̄ dilectio sit ⁊ nihil per illud diligatur de potentia absoluta: tamen deus potest facere q̄ dilectio maneat in voluntate diligentis: ⁊ illa tendat in suum obiectuz quod est de necessitate dilectionis. Eodem modo cōcedo q̄ aliqua creatura possit habere dilectionē de deo quem non cognoscit: nec diligit de potentia dei absoluta.

¶ Sed hic dubitatur: quomodo se habeat actꝰ intellectus respectu actus voluntatis: an actiue cōcurrat: vel an solum sit causa sine qua non. Circa dubitationem ꝓpositaz partita est positio. quidā enim doctoꝝ. q. rcij. quarte partis ⁊ plerīq̄ illius professionis tenent actū intellectus esse causam sine qua non: ⁊ nō habere efficientiam respectu actuum voluntatis. Sed ponit hec conclusio opposita. ¶ Cognitio partialiter concurrit ad actū voluntatis. probat̄. si voluntas esset totalis causa volitionis: sequerek q̄ voluntas naturalit̄ possit velle incognitum. p̄ns est contra experientiam: ⁊ contra Augustinum tertio de libero arbitrio. cap. liij. ⁊ liiij. ⁊ ꝓsequēs est falsum: ergo ⁊ antecedens. ⁊ probo consequētiam: qz cognitio non est effectus volitiōis nec causa formalis/finalis/nec materialis/nec necessaria dispositio illius cause: cū voluntas ex se sit sufficiēter apta ad suscipiēdam volitionem: ⁊ p consequens est sufficiens ad pducendaz volitionem. Et potest applicari regula cōmunis ad inueniendam causalitatem inter aliqua. Istud quidem videt̄ Aug. dicere. xv. de trinitate. ca. xxi. dicit q̄ amoꝝ pcedit de scientia. ⁊ in ca. xvi. vbi dicit q̄ amoꝝ gignente mēte: ⁊ de genita notione tāq̄ de parente/ac ple procedit. ⁊ hoc pz ad Simplicianum li primo. q. ij. vbi dicit q̄ vocatio que vtiq̄ est notitia est efficax bone voluntatis. Et cōmentatoꝝ. ij. de aīa. cōmento. lvi. dicit q̄ omnis appetitus fit appetitus ab imaginatione. ⁊ xij. Metaphysices commento. xxxviij. dicit q̄ cōprehensio est causa voluptatis. Item isti non possunt bene saluare quomodo dilectio dei in patria ⁊ in via specie distinguantur si vna non causetur a notitia intuitiua dei ⁊ alia a notitia abstractiua eius: cū sit idem obiectum. videtur em q̄ distinctio specifica est reducenda ad causas effectuas specie distinctas. ¶ Sed cōtra istam cōclusionem arguit. Ex ea sequeretur q̄ idē agens naturale causaret contraria. p̄ns est contra Aristotelē primo de gnatione dicentē q̄ idem inq̄tum idē semper natum est facere idē. ⁊ pz ꝓsequentia: qz stante eadem notitia circa sortē nunc eum diligo nunc eū prosequor odio: ergo illa notitia q̄ prius concurrebat ad dilectionem postea cōcurrit ad odium. non em variat̄ priorꝝ notitia. ¶ Respondet̄ distinguendo sequelā vel qñ cause naturales non causabūt sine causa libera: ⁊ sic concedit̄ q̄ idem agens naturale cōcurrit ad ꝓtraria: finaliter negat̄. hoc patebit in. xvij distinctione. de gratia q̄ concurrit ad contraria. ⁊ simile habet̄ in prologo de productione fidei. Sz contra istud arguit̄. sequeretur q̄ ēto plus aliq̄s aliquem cognosceret/tanto plus cū diligeret. cōsequens est contra experiētiam: ergo ⁊ antecedēs ꝓbo consequentiam: qz creſcēte causa creſcit ⁊ effectus. Forte dices ⁊ sic dicēdum est: q̄ cōsequētia est nulla: qz voluntas est causa libera. ⁊ pōt minus concurrere q̄ antea ad dilectionē vel ad eius oppositum. Sed contra hoc arguit̄. saltem habebitur q̄ voluntate equaliter conāte ⁊ aucta notitia augebit̄ dilectio: quod non videt̄ esse dicendū. Sed q̄ sequat̄ patet sic. quando est aliqua causa equaliter agēs siue libera siue naturalis adiuta a maiori auxilio maiorem effectum pōt producere: immo de facto ꝓducit q̄ eadē adiuta a minori auxilio. Forte (sicut cōcedendum est) cōcedis illatū. Sed contra istud arguit̄: sequerek q̄ si esset infinita notitia gradualiter: esset infinita dilectio cum quocunq̄ concursu voluntatis magno vel paruo. Iterū concedo illatum: nō tamen ꝓpterea sequit̄ q̄ talis notitia necessitaret voluntatē ad agendū cū sit cā libera. ¶ Et solutione ista sequit̄: q̄ stāte equali conatu voluntatis circa dilectionem sortis ex remissione notitie sequit̄ remissio dilectionis.

¶ Sed contra totum istud arguit̄: ponendo q̄ sortes habeat notitiam platonis vt duo/quē diligit i hoc instanti qō est vltimum instās non esse hoze future: ⁊ illi duo gradus notitie remittant̄ ad nō gradum in hoza futura: iam sortes diliget platonem i qualibet pte proportionali hoze future/⁊ etiā in instanti terminante illā hozam: ⁊ sic habebit̄ dilectio sine notitia dilecti. ¶ Et confirmat̄: volūtas pōt velle intellectū illam notitiā non hr̄e: ⁊ p p̄ns pōt haberi volitio sine notitia: sz sic aliqua volitio erit de incognito. ꝓbat̄ assumptū: qz intellect⁹ q̄tum ad exercitiū actus subiicit imperio voluntatis: ⁊ sic nō habebit actum cū ipsa noluerit q̄ habeat. ¶ Ad primū concedit̄ q̄ in qualibet pte proportionali hoze future: ⁊ in quolibet instāti illius sortes pōt diligere platonē: nō tñ in instāti terminante hozā: cū nō habeat̄ cognitio eiꝰ. ¶ Ad p̄firmationē pcedo: q̄ voluntas pōt velle intellectum nullā notitiā hr̄e: sz si intellectus debeat ei parere necesse est vt volūtas sibi ipī obediat/oēm actum volūtatis secludēdo. ¶ Scōo arguit̄. frequenter volum⁹ scire illa q̄ nescimus. ¶ Preterea arguit̄. causa equoca debet p̄stare suo effectui: sz p te cognitio ad pductionē actus voluntatis concurrit: ergo notitia est illo actu volūtatis pfectior. ¶ Ad argumentū dices q̄ aliquā notitiā pcedit volitio: tñ qualibet volitionē precedit notitia causalit̄ cuius est ipsa volitio. Vñ cū quis vult noscere incognitū q̄uis ista volitio precedat notitiā perfectā ⁊ distinctā q̄ desiderat̄ de ipso: nō tñ precedit quālibet qua ista notitia desiderata cognoscit̄ talis. Intellect⁹ em cognoscit in vniuersali: ⁊ indistincte: ⁊ ita cognoscit̄ quod desiderat̄ vno mō: ⁊ volūtas pcipit intellectui cognoscere alio mō. vt vidi forte nudiustertius vl'heri in aliquo loco: ⁊ me latet in quo nūc. iā volūtas impat ītellectui inqrere media ad cognoscēdū in quo loco erat: itellectus tunc vagat̄ discurrēs vbi erat istis diebꝰ ꝓteritis. Quo fit vt nō velit īcognitū: sz vult scire incognitū. Et hoc pz per Augustinū decimo de trinitate ca. pmo. vbi soluit hoc dubiū. Intelligēdū (inqt)

Alexāder de hallis.

est non hoc idem dici cum dicitur amat scire incognita: ꝛ si diceretur/amat incognita:id enim potest fieri vt amet quisqs scire incognita:vt amet autē incognita/nō potest.non eñ frustra ē ibi positum scire:qñ si scire amat incognita.non ipsa incognita sed ipsum scire amat:quod non haberet cognitum neqꝫ scire:qñ qui scire amat quicꝫ/posset confidenter dicere ne scire ꝛ totum. Istud ptz: qñ si quis cupit scire demonstrare in pticulari primam primi Euclidis:super lineam datam contingit triangulū equilaterum collocare:aliquam notitiam de illa habet. Et qui vult scire totā geometriam Euclidis:aliquā notitiam de geometria hz. Et quicqd sit:hoc argumentum est eque ꝓtra aduersarios vt cōtra conclusionem nostram:qz argumentum deducit ad hoc ꝙ non requirat notitia p̄uia ad actū voluntatis contra illud Aug. inuisa diligere possumus:incognita nequaqꝫ. ¶ Ad aliud respondeꝯ negando maiorem: vt pz de albedine q̄ partialiter ꝛ equinoce ꝓducit notitiam intuitiuā eius. ¶ Tertio arguit̄.appetitus sensitiu⁹ potest esse sine cognitione:ergo appetitus rationalis.assumptum pz.qz naturaliter quis habet famē ꝛ sitim:etiam si nunqꝫ sentiret aliquod extrinsecum.

¶ Preterea.licet requiratur intellectio ad ꝓductionem actus voluntatis:videt̄ ꝙ volūtas potest continuare actū voluntatis ob libertatē eius corrupta intellectione. Itē habitus videt̄ sufficere. ¶ Ad tertium negat̄ ꝙ sensitiuus appetitus pōt esse sine cognitione:nec fames nec sitis:licet nō requiratur aliqua sensatio alicui⁹ intrinseci:sz sufficit actio intrinseca vnius ptis in aliam:ex qua causatur cognitio sensitiua in ꝺutibus apprehēsiuis ipsius aialis. Et tiā ipsius appetitus naturalis nullus est actus elicitus. ¶ Ad aliud dr̄:ꝙ requiritur ad inchoandum actū ꝛ ad ipsum continuandum. Habitibus enim non possumus vti sine actu ī vniuersali vel in pticulari. ¶ Quarto arguit̄. Nō pl⁹ requirit actus voluntatis notitiā q̄ libera executio actū voluntatis.sed executio exterior nō semper requirit actū voluntatis:vt pz de distracto q̄ vadit ad cathedrā:vel dicit horas. Itē habeat sortes notitiā a.obiecti:voluntas potest velle illā notitiā:ꝛ tamē nullam notitiam illius notitie habet: igit̄ ¶ Respondetur negando maiorē:quia executio exterior nō est libera nisi denominatione extrinseca:nec voluntas causat illā immediate:sed mediante virtute motiua.vt pz per articulum parisiensem ꝙ substātia creata nihil operat̄ ad extra per solū velle:hoc eñ est soli deo proprium:qz ipe dixit ꝛ facta sunt. Preterea cessante volitione potest executio exterior aliq̄diu cōtinuari per impetum:sed ille motus localis nō est meritorius noui premij/cū non imperet̄ ab actu interiori:vt in.xvij dist.dicet̄ de actu interiori ꝛ exteriori. Añ si quis decederet in instāti quo haberet actum interiorē: tantū premium haberet quātū alter:qui talē actū exequit̄ sine actu interiori. ¶ Ad aliud nego ꝙ voluntas potest velle illā notitiam sine notitia illius notitie.non eñ sufficit significatio naturalis cuilibet rei cōueniens:qz sic possemus diligere sortem eum nō cognoscendo contra beatū Augustinum: cuius dictum est multo rationabilius oppositō.

¶ Quinto arguit̄:quia tunc amor angeli peccantis:quo affectauit equalitatē dei processit ab aliqua notitia:aut ergo ab obscura dei notitia aut clara.si primū:cum obscura notitia in ipso fuerit pena peccati/sequit̄ ꝙ ipsum pctm̄ angeli processit a pena peccati:ꝛ ita sequit̄ ꝙ pena naturaliter saltē processit culpā:contra Augustinū.xi.sup Geñ.ad literā.ca p̄.xxij. Si secundū: ergo angelus fuit in maximo peccato/ꝛ clare vidit deū:ergo simul fuit miser ꝛ beatus:qz hec est vita eterna vt cognoscāt te. Jo.xvij. ¶ Ad hoc argumentū Adam recitat solutiones Syrūfras:ꝙ illa notitia actualis q̄ primo fuit clara dei notitia:postea fuit obscura:quādo deus se retrarit ab angelo. Hec solutio reprobatur ab Adā:ꝙ eadē notitia sit p̄ma clara:ꝛ post ea obscura inconuenit. Dat aliā. Adam dicit ꝙ argumentum currit in phātasia falsa:scilicet ꝙ apprehensio simplex sufficit ꝓ amore electiuo quem habuit. Dicit ꝙ requiritur compositio ꝛ diuisio:hoc est presupponit notitiā complexā. ꝛ alibi dicit Hibernicum secū id idem tenuisse:quod ei placere dicit:ꝙ talis homo conueniat secum in opīnādo. Dicit non meminisse se hoc legisse apud alios:sz post ea hoc sequitur Gregorius in questione:an delectatio sit dilectio. Sed colorat̄ modus possibilis quē reprobat Adam:non tamen ad intentionem doctoris quem reprobat.nam per eandem notitiā numero in angelo clariori habetur notitia de obiecto q̄ in homine:ꝛ causalitatem actiuam angeli quam habet angelus super hominem deus supplere potest:ergo per vnam notitiam vnus homo melius intelligit q̄ alius. Quicquid sit:eadem notitia numero non erit interdum clara:interdū obscura cum eodem concursu. Dictum autem Ade a plerisqꝫ non reciperetur:videlicet ꝙ requiratur iudicium complexū ad amorem electiuum.sed de hoc in secundo. ¶ Aliter dico qꝫ non habuit angelus notitiam intuitiuam dei:illa nanqꝫ est beatitudo:sed habebat quandam notitiam clariorē q̄ sit notitia quam nunc habet:ꝛ peccauit stante tali notitia:post peccatum autē obscuratus est angelus: ꝛ similem notitiam in specie essentialt qualem tūc habuit habere non potest. ¶ Sexto arguitur. habeat quis actum voluntatis puta dilectionem:illa potest continuari sine notitia.patet:quia si quis in tanta temporis quo actus de necessitate continuatur amētiam incurrat:ita iste aliquid diligit quod non cognoscit. ¶ Respondetur.dato ꝙ ita fiat/nō sequitur ꝙ quis rationis compos possit habere actum voluntatis potissimum liberum(de quo maxime loquimur)sine notitia prenia tēpore vel natura.

¶ Res igitur quibus fruendum est sunt pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus. ꝛc.

¶ Distinctionis prime questio quinta.

Quinto circa hanc distinctionem quero:an solo deo liceat frui:ꝛ sola creatura vti. ¶ Ponuntur conclusiones. Prima est.qualibet re mundi voluntas potest frui:loquor de potentia logica. ¶ Secunda conclusio.nemo licite fruitur creatura. ¶ Tertia conclusio nemo vtitur licite deo. ¶ Quarta conclusio.quolibet alio a deo voluntas licite potest vti. ¶ Probatur prima conclusio:omni illo potest voluntas frui quod potest/obijci volūtati sub rōne boni:oñe ens ē hmōi igitur Ad frui sufficit aliqua apparētia bonitat̄: qz nisi sic:volūtas nulla creatura posset frui.qd̄ est falsum. ꝓbatio minoris:ens ꝛ bonū conuertunt̄ quarto Metaphysice. Insup oñi dictamini intellect⁹ recto.vel erroneo volūtas pōt se ꝓformare: ſz de quocūqꝫ ente pōt erronee dictari ꝙ ipm̄ ꝓpter se diligedū.igr̄. ¶ Secda pclusio.aut ialtē tertia eiusdē medijs pōt ꝓbari. ¶ Tertia vt icda pclusio ꝓbat̄ ꝓ Augustinū ꝓmo de doctria christiana. Rebus igit̄ q̄bus fruendū est sunt pr̄ filius ꝛ spūs sanctus:eadēqꝫ trinitas/vna q̄dā summa res/cōmunisqꝫ oibus fruētib⁹ ea.ꝛ in eodē libro.ois humana puersio est(qd̄ etiā vitiū vocat̄)fruēdis vti velle/vtēdis frui. ¶ Quarta pclusio ptz ꝓmo de doctrina christiana.cap.vij. ¶ Cōtra ꝓmā pclusionē arguit̄ sic.voluntas miseria non pōt frui:et est aliqua res.igit̄.Similiter beatitudinē volūtas non pōt nolle:nec miseriā velle. ¶ Respondeꝯ negādo maiorē:ꝛ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ ꝓcedit de velle ꝛ nolle cōmodi quod est hominī naturale:modo loq̄mur de actu libero volūtatis.quācūqꝫ rē ēt dederis q̄ est miseria/hāc voluntas pōt velle ꝓpter se: malū pene pōt voluntas velle ꝓpter se ꝛ substantiā actus:qui ē culpa.volūtas pōt velle ꝓpter se. Et videt̄ ꝙ diabolus vel obstinat⁹ in malo potest velle malū ꝛ velle pctm̄:ꝛ velle miseriā:nō tn̄ pōt velle summā miseriā:vt summa miseria excludat oēm rōnē boni vert vel apparētis. Hoc eñ trāscēdit suū obiectū:qz bonū oīa appetūt.ꝓmi ethicoꝝ ꝓmo vel oīa bonū appetūt:ꝛ hoc intelligit̄ de bono ꝛo vel apparēti. ¶ Cōtra scdam pclusionē arg. oñi illo ē fruendū qd̄ pōt satiare appetitū voluntatis:aliud a deo est huiusmodi.igit̄.probatio minoris:ꝛ dilectio dei ꝛ delectatio eius ē solū finita gradualr:sz aliquā creaturā pulchrā diligim⁹ ꝛ in ea oblectamentū capim⁹:ꝛ quacūqꝫ creatura q̄ delectationē affert data:ꝓt afferri alia q̄ maiorē adducit:ꝛ sic sine statu.ergo dari pōt vna creatura q̄ tm̄ satiat appetitū volūtatis quātū de⁹. ¶ Insup oīs delectatio est ī aliqua ꝓuenientia:nō creatura plus ꝓuenit cū volūtate q̄ de⁹.añs pz:qz oñi potētie naturaliter mobili assignat̄ aliqd ī quo vitimate ꝛ totaliter nata ē q̄tari.vt cētrū respectu grauiū:oris lune respectu leuiū. Hāc similitudinem respectu volūtatis nr̄e declarat Aug.xiij.ꝓfessionū dicēs. Hoc est amor in spūalib⁹ qd̄ est pōdus in corporalib⁹. Et ifra.pōdus meū amor meus.ꝛ idē pz.xi.de ciui.dei.cap.xxviij. ¶ Ad ꝓmū ꝓcedo maiorē de satietate vltima.licet volūtas posset habere dilectionē ita intēsam circa creaturā sicut circa deū.nō tn̄ ipa satiaret̄:eoꝙ obiectū dilectiōis ei⁹ nō est sufficiēter terminatiuū appetit⁹ sui:qz creatura est relata vel referibilis in aliud bonū. vbi est vera ꝛ vltimata satietas:tbi excludit̄ oīs indigētia:qd̄ nō reperit̄ in creatura:sz in deo ēm ꝙ dicit̄ psalmo.cxvi. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et istud pōt confirmari ꝙ hystoriā que habet̄ de beato Christophoro q̄ seruire maiori semp̄ gestiebat. ¶ Sed cōtra istud arguit̄ sic.de⁹ pōt ꝓducere infinitā dilectionē creature:sed infinita dilectio ꝓducit infinitā delectationē:tenēdo ꝙ delectatio est passio naturaliter sequens dilectionē.ergo pōt esse maior satietas creature q̄ dei. ¶ Insup de⁹ pōt facere ꝙ dilectio dei clare visi ad creaturā terminet̄ puta ad sortē vel platonem:ꝛ tūc in creatura erit bītudo. ¶ Ad ꝓmū ꝓcedo:maiorē posse esse dilectionē ꝛ delectationē gradualit̄ de creatura q̄ de deo:tñ illa nō tātū satiat quātū illa q̄ habet de deo:cū sint aliaꝝ rōnū:quaꝝ obiectū vni⁹ melioris indigētiā:alterius ꝛo oppositā.sicut infinita nigredo gradualr nō accedit ad ꝓfectionē vni⁹ gradus charitatis. ¶ Ad scām nego ꝙ dilectio dei potest terminari ad creaturā non loquor de dilectione q̄ ad deū ꝛ creaturā copulatim terminat̄. Et qcqd sit de determiatiōe est dilectio dei.de⁹ nescit facere ꝙ visio beatifica q̄ est de solo deo rep̄sentat vnā creaturā vt opinor. Bñ video aliquos dicētes ꝙ assensus istius:Antichristus erit pōt rep̄sentare hāc:Antichrist⁹ nō erit:ꝛ sic diceret̄ ꝙ notitia intuitiua sortis rep̄sentaret platonē. ¶ Ad aliud argumētū quo dr̄ oīs delectatio ē in aliqua puenientia.distinguo vel in puenientia entitiua obiecti ad potētiā cognoscētē:ꝛ sic nō opz.vel ī actu puenienti:ꝛ sic ꝓcedit̄. ¶ Scdo arguit̄.alicui⁹ creature datur dilectio ita ꝓfecta sicut dilectio dei. Añ pz:qz dilectio dei est finite ꝓfectiōis:ꝛ pōt deus creaturā ꝓducere semp̄ ꝓfectiorē q̄ q̄ sit ꝓducta:ꝛ ꝓfectioris creature dilectio erit ꝓfectior.ꝙ alicuius creature dilectio pōt esse ita ꝓfecta sicut dilectio dei. ¶ Rñdet̄ negādo añs:ꝛ ad ꝓbationē ꝓcedo totū añs:ꝛ nego pñam.sicut inter hoīem ꝛ asinum de⁹ pōt creare infinitas creaturas quaꝝ q̄libet ē imꝓfectior hoīe ꝛ ꝓfectior asino:ꝛ qñ ꝓ possibile vel ipossibile esset vnū accidēs creature vel non dei ꝓfecti⁹ q̄ notitia qua clare de⁹ videt̄ vel diligit̄:nō opz ipm̄ esse sufficiēs ad replēdū appetitū volūtatis.subst̄ātia cñ q̄libet est ꝓfectior entitative bītudine formali:sz hoc nō sufficit ad bītudinē:qz aīa in suis potētijs solū bītificat̄ i essentia diuina in psonis triplici vt fide ꝓstat. ¶ Tertio arguit̄.aliquā creaturā magis diligo q̄ deū etiā licite:ꝙ aliqua creatura fruor licite.añs pz:in nullo gradu dilectiōis teneor diligere deū.qz q̄rit̄ i quo gradu. Et dare neqꝫ possum aūt diligere creaturā quātūcūqꝫ intēse voluero advitā eternā. ¶ Respōdet̄ distinguēdo añs.vl̄ magꝫ gradualr:sic cōcedo.vel magꝫ appciative:ꝛ sic nego. Magꝫ nō semper teneor intēsi⁹ diligere deū q̄ creaturā/pz:qa eodē actu diligo deū ꝛ creaturā.ꝙ eodē mō possum intēsi⁹ diligere creaturā q̄ deū.nō est ēm de dilectiōe naturali:sz de dilectiōe libera. Plus diligere deū appciative nihil aliud est q̄ nolle ponere dilectionē creature dilectiōi diuine ꝛ velle ei optima ꝓdicara:sicut volo deū esse deū ꝛ oīpotētē:ꝛ nihil talc volo creature. Hic pōt eē talis vorter logicalis sicut solet eē in hac ꝓpositione:debeo tibi equū/ad quā iplēdā oēm equū debeo:sz q̄cūqꝫ eq̄ dato satisfit debito.sic quocūqꝫ ḡdu dato q̄ tolibz remisso satisfacio debito. Sz sati⁹ ē tales reducere ad ꝓditionales:ita q̄ illa capiat̄ loco isti⁹:necesse est si debeā adiplere p̄ceptū dilectiōis dei ꝙ eū diligā ī aliquo ḡdu. ¶ Sz arguit̄.ꝓbādo ꝙ dilectio dei nō ē ipletiua p̄cepti:ꝛ hoc sic.sit sortes in a.hora q̄ adimplet p̄ceptū dilectionis dei eū diligēdo duob⁹ gradib⁹. Arguit̄ sic.vn⁹ gradus dilectiōis dei est de ꝓsilio ꝛ eadē rōne alius:vel diuidant̄ illi duo gradus in ptes ꝓportionales ēm intensionē ꝓportione dupla. Arguit̄ sic.quelibet pars illius dilectionis est de ꝓsilio.igitur tota. ¶ Respōdet̄ per ꝓpositiones. ¶ Prima est illa dilectio duorū

graduũ est decõsilio. pz: qz ad illã nõ teneť. ꝛ ita dicať de qualibet ꝯtũlibet remissa: qz illa hz ptes.
¶ Scđa ꝓpositio. sortes adimplet opus p̃cepti p op⁹ ꝓsilij. pz: p dilectionẽ duoꝝ graduũ adimplet preceptũ. ꝛ ille est actus ꝓsilij. igiť. Sicut quẽcũqꝫ equũ dando adimplet ꝓmissum de datione eq̃: sed ad istius equi dationẽ nõ teneť. ¶ Tertia ꝓpositio. sortes non põt adimplere preceptuꝫ quin adimpleat cõsiliũ. loquoꝛ de lege posita. secus eẽt si de⁹ obligaret sortẽ ad diligendũ eũ duob⁹ gradibus. exẽplũ in simili: sint tres in extrema necessitate: ꝛ ego nõ habeã nisi ad subueniẽdũ vni illorũ si velim euadere pcm̃ necesse ẽ vni succurrere. hz cuicũqꝫ succurro facio illud ad qđ nõ teneoꝛ. ꝛ est de ꝓsilio dare huic cui do: tñ adimpleo p̃ceptũ per illud opus cõsilij. ¶ Quarto arguiť: hoc binario sortes fruiť demõstrãdo deũ ꝛ humanitatẽ assumptã. hic binarius est nõ de⁹. ergo nõ deo sortes licite fruiť. maioꝛ pz: qz hũc binariũ sortes diligit licite: ꝛ eo nõ vtiť: q fruiť. minoꝛ pz: qz ista falsa ẽ: hic binari⁹ est de⁹: cũ ẽ aggregatũ ex deo ꝛ creatura.
¶ Rñdeť negãdo maioꝛẽ: sicut eim̃ nõ est aliquod vnũ ens cõpositũ ex hũanitate ꝛ ꝥbo: ita fruitio nõ cadit in totũ nec vsus. hz fruoꝛ ma ꝓte illius obiecti: ꝛ reliqua vtoꝛ. nec licet diligere illũ binariũ ꝓpter se: licet bñ ꝓpter vnã ptẽ eius: hz fateoꝛ q diligo illũ binariũ ꝓpter aliud distinctũ a binario qđ est ps eius. licite eim̃ diligo deũ ꝓpter se: ꝛ diligo illũ binariũ ꝓpter deuz: non tñ vtoꝛ illo binario. hz si esset res vna dilecta ꝓpter aliã: esset vsus. Vtrũ aũt hũanitas sit colẽda cultu latrie de p acdẽs/alibi habeť sermo. ¶ Quinto sic: ꝥtutes diligunť ꝓpter se vt Magister allegat i lra ex beato Ambrosio. ꝛ sunt creature: ꝯ aliq̃ creature diligũtur ꝓpter se. ¶ Et hoc põt ꝓfirmari si creatura appareat de⁹. p ignoratiã inuincibilẽ. ¶ Reſpõdeť ad primũ dstinguẽdo: q ꝥtutes possum⁹ diligere ꝓpter se. vel vltimate: ꝛ sic nego. vel: qz delectãt possessoꝛẽ: ꝛ sic ꝓcedo. discrimen est de pecunia ꝛ bonis fortune: q̃bus interdũ ꝓperã vtimur: interdũ ꝓ bñ; formaliꝛ nemo male vtiť virtutib⁹: sed bene de per accidens: forte ob superbiam ob illas contractam. De confirmatione alibi dictũ est.
¶ Sexto arguiť sic. fruitiõe fruoꝛ ꝛ fruitio ẽ creatura. igiť. Sed dices fruitione fruoꝛ formaliꝛ: non aũt obiectiue licite. ¶ Contra tertiã ꝓclusionẽ arguiť: diligimus deũ qz redemit nos: ꝛ creauit nos Similiť ẽm ꝙ psalmistã. ps. cxviij. Inclinaui coꝛ meũ ad faciẽdas iustificationes tuas ꝓpter retributionẽ. ergo diligim⁹ ꝓpter nos: ꝛ qz bñfecit nobis. ¶ Ad hoc rñdeť: distinguendo q diligimus deũ ꝓpter bñficia sua: vel si (ꝓpter) dicit circũstãtiã cause finalis vltime. ꝛ sic nego. hoc eim̃ esset referre amoꝛẽ dei in vlteriozẽ amoꝛẽ creature. Ñ Bernard⁹ i de diligẽdo deũ: nõ sine p̃mio diligit de⁹. ꝛ si absq̃ p̃mij intuitu diligẽdus sit: vacua ei ꝙ charitas esse nõ põt nec tñ mercẽnaria est: ꝛ q̃ sequunť. vel si ly (ꝓpter) dicat causaz occasionalẽ ꝛ motiuã min⁹ principalẽ: ꝛ hoc nõ est icõueniẽs: alioquin frustra ꝓclonatores verbi diuini bñficia dei apud hoies recitarẽt: si illa eos ad amoꝛẽ dei nõ allicerẽt. Et iã ꝓbabile videť q qs diligat deum ꝓpter aliquid aliud tanq̃ causam finalẽ min⁹ principalẽ: ꝛ vlterius referibilẽ i deũ: nã popul⁹ israhelitic⁹ dilexit deũ ꝓpter liberationẽ a fruitute egyptiaca: diligẽdo illã liberationẽ ꝓpter deũ vltimate. exẽplũ aliud ponit Alexãder halẽsis collatione. vi. ar. ij: de illo qui actũ bonũ facit ꝓpter beatitudinẽ minus principaliꝛ. Et illud colorať p beatum Ambrosiũ sup illud dictum Luce. xv. quanti mercẽnarij in domo p̃ris mei abundãt panib⁹: Dicit multi boni mercẽnarij spe eterne boꝛ deo seruiũt. Actus spei s̃m multos est quo diligiť deus mihi: vel diligo deũ ꝓpter me. modo actus spei non est pctm̃. Sed an iste actꝰ sit vsus an fruitio est difficultas solũ de termino. Ad hã dicit esse vsum dei. ꝛ sic aliqs vsus dei cõcediť licit⁹. Grego. hoc ipugnat hz inefficaciter. Ad pz: qz si ꝓcludat ꝫ eũ cõcludat ẽt ꝫ Alexãdrũ: doctoꝛẽ subtilem: ꝛ multos alios de spe. Aliq̃ negãt illũ actũ esse vsum dei: de rõne vsus dicũt esse q diligať aliqđ ꝓpter aliud magis dilectũ principaliꝛ. sic doctoꝛ subtilis tenet cũ quo Adã in s̃ita cõueniť: licet in solo termino differãt. ꝛ sic sentẽtialiť/cõterrane⁹ me⁹ ꝛ Adã/ cõueniũt: q ille actꝰ est bon⁹ q̃ tũ ꝓbare esse malũ elaboraꝛ (hz icassum) Grego. ꝓp̃ tñ fecit ad redẽptionẽ ꝛ ad incarnationẽ filij quãtũ fili⁹ q̃ fuit incarnat⁹: ꝛ ꝓpterea fili⁹ nõ est magis diligẽdus q̃ pr̃ vel spũsanctus. sicut exemplificari solet: si duo suffragenť sorti ad induẽdã vesťe: ꝛ sortes tã tũ facit quãtũ aliqs illoꝛ: iã solus sortes ẽ vesťit⁹ illa veste ꝛ nõ alij duo: nihilo tñ min⁹ duo tãtũdẽ faciũt quãtũ sortes. ¶ Cõtra quartã cõclusionez arguiť sic. nõ licet vti odio dei. Ad pz: qz odiũ dei licite ẽ relatũ in deũ. q odiũ dei licite est: capiam⁹ relatũ noialiter vt nõ ampliet. ꝓs ẽ falsum. ergo ꝛ añs. ꝓbo ꝓñam. odiũ dei est relatũ in deuz. ergo odiũ dei est. ergo eodẽ vtrobiq̃ addito adhuc valebit ꝓña: ergo ꝓ additionẽ istꝰ termini licite/ꝓña est bona. odiũ dei est licite relatũ. ergo odiũ dei licite est ¶ Sed rñdeť p additionẽ eiusdẽ termini ꝓña non valet. exemplũ in simili. deus creat. ergo de⁹ est. hec ꝓña est bona. hz ista ꝓña non valet: de⁹ cõtingenter creat. ergo de⁹ cõtingẽter est. ¶ Circa istud dubitaťur si quis diligat filiũ ꝓpter patrem an vtať filio. Et pz ꝙ sic: qz diligit filiũ ꝓpter aliã rem scilicet ꝓpter patrẽ. ¶ Rñdetur q non est vsus. ad hoc eim̃ vt sit vsus oportet q diligať aliquid ꝓpter aliud: modo pater nõ est aliud a filio.
Neutrũ genus est genus essentie: nõ sufficit alietas in ps̃onis nisi quis velit cõtendere de termino contra vsum loquẽtium ¶ Secundo dubitaťur: an deus sit obiectũ fruitionis. Et mouet dubitatio: qz ex dictis apparet q sic. Oppositũ tenet quidaz in hac distinctione. Et primo sic arguit. nullus amoꝛ ꝙcupiscẽtie ferť imediate sup rem: hz sup habitionẽ rei: seu sup actum qno res ipsa habeť: ꝛ est vsus eius. hz fruitio est amoꝛ cõcupiscentie. igitur nõ ferť imediate sup rem: nã vinuz nõ est obiectũ cõcupiscentie: hz actus gustandi. ide o meli⁹ dr̃ qs desiderare gustare vinũ q̃ ipm̃ vinũ. Fruitio beatifica ẽ delectatio de dei habitiõe: seu de deo inq̃ntũ est habit⁹ ꝓ visionẽ. ¶ Rñdeť q delectatio beatifica nõ est de habitione: vel de actu quo de⁹ habeť: hz de ipso deo habito tanq̃ de obiecto delectãte. sed si habeať aliqua delectatio de illo actu (qđ est possibile) nõ est beatifica. ¶ Scđo arguit. fruitio succedit desiderio respectu eiusdẽ obiecti: hz desideriũ ẽ respectu habitiõis diuie: nõ respectu dei absolute: qm̃ nõ desideram⁹ ipm̃ hz hr̃e vel videre ipsum. ¶ Et p̃firmať. cũ fruitio sit delectatio obiectum eius est aliqua perfectio nostra ꝓiungens quenies cũ ꝓueniẽti. nã ex tali delectatione aut conuictione causaťur delectatio: sed deus nõ est perfectio nobis inherẽs: aut sic ꝓiungens. igitur non est obiectum fruitiõis. ¶ Ad s̃m dicitur q fruitio patrie potius succedit fruitioni vie. ꝛ ad minoꝛẽ dicť q respectu dei est etiã desideriũ vie ꝛ nõ soluz respectu visionis eius. ¶ Ad cõfirmationẽ negať a multis q delectatio sit fruitio. ꝛ sic nego q habet obiectum. sed illo dato negať maioꝛ: ꝛ ad probationem dr̃ q q̃uis delectatio causeť ex ꝓiunctione: ꝓiunctio formalis sine actus ꝓiungens nõ est obiectũ talis dilectiõis. Nec sequiť deus nõ delectat nisi habitus. ergo habitio est causa delectationis. Sicut in simili non sequitur: nihil amaťur nisi cognitũ: ꝛ tñ talis cognitio nõ amatur.
¶ Arguit vlter⁹ sic. ois amoꝛ habet ꝓ obiecto aliqđ cõplexũ ꝛc. Sed in hoc nõ est apparentia. non tñ nego quin nõnunq̃ aliquid est obiectũ fruitionis licite quo frui nõ liceat. pz. qz diligun⁹ sortẽ ꝓpter deũ eodẽ actu: iam sortes est partiale obiectũ fruitionis.
¶ Dubitatur tertio. an hõ potest diligere deũ super oĩa ex puris naturalibus? ¶ Solutio hui⁹ dubitationis dependet ex vno qđ tangemus in scđo/ an requiratur auxiliũ speciale ad bene agendũ: ꝛ hacten⁹ opinatus sum illã materiã cẽ ꝓblematicã. Sed tenẽdo alterã partiũ dr̃ q sic. Ex puris naturalib⁹ voco sine gratia infusa: ꝛ sine auxilio speciali dei. ꝓbaťur. nã ex puris naturalibus possum⁹ diligere sortẽ sup oĩa sicut Miobe fingitur dilexisse filios suos. q̃ possim⁹ diligere deũ super oĩa. ¶ Et p̃firmať possum diligere deum plusq̃ sortem: plusq̃ platonem ꝛ sic de qualibet alia re. igitur. ¶ Preterea volo deũ summũ bonum/esse oĩpotẽtẽ/esse oĩscientẽ: cẽ summã iustitiã: ꝛ hoc est diligere deũ super omnia. Hic est sermo de dilectione quo ad substantiã actus: nõ q merear per illam dilectionẽ: qz sine gratia nõ est meritũ: ꝓme ad corinthios. xiij. Si linguis hoim loquar ꝛ angelorũ: charitatem aũt nõ habeã: factꝰ sum velut es sonans aut symbalum tinniens. ¶ Pdonẽdo auxiliũ speciale dei ad actum moraliter bonũ (qđ est etiam probabile aliquibus) opposito modo respondetur: dicendo q consequentia est nulla: possum diligere sortem super omnia. ergo deum. quia facilius est habere malũ q̃ bonum. ¶ Quarto dubitatur. an sortes licite diligat deum super omnia? Et dubitationis ratio est. qz vulgariter dicitur q sic. ¶ In oppositum arguiť: sortes diligit deum plusq̃ omnia ergo plusq̃ hec entia (posita constantia) demonstrando deum ꝛ totũ mũdum. plus ꝛ super in proposito cõuertuntur. ¶ Respondetur sortes licite diligit deum super quodlibet ens aliud a deo: ꝛ quolibet alio vtitur actu vel habitu volendo vel nolendo propter deum.

¶ Distinctionis prime questio sexta.

Sexto queritur de causa dilectionis ꝛ delectationis? ꝛ quõ inter se habẽt? ¶ Circa hoc respõdeť bimas ponẽdo ꝛclusiones. Prio⁹ est obiectũ dilectiõis in rõne obiecti nõ est immediata causa ꝓductiua dilectionis. ꝓbatur. interdũ diligimus nõ existẽs: modo nihil non existens facit ad ꝓductionem dilectionis. añs est certũ. hoc pz per Cõmentatoꝛẽ duodecimo metaphysice commento. xxxv. vbi vult q forma balnei in anima existens est agens desiderium et motum: sed tale balneum extra aiam est finis mot⁹.
¶ Cõtra istam ꝛclusionem arguitur sic, si obiectum nõ sit causa effectiua particularis volitiõis: sequitur q volitio nõ caperet distinctionẽ formalem ex obiectis: ꝛ tũc cũ habitus generãtur ex actibus naturaliter habitus diuersoꝝ obiectoꝝ nõ essent diuersi formaliter: qđ est falsum. ¶ Et cõfirmaťur: tũc nec actus nec habitus vnius obiecti esset perfectior q̃ actus vel habitus alterius: ꝛ sic nõ erit maioꝛ beatitudo in deo q̃ in vna musca. ¶ Ad primũ dicit distinguẽdo: q volitiones nõ capiant distinctionem formalem ex obiectis: vel q nõ causentur ab obiectis imediate: et sic cõcedo. vel q obiectoꝝ specie distinctoꝝ nõ habeãtur volitiões distincte: ꝛ sic nego. Si deus suppleret causalitatẽ effectiuã duaꝝ noticiaꝝ puta hois ꝛ equi palã est q ille due notitie sunt inequiualẽter ꝛfecte: sed tñ neutra causatur ab hoie vel ab equo. Jn proposito volũtas et notitia causant actum volũtatis.
¶ Ad cõfirmationẽ negať assumptũ: cũ eim̃ vn⁹ act⁹ vel habitus tendit in perfectius obiectũ q̃ alius ille est perfectioꝛ vt iam dictũ est de duabus noticiis hominis ꝛ equi: quarũ vtraq̃ causatur a deo. ¶ Scđa ꝓclusio ꝓbabilis (quã tenet Aurcolus) ois delectatio est actꝰ volũtatis. ꝓbatur cõclusio. qz nisi sic: aliquis posset esse btus per fruitionẽ ꝛ visionẽ clarã dei nullo modo delectãdo. hoc videť esse incõueniẽs. ergo fruitio beatifica est delectatio. ꝓña patz vtrobiq̃. qcũqꝫ eim̃ sint due res realiter distincte: quaꝝ nulla est pars alterius nec altera est deus quãcũqꝫ illarum rez de⁹ põt cõseruare alia destructa: sed per te delectatio distinguiť a fruitione realiter. igiť. ũno sic aliquis potest esse miser: ꝛ puniri pena sensus quantũlibet magna cũ fruitiõe beatifica. ¶ Jstud nõ cõcludit. Ad hoc eim̃ diceret aduersarius q summa tristitia de potentia dei absoluta põt stare cũ fruitione dei clare visi: sed nõ erit beatifica: excludit eim̃ oẽ disconueniẽs: bñ aũt erit fruitio eiusdẽ speciei entitatiue cũ fruitione beatifica: vel ꝓcedendo q aliqua beatitas tristitiam de potẽtia dei ꝓpatiatur. ¶ Secũdo arguitur. si fruitio ꝛ delectatio distinguerẽtur: ergo cui daret⁹ optio eligere fruitionẽ aut summã delectationem: delectatio foret eligibilioꝛ fruitiõe beatifica. sed hoc est inconueniens: ergo nõ distinguitur ab ea.
¶ Jtẽ Aug. xiij. de ciuitate dei capitulo. vij. dicit q amoꝛ fruens est letitia. ꝛ primo de trinitate capit. x. plenũ gaudiũ est frui diuinitate. ꝛ ꝓmo ethicoꝝ dicit Aristo. q delectatio pficit operationẽ. ergo est finis ad quẽ fiũt operatiões. ¶ Ad scđm negať. q delectatio esset eligibilioꝛ dilectiõe beatifica. btus aũt August. vult dicere q amoꝛ frues causat leticiã. plenum gaudiũ est frui trinitate: fruitio trinitatis causat plenum gaudiũ. ¶ Ad philosophũ ꝓcediť q delectatio perficit operationẽ: ꝛ est finis quo btitudinis forma lis: hoc est vltimũ sequens in illa. Deus aũt est finis gratia cuius. ¶ Tertio arguiť a quodã doctoꝛe. ois opatio volũtatis est dilectio vel odium: sed nulla delectatio est odiũ. ergo omnis delectatio ẽ electio. ꝓña ptz qz omnis delectatio est actus volũtatis s̃m Augustinum. xiij. de ciuitate capitulis. v. et. vi. delectatio ꝛ tristitia motus voluntatis. Prima pars añtis ꝓbaťur: qa omnis actus volũtatis est nolle vel velle.
¶ Scđo ad idem sic. ois ꝓplacentia est dilectio: delectatio est cõplacentia. igitur. adducit multas alias auctoritates quibus vnũ verbum sufficit. ¶ Ad primum concedo maioꝛem. ꝛ ad minoꝛem nulla delectatio est odiũ illz est falsa. sed do ei illam. ꝛ consequentia est nulla. beatus Augustinus vocat delectationẽ ꝛ tristitiã motus volũtatis. i. passiones que sequunť

Durãdus.

Gregoriꝰ.

ad actum voluntatis. ¶Ad aliud:capiēdo cōplacē-
tiā pro delectatione maiꝰ negarē ab alijs. ¶Ad
auctoritates dicerēt actus volūtatis esse delectatio
nes p causalitatem: ꝛ non per idēptitatem. Sꝫ dicit
doctor hoc nō posse stare cū August.xiij.de ciuitate
dei cap.v. vbi sic ait:q̄d est cupiditas ꝛ letitia nisi vo
luntas in eoꝝ cōsensionē que volumus? Et quid me
tus atq; tristicia nisi volūtas in dissensione ab his q̄
nolumus? sed cū consentimus appetendo ea que vo
lumus/cupiditas est:cū aūt cōsentimus fruendo his
que volumus/leticia vocaf:ꝓstat inquit q̄ cupiditas
est amoꝛ inhians: illa aūt nō est causalis: sed idēptica: ḡ nec alia. ¶Dicerēt aduersarij forte q̄ dictio (si
cut)nō dicit frequēter oīmodā similitudinē sm aucto
res. ¶Quarto arguif.oē q̄ō est in aia scōo ethicoꝝ
est potētia/actus/vel habitus:delectatio et tristitia
nō sunt habitus nec potētia,ḡ sunt actus. ¶Et cō-
firmaf querēdo obiecta istaꝝ passionū. Sed dicerēt
passiōes nō debere habere obiecta: vel si habeat:ha
bent eadē cū actu volūtatis. ¶Rursus oīa possunt
saluari nō ponēdo istas passiones realiter distinctas
ab actibꝰ volūtatis ꝛ intellectꝰ.sed res nō sunt mul
tiplicāde gratis.ḡ incassuꝫ ponūf passiōes distincte
ab actibꝰ voluntatis. ¶Sed ꝓtra istam ꝓclusionem
arguitur.demon maxime diligit se:ꝛ tñ non gaudet.
ergo aliqua dilectio non est delectatio:añs ptz. xiij.
de ciuitate dei capi.vltimo. fecerunt duas ciuitates
duo amores ꝛc. ¶Dicit iste doctoꝛ non omnis dilec
tio est delectatio:sed bene contra. Sed nihil dicit q̄
dilectio est delectatio ꝛ que non caligiose illud per-
transit. ¶Refellam argumentū in aduersarios querē-
do ab eis cū dilectio scōm eos causet delectationem
quare illa dilectio non causat gaudiū in demone? re-
spondebunt actus actiuoꝝ iunt in patiente bene di-
spositō:scōo de anima,mō aūt habet alia tristitiā op
positam:sed excellens tristitia coꝛrūpit oēm delecta
tionē.vij. ethicoꝝm ꝛ hec re.ponsio nobis sufficiet.
¶Secūdo arguitur. oīs volitio vel nolitio est in po
testate nostra scōm Augustinū primo retractationū
capitulo nono. nihil est tam in potestate voluntatis
immediate q̄ ipsa voluntas.aliqua delectatio nō est
in potestate nostra.ergo aliqua delectatio nō est vo-
litio vel nolitio. ꝓña est in bꝫoco:ꝛ premisse videtur
aperte. ¶Itē.x.ethicoꝝ cap.iij.delectatio perficit
operationē nō vt habitus qui inest:sed sicut superue
niens quidam finis sicut in iuuenibus pulchritudo.
¶Ad primū nego maiorē. alique sunt volitiones et
nolitiones naturaliter causabiles ex apprehensioni-
bus primis:ꝛ hoc alibi patebit de motiꝰ primo pri-
mis. Si alicui esset prohibitū mouere manus vl̄ sup-
cilium:ꝛ inopinate caderet grauis petra a tecto non
est sitū in facultate viri quin supcilia claudat vel ma
nus apponat ad caput ante ꝓpletam deliberationē.
sicut aliquis actus volūtatis est in potestate nostra:
aliquis vero non: sic aliqua tristitia ꝛ aliqua delecta
tio in potestate nostra:aliqua vero non. Mā ꝺz nolo
pctā preterita fuisse ꝓpter deū: illud nolle est trista-
tia spōtanee causata. ¶Ad aliud:quis habet cōpla
centiā reflexam super operationem eius: ꝛ illa pficit
¶Tertio arguif sic.possibile est augeri dilectionem
in aliquo respectu alicuius obiecti:ꝛ delectationē di
minui respectu eiusdē obiecti. igitur non sunt eadem
res realiter. Añs probatur posito q̄ ratio recta ali-
cuius beati aut iusti viatoris dictet sibi q̄ actus dili-
gendi deū sit intendēdus pro aliquo tpe:ꝛ eliciat ta-
lem dilectionē intēsius q̄ prius: ꝛ ponatur cū hoc q̄
deus reuelet ipsi q̄ ipe dānabif cras. Isto posito cer
tum est q̄ delectatio postea minuetur:ꝛ dilectio intē
ditur respectu eiusdem obiecti. ¶Et ꝓfirmaf.si ali-
qua dilectio esset delectatio in volūtate viatoris illa
maxime esset charitatiua dilectio qua voluntas via-
toris fruitur deo per fidē: q; sperat ꝓsequi illū. ꝓstat
aūt q̄ talis est delectabilis: ꝛ si aliqua esset delecta-
tio illa esset. Sed hec nō est:ꝓmo q̄a stante actu fru-
endi vt prius pono q̄ deus reuelet sibi suā dānatio-
nem ita q̄ assentiat huic:ego dānabor.hoc posito cō
stat q̄ talis nō delectaf.igif.nō est delectatio vt prꝰ
tñ est eadē fruitio vt prius.igitur illa fruitio non fuit
delectatio. ¶Ad tertiū respōdet quidā doctoꝛ dicē
do q̄ argumentū nō ꝓbat aliquā delectationē non
esse dilectionē:bene aūt ꝓtra. Sed dato casu dicit q̄
nō minuef delectatio:sed simul augebif cū dilectiōe.
¶Ad confirmationē dicit ꝓñam nō valere: non se-
quitur:talis dilectio est delectabilis.igif est delecta-
tio. ¶Scōo dicit facta tali reuelatione:ꝛ accedente
assensu desinit spes illa qua sperabat se deū habitu-
rū:ꝛ ꝺa spes cā erat dilectiōis talis gaudiose cessa-
uit delectatio: ꝛ dilectio illa fruitiua q̄ si adhuc dili-
git noua dilectione diliget:ꝛ alterius rōnis a priore
erit. Istud nō sufficit.q; stat q̄ ille actus ꝓinuctur ꝛ
augeatur:ꝛ tñ nō sit delectatio talis. ¶Propterea
ad oīa ista melius est dicere q̄ oīs delectatio est actꝰ
volūtatis.similiter ꝛ tristitia. sed iste terminus dele-
ctatio est dictio connotatiua supponēs ꝓ actu volū-
tatis connotando q̄ voluntas circa obiectū letetur.
modo ꝓpter indispositionē subiecti letitiam non ha
bet.sicut scōm eos qui dicunt:q̄ delectatio ꝛ tristitia
sunt passiones naturaliter sequētes velle vel nolle.
sed nō oē velle causat delectationē : nec oē nolle tri-
stitiā.nolle pctōꝝ in beatis nō causat tristitiā ꝓpter
excellēs gaudiū:licet sint de diuersis obiectis . Hoc
ptz septimo ethicoꝝ:excellēs delectatio nullā ꝓpa-
titur tristitiā circa nullū obiectū. Sed sicut isti dicunt
q̄ talis passio q̄ est delectatio letificat passum:ꝛ ipm
bene disponit:tristitia ꝓstringit coꝛ ꝛ indisponit sub-
iectum secūdum illud ꝓuer.septimodecimo:spiritus
tristis exiccat ossa.sic dicetur ista qualitas q̄ est voli
tio non semper est delectatio. ¶Cōtra istud arguif.
ex isto sequitur q̄ vna ꝛ eadem res prꝰ erat delecta-
tio:ꝛ postea nō delectatio : eodem modo de tristitia.
patet in casu tertij argumenti ꝛ eius confirmatiōis.
Sed hoc est incōueniens. caloꝛ enim mere naturali-
ter calefacit:siliter cognitio actualis vitalif ꝛ actua
liter immutat potentiā. ergo delectatio vel quelibet
qualitas eiusdem speciei secum eodem modo dispo-
nit subiectū: quia ex natura qualitatis est disponere
vel indisponere subiectum. ¶Respondef ꝓcedendo
sequelā:sicut scōm aduersarios dabuntur duo actus
voluntatis in duabus voluntatibus eiusdem speciei
specialissime ꝛ vnus causabit gaudium tanq̄ suū ef
fectum:alius vero nō.nō est naturale huic qualitati
disponere vel indisponere subiectum:sed quādo talī-
ter se habet:sicut dicerent ipsi in tali passo ꝓducerēt
suū effectū:immo gaudiū ꝛ tristitiā in equali gradu:
vel saltem taliter applicata q̄ actiuitas vniꝰ nō exu
perat resistentiā alteriꝰ nec ꝓtra:nec coꝛ dilatāt: nec
ipsuꝫ restringūt. Analogie in alijs materijs possunt
dari:motus esū localis est calefactiuꝰ ꝛ ꝓductiuꝰ
frigoris in hoc subiecto ipedit : ꝛ tñ motꝰ localis est
ipm mobile:q̄ō absolute ꝓsideratum a motu non cale
facit.similiter similitudo ꝛ albedo coincidunt tenen-
do relationē idemptificatā cuꝫ re relata: ꝛ tñ crebro

Gregoꝛ.

albedo que est similitudo intendif:ꝛ remittif simílitu
do scōm multos.ꝓtrarietas non est a tota specie. ali
qua accidētia sunt essentialiter talia: vt caloꝛ frigus.
notitia nō est essentialiter notitia. varia accidētia va
rium modū causandi habent: ꝛ ꝓpterea ꝓcedo q̄ de
lectatio intēdetur:ꝛ intendef hec dilectio:sed remit-
titur hec delectatio vt probiꝫ demōstrādo cādē qua-
litatem per idem ꝓnomē in casu argumēti. si sortes
nunc diligat deū vt quattuoꝛ qui sperat habere bea-
titudinē:eius dilectio est gaudiū:si precipiaf ei q̄ au
geat dilectionē:ꝛ cū hoc ei reueletur reuelatione ite-
rioꝛi q̄ dānabif:cooperef tñ deꝰ specialiter actui vo-
luntatis vt intendaf:tūc augebitur dilectio:ꝛ remit-
tetur delectatio Sed ꝓtra hoc arguif.in ipso nō ge-
nerabitur tristicia: ergo subiectū nō erit indispositū:
semper aūt maiꝰ dilectio maiorē delectationē caus-
sabit/passo vnifoꝛmiter se habēte. ¶Pro solutione
argumenti supponatur modus generādi tristicie vel
delectatiōis.hoc aūt pōt esse interdū q̄ aliqua cogni
tio obiecti discōueniētis statim sine medio ꝓducit in
voluntatē nolle:ꝛ illud est tristicia:nonnunq̄ est ap-
prehensio alicuius obiecti conueniētis : ꝛ illa appre-
hensio ꝓtinus producit vnum velle q̄ō est gaudiū.
¶Et istud patet per commētatorē duodecimo me-
taphysice cōmento. xxxix. delectatio sequitur appre
hensionem sicut vmbra corꝑ. ¶Duplex est delecta
tio:quedā em carnalis seu sensitiua q̄ns operationē
sensitiue virtutis interioris vel exterioris:qua attin-
gitur obiectū potentie cōueniens: ꝛ huic delectatio-
ni doloꝛ sensitiuus opponif.Alia est delectatio intel
lectiua seu spiritualis ꝛ est delectatio q̄ns operatio-
nem intellectiuā. ¶Ad argumentū negaf q̄ hic cui
facta est reuelatio de sua eterna dānatione nō trista
bif:sed si pacat' ī se maneat tūc fateoꝛ q̄ ad augmē
tum dilectiōis sugebif delectatio: ꝛ si dilectio nō est
per se delectatio: oportet q̄ remoueatur impedimē-
ta.cui quadrat dictū Aristotelis.ij.ethicoꝝ inquien-
tis signū acquisiti habitus est posse delectari:tūc nō
est impedimentū in oppositū. ¶Quarto arguif se-
cundū philosophū quinto metaphysicoꝝ: omne triste
est inuoluntariū. ¶Preterea ponaf q̄ aliquis ex co
gitatione alicuius illecebre delectef: nō tñ velit illaꝫ
sicut ponit August.xij. de trinitate cap.xv. ꝛ postea
velit illam ꝛ amet:tunc si iste amoꝛ sit illa delectatio
que prius fuit:sequif q̄ aliquis primo nō peccat moꝛ
taliter ꝛ postea peccat absq; mutatione alicuius in
ipso. ¶Ad quartū dicif q̄ ratio tantū est contra ar-
guētes sicut ꝓtra cōclusionē prefatam: peccatoꝛ sua
sponte causat in se tristitiā de peccatis: ꝛ vult tristi-
tiam: vult nolle ꝓductiuū illiꝰ tristitie. Sed dicis nō
sequif.nolitio producit tristitiam: peccatoꝛ vult cau
sam.ergo vult effectū. ¶Fateoꝛ q̄.nō sequitur.stat
enim q̄ nolit illum effectū sicut ꝛ causam.sed tunc di-
co in illo inuolūtaria est tristitia: nō vellet q̄ suꝰ actꝰ
esset tristitia:etiaꝫ est aliqua tristitia naturalis. si q̄s
sit combustus in igne nō pōt naturaliter nō doleꝛe:
ꝛ per ꝓns odit:ꝛ nō vult illā ꝓbustionē: q̄uis actu li-
bero possit nō nolle. ¶Ad scōm admittatur casus
q̄ erit noua delectatio sicut actus est nouus: ꝛ petīn
mortale.antea erat actus nō deliberatus:nec cōsen
sus spontaneus:immo si ponerenf tristitia ꝛ gaudiū
passiones distincte ab actibꝰ voluntatis(sicut nō im-
probabile est)aliqua talis passio sequif apprehensio
nem discōueniētis:ꝛ gaudiū apprehensionē cōueniē
tis.tñ iste possunt sequi actum volūtatis interdum.
¶Sed de ista tristitia ꝛ gaudio forte argumētabe-

ris.si quis de nouo apprehēdat patrē esse mortuum
cuiꝰ vitā summe diligit vehementer tristaf: si postea
apprehēdat tāta apphrehēsione sicut a principio nō
tantū tristatur sicut antea vt experientia docet. ¶Re
spōdetur istud tāgit oēm modū dicēdi:ꝛ plus appa-
rētie habet ꝓtra aduersarios qui dicūt q̄ tristitia cau
saf ex nolle.aliquis habet nolle ita intēsuꝫ circa moꝛ-
tem patris in fine septēnij sicut a principio: ꝛ nolle p
eos generat tristiciā.quare equale nolle non generat
equalem tristiciā queratur ab eis? ¶Respondetur
homo a principio apprehendit mortem patris tanq̄
multū discōuenientē:ꝛ generatur tristicia:que suc-
cessu tēporis digentur:postea licet apprehēdat moꝛ-
tem patris tanq̄ discōuenientem forte nō ita intēse
apprehēdit.vel est magis instructus vt equanimiter
ferat: et sic non tñ tristatur. etiam subitus aducntꝰ
infoꝛtunij plus tristitie generat q̄s si successiue aduē-
tauerit:ꝛ id cause est hō non pōt se munire ab extrin
seco ad contrauenicndū cause productiue tristitie si-
cut in magno tempoꝛis curriculo. ꝓpterea diabolus
contra iob subito premisit nuncios ad significandū
ipsi iob omne malum qō aduenerat circa bona fortu
ne/ꝛ liberos/ne se vallaret per media ꝓductiua pa-
tētie vel resistiua impatētie.experimur esū si despe
reꝝ ab aliquibꝰ de morte amici a lōgo tpe nō tñ tri-
staꝫ in sua morte sicut si id repente eueniret. doloꝛ
sensitiuus ꝛ intellectiuus possunt interdū ꝛcurrere:
interdū vero nō. Sed dicis deus ꝛ beati oduint pec-
cata:ꝛ tñ nō tristātur. igitur. De ꝺco ꝛ odio in crea-
to nō loquimur:de beatis dictū est:non sunt capaces
tristitie in potentia propinqua ꝓpter delectationē.

¶Distinctionis prime questio septima.

Septimo circa hanc distinctionem. Que
ritur an aliquis pōt diligere vel cogno-
scere vnā personā alia nō cognita vel di
lecta: ¶Respōdetur per conclusiones
sequentes. ¶Prima est.aliquis potest
diligere patrē nō diligēdo filiū. Similiter aliquis po
test habere notitiam patris nō habendo notitiam fi-
lij. ¶Secūda conclusio. nemo potest diligere patrē
quin filium diligat. ¶Tertio conclusio. Et si cultus
personarum in diuinis esset separabilis: nemo tamē
licite vnā personam colit alia seclusa. ¶Probatur
prima conclusio.aliquis potest habere actum volun
tatis circa patrem:ꝛ ad conceptum patris termina-
tum non habendo actum terminatū ad personā filij
scōm conceptum filij.igitur. de notitia idem ptz. per
istam concipio patrē denotatur q̄ ego habeo notitiā
patris cui subordinatur iste terminus pater ꝓ regu-
lam cōmunem appellationum: termini importantes
actum interioꝛē anime siue intellectus siue voluntā-
tis faciunt terminos sequentes appellare propriam
rationem.propterea hanc consequētiā negat Aristo
teles:cognosco choiscū:choiscus est veniens:ergo
cognosco venientē. si nō staret in appellatiōe rōnis
ꝓña esset syllogisinus expositoꝛius. ¶Secūa ꝓclusio
ꝓbatur.da oppositū ponēdo inesse q̄ aliquis diligat
patrem:filium non diligendo (loquimur de patre in
diuinis).et sit sortes.bene sequitur: sortes diligit pa
trem:ergo patrem diligit:a termino appellāte suam
ꝓpriam rōnem ad ipsum nō appellantē:a ꝓpositio-
ne habēte pauciores causas veritatis ad ꝓpositio-
nem habentem plures. Et tunc sic.hunc patrem dili
git:et hic pater est essentia diuina:ergo hāc essentiā
diuinam diligit. Et vltra hanc essentia diuinam dili-
git:hec essentia diuina est filius: ergo filiū diligit. Et

eodē modo expositorie potest probari q si essentiam diligit:filium diligit:z quālibet personā in diuinis diligit. ¶Et confirmatur ex ppa Christi ioannis.xiiij. q nō est possibile vnam psonā cognoscere/quin alia cognoscat. dixit eī christ⁹ ad apl̄os. Si cognouissetis me:z patrem meū vtiq; cognouissetis. Replicuit philippus. dīe ostē de nobis patrem:z sufficit nobis. Cui christus. tanto tempore vobiscum sum:z non cognouistis me? philippe qui videt me:videt z patrem. quomodo tu dicis ostende nobis patrem? non credis quia ego in patre:z pater in me est? christus pbauit suam conditionalem:si quis cognoscit filium patrem cognoscit per idēptitatē essentie z circūincessionē in personis diuinis. Preterea non debemus concedere de duabus rebus idēptificatis realiter ptradicto rie oppositis: vel illa que in lumine naturali homo reputaret cōtradictoria nisi ad hoc sit auctoritas diuina: vel determinatio matris ecclesie que ab eadē regitur. Sed responsio christi est in oppositū vt nuperrime dictū est. ppterea hic nō debemus currere ad hoc q vna premissaꝝ equiualeat vni de omni: vel ad peculiares modos sȳllogizandi in diuinis. ¶Quarto arguit. opera trinitatis sunt indiuisa ad extra: ergo vna nō potest cōcurrere ad notitiam vel ad dilectionem quin alia cōcurrat:z per ppās nec ad terminationem notitie vel dilectionis. ¶Quinto arguit auctoritate augustini. vij. de trinitate cap. vltimo pe finem. z primo de trinitate cap. viij. Vbi sic dicit. siue audiamus ostende nobis filiū:siue ostēde nobis patrem:tantūdē valet:quia neuter sine altero potest ostēdi. Subiungit rōnem quā tetigerat christ⁹. Vnū quippe sunt. Et cū est sermo de pditionalibus z pse quēt⁹:nō solū loquēdū est de facto: sed etiā de possibili. ¶Tertia pclusio ptz septimo de trinitate capi. vlti. ca. equalis est perfectio in oībus psonis diuinis:z equalis cultus tribuendus. ¶Cōtra primam pclusionē arguit sic. bene sequitur sortes habet conceptum patris:sed ille representat filiū. ergo. ¶Respondetur per ppositiones. Prima est. aliqs patris pceptū pōt habere nō pcipiendo filiū:ptz de sophronisco patre socratis de quo habeā pceptū singularē. tunc sic:hūc pcipio nō pcipiendo filiū:nec hūc socratem pcipiēdo. ergo patris habeo pceptū sine filij cōceptu. Vel sic z lucidius: huius rei habeo pceptū sine filij pceptu:hec res est pater. igitur. ¶Scōa propositio. nō potest haberi pceptus patris filio nō cōcepto. pbaf: q3 pceptus patris est relatiuus a conceptu quolibet absoluto distinctus de materiali pro pīe supponēs in pnotato significās filiū. Sz dices nihil significat filiū nisi filius: saltē filiū includit in suo pceptu. Sed forte dices ptra dicta:hec ppa est bona pater cognoscit:ergo cognoscitur pater. Et illud cōsequēs infert filij pceptū esse in intellectu. g primum afis idē infert. Quicquid ēī sequit ad ppās bone cōsequētie sequit ad afis. de scōa ppa iam ptz ex dictis Et probo primā:afis illius ppie nō potest esse verum cōsequēte existente falso fm significationem terminorū scōm quā termini capiunt. ptz in mentali. si mētalis huius vocalis sit vera opz q⁹ pceptus relatiu⁹ patris ponat in mēte. Et tunc pceptus patris est in mēte. Et per ppās cōsequēs est vera. ¶Respōdet cō cedendo. q afis nō potest esse vera psequēte existente falso/retenta significatiōe terminorū. Sed pōt ita eē sicut significat per afis qñ nō erit ita in re sicut significat per ppās. vt si pceptus substātie fuerit in intellectu: iam ita est sicut significatur per afis: substātia omnem patrem significat z tñ tunc nō est ita sicut significat per ppās. ¶Cōtra scōam conclusionem arguitur sic. ista cōcedit pater nō est filius: sed hec nō potest saluari nisi pater posset cognosci pceptu proprio z distincto a pceptu filij: alioquin illa esset falsa Ti dicas q pater significat oēm sustātiam mundi: eo q in eius diffinitione ponitur substātia. Cōtra. tunc homo significaret oīa aialia: vel oēs substantias: eo q iste terminus substātia potest esse genus diffinies istum terminū hō. Forte dices (sicut dicendū est) pater (sicut dictū est) filiū significat: z per ppās concipit illo pcepto: sed nō supponit pro filio. Et ppterea illa est vera: pater non est filius cum est vna negatiua cuius extrema nō supponūt pro eadē persona. Sed contra: tunc spiritūsanctū significat. ¶Et cōfirmatur. pceptus persone z conceptus essentie distinguūtur. igitur vnus pōt haberi sine alio: quo facto: essentia diligetur sine persona: sicut cognoscet sine persona. ¶Ad primum sufficiēter dictū est inter arguendum ad vltimā replicā vsq; ad quā dz q pater spiritūsanctū significat: q3 essentiaz diuinā significat que est spūssanctus. sed nō supponit pro spūsancto in cōmuni locutione/sicut nec pro filio. ¶Ad cōfirmationem pceditur assumptum. Nec argumentū est mai⁹ q̄ de ly risibile z homo. Alius ēī est pcept⁹ risibilis: alius est pceptus hois. Et plerūq; concipitur homo quādo nō pcipit risibile. nō obstante q hō gōlibet risibile repīat: z q risibile hoiem significat. Sed hic si essentia pcipiatur: persona pcipitur. bene tamē cōcipitur persona sine pceptu essentie hoc pplexū conceptus persone nā est inferius ad hoc complexū conceptus essentie. ppter variā appellationē. ¶Sed dices: quō sunt varie orationes in ecclesia de patre filio z spūsancto: vt veni sancte spiritus. dīe iesu christe filij dei viui. dīe sancte pater oipotēs eterne de⁹. Et varij articuli: vt credo in deū patrē. Et in iesum christum filiū eius. Credo in spiritū sanctū: si vna persona nequit sine alia concipi vel diligi? ¶Respōdetur q hoc nō est ppterea q oratio ad vnā personam dirigatur: z ad aliam nō dirigat: vel q vna persona concipiat alia nō concepta. Sed vt innotescat hominibus distinctio personaꝝ. ¶Scdo arguitur. vna ps incarnatur alia nō incarnata: ergo vna pōt diligi alia non dilecta: vel cōcipi alia nō pcepta. ¶Rursus gentiles philosophi cognouerunt deū: z non cognouerunt personam nec trinitatē vt cōmuniter dicitur. igit. ¶Ad scām dicit q ppa est nulla: afis habemus ex fide: ppās vero nō. Sed rōnes fortes in oppositum ppātis z exiles rōnes. pro cōsequente. ¶Ad aliud dz: iudei trinitatē in personis diuinis cognouerunt: licet nō cognouerunt trinitatē vt facile pōt deduci. hūc deū cognouerūt: hic deus est vel fuit trinitas. g trinitatē cognouerūt sed nō cognouerūt deum sub noīe trinitatis. ¶Pōt fieri argumētū alioꝝ. pater prius origine q̄ gnat filiū est pfecte btūs z c. Sz huic argumēto nō opz respōdere: q3 filiꝰ fuit ab eterno beatus sicut z pater. Sed rationibus quas fecim⁹ contra doctorem subtilem possunt dari responsiones aliquales. ¶Ad primam potest dici q requiritur q vna premissarum equiualeat vni de omni sicut syllogizādo in alijs materijs. ¶Ad confirmationem que est maioris pōderis in toto negocio: doctor subtilis dicit q illud intelligitur de facto si hoc sufficiat valeat in nomine domini. ¶Ad tertiam negaret maiorem. sufficit enim q ex contentis in fide cum rationibus probabilibus concedatur conclusio de potentia dei absoluta: vbi nō est certitudo de oppositō. ¶Ad vltimum argumētum concedo q opera trinitatis ad extra sunt indiuisa. et licet vna persona terminet actum voluntatis vel intellectus: z non alia: non tamen plus causat q̄ alia. Et licet habebitur notitia intuitiua vnius persone: alia tamen ad illam cōcurrit: terminare autem non est agere. ¶Ad auctoritatem Augustini responderet sicut ad auctoritatē Christi. ¶Sed hic dubitatur: an dilectio dei sup omnia: potest esse peccatum. ¶Respondetur per propositiones. ¶Prima est. dilectio dei potest esse peccatum. probatur. posito casu q deus prohibeat dilectionem sui. sed hoc est preter legem. Sed an deus possit prohibere/relinquimus ad tertium. ¶Secunda propositio. possibile est de lege dei ordinata aliquam dilectionem dei esse peccatum. probatur propositio: quia eodem actu possum diligere deū z a veniale: ita q binarius ex deo z a veniali erit obiectum illius dilectionis. Et confirmatur: quia possum diligere peccatum propter deum vel ecōuerso. quia eodem actu possumus diligere medium z finem z medium propter finem. Sed ille actus est peccatum: igitur. ¶Preterea arguitur ad idem. possum habere conscientiam erroneā in intellectu dictantem q de⁹ non est diligendus. tunc diligendo deum contra nutū conscientie mee: z omne quod nō est ex fide/peccatum est. ad Romanos. xiiij. ¶Sed ad istam conclusionem dices: non inconuenit dilectionem dei esse peccatum vbi contrauenio conscientie: vel vbi peccatum cadit in ratione obiectuali. ¶Propterea argumento: pro tertia propositione. ponatur q sortes eliciat dilectionem dei ppter deum: postea eliciat actū voluntatis quo vult continuare illum actum ppter inanem gloriam: dicatur prior actus a. et secundus b. tunc sic. a. est malus: z habet precise deum dilectū propter se pro obiecto. igitur. probatio maioris. oīs actus imperatus ab actu elicito malo est malus: cōtinuatio dilectionis (que est actus continuatus) imputatur ab actu elicito malo. ergo eius continuatio est peccatum. z est dilectio dei propter se. igitur.

¶Distinctionis prime questio octaua.

Quaro z vltimo circa hanc distinctionem queritur. An voluntas sit causa libera respectu suorum actuum. ¶Pono conclusiones. ¶Prima est: voluntas est causa imediata respectu actuū elicitorum a se. ¶Secunda conclusio. voluntas potest cessare ab omni actu suo dum est in via. ¶Tertia conclusio. voluntas non potest cogi. ¶Prima conclusio probatur sic. huiusmodi actus sunt immediate in potestate voluntatis: igitur eorū voluntas est immediata causa productiua. antecedens est experētia. et primo libro Retractationū dicit beatus Augustinus: nihil tam in potestate volūtatis q̄ ipa voluntas est. consequentia patet: quia si aliqua alia causa sufficeret aut requireretur illa esset naturalis cognitio: vel aliquid aliud. Et sic actus voluntatis nō essent in potestate nostra. Preterea potētia que habet in potestate sua mouere alias vires mediante actu proprio tantum: magis habet in sua potestate actum proprium: sed voluntas est huiusmodi. igitur. minor patet: supposito q aliquis libere ambulet ad ecclesiam: tunc voluntas non est causa imediata illius ambulationis. sed causat eam mediāte suo actu volendi: ita q si volitio sit efficax pro presenti: et sit potentia motiua sufficiens: et organa apta et nullum obuiet impedimentum extrinsecum naturaliter protinus sequitur ambulatio: non⁹ Metaphysice: si tm passiue se haberet voluntas respectu suorum actuum: tunc nec mereretur nec demereretur. ¶Secunda conclusio probatur sic. voluntas est libera respectu suorum actuum vt nunc dictum est: z regina in regno anime: ergo potest elicere velle et nolle: z omnē actū secludere. Si cīī nō posset quēlibet actum elicitū seiungere non mereretur vel demereretur. ¶Sed dicunt quidam q volūtas de necessitate vult actum: licet cōtingenter hunc vel istū. Et potest dari analogia: de necessitate nigrum est coloratum si sit: tamen potest nō esse nigrum. potest non esse album. z sic de qualibet specie coloris. Sed contra. quādo homo dormit voluntas nullum actū habet: et tamen tūc voluntas est. ergo nulla est similitudo de mixto: vel de figura z specieb⁹ ei⁹. ¶Preterea si voluntas vigilando non potest quēlibet actū remouere: nulla esset pura omissio. cōsequens reprobatur in secundo: ergo z antecedens. consequentia est lucida. ¶Amplius est cōtra experientiam. z nō mererenur per istum actum: volo elicere. Sed forte dices: iste actus contingenter est: quia pars eius poterat non esse elicita. ¶Rursus solum sit vnus act⁹ in voluntate quem voluntas potest resecare per primum instans non esse eius. et in tota continuatione illius actus non est necesse alium elicere. Et frivolum est dicere q in primo instanti non esse illius actus necesse est alium elicere: cum est potentia libera. ¶Secundo principaliter probatur: libertas in actibus voluntatis alioquin nullus esset laudandus vel vituperandus. patet secundi Ethicorū capitulo quinto. et tertij Ethicorū secundo. Nemo imprecabit ceco a natura: sed magis miserebitur: imo tunc frustra essent consilia de futuris: si de necessitate talia eueniant. cōsequens est contra Aristotelem primi Peri hermenias cap. vltio. hac via non essent dā de leges. Non valet dicere percutimus bruta disciplinabilia vt addiscāt: vt canes vel vnum brutum in presentia alterius vt alteri incutiamus timorem: vt de cane in presentia leonis: pena talionis non infligeretur pro homicidio: nec mors pro alijs sceleribus. ¶Tertio agitur: approximatis duobus obiectis equalibus voluntas potest preacceptare vnum refutando aliud: immo oblatis maiori bono z minori bono potest acceptare minus/maius respūdo. ¶Itē sicut dicit beatus Augustinus. xij. de ciuitate dei capitulo. vi. si duo equaliter corpore z animo affecti videant eiusdem corporis pulchritudinem: vnus ad illicite fruendum mouetur alter voluntate pudica stabilis perseuerat: vtroq; actu equali tentatione pulsato vel non pulsato: suggestione diabolica vnus vincitur et nō alter. et huius non est causa nisi libera voluntas. igitur. ¶Sed dices: he rationes non cōcludunt: vt patet de innumeris experientijs brutorum. Si ponantur duo frusta carnis equalia equaliter distantia a cane/ad vnum accedit: z non ad aliud. Similiter canis nunc tarde incedit: nunc celeriter: nunc ex ista parte itineris: nunc ex alia. irundo in eodem aere nunc ascendit nunc descendit. Et in presentia baculi cattus non accedit ad cibum: quo remoto celeriter ad illum deuorandum progreditur: cum non amplius timore afficiatur: ergo si ex experētijs probes libertatem voluntatis in hominibus rationis capacibus: debebis pari ratione ex similibus admittere in brutis. ¶Si dicas id euenire a corporibus ce-

Limiton:

lestibus: ⁊ idem dices in homine. immo in eodē tempore duo catuli ludentes/et duo arietes in se impetum facturi currunt ad differentias oppositas positionum. Similiter due formice simul condunt grana in sitibus oppositis foraminis. ℔ō valet dicere vnū frustum carnis est melius obiectum potentie visue canis q̄ aliud: ponatur vnum frustum diametraliter coram vno oculo ⁊ aliud coram alio. ¶ Iste experiē tie brutorū nō impediunt. fortassis cū est inequalis apprehensio: et corpora celestia plus dominij habēt in brutis quoꝝ anime sunt pure extense/ q̄ in hominibus. Forte est impulsus prime cause ad hunc effectum: ⁊ non ad illum. si canis sit in centro panū circunferentialiter distantium non potest simul adire duo obiecta: ⁊ equalis est ratio vtriusq̄ adeundi. prima causa eū ad hūc effectum mouet: vel aliq̄d aliud extrinsecum vel intrinsecum potius ad hoc obiectū q̄ ad illud. ℣ autē deus interdum specialiter concurrat cum brutis hoc est vltra cōmunes leges: probatur. in resuscitatione bouis a Siluestro: ⁊ multorū brutorū: sed nō cōcurrit specialiter ad actus bonos in eis: qz eos nō habēt: nec habere possunt. Etiā nō apparet q̄ oblatis maiori bono ⁊ minori similiter applicatis q̄ relicto maiori posset adire min⁹. ¶ Item nullo prohibente si ponatur cibus bruto in vltimum famescenti non potest respuere: ⁊ potissimum secluso habitu timoris. oppositū experimur in nobis. ¶ Itē voluntas deliberatiua crebro prosequitur oppositū sensualitatis. ¶ Item ostensione oppositorum facta per rationem deliberatiuā ⁊ cōsiliatiuam fit electio voluntaria vnius oppositi cum respuitione voluntaria alterius. gentiles philosophi nunq̄ fecerūt dubium de brutis: licet istas experientias cognouerint: an aliquid libere poterant. ¶ Insuꝑ similiter cōstat q̄ nos sumus dñi nostrorum actuum: et non bruta. ¶ Tertia conclusio patet per Augustinum primo de libero arbitrio capitulo tertio. ℘robatur ratione: voluntas nō potest violentari: ergo non potest cogi. cōsequentia tenet ab equualentibus. ⁊ antecedens patet. ad omnem actum eius volūtas concurrit effective: ergo non violentatur. tenet cōsequentia: illud est violētum cuius principium est extra nō cōferēte vim passo. tertio Ethicorū primo. ¶ Contra primā conclusionem arguitur ex diffinitiōe potētie posite quinto Metaphysice. dicitur q̄ est principiū transmutandi aliud. igitur nec voluntas/nec aliq̄d aliud est principium agendi in se: imo tunc materia ⁊ efficiens coinciderent contra Aristotelem. ij. physicorum: cū voluntas suscipiat et agat suum velle. ¶ Ad hoc dicitur q̄ ℘hilosophus non diffinit vniuersaliter potentiam actiuam: sed eam que est transmutativa materie: vt dicit Cōmentator. ix. Metaphysice. commento secūdo: vbi de eadem materia loquitur. ¶ Ad illud secūdi physicorū dicitur q̄ materia ex qua ⁊ efficiens non coincidunt: licet bene in qua. vel dicitur q̄ principia non coincidunt formaliter. ¶ Contra secūdam conclusionem arguitur sic. sequeretur q̄ homo posset per annum ab omni actu voluntatis cessare. consequēs est contra experientiam. igitur. ¶ Et cōfirmatur. non eīm est in libera potestate hominis intensio ⁊ remissio actus: ergo nec eius positio. añs ꝓbatur: qz non possum ita intense ⁊ feruenter diligere inimicum sicut fratrem meum: propterea scōm Augustinū nō possumus in via diligere deū ex toto corde: vt Magister allegat in litera. ¶ Ad primā nego consequentiā, multe eīm notitie et transmutationes oriuntur subreptitie in nobis ad quas naturaliter sequitur actus in voluntate nisi mediante deliberatione prehabita caueatur: sed dū vacat anima vni deliberationi superuenit subreptitie alius actus. propterea respectu singulorum non potest anima habere antecedentē deliberationem. multe eīm cogitationes oriuntur naturaliter in nobis ex modica occasione: vt ex habitu vel presentatione obiecti. Et nō est idem de cessatione a paruo tempore et a magno.

¶ Ad cōfirmationē dicitur q̄ aliqua intensio et remissio est in nostra potestate: vt de intensissimo actu quē possumus habere ⁊ de remississimo: ⁊ de interme diis. Sed nō pōt habere quācūq̄ intēsionem vel remissionem quam potest velle. habet eīm potentiā limitatam: sicut equus in capistro habet facultatē circa palū vagandi in tali distantia: ⁊ non vltra vel prope. ¶ Secundo arguitur sic. voluntas nō potest libere suspendere a. actum quē habet: ergo nec libere elicere potest b. actū quē non habet. añs patet. si potest libere suspēdere a. actum aut ergo mediate alio actu aut non. si primū. q̄ nō cessabit nisi habeat infinitos actus: quia nō suspendet pari ratione illū alium actum nisi per alterū actū. si secundum. Contra: voluntas libere suspendit a. actum. igitur libere vtitur sua libertate. sed vsus libertatis est aliqs act⁹. aliquin voluntas posset semper dici vti sua libertate. ¶ Ad secundū negatur antecedens. dico eīm q̄ potest suspendere a. actū alio actu nō mediāte cessando ab omni actu. Et ad improbationē dicitur q̄ non vtitur tunc sua libertate ꝓprie ⁊ positiue: sed improprie vel priuatiue: cessat eīm ab opatiōe quā pōt habere. nō nego etia quin pōt suspēdere a. actū mediāte actu positiuo: puerteēdo se ad aliud obiectū vel ad plura intense: quia pluribus intentus ⁊c. vel imperādo illum actum cessare sic: nolo a. actū esse: ⁊ tunc illi actus simul cessabunt. ¶ Tertio arguitur. si voluntas efficaciter velit aliquē finez: puta sanitatē: ⁊ scit se nō posse cōsequi illā sine potione amara: volūtas de necessitate vult illā potionem amarā stante priori volitione. ergo ille act⁹ impat⁹ nō est liber. ¶ Sed huic argumēto dici potest (vt dicitur cōmuniter) dādo antecedēs: ⁊ distinguēdo cōs: vel libertate antecedēti. ⁊ sic nego. vel ipsum nō habere stāte tali actu et sic cōcedo. Et cōter diceretur si quis diligat deū: et omne quod vult deus a se diligi. Et si reuelet ur q̄ deus vult platonem a se diligi: talis de necessitate diliget platonem. Et dilectio platonis non est meritoria. quia naturaliter imperatur ab alia. ¶ Sed contra istud arguitur sic. ex isto sequitur q̄ ille q̄ vult efficaciter ꝑplere precepta decalogi nō mereretur per hoc q̄ impleret ea. ¶ Et sic ꝑ hoc q̄ ego efficaciꝰ volo in fronte quadragesime ieiunare totam quadragesimam quolibet die eliciens nouam volitionem ieiunandi propter deum/nō mereboꝝ. ℣ si cōcedas: sequitur q̄ si ego efficaciter velim seruare omnia precepta diuina ⁊ ecclesie ꝑ tota vita: non mereboꝝ per nouos actus quos elicio faciendos ꝓpter deū. Ista sunt manifeste falsa. et patet consequentia: quia imperantur per te naturaliter a volitione prima. efficaciter eīm volo habere btitudinē quā cōsequi nequeo nisi ꝑ impletionē ꝛceptorū. tūc eoꝝ impletio est mediū necessariū de lege ad consecutionē illius finis: et efficaciter volo finē. tunc per te naturaliter: ⁊ non libere sequitur volitio medij apprehensi. ergo ꝑ actus medij nō mereboꝝ. ¶ Forte diffugiū queres: dicens q̄ ad actū eē meritorū sufficit q̄ ātecedēter sit liber.

¶ Cōtra: tūc ꝓtinuatio naturalis erit meritoria nouī p̄mij. ¶ Rñdet negādo illd eē diffugiū. ē bñ ꝓbabile nō eē idē de ꝓtinuatione naturali ⁊ de vno actu volūtatⁱ. ꝓducto partialr ab alio: qa ad ip̄m eē meritoriū sufficit q̄ sit liber añcedenr. ⁊ cū hoc est act⁹ volūtatⁱ itrinsece: sicut eīm p̄m⁹ act⁹ circa finē ē ꝓtingēs: sic est scōs. ⁊ si viginti act⁹ talr ponerenr ꝓsequnter ad primū quilibz eoꝝ essz meritorius noui p̄mij. Dixi actus volūtatis itrinsece. qz actus exterior imperat⁹ ab actu iteriori nō addit nouū meritū: vt probabilior tenet opinio. Modez modo de vitijs subordinatis dicar. ¶ Secūdo arguitur q̄ nō opz si qs habeat volitionē efficacem circa finē q̄ habeat volitionē efficacē circa mediū ad illū finē. nā pono q̄ sortes efficaciter velit hre sanitatē ꝓpter deum: ⁊ sciat duo media possibilia solū scz euacuationē superius ⁊ euacuationē iferius/iā vtraq̄ euacuatio est libera. Sed hic dicis hoc est verū qñ sunt duo media: sz quādo volūtas vult a finē: ⁊ scit solū b mediū esse possibile. ⁊ hoc apprehendit: De necessitate vult b. Contra hoc ar velit voluntas a finē quatuor gradib⁹ actus: tūc vel voluntas vult b medium de necessitate appre hēsū duobus vel trib⁹ gradib⁹. vel sufficit velle b quocūq̄ gradu. si vltimū nā q̄cūq̄ erit volitio medij erit libera: qz nō est necesse volēdo finē hre hos gradus vel illos circa mediū. ¶ Sz huic arguime to dices q̄ lz voluntas sit libera i elitione sui act⁹: tñ ei⁹ act⁹ et apprehēsio medij vni⁹ solū naturalr producunt volitionē illius medij in aliqua intēsione graduali: forte vt q̄tuor. Cōtra: volitio illi⁹ medij est actus volūtatis. g̃ ad illū cōcurrit volūtas. Et si sic: pōt min⁹ conari in ꝓductiōe secūdi act⁹ q̄ in ꝓductione primi. Et si sic. secūd⁹ act⁹ erit liber: qz in ifinitū parū pōt volūtas ꝛcurrere ad ꝓductionē sui actus. ¶ Tertio ar. voluntas est impossibiliū. ij. ethicorū. voluntas potest velle categorice ipossibile scitū esse tale: vt primⁿ angel⁹ voluit se esse deū: vel se esse eqlē deo. g̃ voluntas pōt vel aliquē finē sciēs vnū mediū solus naturalr ad illū finē: illud mediū nolendo. Ad illud nihil aliō sequit nisi q̄ volūtas velit incōpossibilia. Et hoc non inconuenit/qz impossibile scitū eē tale/potest velle. Et forte pōt velle ipossibile. ¶ Sz dices nō pōt velle efficaciter aliquod ipossibile scitū eē tale. Cōtra: velle efficaciter nō est aliud nisi labora re ꝑ medio ad habendū illd. mō volūtas potest id facere qñ impossibile potest velle: Et potest ipe rare membris executuis ad laborādū pro tali medio. Non est de rōne volitiōis efficacis q̄ actualr assequar finē. patet de reprobo: et de sperante habere coroz̄ sanitatē quā nō ꝓsequir. ¶ Forte dicis: volūtas impossibile potest velle: sed hic ē naturalis sequela vnius act⁹ volūtatis ad aliū. Videt g̃ dato q̄ voluntas vult categorice ⁊ simpliciter sanitatē: ⁊ videt hoc solū mediū possibile: pōt nolle vl nō velle hoc mediū ex sua libertate. nō debemus aliq̄d tollere a libertate volūtatis nisi vbi nobis ꝓstat. Hoc dixerim ꝓpter eū qui vult oē illud ad qō obligar facere nunc: ⁊ scit q̄ obligatur nūc dare huic inopi elemosynā: talis tūc vult dare huic ꝓpter ꝓnexionē consequētialem syllogisticam. ¶ Si qs vellet propter istas rōnes negare ꝓductionē naturalē vnius act⁹ ab altero: id eēt non improbabile. ¶ Ecce dissunctiuā ex trib⁹ categoricis ꝓpositam: prima est dicta quā multi antiquoꝝ tenuerunt: vt patet apud Thomā questione decima articulo secūdo in solutiōe ad tertiū p̄me secunde/⁊ alios. aliud mēbrū. negare illū actū mediū esse meritoriū. tertiū de negatione ꝓnexionis naturalis hoꝝ. secūdū videt extraneū. ¶ Cōtra tertiam ꝓclusionem arguit sic. volūtas potest aliquid velle inuite: ergo potest cogi. consequentia tenet ab equiualentibus. antecedēs ꝑ. posito q̄ voluntas velit a obiectū: de⁹ potest creare nolle respectu eiusdem: tunc voluntas vult nolendo. ergo potest cogi. ¶ Rñderet aliqs fortasse q̄ licz deus potest facere duas qualitates ꝓtrarias ihere rere eidem subiecto: non tñ potest facere omnes. Sed videtur illud nō sufficere: cū equaliter oīnia contraria naturaliter possunt difendi eē ꝓpossibilia. ℘propterea cōcedatur q̄ voluntas potest hre volitionem ⁊ nolitionē respectu eiusdem obiecti: ⁊ hoc duplr. vel in gradib⁹ ineqliter intēsis: vel in gradib⁹ equalibus. si secundū: cōcedo q̄ volūtas nolēdo a obiectuz vult a obiectū. Sz si habeat vl le et nolle equaliter intēsa nō mitigatur in actū exteriozem ꝓpter impedimentū mutuū actuum iter se. Si fuerit exuperatio vnius sup alterū tēdet in obiectū secūdū inclinationē illius/licz remissi⁹ ꝓpter ꝓtranitentiam alterius. Sz ex oīb⁹ istis non sequitur q̄ voluntas pōt cogi. illud cogitur (sicut diximus in probatione) qō facit aliquid ꝓtra naturalem inclinationē suā. modo si volūtas habz velle ꝛcurrit cum illo ad volendum. ergo non est contra naturalem inclinationem eius: imo secūdū inclinationē eius. forma grauis nunq̄ inclinat ip̄m graue ad ascendendū: sed renitir. Et si deus crearet actū volēdi in volūtate in hoc instāti volūtas actiue cōcurrit cum illo. ¶ Dubitar vtrum libertas voluntatis distinguar a voluntate. ¶ Respō detur negatiue. probatio. qz si volūtati hereat libertas tā q̄ accidēs suo subiecto de⁹ possz libertatē illā tollere a volūtate ⁊ sic erit volūtas nō libera. Volūtas q̄ est essētialiter ipa anima ꝓpter varias rōnes ⁊ ꝓpetentes varijs denoiatur nominibus: vt plerūq̄ in vsu est. anima tpe quo caret peccato est libertas a pctō. libertas a miseria dicit eā carere pena/libertas indifferentie dicit animā nō magis inclinari ad vnū oppositorum q̄ reliquuz. libertas ꝓtradictionis dicit animā posse in vtrūq̄ oppositoꝝ/hoc ꝓplerū libertas a peccato supponit pro aīa vel eius libertate (qō idem est) ꝓnotando q̄ careat culpa/et sic de aliis dicar. Quo fit q̄ aīa existens in peccato non est libertas a peccato nec aīa neronis est libertas a pena: sed q̄libet aīa est libertas a coactione: cū nulla cogi pōt. ¶ Secundo dubitar: cōtra libertatē volūtatis: ipsa eīm pōt vnicia tētatione. Quod patet: qz difficili⁹ est voluntati velle pati martyriū vl relinquere mlta bona fortune. ⁊ itrare religionē: q̄ velle capere p̄bendam in ecclesia glaſguēſi: ⁊ si volūtas pōt difficultari circa aliquod obiectum iam ipsa non ē libera respectu oīm actuū suoꝝ. ¶ Ad hāc difficultatem est vnus modus dicendi ꝑ babilis scz q̄ voluntas est ita libera respectu actuū elicitoꝝ suoꝝ respectu martyrij sicut mouendi digitū nonobstāte quocūq̄ habitu in oppositū. Sz tota difficultas est respectu appetit⁹ sēsitiui ad subeūda tristia vl ad respuēda delectabilia. Volūtas eīm vt dr tio

ethi. est impossibiliū: ꝯ suū velle et nolle hꝫ in sua potestate simplicit respectu sui obiecti. ¶ At dices: virt⁹ ⁊ ars sunt circa difficile. ij. ethi. Jst⁹ nō ꝓuenit a difficultate in elicitiōe act⁹ eliciti: scꝫ vl̄ le vl̄ nolle sed qꝫ penosū est pati tristia: ⁊ abstinere a delectabili⁹ vt pꝫ. ij. ethicoꝝ. cap̄. ij. ⁊ in fine. 3. ethicoꝝ null⁹ est cruciat⁹ ita magn⁹ vt necessitet volūtatē. hō em̄ non necessitat mētiri: vel negare deum: vel alr̄ pperam agere. Et hoc colozaſ p augustinū de libero arbitrio cap̄. v. dicentē ꝙ metus mortis q̄ cadere pōt in ꝓstantē virū nō pōt necessitare hoiem ad mentiendū: ⁊ si in illo casu mētiret puniend⁹ esset ꝓ mendacio. ¶ Sed ꝓtra illud argumētoꝝ. ex isto seq̄tur ꝙ nulla assuefactio ad malū difficultaret volūtatē ad volendū bonū: ꝓns est ꝫ aristotelē. ij. ethicoꝝ. i. in fine cozollarie ꝓcludit nō igit parū: sed plerūq; quī potius totū refert sic aut nō sic hoies ab adolescentia ꝓsuescant. Sup quo passu linconienſ dicit: ꝙ passiones iueterate vix moderamē suscipiūt. ⁊. ij. ethicoꝝ. iij. Ob voluptatē res ipzobas: ob doloꝛē fz̄ res posthēmus honestas. Trenoꝝ. iij. bonū est viro cū portauerit iugū dñi ab adolescētia sua. Et nō ob aliud nisi qꝛ bene habituat⁹ pōt citius exire in actus bonos q̄ male habituatus. Mā q̄ bñ pōt velle exire in act⁹ bonos tā bene et facile in eos exit. opposito mō dicit hieremias. xiij. capite sui libri. Si mutare pōt ethiops pellē suam: aut pard⁹ varietates suas: et vos poteritꝫ bñfacere cū didiceritꝫ malū. ¶ Preterea anselm⁹ de ꝙceptu ꝛginali cap̄. i. dicit ꝙ nihil ē pena alicui nisi qđ est ꝫ ei⁹ volūtatez. g̃ nō est in ptate volūtatis nō odire penā dū affligit. g̃ quo ad hoc nō est volūtas dña. ¶ Sꝫ dices (⁊ apparēter) ꝙ pena est ꝫ naturalē iclinationē volūtatꝫ: vl̄ ꝫ volūtatē quo ad affectionē ꝓmodi: nō tñ quo ad affectionē iusti. qꝛ vt sit volūtas p̄habita deliberatione semp est plena dña: nec respectu huius acceptatiōis hñde difficultaſ: nisi vnū actū libere habeat q̄ necessitat ad aliū vt pꝫ de illo q̄ efficacit vl̄t finē ⁊ c. vl̄ de illo q̄ multū diligit se ⁊ iudicat se magnis dignū q̄ fugit sibi nociua. Cōtra. vl̄ ē ita facile volūtati hr̄e actū elicitū respectu alicui⁹ obiecti respectu cui⁹ est affectio ꝓmodi vl̄ i sult⁹ passionis i oppositū: vl̄ nō. si scꝫ difficultari pōt voluntas. ꝓmū videſ ꝫ experientiaz: ⁊ auctoritates patrū ⁊ apli ad galathas. v. caro cōcupiscit aduersꝰ spm̄. ⁊. iij. de aīa. appetit⁹ sūt ꝓtrarij. sz vbi ē ꝫ rietas et resistētia vnū tm̄ pōt augeri ꝙ aliū vincet. Preterea. vij. ethicoꝝ. dr̄ philosoph⁹ ꝓtinēs vinciſ a passionib⁹. ¶ Sed ista nō ꝓcludūt. ⁊ dicet ꝙ quātūcūq; crescit passio ab obiecto delectabili vl̄ tristabili scꝫ sēsū dū mō plene stet iudiciū rōnis adhuc eq̄ facile poterit volūtas non velle ⁊ nolle ꝓsentire illi motioni passiōis siue sit magna siue pua: pōt tñ passio tristicie vl̄ delectatiōis tm̄ ꝓcedere ꝙ rō absorbereſ: ⁊ tūc volūtas nō pōt libere exire in actus suos rōnales. vt pꝫ in plene ebrijs/dormientibus/pueris/⁊ amentibus. ꝓpterea q̄ primū passiones refrenare oportebit. ne nimis ꝓcedant ⁊ absorbeāt iudiciū rōnis. multi ei ꝙ timorez mortis vl̄ vehemētiā pene ꝓdiderūt vsum rōnis. sz stāte pleno iudicio rōnis in magno isultu volūtas pōt ꝓtraniti sicut i paruo. sec⁹ est si rō q̄ est auriga volūtatꝫ absorbeaſ. nā itellect⁹ pōt excecari cū vtiſ ministerio viriū sensitiuaꝝ: qb⁹ destructis: vl̄ simpliciter ipeditis i suis opationib⁹ itellect⁹ deficit in opationib⁹ suis: interdū ad tēp⁹ donec cessant ipedimēta. qñq; irrecupabilr̄: vt in perpetua demētia ꝓpter cerebrū pcussū: qñq; etiā itellect⁹ excecaſ vl̄ cecutit ex auersiōe a ꝛo bono: vl̄ ex auersiōe in bono apparēti delectabili qđ nō hꝫ rectū iudiciū ꝙ hoc est fugiendū: ⁊ illud prosequēdū. qñq; ex nimia pena tm̄ figiſ in obiecto tristabili ꝙ male iudicat: vt dānatis. si em̄ ꝓponas questionē facilē vehemět aliūde distracto nō rndebit ad qstū. ¶ Ad formā ꝓmi argumenti quo dz ꝙ assuefactio ad malū ipedit volūtatē ad bonū: hoc ē verū. qz facit malū apparere min⁹ malus: ⁊ facit ꝙ mali habit⁹ ⁊ passiones grauiꝰ isurgāt iclinātes ad illa mala secūdū illud aug. Enchiridij. ca. lvij peccata q̄ huis magna ⁊ horrēda cū in ꝓsuetudinē venerint: aut parua aut nulla credūt. vsq; adeo vt nō solū nō occultanda veꝝ etiā ꝓdicāda ac famā da videanť. ⁊ psal. lxxxix. dr̄ omne peccatū consuetudine vilescit: ⁊ nescit hō quātū sit. Et gregoꝛ⁹ i registro. Si praue rei añ q̄ vilescat adit⁹ nō clauđ: fit latioꝛ: ⁊ erit ꝓsuetudie licitū qđ ꝓstat rōne esse prohibitū. Et hoc pꝫ. vij. ethicoꝝ de intēperato: q̄ scꝫ philosophū est peioꝛ incontinente. qz iā oculū mentis obtenebratū hꝫ. sed si iudicet illū eē malū: libere pōt velle non ꝓsequi: ⁊ libere operaſ nō obstante ꝓsuetudine: vt de intemperato dicit i eodē. vij. ⁊. ij. ethicoꝝ cap̄. i de mixto vt de ꝓiciēte merces i mare. Volūtas aūt q̄ ē ꝓncipiū agēdi est in sua facultate scdm illud philosophi. at quoꝝ ꝓncipiū ē in ipso ea agere vl̄ nō agere in ipo est situm. et dicit ꝙ ſtāte iudicio rationis habet plenū dñiū actus voluntatis ad nolle tale obiectum. sed habitū iclinantē ad malū remouere nō pōt ad nutum vt experientia docet. ⁊ hoc pulchre tradit aristoteles tertij ethicoꝝ. v. post q̄ in ꝓncipio oñdit actus esse sitos in nostra facultate: oppositū oñdit de habitu indens. nō tñ si vult cū est iniustus desinet esse talis actiust⁹ erit. nec em̄ q̄ egrotat si vult erit sanus. ⁊ forte sua sponte egrotat. si incontinēter viuebat: ⁊ ꝓcepta medicoꝝ negligebat. male igiſ habituat⁹ nō pōt sine magna difficultate abstinere ab actu ad quē inclinat eius habit⁹. ꝓptera ꝓsuetudo vocaſ alra natura. Que ꝛo fiūt ab habitu nō requirunt deliberationez. ⁊ ꝓpterea ꝓnue habituat⁹ nō pōt facile resurgere cū nō potest excutere habit⁹ malos cū voluerit ꝓsuetudo est altera natura: ⁊ parit necessitatē nō simplr̄: sꝫ qz est difficile resistere: vocaſ altera natura et necessitas. Jn mō ei loq̄ndi hoiz de re difficili factu dicim⁹ nō possū hoc ipm̄ efficere. ¶ Sꝫ pond⁹ argumentoꝝ in hoc iacet ꝙ stante iudicio rōnis ⁊ q̄cūq; passiōe ad oppositū volūtas pōt nolle libere. nō mō in actu: sꝫ in gradu act⁹. qz si vn⁹ habit⁹ vl̄ passio pōt ipedire partē gradus: dabitur habitus ita magn⁹ ꝙ ille actū volūtatis ipediet. ⁊ sic ite voluntas difficultabiť. ¶ Sūmati dr̄ ꝙ volūtas patiť difficultatez in resistēdo tētationi ⁊ in refrenatione passionis ⁊ patiēdo tristia. nō aūt in volēdo ea pati. ¶ Ex his potes rndere ad foꝛas rōnū: ⁊ auctoritatū ꝓus inductaꝝ quidā putāt ꝙ habitus in appetitu sensitiuo pōt se solo ꝓducere actū ad quez inclinat: ⁊ ille actus non est peccatum: qz non est a voluntate. Vel forte dicit ꝙ volūtas ipa actiue ꝓcurrit cū habitu vicioso voluntatis: ⁊ ille

incōtinēs.

Ockam.

actus nō est peccatū. sed primus motus. Primū istoꝝ est ꝫ ter rōnē videlz ꝙ aliqs act⁹ ſt in volūtate potissimū a creatura ad quē non cōcurrit volūtas. habit⁹ enī est instrumētū voluntatis tanq̄ cause principalis: ⁊ nō pōt ipsam necessitare. volūtas aūt ad oēz ſuū actū cōcurrit. alibi in materia de primis motib⁹ de scda solutione erit sermo. Ex dictis nō habes ꝙ inanes sunt ꝛ tutes q̄ viruz facilitāt ad exēūdū i bonū: ⁊ alique sunt in appetitu sensitiuo q̄ eū habilitant ad bonuz. ¶ Aliter dicere potes sic. licet volūtas difficultet in suis actib⁹ volēdi vel nolēdi: nō tñ sequiť eam posse necessitari a creatura: qz licet aliqđ difficultans obiectū volendi faciat ipsi apparere minus eligibile vl̄ placibile: ⁊ duplū difficultās i duplo plus hoc faciat: vel saltē maiꝰ. nullū tñ ipsā volūtatē necessitat. qz si aliqua passio tm̄ mouet ꝙ facit apparere obiectū simpliciť sub rōne mali et non boni: hoc nō necessitat voluntatē. sz volūtas tūc libere cessat velle tale obiectū donec in eo appareat aliqua ratio boni. qz tūc defectus ex ex pte obiecti hz cōiter loquētes: sicut luminosū in diaphano ꝓducit lumē: ⁊ si valde in spissetur remissius lumē ꝓducit si vero oio fiat opacū nullū lumē in eo ꝓducit. qz nō est materia sibi apta. sicut etiā obiectū in quo nulla est apparētia boni nō est materia aptа vt volūtas hēat electionē. Vl̄ sic. habit⁹ null⁹ quātūcū ꝙ intēsus pōt iclinare sufficiēter voluntatē sine eius ꝓcursu libero ad actū elicituz: ⁊ sic nulla erit necessitatio ab hitu. Et iā voluntas ita libere pōt hr̄e actū oppositum iclinatiōi habitus ac si nō haberet habitum illū. ⁊ sic nō erit necessitatio ab habitu quin volūtas erit libera libertate cōtrarietatis: vel si difficili⁹ volūtas exit i actū oppositū habitui q̄ sine habitu: tñ qz hitus null⁹ necessitat voluntatē: volūtas erit libera libertate ꝫ dictiōis. si nō cōtrarietatis ex pte obiecti nō erit necessitas. vnū em̄ obiectū non magis necessitat voluntatez ad dilectionē eius q̄ aliud: nec ipsam ad hoc allicit. nō em̄ ē possibile dare aliqđ obiectū qđ pl⁹ alliciat q̄ de⁹ clare visus: sed voluntas est libera respectu illi⁹ ita ꝙ potest non diligere ipsum clare visum. loquoꝛ de actu voluntatis vt voluntas est. ¶ Aliter dici pōt adhuc: si volūtas potest difficultari in suis actibus elicitis ob passionē ⁊ habitum tandē vincereť/nisi dñs faceret ꝓuētū: sed facienti qđ in se est de⁹ suffragaſ. cui quadrat illud apli ꝓme ad cozinthi. x. fidelis autē deus q̄ non patieť vos tētari super id qđ potestis: sed faciet etiā cuz tētatione ꝓuētū: vt possitis sustinere. vbi glosa interlinearis dicit q̄ dat tētāti licētiā dat tētato iuuamen ne deficiat in lucta. hoc est dat auxiliū speciale: ⁊ idē implorandū ē auxiliū diuinū in tētatione. ꝓpterea bene dicit Cassianus in collationib⁹. optima est oratio: ⁊ etiā in principio precū accipiť deus in adiutoriū meū intēde. domine ad adiuuādū me festina. Nō est ꝓter rationē dicere voluntatē esse infinite resistētie respectu habituū ⁊ passionis: licet sit finita entitas: sicut humiditas ⁊ siccitas magis resistūt q̄ agant. ¶ Tertio et vltimo dubitaſ an actus beatificus volūtatis sit liber: cū beatus nō possit illū actū deserere si velit. ¶ Respondeť supponēdo ꝙ deus potest necessitare voluntatē dupliciter scdm aliquos. Uno mō volūtate creata nō coagente: vt ponit Anselm⁹ de casu diaboli capite. xiij. ꝙ si volūtas acceperit ī media te velle a deo non esset scdm illud iusta vel iniusta ⁊ sic non libere vellet voluntas. Alio modo volūtate ꝓcausante. et hoc duplicit: vl̄ mediāte aliqua causa scda deus pōt de potētia absoluta immittere vnum principium motiuū naturaliter respectu cuiuscūq; actus volūtatis. Alio mō mediante se sola. Primū modū multi sequūtur ⁊ defendi pōt sine cōtradictione. duos alios posteriozes possibiles puto. btī em̄ tertio mō a deo necessitanť suos actus continuare. de beatificis actib⁹ loquoꝛ. beatus em̄ suā beatitudinem voluntatis partialiter ꝓducit: ⁊ cōtinuat: ⁊ sic illa beatitudo ꝓducitur a causa libera puta a voluntate. sed cum nō est situ in facultate beati illū actū deserere si vellet: nō ē pure spontaneꝰ. ¶ Sed dices: tunc talis actus nō est moraliter bonꝰ. qz libertas ad bonitatē moralē requiritur. ¶ Hoc argumentū est magis cōtra aduersarios. qz actus a solo deo ꝓductus: ⁊ ab eo cōtinuatus nullatenus est in facultate beati: nec ab eo quouismodo ꝓductus. Ad argumentū dico ꝙ de bonitate act⁹ moralis requiritur libertas i via hoc est secūdū legem sed nō optz ꝙ in patria: nec in via si de⁹ voluerit. philosophus em̄ putaſset voluntatē nō posse a deo necessitari. ¶ Scdo dico: ꝙ sat est actū esse eiusdē speciei cū actu bono moraliter: ⁊ eū inherere subiecto suo denominanti. dūmodo nō est circunstātia ificiens. mō si deus non necessitaret hunc beatū ad suū actuz cōtinuandū ille esset pure liber: ⁊ eiusdez speciei specialissime eēntialit cū actu de necessitate ꝓducto. Loaptāt alij eis modum ponētes actum beatificū alterius speciei ab omni actu ad quez voluntas concurrit: mea non refert. ¶ Sed forte dices: actus voluntatis ꝓductus ab hoc viatoꝛe est simplicit liber: actus beatificus voluntatis ꝓducitur ab eisdem causis scilicet a deo ⁊ voluntate. ergo sivn⁹ ē liber ⁊ alius liber erit. ¶ Nego ꝓnām. qz illi actus non ꝓducunť ab eisdē causis eodē mō cōcausantibus aliter em̄ deus causat in ꝓductione vnus act⁹ q̄ alterius. detur analogia: sint duo fortes vez ⁊ plato: quoꝝ neuter pōt ascēdere verticē mōtis olympi sine opedei: deus est parat⁹ coagere forti si ascēdere velit: ⁊ facere qđ i se est ad ascēdēdūct nō aliter. iuuat similiter platonē conscēdere paratus tñ vbi plato nolit conscendere remouere oē prohibens: et facere eum conscendere. plato tamen est talis ꝙ vltro se ad conscendēdum disponit. sic in ꝓposito sit fortes viatoꝛ. plato beat⁹ qui conformat suam voluntatē volūtati diuine in ꝓductione sui actus: scit tamē ꝙ si coagere nolit ad suuz actum deus eum ad hoc necessitaret: ⁊ sic in beato seruatur aliqua ratio libertatis.

¶ Hoc itaq; vera ac pia fide tenendum est ꝙ trinitas vnus sit et solꝰ verus deus.

¶ Distinctionis secunde questio prima.

Circa istam secundam distinctionem queritur: an deum cē sit ꝓ se notū/an demōstrabile a viatoꝛe. Explicabitur terminus per se notū: postea cōclusiue respondebitur ad questionē ꝓpositā. ¶ Ꝓpositio per se nota est ꝓpositio: cuius assensuz causant termini intuitiue/vel abstra

ctiue perfecte cogniti in mente habentis vtentis rõne. q eĩ naturaliter assensus premissarum causat assensum conclusionis: tam naturaliter notitie terminoꝝ siue intuitiue siue abstractiue causant assensum ipsius ꝓpositionis: suppositoq deus cõcurrat cum influentia generali ad productionem assensus: qz ad notitiam terminoꝝ cõcurreret: z non ad assensũ: iam ĩ intellectu essent notitie terminoꝝ absq iudicio propositionis. Et istud potissimũ si notitia terminoꝝ habeaꝫ in eodem loco quia si idem esset in varijs locis: z notitia apprehẽsiua vnius termini solũ haberetur in vno loco: dato q deus concurreret concursu generali quãtuꝫ est de se non causabitur assensus illius propositionis: quia vel in vno loco tantum causabitur: z hoc non. quia equa est ratio de terminis in alijs locis: vel in quolibet illorum locorum: Sed ptz q non: si eĩ ignis esset in quattuor locis: et in quolibet haberet precise vnum gradum caloris: nullibi calefaceret passum calefactum vt tria: ꝺa tũc ageret vltra gradum suę pfectionis in illo loco: non assimilaret passum: sed dissimilaret. Sed hic aliquid discriminis ẽ de passo extrinseco z intrinseco. Jtẽ in nullo illorum locoꝝ est causa sufficiens productiua iudicij: ergo in nullo illorum locorum ẽ illud iudicium: consequentia est lucida. et antecedens patet ex hypothesi ¶ Sed hic dicet aduersarius antecedens esse falsum: sufficit eĩ q notitia illorum terminoꝝ fuerit in hac anima z notitia distans ad mille leucas concurret ad productionem assensus in hoc loco: nec hoc inconuenit quãdo ĩheret eidem passo: cui inheret notitia existens in hoc loco. Sed illud dependet ex dictis in decima distinctione quarti questione secunda. ¶ Dicitur propositio per se nota: quia per terminos suimet assensus suus causatur: nec probari potest a priori vel a posteriori: quia nisi sic propositio indemonstrabilis a priori notificabilis a posteriori essꝫ per se nota. quod est falsum. Per se autem nota dicit aptitudinem: quia dato q a nullo cognoscatur nõ est minus per se nota. intelligo a nulla creatura: deo enim actualiter est illius iudium: et semper. ¶ Ex ista diffinitiõe sequũtur corollaria. ¶ Primum est. idem est propositionem esse per se notaꝫ: et eẽp se noscibilẽ vt noscibile ampliet solũ de formali. ¶ Secundum corollarium. non omnis propositio immediata est per se nota. bene tamen ecõuerso. hec ei propositio: calor est calefactiuus est immediata: non tamen per se nota. qz ad cognitionem eius requirit experientia. ¶ Tertiũ. non omnis propositio cuius predicatum icluditur in subiecto est per se nota: quia tũc hec esset per se nota: albedo est color. et eodẽ modo hec: elephas est animal. quod est falsum. ¶ Quartum. nulla propositio contingens est per se nota: quelibet enim talis ab aliquo dubitari potest. ¶ Quintum. hec/omne totum est maius sua parte nõ est per se nota. patet ꝺa a aliqs potest assẽtire huic: aliter est ꝯ illa significat: vel dubitare de illa aliquod totum est: et licꝫ homine existente totum est: tamen anima separata vel angelus potest illud dubitare. et positus extra vniuersum ad magnam intercapedinem. eodẽ modo de hac: quecũq sũt equalia/vni tertio sunt equalia inter se. tamen conditionaliter tales vocãtur per se note: si aliquod totum est ipsum est maiꝰ sua parte integrali. hic igitur non est demonstratio: omne continens tantundem et amplius est illo maius: omne totum est huiusmodi. igitur. premisse enim non sunt notiores conclusione. ¶ Sextum. omnis disiunctiua composita ex partibus cõtradicẽtibus est per se nota: quacũq eĩ tali oblata intellectus cognitis terminis assentit illi puta q ita est sicut per illam significatur. Eodem modo dicĩ de categorica de disiuncta copula. ¶ Septimum corollarium. aliquod est per se notũ gratia forme. pz de disiunctiua composita ex contradictorijs. et categorica de disiuncta copula. Aliqõ etiã est per se notũ gratia materie vt pz de multis cõibꝰ ai ꝓceptionibꝰ Euclidis. ¶ Octauũ corollariũ. alqua propositio falsa est per se nota. probatur: quia omnis propositio disiunctiua cõposita ex contradictorijs est per se nota: aliquod falsum est huiusmodi. ergo aliquod falsum est propositio per se nota. consequentia tenet in darij: huiusmodi in minore icludit subiectum maioris. maior patet ex dictis: probatur minor demõstrata hac: hoc est falsũ vel hoc non est falsũ vtrobiq demonstrãdo affirmatiuam: affirmatiua est falsa: quia se falsificat: et nõ est ita a parte rei sicut negatiua significat. ergo ipsa est falsa. consequentia tenet q modum quem rationabiliorem puto in insolubilibꝰ. Hoc dicitur qz potest quispiam dicere: illa negatiua est: vera qz ad veritatem eiꝰ sufficit q affirmatiua se falsificet. Sed contra hoc sunt instãtie difficiles de quibus alias locuti sumus. ¶ Sed contra hoc arguitur: ex illo sequitur quãlibet copulatiuam ex contradictorijs compositã esse per se nota. probatur: quia illa oblata protinus intellectꝰ illi dissentit quacunq terminoꝝ cognitiõe preuia: et falsitas non repugnat per se note per corollarium igitur: ¶ Respondetur concedẽdo assumptum vꝫ q quelibet propositio cui quilibet intellectus per quãcũq terminoꝝ cognitionẽ preuiã dissẽtit/ est per se nota: qz eius falsitas est nota. et eius dissensus ita cito producitur sicut assensꝰ opposite. Et tunc diffinitur per se notũ sic. per se notum est propositio cuiꝰ assensum vl dissensum causat quecũq noticia terminoꝝ suoꝝ. ¶ Et ex isto sequitur q cuiuslibet propositionis per se note contradictoria est per se nota. ¶ Alio modo dicitur negando consequentiam: quia per se notum apud loquentes diffinitur per productionẽ assensus: et non per esse verum. et sic ista hoc est falsum vel hoc non est falsum est per se nota. et etiam itelligatur de assensu qui non est dissensus. ¶ Sed dices: notitia terminoꝝ est productiua iudicij illius propositiõis. ergo noticia teminoꝝ precedit illum assensum. ¶ Jnsuper habeat intellectus categoricam de disiuncta copula z suum oppositum de copulata copula simul: queritur an citiꝰ habebit assensum ꝯ dissensuꝫ. si sic: illa sola est per se nota. si ita cito: vtraq est per se nota. ¶ Respondetur noticia terminoꝝ precedit natura illũ assensum: non tamen instanti vel tempore. Si noticia terminoꝝ producatur in hoc instanti assensus illius propositionis in eodem producitur: sic successiue termini formentur: vltimum instans nõ eẽ vltimi termini illiꝰ ꝓpositionis per se note est vltimum instans non esse assensus eiusdẽ: postq naturali necessitate se mutuo consequũt. z sicut eiusdẽ

vltimus terminus successiue producitur: ita assensus successiue intenditur. ¶ Sed cõtra: ergo vnus magis assentit primo principio ꝯ alius: z per cõsequẽs vna ꝓpõ per se nota põt aliam probare contra naturam notorietatis. Sequela probatur: ꝺa assensus talis propositionis mere naturaliter causatur a notijs terminoꝝ: sed augmentata causa naturali puta notitia terminoꝝ augmẽtabitur effectus in passo disposito. ¶ Respondetur q notitia terminoꝝ erit equaliter intensa in duobus quando termini cõplete habenꝫ: z hoc si eque aduertãt: z habeãt equalia naturalia. Quod patet: quia ille notitie producũtur ab agẽtibus naturalibus scilicet ab intellectu et ab apprehensione rerũ significatarũ per terminos. Sed illo dato q notitie terminoꝝ fuerint intensiores in vno ꝯ in alio: conceditur q iudicium erit intẽsius in vno ꝯ in alio: vt argumentum tangit: sed non sequitur q vna propositio potest aliam probare: nõ eĩ firmius assentit vni ꝯ alteri. Hoc patet. si eĩ notitia cõclusionis fuerit intensior gradualiter ꝯ assensus premissarum: non firmius intellectus assentit cõclusioni ꝯ premissis cuiuslibet propositionis per se note: quia iudiciũ quantũcunq remissum est ita lucidum q aliud ab extrinseco non mendicat. Sed cõtra hoc arguitur: quia bene sequitur: deus est vel nullus deus est. ergo formica est vel nulla formica est: hec cõsequẽtia est bona z euidens: assensus aũt antecedentis est alterius speciei ab assensu consequentis: z perfectior entitatiue. ergo eius assensus ꝓducet assensum consequentis sicut intellectus ꝓducit scientiam. ¶ Respondetur concedendo cõsequentiam: z q assensus antecedẽtis est pfectior entitatiue z qualitatiue (vt patet ex perfectione obiecti) ꝯ assensꝰ cõsequentis: sed nõ oportet q aliquẽ assensum producat de nouo cum sit assensus notorius in intellectu: et lucidissimꝰ assensiue. ¶ Nonum corollarium. aliquis habet assensum propositionis per se note q est eidem per se nota quã tamen nescit esse ꝓpositionẽ: patet. qz plures artiste assentiunt huic: quodlibet est vel non est: z tñ dubitant an ipsa sit affirmatiua/ negatiua/ an mixte qualitatis / sic dubitare possunt an sit categorica de disiũctiua copula/ an hypothetica/ z agricola nescit illam esse propositionẽ. ¶ Decimũ corollarium. deus est: nõ est per se nota beatis. ꝓbatio: qz licet cũ apprehensione terminoꝝ quos beati habẽt de essentia diuina nõ possunt nõ essentire huic deus est: tamen hoc non sufficit ad per se notã. probatur. stãte eĩ notitia intuitiua quã sortes hꝫ de rebus significatis per istam/paries est albꝰ: sortes nõ põt dissentire huic paries est albꝰ: imo si apprehendat terminos in eo causabitur assensus: z tamen illa a nullo cõceditur esse per se nota: cũ notitia abstractiua rerũ significatarũ per terminos nõ sufficiat ad causandum iudiciũ: qõ requirit ad per se notũ. Sed difficultas potest esse de notitia quã adã i statu innocie habuit de hac. vel angelus tẽpore quo erat viator. ¶ Undecimum corollarium. aliqua disiunctiua cõposita ex subcontrarijs est ꝑ se nota. vt ptz de hac aliquis homo currit vel aliqs homo nõ currit: intellectis terminis ꝓtinus intellectus illi assentit. z licet disiunctiua cõposita ex cõtradictorijs inferat disiunctiuam cõpositã ex subcõtrarijs per intrinsecas partes antecedentis. z nõ econuerso: tamen vna est ita nota sicut alia. secus est de disiũctiua cõposita ex cõtrarijs: frequẽter eĩ tales disiunctiuas dubitamus. ¶ Duodecimũ corollariũ. aliqua disiunctiua est per se nota cuius quelibet categorica est dubia. ¶ Decimumtertiũ corollariũ. videt q aliqua disiunctiua composita ex cõtrarijs gratia forme est per se nota: vt patet de hac ꝺlibet homo est homo vel nullus homo est homo. patet. illa equiualet in cõsequẽdo gratia forme disiunctiue cõposite ex partibus contradictorijs. ¶ Decimũquartũ corollariũ. licet ꝓpositio de disiũctiua copula sit per se nota: ꝓpositio de disiũcto subiecto vel predicato non est per se nota. ꝑior patet ex dictis. secunda pars patet: quia hec est mihi dubia / nunc mater mea est viuens vel non est viuens. ¶ Decimũquintum corollariũ. est aliqua affirmatiua de subiecto non supponente per se nota. patet de hac/chimera est vel non est. hoc totum est vel non negatur. z est principalioꝝ pars copule. ergo tota est affirmatiua. ¶ Decimũsextũ corollarium. aliqua categorica ex simplicibus copula z extremis est per se nota. patet de hac aliquid est. sed illa non est per se nota gratia forme: in simili eĩ datur propositio nõ per se nota: vt elephas est. Sed dices: nõ assẽtio propositioni per se note nisi quia ita videtur mihi a parte rei esse: g ita esse a parte rei est causa assensus: z non notitia terminoꝝ. Sed dicetur q mihi ita videri causatur a sola apprehensione rerũ significatarũ per terminos. ¶ Jstis prelibatis pono cõclusiones. ¶ Prima. hec non est per se nota: deus est. ꝓbatio. Sennacherib rex Assyrioꝝ illam dubitauit. vt patet quarti Regũ. xix. z psalmo. xiij. Dixit insipiens in corde suo nõ est deus. Aliqui de Nabuchodonosoꝝ intelligunt: sufficit q ille cogitauit in corde suo q non erat deus. idem patet psalmo. lxxv. Notus in iudea deus: z in israel magnum nomen eius. ac si diceret parũ cure erat alijs de deo an deꝰ esset. Jtem patet per poetam. Primꝰ in orbe deos fecit timor. ¶ Secunda cõclusio. potest multũ probabiliter naturaliter probari q deus est. Hanc cõclusionẽ nisus est Aristoteles deducere. ij. Metaphysice q non est processus in infinitum in causis mouentibus: quia si esset processus in infinitũ nulla esset causa media: qz vbi non est vltimum ibi non est medium: ergo deueniẽdum est ad vnam primam causam. Ad hoc idem elaborat. viij. Metaphysice. vij. et octauo physicoꝝ: sic Omne qõ mouetur ab alio mouetur. z nõ est processus in infinitum: nec aliquid mouet seipsum. ergo oportet venire ad vnum mouens nõ motũ. Arguitur sic in forma: aliquid est causatum: vel igitur a se vel ab alio vel a nullo. non primum: vt patet per beatum Augustinũ primo de trinitate capite primo. Se cũdũ mẽbrũ non est dãdũ vꝫ q a nullo: qz qõ nihil est nihil ꝓducit. Si ab alio: quero de illo alio: z sit a. quero vel a. est effectibile vel non. si secundum a. est deus: quia per philosophos z naturaliter loquentes tale vocatur deꝰ. si est effectibile quero de causa efficiente: z illa data queram de causa effectus illius: z cõstat q sit abitur in vna causa prima ineffectibili vel procedendum est in infinitum. ¶ Et confirmatur: tota multitudo rerum creatarũ est producta: vel ab aliquo vel a nullo vel a se: non a se nec a nullo. si ab aliquo vel illõ est ineffectibile: z sic est deꝰ. vel est ꝓductum: z sic est pars istius multitudinis create.

¶ Jstud primum argumentum rationabiliter concludit: sed proteruus euaderet a cõtradictiõe. patet de primo assũpto ab Anaxagora negato primo physico. Nõlibet fit ex ꝺlibet: z p eos q ponũt inchoationẽ forme. z cõcediꝫ q illud est effectibile ab alio. etiã cõcederetur qõ est processus in infinitum: z infinita

multitudo causaꝝ etiã nec Aristoteles demõstrauit oppositũ. aliqui philosophoꝝ ponebãt infinitos mũdos. Hoc tenuit democritus vir admodũ pentus in philosophia teste Aristotele in ꝓmo de generatiõe. Aꝯ democritus ita opinat⁹ est patet per valeriũ ma ximũ libro. viij. satis ꝓpe finẽ. verba sunt hec in forma. Rã Alexandri pectus insatiabile laudis q̃ Anaxarcho comiti suo ex auctoritate democriti p̃ceptoꝝ innumerabiles mundos esse asserenti dixisse fertur. Heu me inquit miserũ qui nec vno quidẽ adhuc sum potitus. hoc ipsum patet. xxiij. questione. iij. sunt et alie hereses. Ratio autem Aristotelis in de Celo q terra vnius mundi moueretur ad terram alterius est nulla: quia nulla est influẽtia nec ordo vnius celi ad terram alterius mũdi. videturq̃ Aristoteles negando infinitũ sibi repugnauit, ponẽdo eternitatem mũdi. viij. phyſicoꝝ: ꝛ negando infinitatẽ rerum: vt ꝓmo de celo ꝛ. iij. phyſicorum. patet de animabus tenendo eas ꝓpetuas sicut ipse tenere visus est. ꝛ sic nõ inconuenit dare infinitas animas in rerũ natura. ꝛ sicut diceret Aristoteles q esset ꝓcessus in infinitũ in causis accidentaliter subordinatis: sic aduersarius concederet in causis essentialiter subordinatis. Etiam hanc cõsequẽtiam negaret. datur vltima causa ꝓducens effectum: ergo datur media vel ꝓma. qꝛ termini illi nõ sunt relatiui. patet. daꝫ ꝓma pars ꝓportionalis in continuo ꝛ non vltima secundũ ullam diuisionem. si cõtinuũ partiatur in quacũq; proportione multiplici superparticulari vel superpartiẽti. ¶ Item secũdum Aristotelem daꝫ vltimus homo productus: sed non ꝓmus vel medius. De alio. omne quod mouetur ab alio mouetur. multi antiquoꝝ negabant motum: vt de Zenone refert Aristoteles. Sed quia hoc est cõtra experiẽtiã aliter dicitur q aliquid mouet se ꝓmo patet. de grauitate ponendo eam separatam a suo subiecto: vt in sacramento eucharistie tenẽdo q quantitas distinguitur a re quãta: ꝛ nullum accidens alteri inheret. ¶ Insuper diceretur q est circulatio in mouentibus ꝛ motis. a. mouet b. ꝛ b. mouet a. ¶ Ulterius cõcederẽt ꝓcessus in infinitum: qui admitteret infinitos mũdos eccentricos difficulter cõuincerẽt. Alij formãt argumentum de conseruante, sed min⁹ valet. omne quod cõseruatur ab alio cõseruatur. non est euidẽs de ista cõseruatiõe diceretur: sufficit res ipsa ad hoc q res ipsa existat: nec aliquod extrinsecũ requiritur.

Ockam.

¶ Aliud argumentum est sophisticum de forma. vel ly tota in antecedente capitur syncategorematice: conceditur ista: tota multitudo causatoꝝ fit ab aliquo. capiendo totum categorematice nihil est a quo tota multitudo fuit. vna pars istius multitudinis fit ab vna causa creata: ꝛ alia ab alia. ꝛ sic capiendo negatur antecedens. sicut totã multitudinem dierum secũdũ Aristotelem precessit vnus dies. syncategorematice capiendo ly totum non includendo partem infinitam: et totam multitudinem preteritoꝝ hominum precessit aliquis homo cũ limitatione que ponebatur de diebus: sed nullus homo precessit istam multitudinem. Ita innumere possunt dari instantie.

¶ Secũdo principaliter arguiꝫ: aliquod est ens alicui⁹ pfectionis puta formica vel ascẽdẽdo est dabile ens nobilissimum vel non est: si primũ illud est deus. si secundum ꝓcedendum est in infinitum: vel dabitur nobilissimum negatiue. Insuper philosophi in lumine naturali istud ponebant quod est vnum primũ mouens ꝛ q deus est: ꝛ omnes secte hoc admiserũt sicut dicit Damascen⁹: libꝛi primi: capitulo nono. vel isti in sectis: et philosophi ponebant sine motiuo: vel cum motiuo. si secũdũ: habeꝫ ꝓpositũ. non est dicendum primum vt palam est. ¶ Iste rationes nõ conuincerent ꝓteruũ. Prima istarũ rationum in lumine naturali concludit q datur nobilissimum saltẽ negatiue: postea loquemur affirmatiue. sed ꝓteruus haberet exitus quod supra recitauim⁹. ¶ Ad cõfirmationem diceret q philosophi erãt moti rationib⁹ naturalibus illud ponere probabilib⁹ solum ꝛ topicis. ergo opposita sunt opinabilia. notũ est philosophos ad multa tenues habuisse ratiões: ꝛ iter se cõtradixisse: ꝛ philosophoꝝ principem conatum fuisse probare eternitatẽ mũdi: quod putabat demõstrasse. Item philosophi ceperunt frequenter dicta vulgarium: non audebant contradicere vulgo: vel audierunt loqui de sacris hiſtoriis. ¶ De illo quod tãgitur de sectis: dicerent q infinite erant secte: et sic non datur primum motiuum prime secte. vel dantur euasiones quas tetigimus. Etiam plebs est bellua multoꝝ capitum. Iris fractionibus non obstantibus quilibet rationabiliter in lumine naturali incedens debet assentire q deus est. patet per rationes que sufficienter clarum ingenium faciunt assentire.

¶ Sed hic petes cũ sit sermo de causis quid discriminis est inter causas essentialiter subordinatas et accidentaliter. ¶ Respondetur q in causis essentialiter subordinatis secunda dependet a prima in causando: ꝛ non solum in essendo: sic q vna illarum causarum non potest causare sine alia: itẽ in causis essentialiter subordinatis est causalitas alterius rationis hec dependet a priore: quia in causatione eiusdẽ ratiõis vnũ individuũ sufficit. In causis accidẽtaliter subordinat⁹ nõ requirit earũ simultas in causando. patet de patre ꝛ filio. ¶ Causa vna depẽdet ab alia quia non potest causare sine concursu alterius. non oportet q semper habeat suã virtutem causandi ab alia causa a qua dependet. intellectus eñ et obiectũ sunt cause essentialiter subordinate in productione notitie intuitiue: quia notitia non potest produci ab vna illarum causarum quin producatur ab alia: ꝛ sic quelibet causa essentialiter dependet a deo: ꝛ nõ ecõuerso. quia omnem effectum sine ope cause secunde potest se solo producere. sic sol et homo naturaliter subordinãtur in generatione hois. neuter eñ sine reliquo potest ꝓducere hoiem: sol ꝛ homo generant hominẽ. scdo phyſicoꝝ. licet sit difficile probare q sol ipse aliquam causalitatem habeat respectu hois generandi sicut dixim⁹ in quarto distin. prima questione. iij. ꝛ ponẽdo causalitatẽ solis: sicut sol sine sorte pot ꝓducere hoiem: qꝛ cum platone: sic plato sine isto sole scdm veritatẽ: qꝛ per productionẽ alterius. ¶ Tertio conclusio est q tñ est vnus de⁹. hec cõclusio multum probabiliter pot probari in lumine naturali. ptz. qꝛ hoc nisus est Aristoteles ostendere nõ tñ demõstratiue: poꝛ pars ptz: qꝛ hoc nisus est Aristoteles ꝓbare. xij. Metaphyſices. Pluralitas pncipum nõ est bona: vnus ergo princeps. ¶ Insuper si essent duo dij aut distinguerenꝫ specie aut solũ numero: nõ est verisimile q distinguanꝫ specie: qꝛ tunc vnus esset pfectioꝛ alio. et ita ille iperfectioꝛ nõ esset deus. nec solo numero: qꝛ quãdo indiuidua solo numero distincta sunt nulla videtur cõtradictio includi quin plures possint esse. ꝛ per ꝓns plures possint esse dij. ꝓns est flm: nihil eñ pt esse de⁹ quin de facto sit de⁹. ꝛ si posset vel a se: ꝛ hoc nõ. nec ab alio: quia tũc

simpliciter non esset primũ increabile. ¶ Iste rõnes nõ vincerẽt ꝓteruum. Diceret eñ q illa erat opinio Aristotelica nõ efficaciter probata. ꝛ vallaret illud testimonio infideliũ ponentiũ plures deos. Hoc ptz apud poetas ꝛ sectas. ¶ Ad aliud argumentũ: ipm nõ euidenter concludit qꝛ aduersarius pot dicere q sunt infiniti mundi eccẽtrici: forte ꝓcentrici huic mũdo: ꝛ quilibet mũdus habet suum deum ꝛ curam sui oꝛbis. ¶ Etiam ponẽdo solum istũ mundum diceret plures deos esse in eo. ꝛ nõ demõstraꝫ oppositũ quin possint specie differre. nec potest faciliter probari q nulla individua diuersarum specierum sint equaliter perfecta. Instatur apparẽter de notitia intuitiua sortis ꝛ notitia intuitiua platonis vnam animã esse alia perfectioꝛẽ: vt de aĩa Christi ꝛ de aĩa iude videꝫ dicere articulus parisiensis. ¶ Secundo potest dici q vnus deus est alio perfectioꝛ vt damethas virgilianus dicit Ab ioue ꝓncipiũ muse: iouis oĩa plena. Ille colit terras. ꝛ seruius in cõmento introducit illud Lucretij Iuppiter est qõcũq; vides: quocũq; moueris. ꝛ Maro primo eneidos. Eole nãq; tibi diuũ pater: atq; hoim rex. Et mulcere dedit fluctus ꝛ tollere vẽtos. ꝛ ille est modus loquẽdi homeric⁹. ¶ Tertio diceret aduersarius q distinguũtur solo numero. ꝛ est certus numerus deoꝝ: sicut est certus numerus stellaꝝ celi: q̃ forte sunt eiusdẽ speciei vel ptz de duabus partibus eiusdẽ stelle. ¶ Scdo arguitur quia si sic. sit vnus istoꝝ a ꝛ alter b ꝛ arguo: sic a. potest cognoscere oẽ cognoscibile perfectissime: ita q pfect⁹ cognoscinõ pot. igiꝫ. pot cognoscere b. vel. igitur cognosceret b p ipm a vel per ipm b; si cognoscat ipsuꝫ b per ipm b. igitur. b est a. ꝛ per ꝓns non sunt plures dij. ista cõsequẽtia ptz: qꝛ b est act⁹ cognoscẽdi ipius a. ꝛ actus cognoscendi ipsius a est ipsum a. sicut probat philosophus duodecimo metaphyſice: q ꝓmum in entibus est actus primus non recipiens in se aliq̃d distinctũ ab eo. Si dicatur nõ cognoscit b perfectioni modo quo potest cognosci: quia nõ intelligeret b p essentiam b: ꝛ nihil ita perfecte cognoscitur sicut qñ cognoscitur per essentiam suã. igiꝫ. Contra ergo non cognosceret b perfectioꝛi modo quo cognosci potest: ꝛ tunc ex isto sequitur q a nõ esset deus: qꝛ nõ cognosceret oẽ cognoscibile quãtum est cognoscibile. etiaꝫ habetur ꝓpositus q nõ erũt duo dij. nec duo prima.

¶ Ad scdm admitto casum q vnus vocetur a ꝛ alter b. assumitur dubiũ: ꝛ negatũ ab Aristotele q pot cognoscere oẽ cognoscibile. Sꝫ trãseat q cognoscat oẽ cognoscibile pfectissime: nõ est euidens q notitia a dei sit a deus: nec eius oppositũ. Sed transeat q a cognoscat b p suã essentiã: sicut ego cognosco sortes per notitiam eius. vt (per) dicat circũstãtiã cause formalis. sed a cognoscit b per b si (per) dicat circumstãtiam obiectiuaꝫ. ¶ Tertio arguitur. si essent duo dij vterq; potest ꝓducere omne ꝓducibile: aliter non essent equales in perfectione: ꝛ sic alter eoꝝ nõ esset deus. ꝓns est falsum. qꝛ velit eoꝝ aliquis aliquid producere quod alter non vellet. ¶ Et confirmatur: sequeretur q possent esse due cause totales eiusdem effectus sequela patet cum vterq; esset prima causa in ordine causarum essentialiter ordinatarũ nulla alia inferioꝛ potest effectum producere ipsa nõ agẽte vel conuerso. igitur ageret ad productionẽ cuiuslibet effectus: vel oporteret dicere q vnus eoꝝ esset causa prima aliquorum effectuũ ꝛ alius aliorum: ꝛ sic neuter esset causa simpliciter prima: vl q vnus depẽdet ab alio: ꝛ tunc dependens nõ esset deus. Falsitas cõsequentis probatur q eiusdem effectus possunt esse due cause totales efficiẽtes vel finales: quia illud qõ totaliter ꝓducitur ab aliquo non ꝓducitur ab alio: quia frustra ageret. sed effectus taliter producitur a sua causa totali. ¶ Tertium argumentũ assumit dubium naturaliter loquendo: an aliquid ad extra de⁹ producat: vel an oĩa: ꝛ an possint velle contraria: vel vnus esset precipuus in ordine aliquoꝝ effectuũ: ꝛ alter aliorum. In oĩb⁹ istis argumẽtis multa sunt certa de fide: ignota tamẽ in lumine naturali ꝛ per ꝓns parum fortitudinis haberent ꝓtra infidelem vel hereticum. ¶ Sed qõ tangiꝫ de causa totali: nũc secũdum veritatẽ multipliciter aliquid potest esse causa totalis alicuius effect⁹. Uno modo q ipsum sit causa totalis: ꝛ nihil aliud cõcurrat: ꝛ sic loquendo impossibile est esse plures causas totales eiusdẽ effect⁹: qꝛ nihil aliud a deo sic pot eẽ causa totalis. Alio modo qꝛ ipsum nõ attingit partẽ effectus: sed totũ. ꝛ sic sunt multe cause scde totales. ꝛ sic cognitio est causa totalis dilectionis: ꝛ voluntas similiter. ¶ Tertio aliquid potest imaginari esse causa totalis sic q vn⁹ effectus qui ꝓducit ab vna causa poterat fuisse ꝓductus ab alia eiusdẽ speciei. nõ idem effectus in specie: sed in numero. verbi causa: a calor est ꝓduct⁹ a b, igne in c instanti: questio est an si b ignis fuisset applicatus in eodem c instanti cidẽ passo an ꝓduxisset cũdẽ calorẽ scilicet a. Circa hoc versant positiones: sup ponamus aliquas causas effectuus dispositiuas ad aliquẽ effectum ꝓducẽdũ nõ attingẽtes effectũ. exemplũ: sortes applicauit ligna b igni in c instanti: ꝓduct⁹ est nouus ignis: ꝛ nouus calor ab illo a igne: si alius applicuisset eadem ligna eidem in eodẽ instanti an fuisset productus idem ignis numero, sortes solũ applicat actiua passiuis nullatenus ex sua natura ꝓducens ignẽ vel calorem. Similiter ponẽdo vnã formam in hoie puta intellectiuã sortes pater nõ attingit effectum in ꝓductione prolis: solũ in istã materiã aĩa creaꝫ a deo: quẽ admodũ ministrauit materiã lignoꝝ foco. licet aliquid discriminis sit: cum vna materia sit pars eius: vel in dispositiõe proxima ad hoc q esset pars eius. Ista eadẽ materia poterat esse ministrata ab alijs puta si plato comedisset cosdẽ cibos numero in talibus causis effectum nõ attingẽtibus: idem potest produci a duabus causis totalibus. licet regulariter ad varios patres sequitur filioꝝ alietas: cum alia sit materia ad cui⁹ alietatẽ deus creat aliã aĩam. ꝛ si eadem sit aĩa per possibile esset alius effectus numero: ꝛ vbi materia que informabatur forma ade vel eue informaretꝫ forma tritici successu temporis: ꝛ demũ forma vnius hois: nõ inconuenit eandem materiam numero variis formis informari. Sed in quo resurgeret talis materia in quarto dictũ est. Et sic pot saluari illõ Gregorij quarto moraliũ. §. xxxvi. si parentẽ primũ nulla peccati rubigo corrupisset neq; ex se filios gehẽne generasset: sed illi qui nunc per redẽptoꝛem saluãdi sunt ab illo electi nascerentur. vbi videꝫ btus Gregoꝛi⁹ velle q soli electi nati fuissent. Sed plerioꝝ illoꝝ nati fuerunt ex patrib⁹ reprobis: patet de cristina, martino ꝛ similib⁹: ergo nõ inconuenit aliquem electum alium habuisse patrem. Si ponatur anima sensitiua distincta ab intellectiua dicitur q fuisset verum pro illo statu: nunc autem nõ oportet q idem potest produci a duobus patribus: vel a duobus patribus potest produci. vel sic soli electi nati fuissent quo ad animã. Hoc est electi habuissent easdem animas: sed nõ eadem corpora. Potest

etiã dici q nõ solũ isti qui nunc sunt electi fuissent nati: sed oẽs q tunc fuissent nati fuissent electi: sicut predestinatus põt reprobari: sic elect⁹ poterat nõ fuisse electus. Sed de causis attingẽtib⁹ effectũ probabili or videt nobis pars negatiua. pbatio: aliquod agẽs ꝓducit aliquẽ effectũ quẽ nõ produxisset aliud agẽs eiusdem speciei applicatũ in illo instãti eidem passo. ergo ita videt dicẽdum in oĩbus alijs. Añs ptz. a albedo ꝓducat notitiã sui. ⁊ tñ si in eodẽ instanti fuisset applicata similis albedo eidẽ passo nõ produxisset eandẽ cognitionẽ. q⁹ si sic: vna albedo produceret notitiã intuitiuã ⁊ singularẽ alterius: ⁊ quare vnius: omniũ similiũ albedinũ. ergo vna albedo ꝓducit notitias distinctas infinitas albedinũ. ¶ Hic solũ est euasio: ꝙa nõ est idem in effectib⁹ vitaliter aĩam immutãtibus qui sunt similitudines rez ⁊ in alijs. Forte dices. concedendo illatũ. quẽadmodũ si facies alicuius imprimeret suũ simile vel imaginẽ in ceram vel aliam materiã: illud simulacrũ nõ modo repzesentat faciem que impzesserat illã effigiẽ: sed quãlibet aliã illi faciei simillimã. ¶ Preterea si effectus producibilis ab vna causa effectũ attingẽte põt produci ab alia causa: tuncidẽ corruptũ numero põt regenerari naturaliter contra Aristotelem in de generatione.

¶ Aliqui istud admittunt: vel possum⁹ istud negare posq̃ effectus est semel ꝓductus: vel currere ad illud q idem effectus nõ potest produci in plurium instantiũ quolibet. ¶ Rationabilius ergo est q effect⁹ qui producitur ab vna causa ille idẽ numero: nõ eñ potest ꝓduci in posterũ ab alia causa. Nec poterat in illo instãti ab alia causa produci: dato q fuisset applicata: sed bene similis effectus in specie. Sed ꝓtra istud arguitur. eiusdẽ effectus possunt esse due cause finales: ergo ⁊ due cause efficiẽtes. ꝓña tenet a conuenienti similitudine. añs ptz: Sortes potest velle adire Sozbonã vt audiat disputãtes: ⁊ bibat de vino respondẽtis: ita q quilibet illozum finium est ipsi causa sufficiẽs: nec isti duo fines magis velocitant ei⁹ motum in itinere q̃s alter illoz tñ. ¶ Et cõfirmatur: ꝙa idem effectus põt corrũpi a duobus agentibus ⁊ ab vtrouis eoz. ergo ⁊ produci. ¶ Ad primum ꝓña est nulla. finis enim scõs nullo pacto attingit effectum.

¶ Ad confirmationẽ negat cõsequentia: q⁹ ea data concludes q idem effectus numero potest produci a duabus causis specie distinctis. eadẽ eñ ouis numero põt occidi a lupo ⁊ a lanio. ¶ Scõo arguit sic. effectus productus ab vna causa potest conseruari ab alia. ergo ⁊ produci. ꝓña tenet: q⁹ cõseruare effectũ nõ est aliud q̃s effectum producere. ⁊ nulla alia entitas importatur per vnũ quod non importat p aliud: licet termini differant: quia conseruare presupponit rem prius fuisse nõ autem causare. ¶ Et confirmat ponẽdo minimũ naturale inter duos ignes equalis vigozis equaliter applicatos: ⁊ minimũ equaliter dispositũ ad susceptionem effectus ab vtroq̃ agente. tuncidem calor numero producetur ab vtroq̃ agente. Non est dicendum q vna pars caloris ꝓducitur ab vno agente: ⁊ alia pars ab alio: cum illa ꝓponatur minimum naturale tam scõm intensionẽ q̃s scõm extensionẽ. Preter rõnem est ponere minimũ naturale extẽsiue ipm nõ ponendo intẽsiue. vel ponantur duo ignes penetratiue in eodẽ situ equaliter actui q̃bus applicetur stupa: tunc ꝓducet ab vtroq̃. ¶ Ad primũ respõsum est in quadragesima distinctiõe q̃rti. ¶ Ad cõfirmationem dicitur q ille calor producitur ab illis duobus ignibus copulatim. similiter forma ignis ⁊ talis effectus nõ possunt produci ab vno illozum ignium naturaliter: ⁊ sic quilibet illozũ igniũ concurrit ad totum effectum: sed nõ totaliter. Quo ad calorẽ dando remississimũ qui potest existere qui ponitur gratia exẽpli esse vnius gradus: potest dici q medietas calozis ꝓducitur ab vno calore totaliter tanq̃ a causa scõa: ⁊ alia medietas ab alio calore. ⁊ ille calor ꝓductus ab vno illoz ignũ nõ est ꝓducibilis ab alio. Sed quia forma substãtialis nõ habet gradus/aliter dz: q⁹ medietas minimi naturalis ꝓpe a ignem ꝓducit ab a igne: ⁊ medietas viciniozb producit ab ipso b. nõ eñ habetur minus minimo: cum in eodẽ instanti vterq̃ effectus ꝓducit. ¶ Sed contra vnam fractionem in qua dz: q⁹ vnus ignis ꝓducit medietatem calozis ⁊ alius ignis aliã medietatem arguitur sic. similiter vterq̃ ignis formaliter calidus vt octo. Jam vnus coꝛ ꝓducit calorẽ soluz vt quattuoz: sed hoc nõ. cum intẽdit sibi assimilare passum in gradu. ¶ Respondet verum est: q⁹ intẽdit q passum habeat tot gradus quot agẽs habet: ⁊ sic habet octo a duob⁹ agẽtibus copulatim: sed si quilibet illoz ignium ꝓduceret totaliter octo iam agens nõ intenderet sibi assimilare passum: sed dissimilare. sed citius calor ꝓduceretur a duob⁹ ignibus q̃s ab vno in successiua ꝓductiõe: licet nõ fuerit intẽsior. ¶ Sz potest esse ꝓtra hoc difficultas: sint tria luminosa: et tria opaca equalia. Jã vmbre erũt equales. diminuatur a opacũ successiue per vnã horã ad non quãtum vsq̃ sole semp vnifozmiter manẽte: diminuat b similiter aucto luminoso in extensione ⁊ intensione remanente in eodem situ. minozet c opacum suo luminoso aucto sicut augetur luminosum precedens: et cũ hoc moueatur per totã horam opacuz versus: sic scilicet q in instanti terminãte horam erit super zenith opaci tunc diminuti ad nõ quãtum. plures sunt cause diminutionis vmbre circa c q̃s circa b. similiter plures sunt cause circa b. q̃s circa a. tñ vmbre erũt eque cito extincte. Sed ibi dices in quolibet instanti intrinseco hore vmbra erit minor vbi plures cõcurrũt cause: licet ita cito euanescant. Sed ibi nulla est ꝓductio alicuius effect⁹ de nouo nisi p augmẽtum luminosi. sed sunt varij modi auferendi impedimentũ ab illuminatione medij per directum lumen. Sed id cause est in diminutione vmbraꝝ vbi sunt plures cause diminuentes tanto est velocior corruptio in principio: ⁊ tardior in fine. ⁊ hoc propter variam propinquationem corporis lucidi ad corpus opacum. nã q̃to con⁹ vmbre plus ꝓpinquat corpori opaco tanto pro equali tempore minus abbreuiatur: vt ad sensuz ptz de corpore opaco posito in plano: et corpore lucido maiore cũ eo. si illud lucidum ascendat ad zenith illius corporis opaci vnifozmiter: plus abbreuiat ꝓ pma octaua vel quarta illi⁹ tpis q̃s pro scõa: immo medietas totius in hoc pusillo tempore abbreuiabitur: ⁊ quanto luminosum magis propinquat: tanto minus proportionabiliter de vmbra diminuetur: vt palam est in achille zenonico de mobili veloci ⁊ tardo. ¶ Ultimo arguit. ignis nunc non producat vnum gradum caloris pluscq̃ alium nisi ꝓ quanto determinatur a pma causa ad productionem huius caloris vel ignis. sed libere pma causa determinat ignẽ ad hunc effectũ nunc. ergo potest eum determinare nunc ad productionem alterius ignis vel ad productionem eiusdez postea. ¶ Respõdetur quicquid sit (dando argumẽto suuz põdus) nõ concluditur nisi q⁹ deus põt de potẽtia sua absoluta hoc efficere. sed nõ ẽ ita de facto.

¶ Alibi quoq̃ distinctionem personarum insinuans ait. Verbo dñi celi firmati sunt.

¶ Distinctionis secunde questio secunda.

Jc queritur secũdo circa hanc distinctionem: an in lumine naturali ostendi potest in deo omnis imperfectiõis carentia: ⁊ pfectionis simpliciter positio. ¶ Respondetur per duas conclusiones. ¶ Prioz est affirmatiua responsiua ad titulum questionis tanq̃ multum ꝓbabilis. ¶ Secunda conclusio. aliqua est perfectio deo competens: que non potest ostendi deo cõpetere. ¶ Prioz conclusio probatur: fit aliqua cõditio perfectionalis quam dicis primo enti nõ cõuenire: sed enti secundo: tunc ens secundũ erit pfectius quo ad aliquam denominationem q̃s ens primum/sed inconueniens est tribuere enti secundo perfectionem aliquam quam a primo tollis. Sed dices aliqua perfectio maioz ei conuenit: qõ sufficit. Sed contra. tunc nulla conditio nobilitatis reperta in creaturis potest argui ex creaturis esse attribuenda deo. tibi diceretur non inconuenire aliquam conditionem nobiliozem esse enti secundo dandam ⁊ non primo. sed hoc est falsum: q⁹ tam philosophi q̃s catholici arguitiue attribuunt deo quasdam conditiones nobilitatis que reperiuntur in creaturis: nec per se inferunt imperfectionem: vt patet. xij. Metaphysices. vbi arguitur esse viuens cognoscens ⁊c. Et per Augusti. xv. de trinitate. cap. ix. quia naturali ratione iudicamus preferenda esse viuentia non viuentibus: intellectiua non intelligentibus: immozталia mozталibus: bona malis: beata miseris: et creatozem creaturis: sine diuisione preponimus oportet: vt ipsum summe viuere/et intelligere/⁊ optimum/⁊ beatissimum esse fateamur. Jtem Anselmus mono. cap. xv. pene cuncti tam eruditi q̃s minus eruditi solent quasi pro regula tenere: scilicet: quicquid optimum iudicant deo attribuere quicquid altius attingit humana existimatio: et ex hoc velut solido veritatis fundamento summi magistri disputationis sue initium sumunt: cum diuinis ꝓpositionibus altius disserere intendunt: iuxta illud primi de doctrina christiana. cap. iiij. omnes p excellentia dei dimicant: nec quisq̃ inuenire potest qui deum credit esse quo est aliquid melius. itaq̃ deum esse omnes concesserunt quod ceteris anteponunt. Rursus secundum modum arguendi Anselmi mono. capm. xv. aut a in quolibet fozet melius ipsum q̃s non ipsum: ⁊ q̃s conditio opposita et repugnans: aut non. si primũ ergo ens scõm melius est ente primo: et aliqua perfectio entis secundi est superioz perfectione primi entis. Si secundum. ergo in aliqua melius est non ipsum q̃s ipsum. igitur necessario infert imperfectionem: ꝙa negationem cõditionis oppositi superioris in ente. ¶ Secunda conclusio patet. non potest probari in lumine naturali q⁹ deus est omnipotẽs/creatiuus/q⁹ potest producere accidens sine subiecto ⁊ quemlibet effectum sine causa secunda/et q⁹ est trinus et vnus. Jsta sola fide concedunt: ⁊ a philosophis negantur. ¶ Contra prioꝛem conclusionem arguitur. nulla perfectio simpliciter conuenit creature. ergo ex creaturis nulla perfectio simpliciter potest deo attribui ex eo q reperit in creatura. antecedens patet: quia quicquid reperitur in creaturis est dependens: ⁊ possibile non esse. igitur per se annexum imperfectioni ⁊ necessario inferens imperfectionem: ergo si aliqua perfectio reperta in creaturis attribuitur deo: sequitur q⁹ deo attribuitur perfectio includens imperfectionem. ¶ Jnsuper nihil est in creatura quod in quolibet sit melius ipsum q̃s nõ ipsum: nihil enim creatum est melius in deo q̃s non ipsum. sapientia non est aliquid melius cani q̃s non ipsum: quia esse sapientem essentiam canis destruit. ¶ Respondetur: tripharium capitur perfectio simpliciter.

¶ Prima est que omni imperfectione caret: nec est ei annexa imperfectio: ⁊ est simpliciter nobilioz omni eo quod non est ipsa: vel quod est incompossibile ipsis. ⁊ sic sola diuinitas ẽ perfectio simpliciter. Nec aliqua perfectio inexistens creature est perfectio simpliciter: nisi in quadam metaphoza: pro q̃to quedam perfectiones creaturarum conueniunt cum diuina perfectione in aliquo ꝓmuni.

¶ Secundo modo capitur perfectio simpliciter pro conditione dicibili de ente ex qua non sequitur imperfectio in ente cui conuenit: immo infert imperfectionem in omni cui deest: et que etiã vniuersaliter infert illud ens cui conuenit esse simpliciter perfectius et nobilius omni ente cui non conuenit. ⁊ sic Philosophi ⁊ Theologi concedunt huiusmodi perfectiones attribui deo. ⁊ sic esse substantiam/ vitam/ vel intelligentem/ dicitur perfectio simpliciter. si oñe huiusmodi sit simpliciter perfectius omni ente non huiusmodi.

Sed isto modo esse simplex ens/vel impartibile/ vel esse naturaliter ingenerabile et incoꝛruptibile/et obiectum vel esse ens spirituale/et inextensum/ vel esse productiuum caloris non dicuntur perfectiones simpliciter: materia enim ingenerabilis nõ est ens pfectius ꝓposito. nec accidẽs iextẽsum est ens nobili⁹ substãtia corpozea: nec calor ꝓductiuus caloris est ens pfectius angelo: q⁹ non est ꝓductiuus caloris. ¶ Tertio mõ pro ꝓditiõe q̃ attributa enti nõ infert imꝑfectionẽ enti cui ꝓuenit: sed infert illud esse imperfectuz cui deest: ⁊ lz nõ vniuersaliter infert illud cui ꝓuenit esse simpliciter pfectius ens eo cui nõ conuenit: tñ vniuersaliter infert illud cui conuenit esse p̃stantius: faltẽ quo ad hanc conditionẽ: omni enti cui non ꝓuenit huiusmodi ꝓditio: ⁊ cui cõuenit ꝓditio repugnãs ⁊ infert illud cui conuenit esse p̃stantius eo cui nõ conuenit ceteris parib⁹: ⁊ infert illud cui non cõuenit esse p̃stantius si sibi ꝓueniret ceteris parib⁹: id est suppositis eisdẽ vel equalib⁹ perfectionib⁹. Hoc videt sum i ab Anselmo mono. xv. ꝓz per ei⁹ exẽplum: melius est esse sapientem q̃s nõ sapiẽtẽ: q̃uis iustus nõ sapiens videat nobilioz q̃s sapiẽs non iustus: tñ omnis non sapiens inquãtũ non sapiẽs minoz est q̃s sapiẽs: q⁹ oĩnis nõ sapiẽs melioz esset si esset sapiẽs ceteris parib⁹. Argumẽtũ ꝓcedit de pfectione simplr ꝓmo mõ dicta: ⁊ nõ duob⁹ vltimis modis. ¶ Ad scõm dicit: q̃uis nulla entitas sit in creatura aliqua q̃ fozet cuilibet enti melioz q̃s nõ ipa: ⁊ q̃s entitas aliqua incõpossibilis secundũ identitatem: tamẽ aliqua conditio essendi est verificabilis de creatura: ⁊ ꝓ creatura. q̃ quodlibet cui ꝓuenit infert esse melius omni eo cui nõ

conuenit ipsa.licet cani non sit melius esse sapientem q̄ latrabilem esse:tñ p̄stantius est enti esse sapiens cui conuenit q̄ cani esse latrabilē. ¶Secundo arguif. esse creatiuū:primum efficiens:independens/vltimum finē ⁊ donum summum/debent esse pfectiones simpliciter ex dictis:sed hoc est falsum.nulla perfectio simpliciter potest remoueri a deo.sed iste conditiones p remotionē creaturarum possunt remoueri a deo.si fortes non sit: deus non est causa efficiens ei⁹:nec eius vltimus finis:nec dñs eius:ēm Augustinum.xij. de ciuitate dei.cap.xv.⁊.v.de trinitate.ca.vltimo. Sed dices(sicut dicendum est)/posse esse dñm summum/⁊ rerum causam/est cōditio perfectionis simplicit: ⁊ non esse actu. ¶Contra actus est pfectio⁹ potentis:vel saltem non minus perfect⁹.ix. Metaphysice. ¶Contra secundam cōclusionem argumentor sic. deum esse trinum ⁊ vnū est perfectio simpliciter deo conueniēs que nō potest pbari ratione naturali deo conuenire per te. Cōtra.probat naturali ratione deus esse ens summum/vniuersaliter omnem pfectionem includens/⁊ impfectionem excludens:sed p te esse vnum in essentia ⁊ trinum in psonis est perfectio simpliciter.ergo naturali ratione pbatur illud deo conuenire. ¶Rursus in lumine naturali potest cognosci nullum impossibile sequi ad deum vnum esse in essentia ⁊ trinum in psonis:vt in distinctione quarta post hac elucescet.⁊ ita de alijs pfectionibus que deo conueniunt ex sola fide cognitis.ergo in lumine naturali talia sunt deo attribuēda. ¶Ad secūdum sufficienter responsum est inter arguēdum ad calcez vsq̄.⁊ dicit q̄ multe cause ita pfecte sic se habēt actualiter facientes sicut potētes facere:⁊ perfectiori modo potissimū in actib⁹ bonis.sed nō vtrobiq̄ creatio actiua dei non distinguit a creatione possibili dei quando creat:ſz est essentia dei.similiter de dño dicatur. ¶Ad aliud contra secundam conclusionem:concedo illā maiorem:omnē perfectionem simpliciter ꝑhilosophi deo conuenire sciuerunt.⁊ qñ addis minorem:esse trinum in psonis/⁊ vnuz in essentia:est pfectio simpliciter. Hoc est verum:sed ꝓña est nulla:capiendo illā in sensu cōposito de scio.non seqtur omnem hominem in cayzo esse in cayzo est scita a me.Solidanus syrie est homo in cayzo.ergo scif a me q̄ solidan⁹ est in cayzo.qz si sit minor vera totū añs est verus:⁊ ꝓña falsum ⁊ ꝑz ex argumēto platonis in mēnone primo posterior allegato a philosopho.tu scis omnē dualitatē esse parem.dualitas in bursa platonis est dualitas.ḡ illam scis esse parez.si capiaf maior in sensu diuiso:cōsequētia est bona:⁊ maior est falsa:sicut cōclusio. Non em̄ omnē perfectionē simplicit philosophi sciuerūt deo cōuenire:sicut nūc oñe ens esse ens est necesse:fortes est ens.ḡ fortē esse ens est necesse.totū añs est verū posita existētia fortis:⁊ cōclusio falsa. ¶Ad tertiū argumētū si intelligaf q̄ de omni vero ex quo nō sequif impossibile notū est in lumine naturali illud esse possibile.hoc est falsum.ex nullo em̄ credito(vt palam est)seqtur impossibile:⁊ tamen nō de omni credito est sufficiēter notū in lumine naturali illud esse possibile.reqritur q̄ necex eo sequaf impossibile: ⁊ q̄ in lumine naturali certū sit ex eo nullus sequi impossibile:sed capiēdo maiorē de virtute sermonis vt iacet ipsa est vera.hec est certa mihi vel mihi scita:oñis illa ꝓpositio est possibilis ex qua non sequitur impossibile:vel potius oñis illa ꝓpositio ex qua nullus sequif impossibile est possibilis etiā minor est vera.ſz ꝓña est nulla. ¶Cetex de alijs cōditionibus notum est eas in lumine naturali dicere pfectionem:vt esse viuentem /intelligentem/tales philosophi ⁊ prudētes oñes deo attribuunt.alias liquet impfectionez includere:tales ab omnibus sapientib⁹ a deo negantur.de aliquibus conditionib⁹ dubium est:an impfectionē aut pfectionem dicāt:de talib⁹ dubium est:an deo cōpetant.qui diceret eas dicere pfectionem:⁊ nullā imperfectionem diceret eas deo posse cōpetere.

Alij qui putant illas conditiones includere impfectionem negarent illas cōditiones posse deo cō petere. Johannes de ripa cōcederet deum posse actuare materiā ⁊ ex consequenti negat informare dicere impfectiones:cuius oppositū Magister sententiaꝝ ⁊ alij sapientes tenent. Aliqua sunt p se nota in lumine naturali:aliqua euidētia/aliqua magis ꝓbabilia q̄ sua opposita/aliqua problemata neutra/aliqua inopinabilia in lumine naturali/ vt q̄ vna essentia est tres psone:quarum nulla est alia:q̄ tamen sunt certa in alio genere cognoscendi vt puta p fidem. Dato q̄ solueres oēs syllogismos inferibiles cōtra hoc in lumine naturali:philosophus loquēs diceret funda mētū esse impossibile:cum simile non reperiaf in creaturis. Et diceret vniuersalitatē citra de omni ad maiorē in darij vel in barbara sufficere. ¶Tertio arguitur.illud quo maius cogitari nō potest est ifimtū:imensuz: trinū:⁊ vnū/omnipotēs/oisciens/⁊ ita de alijs q̄buscūq̄ abditissimis in lumine naturali p̄dicatis. aliqd est quo maius cogitari non pōt.ꝑz per argumentum Anselmi pro solo.capitulo.scdo cum dico illud quo maius cogitari non pōt:audiens itel ligit quid dicif ⁊ quid significaf.ḡ illud quo maio⁹ cogitari non pōt:est in intellectu:aut ergo est i re. ⁊ habef propositū aut in solo intellectu.ſz quod ē in solo intellectu pōt cogitari esse in re:⁊ in intellectu:ergo potest cogitari maius eo qō est in solo intellectu. ergo illud quo maius cogitari non potest est ipm quo maius cogitari pōt.⁊ seqtur q̄ potest maius cogitari eo quo nō potest maius cogitari qō includit contradictionē. ¶Hoc argumentū est tāti momenti apud Anselmū:vt in finequarti capituli dicat.gratias tibi dñe ago:qz quod primo credidi te dāre iam sic intelligo te illuminā te: ⁊ si te esse nolim non possum non intelligere. Hec ratio boni patris vere est sophistica. Vñ dicūt q̄dam q̄ iste bonus doctor fuit deceptus valde in multis ptinentibus ad logicam(vt in ꝓposito)et nominatim Holcot in suo primo.argumentuz eodem modo probaret posse dari vel esse asinuz:quo maior cogitari non potest. ¶Ad formā argumenti ego audio qd importatur per illā orationem:⁊ quid significat:sed non video:nec intelligo ꝓ quo accipitur subiectum illius ꝓpositionis.hoc cōplexum quo maius cogitari non pōt est in intellectu. ſz aliqd quo maius cogitari nō pōt nec est i intellectu:nec in re.subiectum scde accipitur significative:⁊ nō supponit.⁊ cū est affirmatiua illa est falsa:cū sit extra instantias cōmunes. Sed hec habz duos sensus:aliqd quo maius cogitari nō pōt est

Holcot.

in intellectu. Unus sensus est:aliquid est in re existens ⁊ nullum obiectū cogitabile est vel esse pōt maius.⁊ sic propositio est vera:vt pz de deo. Ali⁹ sensus est iste.aliqd existit:⁊ nullus intellect⁹ pōt cogitare aliquod obiectū esse maius illo.⁊ ille sensus ē falsus.potest hō imaginari aliqd maius deo ⁊ hoc infinito.⁊ hic est ꝓprius sensus quando terminus maius seqtur cogitare:prior sensus cuz p̄cedit. ¶Hic iterum inuoluif difficultas logicalis:an sit videlicet ampliatio vltra quattuor differentias temporis.⁊ iterum incidit aliud q̄ copula principalis ampliat ad quinq̄:⁊ ratione eius vel sui pticipij venit ampliatio:⁊ non ratione copule minus principalis.propterea cōcederetur hec copulativa:chimera vl impossibile imaginatur⁊ chimera non potest imaginari aliquid. Sed hec q̄ sūt inutilia nostro negocio pertranseundo dicim⁹ q̄ argumentū beati Anselmi nihil concludit i quocunq̄ sensu capiatur:⁊ quecunq̄ ampliatio admittatur:vt patet aduertenti.

¶Apostolus nanq̄ ait: q̄ inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt.

Tnc circa hanc distinctionem tertiā queritur primo. An deus potest creare notitiam intuitiuam sine presentia ⁊ existentia obiecti. ¶Respondetur ad questionem per duas conclusiones ¶Prima est:deus notitiam intuitiuam potest producere sine presentia obiecti.

¶Probatur sic/quicquid potest deus facere cuz causa secunda potest se solo:notitiam intuitiuam deus potest facere mediante obiecto cognito:ergo illam potest facere se solo.discursus est euidēs cum minore:oppositum maioris est error Parisijj damnatus. ¶Et confirmatur:deus potest se solo causare immediate notitiam intuitiuam obiecti existentis:⁊ presentis ipso obiecto non causante effectiue:ergo potest notitiam intuitiuam rei absentis:vel non existentis causare.consequens est certum:⁊ consequentia videtur satis lucida:cum existentia obiecti nihil faciat ad illam notitiam.

¶Insuper deus potest creare notitiam intuitiuam mei in beato Petro me existente in terra:ergo etiam potest de me non existente:cum existentia vel non existentia mei nihil faciat ad efficientiam illius notitie. ¶Rursus:deus potest conseruare notitiam intuitiuam obiecti existentis obiecto corrupto:ergo ipsam producere poterat sine concursu obiecti. ¶Item:deus potest conseruare species representatiuas a obiecti:in medio:⁊ i organo:quibus conseruatis habebitur notitia intuitiua a obiecti.igitur. ¶Preterea si non potest causare notitiam intuitiuaz rei absentis hoc ideo esset: quia bene sequitur: notitia intuitiua huius obiecti est.ergo istud obiectum est:sed illa consequentia est nulla.patet:deus intuitiue videt Antichristum qui non est:non existens potest terminare notitiam. Nulla est hic euasio nisi dicendo intuitiuam: deus potest producere se solo:sed non est possibile producere intuitiuam se solo:quia de ratione notitie intuitiue est q̄ obiectum eius sit p̄sens.hoc est solum stare in termino.sufficit q̄ erit entitas eiusdem speciei cum notitia intuitiua:nō ponendo respectus in rebus ad extra non potest occurrere ad attingentiam notitie ad obiectum.

¶Contra istam conclusionem arguitur:bene sequitur.ego video hanc albedinem:igitur albedo est. Antecedens est vna affirmatiua propositio ad cuius veritatem requiritur q̄ predicatum supponat. ¶Hic respondet quidaz doctor q̄ antecedēs est falsum propter falsam implicationem eius a parte predicati.nam in eo implicatur q̄ ego videam hoc:⁊ hoc sit albedo:quod est falsum.sicut dicendo video hominem album: implicatur q̄ ego videam hominem:⁊ ille sit albus.Si obiectum visionis precise significetur per pronomen demonstratiuum vt dicendo:video hoc.esto q̄ nihil sit: aut per nomen proprium:vt dicendo video a:vt nunc dicimus:deus videt antichristum concedenda est propositio:cuius vt dictum est significando ipsum per terminum communem ⁊ per pronomen demonstratiuum neganda sit. Et ratio est:quia illud obiectum non est aliqua entitas.per consequēs non est aliqua albedo.igitur nec est albedo. Si arguas vltra hoc demonstrando illud obiectum visum vel a(sit a nomen eius proprium)non est albedo.igitur hoc non est hoc:⁊ a non est a. ¶Respondetur primo concedendo consequens.a enim non est a:sed potest esse a.eodem modo dicendum est q̄ antichristus non est antichrist⁹:sed potest esse antichristus. ¶Secundo negando consequentiā quia nec hoc nec a est inferius ad albedinem:cuius posset esse inferius ad ipsam. ¶Similiter dico q̄ hec in illo casu:video albedinem non est danda:nā tūc hec esset vera: nulla albedo videf a me: tum qz q̄libet singularis est vera:tū qz hec est vera nullum visum est a me est albedo:supposito q̄ tunc non videaf aliqd qō sit in rerū natura. Seqf aūt.nulla albedo videf a me.igif nullā albedinem video.⁊ vltra:non video albedinē.nā ecōuerso sequif:video albedinē.igf albedo videf a me. Ecce modū huius viri in rūdendo. ¶Sz hec solutio nō valet:qz vel isti termini video/cognosco/ampliāt vel nō.Si primū debes p̄cedere oēs tales:video hāc albedinē:⁊ video hoc:⁊ hec albedo videf a me ⁊ ita de oībus ꝓpositionibus ibi positis.Si nō ampliāt ille sunt negāde. Et dr̄ q̄ tales termini sunt ampliatiui:vt cognosco:intelligo.video i ꝓposito est habere notitiā intuitiuā. Et iterꝫ i illo qō dicit q̄ non arguif ab i feriori ad supius video a vl hoc ergo video albedinē:eo q̄ hoc vel a nō est inferi⁹ ad ly albedo:eo q̄ vnus termin⁹ non ꝓficaf de altero mediante copula de pñti:quēadmodū logici dicūt de isto termino Adā:q̄ nō est inferi⁹ ad istū terminū hō in supponēdo:ſz solū in significando. Hoc nihil valet:ꝓña em̄ est ita bona arguēdo a tali inferiori tate sicut ab alia.alioq̄n existētia vl nō existētia fortis inficeret ꝓñam ⁊ eā validaret:qō liqdo ꝓstat esse falsum apd vnū quēlibet logicā intelligētē. ¶Sed ꝑ:tūc dices ista est p̄cedenda video antixp̄m ꝓpter ampliationem termini. ¶Ad hoc dr̄ hoc negādo ꝓñam:qz ad ꝓpitatē illi⁹ neqrif q̄ habeā visionē intuitiuā ad antixp̄m terminatā quā nō possum hr̄e naturaliꝫr. Eodē mō nō seqtur. tango calidū.ergo calidum est:qz tactionem calidi in sensu tactus pōt deus causare in nobis sine calefactiuo.eodēmō gusto cibū q̄ nō est.ad veritatē em̄ illi⁹ sufficit hr̄e gustationē cibi i sensu gustus:nec seqtur q̄ homo comedit ⁊ nihil comedit comedere enim dicit fractionem cibi vel attra-

Gregorij i tertia distīctiōe p̄mi. q. j.

ctionem eius in stomacho. ¶Scdo arguit. habeat sortes notitiā intuitiuā de hoc; pilari corrupto: vel virtute illius visionis intuitiue sortes iudicabit pilare existere: ⁊ esse figuratum sicut ante erat vel non. sed neutrū est dicēdum. igit. Sorte dices (sicut quidā doctor) virtute illius visionis iudicabit pilare non esse: illa notitia intuitiua producet iudicium hui⁹. hoc pilare est ipso existēte cum ipo pilari. ipso corrupto ꝓducet iudicium oppositum.

Ockam

¶Contra hoc arguit. idem inquantū idem semp natum est facere idē: primo de gnatione. ergo si ante produxit iudiciū huius: pilare est: postea ꝓducet idem. ¶Et hoc qn̄ non concurrit causa libera cū ea. hoc dixerim propter cognitionē q̄ nunc concurrit ad dilectionem platonis: nunc ad ei⁹ odium: propter concausalitatē voluntatis que est causa libera: quicquid illa notitia ꝓducit mere naturaliter ꝓducit nec eget concursu causę libere scde secum cōcausantis. ¶Et confirmat: q2 pilare distans a sorte per centū mille leucas cum notitia intuitiua ꝓducunt iudiciū istud q⁹ pilare est. Ergo sola notitia idē ꝓducit pilari non existēti. q2 pilari in illo interuallo nō magis facit ad hoc q̄ si non esset.

Gregor⁹.

¶Aliter respondet q̄dam alius doctor: q⁹ nullus iudiciū causabit. ⁊ ratio est q̄m cum: q2 vel ad iudicium de existētia rei: vel de nō existentia eius. non primū: q2 tunc iudiciū causatum mediante notitia intuitiua esset falsum. ¶Et p ꝓns nulla posset habere certitudo de existētia rei. qual⁹ em̄ essem cert⁹ q⁹ nunc albedo existit: si etiā quando non existeret iudicarem eū existere sicut nūc iudico. nec pōt dari scdm: q2 impossibile est q⁹ aliqua causa naturaliꝫ actiua nunc sit cā vnius effectus: ⁊ postea ꝓtrariꝫ.

¶Sed istud nō valet: tum q2 sicut albedo ocurrit ad iudiciū ita concurrit ad visionē: sed scdm deus pōt supplere: q̄ ⁊ pmū. ¶Preterea obiectū post parietē vel distans per īmoderatā distantiā/scdm te/cum notitia causabit iudiciū de existentia rei: ergo notitia sine existētia obiecti. tenet ꝓna. quia albedo post parietē: vel ī india nō magis facit ad iudiciū ꝑisiꝫ naturaliꝫ q̄ si non existeret. Tum q2 si non habeat apparentia iudicatiua siue p̄sentia obiecti: seqūtur q⁹ nullus pōt decipi in apparētijs. De conditionib⁹ sensibiliū licet non sit certitudo scientifica est tn̄ sufficiens scdm exigentiam rei. Propterea dicit q⁹ illa notitia intuitiua causabit iudiciū de existentia obiecti: ⁊ omino tale quale causaret obiecto p̄sente. obiectū em̄ non habet causalitatē immediatā respectu illius iudiciꝫ: sed solum mediatā. hoc est: q2 naturaliter causat talē notitiam intuitiuā in cōi lege. q̄ si alia via habeat simile iudiciū producit. ¶Sed cōtra istud argumento: seqūretur q⁹ deus pōt fallere: sed hoc est inconueniens: igit. Et q⁹ sequat⁹ p3: q2 talis putabit obiectum existere: ⁊ esse colorat̄: ⁊ tali figura figuratum. ¶Rndet: ꝓna est nulla. notitia em̄ intuitiua est simplex in essendo ⁊ in equalendo: ⁊ hō decipit seipm̄ per iudiciū: sicut in multis alijs experientijs. falsis putando plures colores in collo colūbe: vel in iride q̄s sunt. Constat em̄ q⁹ ad deceptionem dei⁹ concurrit cōcursu generali: q2 deus potest fallere indirecte: ⁊ ad deceptionē partialiꝫ concurrere. Etiā intellectus ad illud iudiciū partialiter concurrit. nihil pōt esse iudiciū intellectui sine ꝓcursu intellectus. Nō intendebam⁹ a principio q⁹ deus se solo ꝓducat notitiā intuitiuam: ⁊ q⁹ suppleat omnē causalitatē effectiuā: sed locuti sumus de causalitate obiectiua. nō tn̄ nego quin notitiam ituitiuā de⁹ potest ꝓducere se solo. Nobis sufficit q⁹ notitia intuitiua de se causaret iudiciū de existentia obiecti: si de⁹ vellet cōcurrere ad ꝓductionem iudiciꝫ: ⁊ vbi deueniret ad hoc q⁹ deus immediate falleret negandū foret deū concurrere ad illud iudiciū. deus fecit aliqua q̄ erant causa iudiciꝫ falsi in multis. p3 quando apparuit in specie peregrini discipulis euntib⁹ in Emaus post resurrectionē. ⁊ idē argumentum ꝓbaret q⁹ de⁹ deciperet gentilē per sacramentū eucharistie: q̄ crederet eucharistiā esse panē. qđ liquet esse falsum. nulla est ergo apparētia ꝓ hoc argumento dicere q⁹ deus pōt fallere. ¶Tertio argumēto. Ex ista sequet⁹ q⁹ qs potest habere notitiaꝫ reflexam sine directa. ꝓns est inconueniens cū non vocet⁹ reflexa nisi respectu directe. Q: tn̄ sequat⁹: p3 sic: cuiuslibet obiecti creati notitiā intuitiuā deus pōt ꝓducere obiecto non existēte. ¶Rndetur ꝓcedēdo sequelā: q2 hoc non est inconueniēs: sufficit em̄ ipsam terminari ad notitiā directā: licet illa directa non sit. ¶Scda cōclusio. Notitia intuitiua nō potest haberi naturaliꝫ obiecti nō existentis: ꝓbatur q2 dilectio non pōt causari sine cognitione. g̃ notitia intuitiua non pōt causari sine obiecto. ꝓna ꝓbatur. q2 intuitiua non minus causat⁹: ⁊ conseruat⁹ naturaliter ⁊ dependet continue in facto esse a presentia obiecti: q̄ dilectio a p̄sentia cognitionis.

¶Preterea scdm pspectiuos visio causat⁹ scdm formā pyramidalē cuius basis est in re visa ⁊ con⁹ in oculo: sed nō existēs nō terminat basim. ¶Preterea nisi ꝯclusio esset vera: cecus naturaliꝫ posset habere notitiā ꝓpriam intuitiuā vel abstractiuā: huius albedinis in sensu ꝓposito: ꝯ Aristotelē primo posteriorꝫ. ¶Amplius: nō min⁹ dependet visio ab obiecto cui⁹ est visio. q̄ imago corpis circa speculum depēdeat a corpore cuius est imago: vel lumen a corpore luminoso: sed nec lumē potest stare sine corpore luminoso. nec imago sine illo cuius ē imago. ergo nec notitia intuitiua sine obiecto.

¶Rursus petiꝫ a quo causatur visio sensitiua obiecti absentis vel non existentis: non em̄ causatur ex ijs p̄cise que sunt in nobis: q2 talem visionē haberemus quandocūq̄ vellem⁹. ¶Si dicat⁹ q⁹ causetur a re extra nos. Contra. illa solum causat notitiam suimet: ⁊ non notitiā aliarum rerū. Alioqn vna res visa causaret notitiā distinctam oīm aliarum rerū: qđ est falsum. ¶Sed contra istā cōclusionem arguit⁹ sic. Notitia intuitiua remanet obiecto corrupto: vel remota ratione obiectali. ergo pōt ꝓduci de nouo naturaliter. añs p3 p experiētiam: q̄ videmus solē: vel aliud excellens lucidū clausis oculis/iudicam⁹ nos adhuc videre tale visibile. p3 de illo qui venit in tenebras exteriores q̄ prius erat prope corpora multū luminosa. ¶Respondet⁹ negando añs. ⁊ ipsum negat beat⁹ Augustinus. libro. xi. de trinitate. cap. ij. Sunt q̄dam qualitates imprẽsse oculo: visibile em̄ agit in sensum duplici actione: vna intentionali que est salus ⁊ pfectio organi. ⁊ termin⁹ huius actionis est visio. Alia est actio physica ⁊ materialis: cui⁹ terminus est q̄dam qualitas discōueniēs sensui: ⁊ lesiua organi. Et quāto est excellenti⁹ sensibile. tāto fortius agit scdm q⁹ Aristoteles dicit tertio de aīa. Excellens sensibile corrumpit sensum. Talis qualitas paulatim corrumpitur post recessum obiecti: a naturali virtute subiecti cui est disconueniēs: sicut forma aque reducit se ad frigiditatem caloꝛe corrupto. Sꝫ per notitiā abstractiuā: ⁊ talem impressionē in oculo iudicamus nōnumq̄ obiectum esse presens. ¶Sed contra hoc arguitur: si talis qualitas gnata in oculo nata est videri a potentia visiua illius hominis: semper videretur qualitas naturalis oculi: ⁊ semp causaret visionem sui in potentia visiua. ¶Insuper secūdo de anima. Sensibile positū supra sensum non causat sensationem: ergo illa qualitas impressa in oculo nō potest sentiri. ¶Ad primum respōdet⁹ negando ꝓnam: q2 qualitates cōnaturales oculi nō possunt videri nec generant visionem sui in oculo: non em̄ q̄libet natum est agere in quodlibet: sed determinatum in determinatū: cum em̄ ille semper sint presentes si interdum viderentur: semper viderentur ⁊ impedirent potētiam visuam circa alia videnda: ꝓpterea sagaciter ꝓuidet natura ne vnq̄ videant⁹. ¶Et hoc p3 solutio ad secundum. ¶Secūdo arguitur. visio beatifica repraesentat deū tanq̄ obiectum primariū: ⁊ rēque non est tanq̄ obiectū secūdariū. ergo notitia intuitiua est rei absentis. ¶Et confirmat: q2 sonus auditur postq̄ est corruptus: p3 in tonitruo. ergo notitia auditiua intuitiua est rei nō existentis. ¶Ad primum istoꝝ dicitur. q⁹ illa notitia beatifica non habet⁹ naturaliter: ⁊ sic nihil ad b. Scdo nego añs q⁹ illa visio dei representat aliquā creaturā intelligo de ꝓpria notitia dei. Bonauentura ⁊ multi alij patres illō sustinent. ¶Ad cōfirmationē que mouet aliquos dicere q⁹ intuitiua pōt durare per breue tempus post absentiam obiecti: ꝓpterea quandā ampliationē talib⁹ terminis dant. nego añs: contactus corpoꝝ duroꝝ vel ruptura causat sonū qui in medio diu post ꝓtactū durat. ⁊ est realiter quādo audit⁹ sonū audit. ⁊ ille son⁹ successiue producitur: sic q⁹ partes nō manent simul, partes inquā ad diuisionē tēporis sicut pedale est in toto loco: ⁊ varie partes in varijs locis. sic de sono in toto illo tēpore. sic em̄ succedit alia ⁊ alia notitia intuitiua auditiua. sicut visio representans vnā albedinem nō representat aliam: sic auditio representans vnū sonū non representat aliū. ¶Tertio arguit⁹ sic. dabilis est visio alicui⁹ ⁊ nihil per illā visionē videbitur. igit. añs p3. creet deus vnū pedale qđ tāgat parietem in prima parte ꝓportionali vnius horę pedalis ꝓfunditat; in scda parte ꝓportionali horę creet semipedale inter me ⁊ illud pedale paulo altius illo pedali: sic scilicet q⁹ occultet pedale ne videat⁹ a me. in tertia parte ꝓportionali horę creet quartam partem pedis inter me ⁊ alia corpora duo iam ꝓducta. quolibet aliorū corporum altius qđ occultabit visionem corꝑ. ⁊ sic faciat per oēs partes proportionales vnius horę. Et ne dicas veniendo ad finē horę tabū tur partes tenues pre quib⁹ videre possim. semp ponatur corp⁹ posterius in duplo magis opacū q̄ precedens. tunc sic in fine horę habebo notitiā intuitiuā de illis corporib⁹. ⁊ tn̄ nil videbitur. igitur. ¶Respōdetur. nullum istorum corporum sortes videt. p3 nō primū. quia secundū impedit visionem primi. nō secūdum quia tertiū impedit visionē secūdi. ⁊ ita de quolibet alio. cū nō datur vltimū. ¶Scda ꝓpositio apparet q⁹ sortes intuitiue videbit illā congeriē corporū: ⁊ nullū illoꝝ. sicut sortes a remotis videt cumulū grani: ⁊ nullū granum videt. vel tota ista multitudo est immediata mihi. ⁊ nullū istorum corpoꝝ est mihi immediatū. ⁊ sic sicut nullū corp⁹ vbi distincte video: sic nullius corporis visionē intuitiuā habeo distinctā.

¶Quarto arguit⁹. canis venatic⁹ habet notitiā intuitiuā leporis qui nō est. patet cum venit ad biuū: per odores iudicat aliquē lepoꝛē illac transiuisse ⁊ illa nō est abstractiua propria. quia illa iterū intuitiua presupponit. ¶Dicatur q⁹ formet notitiā alicui⁹ leporis quem ante vidit: cuius habet species in sensu cōmuni. et ideo formet aliquo pacto notitiā leporis qui transiuit. ponat⁹ q⁹ multi simul vel successiue transierint: iudicat lepoꝛē ante visum illac trāsiuisse: sicut canis appetit panem quē ante gustauit. vel dicitur q⁹ odor manet sufficiēter in medio ad immutādā potētiam canis ⁊ ad iudicandū q⁹ aliquis lepus hac transierit. ¶Quinto arguitur. vel dabit⁹ vltimū instās visionis ꝓpletum: vel habebit⁹ notitia intuitiua de re absenti. Primū cōmuniter nō datur: ergo secundum est dādum. Sꝫ sequatur p3. ponēdo q⁹ angelus a videat me/nūc a in instāti: potest se mutare ad quācūq⁹ distantiā mutet se. ⁊ tunc sic. vel manebit illa notitia intuitiua post hoc instās ⁊ sic angelus in celo naturaliter mei habet visionē in terra: ⁊ ego sum precise in vno loco ⁊ ipse tm̄ in vno loco qđ est probandū vel illa visio totaliter extinguetur. ¶Respondetur: oportet incidere in illā disiunctiuā. ⁊ ꝓcedit illa pars probabilis q⁹ angelus in celo videt me in terra. ⁊ pari forma potest videre me si nō existerē. ⁊ hoc quādo acquirit notitiam intuitiuā prope me: ⁊ postea instātance mutatur ad celū vel in multum breue tempore ad celum mouetur. sed illa visio nō diu durabit. ⁊ hoc concedo de anima separata. Sꝫ angelus in instanti mutatur declaratur in secūdo. sed dicta intelligo naturaliter dum est visio in agente qđ nō potest recedere ab obiecto antecq̄ corruptio naturalis visionis extinguatur. ¶Sed dubitas. Vtrū notitia intuitiua ⁊ abstractiua sint eiusdem speciei? ¶Respondetur q⁹ circa illud versant̄ positiones: quibusdam tenētibus q⁹ sic: positio tamē illa nobis apparet ꝓbabilior que tenet illas specie essentiali differre. Sꝫ patet. q2 ille notitie supposita equali: intensiōe diuersimode representāt suum obiectū: vna clarius q̄ alia. ergo specie distinguūtur. ¶Itē causantur a causis diuersis. intuitiua naturaliter exigit presentiā obiecti. ⁊ dependet ab eo sicut lumen a luminoso: nec est in potestate nostra sufficienter ex his que sunt in nobis. abstracti ua causatur a specie ⁊ potentia interiori: ⁊ est in potestate nr̄a: cui existētia obiecti est pegrina. ¶Insuper: si essent eiusdem speciei: hoc esset quia sunt eiusdem obiecti: ⁊ eiusdem potentie: sed hoc non sufficit. patet de velle ⁊ nolle respectu eiusdē obiecti. Similiter de apprehensiua ⁊ iudicatiua respectu eiusdem complexi: loquor de apprehēsiua distincta ab adhesiua. Multis modis arguimus discrimē essentiale in noticijs per variū modū tendēdi in obiectum: vel q⁹ a toto genere est productiua effectus quē alia nō ꝓducit: vt de iudicio producto ab intuitiua ⁊ ab abstractiua. similiter apprehensiue duarum contradictoriarum se compatiuntur: ⁊ adhesiue earum nō se cōpatiuntur per adhesiuam iudicamus: ⁊ hoc nō cōuenit cuicūq̄ apprehensiue. ergo aliqua apprehensiua distinguit⁹ ab adhesiua. Non valet istare. notitia sortis sortē representat. ⁊ nō representat platonē oppositō mō est de notitia platonis. ergo ille noticie specie distinguūt⁹. Sufficit em̄ q⁹ notitia sortis repñtet aliquid eiusdē spēi cū platone. Vñ illud dictū vulgare.

Thomiste.

Quicquid cõuenit vni indiuiduo alicui⁹ speciei conuenit cuilibet indiuiduo eiusdem: sic intelligit in quãcunq; effectũ potest vnũ indiuiduũ: in similẽ effectũ naturalem intẽse vel remisse potest aliud indiuiduũ. Si eñ notitia sortis representat sortem notitia platonis platonẽ repũtat. nõ quia ꝓducit a sorte vt aliqui existimãt. q; si deus suppleret causalitatẽ obiecti illa repꝛesentaret sortem. Similiter in compossibilitate: aliqua eñ dilectio sortis ⁊ odiũ eius nõ se cõpatiuntur: que dilectio cõpatitur odiũ platonis. Et ꝓpterea nõ q̃quid repugnat vni indiuiduo alicui⁹ speciei repugnat cuilibet indiuiduo eiusdem: sicut nõ q̃c quid stat cum vno indiuiduo alicuius speciei stat cuꝫ quolibet eiusdẽ. sed quando est repugnãtia specifica hoc verum habet. ¶ Sed ꝓtra istud arguitur. habitus genitus a notitia intuitiua inclinat in notitiã intuitiuã: et tamen illa nõ ꝓducit iudicium euidens de predicatis accidentalibus obiecti plusq̃ notitia abstractiua. ergo per hoc nõ differũt notitia intuitiua ⁊ abstractiua. ¶ Et cõfirmaꝫ. q; si distinguãtur essent inequaliter perfecte. Et nõ est dicendũ q; abstractiua sit pfectioꝛ intuitiua: ergo omnis intuitiua est pfectioꝛ abstractiua: per regulã topicam: si optim⁹ homo est melioꝛ optimo equo: quilibet homo quolibet equo est melioꝛ. Et tũc notitia abstractiua angeli vel dei esset imperfectioꝛ notitia intuitiua vnius muscę/ vel rane. ¶ Ad primum negatur añs. Notitia enꝫ intuitiua ꝓducit vnum habitum: quiquidem habitus facilitat nos ad cũdum in notitias abstractiuas obiecti pu⁹ intuitiue cogniti. vt experiẽtia docet. sed non ꝓducit notitiã intuitiuã: cum nõ possimus iudicare de obiecto sicut dũ erat in ꝓsentia. Et sic non vtrobiq; habet verum illud vulgare dictum: quilibet habitus genitus ex actu vel actib⁹ inclinat in actus eiusdem speciei specialissime cum actu a quo emanauit. nec vltra ꝓpositum occurrit instãtia. licet quidam doctoꝛ hoc haberet concedere in materia virginitatis: vbi dicit habitũ virginitatis in coꝛrupta violenter vel ignoꝛanter nõ inclinare in actus eiusdem speciei specialissime entitatiue cum actibus a quib⁹ ille emanauit. sed iã in. xxx. d. quarti hoc repꝛobauimus. Vel dices q; notitia intuitiua in ꝓsentia obiecti ꝓducit notitiam abstractiuam: sed iam negabitur aliud ꝓncipium scꝫ q; omnis actus ꝓducit habitum. vt ptꝫ de notitia intuitiua. ¶ Ad cõfirmationem: conceditur sequela. Et q; intuitiua est pfectioꝛ entitatiue q̃ abstractiua eiusdem obiecti: sed nõ ꝓpterea est ꝑfis q; quelibet notitia intuitiua qualibet notitia abstractiua sit perfectioꝛ entitatiue respectu alloꝝ obiectoꝝ. ¶ Regula topica habet verum in rebus eiusdẽ speciei. sicut sunt hoies ⁊ equi. sed intuitiua a toto genere est pfectioꝛ in genere notitie q̃ abstractiua. nõ eñ sequitur: sunt eiusdẽ obiecti. g̃ sunt eque pfecte: sicut nõ sequit sunt eiusdẽ obiecti. g̃ sũt eiusdem speciei. Et contra arguentem potest dirigi argumentũ simile querẽdo an opinio que habeꝫ de hac/deus est deus sit perfectioꝛ q̃ scientia qui habetur de ista: super lineã datam ⁊c. q; maioꝛ est apparentia dicere q; eadem notitia que est ituitiua in pꝛesentia obiecti postea est abstractiua q̃ ponere duas eiusdẽ speciei: sed nec vnũ nec aliud dicim⁹. ¶ Notitia intuitiua est illa que est causatiua iudicij de p̃dicatis accidentalibus rei de qua est secluſa amplia tione: ponitur hec descriptio naturaliter visio intuitiua sortis naturaliter causat iudicium huiꝰ sortes est magnus taliter coloꝛatus. Et vocatur visio facialis

Martin⁹ ꝺ magistris.

¶ Alia est abstractiua ⁊ enigmatica. Hanc distinctionem tangit Apostolus ꝑme ad Corinthios. xiij. videmus nunc per speciẽ in enigmate: tunc autẽ facie ad faciem. nũc cognosco ex parte tñ: tunc autez sicut cognit⁹ sum. Virtute notitie abstractiue nõ habeo iudiciũ de predicatis accidẽtalibus mediãte copula de ꝑsenti bene iudico sortes a me visus fuit albus. ¶ Sed petes. an istud iudicium effectiue causetur a notitia sensitiua intuitiua an intellectiua intuitiua. ¶ Respõdeꝺ: qñ iudiciũ est intellectiuũ causatur a notitia intuitiua ꝛntellectiua. vt ptꝫ de iudicio qõ habemus de actibus intellectus vel voluntatis vbi nulla est notitia ituitiua sensitiua: ⁊ ita erit ĩ anima separata: sed notitia intuitiua sensitiua nunc non supfluit: quia est dispositio ꝑuia: vel causa notitie intellectiue. ¶ Sed quidã doctoꝛ tenet intuitiuã immediate terminari ad obiectũ: ⁊ abstractiuã ad speciẽ. de quo questione sequẽti videbimus. ¶ Sed hic dubitaꝫ an notitia intuitiua ⁊ abstractiua sint synonyme. ¶ Secũdo dubitaꝫ an possimus habere notitiã intuitiuã de aĩa ⁊ eius actibus: ¶ Respondeꝺ affirmatiue: tenẽdo illa que ponere intendim⁹ in questione sequenti: significat idẽ ⁊ codẽ modo. hoc est singulariter. sicut ois notitia intuitiua est singularis. ⁊ rẽ cuius est notitia precise repꝛesentat. sic abstractiua singularis de quo loquoꝛ. ⁊ sicut vna significat absolute vel ꝓnotatiue: ita ⁊ alia: diuersitas specifica nichil impedimẽti ꝓestat synonymitati: patet de voce scriptura ⁊ ꝓceptibus que numero specie ⁊ genere/ differũt. Secũdum modum Grego. aliter dicẽdum foꝛet. ¶ Ꝓ hoc sc̃o dubio ponũtur positiões. ¶ Ꝓma est: intellectus viatoꝛis potest ituitiue cognoscere suã intellectionẽ. ꝓbatur: q; aĩa euidẽter iudicat q̃ cogitat/ dubitat vel assentit. sed ista ꝑsupponunt notitiam intuitiuã: igitur. ¶ Cõfirmatur aĩa habet notitias abstractiuas simplices de actibus suis non ꝓsentibus: ergo habuit intuitiuas de ꝓsentibus. añs patet. q; recoꝛdatur illos actus fuisse. Et hoc patet auctoꝛitate dñi Augustini. xiij. de trinitate capitulo. i. ⁊ cap. ij. ciuslẽ sic dicit de fide coꝛdis est res ista: nõ coꝛporis: nec eã quisq̃ hoim vidit in alio: sed vnusquisq; in seipso. ¶ Secũda propositio. aĩa naturaliter ꝓ statu vie põt cognoscere intuitiue seipsam: ꝓbatur quia euidenter ante discursum nouit anima etiã experimentaliter se esse/ ⁊ viuere. Hec in hoc potest falli scm̃ Aug. xv. de trinitate capite. xij Et anima iudicat euidẽter ante discursum de existẽtia sua sicut de existentia suoꝝ actuum: imo quando fertur experimentaliter: ⁊ intuitiue super actus suos videtur ferri in habitudine ad seipsam. In conuertendo se super seipsam: dicendo ego cognosco volo: Sed hec habent intelligi de immediate receptiuo cum demõstrato: quia demõstrãdo totũ ꝓpositũ per ly ego nõ est euidens aĩe: ego viuo vel cognosco. ait eñ Apostolus scõe ad Corinthios. xij. scio hominez in Christo ante annos. xiiij. siue in coꝛpoꝛe siue extra coꝛpus nescio deus scit. ⁊ ca. xiij. de trinitate capitulo. vi. ¶ Tertia propositio. aĩa intellectiua naturaliter ꝑ statu vie nõ potest cognoscere intuitiue habitus: vel species. ptꝫ q; nõ est euidẽs aĩe ante discursũ habere species vel habit⁹. solũ eñ ex ꝓmptitudine post act⁹ ꝓcludim⁹ habit⁹ naturaliter acq̃sitos vt in q̃rta distinctiõe q̃rti dictum est. ¶ Sꝫ facile q̃spiã dicere potest aliquis habet notitiã intuitiuã de habitib⁹: licet illa notitia non causet iudiciũ: hoc est habitus vel

talis nature. noticia ituitiua quã habeo de anim̃ non sufficit causare iudicium q̃lis res est aĩa: coꝛpoꝛea an incoꝛpoꝛea. ¶ Ex isto sequitur. q; ego posꝫ habere notitiam ituitiuã de aliquo cuius nullus alius viatoꝛ naturaliter põt habere notitiam intuituam. sed ipse similem notitiam põt habere de actibus suis qualem ego habeo de meis. Illud tertij de aĩa: necesse est intelligentem phantasmata speculari. ⁊ illud de sensu ⁊ sensato. nihil est in intellectu quin ꝓius fuerit in sensu: intelligũtur de his que sunt extra. ¶ Sed ꝓtra primam ꝓpositionem arguitur sic. seq̃retur q; possim⁹ cognoscere an intellectio nr̃a esset indiuisibilis: sed hoc nõ possumus de actib⁹ syncategoꝛematicis. ꝑa ꝑz. notitia intuitiua est ꝓductiua iudicij: saltẽ cognoscimus notitiam esse non extensam: sicut notitia ituitiua ꝓducit iudicium de extensione obiecti ad extra. ¶ Et confirmaꝫ. hoc esset q; aĩa experitur se intelligere sed hoc non valet. q; aĩam expiri actũ suũ nõ est aĩaz ituitiue obiectiue cognoscere illũ: sꝫ est subiectũ vitale recipere opationem vitalez. Quod patet. cum voluntas experitur se diligere: ⁊ odire: ⁊ tristari. ⁊ tamẽ voluntas non cognoscit. ¶ Ad ꝓmum negatur sequela. notitia ituitiua aliqua iudicia causat: sed non oĩa vera. notitia intuitiua albedinis non causat iudicium de intensione graduali eius. Sãct⁹ Thomas ⁊ multi alij negãt intensionem fieri per additionem gradus ad gradum: nec possumus cognoscere an act⁹ sit imparibilis an non. q; habeo notitiam intuitiuaz de obiecto a tergo per lineã reflexam: ⁊ tamen non habeo tot iudicia sicut si ꝑ notitiã ituitiuã directã viderez. ¶ Ad ꝓfirmationem ꝓceditur sequela. illa est vna ratio. ⁊ nego minoꝛẽ. Et ꝓcedo q; res que est voluntas intelligit se velle: q; intellectus ẽ voluntas. ¶ Sc̃o arguitur. difficilius videmus obiectum paruum q̃ magnũ: ergo intueri obiectum impartibile est infinite difficultatis. ¶ Rñdetur q; aĩa in hac valle miserie non põt intueri indiuisibile ad extra: ⁊ tanta potest esse paruitas obiecti q; in eo sit status: puta dando minimuz visibile qõ non potest videri. secus est in actibus intellectus: vel in anima separata: vel qñ coꝛpus erit beatum. ¶ Contra secundam ꝓpositionez arguitur sic. ex ea sequitur q; anima intuitiue potest videre deum in hac vita: cum sit substantia spũalis ita ꝓsens anime sicut ipsa anima. Et sic potest argui q; videat angelum. ¶ Ꝓterea sequitur q; aĩa semp seipsam cognoscit intuitiue: per argumẽtum quod facit Aristoteles. ij. de aĩa. si eñ sensus esset sensibilis semper sentiret se: sicut ignis semper se cõbureret si esset cõbustibilis. ¶ Ad ꝓmum istoꝝ dicitur q; non sequitur ꝓ statu isto. deus nõ est ita ꝑfis obiectiue sicut ipsa aĩa: sicut nec angel⁹. licet bene localiter. De anima separata req̃ritur lumẽ glorie ad auxiliandam animã: vt notitiam dei habere posset: sicut requiritur dispositio qualitatiua rum dispositionum ad hoc q; forma actuet potentiam. vt patet in Clemẽtina ad nostrum de hereticis. ⁊ vbi non esset necessariũ ponere lumẽ glie ꝓma causa non agit nisi libere. Et iam tertio (⁊ illꝰ est rationabile) requiritur specialioꝛ cõcursus ad visionem beatificam q̃ ad visionẽ angeli vel aliarum creaturarum. ¶ Ad aliud dicit q; nõ est semper ei ꝑfis obiectiue ꝓpinque. nec semper tendit in cognitionem suimet. ¶ Contra tertiam ꝓpositionem arguit sic. secundum Aristotelem. ij. posteriozuz. inconueniens est q; habeamus nobilissimos habitus: et lateant nos. ¶ Ꝓterea aĩa cognoscit experimẽtaliter seipsam imutari ad aliq̃s operationes: ergo experimentaliter ⁊ ituitiue cognoscit habitus. ꝓbatio ꝓne. q; cognoscẽs ituitiue aliquid esse album: intuitive cognoscit albedinem qua est album. ¶ Ad primum dicitur: q; habitus solum cognoscit discursiue. vult enim Aristoteles habere ꝓtra Platonẽ q; ab habitib⁹ possim⁹ exire in actus. et sic cognoscere habitus. ¶ Ad aliud dicitur q; inclinatio habitus non cognoscit experimentaliter. quia inclinatio habitus non distinguitur ab habitu: sed ex promptitudine exeundi in actus ꝓbabiliter cõcluditur habitus. sec⁹ est de exemplo posito.

¶ Hã sicut ait Ambrosius; Ut deus qui natura inuisibilis est: etiam a vilibilib⁹ ⁊c.

¶ Distinctionis tertie questio secunda.

Secundo quero circa hanc distinctionẽ An notitia abstractiua terminatur ad idem obiectum ad quod terminabatur intuitiua. ¶ Circa hanc questionẽ due sunt opiniones. vna negatiue respondens: tenẽs q; notitia intuitiua immediate terminatur ad obiectum: abstractiua autem habet duo obiecta. vnum est species respectu cuius est notitia intuitiua. alterum est obiectum ꝓius ituitiue cognitum ad quod secundario terminatur: respectu cuius dicitur notitia abstractiua. Et licet species illa per illam cogitationem cognoscatur: non tamen experimur: nec euidenter cognoscimus virtute illius cognitiõis q; illa sit species talis rei hoc est rem que est species experimur: non tamen experimur illam esse speciem. sꝫ hoc solum discursiue ⁊ probabiliter concludim⁹. sicut in simili: imaginem in speculo intuitiue videmus: et tamen virtute huius visionis non experimur: nec euidenter cognoscimus que res sit: et vbi sit. sicut eñ cattus in simulacro catti ibi decipitur: sic nos fallimur: licet altius iudicemus. ¶ Contra istam opinionẽ arguitur sic. per cognitionem abstractiuam naturaliter ꝙsequentem intuitiuam cognoscitur directe: et primo illud quod primo fuit cognitum ituitiue. Sed illud non fuit species manẽs in anima. ergo. maioꝛ ꝓbatur. quia nullius rei naturaliter habemus ꝓpriam simplicem abstractiuam: nisi ꝑius fuerit cognitum intuitiue. q; experiẽtia docet: q; cogitatio mea fertur indifferẽter super ea que vidi: vl audiui: q; cogito directe de re tali ⁊ tãta. ¶ Et confirmatur per concurrentẽ grego. sic arguentem. delectio/odium/vel desiderium fertur ad rẽ ad extra: et non ad speciem rei diligibilis. ergo notitia fertur ad rem ad extra. tenet consequentia. a conueniente similitudine. Licet grego. in septima distinctione secundi consequentiam neget. dissimile non dat. nec dare potest ni si voluntariũ. ¶ Ꝓterea frustra ponitur q; per eandem notitiam cognoscamus duo obiecta: vnum intuitiue: ⁊ aliud abstractiue. cum omnia possint saluari cognoscendo solum per illam notitiam obiectum ad extra. ¶ Rursus vel species terminatur ad rẽ ad extra immediate vel non. secundum non est dicen

hãc tz gre. in secundo.

Johannes scotus.

dum per te Si primum. ergo eodez modo notitia abstractiua debet immediate terminari ad obiectū ad extra. Et sic supuacanee ponꝫ notitiā actualem terminari ad speciem immediate: ꝛ mediate ad obiectum ad extra. ¶ Alia est opinio affirmatiue ad titulum questionis respondens: quā tenere volumus. ¶ Sed contra istā opinionem diffuse insistit grego. ponit Gregorius aliquas conclusiones quas reputo veras: licet in probatione (opinione mea) falsa assumat. et assumo solum aliquaque conclusioni posite repugnare videntur. Et ꝓmo supponit vnum ꝙ quilibet experiri potest in seipso: videlicet ꝙ quādocūq; aliquis cogitat de aliqua re sensibili non tunc presente: quam alias vidit. verbi gratia de leone ita sue cognitioni immediate obijcitur aliquid quod est leo vel simile leoni. sicut cuin quis intuetur oculis colorez in pariete immediate sue visioni obijcit color ille. Sic ergo pro certo semper experior dicit Joannem scotum hanc suppositionez negasse: sed ei non credit suppositoꝙ sit homo vniuoce secum. verbum q̄dē satis leuiter dictum. supponendo alium hominez vniuoce secum. sed illam suppositionem admitto. quia sic ego experior. Et credo alium voluisse dicere ꝙ cogitatio non terminatur ad speciem: quia responsiones illuc tendunt. ¶ Arguit ratiōe Grego. sic. quia nulla ratio est propter quā videns rez aliquam immediate per sensum exteriorem nouit illam esse: et alias veritates contingentes de ipsa nisi quia illam in seipsa immediate cognoscit. ita igitur esset in proposito: si cogitatio ipa iteriori ad rem extra immediate terminaretur. ¶ Ad hoc respondebat eius ꝓcurrens dicēs. ꝙ alia ratio erat scz: quia visio sensus exteriorꝭ est notitia intuitiua: cuiꝰ virtute tales veritates contingentes cognosci possunt. cogitatio vero rei absentis est notitia abstractiua per quā non possunt tales veritates cognosci. ¶ Sed contra hoc arguit ipse querendo quā notitiam ꝛ qua ratione vocabat intuitiuam alicuius rei: aut eīm eam que immediate terminatur obiectiue ad illam rem: ꝛ ideo dicis eam intuitiuam quia sic imediate terminatur. Et tūc sequitur ꝙ si cogitatio interior immediate terminatur ad rem ad extra: ipa est notitia intuitiua. Et vlterius sequitur illatum. Vel dicis intuitiuam: qz (vt aliq̄ dicūt) potest ꝙ illā sciri rez eē si ē: ꝛ non esse si nō est. et alias veritates cōtingētes de illa Et cum dicitur hoc non potest sciri per huiusmodi notitiam: quia non est intuitiua et ꝙ illā potest qz est intuitiua: non est aliud q̄ dicere per illam non potest: ꝛ illam potest: quia potest per illaz. ꝛ est solucre questionē per seipsam. Similiter poteret alius dicere per cogitationem potest illud cognosci: et non per visionem. eo ꝙ illam dicet intuitiuam: ꝛ visionem exteriorem abstractiuam. ¶ Respondeo. negando ꝙ responsio data nō valeat. Et quā do arguit inquisitiue. do secundum membrum qz naturaliter ratione notitie intuitiue formam⁹ iudicium de existentia rei: ꝛ de predicatis accidētalibus eius. nō ꝙ illa notitia causat iudicium de nō existentia rei: licet per defitionem notitie intuitiue ꝛ eius iudicij discursiue cognoscimus rem non esse presentem: sicut per defectum luminis itellectus cognoscit tenebras. Et cum dicit hoc est soluere questionem ꝓ seipsam: qz alius diceret ꝙ notiam abstractiuam generatur iudicium quo iudicamus predicata accidentalia de re: et non per intuitiuam. ¶ Istud nihil est dictu. palam eīm ē nos habere duas notitias. ꝛ virtute vnius multa possumus iudicare q̄ non possumus iudicare virtute alterius. priorem intuitiuam vocamus ꝛ posteriorem abstractiuam. abstractiua terminatur immediate ad rem ad extra. Et tamē ꝑ tute illi⁹ nō possumus iudicare de predicatis accidentalibus illius rei. ¶ Secundo arguit qnerendo quare per illam quā dicis intuitiuam possunt tales veritates cognosci. nec videtur ꝙ ratio aliqua reddi potest preter hanc scz ꝙ immediate obiectiue terminat ad rem ipsam: igitur similiter dicendum erit de cogitatione: si immediate ad rem ad extra terminet. si eam postmodum velles vocare intuitiuam siue abstractiuam: quia de vocabulis nō debet esse cura. Relinquitur ergo ꝙ illud ad quod cogitatio talis immediate obiectiue terminetur nō est res aliqua ad extra. ¶ Ad secūdū dico: ꝙ causa est quia ipsa est talis naturc. Quero ab eo quare ignis calefacit. experimur ꝙ in presentia obiecti habem⁹ vnam notitiam que in nobis causat iudicium euidens ꝙ res presens est talis coloris/talis figure. secus est de notitia quā habemus in absentia rei. quocunq; nomine vocetur nō refert. sed in modo loquendi vna vocatur ituitiua: ꝛ altera abstractiua. Et pōt dici ꝙ iudicium complexū seqns illam notitiam intuitiuam etiā vocet notitia intuitiua. ¶ Ex isto patet ꝙ non est propterea qz terminat ad obiectū ad extra: cū vtraq; eque immediate ad obiectum ad extra terminetur. ¶ Secundo ꝓbare intendit idē aīs: supponēde duo. vnum est ꝙ quicunq; aliquis sic cogitat de sensibili non presenti idipsum obijcitur immediate eius cogitationi: si aliquod tale sensibile sit actu extra animam quod obijceretur: si nullum tale erit penitus. ꝛ hoc ē clarum. ei eīm qui vidit rosam si cogitat de rosa posito ꝙ nulla esset sibi presens: sint tamē multe in mūdo: non aliud obijcitur q̄ si nulla tunc esset. alias posset vi cogitationis cognoscere vtrū aliqua eēt in mūdo an non. ¶ Itē cogitādo in estate qū multe sunt: ꝛ cogitando in hyeme quando nulla est: experiretur vel expiri posset diuersitatem obiectoꝝ immediate terminantiū suas cogitationes: quod est ꝓtra omnem experientiam. ¶ Secundo suppo nit. ꝙ quandocunq; aliquis cogitat de sensibili nō presenti: illō quod sibi obijcitur: imediate est aliq̄ entitas vl entitates actu existēs vl existētes i rē natura siue in anima subiectiue: siue extra aīmā. hoc patet. quia ad nō ens nulla simplex notitia nostra naturaliter habita mediate terminat. ¶ Hanc eius suppositionem admittimus: mirantes quomodo secundam suppositionē supponat: cum circa veritatem eius certeꝫ ab aduersarijs: ꝛ sine ꝓflictu petit castra q̄ oppositi protegere satagūt. illam negamus: sed nitiꝫ illam probare. sed ad ꝓbationem eius non respondemus. qz ꝓstat ex dictꝭ eam esse inualidam. ¶ Confirmat secundam suppositionem auctoritate Aug. xi. confessionum cap. xviij. ꝛ xix. vbi narrat ꝙ preteritus non possit narrari scōm se naturaliter. neq; etiam futura prescognosci vel predici. nisi ex cogitatione aliquorum presentium. Fateor ꝙ notitia habitualis vel species est causa quare cognosco ꝑterita: sed nego ꝙ

Scōa opinio.

Joannes scotus.

notitia actualis ad illam speciē terminetur. ¶ Itē per presentia aliqua prognosticamus. ¶ Tertio arguitur. cōtingit alicui cogitanti rem aliquā quā nūq̄ sensit per sensum exteriorē similem obijci: sicut alteri qui illam vidit. videlicet aliquis qui vidit elephātem narrat alicui qui nunq̄ vidit: qualis figure siue dispositionis mēbrorum sit: audienti occurrit simile eius quod occurrit narranti presertim si ille distincte narrat ꝛ perfecte: ꝛ audiens bene viget potentijs interioribus. ꝛ constat ꝙ audienti non obijcitur verus elephas extra animam: quia non vniuersalis: cū nō sit dare talē. nec quelibet vel omnis singularis. hoc est clarum. Nec est ratio quare vnus singularis potius q̄ alius: cum ipse nunq̄ aliquem viderit: igitur nullus verus elephas obijcitur immediate tali audienti. igitur nec narranti. ¶ Istud argumentū tertium deducit prolixe contra duos secum concurrentes: quorū solutionibus pretermissis deueniendū est ad punctum argumēti: quia videtur potissimū in hac parte. In primis reduco argumentum contra arguētem. quia scōm eū notitia abstractiua terminatur immediate ad species. ꝛ mediate ad rem ad extra: tamen quero ad quas species ista notitia terminatur: non ad species a elephantis: quia talis non est sensatus. et per consequens nulla simplex et singularis notitia habetur a. elephātis. Et eodem modo respectu cuiuslibet alterius elephātis. ¶ Rursus. notitia abstractiua terminatur mediate ad obiectū per eum. et obiectū mediatum est elephas quero ad quē elephantem terminatur. Et sic hoc videtur equalis ponderis contra factorem sicut contra aduersarios. ergo siue soluatur siue non nemo debet duci hoc argumento ad opinandum cum eo. ¶ Et dico ad argumentum duo. Primum est. quacūq; specie reperta ad quam illa cogitatio terminatur illa est species alicuius obiecti: vel aliquorū. cogitatio autē terminatur ad illud obiectum: vel illa obiecta cuiꝰ vel quorum species: sed nullatenus ad species. ¶ Secundo dico. ꝙ nullam notitiam habet terminatā ad aliquem elephantem: sed habet notitiam terminatā ad res sensatas. narratur mihi elephantus est animal magno ꝛ curuo naso/albi coloris / ferens castellum in dorso/ante ea vidi nasos: et equos albos: ꝛ castella: formo notitias illarum rerū alias a me sensatarum. cogito de equo albo a me viso: ꝛ de naso lapideo quē vidi depictum. Et ita de castro. intellectus autē potest vnire illas notitias simplices: et eas applicare mutuo credens ꝙ ille notitie representent elephantem que nullum representant. forte credit se habere conceptum elephantis: sicut homo habens conceptum hominis et asini vnit illos conceptus modo incompossibili. vt patet in somniante. et hoc facere potest in vigilia. Interdum quis potest vnire conceptꝰ rerum sensatarum mutuo: ꝙ enti possibili conueniāt. ego iam de facto nunq̄ vidi vbē nomine sanctū andream: per eos qui mihi referunt de arce / cenobio oceano/ꝛ collegio/et reliquis/fingo cogitatū meum super res alias a me sensatas. que cogitatio ad res illas ante visas terminatur ꝛ ad illarū rerum congeriem: que possunt simul colligi ad vbis cōpositionē. ꝛ sic est compositio rerū possibilium. An impossibile sit imaginabile vel intelligibile non est presentis speculatiōis. Et hoc patet per Anselmum monologion capitulo. ij. vbi ait. Faber prius concepit mente qō postea scōm mentis conceptionem opere perficit. ꝛ sequitur. faber penitus non potest mēte aliquid corporeum imaginando concipere: nisi id quod ad totū simul: aut partes ex aliquib⁹ rebus aliquo modo dicerit. Et subdit. q̄q̄ enim homo tale aliquod animal posset cogitando: siue pingēdo quale nunq̄ scit confingere. nequaq̄ tamen hoc facere valet: nisi cōponendo in eo partes: quas ex rebus alias cognitis in memoriā attraxit. patet etiā per Augustinū. viij. de trinitate cap. iij. vbi ait. Neq; enim in fide nostra quam a domino nostro Jesu christo habemus: illud salubre est quod sibi animus fingit: longe fortasse aliter q̄ res se habet: secundum illud quod secūdū speciem de homine cogitamus. habemus enim quasi regulariter infixam nature humane notitiam: secūdū quā quicq̄ tale aspicimus: statim hominē esse cognoscimus: aut hominis formam. Ecce ꝙ propter notitiam habitualē in nobis de homine aspicientes fictā formam hominis cognoscimus illam esse formā ei⁹. Et sic per illam de homine cogitamus. notitiam autem illam per quā cognoscimus. hoc non nisi sentiēdo aliquem: vel aliquos homines extra in se primo potuim⁹ habere. patet per eandem rationē. ¶ Sed contra. dices fm Guicennā. vi. naturalium parte prima. cap. vltimo. vis existimatiua apprehendit intentiones nō sensatas in singulis sensib⁹. sicut vis que est in oue dijudicans ꝙ ab hoc lupo est fugiendum. ꝛ ꝙ huius agni est miserendū. Et idē dicit parte quarta cap. primo: vbi ait. ꝙ ouis dijudicat de inimicitia lupi per intentionem quā apprehendit de inimicitia eius. Et tamen inimicitiam non sensit sensu exteriori. ¶ Sed dices: inimicitia est res insensibilis: ꝛ non est incōueniēs ꝙ vnum insensibile repzesentet aliud insensibile. secus est de sensibilibus. Sic dicūt aliqui doctores. Sed hoc non valet: quia naturaliter instinctum est oui fugere a lupo: intuitiue eīm apprehendit pellem ꝛ colorē lupi tanq̄ disconueniētem. propterea ab ea aufugit. et sic faceret dummodo pellis esset repleta straminibus instar lupi. Nec sequitur: hoc apprehenditur disconueniens oui: ergo alteri lupo. sicut cardo est disconueniens homini: cōueniēs tamen asino. Et si vna res sensibilis sensata produceret notitiam rei insensibilis: a fortiori produceret notitiam rei sensibilis secum magis conuenientis. ¶ Sed forte dices: albedo producit notitiam viriditatis: ꝙ vna res notitiā propriam alterius rei. cōsequētia claret. probatur assumptum. apparet vn⁹ color in iride qui nō est. similiter in collo columbe: vnus stans ex vna parte iudicat collum columbe taliter colorari: alius in alio situ iudicat aliter. vnus habet iudicum cōplexum ꝙ hic color est viridis: potius viriditas. ꝛ alius. hic color est niger: potius nigredo. et ista iudicia cōplexa nō possunt causari nisi a nigredine et viriditate: et alter illorum colorum ibi non est. quia si notitie intuitiue simplices in istis duobus fierent eiusdē nature producerentur iudicia complexa eiusdem rationis. quia scōm Aristotelē. viij. Metaphysice. si efficiens ꝛ materia sit eadē: effectus erit idem. ¶ Sed dices ꝙ a causis naturalibus eiusdem rationis procedunt nunc effectus alterius rationis q̄ ꝓprius: vel propter maiorem ꝛ minorem excessum in causa actiua. vel in quibusdam dispositionibus passi vel medij. ꝛ specialiter circa operationes vitales animatorum. vt medicina temperata sanat: que nimis intensa destrueret. Similiter sensibile proportionatum ꝛ in cōuenienti distantia positum immutat sensum immutatione delectante: et tamen positum supra sensum nō immutat. nimis etiam intensum vel excellens sensi-

Henricꝰ de gandauo.

Gregoriꝰ.

bile corrumpit vel ledit sensum. secūdum Aristotelem. ij. et. iij. de anima. quia vt dicit ibi: sensus constitit in determinata complexione ⁊ proportione quarūdam qualitatum: sicut harmonia in debita proportione vocum. ideo sicut modica variatio destruit melodiam: ita in proposito. ℑn actionibus alijs ab animalibus simile reperitur. sol enim in tanta distantia et tanto calore generat vermem ex tali materia: et in alia distantia et oppositione: ⁊ alio calore intensiori vel remissiori generat aliud. propterea non sequitur: sensationes exteriores sunt eiusdem speciei in sensibus particularibus: causate ab eodem obiecto: ergo apparentie vel iudicia sunt eiusdem rationis propter dispositionē variā corporum ⁊ habitus precedentium: eger in somno multa iudicia habet que non habet in vigilia. ⁊ multa que nō habet sanus nec habere potest. ℑpropterea non ab re medici prudētes explorant somnia infirmitate laborātis: quia scōm humores superabundantes ⁊ complexionē homo somniat: et iudicia facit in mente dormiendo. si enim humor peccās fuerit melancholicus: vel complexio: de rebus nigris ⁊ demonibus somniabit: si humor fuerit phlegmaticus: de aqua ⁊ humidis. ℭEt de multis iudificationibus dare punctualem causam est difficile. ¶Ad Aristotelem. viij. ℳetaphysice dicitur ꝙ hoc intelligitur si non sit alia differentia circūstantiarum adiacentium. et illud potissimum prouenit in actionibus vitalibus. ¶Sed dices. quare citius dicimus iudicia esse alterius rationis q̄ notitias simplices. ¶Respondetur. hoc experimur de apparentijs. ⁊ ratio ducit nos ad illud ꝙ vnus color non producit notitiam ꝓpriam alteri⁹. iudicia erronea multifariam procreantur. raro sunt in intellectu: immo habet oppositum iudicij erronei intellectus. nō sunt in sensu exteriori. quia ille solum habet notitias intuitiuas singulares rei cognite. et nulla iudicia sunt in eo. ergo in sensu communi sunt. Vnde sensus communis iudicat solem esse bipedalem: eo ꝙ sub equali angulo pyramidis sol videtur: sicut cacobus pinnaculi sancte Genouefes in collegio montis. sed ratio sensum corrigit ꝙ res a remotis apparet minor q̄ a propinquo ceteris paribus. hoc dixerim propter candelas ⁊ res lucentes que maiores apparent in tenebris a remotis q̄ a propinquo: vt in perspectiua declarari solet. ratio dirigit se ad alia: vt qz vmbra solis causata a terra est pyramidalis: ⁊ non colūnaris vel pyramis euersa: mox concludit solem esse maiorem tota terra: vt efficaciter concluditur ex perspectiua. febricitās iudicat amygdalatum vel ordeatū quod comedit esse amarum: propter humores crudos or ⁊ linguam inficientes: qui assumuntur cū cibo. sed ratio hoc corrigit. assentiēs ꝙ hoc totū assumptum est crudum. ⁊ non ordeatum. Similiter apparet circulus ignitus quando baculus cuius extremitas est ignita circūuoluitur repente: et aqua in stillicidio celeriter cadens apparet esse vnum continuū: vt apparet de inflāmationibus meteorologicis. gutta non solum a visu sed a visu ⁊ a sensu cōmuni fuit apprehensa ⁊ priusq̄ impressio in sensu cōmuni cessata deleta fuerit: propter motus velocitatem visa est gutta in sitibus intermedijs. quare a sensu cōprehēditur esse corpus vnum longum a principio ad finem descensus protensum. ℭEt hoc patet per Auicēnam prima sexti naturalium vltimo capitulo dū inquit. ℭum autē volueris differētiam scire inter opus sensus exterioris: et opus sensus cōis/attēde dispositionem vnius gutte cadentis de pluuia. ⁊ videbis rectam lineam. ⁊ attende dispositionem vnius recti cuius summitas moueatur in circuitu/⁊ videbitur circulus. cum autē describitur in sensu communi: ⁊ reuocatur anteq̄ deleatur forma: sensus cōmunis cōprehendit eam sensus exterior illic vbi est ⁊ comprehendit eam sensus communis quasi esset illic vbi fuit et quasi esset illic vbi est: ⁊ videt dispositionem circularem aut rectam. hoc autē est impossibile comparare sensu exteriore vllo modo. ⁊ illud patet. si tarde moueas baculum: vel magnum circulum fabricare nitens percipietur non esse circulus. idem est si gutta tarde cadit. ratio in his omnib⁹ corrigit sensum. quēadmodum quando sensus communis iudicat baculum fractum cuius vna medietas est in aqua: et alia in aere: et vna pars apparet grossior: quia videtur per medium densius. sicut patet inspicienti literas per ocularia: ratio autem hoc cohibet. cum durum nō cedat molli. Sic de arboribus que videntur in naui moueri. Innumere sunt iudificationes in sensu communi: quarū rationem ex varijs fontibus inquirere operecium est: que crebro castigantur a ratione. Interdum ratio non habet motuum has iudificationes castigare. et tunc assentit erronee cum sensu cōmuni: sicut cattus (quia rationis est expers) in fine temporis querit cattum ex altera parte speculi sicut a principio.

¶ Intellexerunt etiā corporis speciē esse sensibilē: et spiritus speciē intelligibilem.

¶Distinctionis tertie questio tertia.

Dubitatur circa hanc distinctionē tertiam ℳaueritur: an visibile producat species per medium ad hoc vt videatur? ¶Circa ista materiā due versantur opiniones. Vna negatiue: altera affirmatiue ad titulum respondentes. Improbant opinionem secundam duo doctores quorum alter sic argumentatur: aut ille species sunt eiusdem rationis cum obiecto: aut alterius? Si eiusdem rationis tunc sic. nulla individua formaliter cōtraria et repugnantia possunt se compati in eodem subiecto: sed respectu eiusdem partis medij potest albedo ⁊ nigredo equaliter approximari. et per consequens in nulla parte recipiuntur species albedinis ⁊ nigredinis. ¶Item si sic. species coloris non esset plus ratio videndi q̄ color cum sint eiusdem rationis et eiusdem speciei per te. ¶Item quando sunt aliqua eiusdem rationis/illud quod immediatius causat visionem immediatius videtur. ergo si species albedinis sint eiusdem rationis cū albedine: ⁊ imediatius causant actū videndi per te: ergo species immediatius videntur. quod est manifeste falsum. Si sint alterius rationis: tunc essent in genere qualitatis. et patet inductiue ꝙ non. cum in nulla specie eius ponantur. ¶Ad istud dicitur (sicut dicendum est) terminus talis species significans ponitur in tertia specie qualitatis. et ille species sunt alterius rationis a colore. ℭEt licet sint medium ⁊ ratio videndi: videri non possunt. ℑpropterea vocātur species visibiles. i. concurrentes ad productionem visionis. ¶Sed cōtra hoc argues. in sensu tact⁹ nō est ponēda aliqua species: sed calor vel alia similis qualitas. Similiter lumen causatum a luce est eiusdem speciei cum luce. ergo quod causatur a colore est eiusdem speciei cum eo. ¶Respondetur. argumentum a simili frequēter

Durādus. Ockam.

claudicat quarto pede. in absentia corporis odorifori vel calidi percipitur odor vel calor: non autē albedo in absentia colorati. ℭEtiam assumptum negatur. ¶Secūdo arguit probando ꝙ aliquid eiusdē rationis cum obiecto causatur in medio: per experiētiam de radio trāseūte per vitrum rubeū vel viride. radi⁹ eīn transiens per vitrum causat verum colorē in pariete opposito mediante colore in vitro tanq̄ mediāte causa partiali: ⁊ ille color est eiusdem speciei cum colore in vitro: quia aliter inter colorem illū ⁊ colorē vitri non esset tāta cōueniētia sicut est. tum quia sensus magis discernit individua alterius speciei abinuicem q̄ individua eiusdē speciei propter cōueniētiā maiorem inter illa: sed inter duo individua eiusdē speciei potest discerni. puta inter maius album et minus album. ergo magis ibi. ¶Respōdetur negādo ꝙ causetur vera rubedo: quia queritur de subiecto illius: non potest dici ꝙ sit in pariete opposito stat ꝙ illi colores sibi repugnent. Sed arguens dicit ꝙ causatur in aere. ¶Sed cōtra hoc arguitur. tunc plura alba causarēt per idem medium plures albedines. et sic aer potest tātum albefieri sicut nix. ¶Ad hoc dicit arguens hoc nō incōuenire. vel forte aer determinat certos gradus quos potest suscipere. et non plures. ¶ℑprima solutio non valet. quia est contra experientiam. tunc in insula crete esset intensissima albedo in aere. ¶Secūda etiā nō valet. albedo ⁊ huiusmodi accidentia inherent materie: vt probabilior tenet sententia. et materia aeris est eiusdem speciei cum materia niuis: ergo potest tot gradus suscipere quot nix. ¶Item si totum cōpositum esset primo susceptiuum albedinis: si duo individua potest suscipere potest ⁊ infinita / quātū est ex parte eius. ℭEt potissimum quādo illa accidētia nō sunt corruptiua forme substātialis: fateor ꝙ putamus esse rubedinē in medio sicut in generatiōe iridis: sed nulla est: sed ibi fallimur iudicando. ¶Insuper due qualitates contrarie erunt in eadē parte medij per eū cuius oppositum vtrobiq̄ tenet: vt patet. videmus albedinē ⁊ nigredinē: tunc albedo producit albedinem: ⁊ nigredo nigredinem per idē medium. Sed dices: si albedo primo ꝓduxit albedinē nigredo nō potest producere nigredinem per idem medium propter cōtrarietatē illarū formarū inter se. Sed cōtra. quādo simul applicātur: ⁊ sunt agentia equaliter fortia. Dices ꝙ tunc nihil producetur. Contra. adhuc erit rubedo per vitrū rubrum: ⁊ aliquis color precedēs. Sed proteriendo diceres ꝙ stāte rubedine nullus erit alius color. ¶Sed cōtra totū istud arguitur. color est res permanens: sed illa rubedo vel talis color remoto obiecto nō durat. igit̄. Sed dices. nō ois color est pmanēs. ⁊ potes instare de rubedine causata ex verecūdia. Sed istud sufficere nō videtur si vnus color est permanēs post ꝓductionē sue cause effectiue: ita videtur de quolibet per paruum tempus vel magnū: cum sint eiusdem rationis. ℑpropterea tenēdo positionē negarē ꝙ color ꝓducat aliquid in medio sicut tenet positio cōis. ad hoc ꝙ obiectū videatur sufficit ipsum bene esse applicatū: sed ꝓducit notitiā in potentiam visiuā nihil ꝓducendo in medio: ⁊ nō inconuenit agens agere in remotū nō agēdo in ꝓpinquū. ¶Sed cōtra hoc arguitur. vlterius sequitur ꝙ homo pōt videre visibile per quācūq̄ distantiā. hoc est falsum ⁊ cōtra experientiā: dabilis esīn est minima distātia per quā res pōt videri: ⁊ ꝓbo ꝙ sequatur. res propterea nō videtur per quācūq̄ distātiā: eo ꝙ non pōt causare suas species per quācūq̄ distantiā: sed per te nō requirūtur species ad visionē. igit̄. ¶ℑpreterea hoc modo si esset vacuū inter nos ⁊ celū posse mus celū intueri: cū non esset opus multiplicatione specierū. ¶Iste rationes nō vincunt. negabitur esīn ꝓia. ⁊ nego causalē quā innuis in termino eo. sed qz visibile actiue ocurrit ad eiⁿ notitiā intuitiuā naturaliter: ⁊ p aliqō interuallū pōt notitiā eiⁿ causare: ⁊ nō per quodcūq̄: sicut angelus qui nō multiplicat suas species nō pōt causare notitiā intuitiuā suimet per quodcūq̄ interuallū. ¶Ad secūdū pōt negari ꝓia: dicendo requiritur ꝙ mediū taliter se habeat ad hoc ꝙ visibile videatur. Vel sic (⁊ rationabilius) cum nihil suscipiatur in medio neq̄ notitia nec species. cōceditur illatū. qz mediū ad hoc nihil facit. si ita esset ꝙ calidū posset calefacere remotū non calefaciendo propinquū si esset vacuū inter ignem ⁊ lignū p duos pedes vel tres vtiq̄ posset calefacere lignū. ℳ aliquid agit in remotū ⁊ nō in propinquū probāt sic sol causat lumen hic inferius circa terram. et tamen sol distat a terra. Similiter causat caliditatē in istis inferioribus: ⁊ non in spheris celestibus cū nō sint susceptiue peregrinarū impressionū. Sed dices. ꝙ causat aliquas influētias ꝓpinquas: vel lumen quod ꝓducit caliditatē vel species caliditatis producunt caliditatē. sicut solet dici in materia de reactiōe. ¶Forte dicis ꝙ lumen in vna parte medij causat lumē in alia parte vicina. Cōtra: quādo radij solis vel aliud lumen transit per fenestrā apertā causarent lumen tantū in quolibet aere sibi eque propinquo. ꝓis est falsum: et cōtra experientiā. ℭEt ꝓbatur ꝓia. qz causē naturales equaliter agunt in qlibet passum eque ꝓpinquū. lumen autē agit mere naturaliter. ¶Sed dicitur ꝙ mediū illuminatū causat lumen intēsum in alio medio distanti fm lineam rectā a sole: nec oportet respicere ad lineas rectas ducibiles ab illo lumine recto. ⁊ hoc quidē patet de duabus candelis in distinctis sitibus respectu eiusdē fenestre: ille esīn causant diuersa lumina in pariete opposito scōs lineam rectā ab illis candelis. Sed dices: magnes mouet ferrum distans: ⁊ non mediū. Dicitur ꝙ producit aliquid alterius rationis in mediū: vel dato ꝙ eiusdem rationis cū qualitate que attrahit ferrum nō trahet alia: illa esīn virtus est nata trahere ferrum ad locū magnetis: ⁊ nō alia alterius rationis a ferro. Si ponatur ferrū corruptū/argumentum non iuuat arguētem: qz quero ab eo ad quē locum mouebitur: cū experientia doceat ꝙ magnes mouetur ad ferrū. ℭEt ita facile est trahere magnetem cum ferro sicut magnetem sine ferro. ℭEt ratio est: quia magnes trahit ferrū: et homo solū magnetem. ¶Iste sunt rationes fortissime per quas isti doctores negant species ꝓduci in medium. ¶Sed potest argui adhuc: vel visibile producit species per quālibet partē medij: puta vnū pedale huius pilaris vel per aliquā partem sic ⁊ aliquā partem nō. scōm nō est dicendū: cum in pluribus sitibus huius medij illud pilare videtur: ⁊ non ob aliud ponende sunt iste species. si primū. vel causat easdem species numero in varijs partibus medij vel alias in vna parte medij ⁊ alias i aliā. si pmū tunc idē accidēs erit in varijs subiectis naturaliter. si secundum. erit infinitas specierū: cū quelibet pars proportionalis huius albedinis vniformiter intense producit species equaliter intensas circa quamlibet partem illius pilaris. Nō valet dicere nō se intēdit: quia tūc habebit infinita multitudo rez separatarz.

Durādus. Ockam.

¶ Huic argumēto respōdetur q maior pars extensiue causat plures species: ei minores partes secundum extensionem producunt remissiores species.

¶ Propterea adhuc argumēto. seqretur q ego videre visibile a tergo: imo collū meum sine reflexione speculor: ꝓbs est cōtra experientiā. ꝓbo ꝓnam. collū meū causat species orbiculariter a fronte sicut a tergo. ⁊ hoc palā est de visibili post dorsum meū cū aliqs ante me videt illud visibile. ꝯ si spēs reqrant ⁊ sufficiāt ad ꝓductionē visiōis videbo collū: ⁊ visibile a tergo. ¶ Preterea nō est ponēda pluralitas sine necessitate: sed oīa possunt saluari sine multiplicatione specierū in medio. ꝯ rationabili⁹ est negare huiusmodi species. ¶ Ad primū istor rndetur. negando sequelā. licet reqrātur species ad visionē: non tn sufficiūt. oportet q homo habeat instrumētū videndi cōuersum ad visibile: nisi fuerit auxiliū p speculū: qz si sic videbo aliqd a tergo: ⁊ de ipso habebo notitiā intuitiuā que generat iudiciū de multis predicatis accidentalibus illius obiecti. ¶ Ad aliud concedo q nō est ponenda pluralitas sine necessitate: hoc est non sunt ponenda plura vbi paucitas eque rationabiliter sufficit. modo sūt experiētie ⁊ auctoritates sapiētum vt patz. ij. de anima cōmento. lxx. ⁊ lxxi. ⁊ ad hoc sonat tota ꝑspectiua. hac via non loquēdum est de radio recto reflexo ⁊ refracto ⁊ q angulus reflexiōis debet esse equalis angulo incidētie. quomodo alias potero faciē meā intueri: vel videre coronā meā p appositionē duor speculor. vni⁹ i fastigio capitis. alteri⁹ ante faciē? ¶ Sed ad illas experiētias potest dari rnsio: sicut nō sufficit pītia speciez ad visionem: sed oportet q visus debito modo applicetur visibili aliter ꝯ audit⁹ audibili. Sic ad hoc vt videā faciē meā reqritur speculū reflectēs species: sed tā ꝯ causa partialis ad ꝓducēdā visionē: ferrū rubigi natū ita bene reflectit species sicut ferrū politū. ⁊ tn non video meipsum in ferro rubiginato. Sed aduersarij dicerent q nō sufficienter reflectunt ⁊ vnite: et sic ad omnes tales experientias dari potest vtcunq; respōsio. denarius apparet maior in aqua ꝯ i aere: ⁊ qui nō videtur a remotis in fundo vasis pleni aere videbitur per impositionē aque nō ꝓpter species alter causatas: sed qz ille sunt cause partiales ad ꝓducēdū talē effectū. arbor q̄ videtur in aqua: vel homo nō est species arboris vel hois: sed vera arbor vl̄ verus homo visus per lineā reflexam. Sicut scōm aduersarios species solis cadēs super aquam quiescētē partim reflectitur a superficie aque: partim refrāgit penetrādo aquā. Ꝙ ptz. cū simul videam⁹ solē per lineā reflexā: ⁊ lapides in fundo aque p lineā refractā. licet homo cū aliquali ꝓteruia pōt sic euadere. relinquo hāc positionē: tenēdo cōmunē que est cō formis philosophie Aristotelis. Et potissimū doctrine Meteorologice ⁊ perspectiue. ¶ Sed cōtra illā positionē adhuc instat. vel simulacrū qȝ apparet in speculo realit est in speculo vel in aere vicino illi speculo. nō primum: qz tunc ad diuisionē speculi diuideret illa spēs: qz ad diuisionē subiecti diuidit accidens ei⁹. ¶ Itē ille species mouētur. nūc em̄ sunt in vno loco: nūc in alio. ptz. qñ homo incedit⁹ coā magno speculo in vico sancti Dionysij: sed accidens nō migrat de subiecto in subiectū. ꝯ nō ꝑt sustineri q sit in aere vel in speculo. ¶ Preterea vel species est eiusdem rōnis in medio ⁊ i organo: sic scz q species deferūtur ad organū visꝰ vel nō: neutrū rōnabiliter dari pōt. igit. ¶ Ad ꝓmū istor dicitur q illud simulacrū non est in speculo: sed visibile ꝓducit spēs suas ad speculū vsq; que reflectunt a speculo ad potētiā visiuam. nec oportet ponere tale simulacrū in speculo vel in aere. sed est ipsum visibile qȝ videt per lineā reflexā. Et si debeat dari subiectū illi⁹ simulacri debet eē aer vicin⁹ speculo ⁊ nō speculū. Nec illa effigies mouet de subiecto i subiectū: sed ꝓducit posteriorē corrupta priori: vt de radio solis cōtingit per motū solis q̄ nō migrat de vna parte aeris in aliā. ¶ Ad aliud dicit q species sunt eiusdē speciei i medio ⁊ in organo naturali. incassum em̄ est ponere discrimē specificum. ⁊ tūc causat visio q̄ inheret aīe sensitiue: tenēdo q distinguit ab itellectiua: qȝ est ꝓbabile. Articul⁹ Oronniensis dānat oppositū: sed hoc nō arctat nos quin oppositū sit defensabile. vel ſm alios inheret aggregato ex organo ⁊ aīa itellectiua. Postea in sensu interiori causat alia notitia. tertia in intellectu ponēdo vnā animā in homine (qȝ est ꝓbabile cōsiderāti materiā.) Videtur forte superfluū ponere tres notitias intuitiuas: vel duas: vnā sensitiuā: ⁊ aliā intellectiuā specie distinctas inheretes eidem subiecto. videt em̄ q notitia itellectiua sola sufficeret ad causandū iudiciū: ⁊ ad cognoscendū obiectū. Sed de hac materia nūc nihil loquor: eā querēdo trāscēdemus limites questionis mote: ⁊ materia eget magna discussione. Et sic in intellectu ponūtur due notitie intellective respectu obiecti: vna habitus vel species/⁊ act⁹ que sunt alteri⁹ specici: cū vna actualiter repꝛesentat nō aūt alia. actus est alia perfectior. patet. i. ⁊. x. Ethi. sed nō ꝓpterea species supfluit. quia in absentia obiecti cōpꝛincipiat notitiā actualē. nec diuturnitas speciei arguit eā pstare actui. patet de lapide ⁊ homine/albedine ⁊ eius visione. ⁊ licet species sit intelligibile presens intellectui nō tn ꝓpius causat notitiā sui ꝯ obiecti: imo ecōtrario supplet vicē obiecti. cognitio em̄ ꝓpius mouet ad dilectionem obiecti qȝ diligit ꝯ sui. ⁊ visio in sensu exteriori causat cognitionē nō sui: sed obiecti cui⁹ est. ¶ Quo fit vt quot sūt res sēsate tot sint spēs derelicte in intellectu. ¶ Scōo sequitur q alique species sese intendunt: ⁊ cōstituūt qualitatē vnā. ptz de specieb⁹ eiusdē speciei inherētib⁹ eidē subiecto ꝓmo. ¶ Tertio patet q nulle spēs mutuo aduersant in intellectu. ptz qz sortes nūc habet notitiā actualē albedinis vise alias: nūc nigredinis. ꝯ in ei⁹ intellectu sunt species ꝑme cōpꝛincipiates istas notitias ⁊ si spēs albedinis ⁊ nigredinis nō pugnēt: nulle inter se digladientur. ¶ Dubitat an lumen reqratur ad ꝓductionē speciez? Et arguitur q non de cattis nocte videtib⁹/arboꝛib⁹ putridis/⁊ vermib⁹. ¶ Itē linx videt per montē (vt dicit) Ampli⁹ existēs in tenebris videt aliū existētē in lumine: ⁊ tn ꝓpe illū nō est lumē. igit. ¶ Sed ad ista dicret q aliqd est luminis: licet parū. nec requiritur intēsum lumen ad hoc q q̄libet potētia videat: ocelli cattoꝛ/piscium/⁊ vermes ht̄ lumē cōnaturale: in die aūt nō videtur: qz in die mai⁹ lumen offuscat min⁹ ne videat: ptz de stellis q̄ nō videtur in die i loco plano. ⁊ tn iter arbores erectas/vel loco ꝓfundo/vel de nocte pōt videri. ¶ Dubitat: an spēs albedinis ⁊ species nigredis specie distinguant: ⁊ an ꝓtrariant? ¶ Ad ꝓmū. videt q sic. ¶ Ad scōm dr q nō oēs effect⁹ ꝓducti a causis specie distinctis specie distinguūtur. patet de caloꝛe ꝓducto a sole ⁊ ab igne. ¶ Sed petes si fuerit infinite species in medio an aīa potest intelligere quodlibet cui⁹ est spēs: puta ponātur infinita visibilia in eodē loco? De hoc dicetur in quartum.

¶ Habens itaqȝ rationalis considerās hec tria: et illam vnā essentiā in qua ista sūt.

¶ Distinctionis tertie questio quarta.

Queritur an vniuersale prius cognoscatur qȝ singulare. ¶ Supponatur nullum esse vniuersale aliud a conceptu cuiusce ficto: vel a termino ad placitum significante ei respondente. Non enim est hic sermo de vniuersali in essendo. ¶ Hoc preintellecto respōdetur negatiue ad questionem. probatio: ois notitia intuitiua est singularis: ⁊ abstractiua causata ab illa est eodez modo singularis. quelibet notitia quam habemus est intuitiua vel abstractiua: vel vna ficta ab intellectu: sed illa ficta presupponit aliquas notitias singulares priores. hoc patz per philosophum ⁊ Commentatorem. xij. metaphy. commento quarto. vniuersalia sunt collecta ex ptibus ad intellectum: qui accipit inter ea similitudinem: ⁊ facit ea vnam intentionem. Hoc ipsum patet primo physicorum comento quinto. q licet i diuiduum non sit principium in scientia demōstratiua est tamen principium acquisitionis vniuersalis: quod est principium doctrine demonstratiue. ¶ Item plerisqȝ habent notitias singulares sensibilium ad extra: ⁊ intelligibilium in itellectu: qui non formant notitias pmunes ¶ Sed contra istā cōclusionez arguitur: a magis vniuersalibus ad minus vniuersalia innata est nobis via. primo physicorum. hoc probat philosophus a signo: pueri primo appellant omnes feminas matres: postea hāc vel illam: sic omnes viros patres: postea determinate hunc vel illum appellitant. ¶ Et cōfirmatur. quando aliquid sentit a remotis primo cognoscitur sub conceptu entis: ⁊ scimus illud esse ens. postea corpus: dubitantes an sit arbor an animal. postea cognoscitur esse animal: dubitando de qua specie animalis: ⁊ post cognoscitur eē homo: ⁊ nō sortes neqȝ plato: ergo ortigo notitie prouenit ab vniuersalioribus procedēdo ad singularia. ¶ Ad primum respondetur q argumentum nō est ad positum. philosophus em̄ vult ostendere q habēs tradere aliquam doctrinam communitati debz pus incipere ab vniuersalioꝛib⁹: ⁊ gradatim descēdere ad singularia: quod ipse in illa parte facit. in primis de ente mobili tradens in libris physicoꝛ: postea in de celo et mundo et in de generatione et corruptione de motu ad locum. ⁊ motu ad formaz pertractauit. Et iam per singularia secunduz Cōmentatorem intelligit minus vniuersalia. Et q si gnum philosophi assumptum non iuuat aduersarios/ patz de agno qui nullatenus formatur vniuersalia. qui in primis quālibet ouem albam iudicat esse matrem: postea hanc vel illam. Hoc prouenit propterea q in principio habēt notitias imperfectas siue in specie siue in gradu. siue propter abundantiam humoꝛum qui non causat iudicium sufficiēs de hoc complexo: hec eē mater. illa notitia tamen causat iudicium per quod agnus indicat ouē esse matrem: ⁊ non asinum. postea habita perfecti oꝛi notitia melius iudicat. sic est de puerulis sinistre iudicantibus. ¶ Confirmatio ferme similiter soluitur: quia dum quis videt aliquid a remotꝛ habet notitiam intuitiuam de illo que est singularis repꝛesentans rem demonstratam: ſz illa notitia nō sufficit causare iudiciuz de hoc complexo: hoc est sortes: bene causat tale iudiciuz: hoc est hoc: accedente obiecto habetur perfectioꝛ notitia illius qȝ causat iudicium q hoc est sortes vel homo. ¶ Sꝛ rogabis quid cause est quare magis formet iudicium de hoc complexo hoc est coꝛp⁹ / qȝ de isto est animal vel homo. ¶ Respondetur id cause est: qz difficilius est iudicare differentiam aīalium inter se vl̄ hominum/ qȝ deprehendere hoc esse coꝛpus. facilius est cognoscere totum qȝ partem. modo superius est quoddam totum: sed hic prius habētur notitie singulares vage: que conflantur ex promine demonstratiuo et termino cōmuni. vel istud aggregatum supplet vicez termini singularis nō dum impositi. ¶ Sed tunc dicis cum vniuersalia sint nobis notioꝛa sequeretur q metaphysica eēt prioꝛ alijs scientijs via doctrine: cū ipsa sūt de vniuersalissimis. Consequentia est nulla: sed ei⁹ difficultas nō prouenit qz tractat vniuersalia: sed qz crebꝛo descendit ad specialissima quidditatiue cōsiderata: tractat etiam de deo ⁊ intelligentijs que sunt difficilis cognitionis. ¶ Sed dices. si duo eq̄liter appꝛopinquent: quoꝛū vnum noui et eius nomen scz a: alium non cognoui: ante accessū nec sū certioꝛatus de eius nomine. Iam habeo duas notitias eiusdem speciei de istis duobus obiectis: et tamē vna sufficit causare iudiciū q hoc est a: alia notitia non sufficit causare tale iudicium. ¶ Respondetur q notitia quam habeo de a non causat tale iudicium iste vocatur a: sed per hoc q ego intellexi ab alijs: vel a meipso sic vocari talit appꝛhendo. sed habet duo iudicia de istis hoc est a: hoc est b: supposito q b significet illam rem: sicut sortes prius est in rerum natura qȝ vocetur sortes. sortē a remotis cognoui. vt patet qz hanc rem a remotꝛ cognoui intuitiue. hec res est sortes. ergo sortem a remotis cognoui. sed per illam notitiam nesciebam discernere illum a platone. secus est quando est mihi vicinus. ¶ Si petas cuius singularis hō primo habet notitiam. ¶ Respondetur: illius qȝ primo mouet potentiam. vnum mouet primo potentiam vnius. et aliud potentiam alterius. et primo sensibilia ad extra qȝ intelligibilia. rudes raro se reflectunt super animam vel actus eius. ¶ Secundo arguitur. intellectus nō cognoscit singulare: sed solum vniuersale. qz secundum philosophū intellectus est vniuersalium: sensus vero singulariuz. ⁊ Commentatoꝛ primo physicoꝛum ꝓmento. xlix. q. comprehensibile ab intellectu est vniuersale. ¶ Item tertio de anima commento quinto: intellect⁹ materialis differt a materia prima: i hoc q iste est in potentia omnes intellectiones formarum vniuersalium. prima autem materia est in potentia omnes iste forme sensibiles. ⁊ sequitur. causa autem propter quam iste intellectus est distinguens et cognoscens. prima autem materia neqȝ distinguens neqȝ cognoscēs: quia materia prima recipit formas diuersas scilicet indiuiduales. intellectus autez recipit formas vniuersales. ergo ex ista auctoritate ptz q intellectus non recipit a materia formam indiuidualem: sicut materia facit. qr tunc non esset distinguens neqȝ cognoscēs

Sctūs tho mas.

¶ Propter istas auctoritates et alias aliqui negant intellectum posse cognoscere singulare nisi per lineam reflexaz. Sed illud est preter rationē.

quando essñ sunt due potentie subordinate quicqd
potest potentia inferior cognoscere potest superi
or. modo sensus est potentia inferior ꝯ intellect⁹
ꝛ sensus cognoscit singulare: ergo intellect⁹. Di
xi subordinate: secus est de nō subordinatis. audi
tus ꝓcipit sonum: ꝛ nō colorem. visus autem ecō
uerso. nō tamen oportet ꝙ eodem modo: qz si volū
tas aliquid vult: intellectus non vult illud: sed in
telligit. ¶ Insuper aīa separata potest intellige
re singulare. nec videtur ꝙ illud debet negari ab
anima coniuncta: ꝛ dignificanda est natura īquā
tum fieri potest. ij. de generatione. ergo illud non
est negandum ab intellectu. ¶ Rursus intellect⁹
recordatur se habuisse hunc actum vel illuz. ergo
prius habuit notitiam singularem intuitiuam ta
lis obiecti. ¶ Propterea ꝓceditur. ꝙ intellectus
intelligit vniuersale ꝛ singulare. sensus solum sin
gulare: ꝛ hoc sufficit pro auctoritatibus que vidē
tur sonare oppositum. Ipse esñ non dicunt ꝙ itel
lectus est solum vniuersaliū. bene presentato ali
quo obiecto puta colore ibi sunt tres notitie intui
tiue. vna est sensatio exterior dependens ab existē
tia obiecti. taz quo ad esse ꝯ quo ad fieri. altera ē
notitia intuitiua in sensu interiori phantasia vl sē
su cōi de eodem obiecto. tertia est itellectiua. Sz
sensus exterior non cognoscit suas operationes:
vt visus videns albedinem nō cognoscit illam vi
sionem. nec anditus audiens sonum cognoscit il
lam notitiam auditiuaz. ista phantasia cognoscit.
argumentum est de somniante qui habet notitias
sensitiuas rerum ante sensataruz. sic in phantasia
causātur due species: vna obiecti cogniti: alia no
titie sensus exteriozis. tertio phantasia interdum
formatnotitiam sue notitie quam habet de sensa
tione exteriori: vt cum aliquis somniat se somniaſ
se. tertia notitia est intellectiua intuitiua q̄ cogno
scitur omne cognitum a sensu exteriori ꝛ interio
ri: ꝛ cum hoc formatconceptus vniuersales. Et
si dicas: nihil est in intellectu q̄n prius fuerit in sē
su. Hocvtrobiꝯ non habet verum. patet. quando
quis habet notitiam ipsius intellectus vl act⁹ ei⁹
hoc essñ intelligitur de obiecto sensibili exteriori.
¶ Ex isto patet (cum explicatione experientiarū
quas videmus) ꝙ bruta formant actus syncate
gorematicos. syllogizant discurrendo. simia panē
sibi proiectum iudicat cōuenientem: ꝛ petram di ſ
conuenientem. sic de lupo ventrem replēte terra:
vt posset premere equum. ꝛ ita de innumeris expe
rientijs: que fieri non possunt sine discursu. canis
vel cattus fame confectus digitum ozi impositus
non comedit: et tamen similem carnem separataz
ueſtigio vorat. ¶ Tertio arguitur nihil est vni
uersale ad extrà. ergo nullus potest esse concept⁹
communis. cōsequetia patet. quia si posses finge
re conceptum illius quod non est: tunc albedo cau
sabit notitiam nigredinis: ꝛ sortes causabit noti
tiam platonis. Antecedēs supponitur in ista que
stione. ¶ Respondetur negando consequentiam.
nunꝯ enim vna res causat notitiam propriam al
terius rei: sed intellectus habens notitiam vnius
rei potest illam apprehendere ad alias secum essē
tialiter conuenientes comparando: vt habēdo no
titiam sortis intellectus considerat sortem in ordi
ne ad alia supposita habentia similem materiam:
ꝛ similem formam: ꝛ ab illa conuenientia essentia
li abstrahit vnum conceptum in quo illa idiuidua
conueniunt. et quando ille conceptus solum cōue
nit rebus solo numero differentib⁹ / dicitur eē spe
cies specialissima. nōnunꝯ intellectus cōsiderat
vnum indiuiduum in ordine ad aliqua alia cōside
rans aliquam proprietatem in qua illa indiuidua
cōueniunt: vt in habere corpus ꝛ animam sensitiuā
ꝛ talis conceptus est gen⁹: ꝛ ita in aljs. Nō
essñ videtur ꝙ requirāt multa supposita ad forma
tionem conceptus specialissimi. patz de conceptu
dei aut huius angeli: si non ponantur plures disti
cti specie: quemadmodum ad formationem conce
ptus generis non requiritur notitia omnium ani
malium. ¶ Sed contra istud arguitur: ex ea sequi
tur ꝙ quilibet habens notitiam vni⁹ indiuidui / ha
beret notitiam communem saltem specialissimaz.
pari forma quilibet habens notitiam duorum ani
malium specie distinctorum habebit notitiam ge
nericam. consequens est falsum: et contra dicta.
Probo tñ psequentiam: qz notitie sortis: ꝛ intelle
ctus q̄ sufficiunt ad notitiam specificā habendaz
sunt cause naturales respectu illius notitie pduce
nde. ergo producunt illam notitiam. ꝛ similiter
notitia sortis ꝛ brunelli producunt cum potentia
notitiam genericam animalis. eodē modo pbabi
tur de notitia omnium superiorum. ¶ Preterea
si notitia sortis ꝓcurrit ad productionē notitie pla
tonis / eodem modo concurrit ad productionez no
titie vnius asini. quod non videtur esse dicendum.
¶ Respondetur negando ꝙ notitia sortis ꝛ intel
lectus sint cause sufficientes ad pductionem no
titie cōmunis. requiritur essñ aduertentia ꝛ refle
xio ꝛ consideratio intellectus vel volūtatis ad ap
plicationem illarum causarum: sicut supra dictuz
est de productione reflexarum notitiaruz: ꝛ de no
titia abstractiua in presentia multarum specierū.
Et ꝓceditur ꝙ notitia vnius rei cōcurrit ad pduc
tionez notitie alterius rei: dummodo illa notitia
ipsammet rem representet: sicut contingit de ꝓce
ptu cōi: nō propterea oportz ꝙ notitia sortis pdu
cat notitiā disparatam: vtputa notitiam adequa
tam asini. bene tñ potest pducere notitiā generi
cā que repsentat asinum ꝛ sortem. ¶ Quarto ar
guitur sic. inanis est ista multitudo notitiaꝝ in eo
dem subiecto: ergo ipsa non est ponenda. añs pa
tet: qz pura notitia intellectiua sufficit ad habenda
ista iudicia que tribuimus habētibus notitias
intuitiuas. ꝛ hoc potissimū ponēdo vnam aīam in
hoīe. ¶ Item si ponātur plures notitie ita cito p
ducitur sicut sensitiua. ergo nihil facit sēsitiua ad
productionē notitie intellectiue pluscꝯ ecōuerso.
¶ Rñdetur pro nūc admittendo pbabile ꝙ sunt
due aīe in hoīe. cū ei brutis attribuam⁹ notitiā sē
sitiuā exteriorē ꝛ iteriorē: hoc nō est negandū ab
hoīe. ꝛ hoc ꝓceditur cōiter a ponentib⁹ vnā aīam
in homie. Sed de hoc. xvi. d. ij. Sēsitiua est prior
intellectiua ꝓpositate naturali ꝛ gñationis: lz non
prior priozitate temporis vel instantis. Si sensiti
ua pducaꝫ pure ptibilr originem capiēs per vlti
mū instans non esse: eodēmō produceretur intelle
ctiua per vltimū instans nō esse. ꝛ sicut tunc nō p
ducit ꝑma sensatio ab obiecto in sensu / eodez mō
nec pducit prima intellectio eiusdem. ¶ Quinto
arguiꝫ pbando ꝓtra illud in quo dicebatur ꝙ per
aliū ꝛ aliū accessum ad potētiā pducitur pfectior

notitia. sensibile positum super sensum non causat
sensationem. ꝛ ita presens potest esse ꝙ non suffi
cit immutare potentiam visuam. ¶ Insup p quā
cunꝯ distantiam visibile potest videri: ergo sequi
tur ꝙ non est remissio visio de obiecto remoto ꝯ
de ꝓpinquo. psequentia patet intelligenti. ꝛ ante
cedēs paret. incipiat a visibile recedere a visu suc
cessiue. tunc si desinet videri. vel hoc est p maximā
distantiam per quam pōt videri: vel per minimam
distantiam per quam non pōt videri: hic non dar
minima distantia: nec maxima p quam non potest
videri: secundum elongationē a visu vt palam est.
sed nec hoc nec illud est dandū. igitur. Aꝛ non de
tur maxima distantia p quam potest videri: patet:
qz tunc si illud visibile ponatur in extremo illius
distantie: ꝛ incipiat elongari a nobis: dabitur vlti
mum instans esse completum illius visionis. pñs ē
falsum. ergo ꝛ antecedēs. probo consequentiam.
nunc videtur in vltimo instanti non esse illius mo
tus: ꝛ immediate post hoc non videbit: cum erit vl
tra maximā distantiam in qua tu ponis ipsam pos
se videri. Falsitas cōsequentis patet: illa visio hz
partes. vna medietas corrumpet ante aliam. non
curramus ad remississimum naturale nec dar mini
ma distantia p quam non potest videri: quia tunc
per illud spatiū non potest videri: ꝛ per quodlibet
minus potest videri: ꝛ sic poterit videri supra sen
sum qd est falsum. ¶ Respondet. negādo ꝙ illud
visibile potest videri per qualibet distantiam. non
enim dar maxima distantia per quam potest vide
ri: nec minima per quam non pōt videri per elon
gationem: vt argumentum ꝓbat. Eodē modo po
test probari ꝙ non dar minima distantia per quaz
potest videri: quia tunc si illud visibile accedet ad
oculum daretur vltimum instans esse visionis cō
pletum. Nec datur maximum spatium p quod nō
potest videri: quia tunc per illud spatium non po
test videri: ꝛ per quodlibet maius spatium potest
videri. quodlibet esse falsum. ergo simpliciter non
datur vnū illoꝝ membroꝝ: qz ad veritatez huius
diuisionis de maximo quod sic vel minimo quod
non: requiritur ꝙ illa res respectu cuius fit diui
sio: eoipso ꝙ potest esse sub aliquo: potest esse sub
quolibet minori. hoc est si subcontraria affirmati
ua verificatur pro aliquo: verificatur pro quoli
bet minori: ꝛ negatiua eoipso ꝙ verificatur pro a
liquo: verificetur pro quolibet maiori. Verbi gra
tia: aliquod pondus sortes potest portare: ꝛ aliqd
pondus sortes non potest portare. igit datur ma
ximum quod sic: vel minimum quod nō hic affir
matiua verificatur pro aliquo pondere: ꝛ p quoli
bet minori verificari potest. ꝛ negatiua sic se ha
bet ꝙ ex eo ꝙ p aliquo verificatur: pro quolibet
maiori verificari potest: quia si aliquod pondus
sortes non potest portare: nullum pondus maius
illo portare potest. modo non est sic in proposito. qz
non ex eo ꝙ ista affirmatiua per aliquam distantiā
b visibile sortes potest videre verificatur pro ali
quo: pro quolibet minori verificari potest. quia nō
sequitur per hanc distantiam b visibile sortes po
test videre: igitur per quamlibet minorem b visibi
le potest videre. Oppositum requiritur ad inferē
dam disiunctiuam ex istis membris minimum qd
sic: vel maximum quod non: videlicet ꝙ affirmati
ua verificetur pro aliquo: ꝛ p quolibet maiori ve
rificari potest: ꝛ ex eo ꝙ negatiua verificatur pro
aliquo pro quolibet minori verificari potest. Quo
circa bene sequitur. ab aliquo agente istud passuz
potest pati: ꝛ ab aliquo agente non potest pati: igr
datur minimum agens a quo potest pati. vel maxi
mum agens a quo nō potest pati. quia si ab aliquo
agente istud passum potest pati: a quolibet maiori
potest pati. etiam si ab aliquo agente nō potest pa
ti: a nullo minori illo potest pati. Sed in ꝓposito cū
aliquibus modificationibus dantur hec membra
datur minima distantia per quam istud visibile nō
potest videri propter elongationē a visu. Probatur. ponatur a visibile in conspectu sortis elongeꝫ
quousqꝫ desinat videri. capiaꝫ totale spatium in
quo a visibile videbaꝫ: ꝛ totū spatiū in quo nō vide
batur ꝛ capiaꝫ punctū ꝓtinuatiuū illoꝝ duoꝝ spa
tiorū. qñ a visibile est in illo puncto vel pōt videri
vel nō. Si primū: tunc p elongationē a visu dabiꝫ
vltimū instās esse visionis. qd superi⁹ ē reprobatū
Si secundum. habetur ꝓpositum. Eodem modo
per accessum ad potentiam datur maximum spa
tium per quod non potest a visibile videri a sorte.
Quod pz: vel dabitur minima distantia per quam
istud visibile potest videri: vel maxima distantia p
quam illud visibile non potest videri. Si primum.
per accessum ad oculum dabitur vltimum instās
esse completum visionis. Et si secundū: propositū.
ꝛ sic datur maxima distantia p quam non pōt hoc
visibile videri a sorte ꝓpter ꝓpinquitatem: ꝛ mini
ma distantia per quā a visibile non potest videri a
sorte propter elongationem. Vel sic datur mini
ma distantia supra maximam distantiam quā non
per quam a visibile non potest videri a sorte: ꝛ dar
maxima distantia citra minimam que non per quā
a visibile non potest videri a sorte. ¶ Sed dices.
datur maxima distantia per elongationē p quam
a visibile potest videri. patet. signetur totum spa
tium inclusum citra punctum continuatiuum spa
tij in quo visibile videtur: ꝛ spatij in quo non vide
tur ob distantiam dicatur illud spatium b. tunc sic
per totum b spatium a visibile potest videri. ergo
non das minimam distantiam per quam visibile a
non potest videri. cōsequentia patet: implicat essñ
idem spatium esse maximum quod sic: ꝛ minimum
quod non. pz ex terminis. Aꝛ sortes potest videre
a visibile p totum b spatium. ptz: quia p quodlibet
punctum intrinsecum b spatij sortes potest vide
re a visibile: ergo per totū b spatiuz. Forte dices.
non sequiꝫ: sicut in multis similibus non sequitur
quamlibet partem huius ponderis si esset separa
a suo toto sortes potest portare: ꝛ tamen non po
test portare hoc pondus. similiter datur minimuz
tempus per qd sortes non potest viuere. quia per
istud non pōt viuere: ꝛ tamen p quodlibet punctū
intrinsecum illius temporis sortes potest viuere.
Contra instare nō est soluere. Etiā signo c instās
terminans tēpus minimum p quod sortes nō pōt
viuere. ꝛ arguo sic. per quodlibet instans intrinse
cum huius temporis (quod signo d) sortes potest
viuere. ergo per hoc totale tempus eodē demon
straro ꝛ istud ē maximū tēpus p qd pōt viuere: da
qd viuat p quodlibet instās d tēporis: cū possibili
posito nullū impossibile in esse sequaꝫ. primo prio-

rum.dabis maximum tempus per quod iste sortes vixit. ¶ Preterea ponatur a visibile in spatio in quo potest videri accedendo ad oculum semper erit intensior visio:ergo quando parū distat a maxima distantia per quam non potest videri erit intensior visio ꝑ vnū ante hoc erat.ꝛ si desinat videri tunc parum accedendo in breui tempore intensa visio corrumpetur.immo quando primo visibile est super punctum terminatiuum spatij in quo non potest videri:a spatio in quo non potest videri erit subito corrupta intensa visio:quia iam non erit aliqua visio huius visibilis in hoc puncto.ꝛ immediate ante hoc erat visio huius visibilis.agēs enim naturale fortius agit in propinquum ꝑ in distans. ¶ Sed forte dicis.datur certa portio spatij in quo visibile optime causat sui visionem. vt verbi causa.quando incipit appropinquare a remotis intendetur visio ad certum punctum vsq; postea accedendo non semper intendetur:sed vel remanebit in eadem intensione graduali per partem spatij.ꝛ tandem incipiet illa visio remitti:ꝛ successiue desinit illa visio:ad non gradū vsq;:puta quando est primo super illud punctum quod cōtinuat spatium: in quo non potest videri propter propinquitatem spatio in quo potest videri. Nec vtrobiq; habꝫ verum illa Maxima:agens naturale fortius agit in propinquum ꝑ in distans. Patet de sagitta que minus ledit existentem prope ipam ꝑ a remotis. Similiter mula minus ledit recalcitrando propinquum ꝑ existentem in extremitate pedum extensorum. ¶ Respondetur.concedendo ꝙ datur maxima distantia per quam visibile potest videri a remotis. Ex quo non sequitur ꝙ datur vltimum instans esse visionis:non em̄ dabitur vltimum punctum intrinsecum illius spatij.sed demonstrando totum illud spatium ꝛ punctum terminatiuum illius/illud aggregatum est minimum spatium per quod non potest videri:quādo superficies visibilis proxima potentie visiue ponitur super illud punctum:tunc non potest videri illud visibile.sed accedēdo immediate post hoc producetur visio:quia intendetur ad certum spatium vsq; in moderata distantia a visu.postea accedendo ad oculum non intendetur illa visio:sed remittetur vt inter arguendum dictum est.agens enim naturale fortius agit in propinquum ꝑ in distans ceteris paribus:modo peius applicatur potentie visiue in magna propinquitate ꝑ in mediocri distantia.sicut sagitta in primo egressu ab arcu non habet totum suum impetum quem postea recipit(si impetus ponatur qualitas distincta a re que impetuose mouetur)sed successiue acquiritur qui intense acquisitus fortius penetrat.aggregatum enim ex puncto ꝛ quanto non est maius proprie ipso quanto.non em̄ ponimus puncta impartibilia.ꝛ si imaginemur ipsum punctum visibile positum supra ipsum:nec cis ipsum videretur:citra tamen videretur. ¶ Sed contra istud arguitur.non datur minimum visibile quod potest videri.nec maximum non visibile:ergo nec; datur maxima distantia per quam visibile non potest videri:nec; minima per quam non potest videri.consequentia est nota:probatur antecedens:intellect⁹ potest videre angelum si sue nature relinquatur: patet:intuitiue cognoscit ipsummet.ergo ꝛ angelum. ¶ Preterea:si maximum non sensibile ponatur in duobus locis propinquis:ita ꝙ vna medietas coniungatur alteri:iam illud totum potest videri.igitur. ¶ Respondetur:negando antecedēs pro hac valle miserie. Videtur enim ꝙ anima separata potest quodlibet sensibile ꝑtūcunq; paruum videre intuitiue.probatur:quia potest intuitiue cognoscere angelum qui nihil diuisibilitatis habet.ergo nulla est repugnantia quin quodlibet corpus quātūcunq; pusillum sit poterit intuitiue cognoscere:ꝛ puncta in continuo si ponantur pure impartibilia:eodem modo relationes intrinsecus ꝛ extrinsecus aduenientes.pro isto statu tamen potest se ꝛ nullum aliud indiuisibile extrinsecum videre.frequenter capimus videre pro intuitiue cognoscere. ¶ Ad aliud conceditur:ꝙ maximum non sensibile in duobus locis propinquis miraculose potest videri:sicut dicum est in.x.distinctione quarti.q.ij.licet detur minimum pōdus qō sortes cum ista potentia non potest portare:non tamen minimum quod non simpliciter si sortes poneretur in pluribus locis. Sic licet detur maximū visibile quod sortes non potest videre naturaliter tamen non daretur maximum non sensibile si poneretur in duobus locis:quia illud maximum non sensibile positum in duobus locis propinquis tantum faciet ad visionem/quantum duo maxima nō sensibilia propinqua posita in simili situ.

¶ Hic queritur q̄stio satis necessaria. Cōstat enim ꝛ irrefragabiliter verum est: ꝙ de⁹

¶ Distinctionum quarte ꝛ quinte questio vnica.

Circa quartam ꝛ quintam distinctiones:in quib⁹ Magister tangit vnitatem essentie diuine ꝛ personarum:ꝛ quomodo vna ꝑsona non est alia: quapropter solent doctores hic insistere circa modum sylogisandi in diuinis: ideoq; Queritur:an regule logicales teneāt in diuinis. ¶ Circa hanc questionem sic procedam/ in primis premittendo aliquas distinctiones circa materiam. secundo succincte respondendo ad questionem secundum ꝙ capio. ¶ In primis supponam:ꝙ sub Innocentio tertio declaratum est in sacrosancto Cōcilio.vt patet de summa Trinitate ꝛ fide catholica.cap̄. Dānamus.ꝙ est vna summa res:incomprehensibilis quidem ꝛ ineffabilis: que veraciter est pater filius ꝛ spiritus sanctus:tres simul persone ac sigillatimquelibet earundem:ꝛ ideo i deo solummodo Trinitas est:non quaternitas:qz quelibet trium personarum est illa res.videlicet substantia essentia seu natura diuina:que sola est vniuersorum principium:preter quod aliud euenire non potest:ꝛ illa res non est generans:nec; genita:nec; procedens:sed est pater qui generat: ꝛ filius qui gignitur:et spiritus sanctus qui procedit:vt distinctiones sint in personis: et vnitas in natura. licet igitur alius sit pater / alius filius/alius spiritus sanctus / non tamen aliud. sed

id quod est pater est filius ꝛ spūs sanctus/ idē oīno: vt scōm orthodoxam ꝛ catholicā fidē cōsubstantiales esse credantur:scōm illud ꝓme Joannis quinto qm̄ tres sunt qui testimoniū dant in celo:pater:verbum/ꝛ spūs sanctus.ꝛ hi tres vnū sunt. Ubi reprobatur libellus abbatis Joachim quē ꝓtra Petrū lōbardū ediderat:eū hereticū ꝛ insanū appellās ꝓ eo ꝙ in sententijs asserebat ꝙ summa res est pater filiꝰ ꝛ spiritus sanctus:ꝛ illa res nō est generās neq; genita.volebat abbas Joachim dicere ꝙ sunt tot essentie diuine realiter distincte quot sunt ꝑsone: sed sunt vna sicut multitudinis credentiū erat cor vnū ꝛ anima vna:actuū quarto.ꝛ populus meus ꝛ ppūs tuꝰ vnū sunt. tertij regū vigesimoscdo.ꝛ licet Joachim dicere posset ꝙ tres persone sunt vnius animi iter se ꝓpterea dicūtur vnū:hoc tñ est ꝓtra intentionē scripture.vt per determinationē ecclesie(que in hoc errare nequit)nobis cōstat. ¶ Preterea supponendum est ꝙ noīa significātia deū sunt in multiplici differentia quedā sunt essentialia/quedā ꝑsonalia/quedā cōmunia/quedā notionalia.nec iſisto an illa diuisio valeat in plurali nūero.vt ptz demonstrando duo noīa quoꝝ alterū est essentiale ꝛ alterū notionale. Facile doctus pōt diuisionē sufficientem acceptare ꝑ additionem mēbroꝝ: vel capiendo disiunctum in singulari. ¶ Essentialia dicūtur que sic supponūt ꝓ essentia vel natura ꝙ si essentia ꝛ suppositū in diuinis realiter distinguerētur:illa supponerēt ꝓ essentia ꝛ non pro supposito.vt natura/deitas/diuinitas/cōmunicabilis. Noīa vero personalia sunt: que ex vsu loquē di sic supponūt ꝓ supposito:ꝙ si suppositū ꝛ essentia distinguerenꝯ adhuc supponerēt ꝓ supposito: ꝛ non pro essentia vt pater/filius/ꝛ spūs sanctus. Etiā cō prehendēdo sub ꝑsonalibus noīa ꝓprietatū:ꝛ notionalia.quia frequēter ꝓ eodē capiunꝯ:ꝛ vt dicit Magister distinctione.xxvi.vt paternitas/filiatio/generatio/actio/gñatio passio. Noīa aūt cōmunia sunt: que supposita distinctione iter essentiā ꝛ personas ꝓ vtrisq; acciperenꝯ:vt ens/res /aliq̄d/creator/guberator/sapiens. ¶ Notionalia sunt illa q̄ dicūtur de vna ꝑsona:vel de plurib⁹ nō tñ de qualibet sicut generatio/spiratio. Similiter verboꝝ predicabiliū de deo quedā sunt essentialia. vt ꝯmunicaꝯ.quedā ꝑsonalia.vt generat gñatur:spirat spiraꝯ.quedā cōmunia:vt esse/existere/creare/gubernare/ intelligere/ amare. ¶ Istis prelibatis respondeꝯ affirmatiue ad titulū questionis. Probatio conclusionis quo ad sylogismū inter oēs species argumētatiōis sylogismus est euidētissimus : ergo in omni materia forma sylogistica tenet:tā in diuinis ꝙ extra diuina. Quo ad alias species argumētationis ꝓbatur:qz ad concessionē veri nullū sequitur falsum.non est sermo de ꝓpositionib⁹ se falsificātibus in presentiaꝝ : modus in diuinis est articulus indubitatus.ergo ad cōcessionem illius nullum sequitur incōueniens in quocunq; modo arguendi. ¶ Contra hanc conclusionē arguiꝯ sic.non sequitur omnis essentia diuina est pater. oīs filius est essentia diuina..ergo omnis filius est pater ꝛ tñ arguiꝯ in barbara.igitur. ¶ Eodē modo potes argumētari in darij capiendo minorē ꝛ cōclusiones indefinitas vel particulares. Q; non sequatur ptz. qz conclusio est falsa ꝛ heretica:premisse vere.maior ptz quia vna essentia diuina est pater: ꝛ nulla est essentia diuina nisi vnica. ¶ Ad istud argumentum respondendo aliqui dicunt ꝙ est fallacia figure dictionis vel accidentis: subsumēdo sub termino distributo predicamēti subſtātie terminum alterius predicamenti:puta ad aliquid.Hoc nō valet.qz hoc argumētum est in darij: omne aīal currit: aliquod album est aīal:ergo aliquod album currit:ac si in minore capiatur terminus de predicamēto subſtātie:vt facile pōt ostendi per formalitatē ꝓpositionū. ¶ Quidā alius doctor dicit ꝙ ista signa/omnis/nullus non sufficiūt facere propositionem complete vniuersalez:sed hoc signū omnis res que est:nulla res que est sunt signa sufficiētia ad faciendū ꝓpositionē vniuersalem:propterea negat hāc ꝓām:omnis res que est pater est pater:filius est res que est pater:ergo filiꝰ est pater: dicens ꝙ plus predicaꝯ in minore ꝙ fuit subiectū in maiore:opz em̄ dicere filius est pater. ¶ Sed volūtarium est qō dicit de signis. Et ex isto sequiꝯ ꝙ ista est vera ois res q̄ est pater nō est filius.ꝛ vltra essentia diuina est pater.ergo essentia diuina nō est filius conclusio est falsa:ꝛ minor vera:ergo maior est falsa: ergo habebitur ꝙ iste terminus pater nō supponit ꝓ persona filij:ergo si cōplete distribuatur(vt asseris) omnis res que est pater:illa erit falsa.quod cōcedis. ¶ Itē sicut dicis cōtra aliū ꝙ voluntarium est capere in premissis omne idē patri est pater:est magis voluntarium addere hec signa vltra vsum logicorum. Adam.

¶ Aliter dz.ꝙ maior potest esse vniuersalis ꝛ nō de omni:ꝛ tunc non arguiꝯ in barbara vel in darij:sed si ipsa sit de omni ꝑa est bona:ꝛ per illam denotaꝯ ꝙ de quocunq; est subiectum verificabile predicatū est verificabile de eodem. ¶ Vel sic(vt cōmuniter dicitur)triplex est distributio:quedā in termino tantum: quedā extra terminū quedā extra numeꝝ. Tūc est distributio in termino q̄n in explanatione sensus eiꝰ nō capitur alius terminus a termio distributo: puta nō capitur trāscēdēs.vt ois essentia diuina est pater sic explicatur sensus eius essentia diuina est pater ꝛ nulla est essentia diuina quin illa sit pater. ¶ Tūc est distributio extra terminū quando capitur transcēdēs: ꝛ tunc explicabitur sicut supra cū ista additione hec res que est essentia diuina est pater:ꝛ nulla est res q̄ sit essentia diuina quin illa sit pater modo ille sensus est falsus:quia est aliqua res que est essentia diuina que non est pater : puta filius. ¶ Tertia est distributio in termino:ꝛ extra terminum:ꝛ extra numerū: ꝛ tunc cū exponentibus datis addatur transcendēs alterius numeri: ꝓpterea nō sufficit hec res que est essentia diuina est pater ꝛ nihil est quod est res que est essentia diuina quin ipsum sit pater:quia sic datur antecedens verum ꝛ consequens falsum. vt omnis essentia diuina est ꝑsona:trinitas est essentia diuina.ergo trinitas est in ꝑsona: si fit distributio in termino ꝛ extra terminū añs est verū: ꝛ ꝑa falsum (vt dicūt.) ¶ Sz istud nō credo esse verꝝ antecedēs huiꝰ ꝑe est falsum:vt sit distributio extra terminū tñ:qa ista est falsa:nulla res est essentia diuina quin illa sit persona quia trinitas est aliqua res q̄ est essentia diuina:ꝛ tñ nō est persona:trinitas est essentia diuina: ergo res que est essentia diuia. ¶ Itē bene sequitur omnis res q̄ est essentia diuina est ꝑsona: sancta trinitas est res q̄ est essentia diuina: g̃ sctā trinitas est ꝑsona.ꝯclusio est falsa:ꝛ minor vera:g̃ maior est falsa.propterea duplex distributio sufficit:saltē hoc argumentum nō probat esse ponendam distributionem extra numeꝝ.nec aliud occurrere pōt(vt reor.) Sed cōsidera ꝙ ascendendo vel descendendo capias singulares ꝓportionabilit ad sensus datos. ¶ Existis ptz ꝙ si maior regulat per dici de oi/ꝑa est bona et

Sāct⁹ thomas.

De aliaco.

q; sicut cōclusio est falsa ita aliqua premissaꝝ sc; ma
or vel si sit distributio in termino ⁊ extra terminū. si
sit vniuersalis vel distributio in termino tm̄: antece-
dens est verū ⁊ ꝓns falsum : nec arguit syllogistice.
Hec sequit q; i simili forma instabit: qa ꝓpositio cu-
us subiectū distribuit in termino tm̄ nō est eiusdem
forme cum propositione cui⁹ subiectū distribuitur in
termino ⁊ extra terminū: q; nō est similis quantitas.
¶ Sed dices: vt est distributio in termio tm̄ est vna
vniuersalis: cui⁹ subiectū suppōit ꝑ aliquo ꝑ quo nō
supponit predicatū: ergo illa est falsa. non alias ista
est falsa omne animal est homo. ¶ Respondetur q
ꝓna est nulla. vt ptz de hac oīe animal fuit in archa
Noe: vt sit distributio pro generibus singulorū vel
vtrūq; animal est homo: admittendo illam ꝓpositio
nē sine ꝓnoie demōstratiuo. Silēs difficultates syl-
logizādo in ethnicū vibrare potes: syllogizādo extra
hanc materiā sic. vtrūq; animal currit: vterq; homo
est animal. ergo vterq; homo currit. Omne aial fuit
in archa Noe: Abraha fuit aial: ergo Abrahaz fuit
in archa Noe: vt sit distributio ꝑ generib⁹ singulo-
rū. hic semp datur antecedens vez ⁊ ꝓns falsum. ⁊
tota ratio est q; illa distributio medij est iepta ad cō
cludēda extrema. Sic in nostro negocio : ⁊ que solēt
tangi de his propositionib⁹ nobis erunt scale intelli-
gendi. Eodē modo potest responderi ad tales syllo-
gismos: nullus fili⁹ est pater: ois essentia diuina est
filius: ergo nulla essentia diuina est pater: i celarēt.
vel capiendo particularē in minori pro cclusione in
ferio. ¶ Respōdetur. si medium in maiori distribuatur
in termino ⁊ extra terminū: ꝓna est bona ⁊ ante-
cedēs est falsum sicut et ꝓns : q; iste sensus est ver⁹.
iste pater nō est filius ⁊ nullus est pater quin sit pa-
ter qui nō est filius: sed ista est falsa nulla res que est
pater est filius: immo aliqua res que est pater est fi-
lius: puta essentia diuina. ¶ Sed ꝓtra istud arguit.
ex dictis sequitur q; ista esset ꝓcedēda pater est fili⁹:
qō est ꝓtra dicta immo dabunt ꝓtradictoria falsa in
diuinis: nullus pater est filius que est maior in cela-
rent vel in ferio per te: si subiectum distribuat in ter-
mino ⁊ extra terminū est falsa: ergo eius cōtradicto-
ria est vera. nō oportet ponere si sit: quia cōtradicto-
riam parit ⁊ sic vel dabis duo cōtradictoria falsa in
terminis diuinis: vel hec erit cōcedenda: pater est fi
lius. Eodē modo ista cōcedebat falsa in vno sensu:
omnis essentia diuina est pater: ergo sua cōtradicto
ria (si sit) est vera aliqua essentia diuina nō est pater.
¶ Respondetur negādo cōtradictoria falsa in diui
nis: ⁊ dicit q; sicut ille nō sunt synonyme: nullus pa-
ter est fili⁹ nullus pater est filius: vt in vna sit distri-
butio in termino tātū: ⁊ in alia in termino ⁊ extra ter
minum: ita earum contradictorie nō sunt synonyme
ꝓz enim subiectū particularis vnius esse ꝓplete vel
in termino ⁊ extra terminū particularizatū: ⁊ alteri⁹
incōplete vel in termino tm̄. ¶ Sz dicis quilibet ter
minus simplex vnius est synonymus cū vno alterius
⁊ ꝓtra ergo ille ꝓpositiōes sunt synonyme. ¶ Anis
est falsum: terminus pater cōplete particularizatus
⁊ incōplete non sunt synonymi nec actus particula-
res sunt synonymi: ⁊ ꝓna est nulla. patet de istis: dif
ferēs ab ente ⁊ abente differēs: hois asin⁹ ⁊ asinus
hois: asin⁹ pōt negari de vno quādo non negabit de
altero: nullus filius est pater cuius subiectum distri-
buitur extra terminū hz cōtradictoriā: aliquis filius
est pater: cuius sensus est: aliqua res quo est fili⁹ est
pater: modo hoc est verum: proportionabiliter dicit
de cōtradictoria alterius. ꝑ Plerisq; videt intellectū
non posse capere terminū cōmunē pro suis significa-
tis disiunctiue sine signo: q; si sic. inane esse signū par
ticulare. ¶ At dices. intellectus pōt capere termi-
num determinate sine signo ⁊ hoc patz de predicato
particularis super qō nullum fertur signū particula
re. Contra intellectus non pōt capere terminū con-
fuse tantū vel ꝓfuse distributiue sine signo. ergo ne-
q; determinate. ꝓna videtur tenere a cōueniēti simi-
litudine. ¶ Sed dices: nō sequit superfluitas signo
rum. sicut multa signa distribuunt multa signa parti
cularizant: ⁊ tamē nō sequitur signoꝝ superfluitas.
Similiter signuz particulare facit p̄dicatū stare de-
terminate: vel scōm cōmuniter loquētes nō requirit
aliquod signū: sed intellectus ex fecunditate sua po
test vti termino pro suis significatis disiunctiue non
aūt copulatiue vel copulatim vel disiūctim. ¶ Sed
certum discrimen dari non potest ab vsu logicorum.
¶ Sed diceretur q; magis est colligere p̄dicata qō
in suppositione confusa distributiua ⁊ collectiua cō-
tingit. ⁊ difficilius est disiungere disiunctim terminū
in ordine ad sua significata q̄ disiungere disiunctiue
⁊ hoc ptz q; taliū propositionū veritates sunt multo
tenebrosiores q̄ veritates propositionum que respi
ciunt disiunctiuā pro sua veritatione. Vel conceditur:
q; potest vti termino siue signo pro suis significa
tis copulatiue ⁊ copulatim: sed vt suppositiones ter-
minoꝝ ⁊ quātitates ꝓpositionū nobis innotescant/
unposita sunt signa: per que appropriate loquimur.
⁊ petitur ab aduersarijs quō termini cōmunes in bi
blia positi super quos nulla cadunt signa supponūt.
Et tunc illa est distinguēda pater est filius. ⁊ ista: es-
sentia diuina non est pater: per hoc q; subiectū acci-
pitur cōplete hoc est extra terminū vel incomplete.
Subiectū indefinite ex vmuni logica semper frat ita
illimitate sicut subiectuz ꝓpositionis particularis ⁊
pro tot accipitur. propositiōis particularis subiectū
interdū restringitur: propterea apud logicos dicitur
q; ꝓtradicit eidē ꝓpositioni. Sed neutra istarum ali
quis. pater est filius: pater est filius ꝓcedatur in ab-
soluto modo loquendi sine distinctione. Si queratur
a me de veritate istius aliquis pater est filius esto q
possum particularizare subiectū in termino ⁊ extra
terminū distinguā illā ne videar ꝓcedere ꝓpositiōes
in aliquo sensu reprobatas: liberis verbis loquūtur
philosophi : nobis datus est certus limes loquendi.
¶ Sed dicis scōm hec ꝓcedim⁹ ꝓpositiōes reproba
tas ab ecclesia. ⁊ sic aliqua propositio de virtute ser-
monis vera est reprobata: qō dissonū videtur. ptz de
hac: pater est filius. ¶ Distinguitur: q eas ꝓcedim⁹
vel in sensu quo reprobant absit. vel in sensu catholi
co. ⁊ sic ꝓceditur. vel dicitur in mētalibus vltimatis.
⁊ hoc negamus. in ꝓpositionib⁹ em̄ ad placitū signi-
ficantib⁹ nullū est incōueniēs: vt ptz de hac nō deus
est. vbi nō pōt capi negāter ⁊ infinitāter extra mēta
lem vltimatam. vez in sensu vero nō reprobat eccle-
sia etiam interdū vez de virtute sermonis qō habet
speciē deceptionis in ordine ad simplices reprobat.
Quocirca vtere, vtrobiq; apud non intelligentes di-
stinctiōe. nec certe hic est maior difficultas q̄ de hac
animal non fuit in arca Noe. vbi potest esse particu-
larizatio ꝑ generibus singulorū: ⁊ singulis generum
⁊ eadē ꝓpositio ad placitum significans ꝓtradicit ꝑ
positiōi plures: omne aial fuit in archa Noe cui⁹ sub
iectū est termin⁹ aial sine addito i mēte ⁊ illa vniuer
salis in voce subordinatur duabus mentalibus vlti-

matis: quarū altera est vera: ⁊ reliqua falsa: ⁊ in mē
te sunt signa distributiua differenter. Sed de hoc re-
mitto ad illa q̄ dixim⁹ in oppositiōe ꝓtraria. idē pōt
adduci de hac: vterq; hō currit: alter homo non cur-
rit: pōdus ꝓcedēdi hāc pater est filius (si extrema cō
plete particularizētur) in hoc iacet: nullus pater est
fili⁹: vt est maior in modo negatiuo est falsa ⁊ termi-
ni cōmunes supponētes sup quos nulla cadūt signa
supponunt determinate: ⁊ accipiuntur pro suis signi
ficatis disiunctiue sine signo. hoc ita cōmune est q; ei
cōtraire pudeat. ⁊ qua rōne intellect⁹ potest vti ter-
mino ꝑ significatis incōplete incōiunctim ita potest
vti eo ꝑ significatis ꝓplete. ¶ Sed forte dices: pa-
ter est fili⁹: est vna indefinita cui⁹ extrema supponūt
p eodē ente: puta ꝑ essētia ⁊ nulla ponit distributio
ergo q; regulas cōes illa est ꝓcedēda. esto q; extrema
incōplete particularizent. ¶ Sed dices hoc nō suf-
ficere in terminis diuinis. ¶ Sed forte dices. si com
plete extrema particularizent nō est op⁹ cōplete di-
stribuere. ptz in argumēto prioꝝ. ois essentia diuina
est pater: filius est essentia diuina: ergo fili⁹ est pater.
si extrema conclusionis particularizent in termino ⁊
extra terminum / ꝓclusio est ꝓcedēda. ⁊ sic nō habis
aūs vez ꝓsequente existēte falso: q; si aliqua ꝓclusio
sit neganda in diuinis maxime videt ista aliquis pa-
ter est filius. ¶ Respondetur negando ꝓnam ꝑ mo
dis vniuersalibus vt barbara/celarēt. ⁊ hmōi vbi nō
est particularizatio respectu totalis ꝓne: sed nō esset
opus completa distributōe ꝑ modis particularibus.
¶ Secūdo dicit. siue inueniat aūs vez ꝓnte existen
te falso siue nō: medium debet distribui cōplete in p̄
missis: ptz ꝑ de omni: qō Aristoteles diffinit ꝑmo po
rum. Dico aūt omni ⁊ cetera dūmodo mediū sic di-
stribuatur in oībus modis valet ꝓna. Et per hoc ptz
q; talis syllogismus est bonus in celarēt: ois persona
persona non est: ois essentia diuina est persona: ergo
omnis essentia diuina ꝓsona non est: sicut esti ꝓclusio
est falsa: ita ⁊ maior. falsitas ꝓclusionis ptz per suaz
ꝓtradictoriā: essentia diuina ois ꝓsona est: q; eadem
essentia est tres persone copulatim ⁊ copulatiue. Aꝫ
maior est falsa. ptz per veritatē sue ꝓtradictorie: ali-
qua ꝓsona ois ꝓsona est. vt sit part cularizatio in ter
mino ⁊ extra terminū. ¶ Secūdo arguitur. nō sequi
tur: omne producēs lumē est deus: omnis sol possibi-
liter est ꝓducēs lumē: ergo ois sol possibiliter est de⁹
⁊ tamē arguitur in barbara: ergo syllogismi i diuinis
non tenent in barbara. ¶ Respondetur q; ille syllo-
gismus non est in barbara. ⁊ nichil facit ad syllogis-
mos in diuinis: ptz in creaturis. oē currēs est equus:
ois homo possibiliter est currens: ergo omnis homo
possibiliter est equus: in talibus minor egreditur limi
tes maioris. hoc est mediū in minore verificat de ali
quo de quo nō denotatur verificari in maiori: requi-
ritur em̄ q; minor denotetur verificari pro aliquo de
quo denotatur verificari maior: saltem si inferatur ꝑ
toto ambitu minoris extremitatis. Quare talis con
sequentia nihil valet: omnis equus moriturus est iu-
uenis: omnis equus senex est equus moritur⁹: ergo
omnis equus senex est iuuenis. maior verificatur ꝑ
equo existente: ⁊ minor pro quolibet siue sit siue erit.
⁊ hoc est minorē egredi limites maioris. ꝓpterea
ex illa cōbinatione premissarum non licet inferre ista
omnis equus senex est iuuenis: sed addatur aliquod
signum distributiuum in minori: vel aliquid simile fa-
ciens medium accipi pro illo precise pro quo accipie-
batur in maiori: alias ille premisse sunt inhabiles ad
inferendum cōclusionem. Sic hic. pater non est fili⁹:
omnis pater est essentia diuina: ergo essentia diuina
non est filius: si sit distributio in termino ⁊ extra ter-
minum in minori ipsa est vera: tunc oportet q; singu-
laris in bocardo equiualeat vni de nullo: vel particu
larizare subiectū complete. Sic potes dicere in disa-
mis: pater est generās: ois pater est essentia diuina:
ergo essentia diuina est generans: sed si bene conclu-
datur non est difficultas. ¶ Quo fit vt pateat hanc
esse falsam: omnis deus deus nō est: distribuēdo sub
iectū cōplete ꝓpter vnā singularē in qua demōstra-
tur essentia diuina. Eodēmodo hec est falsa: a deus
nō est deus: si a cōfundat ꝓfuse tm̄: patet ꝑ suā ꝓtra-
dictoriā: ois deus est b deus. vt b faciat predicatum
stare determinate. ¶ Tertio arguit: nō sequitur ois
pater in diuinis generat: essentia diuina est pater: er
go essentia diuina generat: ⁊ tm̄ arguitur in darij. igi
tur. ¶ Respōdet: q; oportet ꝓcludere: ergo essentia
diuina est pater generās. si generās habeat ꝑ sub-
stantiuo illum terminū pater in maiori. si capiatur ge
nerans substātiue tantū valet sicut res generās. opz
itaq; ꝓcludere sic: essentia diuina est res generans. si
teneat verbū adiectiuum incōplexū tunc si ipm̄ par-
ticularizetur in cōclusione pro illo ꝑ quo verificabā-
tur in maiori cōsequētia est bona: sed distinguit conclusio ne videamur generationē ꝑmo essentie tribue
re/ q; nō dubium est quin essentia diuina sit res q̄ ge-
nerat. ¶ Vnde trita est distinctio apud antiquos. du
ple ē est p̄dicatio in diuinis scilicet formalis ⁊ identi-
ca. predicatio formalis est qñ predicatū scōm ꝓpriā
rōnem immediate. i. nō rōne alicui⁹ additi vel inclu-
si cōuenit subiecto. vt pater est generās/ filius est ge
nitus: essentia est cōmunicabilis. Generari conuenit
patri rōne sui. ⁊ ita de alijs p̄dicatis datis. ¶ Pre-
dicatio identica est quando predicatum dicitur de
subiecto mediāte aliquo addito vel incluso: qō idēti-
ficatur subiecto: sine quo nō cōueniret subiecto. vt es
sentia est pater generās: filius est essentia cōmunica
bilis. hic capitur predicatum pro principaliori parte
predicati. ¶ Quarto arguitur: nō sequitur hec essen
tia diuina est pater: hec essentia diuina est filius: er-
go filius est pater. ⁊ tamē arguit expositorie in diui-
nis: igitur. ¶ Respondetur q; fundamētum syllogis
morū expositoriorū in hoc depēdet: q; si aliqua duo p̄
dicata vni singulari singulariter tento cōueniāt: illa
enunciant de se inuicem. vt si sortes est currēs: ⁊ sor
tes est albus: iam album est currens. ⁊ istud iterum
dependet ab hac origine: si sortes est currens: omne
quod est sortes est currēs. ⁊ si sortes est albus omne
quod est sortes est album: quia si nō ita esset: staret q;
duo predicata cōuenirent vni tertio: ⁊ non conueni-
rent inter se: quēadmodum multi realizātes dicerēt:
ꝓna est nulla: huic humanitati nō repugnat cōmuni
cari pluribus: hec hūanitas est sortes: ergo sorti nō
repugnat cōmunicari pluribus. Si dicatur q; nihil p̄
dicatur de vltimate abstractis secundum illud Aui-
cēne: equinitas est tantū equinitas: illi eidem tenen-
do sua principia de natura cōmuni non necessitātur
negare hanc: equinitas est equus vel addatur in mi-
nori sunt eadē res realiter: vel aliquid tale: palam est
(⁊ alibi patebit circa hanc materiam peramplius)
q; oportet eos dicere sicut in diuinis dicimus: imo ali
quis termin⁹ discret⁹ est inhabilis pro syllogismo ex
positorio: nisi ꝓpositio in qua ponitur vni de oī equi-
ualeat: vel aliq̄d aliud p̄ter cōmunes regulas syllo-
gizandi addat. Patet: q; nō sequit hois brunellus

non est aial:hoīs Brunellus est asinus: ergo asinus nō est aial.si sortes possideat Brunellū: plato vero nō:añs em̄ est vex ⁊ ꝓns fallsum. iam premisse patēt per falsitates ꝓtradictoꝛiaꝝ earūdē: ꝛclusio est manifeste falsa.sed oportet maiorē capi in tali sensu: nihil qđ est hominis Brunellus est aial:tunc sicut conclusio est falsa:ita ⁊ maioꝛ. Vel sic.maioꝛ verificatur ꝓ sorte.⁊ minoꝛ ꝓ platone:⁊ sic ꝑ diuersis extrema medio ꝙueniunt:quare non oportet q̄ taliter ne/gentur extrema in ꝛclusione.⁊ sic illud medū est inhabile ab inferendū ꝛclusionē illatam.secus est hic: platōis asinus currit:plato est hō:ergo hoīs asinus currit.licet maioꝛ verificetur: vel verificari denotet ꝓ asino:⁊ minoꝛ ꝓ platone:sed ratio medij volui tur in eodem termino. ¶ Itē omne animal fuit in archa Noe(vt sit distributio ꝓ generibus singulorꝝ) est vera:⁊ per ꝓns animal non fuit in archa Noe ꝑportionabiliter est falsa.⁊ sic opꝫ negare hanc ꝓnam bucephalus nō fuit in archa Noe: ⁊ bucephalus est vel fuit animal:ergo animal non fuit in archa Noe. ¶ Quinto arguitur.est quaternitas in diuinis:ergo non potest sustineri sola trinitas in diuinis.cōsequētia est lucida:ꝓbatur antecedēs:significet a patrē ⁊ filium ⁊ spiritum sanctū copulatim b patrem ⁊ filium copulatim c patrē ⁊ spiritū sanctum copulatim d filium ⁊ spiritum sanctum copulatim cū iam a nō est b nec b est c nec c est d.ergo in diuinis sunt quattuoꝛ res:quarū nulla est alia. ¶ Insuper hic modus repugnat pfectioni ipsius dei.qđ patet. q̄ vel vna ꝑsona est perfecta ad faciēda omnia que alie persone in diuinis possunt facere/vel non. Si secundum: nō est omnipotēs. Si primum:tunc alie persone supfluūt. sic em̄ Magister ꝓbat vnitatez dei. ¶ Ad qntū nego q̄ sit quaternitas/in diuinis. nō em̄ sunt quattuoꝛ res quarum quelibet est persona ab alia distincta sed bene in plurali numero.nec a est d nec b c. vt dicebatur inter arguēdum. ¶ Sed argumētū est sophisma:ꝓbaret em̄ tres angelos esse quattuoꝛ. ꝓbo capiamus Michaelem Gabrielē ⁊ Raphaelē:significet a illos tres copulatim b gabrielē ⁊ michaelem. c michaelem ⁊ raphaelem d gabrielē ⁊ raphaelem.tunc a nō est b nec b est c nec c est d.⁊ palā est q̄ ex illo nō sequitur q̄ sunt quattuoꝛ angeli:potest insuper imponi e ad significandū vnū angelū puta michaelem ⁊ f gabruelem. ⁊ g raphaelē:⁊ sic tibi ex tribus angelis cōcludes septem ꝓpter angelos cōmunicātes. ¶ Ad secundū dicitur q̄ quicquid vna persona facere potest idē alia facit secū.opera trinitatis ad extra sunt indiuisa.nec ex illa sequitur : q̄ alie ꝑsone quarum quelibet est deus ſnperfluāt vt fide cōstat.argumētū Magistri valet gr̄a materie. ¶ Sexto arguit̄.sunt tres persone in diuinis:ergo sunt tres substantie ab inferioꝛi ad superius. eodēmodo sunt tria entia:ergo tres essentie:tenet ꝓña a cōuertibilibus.ens em̄ esse ⁊ essentia non distinguūtur. ¶ Insuper deus capitur personaliter:cū cōcedatur.q̄ deus generat deū:ergo possumus ꝙcedere q̄ tres sunt dij:qꝛ sensus est:tres sunt persone in diuinis quarum quelibet est deus. ¶ Ad sextū concedo q̄ sunt tres substātie:vt substātia distinguaꝝ ꝓtra accidēs. ⁊ tria entia trāscendētaliter.⁊ essentie tres eodēmodo capiēdo.sed nō vt est nomē essentiale ⁊ vt sancti vtunt̄ in ista materia de trinitate.ꝓpterea illa sunt distinguenda alias nullatenus cōcedant̄. ¶ Ad aliud cōceditur q̄ quelibet ꝑsona in diuinis est deus/⁊ deus potest capi ꝑsonaliter:sed sancti ꝓpter infideles nō admiserunt plures deos:ne darent intelligere pluralitatē essentiarum in diuinis:sed sic potest capi(dicit aliacens. questione quinta)apud doctos. ¶ Septimo arguit̄ sic.due ꝓtradictoꝛie sunt falsе in diuinis: ergo positio nō est tenēda. Patet.qꝛ iste ꝓtradicūt: omne ens qđ est hec essentia diuina est pater:nullus ens qđ est hec essentia diuina est pater: ⁊ sunt ambe falsе.igit̄ propositū.vtriusꝫ falsitas patet ex dictis. Q3 cōtradicant patet.qꝛ sunt due singulares oppo site qualitatis.predicatū distributum in vna non distribuitur in alia.⁊ ecōuerso.⁊ nulla cōditio requisita ad bonā ꝓtradictionē deest.igitur. ¶ Forte dices nō oēs singulares opposite qualitatis contradicūt: patet de istis:forte plato dormit.forte plato nō dormit.tantū sortes est plato:tantū sortes nō est plato. due prime sunt vere.⁊ due vltime falsе.ergo nō contradicunt. ¶ Hoc nō sufficit:cum ille sint exponibiles opꝫ negare signū in negatiua. ¶ Propositio de forte videtur exponi sicut propositio de contingenti specialiter capto. Sed tunc dices: ista debet concedi forte antichriſtus dormit:ꝓtra cōmunē modū cōcipiendi vel forte ego sum in celo:melius igit̄ exponit̄ per has. stat q̄ plato dormiat : stat q̄ non dormiat: addēdo cū apparentia:⁊ tunc oportet negare forte: vt exponaꝝ disiunctiue.⁊ sic de alia:hoc nō contingit in ꝓpositionib⁹ assumptis.nullū em̄ ibi ponit̄ signuꝫ exponibile. ¶ Respōdet̄ negādo q̄ ꝓtradicant. sunt em̄ simul falsе:⁊ nō se falsificant palam est:ergo non sunt cōtradictoꝛie.potius sunt ꝓtrarie qꝛ sunt simul falsе:⁊ nō possunt simul esse vere.nec due similes in forma.nego q̄ sint singulares ꝓprie dicte:subiectū supponit ꝓ pluribus personaliter distinctis ⁊ hoc est qđ dicebamus in ꝓncipio exponibilū: q̄ iste sunt indefinite:hec essentia diuina est pater : hec essentia diuina nō est pater: ⁊ illud erat argumētum potissimum me mouens. videas ibidem questione prima. ¶ Vel dicam⁹ sic.transeat q̄ sint singulares ille: tūc nego q̄ omnes singulares opposite qualitatis ꝓtradicant.nā in contradictoꝛia huius:oīs res q̄ est hec essentia diuina est pater vt sit completa singularizatio:⁊ ꝓtradictoꝛia huius:nulla res que est hec essentia diuina est pater:deficit vna conditio contradictoriarū.q̄ si predicatum enūtietur de subiecto ꝑ omni eius supposito:siue stet discrete siue non/q̄ predicatum enuncietur negatiue de subiecto ꝑ omni illo ꝑ quo est verificabile.in creaturis aūt nō est opus hoc addere:qꝛ idē est dictu sortes currit.⁊ omne ens qđ est sortes currit. ¶ Secūdo idem contingit de istis: hec essentia diuina est pater:hec essentia diuina non est pater:vt vna equiualeat vni de omni altera equi ualeat vni de nullo. ¶ Si petas qnō supponit subiectū hui⁹?:ſome ens qđ est hec essentia diuina est pater? ¶ Multipliciter,pōt ad hoc respōderi. Vnomodo q̄ supponit discrete⁊ cōfuse distributiue ⁊ aliqua suppositio est discreta ⁊ determinata vt aliqua hec essentia diuina est pater.aliqua pure discreta. potes dicere q̄ subiectū supponit cōfuse distributiue:⁊ nullatenus discrete:quia supponit ꝓ pluribus personaliter distinctis: ⁊ hoc iuxta dicta in exponibilibus. potes satis cōformiter dicere q̄ semper supponit discrete qualecunq̄ signum habeat. ¶ Sed dices:res que est pater nullo pacto supponit ꝓ filio: restringēs restringit restringibile ad standū ꝑ illo solo cui competit restrictio:per regulā in restrictionib⁹. Ꝓpterea sonus vox idem est qđ vox:hoc est dictu son⁹ vox ⁊ vox conuertit̄tur:ergo res que est pater etiam

capiendo terminū pater ꝑ omnibus significatis solū capitur ꝑ patre. ¶ Respondeꝯ q̄ hec regula restrictionū in hac materia non hꝫ verū. ¶ Octauo arguit̄:hec/omnis gladius est acut⁹?:⁊ aliqs ensis non est acutus cōtradicūt.similiter Tullius nō orat ⁊ Marcus orat:cū extrema capiant̄ ꝓ eodem ente:ḡ iste contradicunt.hec res est pater demonstrando essentiā diuinam:⁊ hec res non est pater demonstrando ꝑsonam filij:q̄ est eadem res cū essentia diuina. ¶ Insup.vel esse patrem dicit aliquid perfectionis vel nihil:ſcdm non est dicendū. si primū:est aliqua pfectio que deficit filio. ¶ Ad octauum dico:q̄ ꝓtradictoꝛia istius hec res est pater:est ista:nō hec res est pater.cuius sensus est. nihil qđ est hec res est pater:modo hoc est falsum: qꝛ siue vocetur vniuersalis singularis:siue vniuersalis simpliciter(qđ videtur cōformius)semp est eadem sententia. ¶ Ad ſcdm pcedo:q̄ esse patrez dicit aliq̄d perfectionis:non pono cōplexe significabilia.esse patrē nihil aliud est q̄ pater existens: modo pater est infinite pfectionis:sed illa pfectio cōmunicatur filio per idētitatem essentie diuine modo non est incōueniens q̄ terminus importās infinitam pfectionem enūcietur de ꝑsona patris qui non enunciet taliter de ꝑsona filij: sufficit em̄ q̄ esse filiū conueniat filio. Si scire velis ꝓ quo talia dicta supponāt significatiue:resolue accusatiuum in nominatiuū:⁊ verbū infiniti modi in suū participium respondēs:ita q̄ si verbum est actiuū in participiū presentis tēporis:si passiuum in ptcipium preteriti:vt sortem currere /ꝓprie dicte:currēs deū diligi/deus dilectus.Quare tales ꝓpositiōes sunt cōcedende:deum esse causam tui est necessarium:sed deus cōtingenter est causa tui.forte occidere araneā nihil aliud est q̄ forte occidere hominem:supposito q̄ sortes occidat araneā ⁊ homnem:cū sensus eius sit q̄ sortes occidēs araneam nulla alia res est q̄ sortes occidens hominē:quod est verum in casu. ¶ Nono arguit̄.essentia diuina est non pater:ergo essentia diuina nō est pater.ab affirmatiua ad negatiuā predicato variato penes finitum ⁊ infinitū: ꝑ regulā philosophi scdi perihermenias.capite primo.añs est verum.ḡ ⁊ ꝓns. veritas antecedentis pꝫ:qꝛ essentia diuina est aliqua res q̄ non est pater:ergo essentia diuina nō est pater.ꝓña tenet a conuertibilib⁹. ¶ Rursus si sūt plures persone in diuinis.vel ille distinguunt̄ finite vel infinite.si secundū:plus distinguunt̄ q̄ q̄cū q̄ creature.si primū. Contra sunt res infinite pfectionis. ¶ Ad nonū potest defendi q̄ ꝓña esset bona si negatio infinitans infinitet ꝙplete.sensus eī huius:essentia diuina est nō pater:erit iste:essentia diuina est non aliq̄d qđ est pater vel aliq̄d : qđ nullo modo est res que est pater.sed tū communit̄ admittit̄ illud antecedens a doctoꝛib⁹?:negaꝝ cōsequentia nisi antecedens equaleat vni de omni. ¶ Ad aliud concedit̄.q̄ distinctio personaꝝ in diuinis est res infinita:distinctio patris a filio ē res perfectioꝛ ⁊ maioꝛ q̄ distinctio formice a filio:distinctio patris a filio est pater:distinctio formice a filio est formica.sed nō est maioꝛ distinctio patris a filio q̄ formice a filio.pater⁊ filius identificantur in essentia ⁊ nulle creature sic identificant̄. ¶ Decimo arguit̄:non sequitur tm̄ pater est deus. ergo omnis deus est pater.ꝓña tenet ab exclusiua primi ordinis ad vniuersalem:terminis transpositis.añs est verum:ergo ⁊ ꝓns.veritas antecedentis patet:qꝛ pater est deus:⁊ nihil aliud a patre ē deus:ergo tm̄ pater est deus.ab exponētibus ad exponibilē.ſcda exponens patet:qꝛ neutrum genus est genus essentie. ¶ Rursus.deꝰ genuit deū vel genuit se deum vel alium deū.ꝓns est falsum. Falsitas prime partis pꝫ per Augustinū.v.de trinitate.cap.primo.nulla em̄ omnino res est q̄ seipsam gignat:vt sit. ¶ Quo ad secundā probat̄:vn⁹ est tantū deus.igit̄ non est alius deus Q3 sequat patet:qꝛ bene sequit̄:deus generat:ergo generat se vel aliud:igit̄ sequit̄ deus generat deū.igit̄ deū se vel alium deū. ¶ Ad decimū respondetur negando q̄ non seqtur.⁊ nego q̄ antecedens sit verum:male em̄ exponitur antecedēs per relatiuuꝫ diuersitatis.pꝫ per argumentum assumptū:⁊ ptꝫ in creaturis:qꝛ data illa expositione illa esset vera:tm̄ ista fenix fuit fenix demonstrādo a fenicem q̄ est nunc in arabia.supponatur verum esse quod dicunt nunq̄ fuerunt simul plures fenices:⁊ supponatur q̄ copula fuit vniat ꝓ eodem instanti. Falsitas exclusiue patet per vniuersalē in terminis transpositis.assumptū patet:qꝛ prioꝛ exponēs puta ista fenix fuit fenix est vera:ſcda patet ꝑ falsitatem sue ꝓtradictoꝛie:aliq̄d aliud ab ista fenice fuit fenix.predicatū em̄ solum supponit ꝓ fenice:⁊ subiectū ꝓ nulla tali supponit.non ꝓ hac fenice(vt notū est)nec ꝓ alia fenice:qꝛ quacūq̄ demonstrata falsum est dicere q̄ illa sit alia ab ista quia non sunt simul.similiter q̄ fuerit alia ab ipsa. quia nō fuerunt simul:quod requirit̄ vt patet per modum exponendi de aliud.igitur.patet etiā falsitas illius de ꝓterito:qꝛ per suam de inesse exponitur sic.pater est deus ⁊ nullus nō pater est deus modo secūda exponens est falsa:aliqs em̄ non pater est deus. ¶ Ad aliud negat Magister ꝓnam. sicut em̄ seqtur:sol generat:igitur se vel aliud:tamen nō seqtur:sol generat murem:ergo se murez vel aliuꝫ murē:illa implicat solem esse murē:sicut filius non est alius filius a patre:licet sit alia ꝑsona a patre.raro illa ꝓña tenet:quando aliqua ꝓña est bona eodem vtrobiq̄ addito.adhuc valet ꝓña. si alius diceret alietatem ꝑsonalem solum:⁊ ponitur cū termino personali potest concedi secunduꝫ illud Joannis.iij. Rogabo patrem ⁊ aliuꝫ paraclitum dabit vobis. ¶ Sed forte dices non inconuenit q̄ idē generet se per consequens hoc nō hꝫ verum quod beatus Augustinus dicit ꝓmo de trinitate.qđ inter arguendum tangebatur:patet ponendo q̄ sortes cognoscat Bertā: ⁊ idem semen maneat in sorte ⁊ in berta:⁊ postea capiat deus animam sortis:⁊ ponat in platonē genitum.⁊ cum hoc q̄ alaꝝ in vtero ex materia sortis:sic ſcz q̄ tota materia sortis ponaꝝ in platone:⁊ eadē aīa tūc idem est pater ⁊ filius respectu eiusdē.sortes iam introduxit dispositiones ad generationē vnius hominis:sicut Licero vel alius q̄cunq̄ homo:materia est ingenerabilis:⁊ deus creat animā.non ponamus animā sensitiuā:vel si illa ponaꝝ distincta ab intellectiua ponaꝝ q̄ sortes ad illam influat sicut Licero vel q̄cunq̄ alius homo. ¶ Respōdet̄ casus nō contingit naturaliter:si loquamur de potentia dei absoluta:adhuc idē nō ꝓducit se.beat⁹ vero Augustin⁹ illā negās vult hꝫe illud non esse

possibile ꝙ aliquid ꝓducat se in reruꝫ natura: nec deus potest ꝓducere se: neꝙ ego possum ꝓducere me. non capit generare sicut nunc in vulgari modo loquēdi dicim⁹ Laomedontē ℙriamū genuisse: qꝛ fecit dispositionē ad hoc: de illo nulla est deo impossibilitas ꝛ extunc patet legenti beatum Augustinum in primo capite ꝑmi libꝛi de trinitate cū varios recitauerat errores paulo ante mediū in illud incidit inqens. Qui autem putant eius esse potentie deum vt seipsum ipse genuerit/eo plus errant ꝙ non solum deus ita non est: sed nec spiritualis nec coꝛporalis creatura. ꝛ sequꝛ statim in litera totius elucidatio: nulla enim omnino res est q̄ seipsam gignat vt sit. Ex isto patet: ꝙ homo facit aliquam dispositionem ad generationē: ꝛ deus generat. Sed illo casu admisso loquēdo vulgariter non est incōueniens ꝙ idem dicatur pater ꝛ filius respectu suimet: qꝛ sortes est pater platonis. ꝛ plato est ipsemet sortes: non refert ꝙ sortes vocet̄ vꝛis nominibus. ꝛ si maneat in vno loco tm̄: idem ē pater suimet vulgariter loquēdo: nisi ad aliquem fugā terminoꝝ confugias vt Bokinkā ꝙ relatiua oppositio impediat ad hoc argumentū deducere laboꝛat. Vnū simile datur in cōicatione idiomatum ab Aliaco: ꝙ qꝛ Ihesus non erat subditus legi ꝓtinentie: cognoscendo bertam ꝛ in primo instanti esse fetus illū assumendo hypostatice. iā pater eēt filius. Sꝛ quicquid sit casus ē inhonestus deo attributus. ¶ Undecimo arguunt aliq̄ garruli ratiocinatoꝛes vt dicit Magister: si deus pater genuit deū: ergo deum qui est deus pater/vel deum qui non est de⁹ pater. si genuit eum qui non est deus pater: ergo non est deus pater: non ergo vnus tm̄ deus est. Si vero genuit deū qui est de⁹ pater. ergo genuit seipsum. ¶ Ulterius essentia ē pater. ergo est filꝫ pater: ergo essentia genuit filium: ꝛ filius est gen:tus ab essentia. ¶ Ad primuꝫ distingo illam: vel relatiuū referat terminum de⁹ in secundo loco: hoc est a pte predicati: ꝛ sic illa est falsa. tunc capit̄ in sensu composito in significādo ꝛ cōsequendo sicut sortes non est aīal quod est asinus. relatiuum referens terminū post copulam se applicat a pte predicati in consequēdo. non alias concederemus istā: sortes non est aīal quod est asinus. si referat illū terminū deus in prioꝛi loco: tūc est hypothetica in ꝓsequendo equalens hypothetice vere: vꝛ hanc: deus generat deū ꝛ ille est pater. quēadmodum ista est neganda: sortes non est aīal qui est asinus. ¶ Ad aliud cōcedit̄ ꝙ essentia diuina est pater filꝫ: qꝛ est res que est pater filꝫ: sꝛ non seqꝛtur ꝙ essentia genuit filium: nec ꝙ filius ē genitus ab essentia diuina: nisi generās vt ante dictum est/accipiat̄. ¶ Duodecimo arguitur: nō sequitur generans est essentia diuina: ergo essentia diuina est generans. Similiter nulla essentia diuina est generans: ergo nullū generans est essentia diuina. in omnibus istis antecedens est verū: cōsequens falsum. ꝛ ꝑs est conuersio simplex. ergo cōuersio simplex non tenet in diuinis. ¶ Insuper si ista concedatur: de⁹ genuit deuꝫ: quia deus pater genuit deum filium. ista debet concedi deus non genuit deū: quia deus filius nō genuit deū. quod tamen multi negant. ¶ Ad duodecimum dicit̄: ꝙ argumenta sunt facilia: si ēm̄ termini capiant̄ vnifoꝛmiter cōuersiones sunt bone. sed qꝛ in prioꝛi cōuersa generans capit̄ substātiue debet dici in cōuertente essentia diuina est res generans: qꝛ sic capiebatur in conuersa. ꝛ si non ponat̄ expresse transcendens debet capi substātiue: alias termini non caperentur vnifoꝛmiter ꝓpter confusionem meli⁹ est capere transcendens. alia debet sic conuerti: nulla essentia diuina generans est essentia diuina. que est vera: cū sit negatiua de subiecto nō supponente extra casus communes. ¶ Ad aliud conceditur de virtute sermonis ꝙ deus nō genuit deū: ꝓbatur: qꝛ est vna indefinita habens vnam singularem verā. ergo est vera. hoc tenet extra insolubilia. Hoc videt̄ vtrobiq̄ habere verum. n ō tamen econuerso: a homo non est aīal: tm̄ homo est aīal sunt indefinite vere. q̄ nullas singulares habent veras (vt iacent) a sortes vel plato non est sortes vel plato supposito ꝙ ambo sint. Sꝛ quicquid sit: dato ꝙ dicas tm̄ aīal est homo habere hanc singularem veram hoc aīal est homo. hoc non impedit ꝓpositum. qꝛ veritas vnius singularis sufficit ad veritatem illius indefinite: iste ꝓprie subcōtrariantur: ꝛ sunt simul vere. iste tamen nec possunt simul esse vere: nec simul falsе de forma: deus est deus. ꝛ deus non est deus. ergo nihil quod est de⁹ est deus. si ille due indefinite erunt vere. due contrarie erunt vere que inferunt cōtradictoꝛias veras. ꝛ licet ista: deus generat deū sit in materia naturali: etiā in p̄dicatione directa. qꝛ p̄dicat̄ ꝓnotatiuū de absoluto: nō tū sequit̄ ꝙ equaleat vni ꝓpositioni de subiecto distributo. subiectū ꝑ plurib⁹ accipit̄ q̄ꝫ p̄dicatū: vt pꝛ hic: aīal est rōnale q̄ nō equalet huic: omne aīal est rōnale: licet p̄dicatio sit directa: vt ex predicabilib⁹ pꝛ: ꝛ licet de rigore sermonis ita videat̄ esse rūdendū: tm̄ caute ruatima patribus ne simplices fallant̄ illa negat̄. ¶ Tertiodecimo arguit̄. bñ seqꝛtur: essentia diuina est pater generās: capiēdo generās adiectiue. vt capit̄ de ℣tute sermonis cū suo subst antiuo immediate heret. ergo essentia diuina est generans: termino eodē modo accepto. ¶ ℙreterea oīs essentia diuina est pr̄: ꝙ oīs non pr̄ est nō essentia diuina. ꝓa tenet ꝑ cōtrapositionē: ꝓs est falsum: aliq̄s em̄ nō pr̄ non est nō essentia diuina. filiꝰ est essentia diuina. ꝙ filius nō est nō essentia diuina. ¶ Ulterius de⁹ generat deū: ꝙ deus distinguit̄ a deo: sicut sortes generās distinguit̄ a platone genito. ¶ Ad p̄mū nego ꝓa̅m sicut em̄ nō sequit̄: est niger monach⁹. ꝙ est niger: sortes est magnus ianitoꝛ: ꝙ est magn⁹ ¶ Ad aliud dr̄: ꝙ si subiectū vniuersalis incōplete distribuat̄ ās est vex ꝛ ꝓs falsum. Cōuersio per cōtrapositionē nō est ꝓprie ꝙuersio: cū de adequatis extremis ꝙuerse nō fiāt extrema ꝙuertētis Etiā nō sequit̄: oīs spūs est spūs. ꝙ oīs nō spūs est nō spūs: cū añ creationē mūdi ās erat vex ꝛ ꝓs falsum: saltē ita erat sicut nūc significat̄ ꝑ ās: et tunc non ita erat sicut significat̄ per consequens. Si dicas ꝓa valet ponendo constantiā in extremis ꝙuertentis in omni alia materia. Dicitur tūc oꝑtet ꝓplete distribuere subiectū. ¶ Ad tertiū nego ꝓa̅m: sicut non sequit̄ homo generat hominem: ergo homo distinguitur ab homine.

¶ ℙreterea queri solet: vtrū pater genuerit filium voluntate an necessitate.

¶ Distinctionis sexte questio vnica.

Qrca istam sextam distictionē queriꝫ an pater genuerit filiū de necessitate ꝛ naturalit̄/ an volūtarie? ¶ Supponatur ꝙ necessariū quadrifariam capitur: vt ptꝫ. v. Metaphysices. ¶ ℙrimo modo dr̄ necessariū sine quo res esse nō pōt: sicut coꝛp⁹ respectu hoīs: ꝛ cibus naturaliter ad hoc vt diuiuat. ¶ Secundo modo dr̄ necessariū alicui id sine quo nō pōt bene esse acquirēdo bonū: vel vitādo malum. ꝛ illa necessitas vocat̄ indigētie. qꝛ necessitate primo modo dicta res indiget vt sit. scdo modo dicta vt bene sit. ¶ Tertio modo dicit̄ necessariū qđ aliud cogit ꝛ violētat: vt graue iacēs sursum: ꝛ tyrānus cogit subditū ad psoluēda vectigalia. ¶ Quarto modo dicit̄ necessariū id qđ impossibile est sic nō se habere: vt deum esse est necessariū: ꝛ sic vocatur a Lombardo ꝛc. v. Metaphysice necessitas ineuitabilitatis: que nō compatit̄ cōtingētiā. nō est immutabilitatis: qꝛ vt i materia de futuro ꝓtingēti videbit̄: aliqua est ꝓpositio imutabiliter vera: que nō est ineuitabiliter vera. Nunc igit̄ nō intelligim⁹ de necessitate idigētie vel violētie: palā est deū nullo⁹ indigere. nec cū sit oīpotēs posse cogi: intelligimus de necessitate ineuitabilitatis. ¶ His ꝑmissis pono cōclusiones. ¶ ℙrima est. pater genuit filiū de necessitate ineuitabilitatis. hoc est impossibile est patrē nō generare filiū. ¶ Probatio. qꝛ pater nō potuit nō esse pater. ꝙ necessario genuit filiū. aīs patet. qꝛ tā necessario est pater: q̄ꝫ necessario est psona ꝛ deus. cōsequentia patet: qꝛ pater est pater: qꝛ genuit: ꝛ ei est filius: vt patet per Aug. v. de trinitate capitulis. v. ꝛ. vi. ꝛ q̄nto Metaphysice p ℙhilosophū. ¶ Insuper filiꝰ fuit ab eterno filiꝰ. Qđ patet fuit ab eterno: ꝛ nūq̄ erat nō filius: ergo ab eterno fuit filꝰ. ¶ Secūda cōclusio: pater genuit filiū naturaliter. patet: qꝛ generat de necessitate ex premissa. vel ergo libere ꝛ contingenter: ꝛ tunc potest non generare: ꝛ sic pater cōtingenter est pater: quod est falsum: ergo naturaliter generat: quia nō restat medū. ¶ Sed an voluntarie genuerit. Supponat̄ distinctio vel volūtarie voluntate antecedēti. vt puta priꝰ voluit. ꝛ postea genuit. vel accedēti siue ꝓsiti. vt puta prius genuit: ꝛ post volūtatis actū sibi in genito complacuit: vel voluntate cōcomitāte: ita ꝙ simul genuit ꝛ generare voluit. ¶ Tertia conclusio pater nō genuit filiū voluntarie volūtate antecedēti vel consequenti. patet ꝓioꝛ pars: qꝛ filiꝰ fuit ab eterno filiꝰ: ergo pater nō habuit prius velle generare filiū q̄ꝫ eū genuerit. De volūtate cōsequēti ptꝫ: qꝛ tūc argueretur mutabilitas in deo: qđ est falsum. ¶ Quarta cōclusio, pater filiū volūtarie voluntate cōcomitāte simul genuit ꝛ generare voluit: ꝛ contra vt patet ex Magistro in litera. ¶ Quinta ꝓclusio, pater genuit filiū volūtate cōplacentie, patet per illud Matthei. iij. Hic est filiꝰ me⁹ predilect⁹: in quo mihi bene cōplacui. ꝛ hoc est qđ dicit Magister in lra: pater volēs genuit filiū. ¶ Ultima conclusio, pater nō genuit filium necessitate coactionis: ptꝫ auctoritate Augustini ad Oꝛosiū: ꝛ Magister allegat.

¶ Hic solet queri a quibusdam: vtrū pater potuerit vel voluerit generare filium.

¶ Distinctionis septime questio vnica.

Queritur circa distinctionē septimā: an essentia diuina sit potēcia vel p̄ncipiū generādi filiū: ¶ Scōm cōmuniter loquētes duplex est p̄ncipiū nā est p̄ncipiū qđ agit: ꝛ est p̄ncipiū quo agēs agit. Exemplū primi: in naturalibus ignis est p̄ncipiū qđ ignis geniti. caloꝛ ē p̄ncipiū quo foꝛmaliter ignis agit. In artificialib⁹ artifex est p̄ncipiū quod. p̄ncipiū quo est ipsa res per quam agit. ¶ Quātū ad primū oēs cōueniūt ꝙ p̄ncipiū quod/ est pater: sed de p̄ncipio quo qđ nō generat/ sed est illud ꝑ qđ generat est opinionū varietas: Quidā tenēt ꝙ ꝓprietas psonalis est illo modo p̄ncipiū generādi. Alij aūt ꝙ essentia diuina est p̄ncipiū quo generādi filiū. Hoc btūs Thomas tenuit: qđ Egidius/ Doctoꝛ subtilis/ ꝛ Ockam sequūtur. Alia est positio nullū ponēs p̄ncipiū quo in hac gñatiōe. qui modus nobis amplius placet. Et ponitur hec conclusio. ¶ Nō est aliquod p̄ncipiū quo distinctū a principio quod ꝓductiuū filꝫ. Ex illa cōclusiōe seqꝛtur ꝙ essentia diuina: nec ꝓprietas est principiū quo productiuum filꝫ. ¶ Probatur cōclusio: qꝛ ꝓducēs filium a seipso primo ꝓducit: igitur nō est aliquod principiū quo aliud a principio quod. consequentia patet. si sit aliquod principium quo producens producit: ꝛ aliud principium ipsum producens: iam non a seipso primo producit: sed ab alio principio. antecedens patet si non produceret seipso primo (cum per se producat) produceret ꝑ se primo per aliquid sui: aut ꝑ aliquod sibi extrinsecum. ꝛ hoc dici non potest. cum nihil tale locum habeat in deo. aut per aliqđ intrīsecū et hoc nō: cum deus non habeat partes. ¶ Insuper si esset caloꝛ separatus: vt est in hostia cōsecrata ponēdo quantitatem rem esse quantā: cum ibi sit foꝛma simplex non est signādum principium quod a principio quo distinctum: sed hic est multo maioꝛ simplicitas. ergo nō sunt signāda hec ꝓncipia. bene hoc admittimus in caloꝛe ꝛ in igne. ¶ ℙreterea specialiter arguitur de essentia. omne principium generandi est realiter distinctum a generatione: vel a gñato. propterea dicit ℙhilosophus primo phyſicoꝝ. si tm̄ vnum est: principium non est. essentia diuina non est realiter distincta a gñatione diuina: nec a genito. igꝛ tur. ¶ Sed dices. p̄ncipiū quod debet esse distinctū a genito: nō aūt p̄ncipiū quo. ¶ Contra. tunc si hoc esset verum: non magis principium quo esset principium principiati q̄ꝫ econuerso. ꝛ sic dicetur ꝙ essentia est principiū quo essentie sicut generatiōis: ꝛ ꝙquid sit de aliꝭ. ¶ ℙropter hoc frater Guillermus Ockam tenet ꝙ ꝓprietas nō est p̄ncipiū ꝓductiuū ipsius filij. ꝑbat. qua/personalis ꝓprietas/sicut est paternitas vel generatio est omnib⁹ modis idē persone patris: sed pater est principium quod ꝓducit: igitur. ¶ Ex isto seqꝛtur alia conclusio ꝙ sola persona est potentia generandi in diuinis. sola persona patris est potentia actiua generandi. ꝛ persona filij sola est potentia passiua generandi. pater, quia illi soli competit vt sit potentia actiua generandi quod potest actiue generare: ꝛ soli illi etiā cōuenit vt sit potentia passiua generandi qđ potest passiue generari; sed solum pater potest actiue generare: ꝛ solus filiꝰ generat̄/ vt fide credim⁹. igitur. ¶ Sed contra istud

arguitur.si pater potest generare ꝛ nō filius esset ali
qua ꝓfectio simpliciter que cōuenit vni persone que
non conuenit alijs personis. ¶Ad hoc argumētum
dicitur q ꝓfectio simpliciter vltra acceptiōes quas
in.ij.distinctione.q.secunda posuimus bifariam ca-
pitur. Uno modo ꝓ aliqua ꝓfectione que est simpli-
citer summa ꝛ infinita:ꝛ omni carēs imperfectione:
ꝛ omni imꝓfectioni incōpossibilis. ¶Alio mō ꝓ ali-
qua perfectiōe q̄ est in quolibet simpliciter perfecto:
seu vere cōuenit cuilibet simpliciter perfecto. ꝓmo
modo potētia generādi in diuinis seu q̄libet rela
tio est perfectio simpliciter:sed non secūdo modo.et
perfectio primo modo in diuinis conuenit vni perso-
ne:ꝛ nō alijs.secus est de perfectione secūdo modo.
¶Alio modo dicitur negando cōsequentiam. sicut
non sequitur: hec paternitas nō est in filio hec pater
nitas est essentia diuina:ergo essentia diuina non est
in filio. nisi vna premissarum equiualeat vni de omni.sicut superius in quarta distinctione dicebatur.
¶Secundo arguitur: illud est potentia generatiua
siue principium generandi in quo genitum assimilat
generāti:sicut homo genitus est similis homini gene
ranti in natura humana:cui⁹ virtute homo potest ge
nerare hominem: sed in essentia tm̄ filius dicitur assi
milari patri generanti.igitur. ¶Tertia arguitur ad
idem:quia si deus per impossibile generaret aliū deū
et ille alius tertium:diuinitas esset principium illius
et non relatio: igitur ꝛ nunc cum deus generat aliū
qui est idem deus.antecedens patet:ꝛ consequentia
ꝓbatur:quia quicquid est perfectionis in principio ꝓ
ductiuo nō tollit ex aliquo rationem principij ꝓdu
ctiui:sed communicare se in identitate numerali pro
ducto videtur esse perfectionis in principio producti
uo. ¶Respondetur: q interdum in creaturis geni-
tū non assimilatur patri:patet de asino ꝛ mula. Sed
quicquid sit in creaturis:in proposito nō cōtinet ve-
ritatem:eo q principiū productiuum quo debet esse
realiter distinctum ab eo cuius est principium: quod
nō potest esse in ꝓposito. ¶Ad tertiū dicitur q ꝺc-
quid sit de antecedente:consequentia est nulla. q̄ in
casu assumpto essentia diuina distinguitur realiter a
productione:sed nō est perfectionis in aliquo princi
pio productiuo esse aliquo modo principium eius q̄
est ab eo indistinctum:quia hoc excludit rationē prin
cipij ꝛ ꝓncipiati. ¶Insuper scōm Hilariū quinto de
trinitate/vt Magister in quinta distinctiōe allegat:
natiuitas dei nō potest eam ex qua ꝓfecta est nō te-
nere naturam:certum autē est eam nō ex alia natu
ra q̄ diuina ꝓfectam esse: q̄ natura diuina princi-
pium est ex quo est natiuitas filij. vbi Magister dicit
q pater non est potēs generare nisi natura eius po-
tētia esset vel essentia.igit. Et hoc expressi⁹ dicat An
selmus libro de ꝓcessione spiritus sancti cap. vige
simo quinto asserens spiritum sanctum procedere de
diuinitate patris: ꝛ non de paternitate. Et addit q
opinio que dicit q non procedit de diuinitate: sed de
paternitate:patenti fatuitate se suffocat. ¶Respō
detur.natiuitas est ꝓfecta ex natura: id est ex pre
q̄ est eadē natura cum filio. Sic Magister exponit
beatū Hilariū.patet distinctione quinta capite octa
uo:sic inquit:q hec verba sane vult intelligi ipse idē
dicit in quarto libro.intelligētia dictoꝝ ex causis est
assumēda dicēdi:q nō sermoni res:sed rei est sermo
subiect⁹.hec ergo verba ita intelligi possunt:nihil ha
bet filius nisi natū:id est nihil habet sim q̄ deus est
nisi q̄ nascēdo accepit: ꝛ ipse nascendo patris in se
subsistētem naturā habuit. Unde ibidē Hilari⁹ ipse
addit in quinto libro:eandem naturam habet geni-
tus quā ille qui genuit:ita tñ vt natus non sit ille qui
genuit:nam quomodo erit ipse pater cū genitus sit?
Et postea Magister prolixe deducit hoc ex verbis
ipsi⁹ beati Hilarij:vt patet diligēter cōsiderāti Ma
gistrū in litera. ¶De auctoritate bti Anselmi dicit De q
quidā doctor q verba illa ꝛ alia multa que Anselm⁹
ponit nō sunt vera de virtute sermonis: imo sua im-
ꝓprietate se suffocāt. Si tamē forte illa fuerit opi-
nio Anselmi:nō est vis:nec oportet insistere in expo-
sitione dictoꝝ eius. ꝓpterea dicit q dictis ei⁹ afficit
laborꝛet cū exponere. ¶Sed pōt exponi sicut Ma
gister exponit Hilariū. Dicta isti⁹ sancti non possunt
capi de virtute sermonis in hac materia.ptz Mono.
xiij.capitu. vbi de spiritu sancto loquens dicit :nō ex
eo procedit in quo plures sunt pater et filius:sed ex
eo in quo vnum sunt/nam nō ex relationib⁹ suis que
plures sunt.alia est em̄(iquit)relatio patris alia filij
sed ex ipsa sua mera essentia que pluralitatē nō ad-
mittit emittunt pater ꝛ filius simul tantum bonum.
non enim spiritus sanctus aut filius procedit a diui
nitate mera aut de diuinitate ipsa:vt pater de diuini-
tate genuit filiū:aut pater ꝛ filius spiritū sanctū de
diuinitate emittunt: cū tam spiritus sanctus q̄ filij
sit diuinitas ipsa. ¶Dubitatur circa hāc distinctio-
nem quis est terminus formalis huius generationis
diuine? ¶Respōdetur q nō omnes cōueniunt in ter
mino formali. Sed secundū cōmuniter loquētes ter-
minus formalis alicui⁹ productiōis:est ille q̄ secūdū
se totum capit esse simpliciter per illam productionē
¶Ex illo patent corollaria. ¶Primum corollariū
est:materia interdū est termin⁹ formalis ꝓductiōis:
patet:qꝛ si nunc deus ꝓduceret materiā: tunc mate
ria esset termin⁹ formalis illi⁹ ꝓductionis: cum ipsa
accipiat esse per illam productionem. ¶Secūdum
corollarium:nō capitur formale vt est concretū hui⁹
termini forma/tā scōm vocem q̄ scōm significationē
¶Tertium corollarium : quando aliquod composi-
tum creatur(vt terra in principio sue creationis)for
ma non dicitur magis termin⁹ formalis illius crea-
tionis q̄ materia. ¶Quartum corollariū : interdū
terminus formalis ꝛ terminus totalis distinguūtur
interdum coincidunt. ¶Quintum corollariū: essen-
tia diuina non est terminus formalis istius genera-
tionis diuine.patet:qꝛ essentia diuina nō accipit esse
per hanc generationem. ¶Sextum corollariū:per-
sona filij est terminus formalis istius generationis.
patet.quia illa accipit esse per hanc generationē nō
esse de uouo:qm̄ illa est ab eterno. ¶Septimum co-
rollarium:quādo angelus creatur idē est termin⁹ to
talis ꝛ formalis illi⁹ creationis. ¶Octauum corol-
lariū:quādo totum compositū creatur secūdum se et
quidlibet sui : materia est terminus formalis:sic est
forma:sic est totum compositum. ¶Ex quo nono se
quitur alicuius ꝓductionis plures esse terminos for
males quando est vnus totalis. ¶Decimo.si mate-
ria ꝛ forma separatim essent create heri vel a prin-
cipio mūdi:et nūc anima informaret materiam:totū
compositum nunc est terminus formalis illius ꝓduc
tiōis:ꝛ nec materia nec forma. q̄ totum compositū
nunc recipit esse:ꝛ nulla pars eius. ¶Undecimo se
quitur:q quando homo nutritur ille partialis homo
ꝓductus est termin⁹ formalis illius mutationis. pu-
ta homo constitutus ex materia nutrimenti ꝛ anima
intellectiua illam materiam nutrimenti informante.

illud recipit esse simpliciter:quia esse hominem. licet
nulla pars ei⁹ recipiat eē simpliciter. pars inq̄ essen-
tialis.est enim termin⁹ totalis: quia nō est pars al-
terius illa productione producti : licet sit pars toti⁹
hominis nutriti. ꝓpterea dicebatur in quid nominis
capiens esse simpliciter per illam productionem.

¶Nunc de veritate siue proprietate siue incōmutabilitate atq̄ simplicitate diuine.

¶Distinctionis octaue questio prima.

Circa distinctionē octauā que
ritur vtrum ꝓfectiones attri-
butales distinguātur iter se?
¶Quia q̄d nois est ꝓncipiū
artis ꝛ doctrine. ꝓmo poste-
rioꝝ. et necesse est nō intelli-
gētē terminos de facili para
logizari primo Elenchoꝝ: in
primis exprimētur significa-
tiones terminoꝝ: postea re-
spondebitur ad questionem. ¶Isti termini habent
discrimē attributū/ratio attributalis/ꝛ perfectio at-
tributalis. Attributa em̄ sunt noia ad placitū vel na
turaliter significātia ꝓfectionē diuinā:ꝛ ꝓ illa suppo
nere potētia:sed q̄ ratio nois nō sufficienter adhuc
explicatur sic intelligatur. ¶Attributū est nomen
de deo et omnibus personis simul: et de qualibet si-
gillatim ꝓdicabile denotās q̄ quodlibet de quo ꝺr
eē tale quale vnicuiq̄ meli⁹ est esse q̄ nō eē. ¶Per
primū notionalia de deo excluduntur. ¶Per secundam
ꝓticulā tales termini creatoꝝ/ꝑmiatoꝝ/ꝑdestinatoꝝ/
secludūtur.nō est melius esse creatorē vel premiato
rem q̄ nō esse.si nulla esset creatura de⁹ nec eēt crea
toꝛ nec premiatoꝛ.ꝛ tamen nō esset ei melius : secus
est de istis ꝑdicatis creatiuū : premiatiuū. ¶Ratio
attributalis est cōceptus anime cui attributū subor-
dinatur: vel ratio exprimens quid nois ei⁹. ¶Per-
fectio attributalis est illud ꝓ quo supponit attribu
tū. ¶Istis prelibatis ponūtur cōclusiones. ¶Pri
ma est: nulla perfectio attributalis distiguit̄ ab alia
¶Probatur cōclusio:q̄ q̄libet ꝓfectio attributalis est
de⁹ ꝛ essentia diuina: mō nulla est distinctio essentie
diuine(nō loquimur nūc de distinctiōe personarum)
ergo non est distinctio perfectionum attributalium.
¶Secunda cōclusio: vna perfectio attributalis nō
distinguitur ab alia ratione : ad hunc sensum q eius
plures sunt rationes. et ipsa secūdum vnam differt
a seipsa secūdum aliam. ¶Probatur: qꝛ ille sensus est
impossibilis affirmādo:ergo illa negatiua ꝓclusio est
vera. ¶Probat assumptū:quia tunc aliqua ratio esset
eius que non esset eius. consequens implicat. Con-
sequentia patet:quia omne quo aliquid distinguitur
ab aliquo est ꝓprium illi quod distinguitur:sed non
est commune sibi et illi a quo distinguitur. si ergo ali-
quid distinguitur ratione aliqua erit sibi ratio ꝓ-
pria que non erit illius a quo distinguitur. et si distin
guatur a seipso:illa erit eius:ꝛ non erit eius. ¶Ter
tia cōclusio.attributa distinguuntur ratione: saltem
rationibus.patet.alia est ratio vnius a ratione alte-
rius:igitur.patet: qꝛ nō sunt termini synonymi.q̄ ha
bent alios conceptus. et per cōsequens alias ratio-
nes. Antecedēs patet:quia tūc esset nugatio addere
illos terminos a parte eiusdē extremi sine ꝓfectiōe:
quod est falsum. dicimus enim deus fortis / miseri-
cors/iustus/ clemens / et ita de talibus. non tamen
intelligendum est q clementia dei distinguatur a iu-
stitia vel misericordia ei⁹: quia est vna ꝛ eadem res,
sed habent illi termini alia ꝛ alia cōnotata respectu
creaturarum. sicut declarat Magister distinctione
quadragesima quarta sui quarti: vbi q̄rit quare scri-
ptura dicit quedam opera dei pertinere ad eius iu-
stitiam:quedam vero ad misericordiam si misericor-
dia dei est iustitia dei? Respondet illis locutionibus
quibus huiusmodi operum fiūt distinctiones. vt alig
misericordie/alia iustitie / alia bonitati attribuāt nō
diuersitas subiacētis rei vocabulis significate exprī-
mitur:sed varietas sensuum scilicet ipsarum locutio
num.ꝛ effectus in creaturis monstratur. Cum enim
dicitur deus iustus vel iustitia/essentia diuina predi-
catur.et etiam q ipse sit distributoꝛ:ꝛ iudex merito-
rum itelligi datur. Similiter cum dicitur misericors
essentia diuina predicatur: et insuper q sit ipse mise-
rorum liberatoꝛ intelligi datur. Unde vtrunq̄ illo-
rum ꝓ deo in recto supponit : sed termini habent
alia connotata . sicut iustitia connotat merita et de-
merita:ꝛ dei effectum circa ipsas:qui est distributoꝛ
premiorum ꝛ penarum.misericordia dat intelligere:
vel connotat creaturas miseras:ꝛ dei liberationem
qua liberat ipsas a miseria. ¶Contra secūdam cō-
clusionem arguitur secundū Philosophum quarto
Metaphysice.ens ꝛ vnū sunt idē:ꝛ vna natura: sed
nō vt vna ratione ostensa . vbi dicit sunt vnū re: sed
non vnum ratione. Idem dicit de principio ꝛ causa:
igne ꝛ elemēto.x. Metaphysice. Et tertio physico-
rum dicit q idem actus numero secūdum rem:sed di
stinctus secundū rationem est actio ꝛ passio:ꝛ ꝓ cō-
sequēs eadē res distinguit̄ a seipsa ratione . hoc idē
tenet Cōmentatoꝛ.xij. Metaphyce Cōmēto.xviij.
¶Respōdetur:q si termini accipiantur significati-
ue:non plus differunt ratione ens ꝛ vnum q̄ ens et
ens:ꝛ vnum ꝛ vnū.sed illius nature possunt esse plu
res rationes quarum vna non est alia:et scōm vnam
illarum rationum natura illa dicitur vna:et secundū
aliam habet aliam denominationem:sic q est distin-
ctio inter rationem ꝛ rationem. Vel ille propositio-
nes de actibus exercitis capiuntur loco propositio-
num de actibus signatis : vt crebro est apud auctoꝛ-
es:ꝛ tunc termini stant materialiter/ꝛ tunc est sen-
sus:sunt vnum natura / significant vnam naturā se-
cūdū diuersas rationes exprimentes quid nominis
vtriusq̄:et per hoc nō sunt synonyma. ¶Per hoc
responderi potest ad similes auctoritates. Scimus
aliquos se inutiliter fatigare de ente ꝛ essentia:ꝛ de
illo discrimine. ¶Insuper sequitur secūdū dicta iu-
stitia et iustus(vt deo cōueniunt) essent synonyma.
hoc est falsum:viuū ꝛ vita(vt deo attribuuntur) non
sunt synonyma scōm Cōmētatoꝛē.xij. Metaphysi-
ce commento.xxxviij. ¶Respondetur.si isti termini
capiantur in sua generalitate scōm q deo ꝛ creatu-
ris conueniūt/iust⁹ ꝛ iustitia ꝛ huiusmodi non sunt
synonymi.tamen vt deo attribuūtur nihil aliud im-
portat per cōcretū q̄ per abstractum:nec in concre-
to nec in abstracto.vt dicit Anselmus mono.ca.xvi.
de suprema essentia idē est dicere q est iusta ꝛ q est
iustitia:quod nō est de homie.nō em̄ est iustitia : sed
iustitiā habens. ¶Lomentatoꝛ duodecimo Meta
physice loco preallegato capit terminos viuū ꝛ vita
in communi ꝛ vulgari acceptione.

¶Dei etiam solius essentia incōmutabilis dicitur proprie:quia nec mutatur.

¶Distinctionis octaue questio secunda.

Circa hanc distinctionē octauā secundo quero: vtrum deus sit īmutabilis?

¶ Dicitur q nec potest mutari scōm locū/nec fm tēp⁹/nec aliqd in se suscipere/nec aliquid actuare. Et licet vnū predicatū nūc verificatur de pro nomine demōstrāte deū: et postea eius cōtradictoriū: vt creās: nō creans: tamen hoc nō sufficit ad mutationē: idē em albū nunc est simile p positionē alterius albi: postea per illi⁹ destructionē nō simile: ideo ad relationē nō est motus: nisi per accidēs. v. physicoꝝ. & fm Augustinum. v. de trinitate cap. vltimo. & fm Anselmo. xxiij. ꝓbatio. Jacobi primo. apō quē nō est trāsmutatio: nec vicissitudinis obūbratio. psalmo cētesimo primo. mutabis ea: & mutabuntur: tu autē idem ipse es: & anni tui nō deficiēt. et Malachie tertio. Ego de⁹ nō muto. ¶ Ad hoc Magister iij. cap. huj⁹ distin. introducit beatū Augustinū super Genesim dicentem. q deus nec per loca nec per tempora mouetur. creatura ꝫo p loca & tēpora. hoc ad lōgum psequitur Magister in litera. Etiā aliud in se suscipere dicit imperfectiones: ꝓpterea in lumine naturali. xij. Metaphysice dicitur: intellectio diuina est deus: & infinitum ꝫ iterū dicit imperfectionē. sem p compositum diuersarū rationū est ens perfecti⁹ sua parte: totū & perfectum idem sunt. iij. physicoꝝ. & inferius in hoc primo. distinctiōe decima nona. propter equalitatē magnitudinis & perfectiōis personarum Magister negat in trinitate esse partē & totū.

¶ Sed cōtra hanc cōclusionē arguitur sic. Christus profectus est a Judea ad egyptum. ¶ Insup deus creans potest nō esse: ergo de⁹ potest nō esse. Antecedens patet: vel deus creans potest nō esse vel de⁹ creans nō potest non esse. si secundū. ergo deus creans necessario est. si primū: habeā ꝓpositū. ¶ Ad primū dicitur q hic non habemus oculum ad materiā communicationis idiomatum. ¶ Ad aliud argumētum quidam doctor negat hanc cōsequētiam: deus creans nō potest non esse: ergo deus creans necessario est. datur instātia inqt: chymera nō pt nō esse. eo q si esset vera: vel g chymera que est vel que pōt eē potest nō esse: sed vtrūq; est falsum: eo q nec chymera est: nec pōt esse: ergo hec est vera chymera nō potest nō esse: nō tri sequitur q chymera necessario est. Et dicit q eq̄pollētia de necessario & nō possibile nō: tenet solum cū cōstātia subiecti. sequit em a nō pōt nō esse: & a est: ergo a necessario est. ¶ Istud nō valet: qz ꝓcedo q ille nō equalēt: non ꝓpt causam quā ille dat. vna est negatiua. alia ē affirmatiua. nec illa negatiua est modalis (vt putat) potest est copula. vl verbū substātiuū in eo incluſum. & ꝓpterea ꝓcedo q chymera q̄ est nō potest esse: & chymera que potest esse nō potest esse: & chymera q̄ necessario est nō potest ee. nec est aliqua equipollētia: sed capiēdo ly p̄t loco de ly possibiliter est (sicut ipe facit) ille equalēt: sunt ꝓpositiones i purpurea seruatis ꝓprietatib⁹ logicalib⁹. ¶ Ad formā argumēti. nego añs. ista ꝓña nihil valet: de⁹ creās nō est: g de⁹ creās possibiliter nō est: añs est cōtingēs: cōsequēs impossibile: nec a nō amplo ad amplū negatiue valet ꝓña sine cōstantia. ¶ Quo fit q iste simul stāt/creās nō est: & omne creās necessario est: & hoc tenēdo q creatura nō pōt creare. ¶ Ex isto vltim⁹ ptz: q hec ꝓña est nulla. oē creans necessario est: ergo aliquod creans est: ꝓña est contingens: & predicatum antecedētis enūciatur de subiecto distributo mediāte copula de necessario,

¶ Sed dices: de⁹ necessario est creās nō est impossibilis: imo vera: g de⁹ nō est creās nō est ꝓtingēs. añs ptz: qz extrema supponūt p eodē. & nulla ponit distributio. ¶ Insup deus necessario est creās vel nō creans: & nō necessario est nō creās: ergo necessario est creans. ¶ Ad primū nego antecedēs: qz nō sufficit ad veritatē extrema supponere p eodē & potissimū cū modo vniuersali sicut est necesse: ibi em necessitas denotat cadere in actū creādi: ita q de necessitate de⁹ actualiter creet: significatio termini necesse cadit in cōnotationē termini creās: sed hāc cōcedo/ de⁹ necessario est creās possibile: ibi em significatio de ly necessario nō cadit i creationē actualē: sz i creationē possibilē: & licet termin⁹ creās in ista de⁹ necessario est creās amplietur: dūmō in explicāte seruetur illud qō denotabat i principali ꝓpositione. de creatione actuali nulla erit difficultas. ¶ Ad scōm cōceditur añs in sensu diuiſto: & tūc discursus vlterior quē facis nihil valet: arguēdo cū destructiōe vni⁹ partis ad positionē alteri⁹: hoc em solum tenet in sensu diuiſo & nō cōpositio: causa aūt quare ista est cōcedenda: de⁹ necessario est creās vel nō creās/ est: qz illud disiunctum a parte predicati competit subiecto mediāte modo necessitatis: qz si creatiā altera pars ei cōpetit: si nō creat: ei etiā altera pars cōpetit: nō solū inter ꝓpositiones cōtradictorias nō est dare mediū: sed nec etiā inter terminos ꝓtradictorios respectu subiecti cui de necessitate ꝓueniūt. ¶ Sz dices: nō creās nūq; cōuenit deo mediante tali copula: nec creās ei cōpetit: g illō disiūctū nō semp cōpetit subiecto. Hō creans ibi nō supponit: ꝓbatur per regulā logicalē. termin⁹ finitus & infinit⁹ nūq; supponunt p eodē mediāte cadē copula. ¶ Scio illā regulā ab aliquib⁹ logicis seruatā: sed nō est mihi regula. a pluribus negāt i extrinsecis tēpor⁹ & modalibus & sic illam nego: et trāseat q nulla pars illi⁹ disiūcti cōpetat subiecto mediāte tali copula: sufficit q totū disiūctū cōueniat mediāte tali copula: nisi dicas q in hac de⁹ necessario est nō creās oportet reflectere necesse vt de⁹ necessario est nō creās qō necessario ē. Utrobiq; tenem⁹ disiūctū cōtradictoriorū cōuerti cū ente.

¶ Scōo arguit: ois ꝓsona diuina ꝓsona diuina cōtingēter est: g q̄libet ꝓsona diuina pōt desinere eē: & p ꝓña est mutabilis fm temp⁹. ꝓña est nota: & ꝓbat añs per exponētes eius: omnis ꝓsona diuina persona diuina possibiliter est: & ois ꝓsona diuina persona diuina possibiliter non est. veritas ꝓxis exponētis claret: & scōa ptz per suā ꝓdictoriā: ꝓsona diuina ois ꝓsona diuina necessario est: q̄ est falsa. Eodē mō pōt argumētari de ista: a ꝓsona diuina cōtingēter est ꝓsona diuina: a ꝓsona diuina possibiliter est ꝓsona diuina: & a ꝓsona diuina possibiliter nō est ꝓsona diuina: ponēdo q a sit signū cōfusiuū confundens disiūctum terminū sequentē. ¶ Aliq; ꝓpter istas exponentes cōcedunt illas quoꝝ modū reprobaui i primo tractatu sūmularū. Ad locū illū remitto. oportet dare singulares taliū: & nō eas exponere vt iacet: si sic opinor tutius esse dicēdū: de modalib⁹ in aliis signis exponibilib⁹ dūmodo difficultas ꝓueniat ab aliis signis vt sortes possibiliter est fortior platone. & sic de hac sortes possibiliter differt a platone. hoc non pōt fieri vbi expositio incipit a terio modali. ¶ Preterea Christus incipit esse hō: g incipit esse ens: ab inferiori ad superi⁹ affirmatiue. ¶ Ampli⁹ deus incipit esse in hoc mundo: g incipit esse in loco. ¶ Ad primū negatur ꝓña: qz tacite arguit negatiue: vt pz per

vnā exponētez. xp̄s īmediate ante hoc nō fuit hō ergo īmediate añ hoc non fuit ens: & sic arguitur pregnanter negatiue. ¶ Circa istud ꝓñs est difficultas cum ipsum a paucis annis elapsis reprobabat a nostra facultate: pōt esse argumētū in oppositū eo q adiectiua posita a parte predicati possūt includere p substantiuo subiectum vel transcendēs: & cū incipit & incipiens esse equiualeāt: eodē modo iste equiualēt xp̄s est incipiens esse christus & christus est christus incipiēs esse. ergo vtraq; earū vel altera est vera. sed de hoc in tertio. ¶ Ad secundum loquimur de loco prius existente. ¶ Preterea deus necessario est in instanti: ergo de⁹ in instanti necessario est naturaliter loquendo. ꝓseqns est falsum. ergo & antecedēs. ¶ Respondetur: q consequentia nihil valet. qz secundum multos necesse confundit. & de in esse p̄me erit deus est in instanti que est necessaria. de in esse alterius ꝓportz capere terminum discretū in hoc vel in illo. cum instanti stet determinate: q̄cq̄d autē sit de prima: secunda est falsa. ¶ Dubitatur an deus ponatur in predicamento. ¶ Respondetur p ꝓclusiones sequētes. ¶ Prima est: deus est ipartibilis substātia. Hāc ꝓclusionē multiplici patrū testimonio Magister in litera roborat. ¶ Insup quitodecimo ð trinitate capitibus quarto & quinto dicit Aug. incoꝝporalia p̄feruntur coꝝporalib⁹. ¶ Insup inferi⁹ patebit deū cē vbiq; nullū coꝝp⁹ ē vbiq; igit. ¶ Scōa ꝓclusio potest multū ꝓbabiliter ꝓbari in lumine naturali q deus est substātia imaterialis & impartibilis. ¶ Probat hoc optime. naturalit loqntes posuerunt: & nō dixerūt illud gratis: quin aliq̄bus rationib⁹ ad hoc eēnt moti. Cūm aristoteles octauo physicoꝝ. primū inquit mouēs necesse est esse impartibile: nec hr̄e magnitudinē. hoc ipz dicit duodecimo metaphysice. oñ suz est īquit q̄m nō ꝓuenit substātiam hanc habere vllā magnitudinē: sed est sine p te & indiuisibilis. ¶ Hoc aristoteles ex via motus ꝓbare conatur tripliciter. Primo ex infinita potētia primi motoris. ¶ Scōo ex ꝓpetuitate mot⁹ celestis. Tertio ex imobilitate primi motoris. ¶ Quātū ad primū octauo physicoꝝ sic argumentat. Si virtus primi motoris est coꝝporea et extensa. igit aut est in magnitudine finita vel infinita. nō scōm. qz talis magnitudo nō est. nō primū: qz in magnitudine finita nō est ꝑt⁹ infinita extēsa. talis em ꝑt⁹ ē maior secundum extensionē: & secundū efficiētiā causādi in maiore parte: & per ꝓns si est infinita erit in magnitudine infinita. ¶ Q̄z autē virtus primi motoris sit infinita ꝓbauit prius p hoc q mouet tempore infinito. ¶ Hec rō philosophi nō demōstrat ꝓpositū licet subtiliter disputet primo de celoꝝ tertio physicoꝝ: q nō detur magnitudo infinita. rōnes eius nō ꝓcludunt vt post in distinctiōe q̄dragesima quarta patebit. Et (qđ amplius est) ꝓbat ignotū p ignoti⁹. multo em difficilius est ei ꝓbare in lumine naturali virtutē primi motoris esse infinitā in perfectiōe & vigore: q̄ ipam eē extēsā & in coꝝoreā. Q̄z talis infinitas nō ꝓcludat ex ꝓpetuitate mot⁹: in materia de infinito patebit. ¶ Scōo arguit ex ꝓpetuitate mot⁹ celestis octauo physicorū sic: nulla virtus coꝝporea & extensa mouet in tēpore infinito ex se. sz ꝑtus primi motoris mouet ex se tpe infinito: igit. maior ꝓbatur. qz si a virtus extensa moueat tempore infinito. b. igitur c certa

Adam.

Burida

pars ipsius a mouebit b vel aliquā partē eius: vel mobile sibi proportionatum in tempore minori. et non infinito. potentia eīm toti⁹ est maior q̄ potentia ptz. potētia ei maior pōt mouere lōgiori tpe: ꝛ qz q̄ erit ꝓportio motoz ad motozē: eadē erit tpis ad tēp⁹: igitur c pars certa ipsi⁹ a motoris mouebit tm̄ tempore finito. igitur equalis pars mouebit equali tpe finito. q̄ cum a ꝓtineat tm̄ partes tales finitas: sequit̄ q totū tēp⁹ quo a mouebit erit finitū. ¶ Hanc deductionē probat Cōmētator in de substātia orbis tractatu. ij. et addit. q sicut motus celi nō esset infinitus nisi esz a virtute non in corpore: ita corpus celeste (qz est finitum) nō esset permanētie ifinite nisi ⅋tus q̄ largitur ei motum eternum largiret ei in sua substantia permanētiā eternam. ¶ Hec crō est debilis. ꝓcedit eīm ex illo q si a ⅋t⁹ extēsa motiua mouet tpe infinito c certa pars eius mouebit tm̄ tpe finito. sed hoc est dubiū. imo falsū: sicut sol nat⁹ est illuminare perpetuo: ita et medietas solis: igitur si per possibile vl impossibile esset diuisus posset illuminare perpetuo: licet nō tam extense. ¶ Preterea virtus motiua incorruptibilis ꝛ inalterabilis si mouet tempore aliquo: pari ratione pōt mouere tempore ifinito. patet. quia est infatigabilis. ꝛ ita quocūq; tēpore finito dato in quo mouet eque potens est iterum mouere in fine illius temporis sicut in principio: sed quelibet pars ipsius a est virtus incorruptibilis: quia ex quo a est in corruptibile non componitur ex corruptibilibus. ¶ Insuper virtus motiua subdupla vel subtripla ad a potest equali tempore mouere sicut a: ergo et si medietas ipsi⁹ a seorsum existens potest mouere: sequit̄ q potest mouere equali tempore cum a. antecedēs patz: quia vnus planeta vel stella est minoris potentie ꝛ efficacie q̄ alter: patz de luna minori terra: ꝛ sole maiore eadem. ꝛ tamen luna perpetuo mouetur sicut sol. ¶ Amplius pars totius passi incorruptibilis potest pati ꝛ transmutari a tempore ifinito (vt patet de portione materie que est in hoc lapide) sicut et totum passum. igitur pari ratione de actiuo: vel de motiuo incorruptibili. ¶ Aliter arguit̄ ex. xli. ꝓmento duodecimi metaphysice. ex dictis Cōmētatoris ꝛ themistij. nullus motus necessario ppetuus fit precise a motore possibili: quiescere et cessare a motu: sed omne corporeum natum est quiescere: ꝛ a motu cessare. igitur nullus motus necessario perpetuus fit precise a motore corporeo. Sz motor celi in lumine naturali ponendus est perpetuus et de necessitate. maior est nota. ꝛ probat minor. omne enim corpus (quantū est de se) natum ē quiescere: ꝛ moueri. motus et quies sunt priuatie opposita circa corpus mobile. igitur idem subiectum est ex se possibile ad vtrunq; oppositorum p̄ uatiue. ¶ Tum secundo: quia natura est principium motus ꝛ quietis. ij. physicoruz. ¶ Sed hec ratio non concludit: quia fundatur in hoc q mot⁹ celi simpliciter perpetuatur ex hoc q primus motor moueat mere necessitate naturali: ꝛ q agat ad extra naturaliter. quod est falsum. ꝛ oppositz est probabile in lumine naturali. ¶ Dicetur vlterius q non est de ratione cuiuslibet corporis quiescere. ¶ Potest dici q argumenta aristotelis. viij. physicorum licet non sufficienter virtutem primi motoris inextensam simpliciter concludant: tamē videntur probare q non sufficit extensa materialis (sicut mouentia physica inferiora) generabilis et corruptibilis. talis enim virtus (si est finita in corpore finito) non potest mouere motu continuo/ppetuo et vniformi. probatur: quia aliqua certa ps eius mouebit tantum tempore finito. et non tanto tempore quanto totum cuius est pars. quia tale mouens est alterabile/ꝛ passibile a cōtrarijs resistiuis: ꝛ corruptiuis. ꝛ per consequens fatigabile/et diminuibile ob contrarietates mutuas. et p consequens minus durabit q̄ maior virt⁹. vt paruus ignis minus durat q̄ magnus. cum igitur sit ꝓportio partis ad totum in efficacia virtutz motiue ꝛ actiue: sequitur q erit ꝓportio temporis quo potest minor potentia durare: ꝛ agere ad tempus quo maior potentia eiusdē rationis finita potest sic mouendo et agendo durare. ꝛ per cōseqns virtus materialis/et passibilis/ nō potest mouere (nisi sit infinita) motu infinito. Hoc autē est ipossibile. quia vel esset in magnitudine finita vel infinita. quorum vtrunq; reprobatur. Hoc modo videtur rationē aristotelis Cōmētator i de substantia orbis tractatu. iij. accipe. ꝛ ipsa est topica. ¶ Eadem conclusio sic probatur. ens simpliciter p̄mum non est causatum et dependens essentialr ab alijs tanq̄ a causis prioribus. omne ens extēsum ꝛ corporeum est causatum ꝛ essentialr dependēs ab aliquibus tanq̄ causis prioribus: qz est compositum ex principijs ꝓponentibus que sunt cause secūdū Aristotelem quito metaphysice. ¶ Preterea omnis substantia corporea nata est informari accidentibus: vt quantitate ꝛ qualitatib⁹ varijs. qō decimo metaphysice negaf a philosophis. ¶ Ulterius per rōnem que tangit. viij. physicorum circa medium: ꝛ duodecimo metaphysice cōmento. xxxv. ꝓtingit dare mobile mouens: ꝛ est dare mobile non mouens. igitur est dare mouens non mobile. Vides q in lumine naturali aduersarius nō conuincetur. Et illud potest colorari sicut habet actuum. xxiij. saducei dicunt nec̄ angelum nec̄ spiritum esse. Et Cassia⁹ decima collatione prime partis (que est secūda collatio abbatis isaac) refert q fere ab vniuerso genere monachorum p prouincias egypti commorantium hic error fuscipiebaf/scilicz q deus omnipotens humane figure ꝓpositione formatus esset sicut dicit scriptura q homo ad imaginē dei factus est. ꝛ epistolas pōtificis hunc errorē reprobantis cū graui amaritudine receperūt: inter quos quidam pater antiqu⁹ famose sanctitatis noīe seraphion cuz magna difficultate ab hoc errore reuocatus est. post quā reuocationē erat in omnib⁹ mēte cōfusus eo q imaginē deitatis quā in oratione sibi ꝓponere cōsueuerat aboleri de suo corde sentiret: ꝛ cū fletu amaro diceret. Heu me. sublatū a me deū meuz: ꝛ nūc quē adorem ignoro. Hoc tenuerunt pythagorici vt tangitur. xij. metaphysice circa mediū. Posuerunt enim optimū ꝛ nobilissimum non in principio sed in ꝓposito ex principijs. ꝛ Anselmus de incarnatione verbi dicit: q dialectici moderni nihil cē credūt nisi qō imaginationib⁹ comprehēdere possint. nec putāt aliqd esse in q̄ partes nature nō sūt Et plerioq; coluerūt planetas: vt egyptij solē. q̄ signū est q nō est demonstrata hec cōclusio i lumine naturali q/ p̄mū ens ē ipartibile. tm̄ rōnes ad illā

partem sunt apparentes: ꝛ alique earum apud sanū ingeniū ꝯcludentes quod sufficit in istis abditissimis nature ad debere assentire. ¶ Quocirca peccāt planetas ꝛ corporea colētes in lumine naturali. Nō stemus in talib⁹: de⁹ est corporeus per ꝯmunicationem idiomatū. Et licet sint tres persone quaꝛ vna non est alia in deo: tm̄ nulla est ꝓpositio. ¶ Sed dices quomodo de⁹ est simplicior angelo vel anima intellectiua. ¶ Respondetur nec angelus nec anima intellectiua habet partes: sed anima pōt informare corpus: angelus potest in se suscipere accidens: ꝛ materia p̄ma accidens suscipere potest: quia est subiectum inhesionis accidentis corporei secundum aliquos. De accidente idiuisibili habet partes intensiuas: ꝛ naturaliter nō potest esse extra subiectum. deo autem ista non cōpetunt. ¶ Sed contra istud arguitur: simplicitas non est perfectio simpliciter: ergo non est ponēda in deo. ¶ Antecedēs probatur. quia omne habēs illam esset perfectius non habente: consequens ē falsum. quia nec materia nec forma est perfectior toto ꝓposito. Consequentia probatur. quia perfectio simpliciter est vbiq; perfectio simpliciter. igitur dat perfectius esse simpliciter. imo tunc quanto aliquid: perfectius appropinquat essentie: tanto plus participat de simplicitate. ¶ Ad istud negatur antecedēs. ꝛ dicitur q nō oportet q sit simpliciter ꝛ absolute perfectius: nisi ceteris paribꝰ. vel quo ad hanc conditionem. Et eodē modo dicatur ad aliud.

¶ Eidem quoq; arrianice questioni Ambro. in hūc modum respondet. Ego inquā.

¶ Distinctionis none questio vnica.

Circa distinctionē nonam i qua Magister de coeternitate patris ꝛ filij agit: ostendens patrem non prius fuisse q̄ filium. Queritur an pater aliquo modo sit prior filio. ¶ Premittemus aliquas acceptiones prioris ad nostrū propositū pertinentes: postea rīdebim⁹ ad titulū questionis. ¶ Quintuplicit̄ (vt ad propositum sufficit) vna res dicitur prior alia: sc̄z eternitate/tēpore/perfectione/natura/et causalitate. Eternitate prior est res eterna re nō eterna: sumendo eternum proprie pro incommutabili: et non possibili nō esse: aut aliter se habere. Isto modo sumit Augustinus libro octogintа trium questionum q. xix. vbi ait: quod incommutabile est eternum est. semper enim huiusmodi est. quod autem ꝓmutabile est: tēpori obnoxium est. nō eīm semper hmōi est. ꝛ ideo eternum nō recte dicitur. ꝛ. iiij. de trinitate ca. xix. ait: non enim proprie vocaf eternuz qō aliqua ex parte mutatur. hoc est quod aliquo modo mutabile est: ꝛ infert. inquātū ergo mutabiles sum⁹ intantū ab eternitate distam⁹. Quo fit si aliqua creatura infinito tēpore fuisset adhuc mutabilis esset: ꝛ deus imutabilis: et per p̄ns de⁹ eternitate prior esset q̄ illa. Cui sentētie ꝯcordat Boeti⁹. v. de ꝯsolatiōe philosophie. vbi ait: q illi errant q cum audiunt visum fuisse platoni mūdū neq; habere initiū temporis neq; finem habituꝛ: putant hoc modo sequi q deo sit mundus coeternus. Aliud est enim (inquit) p interminabilē duci vitam: qō plato mūdo tribuit: aliud interminabilis vite totam pariter ꝓnexam esse presentiam: qō diuine mentis ꝓpriū esse manifestū ē. Neq; enim deus ꝓditis rebus antiquior videri debet temporis quantitate: sed simplicis poti⁹ proprietate nature. ꝛ isto modo non est possibile creaturam fuisse ab eterno. ¶ Prius tempore est quod precedit aliud. ¶ Prius perfectione dicitur omne perfectius respectu imperfectioris: saltem omne perfectius est prius perfectione respectu imperfectioris. ¶ Prius natura dicitur vnum sine quo aliud esse non potest: sed non econuerso. sicut capit philosophus pri⁹ natura. v. metaphysice capitulo de priori. hoc modo anima est prior natura q̄ totum compositum: ꝛ istud potest intelligi naturaliter vl supernaturaliter. Et iste est vn⁹ modus prioris acceptus a philosopho in post predicamentis: qui ē quando nō ꝓuertitur subsistendi ꝯsequentia. ¶ Prius causalitate vel secūdum causam dicit illud q̄ō est causa alterius: ꝛ non econuerso. ꝛ istud pōt dupliciter intelligi: vel in eodem genere cause: vl in diuersis generibus. ꝛ sic vnum potest esse causa alterius: ꝛ econuerso. cause sunt sibi inuicē cause. ij. physicorum. ¶ His premissis ponuntur tres conclusiones. ¶ Prima est pater non prior ē filio eternitate/tēpore/perfectione/aut natura. probatio. pater ꝛ filius sunt vnus ꝛ idem simplex de⁹. ergo pater non est prior filio eternitate/tēpore/perfectione/vel natura. antecedens est de fide: ꝯsequentia est clara. ¶ Secunda. pater est prior filio produci bilitate. ¶ Tertia conclusio filius fuit ab eterno. Iste due conclusiones ex fide habentur vt patet per symbola apostolorum ephesinū ꝛ athanasij ibi in hac trinitate nihil prius aut posterius: nihil maius aut minus. Sed tote tres persone coeterne sibi sunt et cocquales. Probatur tertia conclusio ratione filius est de⁹. ergo fuit ab eterno. ergo pr̄ nō fuit pri⁹ filio. ¶ Sz ꝑ istā ꝯclusionē tertiam arguitur sic. omne producens est prius producto ab illo: ergo pater est prior filio instanti vel tempore. ꝯsequentia p3: quia pater producit filiū. antecedēs probatur dupliciter. Tum primo per Augustinū de imortalitate aie. capite tertio. nl̄a res se facit aut gignit: alioquin erat ante q̄ esset. si hoc falsum est verū est illud. consequētia autem nulla esset nisi verum sit q quodlibet faciens vel gignēs sit ante q̄ sit illud qō ab eo gignitur. ꝛ omne producens sit prius producto ab illo. Tum secundo idem probaf p philosophū q. xij. metaphysice cās agētes ꝛ mouētes dicit differre a forālib⁹: in hoc q ipe p̄cedūt res quarū sūt cāe: formales aūt nō p̄cedūt: 3 sunt simul. Et Cōmētator ibidē ꝓmēto. xvi. cā inqt agēs differt a formali: qz agēs p̄cedit illō qō agit: ꝛ mouef ab eo. formalis aūt ꝛ materialis est cum gñatione. Et in fra ponens exemplū philosophus ait. q sanitas non precedit hoiem sanum: qz sanitas in sano est q̄si forma. sanans autez necesse est vt precedat sanitatem. necesse est etiam scōm Cōmentatorē agens p̄cedere actū ab eo ꝛ pducēs pductū. ¶ Ad hoc dz si capiaf p̄us p priozitate productibilitatis vel originis: ꝓceditur. si prio priozitate eternitatis temporis: pfectiōis vl natura negaf. nō mirādū aūt est q filiꝰ pducaf a patre ꝛ sit illi coeuus: ita eīm ꝓtingit in aliqua causa naturali ꝛ suo effectu. Nā si ignis fuisz ab ekno/splē dor ignis fuisset ab eterno scdz Augustinū. vi. de trinitate ca. p̄mo. nec philosophꝰ vult q agēs vel

mouens ꝑcedit tpe illud qđ fit vł mouetur. itelligentia eñ celum mouens/nō ꝑcedit tp̃e celū nec motū ei⁹. ¶Secundo arguitur: ista: filius dei est natus:nunq̃ habuit hanc de p̄senti verā filius dei nascitur. quia si interdum illa erat vera: filius dei nascitur: semper fuisset vera si fuisz formata. ¶Respondeť. vtraq̃ est de p̄senti adhuc dato q̄ natus capiatur ꝓticialiter. Magister eñ i litera adducit auctoritates patrū an vtraq̃ illaruz debeat ꝓcedi. Et citat originē: augustinū: hilarium: & grego. & eos conuenire: & rationabiliter facit q̄ vtraq̃ istarum debeat concedi. Sed satius ista conceditur filī⁹ est semp nat⁹/q̄ ista: filī⁹ semper nascit. ꝓpterea ca. xiij. huius distinctionis inquit: dicamus ergo filiū natum ante tp̃a: & semper nasci de patre: sed ꝓgruentius semp natum et eundem ab eterno semper esse. Sicut res que successiue producit hoc perfectiōis habz: q̄ q̄n fit ē: hoc im pfectionis habet: quando facta est non est res permanens quo ad eē et successiua quo ad fieri. hoc imperfectionis habet in fieri non est: ſz hoc perfectionis capit: q̄ q̄n dicitur facta est/ sic pfectionē similitudinariā persona filij capit nō q̄ de nouo incipit esse: sed q̄ semper generatur et semp genita est. ¶Dubitatur an sit aliquis ordo originis in diuinis. ¶Hic multi quēdam doctorē ipugnant de istis signis originis. eo q̄ dicat patrez in primo signo originis: filiū in secūdo: spiritum sanctum in tertio. Sz nodus rei est ꝓ quo supponit hoc ꝓplexū signū originis Et i primis dicit q̄ hic doctor nō sentētialr differt ab alijs: cū filiū & spiritū sanctū ponat ab eterno fuisse cū p̄e: nec patrē eos ꝑcessisse p instās vel tēpus. hoc ꝓplexū ꝑmuz signum originis supponit ꝑ ipsomet patre. et illa constructio transitiua capitur loco vnius intransitiue. vt iustitia dei: vel misericordia est in deo hoc ergo ꝓplexū primum signum originis supponit ꝑ patre ꝓnotando q̄ est prima origo in diuinis. hoc est a nullo alio ꝓcedit. Sed q̄libet alia persona i diuinis est a patre filius est in secūdo signo originis eodē modo identice: quia est a solo patre: spiritus sanct⁹ est in tertio signo: quia ab vtraq̃ ꝓsona emanat. Et quia est emanatio(vt fide ꝓstat)diuinaz̃ personaz̃ inter se: Filī⁹ est origo spiritus sancti. sicut & pater. propter nostrā intelligentiā dicit spiritū sanctū eē in tertio signo originis. quia nos ita intelligimus in creaturis. si/a/sit causa b/et b/ sit causa/c/dicim⁹ q̄ ē aliqua priozitas temporis/ instantis/ vł nature inter a & b: pariter inter b & c. Sic licet nō sit vsitat⁹ modus loquendi doctorum dicere patrem eē cām filij: tamē ē eius origo: & sic sententialiter nō discrepat ab alijs: sed solū ē modus differendi ꝑ balis. ¶Ber son in scđa lectione sup Marcū circa mediū & plericq̃ alij subsannāt ista inania signa originis. & imitatores isti⁹ doctoris sunt in causa non descendentes ad rōnem sed ad superficiem verborum contra intētionem doctoris. ¶Potest etiā non incōueniēter dici q̄ ille ꝓpositiones de actibus exercitis capiunť loco ꝓpositionū de actibus signatis. Pater est in primo signo originis: id est significatur ꝑ primū signum originis. syllogismus est in barbara vł darij. Diffinitio & diffinitum sunt idez. sicut creberrime nota les loquuntur. generare est prius origine q̃ spirare: quia generare secundū multos & eū est per modum intellectus: spirare aūt per modū voluntatis & q̄ ita est in alijs q̄ actus intellectus ꝑcedit actū volūtatis iuxta illud vulgare beati Augustini: in uisa diligere possum⁹: icognita neq̃q̃. Sic quo ad nr̃am intelligētiā dicať gn̄are esse in aliquo signo prioꝛi q̃ spirare. ¶Si potes dicere de ꝑdicatis essentialibus in ordine ad notionalia & personalia.

¶Joannes autez in epistola canonica ait. Deus charitas est. non dixit spiritussanct⁹.

¶Distinctionis decime questio vnica.

¶Circa hāc distinctionē decimā queritur an spiritussanctus ꝓducatur liberean naturaliter. Pono ꝓclusiones. ¶Prima est: spiritussanct⁹ de necessitate ꝑducitur. Probatio. de necessitate est deus & qua necessitate est deus: eadē necessitate spiratur a p̄re filio. ¶Secunda cōclusio: licet sit in parte de termino certare an spiritussanctus producatur libere: tamen ꝓformius ad modū loquendi sanctorum ponit ꝓclusio: spiritussanct⁹ ꝑducitur naturaliter & non libere. patet quia agēs dicitur naturale qđ positis oībus requisitis ad agendum: & nullo existēte impedimēto: ita q̄ ipm pōt agere: necessario agit: nec est in eius ptāte non agere. agēs dicitur liberū qđ sic se habet q̄ omnib⁹ positis qđ pōt agere: & non de necessitate agit. sed penes agens situ est non agere. Agens naturale potētia irrationalis & agens nō scđz ꝓpositū idē sunt. ¶Hoc patz per Augustinū tertio de libero arbitrio capło primo. vbi inqrens an mot⁹ volūtatis quo ipa ab icō mutabili bono auertit: & ꝙuertitur ad cōmutabile/ sit ei naturalis: sicut motus deorsum naturalis est lapidi. determinat q̄ nō. & dat cāz iter eos in ordine ad lapidē & volūtatē ait. In eo est similis illi motui quo deorsuz versus lapis ferť: quoniā sicut iste ꝓprie est lapidis: sic ille animi. verūtamē i eo dissimilis q̄ in potestate non habz lapis cohibere motū quo moueť inferius. animus aūt dūmō vult non ita mouetur: vt superioribus desertz: iferiora diligat. & ideo lapidi naturalis ē ille mot⁹ :animo vero iste volūtari⁹. vbi vt ptz. vocat descensū lapidis deorsum esse naturalez quia nō potest cohibere motū. ¶Ex isto pz q̄ necessitas & libertas de q̄ loq̃mur)non ꝓpetūt eidē agenti respectu eiusdē. Hoc dixeriz: qz deus p̄ ꝑducit naturaliter filiū & ꝓtingenter creaturas. sic pater & filius naturaliter ꝑducunt spiritū sanctum: & ꝓtingenter creaturas. sicut aia eadē producit vnū actū naturalr puta intellectionē: & aliū sua sponte: puta actū volūtatis deliberatū. & idē pt̃z de motibus p̃mo p̃mis & de actibus deliberatis. Hoc ipz nō negať quin vt spūssanctus ꝑducir volūtate ꝓplacenti: sic etiam ꝑducať filius. ¶Sed ꝓtra istud ať probando q̄ necessitas & libertas sese cōpatiantur respectu eiusdē: & hoc sic ꝑ Au. i Enchiridio. ca. xv. nec eī culpanda est volūtas: aut volūtas nō est: aut libera dicēda nō est. qz beati sic esse volumus: vt eē miseri nō solū nolum⁹: sed nequaq̃ velle possum⁹: sicut ḡ aia nostra nūc nolle infelicitatem ita tūc vel le iniqtatē nō poterit. ¶Ex isto patet q̄ beatitudinē necessario & libere volum⁹: & sic necessitas & libertas eidē p̃ncipio respectu eiusdem ꝓueniūt. ¶Rñdeť: q̄ Augustin⁹ nō dicit volūtatem eē liberam respectu volitionis beatitudinis: nec respectu nolitionis infelicitatis: sed dicit voluntatem qua volum⁹ beatitudinē: & non possum⁹ velle infelicitatem esse liberā. illa eñ volūtas dānata multos actus volūtatis ad miseriā imptinentes libere elicit. sic est de beato respectu actuū imptinentium ad beatitudinē. Vel dī q̄ Augustin⁹ loquiť de libertate q̃ opponiť seruituti peccati & miserie: q̃ vtiq̃ est maior in volūtate q̃to ipsa imunior est & liberior a peccato. ¶Scđo arguiť sic. p̄incipiū productiuū amoris mutui patris & filij est p̄incipium productiuū spūssancti: sed volūtas diuina ē p̄incipiū amoris mutui patris & filij: igiť. maior patet per sanctoꝝ auctoritates varias. Magister eñ ꝓbat in litera q̄ spūssanctus est amoꝛ ꝑmunis & mutuus p̃ris & filij. minor pz: qz huiusmodi amoꝛ est vere ꝑductus & spiratus: & per ꝑs aliquid est eius p̄incipiū productiuū: & nō apparet aliud q̃ voluntas p̃ris & filij: qz oīs amoꝛ productus a voluntate elicit. ¶Insuper spūssanctus ꝑcedit nō quomodo natus: sed quomodo datus. & est donum patris & filij. vt pz per Augustinū quinto de trinitate. ca. xiiij. & sequenti. de ratione aūt dom est q̄ libere doneť. igiť. ¶Ad p̄imū negatur minor. qa amoꝛ productus qui est spūssanctus non ꝑducit a voluntate. Nō patet qz omne qđ est p̄incipiū ꝑductiuum spūssancti producit spm̃ sanctuz: igiť. minor pz. qm̃ sicut essentia cōmunis non generat/nec generatur/nō spirat nec spirať. vt in quinta distinctiōe dictū est. sic nec voluntas cū sit cadē essentie omnibus modis: & ex natura rei. nā voluntas diuina que est spūssanctus: ipsa non est ꝑductiua spūssancti. q̃uis voluntas diuina sit pater q̄ producit spiritum sanctū. sicut essentia diuina est pater q̄ generat. essentia diuina tñ(vt Concilium dicit)non generat. nec voluntas diuina magis ꝑducit amoꝛē qui est spūssanctus q̃ ꝑducat seipsam. Secus est de voluntate creata. ¶Pro solutione alteri⁹ argumenti supponať discrimen inter donari & esse donum. vt pz per Augustinū quinto de trinitate. ca. quintodecimo. donari p̄supponit creaturam cui doneť: & hoc est liberū. Esse donū non p̄supponit creaturā. idē est esse donabile & esse donū. ꝓpterea in loco p̄allegato dicit Augustin⁹: sed qz precedebat vt esset donabile iam donū erat. & anteq̃ esset cui dareť. ergo(sicut)impresentiarū nō dicit omnimodā similitudinē in hoc dicto spūssanctus exit quomodo datus: mere contingenter dať & non exit mere contingenter. sed sicut exit cōplacenter: datur complacēter. vel capit dari ꝑ donoꝛ. & ideo Magister inferius in. xiij. distinctione ait. Nā vt ait Augustinus eodē libro ca. xiij. spūssanctus ꝑcedit a patre non quomodo nat⁹: sed quomodo datus: vel donū. Per hanc adiectionē donum exposuit illud quomodo datus. Si cuipiam placeat dicere q̄ omne contingens est liberū(sed non contra)potest: licet non sit ꝓmunis modus loquendi philosophoꝝ & sanctorum. & tunc dicitur q̄ fruitio patrie est libera: quia a principio libero: & spiritussanctus producitur complacenter a patre & filio. per modū amoris. qz dicitur eoꝝ nexus amoroſus. vt Magister deducit in litera. in difficultate vocali non est amplius insistendum.

¶Hic dicendum est spiritum sanctum a patre esse & filio: & procedere a patre & filio.

¶Distinctionū. xi. & xij. Questio vnica.

Circa hanc distinctionem vndecimā & sequentē: in quib⁹ Magister loquitur de ꝓcessione spūssancti: vbi tangitur disceptatio inter grecos & latinos. Querit⁹: an spūssanctus ꝓcedat a patre & filio. ¶Rñdetur affirmatiue. ꝓbatio. oīs conclusio ex contētis in sacra scriptura ꝑ se deducta est simpliciter vera: & vt articulus fidei tenēda: hec est huiusmodi. igitur. maior est manifesta. minor est beati Augustini. xv. de trinitate. ca. xvij. vbi dicit expresse: q̄ de filio spūssanctus ꝓcedere reperiť. & ca. xxvij. dicit difficillimū est gn̄atione a ꝓcessione distinguere: sufficiat interim eis q̄ extendi nō amplius valent id qđ de hac re in sermone quodā ꝓferēdo ad aures populi dixim⁹/dictū q̃ cōscripsimus. & subdit ad propositū immediate. inter cetera eñ per sanctarum scripturarū testimonia docui de vtroq̃ ꝓcedere spm̃ sanctū. & libro. iiij. ca. liij. hoc deducit per auctoritatē sacre scripture dicens. nec possumus dicere q̄ spūssanctus a filio non ꝓcedat. non eñ frustra & patris & filij spūs diceret. nec video quid aliud voluit significare filī⁹: cū subiungens ait accipite spm̃ sanctū. neq̃ eñ flatus ille corporeus cū sensu corporaliter tangendi ꝓcedens ex corpore substātia spūssancti fuit: sed demonstratio per congruā significationem nō tantū a patre: sed & a filio ꝓcedere spm̃ sanctū. Et subdit. q̃d ergo ait dñs quē ego mittā vobis a patre: ostēdit spm̃ sctm̃ & p̃ris & filij: qz etiā cū dixisset quē mittet addidit in noīe meo. Et qz forte diceret aliq̄s si filius dixisset: quē mittet pater a me: sicut dixit quem ego mittā vobis a p̃re: vez ostēderet q̄ totius diuinitatis: vel(si melius dī)totius deitatis pater est p̄incipiū. ¶Istas rōnes facit ibidē Augustin⁹. libro xv. ca. xxvi. Patet igiť ex intētione Augustini q̄ spm̃ sctm̃ ꝓcedere a filio pōt ex cōtentis in sacra scriptura ꝑ se deduci. Testimoniū efficax huius cōclusionis colligiť ex Cōcilio Lugdunensi sub Gregorio. x. de summa trinitate & fide catholica. lib. vi ca. fideli. Fideli ac deuota pfessione fatemur q̄ spūssanct⁹ eternalr ex p̃re & filio: nō tanq̃ ex duob⁹ principijs: ſz tanq̃ ex vno principio: non duab⁹ spirationib⁹: ſz vnica spiratione procedit. Hoc pfessa est hacten⁹/ predicauit/ & docuit/ hoc firmiť tenet/ p̄dicat/ pfiteť/ & docet sacrosctā Romana eccl̄ia: mr̃ oīm fideliū: & magistra. hoc hz orthodoroꝝ patrū(atq̃ doctoꝝ latinoꝝ pariť & grecorū/ incōmutabilis & ꝙa sñia. Sed qz nōnulli ꝓpter irrefragabilis p̄misse ꝙitatis ignorātiā in errores varios sunt plapsi: nos igiť hmōi errorib⁹ viā p̄cludere cupientes: hoc sacro approbāte Cōcilio dānamus atq̃ reprobam⁹ oēs q̄ negare p̄sumpserint eternalr spm̃ sctm̃ ꝓcedere ex p̃re et filio: siue etiā temerario ausu asserere q̄ spūsctūs ex p̃re & filio tanq̃ ex duob⁹ p̄ncipijs & non tanq̃ ex vno ꝓcedat. ¶Cōtra hāc cōclusionem arguiť sic. si ita eēt sicut ipa asserit ipa esset articul⁹ fidei & p̄ p̃is greci tenētes oppositū sunt hereticī & dānādi. hoc ē incōueniēs asserere de tot celebrib⁹ viris. Nñ Damasce. lib p̄mo. ca. x. sic dicit. vn⁹ spūs

sanctus ꝓdiens quidē ex patre nō filiater: ſz proceſſibiliter. ⁊ paulopoſt circa finē capituli ſequit. noſſe aūt oportet nos non dicere patrē ex aliquo: ſed ipm filij patrem. filiū autem non dicimus ſine cauſa: neq; patrē. dicimus autē ipm eſſe a patre: ⁊ filium patris. ſpūm vero ſanctū ex patre ⁊ ſpiritū pris noīamus. ex filio aūt ſpūm ſanctū non dicimus: ſed ſpūm filij nominam⁹. ¶ Item in ſymbolo Conſtātinopolitane ſynodi ſic legit. credimus in ſpm̄ ſanctū dnm ⁊ viuificantem ex patre ꝓcedētem: cū patre ⁊ filio adorandū ⁊ glorificandū. Et in ſymbolo quod cantat in miſſa: quod fuit editus in Niceno concilio: non continet q̄ ſpirituſſanct⁹ ꝓcedit a filio. ¶ Reſpondet negando conſequētiam: maxime de his q̄ preceſſerunt expreſſam determinationem eccleſie. licuit em̄ interdū aliquid opinatiue tenere. ⁊ tamē poſt determinationē eccleſie non licet: ſi ſit ſermo de poſteriozib⁹ qui ſecuti ſunt determinationem eccleſie: non habet conſequēs inconueniēs: potiſſimū de literatis. ¶ Aliter dicit Magiſter ca. iiij. xi. diſtinctionis dicēs q̄ greci ⁊ nos ſolo verbo differimus in ſentētia cōuenientes ſic inquiens. Sciendū eſt tamen q̄ greci ſpiritū ſanctū cōfitentes eſſe filij ſicut ⁊ patris. Quare amplius dicit. ſpiritū filij ⁊ veritas in euāgelio ſpm̄ veritatis. ſed cū non ſit aliud ſpiritū ſanctum eſſe patris ⁊ filij q̄ eſſe a patre ⁊ filio. etiam in hoc in eādē nobiſcū fidei ſententiam conuenire vident: licet in verbis diſſentiant. ⁊ poſt in cap. v. eiusdē diſtinctionis declarat ex famatiſſimis grecis q̄ ſpirituſſanctus ꝓcedit ex patre ⁊ filio. Ad hoc autē Athanaſiū/ Didimū/ Cirillū/ Joannem Chryſoſtomū in medium adducit. Forte iſti antiqui greci volebāt dicere q̄ ſpirituſſanctus principaliter ꝓcedit a patre: ad hunc ſenſum: q̄ quicq̄d habet filius habet a patre: ⁊ cū ſpirituſſanct⁹ ꝓcedit a filio: hoc ipm̄ habet filij⁹ a patre: ⁊ non q̄a prius vel magis ꝓcedit ſpirituſſanctus a patre q̄m a filio. ſic exponit Magiſter in tertio ca. xij. diſtinctionis. ¶ Sed nō eſt veriſimile de grecis poſt determinationē eccleſie q̄ haberent diſputationem vocalē cum latinis: ſed potius realem. vt patet p Anſelmū de proceſſione ſpirituſſancti. cap. iiij. in principio capituli: vbi loquens de q̄buſdam q̄ priuſ erat in principio. ſic inquit. Hoc ſupplere pri⁹ dicta. pariter credim⁹ indubitanter: ⁊ confitemur ⁊ nos qui dicimus ſpiritū ſanctum a filio ꝓcedere ⁊ greci qui nobiſcum non conſentiūt eccleſie. Et iſtud patet cū interdum proteſtati ſunt ſe velle cadere determinationē matris eccleſie: ⁊ illi adhere re: ptinus reuertentes in regionē ſuam per aliaz viam ad priorē redierunt vomitū. ¶ Dubitatur. vtrū pater ⁊ filius ſunt vnū principium ſpirans ſpiritum ſanctū. ¶ Reſpondetur. q̄uis de iſta pater ⁊ filius ſunt vnus ſpirator: ſint diuerſe opiniones doctorum: hec tamen pater ⁊ filius ſunt vnus principiū ſpirans: cōmuniter cōcedit. Unde Auguſtinus. xv. de trinitate. ca. xiij. ait. Fatendū eſt patrem ⁊ filiū eſſe principium ſpiritus ſancti: non duo principia: ſed ſicut pater ⁊ filius vn⁹ ſunt de⁹ ⁊ ad creaturā relatiue vnus creator ⁊ vnus dns: ſic relatiue ad ſpiritū ſanctum vnū principiuz. In ꝓpoſito vtimur termino ſpirituſſanctus notionaliter (vt tertie p̄ſone in diuinis conueniat) ⁊ nō eſſentialiter. ¶ Circa veritatē huius propoſitionis plurime volitāt poſitiones/ aliq̄bus eam ſaluantibus de virtute ſermonis: aliis eā ſaluantibus non de rigore ſermonis. Beatus em̄ Thomas currit ad ſuppoſitionē confuſam tm̄. hoc reprobat Gregozius dicens: q̄ nullū cadit ſignum confuſiuū ſuper terminū principiū. Sed hec impugnatio non eſt magni ponderis: copulata em̄ predicamēti vbi ⁊ qn̄ confundunt confuſe tm̄ terminū communez ſequentem. vt ſolet dici de hac ꝓpoſitione: Pariſius ⁊ Rome vendit piper. idem ꝓmuniter admittitur de copulatis p̄dicamenti ſubſtantie aut relationis. ¶ Sed licet illud ſit ꝓbabile reſpectu termini ſupponentis: queſtio tm̄ remanet p̄ quo ſupponat. cui alij nō ſatisfaciūt ſufficiēter. Relictis igit alioz modis tanq̄ inſufficientib⁹ quos ꝓter tedium nolo proſeq̄: adhereo illi dicto Altiſiodorenſis. in hac pte. vij. cap. ſui primi libri. q̄ vnū p̄ncipium ſupponit p̄ patre ⁊ filio copulatim: ⁊ non ſunt duo principia. ſicut pater eſt deus: filius eſt deus. ⁊ non ſunt plures dij. ⁊ terminus principiū ſupponit determinate: ⁊ ly ⁊ capit cōplexiue. licet idē Altiſiodorenſis aliqua diſſute ponat in hoc capitulo dicēs. q̄ hec eſt incōgrua: hoc principiū eſt demonſtrādo p̄rem ⁊ filium. dicit em̄ q̄ hec dictio principiū q̄tū ad formam ſingularis eſt. ſicut hec eſt incongrua iſte deus vel aliq̄s deus eſt. ſed capimus illud qđ verum reputamus: quod ſupponit copulatim p̄ duabus p̄ſonis. ⁊ hec ſingularis eſt vera (demonſtratis patre ⁊ filio) hec ſunt vnum principiū: ⁊ due perſone. ſicut duo lapides ſegregati ſunt vnus binarius ⁊ non vnum ens.

¶ Poſt hec conſiderandum eſt q̄tum a talibus quales nos ſumus: intelligi poteſt.

¶ Diſtinctionis tertiedecime queſtio vnica.

Queritur circa hanc diſtinctionē tertiā decimā. an ꝓceſſio ſpirituſſancti ſit generatio. ¶ Queſtio pōt hr̄e multos ſēſus ſcōm q̄ verbalia in io cūtia pñt ſumi paſſiue vel actiue. ⁊ adhuc iſti termini pñt capi vniformiter: q̄rendo an ſpiratio actiua filij ſit gn̄atio actiua: ⁊ potiſſimū reſpectu filij: ⁊ ſimiliter an gn̄atio paſſiua ſit gn̄atio actiua. ⁊ de iſtis ſenſibus q̄rimus: ſi em̄ diffoꝛmiter terminj caperent non eſſet difficultas. ¶ Reſpondet p̄ cōcluſionem negatiuā. Probatio nō eſt niſi vnus filius genitus: ſed ſi ſpūſſanctus eſſet gn̄atio paſſiua/ eſſet genit⁹: quod eſt falſum. Mā dr̄ Joannis tertio. Sic deus dilexit mundū vt filiū ſuum vnigenitū daret. ꝓpter qđ in ſymbolo Apoſtoloz cōfitemur vnicū dei filiū. ⁊ quia filius: vtiq; genit⁹. vt dicit Auguſtinus. v. de trinitate. ca. vi. ¶ Cōtra hanc concluſionē arguit ſic. oīs productio viuentis a viuēte eiusdē nature numero vel ſpecie ē gn̄atio: ſpiratio eſt hmōi: igit. maioꝛ ptz per locū a diffinitione gn̄ationis. minoꝛ ptz ſcōm fidē. Nam ſpūſſanctus eſt viuens ⁊ eiusdē nature cuz patre: ⁊ nō minus q̄ pater ⁊ filius ſunt eiusdem nature. eius ꝓductio eſt ꝓductio viuentis etiā ſimilis. p conſequens non ſolū erit generatio ſed vniuoca. ¶ Difficultas iſta ſemp acerrima reputata fuit apud maiores: ⁊ merito ſcōm illud Eſaie. liij. Generationem eius quis enarrabit. parifoꝛma de proceſſiōe. Quapropter dicit beat⁹ Auguſtin⁹. xv. de trinitate. ca. xxv. contra Maximinū. q̄ eſt ei ipoſſibile illud explicare. Et Jo. Damaſcenus. libro primo. de oꝛthodoxa fide. ca. x. ſic dicit. filius vero a patre naſcibiliter. ſpūs aūt non naſcibiliter: ſed ꝓceſſibiliter. Et mox ſeq̄tur. generationis ⁊ ꝓceſſionis differentiam eſſe didicimus. At q̄s differētie modus: nequaq̄. Beatus Auguſtinus xv. de trinitate. ca. xvij. ⁊ Anſel. mono. lv. hoc inſequētes dant hoc diſcrimen. q̄n filius eſt ab vno tātū. ſpirituſſanctus aūt a duob⁹. filius aūt nullus pōt eſſe duoꝛ: niſi vnus ſit pater. ⁊ alter mater. quod i trinitate imaginari abſurdiſſimū eſt. ¶ Iſta ratio egre eſt ſufficiens: q̄ vbi productū eodē modo penitus eſt a duobus: nec aliter ab vno q̄ ab altero: nec ab ambob⁹ q̄ ab altero tm̄: ibi ꝓductio ex hoc p̄ciſe q̄ eſt a duob⁹ non videt minus debere dici generatio q̄ ab vno tm̄ ⁊ ceteris ſimul cōcurrentibus. vnitas em̄ ⁊ pluralitas producentiū nō variat rationē ꝓductionis. Nō patet: ꝓductio enim vnius ignis a duob⁹ non minus diceret gn̄atio: q̄ ꝓductio vnius ab vno. ſpūſſanctus aūt q̄uis ſit a duobus: eodē tamen modo penitus eſt ab vtroq; vt ſuperius dictū eſt. ¶ Et ex hoc p̄z: q̄ non ſequitur ſi ſpirituſſanctus eſſet filius duoꝛ: q̄ eſſet vni⁹ tanq̄ patris: ⁊ alteri⁹ velut matris: cū filius non ſit vnifoꝛmiter ex patre ⁊ matre. Alioq̄n non eſſet vnus pater ⁊ mater potius q̄ alter: vel ecōuerſo. Et iſtud poteſt roborari: q̄ ſi idē ſemen numero eſſet in duob⁹ hominib⁹/ ex quo debeat generari p̄les vterq; illoꝛ generantiū eſſet pater. Potes ꝓbō Auguſtino dicere q̄ licet iſtud verū habeat i creaturis: tm̄ verum non h̄z in diuinis. ¶ Alij vadunt ad principiū quod ⁊ p̄ncipiū quo. Sed hec ꝓncipia hactenus reſpuimus. Beatus Auguſtinus dat aliū modum. v. de trinitate ca. xiij. ex diuerſitate modi procedendi: quoꝛ vnus procedit quomodo natus alter quomodo dat⁹. ſed cū illud non declaret quomodo ſpirituſſanctus non ꝓcedat quomodo natus: manet res caliginoſa. ¶ Frater Gregoꝛ⁹ de Arimino. dicit q̄ non eſt ei poſſibile intelligere hāc materiam: licet confiteat ſe credere. Quā reſponſionē quidā doctoꝛ poſterioꝛ dicit eſſe ſcandaloſaz: vere enim turpe eſt theologo materiam tractanti nihil penitus diſcriminis dare. Sed iſte doctoꝛ poſterioꝛ dicit q̄ explicatio fieri non poteſt niſi p̄ hoc q̄ generatio eſt ab vno tātum: ſpiratio autē a duobus. ¶ Item filius eſt ab vno ſolo ⁊ non ſpirituſſanctus: ⁊ ſpirituſſanctus ē a duobus: quoꝛ vnus ſcz pater dat alteri puta filio: q̄ ſpirituſſanctus ꝓcedat ab eo. ſic etiā poteſt explicari quomodo ſpirituſſanctus ꝓcedit vt datus: ſed nō vt natus. Sed hic doctoꝛ imponit terminos ad placitū: ⁊ videtur petere p̄ncipiū in re ipa. ¶ Dicet itaq̄ q̄ generatio ꝓprie capiēdo (vt dicat reſpectu filij) eſt ꝓductio non de nihilo alicuius viuentis cognoſcentis ab aliquo eiusdē nature numero vel ſpecie ſiue res habeat eē poſt nō eſſe: ſiue ſemp habeat eſſe: ſic ſcz q̄ res producta quando eſt gn̄atio vniuoca poteſt ſic facere in ꝓductione ſicut res generans. Ponit non de nihilo/ ad ſecludendā creationem q̄ non eſt ꝓprie generatio. Dr̄ viuentis ⁊ cognoſcentis: da ſol⁊ hō generant hoiem ſcdo Phyſicoꝛ. ſed hō non eſt filij⁹ ſolis: nec ſol eius pater. q̄ ſol non viuit nec cognoſcit. Ultima ꝓticula ſeparat ſpiritū ſanctum q̄ nō

Thomas Scotus

De aliaco.

generatur. palā eſt q̄ eſt ꝓductio vniuoca in perſonis diuinis: nulla p̄ſona in diuinis eſt alia perfectioꝛ: ſed ſunt eadē res: non modo ſpecie: ſz numero. illa que aſſimilant patrib⁹ proprijſſime vocant filij. ꝓterea Philoſophus quarta ꝓticula ꝓblematum ꝓblemate. xiij. cauſam reddit: quare vermis gen⁊ ex nobis: vel aliud aīal: ex noſtris humoꝛibus vel carne non vocet filius noſter: ⁊ tamē ſoꝛtes vel plato vocat filius. ꝓterea dicit Cōmētatoꝛ ibidē cū filius multū patri aſſimilatur: dicimus ꝓcuerbialiter ſic ei ſimilat: ac ſi eum ſpuiſſet. ⁊ ſic mulus vel mula ſcōm modum illū non vocat filius aſini ⁊ eque: ſed ſatis bene apud diffinitionē quā damus. Diximus in ꝓductione vniuoca/ ad ſecludendas mulas ⁊ mulos: quos filios reputam⁹. ſemp vtrobiq; res ꝓducens ⁊ ꝓducta ſunt eiusdē ſpeciei in creaturis: ſi res ꝓducens poteſt ꝓducere aliq̄d: res ꝓducta poteſt ſimile producere: vel ei non repugnat: ſi nō proueniat impedimentū accidentale. pz inducendo in ſingulis. modo filius i diuinis maxime patri aſſimilat. ſicut pater ꝓducit filium: ſic filius ꝓducit ſpiritum ſanctum. ⁊ in hoc patri aſſimilat producendo perſonam eiusdem ꝓfectionis ſecū: ſicut pater ⁊ filius. Adieci in generatione vniuoca. Ariſtoteles em̄ putabat mulos generare nequire: quoꝛ aſini ſunt patres apud loquentes. niſi aliunde fiat oꝛbatio accidentaria ꝓpter frigidos ⁊ huiuſmodi. Et nephas eſt hoc ſpūiſancto attribuere. Placet Theophraſto et pleriſq; alijs q̄ muli generent: ⁊ ita frequēter (vt aiunt) in aſia compertū eſt. ⁊ ſic quodlibet viuum productum a viuente cognoſcente itez generare poteſt: ⁊ ſic quoquo verſum poteſt iterū generare quia tale apud loquentes cui hoc non conueniret non vocatur filius vel pater: ſiue fuerit generatio vniuoca ſiue equiuoca.

¶ Preterea diligenter annotandum eſt: q̄ gemina eſt proceſſio ſpirituſſancti: eterna.

¶ Diſtinctionū. xiiij. xv. xvi. queſtio vnica.

Circa hanc quartamdecimam diſtinctionem ⁊ duas ſequentes: Querit vtrum ſpirituiſancto competat duplex proceſſio. ¶ Reſpondet affirmatiue. Probatio vna eſt eterna (de qua ſupza dictū eſt) per quā ſpirituſſanctus eternaliter procedit a patre ⁊ filio. Alia eſt temporalis: qua creaturis dat. ¶ Spirituſſanctus multipharia viſibiliter apparuit: vtpote in ſpecie columbe ſuper Chriſtū baptizatū in Jordane. Matthei. iij. in ſpecie nubis lucide. in tranſfiguratione. Matthei. xvij. in ſpecie flatus ſufflante Chriſto poſt reſurrectionem: ⁊ dicente. Accipite ſpiritum ſanctū: quoꝛū remiſeritis peccata ⁊ cetera. Jo. xx. in ſpecie ignis ſiue ī linguis igneis. Actuū. ij. ¶ Secunda concluſio. ſpiritus ſanctus a ſe mittitur. patet: quia eſt deus: ⁊ diuina eſſentia. modo opera trinitatis ad extra ſunt indiuiſa. ¶ Tertia concluſio. licet patri non conueniat mitti: ⁊ ſpirituiſancto ⁊ filio conueniat. non tamen propterea pater eſt maioꝛ alijs perſonis. priꝛ pars patet: quia pater a nullo eſt: ergo non cōuenit ei q̄ mittatur. ¶ Secunda pars patet: quelibet p̄ſona in diuinis eſt deus: ergo eſt p̄ſonarum

equalitas. ¶Quarta conclusio. spiritussanctus ē missus interdum visibiliter: vt in specie ignis/in die pentecostes: in linguis igneis: ⁊ in specie colū be. interdum inuisibiliter in castas mentes. ¶Cōtra ista arguiť sic. spiritus ⁊ filius dei est vbiq; ergo est in peccatoribus: ⁊ in omnibus creaturis. antecedens inferius patebit. distinctione. xxxvij.

¶Respondeť: deus triphariam est in rebus: modo generalissimo in omnibus: modo speciali in bonis per gratiam: modo specialissimo per vnionem hypostaticā cū humanitate assumpta. ⁊ deus specialiter datur creature: quando eius donū scz charitas datur: ⁊ hoc est deum dari in suo effectu.

¶Circa has distinctiones dubitať: quare pater habeat epitheton q̄ dicať fortis. filius q̄ dicať sapiens. spiritussanctus q̄ dicať bonus ¶Secūdo dubitať: an ista in q̄bus apparuit vere an erāt colūbe/nubes/⁊ tales res: an solum apparitiones.

¶Respondeť: q̄ propter hereticos ponuntur diuinis p̄sonis illa appropriata. q⁊ eīm inter mortales inueniunť patres eē filijs debiliores: putarēt aliqui patrē in diuinis esse filio impotentiorē: propterea consulto adiectū est epitheton fortis: patri Et q⁊ filij non solēt esse ita sapientes sicut patres inter homines: ⁊ ne id idē de filio in diuinis existimarent/adiectū est in filio epithetū sapientis. Et quia spiritus in modo loquēdi in superbam partē capitur: dicimus eīm Alexandrum macedonē fuisse alti spiritus: ꝓpterea addiť sanctus vel bonus.

¶Ad secundam dubitationē non dubitamus: an erāt vere res: sz querimus an erat columba apparens: an realiter colūba. ¶Respondeť: vtrumq; ē deo possibile: nec de altero sufficienter constat.

¶Jam nunc accedamus ad signandā missionē spiritussancti: qua inuisibiliter mittiť.

¶Distinctionis decime septime questio vnica.

In hac decima septima distinctione Magister loquitur de charitate ⁊ eius augmento ⁊ decremento. quam distinctionem ī duas partes p̄cipuas secare curabo: in priori enim pte aliqua theologia: in posteriori aliqua physicalia cum metaphysicalibus ponam. Quo ad priorem p̄tem aliquas q̄stiones querā. ¶Prima est: an charitas creata ē necessaria ad salutem. ¶Scda: an charitas infusa respectu actus meritorij efficientiā obtineat. ¶Tertia: an actus elicitus a maiori gratia sit magis meritorius q̄ actus elicitus a minori: supposita equali intensione actus. ¶Quarta: de reciproca actiuitate actus ⁊ habitus instantanee ꝓducti partim occasione vnius argumenti. q. iij. partim de habitu acq̄sito charitatis ⁊ eius actu. ¶Quinta: an quis posset mereri gratiā ⁊ gloriā ī instanti. ¶Sexta: an circūstantia tēporis augeat meritū. ¶Septima: an tantum mereť habens actum meritorīū interiorem tm̄: quantū habens exteriorem iunctum: ⁊ tantū gratie infuse acquirat. ¶Octaua: an aliq̄s actus est intrinsece meritorī⁹. ¶Nona: an charitas sit diminuibilis. ¶Propterea primo querif: an gratia creata sit viatori necessaria ad salutem. ¶Rñdetur per aliquas cōclusiones. ¶Prima est. ponēda est aliqua charitas accidēs anime inherēs. ¶Secunda cōclusio. deus potest aliquē saluare de potētia absoluta sine charitate. ¶Tertia conclusio. non est possibile scōm legem dei iam positam aliquem saluari sine charitate infusa. ¶Prima ꝯclusio probať auctoritate Apostoli. primo ad Corin. xiij. Si linguis hominū loquar ⁊ angelorū ⁊c. Dices ibi. loq̄tur de charitate increata. ¶Hoc non est ad eius mentem: cū in fine cap̄. dicat. manēt fides spes ⁊ charitas tria hec Maior aūt horuz charitas. Non eīm comparasset charitatem increatam cū al. s duabus: nec dubiū fuisset quin charitas increata sit maxima horum. ¶Item ad Romanos quinto. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p̄ spiritum sanctum qui datus est nobis. ¶Insuper hoc pz de summa trinitate ⁊ fide catholica. ca. Damanus. ¶Rursus fides ⁊ spes infuse ponunť accidentia distincta a spiritusancto per Magistruz: ergo ⁊ charitas: vel detur discrimen. ¶Item Augustinus in libro de videndo deo. Ecce etiā charitas quantulacunq; etiam in voluntate nostra consistit: nobisq; conspicua est: nec in loco videť: nec corporalibus oculis: que nec subscribiť visu nec tactu tenetur: nec auditur affatu: nec seq̄tur incessu: quanto magis deꝰ ipse cuius hoc pignus in nobis est ¶Hoc idē patet in Epistola ad Fortunatum. Et Gregoriꝰ secundo moralium. alia (inquit) sunt dona spiritussancti: sine quibꝰ ad vitam nequaq; pertingitur: alia quibus vite sanctitas pro aliorꝰ vtilitate declaratur. Et sequiť. Mā suetudo nāq; humilitas patientia/fides/spes/charitas/dona eius sunt: sine quibus ad vitam homines puenire nō possunt. Et in tricesimo septimo. bona summa sunt/fides/spes/⁊ charitas: que cum veraciter habenť in malo inflecti non possunt. ¶Scda conclusio probať. deus potest dare alicui spiritum sanctum: non dādo eius donum. ⁊ talis saluabitur. igitur. ¶Insuper aliquis est scriptus in libro vite secundū prescientiam dei: vel eternam eius predestinationem ⁊ non secūdum presentem iustitiam. ⁊ talem pōt deus sic perpetuo seruare sine charitate. ¶Tertio potest deus creare hominez sine charitate ⁊ sine culpa: ⁊ acceptare talem ad vitam eternam: et actus eius ad premiū: vel ei conferre (sicut cōmunius putatur de beatitudine anime Christi) premium sine meritis. ¶Tertia conclusio pz p Apostolum. p̄me ad Cor. xiij. Si linguis hominum loquar ⁊ angelorum: charitatem autem nō habuero: nihil mihi prodeť. ¶Item: quintodecimo de trinitate. capite decimooctauo. Ipsa diuidit inter filios regni ⁊ pditionis. est vestis nuptialis: Mat thei xxij. sine qua non peruenit ad nuptias. ¶Cōtra primam conclusionem arguiť. argumētis Magistri que introducit in litera: quibus monebatur nullam ponere charitatem creatam. octauo de trinitate. capitulo septimo. qui proximum diligit: cō sequens est vt ipsum dilectione precipua diligat: deus autem dilectio est. nam qui manet in dilectione in deo manet. octauo capitulo eiusdem libri similē ſſiam ponit. ¶Sed ad istas auctoritates ⁊ siles sicubi inueniank dr̄: q̄ intelligunť de charitate increata: charitas īcreata est spūs sanctꝰ: creata habitus inclinās habentē in actus meritorios ¶Cōtra scdam cōclusionē arguiť. bñ sequiť fortes est saluatus. q̄ est deo charus: q̄ hz charitatē. nemo eīm pōt esse albus sine albedine. q̄ neq; charitus sine charitate. ¶Distinguiť primo ꝑs: vel charitus formaliter. ⁊ sic nō oportet: vel in acceptatiōe diuina: ⁊ sic pceditur potissimū in actu meritorio est acceptatio diuina. Nec est simile de albo qō fieri nō potest tale sine albedine. ¶Cōtra tertiā conclusionem argumētor. qualibet charitate sine sortes potest saluari: ergo sortes potest saluari sine charitate: tenet ꝑña. nota ⁊ verba trāspositā idem significāt secūdo peri hermenias seruatis ꝓpretatibus logicalibus: quē admodū est hic. de ampliatione nō est sermo: q̄a termini eodē modo supponunt. ¶Insup singulares istarū duaꝝ ex parte termini charitate equalēt. ergo ille due equialēt: ptz ascēdendo sub termino charitate copulatiue: qm̄ vtrobiq; distribuiť. ¶Ad primū nego q̄ equialeāt ille assumpte: prior eīm est vera: secunda est falsa: q⁊ est determinatio accepta vnica accptiōe cū suo determinabili in scda: nō aūt i priori. ¶Ad secūdū nego q̄ liceat vnifromiter capere singulares sub isto termino charitate in vtraq; opz eīm descēdere disiunctim in vna sic: sortes potest saluari sine hac: vel hac charitate: ⁊ sic de singulis. ¶Vltrius dz q̄ habes hāc modalem diuisam concessam: sortes potest saluari sine charitate: nō habes conclusionem que est modalis cōposita. nō pono discrimen inter potest ⁊ possibiliter est: nec dabitur de ēsse per hanc sortes saluať sine charitate: sed per plures singulares sic: sortes saluať sine hac charitate: sortes saluať sine hac charitate: modo quelibet illarum est possibilis. Nulla aūt est apparentia taliū ꝯsequētiarum: possibile est sortē saluari sine hac charitate: possibile est sortem saluari sine illa charitate: ⁊ sic de singulis: q̄ possibile est sortē saluari sine charitate: patz ex artib⁹. Nō sto in talib⁹: nullā charitatē habēs potest mereri: nullā charitatē habendo tu potes mereri: ista illa sunt penūa intelligēdi logicā: siue exponūtur p̄ vē/si/vel q̄a: nulla est difficultas. ¶Scdo arguiť ptra eandē conclusionē. aliquis actus est meritorius elicitus in peccato mortali: q̄ charitas nō est necessaria ad salutē: ꝑña claret: et ꝓbať añs: eliciat sortes dilectionē ꝓximi in peccato mortali: detesteť suum peccatū mortale cōtinuādo suū actū dilectionis proximi tunc sic: pro isto actu dabitur vita eterna: hic actus est elicitus in peccato mortali. ergo p actu elicito in peccato mortali dabitur vita eterna. ¶Insuper nec hec charitas est necessaria ad salutem nec illa: ⁊ sic de singulis. ergo nulla charitas est necessaria ad salutem. antecedēs ptz per ascensum: quacūq; charitate data sine illa potest eē sorti salus. igitur. ¶Ad primū pono propositiones. ¶Prima est pro actu facto in peccato mortali dabiť vita eterna. ¶Patet per argumētum: cum pro eo cōtinuato tē poze infusionis gratie dabitur vita eterna ⁊ ille actꝰ fuit elicitꝰ in peccato mortali. igitur. ¶Secūda propositio aliquis est actus meritorius vite eterne factus in peccato mortali patet ex priori: ⁊ ex ampliatione participij factus. ¶Tertia propositio: nunq̄z pro actu elicito in peccato mortali datur gratia per talem electionem: ⁊ illo tempore quo actus est cum mortali peccato actum habens nō meretur gratiaz nec gloriam: bene tamē pro alio tempore: ⁊ hoc totum consurgit: eo q̄ idem actus nūero qui est bonus moraliter elicitus cū mortali cōtinuatus libere post instans infusiōis gratie incipit esse meritorius in illo instanti ⁊ post illud instans erit meritorīū. ¶Ad secundum dicitur per propositiones. ¶Prima nulla charitas est necessaria ad salutem de lege iā posita: patet per argumētū. ¶Secūda propositio necesse est habere charitatē: si sortes debeat saluari secūdū legem vt necesse cadat in totā cōditionalē. ¶Tertio arguiť: aliquis est charus deo sine charitate: qō patet: proferat sacerdos ego te baptizo. ⁊c. sup vno paruulo qui in p̄mo instāti nō esse verbo⁹ moriatur. Arguiť sic talis saluabiť. ergo est deo charus secundum legem: ⁊ tamē non habuit charitatem in aliquo instanti vite sue. ¶Insuper ponatur q̄ deus precipiat sorti diligere eū ante a instans terminatiuū horre future omittat sortes: ⁊ succedat in furiā vel temulētiā: iam sortes est in peccato mortali ante a instās: tenendo alterā solutionū in. xvi. di. quarti ⁊ adhuc est in gratia. ¶Preterea idē actus est meritorius ⁊ demeritorius. ptz de actu quo quis facit aliquid ꝓpter deum ⁊ inanem gloriā venialē: qui duobus actibus equialet: quoꝝ alter est bonus. ergo saltem iste est bonus. ¶Rursus: aliquis simul ⁊ semel meretur ⁊ demeretur: nec possunt dari diuersi actus ad hoc saluādū. ergo per eūdem actū. assumptū ptz. precipiat deus sorti nolle mereri toto isto die vel hora sortes nō potest illud preceptū transgredi nihil faciendo: quia sequitur sortes nihil facit. ergo nō meretur actu elicito. Nec potest preceptū trāsgredi actu demeritorio: q⁊ si sic sit ita q̄ nō habeat actum elicitum nisi illū quē ponit aduersarius esse demeritoriū. Si ille cōceditur simul esse meritorius: habetur ꝓpositum. Si nō: tunc nō meretur actu elicito. ergo non trāsgreditur preceptū illud. nec pōt actu meritorio pari rōne: nec actu indifferēti. ergo vel nullo actu potest illud preceptū trāsgredi: vel actu meritorio solum. ¶Sed dices sortes pōt transgredi preceptuz datum licet nō mereatur actu elicito: sufficit eīm ad trāsgressionē q̄ habeat volūtatē nō implendi qō sibi precipiť: vel faciēdi sibi inhibitū: vt volens occidere est trāsgressor precepti de homicidio: ⁊ tamē velle occidere nō plus est occidere q̄ velle mereri actu elicito scienter contra preceptum sit mereri. ¶Cōtra: ponatur q̄ nihil ei imputetur ad transgressionē illius precepti nisi actus meritorius elicitus. ¶Ad tertiū respōsum est in sua materia alibi. ¶Ad aliud dictum est in secunda. q. decimeseptime distinctionis quarti. ¶Ad aliud dicitur q⁊ talis actus est solū demeritorius nec duobus actibus (vt dictum est) equialet. ¶Ad aliud inter arguendum sufficienter dictum est ad replicam vsq; in calce positam. ⁊ vlteriꝰ dicitur q̄ illud non est rationabile quod precipitur.

¶Dubitatur: an charitas infundatur secundum q̄ homo meretur: an in instanti terminate actū? ¶Respondetur: q̄ deus potest infundere secundum q̄ ei placet: sed de lege ꝓforme rationi videť: q̄ deꝰ creet gratiā secundū q̄ homo mereť: sim̄ instanti: in illo infundit gratiā. si successiue: partibiliter creat gratiam. Ratio est: q⁊ charitas ꝑcurrit ad actum meritorīū: ⁊ deus dat viro suū auxiliū vt mereať scōm q̄ ipse habet bonū actū. ¶Aliqui dicunt q̄ pro actu remisso nō datur gratia quibus nō credimus. Et arguitur q̄ sic: vel requiriť q̄ actus sit alicuius certe intensionis ad hoc vt gratia infundatur? ⁊ quero quāte? ⁊ dicere nescis. sequitur ergo q̄ quecūq; intensio gradualis sufficit ad gratie infusionem. ¶Sed contra hoc argumētor. Apocalypsis. iij. Scio ego opera tua: q⁊ neq; frigidus es neq; calidus: vtinā frigidꝰ esses aut calidus: sed quia tepidꝰ es ⁊c. incipiā te euomere ⁊c. ¶Insup absonū videť q̄ deꝰ expectet ꝑcursum voluntatis creando gratiā. ¶Respondeť: q̄ illa auctoritas

ritas nihil est contra nos: per frigidū intelligitur ille qui timet peccare formidine pene: per tepidum ociosum. ¶ Ad aliud negaf id esse absonū. Nōne enim de⁹ concurrit cū causa scōa qualibet: ꝛ tñ interdū in creatione expectat dispositionē cause scōe: vt in creatione aīe intellectiue post materiā dispositā in matrice. ¶ Circa hanc questionē dubitaf vtrū omnis act⁹ elicitus a gratia sit meritoꝛ⁹ vite eterne. ¶ Respōdetur affirmatiue. Probatur per cōem modū loquēdi in theologia. ¶ Et cōfirmatur si hoc nō esset verum: maxime instaretur de actu ipsi⁹ reprobi: sed ibi non est instandū. stat q eliciat actū elicitum a gratia cū maiori conatu circa ita bonū obiectū sicut facit ille electus: sed cōstat q electus meretur vitā eternā. ergo ꝛ reprobus. ¶ Preterea si nō mereretur vitā eternā hoc ideo esset quia non habebit vitā eternaz. ¶ Hoc aūt nō valet: qz btūs Petr⁹ in negatiōe demeruit vitā etrnam: ꝛ btā Magdalena in suis operibus mortalib⁹: ꝛ tñ isti nō habuerūt vitam eternam: ¶ Similiter si rex statuat q aliquis propter actuz mereatur b premiū infra vnū annū vel mēsem: si talis incurrat crimē maiestatis lese perdit priora merita: nec habebit premiū. ¶ Sed cōtra hanc cōclusionem arguif sic: iste simpliciter ꝛ absolute meruit premiū vite eterne: ergo simpliciter ꝛ absolute ipsi redditur premiuz vite eterne: deus eīm reddit vnicuiq; scōm merita sua: sed si iste nō habeat vitā eternā: nō premiabit premio secūdum meritū suū. Nō valet dicere: nūc meref vitā eternā: sed nunq; meruit vitam eternam: sicut Hēricus it romā: sed nunq; iuit romā: nisi attingat romā. ¶ Nocein nō valet si illa de presenti sit vera post lapsum tēporis metif veritatē propositiōis de pterito. ¶ Insuper susceptio sacramēti nō est homini reprobo opus meritoꝛiū vite eterne: ergo nec aliqua alia eius operatio. Añs pt̄z p Magistrū sententiax. iiij. sentē. di. iiij. ca. prīo recitātem dicta bti Aug. q sacramēta in solis electis efficiunt qō figurāt. ¶ Ad primū negaf pña nisi in cōsequente apponatur/nisi impediat remunerationē culpabiliter ꝛ perdat merita sua sine recuperatione: nec hoc est ꝓtra legē mie vel iustitie. Sed dictū est in. iiij. di. xv. q. ꝑma: quid habebit pro actibus suis meritoꝛijs. ¶ Ad aliud negaf añs. ꝛ ad pbationē. nō est illud intelligendum quin vere ꝛ realiter recipiāt gratiā p quā sunt sub merito vite eterne: sed itelligitur q per illam nō ꝙsequentur de facto vitā eternā: qz cadēt a gratia ꝛ merito. ¶ Secūdo principaliter arguif: qō nō conuenit alicui nisi sub certa ꝙditione ꝛ hypothesi/si ꝙditio simpliciter nō stat: illud simpliciter ꝛ absolute nō conuenit illi: sed isti reprobo existēti in gratia non cōuenit merere vitam eternā nisi sub cōditione ꝛ hypothesi perseuerātie finalis: ꝛ cū exclusione finalis impenitētie. ¶ Preterea deus nullos reprobos potest saluare: igif nullus reprobus potest mereri vitam eternā: ex opposito eīm sequif oppositum: antecedens eīm est verū in sensu composito. ergo cōsequens erit verum in eodem sensu. ¶ Ad primum negatur minoꝛ: immo simpliciter ꝛ absolute meruit vitam eternam. ¶ Ad aliud. antecedens est falsum in sensu diuiso: ꝛ sic cōcedif ꝓñs: in sensu ꝓposito concedo antecedens negādo consequētiam: in quocūq; sensu sumatur consequens.

¶ Hoc autem vt intelligibilius doceri: ac prudentius perspici valeat premittendum est.

¶ Distinctionis septime decime questio secūda.

Secundo circa hāc. xvij. distinctionē queritur an gratia actiue ad actū meritoꝛiū cōcurrat? ¶ Nō pōt hic bipertitā imaginari respōsionē. Vnomodo negatiue respōdendo. ¶ Cōtra quā sic argumentoꝛ. nullus est actus meritoꝛius sine charitate: sed charitas esset ociosa si nō ꝙcurreret: igitur nō sufficit presentia charitatis: qz sic peccatuz veniale esset act⁹ meritoꝛius: cui charitas coassistit. ¶ Dices: q oportet actū esse bonū: ꝛ in vltimū finē relatū. modo nec veniale pctm̄ est actus bonus: nec actus indifferens secundū ponētes: ꝓpterea respectu illoꝛ charitas nullā habet actionē. ¶ Propterea aliter argumentoꝛ. fides infusa ꝛ spes infusa inclinant in actus credendi ꝛ sperandi: ergo hoc nō est negādum a charitate: añs ptz: ꝛ simul ꝑbare tendit de charitate: nihil negandū est a natura nobili qđ est pfectionis: vbi nō constat de opposito: qz dignificāda est natura: secundo de generatione: sed pfectionis est posse causare: ꝓptereaq; maxima causalitas prime cause attribuitur: sed nulle sunt rōnes ꝑbantes charitatem nō agere: nec auctoꝛitates: ergo illud nō est negandum a tam nobili qualitate: que fidē ꝛ spem in nobilitate exuperat. i. ad Coꝛ. xiij. maioꝛ horū charitas. Notiua habemus q angelus ꝛ homo nullā substantiā ꝑducere possunt: secus aūt in proposito. ¶ Insuper Augustinus in enchiridio. capite. xv. ꝑarat gratiā sessoꝛi: ꝛ volutatē equo: modo sessoꝛ multum agit ad domādum equum. ¶ Propter has rōnes affirmatiue respōdeo ad titulū questionis. ¶ Contra hāc cōclusionē argumentoꝛ: multiplici argumēto (vt veritas eluescat) ꝛ primo sic. vel charitas ꝙcurrit ad omnē actū meritoꝛiū vel ad aliquē sic: ꝛ ad aliquē nō. scōz non est dandū: qa parilis est ratio in omnibus. Sed primum improbo. sequitur eīm q charitas inclinaret ad contraria: hoc aūt est falsum: cū sit agens naturale: modo idē inq̄tum idē semper natū est facere idē: primo de generatōe: ꝛ sole potētie rōnales valēt ad opposita. scōo peri hermenias: ꝛ nono metaphysice: charitas nō est potētia rōnalis. igitur: ꝛ ꝑña patet. interdū eīm inclinabat charitas Judeū ad circūcidēdum suū paruulū: modo inclinat cū ad oppositū. Et si religiosus preciperet sorti nouitio mundare claustrum: ꝛ prohiberet platoni: charitas inclinat sortez ad velle mūdare claustrū: ꝛ platonem ad nolle mūdare. ¶ Respōdetur: q charitas inclinat immediate ad placendū deo: ꝛ ad omittendū omne qđ ei displicet: ꝛ mediate in omnē actū meritoꝛiū. ¶ Vel sic (ꝛ melius) cōcedendo q charitas inclinat ad opposita successiue: ꝛ simul respectu duoꝝ hoīm vel respectu duoꝝ actuum in eodem composito: ꝛ nō incōuenit hoc in instrumento dei. ¶ Sed cōtra hoc argumentoꝛ. ergo caloꝛ inclinat in productionē frigoris: ꝛ caloꝛis: cū sit instrumentū dei: cuius quelibet causa secunda est instrumētū ab eo dependēs. ¶ Hic pōt dici q nō est speciale instrumētum caloꝛ sicut gratia qa non est idē: sed illā specialitatē reexere ac detegere tibi relinquif. ¶ Dico ad principale argumētū non incōuenire agēs naturale ꝙcurrere ad ꝓtraria qñ est partiale agens cū eo requirens ad agēdū causam liberam. notitia eīm ꝙcurrit ad productionē dilectiōis sortis: stante eadē aūt notitia quis ꝑsequif sortem odio: ergo notitia que ꝑius cōcurrebat ad dilectionem tunc ꝙcurrit ad odiū. secus est de caloꝛe qui nō requirit agēs partiale liberꝫ ad concausandū: intelligo de cā scōa: qa quelibet causa requirit causalitatē

dei ad cōcausandū: qui est causa libera. ¶ Et ꝓ hoc patet solutio auctoꝛitatum. Idē inq̄tum idē semper natum est facere idē in agēte naturali: qđ nō requirit causam liberā secūdam ad secū ꝙcausandum. Eodē modo dicatur ad illud: potētie sole rationales. valēt ad opposita. ¶ Sed ꝓtra hoc argumēto: vel charitas inclinat nūc ad occidendū sortē vel non: si scōm. ergo si deus preciꝑiat platoni occidere sortem eū nō inclinabit. semp caloꝛ est aptus natus producere caloꝛem. ꝛ nullatenus frigus. ¶ Ad istud pt̄z respōsio ex dictis. ¶ Sed ꝓtra principalē argumenti solutionem oppugnaf: nullus habitus inclinat in actū alterius virtutis immediate: sed solum mediāte suo actu elicito: actus charitatis est diligere deū ꝛ proximum sicut seipsum: ergo charitas nō inclinat in actū temperātie: vel iustitie nisi mediāte actu suo. ¶ Respōdetur q maioꝛ est vera de habitib⁹ qui ab actib⁹ naturaliter emergūt cuiusmodi nō est charitas. ¶ Secundo dr̄ ꝓcedēdo maioꝛē: quilibet eīm act⁹ meritoꝛi⁹ est act⁹ charitatis infuse: ꝛ eque imediate inclinat in oēz actū meritoꝛiū. nō eīm imediatius inclinat charitas in dilectionē proxīni q̄ ad ieiunandū: vel ad decertandū in bello qñ oportet: ꝛ sic de alijs virtutibus cardinalibus infusis. vt iustitia fortitudine ꝛ similib⁹ temperātia infusa inclinat imediate in quēlibet actū temperātie. nō infundūtur tot habit⁹ infusi quot dabiles sunt actus in specie distincti temperātie: qa sic darentur infiniti habitus infusi: qđ nondū cōcessum est. Et charitas infusa est agens vniuersalius q̄ tēperantia infusa: vt est sol respectu cause particularis. ¶ Sed ꝓtra istud argumētoꝛ: hoc dato quis potest euidēter se cognoscere habere charitatem infusam: hoc est falsuz. qz nemo scit an amoꝛe vel odio dignus est. Ecclesiastici. ix. ꝓña pt̄z. potest quis experi se habere actum intensioꝛē q̄s ante habuerit. ꝛ potest cognoscere q nō magis conatur q̄s ante conat⁹ est: ergo potest cognoscere q intensio actus a charitate emanat. ¶ Preterea non dabitur secundū hoc intensissimus actus quē voluntas potest habere. patet: qz si capacitas actiua aīe sortis terminatur in decem gradibus: sic q hos potest habere ꝛ nō plures: ob superuenientē charitatē plures actus habere potest: quodlibet eīm agēs finitū potens in aliquē effectū si iuuetur ab alia causa/ potest in maioꝛē effectū q̄s si se solo ageret. si eīm sortes pōt ferre decē libras se solo: cū ope alterius potest amplⁱ⁹ ferre: vel si decem libre sint minimū pondus qđ sortes leuare non pōt: eas leuare pōt cū ope platōis. ¶ Respōdef ad primū negādo ꝓñam: difficile eīm est viro cognoscere qñ suus actus est intensioꝛ vel remissioꝛ: qz multi putāt actū nō eē itensibilē. ¶ Insup nescit an de⁹ magis auxilief: vel an ipse sit meli⁹ dispos⁹ q̄s alias in coꝛpoꝛe ꝛ in mēte: non inficioꝛ quin aliquis possit habere certitudinē moralē q ipse est i charitate. ¶ Ad scōm ꝓcedo q nō datur intensissim⁹ actus quē voluntas potest habere cū charitate: qa semp ad maioꝛitatem charitatis maioꝛabitur cōcausalitas: ꝛ sic voluntas pōt in maioꝛez effectum q̄s ante. ¶ At dices: ex isto sequif q charitas suapte natura resistit cuilibet pctō mortali vel veniali: ptz: qa qōlibet agēs qō iclinat naturaliter i vnū effectū resistit ꝓtrario illi⁹ effectus/caloꝛ eīm resistit frigoꝛi. Et si dicas id esse ob incōpossibilitatē: qō patet de forma substātiali aque q̄ ꝑducit frig⁹ quo resistit caloꝛi producēdo. ¶ Concedo ꝓñs. q charitas resistit peccato. ¶ Quo fit vt habens charitatem facilius exeat in actū bonū q̄s eam nō habēs. ¶ Secōo ptz: qa habēs magnā charitatez ꝑpensius erit in actum meritoꝛium q̄s paruā habēs. ¶ Secūdo principaliter arguif: qz sequeretur q aliquis esset act⁹ meritoꝛ⁹ nō volitus: hoc aūt est incōueniēs. igif. ptz: qz totus actus meritoꝛ⁹ sortis causatur a duab⁹ causis: scz a voluntate ꝛ charitate: illa pars actus que causaf a gratia nō causaf a voluntate: ꝛ sic vna pars actus meritoꝛij erit non meritoria. ¶ Forte dices: nō incōuenire actū meritoꝛiū cōflari ex duob⁹ actibus nō meritoꝛijs: vt scutū integraf ex duabus medietatib⁹: quarum vtraq; est non scutuz. ¶ Cōtra actus platonis vt vnū est meritoꝛ⁹. ergo quelibet medietas actus sortis intēsi vt duo: alioq̄n intēsio actui obesset. ¶ Preterea sequif q charitas inclinaret ad velle assentire falso: ꝛ ad cognoscēdam vꝛozē alienā. ptz. qz si sit ignorantia inuincibilis erit meritū hāc velle cognoscere quā inuincibiliter credit esse suā. Eodē modo de vetula que vult assentire alicui ꝓpositioni (cui⁹ oppositū nō tenef scire) q̄ est p̄dicata a prelato famato in vita ꝛ doctrina. ¶ Ad primū nego sequelā: quelibet eīm pars act⁹ meritoꝛij est meritoꝛia: magna ꝑs est magni meriti ꝛ parua minoris meriti. Et ꝓ hoc soluf argumētū q nemo ꝑ actū finitū meref infinitū premiū gradualiter: scio q infinitas partes categoꝛematice ꝓtineat actus meritoꝛius: quaꝝ q̄libet est meritū. Argumētū eīm ꝓsupponit falsum: q vna pars actus causef a sola voluntate: ꝛ alia pars a sola gr̄a: tot⁹ eīm actus ꝛ quelibet pars eius causaf ab vtraq; illaꝝ causaꝝ: tot⁹ actus causaf a gratia: sed nō totaliter. Quo fit vt hec ꝓña sit nulla: volūtas ꝛ gratia ꝓducunt actū meritoꝛiū vt octo: ergo volūtas se sola pōt ꝑducere meritū vt duo vel vt vnū. ¶ At dices: habeat sortes dilectionem proxīmi vt duo: qui est in peccato mortali: detestetur suū mortale iam superinfundef gr̄a. conetur voluntas eodē modo vt ꝑius. ꝛ ꝙcurrat vltra ad dilectionē gradualē vltra duo: tunc dabif actus meritoꝛius ad quē gr̄a nō cōcurrit. ¶ Rñdetur admittēdo casum quo ad primā partē: sed inuoluit pugnantia quo ad posterioꝛē partē: q eodē modo conetur vt ꝑius ꝛ erūt ꝑcise duo grad⁹ dilectionis: cū eīm volūtas eodē modo conetur vt ꝑius: tñ agit vt ꝑius: q̄ se sola pōt producere secundū illam actionem duos. tunc ob superueniēs auxilium maioꝛ effectus ꝑducitur ab illis duab⁹ causis. ¶ Sed dices: nō cōtinuaf idem actus dilectiōis: qz tunc actus meritoꝛius ꝛ nō meritoꝛius essent eiusdē speciei specialissime: sed hoc non: effectus ꝑducti a causis specie distinctis specie distinguuntur: ꝛ hoc in effectibus volūtatis ꝛ intellectus: alioquin tibi tenebitur q opinio erroꝛ ꝛ scientia de eodem obiecto propinquo identificātur in specie. ¶ Respōdetur ꝓcedendo q actus meritoꝛius ꝛ nō meritoꝛius sunt eiusdē speciei specialissime substantialiter ꝛ entitatiue: no aūt in gr̄ie meriti: nec semper a distinctione causarū specifica in actibus anime arguitur specificum discrimen effectuum: ꝛ potissimuz quando discrimē oritur ab habitu: quia sic actus primus habitus generatiuus: ꝛ actus sequens ab illo habitu emanans specie differrent: quod est falsum. ¶ Item inclinat⁹ habere actus meritoꝛios qui in eo generant habitū amissa charitate ille habitus ꝛ voluntas possunt exire in similes act⁹ in specie ante ac quisitionez charitatis. igif. Fortasse dicis (sicut dicit quidā) actus diligēdi deū nō est act⁹ virtutis moralis. Climacon. sed act⁹ gr̄e supnaturalis: ꝛ sic ꝑ hmōi act⁹ nō gr̄atur habit⁹ moralis. Probat si simul augereꝫ habit⁹

moralis quando augetur gratia tunc minus augere tur gr̃a.q; faculꝰ est augere gratiā per se: q̄ gratiaꝫ ⁊ habitū moraleꝫ simul:⁊ habitus genitus impediet augmentū gratie: sic in prima questione dicit(⁊ q̄dē male)deus creat gratiā:⁊ actꝰ naturaliter generet habitū:⁊ scōm hoc nulla esset charitas acquisita ha bitualis.⁊ illa habitualis est occasionalis causa maiorꝭ gratie infuse. ¶ Ad scōm nego q; charitas in clinat ad velle assentire falso:vel ad velle alienā cognoscere.hoc eñ esset ad illicitum inclinare:tamē ad alienam velle cognoscere charitas inclinat. ad fal so velle assentire iclinat. ℑn hypothesi data in quar to/ distinctiõe quinta questione vnica. in vndecima distinctione eiusdem probare sateginus q; bona ve tula assentiēs prelato predicāti hereſim cuiꝰ oppo situm nō tenet scire explicite nō peccat:imo tantuꝫ meretur quātuꝫ alia vetula ꝺo assentiēs predicato ab alio prelato. Sed ad hoc/argumētū nō vrget. si eñ ille actus sit malus ad ipsum nō cōcurrit charitas.qui tenet positionē de concursu charitatis/non habet respōdere an a actꝰ vel b sit bonꝰ: sat est enꝫ tueri(si bonꝰ sit)q; ad eū inclinat charitas. ¶ Tertio argumētor. si ꝯclusio contra quā obiectamus sit vera:aliquis actus voluntatis subito desinet conse quens est incōueniens.ergo ⁊ añs: qꝺ est conclusio. ℑpatet cōsequentia.diligat sortes platonem duode cim gradibus dilectionis:ita q; illi gradus sint inten sissimus actus quē sortes pōt habere cū hac charita te:sed nō potest habere vltra nouē gradus sine cha ritate:tunc interim ponaꝫ(ipso etiā actū continuā te)q; odio ꝓsequatur Ciceronē, ipso volēte semper equaliter diligere platonem quātū est ex parte sua. hoc est scōm extremū sue potentie. ℑsto casu posito deus subtrahet ocissime charitatem.si odium eliciat instantanee. in illo subtrahetur charitas per remo tionē de presenti.quo facto tres gradus dilectionis raptissime desinūt esse. Et potes argumētū deduce re de dilectiõe ponēdo q; sortes habeat intensissimū actū quē pōt habere sine gratia: ⁊ superinfundatur gratia ob detestationē alteriꝰ actus:tres gradus si mul infundenť. ¶ Respōdetur concedēdo illatum. nec hoc est dissonū:qñ deus subito subtrahit agens: sed totus actus syncategorematice nō raptim fluit: sic gratia superuenies instātanee cuestigio causan do suā portionē quo ad intensionem actus apponit. ¶ Sed dices. volūtas sine gr̃a habebat nouē gra dus dilectionis:.ppter gratiā aūt superuenientē vo luntas habebit tres vel duos gradus dilectionis. vi detur q; volūtas pōt suos nouē gradus ꝓseruare se sola quos ꝓduxit primo sine gratia : facilius eñ est vel saltem nō minus facile continuare motū q̄ ꝓncipiare. ¶ Respōdetur. volūtas quantū est de se po test illos nouē gradus ꝓtinuare: ⁊ ꝓtinuasset si pla cuisset sine charitate supueniente:sed in ꝓsentia cha ritatis nō illos solitarie cōseruat: sicut calor vt octo ꝓduxisset calorē vt octo in b passum si non superue nisset calor c.sed c calore posito in sphera agēdi a ca lor non producit totū/nec tota liter ꝓseruat calorez a se ipso productū.si eñ vnus ignis calefaciat aquā alter ignis in fine actionis ex altera parte posit⁹ cuꝫ igne producente calorē conseruat calorem iam pro ductū. ¶ Vel(vt accōmodatior sit analogia)capia tur calor quattuor graduū qui ꝓduxit quattuor in b passum: posita c calore vt sex iuuat a calorē conser uare calorē ꝓductū:⁊ itez ꝓducit: sed nō est penitꝰ idē in hac scala intelligētie:cū calor vt quattuor non concurrit vltra quattuor:sed volūtas q̄ habuit maxi mum actū quē poterat habere vt nouē/ ob superue nientem gratiā ⁊ animā irrorantē ad maiorē actum ꝯcurrit q̄ prius. ¶ Sed cōtra istud argumētor.po natur q; charitas sit in aia ⁊ sortes diligat platonez ꝓpter deum ⁊ deus impediat actuitatē charitatis: hoc est nō moueat charitatē ad agendū:tūc dilectio sortis est meritoria ⁊ tñ ad illud meritū non concur rit charitas.ergo sufficit coassistētia charitatis ⁊ nō requiritur coefficiētia. ¶ Admitto casum q; nō coa gat cū actione charitatis:tunc nō agit: sed ex illo nō ꝓbas quin ex sua natura ad actum meritorū cōcur rat:vt in igne regis Babylonis:Danielis.iij.ꝯ pue ros nō calefecit ignis:tñ ignis erat calefactiuus.sed an ille actus erit meritoꝛ in casu me fugit:deus po test dare aliā legē vel facere q; sufficiat coassistentia charitat;:vel q; nō requirať causalitas/nec coassistē tia.⁊ sic hoc argumento tenuiter conclusionez feris. ¶ Quarto argumētor:sequereť q; volūtas nō esset libera respectu suoꝝ actuū elicitorū.hoc aūt est incō ueniens.et patz sequela:q; charitas agit naturali ter:⁊ p ꝓns quo ad hoc volūtas insequiť iclinationē charitatis: si igitur volūtas conatu vt duo ꝓducat duos gradus actus:⁊ nō vellet ꝓducere vt tria:iam charitas facit q; volūtas ꝓducat plus q̄ vellet: ⁊ sic volūtas non est libera quo ad suos actꝰ. ¶ Ins super nō est in potestate volūtatis actū meritorium vniformis intēsionis ꝓducere.patz:q; gratia infundi tur maior ⁊ maior:⁊ ad maioritatē gratie maiorať actus gradualiter.igiť. ¶ Respōdetur volūtas nō est sic libera q; pōt ꝓducere actū elicitū vt libet: po teſt eñ velle voluntas ꝓducere actū infinitū sine al terius ope:⁊ q; ꝓducat actū sine partibus gradua libus:volūtas est libera ad producere vel nō produ cere actū suū elicitum:sed nō ad qualitercūq; produ cendū actū suū.⁊ stat volūtatē habere intēsionē actū q̄ vellet habere. ¶ Ad scōm nego q; nō sit situm in facultate voluntatis habere actum vniformis inten sionis:q̄a licet gratia maiorꝛetur que actum intendit ex parte eius:volūtas tamē potest minus ⁊ minꝰ co nari:⁊ sicut gr̃a potest partibiliter augeri a non gra du ad gradum certū quattuor vel octo vsq; sic volū tas potest moueri a gradu conatus vt octo vel quat tuor ad nō gradū vsq; conatus. ¶ Sed petes quod istoruꝫ agentiū est principalius:scilicet voluntas an gratia? ¶ Respōdetur. q; se habēt sicut excedens ⁊ excessum:volūtas eñ vtitur gratia tanq̄ suo instru mento.⁊ sic est gratia principalioꝛ. ℳ sit perfectioꝛ in essentia nō est questio. pōt producere actum sine charitate: nō aūt ecōuerso.⁊ sic potest vocari causa precipua quo ad intensionē:nō quo ad esse meriti: li cet meritū nō potest esse plus sine voluntate q̄ sine gratia.sed quia volūtas potest perperā actū elicere gratia vero nunq̄ hoc efficere pōt: sed semper recto calle tendit in beatitatem: ideo ꝺr esse precipua re spectu actꝰ in esse meriti. ꝓpterea nō ab re compara tur ab Augustino sessori/qui equū regit. ℳñ dirumꝰ volūtatem esse precipuā causam qno ad intēsionem actus/nō intelligimus q; gratia nihil faciat ad illud: immo interdū (vt nuprime dictū est)facit actū eē in tensiorem q̄ fuisset sine ea:imo semper facit actū in tensiorem cū equali conatu. ¶ Sed dices:homo est subdubius inter multos actus meritorios quem eoꝝ eliciet: vt inter operationes incompossibiles ad quē illoꝝ actuū primo inclinet charitas. ¶ Respondetur charitas nō necessitat volūtatem:⁊ ad quēcūq; actū

meritorium concurrit. ℙpotest quis dicere magis tē dit in actum magis meritoriū quantum est ex parte eius : si vero actus sunt equales in merito equaliter inclinat ad vtrūq;. ¶ Sed contra hoc arguitur.ha beat sortes duas opationes faciēdas hoc est quarū quālibet pōt operari in hora futura: sed nō illas am bas:vna sit a que est magis meritoria q̄ b.p te gra tia magis inclinat in a. q̄ in b, quid illud est dictu : q; magis coagat ad a.actum q̄ ad b. q; si sit eadē gra tia numero respectu vniꝰ actꝰ magis agat q̄ respec tu alteriꝰ:vel equales gr̃e i duobꝰ inequaliter agūt cū stet actū esse magis meritorium in vno q̄ in alio. ¶ Respondetur. cum est agens naturale equaliter agit cū paruo actu ⁊ magno quātū est ex parte eius et expectat applicationē voluntatis ad hoc opꝰ vel illud:⁊ semper secundū extremum sue potentie agit. ¶ ℙetes vlterius/ an tota gr̃a ꝓducit totū actum meritoriū:⁊ vna medietas vnā medietatē actꝰ: ⁊ an est respondentia in partibus actus ⁊ gratie:an que libet pars gr̃e ꝯcurrit ad quālibet partē actꝰ merito rij? ¶ Do scōm:q; cū gr̃a q̄libet concurrat ad quēli bet actū meritoriū in habēte gr̃am tota concurrit ad totū actū:q̄libet pars gr̃e ad totum actū: ⁊ quālibet partem eius. ¶ Ex toto isto patet q; q̄libet actꝰ mo raliter bonus in habēte gratiā est meritorie bonus: patet:q; ad quēlibet talē ꝯcurrit gratia. ¶ Scōo se quitur:q; hec cōsequētia est nulla : talis actus elicit ab habēte gratiā:ergo iste meritorius.patz de veniali:⁊ de indifferēti secūdū ponentes. ¶ Tertio patet q; talis modus arguēdi est bonꝰ:iste actus elicitur a gratia: ergo est meritorius. ¶ Quarto patz q; aliqs actus est cum gratia:⁊ eidem aduersatur non repu gnāter:sed solū ꝟtualiter: vt dictū est de forma aque substātiali ⁊ caloꝛe.patet de veniali ⁊ gratia : ſz vnū nō ita naturaliter expellit aliud sicut in agētibꝰ na turalibꝰ. Aliqs eñ actꝰ stat cū gr̃a:⁊ est ei ꝯtinens. Aliqs aūt actꝰ repugnat gratie de lege:patz de actu mortali. ¶ Quīto patz q; ad pctm̄ gr̃a pōt ꝯcurrere sed nō cōcurrit ad peccatū. ¶ Ex his patz ꝓbabi litas dicti ℍenrici de Gandauo in quarto quotlibe to ponētis gratiā totaliter causare actū meritoriū ⁊ potētiam nullam causalitatem habere respectu illiꝰ actꝰ. ¶ Et vlteriꝰ patet q; tūc nullꝰ actꝰ esset meri torius cum nō est in potestate volūtatis cum ab ea non eliciať:nec erit actus liber:qm̄ principium eius nullo modo est liberū:loquoꝛ de principio creato.

¶ ℍe autem i re tāta aliquid de nostro in fluere videamur/sacris auctoritatibus.

¶ Distinctionis decimeseptime questio tertia.

TErtio circa hanc distinctionē Quero de causalitate gratie an actus elicitus a maiori gratia sit magis meritorius? ¶ ℙono cōclusiones. ¶ ℙrima est:non omnis actꝰ pro cedens ex maiori gratia est magis meritorius. ℙrobatio : quia illo dato sequitur q; le uare festucam : vel mouere digitum in aere propter deum a maiori gratia esset magis meritoriū q̄ edi ficare templum a minori gratia : ve perpessio mar tyrij:hoc est falsum : et licet ab antiquis doctoribus concessum : ita absurdum est : vt impugnatione non egeat. ¶ Secundo arguitur ad idem sic: non solum respiciendum est ad gratiam:sed ad conatum:modo cum minori gratia potest esse maiꝛ conatꝰ ; sed non quilibet gradus gratie plus facit ad rationē meriti q̄ quicunq; conatus : ergo sic potest crescere conatus: q; vna portio eius veniat ad equalitatem gra tie in valoꝛe actus:vtputa essent octo gradus conatus cū vno gradu gratie : ⁊ duo gradus gratie cum vnico gradu conatus. ¶ Secunda cōclusio:imperti nens est magnitudo gratie ad magnitudinē meriti. ℙrobať:stat cū magna gr̃a habere paruū meritū:⁊ cū parua gr̃a habere magnū meritū : vt patz ex prio ri. ¶ Tertia conclusio.licet gratia ⁊ conatus requi rantur ad actum meritorium : tamen conatus plus facit ad actum meritoriū q̄ gratia. ℳ ambo requi rantur patet ex premissis. ℳ secundū plus facit pa tet:quia magnꝰ conatus cū parua gratia facit actū multum meritorium:magna aūtē gratia cum paruo conatu non facit actum multum meritorium : igitur conatus plus facit ad magnitudinē meriti q̄ gratia. cōsequētia videtur lucida. ¶ Contra istas cōclusio nes simul argumento:ꝛ habens maiorē gratiam est deo gratioꝛ q̄ paruā habēs:ergo eius actus est me lioꝛ. ¶ ℙreterea sequeretur. si essent duo habentes gratias impares:puta sortes gratiā vt octo ⁊ plato vt duo:elicientes actus equaliter intensos inequali ter mererētur:cōsequens est falsum : habēt eñ actꝰ equales circa simile obiectū:⁊ ꝓns patet: quia vnus apponit plus conatꝰ:cū minus auxilij naturalis ha beat si meritū consurgat: igiť potꝰ a conatu q̄ gr̃a: minus gratie habēs plus merebitur:⁊ sic gratia im pediet virū ne tantum mereať quātū nullā gratiam habēs. ¶ Ad primū dicit q; ꝓns est nulla. ¶ Ad se cundū argumentū quod tangit dubiū an actꝰ equa lis elicitus a gratia parua ⁊ magna circa idem obiectum vel simile:sit eque meritoꝛ. ¶ Aliqui tenent q; actꝰ elicitꝰ a minori gratia est magis meritorius, Adam. Climacon. Sed ꝓ nunc respōdeo concedēdo q; est eque meri torius:⁊ concedo q; plus gratie habens habet plus auxilij naturalis:hoc me mouet:q; eñ illud acq̄siuit ex bonis actibꝰ suis/equaliter meretur cum alio qui minus gratie habet ⁊ plus conatus apponit. Diffi cultas operis opati est eadē ad vtrūq; actū. ¶ Si mile est de duobus quorum vnus habet temperātiā virtutem in gradu temperantie : ⁊ alter continēs in gradu:ieiunātes eundē diem eque merentur. postq̄ vnus acquisiuit habitum ex multis bonis actibꝰ qui facilitat habentem:alter vero non acquisiuit. Ab so num videtur cōcedere q; intemperatus ieiunās pri mum diem quadragesime plus mereatur q̄ eremita vel cenobita cum actibus interioꝛibus equalibus et ceteris omnibꝰ (dēpta difficultate ꝓuenīte ex par te ipsiꝰ operātis)paribus. ¶ At dices eē probabile q; minus mereať habens magnā gratiam q̄ paruā: et male habituatꝰ magis mereať circa simile obiectū q̄ nō habituatus vel bene habituatus : nec ꝓptera culpa alicui ꝓdest:p actꝰ eñ culpabiles sem per acq̄siuit dānū:magna aūt gr̃a nō est causa quare minꝰ mereť:sed eiꝰ volūtas que nō coagit tātum q̄tū paruā gratiā i habēte:q; si sortes haberet gra tiā vt octo:⁊ equaliter conaretur cū platone habēte gratiam vt quatuor:haberet actū magis intēsum q̄ alter:q; actꝰ eiꝰ eēt intensus vt quatuor vel q̄nq; vbi alteriꝰ esset intensꝰ vt duo vel tria. ¶ Cōtra istō argumētor.q; si essent duo quoꝝ vnꝰ haberet gr̃am infinitā:⁊ alter finitā : sequiť q; infinita gr̃am habēs minꝰ mererēť q̄ paruā gratiā habēs. ¶ Forte dices nō est idē de parua gr̃a ⁊ magna respectu boni ha bitus ⁊ mali:cum habitꝰ generētur naturaliter ex actib⁹ nostris:gr̃a aūt a deo creeť. ¶ Cōtra. hoc non

Altisiodo.

angelꝰ

sufficit: qm̃ ipa gratia datur ꝓter actus volūtarie a nobis benefactos: ⁊ si habitus virtutum moralium crearentur a solo deo non debes dicere cōtinentem plus mereri q̃ temperantem. ℙ Propterea primū nobis videtur rationabilius. ¶ Sed contra hoc argumētor. sequit̄ q habēs gratiā datā sine merito min⁹ mereretur q̃ gratiam habēs ex meritis. ¶ Insuper male natus ⁊ habens tarda naturalia plus mereret̄ cōtinēs a vicio ad quod est inclinatꝰ / q̃ bene natus: et tamen est eadē difficultas ex parte obiecti. igitur. ¶ Ad primū (si ita esset) cōceditur corollarie. de pueris hominibus: de Christo sm̃ legem nō oportet: dato q gratiā ⁊ beatitatem gratis habeat. quia acceptat actum specialiter sicut vult. ¶ Ad aliud concedo q male natus plus meretur q̃ bene natꝰ: cū difficultas nō acquiratur ab eiꝰ vitio: sed vel est vitium gentile vel ab influētia celi vel aliunde sine eius culpa hoc prouenit. ¶ Si ponas male habituatū penitere de sua feda vita / q̄res an plus mereat̄ q̃ bene habituatꝰ? Et videt̄ q sic. sicut de ebrio post penitētiam qui tempore ebrietatis non peccat: ergo hic habens malos habitus: ⁊ penitēs actuū per quos illos acquisiuit / exiens in actus oppositos suo habitui eodem modo se habebit ad mereri ac si illā inclinationē a celo accepisset. ¶ Dico q penitentia nihil facit ad hoc q plus mereatur: cum habitum ex culpa acquisiuit: ⁊ ratione vtitur tempore quo actum facit. secus est de alio. ℜ Rationabilius est tenere ebriū nullatenꝰ tempore ebrietatis peccare. ℙ Propterea etiā tenēdo oppositum querimus omnem occasionē ad excusandos ebrios. ¶ Sed dices quando homo est male inclinatus sine culpa sua ab influctia celi: vel a parentibus impudicis et male moigeratis plus mereꝰ q̃ alius bene natus actum equaliter intensum habēs: ergo cum actu minori in gradu tātum merebitur sicut bene natus habens actum paulo intensiorem. ¶ Item tunc si quis ex culpa parentum fuerit male educatus tempore iuuentutis anteq̃ vtatur ratione sine eius vitio culpabili / magis merebitur abstinens ab illicitis q̃ bene educatus: ⁊ sic prodesset ad mereri male alere iuuenes: hoc aūt est cōtra Aristotelem secūdo Ethicorū. nō parum refert (immo totū) vt iuuenes sic vel sic assuescant. ¶ Ad primū conceditur illatum. ¶ Si plus meretur actum equalē habēs cū alio auferatur aliquid de intensione actus quouscq̃ sit meritum equale. ¶ Ad secundum cōcedo etiam illatum. ¶ Sed nego q cōducit sic iuuenes irreligiose alere. taliter em̃ in senecta regulariter icedūt q̃les erat iuuenes. sm̃ illud Horatij. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu. ¶ Sed cōtra istud arguitur: male educatus plus meretur q̃ bene educatus similem actum habens: quia est ei difficilior talem actum habere: ergo si angelꝰ tēpore quo erat viator eliciuisset maximum bonum actum quem poterat habere / nō plus meruisset q̃ homo eliciendo maximū actum quem poterat habere. ⁊ sic vnus angelus qui per breue tēpus erat viator minꝰ premij habebit q̃ vnus homo cōmunis: ⁊ etiā angelꝰ inferioris speciei eliciēdo optimū actum possibilē sibi tātum beatitudinis habebit quātū angelꝰ superioris spēi maximum sibi possibilē eliciendo. ¶ Tāgitur in hac replica vnū dubiū: ⁊ forte illatū est cōcedendū. videlicet q homo eliciens actum intensum vt quatuor tantū mereatur quātū angelus eliciendo actū meritoriū intēsum in gradu vt cētum. Existo aūt nō sequitur q libet adultus beatus plus p̄mij habebit q̃ quicūq̃ angelꝰ: secūdꝰ em̃ ptinuo stat in actu bono ⁊ in intēso i gradu: qm̃ nullū retractiuū ab actibꝰ meritorijs habebit: sicut hō ꝓ potētiā debilitabilē cū carne cōtra rōnē tedēte plerūq̃ dormiēte ⁊ parū mereti. Forte etiā i istis idiuiduis spē distict̄ ob gratitudinē psone deꝰ magis acceptat actū altioris spēi q̃ actū in diuidui iferioris: esto q eq̄liter conenꝰ. sicut ꝑ similē actu plꝰ p̄mij accipit duꝝ exercitꝰ q̃ alī inferiorꝰ eq̄lit cū eo laborās ꝓpter circūstātiā psone: sec⁹ est in conatibꝰ eiusdē spēi. Magister diceret āgelos habere btitudinē ꝑ actibꝰ q̄s exercebūt erga nos. hoc aūt nō est penitꝰ extraneū: vt ꝓz ꝑ hoc argumētū. ¶ Secūdo ꝓncipaliter arguitur. sequt̄ q aliq̄s habēs actū infinitū diligēdo deū ⁊ ꝓximū / nō mereret̄ illo actu multū. hoc aūt est icōueniēs: ḡ illō ex quo seqū. ℙ Ptz sequla: ponēdo q q̄s habeat gr̄am infinitā in gradu: iā talis cū quocūq̃ conatu quātūcūq̃ paruo habebit actū magnū vel parū: q̄nimo infinitū: ſ paruitudo conatꝰ facit actū minꝰ meritoriū ꝑte. igitur. Q; gr̄a infinita faciat actū infinite intēsuz cū quocūq̃ paruo conatu: ptz. q; nisi sic q̄s cū gr̄a finita posset habere actū ita itēsum sicut alter cū infinita: etiā dato eq̄li conatu: qd̄ est flm̃. Et ꝓbo q sequat̄ / ponat̄ sortes habere conatū vt vnū: ⁊ gr̄az infinitā. Et q̄ro si ē possibile illū actū eē vt vnū vel vt octo: tūc plato cū vno gradu gr̄e ⁊ conatu vt vnū habebit vnū gradū dilectiōis: cicero cū maiori gr̄a ⁊ vno gradu conatꝰ habebit duos gradus actꝰ: ⁊ sic sine statu: ḡ tandē dabis aliquē q̄ cū finita gr̄a habebit actū intensum vt octo cū conatu vt vnū: ⁊ sic habētes gratiā finitā ⁊ infinitā cū equali conatu habebunt actꝰ pares: qd̄ non est dicēdū. ¶ Rñdet̄. si esset aliq̄s q̄ de cōi lege haberet gr̄az infinitā ex merit̄; talis + mereret̄: q; nullū actū habere ꝑt meritoriū nisi infinitū: ⁊ sic + multū mereret̄: sed nullū ponimꝰ de lege cōmuni. vbi em̃ de gr̄a aie Christi loquimur: ponimꝰ eā infinitā in gradu: sed illud nulli alteri attribuimus. ¶ Sed dices. tūc nullus actꝰ ab eo elicitus sm̃ voluntatē potest esse finitus. ¶ Hoc nō sequitur: q; deꝰ pōt ꝓcurrere cū vna parte gratie. ⁊ nō cum tota: vel pōt nō cōcurrere secundū extremū causalitatis gr̄e. Sed fateor: si quis haberet gratiā infinitā in gradu / is nullū actum finitum elicere potest totalem cum quocunq̃ conatu quātūcūq̃ paruo ⁊ influētia dei generali qua cōcurrit: ⁊ licet cū conatu magno potest aliq̄s gradꝰ quos nō produxit producere nō tñ ꝑducit plures ꝓpter qm̃ semper erit infinitas actuū gradualiter. ¶ Tertio argumentor. nihil est conatus voluntatis: ḡ conclusiones ꝓsupponunt falsum. ancedēs ptz. vel est actus elicitus: ⁊ hoc nō. dicim⁹ em̃ actū magnū ꝑduci a maiori conatu: ſz actꝰ nō ꝑducit̄ ab actu. Si dicas animā esse conatū eius: tūc conatus voluntatis frequēter nihil conaret̄ nec haberet gradꝰ: dicim⁹ tñ conatū vt tria vel vt quatuor. ¶ Insup vel duo gradus conatꝰ plꝰ faciūt ad ꝓductionē actꝰ q̃ duo gradus gr̄e: vel minꝰ vel eq̄liter? ¶ Dicit̄ volūtas ē suꝰ conatus: dicit̄ volūtas magis conari q̃ magis nititꝰ efficere. Cōcedo illā negatiuā conatꝰ voluntatis frequēter nihil conaret̄: pōt em̃ eē negatiua de subiecto nō supponēte. Licet conatꝰ nō habeat gradꝰ: vtimur illo mō loquēdi gr̄a nostre intelligētie: q̃ parū agit dicim⁹ conat̄ vt vnū vel vt duo: q̃ multū: vt sex vel octo. ꝓt etiā dici q actꝰ volūtat̄ est suꝰ conatꝰ. ¶ Ad aliud q̃ actꝰ elicitꝰ hz quatuor gradꝰ dubiū est an conatꝰ vt duo plꝰ faciat q̃ gr̄a vt duo. Duo gradꝰ potētie aiacis plꝰ faciūt ad ferēdū gue pōdꝰ q̃ duo gra

Als: mere als: p mi

dus potētie Tersite. ¶ Quarto argumētor. quando sortes ⁊ plato ferunt vnum scamnū simul sortes nihil fert: quia nō totum scamnum. Nō clare patet q; si plato abiret scānū caderet: nō potes ire ad medietates si sortes sit platone fortior: ḡ pari forma gratia nullum actum facit nec partem eiꝰ: ergo conclusiones falsum supponūt. ¶ Rñdet̄ q iterdū multi faciūt vnum opus: sed ipsum attribuitur principali factori: vt ptz de psalmis Dauidi attribut̄; nōnūq̃ vnū agens ponit vnā partem effectus determinatā ⁊ alter agēs aliā eque ꝓncipales: tūc attribuimꝰ effectū illis agētibꝰ copulatim: vt a ignis ⁊ b. ignis calefecerūt hoc lignū: posito q a ꝑduxit caloꝛē in vnā medietatē ⁊ b. in aliā. ¶ Nōnūq̃ nō ꝓt separari effectus quo ad partē ꝓductā ab hoc agēte vel illo Et hoc bifariam: vel est effectus de nouo ꝑductus vel cōseruatus sic q sit efficientia ꝓprie dicta: ⁊ tūc effectū copulatim ⁊ copulatiue attribuimus causis. Dicim⁹ em̃ q deꝰ ⁊ ignis calefaciūt in sensu categori co: ⁊ ignis calefacit ⁊ ita i aliꝭ causis subordinatis. ℙ Quedā cause taliter faciūt rem se habere: vt sortes ⁊ plato in portatiōe scamni: tūc dicimꝰ sufficiēter sortes nihil fert: sed sortes et plato simul portant hoc scamnū. ¶ Vel (si nō placet tibi hec nouissima partitio agētū) ꝓcedere potes sortē totū scamnū ferre. ⁊ platonē similiter de ꝑ accidēs: sicut aliq̄s emit caput equi viginti scutis de ꝑ accidēs. ¶ Tertio nobis sufficit q deꝰ ⁊ ignis copulatim ⁊ nō copulatiue ꝑducūt caloꝛē: gratia ⁊ volūtas simul ꝑducūt actū meritoriū: ⁊ voluntas nihil producit. Aliqua sunt hic de nomine: dum rem ipsam obserues non est magna vis: sed satius est loqui vt plures in toto. ¶ Quito argmētor. dare gratie aliquā causalitatē est indigni ficare voluntatem: dicendo q ipsa sine ope causalitatis gratie non pōt producere actū meritorium: ḡ dignificando gratiā indignificat̄ volūtas. ¶ Insup sequt̄ q actus voluntatis meritoriꝰ esset magis naturalis q̃ liber: cuz producat̄ a gratia. ¶ Preterea volūtas prius incipit actū meritoriū q̃ gratia. ḡ in illa ꝓpositate actus meritorius est a sola volūtate: et nullatenꝰ a gratia. ¶ Negatur assumptū. dādo Cesari que Cesaris sunt non indignificatur deꝰ. dando gratie suam causalitatē quo modo indignificat̄ volūtas: nec partialiter causare dicit imperfectionē: quia hoc deo cōuenit. ¶ Ad secūdum nego assumptum. licet q̃n ad ꝓductionē actꝰ meritoriꝰ multe cause naturales cōcurrāt: vt notitia ⁊ gratia: tñ q; vna causa secunda est libera: aggregatū oim causarū libere agit ad nutum voluntatis: ⁊ hoc potissimum in causis secūdis. Dicimus lignū naturaliter calefieri ⁊ tamen cū igne cōcurrit causa spōtanea scz deꝰ. ¶ Ad tertiū dico q licet voluntas prius natura concurrat ad actum meritoriū q̃ gratia: nō tamen tempore vel instanti: ideo argumentū pōsupponit falsum. Q; prius natura cōcurrat: ptz ex acceptionibꝰ prioris in postpredicamentis. ¶ Sexto argumētor. gratia nō cōcurrit ad efficiētiam actus meritorij: ergo conclusiones falsum presupponūt. assumptū patet: q; si sic esset reciꝓca ꝓductio actus meritorij ad gratiaz et ecōuersio. pt: q; gratia est causa efficiēs a ctꝰ meritorij vt dictum est: ⁊ actus meritoriꝰ est causa gratie: imo eiusdē gratie: ergo effectus producit suam causam effectiuā. ¶ Dices q gratia est causa naturalis respectu actꝰ meritorij: ⁊ actꝰ meritoriꝰ est causa impꝛopꝛie dicta respectu q̃ gr̄e: deꝰ aūt creat se solo gratiā ex pacto ꝓpter actū meritorium. ¶ Contra:

gratia est causa actus meritorij ꝓꝛ ipo ꝓꝛioritate natura: ⁊ actus meritorius talē ꝓꝛioritatem habet respectu gratie: cum ratione eiꝰ datur gratia: ergo est gratia ꝓꝛior ꝓꝛioritate nature. Et vt res sit lucidior ponat̄ sic casus in terminis: q̃ sortes eliciat actū meritorium in hoc instāti: tunc in isto infunditur gratia in hoc instanti dato q fuerit gratia precedens. hoc em̃ nō obstat quin gratia nūc ꝓducta ꝓcurrat. dicatur gratia nunc infusa b. ⁊ gr̄a p̄cedens a. Arguitur sic: a cōcurrit ad ꝓductionē actus meritorij c in hoc instāti eliciti: b. est agēs naturale i hoc instāti in alia eiusdem speciei cum a. ergo eodē modo cōcurrit cū a. sed a. cōcurrit. alioqn nō ad omnē actū meritoriū cōcurrit gratia: cōtra cōclusiones harum duaꝝ questionū. Q; si cōcedas q b. concurrit ad productionē c. actus meritorij: ergo actus meritoriꝰ erit intensioꝛ q̃ si b. nō cōcurisset: semp em̃ a maiori gr̄a ꝑdit intēsior actus meritorius: si c actus fuisset intensus vt duo per actionem a. actus meritorij solū cum voluntate: iam per cōcursum b. gratie c. erit intēsus super duo sit vt tria: tūc rōne intēsionis actꝰ meritorij dabitur intēsior gratia: et iterū ꝑ intensiorē gratiā dabitur intēsior actus meritorius: ⁊ sic in abyssum reciꝓce. ¶ Argumētū hoc pōt fieri ita apparenter de reciꝓca ꝓductione actus ⁊ habit⁹ in instāti: si em̃ a. actꝰ ꝓducatur in hoc instāti intēsus vt vnū ꝓducit habitū vt vnū: ⁊ ille habit⁹ quare nō ꝓducit suum effectū: nō eundē actū qui habitū ꝑduxit: sed aliū eiusdē speciei specialissime cū actu qui habitum ꝑduxit: qui actū augmētabit: q; si sic. erit habit⁹ intēsior forte vt vnū cū dimidio: vel vt duo: duo autem gradus actꝰ ꝑducūt intēsiorē habitū q̃ vnꝰ gradus: ergo totus habitus erit vt duo: sed augmētato habitu augetur actus: ergo in eodem instāti erit actio in abyssum: nec erit status citra summū habitū ⁊ actū. Nequeas aūt euadere ꝑ hoc q actꝰ naturali⁹ ꝑducit habitū q̃ ecōuerio: cū habēdo actum nō sit situm in facultate viri q̄n habeat habitū. iij. Ethicorū. secus est de habitu: patet in dormiēte ⁊ de non applicante se ad obiectum habitus quē habet. anima em̃ vtit habitu cū vult. hic hoc dicere nequis: q̃n anima habet illum actū in illo instāti: ergo tunc habitus agit suā efficiētiam ad ꝓductionē actus: ⁊ ecōuerso. Vel ne inuoluaris: ꝑ a gratia precedente ponam⁹ sortē fuisse in mortali ad hoc instās vsq; ⁊ nunc primū in hoc instanti sufficiēter suū peccatū detestari detestatiōe bene circūstantionata sufficiēte ad introductionem charitatis ⁊ dimissionis peccati: sicut dicit̄ in quarto distinctiōe. xiij. ¶ Hoc argm̃ est senticosū ⁊ ad ipm̃ multifariā respōdetur. ℙ Primo q gratia producta in instāti nō concurrit ad ꝓductionē actus meritorij in illo instanti ꝑducti: q̃n actus meritorius est causa quare deus illam gratiam creat: ⁊ sic cum efficiētie naturā induit incōuenit q suus quodā modo effectus ad ipm̃ ꝑducēdū ꝓcurrat. Et hoc pōt colorari ꝑ illa q̄ dicem⁹ de ꝑductione actus ⁊ habitus. ¶ Sed tūc dices: ḡ erit aliq̄s actus meritorius ad quē nō cōcurrit charitas. ptz de actu in illo instāti producto. Q; erit meritoriꝰ ptz: q; ei coassistit charitas. et est actus bonꝰ moraliter: ⁊ immediate post hoc erit bonus. Dices q imediate post hoc erit meritoriꝰ nō autem nūc vel aliquis actꝰ est meritorius ad quem nō cōcurrit gratia quando subito infunditur. ¶ Insuper a cōcurrit in casu argumenti ad ꝓductionem c. actus: ergo b. vt supra argutum est. Sed hāc cōsequētiam negabit aduersarius. ¶ Dicitur secundo q

⁊ sic si anime ẋ ir.ª sunt infinita quilibet actꝰ essent infinit.ª bonꝰ et meritorij

gratia producta in hoc instāti concurrit profecto ad actū instantaneū: ⁊ est prior eo natura. actus eñ est gratia prior tanq̄ causa sine qua non: et transeat q̄ act⁹ est intēsior ppter gr̄e cōcursum: ⁊ ecōuerso: sed semp posterior cōcursus erit minor: ⁊ erit cessatio. dz⁹ eñ videt istū eliciturū aliquē actū qui fuisset vt duo cum volūtate sine gr̄a: ⁊ supinfundit gratiā que facit q̄ act⁹ erit intēsior puta erit vt tria. ¶ Sed q̄ statim diceres: act⁹ meritorius vt tria merek maiorem gratiā q̄ act⁹ vt duo: ⁊ magnitudo gr̄e facit ad intēsionē actus: ergo semp regnat argumētū de concursu in abyssum. ¶ Dicit q̄ vna medietas vel potius due tertie vn⁹ gradus act⁹ fiūt ob intensionem gratiā causantē actū: ⁊ q̄ actus est magis meritor⁹ ob intēsionē ei⁹ paulo maior gratia datur ratiōe illi⁹ excessus: ⁊ sic in paruo actus erit magis meritor⁹. conat⁹ vt duo ⁊ gr̄a vt duo faciūt actū meritoriū intēsum vt quattuor. gr̄a infunditur vt vnū. semp manet idē conat⁹: cū est in eodē instāti: ḡ ille vnus gradus gr̄e nō facit vnū gradū merūti: vel dimidium cū est idē conat⁹: intēsio act⁹ crescit sic a gr̄a: ⁊ nō a conatu: si ḡ ratione quattuor graduū act⁹ detur gratia vt vnū: ⁊ act⁹ erit intēsior solū rōne gr̄e infuse de nouo per vnū gradū: dabiť nisi quarta pars gradus gratie: ⁊ ille vix facit octauā partē actus: ⁊ ille excessus adhuc merek minorē grattā q̄ prius: ⁊ sic de intēsione act⁹: ḡ erit stat⁹: vel si nō sit stat⁹: non sequitur q̄ erit aliqua forma infinita per additionem partium inequaliū. ¶ Ulterius dicer̄ q̄ de⁹ videt in hoc instāti: et ab eterno videbat conatū voluntatis vt duo: et gratiam vt duo quantum possunt in intēsione actus producere ⁊ quantum illa gratia in illo instanti collata potest facere ad intēsionem actus: ⁊ ratione totius quod tu imaginaris in argumēto facit actū esse intensum et gratiam proportionabiliter intendit et vtrūq̄ erit finitū. Sed arguens nō acquiescet. dicet eñ q̄ debet sm legē infundi infinita gr̄a. Rō si neges adibit discursum argumēti vt prius. ¶ Ulteri⁹ dices ab equali conatu semp act⁹ est equaliter meritor⁹. licet inequaliter intensus. si vn⁹ haberet gratiā vt vnū acquisitā ex suis meritis: ⁊ ali⁹ haberet mille gradus gratie equaliter conantes vt vnum. secundus habebit intēsionē actum q̄ prior. puta actus secundi erit vt duodecim: ⁊ prioris vt vnum in gradu: sed illi actus erūt equaliter meritorij: q⁊ isti act⁹ procedūt ab equali conatu. Nō valet dicere hic act⁹ est intensus vt decem: hic actus est actus meritor⁹: ergo hic act⁹ est meritor⁹ vt decem: oportet eñ ꝯcludere: hic act⁹ meritor⁹ est vt decem: ⁊ hoc est verum in gradu. ¶ Nō eñ refert vnū actum esse alio maiorē in gradu ⁊ min⁹ meritoriū. patet in gradu heroico ex parte obiecti vel circūstātie: ⁊ in gradu inferiori intēsior in gradu. In reciproca ꝓductione act⁹ ⁊ habitus aliquid sup̄ ista difficultate tāgetur. ¶ Septimo si gratia cōcurrit ad actum meritoriū/ sequeretur q̄ habēs magnā gratiā facilius potest leuare vnam libram ppter deū q̄ alius equaliter fortis: ⁊ ceteris paribus potest aliam libram leuare q̄ minus gratie habet. patet. illa leuatio exterior est meritum: modo ad omne meritū cōcurrit gratia. q̄ itaq̄ multū gratie habet plus habet adminiculi q̄ alius. igiť. Si ꝓcedas. tūc eremita vel multū gratie habēs potest leuare plus de grauitate q̄ ali⁹ i quadruplo neruosior non impeditus. imo hac via nec erit stat⁹ in maximo pondere quod iste potest leuare: nec in minimo qō nō potest leuare: cum ad crementum gratie crescit actiuitas leuandi. ¶ Ad septimum respō detur negādo cōsequētiam: gratia cū effectiue concurrit ad elicitionem actus voluntatis eliciti: sed hō agit ad illam lationem exteriorē imediate: q⁊ demōstrato minimo pōdere quod sortes nō potest leuare sine gratia stāte simili dispositione in corpore ⁊ medio ob superuenientem gratiam qualēcūq̄ non poterit illud pondus leuare: sed indirecte gratia concurrit ad leuationem illius pōderis: pro quanto cōcurrit ad productionē causē requisite ad hanc leuationem ppter deum: scilicet ad velle leuare: q⁊ ad actū liberū immediate solum gratia cōcurrit: nō eñ vtrobiq̄ illud vulgare dictum verum habet: quicquid est causa cause/ est causa causati. ¶ Sed dicis. aliquis act⁹ imperatus volūtatis est meritor⁹: ptz de dilectione proximi que imperatur a dilectiōe dei: tūc ad illum actum imperatū concurrit gratia immediate: ⁊ videtur par ratio in alijs actibus imperatis siue exterioribus siue interioribus. ¶ Respōdetur q̄ nō est idem in actibus volūtatis: ⁊ in actibus alterius potentie a voluntate imperatis: nō eñ facilitat actum meritorium exteriorē: q̄ maior fiat cū gratia q̄ sine ea: nisi indirecte pro quanto quis habens gratiam ocyus ⁊ libentius exit in actum interiorē imperatiū act⁹ exterioris: secūdū illud Apost. ꝑme ad Corith. xiij. Charitas omnia suffert ⁊c. ¶ Octauo argumētor sic: charitas est agēs naturale: ḡ quātū ē ex parte eius tātū inclinat in dilectionē proximi sicut in dilectionē dei: qō est absonū de instrumēto spūs sancti. ¶ Insuper tūc charitas impediet hoīem a merito. Rō patet: q⁊ qñ q̄s est pplexus iter minus bonum ⁊ magis bonū: ⁊ vult facere minus bonū: charitas inclinat eū ad magis bonū: ⁊ sic impediet habentē ne exeat in actū meritoriū. ¶ Rursus: tūc quāto quis plurius oraret tāto pl⁹ creseeret feruor deuotionis: ꝓbatur est cōtra experiētiā. Forte negas: q⁊ eñ hō est potētia debilitabilis; vires ei⁹ fatigant: ⁊ sic nō oportet. ¶ Cōtra ponak q̄ tātū augeat actiuitas gr̄e sicut est impedimētū i debilitatiōe mēbrorum: p diuturnitatē orationis crescit gr̄a. ¶ Preterea vel gr̄a equaliter agit cū volūtate multū conāte ⁊ cū volūtate parū conāte vel imoliť. nō scōm: cū est agēs naturale eqliť inclinet quātū est ex parte ei⁹. Nō p̄mū. ꝓduceť eñ act⁹ intēsior cū volūtate multū inclināte q̄ volūtate parū inclināte: ḡ plus facit cū magno conatu q̄ cū paruo. ¶ Ad p̄mū dicit q̄ inclinat in vtrumq̄ dilectionē: sed sicut superi⁹ dictum est q̄ charitas inclinat in contraria: ⁊ nūcin vnum: ⁊ postea in suum oppositum: sic potest magis inclinare i dilectionem dei q̄ proximi. ¶ Ad secundū negatur cōsequētia. data imaginatione argumēti nō sequitur q̄ erit impedimento merenti: sed solum q̄ retrahit a minore merito: vt habēs plus cōsequatur meriti: tamē ad omnem actum meritoriū inclinat scōm q̄ voluntati bene placet eam amplicare. ¶ Ad tertiū inter arguēdum ad calcem vsq̄ sufficienter responsum est: et ad punctū finale dicitur q̄ potietur equaliter: vt de Jacobo fratre dñi contigit. ¶ Aliud soluitur ex dictis. ¶ Nono argumentor sic: si gr̄a ad quēlibet actum meritoriū ꝯcurrit tūc inclinat in actū spei: qm̄ ille est meritor⁹. Sed hoc est flm. spes eñ imediate inclinat in actū suū: ḡ nō charitas. ex opposito ꝓbatur sequitur q̄ volūtas facili⁹ pōt ꝓducere actū spei q̄ charitat; cū plura habeat adiumēta. ¶ Item: ponak q̄ de⁹ ꝑcipiat sorti diligere vt q̄nq̄ ⁊ ꝓhibeat vltra dilectionē vt quinq̄: ponatur q̄ quattuor gradus gratie faciāt

ad tres gradus actus. ⁊ q̄ voluntas habeat quatuor gradus conatus: qui sufficiunt ꝓducere tres gradus actus. ¶ Insuper ex isto volūtas nō pōt remittere suum actum meritoriū gradualiter vniformiter/ difformiter ab octo ad non gradus vsq̄ supposito q̄ habeat gratiam vt octo: quia licz nulla gratia concurrit ad actum sine conatu voluntatis: tñ cū conatu gratia vt octo habet certum cōcursum: qō tantū facit: puta duos vel tres grad⁹, ⁊ qñ agit scōz extremum sue potentie: nō est situ in facultate voluntatis remittere actum a quatuor vsq̄ ad non gradū: vel vsq̄ ad vnū graduz: nisi mortaliter peccet. ¶ Ad primum concedo q̄ charitas inclinat in actum spei: ⁊ ꝓcedo q̄ spes infusa ⁊ charitas simul inclinant in illum actum. ⁊ facilius erit producere actum spei q̄ actum charitatis in aliqua intensione graduali ppter maiorem cautelatem. Nec sequitur. ad actū charitatis ꝓcurrit gratia: ergo spes infusa vl acquisita est inanis quia ad idem dantur multa adminicula. sed q⁊ ois actus spei elicitur a charitate: dūmodo est i subiecto est difficultas de illarū virtutū ⁊ actuū ad eis elicitorum distinctione ad materiā rert ū spectās. ¶ Ad vltimum transeat illatum: ⁊ similis difficultas fieri potest de illo qui habet gratiam valde intensam an is posset incipere elicere actum meritorium a non gradu ad aliquē certum gradū inclusiue. ¶ Decimo arguit: gratia ꝯcurrit ad actum nō meritoriū. ⁊ qua ratione ad vnum actum nō meritoriū eadē ad alium non meritorium cōcurrit: et ad veniale peccatuz ꝓpta ꝓpietates quas Apostolus ꝑme ad corinthios. xiij. charitati attribuit. Assumptū patet: q⁊ ꝯcurrit ad beatitudinem act⁹ voluntatis in patria: puta ad dilectionem dei clare visi: que est actus moraliter bonus in vltimum finē optime tendens. gratia ei assistit: quid impedimenti est q̄ non ꝯcurrit: ¶ Item ad omnē actuz meritorium gratia ꝯcurrit: aliquod peccatū est actus meritorius: ergo ad aliquod peccatum gratia ꝯcurrit. ꝓsequentia tenet in darij. ⁊ maior patz ex positione. probatio minoris de actu imperato a duobus sorte ⁊ platone: quorum sortes habet bonum actum plato malum interiorem ⁊ ob manem gloriā. fert scamnū gratia exempli. ¶ Respondetur q̄ gr̄a ad solū actū meritorium ꝯcurrit: beatitudo in patria est actus meritorius: nō tñ noui premij distincti a bono actu. sicut actus difformes dānatorum dicuntur peccata ¶ Ad secundum ꝓceditur q̄ ad peccatum ꝯcurrit gratia effectiue. peccatū fit a gratia. qñ idē actus est meritum ⁊ peccatū. qō de actu exteriori ptingit. sed gratia nō ꝯcurrit rōne qua ille actus est peccatuz: sed ea ratione qua est meritū. ¶ Sed dicis tunc idem actus ē dignus vita eterna et pena. Hoc ꝓceditur. Nō eñ valet confugere ad hoc q̄ est alius actus imperatus ab vno alio. sicut de actu interiori. illa latio exterior est lignum latū: qō est idem. Et insup ponatur idem homo cum duobus actibus interioribus venialiter et merito: et sic non euades.

¶ Distinctionis decimeseptime questio quarta.

Quoniā locuti sum⁹ de causalitate gr̄e ad actū meritoriū: vlterius queremus quarto an charitas acq̄sita inclinet in suum actum ⁊ contra. ⁊ queremus vniuersali⁹ an q̄libz habit⁹ efficiētiā hēat respectu actus. ¶ Ad̄ek p ꝓclusiones sequentes. ¶ Prima est: difficile est ꝑbare habitū in nobis. Probatio. null⁹ eñ est habitus corporeus in manu citharizantis conducens ad citharizandum. ⁊ tamen post crebros actus homo promptius exit i actum citharizandi q̄ a principio: sed habitus ponitur propterea solum: quia ipsum habens promptе ⁊ delectabiliter exit in suum actū. Assumptū probamus distinctione quarta quarti sententiarū quest. prima. ¶ Probatio fuit hec: post crebrum homo velocius et expeditius currit q̄ a principio ⁊ tamen non est habitus i mēbris currentis. Probatio: motus est ipsum mobile quod mouetur: ergo substantia mota pari facilitate tenebitur q̄ habitus est substantia mota sicut actus eius. vtrobiq̄ quando habitus est qualitas in corpore vel in anima talis est actus eius. Q; motus sit mobile qō mouetur: supponatur ex opinione ꝓmuni que defensabilis est. Propter istam probationē dixim⁹ nō esse improbabile in lumīe naturali: negare habitus. ¶ Sed possumus dicere q̄ argumentū non concludit: non eñ inconuenit substantiam taliter motā producere habitū in membris rei mote. hoc pz. q⁊ ferrū ⁊ silex per ꝓfricationē ꝓducūt calorē qñ producunt ignem: ergo non est inconueniens dare habitum accidens productū a substantia taliter mota. ¶ Secunda ꝓclusio: ponēdi sunt habitus corporei et incorporei. probatio ex tertio ethicorum. ¶ Secundo arguitur ad idem. habilis est virtus. ergo habilis est habitus. Antecedens ab omnibus ꝓceditur: ⁊ consequētia tenet. scōo ethicorum. virtus est habitus electiu⁹ in mediocritate ꝓsistens: prout determinat ipse sapiens. ¶ Rursus non videtur quomodo homo est prōptior post multas operationes ad exeūdum in actus q̄ erat a principio/ si nihil relinquatur post actus. ¶ Tertia ꝓclusio: habitus habet efficiētiā respectu act⁹ Probatio per regulam ꝓmunē de inuenieda causa: hō expeditius exit in actus q̄ antea: ⁊ non nisi quia auxilium habitus ante nō habebat. Nec valet currere ad dispositionem subiecti cū ipsum ante satis bene disponebat: ⁊ qd causa est quare hō post habituz citius producit actum q̄ a principio si nihil faciat habitus. ¶ Item cū secūdo de aia: sicut scientia est q̄ scimus: ita anima est qua viuimus et sentimus: sed anima est quo agimus act⁹: ergo scientia habitualis est principium exeundi in actuz. ¶ Insuper aliquis habitus est practicus ⁊ actiu⁹ vt prudentia. aliquis factiuus: vt ars. ergo habitus habet principium respectu act⁹. ¶ Dicere cū godefrido de fontibus. xi. quotlibeto q̄ substātia actus producitur a potentia: ⁊ intensio actus ab habitu est vnum somnium non intellectum. intensio eñ nihil aliud est q̄ actus intensus: ergo si substantia actus a nuda potentia producitur. ⁊ intensio ab eadem producitur. ⁊ si intensio ab habitu producitur: ⁊ substātia actus ab habitu producatur. vt patet. hec intensio actus ab habitu producitur hec intensio actus est substantia actus. igitur. expositorie. ⁊ maior patet per eum: si minor nō sit vera: det arguens que res est intensio actus intensi si nō sit eius substantia vel entitas. hic aūt nō capitur substantia vt distinguitur contra accidens.

¶ Quarta ꝓclusio: actus producit habitum. ꝓbatur ista sicut ⁊ precedens. ¶ Cōtra istas duas cō-

falsū vr q̄ tha. effectiue concurrat ad omē actū meritū. Lyc. n. Ecce omnē Xtus confudere et si actus spei aut tempan. est meritū. sufficit q̄ sit effectiue a Xto spei aut temperantie et assistat tha. ff. ad quem actū merito. concurrit effectiue. dic ad pmū. ff. ad dilectionem dei pximi ff.

clusiones arguitur sic. si habitus ꝓduceret actuꝫ ꝛ econuerso: sequeretur ꝙ eet circulatio in causis efficientibus. ꝛ ꝙ vna causaret suum effectum. et econuerso. hoc est impossibile vt dicitur ꝓmo de trinitate capitulo primo. Sequelam probo. Actꝰ eī nunc productꝰ producit b habitum: ꝛ rursus b habitus idem numero producit actum. Sed dices: b habitus producit c actum qui intendit a actum: sed non producit a actum qui produxit b habitum ꝛ a ꝛ c actus se intendunt. sic ꝙ a ꝛ c producunt d habitum: modo b ꝛ diterum se intendunt. nūq̄ eī idem producit suam causam effectiuā. ¶Sed cōtra hoc arguitur: eliciat quis vnum actum pure partibiliter per vltimum instans non esse: ꝛ ipsum ꝓtinuet per vnā horam gratia exempli: in tota illa hora erit vnus habitus productus ab illo actu: totus eñ ille habitus b producitur ab actu a: ꝛ totꝰ actus producitur ab habitu b. modo a est causa effectiua b habitus et sī b producat totum a effectꝰ producit suam cām. ¶Quarta sit patz: qz nō est dabilis aliqua pars a actus quin illa producatur ab habitu b. ¶Loco produci ab habitu b tunc / quando producitur a parte eius. ¶Patet antecedens. diuido horam futuram per partes proportionales minoribus nos versus terminatis: tūc actus productꝰ in prima parte proportionali producitur a b habitu. pariforma actus productus in secunda parte proportionali illius horꝫ producitur a b habitu: ꝛ ita de qualibet parte proportionali producta in aliqua parte proportionali horꝫ future: ꝛ si actus productus in prima parte proportionali producatur ab habitu: actus productus in duabus partibus tribus ꝛ sic consequenter. ergo totalis actꝰ producitur ab habitu. Eodem modo argumentari potes de ꝓductione habitus ab actu. ¶Forte dices: datur minimus actus qui producit habituꝫ vel remississimus qui potest esse naturaliter: ꝛ ille produceret habitum in instanti. ꝛ sic non sequitur propositum. ¶Hoc non impedit argumentumꝫ: qz eodē modo argumentabor de actu ꝛ habitu sequētibus. ꝛ redibit eadem difficultas. ¶Rñdetur ꝙ actꝰ ꝓducat habitū ꝛ econuerso non est inconueniens: dūmodo vna pars vnius producit aliam partem alterius: et econuerso. nunq̄ eñ pars habitꝰ qui producitur ab vna parte actus producit illam partem actus a quo producebatur: ſz alia pars totalis habitus ad illius partis actus productionē concurrit. ¶Sed contra hoc arguitur: qz si ꝙs eliciat actuꝫ in instāti ille producit habitum in eodē ꝛ illē habitus producit illum actum: ergo effectꝰ producit suam causam adequatam. ¶Consequētia est plana: ꝓbatur aūt antecedēs: qz in eodem instanti quo actus est habitꝰ est. nec repugnat creature agere in instanti. ergo cōcurrit ad productionē sue cause. ¶Sed forte negas consequentiam (sicut neganda est) nulla eñ est priozitas illiꝰ habitus ad actuꝫ. est enim priozitas nature actus ad habitum. posterius aūt non producit suum prius a quo est. ¶Sed contra. saltem erit infinitus actꝰ ꝛ infinitus habitus productus in illo instāti ꝓ cōclusiones positas: sed hoc est inconueniens: ergo illud ex quo sequitur. ¶Probo consequentiam: producat voluntas actum vt quatuor in hoc instanti: Jam ille actus producit habitum forte intensum vt quatuor vel vt octo ille habitus est agēs naturale natum habere effectum in instanti: ergo producit actum in illo instanti. Et rursus: ille actus intendit priorem actum ꝛ ad maiorem intensionē actus sequitur intensior habitus: ꝛ ad intensionē habitus iterato intenditur actus: ergo non cessatur citra sūmū gradum actus vel habitus. ¶Rñdetur: negando ꝙ non erit status citra summum. Uno eñ modo potest dici ꝙ voluntas habet totū suum conatum quem potest in instanti applicatuꝫ circa suum obiectum: ꝛ producit actum vt quatuor. modo habitus nō potest aliquid facere sine cōcursu cause principalis scilicet anime: ꝛ sic ꝓ illo instanti nihil actus est productum ab illo habitu. quia totus actus producit maximum habitum quem potest producere in hoc instanti. ¶Sed dices: cum habitus habet passum dispositum ꝛ cum eo ꝓcurrit causa effectiua scilicet anima: non cuitatur quin producatur aliꝰ actꝰ. ¶Istud egre cōcludit: etiā posto q̄tuor gradus conatus ꝛ quatuor gradus actus producunt solum octo gradꝰ habitus. ꝛ semper manet equalis conatus. Jam auxilium habtus vir potest producere quatuor gradus actus. Et rursus quatuor gradus actus possunt ꝓducere duos gradus habitꝰ: ꝛ illi duo gradus vir producunt vnum gradum actus. ꝛ iterato ille vnus gradus actus producit medium gradum habitus. ꝛ sic ꝓtinus erit status. Vel si non ponatur quies in productione reciproca: nulla cōcluditur infinitas ex collectione infinitarum partium inequaliū que non sufficit ad ifinitum. ¶Sz contra istud arguitur sic. licz euadatur sic a ꝓcessu ꝓductiōis ꝛ reproductiōis istantanee ifinito: hoc tñ nō pōt euadi in productione actus ꝛ habitus temporanea. ¶Respondetur illud negando. actus naturalius ꝓducit habitum q̄ contra. non enim est situm in facultate viri si actum habuerit quin habitus emergat. sed habitus non producit actum nisi anima cum eo cōcurrat. propterea nos sumus domini actuū elictorū ab habitu. iij. ethicorum quinto. Nec possumꝰ resecare habitū nostra sponte sicut actū cum volumꝰ. Istud patet ex aristotele vbi supra. non tamen si quis vult cum est iniustus desinit esse talis: ac iustꝰ erit. neq̄ enim qui egrotat si vult erit sanus. ꝛ forte sua sponte egrotat. si incontinenter viuebat: ꝛ precepta medicoꝝ negligebat. tunc igit licebat ipsi non egrotare: ſz postea q̄ valitudinem perdidit suā non licet. sicut neq̄ fit vt q̄s q̄ resumat lapidē quē ꝓiecit. erat tñ in ipso situm sumere ipsum atq̄ ꝓijcere. principiū etiam erat in ipso. ¶Secundo arguitur sic. si actꝰ produceret habitum. vl̄ hoc esset toto tēpore quo continuatur producit nouū ꝛ nouū habituꝫ: vl̄ totū habitum quē potest producere producit in instanti. Sed neutrum illoꝝ est dicendum. igit. probatio minoꝛ. si continuo augeretur habitus per continuationem: actus non dabitur maximus habitus quē actus potest producere cum tali dispositione. imo actus vt vnum produceret habitum vt mille: quod non est dicendum. Non valet dicere ꝙ producit totum effectum suum in instanti: sicut corpus luminosum facit respectu luminis ꝓducti: qz lumen naturaliter non potest durare sine presentia corporis luminosi ꝓseruantis ipsum. et propterea in quolibet instāti in quo ꝓseruat lumē ꝓductum ab eo tantum facit sicut in primo istā-

ti. conseruare est facere: licet non de nouo: sed pretereūte actu remanet habitus. igitur. ¶Rñ esponꝺetur: ꝙ actus aliquis ꝓducit habitum in instanti: ꝛ idez continuatus per certū tempus producit habitum. alioquin essz ita bene habituatus simul ꝛ raptim eliciens actū sicut crebro actus eliciens qđ est contra experientiam. ¶Preterea si quis eliciat plures actus castitatis vl̄ sobrietatis cum interruptione: generabitur nonus habitus. ergo cū ꝓtinuatione eiusdē. tenet ꝓña: qz nunq̄ plura agētia eiusdē rationis essentialiter ꝛ in gradu sibi succedentia possunt ꝓducere maiorē effectū q̄ vnuz agēs ꝓtinuatū: alioquī citius a qua calefieret per successiuā applicationem trium ignium equaliuz q̄ per eundē ignē continuo permanentē qđ: est falsum: supposito ꝙ semp vnus applicet. sicut volumus. nā a tantū facit in prima tertia horꝫ sicuti b. ꝛ tantum facit b in secūda tertia sicut c remoto b. ꝛ c tm̄ facit quātū ꝺ i tertia ktia. ꝛ hic ē distractio applicationis. ſ a tantū facit quātū ifti tres ignes taliter applicati. ergo eodē modo in cōtinuatione actus respectu habitꝰ ꝓducendi. ¶Sed tamen ē status: puta actus vt quatuor potest ꝓducere habitū alicuius intensionis. ꝛ sic continuet mille seculis non potest producere maiorē habitum. quēadmoduz ignis tantū calozis posset producere in aquā in vno certo tempore quātū vnq̄ potest producere. Sic est m ꝓposito: nulluz agens producit vltra gradū sue perfectiōis. ¶Sz ꝓtra hoc arguitur ſ ꝓtinuatio nihil prodest vltra ꝓductionē maximi habitus quē potest ꝓducere. ¶Hego ꝙ non ꝓsit: ē eñ nouū meritū: sed nō ꝓdest ad augmētationem habitus nisi actus intendatur: bñ tamē cōseruat habitum ꝓductū. ¶Sed ꝓtra hoc arguit̄ si actus castitatis vt quattuor producit suū maximū habitū quē ꝓducere pōt: si applicet̄ b actus eiusdem rōnis nihil producit. ¶Uerū est se solo. sed ipse cum prioze habitū producit. ¶Tertio arguitur. vl̄ quilibet actꝰ quātūcunq̄ paruus ꝓducit habitū vel requirit̄ actus alicuius intēsionis: non primū. qz tunc ex vnico actu fieret virtus q̄ esset habitus electiuꝰ in medietate ꝓsistēs. ¶Hoc ē contra aristotelem ꝑmo ethicorū. vna hyrundo nō facit ver: nec vna pulchra dies estatē. nō scōm quia actus intensus vt quattuor ꝓductus in instāti ꝓducit habitū in illo. tunc q̄libet pars illius actꝰ ꝓducit partē habitꝰ ergo nō est dabilis minimꝰ actꝰ qui sufficit ꝓducere habitū. ¶Rñdet̄ concedendo ꝙ quilibet actus quātūcunq̄ remissus ꝓducit habitum. nec est necesse dare remississimū actū extra suū totū. licet detur remississima forma q̄ naturaliter pōt per se existere. ¶Solent aliqui dicere vnus actus nō ꝓducit virtutē. de ratione virtutis est ꝙ emanet ex pluribus actibꝰ scōm eos. ¶Sed cōtra hoc arguit̄. primus actꝰ studiosus producit aliquid. vel illud ꝓductū est virtus vel nō virtus: si primū: hētur propositum: si scōm pari rōne secūdus actus non ꝓducit virtutē: ꝛ sic de tertio actu ꝛ sequentibꝰ. ¶Sed dices: ꝑmus actꝰ ꝓducit nō virtutē puta dispositionē que nō est virtus: nec habitus: quia est qualitas facile mobilis a subiecto. ¶Contra: si octauus vl̄ nonus actus ꝓducit virtutē ꝛ habitū saltem vnus actus intensus quātū illi octo producit virtutē: cū producat habitū electiuū immediate ꝓsistētē. ¶Discolia est dicere ꝙ requirunt plures actus: ꝛ vnū voluntariū potissimū si actꝰ fuerit intēsus. propterea ꝓcedit ꝙ quilibet actus studiosus ꝓducit virtutē ꝛ habitū: q̄libz habitꝰ ē difficile mobilis a subiecto respectu actus. dispositio pro actu accipit̄. ¶Item actꝰ est maior virtus q̄ habitꝰ. ptz ex aristotele. scōo ethicorū: atq̄ vt in olympia nō ij qui sunt elegātissimi forma prestantissimiq̄ roboꝛe: sed ij quidecertant coronis afficiuntur. Et ex isto ꝙincitur ꝙ actus est perfectioꝛ habitu. ¶Quarto arguit̄: si habitꝰ concurrat ad productionem actus: sequeretur ꝙ actus sequētes habitū et eum precedentes nō essent eiusdē speciei specialissime. hoc aūt est falsū: semp eñ habitus inclinat imediate in actus similes actibus a q̄bus emanauit. ꝛ ꝓña patet. qz ponit causas effectiuas specie distinctas. non alias opinio ꝛ scientia circa idē opinabile vel scibile distinguñt. ¶Rñdet̄ negādo sequlā: illud eñ nō hz vez in habitibꝰ. ¶Quinto aī sic vl̄ aliquis actus quo ad speciē ꝓducit habitū ꝛ aliquis non: vl̄ quilibz: nō ꝑmū. qz nō est ratio discriminis: nec scōm. qz cognitio est agens naturale: ergo post multiplicationē actus nō dereliq̄tur habitus scōo ethicorū primo: nihil eoꝝ q̄ sunt a natura alif assuescit. cui sī q̄ dē natura competit ferri deoꝛsuz: nunq̄ assuescet ferri sursum: neq̄ si melius ipsuz assuefaciendi cā quispiā sursum ꝓiecerit. simili modo nec ignis ferri deoꝛsum: nec aliud q̄cq̄ q̄ sibi natura ꝓpetit assuescet. ¶Rñdet̄ ꝙ qlibz actꝰ est ꝓductiuꝰ: hīꝰ aristoteles aūt intelligit de inaiatz naturalibus. ¶Durandus tñ in tertio tenet habitū nullā effici entiā respectu actus habere: sed eius mota nulliꝰ fūt momēti. ¶Forte dices nullū accidēs ꝓducit aliud in subiectū in quo est. Hoc ꝓz inductiue / caloꝛ eñ non producit in suū subiectū calorem. alioquin caloꝛ vt vnū ꝓduceret caloꝛē vt vnū in suum subiectū: ꝛ esset caloꝛ vt duo in suo passo: ꝛ ita inductiue in oībus. ¶Rñdetur: istud non habet veruz in qualitatib⁹ sp ecie differentib⁹. caloꝛ eñ in subiectū humidū ꝓducit nigredinem: ꝛ in passum sicū albedinē secū. patet in ossibus in ignē proiectis ꝛ frigus ꝓducit albedinē secum in passū aliqđ sicut frigus extrīsecum. frigiditas saturni destruit vites: ꝛ eas denigrat. ꝛ faceret similis frigiditas in vite cū agit per contactū: ergo etiā ꝛ habitꝰ specie differūt. ¶Dubitatur ꝑmo: an actꝰ ꝛ habitꝰ sint eiusdē speciei specialissime. ¶Scōo dubitaꝝ qūo corrūpaꝝ habitus. ¶Ad ꝑmū dicitur ꝙ nō ꝓbatio: potētia vitaliter imutaꝝ ab actu: nō autē ab habitu. actꝰ cessat desinēte causalitate potentie: non aūt ecōuerso: a tota specie actꝰ est habitus ꝓfectioꝛ. imediate dominiū actuū est in nostra potestate: nō autem habituuz. ¶Sed ꝓtra hoc arguitur. ex isto sequtur ꝙ aliqua causa equiuoca est minus ꝓfecta q̄ suus effectus. qđ est inconueniēs. habitꝰ ei erit perfectioꝛ actu vel econuerso. ¶Insuper actꝰ intēdit habitū ꝛ ꝓtra: ſ sunt eiusdē speciei. ¶Rñdetur ꝙ nō inconuenit causam equocam partialem esse minus ꝓfectā effectu. ¶Ad scōm ꝺz distinguēdo ꝙ actus itendat habitū: vel efficienter ꝛ sic concedit̄: vel formaliter: ꝛ sic negaꝝ: ex concessione primi mēbri ꝓña est nulla. ¶Ad scōm ꝺr ꝙ habitus anime intellectiue nō corrūpunt ad corruptionē sui subiecti: qz illud est incorruptibile secundum ꝟbum xpi. Matthei. x. Nolite timere

eos qui occidũt corpus: aiam aũt non possunt occidere. nolo tñ negare quin põt corrũpta deo. Sz difficultas est qũo habitus corrũpif̃ sine fomento actuũ: cũ em̃ habit⁹ alicui⁹ intẽsionis gradualis duret p breue tẽp⁹ in eadẽ intẽsione graduali: videf̃ q nisi adducaf̃ eius ꝓtrariũ perpetuo durabit. Nec valet dicere: corrumpif̃ sicut calor a forma aque. nõ ei est ꝓtrarietas virtualis iter aiam & ei⁹ habitum. ¶ Respõdetur per Aximam physicã. omne qđ corrumpif̃ a suo contrario corrumpitur. vel ad corruptionem subiecti inhesionis: vl illius a quo dependet. Due vltime particule ponũtur p pter notitias bꝛutoꝝ que corrumpũtur ad corꝛuptionem subiecti: & ꝓpter lumen quod corrũpitur per absentiam corꝑis luminosi. modo habitus in anima nõ corrũpitur ad corꝛuptionez anime: & ꝓbabile est q non est contrarietas iter habitus: & si essz oppositio: anima tñ beata non habz ignoꝛantiam ꝓaue dispolitionis: non em̃ habz cõtrarium vero. Et quod amplius est: vbi illud contingeret q non esset alia via saluandi: deus nõ cõcurrit ad ꝓtrariũ: nũc autem ꝓpter alterationem grandem in corꝑe: vt in longa firmitate teste philosopho in predicamentis et experiẽtia: homo nõ exit in actus scientificos: sicut a principio. sed hoc non est ꝓpter corruptionem habitus scientifici in aia: sed est qꝛ ille habitus nõ est principiũ sufficiens ereundi in actum sine specie phantastica ꝓ hoc statu. scõm illud sapiẽtie nono: corpus qđ corrũpitur aggrauat aiam. In penã culpe primi parentis hoc habem⁹: & vt non torpeamus. secus est ꝓ statu patrie. Obliuio aũt nõ capitur p priuatiõe habitus vl actus: qꝛ tũc dormiẽs vel cogitãs de materia peregrina diceref̃ obliuisci aliã materiam cuius magnas species hz: sed obliuio capif̃ ꝓ priuatione posse exire in actum qñ desiderat. ¶ Dubitaf̃ vtrũ aliquis põt alteri mereri gratiaz & gloriã: loquor scõz legẽ cõez: & vltra sacramẽta etiã baptizãs vel baptizare faciẽs non ꝓprie meretur alteri gratiã baptismalẽ: sed deus ex pacto dat digne suscipienti gꝛaz. non loquor etiã si plus gratie detur rõne passionis christi exhibite q̃ prius. sed extra illa an per legem cõem quis põt alteri mereri gratiam & gloriã. ¶ Et licet multi antiqui doctoꝛes videanf̃ tenere partez affirmatiuã opinione mea illud est falsuz: & in tertia quest. iiij. distinc. iiij. sententia⁹ illud est reꝓbatum. sed p pter aliqua motiua cuiusdã tenẽtis oppositũ in ꝑma quest. sui libꝛi mouef̃ iterum dubitatio. ¶ Et ponif̃ conclusio negatiua ꝓ fundamẽto. ¶ Pro ꝓbatione illi⁹ repetã argumentũ quod milꝛi persuadet hanc cõclusionem. quia dato contradictorio cõclusionis infero q p legem cõmunem si decedat vnus paruulus baptizatus imo centies mille baptizati: q tantũ beatificabũtur intẽsiue quãtũ sanctus Riuian⁹ vel põcursoꝛ dñi. Hoc illatũ ẽ falsum: nec illi audet aduersarius appꝛopinquare.

Ricardus climacon.

¶ Corollarium arguitur. sit arthurus filius regis nunc de nouo baptizat⁹: tunc per te vnus ei meretur vnum graduz gratie: & ex põte (vt asseris) gradũ glorie: alius equaliter bonus et equalꝛ oꝛãs ei tantũ meretur. & sic de centũ mille / per suffragia publica totius regni. precursoꝛis gꝛa est finita et eius beatitas: ergo si iste moꝛ discedat tantũ gꝛatie & beatitatis gradualiter habebit quantuz Johannes baptista. ¶ Sed dicet opinans q nõ sequitur qꝛ paruulus non est in tali statu vt aliquis mereatur ipsi. ¶ Vel põt dici (licet ei non placeat) inquit q nullus meretur alteri nisi altero cogente ad augmentum gꝛe ꝓpꝛie. ¶ Neutrũ istoꝝ dictoꝝ euadit corollariũ qđ intulimus. primũ em̃ dictũ z sit verũ non tñ est ad eius intentionẽ: fateoꝛ aũt cũ eo q non est capax in potentia ꝓpinqua secundum legem. ¶ Sed non potest euitare corollariũ de rege ꝓdeunte ad bellũ & habente vnũ gradũ gratie quando vadit ad doꝛmiendũ: ꝓ quo oꝛationes gñales (vt moꝛis est) in regno fiunt: si in mane suffocetur a suis. vel occidatur in bello sancto Riuiano equabitur in beatitudine & gratia: etve re si doꝛmiens adultus est capax: debet eodem modo concedere de paruulo. ¶ Sed ipsum habet duos sensus. vnus est q aliquis mereatur ateri illo bonũ actum habente: sic scz q actus eius meritoꝛius est magis meritoꝛius ꝓpterea qꝛ ali⁹ oꝛat. Hoc est dictu vnus oꝛat vno gradu deuotionis p quo nullus oꝛauit talis meretur gratiã vt vnum & gloriã vt vnum. Alius simili deuotiõe oꝛat & omnia cetera sũt patria hoc dẽpto q alij ꝓ eo oꝛãt. non obstante ꝓpter aliorum preces multo pl⁹ gratie & glorie dabiꝝ scõo q̃ primo. & ille est sens⁹ quẽ ille capit: quẽ iterũ dico falsũ. ¶ Ex illo sequitur hoc corollarium: q per legem ꝓmunem hñs vnuz gradum gratie in vna hoza ꝓtinuans vnum bonũ actum per totã illã hoꝛam circa materiã cutrapelie habebit tantũ gratie in fine hoze quãtũ paul⁹ prim⁹ eremita. Et ex põte si sic discedat tãta gloria potietur. consequentia tenet: si precario habeat suffragia: vt princeps solet in republica: vel romanus pontifex in tota militante ecclesia. ¶ Alius sensus est q deuoti põt oꝛare deum: vt iste rex continuet actum suum bonum: et q deus speciali numine eum ꝓtegat ab impetibus peccati: et q ꝓ ꝓpꝛios actus mereatur: & ille sensus est ver⁹. ¶ Sed cõtra istud arguif̃. qs põt alteri applicare suũ meritũ ꝓpꝛiũ. pz de celebrante p alio. ¶ Itẽ potest eẽ q aliquis ꝓ doꝛmiẽte plene purgato a peccatis cui nulla debef̃ pena in purgatoꝛio: q̃ statiz post doꝛmitionẽ moꝛif̃ oꝛet: tũc sic oꝛãs ei in aliquo valebit: & non nisi ad augmẽtũ glorie. ¶ Respondetur q quis põt applicare suũ opus ad liberationẽ pene p alio: vl vt alꝛ pseueret i bonis actibus: & vt nõ capiaf̃ a deo i malo statu: Sz iz vellet ei applicare totã suã gꝛaz & oia sua opa pp ordinẽ charitatis: de⁹ nõ sic acceptaret Juxta illud scde ad corinth. v. oẽs nos manifestari opz añ tribunal xpi: vt recipiat vnusq̃sq̃ que gessit. & ꝑme ad corꝛ. iij. vnusq̃sq̃ ꝓpꝛiã mercedem accipiet. ¶ Ad aliꝺ nego q aliq̃s mereatur illi doꝛmiẽti gꝛaz & gꝛaz. ¶ Scõo añ: beatus august. in libꝛo de vita beata capitulo. iiij. meritis matris mee viuo. & in lib. iiij. contra iulianũ. oꝛat ecclesia vt deꝛ malis ꝑma gꝛa sed nõ semp oꝛat vane. ergo alteri meretur vt deꝛ ei prima gꝛa. Et istud põt colorari p beatũ augu. xxi. de ciuitate dei capit. vltoꝛ allegãtẽ illꝺ Matthi. x. q recipit ꝓphetã in noĩe ꝓphete mercedem ꝓphete accipiet. et ad hoc maronẽ sexto eneidos citat sic inqens: naz cum elisios campos poeta ille desciberet vbi putãt habitare aias sanctoꝝ: nõ solũ ibi posuit eos qui ꝓpꝛijs meritis ad illas sedes peruenire meruerũt: sz adiecit atq̃ ait. Quiq̃ sui memoꝛes alios fecere merendo: id est q̃ ꝓmeruerunt alios cosq̃ sui memoꝛes ꝓmerendo fecerũt. Et seq̃tur ꝓpꝛius tanq̃ eis diceret. qđ frequẽtaf̃ oꝛe xꝑiano: cuz se cuicũq̃ & sanctoꝝ humilis q̃sq̃ cõmendat. Et dicit. memoꝛ mei esto. ¶ Rñdef̃ q beatus Aug. cõuertebatur a dñoꝛecib⁹ matris sue: sz gratiã habebat per actus ꝓpꝛios. & sic intelligantur iste auctoꝛitates. ¶ Ad verbũ xꝑi quiacipit ꝓphetam in noĩe ꝓphete: talis meref̃ per actũ qꝛ non accipit noĩe amici vel lucri tẽpoꝛalis: ꝓpterea dꝛ sub noĩe ꝓphete. ¶ Tertio arguif̃. pctñ vnius hoꝛis põt augeri per pctñ alteri⁹. ergo qs põt alteri mereri in sensu negato. añs pz: si q̃s eliciat volitionẽ cognoscendi bertã: & berta ꝓtrahat in medietate tẽpoꝛis ipso sciẽte / talis plus peccat in scda medietate hoze q̃ in ꝓma. igitur. ¶ Respondef̃: q actus illius est peioꝛ in scda medietate hoze q̃ in ꝓma: qꝛ liber a strictioꝛe vinculo ꝓhibetur. sz actus mulieris est causa p accidens.

¶ Distinctionis decime septime questio quinta.

Consequenter quinto q̃ro: an aliqua qualitas naturaliter potest ꝓduci in instanti. ¶ Respondef̃ per ꝓclusionẽ affirmatiuam q sic. ¶ Ad hoc arguit Grego. et probationẽ dicit alioꝝ. & q ꝓbabiliter concludit inquit & est hec: gratia tota simul corrumpif̃. ergo quis potest simul peccare & subito. ¶ Hec ꝓbatio non valet: qꝛ si quis successiue peccat incipiẽdo p vltimũ instans non esse peccati. tunc gratia instantance desinit esse: idẽ em̃ instans qđ est vltimũ instans nõ esse peccati est vltimũ instans esse gratie. Eodẽ modo dicaf̃ de gratia acq̃rẽda post vltimũ instans non esse detestationis: & etiã istud nõ fit naturaliter. Propterea aliter argumẽtoꝝ. graue simplex si sit in vacuo descẽdat in instanti. quarto physicoꝝ. capitulo de vacuo. igif̃. Dicere aũt q resistẽtia accidẽtalis ꝓueniens ex ꝑte medij sublata nõ sufficit: sed cũ hoc est resistentia essentialis ex ꝑte rei mote est ꝓtra philosophũ. & per hoc reꝓbaf̃ Anempace a cõmentatoꝛe cõmento. lxxi. & currit ꝓbatio Aristotelis q alioq̃n dare oporꝛtet mobile ita cito motũ in pleno & in vacuo per subtiliationẽ mediꝝ. ¶ Insuper ponaf̃ vnũ medium cuius ꝓma pars ꝓportionalis sit alicuius resistentie: scda pars ꝓportionalis in duplo minoꝛis resistentie q̃ ꝓma pars: tertia pars in triplo minoꝛis resistẽtie q̃ ꝓma pars ꝓportionalis: & sic consequenter descendat vnũ mobile per illud mediũ: cuius actiuitas grauitatis eruperat resistentiã ꝓme partis ꝓportionalis & sit a. descendat b mobile oĩnino simile in figura & grauitate in vacuo: iã arguif̃ sic: i infinitũ velociter descendit a per suũ mediũ. qꝛ in infinitũ parũ resistit aliqua pars ꝓportionalis medij. & b descendit velocius q̃ a in quacunq̃ parte ꝓportionali. g b in infinitũ velociter descendit et vnifoꝛmiter. ¶ Scõo arguif̃ auctoꝛitate philosophi sexto physicoꝝ. recitat em̃ Cõmentatoꝛ commento. lxxij. Alexandrũ peripateticũ dicentẽ: q omnis trãsmutatio est in tẽpoꝛe: sed qđ latet sensum. & hoc est quod vulgo dicif̃ q ꝓducif̃ successiue: sed imperceptibiliter. Idẽ tenuit Themisti⁹ sed cõmento. xxxij. eiusdem sexti dicit: q illud est contradicere famoso philosopho sez Aristoteli & quasi omnibus peripateticis. ¶ Reꝓbaf̃ illud ratione. si sol in oꝛtu super oꝛizontẽ pure partibiliter illuminet medium: tunc dabiꝝ vnum tempus (licet breue) in quo illuminaf̃ pars vicina soli digitalif̃ distans: & duplũ tempus daf̃ ad illuminandũ partem vicinã in duplo plus distantẽ. Et ferme innumeras partes inuenies ab oriẽtali ꝑte solis ad occidentalem eius. opz dare vnum annum anteq̃ illuminet occidentẽ. licet in ꝑceptibili illuminaret partẽ digitalem vicinaz ante alias: & ex duob⁹ vel tribus imperceptibilib⁹ vnum imperceptibile confletur. tamen ex mille vel centum milib⁹ imperceptibilium componef̃ vnum perceptibile bene magnum. Bene verum est q sol ob gibbositatẽ terre successiue illuminat notabiles partes: sicut i suo ascensu varios causat oꝛizontes: tamen si ꝓduceretur in aliquo plano in instanti: in eodem ꝓduceret lumen ita cito in partib⁹ remotis omnib⁹ sicut ꝓpinq̃s. Hoc potest ostẽdi decimo Ethicorum quinto capi. de delectatione quã dicit esse ꝓductam in instanti: & tertio de aĩa dicit: q visio et intellectio fiunt subito. ¶ Tertio argumentoꝝ. visio causatur in instanti. igif̃: assumptum patet. si visibile non causaret ita cito visionẽ in partem remotam sicut vicinã: tunc citius perceptibiliter p diẽ vel annum videbis vnã auem supra te q̃ celuz. qđ est contra experientiã. ¶ Hic dices non esse simile. ꝓpter species celi que põtes erant anteq̃ inciperes aperire oculos: vel qꝛ celũ est maius aue: et sic causat citius suas species. vel ex multis imperceptibilib⁹ constituitur vnum imperceptibile. tertium non valet. & est excluſum in argumento prioꝛi. & potissimũ hic meref̃ excludi ꝓpter immoderatam intercapedinem inter nos & saturnum vel bootem quem videm⁹. ¶ Insuper ꝓbabile est q non sunt species in medio: q̃ illud admittendo solum: argumentũ ꝓbabiliter concludit. Etiã admittendo species: citius debeo videre celum q̃ auem aspiciendo ad ardeaz supra me: qꝛ species celi erant hic: & auis nunc repente venit ex transuerso ꝓut supponif̃. vel ponatur teda repente illuminata in intempesta nocte: que ita cito videtur a remotis sicut a ꝓpinquis. ¶ Item visibile non causat species nisi lumen affuerit: immo lumen secundum commentatoꝛem & ponentes species causalitatem effectiuam habet in ꝓductione specierum. quãdocunq̃ sunt species ꝓsentes cũ potentia visiua bene disposita ita cito hõ videt: sed i ꝓxocte caliginosa vel tẽpoꝛe deliquij solis nulle erunt species celi hic inferius: ergo magnum temp⁹ labetur anteq̃ post deliquium videremus stellam contra sensum. ¶ Insuper ponatur q deus creet vnum visibile in hoc instanti a me distans per vnã leucam: vel ꝓducat vnum celuz loco octaui celi cum notabili stella. illam in ꝑmo instanti intueri possum. cum mediũ est bene dispositum: & est visibile in debita distantia cũ potentia visiua disposita. ¶ Dices q potentia non est bene disposita ꝓ illo instanti nec agens ad tunc agendum. Sed q̃c quid sic oporꝛteret dare magnum tempus anteq̃ homo illud videret. ¶ Quarto argumentoꝝ sic. anima potest habere actum in ꝑmo instanti quo ẽ in rerum natura: & est creatura. igitur hoc non negandũ est in alijs. añs pz de aĩa xꝑi q̃ in ꝑmo instanti quo erat i rez natura erat btã. Nec valet dicere cũ Holkoto monachoꝝ aliq̃b⁹ alijs: q tũc nõ erat

beata: sed incepit esse beata. Hoc inquā nō valet: qz tūc per instans erat illa bn̄dicta aīa non beata. ⁊ p aliqđ tēpus erat minus beata: ⁊ postea magis beata: qz tunc illa beatitudo successiue augebaꝝ. ¶Ex illa solutione ꝓbo q cōsequenter dicere habeant q aliqs discedit in peccato mortali vel mortalibus ⁊ in primo instanti non esse non est dānat⁹. ⁊ successiue augeꝝ eius pena: qđ nullaten⁹ est admittendū. Si aliq ad hoc volant de potētia dei absoluta: creatura pōt in aliquem effectū erire in īstāti: ſz nō de potētia dei ordinata: iā habeꝝ q nullaten⁹ creature repugnet effectū suū hre in instāti: ⁊ nō eē priozē suo effectu. sicut em̄ bn̄ dicit Augu. cōtra Arriū. si ignis fuisset ab eterno: splēdoz ignis fuisset ab eterno. immo habeꝝ q centū mille creature pdurerunt suos effect⁹ subito: patet de omnib⁹ morientib⁹. si saluenꝝ euestigio hn̄t beatitatem: si dānenꝝ in inferno vel purgatorio id idem sequiꝝ. ¶Sz dices (sicut Ockam) beatitas a solo deo pducit. ¶Hoc in. xlix. distin. iiij. reprobam⁹. ¶Quinto arguitur sic. infinita grauitas intēſiue vni corpi inherens facit ipm descēdere in instanti igit. Añs pz: qz nisi sic: finita grauitas ⁊ infinita grauitas ī duob⁹ corporib⁹ equalib⁹ faciūt mot⁹ equales. qđ non est dicendū. ⁊ facile est deducere ꝓnam. finiti em̄ ad finitū est ꝓportio: deꝝ itaq q īfinita grauitas faciat suū subiectū descendere velocius q̄ hec finita grauitas p decem: tunc augebiꝝ successiue grauitas finita ⁊ manebit finita. et faciet suū subiectū citius descendere q̄ infinita. qz qn̄ eque cito addem⁹ solū finitos gradus: ⁊ tūc citius descendet q̄ antea. Q: deus pōt facere infinitā grauitatem patebit in materia de infinito.

¶Sexto argumento⁹ sic. daꝝ minimum naturale. vt alibi pz. ⁊ illud pduceꝝ subito: alias aliqđ esset minus minimo. ¶Septimo sic. tunc aliqs posset naturaliꝝ assentire p̄missis ⁊ bonitati ꝓne: nō assentiendo cōclusioni cōtra Aristotelē p̄mo Posteriorum. cognitis matore ⁊ minore simul tpe cognoscitur cōclo. patet dādo instās in quib⁹ assentit illis. ¶Dicēꝝ q hz illarū assensum p vltimū instās non esse tūc vel ita cito habebit assensum cōclusionis. ⁊ tunc nō inconuenit effectū esse coeuū sue cause naturali. ¶Octauo sic. tunc aīa xp̄i nō posset primo velle esse in instanti terminate ꝟba plationis: hoc est corp⁹ meū esse sub specieb⁹ panis: ſz Holkot ⁊ aliq id admittant p̄ter rōnē hoc est inconueniens. ¶Contra p̄mā pbationē arguiꝝ sic. Ex ea sequiꝝ q graue descēdit subito in pleno: qđ est falsum. Et q sequaꝝ arguiꝝ sic. ponaꝝ vacuū bipedaliter latū a celo ad terrā vsq: ponaꝝ marmor parvum in quo nihil leuitatis sit vel sit terra simplex ī idē redit: iam illud corp⁹ descendet in instāti p tē. ergo totū illud erit plenū: ergo non fecisti q descēderet subito p vacuū. ¶Insup vel qđlibet agens non habēs resistentiā pducit suū effectū in instāti. vel aliqđ sic ⁊ aliqđ non: scđm nō est dandū nec primū. tūc em̄ remoto calore ab aqua forma aque pducet frigus summū in instāti: qz ad hoc summe inclinaꝝ aqua. ¶Ad primū nego sequelā: qz plenitas attendiꝝ ab alio q̄ ab ipso corpe moto: si em̄ istud corp⁹ repleret vndiqz latera vacui ad aerem vsq; circundantē: staꝝ q successiue moueaꝝ ꝓpter aerē resistentē. ¶Sed dicis tunc gleba terre descenderet ita cito in vacuo sicut tota terra: vel corpus infinitā grauitatē intēſiue habēs. hoc aūt est incōueniens: cū scđm subito descendat in pleno: ⁊ aliud tarde. ⁊ sic corp⁹ quadratū descēderet ita velociter sicut corp⁹ rotundū in vacuo. ¶Rūdeꝝ cōcedendo illatū: cū nulla est resistētia. secus est in medio vbi est resistētia. Sz dices: deus nō pōt citius mutare corpus. Hoc ꝓcediꝝ in illo vacuo. si agētia relinquat suis dispositionib⁹: ⁊ ꝓcurrat cū sua influētia gn̄ali. pōt tn̄ deus facere q non moueaꝝ: neq; muteꝝ in vacuo: vel mutare pōt subito quodlibet corp⁹ in pleno. ¶Quo fit q si mouere corp⁹ per aliqđ temp⁹ in hoc medio arguit aliquā actuitatē: mouere idē corp⁹ per illud mediū ī subduplo tpe arguit maiorē actuitatē: ⁊ sic ꝓgnter. ergo mouere illud subito p idem mediū arguit infinitam actiuitatē. Hoc locū nō habet ī ꝓsito nec in vacuo cū nulla est resistētia. ¶Ad scđm rn̄deꝝ: q qđlibet agēs naturale nullā habēs resistentiaz extrinsecā qn̄ ipm agens est inclinatū ad talē effectum ipm pducit in instāti: nisi suus effect⁹ habeat cōtrariū corpale. hoc addiꝝ ꝓpter argumentuz mediū extrinsecū: etiā aliqđ facit ad frigus aque quo ad intēſionē. aqua em̄ est frigidioz ī hyeme q̄ in estate: ſz forma aque introducat aliquos gdus frigoris in seipam: nō tn̄ summū in pūctia puncaloris vt ī estate. ¶Sz q̄q̄d sit: nullū gradū frigoris vt puto pducit subito: siue ī summo siue citra summū agēs naturale vel libeꝝ: spuale aūt pōt suū effectū (esto q habeat ꝓtrariū) statim pducere. vt pz de intellectu ⁊ volūtate. ¶Sz dices id esse volūtarie dictū in corpalib⁹ plus q̄ in spiritualib⁹. ¶Hoc negaꝝ ⁊ auctoritates ⁊ rōnes cū experiētijs ad vnū manuducūt: ⁊ non ad aliud. ¶Sz dices q̄d cause est quare volūtas nō pducit totū actū quē pōt pducere in instāti: cū nulla sit resistētia: posito q volūtas velit hoc efficere sicut agēs naturale: pducit totū effectū quē pōt pducere in instāti in tali situ vel dispositiōe: pono hoc ꝓt⁹ corpus luminosum qđ in vno situ pducit totū qđ pōt pducere stāte tali dispositiōe ī nubē pducit lumē in instāti: ſz ipa rarefacta plus pducit. ¶Rūdeꝝ q volūtas pōt totū actū voluntatis pducere in īstāti stāte tali dispositiōe ⁊ cognitiōe: ſz nō sp tātū conaꝝ quātū conari pōt. ¶Etiā forte ē ꝓbabile q volūtas nō pōt tm̄ pducere in instāti q̄tū pt pducere: sicut luminosum pducit aliqđ luminis ī ptes remotas si subito pducereꝝ: ⁊ in nullo instāti sequenti aliqđ luminis pducit in illas ptes: ⁊ forte si a deo conseruareꝝ illud lumen: ⁊ in mille instātibus corp⁹ lucidū reproduceret ⁊ corrumperet ī varijs partib⁹ illi⁹ medij illuminati: nihil luminis producet de nouo. bene qđem pōt producere successiue. ¶Sz dicis q sicut successiue mouetur: ita successiue illud lumē pducit: ſz si de⁹ mox ipm ponet sup aliud punctū medij tantū in instāti produceret de nouo quātū antea: ſz voluntas semp ē eqlr pñs ipsi passo (vt ita dixerim) ⁊ nulla est resistētia: ergo pōt totū suū effectū pducere in instāti: iste discursus nō est euidēs. ¶Cōtra pbationē q̄ntiargumenti argumētor. pbando nō inconuenire grauitatē finitā ita velociter posse mouere suū subiectum cum grauitate infinita: ⁊ hoc sic. signo vnū mixtū a quo descendit per mediū aliqđ in decē horis ad terrā vsq; addam⁹ illi mixto decē gradus grauitatis iam a mixtū velociꝰ descendet q̄

prius: ⁊ diminuetur tēpus descendendi illi⁹ mixti sic ſz q descēdet velocius q̄ descēderet ſine his decem gradibz. ⁊ sit ita q descēdet iam in octo horis vel in quātolibet breuiozi tēpore volueris. tūc sic: qz decē gradus grauitatis duas horas tēporis abstulerūt quo ad descensuz: tunc alij decē grad⁹ tantūdem tēporis tollent: ⁊ sic sexaginta gradus supadditi facient illud corpus a subito descendere: ſz grauitas infinita non citi⁹ mouet se ⁊ suum subiectū. igit. ¶Si dicas: q scđi decem gradus non diminuēt de tpe Arithmetice: ſz Geometrice ¶Contra: secūdi decem gradus sunt agēs naturale qđ agit fm extremū sue potentie: ergo equaliter faciunt ad descensum sicut primi gradus: ⁊ equalr de tēpore diminuent. ¶Insup: qualis est ꝓportio grauitatis infinite intēſiue ad subiectū īfinite extensum: talis est ꝓportio grauitatis finite ad subiectū finite magnū: g̃ si grauitas infinita facit descēdere subiectū infinitū in instanti: grauitas finita faciet subiectū finitū instantanee descēdere. ¶Ad primū admitto casum q descendit in octo horis per additionem decē graduum: ſz non oportet si decem gradus duas horas tēporis subtrahant: q totidē gradus tantūdez tēporis tollēt. vnū agens dr̄ duple virtutis ad aliud qđ potest in equali tēpore duplum effectū producere: vel corrūpere. velocitas em̄ descensus prouenit: ⁊ a subtiliatione medij ⁊ a grauitate ipsa. modo qn̄ esset infinita grauitas intēſiue ipsa descenderet subito vel si nullū esset mediū: ſz citra illud nun q̄ erit descensus instantaneus. ¶Sz ad formam argumenti (qđ est nodosum) dico q non oportet scđos decē gradus grauitatis tantūdem tēporis tollere. quātum primos decē: esto q sint agens naturale. vigiti gradus grauitatis nō sunt agens duplū ad diminutionem tēporis ad decem gradus: ſz agēs est duplū in ꝓsito qđ facit mobile descendere ī subduplo tēpore. vnū mobile non descendit in duplo velocius q̄ altera medietas eius: non stādo in resistentia medij: ſz solū q sit equalis resistentia vt facile fieri pōt in corpore longo descendente. ¶Sē per concedo q maioz grauitas facit mobile velocius descendere: ſz non op⁹ scđm ꝓportionem vt tangiꝝ in argumento: esto q sit agens naturale. Sz de hoc alias: cū loquemur de potentia motiua sup resistentiam passi. ¶Ad scđm nego assumptū: esto q ponatur aer vel mediū infinitū resistēs extensiue. ¶Scdo argumento⁹ sic: aliqua visio causatur pure ptibiliter: ergo ⁊ q̄libet. tenet ꝓna. q̄a est equalis ratio. pz añs: ponendo vnū visibile a in minima distantia qua nō potest videri a potentia visiua sortis in hoc instāti: ⁊ incipiat a visibile appropinquare potentie visiue sortis: tūc illius visionis dabiꝝ vltimū instans non esse. ⁊ illa visio p accessum ad sortem intendiꝝ. ⁊ hoc semp successiue sicut semp augetur eodē modo successiue remittiꝝ per elongationē. ¶Respondeꝝ negando ꝓnam: qz non est equalis ratio cū vnū visibile successiue accedat: ſz si deus in hoc instanti produceret vnuz visibile: ipm pduceret visionem in illo instāti quo producit: concedo id qđ dictū est de intensione et remissione inter arguendū: nolo em̄ negare quin visio potest successiue pduci: vt si color in p̄sentia mea continue intendat: eodē modo de remissione si color successiue remittat. ¶Tertio argumento⁹, si sol produceret subito pduceret suū lumen in instanti: vel si cādela fixa in hoc medio illuminareꝝ nunc primo: non citi⁹ pduceret lumen in ptem propinquam q̄ vicinā. g̃ erit infinitū lumen intēſum pductū ab hoc luminoso naturaliꝝ: ꝓna ꝑz a cādela ita cito pducit remissum lumen in octaua pedalitate a candela distante sicut intēſum in pedalitate vicina: sit lumen pductū in octaua pedalitate vnius gradus p reductionem difformis luminis ad vniforme moueaꝝ continuo a cādela illud octauum pedale versus: iā in quolibet instanti sequenti pducit tantū luminis quantū in primo: ⁊ intercipiꝝ tēpus anteq̄ est in vltimo illo pedali: ⁊ ī quolibet tēpore quantūcunq; paruo sunt infinita instantia: g̃ erit lumen infinitū productū anteq̄ erit in octaua pedalitate. ¶Dices (⁊ sic dicendū est) non sequiꝝ q erit infinitū lumen intensiue in medio: qz in primo instanti pducit lumen a remotis subito: sed ꝑz ad sensum fm q̄ successiue moueꝝ reliquū luminis sensim pducit. ratio ⁊ sensus ad hoc manuductionē nobis ministrant. in primo termino manendo nihil amplius luminis pduceret. Et causa est. qz iam mediū tantū illuminauit quātum potest in tali situ. ¶Contra. est agens naturale. g̃ in quolibet instanti sequenti tātū debet agere quantū in primo instanti. ¶Hoc concedis: qz conseruat effectū iam pductū. ⁊ hoc est causare. ſz q de nouo debet tātū causare semp posteri⁹: nulla est apparentia: sic em̄ ꝓbares q ignis produceret infinitū calorem: ⁊ demonstratio infinitam scientiā intensiue. Sz si lumen illud esset corruptū tm̄ pduceret de nouo. ⁊ illud cōseruaret. Stat voluntatem actū aliquem meritoriū vel demeritoriū pducere in instanti: ⁊ tn̄ non pōt in quolibet instāti sequēti tm̄ pducere de nouo. ſz reliquā ptem pt successiue intēdere. ¶Sz contra istud argumentoz. qz tunc corp⁹ densuz non plus lumini resisteret q̄ rarū: qz si sic ita cito illuminabiꝝ aqua vel vitrū sicut aer ignis vel celū: qđ inconuenire videt. ¶Insuper a pducit lumen vniformiter difformiter circa se: ⁊ plus luminis pducit ꝓpe se q̄ remote a se: sit ita q pducat lumē in pedalitate vicina in a pūcto: g̃ in puncto in duplo ꝓpinquiori corpi luminoso q̄ a pducet in duplo intēſius lumen: ⁊ in pūcto in triplo ꝓpinquiori pducet triplum lumen: ⁊ ita in infinitū. g̃ semper habeꝝ q pducit infinitū lumen intēſiue. ⁊ p infinitū spatiū: qz in fine q̄rte pedalitatis pducit lumē vt q̄tuor: g̃ in pūcto ī duplo distātiori pducet subduplū lumē puta ī octaua pedalitate. Et in pūcto adhuc ī duplo plus distante subduplū lumē pducet: ⁊ sic sine statu. ¶Ad primū p̄cedit q ita cito pducit lumē in ꝓte dēsa sicut rara. dēsitas em̄ passi nō resistit lumini qđ est accidēs spuale. ¶Sz nō est ꝟisimile q pducat ita intensum lumē in nubē vel in materiā indispositā sicut in pulchrū aerem: qz tunc candela apposita aque vel vitro tātū ipm illuminaret quantū aerez. ⁊ sol tantū illuminaret grossam nubē quantū aerē mundū contra experientiā. vtrobiq; passum bene dispositū plus actionis suscipit ab agēte q̄ minꝰ dispositū. nolumus tn̄ dicere q quanto mediū vel passum ē rari⁹: tāto plus luminis suscipiat. tūc em̄ nūq̄ luminosum tātū pduceret q̄tū pducere pt. ¶Ad scđm nō sequiꝝ. si corp⁹ luminosuz pducēs lumē vniformiter difformiter ab. viij. vsq; ad nō

gradum p octo pedes: cū habet in fine quarte pedalitatis lumen. vt. iiij. habebit in fine octaue pedalitatis non gradum luminis: ⁊ quo ad propinq̄tatem producit gradū in duplo minus distantez a gradu summo quē potest producere. ¶ Sed tunc dices suppositā illa vniformiter difformi ꝓductione aliquod agens agit in remotum plus q̄ in propinquum patet. ponendo q̄ augeaf corpus luminosum in quantitate ad duplū: sic scz q̄ potest producere lumen per duplū spatiū ad lumen ante ꝓductum: tunc ꝓducit lumen per sexdecim pedalia ab. viij. ad non gradū vsq;. q̄ non augef in gradu ex hypothesi. ergo vbi prius erat nō gradus in fine. viij. pedalitatis iam erit gradus vt quatuor: ⁊ vbi erant. iiij. gradus luminis: ibi erunt sex grad⁹ luminis. non seq̄tur: semp eīn in punctis ꝓpinqs est plus luminis intēsiue q̄ in punctis remotis. sz bñ verum est q̄ plus luminis producit de nouo in partib⁹ remotis q̄ propinquis in q̄bus prius egit. ¶ Etiā propter reflexionem non incōuenit plus luminis esse in partib⁹ remotis q̄ ꝓpinquis: vt si cādela esset prope parietē cū lumen quod debuit ꝓduci per spatium viij. pedum absoluit in vno pede ꝓpe parietem. hoc contingit de caloze ꝓpe terrā p reflexionem ⁊ ex opposito parietis. q̄d valeat reflexio nouerunt q̄ carnes subito decoqui petūt ponentes peluim vel aliud obstaculū post carnes assandas. simil⁹ operculū in superficie potti. Sed si corpus luminosum augeaf soluz in gradu sic. s. q̄ potest ꝓducere lumen p duplum spatiū ad spatiū in quo añ produxit: equalis erit ꝓductio luminis i partibus ꝓpinquis ⁊ remotis. ¶ Patet: sit a luminosum ꝓducens per spatium octo pedale lumen ab octo ad non gradū vsq;: augeaf a ad duplū in gradu: iam a luminosum producet per spatiū sexdecem pedū lumen a sexdecem ad non graduz vsq;: ergo in fine octaue pedalitatis in qua erat nō gradus luminis iā erunt. viij. gradus luminis. ⁊ ī pūcto immediato luminoso sunt sexdecem gradus: vel saltem q̄libet gradus citra sexdecē erit in parte ꝓpinqua luminoso. ⁊ prius erant solū. viij. ⁊ in puncto medio inter hec duo puncta ⁊ punctū vicinum erunt duodecim gradus ⁊ ꝑus erāt solū quatuor. g̃ in omnib⁹ illis punctis sunt equales grad⁹ producti. ¶ Quo fit q̄ si luminosum augeatur in quantitate ⁊ in gradu simul plus luminis ꝓducit in remotioribus⁹ q̄ ꝓpinquioribus⁹. ptz: q̄ ratione quātitatis plus luminis ꝓducit in remotioribus⁹ q̄ ꝓpinquis. ⁊ rōne qualitatis equaliter. g̃ simpliciter plus producit in partibus remotis q̄ propinquis. ¶ Tertio arguif. si voluntas subito potest ꝓducere suos actus: sequif hec conclusio: q̄ aliqs potest peccare peccato infinito. hoc est peccato cui debetur infinita pena ꝑm legem. ¶ Hoc ꝓñs est falsum. q̄ñ ipse non potest torq̄ri pena infinita: ⁊ sic aliqs peccabit maiori peccato q̄ deus posset eū punire. ꝓñam probo. eliciat sortes actū malum in instanti quē continuet per vnam horā: tunc sic elicitioni actus in p̄mo instanti corresp̄ondet aliqua pena: et in quolibet instanti sequēti eius conseruationi tāta respondet pena: ⁊ infinita sunt instantia in tpe quātūlibet paruo: g̃ in fine tēporis dati verū erit dicere: iste peccauit infinitis peccatis equalib⁹ nō cōmunicantibus: q̄ licet sit idē actus: tñ pro quolibet instanti est noua imputabilitas. ¶ Si dicas minus esse peccatum p instanti continuationis q̄ pro p̄ma elicitione. ¶ Hoc non impedit argumentū q̄ capiaf imputabilitas p vno instanti ꝓtinuationis. illa est alicui⁹ grauitatis. gr̃a exēpli vni⁹ gradus: ⁊ equalis erit iputabilitas p quolibet alio instanti sequenti: ergo infinite imputabif actus ille q̄ erat probandū. ¶ Huic argumēto respondet quidā doctor q̄ datur maximū tēpus non pceptibile ab intellectu vel minimū pceptibile: ⁊ in illo tpe de necessitate continuaf ille actus. ¶ Et hoc sequif quidam alius doctor in suo scō: ⁊ addit q̄ nec pōt illū deserere: nec aliū tunc elicere. ¶ Sed ꝓtra hoc arguif sic. ad peccare non sequif q̄ intellectus cognoscat tale paruū tēpus: vel q̄ requirif distincta cognitio tpis. ¶ Etiā tale intellect⁹ pōt cognoscere. p3: q̄ ꝑm eos peccat aliqs in instanti vel ergo ipm distincte cognoscit: ⁊ tunc eodē mō pōt cognoscere q̄libet tepus. q̄ enim pōt cognoscere minus vel idiuisibile pōt cognoscere maius: si nō cognoscat distincte instās: g̃ talis cognitio tēpis non requirif ad peccandū. ¶ Insup ꝺ aliud dictū arguif sic. nulla est repugnātia q̄ volūtas habeat actū imptinentē ad cōtinuationē illius act⁹ volūtatis: g̃ alium actū cū illo pōt habere vel plures. ¶ Ꝺ: opterea ad argumentū dr negādo sequelā ⁊ sequens: de⁹ eīn pōt punire hoiem infinite intē siue gradualr de potentia sua absoluta. ⁊ nego sequelā. non eīn erit in quolibet instāti sequenti noua iputabilitas: cū res est ꝓducta in rerū natura de necessitate durat p tēs non dico ptibile vel imperceptibile sicut alij ⁊ in illa ꝓtinuatione naturali nō est nouū demeritū: q̄ tunc ille act⁹ non est situs in facultate viri. ¶ Sed ꝺ hoc arguif. ille act⁹ pōt produci in instanti: g̃ pōt resecari in instanti. volūtas eīn est ita libera ad resecandū illū actū sicut ad ꝓducendū: q̄ facilius est destruere q̄ construere. ¶ Forte dices. si corpus luminosum ꝓducatur in hoc instāti in medio: ⁊ moueaf vnā differē tiam positionis ꝑ sus in qua est lumē remissuz: fuit aliq̄d luminis ꝓductū in instāti. ⁊ successiue illud augebaf: non sequif infinitas luminis. ¶ Cōtra. hoc nō euitat argumentū factū si volūtas est libera ad resecādū hunc actū malū in hoc instāti: ⁊ eū tenet: erit noua iputabilitas tāta quāta in p̄mo instāti: ⁊ si paulo minor nō euadif difficultas: vt iter arguēdū dictū est. ¶ Sz dicef: cognitio resistit et gr̃a: q̄ efficiētiā hñt respectu act⁹ meritorij: ⁊ per ꝓñs resistūt ei⁹ corruptioni: mō nō fit actio instāta nea q̄ñ est ꝓtrarietas. lz eīn graue simplex descēdat subito ī vacuo: nō tñ opz q̄ ds ꝓiicere pōt suum graue simplex in vacuo ad celū vsq;: vel ad īmoderatā distantiā. ¶ Vel sic (⁊ vniuersalius) q̄libet res appetit se pmanere in esse suapte natura: ꝓterea inquātū pōt resistit sue corruptiōi: ⁊ sic nō subito corrūpif: licet sensim corrūpi pōt ab agēte ꝓdominante corruptiuo: sz nō sic resistit sue ꝓductioni: iterdū etiā difficili⁹ ē destruere q̄ ꝓstruere nā q̄s facile īcurrit habit⁹ malos: quos difficulter eneruat. q̄dā ēt materie ꝓiūgunf facilr: q̄ difficulf dissoluunf. ¶ Quidā doctor dat causaz quare res pmanens nō hz vltimū instans fui esse. dicit eīn q̄ tūc instās indiuisibile esset īmediatū instāti. vt pz de esse ⁊ nō esse. Sz hec ratio nulla ē. vt pz de āgelo ꝓducto īmediate post aliū. ¶ Sz ꝓtra totā istā solutionē arguif sic. ex ea sequif q̄ hō nō pōt desere

re suū actū nisi in instāti terminante illud tempus. ⁊ si ipm ꝓtinuet in illo instanti tunc necesse est continuare actum ita diu sicut prius. ¶ Adā dicit q̄ non requiritur ꝓtinuatio tanti temporis: sed causam nullam affert sui dicti: ꝓpterea dr q̄ si maneat act⁹ ita intensus in instanti terminate tēs in quo de necessitate continuat durabit p ita magnū tēs de necessitate nature sicut erat tēs p̄cedens hoc instās: si ponaf cetera paria cū ꝓtinuatione prioris: ⁊ tunc dicendum esset q̄ in illo instāti medio tantū peccat quātū in primo instanti: ⁊ aggregatū ex instanti ⁊ tempore in quo de necessitate ꝓtinuat non ponit plus peccati q̄ prima productio instantanea: ⁊ secūdum hoc non potest cessare ab actu nisi in instāti terminate tēpus. ¶ Vel sic (⁊ rationabilius) post q̄ actus producitur in instāti ille durat de necessitate per tēs scēm se vel aliquid sui: hoc est si relinquaf sue remissioni naturali labetur tēpus anteq̄ ille actus totaliter syncategorematice euanescet: palā eīn est rem corruptibilez vltimū instās esse incōpletū sui habere: dato q̄ sit natura permanētis: ⁊ sic actus intēsior plus tēporis occupabit anteq̄ remittaf: q̄ actus remissus. ¶ Sed cōtra istud arguitur: q̄a tunc aliquis inuite vellet aliquid. ptz de isto qui inuite ꝓtinuat suum actū: ponamus q̄ intēdebat a principio solū suū actū tenuisse p instans: p te vltra tenet: g̃ inuitus eū tenet: ⁊ sic angelus bñs vnū actū volendo a forte cōformiter ad voluntatē dei nō potest elicere oppositum: suppositio q̄ deus ꝓtinus velit oppositu⁹: hoc modo aliquis erit extra statū salutis. patet: q̄ si circa finez vite eliciat vnū actū: ille p te durabit per tēs: ergo nō pōt ponere remediū suo peccato: cōtra doctrinā sanctoꝝ tenētiū q̄ de nullo penitus est desperandum in hac vita. ¶ Respōdetur negādo sequelā: simpliciter eīn poterat a principio nō velle in hoc instāti: sed si velit in illo instāti opz postea velle: ⁊ sic nō incōuenit hoc modo inuite velle: vel negaf q̄ inuite velit: immo voluntarie vult: hoc est per actū volendi. ¶ Ad aliud de angelo: concedo q̄ angelus nō potest subito velle oppositū nisi deus specialiter actū resecet: nec de⁹ precipiet ei facere oppositū nisi angelū beatum ad hoc iuuet. etiā multo minus temporis sufficit angelo ad resecandū suū actum productū q̄ anime beate: ⁊ minus tēporis sufficit anime beate q̄ anime viatoris. ¶ Ad tertiū argumentum dr q̄ est equalis pōderis cōtra aduersarios. ꝓbatio. sicut secūdum eos hō nō potest actū elicere in instāti ita etiā ipm non pōt remittere in instanti: sed ille act⁹ durat per tēpus de necessitate: ⁊ sic eodē modo potest deduci argumētū contra eos. ¶ Secūdo dico q̄ istud tēpus est breue ⁊ breuissima mozula sufficit ad resecādū actū: si voluntas ꝓuertat se ad aliud vel elaboret ad oppositū. ¶ Tertio dico q̄ iste nō repugnāt volo occidere hominē ⁊ nolo offendisse deum: ⁊ sic stat q̄ homo peniteat libere pro tempore quo de necessitate cōtinuat actum qui est peccatum: ⁊ sic peccatū cōtinuat: ⁊ penitet de eodē. sed nō cōtinuat peccatum. Hoc est nō imputatur ei amplius ad penā post q̄ formaliter penitet: ⁊ elaborat quātū in se est ad exonerādū se ab illo actu. ¶ Sed si ex malitia ponas elicuisse tales actus volo offendere deum: ⁊ placet mihi offendisse deum. Jam priores vie sufficiunt pro remedio: ⁊ iste inter se non repugnāt: volo offendere deū ⁊ displicet mihi offendisse deū. ¶ De aia Christi que habebat hoc velle circa instās mortis: volo mori pro redēptione generis humani: hoc est dissolui a corpore: nō cōtinuauit illū actū post separationē aīe a corpore: q̄ specialiter deus nō occurrebat ad cōseruationē illius actus nec debuit. ¶ Sed ꝓtra vnū q̄ inter arguendum dicebaf arguitur sic. Si volūtas pōt vnū actuz impertinentē elicere tpe quo de necessitate alterum actū cōtinuat puta b: sic potest duos ⁊ tres ipertinētes elicere: ⁊ sic nō euadif infinitas meriti vel demeriti. ¶ Etiā forte dices cōtinuatio naturalis non repugnat actui libero: sicut sensualitas ⁊ actus liber. ¶ Ad primū respōdef p̄cedēdo q̄ pōt habere duos vel tres actus: ⁊ tot quousq̄ capacitas actiuus volūtatis impleaf: ⁊ tales act⁹ sunt solū finiti. ¶ Ad secundū dr q̄ immo est repugnantia formalis: q̄ velle liberū repugnat nolle libero: ⁊ idē velle q̄ est liberū in illo instāti postea efficitur naturale: modo q̄ñ aliquid alicui repugnat semper illud eidem repugnat. ¶ Sed petes quō actus voluntatis est naturalis? cū nihil sit tā in potestate voluntatis q̄ ipa volūtas sm Aug. in lib. de libero arbitrio: vbi capit voluntatem pro actu volendi. ¶ Respōdetur q̄ volūtas est libera nō q̄ potest actū suū ad nutū suū secludere vt habere actū qualitercūq̄ optat: sed dr q̄ actus volūtatis dicunf liberi p quāto volūtas ꝓncipiat act⁹ suos: ⁊ ipsos cōtinuat: sed nō possunt resecari ad ei⁹ arbitriū: vt de actu beatifico: ⁊ de actu dānatoꝝ contingit. ¶ Sed ꝓtra istud arguif sic: de⁹ pōt destruere illū actū in medietate illi⁹ tēporis: ergo male dictū est. ¶ Sed dices (sicut dicendū est) q̄ hoc non negatur de potētia dei. ¶ Sed ꝓtra: posito q̄ subiectum destruatur in medietate illius tpis: iā ille actus desinet esse totaliter. ¶ Itē cuilibet iudicio recte rationis volūtas potest se cōformare: sed intellectus potest habere iudiciū recte rationis q̄ ille actus nō est vlterius cōtinuandus. ¶ Et si volūtas pōt se cōformare illi iudicio euestigio actum abolebit. ¶ Rñdet q̄ si subiectū desineret eē naturaliter accidēs ei⁹ corrūpef sed aia nō desinet eē. ¶ Ad aliud dr q̄ pōt se cōformare iudicio rōnis p alio tpe: nō aūt pro tunc. An requirat actus voluntatis cognitionē sensitiuā. a qua dependeat nūcnō inquirimus. ¶ Sed ꝓtra totum istud arguif. cōtinuatio naturalis peccati nō p hibet quin homo cōtinuo peccet nouo peccato: ergo dicta nō satisfaciūt argumēto. añs ptz: eliciens actū malum in instāti est causa illius cōtinuationis naturalis in quolibet instāti futuro. Sed hoc nō excusat a pcō: vt patet de actu ebrij vel furiosi: vbi homo incurrit ebrietatē vel furiā ex culpa sua. ¶ Hoc argumentū nō est ꝓtra me. vt ptz. xvij. distin. iiij. q̄stio. ij. vbi etiā aliq̄d discriminis datur de ꝓtinuatione naturali eiusdē actus ⁊ de factis in demētia. ¶ Sed cōtra solutionē principalē arguif. dictum est q̄ si quis eliciat actū in instanti pōt habere actum impertinētem: ergo pari rōne pōt elicere actū vtvnū in instanti: ⁊ primo intendere illū actū in tēpore sequēti illud instans ad certū gradū vsq; a tunc sic. in instanti inchoatiuo hui⁹ tēporis sortes meretur: ⁊ in quolibet instāti sequēti est in maiore merito infinita: aūt sunt instātia in illo tpe. g̃ in fine illi⁹ hēbit meritū infinitū. ¶ Rñdetur q̄ ꝑña est dulla. vt ptz si corpus luminosum ꝓduceretur in instanti: iam ipm producit aliq̄d luminis in ptes remotas: ⁊ si continuo corp⁹ luminosum moueaf partes remotas ꝑ sus: tunc in quolibet instanti seq̄nti tpis quo moueaf ad illas partes verū erit dicere: plus luminis est in hoc instāti q̄ in aliquo instanti precedenti: ⁊ tamen non sequitur q̄ sit infinitum lumen productum in ipso medio: immo quādo

vnū corpus calesit:ꝛ minimū naturale caloris ꝓducitur in instāti:ꝛ resiuū successiue:vel si vnū corpus calefiat partibiliter. tam verū est dicere: in quolibet instanti seqnti tēporis in quo calefit est maior calor qꝫ in aliquo instanti precedenti:vt ptz intelligenti:ꝛ tamē non sequit̄ q sit infinitus calor in hoc corpore. ¶ Sed ꝓtra istud totū arguitur:qa tunc pari ratione volūtas potest elicere actū vt duo in instāti ꝛ cōtinuare ipsum vt duo per vnū certuz tempus gratia exempli per vnā horā:sed hoc est falsum. ℞ sequatur patet sic. si potest actū intēdere ꝛ remittere pari ratione potest ipsum tenere in eadē intensione graduali. Falsitas ꝓntis patet supponēdo q illud tempus est sufficiēs ad remissionē naturalē illius actus: tunc sic:totus ille actus est liber:ꝛ in quolibet instāti verū fuit dicere iste est in maiori merito qꝫ i aliquo instāti precedēti:cū aliqd libere actus boni ꝓtinuat̄. sed hoc nō:si ille actus fuisset relictus sue remissioni naturali in instāti terminate istud tps ille actus fuisset ꝓmo extinctus:qm̄ cōtinuat̄ in eadē intensione graduali. opz q vna pars sit naturalis ꝛ alia pars sit libera:ꝛ quero de parte naturali ꝛ de parte libera:vt vna separet̄ ab alia. ¶ Rndetur cōcedēdo antecedēs:ꝛ negādo falsitatē ꝓntis: tot⁹ em̄ ille actus categorematice est meritor⁹ ꝛ in quolibet instāti sequēti est maioris premij qꝫ in aliquo instāti p̄cedenti:ꝛ ꝓflatus ex actu naturaliter ꝓtinuato ꝛ actu libere elicito: licet aūt nos nesciam⁹ discernere distincte partē naturaliter ꝓtinuatā a parte libera: deus hoc videt vocetur vna a ꝛ altera b. si roges an totalis ille actus est liber an totalis naturalis:℞ Respondeꝫ si actus ꝓponatur ex vna parte naturali:ꝛ ex vna pte equali illi libera:nō est potior ratio q dicatur liber qꝫ naturalis: sed ab excessu tot⁹ actus categorematice potest denoiari. ¶ Quarto arguit̄ sic:sequeretur q meritū instantaneū ꝛ meritū tp̄ale eēnt equalia. hoc est incōueniēs. ergo illud ex quo sequit̄. ℞ sequat̄: ptz ponēdo q soztes eliciat actū in istāti:ꝛ relinquat suū actū remissioni naturali in instāti terminate illud tēpus nihil illius actus habēdo:ꝛ plato eliciat actuz in instāti:ꝛ statim cadat in dementiā:tūc actus volē di statim extinguit̄:nihil em̄ est volitum nisi cognitū: vel ꝑpter anfractus qui possunt hic ꝓtingere ponatur:q subiectū destruat̄: tunc meritū soztis ꝛ platonis sunt equalia:ꝛ meritū platonis est instātaneuz ꝛ meritū soztis est tēporale. ergo ꝑpositum. ¶ Dices (sicut dicēdū est) q meritū soztis nō est tēporale meritū:sed bene merituz soztis est tēporaliter existens. ¶ Sed ꝓtra hoc arguit̄: tūc per te meritū soztis est instātaneū meritū: ponat̄ ipm̄ intēsiōis vt quattuor in ꝓmo instāti:ponatur q Licero pure successiue eliciat vnū actū meritoriū a nō gradu ad quattuor gradus vsqꝫ. tūc Licero nō ifinite plus merebit̄ qꝫ soztes. ergo medietas meriti ciceronis min⁹ excedit meritū soztis qꝫ totū meritum eiusdē. ergo dabitur pars meriti ciceronis tēporaliter merita equaliter meritoria merito soztis instātaneo. ¶ Rndetur cōcedendo cōclusionē illatā. ¶ Ex qua sequit̄ q datur meritū tēporaneū subduplū meritum ad meritū instātaneum vt ptz de medietate actus meritorij temporaliter:ꝛ sic dabit̄ meritū tēporale subquadruplū meritum ad meritū soztis instantaneū ꝛ sic in abyssum. ¶ Si petas vter duoꝝ plus meretur quoꝝ vn⁹ elicit meritum instantaneū vt quattuor:alter pure partibiliter elicit a nō gradu ad quattuor inclusiue. ¶ Dicitur q secundus plus meretur:tantū em̄ conatur quantum ꝓmus:cū meritū habeat tāte intensionis quāte ꝓmus. ¶ Sed dices habere meritū eiusdē intēsionis cum ꝓmo tēporaneū nō est tm̄ conari tamē paulo minus. Circūstantia tēporis multū adauget:respicēdū est ad bzeuitatē tēporis:vel ad longitudinē: quis potest interdū in subduplo tēpore vel in subquadruplo elicere actū pure successiue ad alium qui tot gradus elicuit in maiori tempore:ꝛ sic cognoscende sunt circunstātie anteqꝫ respōdeatur. ¶ Quinto arguit̄. ex dictis sequit̄ q aliquis pōt elicere vnū actū in instāti intēsum vt vnū:ꝛ postea apponere alium gradū in instanti:ꝛ iterū tertiū gradum in instanti apponēdo semp actus instātaneos ad maximū gradum possibilem quē potest habere. ¶ Respōdetur concedendo illatum:qd̄ potest impugnari per scōm actū elicituz in instāti:querēdo an imediate sequat̄ ꝓmū actuz. Sed hoc clarius deducemus in argūmēto sequenti. ¶ Sexto arguit̄ sic:precipiat de⁹ soztī diligere cum qꝫcito pōt nō ꝓcurrēdo cū sorte ad dilectionez in hoc instanti:sed immediate posthoc ꝓcurrat:tunc sic:nulla dilectionē immediate posthoc pōt soztes ꝓducere:ꝓpono terminū dilectionē aduerbio immediate:q sm̄ oēm positionē imediate posthoc soztes potest ꝓducere dilectionē dei:ꝛ dato q pure successiue eliciat. ℞ probatur assumptū. si aliquā dilectionē imediate posthoc ꝓducet illa erit instātanea. ꝛ sic instās esset immediatum instanti: quod omnes abhorrent. ¶ Respōdetur. si teneatur q volūtas nō pōt habere actū in instāti:soztes nō potest ita cito diligere deum sicut pōt diligere deū:qa quocūqꝫ tempore dato posthoc in quo pōt diligere deū:ante illud potest diligere deū:nō quidem anteriozitate quo ad inceptionem:sed quo ad desitionem:propterea precceptū eēt irrationabile. ¶ Sed tenēdo nostrā conclusionē admittimus: q aliquā dilectionē dei imediate posthoc eliciat:que nō ꝓducitur in aliquo instāti: ꝓmo hoc est non ꝓducitur in instāti categorematice sed instantanee. ꝛ in infinitum ꝓpinque huic instanti. hoc est ante quodlibet instans futurꝫ producetur ꝛ deus potest etiam facere q illa dilectio non duret per tēpus:sicut diximus distinc. xlvi. iij. questio. i. de angelo producto imediate post alium qui subito desinit esse. Sic dico de ista dilectiōe sequēti que vocetur a. ¶ Ex quo iterum concedo a dilectio imediate posthoc erit ꝛ a dilectio imediate posthoc nō erit:ille due patent p exponētes ꝛ tm̄ a nō erit in plurib⁹ partibus sequētibus:qz de hoc nō esset difficultas: si a in prima parte proportionali esset:in secunda non esset:in tertia esset:ꝛ sic alternatim minozibus partibus proportionabilib⁹ versus nos terminatis. ¶ Forte dices:ergo pari ratione deus pōt ponere vnū mobile puta vnū angelū sup̄ ꝓmū punctū ꝓtinui/ ꝛ postea aliud ante quodlibet punctū sequens:ꝛ ponatur etiā in loco punctali:ꝛ tunc vel scōus angelus est imediatus ꝓmo:ꝛ tūc punctum est immediatū pūcto: vel mediatus:ꝛ tunc intercipit̄ quātum: ꝛ sic nō est ante quodlibet punctum sequēs:sed de hoc alias. ¶ Sed ꝓtra istud arguitur:ergo pari rōne deus potest precipere soztī q diligat eū ante a instās:sed hoc est falsum:qz illud p̄ceptū nō pōt omitti: ptz da q omittat in quolibet instāti hore p̄cedentis soztes fuit in gratia:qa ponatur q non erat in alio peccato: ergo non omisit mortaliter ante a instās. Añs ptz de quocūqꝫ instāti dato ante a instās. modo iter quecūqꝫ duo instantia intercipit̄ tempus:sed in quātolibet tempore quātūcunqꝫ paruo:immo in instanti per questionem

volūtas potest actū elicere. igit̄. ¶ Hoc argumentū in. xvi. distin. iij. tetigimus. sed qz nōnihil difficultatis p̄ se ferre videt̄:qa cū est ad materiā subtectā ptinens:rursus ipm̄ tanginus. ¶ Potest ꝓmo dici (sicut tenet Altisiodorēn. in scōo) q talis peccat primo in a instāti. Et ad hoc Joānes Gerson dat regulam fundatā in solutione Guillermi. ¶ Sed contra qa tunc sorti ꝓmo impossibile est implere qd̄ p̄cipit̄. ¶ Itē ponatur q in illo instāti ꝓmo moriat̄:tūc aliquis dānabit̄ qui in quolibet instanti vite sue erat in gra. ¶ Ad ꝓmū:transeat. ex illo nō sequit̄ q antea omisit. ¶ Ad scōm dico:q nō sequit̄ illa ꝛclusio. talis decedit in gratia: nō est aūt pctm̄ nisi in via ꝛ qz deus nō conseruat ipsum viatorē nō iputat illud ad peccatū: ꝛ si detestaret̄ aliquis viuens suū peccatū in hoc instāti ponit impedimētū omissioni. ¶ Adam allegat alias solutiōes: quaꝝ vna dicit q sortes peccauit:ꝛ tm̄ in nullo instanti peccauit/peccauit tm̄ aliquo instāti. Aliqui tenuerūt q in nullo instāti peccauit ante a/nec etiā peccauit in aliquo instanti: sed in toto tempore cōtinuato:adhuc sumēdo totum categorematice. ℞ Prio: istaꝝ solutionū nihil valet. secunda tamē videt̄ nō improbabilis. ¶ Sed ꝓtra hoc arguitur:sortes fuit peccator ante a moztaliter (qa de illo loquimur) ergo caruit gratia ante a: sed hoc non ſterat priuatus gratia. hoc erat per vltimuz instās esse gratie: vel per primū instās nō eē neutrū eē potest (vt ptz intelligēti) ꝛ si in quolibet instanti precedenti nō erat transgressor:tūc in quolibet instāti precedenti hoc instans fuit in gra suppono nos esse in a instāti. q in nullo instāti ante a caruit gra. ¶ Rndet̄ sm̄ hāc solutionē:opz p̄cedere q sortes in aliquo tēpore peccauit moztaliter:ꝛ in quolibet instanti illius fuit in gra:in aliquo em̄ tpe sortes est in pctō moztali:ꝛ in codē est in gra. de lege scōa istaꝝ ꝓpositionuz non est absoluta vt ptz. qa in eadem hora sortes est in pctō moztali:ꝛ in gra suppositio q in vna medietate sit in gratia:ꝛ in altera in pctō moztali. ¶ Alia ꝓpositio ꝓmo obtuitu videt̄ extranea: sed sm̄ illā solutionē fuga nulla est alia. sufficit carere gra: primo in instāti terminate illud tempus: nisi ponat̄ obex peccati puta detestatio in hoc instāti:ꝛ tunc sequit̄ alia ꝛclusio. ¶ Aliquis peccauit moztaliter qui nunqꝫ caruit gra. Hoc nō inconuenit quādo ponit̄ impedimentū ablationis gre. ¶ Circa hāc materiā aliquid magis extraneū vel nō minus ꝓbabile est concedendū: vtputa q vn⁹ angelus fuit in vno tpe: ꝛ tm̄ in nullo instāti illius verū fuit dicere q fuit in rerū natura:nec est nec erit:casus est in. xlvi. distin. iij. questio. ij. positus. ¶ Aliam solutionem dat Adā huic casui: dicens q dabitur ita paruum tempus ante a q post eius initium nō sufficit sorti deliberare: ꝛ aduertenter exequi actū sibi preceptum vt debet. ¶ Sed forte dices: q stare potest contiue per totum idē tēpus in eadē deliberatōe:nolens tamē exequi adhuc. sed volens differre vlteri⁹. ¶ Sed ꝓtra (dicit adā) si differret vsqꝫ ad principiū temporis minimi ab eo perceptibilis citra a: vel maximi qd̄ nō:tunc non erit in eius potestate scienter ꝛ libere facere qd̄ ei precipitur. ¶ Dicit tamē q si teneat̄ q omnis pars temporis in infinitū diuidēdo versus minores potest distinctē cognosci ab intellectu creato:non videt melioremfugam qꝫ Altisiodorēn. sed adhuc talis peccaret volendo sic differre:quia se exponeret periculo sicut rei euētus tūc doceret:sic interpretatiue conteneret:vel saltē nō haberet se erga impletionem precepti sicut teneret̄ se habere:ꝛ per ꝓns ab illo instāti deinde sic ꝓsumeretur nolens: q si postea exequeretur quod sibi precipitur adhuc peccaret. ¶ Sed ꝓtra hāc solutionē adhuc sic arguitur. volūtas per eū potest peccare in instāti: vel ergo requirit̄ distincta cognitio instantis ad peccādum:ꝛ tunc tps quātūcunqꝫ paruū potest distincte cognoscere:si nō requiritur distincta cognitio instantis:nihil dicit. ¶ Hoc superius ꝓtra eū tetigimus. ¶ Itē male dicit in hoc q peccat volendo differre exponēdo se periculo peccati:nec iter pretatiue contēnit:qa bene sequit̄ sortes pōt peccare in instāti:q potest peccare in tpe quātūcunqꝫ paruo:sz pōt cognoscere primū:q potest cognoscere secundū. ꝑpterea si casus dz admitti (qui admittit̄ cōmuniter ab eruditis viris) necesse est in alterā ꝑmaꝝ solutionū incidere. Relicta phātasia ade: phantasia Altisiodorēn. est ꝑbabilis. scōa est subtilior. licet admittat aliqua que prima facie videntur peregrina. ¶ Septimo arguit̄ ad imaginationē vn⁹ argumenti p̄cedētis:ponat̄ q quis eliciat actū vt duo in instanti:ꝛ ꝓtinuet eū in eadē intēsione graduali p vnā horā:tūc iste (vt ex supradictis liquet) in quolibet instanti sequēti est in maiori merito qꝫ in aliquo precedenti:cū vna pars actus libere ꝓtinuetur. tūc sic:vel iste vnifozmiter merebit̄ p̄fatā horā vl̄ diffozmiter:sed nec hoc nec illud. q nō meretur. ꝑbatio minoris:non scōm:ptz. qa act⁹ ꝓtinuat̄ in eadē intēsione graduali:nō etiā primū:plus em̄ est de libertate actus in se cūda medietate hore qꝫ in ꝑma. ℞ ptz. si act⁹ fuisset dimissus sue remissioni naturali remissio:fuisset: igit̄ act⁹ ipe erit magis meritorius in scōa medietate hore qꝫ in ꝑma. ¶ Argumentū opinionis mee sufficiēter ꝑbat q diffozmiter merebit̄: qz bene in ꝓmo instanti merebit̄:ꝛ postea nō merebit̄ in aliquo instanti ex hypothesi: sed in quolibet instāti seqnti erit in maiori merito qꝫ erat in aliquo instāti precedēti:ꝛ captis partib⁹ equalibus illi⁹ temporis in posteriozib⁹ plus merebit̄ qꝫ in priozib⁹: in vltia octaua pl⁹ merebit̄ qꝫ in septima eiusdē:ꝛ in septima octaua pluſqꝫ in ꝯnta. Sed nō opz q plus mereat̄ in scōa octaua qꝫ i ꝑma ꝛ hoc si prima octaua inuoluat ꝓmū instans: ꝑpter meritū instātaneū. ¶ Sz ꝓtra hoc arguit̄: ponat̄ q quis eliciat duos gradus act⁹ in instanti quos relinquit sue remissioni naturali q debet corrūpi in vna hora adequate:tūc talis nō merebit̄ nouo merito post ꝑmū instās:capiat̄ actus q erit in instāti medio illius hore: vn⁹ gradus qui erit a. tūc sic. si actus fuisset in tota ꝑma medietate hore eā habēs merit⁹ fuisset:sed in tota ꝑma medietate habuit actū intensiorē a: g̃ in prima mediate hore meruit tm̄ quātū p a. ¶ Rndet̄: ꝑna est nulla: vt ptz aduertenti. ¶ Octauo arguitur:si act⁹ debet de necessitate cōtinuari per tps: eodē modo si qs nullū actū eliciat de necessitate debet cessare per tempus. Hoc est incōueniens. igitur. ¶ Itē ois mutatio subita finis est successiue per cōmentatorē. vi. phȳsicoꝝ cōmento. xxxij. ¶ Ad ꝓmū dicit̄ negādo ꝓnam: nec in ea est color. ¶ Ad aliud dico q cōmētator intelligit de mutationibus corporalibus:nō spiritualib⁹. ptz considerāti cum. ꝛ loquitur etiā vbi successio p̄cedit transmutationē. ¶ Modo arguitur sic:ex illo sequit̄ q angelus potuit in primo instāti mereri ꝛ peccare:ꝓns ē falsuz potissimū de peccare:qa ois opatio q̄ simul incipit cuz esse rei est ab agente a quo res hz esse. sicut moueri sursum est ab igne generāte:ꝓnam tm̄ ꝑbo angelus vel aīa pōt peccare in instāti:ꝛ eadē est rō de primo instāti ꝛ de

quolibet alio vt patet poterat habere rōnē sufficiētē in hoc instāti: ⁊ volūtas erat ita libera in illo sicut in quocūq; alio sequēti. ¶ Et ita factum sit de notitia tenet beatus Augustinus scdo de ciuitate dei. capitu. x. q nullo modo scdm spatiū tēporis prius erāt spiritus illi tenebre quos angelos dicimus: sed simul vt facti sunt nō tm̄ ita creati: vt quoquo modo viuerēt: sed etiā illuminati vt sapienter beateq; viuerent: ab hac illuminatione siquidem nō obtinuerunt excellentiā sapientis beate vite que ꝓculdubio non nisi eterna est: eternitatis sue certa atq; secura. ¶ Itē christus meruit in primo instanti creatiōis anime sue: ergo angel⁹ poterat sicut Magister ꝓbat. xvij. distinctio iij. Et ad hoc introducit auctoritatem bti Gregorij. ¶ Quidā doctor propter improbationē consequentis tenet q angelus nō poterat peccare in primo instanti: poterat tamē mereri. Mihi aūt cū aliis videtur oppositum: nec video discrimē inter meritum ⁊ demeritum: eodem modo deberet dicere q meritū est a solo deo. ¶ Jam contra illud qd dicit arguitur sic: sequerek q peccatū originale totaliter esset ascribendum deo: per rōnem istius doctoris: patet: q; cuz in primo instanti quo anima est in rerum natura est in peccato originali. ¶ Preterea arguitur ad idem. precipiat deus a angelo diligere se in primo instanti sui esse ⁊ omittat: iam talis peccat in primo instanti sui esse: probatur q posset omittere. nō necessitak diligere in hoc instanti: ergo in illo instanti pōt omittere: immo ꝓbatur q nō potest

tij. ¶ Sed vere iste doctor multū aberrat. ¶ Propterea secūdo arguitur, secūdū peccatū post primū imputatur ad nouā pnā: ergo ꝛ scōm meritū ad nouum gradū gloze sup gloziam debitā primo merito. ¶ Hec valet dissimilitudo isti⁹ antiqui doctoris propter radicē in vnitate charitatis. ¶ Rursus primo Ethicoꝝ. Ter eñ nec vna facit irundo nec vn⁹ dies, et beatū eodem mōdo felicem ve nec vnus dies/nec breue efficit tempus. ¶ Preterea bonū quāto diuturnius tanto melius ceteris paribus. ¶ Cōtra hāc conclusionem arguitur sic. Christus nō plus meruit per act⁹ bonos sequētes q̄s per primū actū: licet multi plicies meruerit btitudinē: ergo codē modo nullus merek nouū gradum meriti per merita sequētia: sed idē meritū quod meruerat per primū actū meritorij. ¶ Rñdetur secundū imaginationē Magistri i scdo Christ⁹ ꝛ angeli pr⁹ habuerūt beatitudinē, ꝛ postea eā meruerūt, sec⁹ est de nostris actib⁹ meritorijs, in patria nō merebimur augmentū beatitudinis essentialis. ridiculū est dicere q̄ hō qui habet plures act⁹ elicitos ex gratia in via q̄ decedit in gratia non magis pmiabitur in patria q̄s hñs paucos. Hoc est ipugnatiōe indignū: parabola euāgelica. Nec obstat de veniētibus hora. ix. ꝛ hora. xi. qui habebāt pro mercede eundē denariū diurnum: hoc est idē obiectū beatificū: sed non equales portiones beatitudinis, sicut apud Danielē: stella differt a stella in claritate: ꝛ in domo patris mei mansiones multe sunt. ¶ Sed qz Magister in secundo in hoc cōiter non tenetur scdo dicē: q̄ beatitudo dabaf aīc Christi sine merito: vel pr⁹ natura habuit meritum q̄s pmiū beatificū, licet in primo instāti quo anima erat in rerū natura erat beata, istud nō contingit de nobis. sed de hoc alias. ¶ Secūdo arguitur: primo Ethicorū dicit Philosophus neq; ppetuū esse maius bonū: nec magis albū qđ est diuturnius eo quod vni⁹ diei. ¶ Insup nono Ethicoꝝ dicit Philosophus, meli⁹ est habere vnam bonā operationem q̄s multas paruas. ¶ Ad hoc dr verum est ceteris paribus. vt patet considerāti Aristotelem. ¶ Ad alīd Aristoteles loquitur de eo qui non debet derelinquere opus honestum: dato q̄ interea multis actib⁹ remissis spolietur. ¶ Tertio arguit: et profecto hoc argumētum plus me moueret q̄s cetera tenere oppositū: si rationes nō me vincerent in oppositū. Tū ppter apparentiā quā pma fronte affert. Tū ppter auctoritatem dicētis. videtur esse contra beatum Augustinum ad Decogratias epistola. xlix. recitabo ei⁹ verba in forma. ex qualibet q̄ppe volūtatū nō ex tempoꝝ spatijs siue recte facta siue peccata metimur: alioquin maius pctm̄ haberek arborē deijcere q̄s hoiem occidere. illa eñ fit lōga mora ictib⁹ multis; hoc vno ictu i breuissimo tpe. ¶ Ex istis forma argumētū Augustini in forma scholastica moderna. si q̄stio eēt vera seq̄t hec cōclusio. q̄ tātum pctm̄ esset occidere bouem sicut hoiem: ꝛ deniq; tātum peccatū eēt incidere arborē sicut occidere hominē: ꝛ iste cōclusiones videntur false: ergo ꝛ aīs a quo trahunt originē. pīam tm̄ probo. sit ergo q̄ vnus velit occidere bouē per actum interiorē in breui mora cōtinuatum: pono alium qui in simili mozula velit occidere hoiem. tūc sic. pctm̄ secūdi non est in infinitum maius peccato primi. esto q̄ specie differāt entitatiua sicut morali. Homo pt tot boues occidere q̄ intensius gradualiter ꝛ acerbius delinquet q̄s vnus qui vult occidere hunc hoiem. ꝛ cū cuiuslibet finiti ad quodlibet finitū sit certa proportio: signetur excessus homicidij sup bouicidiū in proportione decupla vel quacūq; alia ꝓportione numerali voluerīs: tunc bouicidiū interi⁹ est subdecuplū ad homicidiū: ergo bouicidiū cōtinuatū p decē tales mozulas erit equale homicidio dato: ꝛ vndecies continuatū homicidium exuperabit. Pari facilitate incisionē arboris peior hoc homicidio ꝓbares. ¶ Rñdetur cōcedēdo cōclusiones illatas sicut calculatiōes deducūt. inane ei est cōfugere ad discrimen specificū actuū: ꝛ q̄ ppterea nō possūt cōparari: sed qz tūc nō cōparasset ista peccata Augustin⁹, vult eñ dicere nō respiciēdū eē ad solum tēpus: sed ad offensam ppter magnitudinem obiecti: ꝛ illud est potissimū cōsiderandū. homicidiū est centies maius q̄s bouicidiū. esto q̄ exemplariter numero denario cōtenti mansim⁹ inter arguendum. ¶ Quarto argumētor. si circūstātia tpis faceret ad magnitudinē pcti: seq̄rek q̄ ille qui vellet peccare p mai⁹ tēs pl⁹ peccaret q̄s ille q̄ vellet peccare p min⁹: ꝓns est falsum. ergo ꝛ aīs: ꝓīa est nota: mai⁹ est peccatū peccare p maius tēp⁹ q̄s per min⁹: g̃ est maius pctm̄ velle peccare per maius tēpus q̄s per minus. peius est velle magnū pctm̄ q̄s paruū. falsitas ꝓntis ptz: qz talis tūc peccaret infinite grauiter. Ad ptz: qz velle peccare p vnū die est alicui⁹ grauitatis: velle peccare p duos dies est duple grauitatis ad velle peccare p vnū die. ꝛ si nō duple grauitatis saltē peccare p q̄nq; dies erit pctm̄ duplū ad velle peccare p vnum die. ꝛ sic ꝓnter ascēdēdo. ꝛ si nō equales dies superiores semp equaliter addāt: recipiant dies sufficiētes cū ibi sint infiniti. igit. ¶ Et confirmat: ex questione sequit⁹ q̄ claud⁹ vadēs ad ecclesiā vel magnanimus plus mereret q̄s rectus vel pusillanimis. Hoc aūt est inconueniēs igit. ꝓīa ptz. qz illi duo lentē: isti ecleriter incedūt. ¶ Ad quartū dr q̄ argm̄ non est ad ppositū. loquimur cm̄ de illo q̄ habet actū malū vel bonū p plus tpis q̄s alī⁹ ꝛ nō de illo q̄ vult peccare p mai⁹ tēpus. ¶ Sed ad argumētū in se cōceditur sequela: tm̄ ꝓīa est nulla q̄ volēs peccare p infinitū tēpus infinite peccet: vt ptz ex solutione argumēti in quo q̄s vult occidere infinitos hoīes qui solum finite peccat stat aliquē qui vult occidere finitos hoīes plus peccare q̄s ille q̄ velit occidere infinitos: vtputa ppter gā cōtinuationē act⁹ vel ei⁹ repetitionē, sicut eñ magnitudo obiecti auget peccatū sic tpis diuturnitas et ista possunt se habere sicut excedens ꝛ excessum. ¶ Sed ꝓtra istud arguit: ex isto habek q̄ alīqs m̄ peccat volēdo occidere hoiem: ꝛ eū occidēs: q̄tū alter occidēs q̄ttuor q̄nmo infinitos si esset: ꝓbo ꝓīa. ponatur q̄ sortes velit occidere hoiem efficaciter: ꝛ impedit dū plato occidit b. ꝛ equaliter peccēt, ponatur iterū q̄ sortes velit occidere eundē a. sed impeditur dum plato occidat: ꝛ rursus tertio velit occidere eūdē a. sed impeditur ꝛc. ꝛ sic ꝓnter. tā sortes secūdo tātū peccat quātū primo. Nō pōt hic dici sicut in materia de ieiunio: tertia comestio nō est iputabilis: qr repperit ieiuniū fractū p secūdā comestionē, secūd⁹ act⁹ volēdi occidere nō inuenit hoiem occisum ꝛ dato q̄ eū inueniat est pctm̄ ꝛ si forte dicas q̄ est minus pctm̄ q̄s act⁹ quo q̄s vult occidere supstitē cognitū talē: tm̄ est pctm̄ alicui⁹ grauitatis. q̄libet act⁹ sequens est tāte iputabilitatis. igit illatū iterū. ¶ Itē si velle demereri p infinitū tēs eēt maius pctm̄ q̄s velle demereri p tēs finitū ceteris paribus: seq̄rek q̄ velle mereri p infinitū tēs esset maius meritorū q̄s velle mereri p tēs finitū: ꝓīa est flm̄ g̃ ꝛ aīs. ꝓīa ptz a simili. falsitas ꝓntis ꝓbak: qz nō est bonū velle mereri p infinitū

tēs. Hoc eñ est ꝓtra volūtatē dei in pticulari cognitā: ꝛ velle carere ppetuo btitudine. loquor de merito sicut nūc cōtigit. Ad si pcedas. ¶ Cōtra: possum licite velle mereri p annū: possum licite velle mereri p cētū annos. ꝛ ad magnitudinē meriti in via sequek magnitudo pmij in patria. ꝛ sic de quolibz tēe finito. g̃ p infinitū tēs licite possum velle mereri. ¶ Ad primū pcedit illatū p repetitionē actuū. ¶ Ad secūdū negatur ꝓīa. nō est meritorū velle mereri p infinitū tēs: qz hoc esset velle pīuari btitudine ppetuo: saltē indirecte: hoc est velle aīs ad illud: et si deus vellet cōseruare hoiem q̄diu vellet in via. tunc conceditur q̄ per infinitū tēs licite sortes pōt velle mereri. qz ad magnitudinem tpis (supposito q̄ bene viuat) crescit magnitudo meriti. ꝛ ex ꝓnti magnitudo glozie rōnabiliter vult carere btitudie p breue tēs: vt intensiorem habeat p infinitū. ¶ Scōa ꝓpositio sortes irrationabiliter vult stare in hac vita mortali p infinitū tēs: in secūda capim⁹ infinitū categozematice (sicut plerūq; solet a parte p̄dicati) i alia aūt syncategozematice. ¶ Ad alīd de claudo ꝛ magnanimo nō oportet q̄ plus mereātur: stat q̄ alī⁹ habeāt act⁹ intēsiores in breuiori tēpore: sed ceteris paribus cōceditur illatū. sicut ille qui dicit horas in bona diuturnitate tempous: ꝛ cū verboꝝ pondere plus merek: q̄s alter qui eas succincte recitat: aduertētia ꝛ actib⁹ interioribus equalibus. ¶ Quinto arguit. tūc aliqs per opera remissa in magno tēe continuata tantum merebitur quātū alī⁹ per actū intensum. Hoc ꝓns est flm: talis eñ nō merek: patet: qz Apocalipsis tertio scribit angelo Laodicie ecclesie. Hoc est episcopo. scio opa tua qz neq; frigidus es neq; calid⁹: sed qz tepidus es incipiā te euomere ex ore meo. ¶ Preterea ponank duo quoꝝ vn⁹ vult mereri p instās alter per tēp⁹: sequitur q̄ vn⁹ istoꝝ infinities pl⁹ merek q̄s alter. qđ est inconueniēs. ¶ Ad q̄ntū supra respōsum est: q̄ p tepidū intelligit torpēs vt dicit glosa iterlinearis. Hoc est culpabilit omittēs: de frigido est maior spes pfectus (vt dicit glosa marginalis) ꝛ sic auctoritas nō est ad ppositū (sicut alīq existimāt). ¶ Ad scōm admisso casu negak seq̄la: etiā dato q̄ vellet mereri per infinitū tēs vt pz ex solutiōe p̄cedētis argumēti. etiā stat q̄ hō nō magis mereak i tēe q̄s in instāti: ptz de cōtinuatione naturali. de tali cōtinuatiōe nō loquimur. sed de cōtinuatiōe libera. Hoc ptz ex questione precedenti. ¶ Sexto arguit: ponatur q̄ quis eliciat actū meritoriū intēsum in pma medietate hore: qui remittit in scōa medietate hore: erit tm̄ aliqua libera cōtinuatio illi⁹ actus. tūc sic. iste actus est remissior in scōa medietate hore q̄s in pma: ꝛ hic actus est actus meritori⁹. igitur ꝛc. ¶ Rñdetur q̄ iste act⁹ est magis meritori⁹ in scōa medietate hore q̄s prima tm̄ est remissior act⁹ i scōa medietate hore q̄s in pma nolumus dicere q̄ plus mereatur in secūda medietate hore q̄s in pma: sed includim⁹ meritū ꝓportionis medietatis in scōa medietate. ac si dicerem⁹ sortes est in maiori merito in scōa medietate hore q̄s in prima. ¶ Circa istā q̄stionē dubitak primo: an hō ita mereak p opa p̄cepti sicut per opa cōsilij? ¶ Secūdo dubitatur an semper homo crescat in merito vel demerito? ¶ Tertio dubitatur: an sit status in merito. ¶ Ad primā dubitationē affirmatiue rñdetur: ꝓbatio: qr nisi sic deus inequaliter bene opantes equalit pmiaret. hoc aūt est flm. igit. ꝓīa ptz. ponendo q̄ duo baptisentur ꝛ habeāt gr̄as baptismales equales: ꝛ vn⁹ faciat pauca p̄cepta: ꝛ alter multa in q̄bus decedat nō faciendo plura opa consilij q̄s alter. ¶ Preterea quilibet actus elicitus a gratia est meritor⁹ vite eterne: aliquod opus p̄cepti est act⁹ elicitus a gratia: ergo aliq̄d op⁹ p̄cepti est meritoriū vite eterne: ꝓīa claret ex tertio prime. ꝛ premisse patent. ¶ Amplⁱ⁹ nisi sic: de⁹ incassum daret nobis p̄cepta nisi per ea possimus mereri: qz si mansissent: de consilio mereri poteramus. ¶ Rursus ex hoc sequit q̄ religiosi iplētes q̄ sunt sue regule nō merer̄tur: oppositū isti⁹ est adeo absurdū vt nō est dignū auditu. ¶ Item Joan. xxij. beati eritis si feceritis q̄ precipio vobis et Matthe. xix. si vis ad vitā igredi serua mādata. Dicere q̄ verū est ad euitationē culpe: sed nō ad vitā eternā/est vnū irrationabile dictū. ¶ Sed cōtra istud arguit pme ad Corinth. ix. dicit Paulus. si euāgelizauero nō ē mihi gr̄a. necessitas ei mihi incūbit: supple qz p̄ceptū est mihi euāgelizare. subdit. si ei nō euāgelizauero ve mihi est. ¶ Et confirmatur: qz rōne huius supaddit opus superogationis nō accipiendo sumpt⁹ ab ijs qb⁹ euāgelizabat. vñ dicit bonū ē mihi magis mori q̄s vt gloriā meā q̄s euacuet: nā si euangelizauero nō est mihi gloria. ¶ Rñdetur. Apls intelligit nō est tāta gloria capiēdo sumpt⁹ ab ijs quibus p̄dicauerat quāta nō capiēdo: intelligit q̄ si q̄s iuit⁹: ꝛ coact⁹ aliq̄d faciat nō merek. volēs facere op⁹ p̄cepti ppter deū meretur. ¶ Ad ptz ex litera. nam et si euāgelizauero nō est mihi gloria. puta non tāta quātā haberē si nō colligerē sumpt⁹: vt ptz ex p̄cedētib⁹ q̄ sequentia elucidāt: dns ordinauit ijs qui euāgelium enunciāt de euāgelio viuere. ego nullo horū vsus sum. ꝛ seqtur paulo post. si eñ volens hoc ago mercedē habeo: vbi glosa interlinearis. si necessitate hoc facis nō est glia. si sic volūtas adiūgak necessitati: vt ex dilectione predicē: tūc est mihi gloria. vult dicere si aliquid faciā timore pene: ꝛ nō amore iustitie nō augek meritū. ¶ Scōo arguit Matth. v. Si ei diligitis eos q̄ vos diligūt quā mercedē habebitis? nōne et publicani hoc faciūt? ꝛ si salutaueritis fratres vestros q̄d ampli⁹ facitis? nōne Ethnici hoc faciūt? et Luce. xvij. post parabolā serui subiūgit saluator: sic ꝛ vos cū feceritis oia q̄ p̄cepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹: qđ debuim⁹ facere fecim⁹. ¶ Ad pmā auctoritatē dr. q̄ intelligit de dilectiōe naturali: ꝛ nō ppter deū. sicut gētiles nō cognoscētes deū faciūt. ppterea subiūgit: nōne ethnici hoc faciūt? subseqtur estote g̃ vos pfecti sicut ꝛ pater vester celestis perfect⁹ est. hoc est de⁹ facit ppter seipsum faciatis vos similiter ppter deū. ¶ Ad scōam auctoritatē q̄ aliq̄d colozis habet dr. seruitia nr̄a nō merenk pmiū qđ datur⁹ est nobis p actibus meritorijs: quoꝝ non eget ꝛ sic exponit glosa iterlinearis. qz bonoꝝ operū nō eget de⁹: vel qz nō sunt cōdigne passiones hui⁹ tēporis ad futurā gloriā q̄ reuelabit⁹ i nobis. ¶ Et sic potes rñdere ad btm̄ Bernardū i de p̄cepto ꝛ dispēsatione ppe finē. vbi q̄rit vtrū in q̄buslibet p̄ceptis quātum obedientia valet tantū inobedientia grauet. constat nōnulla fieri sine culpa: ideoq; si fiant digna esse premijs: nō tm̄ supplicijs si nō fiant. nā ꝛ nō tangere mulierē meriti est: ꝛ nō mediocris: ꝛ nullius tm̄ delicti ppriā amplecti cōiugē. Hūiusmodi sunt quecūq; illi euāgelico capitulo ꝓgruere possunt: q̄ pt capere capiat. ꝛ rursus p ꝓtrariū q̄dā neglecta quādā offensam ꝓtrahūt: sed ipleta nō merētur. Damnant cōtemptorem: ꝛ actorem nō glorificant: intelligit de tijs q̄ faciūt formidine pene. ¶ Ad scōs dubiū respōdet q̄dā inquiens dicam q̄ sentio: credo pro nunc q

Ricardus Climacon

semp mutaꝫ hō ꝓficiēdo vel deficiēdo in gr̄a in vita ista nō solū vigilādo: sed etiā dormiēdo. ¶ Sz istud est fl̄m ꝓ vtraq; ꝑte ponam⁹ oppositū. stat hoiez in via (ꝛ ita freq̄nt fit) nō mereri nec demereri dū vigilat ꝛ nullaten⁹ mereꝫ dormiēdo. ¶ Scdaz partē ei⁹ ꝓbo. vel hō q̄ est i gr̄a dormiēs sp mereꝫ ꝛ tūc in q̄libet tp̄e quātūcūq; paruo merebiꝫ nouū ꝓmiū: ꝛ sic sequitur q magis dormientes magis merebunt. cōtra illud iuris cōsulti. vigilātib⁹ ꝛ nō dormiētib⁹ iura subueniūt. ¶ Itē quero ab eo an interdū peccēt venialiter dormiētes? ꝛ an dormiētes oēs equaliꝫ mereant: an inequaliter? ¶ Itē tūc incurrētes demētiā i gr̄a semper merebunt: ꝛ nati stolidi baptizati semper merebūtur. ꝛ sic opz ꝓcedere more machometistarū q̄ oēs natos stolidos sanctos reputāt. vt ptz in cayro ꝛ in locis cir. ūuicinis egypti. ¶ Itē tūc vadēs ad lectū cū vno mortali surgit cū cētū cōmissis tp̄e quo dormit. ¶ Preterea tūc paruli ante vsū rōnis mererēt vel demererent. ¶ Si dicas q nō sunt ꝓpotes rōnis. Sic nec plene dormiētes vtūtur rōne. ¶ De alia parte ptz q̄ plus apparētie habet (vel min⁹ mapparētie) aliq̄s vigilās oēm actū excludit tp̄e quo nō omittit: ꝛ tūc nō mereꝫ nec demereꝫ nullū actū habēdo de lege. esto q teneaꝫ pura omissio. non stemus in hoc q iste doctor ꝛ Adā negēt purā omissionē: q; alibi illud rebrobatur tāq; falsum. ¶ Insuper sunt aliqui actus indifferētes quibus habitis nō opus est habere alios actus: ergo tūc homo neq; mereꝫ neq; demeretur vigilādo. Ista scda ꝓbatio nō concludit ita vniuersaliꝫ sicut ꝓz. multi em̄ negāt actū indifferentē inter bonū moraliter ꝛ malū. Sed ꝓz ratio mi hi concludit oppositū. ¶ Sed cōtra istud arguiꝫ per aliquas rōnes ꝛ auctoritates quas iste homo affert: ꝓmo ad Thessalonicēses. v. siue vigilem⁹ siue dormiam⁹ semper cū illo viuam⁹. ꝛ paulopost: sine iter-
Climacon. missione orate. ¶ Insuper hō teneꝫ cōtinue ꝓficere in gr̄a: sed nō ꝓficit: sine actu voluntatis. igiꝫ: aīa ꝓbatur: q; si nō: tūc ad tēpus licet aliquē nō proficere: sed ociari ꝓtra Hieronymū ad Demetriadē. ꝛ ꝛ illud Matthei. xij. De oi ỹbo ocioso rē. De ocio q̄q; scriptū ē Prouerbioꝝ. xij. Qui seqꝫ ociū stultissim⁹ est. ¶ Ad ꝓmū dz q glosa interlinearis exponit illū passum: siue vigilem⁹. i. i carne viuam⁹: ꝛ dormiam⁹. i. mortui fuerim⁹. ¶ Ad aliꝺ sine ītermissiōe orate: hoc est p̄ ceptū affirmatiuū semper obligās: sed non ꝓ semper: sic intelligiꝫ glosa marginalis Augustini in illo passu. Justꝰ em̄ nū q̄s desinit orare: nisi desinat iust⁹ eē: semper orat q̄ semper bene agit: ipm̄ em̄ desideriū bonū oro est: vel itelligiꝫ de iusto actuali: sicut dicim⁹ de sciētia actuali ꝛ habituali. ¶ Ad scōz argm̄ nego q semper hō teneꝫ ꝓficere in gr̄a: et qui dicit in minore nō ꝓficit sine actu voluntatis: ꝓtra se aciē moliri videꝫ: ꝛ qui subiūgit de ocio. ociari. i. q̄etē capere nō ē malū nisi qui hō teneꝫ ad oppositū. ỹbū aut ociosū ē pctm̄. ¶ Sz ỹbū dz ociosum duob⁹ modis: vno mō qui relictis seriis quertun⁹ nos ad honestā recreationē: ꝛ hoc nō est pctm̄ sm̄ illud Catonis Stultitiā simulare loco prudētia sūma est. quādā recreationē ꝓ solatiō e socioꝝ facere licz. Propterea vrbanitas ponit ỹtus gr̄to Ethicoꝝ. ¶ Allio mō capit ỹbū ociosum. qui hō omittit vnā circūstātiā reqsitā ad hoc q actꝰ sit bon⁹: ꝛ sic credo capit in scriptura. ¶ Scdo sic argumentaꝫ rōne: si homo licite pōt nullū actū habere per aliqd tps: igr̄ eadē rōne semper ꝛ cū nō sit pctm̄ siue meritū sine actu volūtatis: ꝛ eqꝫ q aliq̄s per totā vitā suā erit sine pctō vel meri-

to. ¶ Itē viator tenet plus diligere deū q̄m creatur̄ā: sed ꝓ aliquo tp̄e licet diligere creaturā: g̃ ꝓ eodē tp̄e licet diligere deū. opz q dicat debet: alias color nullꝰ eēt i argumēto. ¶ Ad scōm rādeꝫ q nō est idē si loquaꝫ de tp̄e includēte p̄ceptū: (vt notū est intelligenti). ¶ Ad aliud occidit q viator tenet diligere deū plusq̄m creaturam appreciatiue: ꝛ si plures non opz q semper. ¶ Tertio arguiꝫ: p̄cepta affirmatiua obligāt semp saltē sub pena peccati venialis vl mortalis. igr̄ semper tenet hō diligere deū: sed diligere est actꝰ: igiꝫ. ¶ Itē intellectꝰ semper itelligit aliqd igiꝫ semp volūtas vult aliqd. aīs ꝓz per Augustinū de trinitate. Et ad suā opinionē introducit doctorem solēnē quarto quotlibeto quest. vi. ꝛ. vi. quotlibeto. quest. xiij. ¶ Ad tertiū vere miror arguētē affirmatiuū p̄ceptū semper obligat: sed non ꝓ semper ꝛ nego q̄ obliget semper sub pena pcti venialis vel mortalis. ¶ Ad scōm: ꝓña est nulla: q; est fallatia ꝓñtis: ꝛ aīs est fl̄m: ꝛ q; nō quotat distincte locū Augustini nō rādeo. vbi itroducit doctorē solēnem secū opinātē si ita sit (q̄d nō reſperi!) quid ad a/opinētur mutuo in noie domini. ¶ Adhuc ꝓz eo introducam aliquas rōnes: homo occidit in somno: g̃ peccat in somno. Pro aīte de Tarabella refert Clemētina si furiosus de homicidio Laurentium de pinu vixisse se habuisse quēdā anglū socii: qui de nocte dormiens surrexit: ꝛ iuit ad Secanā: ꝛ occidit paruulū: ꝛ post reuersꝰ est dormiēs. ¶ Preterea Salomon secūdi Regū tertio meruit scām a dño in somno. igitur. ¶ Ad ꝓmū dico q sic̄ factū solet freq̄nter admitti: sed nego q tūc peccauerit. ¶ Ad aliud nego q hoc meruit i somno: ante em̄ meruerat offerēdo mille hostias i Gabaon. ꝛ licet fuit apparitio ei de nocte non tū erat in somno. ¶ Quito arguiꝫ. volēs baptizari: ꝛ manēs in illo ꝓposito baptizat⁹ in somno acquirit gr̄am baptismalē: cū est vere baptizatus. nec ponit obicē gr̄e. igiꝫ. ¶ Itē Luce nono. nemo mittēs manū suā ad aratrū ꝛ respiciens retro aptus est regno dei: g̃ quis vigilans ꝛ nō ꝓgrediēs in via dei retrocedit. ¶ Ad quintū respōdeꝫ q talis est vere baptizat⁹: vt de demēte solet cōtingere: vel loquamur de demēte: sed nō seqtur q talis mereꝫ in somno. virtute em̄ opis operati daꝫ gr̄a. ¶ Ad aliud rādet glosa marginalis: manū ad aratrū mittit: q̄ quasi quodam instrumēto cōpūctionis ligno ꝛ ferro dominice passionis duritiā sui cordis euertit: ꝛ ad bonos fructus aperit. qui si ad relicta vicia desiderio rapiꝫ: a regno dei cū vxore Loth excludiꝫ. ¶ Sexto arguiꝫ per aliquas rōnes q̄ ad hoc ꝓpositū quadrant: quas ponit quidā antiquus doctor. xij. tractatu sui. iij. questi. ij. homo mereꝫ per actū: sed habit⁹ est melior actu. igr̄: ꝓbatio minoris: q; actꝰ ỹtuz fit bonꝰ a ỹtute: q; est ab ipsa ꝛ ab ipsa dirigitur ad finē: g̃ virt⁹ est melioꝝ actus virtutis. ¶ Insup virtus fim̄ suā substātiā facit dignū vita eterna: sed motꝰ ỹtuz est meritoꝝ accidētaliter vite eterne. ergo virt⁹ est melior actu. ¶ Insuper virt⁹ est diuturni⁹ bonū q̄m actꝰ virtutis: g̃ ỹt⁹ est melior actu. ¶ Propter ista argumēta tenet iste doctor virtutē pstare suo actui. oppositum alibi ostēdim⁹ pfoꝛmiter ad mētē Aristotel. ꝓmo Ethicorū: nec ei⁹ rōnes valēt ad oppositū. ¶ Ad ꝓmā eam nego q habit⁹ sit melior: ꝛ nego minorē: ꝛ concedo q actꝰ est bonꝰ a ỹtute effectiue: ꝛ ꝓtra. ¶ Ad scdaz: nō est verū q̄d dicit: imo actꝰ facit hoiem dignū vita eterna. pleriq; em̄ sunt in multis peccatis mortalib⁹ actualibus qui habent multos bonos habitus.

¶ Ad tertiū dz q argumētū ē nullū: q; cozu⁹/cer uus/ꝛ querc⁹/sunt diuturniores hoie nō tū meliores. ¶ Ad tertiū dubiū dz q non: ille em̄ fuit error beguardoꝝ ꝛ beguinarū clementina de hereticis ad nostrū. ¶ Sed ꝓtra hoc arguiꝫ: hō pōt cadere in furiā aīs mortē: sicut pleriq; multitudine passionū ꝓuantur vsu rōnis. rō em̄ ꝓuaꝫ successiue. capio a instans in quo tota rō est absorpta ꝓmo. Jaz iste hz totā gr̄az quā pōt cōsequi in vita. g̃ beguardi ꝛ beguine nō tenuerūt hęresim. ¶ Rideretur ꝓcedendo q̄ datur maxima gr̄a quā iste habuit in via: ꝛ quā habiturus est in pria: ꝛ maximū meritū qd habuit: siue capiaꝫ pro vno actu meritorio siue collectiue ꝓ oib⁹ meritis. nec hoc ē ad intentionē istoꝝ hereticoꝝ q volebant dicere hoiem posse ad tantū gradū ascēdere q redderēt penit⁹ impeccabilis ꝛ amplius in gr̄a ꝓficere nō valebit: etiā dato q maneat viator. quod est falsum ꝛ hereticum. ¶ Ex qua hęresi alias deduxerunt: vt ꝓz i lra clemētine allegate. si tū sortes ꝓtinuo mereret circa finē vite sue ad primū instans nō esse eius vsq; tūc in nullo instanti sue vite dabitur maximum meritū qd habuit: sed in a instāti mortiꝭ ꝓmo vez ē dicere nūc est maximū meritū sortis: capiēdo sortē pro aīa eius ꝓ synecdochen: sicut dicim⁹ de beato petro: vel nunc est maximū meritū aīe que fuit sortiꝭ.

¶ Cum autem fraterna dilectio sit deus: nec pater est nec filius: sed tantū ſpūſſctūs.

Apparat⁹ ¶ Distinctionis decimeseptime questio sexta.

Doctor sub tilis.

Reliquum est septimo q̄rere. An q̄s mereaꝫ plus per actū interiorē ꝛ exteriorē iūctos q̄m per actū interiorē solū. ¶ Circa hāc q̄stionē due sunt positiōes oppositę: quaꝝ vna tenet q̄dā de pnia distinctione prima sup illo ỹbo beati augustini ō libero arbitrio. nō minꝰ reus est (ait) reuera magiꝭ reꝰ est. si opꝰ adhibeaꝫ. ¶ Per hoc aūt ꝓbatur id. q; ꝓhibitū est malā voluntatē in opus procedere. ¶ Item quidam subtilis tenet. q. xviij. quodlibetoꝝ q̄ sic. ¶ Alia ē multo cōiorꝝ ꝛ apud maiores ꝛ iter neotericos: q̄ tenet partē negatiuā: que rationi naturali ꝛ sanctoꝝ auctoritatibus videꝫ p̄sonior. ꝓpterea illi magis adhereo. ¶ Istā questionē i duas partes partiemur in primori rōnes ꝓtra ꝓmā positionē adducemus: ꝛ eas diluere curabim⁹. in posteriori ꝑte argumēta doctoris subtilis: ꝛ q̄ nobis occurrūt in oppositum scde positionis euacuabim⁹. ¶ Pro expeditione primi aꝫ sic. si actus exterior aliqd bonitatis vltra litie superaddereꝫ actui interiori: tūc dabitur de lege aliq̄s q̄ puniet aliq̄ pena in inferno vel purgatorio ꝓ aliquo tp̄e in aliq̄ intensione graduali q̄ postea puniet atrociori pena: sed hoc ꝓñs est falsū. g̃ ꝛ añs. ꝓñiam. ꝓbo ponēdo casum q̄ duo dirigant duas sagittas ꝓtra duos innocentes ad eos occidēdos: ꝛ sortes occidat: plato ỹo vel ꝓpter vmbonē interpositū: vel ꝓpter arma resistētia nō occidat: seqreꝫ q̄ plus peccaret sortes q̄m plato. ꝓbaꝫ: sūt duo actꝰ interiores eqles. sor occidit: sz ꝓ pōnē aggregatū actꝰ interioꝝ ꝛ exterioꝝ ē pei⁹ solo actu interiori g̃ sor plus peccat q̄m plato. ¶ Qđ si ꝓcedas ꝓpter euentū sequētē. Contra toto tp̄e quo sagitte volitāt in aere sunt in eq̄libus pctis: ꝛ ante earuz emissionē ex arcu: ꝛ ponaꝫ iterea tpis anteq̄ occidat: ille a sorte q̄ sortes sit mortuus ꝓdēnatus i infernō tūc ꝓpter euentū sequentez maius pctm̄ ei imputabiꝫ. ¶ Rādetur negando ꝓñam: nec argumētū probat ꝓclusionē illatā. Triplex aūt pōt dari argumēto imaginatio. Prima talis: nō est viatoris ꝛ sic euentꝰ sequēs non ꝑputatur ei ad meritū vel demeritū. secus est vbi maneret supstes. Tuz scdo ꝓceditur q̄ sortes plus peccat q̄m plato. ꝛ hoc erat q̄ꝫ primo sagittabat: q; ille actus erat imperatiuus peioris actꝰ. ꝛ ꝓpterea est peioꝝ. Si ponas q̄ neminē occidat plusq̄m plato: tūc dz q̄ equaliter peccant. ꝓpter tota magnitudo pcti sortiꝭ dependet ex euētu futuro. Tertio dici pōt q̄ equaliꝫ peccant: ꝛ i vtroq; est actꝰ exterioꝝ. Hoc est q̄libz a se virgit sagittaz ex equali intētione ꝓtra viros equales cū ceteris reqsitis ad faciēdū pctā equalia: mō absonū videꝫ q̄ euētꝰ sequēs faciat pctm̄ p̄cedēs augeri vel minui. ¶ Scdo aꝫ ꝓtra pclusionem. actꝰ exterioꝝ naturali necessitate imperatur ab interiori: g̃ non addit meritū sup actū interiorem. aīs p; nono metaphysicc. ꝛ experientia docet q̄ iubente volūtate mēbris ei parere necesse est. ꝓña pt̄z. q; nō alias ꝓtinuatio actus necessaria nō ꝑputatur volūtati que de necessitate seqtur actū elicitum in instanti: vt supius in hac distinctione dixim⁹. ¶ Ad scōm ꝓceditur aīs: ꝛ negaꝫ ꝓña. secꝰ est in ꝓtinuatione naturali eiusdē actꝰ et in actibꝰ distinctis. ¶ Et q̄ hoc nō solū pugnet cōtra hanc positionē oñditur. pleriq; tenēt actus ebriorꝝ ꝑputabiles ad quos hoies necessitate naturali ꝓpellūtur: etiā ij q̄ tenent ꝓtradictoriā pclusionis contra quā obiectam⁹: ergo illud argumētū nō est appro priatū ꝓtra hāc positionē. ¶ Itē vn⁹ actꝰ exterioꝝ ꝓtinuo dependet ab actu libero: secꝰ est in proposito. ¶ Tertio aꝫ: ponantur duo volentes occidere duos viros iniuste. quorum vnius loco ponaꝫ idolum hominis: ꝛ loco alterius hō percutiant tūc ex equali intētione: ꝛ putēt in discessu duos occidisse hoies: sic casus contingere pōt. tūc sic: isti duo eqliter peccant: et tm̄ vnus occidit: alter ỹo non. Qz ambo peccent ꝓz ex hypothesi. ¶ Rādetur q̄ illa que dicta sunt ꝓmo argumēto eq̄ facilitate istō eneruant. ¶ Quarto aꝫ scdm anselmū de ꝓceptu virginali cap. iiij. si de actionibus volūtarijs q̄ iniuste fiunt arguātur mēbra: ꝛ sensus q̄bus fiunt: sic rādere possunt. dñs nos ꝛ ptātem que in nobis est subiecit voluntati: vt ad iperiū ei⁹ nō possum⁹ nō mouere vel non facere que vult. nec nos possumus per nos illi resistere: nec opa q̄ facit possent p nos nō fieri: dñe quā dedit nobis deus nec debemus nec possumus non obedire. Et seqꝫ q̄ faciant membra ꝛ sensus opa: totum imputādum est voluntati. ꝛ ideo ꝓpter ostendit q̄ non punitur nisi volūtas. ꝛ hoc est veritas (vt ipse dicit) hz causā vsus: vt actiones quas facit iniusta volūtas voce mus pctā: q; in voluntate qua fiunt est peccatum nec hoc etiā ꝓprie dicit: vt ibidem pt̄z capitulis iiij. ꝛ. v. vbi vult q̄ simpliciter nullus actus nec interioꝝ nec exterioꝝ ꝓprie ꝛ per se sit pctm̄: nec aliqua essentia ꝓ e est pctm̄. ꝛ ratio eius est: q; talia esse possunt absq; hoc q̄ sint pctā. igiꝫ. ¶ Item de pnia dist. ꝓma cap. si cui: volūtas remunerabit non opus ¶ Itē hugo in de sacrāmētis expresse istud tenet. ¶ Rādeꝫ iste auctoritates ꝓbant q̄ actus exterioꝝ nō est pctm̄ nisi impetura a mala volūtate

ꝛ nō ꝓbāt ꝓtra conclusionē. si qs eñ caperet manū meā ꝛ occideret hoiem me renitente: iam illud homicidiū non imputaꝝ mihi ad pctñ. ¶ Preterea actus exteriores secluso interiore nullo modo est pctñ. Nō est necessariū recipere auctoritatē hugonis: etiā vbi non essent auctoritates in oppositū. sed ꝓbabiles rationes. modo hic contingūt auctoritates oppositum insinuantes: vt ex dicendis notum euadet. ¶ Quinto arguitur sic. ex hac positione sequitur q̄ dabiles sunt duo equaliꝛ peccātes: quoꝝ vnus habet actū interiorē intensiorē q̄ alter circa idē obiectū: vel similia oībus paribus: dempto actu exteriori in vno ꝛ nō in alio: signo soꝛtē qui hꝫ interiorē vt quatuor ad occidendū: sꝫ nō occidit: ꝛ platonē qui hꝫ actū similiter intensuꝫ ad occidendū q̄ occidat: tunc sic: plato plus peccat q̄ sortes: signetur excessus peccati plōnis sup pctñ sortis: ꝛ sit vt vnū vel vt dimidiū. tunc si sortes intendat actū exteriorē ad excessū quē hꝫ plato sup eū stāte actu platonis vniformiter vt quattuor: sicut erat a principio. tūc equaliter peccabūt. igiꝝ. ¶ Ridetur vt supra ꝓcedēdo ꝓclusionē ꝓpositā: stat eñ q̄ equaliter peccent ꝛ si augeaꝝ actus exterior non aucto interiori illud ꝓtingit. vel adiciuitatem refugij: q̄ actus exterior ꝛ interior nō sūt ꝓparabiles in ratiōe malitie. ¶ Sꝫ ibi est difficultas non aspernāda an actus exterior impatus ab actu interiori malo intensio sit pcior q̄ similis actꝰ imperatus ab actu īteriori malo remissiori. Et ꝓt dici q̄ sic: sed non opꝫ q̄ si duo actus interiores se habeāt in ꝓportiōe sesquialtera vel superpartiēti: q̄ actus exteriores se habeāt in tali ꝓportione inter se. sed bñ erit aliquis excessus primi actꝰ super scōm: qui nos fugit. ¶ Similis difficultas ꝓt fieri si a duobus actibus interioribus equalibus impentur duo actus exteriores inequales: ꝛ similiter dici potest. nec currendū est preter legē ad infinitatem actus impati vel eliciti. ¶ Sexto arguitur (ꝛ erit replica ꝓtra tertiā imaginationē q̄ nōnihil colozis hꝫ respondēdo ad primū argumentuꝫ) ponamus duos: quoꝝ vnus occidit alter vellet occidere si haberet gladiū: sed opationem exteriorē nō facit. Jam arguo sic: secundus tantum peccat quantum prior. ¶ Si forte dicas nō hꝫ volitionē efficacem ꝛ categoricā volēdo occidere. ponaꝝ q̄ offeraꝝ ei manubrium in extremitate vagie: sic sꝫ q̄ credit esse ensem inclusum. Jam iste habet volitionem ita efficacem ad occidēdū sicut alter: ꝛ tātum peccat quātū alter. ¶ Forte dices. facit actū exteriorem trahendo ensem. ¶ Contra: ponaꝝ q̄ dum deberet extrahere alius auferat ei brachiuꝫ vel alius extrahat ꝓ eo. ¶ Illud solū oppugnat (ꝛ si tertiā imaginationē expugnet) alie vie relinquūtur. ¶ Quito arguitur sic. Barci quito: q̄ viderit mulierē ad concupiscendū eā: iam mechaꝰ est in corde suo. ¶ Et vulgariter dr: volūtas reputaꝝ ꝓ facto. ¶ Respondeꝝ ꝓcedendo q̄ mechatus est mentaliꝫ. sed nō tantū quantū si exerceret opus exterius. Et vulgare dictuꝫ intelligiꝫ q̄ voluntas reputatur ꝓ facto: q̄ volens male agere vel bñ agere ꝛ nō faciēs / meretur vl demereꝝ ac si opus faceret: sed non tantū. ¶ Et si dicas beatꝰ Augustinus primo libro de libero arbitrio capꝫ. iij. dicit. si cui nō contingat facultas ꝓcūbendi cū cōiuge aliena: planū tñ aliquo mō ē eū cupere: ꝛ si potestas detur esse facturū: nō minus reus est q̄ si ipso facto deꝓhenderēꝝ. licet illa auctoritas sit bene apparens pōt exponi: nō minoritate generica. Gregorius eñ in fine sui scdi ꝓtra hāc positionēꝫ argumētaꝝ sic. si actꝰ exterior aliq̄d malitie superaddit interiori: pari rōne actꝰ exterior diu ꝓtinuatus plus pene demereꝝ q̄ actus ꝓ breue tempꝰ cōtinuatus. ꝛ sic q̄ longior mora hoiem suffocaret: vl alr interficeret / maiorē penā ꝓmerebitur q̄ is qui in breui mora occidit. hoc autēꝫ nemo diceret. ¶ Hoc argumētū nullū est. diximus circūstantiā tēporis actū reddere peiorē: ꝛ nō incōuenit illd il latū ab eo. vt alibi i hac materia dictū est. nec hoc debuit ipsi īcutere timorē. ꝛ nego q̄ id nemo diceret: ꝗstione eñ ꝓcedenti hoc dixi: nec adhuc penitudine illius assertionis ducor. ¶ Alia positio est negatiua. Sꝫ vt ipa apertior appareat aꝝ sic ꝓpo. si actus exterior nihil bonitatis ꝰ supaddat actui interiori: seq̄reꝝ q̄ incassuꝫ ponereꝝ actus exterior: cū nō ponat īnumerū meriti. Hoc est inconueniēs q̄ tūc sufficeret velle dicere horas nihil dicēdo: ꝛ velle ieiunare nihil ieiunādo. ꝛ ita de talibus. istd liquet eē falsū. ¶ Rideꝝ q̄ hoc argumētū ꝓcedit ex nō itelligētia: si qs habuerit velle efficax exeū di i actū exteriorē nō posito īpedimēto ꝓhibēte is i actū exteriorē ptinꝰ exit. bene eñ seq̄ꝝ iste hꝫ velle efficax ad faciendū a: ꝛ nullū est īpedimētū intrinsecū nec extrīsecū: g̃ facit a. Eodē mō bñ sequiꝝ: iste hꝫ volitionē efficacē faciendi b: g̃ facit b vl ponit īpedimētū. ergo ꝓstruis īcompossibilitatē in arguendo. ꝛ ꝓpterea si qs nō faciat a non hꝫ velle efficax faciēdi a: nō posito īpedimēto. ¶ Sꝫ dices non seq̄tur. Hēricus hꝫ velle bene comedē di ꝛ bene bibendi: g̃ bene bibit ꝛ bene comedit toto isto anno. ¶ Rideꝝ: locutꝰ sum de opere qđ cōplementū capere pōt stante actu īteriori ꝛ impatiue ab eo: potes aūt ponere tantā diuturnitatē reqri in ope exteriori q̄ iste actꝰ volūtatis nō sufficit ad sufficienter exeūdū in illud. vt in scribēdo magno volumine: sed ad ꝓficendū opus req̄ritur positio aliox actuū voluntatis. ¶ Scdo aꝝ ꝓtra istaꝫ ꝓclusionē sic. aliq̄s est actus exterior bonꝰ ꝛ meritoriꝰ cui nullꝰ actꝰ interior rñdet: ergo nō totā bonitatē capit actus exterior ab īteriori. ꝓña claret: ꝓbatur aūt añs ponēdo q̄ sortes velit dicere horas ꝓpter deū. ꝛ inter dicēdū sit distractꝰ: iam talis non meretur ꝓpter hoc q̄ dicit totaliter citra actum volūtaꝫ quē habebat in ꝓncipio. Quia da oppositū q̄ mereaꝝ. ¶ Contra: sortes dicit horas distractus: g̃ nō mereꝝ. idē eñ est nihil dicere ꝛ dicere distracte. ¶ Simile argumētū pōt fieri de illo q̄ adiit sanctū Jacobū si in coactꝰ exterior sine actu interiori fuerit. talis nō mereꝝ plusq̄ volens ꝓficisci ad sanctū Jacobū et postea īpeditus vel mutās ꝓposituꝫ: q̄ in ꝓncipio videbaꝝ efficax. ¶ Ridetur negādo q̄ sit aliquis actꝰ exterior bonus: cui nulla interior bonitas rñdet. ꝛ negaꝝ q̄ ille q̄ distractꝰ dicit horas mereaꝝ ꝓ hoc q̄ ex habitu vocaliter enūciat sine actu volūtatis. idē eñ est nō dicere et distracte dicere quo ad nō mereri. ꝛ interdū dicere horas est de p̄cepto ꝛ hō satisfacit: sic celebrādo sic q̄ nō est preuaricator eiusdē ꝓcepti dato q̄ interdū distrahaꝝ: nō eñ situ i facultate nr̄a dicere lōgas horas q̄n nōnūq̄ distrahamur ab extrīseco. Eodē modo rñdeꝝ de illo qui

proficiscit ad sctm̄ Jacobū: si talis ex voto habeat vl ex ꝓcepto visitare sctm̄ Jacobū dato q̄ i itinere distrahaꝝ: non tñ ꝓtēnit votū vel p̄ceptuꝫ de adeundo sancto Jacobo. sed melꝰ est transire q̄ nō transire: qñ iste opationes sunt de ꝓsilio plerūq̄ renouanꝫ boni actus iteriores. ¶ Si petas qd mouet hoiem qñ non aduertit. ¶ Dr q̄ causaꝝ impetus in mēbris: sicut in ꝓiecto post emissionem a manu ꝓiicientis: qui mouet hoiem ipso nō aduertente. ꝛ qñ est magnꝰ: mouet hoiem ad lōgā distātiā termini ad quē. sed hō pōt se sistere illo impetu existente intenso: qñ vult ꝓ nolle vlteriꝰ ꝓgredi: ꝛ tandē cozrūpeꝝ īpetus ip se vel ꝓncipiū motiuū sicut in bruto mouet transeuntē non aduertentem. ¶ Tertio arguiꝝ melius est illi qui vult sumere eucharistiā. ꝛ eam sumit q̄ illi qui vult eā sumere sꝫ neminem habet ad sibi dandū eucharistiā: sed hoc non est nisi ꝓpter actū exteriorē: igitur. consequētia tenet cum minore. probatur maior. nam illi datur gratia virtute operis operati: ꝛ gloria ei respōdens. ꝛ tantum gratie datur ei ꝓ opere operāte sicut alteri. supponimus actus interiores esse eq̄les. Sic possumꝰ argumētari in reliq̄s sacramentis: de extrema vnctione / de ordine / confirmatiōe ꝛ similibus. Eodē modo ꝓbaꝝ q̄ ꝓ actu exteriori alicui ꝓfertur gr̄a. tollitur culpa illi qui non habꝫ actum interiorem: patet in baptismo paruulorum. ¶ Respondetur ad tertiam concedendo maiorem minorem ꝛ conclusionem. Sed distinguo q̄ actus exterior aliquid bonitatis superaddat: vel quādo ꝓuenit bonitas virtute operis operati: ꝛ sic concedo: vel virtute opis operantis: ꝛ sic nego. primū contingit in sacramentis. in hoc ambe positiones conuenire habent: qñ Sacramētū est inuisibilis gr̄e visibilis forma. sed contendiꝝ de operationibꝰ non sacramentalibus: ꝛ nō ꝓuilegiatis. ¶ Sꝫ dices: si quis clinguis ꝓfessꝰ ter vellet ꝓsecrare corpus r̄pi: ꝛ non ꝓferens verba debita non consecrat: sed ꝗba ꝓferens consecrat: ergo actus exterior aliquid bonitatis supaddit Sed solutio pꝫ ex dictꝫ. ¶ Quarto arguitur. decimotertio de trinitate cap. quinto. mala etiam voluntate vel sola quisq̄ miser efficiꝝ: sed miserior potestate qua desiderium male voluntatis impletur. ¶ Respondetur q̄ actus exterior crebro est causa quare intenditur actus interior: etiā est noua deliberatio: ꝛ renouatio actus interioris in executione actus exterioris. sic homo fit miserior per actum exteriorem vt li per dicat circunstantiā cause efficientis. ꝛ nō circunstantiam cause formalis. Sed istud non est contra positionem. Debet eñ argumentuꝫ capere duos habentes duos actus interiores equales: et cum hoc toto tempore quo vnus facit actū exteriorē capere actus interiores eius de nouo elicitos vel libere ꝓtinuatos vel intensos: ponēdo q̄ ita fiat in actu interiori alteriꝰ qui nō facit opus exterius: alioquin cetera erūt imparia. Etiā actus exteriores generant malos habitꝰ in mēbris. ꝛ reddunt homines procliuiores ad pctā q̄ antea: vl ꝓpter expertā libidinē (vt in intemperantia) vel q̄ diminuiꝝ eoꝝ fama que retrahit a peccato. ꝛ ptꝫ ꝓ beatum augustinū octauo ꝓfessionū capitulo q̄nto ante medium. ex voluntate praua facta est libido: ꝛ dum seruitur libidini facta est consuetudo: ꝛ duꝫ cōsuetudini non resistitur / facta ē necessitas.

¶ Quinto arguiꝝ. beata lucia dicebat ad paschā sium. si inuitā me violaueris castitas mihi duplicabitur ad cozonā: ꝛ non nisi per actum exteriorem: igitur. ¶ Ad quintū aliqui dicūt q̄ duplicabitur cozona: quia vna per patientiā: altera per castitatem. sed hoc non valet. q̄ tunc falsum esset dicere q̄ castitas duplicaretur. ¶ Dicit q̄ intelligit per intensionē actus interioris: seruando eñ ꝓpositū ꝑginitatis in illo actu exteriori fuisset actus difficilis: ꝛ non poterat esse remissus in ea si fuisset ītē sus habitus genitus. ¶ Sexto aꝝ ex ista positiōe sequitur q̄ vidua euangelica luce. xij. ponēs duo minuta in gazophilatiuꝫ dñi nō plus meruit q̄ cōstantinus magnꝰ vel ita diues sicut cresus rex lydoꝝ maiora ponens: cō sequens est falsum. probo consequentiam supposito q̄ alij habuissent actꝰ īteriores equales in gradu cuꝫ vidua. ¶ Septimo arguiꝝ: sequereꝝ q̄ dñs dans eleemosynam seruis suis dandam pauperibꝰ nō plus mereretꝝ per hoc q̄ seruus det vel nō det: ꝛ per consequens seruus debet vel potest illam pecuniaꝫ sibi ꝓpsi applicare. ¶ Ad sextum dicitur negando ꝓsequentiam. hoc aūt argumentū potest equaliꝛ retorqueri ꝓtra alios. actus eñ interior erat difficilior ꝛ maiorē feruorem dandi habebat q̄ alij diuites q̄ nihil faciūt pusillam pecuniā: egre eñ ad donationē illius adduerunt. pauper autēꝫ munusculum tribuens cuꝫ pōdere volūtaꝫ dat. ¶ Ad septimū ꝓcedo q̄ dñs equaliter meretur directe siue seruus dederit siue non: non eñ putādū est q̄ gratia augeatur in dño dormiente ꝓ hoc q̄ seruus tunc pecuniam tribuat pauperi. ¶ Dixi directe. quia eleemosyna induceret pauperem ad orandū ꝓ dño: ꝛ sic mereretꝝ citius p̄ seruari a peccato ꝛ iuuari vt erat in actus bonos ad merendum: sed nego q̄ seruus posset sibi illā pecuniā appropriare. furtū eī ꝓmitteret q̄ alienū caperet clāculū inuito dño. ꝛ ad illius eleemosine restitutionē teneretur. ꝛ sic lucrum acquireret in archa: ꝛ tamen non in anima: sed potiꝰ dānū. ¶ Octauo arguitur: ponendo duos sortes scꝫ ꝛ platonem sic q̄ sortes det centum pauperibꝰ ad orandū ꝓ defuncto: plato vellet tantūdem dare (sed non habet) ad orandum ꝓ alio defūcto: tūc defunctus sortis citius liberabitur q̄ defunctus platonis: ꝛ non nisi ratione actus exterioris. igiꝝ. ¶ Nono arguitur: qui vellet dare quinq̄ duodenos ad lucrandas venias eas non lucratur cuꝫ sit pecuniarū indigus: vbi alius pecuniam dans lucratur eas: ꝛ id non fit nisi ratione actus exterioris. igitur. ¶ Ad octauum admisso casu: ꝓceditur q̄ defunctus sortis citius liberabitur a faucibus purgatorij q̄ defunctus platonis. nō eñ inconuenit actum exteriorem aliquid facere ad liberationem pene: vbi solus actus interior non satisfaceret: ꝛ hoc lucidius patebit in solutione argumenti sequentis: sed nego quo ad augmentum gratie vel glorie. Unde quantū ad nonū arg. volēs lucrari venias tantum meretur quātū eas lucrans: dūmodo vellet eq̄ efficaciter cū alio: sed nō assequiꝝ remissionē tāte pene: q̄ venie danꝫ ꝓditionaliꝛ puta dātibꝰ talē quotā: extante ita q̄ ꝓditione tenēt ꝛ ea secluſa nō ponunꝫ. ¶ Sꝫ nō silentio ꝓbeūdū est: q̄ plerīq̄ nihil hñtes falsē iudicāt si haberent bona fortune q̄ magnifice et liberaliꝛ illa in vsus pios exponerēt: sicut bñ notauit Martialis i quo

Altisiodo

dam epigrammate de auaricia Sceuole. Si dederint superi decies mihi milia centum: Dicebas nūdum sceuola iustus eques. Qualiter o viuā q̄ large/q̄ beate. ⁊ sequitur. Sordidior multo post hoc toga penula peior. Sz in solutione ad octauū ponuntur plures volitiones interiores in orantibus q̄ in illo cui deficit pecunia. ¶Sz dices ex isto sequitur. q. additio pauperis est deterior q̄ additio diuitis vt pz qz nō potest lucrari indulgentias: nec potest eē magnificus. pz quarti ethicor. sc̄do: vbi post q̄ aristoteles de magnificētia disseruit corollarium īfert. Quocirca paup nō erit magnific⁹: q̄ppe cū ei non sint ea quibus multo decore faciat sumpt⁹. ¶Respondeť q. nō inconuenit maiorē virtutem aliqua bona circunstatia vacare que ꝓuenit alteri virtuti: virginitas castitatē ꝓiugalē repudiat quā cōstat esse ꝑfectē: ⁊ martyr vel mortē oppetens in acie belli iusti iudicat se esse ꝓfectū multis bonis q̄ faceret si supuiueret: sed nō ꝓpterea male agit. sicut diues laudabil⁹ facit aliqua q̄ nō facit paup. Sz volūtarie paup in abiecta casa humiliter trāquillus q̄escit: vbi diues in iugo montis posit⁹ vēto ⁊ grādini ⁊ multis procellis exponit. paup potest habere magnificētias additionales: ⁊ iste act⁹ est bon⁹: vellē ꝓstruere edē diue ꝑgini vl̄ hospitale pauperibus si haberē sumptus: ġ generatiuus virtutis: qz infallibil⁹ q̄libet actus bonus est productiuus virtutis. vt pz ꝑ diffinitionem virtutis sc̄do ethicor. ⁊ talis virtus spectat ad magnificētiam. Sz forte categoricos actus non potest h̄re cū alio h̄nte sumptus: hunc cibum cōdiuimus per forte. ¶Decimo arguit: occidens in dementia vl̄ in plena ebrietate peccat nouo peccato quo occidit: ⁊ tñ talis nō h̄z actum īteriorem tempore quo occidit. ġ actus exterior aliquid bonitatis vel malitie supperaddit interiori. vel erit aliq̄s act⁹ exterior malus cui nullus respōdet in voluntate. Sed forte dices rñdet ei actus mal⁹ interpretatiu⁹ puta actus quo voluit ebrietatē. vel pot⁹ quo ebrietatē voluit. ¶Cōtra hoc sic arguit: sint duo temulenti cū ceteris positis que sufficiūt ad equalē temulentiā culpabilē fortes ⁊ plato: occidat fortes nō aūt plato: sed dormiat: sicut aliquib⁹ temulētis ꝓtingit. tunc sic: oēs actus interiores eliciti sūt eq̄lia peccata: ⁊ oia peccata añ ebrietatē erant equalia in eis (vt suppono) sz fortes in fine est peior q̄ plato: ġ hoc ꝓuenit ratione actus exterioris: cū oēs actus interiores sint equales. ¶Sz q̄re solutionē ab ijs q̄ facta ebrior⁹ tenent īputabilia: ⁊ cū hoc istā cōclusionem contra quā obijcimus: qz act⁹ ebrior⁹ hucusq̄ tenui non īputabiles. ¶Undecio arguit. seq̄retur q. si actus exterior nihil bonitatis supadderet actui interiori: q. aia christi tantū meruit volēdo ꝓ nobis pati quātū patiendo: ⁊ ꝑ cōsequens nō opus erat q. pateretur mortē. ¶Duodecimo. seq̄reť q. ille q̄ vellet occidere īfinitos homines tm̄ peccarēt quātū ille q̄ īfinitos occideret falsitas ꝓsequntis pz: qz occidēs īfinitos hoies īfinite peccat: volēs tot occidere nō infinite peccat. igit. ¶Ad vndecimuz dicit q. si aīa christi voluit efficaciter pati: ⁊ nō erat impedimētū patiebať: ⁊ sic imaginitio argumēti est nulla. Et iā passio secūdum aliquos req̄rebať ꝑ moduz precij non meriti quia ianua aperiebať quādo precium soluebatur Si loq̄r̄ de lāceati ōe xp̄i post mortē: poterat xp̄s illā acceptare ad quodcūq̄ premiū quod volebat. et sic passionem christi ⁊ eius actus nolum⁹ coartare cum legibus ꝓmunibus. ¶Ad duodecimum respondetur: sequelam ceteris paribus negando potest enim ꝓtingere q. quis occidat infinitos homines: et solum finite peccet. quando habet actū cōfusum circa eos omnes: pono semper cetera paria. homicidio enim determinato adiungit homicidium distinctum interius. ⁊ nulla est difficultas ¶Tertiodecimo arguitur: sequeretur q. martyrium laurentij vel vincentij non esset plus laudandum q̄ cipriani vel alicuius mortui in carceribus consequens videtur inconueniens. q̄ ⁊ antecedēs consequentia patet. qz habebant actus īteriores equales nolendi derelinquere opus honestum nō obstante quacunq̄ conditione mortis. ¶Quarto decimo arguitur sequeretur q. si aliquis negaret fidem ore dissentiens tamen in mente: dicendo inter machometanos q. vult eorum secte adherere: non peccaret: consequens est falsum. qz ad romanos decimo. corde creditur ad iustitiam: ore fit cōfessio ad salutem. Et patet consequentia: quia q̄libet actus quem habet est bonus: et solum habet istum: volo manere xp̄ianus. ¶Ad tertiūdecimū dicitur consequentia est nulla. cum eñ sit act⁹ laudabilis in non deserenda fide: in presentia maiorū periculorum erat difficilior propterea melior: stat enim q. aliqui non resilientes a fide in presentia puorum periculorū: retrocessissent in presentia maiorum. ⁊ licet aliqui sancti occisi in cruciatib⁹ cōibus parati erant perferre omne genus tormenti: etiam quocunq̄ genere mortis applicato: tñ nos iudicamus ab exterioribus: talium autem voluntates a deo cognoscūtur. ¶Ad q̄rtūdecimum dicitur q. talis peccat. potest eñ quis tacere verus ꝓ loco ⁊ tempore sine peccato: nunq̄ tamen abnegare xp̄m quocunq̄ gñe mortis applicato: secūdum illud Matthei. x. qui me negauerit coram hominibus negabo eum coram patre meo qui in celis est. talis eñ ꝓponit suum corpus amori et honori dei: ⁊ peruerse peruertit ordinem charitatis; sed sicut iste peccat exterius ita interius per actū quo vult proferre negationez christi. ¶Quitodecimo arguitur. qui percutit clericum violenter eo facto est excōmunicat⁹. x. vij. q. iiij. cap̄. si quis suadente diabolo manus violentas iniecerit in clericum: ⁊ tñ qui vult percutere clericū non est excōicat⁹: imō excōicatio aggrauat pctm̄. ¶Sextodecimo arguit. qui occidit hominē qui h̄z multos liberos ⁊ ꝓsanguineos alere plus peccat q̄ ali⁹ volens talem occidere: ⁊ nō nisi rōne actus exterioris. Q̄z pl⁹ peccet pz: qz ad plura teneť. qz ad alēdos liberos aut parentes occisi quos ille nutriuerat. ¶Ad q̄ntūdecimū dz. q. pcutiens clericū excōicatus est: ⁊ nō est excōicat⁹ tm̄ volēs pcutere: sz isti duo equal⁹ peccāt coram deo: ⁊ si sic decederēt eq̄li pena punirēť. supposito q. act⁹ īterior nō pcutient; ꝓportionabil⁹ cū actu pcutient; augeatur. ⁊ lz plus puniať in hoc mundo excōicatus (qz priuať sacramentis ⁊ societate hoim) q̄ nō excōmunicat⁹: non sequtur q. grauius peccet coꝝ deo. pzudētes ei legūlarozes ꝑ minori culpa maiores adhibent penas. q̄s ei occidit ꝑ furto p̄ supptus in corrigibilis ⁊ ꝓ rapina: non aūt ꝓ inuidia vel supbia. pctā eñ que perturbāt rempublicaz ⁊ pa

tenter constant in hoc mūdo: licet minora sint grauius puniunť q̄ reliqua maiora: vel equalia: istud aūt non contingit in foro dei. ¶Ad sextūdecimū dicit: negando q. plus peccat: immo equaliter peccant ceteris paribus. sed verum est q. ad plus tenet qz plus dānificauit proximum actualiter. Ad pl⁹ aūt teneri non arguit grauius esse pctm̄. ecce sortes vult efficaciter furari centum: sed impediť ab extrinseco: plato vult furari decem ⁊ nō impediť: ⁊ ita plato ad plus teneť: qz habet alienū actu alť non teneť restituere quicq̄: quia nihil habet: quic q̄ in q̄ de tēporali bono: tñ tenetur detestari pctm̄. ¶Sed contra istud arguit: isti p te equaliter peccant. ergo tenenť confiteri peccata equalia: sz sufficit vni cōfiteri a actum interiorem: ergo sufficit alteri cōfiteri b actum interiorem: dicendo q. voluit hominē perimere. ¶Respondeť: concedendo q. equaliter peccant: ⁊ cōcedo q. sufficit vni confiteri peccatū interius: sz hoc alteri non sufficit. qa non sufficienter exprimit circunstantiam aggrauantem suum pctm̄: qz eñ prodijt in opus exteri⁹ debet cōfiteri homicidium exteri⁹: ⁊ iam ex ꝓpositione aliud pctm̄ referat. ¶Septimodecimo arguitur sic. sint duo vtputa fortes ⁊ plato: quorū prior in publico frangit ieiuniū ⁊ scandalizat: platoni nihil datur ad comedendū. sed ita instāter petit cibū ad frangendū ieiunium sicut alius: iam p te isti duo equaliter peccant cū actus interiores sint equales: sz hoc est falsum: cū vnus committat scandalū ⁊ non alter. ergo duplici peccato virtualiter peccat: ⁊ non nisi per actū exteriorem. igitur. ¶Octauodecimo sequtur: q. si vnus vellet occidere hominem ⁊ eū occidat q. plus peccat q̄ alius q̄ intendit ei imputare brachiū precise: ⁊ non vltra: sed a casu occidit. cōsequens est falsum. igit⁹ vter q̄ est homicida. ¶Ad decimū septimum dicit. vel alter cui nihil datur ad comedendū laborat ad comedendū in publico sicut alter: ⁊ tunc tantū peccat quantū alius: quia scandalizare vult sicut ali⁹ Scandalū eñ debet diffiniri per occasionem velle dare ruine: si vero vellet comedere in occulto iā cetera sunt imparia: ⁊ minus peccat. ¶Ad decimumoctauum dicit: concedendo q. vter q̄ est homicida: sed vn⁹ plus peccat ꝑ homicidio q̄ alter. alter eñ tantum: quia dederat operam rei illicite peccabat per homicidiū. Et sic dicatur de duob⁹ hereticis vel heresiarchis: quorū vn⁹ auertit plurimos a fide (vt Arrius vel Machometus) ⁊ alt paucos: faciens tamen quod in se est ad tot auertendos: isti equaliter coram deo peccant. Nec obstat illud vulgare beati Augustini: nescitur pena Arrij: qz nescitur quot duxit ad inferos. Hoc itel ligitur de pena accidētali ⁊ de noua infamia quā habebit de descensu eorum ad inferos: quos a fide auerterat. ¶Vel sic: qz verisile erat q. poterat multos auertere a fide: ideo pctm̄ eius est maius: sed qz non possumus cognoscere determinatū numerum eorum quos a fide auerterat: non cognoscim⁹ magnitudinem peccati eius. ¶Decimonono arguit sic. illa sunt diuersa peccata que diuersis ꝓhibitionibus prohibentur: sed actus interior et exterior diuersis prohibitionib⁹ prohibenť: ergo sunt diuersa peccata. cōsequentia tenet cū maiore. ⁊ minor patet Exodi. xx. Non mechaberis/non furtū facies/non cōcupisces domū proximi tui: nec desiderabis vxorem eius. ¶Vigesimo arguit: ex isto sequtur q. dans scutum deauratum pauperi⁹ q̄ credit esse bonum scutū: tantum meretur quantū alius dans bonum scutum: sz hoc est inconueniēs igitur. Q̄z sequatur patet. qz habent actus interiores equales. ¶Ad decimumnonū dicitur: concedendo q. sunt diuersa peccata (sicut inferius patebit) sed homo non est peior per vtrumq̄ actum q̄ per alterum tm̄. Fiunt aūt distincte prohibitiones: qz plerique sapientes hebreorum existimarunt actū interiorem non esse peccatū. propterea Josephus. xij. antiquitatū recitans opinionem Polybij historiographi persarū dicentis: q. Antiochus illustris mortuus est miserabiliter eo q. voluit expoliare templū Diane: contra eum dicit: q. nullatenus egit peccatum: sed tantum cogitauit nullo reatu ⁊ cetera. ꝓterea illic concludit: q. mortuus fuit propter peccata que fecit in Hierusalem. cui consonat glosa ad Philipenses. iij. dicens. q. lex vetus prohibebat manū non animum. cui etiam concordat dictum apostoli ad Romanos. vij. peccatum non cognoui nisi per legem. vbi loquitur de concupiscentia mundi. propterea date sunt diuerse prohibitiones tam respectu actus interioris q̄ exterioris. Sed dices: quare in istis plus q̄ in aljs ¶Respondeť: q. eadem est questio apud aduersarios: sufficit aūt in istis pro aljs. ita q. illud quod dicitur in vno intelligatur in alio etiam: homines sunt promptiores ad concupiscentiam libidinis: ⁊ ad concupiscentiam bonor⁹ temporalium q̄ ad alias Propterea hic ē specialis questio de vtroq̄ actu. ¶Ad vigesimum conceditur: q. illi duo equaliter merentur. ¶Vigesimoprimo arguit. iste est error dānatus contra Petrum abelardum. iter enim illius articulos dicitur hic esse vnus. Nos vero dicimus: q. sola voluntas a deo eternaliter remuneratur: siue ad bonū siue ad malum: nec ꝓpter operā peior vel melior efficitur homo. nisi forte dū operatur in aliquo voluntas eius augmentať. ¶Vigesimosecundo arguit: ponendo casum q. deus prohibeat actum exteriorem non interiorem: tunc act⁹ exterior est malus ⁊ non interior. ¶Ad vigesimū primū dicitur: q. ille error non reperitur inter oēs quos beatus Bernardus colligit. nullo etiam pacto est error. q. illud dictū pro errore colligeret lolio triticū coniungeret. habetur precise sic q. propter opera nec melior nec peior efficit homo: qđ est falsum. ¶Ad vigesimūsecundum dicit: q. in illo casu actus exterior est malus. ⁊ interior a quo īperatur non est malus: sz casus est preter legem q̄ cōclusioni prefate nō obuiat. ¶Vigesimotertio arguit. ex ista positione seq̄tur q. adulteriū non ē maius peccatum (immo nec incestus) q̄ fornicatio simplex. cōsequens est absonum: ergo ⁊ antecedens. probo cōsequentiam: transeant duo vtpote fortes ⁊ plato ad lupanar: ⁊ fortes cognoscat cōsanguineam vel affinē in gradu cōsanguinitatis vel affinitatis propinquo: ⁊ plato solutā. vel fortes cōiunctā ⁊ plato solutā ex equali negligētia. Jā arguit sic. fortes ⁊ plato equaliter peccāt: fortes adulterať vel committit incestū: ⁊ non plato. ¶Forte dices: q. postq̄ fortes dat operā rei illicite īputabit ei ad culpā: ⁊ nō platoi q̄ illi actui operā nō dat: sz respectu alteri⁹ ꝓsone. ¶Cōtra vter q̄ equali negligētia ꝓcedit. ¶Vigemoq̄rto argī

posito q̄ sortes habeat vnū panē quo potest relevare indigentiā vnius hominis tantū: ꝛ sint cicero ꝛ plato indigentes. p̄cipiat ei deus q̄ vtriusq̄ indigentiā velit relevare. sed q̄ det panē platoni et non ciceroni. ¶ Isto casu posito si sortes dat ciceroni panem perperā agit: ꝛ tamen actus interior est bonus: ꝛ exterior malus. igit̄. ¶ Ad vigesimū tertium respondet̄: cōcedendo q̄ nō est inconueniēs q̄ aliquod adulteriū aliqua fornicatione nō sit maius: vt in casu dato. ¶ Potest dici q̄ cognoscit cōiūctam nō suam est adulter siue sciat siue nō: equaliter peccant adulterans ꝛ simplicē fornicationē faciens in illo casu. sed adulteriū cognitū tale fornicatione simplici ceteris paribꝰ est maius. vterq̄ istorum plus peccat q̄ simplex fornicator: ꝛ minus q̄ adulter. supposito q̄ transiēs nullatenꝰ vellet cognoscere cōiunctam si sciret eam talē. sz cōiuncta mentiendo dicit se solutā: sz cū dant operam rei illicite videt̄ q̄ plus peccat q̄ simplicit̄ fornicādo. ¶ Ad vigesimū quartū respondet̄: q̄ male agit dādo ciceroni panē ꝓpter prohibitionē dei: ꝛ velle efficax est peccatū quo vult ei dare interius. Si ponas q̄ deus p̄cipiat ei habere velle efficax dādi panē vtriq̄ prohibēdo ei q̄ det ciceroni. ¶ Casus ē irrationabilis: velle eīm efficax sine impedimento imperat actū exteriorem: ꝛ sic deus p̄ciperet antecedens ꝛ eius oppositū. potest tamen habere voliti ones cōditionatas vtriq̄ subueniēdi vel non efficaces. etiā cōclusio intelligit̄ secundū legez vbi est consonantia actus exterioris ad interiorem.

¶ Vigesimoquinto arguit̄ sic. impossibile est hominem saluari sine fide: sz ista positio hoc euacuat quia ponat̄ q̄ sint duo equales volitiones habentes credendi aliquem articulū: alter credat: ꝛ alter impediat̄ ꝓpter perturbationē cerebri vel tardioza naturalia. vnus q̄ habet fidem saluabit̄. ergo ꝛ alter per positionē. ¶ Vigesimosexto arguit̄ actus interior ꝛ exterior sunt res distincte quarum vtraq̄ est peccatū: ergo sunt duo peccata. ¶ Ad vigesimū quintum dicit̄: q̄ fides infusa sufficit: et cōcedo q̄ iste volens credere cui displicet rebellio in oppositū laborans quantū in ipso est ad credendū (licet nō credat) quantū meretur sicut credens stat eīm q̄ duo equaliter velint credere: sz propter motū cerebri ꝛ perturbationem ingenij vnus non ita cito credit sicut alter: absit q̄ talis omni via anhelans ad credendū dānaretur. deus eīm finaliter eū iuuabit. credere aūt non est actꝰ meritorius nisi tanq̄ actus imperatꝰ: est actus intellectꝰ: licet imperet̄ ab actu voluntatis. ¶ Ad vigesimū sextum solent hoies dicere q̄ est tantū vna malitia. ¶ Contra hoc arguit̄ sic. actus interior ē malitia: vt ipsi cōcedūt: ꝛ actus exterior est peccatū: ꝛ malum demeritorie. modo malū non distinguit̄ ab actu malo. ¶ Cōcedo q̄ sunt due malitie: ꝛ duo peccata. vt pz ꝑ glosam sup illud ad ℟omanos ꝑmo. ℣Plenos inuidia ꝛ homicidijs. bene inq̄ dicit homicidijs pluraliter: q̄ plura sunt homicidia: q̄ volūtatis ꝛ operis. ꝛ hoc idē patet sup illud psalmi lxviij. appone iniq̄tatem. q̄ malum opus addit male voluntati iniq̄tatem addit iniq̄tati. ¶ Itē ꝓbatur ratione: actus exterior imperatꝰ ab actu interiori malo vel est peccatū vel non peccatū. si scōm est actus indifferens vel actus bonus. sed neutrū illoꝝ dici potest: ergo primū vez q̄ est peccatum.

¶ Item vigesimosecundo contra Faustum. beatus Augustinus diffiniuit peccatum sic. Est dictum factum vel concupitum contra legem dei. modo hoc totum conuenit actui exteriori. Sz tūc dices. ergo tunc faciens actum interiorem ꝛ exteriorem simul est peior q̄ ille qui facit solum actum interiorem. ¶ Distinguit̄. vel extensiue: ꝛ sic cōceditur: vel intensiue. ꝛ sic negat̄. ¶ Vel sic (ꝛ lucidius) distinguo q̄ duo peccata habet vel quoꝝ vnū malitiam habet vel bonitatem ab actu interiori: ꝛ sic conceditur. ꝛ hoc nō reddit hominem peiorē: vel peccata nō subordinata: ꝛ sic negatur. ¶ Sed contra totū istud argumentoꝝ: actus interiores in sorte habent̄ solum interiorem: ꝛ in platone vtrū q̄ actū habente. igit̄ sunt equales ꝛ peccata equalia. ¶ Dices q̄ habet malitiā ab interiori. ¶ Contra. ergo est malus. ꝛ peccatū. ꝛ pro eo debetur pena distincta ab interiori: sicut actus iteriorꝝ ab exteriori distinguit̄. ¶ Respondetur. cōcedendo actus interiores esse pariles in malitia. ꝛ cōcedo q̄ actus exteriorꝝ platonis est peccatū ꝛ distinctum realiter ab interiori: sz nego q̄ respondeat ei pena q̄cunq̄ alia a pena actus interioris. de pena inflicta loquoꝝ. ꝛ causa est qm̄ dependet ab interiori naturali sequela: ꝛ interior actus est mere spontaneus. sic eīm nullam penā habet distinctam a pena interioris. sicut tota malitia eius ab iteriori emergit. ¶ Sed cōtra. actus exterior est peccatum. ergo ex solutione oportet dare vnuz peccatū: ꝓ quo nulla pena infligetur: q̄ actus interiores sortis ꝛ platonis equaliter puniunt̄. ꝛ vocetur pena pro actu interiori sortis a quatuor graduū: pena pro actu interiori platonis b totidem graduū. Jam sic: vel plato punit̄ aliqua alia pena a b vel non. si primum. ergo plato est sorte peior. si non: habebit̄ aliquod peccatum impunitū etiam nō remissum in hoc mundo vel purgatorio. ¶ Respondet̄. concedendo q̄ actus exterior est peccatum. ꝛ negat̄ q̄ sit aliquod peccatū pro quo nulla pena infligetur vel in hoc mundo vel in alio: q̄ pro peccato quolibet erit aliqua afflictio. ꝛ dico q̄ b pena non est solum pena respondens actui interiori platonis: sed actui interiori ꝛ exteriori simul. hoc est copulatim sicut dicimus q̄ actus exterior non habet aliā malitiam a malitia actus interioris: sed mere naturaliter ab eo dependet. nec sequitur q̄ actus exterior manebit inultus. quia pena b tā actui interiori q̄ exteriori in casu nostro respondet. ¶ Sed ꝓ tra istud argumentoꝝ. actus exteriorꝝ punitur ex solutione: vel igit̄ minus acerbe q̄ actꝰ interior: et sic erit minꝰ malus: vel ita acerbe sicut actꝰ interior: ꝛ tunc sequit̄ q̄ actus exterior eēt ita malus sicut interior: ꝛ tamen exterior est naturalis ꝛ interior liber. ¶ Forte dicis: non est ita malus sicut interior: immo non distinguit̄ ab interiori. Hoc nō est ipugnatione dignum: cōstat eīm q̄ sunt res realit̄ distincte. ¶ Respondet̄. cōcedendo q̄ actus exterior ita acerbe punit̄ sicut interior. immo eadem pena precise: nec alia respondet ei: ꝛ est actus ita malus sicut actꝰ interior: ꝛ peccatum distinctum realiter ab interiori: sz non habet aliam malitiā. hoc est habens exteriorez cū interiori nō est peior q̄ habens interiorē tm̄: sz non est idē pctm̄. immo aliud pctm̄. sicut res alia: ꝛ alia malitia. ꝛ alia difformitas ab actu interiori. ¶ Sed ꝫ: dicat̄ actus

exterior c. arguit̄ sic: b est ita magnum peccatū sicut a: ergo tanta pena punit̄ in inferno: ergo pro c infligetur noua pena: vel manebit aliquod mortale inultū apud inferos. ¶ Respondet̄: q̄ pena respondens b est ita mala sicut pena respondēs a: ꝛ tota pena respondet b peccato: ꝛ illa eadē respōdet c peccato. nec incōuenit duo peccata realit̄ distincta puniri eadem pena. dūmodo vnū peccatuz naturaliter ab alio scateat. alioqn concedere oportet aliqd̄ esse mortale ꝑ quo nulla pena infligit̄ in inferno. Sz ex isto modo loquendi cōcedere oportet platonē decedere in duobꝰ peccatis: scz b et c: ꝛ sortē in a. ꝛ q̄ b est equale ipsi a: ꝛ tamen isti duo equaliter puniunt̄: pono q̄ non decedāt in peccatis aliis: qd̄ concedo. ¶ Sz contra. ex isto sequit̄ q̄ actus exterior insequit̄ interiorē quo ad rationem peccati maioris vel minoris: sicut tumor maris sequitur lunā: hoc aūt est falsum. Ad ꝓbo. stat actū interiorem remitti actu exteriori intensor augmētato: tunc sic: actus exterior augeat̄: actus exterior est peccatū sortis: ergo peccatuz sortis augetur. ¶ Dico q̄ remittit̄ peccatū sortis: dato q̄ peccatum exterius augeat̄. remittit̄ exterius peccatuz sicut corrumpit̄ similitudo: ꝛ nulla similitudo corrumpit̄. sed actꝰ exterior aduentitiū modum peccati suscipit. nunc est pctm̄. nunc idē manens non est peccatū: sed meritum. nunc neq̄ meritum neq̄ demeritū. ꝛ istud crebro contingit. sz illud non cōuenit actui interiori. q̄ si semel est peccatum cōiter manet tale quando est in rerū natura. ¶ Altrisi dorēsis concedēs: q̄ si pater ꝛ filius assumerēt eādem naturā humanā essent idem homo: cōcedere haberet q̄ actꝰ interior ꝛ exterior sunt idem pctm̄ cū aūt dr̄ sunt vnū peccatū ibi vnū cadit super cōnotationē termini pctm̄: ꝛ nō sup materiale significatum: si duo hoies haberent eandem animā vel albedinē essent vnum albū: vel vnum animatū. Et aliqs proteruiendo pōt hoc logice sustinere: tamē hoc mihi non placet. si actꝰ interior ꝛ exterior sunt vnum peccatū: ergo hoc vnum peccatū vel illud: posita cōstantia. descensus eīm est disiūctiuus sub termino stante determinate: ꝛ q̄libet singularis ē falsa. quocūq̄ eīm demonstrato nō sunt hoc vnum peccatū: demonstrando actū interiorem. nec hoc vnū pctm̄: demōstrando exteriorem. ℣Propterea cōcedo: q̄ sunt peccata realiter distincta: ꝛ equaliter mala. nec iuuat (vt ptz intelligenti) volare ad suppositionē cōfusam tm̄. ¶ Vigesimoseptimo arguitur sic. ex ista conclusione seqtur q̄ tantū meretur volēs mereri quantū ille q̄ meretur: ꝛ eodēmodo q̄ ille q̄ vult plus mereri q̄ alius: plus meretur q̄ alius: sz hoc est falsum. ponat̄ eīm q̄ sortes velit mereri. ꝛ plato velit plus mereri q̄ sortes: tunc si plato plus mereat̄ q̄ sortes: eodē modo cicero volens plus mereri q̄ plato: plus merebit̄ q̄ plato. Quod si concedas. ponat̄ rursus q̄ plato velit plus mereri q̄ cicero: petēdo q̄s eoꝝ plus merebit̄. cōsequentia aūt ꝑz ex positione. ¶ Vigesimooctauo arguit̄ sic. aliqs est actus exterior malus non īperatus ab aliquo interiori malo: g̃ positio nulla. Antecedēs patet. ponēdo q̄ sortes dirigat sagittā cōtra platonē: per quā plato intereat: sz q̄cito sagitta est emissa de manu sortis penitudine ducatur q̄ sagittā direxerit cōtra innocentē. tunc actꝰ exterior est malus: qm̄ iniuste occidit sortes quez supponimus innocentē: vel saltē innocenter occiditur: licet sit in peccato occulto mortali: ꝛ nocēs tamen innocēter occidit: ꝛ tamen actus interior ē bonus: cū sagitta rtū subeat penitudo ante q̄ sagitta attingat platonē. Vel ponat̄ casus sic: q̄ sortes percutiat ciceronē in die dñico qui moriat̄ gratia vulneris die mercurij: ꝛ interea sortem penitcat: tunc sic: mors ciceronis sorti imponit̄: ꝛ tū actꝰ interior nō est malus. igit̄. ¶ Respōdet̄ nō oportet q̄ ille q̄ habet tale velle: ego volo plus mereri q̄ sanctus ℣Petrus: plus mereat̄ q̄ sanctus ℣Petrꝰ. ꝛ dato q̄ operā adhibeat / vix decimā partē meritorū beati petri attinget. nec istud impugnat positionem: q̄ vult q̄ aggregatū ex actu interiori et exteriori ei respondente nō est magis meritū q̄ solus actus interior: q̄ pro isto sensu est pugna inter sapientes. modo per illas volitiones nulla est apparentia cōtra illum sensum. nolumus eīm cōcedere q̄ quis tantum mereatur sicut vellet mereri.

¶ Si dicas: voluntas reputat̄ pro facto. Distinguo. vel q̄ homo mereat̄ tantum quantum vellet mereri: ꝛ sic nego. vel q̄ volitio efficax faciēdi aliquid sit ita bona: dato q̄ opatio exterior non sequatur quando impedimentū ꝓuenit ab extrinseco: ꝛ sic cōcedo. nec opz q̄ ille q̄ vult plus mereri plus mereat̄. stat eīm q̄ volens minus mereri habeat actū intensiorem merendi: sz de reciprocatione eoꝝ quoꝝ vterq̄ vult plus mereri q̄ alter / dicatur sicut dicem̄ in secundo de duobꝰ quoꝝ vterq̄ vult esse peior reliquo. ¶ Ad vigesimū octauuz respōdetur: q̄ aliqd est certum in hoc argumento vez q̄ iste q̄ penitet ante q̄ sagitta tangat platonē non peccat: quando sagitta tangit platonē. ꝛ siue tangat siue nō: non imputabit̄ ei ad culpā: ꝛ est in gra. sed an actꝰ ille exterior debeat dici malus an nō malus: res nō est ita lucida. ꝛ dicit̄ q̄ ille actus exterior est malus. ꝛ ratio est: q̄ ad malitiam actꝰ exteriorꝭ sufficit q̄ imperet̄ ab actu interiori malo: ꝛ hoc est verū in ꝓposito. ¶ Sed cōtra hoc arguitur. incurrens ebrietatē ex culpa sua cui displicet temulētia futura ante q̄ summe coalescat nō facit actus exteriores culpabiles: hoc aūt est ꝓpter culpā emendatā per penitentiam. ꝛ cum hoc tenendo facta ebrioꝝ esse imputabilia. sz sic est in ꝓposito. ¶ Insup iste iniuste occidit: q̄ innocēs ergo alter eū iniuste occidit: ergo peccauit in occisione. ¶ Rñdet̄ q̄ tales actus nec sunt demerita imputabilia nec merita plus q̄ actus bruto: nec est simile hincinde: cū vnus actus exterior imperetur a volitione formaliter mala: aliter autē non. ¶ Ad aliud cōcedo: q̄ iniuste occidit̄: quia ꝑ actū iniustum: ꝛ alter iniuste occidit eum. Cōcedo istā cōclusionem: aliqs iniuste occidit hominē: ꝛ est in gra ꝛ iustitia tēpore quo alter capit vulnꝰ letale. ¶ Sz cōtra istud arguit̄. capiat̄ totū tempus quo vult occidere: ꝛ dicat̄ a in isto tēpore adhuc nō occidit: q̄ non infligit vulnus letale: ergo nō iniuste occidit. ꝛ post istud tēpus nullū actū iniustū habebit: ergo nō occidet iniuste. ¶ Rñdet̄: admisso casu dico q̄ in a tēpore occidit. hz eīm homicidiū mētale. sicut Matthei. v. de mechari cōtingit. Et si dicatur non vocet̄ homicidiū nisi sequatur mors. ¶ Dico q̄ sic: capiendo terminū. hoc eīm dependet ex euētu futuro: ꝛ ad homicidiū sufficit iferre vulnus actu vel ꝓpinq̄: sicut ad eē patrē sufficit diffū-

dere semen. Dixi ꝓpinque: q3 si periodus vite sortis esset viginti annoꝝ ⁊ quis ei ex ictu vitā abbreuiaret per vnā horā: non vocaret apud cōiter loquentes homicida. sed cū ꝓpinque hoc depēdeat ab vsu in hoc consule vulgus. Vulgo aūt tenet: si quis post vulnera accepta viuat .iiij. dies: nō imputetur moꝛs eius ꝓcussori: sz malo regimini ꝓcussi. Scimus cōsimiliter q in aliqua distātia homo nō pōt consecrare: sz vbi est status nos fugit. ¶ Sed dices: nemo est pater nisi nascat filius: ergo nemo est occisus antequā habeat vulnus inflictū vel antequā est moꝛtuus: ⁊ tu vis sic vti termino. ¶ Rndeo noīa significant ad placitū: ⁊ sic capiendo occisio non est mala nec iniusta. nec alicui iniuste infert illam. Exēplū in simili. vnus actus interioꝛ ꝑmo potest imperari ab actu malo: ⁊ postea a bono: ⁊ sic i ꝑioꝛi malus: in posteꝛioꝛi ꝓte tēpoꝛis actꝰ erit bonus: sic potes dicere q post cū non iuperat ab aliquo actu interioꝛi nec est bonꝰ nec malus moꝛaliter. ¶ Vigesimonono arguit sic. nihil est actꝰ exteꝛioꝛ: g nullū ꝓctm̄ est actus exteꝛioꝛ. qđ contradicit conuertenti ꝓcesse. scz q actus exteꝛioꝛ est peccatū. cōsequentia tenet a supioꝛi ad inferius consequentiale: sicut sequitur aqua nō est potus: ergo nō est potus humidus. ꝑmo ꝑioꝛum. ⁊ aīs pz querendo qđ est. ¶ Tricesimo arguit. ꝓbando q aliquis actꝰ exteꝛioꝛ est malus cui nullus actꝰ malus interioꝛ reſpōdet: ⁊ hoc sic. ponendo q aliqs puta sortes videat xp̄ianū ⁊ machometistā contēdentes in limitibꝰ septem castroꝝ: sortes tendat arcū intendens occidere machometistam ad liberandum xp̄ianū qui alias occideret: non data diligentia sufficienti occidit xp̄ianū platonē: tunc sic. hic actꝰ exteꝛioꝛ est malus: puta hoc homicidiū: ⁊ est peccatū: cui nullus actus interioꝛ malus reſpōdet. qđ si negas: da vnū actum interioꝛem malū cui solū habeat istos actus: volo liberare xp̄ianū: volo perimere machometistā ꝓpter deum: vt liberē xp̄ianū vel in defensionem fidei xp̄iane. isti enim actus interioꝛes sunt boni: ⁊ pono q nullū actum alium habeat: tunc patet deductio. ¶ Ad vigesimumnonuꝝ vbi petitur que res est actus exteꝛioꝛ vel actus imperatus. ¶ Dicitur q frequenter est homo vel eius oꝛganum. quando enim homo occidit homicidiū est volitio qua vult occidere hominem ꝓpꝛie: ⁊ ille est actꝰ elicitus. homo occidēs bꝛachium vel ferrū est actus exteꝛioꝛ. actus ē res agens que nō est anima nec anime inherens. actꝰ exteꝛioꝛ est operatio transiens in obiectū exteriꝰ. ⁊ operatio actiua est res operans: homicidiuꝝ exterius nihil aliud est cū homo actualiter applicās oꝛgana ꝑ que mediate vel immediate occidit. comestio exteꝛioꝛ est homo cibum per os assumens: ⁊ ita in aliis suo modo dicatur. ¶ Sed de actu imperato dicitur: q omnis actus ab actu elicito emanans est actus imperatus. stat autem bꝛachiū meum esse actum imperatum ab alio qui me renitente mea manu aliū ferit. Si dicas q ex hoc sequit q aliqꝺ peccatum habet vꝛoꝛes ⁊ liberos: ptz de hoīe. item q aliquod peccatū peccat: aliqꝺ peccatum erit in celo. aliqꝺ peccatū est regens ꝑhysicoꝛum. peccatū peccati est regens. ⁊ sic de talibꝰ ꝓpositionibꝰ: que absurde videntur. ¶ Cōcedo ꝓpositiones illatas: intelligenti non sunt absone. hec oīa cōcedo de peccato omissionis: ⁊ super hoc amplius in scō. Satius est ita ꝓcedere cū ꝑ ꝓiuationes alioꝝ quas nō vocant res: sz rerū ꝓiuationes. vel ad chimerina cōplexe significabilia qui eīm ponit cecitatē oculi esse oculū cecum: non debet esse territus impꝛesentiarū. sed vnū concedens aditum ad alioꝝ concessionem aperit. nā visio q̄ ex actu elicito dependet est actꝰ imperatus ⁊ actus interioꝛ. ¶ Ad .xxx. dices. virtualiter vel interꝓretatiue est actꝰ interioꝛ malus. ¶ Vel sic (et apparentius) q ille actꝰ exteꝛioꝛ est malus: ⁊ nullus actus interioꝛ malus ei ꝛespondet. nec hoc est cōtra positionem. nā positio est: datis actu exteriori ⁊ interioꝛi aggregatuꝝ ex eis: nec est peius: nec melius solo actu interioꝛi. ⁊ oppositū non contingit in hoc argumento. volo istū occidere demonstrando machometistam qui est ex parte oꝛientis: ⁊ volitio interioꝛ est impatiua homicidij exteriorꝭ xp̄iani: qui relicta occidētali parte pugne ponit se in locum celeriter vbi erat machometista. ⁊ conceditur q volitio qua volo occidere istum demonstrando machometistam cum negligentia mea est imperatiua actus exteꝛioꝛis homicidij christiani. ¶ Sed cōtra dices: nū cū actꝰ exteꝛioꝛ malꝰ emergit a solo bono actu interioꝛi. ¶ Dices hoc verū ee: nisi sit negligētia culpabilis q̄ impꝛesentiaꝝ ꝓtingit. nō eīm adhibeo diligētiā. fz siue sagitta xp̄ianū occidat siue machometistā cēliter pecco: q3 eēliter facio qđ in me est semper ad occidēdū christianū. ¶ Sed contra: si machometista fuisset occisus actus exteꝛioꝛ esset bonus. patet: qa est imperatꝰ ab actu interioꝛi bono nihil malitie habēti. ¶ Respondeo q actꝰ interioꝛ est bonꝰ: sed semꝑ deficit diligentia: et machometistā occidēs cū tali negligentia peccaret. ⁊ siue occisio exteꝛioꝛ dicat bona siue mala i idē redit. idē eīm actꝰ exteꝛioꝛ ꝑt ꝓficisci a bono actu volūtat; ⁊ a malo. ¶ Tertio sic dicit (et forte melius) q actꝰ iteꝛioꝛ est malꝰ quo vult hoc modo dirigere sagittā cōtra machometistaz: ac si haberet hunc actū volo occidere hūc machometistā hoc modo. hoc ē volo dirigere sagittā nūc ꝺ machometistā. tales actꝰ sunt mali. cū dubiū sit de occisione xp̄iani. ¶ Ex toto istoꝝ patēt similes ꝓpositiones cozollarie. Duo ex equali negligētia dirigūt duas sagittas extra domū: ⁊ vnꝰ occidit: alt nō. equaliter tamē peccāt. ¶ Secūdo eēliter peccāt si vnꝰ occidat regē vel epiſcopū. ⁊ alter subulcū: supposito q nesciebant qui essent in vico ⁊ mutuo sagittabāt ⁊ equali foꝛtuna i aera: ignari quē occiderēt. ¶ Aliud cozollariū: nō plus peccat in illo casu duos occidēs cū vnū. ¶ Aliud cozollariū plus peccat ꝓiciens grossaz petrā per fenestrā et nullū occidēs cū ꝓiiciens lapillū et occidens. patet q3 erat verisimili q plus dānificaret: pono eīm q nō videāt trāseūtes. ¶ Aliud cozollarium: plꝰ peccat q̄ ꝓiecit lapidē in locū i quē multi solēt ꝓgredi cū q̄ ꝓiecit lapidē in locū in quo pauci iceūt. nō opz tamē istos ꝓiciētes per fenestrā se cōfiteri q hoīem occiderūt: dū mō nō audiūt rumorē vugi de homicidio. ⁊ nullū ꝓstat eis eē occisum. ¶ Potest fieri argumentū sic: si actus exteꝛioꝛ nihil bonitatis supadderet actui interioꝛi: hoc ideo esset: q3 de necessitate ab eo dependet naturaliter et interioꝛi posito non pōt non poni actus exteꝛioꝛ. sed hoc non sufficit. quia tunc si voluntas velit efficaciter odium dei vel dilectionem dei: sequitur

q nec dilectio dei nec odiū dei erit opꝰ meritoꝛiū vl demeritoꝛiū noue pene vl ꝑmij. ¶ Dices nō cē idē: ꝛ semꝑ sit ꝓductio naturalis: q3 odiū pōt esse ꝑputabile sine illo actu interioꝛi quo q̄s vult ꝓducere odiū dei: ⁊ dilectio dei pōt cē meritoꝛia sine illo actu interioꝛi: secus est de actu exteꝛioꝛi/ qui nulliꝰ meriti est vel demeriti sine actu interioꝛi: quēadmodū si odirez deū tpe quo diligere debeo bis pecco: q3 sine odio poterat esse omissio dilectiōis dei. Pōt q̄s dicere actus exteꝛioꝛ est meritoꝛiꝰ vel demeritoꝛiꝰ aīter: licet naturaliter imperet a volūtate: ⁊ hoc sufficit ad meritum vel demeritū sicut dicimꝰ de factis in ebꝛietate. ¶ Scōo forte actus interioꝛ nō naturaliter ꝑat actū exteꝛioꝛē pluſq̄ voluntas actū elicitū. ¶ Tertio volūtas forte sine actu elicito ꝑat actū exteꝛiorē sicut facit actū interioꝛē. ¶ Pōt fieri argumētum de sorte qui nō ꝓhibet passionē vel actū naturaliter sequētē cognitionē sensitiuā: sed faciēte actū exteꝛiorem puta occidēdo vel aliquid simile faciendo: talis eīm actus exteꝛioꝛ est peccatū: ⁊ nullꝰ est actus interioꝛ ei ꝛespondens malus: quia nullus est liber. Q; hoc liceat patet de bruto occidente hoīem: ⁊ de temulēto vel amēte. ¶ Forte negabis casum cē possibilem in eo qui vtitur rōne: vel dices id nō incōueniꝛe qñ est omissio in faciēte: capio esse in scōe intentionaliter: vel loquoꝛ vt plures: quia in talibus opoꝛtet cōcedere aliquid esse peccatū vbi nullus est actꝰ interioꝛ malus. ¶ Nō oportet ꝓsequi casum Lameth occidēdo Layn putādo occidere ferā: qa erat ignoꝛanti a vincibilis: ⁊ soluitur perinde sicut nūc superiꝰ: nec credendus est q illo pctō plus peccauit cū Layn occidēdo Abelē: sed de pena septuagesies septies: dicitur q septuaginta ⁊ septem aie que egresse fuerāt de Lameth in diluuio perierūt. ¶ Trigesimoprimo argumētoꝝ. comestio pomi vetiti in Adā erat peccatum moꝛtale: ⁊ tamē actus interioꝛ ei ꝛespōdens nō erat peccatū moꝛtale: ergo actus exteꝛioꝛ est malus alia malitia cū actꝰ interioꝛ: quā nō capit ab actu interioꝛi: ꝓba claret cū maioꝛe: minoꝛ ptz. q3 Adam et Eua Genesi. iij. nō erubuerunt de nuditate sua ante comestionē: nec ꝓnexuerunt sibi perizomata. ¶ Rndet postillatoꝛ de lira q iustitia oꝛiginalis est gratia gratis data q̄ moꝛtale compatit. Bzugensis in additione dicit q ꝓcceptū fuit datum Ade: ⁊ opus exterius solū ꝓhibebatur ⁊ non actus interioꝛ. Neutruꝝ hoꝝ valet: licet eīm ab aliquibus doctoꝛibꝰ admittatur q iustitia oꝛiginalis veniale compatitur nō tamen admittunt q moꝛtale cōpatiatur. Secundū nō valet: qa licet actus exteꝛioꝛ esset ꝓhibitus: volūtas tū faciendi illud erat peccatum: hoc vtrobiq̄ verum habet: ⁊ sic non saluatur quin peccauerit volendo comedere anteq̄ comedit: ⁊ etiam Eua. ¶ Ꝓpterea dicitur cū primū Adā voluit comedere pomū ⁊ similiter Eua iustitia oꝛiginalis erat amissa: ita q si actus fuisset elicitus per primum instans esse illud fuit primum instans non esse iustitie oꝛiginalis: si pure partibiliter. iam iustitia oꝛiginalis habebat vltimum instans sui esse: sed voluit deus q cognoscereꝛur in opere exteꝛioꝛi comestio vl nata fuisset cognosci anteq̄ auferebat hūc effectum iustitie oꝛiginalis. palam est eīm q Mathias in replica nō saluat de lira (ꝓut putat) per illos effectꝰ: quia postillatoꝛ tenet inconcusse q oꝛiginalis iustitia ꝓpatitur moꝛtale peccatum. cui Bzugēsis contradixit: sed in contradicendo non deliquit: sed in male soluendo solū. Mathias faciat ita bonā pacē iter illos duos sicut est inter basiliscum ⁊ mustelam.

¶ Tunc enim mitti vel dari dicitur: cum ita in nobis est: vt faciat nos diligere deū.

¶ Distinctiōis decime septime q̄stio .viij.

Ctauo circa hāc materiā queriꝰ: an sit aliquis actus meritoꝛius vel demeritoꝛius ex natura rei. ¶ Ꝓo solutōe questionis ponūtur ꝓpositiones. Quarū ꝑma est negatiua: ꝛesponsiua ad vnā partem questionis: scz q nullus actus est meritoꝛius ex natura rei. ¶ Ꝓbatur sit quēlibet actum esse/ ⁊ nō esse meritoꝛium: ergo nullus est meritoꝛius ex natura rei. ꝑma liquet: ⁊ ꝓbatur antecedēs: quocūq̄ eīm actu oblato stat ipsuꝫ esse: ⁊ nō esse in subiecto: ergo talis nō est meritoꝛius: cū nullus per illū mereatur. ¶ Secūda ꝓpositio: nullus actus existēs in voluntate est intrinsece meritoꝛius. Ꝓbatio: quēlibet actum deus libere acceptat: qa est ꝑma lex obligās acceptās vel deacceptās: sicut eīm est status in causis efficiētibus ⁊ finalibus: sic est status in ꝑma lege obligatoꝛia: ⁊ illa nō est creata qñ talis est defectibilis ⁊ obliquabilis: ergo volūtas dei est ꝑma lex obligatoꝛia que potest illū actū acceptare. ¶ Secundo arguit ad idem: si esset aliquis actus meritoꝛiꝰ intrinsece/ maxime esset dilectio dei super omnia ꝓ loco ⁊ tempoꝛe qualitercūq̄ volueris: sed ille actꝰ nō est intrinsece bonus: ergo nullus est intrinsece bonus: ꝑma tenet a tota cōditionali cuiꝰ destructione ꝑtis ad destructionē antecedētis. Antecedens aūt ꝑtz: qa deus potest ꝓhibere dilectionem dei: ergo facta illa ꝓhibitione dilectio dei erit peccatū: ergo nō erit meritoꝛia ⁊ trinsece. Q; sit peccatū ꝑtz per Augustinū. xxij. ꝯtra Faustum. peccatū est dictū factū vel cōcupitum contra legē dei. ¶ Nō aūt valet dicere q vanetur actus ꝓpter ꝓceptū: cuiꝰ ipsum nō cadat in rōnem obiecti ⁊ solum est circunstantia circumstās. ¶ Dices forte q iste actus est intrinsece bonus: diligo deum qa est a deo ꝓceptum. ¶ Cōtra. deus potest ꝓhibere actum illum: ⁊ post ꝓhibitionem volūtas potest eum cōtinuare in eadem entitate qua ꝑius erat. ¶ Insuper da essentiā actꝰ quā volueris: cōsciētia potest dictare illū actū esse dimittēdum sub pena peccati: quo facto ꝓtinuatio illius actus est mala: modo continuatio illiꝰ actꝰ est actus cōtinuatus. igit. Si confugias ad dictamē ꝓdētiale: idem dictamē qđ nūc est ꝓdētiale postea erit erroneū: sicut scire erit errare. ¶ Tertia conclusio. aliquis est actꝰ qui nō potest bene fieri a creatura rationali vtenti rōne: vel sic. aliquis est actus intrinsece malus sic q non stat ipsum in intellectu vtēti rōne bene fieri. ꝓbatio huius conclusionis: ipossibile est odium dei bene fieri in vtenti ratione. ꝓbatur hec conclusio per articulum Parisien. inter posteriores. Sed distingues de potētia dei vel oꝛdinata: ⁊ sic concedes: vel de potentia absoluta ⁊ sic negabis. vel dicetur q odiū dei in modo loquēdi impoꝛtat q sit peccatum: ⁊ sic nō potest bene fieri. seclude- Andreas ō
do tū suā diffoꝛmitatē illa qualitas potest bene fieri nouo castro
a volūtate rationali. ¶ Sic respōdet quidaz doctoꝛ ad articulū. Hec responsio nulla est: quod ꝓbo: q3 articulus Parisien. fuit conditus in materia ancipiti: modo nulli dubiū est: nec quouismodo dubitabat a facultate an odium dei bene fieret de lege dei oꝛdinata: qualitercūq̄ capiat legem oꝛdinatam siue ꝓ scriptura manifestante nobis volūtatem dei siue ꝑ

illo qđ eueniet sine euenit:tota eñ scriptura clamat in oppositum.ꝛ palam est quod illud odium nunq̃ p̄ cepit nec p̄cipiet:sed quia dubium erat inter sapiētes an deus posset p̄cipere odiū sui dānauit partē affirmatiuā facultas:ꝛ itē alia expositio si termin⁹ odium includit peccatū non valet:cōstat qꝛ si sic de⁹ non potest p̄cipere: ꝛ ex illo dices qđ deus non potest fallere inordinate:sed bene ordinate:ptz secludēdo illam difformitatē fallere pōt simpliciter: hoc aūt inferius reprobabitur tanq̃ alienū a sanctoꝝ patrū

De Aliaco. capitibus. ¶ Aliā resp̄sionē quidā dat qōne finali sui p̄mi dicēs. Magis fuit ille articulus ad reprimēdos elatos ne pias aures offenderēt: q̃ ꝓpter eius falsitatē. ¶ Ex illa solutiōe (si qua sit) sequit̄ qꝛ pias aures offendit:ꝛ nobis est datus certus limes loquēdi:nec sufficienter probatur illa vera: ergo illa omni

Gregorius modo est negāda. ¶ Hic relinquo probationē cuiusdam ad probandum qꝛ impossibile est qꝛ quis odiēdo deum mereatur.qꝛ si sic dicit possibile esset naturaliter qꝛ quis simul diligeret ꝛ odiret deū: cōsequēs est falsum:ꝗa impossibile est naturaliter simul esse contraria in eodem.ꝛ ꝓña ptz:quia cū omnis actus meritorius procedat ex charitate: nulli actui meritorio est incompossibilis actus chantatis: cū est sermo de potentia dei absoluta : non oportet dicere naturaliter:nec est necesse actum meritorium ꝓcedere a charitate: cuius ita nunc sit secundum legem statutam. ¶ Preterea scōm Augustinum p̄mo de libero arbitrio cap.iij.adulteriū nō ideo malus est quia vetatur lege:sed ideo vetatur lege ꝗa malū est.ꝛ glosa Augustini leuitici.xix:non facias furtum:nō mentiaris: quia iniustū erat mendacium : ideo est prohibitum: non ꝗa prohibitum ideo iniustū: ꝛ hoc patz secundo Ethicoꝝ:vbi dicit gētilis philosophus (vt habet antiqua translatio)nō aūt suscipit omnis operatio neq̃ omnis anime passio medietatem:q̃dā eñ ꝓfestim nomināta cōuoluta sunt cū malitia (puta gaudium de malo)inde argiropilus in noua translatione ait. non autem omnis actus:nec omnis affectus suscipit medietatem:sunt eñ affectus nōnulli qui cōtinuo noīe suo sunt cum prauitate cōnexi: vt maliuolentia/ipudentia/inuidentia/ꝛ actus idētidē vt adulterū/furtum/homicidiū.Hec eñ vniuersa talia ita dicuntur: quia ipsa sunt prauа:sed non exuperationes ipsoꝝ atq̃ defectiones.Circa igitur talia nullus est tēpus recte agendi:sed semper delinquitur.ꝛ.iij.Ethicoꝝ primo:sunt autē quedā ad que fortitā nō licet q̃quā esse ꝓpulsum:sed potius oportet summa perpessum mortem obire: ridicula nāq̃ videtur ea que ad necē matris alcmeonē euripidis cōpulerunt . ¶ Sed forte dices:secluſa prohibitiōe extrinseca talia sunt mala:sed tū cuꝝ hoc stat qꝛ ideo sunt mala ꝗa prohibita per inspirationē internam:hoc est per legem scriptā in cordibus nostris.Et hoc habet ꝓpositum:qꝛ naturaliter iudicamus illud esse malum q̃diu vtimur ratione secundū illud psalmiste. Signatum est super nos lumē vultus tui dñe. ¶ Sed ibi munerātur furtum ꝛ homicidiū:ꝛ tñ illa in sensu diuiso possunt bene fieri.ergo eodē modo odium dei/blasphemia/idolatria/mēdacium/ ꝛ deceptio possunt bene fieri in creatura vtente ratione. ¶ Respondetur:qꝛ capere alienū inuito dño:hoc est illo qui habet dominiū contradicente:talis qualitas nunq̃ bene fit in creatura vtēti rōne.hebrei aūt erga egyptios nō habebāt tales actus :ceperūt eñ bona q̃ quōdā fuerāt egyptiorū:qꝛ eoꝝ dominiū in hebreos trāstulit supremus do-

minus:nec occidere hoīes auctoritate ꝛ ꝓpria potest bene fieri:samson aūt nō occidit seipsum auctoritate ꝓpria:nec Abraham volebat occidere Isaac auctoritate ꝓpria:sed auctoritate diuina: sed homicidium ex modo loquēdi hominū interdum capitur in bona parte ꝓ bona volitione occidēdi hoīes. Circa hoc nō requiritur dispēsatio diuina:meritorie eñ ꝛ sine culpa occidit lictoꝝ hoīes.alij termini ex vsu sanctorum difformitatē important:ꝛ ille qualitates nūq̃ bene fiunt a creatura capace rationis.vt mentiri/fallere/colere idola ꝛ cetera id genus. ¶ Preterea arguitur. dabiles sunt duo qui inequaliter peccant vbi tamē est equalis prohibitio extrinseca. patet de homicidio et furto : que prohibentur Exodi.xx. sub pena peccati mortalis: ꝛ tamē homicida plus peccat:ꝛ hoc nō nisi quia homicidiū est peius ex natura actus q̃ furtū:nō valet dicere qꝛ homicidiū est peius quia magis punitur:prius aūt est culpa q̃ ei respondeat pena. ¶ Rursus.ij. potest bene fieri sequeretur qꝛ potest esse tātum'meritum odiēdo deum quātū diligendo:ꝓsequens est falsum.igitur. ¶ Cōtra secundam conclusionem arguit̄ sic: aliquis actus est ꝓtingenter studiosus:puta actus ambulādi:fit determinate studiosus ꝓpter conformitatem ad aliū actuꝝ: quero de illo actu: aut est necessario studiosus.ꝛ sic habetur propositū qꝛ est aliquis actus voluntatis necessario studiosus:aut fit determinate studiosus per conformitatem ad alium actum studiosum cōtingenter?ꝛ de illo querendū est sicut prius: ꝛ erit ꝓcessus in infinitum: vel stabitur ad aliquē actum necessario studiosum. ¶ Respondetur concedēdo qꝛ aliquis est actus contingenter studiosus:ūo ita est quilibet.et actus ambulandi fit determinate studiosus quando imperatur ab actu elicito bono:actus exterior imperatus denoīationē malitie vel bonitatis ab actu elicito accipit:sed nō sequitur qꝛ ille actus elicit⁹ est necessario studiosus.si eñ deus ꝓhiberet sorti diligere eū in a hora:si sortes diligat eū in illa:illa dilectio sit peccatuꝝ. ¶ Sed dicit iste doctor in tertio quodlibeto:dato qꝛ deus possit p̄cipere sicut videtur sine cō tradictione: tamen voluntas non pōt p̄o tūc talem actum elicere:quia ex hoc ipso qꝛ talem actū eliceret deum diligeret super omnia:ꝛ per consequēs impleret p̄ceptum diuinū: quia hoc est diligere deū sup omnia:diligere quicquid de⁹ vult diligi:ꝛ ex hocipso qꝛ ipse diligeret faceret contra p̄ceptum diuinū ꝛ p consequēs diligeret deum ꝛ non diligeret:faceret p̄ceptum ꝛ nō faceret. ¶ Non video quare voluntas non posset talem actum producere post prohibitionem cum influentia dei generali sicut nūc est de trāsgressionibus preceptoꝝ negatiuorum: ꝛ fallum est quod subiungit:ūmo nunc est admplere p̄ceptuꝝ regulariter ad intentionē p̄cipientis:si eñ diligeret cōtra mouēte conscientia: vel quādo est dormiendū nō meretur per illam dilectionem. ¶ Secūdo arguitur ex isto sequitur qꝛ actus meritorius potest esse peccatum. cōsequens est falsuꝝ: quia res non labit̄ de specie in speciem:ꝓsequentia tamē probatur:si deus p̄cipiat sorti diligere eum in prima mediate hore:ꝛ ei prohiberet euꝝ diligere in secūda medietate hore:et sortes actum elicitū in prima medietate hore continuet per totā horam. Jam meritū est demeritū: sed hoc est incōueniēs:licet eñ admittaꝝ qꝛ veniale possit fieri mortale quattuor modis:tamē nō admittit ab eisdē qꝛ eadē res sit primo venialis ꝛ postea mortalis.a fortiori aūt nō ē admittēdū qꝛ meritū erit pec-

catum mortale. ¶ Respondetur cōcedendo qꝛ meritum erit peccū mortale ꝛ non est lapsus de specie essentiali in specieme essentialē:sed solū transitus in speciem accidētalē. qꝛ eñ actus sit primo bonꝰ ꝛ postea malus dependet ab extrinseco : sicut iste dicit de actu imperato vt de transitu ad ecclesiā primo ꝓpter deū ꝛ postea ꝓpter vanā gloriā:sed de hoc tamē non debebat loqui:motus eñ localis est ipm mobile secundum ipm:trāsire ad ecclesiam est homo transiens ad ecclesiā. Nō aūt idē homo sit p̄mo bonꝰ ꝛ postea malus nō vertitur in dubiū:sed de illo nō est insistendū: nollem tamē dicere more aliquoꝝ qꝛ sit idem actꝰ numero vel specie specialissima:quo primo volo ire ad ecclesiā ꝓpter deum: ꝛ secundo volo ire ꝓpter vanā gloriā:illoꝝ eñ obiectoꝝ distinctio distinctionē specificam arguit in actibus:sed isti actus volo ire ad ecclesiam primo potest esse bonꝰ ꝛ postea malus:secūdum qꝛ ordinatur ad diuersos fines nō actualiter relatos: nec hoc requiritur ad actum virtutis: ꝛ deniq̃ nec ad ipsam virtutē requiritur habere rectā rōnē pro obiecto eius. Nullus eñ negabit istum actū eē bonum diligo sortem ꝓpter deū summe dilectū. ¶ Insuper cōmentitiū est dicere ad actum eē bonū requiri circūstātias loci ꝛ tēporis ꝛ sic de aliis: sed de his nunc transeo. ¶ Ex isto patet qꝛ actus bonꝰ manēs in voluntate non est essentialiter et intrinsece talis. Nō dicunt venialе potest quadripharіam fieri mortale:nō tamen admittentes eundem actū successiue esse venialem ꝛ mortalē est repugnātia:ꝛ dissute loquunt̄:vt alias patebit. ¶ Sed contra istud arguit̄. Ēm Augustinū scōo de libero arbitrio.capitu.xxiij. virtutes iustitia prudētia ꝛ fortitudo ꝛ temperantia sunt summa bona:nec istis aliquis male vtit̄ : ꝗa recta rōne male vti nemo potest.Et idē patet ꝑ Aristotelem in quinto libro ethicoꝝ capitulo primo vbi inquit:virtutibꝰ nemo male vtitur.sed stat aliquē habitū esse genitū ex actibus laudabilibꝰ:ꝛ ille inclinat suapte natura in actꝰ cōsimiles actibꝰ a quibꝰ emersit:ḡ non stat tales actus esse in volūtate malos: qꝛ si sic virtus inclinet ad vicium. ¶ Respondetur qꝛ ad habitum esse virtutē non sufficit ipsum fuisse genitū ex actibꝰ bonis:sed cū hoc requiritur qꝛ per se inclinet in actus laudabiles:mō stat qꝛ virtus sit genita ex actibus bonis:ꝛ postea manens in eadē specie habitꝰ inclinet in actus malos:vt nunc habitus tēperātie me inclinat ad comedendū i meridie ꝓxime ad dictamen prudētiale:sed si deus ꝓhiberet mihi comedere toto isto die:ille habitus inclinaret me ad comedēdū eadē hora:ꝛ illa comestio est mala. ¶ Nō eñ valet dicere:inclinat ꝓxime ad dictamē prudētiale:ꝛ nūc est prudētia. ¶ Tū primo:qꝛ dictamē prudentiale incipit eē erroneū:heri eñ erat dictamē prudētiale comedere hora duodecima:ꝛ eiꝰ iudiciū prudentia:hodie ex hypothesi est errorꝰ ꝛ imprudentia.

¶ Tum scōo. tēperantia est habitus volūtatis inclinans naturaliter ad comedendum in meridie. ꝛ istud pōt ptingere naturaliꝭ de assueto ientari horꝰ octaua ꝓxime ad dictamē prudētiale ante quadragesimā:qđ male fieret in q̃dragesima.sicut eñ nō incōuenit ꝓpositionē de ✠ in falsuꝝ ꝛ cōtra migrare: sic prudētia in imprudētiā ꝛ ꝓtra migrat. ¶ Ad formā argumēti p̄cedit̄ qꝛ virtutibꝰ nemo male vtit̄ elicitiue seu effectiue:virtꝰ eñ nunq̃ inclinat effectiue in vicium:nō debes habere ꝓ incōueniēti virtutē habitū in vicium transire pluſq̃ de actu dicimus. ¶ Tertio arguitur.aliquis actus est ex natura sua alio melioꝝ, patet de actibus iustitie ꝛ fortitudinis : qui prestant actibus temperantie ꝛ eutrapelie. ergo aliquis actꝰ ex natura sua est bonus.ptz ꝑña ab exponibili copulatiue ad alterā exponentē eius. ¶ Insuper:sicut se habet falsitas ad primā ꝛ summā vitatē. sic malitia ad primā bonitatē:sed aliquid ē ita falsum qꝛ nō potest ita esse sicut per illam significatur nec potest verificari per primā veritatem:ergo aliquid est ita bonum qꝛ non potest fieri qꝛ sit malum. ¶ Respondetur licet aīs sit vera scōm legem institutā: ꝛ scōm talem naturam:tamē vterq̃ illoꝝ potest esse nō bonus: immo malus deo deacceptante ꝛ prohibēte. ¶ Ad aliud dicit̄ qꝛ nō est simile: qꝛ falsitas ꝛ veritas attēduntur an ita est ex parte rei sicut per propositiones significat̄ vel nō ita est: inter q̃ nō est dare mediū:bonitas aūt:respicit diuinā acceptationē. ¶ Cōtra tertiam conclusionem sic arguitur: probando qꝛ odium dei potest bene fieri:ꝛ hoc sic:quicquid deus pōt facere cum causa secūda deus pōt facere se solo: odiū dei deꝰ pōt facere mediante causa secūda:ergo odiū dei deus potest facere se solo:maior est certa:et minoꝝ probatur per psalmistam:odio oderunt me gratis ꝛ ascendit fumus eoꝝ qui te oderunt semper.

¶ Sed huic respondetur concedendo qꝛ odium dei deus potest se solo extra subiectū. ¶ Sed cō De castro. tra hoc replicat doctor tenens oppositum ꝛ hoc sic: accepta illa maiori apponit minorem scilicet compositum ex anima ꝛ illo actu est effectus producibilis a causa secūda:immo magis per se terminat ꝓductionem q̃ forma secundū Aristotelem septimo ꝛ octauo Metaphysices. ¶ Insuper omnem formam nata tam informare aliquod subiectum deum potest ponere in illud subiectum ꝛ virtus finita potest illā causare in subiecto:ergo ꝛ virtus infinita poterit. ¶ Insuper:deum illam producere se solo extra subiectum cōtinet duo supernaturalia ꝛ miracula : creare illam totaliter in subiecto non continet nisi vnum illoꝝ.

¶ Iste replice non mouent. ¶ Ad primū argumētum concedo minorem ꝛ conclusionem.non sequitur qꝛ potest causare odium dei se solo: quia potest causare illam animam:et illam qualitatem extra subiectum. ¶ Ad secundum distingo antecedens: vel voluntate coagente ꝛ sic conceditur: vel totaliter ꝛ sic negatur. ¶ Ad tertium consequentia est nulla:infinita miracula deus potest producere: sed istud producere totaliter dedecet deum. ¶ Forte dices:quādo voluntas odit deum deus partialiter odium illud producit:non videtur maius inconueniēs qꝛ producat totaliter illud odium:ꝛ qꝛ suppleat causalitatem voluntatis etiam actu manente in ipsa voluntate.

¶ Non valet confugere ad hoc qꝛ non dicatur odiū queritur que qualis erit?ꝛ an mouet voluntatem ad nolle deū esse vel deum bene esse:vt de alio odio cōtingit. ¶ Respondetur concedendo qꝛ odiū dei partialiter producit deus:quia enim omnem entitatem partialiter producit:peccatum et odium dei partialiter causat:alioquin non fieret in rerum natura: sed non potest causare in voluntate odium dei se solo: si immutet voluntatem tendendo in obiectū voluntas iam illud odium causat. ¶ Sed dato modo aliorum quo voluntas potest tendere in oliquod obiectum p actum suum absq̃ hoc qꝛ voluntas efficientiam habeat respectu illius actus (vt solent aliqui dicere de beatitudine et pena dānatorum) nego adhuc qꝛ deus potest totaliter illam qualitatem se solo producere in voluntatē:istud aūt non arguit creaturam ma- Ockam.

ioris potentie ꝫ deum: sicut sortem peccare ⁊ deum non posse peccare: ḋa ſi ſic/ deus potest totaliter fallere decipere ⁊ ita de talibus: quod ſancti abhorrēt.

¶ Quo fit ꝙ licet odiū dei de⁹ poteſt ꝓducere ſe ſolo: tñ impossibile est deo producere odium eius ſe ſolo. ¶ Secūdo arguitur principaliter: ſit a ꝓuatio alicuius boni: puta b. tunc b existente in creatura rationali deus potest ipsum auferre ⁊ annihilare ſine culpa precedēti in ista creatura rationali: deus etiā potest creaturam rationalem creare in puris naturalibus ſine omni charitate: ꝫ ſine b: ⁊ ita priuatio ipsius b non esset illi nature peccatum. ¶ Itē deus potest totaliter causare habitum odij dei in volūtate: ergo ⁊ actum. ¶ Preterea potest causare actum odiendi in dementē vel nouiter baptisatum vel in sōniantē: ⁊ potest illum actum conseruare quo ad ille vltāt ratione inclusiue. ¶ Ad primū ipsum nō probat aliud nisi ꝙ deus potest non imputare creature rationali omissionē: quod cōcedimus. ¶ Ad secūdā dicitur ꝙ nec probat antecedēs: nec probat ꝓsiam: nec probat antecedēs tertij argumēti: quod nego. ¶ Tertio arguitur deus nō necessitatur prohibere a actum vel reprobare et detestari b ens positiuuz tan ꝫ iniustū: cum b actus non sit essentialiter ex natura sua necessario iustus. ¶ Preterea in libera potestate dei est ꝙ b sit maius vel minus malum: igit ꝙ sit simpliciter malū: ꝓsia ptz: ḋa si esset essentialiter malū esset certe malitie alicuius. Alis probatur: ḋa potest reprobare ⁊ detestari ⁊ odire b magis vel min⁹: sicut ⁊ approbare magis vel minus b bonū actum ꝓtrariū: ḋa potest ꝓhibere ꝓ certo loco ⁊ specialiter. ¶ Ad tertium ꝙceditur ꝙ ille actus potest esse extra subiectū totaliter productus a deo: ⁊ omni modo bene fit: sed semper detestatur de⁹ ipsum odiū dei/ blasphemiaz/ mēdacium/ ⁊ deceptionē/ secus est de actu iusto: nūc scōm legem qui accidentaliter in suo subiecto ē iust⁹ quia hoc pendet ex acceptatione vel de acceptatiōe diuina. ¶ Ad aliud quicquid sit de aītecedente: ꝓsequētia est nulla: ⁊ licet nōnihil difficultatis argumētum pre se ferre videā: cum malitia actus est finita ⁊ vna circunstantia pōt diminuere aliq̄d de malitia: ⁊ alie circūstantie vel due tantūdē: ergo tota malitia diminuet ab actu: tñ hec difficultas venit ab extrinseco: ⁊ potest formari ꝓtra aduersarium nūc de lege de actu malo: circūstantia bona diminuit aliquid de malitia illius actus: ⁊ tota malitia est finita: secūda circunstātia tantū diminuit quātum prima: vel saltē due tantūdē diminuēt: ergo tandē tota malitia huius actus euanescet. ¶ Respōdeat aduersarius ad formam calculationis illius sicut ipsum oportebit: ⁊ ei⁹ responsio suū argumentū diluet. Sed ꝓ nunc dicit ꝙ si malitia prouenies a circūstantijs totaliter diminuatur manet malitia intrinseca actus qui identificatur cum actu citra rectum latum in tale obiectuz.

¶ Quarto arguitur: sit b huiusmodi actus: tūc sic. nullus actus est/ ita indifferens quin possit fieri peior ꝫ sit b. igitur b potest esse nō malus: antecedens patet: ḋa potest nouiter prohiberi: ⁊ post prohibitionem elici cum tot ⁊ tantis circūstantijs aggrauantibus ꝙ excedat b actum elicitū a sorte: ꝓsia ptz: quia malitia nō est magis essentialis ipsi b ꝫ in differentia ipsi c. nec minus essentialiter ex se est c indifferēs ꝫ b malus ⁊ iniustus. ¶ Preterea hoc maxie videtur de actionibus que iure nature ⁊ dictamine rationis naturalis per se note apparēt prohibite: vt sunt actiōes que sunt homicidia/ furta/ adulteria ⁊c. sed de potentia dei absoluta talia possunt esse nō peccata. patet per Bernardū de precepto ⁊ dispensatiōe cap. iij. nō occides/ nō furtū facies/ nō mechaberis ⁊ reliqua illius tabule precepta: ⁊ si nullam prorsus dispensationē admittāt: deus tamē hoc quod voluerit qñ voluerit soluet: sicut cum ab hebreis egyptios spoliari fecit: ⁊ prophetā cum muliere fornicaria miscere precepit: quoz alterū graue furti facimus: aliud flagitij turpitudo reputaretur: si nō excusasset vtrūq; auctoritas imperantis. ¶ Ad quartū respondetur negando ꝙ b habebit talē malitiam innatam: potest tamen prohiberi sub pena maioris pene infligēde: non nego quin pro odio dei potest nulla pena infligi alia a pena ꝓtracta: etiam ꝓcedo ꝙ b potest esse non malus extra subiectū. ¶ Sed forte dices: odiuz dei potest bene fieri: sed omne illud potest bene fieri nō modo in esse entitatiue: sed etiā cum tali denoiatione a deo. ꝓ potest bene fieri patet: qz nunc bene fit a deo. ¶ Pro illo ⁊ similibus ponūtur propositiones. ¶ Prima. odium dei non necessario est malum

¶ Secūda propositio: odium dei totaliter potest bene fieri. ¶ Tertia propositio: odiū dei manens odiū dei potest totaliter bene fieri. ¶ Quarto ꝓpositio. odiū dei bene fit. ¶ Quinta. idem odiū dei simul male fit. ¶ Probaꝫ prima propositio: odiū dei non necessario est: ergo nō necessario est malū: ꝓia tenet a superiori distributo ad inferius: ⁊ ex opposito consequētis ad oppositū antecedētis. ¶ Scōa ꝓpositio patet: quando creatur extra subiectū: ⁊ hoc verificat tertiā ꝓpositionē que est modalis diuisa: in qua manens odium dei ponitur a parte subiecti. ¶ Quarta propositio ptz. odiū dei fit a duabus causis scz a deo ⁊ creatura: ⁊ a deo bene fit: et a creatura male fit: et ex hoc verificatur quinta ꝓpositio. ¶ Nō sequiꝫ ꝙ idē actus elicitus sit bonus ⁊ malus moraliter. Ex quo sequiꝫ ꝙ odiū dei aliqua causa facit que nō odit deū. patet de deo: odium creaturam denoiat odientē: ḋa illi formaliter inheret: ⁊ per ipm tēdit in obiectū ipm detestādo: nō sto in talib⁹ nūc an de⁹ odiat odiū dei: quia ex illo non sequitur ꝙ deus odiat deum.

¶ Hic queritur ſi charitas ſp rituſanctus eſt: cum ipſa augeatur ⁊ minuatur in hoſe.

¶ Distinctiōis decimeseptime questio nona.

Mono circa hanc distinctionez inquirem⁹ an charitas diminuaꝫ. ¶ Nono propositiones. ¶ Prima est charitas infusa est per potētiā dei remissibilis. ¶ Secūda conclusio: charitas acquisita augeꝫ ⁊ diminuitur. ¶ Tertia conclusio (licet partita sit positio an charitas infusa diminuatur) partē negatiuaz puto esse veram. ¶ Prima cōclusio ꝓbaꝫ: charitas habet plures partes: quarum aliquas pōt amittere conseruatis alijs: cū inter illas nō est essentialis dependētia: ergo est remissibilis. ꝓsequētia est nota: remissibile est passio qualitatis. ¶ Secunda conclusio patet: aliquis pōt remittere actū diligēdi deū vel ꝓximū: vel actus nō elicere: ꝫ habitus euanescit. ergo charitas acquisita: ꝓia eī ptz: nihil aliud est charitas acquisita ꝫ actus vel habitus datus: alias seruoz qualitatis: quod ꝓ eodē accipio. ¶ Pars negatiua tertie conclusionis ꝓbatur argumēto cōi videlicet ꝙ de lege charitas nō diminuiꝫ. Et hoc sic. vel remittiꝫ per peccatū vel nō peccatū. scōm est ꝑter rationē. nō primū: ḋa vel per mortale: ⁊ hoc non: mortale eī oēm gratiā tollit: ergo nō remittit charitatē. nō per veniale. qđ ꝓbo: qz tūc aliqs dānabitur in solis venialib⁹ decedēs. qđ est flm. ꝓbo ꝓiam: sit tota latitudo charitatis sortis q̄ttuor graduū: iā primū veniale vnā partē illi⁹ charitatis tollit. sit vnus grad⁹ vel aliqua pars ei⁹ aliq̄ta vtputa octaua pars grad⁹: sūt solū finite partes tales nō cōcātes i hac gra. Scōm veniale tollit tātū de gra quātū primū veniale: ⁊ tertiū tātūdē aufert quātū secūdū veniale: ꝫ tot superueniēt pctā venialia ꝙ iste carebit sua gra. et vltra ꝫ de lege perpetuo dānabitur sine pctō mortali vel originali qđ liquet esse flm. ¶ Sed dices oc currit materia ꝑcepti: ⁊ tūc vel ille adimplet ꝑceptū vel nō. Si scōm totū tollit per pctm mortale. Si primū augebiꝫ prius gra ꝫ perdaꝫ. ¶ Hoc non valet. nō eī necesse ꝙ interim occurrat materia precepti.

Altisiodo. ¶ Ad hoc argumentū quidam bifariam rīdet: vno modo sic. Secūdū veniale nō tantū tollit gra quātū primū: cum plus repugnet gratie primū veniale: quia maiorē reperit. ¶ Scōo dicit ꝙ scōm veniale tantū tollit quātū primū veniale: sed illud qđ tollit primum veniale non est ꝓportionabile toti gre vnde infinita sunt tāta in charitate. Et colorat illō nō insulse. mortale improportionabiliter veniale exuperat. ⁊ ipsum tollit totā charitatē: ergo i infinitū min⁹ tollit venia le. Exemplificat de angulo ꝓtingētie ⁊ angulo rectilineo: quoz vnus infinities alū includit ⁊ tñ adhuc non est infinitus. ¶ Iste solutiones deficiunt: tum primo: quia nulla est repugnātia formalis inter gratiā ⁊ peccatū veniale: quia si sic habens magnā gratiā nullo modo peccaret qđ liquet esse falsum: etiā si scōm veniale equalis grauitatis cū primo nō tantū tollit de gra quātū primū: duo vel tria venialia tātum tollēt quātū primū. ¶ Scōa solutio nō valet. Primū eī veniale aliquid tollit gre: ⁊ aliqđ ab essentia gre aufert. Et secūdū equaliter/ tertiū/ quartū/ ⁊ sic cōsequēter: ergo totū aufertur: vel in finita gra sunt infinite partes eq̄les nō cōcātes huic certe date: qđ includit cōtradictionē. Et quādo argumētatur: mortale est in infinitū maiꝰ veniali: dico ꝙ illud argumētū includit cōtra factorē bene applicando ꝙ veniale nihil gratie tollit: cū nihil gre sit in infinitum parū licet in infinitum parua sit aliqua gra. ¶ De eī analogia de angulo cōtingentie: nego ꝙ infiniti anguli cōtingentie equales non cōcantes reperiātur in angulo rectilineo: qz tunc ille angul⁹ rectiline⁹ esset infinitus. angulus cōtingentie supponit pro spatio clauso inter lineas vero vel imaginario: vel supponit pro lineis cōnotando ꝙ sic applicētur ꝙ faciant angulum. et sic quolibet angulo cōtingentie dabilis est rectilineus minor: ⁊ angulus rectilineus ⁊ angulus cōtingentie sunt eiusdē speciei entitatiue: nō tamē eiusdē speciei in tali denominatiōe angulorꝫ: cū angulus cōtingentie sit species curuilinei. Quomodo dictū geometrarum dicentium angulum contingentie augeri vel diminui ex magnitudine vel paruitate circuli: et ꝙ angulus contingentie omni angulo rectilineo est minor: est intelligendum nunc pro hoc exemplo non est tangendum. ¶ Potes dare apparētiorē euasionem sic ꝙ veniale diminuit essentiā charitatis infuse: sed nego propterea ꝙ dānatur homo pro solis venialib⁹: homo eī teneꝫ seruare suā gratiam sub pena peccati mortalis: ⁊ nūc non seruat: ꝓpterea peccat omissiue mortaliter in ablatione vltimi gradus gratie. ¶ Sed cōtra istud argumentoz. sequeretur ꝙ nullus homo existens in gratia posset peccare primo peccato cōmissionis q̄n peccet duobus mortalibus totalib⁹. patet: sit sortes in gratia incipiat elicere a mortale puta superbiā: et cum hoc amittit gratiā: ergo omittit mortaliter: ergo simul peccat duobus mortalibus: ⁊ eodem modo debes dicere ꝙ in cuilibet gratie perditiōe mortaliter peccat: vel saltē venialiter omissiue. ¶ Huic argumēto euasiones dari possunt forte concedendo conclusionem illatam.

¶ Vel sic negādo cōsequētiam. nemo eī amittit totalē gratiā sine peccato mortali: quādo aūt solū fiūt peccata venialia iter peccata cōmissiōis: necesse est volare ad omissionē: aliā fugā non video. Sed quādo primo homo peccat per omissionem mortalē vel omissionem faciendi preceptū diuinū ad qđ tenetur tunc perdit gratiam: ⁊ tenetur illam seruare sub pena peccati quod tūc facit: sed nō sub pena noui peccati omissionis de cōseruāda gratia. ¶ Sed contra hoc argumētoz. videtur ꝙ sumitur vnū voluntarium dicēdo ꝙ homo tenetur seruare suam gratiā sub pena pctī mortalis: tūc ei peccatū erit causa quare minus peccat. ¶ Secūdo arguitur ad idem. ex hac positione sequitur ꝙ quilibet sciēter peccās venialiter: peccat mortaliter. ptz: qz exponit se periculo obzuēti ⁊ cōfundenti de amittenda totali gratia: ergo exponit se periculo peccati mortalis: ergo mortaliter peccat. qđ nō est admittēdum. ¶ Tertio seqtur ꝙ gra si mul intendiꝫ ⁊ remittitur. hoc aūt est incōueniēs: ꝫ. Et ꝙ sequaꝫ ptz: ponēdo casū ꝙ ds faciat duos act⁹ simul bonū meritorie vnū: ⁊ alterū venialiter malū ia per te secund⁹ act⁹ est ablatiu⁹ gre: ⁊ rōne prioris act⁹ deus auget gratiā: igiꝫ. ¶ Rndeꝫ ꝙ vnius partis est ablatio ⁊ alteri⁹ additio: ⁊ pt eē ꝙ veniale eq̄liter remoueat sicut gra augeꝫ vel iequaliter. ¶ Si primū simpliciter nō intēditur: vna eī portio intēdiꝫ: ⁊ alia remittiꝫ. Si inequaliter dicatur ꝺm excessum.

¶ Quarto aꝫ: ex hoc seqtur ꝙ pleriqꝫ sūt i celo adulti q̄ minorē habēt gram ꝫ baptismalē vel circūcisionis: imo in cētuplo minorē: hoc nō admittiꝫ a doctorib⁹: ⁊ ptz ꝓia. tota eī gra sortis pōt remitti per venialia ad cētesimā partē grad⁹ vsq; ⁊ tūc ptz ꝓpositū. ¶ Dices ꝙ dabiꝫ hec gra post pena purgatorij tolerata: vt dicit quida. ¶ Sed videꝫ istud esse ꝑter rationē dictū: ꝙ diu post vita augeaꝫ gra. ¶ Quinto arguitur. sequereꝫ ꝙ gratia auferretur post mortē: ⁊ tūc aliqs peccet mortaliꝫ imputabiliꝫ: hoc aūt ē falsum. Et ꝓbo ꝓiam: ponēdo ꝙ sortes ꝓtinuet successiue vnum actum circa mortem: sic scilicet ꝙ primū instans nō esse eius sit primum instans non esse gratie: tunc in illo instanti gratia est primo amissa: cōtinuo prius remittebatur. ¶ Huic argumēto respōdetur: dabitur ei maior gratia in purgatorio. et tota quam habuit post expiationē peccati venialis. sicut resurgēs a peccato recuperat maiorem gratiam ꝫ erat illa a qua ceciderat: sic iste cui⁹ gratia diminuitur recupabit totā gram pdītā post penā tolerata in purgatorio. ¶ Sexto seqꝫ ex hac positiōe ꝙ pei⁹ est sorti amittere vnū gradū gratie ꝫ platoni amittere decē. ptz. si sortes habet ꝑcise vnū/ ⁊ plato duodeci. ¶ Scōm vnū modū hoc nō incōuenit: sm aliū nō sequiꝫ. dabiꝫ eī ei tota gra in fine. ¶ Insup non oēs eq̄liter merētes eq̄liꝫ primabunꝫ sm hac positionē: sz hoc est flm. ptz ꝓia. sint sortes ⁊ plato i gra multū intensa vt decē vel viginti: tūc sortes nec peccet nec mereaꝫ: plato peccet decies vel duodecies venialiꝫ ad magnū decremētū sue gre vsq; tā isti duo equaliter merētur: ⁊ inequaliter primabūtur: qz decedūt in gratijs imparib⁹. ¶ Ad istud ꝺz ꝙ nō oportet pro-

Ricardus. Climacon.

portionē ꝓmioꝝ esse ſcōm ꝓportionē gr̄e: hoc eſſ̄ multi ꝓcedūt extra hāc materiā. Sed dices ſi deꝰ tolleret gr̄am rn̄dētē actibꝰ meritoꝝ̄s ꝑ pctō veniali qđ nō eſt ita malū ſicut btitudo eſt bona: deꝰnō videret iuſte punire ſm legē: qđ nō eſt dicēdū: igr̄. ¶ Reſpondeť q tollit btitudinē quouſq; iſte puniať ꝑ venialibꝰ cōmiſſis: poſtea totā gloriā actibꝰ meritoꝝ̄s debitā reddit: & ſm hoc nō habeť ꝓ incōuenienti: q adultꝰ q̄ habuit cētū gradꝰ gr̄e decedat c̄ eq̄li gr̄a vel minori q̄ vnꝰ paruus de nouo baptizatꝰ cū vno gradu gr̄e decedēs: ſed poſt penā debitā venialibus tribuet gratia & beatitudo rn̄dēs actibꝰ meritoꝝ̄s.

¶ Septimo arguiť ex hac poſitiōe ſequitur q venialе cū gratia multo plus noceret q̄ veniale ſine gr̄a: qr vnū gratiā diminuit: alterū nihil gratie diminuit.

¶ Hoc argumētū non vincit: qr ſcōm aduerſarios primū mortale tollit gr̄am: ſcōz nullā tollit: qr eā nō reperit: ſed eſt natū tōtū tollere. ſicut duo fures ꝓpoſuūt oia bona ſoꝛtis auferre: ſi vnꝰ ante aliū totū tollit: ſcōo nihil relinquiť ad auferēdū.

¶ Octauo arguiť: vl̄ pctm̄ veniale diminuit gratiā ex natura rei: vel deꝰ demeritoꝝ̄ minuit gr̄am ꝓpt̄ veniale ꝑpetratū: ſicut tollit oēm gratiā ob mortale cōmiſſum. ſi ꝑmū: vel ſubito tollit in tpe vel ſucceſſiue. ¶ Sed qr hoc nō pūgeret ꝺ poſitionē arguiť ſic: nulla eſt repugnātia inter gratiā infuſam et veniale. Si dicať ex pacto deꝰ diminuit gr̄am: tūc ſic vel ꝓportionabilit diminuit btitudinē illi gr̄e rn̄dentē q nūq̄ redeat ius ad illud ꝑmū. nec q redeat illa gr̄a diminuta: & hoc ꝑfecto ē irrōabile. ſi dicať ſicut dixim⁹ iter arguēdū poſt penā redit gr̄a & ꝑmū. hoc qr eſt vnū volūtariū & cōtra cōem ſcholā nō eſt magni momēti: q augeať gr̄a poſt mortē. ꝓpterea illud relinquo. q̄ voluerit illā partē fouere ptz illi adit⁹: nō ampliꝰ illā poſitionē impugno.

Roſetus. ¶ Aliū modū hz q̄dā aliꝰ q venialia diminuūt charitatē: que ſimul iūcta faciūt vnū mortale.

¶ Et arguit ſic: q̄libet pars pcti mortalis eſt pctm̄ mortale & infinite ſunt partes in mortali & quodlibet mortale eſt peius hoc veniali: ḡ hoc mortale (immo q̄libet mortale) eſt infinite malū. ¶ Poſt q̄ ſuo more multa ꝺba iculcauit dicit q duplicit rn̄dēdū ē. vno mō ſic: nulla pars pcti mortalis ē pctm̄ mortale: ſed totꝰ actꝰ eſt pctm̄ mortale: ſz ſi ab iſto actu itēſo mortali remoueret vna pars: iā reliq̄ erit pctm̄ mortale. ſecꝰ erat i ſuo toto: qđ ptz de parte hoīs q̄ nō eſt hō. q̄ p abſciſionē pedis icipiet eē hō. ¶ Poſtea ꝓcedit q ꝓmittēs vnū mortale finite plꝰ peccat q̄ aliꝰ p venialе. Et ſtat dare nouē venialia p additionē vniꝰ venialis reddere aggregatū mortale: qđ aggregatū gr̄az tollit. ¶ Alio mō dicit q aliqua pars pcti mortalis q̄ eſt diſtincte ꝓceptibilis ab alia ē pctm̄ mortale: & qr tales ſūt ſolū finite/ argm̄ eſt ſolutū dicit. Et ex ꝓdat maximā ptē q̄ nō ē pctm̄ mortale. ¶ Reliqua q̄ ponit nō recito ad lōgū: nec de pctō nūc loq̄ē nec intētiōis: ſed ꝑ quātō nr̄is ꝓclusionibꝰ obuiare videbitur. ¶ Imꝑmis dico q q̄t ſūt ꝺba ab iſto viro hic dicta tot ſūt ferme deliramēta: & in ipm̄ acies molit. Et aſ ſic. ſi non q̄libet pars pcti mortalis eſſet pctm̄ mortale tūc aliq̄ pars mortalis erit venialis/ actus indifferēs/ vl̄ actꝰ meritoꝝ̄: q̄ns eſt manifeſte fm̄.

¶ Itē diffinitio pcti mortalis cuilibet pti eiꝰ ꝓuenit: nili fugerevoluerꝫ ad actū totalē: ſz pars actꝰ ē actꝰ humanꝰ: & q̄rit vt ſupra & ſic nihil dicꝫ. ¶ Inſup: hō magis trāgrediť mortaliter crebro ꝑ medietatē vel duas tertias actꝰ intēſi: q̄ ꝑ totū actū remiſſum. Sz ſecūdus ꝑ eū eſt pctm̄ mortale: ḡ & alia pars, nō eſt ſimile de homine & ſuo pede apud multos: ſm alios pars hoīs eſt hō: ſi terminꝰ abſolute capiať: ſed nemo adhuc negauit partē ſubſtātie ſubſtātiā vel ptē accidētis accidēs: & ita i talibꝰ. ¶ Inſup tenet cū viris aliꝭ ſue ſoꝛtꝫ q nulla creatura ꝑt ꝓducere aliquē effectū ſubito: & tūc vel hō ꝑt pure partibilit elicere actū ſcōm ſe vl̄ q̄libet ſui: & tūc nō dať maxia pars q̄ nō pōt ūmutare potētiā: qr quacūq; parte remiſſa data dať vna mior q̄ ūmutat. Si dicat maxia pars q̄ nō pōt ūmutare ſubito ꝓducitur cū aliqua alia pte: qr illa nō pōt eſſe ſcoꝛſum: tūc creatura aliq̄d ꝓducit ſubito. ¶ Aliꝭ dictis ei⁹ (vt paucis expediā) relict; dico quālibet partē pcti mortalis peccatū mortale: & quālibet partē pcti venialis pctm̄ veniale: loquimur de partibꝰ ſm intēſionē & remiſſionem: alioquin eſſet lucta mē de pctō omiſſiōis: qđ pono illū q̄ omittit. et abſurdū ē pctm̄ mortale ex venialibꝰ ꝓfiari: nec vnq̄ aggregatū venialiū facit mortale pctm̄. Et ad formā argumēti/ cōcedo q q̄libet pars huiꝰ mortalis ē pctm̄ mortale: & q̄libet pars huiꝰ eſt peioꝝ hoc veniali & indignioꝝ: & ſimit⁹ creatiať extēſiue quilibet parti rn̄det: vl̄ potiꝰ cuilibet pti ſimit⁹ cruciat⁹ extēſiue reſpōdet: & ſimite ſunt ptes categoꝛematice i hoc mortali nō coicātes. nō ſequitur q hoc mortale eſt infinite malū vel q ei rn̄deat ſimita pena intēſiue ſm legem in inferno. nec ꝓpria tenet in reb⁹ ſpē diſtinct; ſicut ſūt mortale & veniale: exemplū in ſili. q̄libet pars huius albedinis eſt pfectioꝝ hac nigredine & ſimite ſūt partes nō coicātes in hac albedine: nō ſequitur q hec albedo ē ſimite pfecta. ¶ Et ſi ponas duo pcta: q̄ vnū eſt mortale & aliud veniale ciuſdē ſpēi ſpecialiſſime entitatiue. ¶ Dico nō ꝑparātur in rōne culpe velin offenſiōe duia nec i rōne pene: bñ tñ ꝑparanť i gradibꝰ pene debit;. Et pcta ipa cōparātur in gradibꝰ. Exēplū i ſili. ſtyl⁹ & acetū ꝑaranť i pfectiōe entitatiua: nō aūt i acutie. ſimitas partiū ſecḡliū nō arguit ſimilitā pcti intēſionē: vt ptz i ꝓtinuo q̄libet in q̄ ſunt ſimilite ptes. ¶ Jā argumētoꝝ ꝺ ꝓclusionē quā teneo. oē pctm̄ vel malū admit aliq̄d de bono: & eſt corruptio boni ſm Auguſtinū Enchiridij. xiij. ca. &. iij. de libero arbitrio ca. xxxi. veniale eſt pctm̄: & nō corrūpit aliq̄d de bono nature: ḡ aliq̄d de bono gratie.

¶ Cōfirmať. pctm̄ veniale vt cōiter ꝺr corrūpit feruoꝝ̄ charitatꝫ. mō feruoꝝ charitatꝫ eſt charitas. igr̄. Quidā allegat ſolutionē. q pctm̄ corrūpit de naturalibꝰ & illō geometrice. ¶ Sz hoc nihil eſt dictu: ꝓpterea diſtinguo q pctm̄ adimat. vl̄ partē gr̄e nature corrūpēdo & ſic hoc ē fl̄z. vl̄ q potētiā idiſponit: & ſic ꝓcedo. ¶ Ad ꝓbationē ſolēt hoies dicere veniale corrūpit feruoꝝ̄ charitatꝫ. ne ita feruidos actꝰ homines ꝓducere queāt. ¶ Sz ꝺ: vel ꝺ iať illi feruoꝝ & hoc nō. mlti eī ſūt dabiles actꝰ q̄bꝰ hoc venialeꝝ illō nō repugnat. ¶ Si dicas indiſponit ſubiectū ſic ſcz q potētia iplicita multꝫ nō ita lucide & itēſe ſuos actꝰ charitatꝫ facit: hoc nihil eſt dictu. ſic eī ſciētia/ opinio/ fides/ ipedirēs charitatꝫ & actꝰ idifferētes. ¶ Rn̄deť q feruoꝝ charitatꝫ eſt actꝰ charitatis vel eiꝰ habitꝰ acq̄ſitꝰ. & aliq̄s talis aliq̄ repugnat cōtrarie alicui veniali actui vl̄ habitui: & ſic veniale aliqđ ipedit gr̄az ne ꝓducat ita intēſū actū ac ſi ꝓduceret ſine illo pctō veniali: nullū aūt eſt impedimētū in imptinētibꝰ: vt ſufficiēter iter arguēdū dictū eſt.

¶ Si petas an charitas ſine feruoꝝ̄ ꝑt ſuos actꝰ ꝓducere? ¶ Dicit q ſic. intellectꝰ eī motiuū & fides infuſa ꝓducūt ꝓmū actū fidei ſine fide acq̄ſita: vt in ꝓlogo huiꝰ dictū eſt. ḡ charitas infuſa cū volūtate ꝓducat actū meritoꝝ̄ ſine feruoꝝ̄ charitatꝫ: ſed actꝰ erit remiſſioꝝ ob defectū vniꝰ ptialis cauſe. ¶ Sēdo aſ: ſeq̄reť q tātū deꝰ diligeret minꝰ bonū quātū magis bonū. qđ incōuenit. ptz ponēdo ſoꝛtē q̄ in nullo veniali eſt: plato aūt eſt in decē venialibꝰ & in eq̄libꝰ meritis iſti a deo eq̄liť diligunť: cū habeant equales gr̄as. ¶ Rn̄deť. dilectio dei nō recipit magꝫ & minꝰ cū ſit ipe deꝰ: ſz bñ augeť quo ad trāſitū in aliꝺ. Dicim⁹ eī deū magꝫ diligere ſe vel btām virginē q̄ lignū: & nō incōuenit q deꝰ vult vni aliq̄d meliꝰ q̄ alteri. & aliq̄d eis equaliť. deus eī diligit vtrūq; eq̄liter advitā eternā itēſiue: vult aūt q alter vapulet ꝑ tpe in purgatoꝛio rōne pctoꝝ q̄ꝺ deū offendit. ¶ Tertio aſ. ponať q deꝰ ꝓcipiat ſoꝛti q actū quē hz nō cōtinuet ꝑ hoꝛā neq; ꝑ aliquā partē ei⁹ ſub pena diurna vel hoꝛe: & ꝓtinuet ſoꝛtes ſuū actū tā iſte mercēdē penā eternā: ḡ ſua gr̄a diminueť. ¶ Ad hoc argm̄ rn̄det q̄dā doctoꝛ i hac diſtinctiōe: & an eū q̄dā aliꝰ: dicēs q ꝓceptū eſt irrationabile. qr opz q̄ q̄libet pte ꝓportionali illiꝰ tpis ipe ſciat vel ſcire poſſet diſtincte & determiate q̄ta eſt ipa: cū quātitas tpis ſcludať in ꝓcepto alioq̄n nō ſcēter omitteret: & ꝑ ꝓns nō eſſet reꝰ pene: ſz hoc nō eſt ꝑ naturā hoi poſſibile vt quālibet partē tpis diſtincte cogſcat: ſed eſt dare maximā partē non perceptibilē vel minimā perceptibilē.

Gregorius Adam.

¶ Poſtea dicit opz q cognoſcat penā q̄ imponitur.

¶ Tertio dicit q talis eſt ꝓtēptoꝝ: & peccās mortaliter: & ſic nō habeť q ꝑ venialia ꝓcise mereať penam eternā. ¶ Cōtra ꝓmā ptē ſolutiōis argumentoꝝ ſic: aliqs peccat in inſtanti ſm eos: vel ḡ ad pctm̄ reqrit diſticta cognitio partꝫ in qua peccať & inſtātis: & tūc cognoſcēs inſtās (vt ſupra dixim⁹) qđ partes nō hz ſm modū loq̄ndi ꝑt cognoſcere q̄libet ptē ꝓportionalē tpis. ſi nō reqrať diſticta notitia tpis ad peccatū male dicit. Et q nō reqrať ptz: qr aliqs peccat in loco ſeparato (vt in carcerib⁹) q̄ neſcit an ſit dies an noꝛ: ḡ ad peccādū nō reqrit q hō diſticte cognoſcat tp̄s in q̄ peccat: ſufficit ei q volūtas eliciat actū ꝺ ꝓceptū dei. ¶ Sil̄r multi gētiles & Chriſtiani peccarūt & peccāt nō cognoſcētes penā q̄ ſeq̄ť ad pctm̄: adā oīm creaturaꝝ̄ i via ſciētiſſimꝰ nō cognouit totā penā q̄ inflicta eſt ſuo pctō añq̄ inſligereť. ¶ Tertiū dictū minꝰ valet: & eſt ꝺ caſum q̄ ponit q ꝑ cuiuſlibet ptis ꝓportionalis ꝓtinuatiōe debeť ſolū penа vnius diei & q eſt trāſgreſſio venialis: & ſic icidit ꝓtualiter in modū illū quē reprobare ſatagit. ¶ Aliꝭ ꝑñt dicere q venialiť peccās ad diminutionē gr̄e eſt ꝓtēptoꝝ vite eterne. ¶ Pro ꝓmo dicto ꝑt hic eē diffugiū licz quācūq; ptē ꝓportionalē itellectꝰ pōt diſticte cognoſcere: tū nō ē poſſibile q quālibet diſticte cognoſcat: & ſic nō peccat: & ꝓceptū eſt irrationabile. ¶ Vel ſic in primis ꝺādo caſum q̄d ad hoc nō ꝓbabis diminutionē gr̄e: ſz caſu poſſibili poſito dabis aliquē decedētē in gr̄a pene eterne obnoxiū. ¶ Sēdo dico q caſꝰ eſt irratiōabilis de lege ſi q̄s habuerit actū elicitū i vna ptē ꝓportiōali neceſſe eſt illū actū ꝓtinuare ꝑ aliqđ tp̄s qđ multas ptes ꝓportiōales ſcludet: i q̄bꝰ non eſt in facultate ſitū ſoꝛtꝫ deponere illū actū. ¶ Tertio ꝺr q caſu admiſſo illa venialia erūt ieḡlia: & nō ſequit q puniet infinita pena: qr ꝑ mior veniali ꝑ breuius tp̄s puniet: & ſz peccet i iſtāti pctō cui debeť aliqua pena nō tñ opz q in q̄libet pte ꝓportionali peccet eq̄li pena. quē admodū peccās in aliq̄ inſtāti pctō alicuiꝰ malitie: nō peccat i q̄libet pte ꝓportiōali pctō tāte malitie. ¶ Sz ꝺ: ꝓcipiat deꝰ ſoꝛti elicere actū in ꝓma pte ꝓportiōali ſub penа vniꝰ hoꝛe: & ſi nō eliciat actū i ꝓma eliciat i ſcōa ſub eq̄li pena: & omittat i ſcōa: & ſic ꝓcipiat ꝑ q̄libet pte ꝓportiōali vniꝰ hoꝛe: & ſic ꝓcēdit. ¶ Inſup ponať q aliqs intēdat facere i q̄libet pte ꝓportiōali actū eq̄liť iputabilē: iam talis infinitꝫ pctis venialibꝰ peccat. ptz ꝑ glo. Matthei. quātū malū intēdis tātū malū facis. ¶ Ad ꝑmū iſtoꝝ: ꝺr q argm̄ ſolū ꝓbat q deꝰ ꝑt dare legē & iputare viro trāſgreſſionē ad infinitā penā. ¶ Ad aliꝺ negať ſi tātū & q̄tū ibi denotāt eq̄litatē: ſed ꝓcedit ſi notēt ꝓportionē. hoc eſt ceterꝫ paribꝰ vel ꝓportionalibꝰ ille peccat plꝰ q̄ vult plꝰ peccare. vel ſic tātū peccat quātū intentio. i. actꝰ iterioꝝ eſt malus: ſz de hoc alibi cū loq̄mur de talibꝰ caſibꝰ: ſortes vult magꝫ peccare q̄ plato & ecōuerſo: vl̄ eq̄liter. ¶ Quarto aſ. p. cōfeſſionū ca. xxxviij. dicit Auguſtin⁹. Min⁹ te amat q̄ tecū aliq̄d aliꝺ amat: ḡ creſcēte amoꝛe creature decreſcit amoꝛ dei. Itē nullū veniale tollit eſſentiā gr̄e: aliq̄ veniale eſt mortale: ḡ mortale nō tollit gr̄am. ꝓſia tenet in Ferio. & minoꝝ ptz. voueat aliqs nō facere a intēdēs ſe obligare ad nō faciēdum veniale ſub pena pcti mortalis: iam ſua trāſgreſſio eſt venialis: hoc ptz de actu q̄ hz circūſtātiā venialē & mortalē ꝑ fine: & ſil̄r ptz de pctō i recidiuāte ꝓpt ingratitudinē. qr ſi eēt mortalis hō teneret ꝓfiteri de illa ingratitudine. igr̄ maioꝝ q̄ eſt ꝓclu ſo eſt falſa. ¶ Ad ꝑmū ꝺr q amās alia cū deo multū freq̄nter ipedit ab amoꝛe dei. ¶ Scōm argm̄ eſt eſt nullū. nos loq̄mur de pure veniali. nec habemus oculū an veniale identificeť cū mortali. ¶ Quito arguit quidā: dabilis eſt aliqs actꝰ malꝰ magꝫ demeritoꝝ̄ q̄ actꝰ meritoꝝ̄ ſit meritoꝝ̄: & actꝰ meritoꝝ̄ ſit meritoꝝ̄: ḡ ꝺabilis eſt aliqs actꝰ malus ita demeritoꝝ̄ ſicut meritoꝝ̄ eſt meritoꝝ̄: ſed vnus actꝰ meritoꝝ̄ ponit vnū gradū gr̄e vel duos: ḡ actꝰ demeritoꝝ̄ eque malꝰ rātūdē gr̄e aufert. ¶ Ad hoc argumētū dicit quidā: vel ſumiť in cōparatiōe prędicta actꝰ demeritoꝝ̄ ſequēs imediate gratiā: vel actꝰ demeritoꝝ̄ nō ſequēs imediate gr̄az. Si ſcōo modo cōſequētia nō valet: qr talis nō pōt tollere gr̄az nec in parte nec i toto: cū ante caruerit gr̄a. Si ꝑmo modo: negať añs: imo actꝰ demeritoꝝ̄ eſt magis demeritoꝝ̄ q̄ meritoꝝ̄ ſit meritoꝝ̄: qr per actū mortaliter demeritoꝝ̄ ſequētē gratiā imediate mereť quis priuari gratia: & ſi in eodē decedat priuatur vita eterna que ſibi debebatur ex gratia precedenti. & cū hoc meretur penam ſenſus e ternā: hec aūt ſunt maius malū q̄ ſit bonū qđ quis meretur per aliquē actum meritoꝝ̄. Qđ patet: quia per nullū actum meritoꝝ̄ meretur quis vitā eternā que ꝑius imediate nō eſſet ſibi debita a deo. ¶ Cōtra iſtud arguiť. primus actꝰ demeritoꝝ̄ eſt magis demeritoꝝ̄ q̄ ſecundus ob cauſas quas ipſe & Aliacen. tangunt: & ante hos quidā aliꝰ: qr tolliť gr̄a & vita eterna & datur pena: ḡ ꝑim⁹ actus meritoꝛius quātūcūq; paruus poſt peccatū eſt magis meritoꝛius q̄ quicūq; ſequēs: qr per primū ꝓferť gr̄a: fit reſtitutio in integrū ad beatitatē amiſſam: & datur portio btitudinis. hoc aūt nō cōtingit i ſcōo actu. ¶ Sz hoc ē reprobatū i. iij. ꝺ quēdā doctoꝛē. ¶ Inſup ſecūdus actꝰ meritoꝝ̄ mereť beatitudinē ſicut ꝑm⁹: & de nouo ſuā btitudinē ſicut i. iij dictū eſt. ¶ Propterea ad argumētū dico ꝓcedēdo ꝑiam & ꝑñs: q aliqs actꝰ demeritoꝝ̄ eſt ita demeritoꝝ̄ ſicut meritoꝝ̄ eſt meritoꝝ̄: & q tāta pena ſenſꝰ gradualiter ei reſpōdeat i inferno ſicut btitudo alteri in patria. non autē ſequitur q ille actꝰ demeritoꝛius diminuat gr̄am: nec apparētiā in hoc video. ſi ſit fer-

Almacon.

Gregorius

Adam.

Wolkot.

mo de ablatiõe gr̃e: tũc meritũ in esse meriti ⁊ demeritũ in esse demeriti nõ sunt ꝓparabilia: cũ nũc stãte lege ad cuiuslibet actꝰ meritorij positionẽ deꝰ gr̃am augeat: vel ꝓmo det. ⁊ nullũ mortale partẽ gr̃e aufert. Ideo demeritorie aliqd eiꝰ relinquãdo: nõ aũt habeo ꝓ incõuenienti q̃ aliqd labaſ de minori in maiꝰ: nõ trãseũdo per equale: qð ptz ex quindecima tertij Euclidis ꝓpõe apd cãpanũ: ⁊ ꝯclusiõe. vij. de circulis apd Thoinã brauardinũ. Sz istud nõ ꝓtingit in casu nostro. Si sit ꝓparatio ad penã debitã pctõ in gradu et ad gradũ actui meritorio debitũ: tã est equalitas et inequalitas. nõ em̃ opz fm actũ demeritorij eẽ magis demeritorij q̃ pmũ: licet totã gr̃az aufert. Ideo cessꝰ in pctis cõiter est de malo i peius si hõ diu i eis iacuerit. ¶ Sexto aſ Idouer. xxiij. Septies in die cadit iustꝰ ⁊ resurget. glosa. ꝓ venale pcm̃ sz nõ cadit a charitate: q̃ ab eiꝰ intẽsione. Hoc etiã ptz. Ecclesiastici. xix. Qui spernit modica paulatim discedit. et Matthei. xxiij. refrigescet charitas multoꝝ. ¶ Ad primũ istoꝝ dicitur q̃ homo cadit hoc est impeditur a ꝓfectu ꝓ veniale: nõ tñ dicit q̃ eiꝰ gr̃a remittatur. ¶ Ad secũdũ dicit venialia disponunt ad mortale. ¶ Ad tertiũ: q̃ ibi est sermo de ijs q̃ in fine seculi habebunt parũ charitatis. ¶ Septimo arguit ꝑ glosam marginalẽ pme ad Thessalonicẽses vltimo sup illo verbo/ integer spũs vester: nãdum agit homo q̃ odit spũs sanctꝰ recedit ab eo ⁊ gr̃a eiꝰ penitus diminuitur: ergo per venale diminuitur. ¶ Insuper arguit quidã in infinitũ est difficile ꝯrũpere formã in instãti q̃ in tpe: sed mortale subito tollit totã gr̃am: ergo veniale in infinitũ diminuit gr̃am. Facit aliquas rõnes q̃ habitꝰ moralis põt remitti: ⁊ ponendo casus ꝓter legẽ quos nõ affero: q̃ de his dubium nõ est. ¶ Ad sextũ dicit: glosa capit minuitur ⁊ deperditur ꝓ eodẽ. ptz cũ ibi est sermo de mortali. ¶ Ad aliud quicquid sit de assumpto: ꝓpa est nulla. vt ptz ex impugnatione cõclusionis: quã sine difficultate tueri nescirem: quod modo sufficit.

¶ Distinctionis decimeseptime q̃stio decima

In secunda parte huiꝰ decimeseptime distinctiõis Magister loq̃t de augmẽto ⁊ cremẽto charitatis. Occasiõe cuiꝰ theologi in philosophia exercitati querũt vniuersalius de forme intẽsione ⁊ remissiõe in cõi: partim allecti ratione dulcedinis materie scholastice: partim volẽtes dare manuductionẽ quõ studentes intẽdant̃ ⁊ remittant̃. Et hoc patuit per amplius in dialogo huiꝰ primi. ¶ Preterea intẽdim̃ fm tps oblatũ: nec materiã nimis ꝓtrahere vt generet̃ tediũ: nec eã nimis succincte tractare vt cõducẽtia non omittãtur memores ꝙbi bti Gregorij in homilia de cõfessoribꝰ nõ epis: materiã trãscurrem̃ q̃tenꝰ exposita oita nescientibꝰ fiat cognita vt tñ sciẽtibus non sit onerosa. ¶ Accedẽtes ad ꝓpositũ: dico q̃ multe reperiũtur de intẽsione forme positiones. Sed q̃tuor imꝑsentiarꝫ solũ recitabim̃. ¶ Prima positio tenet q̃ intẽsio forme nõ fit ꝓ additionẽ noui gradꝰ: nec per corruptionẽ ꝑtis: sz ꝓ maioꝛẽ i subiecto radicationẽ. Hũc modũ insequit btus Thomas. vt ptz. q. xx. secũde secũde. Et ante eũ visus est sentẽtialiter tenere Guillermus altisiodorensis. v. tractatu sui tertij. Licet interdum dicat intẽsionẽ eẽ relationẽ. ¶ Alij tenẽt intensionẽ forme nõ fieri per additionem gradus ad gradũ: sed per corruptionẽ forme precedentis superuemẽte noue. Hũc modũ insequitur Godofredus de fontibꝰ quotlibeto septimo. q. vij. Et eũ imitatur Walterꝰ burleus in suo tractatu de intensione formarũ. Ide due positiões in hoc cõueniũt ꝙ forma est imptibilis gradualiter: hoc est non fit ꝓ additionẽ gradus ad gradũ. Sed in hoc discrimẽ habẽt: q̃ ꝑma positio dicit eandẽ formã inuariatã ꝓmo denominare subiectũ min⁹ tale: postea ipsum maiꝰ tale. Secũda diceret q̃ hoc nõ est possibile. ¶ Tertia opinio q̃ attribuit Simplicio in ꝑdicamẽtis est q̃ intẽsio forme fit ꝓ minorẽ admixtionẽ cũ suo ꝯrio. ¶ Quarta est positio q̃ intẽsio forme fit per additionẽ gradꝰ ad gradũ. Hũc modũ iseq̃tur Alexãder de halis i summa de virtutibꝰ collatiõe. lxix. in variis q̃stionibꝰ et in scriptis sentẽtiarũ. Hoc ipsum insequitur doctor subtilis ⁊ cõis schola nõ affectata. Hũc solũ modũ puto verũ. Ide q̃libet istarũ positionũ vnã questionẽ ponem̃. ¶ Primo ꝓmodo scti Thome notabis q̃ q̃libet forma distinguit a suo eẽ: q̃ quidẽ est eẽ existentie. Esse vero essentie est idẽ cũ sua forma. Sed hãc opinionẽ q̃libet forma nata est habere infinita esse: quoꝝ vnũ cõtinuo est ꝓfectꝰ altero. ¶ Et quãto forma accidentalis habet ꝓfectꝰ eẽ in subiecto: tãto dicit magis radicari i subiecto. Et sic intẽsio forme nihil aliud est q̃ successiua acq̃sitio perfectionis ⁊ ꝓfectionis esse. Et nũq̃ duo esse manẽt simul. ꝓportionabiliter imaginãdũ est de gr̃atiõe ⁊ corruptiõe istoꝝ eẽ fm hãc positionẽ sicut de gr̃atione ⁊ corruptiõe forme fm modũ sequẽtẽ: cũ aliquod subiectũ calidũ fit magis calidũ per alterationẽ terminꝰ ad quẽ alterationis est eadẽ caliditas sub tñ perfectiori esse cũ caliditate a quo: hic modꝰ nõ admittit duo accidẽtia solo numero differẽtia eidẽ inherere subiecto. ¶ Sed cõtra istud arguitur. accipio hominẽ diligentẽ duos hoies: puta sit sortes qui diligat platonẽ ⁊ ciceronẽ: in sorte erũt duo habitus eiusdẽ speciei specialissime entitatiue. Sz ptz: q̃ sortes põt esse inclinatꝰ ad diligendũ alterũ ipso nõ inclinato ad diligendũ aliũ: q̃ ibi manserunt duo habitꝰ. ¶ Sed respõdet Joannes capreolus distinctiõe decimaseptima ꝓmi actꝰ et habitus quo diligitur sortes vt sortes differt specie ab actu ⁊ habitu quo diligitur plato vt plato.

¶ Istud nõ valet: obiecta em̃ sunt eiusdẽ speciei nõ titie similes equaliter tendẽtes in obiecta eiusdẽ speciei: ergo sunt eiusdẽ speciei inter se. Et mirabile est de istis cũ dicãt notitiã intuitiuã ⁊ abstractiuã eiusdẽ obiecti esse eiusdẽ speciei. ¶ Secũdo arguitur: duo lapides albi ꝓducunt duas similitudines in idẽ mediũ: ⁊ in cãdẽ partẽ. ⁊ illi sunt eiusdẽ speciei. Si eãdẽ partẽ ptz: q̃ vbicũq̃ oculꝰ existit i illo medio põt vtrũq̃ visibile videre. et nõ sine spẽbꝰ ꝓ aduersariũ: igit̃. ¶ Sz dicit Capreol⁹ q̃ spẽs huiꝰ parietis vt est hic: ⁊ illiꝰ vt est ille nũq̃ sunt eiusdẽ rõnis: q̃ nõ repsentãt solũ colorẽ: sed ⁊ magnitudinẽ figurã ⁊ situ. ¶ Hoc iterũ nõ valet: q̃ magnitudo ⁊ situs sunt eiusdẽ spẽi sicut colores ipsi. Illõ totũ põt impugnari de esse essentie ⁊ de eẽ existẽtie: sed totũ vnũ fictitiũ reputo. ¶ Itẽ nõ video quõ aia btĩ ꝑetri erit beatior aia Lini: nec ꝓtra: ex ista em̃ positiõe neuter habebit intensiorẽ visionẽ dei ⁊ dilectionẽ eiusdem q̃ alter. ¶ Sz ꝓ isto mõ dicẽdi quẽ etiã insequit Egidiꝰ romanꝰ i hac distictiõe faciã aliquas rõnes. ¶ Arguitur sic: q̃ñ nigredo vel aliq̃ macula mappe adheret a principio, põt dilui: nõ autẽ post q̃ radicata fuerit: ꝙ eadẽ forma invariata ꝓmo denominat subiectũ minus tale: ⁊ postea maius tale. Ans patet experientijs. q̃ñ vnũ cadit supra mappã eueſtigio effũdim⁹ aquã: aliocn̄ difficulꝫ euellit̃ vnũ, sic de oleo/ atramento et ceteris id genꝰ. ¶ Rñdetur ꝓcedendo illas experientias. sed istud fit q̃ magis figunt̃ cũ subiecto apposito q̃ a principio. sicut difficilius est cuneũ post cõdensationem extrahere aligno q̃ in principio. ¶ Scõo arguitur: aliqui pãni linei madefacti successiue in aspectu solis positi albescũt. ⁊ nõ generat̃ noua albedo. Quod patet: non enim a sole: q̃ sol non generat albedinẽ in pãno desiccato q̃ est su sceptiuus illius albedinis sicut pannus madidus ꝙ aliqd est minus albũ: ⁊ postea maiꝰ albus sine additione albedinis ¶ Rñdet̃: q̃ ibi aliq̃ humores grossi extrahunt̃ a sole: ⁊ nego q̃ panni sint albiores q̃ antea: sed solũ sõz apparentiam. ¶ Tertio arguitur aliquid potest esse albũ sine additione albedinis. patet capiẽdo octo gradꝰ albedinis fm mentem positionis quarte in eodem subiecto: sic sz q̃ ex eis nõ constituat aliqd vnũ. quẽ admodũ põt esse si poneres manꝰ sortis penetrative in loco cũ sua albedine lz em̃ oẽs illi gradꝰ sint simul: tñ albedo vnius partis nõ se intendit cũ albedine partis alterius. Et idẽ potest fieri destruendo subiecta illarum albedinũ: vel ponẽdo ea in eodem subiecto adequato. ¶ Preterea quando aliqd album rarũ ꝓdensatur ipm̃ fit albiꝰ: ⁊ non ꝓ ductionẽ noue albedinis: q̃ eadẽ forma invariata ꝓmo denominat subiectuꝫ minus tale: ⁊ postea maius tale. Sz fit albiꝰ patet. q̃ sic iudicat a cõtinuo videte. ¶ Rñdet concedendo q̃ aliqd totum potest esse albius q̃ añ erat: sed ibi erit intẽsior: q̃ erit vna forma ꝙflata ex pluribus partibus q̃ aliqua in hoc subiecto erit. ¶ Ad scõm nego q̃ illud corpus sit albius licet iudicet̃ esse albius. partes albedinis sibi magis cohererẽt q̃ prius: ⁊ sic magis immutant potentiã videndi. ¶ Quarto arguitur actus syncategorematicus nõ hz plures partes i mente: q̃ nec actus voluntatis vel ꝓceptus: q̃ videt̃ eadẽ ratio. ¶ Similiter põt fieri argumentũ de characteribus in baptismo infirmatione et ordinibus impressis: ⁊ de ornatibus fm positionẽ eorũ. hoc idẽ potest ꝙbari per relationes extrinsecꝰ ⁊ intrinsecꝰ aduenientes. ¶ Rñdet̃ q̃ illõ nõ est ꝯopinabile de negationibꝰ vt dictũ est q̃stione scda ꝓlogi. Ad hoc habent̃ rationes boni ponderis. etiam negamus añs ꝙbabiliter de his. ¶ Quito arguitur: schola ꝓmunis nominaliũ tenet motũ localem esse mobilẽ qð mouet̃: ⁊ cursus esse rem currentem: ⁊ tñ homo velocius mouet̃ vno tpe q̃ alio et tñ non ꝓpter plures partes motꝰ inherentes. et qua rõne istud dices in vno: eadẽ ratione hoc dicetur in alio. ¶ Sexto: puncta sunt indiuisibilia extensiue ⁊ intẽsiue. Similiter linea est oĩs latitudinis ⁊ ꝓfunditatis expers: q̃ istud est ꝙbabile i formis ponere aliqd indiuisibile. ¶ Ad quintũ respõdet̃: q̃ certe difficillimũ est ꝙbare idẽtitatẽ vel distinctionẽ rei: sed fide constat albedinẽ distingui a re alba: vt ptz de albedine in sacramento eucharistie remanente post transsubstantiationẽ corporis x̃pi: cũ isti ponant formã distingui a formabili ꝑter rõnẽ est asserere eandẽ formã invariataꝫ nũc magis denoiare/ nũc min⁹. Et si poneret̃ motꝰ localis distinctꝰ a mobili ponẽda est aliq̃ altetas non mõ ex parte spatij ptrãsiti: sed ex parte ipsius motus. Quare genitarius ociſſime currens plus spatij describit i equali tpe q̃bos. ¶ Ad sextũ: ificiamur pũcta ipartibilia pariter et lineas oĩs ꝓfunditatis ⁊ latitudinis expertes: sed eis datis nõ est simile de partibus forme apud cõiter loquentes; immo illud ꝙbaret solus aliquos gradus indiuisibiles latitudinũ terminatiuos: cũ hoc latitudo forme erit diuisibilis: ⁊ sic argumentũ erit ꝓtra aduersarios. ¶ Possũt aliqua argumẽta ꝓ hac positione ex parte latitudinis diffozmis: ⁊ ex aliquibꝰ auctozitatibus sumi de quibꝰ post dicetur. ¶ Sz dubitatur an forma spũalis hns ꝑtes partes intẽtionales/ vt puta itellectio vel volitio põt extendi in subiecto partibili: ⁊ ꝓtra accidẽs extẽsum põt poni in aiam. ¶ Dicit quidã doctoꝛ q̃ sic q̃stio. ix. sui primi. ¶ Sz cõtra hoc arguit̃ sic: capiatur notitia sortis q̃ tũlz intensa/ extẽdat̃ in pedali ligneo/ hoc est possibile ꝓ hũc doctoꝛẽ. ꝙbatur q̃ añ de facto i aĩa erat q̃litas ifinita gradualr: ⁊ hoc sic. volo q̃ in ꝑma parte ꝓportionali hoꝛe future deꝰ capiat qualitatẽ extensã ꝓ ꝑmã partẽ ꝓportionalẽ illius pedalitatis: ⁊ ponat cũ qualitate scde partis proportionalis. ⁊ in scda pte ꝓportionali hoꝛe future capiat deus aggregatũ qualitatis erntis in duabus ꝑmis ptibus ꝓportionalibus illius coꝛporis pedalis: ⁊ ponat in parte posteriori: ⁊ sic ꝑ̃ semp in qualibet pte posteriori hoꝛe capiet aggregatũ qualitatũ inherentiũ ptibꝰ ꝓportionalibꝰ illiꝰ coꝛporis pedalis p̃cedentibꝰ: ⁊ in instante terminate hoꝛã ponat deꝰ illã qualitatẽ in aĩam in qua prius erat: tũc sic. in infinitũ intẽsa erit ista qualitas ate finẽ hoꝛe: q̃ in ꝑma parte ꝓportionali hoꝛe ipsa erit in duplo itensior q̃ ante erat: i scda pte ꝓportionali erit in quadruplo intẽsior q̃ erat ante illã hoꝛã: ⁊ sic in abyssum: ergo illa qualitas in infinitũ intẽsa erit ante finẽ hoꝛe. ⁊ in istanti terminate hoꝛã erit intensior q̃ erat in quacũq̃ parte ꝓportionali hoꝛe: ꝓz inducẽdo ꝙ singulas partes ꝓportionales illiꝰ hoꝛe. q̃ in illo instanti erit qualitas ifinita gradualiter ⁊ ipa nõ est intensior q̃ erat añ q̃ poneret̃ in illud coꝛpꝰ pedale: q̃ illa qualitas fuit infinite intensa. Sic ꝙbare poteris quãlibet formã spũalẽ esse infinite intensionis: qð est manifeste falsum. q ¶ Nullum est hic diffugium nisi vnum q̃ ista qualitas non possit extendi q̃ maneat vnifozmis. modo colligẽdo qualitates diffozmes non habebis ifinitã fozmam gradualiter. ¶ Sed hec tergiuersatio est nulla si illa qualitas extẽdat̃ deus em̃ põt capere illã qualitatẽ i toto subiecto vel parte subiecti faciẽdo vnifozmitatẽ: vt ꝑz qua quauersum in diffozmib⁹ quo ad qualitatẽ ⁊ q̃titatẽ siue in finitis siue in ifinitis: deus põt duas ptes equare quo ad quãtũ tres ⁊ sic ꝑ̃iter. ¶ Preterea cũ notitia sortis erit qualitas extensa in illo pedali diffozmiter põt capere notitiã platonis faciendo totã qualitatẽ vnifozme vel ptẽ eiꝰ. ¶ Dico q̃ q̃ qualitas spũalis nõ põt extẽdi: ⁊ repugnãtia est ex parte rei: sicut deꝰ nõ põt extẽdere aĩam itellectiuã: nec facere coꝛpꝰ idiuisibile qd. ¶ Ex eodẽ fonte deducit̃ q̃ qualitas extẽsa non põt poni in subiecto idiuisibili. Sed ex illo seq̃t̃ q̃ q̃libet qualitas q̃ erat finite itensa antea quantũlibet remissa erit ifinite intẽsionis. ¶ Hoc aduersari⁹ cõcederet: nõ em̃ incõuenit eandẽ qualitatẽ eẽ ꝓ minus intensã postea magis intẽsam ꝙ inhesiones eiusdẽ subiecti: vbi ptes ꝓus varijs subiectis inhẽrebãt: vel ꝓpenetrationẽ partiũ extra subiectũ dũ nõ ꝓstituãt aliqs vnũ. nõ ꝙbaſ hic q̃ antea quali-

De alliaco

tas extensa fuit infinita gradualiter: cuius oppositū ꝓbatū est de qualitate spūali. hoc tñ aduersari⁹ heret ꝓcedere actualr. qđ tñ manifeste negat i eadē qstione. & rō ad hoc viget. sz quia patres nō admittūt qualitatē corpoream inherere subiecto indiuisibili: neutrū admittimus vt iaz patuit distinctione. xliij. iij. sententiaꝝ.

¶ Distinctionis septimedecime qstio vndecima

Contra Scotum.

HAnc sequit scda opinio quam godofredus de fontibus sequit. que citius burleo posteriozi qꝫ godofredo priozi attribuenda est eo q ampli⁹ ad illam defensandā qꝫ precedens laborauerit. ¶ Huius positionis robur tribus ꝯclusionibus elucidabitur: quaꝝ prima ē. ¶ In oi motu ad formā acqritur aliqd noui qđ est pars forme vel forma: aliquin motus ad formā nō eēt ꝓprie mot⁹. subiectū eñ nisi aliquid acqreret vel deperderet non mutaretur. non eñ alr se habet respectu forme qꝫ prius. & sic nō mutaretur ad formā. ¶ Secūda ꝯclusio. per omnē motū ad formā corrūpitur forma p̄cedens a qua est p se motus: & acquirit vna forma totalr noua cui⁹ nihil p̄fuit. ꝓbat qz si forma adueniens maneret cū p̄cedēte iā talis forma eēt cō posita. qđ est ꝓra auctorē sex principioꝝ/ sic formā diffiniētē. forma est apponi ꝓtingēs simplici & inuisibili essentia ꝑsistēs. ¶ Tertia ꝯclusio: nulla forma intendit aut remittitur: sed subiectum intendit & remittit scdz formā. ita q forma est illud ꝑ qđ subiectum intendit & remittit. probatio qz cuz subiectū intendit in quolibet instanti hz aliā & aliā formam cui⁹ nihil antea fuit in subiecto: igit nulla talis forma intenditur. pz: quia intēsio est: & nulla talis forma mouet: cū non maneat nisi per istās igit tenet ꝑña ab inferiozi ad superius negatiue. Qz subiectū intendat: ptz qz ꝓtinuo manēsidē hz pfectiorē & pfectiorē formā. igit ꝓtinuo mouet & intēdit subiectū. ¶ Cōtra istā positionē argumēto. qñ calor remittit frigus aque successiue remouet frigus: & illud frigus hz plures gradus simul sincipit corruptio q vltimū instās nō esse frigoris iā imediate post hoc aliqd frigoris corrumpet ab igne: & aliquid frigoris manebit. & nō est dicendū q illud frig⁹ producat de nouo: ergo plures gradus simul fuerūt: calor eñ nō pduxit frigus p se: hz nōnūqꝫ frigus p antiperistasim intendat. ¶ Sed dicit burleus q calor corrūpit frigus & aliud pducit nō tanqꝫ finē vltimo intentū. & rō est qz cū debeat corrūpere frigus a certo gradu ad non gradu vsqꝫ oportet q transeat per oīa media corrūpēdo omnē gradū mediū ad nō gradū vsqꝫ. Sz hic nō ē currendū ad causam vniuersalē: & nō videtur alia causa particularis pducens frigus qꝫ calor. Ut eñ dz. vij. de hist. aīalium. natura nō ꝓmittit saltum in operationibus suis: sed gradatim pcedit. ¶ Sed ꝓra hoc arguit. ex hac solutione seq̄t q res ꝑmanens habebit vltimū instans sui eē: hoc aūt est ꝓra philosophū. vij. phȳsicoꝝ textu ꝓmēti. lxiij. dicētē. videbit inconueniens si factū inoꝝ necesse est corrumpi: & nullo tempore permanere. ¶ Distinguit q habeat vltimū instans sui esse: vl secūdū indiuidū. & sic conceditur: vel secūdum speciē & sic negatur. ¶ Sed ꝓra istud arguit: tūc eodem modo actus liberalitatis corrumpet habitum suum a quo emanat. sed hoc est inconueniens immo ipsum intendit. homo eñ est ꝑ pensior ad liberaliter agendum post repetitos actus. & consequentia est lucida secundum hunc modū. ¶ Sed respondebis (sicut dicendum est consequenter) q actus corrūpat habitum a quo emersit. vt producat habitum intensiorem. Habitū intensiorem voco qui plus distat a non gradu habitus: & sic ita cito actus corrumpet habitum intensum gradualr sicut remissum indiuidualiter. sed non ita cito corrumpet specifice habitū intensum sicut remissum. hoc est nō ita cito eradicabit oīa idiuidua illi⁹ speciei sicut vnū. ¶ Sic concedendum est q actus liberalitatis producit ꝑdigalitatem: hoc est pducit vnum actum vel multos: & illos corrūpit vt generet & plantet vltimate habitū liberalitatis. ¶ Ex isto sequitur aliud corollarium: q habit⁹ est qualitas facile mobilis secundū indiuiduum: nō autem scōm speciem: a suo subiecto. ¶ Aliud corollariū. si quis haberet habitū infinitum actus ab eo elicitus ipsum habitum corrumperet: vt perfectiorez producere posset. ¶ Sed cōtra istud arguitur: capio decem actus post seinuicē pductos habitus ꝑductus a decimo actu non erit intensior qꝫ habit⁹ pductus a primo actu. ergo non saluatur intensio forme per hunc modū. ¶ Sed dices (sicut dicendū est) illud negādo: habitus pductus ab vltimo actu plus distat a non gradu qꝫ habitus producꝫ a primo actu: & propterea magis denominat suuꝫ subiectū. licz eñ sit ciusdē pfectionis specifice cū primo habitu: tñ est pfectior idiuidualiter. ¶ Sz contra illud arguitur. si vltim⁹ actus fuisset ꝑmo productus nō produxisset habitū plus denominātē subiectum tale qꝫ primus actus: ergo neqꝫ nūc ¶ Preterea pono aliquē qui habeat actum intensum elicitum in istanti: & vnū alium qui habeat duos actus remissos: quoꝝ quilibet ē equalis mediocritati actus intensi: iam pducentur habitus equeintensi: vnus ab actu intenso: & alter a duobus actibus remissis: & tñ habitus productus ex secundo actu remisso plus distat a non gradu qꝫ actus productus ab actu intenso. maior enim distātia a non gradu forme non arguit maiorem intensionem eo modo quo dicimus formam intendi secūdum hāc positionem. ¶ Ad primum nego consequentiam: cū nunc producat habitum magis distantem a nō gradu forme: & hoc est producere formam intēsorem. ¶ Ad aliud respondeꝫ ꝓcedendo q ille act⁹ intensus circa vnam materiā pducet habitus ita intensum sicut duo actus circa suā materiaz: & ita cito. Sed difficultas est impertinēs an i illo instanti pducat habitū: & nō sit nobis curc: vt illi duo quiactus producant actum in instanti: pducit vn⁹ ab eis copulatum intēsior qꝫ ille qui produceretur ab vno illoꝝ. hoc est plus distans a non gradu forme. & actus intensus circa aliam materiaz producit habitū ita intensum sicut illi duo actus remissi nec transit p omnia media habit⁹ producēdi: qñ causa est producta subito sine alteratione ꝓcedente. ¶ Sed contra istud arguitur. ex isto modo dicendi nō saluatur motus ꝓtinuus in intēsione: nec caliditas nec frigiditas: vel habitus continuatur alteri: quēadmodū ꝓtingit de instantib⁹ que nō cōtinuantur adinuicem. Et sic mot⁹ alterationis cōponit ex indiuisibilibus: & non erit ꝓtinuus. ¶ Sz dicitur q qñ est alteratio continua ille qualitates

non continuantur adinuicem. nihilo tamen min⁹ motus alterationis est ꝓtinuus. sufficit eñ q post vnam qualitatem sequatur alia: & nullū cadat tēpus medium in quo nulla qualitatem acquirat. et hoc sufficit ad hoc vt dicaꝫ cōtinue alterari. Nec imaginandū est (vt dicit opinās) q ille mot⁹ alterationis componatur ex qualitatibus: sed ille motus alterationis est de predicamento passionis.

Burleus.

¶ Quicquid sit de illo dicto q motus alterationis est de predicamento passionis de quo non magnū festum facimus: transeat illud dictū de ꝓtinuatione. Et potest dari analogia de tempore cui⁹ pars posterioz non manet cum priore. Et tempus vocatur ꝓtinuum: & a philosopho ponit in predicamentis esse species qꝫtitatis ꝓtinue: qz vna pars alteri succedit. qñ est ꝓtinua pductio qualitatis est affinis analogia: eo q hic est successio partiuz quo ad fieri & quo ad remanere toto tp̄e alt̄atiōis. ¶ Secundo arguitur: capio mediū illuminatū a sole: tūc in hoc medio est vn⁹ gradus luminis vel aduentē te cādela corrūpitur illud lumen in medio: & pducitur nouū lumen a candela vel non. primū est contra experientiā. nō eñ minus videmus in fine qꝫ i principio. si .xx. candela producat vnū gradū luminis cū priori lumine: iam hec lumina sese intēdūt. ¶ Sed dices lumē precedens corrūpitur totalr & producit nouū lumē intēsius priori pductū ab illis duobus corporib⁹ luminosis. Et si adducatur corpus luminosū: vt puta vna teda in hoc instanti ad mediū illuminatū a sole: iā corrūpet lumē solare in hoc instanti: & ab illis duob⁹ simul pducet intensi⁹ lumē scdz ꝓtius dicta: sic scz q lumen pductū a sole antea nūc desinat p remotionē de p̄senti & positionē de preterito. si p positionē de p̄sti & remotionē de futuro non refert. ¶ Sed ꝓra hoc aī sol est maioris resistentie qꝫ candela sit actuitatis corruptiue: & qlibet causa nititur conseruare suū effectum: quia sicut naturaliter causat: sic suapte natura ꝓseruat sicut contingit de brutis & ceteris id genus. ergo candela non corrūpit lumen solis. Et vt fortificetur argumentū capiatur vnū lumen solum infinite intensum. ¶ Ridetur q illud lumen corrumpetur a candela & sole copulatim. sol eī appetit producere optimū de possibili: quia hoc deus ididit naturis rerum. Experiētis quoqꝫ magistra rez ostendit q intensius erit lumen ab istis duob⁹ corporib⁹ luminosis qꝫ ab altero seorsum. ¶ Pro constanti tenet hec positio hoc non posse fieri: ꝑ plures gradus penetratiue se hñtes. ꝑñs ē dicere lumē p̄cedēs totalr extinctū: nec videtur a quo debeat corrūpi citi⁹ qꝫ ab illis duobus simul. Planū est currere ad corruptionē vniuersalis cāe. Dabo tibi analogiā apparētē extra hāc materiaz de argumēto topico qđ generat opinionē ꝓcurrit cū suffragio pie affectionis ad corruptionē sui effectus: vt pducaꝫ individuū fidei: vt tactū est in ꝑma qstione. plogi hui⁹. nec est icōueniēs q parua teda ptialiter ocurrat ad pductionē intēsionis luminis qꝫ erat lumen productum a sole vel lumine infinito: quia fortes cum infinita ope infinitum pondus pōt portare. ¶ Et si dicas in speculo concauo aggregamus plures radios ad eundē locuz sic q facimus lumen ita intensum q cōburimus ꝓbustibile in loco ꝓgregationis. ¶ Similiter corpus opacum appositum duabus cādelis facit duas umbras: & lumina duarum candelaꝝ simul manent. ¶ Dicitur ad primū q lumen intensum est i speculo propter multā distantiā a nō gradu luminis. ¶ Ad aliā experientiaz dicitur q illud solum ostendit illud lumen esse causatū ab illis duab⁹ cādelis. ¶ Tertio arguit quidā doctor sic: seqretur q quilibet motus alterationis dz esse infinite velocitatis: hoc aūt est ꝓtra experientiā. ꝓsequentia tñ patz: quia quelibet qualitas est infinite modice resistentie: & qlibet alterans est infinite actiuitatis. & cuiuslibet actiuitatis ad infinitam modicam resistentiam est infinita proportio: ergo quod libet alterās agit scōm infinitam proportionem: & per ꝑns aget in infinitum velociter. vltima ꝑña patz. qz si aliquod agens agat scōm finitam proportionem: & aliud agat secundum duplam ꝓportionem in duplo velocius aget secundū qꝫ primū. & si aliud agat secundū quadruplā proportionem quadrupliciter velocius aget: & sic sine statu. igit si aliqđ agat ꝑm infinitā proportionez infinite velociter agit. Qz quodlibet alterans sit alicui⁹ certe actiuitatis non est questio Et q qlibz qualitas sit infinite modice scōm resistentiaz: probatur: qz si aliqua qualitas potest resistere per aliquod tempus esset aliquante resistentie. & si alia posset resistere per subduplum tempus/ subduple esset resistentie: & sic in abyssum. & si aliqua qualitas p nullum tempus pōt resistere sz soluz per istans erit infinite modice resistētie: & sic probatur q forma aq dz corrūpere totū calorem existentē in ea in nō tēpore: nō mō scdz extensionē: sed etiā scdz itēsionē.

Jacob⁹ de forl.

¶ Illud nō ꝯcludit: dicet eñ q ex parte oīz qlitatū que debēt pduci in tali alteratiōe aliquanta est resistētia: & nō i infinitū modica. maior eī ē resistētia scōm q qlitas magis distat a nō gradu. ¶ Sz ꝓtra: ex oībus resistentijs talium qualitatū nō fit vna resistentia totalis: & si esset adhuc esset infinite modica. sicut eñ ex infinitis pūctis nō ꝓfiat cōtinuū: sic nec ex infinitis modicis resistentijs componetur aliqua resistentia certa. ¶ Dicitur q non ꝓponitur vna qualitas resistens ex illis resistētijs sed omnes ille qualitates resistūt: hoc est sic se habēt q non possunt a tali agente subito corrumpi. quia ordo nature est talis: q corrupto vno gradu debet succedere ali⁹. & hoc nō potest fieri ab agēte finito subito vt experientia docet. ꝓpterea dicitur q oēs qualitates ille resistūt & nō infinite modice resistunt. ¶ Quarto argumētaī alius doctor sic/ capiatur tēpus in quo fortes calefit et in vno īstanti illius petaī est ne nunc calor iste primo productus: & opz dicere q sic scōm hanc viaz. & vltra: Nunc est aliquis calor primo productus: ergo aliquis gradus caloris nūc primo est corruptus: tenet ꝑña. quia ipsi dicunt q aduenīte nouā forma corrūpitur p̄cedens: qꝫ simul hec aduenit et illa ꝓor corrūpitur. ¶ Hoc argumentū nō hz apparentiam: ꝓcedo eñ q a nūc est ꝓmo pductus: sz ꝑñaz nego. qꝫ aliqs grad⁹ nūc est primo corruptus. sed solū nunc corrūpitur aliquis gradus q remotionē de p̄sti & positionē de preterito. Exemplū in simili. nūc producitur vnū instans & tñ nullū instans ē ꝓmo corruptū. ¶ Facit aliquas rōnes iste doctor quas burleus ante eū fecerat: & respondet ad eaſdem quem pre manibus habebat: & licz dicat positionem non modo falsam: sed impossibilem: hanc

Gregori⁹.

tamen impossibilitatē eius rationes a possibilitate non segregant. ¶Quinto ex hac positione sequitur q aliquis effectus producit suam causam effectiuā. cōsequēs est impossibile: vt patet primo de trinita. cap. i. ꝓsequentia probatur: capiatur vnū corpus calidū a: τ b corpus frigidus: sic scz q a sit maioris actiuitatis q̄ b sit resistentie: reagat tū b in ipsum: tunc sic. in instante medio illius actionis et reactionis capio calorem in a τ sic c queritur vl c prius fuit: τ hoc non secundus hunc modū: quia ex ptinua alteratione nullū indiuiduū caloris vel frigoris durat vltra ipm instans. τ tunc sic. calor nunq̄ prius fuit. eodē modo d frigus in b passo nū q̄ prius fuit. vel c calor producit d frigus: τ tunc d frigus effectus c caloris ꝓducit c calorem τ sic effectus producit suā causam qđ erat probandus Fuga est currere ad causam vniuersalē sine apparentia: vt dicit doctor subtilis impugnando hanc positionē in hac distinctione. necvidek aliqua alia causa que producat c q̄ b τ econuerso. ¶Respondet huic argumento opinans q calor producitur ab oībus frigoribꝫ precedētibꝫ d τ iterum d producitur ab oībus caloribus precedētibus c. quia ꝓducere est facere dispositionē ad introductionē rei. τ concedik q c calor prius producebat: sed in hoc instanti primo productus est sicut domus successiue producebat: τ in instanti terminate operationē primo prodncta est. aliunde refugiū reperire nō poterat: nec certe aliō nobis occurrit. ¶Sz contra istud arguik. quelibet caliditas que prius erat in a agente prius desinebat esse: ergo nullam causalitatem habebat respectu huius effectus. ¶Respondetur q ꝓia est nulla. infinite enim caliditates precesserunt quarum quelibet disponebat ad productionem frigoris: et ille omnes primo non sunt quando iste effectus est. quēadmodū filius nascitur in rerum natura et est extra vterum materuum patre mortuo. ¶Sexto arguiē qñ vinū est trāssubstantiatum in corpus xp̄i: iam si spēs vini applicentur corpori corruptiuo corrumpentur accidentia sub quibus erat corpus christi: vt puta caliditas dulcedo et huiusmodi. τ si cum hoc teneatur q in rarefactiōe ꝓducitur noua q̄titas totaliter vt aliqui putarunt: iam sub his speciebꝫ desinet esse corpus xp̄i: quia corruptis speciebus sub quibus erat nō amplius manet sub speciebus eiusdē speciei: quia tunc sub oībus speciebus eēt corpus xp̄i: qđ est falsum. ¶Rñdetur: q hoc argumentū non cōcludit. dicet aduersarius sufficit q corpus xp̄i sit sub speciebus eiusdē speciei prioribus succedentibus: si ea remitteretur calor vel intendatur non opz corpus xp̄i desinere esse in eucharistia. ¶Septimo arguiē: sequeretur q in elementis symbolizantibus non esset facilior transitus q̄ in elementis non symbolizantibus: ꝓsequens est contra aristotelem scdo de generatione. τ consequentia patet: quia non est facilior transitus nisi quia eadem qualitas manet: vt qñ aer mutatur in ignem: manet caliditas que prius erat in aere. ¶Insuper secundum hanc opinionem actus anime esset ita indiuisibilis sicut ipsa aīa: quod videk inconueniens. ¶Rñdetur negando sequelā: τ ad probationē consequentie illud assumptum nego. sed quia hic nulla est ꝓtrarietas: τ facilius est procedere ab vno gradu medio ad gradum summum

Burleus.

vsq̄ q̄ a non gradu ad sūmū vsq̄: in elementis nō symbolizantibus ex̄ procedere a non gradu ad intensum gradū vsq̄. ¶Ad aliud hec positio ꝓcederet omnes actus aīe ita indiuisibiles sicut est ipsa aīa entitatiue. ¶Sed contra: dices q vnus peccatum plus peccat q̄ alter per duos. ergo intensionem actū habet. ¶Hoc est verū. habet actū magis distantem a non gradu q̄ alter. ¶Octauo sic: aliqđ corrūpek scdm hāc positionem ab aliquo qđ nec est nec fuit nec erit: consequens implicat ex terminis. ergo et hec positio. ꝓia patet: τ añs probatur: sit b frigidū alicuius actiuitatis τ a caliditate resistentie: omnino sint in debita distātia ad agendū: ita q vtrūq̄ sit infra sphēram actiuitatis alterius: τ incipiat frigiditas ipsius b intendi per remotionem de presenti τ agere in caliditatem ipsius a: tunc sic. caliditas ipsius a corrūpetur: et tamen nō corrūpetur ab aliquo qđ est vel quod fuit (vt patet intelligenti) nec ab aliquo qđ erit: quia quelibet frigiditas in b que post illā erit/erit post illā per tēpus id est post corruptionē eius. ¶Dicitur q caliditas a corrumpetur ab infinitis frigoribus que post hoc erūt. ¶Nono arguitur. charitas non corrūpitur nisi aduenīēte peccato mortali: sed in augmentatione charitatis pctū mortale non venit. ¶Sed dicit Lampsale tenēs hāc positionem (prout recitat adā) q charitas nō corrūpitur sed aduenit continuo alia τ alia non componens aliquid vnū cum prioribus. ¶Alia argumēta Syrūfras allegat Adā de actiōe τ reactione quere cum: licet proterus potest satisfacere argumentis ita q non ducatur ad cōtradictionem: positionem tū ꝓpter peregrina que concedit reputamus falsam: τ a bene philosophāte reꝛciēdā lz gra disputatiōis nōnū q̄ possem ea admittere

¶Distinctionis septimedecime questio. xij.

SEquitur tertia positio que ponit intēsionem forme fieri per depurationez a suo ꝓtrario: que nequit ītelligi quo ad videak aliquid de ꝓpossibilitate qualitatū ꝓtrariaꝝ. ¶Circa qō versantur partite opiniones: quaꝝ vnā prosequemur in hac q̄stī. reliquā in sequēti. ¶Pro huius q̄stionis elucidatione premittamus q non loquimur de terminis ꝓtrarijs qui sunt positiui: τ nō potentes simul supponere p codez copulatiue: sz successiue. Nec extendimus terminū ad priuatiue oppositā: sicut corruptibile τ incorruptibile sunt ꝓtraria decimo metaphysice. Nec loquimur de ꝓtrarietate ꝓpositionū de opposito modo enunciandi: sed loqmur de ꝓtrarietate rerum. ¶Contemplemur ergo qđ nois qualitatum contrariarum. ¶Qualitates cōtrarie sunt qualitates quarum naturis specificis non repugnet successiue eidem subiecto inherere: sed non simul inherere possunt naturaliter. Dictū est quoꝝ naturis specificis ꝓpter qualitates cōtrarias in varijs subiectꝫ nō potētes īherere eidē subiecto: cū accūs nō migret de subiecto īhesiōis in subiectū īhesionis. Sz alijs q̄litatibꝫ eiusdem speciei nō repugnat sibi succedere. dictū ē naturalis/q̄cūq̄ em̄ q̄litates ꝓtrarie supernaturalik possunt eidē subiecto inherere. ¶Isto notato ponūtur due ꝓclusiones. ¶Quarū prior ē. Qualitates ꝓtrarie possūt eidē subiecto īherere de potētia absoluta dei. ¶Secunda est. Nulle qualitates contrarie possunt eidē subiecto naturaliter inherere.

¶Prior conclusio probaꝝ sic. duo corpa de predicamento substātie possunt se penetrare: xp̄s enim intrabat ad apostolos ianuis clausis. Et cadē est ratio de corpe albo τ nigro τ alijs. ergo corpa album τ nigrū possunt se penetrare: quo facto deus pōt destruere illa corpa conseruatis albedine τ nigredine in eodē loco Et q penetratiue se habeāt confirmak idem sic. Calor τ frigus nō possunt se cōpati: hoc aūt est ꝓpter actionē τ passionem illoꝝ corporum: sed de illam actionē potest ipedire nō coagendo: igitur. ¶Scda cōclusio probaꝝ: p diffinitionem qualitatū contrariarū. ¶Sed aliq̄ solent dicere: q qualitates remisse eiusdē speciei cū gradibꝫ intensis non sunt cōtrarie: solas em̄ vocant cōtrarias naturaliter repugnātes circa idē obiectum. ¶Hoc aūt est de nomine dimicare: vocemus qualitates cōtrarias repugnantes: vel q̄ sunt eiusdē speciei cū eis: qz sic multi loquētes termino vtunt. ¶Cōtra primam cōclusionē arguik sic. qz tūc pari ratione due forme substātiales possent eandem materiā informare: ꝓñs est impossibile: tūc em̄ idem erit bos τ asinus: homo τ asin⁹: et sic asinus beatificabiꝫ. ¶Respondek negando sequelam: binarius em̄ ex materia τ forma bouis ē bos: τ binarius ex eadē materia τ forma equi est equus. τ sic non habek q bos sit equus: nec q asinus beatificabiꝫ. Q; forma equi pōt materiā qua litercūq̄ figuratam informare probaꝝ sic: forma equi est in qualibet ꝑte materie equi saltē in qualibet ꝑte materie equi est forma equi. Capiak forma partialis in oculo: de⁹ pōt illam formā in oculo vel in quauis ꝑte materie informatiue alijs ptibus corruptis seruare: sic pōt corrūpere qualitatiuam dispositionem forma informante materiam. Et hoc ꝓbatur p hoc q narratur de lingua cuiusdam pagani: que semp dedit rectaz sententiā quā aīa informauit post mortē vt penitentia τ fide saluaretur. ¶Scdo arguiē: si albedo τ nigredo summa essent in eodē subiecto adequato: tūc non possent videri ab oculo ꝓspiciente: qz vel oculus iudicaret ibi esse albedinē vel nigredinē. ¶Respondetur: q qualitates indistincte scdm situm existētes vel etiam simul scdm eandē lineā species suas multiplicantes ad visum indistincte τ cōfuse videntur: qz si lumen multiplicek per vitrum croceū τ per vitrum blaueū sibi inuicem supposita totuz apparebit viride. τ niger carbo visus p flammam apparet rubeus: τ sol mane p grossos vapores rubeus apparet. ¶Cōtra secundam cōclusionē arguitur sic. in aqua tepida sunt caliditas τ frigiditas simul: sz ille sunt qualitates ꝓtrarie. ergo qualitates cōtrarie se compatiunk. maior ptz: qz illa aqua calefacit τ frigefacit. ¶Sed dices (sicut dicendū est) aqua tepida habet frigus in vna parte τ calorē in alia: τ sic calefacit scdm vnā ptem: et frigefacit scdm aliam. ¶Sz contra: quelibet pars aque tepide est tepida: ergo quacūq̄ ꝑte data in qua erit caliditas: in eadē erit frigiditas. ¶Ulterius pono q aqua fuerit calida in summo: τ remoueatur ab igne: iam calor vniformiter corrumpek a forma substantiali aque: ergo ī nulla parte erit frigiditas. τ tamen ipe adhuc calefacit: qz ibi est calor. τ frigefacit aquam ebullientē si cū ea commisceatur. ergo necesse est ibi dare frigiditatem.

¶Respondetur: negando q quelibet ps aque tepide sit tepida: capiendo tepiditatem p congerie caliditatis τ frigiditatis: aliqua em̄ pars est calida scdm se totam syncategorematice: idem ridem aliqua pars minuta est frigida scdm se totam: τ binarius est tepidus tali tepiditate. ¶Ad aliud nego: q aqua remisse calida cōmixta aq̄ calide quouis modo eam frigefaciat. nullū enim est ibi penitus frigus: immo cōtra/aqua calida calefacit frigidā: nitik em̄ dissimile sibi assimilare. Sed certe bene verū est q tota aqua commixta apparet frigida: apud sapientes minus calida ꝓpter partes intense calidas τ remisse calidas cōmixtas. Hec sequik q tota aqua calefiet: vel maneat diu illa caliditas summa. forma substantialis aque cōcurrit ad vtriusq̄ expulsionem. ¶Scdo arguit quidam sic. aqua tepida calefacit manū impositam: τ refrigerat ferrum ignitū. ¶Capiendo aquam tepidā illud habet verum que est remisse calida. Dicit q ista ratio facit ei magnam fidem. ¶Certe vir iste de facili fuisset fidelis vel firmiter errans: ei⁹ em̄ argumentū probaret cōtra ipsum: qz tenet aquā calidissimam nō compati vnum gradū frigoris: τ certe si imponak in aquam ebullientem ferrū ignitum remittetur eius caliditas: vel saltem non erit ita actiua: ergo ipse assignat nō causam ꝓ causa quia data responsione in vno dabitur ei in alio. Burideꝰ iij. phȳsico

¶Amplius qñ plus est de frigiditate in aqua q̄ de caliditate: queres seriose ab eo quare nō frigefacit manū sicut ferrum ¶Dico q argumentum est simpliciter cōtra arguentem. Illa em̄ aqua calefacit q̄tum est de se: sz siccitas est connaturalis caliditati conueniens igni qui habet calorem in summo. humiditas autem licet compatiatur caliditatem secum (vt patet in aere) non est ei ita affinis: humiditas enim aque pugnat contra siccitatem ferri. τ clauduntur eius pozi: vt exhalationes non egrediantur. sic indirecte attenuatur vigor caliditatis ferri: τ si forma ferri maioris fuerit actiuitatis q̄ resistentia aque frigefaciet ferrum: τ ex consequenti aquam ipsam. Tepiditas est aggregatum ex calore τ frigore in partibus propinquis: vel est calor remissus. si frigus remissum dicaꝝ caliditas (nomina em̄ significant ad placitū) accommodande sunt aures vulgariter loquentibus de hac tepiditate. ¶Tertio arguitur sic. albedo τ nigredo se compatiunk: τ tamen sunt qualitates contrarie. antecedens ptz. quādo cadit atramentum super papyrum albam: iam albedo et nigredo inherent papyro. Nam quoniā nigredo non est actiua non corrumpit albedinem. ¶Et confirmatur sic. in aqua calida manet frigiditas. Quod patet: quia remoto igne producitur frigiditas in aqua: et non nisi a frigiditate. ¶Sed dices (sicut dicit qdam) corrumpik illa caliditas a frigiditate circunstante: nec inconuenit illam frigiditatem producere plus frigoris in aquam q̄ ipsa habeat: potissimum cum passum inclinek ad susceptionem illius forme. ¶Hoc non valet: nullum enim accidens producit intensiorem gradum q̄ habet: alioqn dicereꝫ sine lege q vnus gradus caloris producit duodecim: contra Aristotelem primo de generatiōe: τ ꝓtra experientiā. ¶Amplius qñ aer ē remisse calidus aqua ebulliēs frigefit: τ nō a frigiditate circūstāte: cū nulla sit: igik. Burleus.

¶ Ad primū negatur añs. nigredo inheret atramento cui inhesit: ⁊ nullo modo inheret papyro. qz tunc de vno subiecto ihesionis ad aliud migraret quod est philosophiā colaphizare. ¶ Ad aliud nego: q in aqua maneat frigiditas. forma eñ substātialis aque cozrūpit calozem: sed nō reducit ipsaz aquam ad tantā frigiditatem ꝓpter contrariū circunstans in medio calido sicut in medio frigido: vt patet de aqua q̄ non est ita frigida in estate sicut in hyeme nisi in fontib⁹ ꝓpter antiparistasim. ¶ Est cōtrarietas virtualis inter formam aque ⁊ calorē cū ꝓducat qualitatem cōtrariam ipsi calori. vnū formaliter contrariū ⁊ aliud virtualiter non pugnant mutuo. licet violente cohabitēt simul. ¶ Nec inconueniens q forma aque sine frigore suo īstrumento agat in passum cuius est pars. ¶ Sed contra hoc arguiť sic. qz per illud oportet omnes gradus calozis remoueri ab aqua ante q̄ introducať vnus gradus frigozis: sz hoc cōsequēs est falsum: ergo ⁊ añs. cōsequentia est lucida. ⁊ probať falsitas cōsequentis. qz tunc aqua debet subito ꝓducere frigus summū: cōsequens est falsum. ⁊ cōtra experientiā. ergo ⁊ añs. ⁊ ꝓbo cōsequentiam: nulla eñ est resistētia in ipsa aqua: immo summe inclinatur ad frigus. forma aque equaliter applicatur omnib⁹ partib⁹ aque. ergo tātū ꝓducit subito q̄ntum ꝓducere potest per temp⁹. ¶ Respondetur negando q ꝓducit subito totale frigus. sed illud non ꝓuenit ex resistentia passi: sz quia talis est cōditio qualitatis cozporalis habentis contrariū q non ꝓducit suum effectū subito vt experiētia docet. Dixi de qualitate habente contrariū ꝓpter lumen qđ subito ꝓduciť: ⁊ licet scientia habeat cōtrarium: nō inconuenit tamen ipsam subito ꝓduci: vt supponiť alibi ꝓbatū. ¶ Quarto arguitur ponendo minimū naturale inter cozpus summe calidum ex vna parte: ⁊ cozp⁹ summe frigidū ex altera. sic scz: q vna medietas sit in sphera actiuitatis vnius: ⁊ alia medietas in sphera actiuitatis alterius: ponatur illud minimū equaliter applicatū ⁊ equaliter dispositū ad susceptionem calozis et frigozis. tunc sic: illud minimū calefiet secundum se totū syncategozematice ⁊ idem frigefiet. ergo qualitates cōtrarie simul cohabitant in eodē subtecto suapte natura. ¶ Non valet dicere: q altera illarum medietatū calefiet ⁊ reliqua frigefiet: qa tūc dabiť calor subduplus ad remississimū calorē qđ implicat. supponimus eñ illud nō esse maius q̄ requrat extensio calozis remississimi vel frigozis remississimi. ¶ Dicit q nullum agentiū illoz aget in illud passum: qz vnum agens impedit aliud: non per effectū suum in passo: sed ꝓpter ꝓpinqtatem suam: supposita equalitate in illis agentibus sicut patet in hyeme q aqua supposita igni nō ita cito calefit ꝓpter aerem vicinū: sicut in estate qñ aer nō est frigidus. ¶ Quinto arguiť sic. fortes ē bonus ⁊ malus in eodē tempore adequato vel in eodem instanti. ⁊ illi termini cōtrarij non possunt verificari de eodē nisi qualitates cōtrarie eidem infuerint. Assumptū patet: posito q fortes sit tēperatus tam est bonus: qz in eo est virt⁹: ḡ est studiosus. sit etiam auarus ⁊ timidus moraliter. Jaz est vitiosus: ergo est malus. ¶ Respondeť: negādo q bonum ⁊ malū contrarientur. Pro nūc autem supponimus illam opinionē falsam que tenet connexionem virtutū siue in gradu tēperantie siue in gradu heroico: sed sufficit argumēto de gradu cōtinentie. liberalitas eñ ⁊ auaritia non cōtrariantur circa diuersas materias nec circa eandem materiam in actu ⁊ in habitu: sed apud loquentes bene habituatus dū modo non constet de actibus malis/ vocatur bonus. ¶ Potest esse argumentū ad probandū si quis dubitet vel discredat vni ꝓpositioni fidei. credendo alijs/ q talis sit fidelis ⁊ infidelis. ¶ Sed diceť q fidelis est ille q̄ credit: ⁊ nō pertinaciter discredit. ¶ Sexto arguiť. homo scdm sensualitatem appetit prohibita sibi a deo ⁊ illicita: ⁊ renuit eadem scdm rationē: ergo appetitus cōtrarij sunt in eodem. ¶ Et confirmať: quia fortes diligit platonē: ⁊ prosequitur odio ciceronē sed ille sunt qualitates cōtrarie. cōtrarietas enim est a tota specie scdm hanc positionē. odium Ciceronis ⁊ dilectio Ciceronis non se compatiuntur in eodez subiecto primo: modo quicqd repugnat vni indiuiduo vnius speciei idem repugnat cuilibet indiuiduo eiusdē: alioq̄n ista contrarietas nō esset specifica. ¶ Ad sextū respondeť: negando q i homine sint qualitates cōtrarie: illud enim argumētum nō probat diuersitatem animarū in homine: qz omnia possunt saluari tenendo vnam aiam itel lectiuam esse in hoīe. Nego aūt q ille qualitates sint cōtrarie: licet sit actus elicit⁹ liber distinctus ab aīa. forte eñ nullus est actus naturalis vel sensualitatis: per quē anima tēdat in obiectū. appetitus eñ naturalis non distinguiť a re cuius ē appetitus. sed bene verū est q contrario modo tendunt: qz per vnū tendit in ꝓsecutionem obiecti p aliud autē respuit obiectū. ¶ Ad cōfirmationem concedo casum: qz dilectio fortis ⁊ odiū platonis non repugnant. ¶ Cōtrarietas eñ est solū specifica in qualitatibus non vitalib⁹: sicut aduersarij dicerēt: licet eñ qualitates cōtrarie se compatiant in gradibus remissis vel in qualitatib⁹ ciusdē speciei cū eis: tamen hoc negabūt in spiritualib⁹. Assensus eñ contradictoziarum sunt contrarij. iiij. Metaphysice. id est non se compatiunť in ḋbusdā gradibus. Eodem modo dicendū est in ꝓposito. Etiam nō nego q̄n fortes posset eūdem odire ⁊ diligere scdm diuersas apprehēsiones. ¶ Septimo arguiť. media regio aeris semper est frigida: saltē semp media regio aeris est frigida. vt ptz. ij. Meteozoꝝ. non alias Philosophus in illa regiōe ponit generationem pluuie: ⁊ aliarum impressionum meteozologicarū. et tamen eadem regio est calida. Quod ptz: sol qz calefacit ista inferioza cū maioz est calor in his climatib⁹ sole existente in signis septētrionalibus q̄ meridionalibus. igiť calefacit medium. omne eñ agens fortius agit in ꝓinquum q̄ in distans. ¶ Forte dices (et apparēter) q sol ista inferioza calefacit suo lumine. ⁊ cū hic inferi⁹ est lumē directū ⁊ reflexū generať calor a lumine: ⁊ tñ licet sit ita magnū lumē directū i media regiōe aeris vel maius: illic nihil calozis ꝓducit ꝓpter idispositionē passi qđ est frigidū. Anvero q̄libet ps medie regiōis aeris sit frigida nō cōstat: ⁊ dato q frigiditas nō sit naturalis aeri inḋtū est aer: tñ maioz ps illi⁹ medie regiōis aeris vl tota manet frigida ꝓpter impressiones meteorologicas: et finaliť ob salutē hoīs opus ē pluuia ¶ Octauo arguiť sic. Aristoteles metaphysice et

Cōmentator commento. xxiij dicunt q oīa media inter contraria sunt composita ex contrarijs. ¶ Et tertio Topicoꝝ dicit Philosophus: q̄ contrarijs sunt ipermixtioza: sunt magis talia: vt albius est qđ nigro ipermixtius est. ⁊ quinto Physicozum dicit Cōmentator cōmento. xix. q albū nō fit minus albū nisi ex mixtione cōtrarij. ⁊ Cōmēto. xlv. eiusdē dicit. q diminutū in omni genere est diminutū per mixtionem cōtrarij. ¶ Et cōfirmať qz vita cōsistit in calido ⁊ humido. vt ptz in libro de breuitate ⁊ lōgitudine vite: ⁊ aliqua pars a tali ē frigida: ergo calor ⁊ frigus sunt in eadem ꝓte subiecti. ¶ Ad oēs has auctoritates diluendas diciť q color medi⁹ dupliciter accipiť: scz scdm veritatem ⁊ existentiā: ⁊ scdm apparētiā solū. primo modo color medius est color scdm essentiā per se vn⁹ cuius q̄libet pars est homogenea cum alia. vt quelibet pars viriditatis ē viriditas: ⁊ quelibet pars rubedinis realiter est rubedo. Hā qs recte putās credit viriditatem/ rubedinem/ ⁊ colores medios esse aggregata solū albedinis ⁊ nigredinis. Color eñ medius ab vtroq̄ extremo ⁊ ab his copulatim specie distinguiť. hoc aūt pz per Cōmentatorem. vi. Physicoꝝ textu cōmenti. xxxij. Sed est ⁊ medius p conuenientiam ⁊ scdm cōparationem. q̄m color medius magis cōuenit cū vtroq̄ extremo q̄ extrema inter se. vt patet p Aristotelem. v. Physicoꝝ. fuscū eñ comparatū albo est nigrū: et comparatū nigro est albū. ⁊ est ꝓmunis modus loquendi hominū in multis alijs materijs. ¶ Color medius scdm apparentiam nihil aliud est q̄ varij parui colores collecti in varijs partib⁹ minutis vt cinis: que qz non sunt scdm se distincte perceptibiles: ꝓterea iuxta positi videnť vnus color medi⁹ vt in collo colūbe vel cauda pauonis. hoc ptz per Philosophū in de sensu ⁊ sensato. sic dicať ad similes auctoritates. ¶ Ad confirmationē dicit: q color naturalis est quedā substātia (vt dicit Marsilius. quest. xiiij. p̄mi de generatione vir opposite partis: ⁊ medicus) substātia inquam multū de spiritu participans: que conseruať in humido radicali: sicut flamma conseruať in oleo: sicut dicit Philosophus primo de gñatione. ⁊ continue generať a substantia calida ex humido radicali: sicut ignis nutritur ⁊ generať ex oleo. Vita diciť consistere i calido ⁊ humido radicali. qz requiritur q color naturalis non superet notabiliter ab humido radicali: qz tunc ipm cozrūperet. quo cozrupto nō maneret vita. Similiter color naturalis cōtinuo agit in humidū radicale ⁊ cibale cōtinuo cōsumendo: alioq̄n non indigeremus cibo. Experiētia aūt docet: q animal operationes suas exercens indiget spiritib⁹: ꝓpter quod si iunctura membri fortiter ligetur vt per ligaturā aduentus spirituū impediatur: patiť illud membrū tremozem ⁊ deficit. Et cū membrorum patiť tremozem nō est ob aliud: nisi qa non aduenium nouī spiritus ad vitam necessarij. ¶ Hoc idē tenet Jacobus de forliuio questiōe. iij Fen prima primi canonis Auicēne. per spiritum eñ vitalem ꝓcedentem a corde super toto cōseruatur vita in eo. per spiritū naturalem ꝓcedentez ab hepate perficiunť operatiōes naturales: vt digestio/ nutritio. Per aīalem spiritū qui a cerebro procedit conseruanť operationes animales. vt est sensus ⁊ motus: cū spiritus sit cozpus vapozosum tempozatum generatū ex parte subtiliozi sanguinis. ¶ Ex quo concludit iste q non quodlibet viuens habet spiritū huiusmodi. non tamē nego q̄n cum calore naturali frequenter sit calor accidens sed nō opz qūlibet partem aīalis esse eque calidam formaliter. vt ptz de illa ꝓte frigida. hoc videtur sentire Auerroys scdo colliget. secūdo capitulo de declaratione ꝓprie actionis ⁊ passionis i quolibet mēbro. dicit eñ oportere speculari qđ sit primum cozpus quod mouet: ⁊ apparet: q sit calor naturalis qui est in nobis: ⁊ hoc forsitan est illud cozpus calidū in fine vapozosum in corde inuentū: qđ mittitur ab eo. ⁊ sequiť. quanq̄ calor ⁊ spiritū idē realiter subiecto dicanť: nihilominus differūt ratione. calor eñ dictus est eo q calefacit/ subtiliat digerit/ ⁊ maturat. congregat homogenea ⁊ heterogenea disgregat ⁊c. talis spiritus autem ab eo q spirat pulsat illuminat: ⁊ virtutem ad suas defert actiones. Hoc ipsum Galenus tenet simplicium quinto. capi. v. ⁊ facile est soluere argumēta conciliatoris in oppositū differentia. lix. Sufficit aūt mihi si, color accidens sit nego q cum ipso stet frigus: sed solum cum spiritu. ¶ Mono arguiť: si qualitates cōtrarie nō se compaterenť: tunc sequeretur q daretur vnū instans in quo subiectuz subneutra formarū contrariarum esset: immo hoc sequitur de contrarijs immediatis. ꝓsequens ē falsum: ⁊ contra Aristotelem in post predicamentis. Inter sanum ⁊ egrū non est dare medium. ⁊ probo consequentiam signando a cozpus frigidū qđ per te nihil caliditatis habet: applicetur ei b calidum pure successiue cozrumpens eius frigus nihil caliditatis per positionem erit in a toto tempore motus ⁊ frigiditas a successiue cozrumpitur. ergo desinit per primum instans non esse: et caliditas etiam successiue producitur. ergo in illo instanti nec erit caliditas nec frigiditas in hoc subiecto Eodē modo de sanitate ⁊ egritudine argumenta boz. ¶ Respondeť: non cuiando nunc de minimo naturali quod subito producet: ⁊ sic aliqua pars frigozis precedētis subito cozrūpetur: sz dādo argumento omne suum pondus: concediť illatum. Nec hoc est inconueniens per illud instans. non datur mediū inter sanū ⁊ egrum per temp⁹. ¶ Sz qz potest esse difficultas de nomine sani vel egri que est ad nomen tñ inter Philosophozum ⁊ Medicozum principes: sanitas nihil aliud est q̄ dispositio naturalis viuentis: per quam viuēs potest operationes sibi debitas conueniēter exercere. Hoc colligitur ab Auicenna. Fen prima prime. capi. primo. sanitas est dispositio vel habit⁹ ex qua operationes subiecti sani proueniunt. ⁊ Fen secūda capit. ij. sanitas est dispositio per quam cozpus hominis in sua complexione et compositione tale existit: vt ab eo oīes operationes eius proueniant incolumes. ¶ Auerroys secundo colliget primo capitulo. sanitas est bona dispositio in membro cū qua ipsum operatur operationem quā habet operari secundum naturam: ac patitur passionez quā habet pati secundum naturam. ¶ Terminus egritudo dupliciter sumitur: primo communiter pro qualibet dispositione preter naturam immediate operationes cozporis preter naturaliter ledente: siue huiusmodi lesio sensibilis fuerit siue non: et taliter capitur ab nro Aristotele in Postpre-

Auicenna Fen ꝑma ca. i.

Auerroys ij. colliget.

dicamentis q̄ non est dare medium inter sanu5 et egrum: ꝛ certe ipse medicoꝝ ꝓinceps sic accipit scdo Aphorismoꝝ. cōmento quarto. vbi Hippocrates in aphorismo dicit sic. nō plenitudo/nō indigētia/neq; aliud quodcūq; maius natura fuerit: nihil bonū. Vbi Galenus in cōmēto cū in ꝑcedentibus vnū quoddā intellexit. in hoc subsequēti oīa subintroducit: ostendens sanitatē temperamentū esse ꝛ equalitatem. Et infert. exiens ergo
Galenus. mentū esse ꝛ equalitatem. Et infert. exiens ergo temperamentū vel equalitatem: ꝑcul dubio incidit in infirmitatem: si multū egredit morbus: si vero parū: causa morbi appellatur. Secundo sumit stricte ꝓ dispositione humanū coꝛpus sensibilit ledente. ꝛ sic reperit neutralitas ꝛ coꝛpus neutrū vbi nō est notabilis discratia a bona harmonia cōplexiōis. ¶ Decimo arguit sic. grauitas ꝛ leuitas se compatiunt in eodem subiecto. ꝓ3 de aere q̄ est leuis in respectu quarto de celo: ꝛ aqua q̄ est grauis in respectu. aer i sphera aque ascēdit: ꝛ in sphera ignis descendit. g̃ in eo sunt grauitas ꝛ leuitas. ¶ Confirmat: qz si qualitates cōtrarie nō se compaterentur in medio: tunc esset transit⁹ de extremo in extremū non transeundo per mediū. ¶ Pꝛeterea: licet forme substantiales elementoꝝ nō maneant in mixto: tamen eoꝝ qualitates manent in mixto: alioq̄n non esset discrimē inter mixtū ꝛ elementū. Non valet aūt dicere: q̄ sunt in varijs partib⁹ mixti: cū quelibet pars mixti sit mixtū. ¶ Ad ꝓmū istoꝝ dicitur: licet grauitas terre ꝛ leuitas ignis contrarientur: tamen in aere ꝛ aqua nō est grauitas ꝛ leuitas: sed est eadē qualitas que facit aerem cōscendere super aquā: ꝛ descēdere sub igne. sicut eadem virt⁹ trahit ad se cibū ꝛ expellit superfluum: retinendo purū ꝛ benignū. ¶ Ad aliud dr: q̄ non est transit⁹ de extremo in extremū non trāseundo per mediū in motu locali: nec in motu alterationis successiuo. ſz transit per gradus remissos Sed palā est q̄ pilus niger efficit cauus. ꝛ tñ non transit per viriditatem vel per calores medios.
¶ Ad tertiū dicitur: nec qualitates elementoꝝ nec eoꝝ forme substantiales manent in mixto: bene tamen manent alique qualitates eiusdē speciei in eis. ꝛ multa mixta habent calorem in vna parte ꝛ frigus in alia: vt animalia perfecta sicut cerebrū et medulle sunt partes frigide, coꝛ hepar spirit⁹ sūt calide. In aliquibus animalib⁹ exanguibus ꝛ in mixtis imperfectis parū caloris est: sed de hoc in secundo. vbi queri solet: an elementa maneant in elementato. ¶ Undecimo arguit: ponēdo a calidum in summo: ꝛ b frigidū sic applicata: q̄ vtrūq; sit in sphera actiuitatis alterius: ꝛ distent gra exē pli pedaliter. Jam a agit in ipsum frigefaciendo: ꝛ omne agens in agēdo repatitur. ꝑmo de generatione. ꝛ nullū agens naturale agit in remotū quin agat in mediū. ſcdo de aia. ergo tunc illud mediū mouetur motib⁹ cōtrarijs. hoc est: erit calor ꝛ frigus in illo medio. ¶ Non iuuat hic currere ad varias partes: ponat enim a tripedalis longitudinis: pedalis latitudinis applicatū secundū latum b frigido taliū dimensionū. Jam si a agat in partē medij interiecti in b frigidū: eadē ratione ꝑ aliā ptē: ꝛ econuerso. Eodē modo probabo q̄ erūt qualitates cōtrarie in parte repassa ipsius a q̄ dicatur c ipsa c pars repassa frigefit a b passo: ꝛ calefit a pte non repassa ipsius a que dicatur d. tunc calor et frigus erunt in c parte repassa. ¶ Non aūt valet dicere (sicut dicit q̄dam) q̄ in hoc casu b agit in c: ꝛ q̄ b introducit aliquā frigiditatem (ꝓut ly introducit facit terminū stare cōfuse tm̄) tamen nullaz frigiditatem introducit. ¶ Aliter (ꝛ philosophice dicit) respondet q̄ in hoc casu totaliter sicut frigiditas introducit a b: ita coꝛrumpitur a d: ꝛ ideo frigiditas habet hic naturaz pure successiui: sicut em̄ motus nulle due partes diuisim̄ ꝑducte simul manent: sed vnaquēq; sicut ꝓducitur ita coꝛrūpitur. Sic est hic de frigiditate q̄ in producēdo sicut producitur ita coꝛrumpitur: ꝛ ideo nulli duo gradus nec aliqua virtus intēsionis simul sunt in subiecto eo q̄ partes ꝓius genite non manēt cuz partibus posterius genitis. ¶ Neutra istarū solutionum sufficit. si em̄ repassum nullā frigiditatem ꝓducit in a agens principale: nihil in ipsum producit: ꝛ sic non reagit. ¶ Insuper nō satisfacit experientijs: carbo em̄ ignitus in paruo igne denigratur per appositionē magni pomi ꝛ frigidi vel ꝑ appositionem pluriū (vt intueri possumus) ergo opz dicere ibi plures esse gradus frigiditatis in carbone extincto: potissimū cum ipse ponat cōpossibilitatem qualitatū contrariarū: ꝛ vbi latitudo non completur in vna forma ponuntur gradus alterius forme ad complementū. ¶ Potest dici q̄ agens in agendo repatit ad hunc sensum: quia minus agit in cōspectu sui cōtrarij: non q̄ aliqua pars agentis repatiat̄ suscipiendo qualitatē illius passi. ¶ Sed contra hoc arguit sic. quando pomū ponitur in ignē calefit: ꝛ coꝛrūpit partem ignis vicinam: videm⁹ em̄ carbonem pomo vicinū denigratum: ꝛ hoc non esset nisi qz frigiditas ꝛ humiditas pomi reagit. Jdē potest ostendi per guttam aque frigide cadentem sup carbonem ignitū. ¶ Iste rationes nō vincūt: qz illud nō fit a frigore: aqua em̄ calida vel pomū calefactū hoc facit: sed est ꝑ tea qz erant exhalationes ignite i poꝛis illius ptis que non poterant habere exitū obingressum illi⁹ partis aque: ita q̄ ille exhalationes cogūtur igredi illos poꝛos. Hec valet experientia de ferro calefacto in aquam misso q̄ aqua calefiat ꝛ ferrū frigefiat. ¶ Potest em̄ dici q̄ ferrum ignitum non calefacit illam aquam frigidam: licet enim aqua appareat esse calida tamen non est. In ferro enim ignito erant alique exhaltationes que appetunt ascendere sursum: ꝛ qz non possunt facile diuidere aquam ꝓ tēpoꝛe manent cōmixte aque: ꝛ sic apparet aqua realiter frigida ꝛ calida. ¶ Secundo dicit: q̄ caliditas ferri coꝛrūpit frigiditatez aque sed frigiditas aque non coꝛrūpit frigiditatem ferri. ferrum enim in fine apparet frigidū: quia aqua ingressa poꝛos ipsius ferri ꝓhibet ne amplius possent eleuari exhalationes in illis poꝛis ferri inclusē: ꝛ sic coꝛrūpitur calor ferri. Et q̄ ita sit ꝓ3: quia eodem modo frigefiet i aqua calida: sic etiā ignis extingueret in fornace bene clausa: in quam aer non ingredit. Propterea facientes carbones ligneos relinquunt vnam discoperturam: vt ignis non extinguatur: ¶ Sed cōtra dices: non solum erant exhalationes ignite incluse in poꝛis ferri: ſz et ipsum ferrum erat calidum. Modo aqua calida illum calorem nō coꝛrumpit: ergo ferrū i aqua calida manebit calidum: ꝛ in aqua frigida erit frigidum. ergo calor ꝛ frigus erunt simul in eodem

subiecto. Non dubitamus quin vnum agens potest agere in aliquod passum per vnā qualitatē illi calori nō ꝛrariā: vt puta humiditas aque ꝛ siccitatē ignis. ¶ Si dicas: pomū frigidum frigefacit manū ꝛ calefit ab eadē. ¶ Hoc negatur: frigiditas em̄ pomi coꝛrumpit aliquē calorem manus: ꝛ postea trāsmittitur multum caloris naturalis vt calor coꝛrumpat frigiditatem pomi: ꝛ tunc frigiditas pomi nihil agit in illum calorem. Et eodē modo de glacie vel niue in manu inclusa dicat: ꝛ forte aliqua coꝛpuscula pomi ꝛgrediuntur poꝛos manus ꝛ ipsa non est realiter frigida. ¶ Sed ꝓtra istud arguitur: vel istud coꝛpus frigidū est alicuius actiuitatis vel nullius: secundum non est dicendū: quia tunc nullū frigidū ageret in quodcūq; calidum: si alicuius actiuitatis sit: tunc stat calorem esse minoris resistentie: modo ab omni ꝓportiōe maioris inequalitatis fit actio. vi. phy sicoꝝ. Ꝙ non inꝯeniat (immo q̄ vez est). q̄ calor sit maioris actiuitatis q̄ frigus ꝛ minoris resistentie q̄ frigus ꝓbatur sic: quia alioquin nō videtur modus possibilis de actione ꝛ reactione per mediū: ꝛ q̄ aliqua pars passi repatiatur contra Aristotelem ꝛ ꝓmentatorē ꝑmo de generatiōe: vbi dicit Arist: q̄ omne agēs in agendo repatit: ꝛ ꝓmētator tertio physicoꝝ ꝓmēto. xvij. dicat q̄ omne agēs cōmunicās in materia in agendo repatitur. ꝛ ille est cōmunis modus in philosophia. ¶ Insuper aliquid patitur q̄ non agit: ꝛ aliqd agit quod nō patitur: ergo nō incōuenit dare eandē qualitatem que agat ꝛ patiatur: que tamen magis agat q̄ patiatur: ꝛ cōtra. ¶ Hoc ipsum probatur experimentis. homo em̄ aquā frigidam multo tēpoꝛe sustinet in manu sine lesione: ꝛ nō ebullientem: ꝛ hoc non nisi calor esset frigoꝛe actiuioꝛ: humiditas etiam sensibilius ꝛ in breuioꝛi tēpoꝛe humiectat q̄ siccitas desiccat: aqua em̄ nō desiccatur sensibiliter: qz humiditas ꝛ siccitas sunt maioris resistentie q̄ calor ꝛ frigus: ꝓ3 scōm Aristotelē. ij. de generatione ꝛ quarto meteoroꝝ: qualitatuz ꝓmaꝝ due sunt actiue sc̃z caliditas ꝛ frigiditas: ꝛ due passiue hūiditas ꝛ siccitas: ꝛ facilius curatur lapsus ad humidum in coꝛpoꝛe sanabili q̄ lapsus ad siccum: ꝛ facilius mouent coꝛpoꝛa sicca per coꝛpoꝛa humida q̄ econuerso: difficilius etiam frigida calefiunt q̄ calida frigefiant: patet de aqua calida que cito infrigidatur ꝛ nō cito calefit ꝛ de manu. Exsibilabis modū Laurētianū vndecimo capite ꝓmi libri qui negat siccitatem esse qualitatem: dicat em̄ q̄ est ꝓuatio ꝛ solū carētia humiditatis. inscite inquit traditur a phȳsicis esse in coꝛporibus nostris quattuoꝛ humoꝛes. ¶ Et ista tenēdo patent alique. ¶ Pꝛimo q̄ in qualitatib⁹ ꝓmis duplex est latitudo: sc̃z actiuitatis ꝛ resistētie: ꝛ vtraq; illaꝝ latitudinum quadrifariā scinditur in actiuitate inchoādo a caliditate frigiditate humiditate vl siccitate: in resistentia ecōtrario. ¶ Secundo ꝓ3: q̄ conueniētissime a deo hoc ordinatū est vt ignis maxime actiuitatis minime esset resistentie: ne alia coꝛrūperet. Laurentius dicit si vna pars vnius elemēti aliā alterius coꝛrūperet ita esset vacuū vel penetratio coꝛpoꝛū. gratiose certe disputat. ¶ Tertio ꝓ3 q̄ ꝛz hec actiuitas ignis sit maioꝛ actiuitas q̄ sit resistētia: tñ nō est res maioꝛ cum vna ꝛ eadē res nūero sit actiuitas ꝛ resistētia. potētia actiua ꝛ resistitiua. ¶ Quarto ꝓ3 q̄ licet resistentia caloris sit vt octo gradus tñ solū resistentie vt quattuoꝛ: ꝓ3 si actiuitas signet 8. octo ꝛ resistētia subdupla: ita resistentia est octo gradus. Nō ꝓ3: qz hec actiuitas est octo gradus: ꝛ hec actiuitas est hec resistentia. igit. ¶ Si ponas q̄ diminuant ille latitudines vniformiter: iam quando erūt quattuoꝛ gradus actiuitat; nullus erit gradus resistentie. ¶ Respondet: nō est possibile q̄ vniformiter remittant sed bene eque ꝓportionabiliter: sicut homines dicere solent de euidentia ꝓmissaꝝ et conclusionis. ¶ Quinto ꝓ3 q̄ male dicūt frigiditatem esse tāte actiuitatis quāte resistētie: ꝛ ita in alijs qualitatib⁹ ꝛ male saluāt aliqui reactionē: q̄ totum reagit in partē totius: qa hz dominiū sup illā partez.
¶ Hoc nō valet: qz si paꝝ frigoris agat in partē huius parui ignis aget in totum ignē categoꝛematice.
¶ Jtē pars magis resistit in suo toto q̄ extra suum totū, qz iuuatur a reliquis partibus circūstantibus.
¶ Insuper hac via nō esset dabile ita parū frigus quin ageret in maximū calorē: q̄ est inconueniēs: ꝓ3 quia si pars in toto nō sit maioris actiuitatis q̄ separata iam infinite parue resistētie dabit vna pars totius. ¶ Possumus q̄ dicere q̄ omne agens in agendo repatit a suo cōtrario: dum modo eius contrariū sit actiuum ꝛ eius actiuitas excuperet resistentiā agētis ꝑncipalis, ꝛ ipm̄ agens fuerit in sphera actiuitatis ipsius passi. Stat em̄ passum eē infra spherā actiuitatis ipsius agētis q̄ agēs nō erit infra sphēram actiuitatis ipsi⁹ passi: ꝛ tūc ad punctū argumēti quo ꝓbat q̄ idem mediū mouerez motibus ꝛrijs: similiter q̄ c pars repassa simul calefiet ꝛ frigefiet: vtrūq; negat. Coꝛpus em̄ frigidū ꝑducit ꝑspecies frigiditatis ad a calidū vsq; ꝛ coꝛp⁹ calidū producit ꝑspecies vel calorem ad b passum vsq; : ꝑspecies frigoris ipsius b passi coꝛrumpunt calorē vnius partis agētis sc̃z c licet nō sit ꝓtrarietas formalis inter ꝑspecies frigoris ꝛ caloꝛē nec inter ꝑspecies caloris ꝛ frigoris quēadmodum est de ꝑspecibus albedinis et nigredinis: tamen est virtualis contrarietas inter ꝑspecies frigoris ꝛ calorem: sicut inter formā substātialem aque ꝛ caloꝛē: vel sicut inter lumen ꝛ frig⁹. Modo ꝑspecies frigoris reflectunt ab a calido ꝛ si multū vniunt illic coꝛrumpūt caloꝛē c partis: ꝛ sic nec est ꝓtrarietas in medio nec in c parte rapassa. ¶ Sed ꝓtra hoc arguitur: d pars non repassa agit in b passum modo omne agens naturale foꝛtius agit in ꝓpinquum q̄ in distans: ſcdo de anima: ergo si d pars agat in b passuz impediet ꝑspecies frigoris producere frigus c in partem: ꝛ si frigus esset ꝑductū remitteret ꝛ eradicaret.
¶ Respōdet ꝓcedendo q̄ omne agēs naturale foꝛtius agit in ꝓpinquum q̄ in distans ceteris paribus: modo hic cetera sunt imparia: ꝑspecies em̄ frigoris ꝑpe coꝛpus calidū reperiunt ꝓtrarietatē ꝛ vnuntur ꝛ fortificant per antiparistasim: sicut generatur ignis in radijs vnitis in speculo concauo ꝛ reflexis nō aūt in alio loco ꝓpe coꝛpus luminosuz. similiter media regio aeris est frigidioꝛ in estate q̄ i hyeme. Nō patet: qz generant grādines in estate ꝛ non hyeme. vt ꝓ3. ij. meteoroꝝ. hic caueme ere calidioꝛes in hyeme sunt q̄ in estate. ꝛ secūdū hypocratē aphorismo xv. particula ꝓma: ventres ꝛ vina calidioꝛes sunt in hyeme q̄ in estate: ꝛ sic cetera sunt ꝑparia. d pars non repassa continue agit in b passum ipsum ei assimilando quoad ipsum attenuabit sic q̄ non potest reagere: ꝛ tūc coꝛrūpit frigus in c partē repassam et ipsam ei assimilat. ¶ Sed contra hoc arguitur: ꝑspecies albedinis nō producunt albedinē: g̃ nec ꝑspecies caloris caloꝛem. ¶ Ulterius d pars nō repassa erat ita fortis a ꝓncipio sicut nūc: g̃ si ante nō coꝛrūpebat frig⁹ c partis repasse: neq; nūc. ¶ Respondet q̄

argumentū nō est maioris ponderis: q̄ si dicere s a bedo nō producit albedinē: ergo neq; calor calorez. deus em̄ qualitatib⁹ actiuis dedit istrumēta ad eas supplēdas ⁊ producendas: nō aūt aliis: hoc partim ratione partim experientia cōstat. ¶ Ad aliud conceditur q̄ d erat potēs sicut nūc: sed b passum manu tenuit species suas ⁊ d nō poterat agere. Ētiā dicit q̄ talis est natura agentis vt prius reducat passum ad impossibilitatē reactionis q̄ restituat se pristine integritati. ¶ Undecimo arguit sic: idē ascēdit ⁊ nō ascēdit in eodē tpe scōm qualibet partē sui naturaliter. ergo ⁊c. añs pt3. prosciat faba sursum cui occurrit molaris tunc faba quiescit in pūcto reflexionis. q3 omne q̄d reflectit in puncto reflexionis quiescit: octauo physicoꝝ: sed nō quiescat sed ꝓtinuo descēdat cū primū molari obuiat: patet: q̄a alioquin nō ab omni proportiōe maioris inequalitatis fieret actio q̄d est falsum. ¶ Respōdetur negādo añs: ⁊ ad ꝓbationez dz q̄ faba per nullū tēpus ꝛpzie quiescit: sed quiescit quiete improprie dicta: hoc est instantanea: instans em̄ ꝓtactus est primū instans nō esse motus sursum: cum eius nō datur vltimū instās esse: ⁊ est vltimum instans nō esse illius mot⁹ deorsum. Aristoteles itel ligit q̄ detur temp⁹ mediū si fuerit reflexio ab intrinseco. ⁊ hoc pt3 si quis prosciat graue sursum cui⁹ resistētia intrinseca sit vt duo ⁊ mediū resistat vt vnuz virtus impressa ab impellēte mouēs sursum vt q̄nq; ille lapis continuo mouetur sursum donec illa virtus remittatur ad tria: tūc cum virtus erit vt tria lapis quiescet: q̄n tūc resistētia intrinseca ⁊ extrinseca erūt equalis potentie ⁊ nō statim incipiet descendere: q̄a tunc virt⁹ vt tria resistit ne fiat motus deorsum ⁊ medium resistit vt vnū: erit ergo resistentia vt quattuor ne fiat mot⁹ deorsum mouēs erit solum vt duo. ⁊ cuz nō fiat actio a proportiōe minoris inequalitatis op3 virtutē vt tria remitti ad vnum: vt incipiat lapis iste descēdere: sed latitudo vtutis a tribus ad vnū vsq; non pōt deperdi subito: ergo deperdetur in tpe i quo graue datum quiescet: ⁊ hoc innuebat philosophus. ¶ Sed dices sol mouet ab oriēte ⁊ occidēte in eodē tempore: ⁊ illi motus ꝓtrariātur. Respondet q̄ cum illi motus sunt sup diuersos polos (super polos mūdi ab oriente ad occidentē versus describēdo equatorem: ⁊ ab occidēte oriētē versus super polos zodiaci) non ꝓtrariantur. ¶ Duodecimo arguit de musca ascēdente super lanceam descendentē: tā musca ascēdit ⁊ descendit: ⁊ tanta est repugnantia q̄ idem ꝓscēdat ⁊ descendat sicut q̄ qualitates ꝓtrarie se compatiunt. igitur. ¶ Simile potest fieri de cera cui⁹ vna medietas descēdit p rarefactionē: ⁊ alia ascendit celum versus: ⁊ de hoie in naui currēte qui oriētē versus currit naui ꝓtra mota. ¶ Respōdet negando q̄ musca ascēdat ⁊ descēdat. vel em̄ musca magis appropinquat celo ⁊ tūc ascēdit simpliciter: vel ecōuerso ⁊ tunc descēdit. si equaliter nec descēdit nec ascendit: nō curamus de corpore q̄ potest eē motū extra vniuersuz bene tamē pōt ascēdere in respectu lācce. Ascendere simpliciter est plus a ꝓpinquare celo: oppositō mō descēdere. si cera magis lucret sursum q̄ deorsum ꝓscendit simpliciter: si contra descēdit: si equaliter nec ascēdit nec descendit copulatiue: bene est ascendēs ⁊ descēdens copulatim: q̄a hoc ascendens ⁊ hoc descēdēs demōstrādo duas medietates eiuz. Dic potest solui argumētū de illo qui mouetur in nauī vel em̄ est magis in oriēte q̄ erat a principio vel nō: vel equaliter. Si primū: mouet ad oriētē simpliciter. licet ad occidentē respectu nauis. si secundū mouetur simpliciter ad occidentē: si tertiū nec mouetur ad orientē nec ad occidentē: nec aliam differētiā positionis versus nec currit: quēadmodū: hō mouēs membra ꝓtinuo in eodem loco nō currit: vt patet de tōdente canabem, vel linum: bene em̄ fatigatur ac si curreret: nō tñ currit. ¶ Si lancea quinq; vlnarū habeat vnū extremū in cētro ⁊ ipz penetret semp descēdit lancea quo ad medietas lācee tāgat cētrū terre: q̄a semp magis recedit a superficie cōcaua celi: sed si posthoc ꝓtinue moueat semp ascendit. ¶ Pōt esse difficultas de angelo qui potest esse in loco decē pedum q̄ forte pōt se retrahere circa centrū sui loci manendo simpliciter in vno pedali: an tunc pōt ꝓscendere ⁊ descēdere. ¶ Sed pōt solui p illud q̄d dictū est de rarefactōe cere q̄n ita foret: sed nō est omnino idē q̄a cera scōm varias partes mouetur sursum ⁊ deorsum: ⁊ angelus non habet partes: sed nūc nō insisto. ¶ Sed dices: tunc aliquid quiescat cui⁹ quelibet medietas mouetur: ptz de cera cui⁹ vna medietas ascēdit ⁊ reliqua descēdit: cētro illius equaliter distante a centro mundi tūc hec cera non ascēdit simpliciter: supposito q̄ vna pars tantū ascēdat quātum altera descēdit: nec mouetur hec cera totalis ad occidentē orientē vel ad aliā differentiā positiōis versus. Cōtra si concedas: arguitur sic. hec medietas mouet: ⁊ illa medietas mouet: ergo hec due medietates mouētur: ⁊ he due medietates sunt hec cera: ꝯ hec cera mouetur. ¶ Si dicas (sicut dicēdū est) q̄ añs est nulla: q̄ oportet ꝓcludere hec cera est partes mote: sed cera quiescit simpliciter a motu deorsuz: ⁊ quiescit simpliciter a motu sursum. nec sequit vna medietas illius cere mouetur deorsum simpliciter: ergo hec totalis cera: altera em̄ medietas tantū impedit. sicut non sequitur: hec medietas huius corporis est alba: ꝯ hoc corpus est album. ¶ Si dicas: hic binarius mouetur hic binarius est hec cera: ergo hec cera mouetur: vt de predicatum maioris a ipsum inferas in conclusione a illatio est optima ⁊ semp reperies conclusionem concedendam vel maiorē falsam cum conclusione. si em̄ in maiore intelligas res mota: iam maiorem inficis. Si intelligas motus binarius: tūc conclusio hoc modo inferendo cōceditur. ¶ Ex hoc soluere potes casum glebe descēdentis ad centrum remoto ꝓhibente q̄ ipsa nō quiescit donec centrū eius sit centrū mundi: q̄ vna pars ascēdat reliqua descendente: sed infinitū tarde talis gleba descēdit: quando vna centesima pars est extra centruz illa cogitur ascendere sursum ab alijs ⁊ resistit ⁊ cum post cōtinue erit maior pars ex altera parte cētri continuo erit maior resistentia.

¶ Distinctionis decimeseptime quest. xiij.

TAlia est positio tenens q̄ qualitates contrarie nō se cōpatiantur in gradibus intēsis sed bene in remissis: hoc est summa caliditas nullum gradum frigoris secum cōpatitur: nec summum frigus aliquem gradum caloris secum compatitur: signetur tota latitudo vnius forme in octo gradibus vel in decem: palam est q̄ habet statum naturaliter. Ignis enim tantum caloris ꝓducit in aquam aliquo certo tempore: quantum vnq̄ postea ꝓducet: diuidatur ille calor in octo partes equales iam numerus octonarius complectitur totam latitudinem: et cum octo sint numerus pariter par: contenti illa diuisione maneamus. ¶ Vult hec opinio dicere q̄ vbi sunt quatuor gradus caloris totidem sunt frigoris: vt in contrarijs tot sunt grad⁹ quot in summa latitudine forme. ¶ Quo fit q̄ sex gradus caloris vnuz gradum frigoris: ⁊ sex gradus caloris duos frigoris: ⁊ quattuor gradus caloris quattuor gradus frigoris ꝓpatiunt. sed vij. grad⁹ caloris repugnāt duob⁹ gradib⁹ frigoris: ⁊ cuilibet frigiditati vltra vnū gradum: ita q̄ si aliquod cor⁹ habeat quattuor gradus caloris ⁊ totidē frigoris: illud cor⁹ nō est calidū ⁊ frigidum copulatiue: sicut scutū cui⁹ vna medietas est calida ⁊ alia frigida: illa caliditas nō sufficit denoiare subiectum calidum ꝓpter impedimētū ꝓtrariū. ¶ Sed cōplementū huius latitudinis non debet intelligi in qualitatibus spiritualibus: imo hanc opinionē fouētes dicūt q̄ sciētia q̄tuncūq; remissa nō ꝓpatitur opinionē q̄tālibet circa idē obiectum ꝓpinquū. nec vniuersaliter illud verū habet in qualitatib⁹ corporalibus: ptz de aere calido citra summū: primo em̄ de generatione q̄libet elemētoꝝ habet vnā qualitatez in summo: ⁊ aliā citra summū. Propterea opinio quaz improbare quidā videtur primo de generatōe q̄ aer ex natura sua nullos hz gradus frigiditatis est rationabilis: ⁊ illius opinio preter rōnem: cū em̄ Aristotel es quolibet elemētoꝝ in sua naturali dispositione existentiū ponat solū duas qualitates primas habere: op3 dicere ergo aerem in sua dispositione nullum habere frigus: ⁊ sic nō op3 q̄libet cōpositū habere tot gradus quot sunt in latitudie summa: sufficit em̄ q̄ nulla sit incōpossibilitas caloris citra summū cuz aliquo frigore q̄tum est ex parte illaꝝ qualitatū. Sz quādo aliq3 agens determinat se ad aliquos grad⁹ citra summū (vt de caliditate aeris nūc dictū est) nō est ostituēda tota latitudo. ¶ Sed ꝓtra istā positionem arguit sic: alique qualitates ꝓtrarie nō se cōpatiuntur: ergo nulle. añs est bona (licet arguatur a nō distributo ad distributū) q̄a equa est rō in oibus. añs pt3: nā sciētia ⁊ opinio nō se ꝓpatiūtur: vt pt3 quarto metaphysice. ¶ Confirmat: q̄a in qualitatib⁹ corporalib⁹ albedo ⁊ nigredo nō se ꝓpatiūtur in q̄buscū q3 gradibus: ⁊ coloꝝ medij nō erūt ꝓpositi ex extremis: viriditas em̄ nō est ꝓposita ex albedine ⁊ nigredine: quia sic purpureus color ⁊ aluraus color essent eiusdē speciei: q̄d est preter rōnem. ¶ Respondetur negādo añam: nō est idem in spiritualibus ⁊ corporalibus: nec hoc est ponderandū ab aduersarijs: cū ipi dicant cuicūq; repugnat vn⁹ gradus caloris eidem repugnāt oēs: ⁊ tamē hoc nō op3 in qualitatib⁹ spiritualibus (vt in questione precedēti dictū est de dilectione sortis ⁊ odio platonis) ⁊ hoc debet eis sufficere pro isto argumēto. nec Aristoteles quarto metaphysice vult ꝓbare opiniōes cōtradictoriaꝝ incompossibiles: eo q̄ sunt ꝓtrarie absolute. ¶ Ad secūdū respōdet: q̄ licet aliqui existimēt coloꝝ medios cē ꝓfatos realiter ex extremis. Illud tñ simpliciter negam⁹: sicut est de qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis. Ad hoc est ratio a posteriori ꝓpter rōnes apparētes cōcludentes vnū: ⁊ probabiliter inferētes aliud q̄d est absonū. ¶ Secūdo arguitur a quodā doctore sic. caliditas vt sex ⁊ frigiditas vt duo in varijs corporib⁹ nō se cōpatiunt: ergo nec in eodē corpore: ⁊ per cōsequens inter eas est repugnātia. añia tenet: q̄a ita bene applicat ipsi ad agendum in eodē corpore sicut in alijs varijs corporibus. Modo est ꝓportio maioris inequalitatis iter caloꝝ vt sex ⁊ frig⁹ vt duo. ¶ Tertio arguit iste sic: vel caliditas ⁊ frigiditas in quibuscūq; gradibus se cōpatiuntur: vel in aliquib⁹ ⁊ in aliquibus non. nō primū vt ptz ex dictis. si secundū: signet caliditas a: que secum ꝓpatitur frigiditatē b: quero vel a precise ꝓpatitur secū b: ita q̄ nunq̄ compatit secū maiorē nec minorē vel secū cōpatit maiorem ⁊ minorē vel maiorē ⁊ non minorē vel minorem ⁊ nō maiorem. Si precise secū cōpatitur b ita q̄ nec maiorem nec minorē: sequitur q̄ si caliditas a intenderetur nō remitteret frigiditas b: quia iam si remitteretur a secum ꝓpateretur frigiditatē minorem. Et codē modo ptz q̄ si remitteret caliditas a: nō intenderetur frigiditas b: q̄a secū ꝓpateret maiorē: vtrūq; tñ illatū est cōtra dicta: facile aūt est alia mēbra prosequi. ¶ Respōdet ad scōm: ꝓcedēdo añs: negando añam: q̄a bene verū est q̄ ꝓportio maioris inequalitatis: nullū em̄ agēs naturale intēdit aliq̄d corrūpere nisi vt aliud generet: modo calor vt sex nō intēdit producere vnum gradū caloris in ppriū passum: cuz tunc ageret vltra gradum sue propie perfectionis: ⁊ per cōsequēs nullum gradum frigoris corrumpit. Eodem modo si esset frigiditas vt duo cum caliditate vt sex in alio subiecto: nullū gradum frigoris corrumperet: nō em̄ existit sola contrarietas ad agendum: sed cū hoc exigitur q̄ agens sit aptum natū producere suū effectū in tale passum taliter dispositum. ¶ Ad alid argumētū (q̄d plurissime deducit doctor iste) de forluio dicit q̄ sufficit vnū verbū: ⁊ certe ego miror: quare sic ad longum deduxit q̄a regens in preparationibus diuisset. ptz. nullus est in eo color ptz ex dictis q̄ calor vt quattuor ꝓpatit frigus vt quattuor ⁊ aliquem gradū minorē: quia partē illius gradus. Sed si loquaris de totali forma: calor vt quattuor patitur secū frigus vt quattuor adequate naturaliter: ⁊ hoc si capiamus totam latitudinē terminatam in octo. Si teneamus denariū numerū (sicut q̄dam tenent) calor vt q̄nq; compatitur frigus vt q̄nq; ⁊ semper intelligo q̄tum est ex parte qualitatuz. Superius diximus caliditatem aeris intēsam vt sex stare sine frigore: sic stat dare terram frigidam citra summum sine caliditate: ⁊ ita proportionabiliter de alijs qualitatibus elemētoꝝ citra summū. ¶ Tertio arguitur sic: si cōtraria simul possent esse in eodē: in eodē potest esse simul duricies ⁊ mollities: ⁊ sic idē erit molle ⁊ durum: sed hoc consequēs est falsum: sicundo em̄ de generatōe. durū est quod nō facile cedit ꝓximēti: ⁊ molle q̄d facile cedit ꝓximēti. ¶ Cōfirmat: q̄ btūs Augustin⁹ in enchiridio cap. xvij. dicit: nullus cibus simul dulcis est ⁊ amarus: nullū corpus vbi albū ibi nigrum est: ⁊ ita deducit in omnibus contrarijs. Sic dicit q̄ regula dialecticoꝝ in bono ⁊ in malo deficit. ¶ Ad primū istoꝝ respondetur q̄ non quelibet duricies denominat corpus durum vel molle: sicut dictum est de albedine et nigredine. ¶ Ad aliud pōt similiter dici q̄ nullus cibus simul dulcis est ⁊ amarus. Non em̄ quilibet gradus dulcedinis sufficit denominare subiectū dulce. ¶ Quarto arguitur sic: Aristoteles in pdicamētis capitulo de q̄titate dicit q̄ nihil est quod videat cōtraria sustinere: ⁊ substātia susceptibilis contrarioꝝ esse videtur. sed nō suscipit in vno ⁊ eodem tempore nam nullus simul sanus ⁊ eger: albus ⁊ niger: ⁊ infert: nihilq; aliud contraria sustinet. Et per hoc tangit per medium notum probat magnuz ⁊ parvum nō esse contraria: quia idem simul potest esse magnum ⁊ parvum. Et primo physicoꝝ textu commenti vigesimi vbi dicit contra anaxagoram ponentem vnū contrariū fieri ex altero: q̄ ꝓtraria possunt esse in eo-

Parsilius

Gregorius

Thomas Buridan⁹.

dem in potentia sed nō in actu. ¶ Insuper cōtrarie tas est a tota specie.ꝛ. metaphysice. ¶ Ad primum istorū potest dici q loquitur de terminis cōtrarijs vt ptz de istis terminis magnū ⁊ paruū: q̄ sunt relatiue opposita modo oppositio relatiua conuenit termis. ¶ Ad istud primi phyſicorū (qō videt multū expres sum cōtra hāc positionem) cōceditur q contraria nō sunt simul: voluit enī dicere q gradus remissi nō sunt qualitates cōtrarie: modo Anaxagoras posuit qōlibet in quolibet: ergo posuit intensum calorem cū intenso frigore. ¶ Ad illud decimi metaphysice dicit q est a tota specie cū tali intēsione graduali. ¶ Pōt esse argumētum q qualitates ꝓtrarie possunt esse in eodē subiecto simul: vt denotetur simultas potentie ⁊ non potentia simultatis: ⁊ licet cōcedatur in sensu diuiso: nō tamē oportet illam cōcedere in sensu composito in terminis pluralis numeri. ¶ Quidam doctor ⁊ aliqui ante eū ꝓtra istā positionē disputarunt: tenētes priorē positionē: sed eor argumēta possunt solui ex dictis. ¶ Cōparās istas duas positiones mutuo iudico priore veriorē ⁊ magis cōformē mēti philosophi ⁊ beati Augustini. Qualitates enī cōtrarie spirituales in nullis gradibus se cōpatiuntur (vt sanior tenet positio) ⁊ expresse. iiij. metaphysice. ꝓbat Aristoteles opiniōes cōtrarias nō posse ie ꝓpari: eo q sunt ꝓtraria: ptz ꝓsiderāti literā: licet superius tergiuersatio data est q nō esset de cōtrarietate in primi. Similiter qualitates nō actiue ⁊ passiue vt albedo ⁊ nigredo pugnāt in quibuscūq gradibus (vt sanior tenet modus opinandi) argumētū aūt nullū est alicuius pōderis ꝓtra priorē positionē: argumentus enī illud de actione ⁊ reactione equaliter morder cōtra vtrāq: vt patet de parte repassa. ¶ Hūc descēdo ad modū Simplicij: occasione cuius hās duas opiniones instituto necessarias premisimus. ¶ Ex his liquet q ille modus dicēdi nō valet vtrobiq: qa ptz multe sunt qualitates nō habentes ꝓtraria vt de lumine: visione ⁊ ceteris id genus ꝓstat: hoc ipsum liquet in qualitatibus nō actiuis nec passiuis corporalibus vt de albedine ⁊ nigredine. Hoc etiā patet de scientia ⁊ opinione ꝓtrarijs q̄ nō permiscent: ergo in illis nō potest saluari intensio forme illo modo. Etiā magis ꝑbabile est q nō se cōpatiuntur ꝓtrarie qualitates in gradib⁹ q̄tuncūq remissis: sed hoc nō cōcludit aliū modū esse inopinabilē. ¶ Sed dubiū est in quo sensu vir iste cepit: qa hoc pōt habere multos sensus q intensio forme fit p hoc q vnū ꝓtrariorum minus vocet suo ꝓtrario. Uno enī modo pōt intelligi sic q caliditas vel queuis alia forma intēditur quia habet ꝓtrariū corporale actiuū ipsa non aucta per hoc q ipsa purgat o suo ꝓtrario: ⁊ tunc cōdēnabis insolubiliter duas positiones ꝑcedentes de intēsione forme hunc modū eradicabis. Si intelligas q forma intendit per hoc q minus miscet suo ꝓtrario: hoc est ipsa intendit ad corruptionē sui ꝓtrarij: ⁊ ille sensus est probabilis ⁊ secūdo de celo ⁊ mundo nemo est dānandus gratis: ⁊ nō debemus ferre sententiam parte oppositā nō citata: hunc modū impresentiarū relinquo.

¶ Distinctiōis decimeseptime questio. xiiij.

SEquitur quarta opinio de intensione quā solam credo esse veram: propterea q̄to plus ſitatis videt habere tanta plus ei adherendū est. Cōtra hūc modū sūt aliqua argumēta difficilis euacuationis sed sophisti-

Adam.

ce ꝓtra hanc viā: qm̄ circūspectus respondens argumenta que pre se ferre videnť aliqd difficultatis potest in ipsum arguētem retorquere. ¶ Et ꝓ isto modo imprimis aliquas ponā ꝓclusiones. Prima est: aliqua forma successiue intendit sic sc̄z q forma sequēs manet cū precedēti. ptz: q̄ aliquis est modus deintēsione forme ⁊ nullus est modus precedēs sufficiens nec videt alius ab isto. igit. ¶ Insuper q̄tum auget per additionē q̄ti: ergo forma intēditur per additionem forme. Et q ista intensio fiat successiue ꝓbat: experimur enī q si quis ponat digitū vel totū corp⁹ ad ignē nō caleret tantū in principio quantū in fine: ⁊ hoc durat p tempus. igitur ille calor successiue intenditur: ⁊ nouus calor introducitur. ptz: q̄ digitus non magis calefit per eundem calorē in fine q̄ a principio. ¶ Secūda ꝓclusio. quelibet res pure successiua incipiēs esse incipit per primū instās sui esse ante qō cuiuslibet partis ei⁹ aliqua pars fuit. prima pars ꝓbatur: quia da oppositū alicuius ⁊ sit a: capio totum tempus in quo a producitur. ⁊ sit b. capio instās terminatiū illius temporis: ⁊ quero an hec res successiua est in illo an non. si primū: habeo propositū. si nō sit: ergo aliquid eius restat producendum: ⁊ per cōsequēs non signasti totale tempus productionis ei⁹. Eodem modo argumētabor si signes aliquod instās ante hoc. Secunda pars est ante illud instās: cuiuslibet enī partis eius ⁊liqua pars prefuit. probat: qa si alicuius partis eius nulla pars prefuit: ergo illa acquirebatur subito: ⁊ sic nō est res pure successiua de qua loquimur. Nō dixi q quelibet pars ei⁹ fuit ante hoc instans: qa illud esset falsum: medietas enī vltimo producta nō fuit ante hoc instans: nisi vadas ad tempus terminatū ad hoc instans. Sed de hoc nunc nihil loquimur: vtimur enī modo cōmuni ⁊ hoc est dictu sub alijs verbis: quelibet res pure partibiliter producta habet primū instās esse incōpletum: sed nō cōpletū. ¶ Primū instās completum est instās in quo res primo est ⁊ nihil eius prius fuit. ¶ Incompletū quando aliquid eius prius fuit. ¶ Tertia conclusio: rei permanētis successiue corrumpēde datur primū instans non esse incompletum: patet signādo temp⁹ adequatū corruptiōis eius querendo an est in instāti terminate illud tempus an non. Si secūdum habetur ꝓpositum. si vero sit aliquod aliud instās precedens vel sequēs non dedisti tempus adequatū corruptionis eius. Q̄ sit primū iustans incompletum: patet: qa immediate ante hoc aliqua pars ei⁹ prefuit: cuiuslibet enī partis eius aliqua pars non fuit: patet ascendēdo sub termino partis: cū aliqua pars stet cōfuse tantū. ¶ Ex isto liquet q est primū instās non esse completum: quando secundū se ⁊ quodlibet sui nūc primo nō est. ¶ Ex illo sequitur q nulla res talis habet vltimū sui (de instanti completo loquor) probato ptz ex dictis in incipit ⁊ desinit. ¶ Quarta conclusio. aliqua res pure impartibiliter producitur que nō habet primū instās sui esse: ptz de angelo producto immediate post aliū in quadragesimasexta distinctione quarti. ⁊ in exponibilibus: talis enī incipit esse per vltimū instās sui nō esse. Sed de re que subito producitur ꝓ nunc nō loquor: sed de re que ꝓducitur per motū ꝓprie dictū: quare nūc nō sto in his q̄ partim subito partim per motū ꝓducuntur: vt de minimo naturali caloris ⁊ reliqua parte partibiliter producta contingit. ¶ Ex istis ptz q non datur primus intensim esse per motum: sed vltimū non intensum esse. ¶ Secūdo patet: q quando aliqua forma partibiliter producitur nihil producitur in instanti: licet in instanti determinato forma producta est.

Burleus.

¶ Cōtra predictas cōclusiones arguētor: primo sic: nulla forma intēditur: ergo cōclusiones presuppōnūt falsum. patet assumptū: q̄ nec forma precedens intēditur: cū additur ei alia forma nō manet eadem: nec sequēs: nec agregatū ex his: q̄ nihil eis addit de mōstrādo totū aggregatū. ¶ Et cōfirmatur: q̄ tūc duo accidētia solū numero differētia inhererēt eidē: qd est cōtra Aristotelē q̄nto metaphysice. ¶ Ad primū dicitur q hec: forma intēdit de vi vocis est falsa. Similiter hec est falsa: forma suscipit magis ⁊ min⁹: sue capiat in sensu copulatiuo siue in sensu copulato. Sed est vera ad hūc sensum q aggregatū ex forma precedēte ⁊ sequēti est maius q̄ sit precedēs. ¶ Cōfirmatio intelligitur nisi faciant aliqd vnū. Non enī valet qd dicit Gregorius q hoc est verū in corporalibus ⁊ nō in spiritualibus: quia illo dato tollit viam probandi intensionē scientie ⁊ actuum et habituum eiusdem speciei anime inherentium: ergo istud debet teneri vtrobiq. ¶ Secundo arguētatur quidam sic. Si intēsio fieret per additionē grad⁹ ad gradum tūc naturaliter eēt aliqua forma infinite intēsa: hoc est inconueniens/et reprobatum ab Aristotele tertio phyſicorū ⁊ primo de celo et mundo: ergo et antecedens. ꝓbat ꝓñam: quia corpus luminosum ꝓducit lumen in instanti in aliqua intensione graduali: et in quolibet instanti sequenti est tante actiuitatis quāte in primo: ergo si in primo producit ⁊ in quolibet instāti de nouo aliquid: et in quolibet tempore quātumlibet paruo sunt infinita instantia: ergo producit infinitum lumen. ¶ Insuper remissio forme non fit per deperditionē gradus a gradu: ergo nec intensio per additionem gradus ad gradum: cōsequentia tenet: quia paritis est ratio. añs patet: sint per te quattuor vel octo gradus caloris in aqua qui successiue corrumpuntur a forma subſtātiali aque: tūc sic. illa forma est equaliter applicata omnibus gradibus: cum sint penetratiue simul: ergo eque cito corrūpet oēs illos gradus: omne enī agens equaliter agit in duo passa equaliter approximata. Nō autē valet currere ad gradum vltimo productū q primo corrumpatur: quia minus radicatur in subiecto. vel ad primū: quia hoc videtur voluntariū. et si omnes gradus fuissent producti in eodē instanti quid fieret? ¶ Ad primum dicitur (vt in predicamētis diximus) q hoc argumētum occidit dñm: quia scōm Burleum intēsio forme fit per recessum a non gradu: ⁊ si in quolibet instanti producatur vnus gradus: ⁊ aduenīente secūdo primus corrumpitur et aduenīente tertio secūdus corrumpitur: erit infinita forma: qm̄ dabitur gradus infinite distans a nō gradu. infinitas enī secūdum eum non attēditur per infinitas partes equales huic vel isti datas. manet itaq argumētū soluēdū pro vtroq. Si dicas. non respiciendum est ad formas subito productas: sed ad formas productas in tempore: et videre quātum est de forma ꝓductum in illo paruo tempore: ⁊ si sint infinite tales partes/forma est infinite intensa: Tunc das mihi analogiam in promptu q continuum componitur ex punctis. ¶ Ad secundum dicitur q prouenit a determinatione prime cause: causa enī secūda determinationē prime cause insequitur. Et oportet aduersarios paucis terminis mutatis in eodem argumento taliter respōdere. patet: q̄ qm̄ ignis produxit duos gradus caloris successiue: quero quare agēs prius introducit hunc gradum

q̄ illum? ¶ Tertio arguitur sic: seqtur si plures gradus forme sint in eodem subiecto q idem est intense calidū ⁊ remisse calidum: cū enī sunt plures gradus in subiecto ipsum est intense calidum: et cum pauci erunt gradus in eodem erit remisse calidum. ¶ Negatur sequela. sicut oportet computare longitudinē hominis secundum longiorem dimensionem eius: ⁊ nō secōm breues partes. Sed si in hoc modo loquendi stare noluerit: sed vocando illud remisse calidum qō calorem remissum habet nō curādo de intensiōe: nō inconuenit idem esse intense calidū ⁊ remisse calidum. ¶ Cōtra: magnus calor in a subiecto corrumpit paruum calorem in b subiecto vicino: ergo in eodem subiecto. ¶ Ad vltimam replicam distinguo q intense calidum corrumpit remisse calidum applicatum: q̄ vel destruendo illum calorem minorem: ⁊ sic negat: imo cū auget. vel faciendo q nō amplius denominetur remisse calidū subiectum: ⁊ sic concedo. Sicut charitas imperfecta euacuabit in patria non q charitas parua destruatur: quia ipsa non excidet. prime ad Corinthios. xiij. producit enī in subiecto tantum caloris quātum in se habet: appetit ei assimilare passum: primo de generatione. et tunc talis calor in seipso nō ꝓducit vlterius: quia tunc vltra gradū sue perfectionis ꝓduceret. ¶ Quarto argumentor sic. signo frig⁹ vt octo cui applicatur calor in hoc instanti a: tunc sic. immediate post hoc calor nō erit et nūc est: ergo habet vltimū instās sui esse. ergo oportet ponere aliquod indiuisibile in forma: ⁊ qō subito corrūpatur. ¶ Dico q recte datur vltimū instās incōpletū caloris destruendi per motū: sed nō completum. ¶ Cōtra hoc arguitur: tot⁹ iste calor octo gradum nunc est ⁊ immediate post hoc non erit iste calor vt octo: ergo immediate post hoc aliquid auferetur ab hoc calore vt octo: ⁊ nullū diuisibile in forma per motū: qm̄ hoc implicat: ergo oportet ponere formā impartibilem more positionū precedētiū. immediate post hoc tolletur aliquis calor ab hac latitudie ⁊ ille nō est diuisibilis: quia sic mediaret tempus in acquisitione illius caloris per motū. ¶ Respōdeo q aliquid caloris vt octo erit post hoc instās: ⁊ aliqd caloris vt octo nō erit post hoc instās. ptz de parte q̄ includit partem corruptā. Sed falsum est dicere q est aliqua pars huius caloris cuius nihil erit post hoc instās: cuiuslibet enī partis hui⁹ caloris aliqua pars erit post hoc instās: ⁊ nō est possibile capere partem illam adequatā huius caloris que nō erit immediate post hoc instās: quia nulla talis est: nec est possibile dare maximam partem caloris q̄ erit post hoc instās immediate. ¶ Quo fit: q hec ꝓñia est nulla calor vt octo est intēsior q̄ erit immediate post hoc instās: ergo per aliquem gradū precise est nunc intensior q̄ immediate post hoc instans erit: totum enim añs in casu compatitur oppositum cōsequentis. patet per analogiam facilem. Sint duo pedes iter a et b. puncta: ponatur pedalis virga ꝓpe a punctū que metitur illō pedale c ⁊ incipiat b. versus moueri: nūc per vltimū instans non esse motus iam in hoc instāti c spatium est coopertum a virga pedali data ⁊ immediate post hoc c spatium nō erit totaliter coopertum a virga: sed nihil erit de c pedali cui⁹ nihil erit coopertū post hoc instans. ¶ Quinto argumentor cōtra secundam conclusionē: ponendo q sit a. calidū applicatum b passo in hoc instāti tunc sic: in hoc passo nunc non est caliditas ⁊ immediate post hoc erit caliditas: ptz: q̄ hoc est vltimū instās nō esse calidi-

tatis generāde:ergo alicuius rei permanētis datur vl'imū instās nō esse: ergo nō habet primum instās esse. ¶ Dices(et sic dicēdū est)q cōsequētia est nulla:nulla enī caliditas acqrenda per motū incipit esse per vltimū instās nō esse: quia licet immediate post hoc erit in hoc passo caliditas:nulla tñ caliditas erit immediate post hoc recepta de nouo in hoc passo.

¶ Cōtra.iste equalēt:incipit eē caliditas i hoc subiecto:z caliditas incipit eē in hoc subiecto Sūt enī eadē extrema:z oēs ꝓpietates logicales que veritatē et falsitatē permutāt/permanēt. ¶ Itē hec: incipit esse caliditas in hoc subiecto est vna affirmatiua:cuius vnū extremū nō supponit:ꝫ ipa est falsa. ¶ Ad primū negatur q ille equaleāt:qz in vna oportet capere vnā singularē vel relatiuum identitatis: in alia oportet eam exponere vt iacet. Etiam terminus sequens dictionem incipit confundit confuse tñ immobiliter. Multū enī refert proponere vel postponere terminos cū his ꝟbis q̄bus vtimur. Iste enī:alicui⁹ rei datur vltimū instās esse:alicui⁹rei datur primum non esse conceduntur. Iste autem due sunt impossibiles:datur vltimum instās esse rei: datur primum instans nō esse rei. Iste:incipit esse calor in hoc passo qui nō incipit esse in hoc passo est cōcedēda. Similiter incipit esse homo qui nō incipit eē:posito q i qualibet parte ꝓportionali cresceat vnus homo z in illa solum maneat partib⁹ minoribus terminatis ad hoc instans:preponēdo terminos ille essent negāde.nec vllum sequitur inconueniens in cōuersione:dūmodo in cōuertente bene capias extrema:z teneas ꝓpietates logicales. ¶ Ad secūdū dicit q ꝓia est nulla, vt patet.non tñ chimera non est chimera: non chimera cōtingenter non est chimera. In exponibilibus hec regula nō cōtinet veritatem: sed oportet earum dare exponentes z tunc eis elucidatis contemplaberis terminorū suppositiones. ¶ Dices: q tūc datur tibi occasio cōcedēdi hāc: requiritur equus ad equitandum. Dices q oportet respicere ad ei⁹ explanationē z nō an iste terminus ens requisitū ad equitādū supponat. ¶ Dico primo q si ꝙs velit hac via insistere nō pōt ei imponi silentium:bene enī pōt sic dici. ¶ Dico secundo q illa nō reputatur apud cōiter loquētes exponibilis:alia aūt reputaf. ¶ Sexto argumentor contra corollariū tertie conclusionis probando q res permanēs habet vltimum instās sui cē completum sic:eliciat sortes pure partibiliter peccatū mortale:z sit a vltimū instans nō esse illi⁹ elicitionis:in a instāti gratia est z in nullo instāti post a gratia erit: ergo gratia desinit per vltimum instans sui esse. Similiter ponatur casus q ego habeā actū voluntatis intensum vt quattuor: z incipiam in hoc instanti remittere illum actum per remotionē de p̄senti:iā in hoc instāti aīa Christi assentit huic. Joannes habet actū intensum vt quattuor:vel post hoc assentiet eodē modo:z sic assentiet falso: vel illud iudiciū desinet esse:z sic rei permanentis datur vltimum instans esse completum. ¶ Ad primū dicit q nō inconuenit rē que a deo creatur z annihilatur habere vltimū instās sui esse quēadmodum est de gratia. ¶ Ad aliud admitto casum:aīa ei christi iudicat sicut est:z in particulari hoc cognoscit:sed postea non amplius assentiet huic: Joānes habet assensū intensū vt quattuor. deus ei nō amplius cōcurrit ad cōuersationem illi⁹ assensus. ¶ Forte dices ponaf q sortes sedeat: et incipiat moueri per remotionem de presenti i hoc instanti est veritas huius propositiōis:sortes sedet: et in nullo instāti post hoc erit secundū se vel aliquid eius. Eodem modo veritas habebit vltimum instās sui nō esse.patet de veritate huius:sortes mouef:q immediate post hoc mouebif.z ꝟitas z falsitas sūt res ꝓmanētes.igif. ¶ Hoc nō hz locum cum aliqua veritas sit res ꝓmanēs vt ptz de ꝓpositiōe scripta vel mētali.aliqua res successiua.ptz de ꝓpositiōe vocali Nō pono ꝟitatē distigui a ꝓpōne vera.nec falsitatē distīgui a ꝓpōne falsa. ꝓterea ꝓcedif ꝟitas q̄ē res permanēs bene incipit esse ꝟitas per vltimū nō esse. ¶ Septimo argumētor ad idē:forma embrionis hz vltimū instās sui esse ꝓpletū:z est res permanēs:igitur:ꝓia tenet cū minore:probatur maior. anima instātanee creatur a deo: ūno nō pōt aīam imparti bilem successiue creare:z in illo instāti quo creatur informat corp⁹:sz hoc est p vltimū instās nō eē: puta nūc nō informat z immediate post hoc informabit:z in hoc instāti forma embrionis est: z nihil eius post hoc instās erit. Sz in codē instāti quo est informat:ptz: q alioquin erit in rep natura: z nō erit in pcto originali sine baptismo flaminis/fluminis vl' sanguinis qō nō est dicēdū. ¶ Rndef:q nolum⁹ admittere q aīa rōnalis creetur:z maneat extra corp⁹ p instās vel tps vt inter arguēdū dictū est. ¶ Sed tūc est difficultas de itroductione aīe intellectiue i corp⁹: z de desitōe ei⁹ extra corpus:z ponēdo minimū naturale de quo postea futur⁹ est sermo. Supponēdo qō medica turaliter loquētes dicūt:q cor creatur ante alia mēbra:q si agēs fuerit intrinsecū qō corrūpit qualitatiuas dispositiones cōueniētes forme embrionis: z q aliqua q̄litas cōueniēs aīe intellectiue fuerit i aliquo instāti p̄mo/tūc in illo instāti p̄mo itroducf aīa itellectiua q̄ totū cor tūc informat:z illō est p̄mū instās nō esse forme embrionis in corde: z ille est minimus homo potens per se existere naturaliter: z pōt vocari sortes.hoc modo talis homo habebit p̄mū instans sui esse cōpletū. Illa aīa(si ptes successiue disponāt) reliquas ptes successiue iformat: ad minimū naturale embrionis qō subito corrūpif: z sic illud desinens eē relinqt totalē hoiez i hac materia incipiētē p vltimū instās nō esse: z sic habef q vita portio materie informatur in instāti: reliqua aūt pars successiue ad minimū naturale embrionis vsqꝫ ex clusiue:z tūc subito illa aīa intellectiua illā materiā iformabit. Quo ad desitionē informatiōis materie qñ introducuntur qualitatiue dispositiōes aīe pugnātes naturaliter si minimū naturale cadaueris subito in aliquo instanti p̄mo ꝓducitur: tūc aīa intellectiua illā partē subito desinit informare p primū nō esse: vt pedes z partes multū distātes a fonte caloris p̄mo desinūt informari ab aīa vt in magnis discretis morbo⁹ accidere solet:tūc successiue anima desinit informare:z cadauer subito illā ptē informat. Sz cū successiue qualitatiue dispositiōes introducunf: siue quo ad extēsionē siue quo ad intensionē sufficientē ad corruptionē forme embrionis:z ad receptionē aīe intellectiue. Et vt dicetur in argumēto sequenti oportet dare ſtatum in aliqua dispositiōe q̄ aīe itellectiue repugnat:vel forme embrionis:z tūc si illa dispositio cōtinue augeat illā forma desinit mox corpus informare vt qualitatiua dispositio vt octo aīe pōt stare cum forma embrionis z nulla maior dispositio:tunc aīa intellectiua immediate post hoc creabitur per vltimū instans nō esse:z subito iformabit materiā:suppositio q minimū q̄titatiue immediate post hoc disponatur. Etiā videf (licet ab extrinseco ista q̄litatiua dispositio ortū hēat)

q immediate post hoc aīa informabit materiā: sic scz q erit minimū naturale:z ratio huius:qz huius dispositiue vnā partē oportet habere vel q vna pars materie habebit q̄titatiuā dispositionē repugnātē forme embrionis:vel q aīa itellectiua introducef in totam materiā vna pte bene disposita alia nō bene disposita. Secūdū nō est incōueniēs p modū sequele sicut maius minimo naturali per modū sequele ꝓducitur subito:sed mox in argumēto sequēti istud tangetur. ¶ Octauo argumētor.forma aque i aliquo casu habebit vltimum instās sui esse. Nō ptz:qz licet forma aque stet cum calore:tñ pōt dari ita intensus calor q ille sufficiet ad corrūpendā formā aque: z tunc sic cum aliqua caliditate potest forma aque stare: et cū aliqua nō potest stare:vel datur maxima cū qua pōt stare vel minima cū qua nō potest stare.nō p̄mū: qz vel illa aqua(sit a)est maioris actiuitatis in corrumpendo illā formam q̄ illa forma sit in resistendo ne corrūpatur:vel minoris/vel cēlis. Si p̄mū:non potest stare cū forma substātiali aque.si minoris z non indiuisibiliter minoris:z sic maior poterit stare cum aqua. Si equalis iam capimus p̄mū instās in quo hec aqua caliditatē habebit z ptinue intēdaf a caliditas:tūc istud instās erit vltimū instās forme substātialis aque z vltimū instās nō esse forme introducēde. Si des minimā caliditatē cū qua stare nō pōt: ergo cum illa stare non pōt: et cum qualibet minori stare potest:sit septē graduū:gratia exēpli:iam queritur(vt p̄ius)vel est maioris actiuitatis in corrumpēdo q̄ forma aque in resistēdo:aut minoris vel cēlis:dādo duo vltima mēbra nō corrumpetur aqua. Si das p̄mū sequitur q cum aliqua minori non stabit: z per consequens nō erit minima cum qua stare non poterit. ¶ Dices:nō esse possibile naturaliter q in aquam introducaf vniformiter caliditas quō ad subiectū: cum agens agat fortius in ꝓpinquū q̄ in distās. ¶ Cōtra:dato q a ignis introduxerit caliditatem vniformiter difformem a maximo gradu cum quo stare potest in vno extremo ad nō graduum vsqꝫ in altero:z ponaf in altero extremo remissiori aque b ignis opposito modo producens:vel ponātur duo corpora luminosa in duobus extremis que producūt lumen vniforme per totū z lumē ꝓducit caliditatē: et qñ est vniforme lumen/erit vniformis caliditas. Si duo corpora luminosa nō sufficiāt ponaf quātumlibet plura sufficientia:ergo tunc habitur vltimū instans completum forme substantialis aque corrūpēde:qō erat probandū ¶ Respōdetur q egre admittetur casus q introducetur caliditas vniformiter quo ad subiectū:sed eum admittēdo de potentia naturali(si dari potest) oportet dare vltimum instans esse illi⁹ forme:puta quādo caliditas introducif tante actiuitatis in corrūpendo quāte est forma in resistēdo continuo illam caliditatem intēdendo. ¶ Nono sic argumētor:si esset intēsio forme sicut ꝯclusiones dicunt:ad virtutes z ad malitias esset per se motus. cōtra ꝑhilosophū septimo phȳsicorū:z quarto phȳsicorū capitulo p̄mo dicit/ex calido fit magis calidū nullo facto in materia calido:quod tangens cōmentatorem cōmēto octogesimoquarto dicit q corp⁹ calidū transfertur in maiorem caliditatem nullis partibus calidis in actu aduenientibus: ergo non est intentio eorū dicere q aduenit nouus calor:sed solū q subiectū eorum vigorabitur. ¶ Ad primum dicitur q nō est intētiōis Aristotelis dicere q ad motū nō est per se motus:cū scdo Ethicorū capite scdo dicat q virtus ex quib⁹ fit augetur. Sed intentio eius secundū opinionē antiquaz quā recitat est dicere: q nō est ad illā qualitatem motus inquātū est virt⁹. loqtur autē secūdū opinionē antiquam famosam q licet illa qualitas que est virtus diuisibiliter acquiritur tamen indiuisibiliter acquiritur virtus:qñ enī est cōplete acqsita qualitas tunc est virtus. Exemplificat de circulo qui successiue fit/tamē in instāti est p̄mo circulus. Nz loquatur secundū opinionē antiquorum patet cōmēto.xxvij. Nz virt⁹ cōtinue augeatur sicut calor in aqua:ptz:qz nisi sic/actuū naturale esset presens passo dispposito nullo impedimento posito z nō ageret:qō est fl'im.ptz seqla: si quis cōtinuet vnum actū per tēp⁹. ¶ Ad aliud argumētū ꝑhilosophi i quarto physicorū:dico q itelligit q aliqd pt fieri magz ca lidū intēsiue absqꝫ hoc q fiat magis calidū extēsiue. intēdit enī q possibile est fieri magz calidū sine acqsitiōe caloris in parte que nō est calida. Ad hūc intellectū eū exponit Cōmētator cōmēto.lxxiiij. Dictum aūt Cōmētatoris nō est ꝓtra hāc positionē. Dicit enī nullis corporib⁹ aduenientib⁹:modo non fit intensio caloris per additionē corporis calidi: capiendo corpus de predicamento substantie(sicut aliqui opinati sunt)sed solum per additionem caloris. ¶ Decimo arguitur sic:si sit possibile aliqd intēdi successiue pōnatur a z b sic q a in hora sequēti acqrat caliditatē vt duo:z b vt vnū: tūc sequitur q b immediate post hoc erit calidior q̄ immediate post hoc erit a. sed cōsequēs est falsum:qz velocius intenditur a ex hypothesi:et assumptū ptz per exponentes. ¶ Respondetur per ꝓpositiones. ¶ Prima est:quocūqꝫ instāti dato post hoc a erit calidius in illo q̄ b erit in eodē. ¶ Secunda ꝓpositio:immediate post instās qō est presens b erit calidius q̄ immediate post hoc erit a.ptz qz post hoc instās qō est p̄sens b erit calidius q̄ immediate post hoc erit a.ptz:qz da oppositū aliquod est instās zē.signetur z sit c. Inter c instās z instās qō est presens interlabitur tēpus quod habet duas secūdas: modo b erit calidi⁹ in scda scda q̄ immediate post hoc erit a. ¶ Tertia ꝓpositio.immediate post hoc b erit calidius q̄ immediatiate post hoc erit b.ptz p exponētes illi⁹. capiēti enī materiā subiectā z logicā hec sunt perutia:ꝓpterea nō immoror. ¶ Undecimo sic arguitur:forma est indiuisibilis secundū auctorē sex principior. ¶ Et confirmatur probando q intensio forme/nō fiat p additionē grad⁹ ad gradū:et hoc sic ponatur:q sortes habēs dilectionem dei vt octo remittat in hac hora illā dilectionē sic q semp libere cōtinuet:tunc si sortes cōtinuo in hac hora plus meretur in quolibet instāti sequenti erit in maiori merito q̄ in quocūq instāti precedenti vt ptz tūc sic. hoc meritū intendif z non per additionē gradus ad gradū: ꝫ cōclusio est falsa. ¶ Ad undecimū (si libenter capias quod dicam) dicam sicut sentio: nō modo illud dictū nego:sed alia somnia illi⁹ viri in vltimis predicamētz z aliis materijs.dico sicut sentio. sentio sicut dico. Ipse fuit inutilis rerū multiplicator z fumum multor capitib⁹ ministrauit. ¶ Ad ꝓfirmationē pono ꝓpones. ¶ Prima est: hic actus meritorius nō intēditur. probatio: qz ille act⁹ remittitur z nullus act⁹ simul intēditur z remittif:igitur. ¶ Secda propositio. Intēdif meritū sortz. ptz: sortes est sp in pl⁹ merēdo: vt ptz ex casu. ¶ Duodecio arguif. nō acqrūf plures grad⁹ caloris i aq̄ ab igne:z ita sīr in q̄libet agēte extrinseco:igf ꝯclusiones false. probatio assūpt: qz nō datur instās in quo aqua incipit duos gradus

calozis(vel ita de quocunq; alio gradu)habere.igit. ℞ō ptz:q; si caloz vt duo icipit esse i hac aq̃:vel hoc est per p̄mū instās esse vel vltimū istās nō cē: ſz nec hoc nec illo;g hec aqua nūq̃ icipit habere duos gradus calozis.nō p̄mū: ꝓbaf sic:da p̄mū instās in quo est caloz vt duo i aqua ⁊ sit ip̄m nūc p̄sens: tūc sic.in hac aqua nūc est caloz vt duo:⁊ ille caloz est extēsus ⁊ nō extra subiectū:g est in subiecto diuisibili: signef illo subiectū ⁊ sit digitalis quātitatis:⁊ tūc sic:caloz vt duo est i q̃libet ptc huiꝰ digitalitatz: ſz agēs naturale fortiꝰ agit in ꝑpinquū q̃ in distās:g pars semidigitalis illiꝰ subiecti ꝑpe agēs habet calozem vltra quattuoz q̃ſ scda semidigitalitas hz calozē vt vnū: secludam⁹ minimū naturale ⁊ oia q̃ p̄ſt ipedire argumētū:g nō dediſti p̄mū instās quo hz hec aqua calozē vt duo. ¶ Sz dices(⁊ ita dicēdū est)q; caloz vt duo nō incipit esse in illo subiecto p̄mū instās esse: dato cñ q; ponaf minimū naturale ſtat q; illo minimū vir ꝓtineat vnū gradū:⁊ sic totū residuū ꝓducetur successiue quo ad intēſionē: vel loquēdū ſo ꝛet de parte post illo minimū. Si ioppoztun⁹ euasoz esses: dares vltimū istās nō eē illiꝰ caliditatis vt duo puta in hoc instāti non est caloz vt duo: ⁊ īmedietate post hoc erit caloz vt duo. ¶ Sed cōtra hoc arguif sic.in hoc instāti nō est caliditas vt duo in hoc subiecto:et ante q̃libet instās futurū erit caliditas vt duo i hoc subiecto:g caliditas vt duo subito ꝓducef i hoc subiecto. Et per ꝓſequēs nō tota caliditas ꝓducef successiue cōtra hypothesim. ¶ Respōdetur sufficiēter inter arguēdū:ad vltimā replicā vſq; in qua negaf cōſequētia vltima:sed oportet sic arguere.i hoc subiecto nūc non est caliditas vt duo nec quelibet citra duo:⁊ īmediate post hoc erit caliditas vt duo:g subito acquiretur caliditas vt duo : ⁊ illa cōſequentia est bona:sed sicut cōſequēs est falsum ita ⁊ añs ꝑ ſecunda ꝓpositione. In vltimo eñ instāti nō esse caliditatis vt duo/hoc subiectū habet quālibet caliditatē citra duo:sed nō habet duo. Caliditas eñ vt duo est remiſſiſſima q̃ nō est in hoc subiecto. ¶ Sz cōtra hoc arguif sic:īmediate post hoc(demonſtrādo vltimū instās nō eē caliditatz vt duo) hec aqua habebit caliditatē supza duo:⁊ oēs grad⁹ caliditatis ordinate ⁊ successiue introducūtur:g ꝑus habebit gradū vt duo q̃ gradū supza duo:g istud nō est vltimū instās nō esse caliditatis vt duo. ℞ſ īmediate post hoc habebit caliditatem vltra duo ꝑbatur sic. ante q̃libet instās futurū habebit caliditatē supza duo:quā ꝓpositionē ſi negaueris ꝑbo: da aliq̃ instās post hoc instās iter q̃ ⁊ hoc instās nō habebit caliditatē vltra duo:in illo instāti(imo ante illud) habebit caliditatē vt duo:⁊ caliditas vt duo est extēſa in hoc subiecto:g q̃cito erit caliditas vt duo in parte parū remota a b agēte ita cito erit caliditas vltra duo in parte ꝓpinqua illi agenti. ¶ Sed dices(sicut dicēdū est) īmediate post hoc habebit caloz vt duo:immediate post hoc habebit calozē vltra duo:⁊ nullū gradū vltra duo ita cito habebit sicut gradū vt duo.nec seq̃: cito habebit gradū vt duo: ⁊ cito habebit g̃dū vltra duo ⁊ nullū gradum vltra duo ita cito habebit sicut gradum vt duo:ergo citius habebit gradū vt duo q̃ gradum vltra duo. Dicendum est in tertia exponēte nō ita cito habebit gradum vltra duo sicut gradum vt duo:q̃d est falsum.loquimur autē hic q̃ſ est actio ab extrinseco:secus fozet quādo fozet ab intrinseco. ¶ Sed dices:per nullū instās hec aqua incipiet habere caliditatē ſm ſe totā ſyncategozematice.nō eñ per vltimū instans nō esse: q; sit illud instās nūc:tūc hec aqua non habet caliditatē ſm quālibet partem sui:ergo adhuc aliqua pars eius est calefiendа:⁊ illa est diuisibilis: ⁊ illa ante q̃libet instās futurū calefiet:g ista aqua nō calefiet pure partialiter: ꝯ casū. ¶ Sed dices(sicut dicēdū est)q; hec aqua incipit habere calozē ſm se totā per instās p̄mū sui esse. ¶ Sz cōtra.sit a instās p̄mū instās esse i quo illa aqua habet caliditatē secundū quālibet partem sui: tunc sic. Iste caloz est diuisibilis extensiue ⁊ intēſiue:diuidat in duas partes secūdū intēſionē medietas remissioz ꝓius acquirebatur per totū : ergo istud nō est p̄mū instās in quo quelibet pars huiꝰ aque habet caliditatē. ¶ Rñdeſ negando q; vna illarū medietatū ſcdm intēſionē ꝓducatur ante aliā:nūceñ ꝑmo vtraq; illarū medietatū est ꝓducta : q; nō est de ratione successiue ꝓductionis q; q̃libet pars sit producta ante alterā:sed requiritur q; nulla pars subito ꝓducatur. et istud cōtingit quādo est latitudo successiue acquisita ab aliquo certo gradu in nō gradū terminata.secus est quādo est latitudo incipiēs a determinato gradu ⁊ terminata in gradū:iam vna medietas scdm intensionē acquiritur ante alteram. ¶ Decimotertio arguitur sic.aqua in fine alterationis nō plures gradus habet q̃ in ꝓncipio vel q̃ in medio motu alterationis:g intensio caloris nō fit per additionē gradus ad gradū:ꝓña claret:⁊ antecedēs ꝓbatur:experimētatoꝛes archimagiri tētantes an carnes vel pisces sint decocti:tāgūt lebetē in fine decoctiōis:⁊ ſi carnes fuerint decocte manꝰ nō alteranf a basi lebetis. ℞ō valet dicere q; ibi erat antiparistasis ⁊ maioz actiuitas caloris a ꝓncipio ob carnes vel pisces crudos vel frigidos: ⁊ idem contingit calefaciendo ſolā aquā.hoc mō ſeptētrionales coquētes ceruiſiā capiūt experimētū. ℞ō aūt valet dicere q; ꝓtes magis calefacte ascēdunt ⁊ partes minus calefacte descendūt:quia he grauioꝛes ille vero leuioꝛes. Quicq̃d sit de illo tota aqua vel ceruiſia est calida i ſūmo ⁊ partes habēt vnifoꝛmē calozē:nec videtur q; caloz in ꝓte rara aq̃ sit actiuioz q̃ in parte dēſa. ¶ Fortes dices(⁊ apparēter)q; descēdūt terrestreitates:⁊ ꝓtes ipure ad fundū vasis in fine coctionis q̃ illic non erāt a ꝓncipio: vt videre est in potto carniū post earū decoctionē: vel feces ceruiſie q̃ dēſe sunt post seꝑationē a ceruiſia extraneum ſapozem habentes. ¶ Cōtra hoc arguif sic:ille feces sunt ſuſceptiue calozis ⁊ tāti quāti aqua cui cōuenit frigiditas: i ſūmo nūq̃ caloꝛ lebet; remittitur:g tāta debet cē adustio in fine ſicut in ꝓncipio. ¶ Rñdeſ:quicq̃d sit de hoc argumēto ipſum est ſophiſticū:⁊ equā difficultatem positionib⁹ p̄cedentib⁹ ingerit.⁊ ſi ratio inter arguēdū tacta nō fuerit ſufficiens tu ipſe rationem dato. ¶ Decimoquarto aſ sic:graue descēdit velociꝰ i fine q̃ i ꝓncipio:⁊ tñ nō est maioꝛ grauitas coꝛpi iherēs in fine illiꝰ motꝰ q̃ i ꝓncipio. ¶ Preterea eadē quātitas p̄mo denoiat ſubiectū minꝰ quātū postea magz q̃tū ſine additiōe noue quātitatz:g eadē albedo primo denoiat ſubiectū minꝰ albū ⁊ postea magz albū ſine additiōe noue albedis. ¶ Ad p̄mū negaf ꝓña. minoꝛ esſ est reſiſtētia i fine motꝰ q̃ i ꝓncipio vel maioꝛ appetitꝰ(moze alioq;)ad approꝑquādū loco naturali i fine motꝰ q̃ i ꝓncipio. Hoc aūt nō ꝓ ꝓtigere in albefactiōe. ¶ Ad scdm nego ꝓñam. Rarefactio esſ est elōgatio partiū mediataz:q̃ magis distant in fine q̃ i ꝓncipio.⁊ ꝑdēſatio est approximatio earūdē. Modo hoc cōtingit eiſdē ptibꝰ remanētibꝰ,eadē esſ

aqua que vix replet pottū a ꝓncipio post rarefactionem ebullit ⁊ egredif limites sui ꝓtinētis:dato q; etiā mīte partes euaporenf ꝑ exhaltatiōe i. ¶ Sz ꝓtra hoc arguitur. ponanf cētū gradꝰ albedinis penetratiue in a pedali absq; hoc q; constituant aliquā formā intensam:tunc postea cōponant aliquā formā vnā:tunc istud erit albius sine additione albedinis. ¶ Dices hoc nō est naturaliꝰ ⁊ nō incōuenit de potentia dei q; aliq̃d sit ꝓmo minus albū postea magis albū intēſiue sine additione noue albedinis per hoc q; ꝓflabitur aliq̃d vnū in fine q̃ non erat in ꝓncipio ymo etiā possibile est q; vna forma denoiet ſubiectū aliq̃le ⁊ secū recipiat formam eiusdē rationis ꝑstituentē secū aliq̃d vnum: puta vnā formā:⁊ tū subiectū nō denoiet magz tale. Hoc patz posito q; quatuoz gradꝰ albedinis huic pedali inhereant cui adiungantur alij q̃tuoꝛ ꝓponētes aliquā formā vnā cum ꝓximꝰ absq; hoc q; subiecto illi iheręāt:hoc videf possibile.deo eñ possibile est accidēs esse pñs subiecto absq; hoc q; illi inhereat.ptz de albedine in eucharistia respectu coꝛporis xp̄i. ¶ Si dicas q; inherere nihil addit de nouo super pñs esse:g nō est possibile q; accidēs aliq̃d ꝓponat vnā formā cū alio q̃d subiecto iheret q̃n etiā inhereat illō illi subiecto. ¶ Hoc nō valet.vt ptz de vnione q̃ nihil respectiuū vel absolutū dicit respectu rerū vnitaz:⁊ tñ interdū est aliq̃d vnū ⁊ tñ non est maioꝛ ꝓpinq̃tas localis q̃ q̃ non est aliquod vnū.vt ꝑ amplius deducetur in .x. diſti. quarti. ¶ Quitodecimo arguif sic:aliq̃s magis cognoſcit p̄ candē qualitatē nō auctamq̃ aliꝰ g notitia est maioꝛ sine additione gradus.añs ptz de angelo q̃ perſpicaciꝰ ꝑ eandem notitiā intelligit q̃ homo:⁊ angelꝰ superioꝛis speciei melius q̃ angelus inferioꝛis speciei. ¶ Preterea aliquis hz ſcientiam de aliquo sine notitia noua ſupueniēte: g intensio fit sine additione gradꝰ ad gradū:patet añcedens extēdendo terminū ſcientia ad notitiaz oēm cuidētem. ¶ Ad primū trāſeat añs. videf ei q; angelus cū habeat melioꝛa naturalia limpidiꝰ cognoſcat q̃ hō : licet notitia non ſit maioꝛ hoc ē ꝓpter capacitatem actiuā ⁊ ꝓceptiuā eiꝰ.notitia eñ q̃ potest angelo iherere non pōt aīe intellectiue naturaliꝰ iherere.nulla tñ est repugnātia de potentia dei q̃n inhereat. ſecus est de albedine ⁊ nigredine ⁊ de ſimilibus accidentibus non vitaliter immutātibus ſubiectū ꝓceptiuum. ¶ Ad secundū ꝓceditur q; aliquid esſ ſciens sine receptiōe noui accidētz:hīdo eñ notitiā q̃ priꝰ denoiabaf non ſcientia poſt ſciētia denoiabiſ. vt ptz qz error pōt esse ſcientia capiēdo hoc mō ſcientiā. ¶ Sexto decimo arguif sic:ſi intēſio forme fieret ꝑ additionē gradꝰ ad gradū ſeq̃retur q; tot essent partes i medietate forme ſicut i tota forma:⁊ ꝑ ꝓns eēt equalis toti:cū ꝓtineat tot partes quot totū. ¶ Respōdetur cōcedendo q; vna medietas tot habet ꝓtes ſicut ſuū totū. ℞ō ptz : qz ſicut in toto ſunt due medietates tres tertie centū cēteſime tot ſunt ꝓtes i vna medietate:ſz qz non ſunt tante intenſionis nō ſequtur partē eē equalē toti. Sicut in ſimili ptz:tot ſunt partes in formica ſicut in p̄mo mobili vt ptz diſcurrendo per ꝓtes aliquotas in eis. Sed qz inuisca non habet tot partes tante molis cuz p̄mo mobili ideo nō est tante magnitudinis. ¶ Decimoſeptimo arguitur ad idē ꝓbando q; ſortes habebit maiozem albedinem q̃ plato habebit ⁊ non diuiſibilem. Arguitur aſſumptum in caſu ꝓmum ponēdo q; ſortes ⁊ plato nunc nullum gradum albedinis habentes albefiant continuo per horam ſeq̃ntem:ſic ſcilicet q; in inſtanti terminante horaz ſortes habebit albedinē vt octo:⁊ tūc primo plato nō ſit. Hypotheſi data arguitur ſic. octo gradꝰ albedinis habebit in hora ſequenti ſortes:⁊ erit albus vt octo:plato nō habebit albedinē vt octo: qz non in inſtanti terminate horā:qz in illa nō erit. nec in aliquo inſtanti poſt illam per idem.nō in aliquo inſtante ante illam horam.ptz quia quocūq; inſtanti dato ante finem illius hore inter ipſum ⁊ inſtās terminatiuum hore intercipitur tempus.et plato continuo albefiet per horam:ergo habebit albedinem ſupza octo:ꝓtra caſum argumenti. ¶ Respō deſ ſm cōem modū concedendo q; ſortes hēbit albedinē vt octo:⁊ plato nō hēbit albedinē vt octo: ſed q̃libet gradū albedis citra octo habebit: nulla est maxima albedo quaz habebit plato.octo aūt est remiſſiſſima quā non hēbit plato. ⁊ nego q; albedo ſortz idiuiſibiliter albedinē platonis ſupabit.imo p totā illam albedinē octonariā q̃ est diuiſibilis:albedinē platonis exuperabit. Si loquarz de adequato exceſſu puta dando vnam parte albedinis ſortis equalem albedini quā hēbit plato:et capiendo exceſſum quā hz ſortes in albedine ſup albedinē platonis.qz non est poſſibilis non poteſt capi adequata pars albedinis ſortis equalis albedini quā hēbit plato:ſicut nō daf tota albedo quā plato hēbit in ſcda medietate hore. licet daf tota albedo quaz habebit in tota p̄ri medietate hore. ⁊ ſic ꝓcediꝰ q; ſortes erit albioꝛ q̃ plato erit.nō tñ habebit maiozē albedinē q̃ materia platonis hēbit/ ſuppoſito(ſicut verū est)q; materia ſit in inſtāti terminante horam.vel q; illa albedo maneat.ꝓus eñ albedo gñabitur⁊ producetur q̃ erit genita vel producta.qz ꝓducetur in tempoze toto terminato ad inſtans ꝓductionis.ſed erit ꝓducta in inſtāti terminante illā ꝓductionē. Sz ſi res nō ſit in illo inſtanti nō generabiꝰ nec erit genita. Et ꝑ pterea ſi ponatur q; ſicut ſucceſſiue ꝓducif ita ſucceſſiue cozrumpaf vt puta in ꝓductione: ſcde ꝑtis ꝓportionalis cozrumpaf p̄cedēs:⁊ in ꝓductione tertie cozrūpatur caloꝛ exiſtēs in ſcda:⁊ ſic de aliꝭ partibus.talis qualitas nō gñabitur:qz nec est nec erit genita.quia nō erit in inſtanti terminā te illud tp̄s:qđ requirif in rebus permanentibus. ¶ Sed contra iſtud arguif :ſimus nos in inſtanti terminante horā in quo tota albedo ſortis intenſa vt octo ſit genita:tūc ſic.q̃libz pars ꝓportionalis huius albedinis vt octo ꝓius fuit(capiamus partes ꝓportionales minores hoc inſtans verſus)g oēs ꝓtes ꝓportionales ꝓius fuerūt:⁊ oēs iſte ꝓtes ꝓportionales ſunt hec caliditas:g hec caliditas ꝓius fuit. ¶ Rñdeſ per ꝓpoſitiones. ¶ Prima eſt:non q̃libet pars huius caliditatis ꝑus fuit. ¶ Scda est.nō q̃libet pars ꝓportionalis huiꝰ caliditatis ꝓius fuit. ptz de ſcda medietate q̃ est ꝑs ꝓportionalis huius caliditatis. ¶ Tertia eſt. q̃libet pars ꝓportionalis ſecundū diuiſionē tactā in argumento ꝓius fuit.ptz aſcēdendo ſub illo termino diſtributo.oēs eñ ille ſingulares ſunt vere. Cuiuſlibet partis ꝓportionalis huius caliditatz aliqua pars fuit ante hoc inſtans. ¶ Aliter ſecun

dū aliū modū dici pōt q res nō ꝓius gñabitur q̄ erit genita: ⁊ si calor vt octo debeat partibiliʳ acq̄ri in hora futura ille calor erit acquisit⁹ in hora futura in quolibet tp̄e terminato ad illud instās. et sic ꝓcedit q aliq̄ caliditas erit ⁊ nūc nō est nec incipiet esse nec incipit eē. tū si sit in fine hore hēbit tūc primū esse instantaneū: q̄ in illo instanti verū est dicere nūc est: ⁊ in nullo instanti pri⁹ fuit: sicut ptz de cangelo in. xlvi. distī. quarti. ¶ Et sic hic modus negabit q fortes erit albior q̄ plato erit. plato eñ erit ita albus in tp̄e terminato ad a instans sicut fortes erit in a. dicaʒ a instans terminatiuus illius hore. ¶ De pctō possunt aliqua tangi et de gratia: de quibus in. xvi. distin. quarti dictum est.

¶ His itaq̄ respondemus dicentes q spiritussanct⁹ siue charitas penit⁹ imutabilis.

¶ Distinctionis septimedecime questio. xv.

QVia in superiori locuti sumus de intēsione forme scōm quatuor opiniones: nunc consequenter illā materiā prosequentes petemus an est stat⁹ in maxia forma possibili: vel in maxima magnitudine. ¶ Et erit q̄stio sexta huius scde partis: ⁊ decimaquīta toti⁹ distinctionis. ¶ Septimo q̄rem⁹ an deꝰ minimū forme vel minimū naturale. ¶ Octauo: penes q̄d attendiʒ intensio qualitatis tam in vniformibus q̄ difformib⁹: ⁊ erit q̄stio decima octaua ⁊ vltima huius distinctionis. ¶ Circa hāc distinctionē decimoquinto q̄ro: an est dabilis maxima charitas possibilis vel quecunq̄ alia forma. ¶ Circa titulū q̄stionis vari⁹ est modus rn̄dendi: Un⁹ ē affirmatiu⁹ scz q stat⁹ est i ifinita charitate: ⁊ cū hoc tenēdo vnū ifinitū eē mai⁹ alio. Alioꝝ est positio negātiū deū ꝓducere posse ifinitum actu: ⁊ isti sunt biptiti. aliq̄ eñ ponūt statū in maxima foꝛa possibili finita: alioq̄ nō ponūt. Et hoc pōt eē bipharīa: vl in subiecto vel ex̄ subiectum. Primū mēbꝛū iferi⁹ tāgem⁹ in distī. xliij. Circa alia duo mēbꝛa nunc ꝙ sabimur. ¶ Quidā doctor ponit statū i maxia foꝛa: ⁊ q̄dē finita: siue i subiecto siue ex̄ sbm̄ cui repugnat eē maiorē. Et ꝓbaʒ positio sic supposita cōi opinione apd veteres q deus nō poterat ꝓducere ifinitū actu: accepta aliq̄ charitate a finita (sit gra exempli duoꝝ graduuꝫ) quero ⁊ trū ascēdēdo sit stat⁹ ad aliquā extremam possibilē. ⁊ si sic/ tūc nō ꝓcedit in ifinitū in ei⁹ augmento: aut nō est stat⁹: ⁊ tūc q̄ quanto aliqua magis excedit tāto fit pfectior: seqūtur q illa q̄ in infinitū excedit sit i ifinitū pfectior. Et ꝓbm̄ i se est finita, ⁊ cū ipsa videaʒ a deo vt quoddā vnū factibile: poterit ab ipso vnica causatiōe causari: ⁊ potest fieri aliqua charitas infinita qđ est impossibile. ¶ Et cōfirmatur sic. quātācūq̄ charitatez de⁹ posset creare tantā pōt facere: hoc ptz q̄ ꝑdicatū includiʒ in subiecto ponaʒ g ineſſe q quātācunq̄ pōt causare tātā causet: g nō poterit vlteri⁹ maiorē causare. ¶ Ista ꝙclusio pōt vtcūq̄ defendi: rōnes tm̄ nō ꝙcludūt: sed sunt sophistice. ¶ Ad primā dico q supra a charitatē datā pōt ꝓcedi in infinitū: ⁊ ꝓcedo q quanto aliqua forma magis excedit tanto est pfectior. Et qn̄ inferꝛ: g illa q̄ in infinitū excedit est i finite pfectior. cū eo ꝑ nūc nō admittam⁹ infinitū: vt argumentū hēat oē suū pōd⁹ nego tm̄ ꝓsam. ꝓpter falsam implicationē: in subiecto eñ ꝓntis est vna affirmatiua cuius subiectū non supponit: sicut in simili nō sequitur. In infinitum parua est aliqua pars huius magnitudinis: g̃ illa que est in infinituꝫ parua est minima vel aliq̄ tale. argumentū eñ ꝓbaret statū in maximo nūero patet accepto binario quero an ascendendo sit status an non. Si primū: propositū. Si secundū: g̃ quantomagis numerus excedit binarium tāto est pfectior: ergo ille qui in infinitum excedit est infinite perfectus. et deniq̄ probaret q aliquod corpus finitum esset maximum possibile. patet applicanti argumentū. sed hoc est falsum: q̄ tunc deberet dicere supremaꝫ spheram corpus maximū possibile: sed hoc est contra augustinum octogesima epistola nebridio scribentē sic. Me scio cur tantus mundus sit cū ratiōes figurarum per quas est nichil ꝓhibeant esse quando q̄s voluerit ampliorem. Et infra. cur tantus est mundus poterat eñ esse maior vel minor/ nescio. ¶ Insuper in infinitū potest esse magnus circulus: ergo ⁊ aliud corp⁹: ꝓbatur. aliquet. probatur aūt antecedēs per illā petitionē primi euclidis super centrum quodlibet quantūlibet occupando spatium circulum designare. ⁊ de linea recta est alia: quacūq̄ linea recta data: in infinitum protrahere. ¶ Sed dices non esse idez de forma propter eius actiuitatem. hoc aūt non sufficit. nā cape illā rationē quā maxime ponderas: ea equaliter magnitudini multitudini ⁊ forme applicatur. etiā dic mihi quid impedimenti prestat maior actiuitas. ¶ Ad confirmationē multiplex est rn̄sio. Primo non omnis modalis diuisa vera hz de inesse verā vel possibilem: ⁊ hoc est verū nō variando terminos sed omnes seruando q̄ in ꝓpositiōe ponunt. patet cū signo vniuersali ⁊ sine signo vt in talibus: tu fuisti iunior q̄ tu es: tu eris senior q̄ tu es. extra ꝓpositionē terminus potest supponere ens possibiliter nō est ens: sed talibus possūt dari de inesse per variationez terminoꝝ q omnia sufficient. vt de his tactis patet ex paruis logicalibus. modo ꝓpositio assumpta (licz sit indefinita ex parte enūciationis) est tm̄ ex parte distributionis vniuersalis. vt patet per signum quantācūq̄: oportetq̄ illam ponere in esse per singulares plures. vt q̄libet homo potest esse in bibliotheca mea ⁊ sic opz arguentē dicere: hāc ꝓcederet: quotcūq̄ animas deus potest creare tot de⁹ potest creare. idet hāc de inesse tot quot potest creare tot creat: innuēdo vniuersalitatē in tot ⁊ quot: ꝓstat illā esse falsam ⁊ nō opinor illum velle dicere. q̄ dato vno numero animarū deus nō potest creare vnam addendo illi priori nūero. ¶ Quidam doctor arguit sic ꝓtra hoc. nō daʒ minima forma: g̃ neq̄ maxima Hec ꝓña est tenebrosa: q̄ naturaliter daʒ vnū: et non aliud. sic argumentū nihil probat ꝓtra aduersariū. ¶ Si dicas tūc potest esse maior gra q̄ gra anime christi. Hoc nego. illa eñ est infinita in gradu. vt patet in. xiij. distin. tertij. sed si ponereturꝛ finita concedo q pōt esse maior de potentia dei absoluta. ¶ Sed adhuc arguiʒ ꝓbando q datur maxima forma ⁊ hoc sic: datur maximus homo: similiter maxima velocitas: ⁊ maxia tarditas: ergo datur maxima forma etiā citra ifinitū. Dz; detur maxima velocitas ptz de ꝑmo mobili qđ est maximus corpus ⁊ maxima eius velocitas. ¶ Rn̄detur q si sit sermo de maxima forma naturaliʳ: bene hoc admittimus ⁊ sic de maximo homine q detur aliquis homo qui non posset eē maior entitative: licz tumefiat et extendatur extensiue non est maior entitative: etiā tenendo lineas latitudinis ⁊ profunditatis immunes tunc datur maxima velocitas. ꝑz de equioctiali circulo: licet sic non detur maxima tarditas. neuter eñ polorum mouetur: nec aliq̄d p̄ctum prope polum tardissime mouetur: nec describens circulū minimū: q̄n inter quodcunq̄ p̄ctū ⁊ polum mediant infinita puncta: quoꝝ propiq̄ora polo tardius mouenʒ ⁊ remotiora velocius: sed ponendo lineas latas ⁊ pfundas tunc nō daʒ maxima velocitas: ꝑz eñ superior eq̄toris remotior a terra ocyus mouet q̄ pars propiquior terre. nec totū celū mouet ita velociter sicut equator: cū habeat ptes difformes quaꝝ alique lente ⁊ alique celeriter mouenʒ. Scōm eñ vnā positionē opz ducere lineā imaginariā a medio equatoris ad alterum polorū scz a b ⁊ trahere c d lineā ab alto in pfundū circa lineā a b ⁊ dicere q totale celū mouet ita velociter sicut pars illa: ⁊ lz celum supremū sit maximū: ei⁹ tū velocitas nō est maxima velocitas. Ex nullo istorū sensuū concludere potes maximā formam possibilē finitā: de⁹ eñ pōt celerius mouere celū q̄ mouerit imo subito. ¶ Ulteri⁹ deus videt omnē charitatē a se factibilem: aut ergo videt aliquā factibilē infinitam: ⁊ tunc potest infinitā facere qđ est falsū: aut nō videt aliquā factibilē infinitam: ⁊ tunc sequiʒ q non posset facere infinitaz maiorē. ¶ Ampli⁹ quātacūq̄ charitas vel perfectio pōt fieri a deo successiue tanta potest fieri ab eo simul: sed nulla pfectio ifinita pōt simul fieri: g̃ nec successiue. ¶ Rursus sequereʳ q esset possibilis aliq̄s mot⁹ rectus ꝙtinuus in infinitū. ptz consequentia. q̄ augmentū vel intēsio mot⁹ recti sūt: ꝓñs est falsum vt ptz per philosophum ⁊ Commē tatorē octauo phȳsicoꝝ. Et ptz rōne. q̄ ois mot⁹ rectus est inter duos terminos: inter autem duos terminos impossibile est infinitū rectū moueri. q̄ tūc natura inciperet mouere ad id qđ nō pōt attingere: ⁊ eēt aliquis motus sine termino ad quē: hoc aūt est si possibile. q̄ motus ex intrinseco suo requirit terminū ad quē. ⁊ ꝓña patet: q̄ si potest eē aliq̄ talis intēsio infinita nullus termin⁹ citra ifinituz pōt esse essentialis terminus eius. ¶ Ad pmū deꝰ os arguenti rodendū de corpe vl de linea: puta q de⁹ videt oñe corpus a se factibile vel maximum corp⁹ ⁊ omnē aliaz a se factibilē: ⁊ si rn̄deat ad vnū responsionē in ꝓptu habebit ad alia. cōcedo aūt q hanc omnē charitatē a se factibilem deus videt Et q̄ infertur ergo videt aliquā infinitā: quicq̄d sit de ꝓña ꝑs ꝓcedim⁹: sed vt argumēta plus pōderis habeant: negem⁹ in isto ꝓcessu deū posse facere infinitā: q̄ nō loq̄mur ferioſe de hac materia nego q videt aliquā infinitā formam factibilem. imo nullam videt infinitam. Et quando infert. ergo non potest facere maiorem: ꝓña est nulla: vt ꝑz quodlibet enim corpus et quantūlibet magnum quod deus potest facere videt: tamen nullum corpus videt infinitum ex hypothesi. tamen non sequitur q infinitum magnum corpus deus non potest creare. ¶ Ad secundum quidaz doctor negat maiorem: ipsa tamen nō est neganda. hoc ꝑz per oēs singulares termini distributi. quacunq̄ enim charitate data vel perfectione que potest fieri successe siue potest fieri subito: ista charitate data: q̄ pōt fieri successiue pōt fieri subito. ⁊ sic dō singlis. Et si capit infinite categorematice ꝓcedo totū argumētum. ¶ Ad tertium conceditur ⁊ admittitur seq̄la q est possibilis aliquis motus rectus continu⁹ in infinitum. infinitam lineam deus potest facere sic scilicet q vnuꝫ mobile puta angelus perpetuo duret super illud mobile qualibet hora ptranseūdo vnā leucā: sp progrediendo sup lineam in nullo instanti erit in fine spatij. q̄ ponatur q deus augeat continuo illam lineam cum illo motu vel āte motū de leuca in leucā faciendo in instanti tantuz spatiū q̄ tū illud mobile pōt ptransire in cētuz milionibus. imo potest facere q vnus angelus continuo moueatur sup spatiū pedale semp progrediendo in vna hora ptranseat primā ptē proportionalem illius pedalitatis. in scda hora scdam partē proportionalē. in tertia hora tertiam partem illius pedalitatis sp in qualibet hora sequēti retardando suum motum ad subduplum respectu partis precedentis. licet quālibet partē proportionalem illius pedalitatis iste angelus pertransibit in nullo instanti vel hora attinget pūctū terminatiuum illius pedalitatis: ibi eñ multi sunt termini ad quos / non vltimati. nec est de ratione motus attingere terminum vltimatum. patet de pergente romam ⁊ moriente in itinere. ¶ Ostenso q rationes iste non vincant: ostendendum est quomodo eius positio sustentabilis est non innitēdo illis rationibus quas recitauimus: sed si verisimile est q aia x̄pi habuerit summā gratiam possibilem quia qđ perfectionis est/ est illi aīe tribuendū vbi nō cōstat de opposito: sed nō est possibile dare infinitaz formā itensiue: igiʒ daʒ maxima gra possibilis finita: ⁊ qua rōne est status in gratia: eadez ratione eadē erit in qualibz alia forma stat⁹. et lz sit stat⁹ in forma ꝓpter eius actiuitatē: nō tm̄ est stat⁹ i magnitudine. quocūq̄ eñ corpore dato finito deus pōt addere pedale illi: ⁊ reddere totū mai⁹. nō est aūt apparentia magna in oppositū: sed volēti applicare rōnes prefatas ad oppositū difficile est illud reprobare. ¶ Sz aī data maxia cera possibili: vel deus pōt rare facere vnū pedale illius vel non si scōm est preter rōnem. si primum dabile est mai⁹ maximo possibili: maximum eñ possibile est in cera maxima rarissima ⁊ est maxima raritas. Contra: absurdū ē dicere q deꝰ nō pōt addere illicere vnā cerā pedalem. ⁊ eodēmodo de ligno dicas tu ꝙsequenter: nolo admittere maximū corpus possibile finitū. ¶ Sed ꝓtra positionem dices data maxima forma possibili sit cētū graduuꝫ: deus potest addere duos grad⁹ illi in eodē subiecto primo vel extra subiectum ⁊ tunc erit forma intēsior per additionē duorum graduum. Nego q erit intensior nō enim componitur aliquod vnum ex priori forma ⁊ gradibus sequentibus: q̄ altera forma iam fuit in termino non potest maiorari: duo sic̄d ē accidentia solo numero differentia inhererent eidē subiecto ⁊ non constituunt aliquod vnuz quando vna forma est in ꝛmino: ⁊ lz q̄libet grad⁹ isti⁹ forme maxime possibilis sit intensibilis q̄tum est de se: hoc eī patz ꝑ separationē ab aliis gradibus: tm̄ ei non potest eē additio q ꝓponatur aliquod vnuz stantibus aliis gradibus secuz. ¶ Ex hoc patent tales ꝓpōnes: deus potest facere duas tres q̄tuor

doctor subtilis.

formas: quarum quelibet est maxima possibilis in eodem subiecto; sed non erit intensio. ⁊ si vna haberet vnam maximam charitatem possibilem intē siue ipsa erit ita chara intensiue sicut anima quatuor tales maximas hñs; sed nō extēsiue. eodēmodo est de beatitudine. ¶ Secundo patet ꝙ nulla forma potest vniri huic forme maxime ad ꝓpositionem alicuius vnius forme. sed an aliqua forma sit ei vnibilis: potest dici ꝙ sic. vnibile est passio forme ⁊ aliqua forma est vnibilis que vniri nō potest alia forma finita est apta nata huic vniri quantuz est de se: sed vniri non potest ob existentiam in termino alterius forme. sed de forma infinita non est hoc modo alteri forme vnibilis: sicut digitus sortis est risibilis qui ridere non potest. ¶ Potes etiam dicere. ꝙ sic non est repugnātia intrinseca quātum est ex parte forme que est eiusdem speciei cū alia forma sed vniri non potest. De potētia dei absoluta pōt quispiam dicere ꝙ alia forma infinita huic forme non est vnibilis: qz si aliquid est vnibile aptum natum est vniri ⁊ deus potest illud vnire ⁊ negatur ꝙ vnibile est passio forme: ⁊ hoc est certare de termino vnibile. ¶ Tertio patz ꝙ si remouetur vnus gradus ab illa maxima forma possibili alius gradus potest ei addi et fieri aliquod vnū ⁊ si duo gradus remouerentur duo possunt addi. ¶ Sed contra colozem quem posuimus arguitur sic: nō datur maxima grā quam anima christi pōt habere: nec maxima beatitudo: et hoc sic. nō repugnat aīe christi habere duas maximas beatitudines possibiles scōm hanc viaz tres quatuor ⁊ sine statu: quia in multitudine non est status: sed meli⁹ esset dicere aīaz christi ⁊ decentius hr̄e duas beatitudines maxias tres quattuor ⁊ sic de maximis gratijs: igitur. Dices ꝙ nō est melius intēsiue licz bñ extensiue. ¶ Contra: bñ est aīe christi per vnā beatitudinē quaz habet: ⁊ ita bñ illi erit per scōaz formam sicut per primam ⁊ sic ꝯter. ¶ R̄ndetur ꝙ hoc non ꝓcluderet: fateor em̄ ꝙ esset melius sz de⁹ nō dat nec dedit omne qđ dare potuit aīe christi: sicut ēm alios non est status in maxima forma: deus em̄ poterat dedisse maiorē gratiaz in gradu quā dederat aīe christi ⁊ si maiorē adhuc dare deum deceret. ¶ Alioz est modus ꝙ deus nō potest creare maximā formā extra subiectū: dabilis ē tñ maxia que pōt ihērere subiecto: vt sicut aīe repugnat suscipere calorem: ita est aliqua forma intensa quā aīa suscipere nequit: sed minorem suscipere potest ⁊ multi doctores hoc tenēt. ¶ Cōtra scōaz partem arguitur: non videt repugnātia ꝙ quacūq; forma data que potest ihērere vni subiecto maiori intēsiue illi inhereat: patet si aīa est receptiua vnius indiuidui non videtur vnde oritur repugnātia quin potest suscipere quecūq; indiuidua: si duo lapides possūt esse in eodē loco adequato sic tres: quattuor/⁊ sine fine. ¶ Rursus: deus potest idez vas replere albedie ⁊ dulcedie: materia ⁊ forma simul: ita ꝙ eorum quodlibet repleat totam capacitatem contentiuā per penetrationem partium. ꝙ pōt ponere quoscūq; gradus albedinis in eodē vase. ꝙ notitias nō habituales. ¶ Dices ꝙ pōt ponere habitus specie distinctos in aīa tot quot volueris sicut de albedine ⁊ dulcedine: in vase em̄ pitali albedis ⁊ alia dulcedis. ¶ Cōtra pōit̄ pita pte ē dabilis intensissim⁹ habit⁹ quē aīa pōt capere in hac specie licet potest capere aliū ita intensum alterius speciei: vt de albedine ⁊ forma lactis dictum est. ¶ Contra. si pōt capere plures species distinctos iam hz plures ⁊ cum duos gradus eiusdē speciei recipiat non videt dandus status. ¶ Itez exemplū pōt reduci in oppositū: lz em̄ istud sit verū de lacte ⁊ eius albedine: tñ deus pōt facere duas partes pinte lactis se penetrare ⁊ intrare copinā: ⁊ rursus illud ponere in vas in subduplo min⁹ ⁊ non erit minus de entitate in paruo vase q̄ⁿ magno: ergo pōt facere habitum ifinitū esse i anima ¶ Tertij dicunt vt aliacenſ q̄stione nona sui p̄mi ꝙ duplex est capacitas: quedam actiua queda passiua: scōa est ifinita. capacitas aūt actiua terminatur: ⁊ sic licz infinita charitas pōt esse in subiecto tñ in nullo subiecto potest esse infinita charitas: primū ptz cū ly subiecto stet ꝓfuse tñ dato ei vno subiecto potente suscipere decem gradus dat⁹ alius potens suscipere maiorem gratiaz ⁊ sine statu. ¶ Contra hunc modum ponētur propositiones. ¶ Prima est. in anima potest esse ifinita charitas patet: qz aīa non ꝯcurrit actiue ad habitū: sz potentia passiua p te est infinita: sed aīa pure passiue se hz ad charitatē ergo in aīa pōt esse charitas infinita: ⁊ per ꝯs in aliquo subiecto pōt esse infinita charitas. ¶ Scōa propositio. ꝙ non est stat⁹ in actu voluntatis anime vl̄ intellect⁹: qz probo. aīa sine habitu pōt habere actū alicuius intensionis: sit ita vt decē: sed intensiorē actum potest aīa hr̄e cum habitu q̄ⁿ sine habitu: ⁊ non est status in intēsissimo habitu nec in multitudine habituum: ergo nec in intensissimo actu. Hic sunt aliqua ambigua assumpta q̄ opz ꝓbare. ſ. ꝙ aīa pōt exire in maiorē actū cū habitu q̄ⁿ sine habitu. Similiter ꝙ non est status in intensione habit⁹ nec in multitudine habituū. Primuz ꝓbo: qz q̄cūq; potētia pōt exire in aliquē effectū cum ope alterius cause/eadem potest in maiorē effectū cū ope alterius cause maioris: sed sic est ꝙ aīa pōt habere decem act⁹ sine habitu. ergo plures gradus pōt habere cum habitu ¶ Sed de statu in habitu arguitur sic: crescente actu coalescit habitus vt pz ex scōo ethicoz. et lz vnus actus esset productiuus alicuius habitus ⁊ non intēsiozis: tñ actus augetur ex intēsione habitu: ergo non est status in itēsione habit⁹ nec i multitudine habituū. Ꝏprobo. qz da oppositū superuacaneū foret ꝑ plus incūbere lr̄is: qz ad crementū vnius habitus periret alius. ¶ Sed adam in ꝑma distinctione primi tenet ꝙ non est status in habitibus spē differentibus: tñ est stat⁹ in habitib⁹ eiusdē speciei: ⁊ sic ꝓceditur ꝙ si quis videret mītos homines successiue: aliqs eoz nō ꝓducit speciē vel habitū representantē illum: nec pōt de illo reminisci memoria singulari: ratio est secundū eū: qz oīa eiusdē speciei naturaliter simul receptibilia i eodē informatiue pñt cōstituere aliqđ vere vnū illius speciei: ⁊ de qualibz forma vnius speciei subiecto aliquo informatiue receptibili est dare tātū ꝙ nō mai⁹ intensiue et naturaliť sine miraculo simul ē receptibile in illo: ꝙ etiā ⁊ tot alicui⁹ determinate pfectionis simul ꝙ nō plres. Vnā ptē recipio qz dictis ⁊ dicendis rōni ꝓsentaneum iudico: aliā ptē reputo falsam scz ꝙ detur status in habitib⁹ eiusdē spēi. Vñ sic arguo. capacitas aīe passiua est ifinita ⁊ tātū i se recipe pōt quātū agēs pōt introducere in eā: ⁊ qm̄ inter aliquos habit⁹ eiusdem speciei nulla est repugnātia: ⁊ ad habitū aīa non cōcurrit actiue sic non est stat⁹ in habitu eiusdem spēi. ¶ Scōo arguiť ad idem. signeť maxim⁹ habitus possibilis naturaliter ad intentionem tuā: ⁊ sit a cōflata ex habitib⁹ viginti hoim: vel notitia sortis vigintivnius producit speciem vel habitus vel non pōt producere. si primū habeo ꝓpositū ꝙ non est stat⁹. si scōo quero abs te vnde hoc ꝓuenit cū eīn secūdus habitus non repugnet prioribus: et aīa non impediaťˢ circa habitus: nisi volūtarie loquaris debes pari ratione ponere statū in habitibus diuersarū specierū. Teneo itaq; nullatenus statū in habitib⁹ quin q̄busc̄ūq; habitib⁹ datis in aīa ipsa posset habere plures ⁊ numero ⁊ specie differentes. ¶ Et qm̄ ille sic arguit: qz oīa eiusdez speciei naturaliter simul receptibilia in eodē informatiue possunt ꝓstituere ⁊c. ¶ Insup lac cū summa albedine recipiet summā dulcedinem: ⁊ ita in alijs qualitatib⁹ specie differentib⁹: ⁊ tñ est stat⁹ in forma. ¶ Ad primū nego illud qđ assumit nec in hoc apparentiā video. ¶ Ad scōm dico: ꝙ lac quantū est de se/recipere pōt infinitā albedinē: sz quia agens nō producit vltra albedinem datā: illam recipit ⁊ non aliā: ⁊ est simile: daťˢ intensissimū lumen de facto in orbe vel in aere productū a sole si deus ꝓduceret aliū solez (qđ est bene possibile) magis illuminatiuū: ⁊ aer ⁊ orbes celestes intensius illuminareťˢ. ¶ Preterea: dato ꝙ sit status in itēsissimo habitu: tñ non euitabiť propositū: palam em̄ est aīam posse exire in intensiorē actū cuz habitu q̄ⁿ sine eo: ⁊ tunc sic argumētor. aīa adiuta auxilio habit⁹ pōt exire in actū intensum vt vndecim que nō poterat exire in actū nisi vt decez sine habitu: sz quicq̄d deus facit cū causa scōa hoc potest facere sine ea: alioq̄n non esset omnipotens cū egeret ope cause secunde ad ꝓductionē vnius effectus quē se solo ꝓducere nequit: ergo quicquid potest ꝓducere cū habitu pōt se solo: sz potest ꝓducere vndecim gradus act⁹ cū habitu in intellectu sortis: ergo ⁊ totidem pōt producere sine habitu: ⁊ nō pure passiue se habebit. vt supra patuit in ꝓductione vndecimi gradus. ⁊ qua ratiōe pōt producere vnū gradū: potest duos/tres/quattuor ⁊ sic sine statu. ꝙ cū ope speciali dei aīa pōt habere actū infinite intensum a quo vitaliter immutaťˢ ⁊ ad quem ꝯcurrit. ¶ Sed tūc (dices) capacitas actiua aīe augetur ¶ R̄espondeť per ꝓpositiones. Prima est: capacitas aīe nō pōt augeri. bene em̄ sequiť: capacitas aīe potest augeri: ⁊ ois capacitas aīe est aīa: ergo aīa potest augeri in infinitum. cōclusio est falsa: ⁊ minor vera. ergo maior falsa. ¶ Secūda ꝓpositio. potest augeri capacitas actiua aīe. patet: qz plura pōt capere per auxiliū speciale dei. licet semp equaliter coneť: tñ ad cognitionem vel dilectionē pluriū concurrit cū auxilio dei speciali q̄ⁿ cū concursu dei generali. ¶ Tertia ꝓpositio. licet capacitas passiua aīe non sit res maior q̄ⁿ actiua eiusdem: tamen ipa est maior capacitas passiua q̄ⁿ actiua: semp loquendo de lege cōi: aīa em̄ potest recipere infinitos gradus habit⁹: ⁊ non potest vitaliter imutari cū illa influentia tot gradib⁹ actus. ¶ Quarta ꝓpositio: respectu act⁹ aīa equaliter recipit ⁊ immutaťˢ: hoc est ipsa equaliť in agendo ⁊ recipiendo agit semper ad actū sicut ipsum recipit. ¶ Tertia ꝓpositio principalis. dabilis est intensissimus actus quē anīa potest habere cū influentia dei generali sine habitu vel cū habitu certe intensionis. Probaťˢ: quia potentia actiua terminaťˢ ad maximū in qđ pōt. primo de celo ⁊ mundo. ⁊ quicqđ sit de minimo in qđ non pōt qñ ē resistentia ꝓprie dicta respectu potentie actiue: tñ in maximū in ꝓposito terminatur: qm̄ actus est salus aīe: ⁊ hoc intelligiť cū concursu dei generali qui concursus ad oēm effectū ꝓducibilem est necessarius: experientia etiā docet finitatem potentie actiue ¶ Contra tertiā ꝓpositionē arguiť sic. aīa concurrit ad actū infinite intensum: ergo ē infinite potētie. ¶ Insup: difficilius est habere duos gradus actus q̄ⁿ vnū: ⁊ difficilius tres q̄ⁿ duos ⁊ sic sine statu. ergo est infinite difficultatis habere actū infinite intensuz. ¶ Ad primū negaťˢ ꝯa qñ est infinitū auxiliū extrinsecū: quemadmodū si sortes traheret corp⁹ infinite grauitatis cū infinitis hominib⁹ non est propterea maioris actuositatis q̄ⁿ si ferret vnam libr̄ā solū. ¶ Ad scōm nego aīs de actu elicito quo ad gradus qs potest habere non est difficultas in actu voluntatis: ⁊ fit difficultas si sine ope extrinseca nulla est coalescente auxilio sicut coalescit effectus. ¶ Sed Adam in questione prelata tenet ꝙ aīa separata vel angelus sine miraculo in statu patrie vbi corp⁹ non aggrauat aīam: potest habere ifinitas notitias syncategorematice specie differentes equaliter pfectas: ⁊ hoc concedit in puris naturalib⁹ sine gloria: ⁊ ratio est (dicit) ꝙ cognoscere aliqđ non est nisi potentiā cognitiuam habere cognitionem formaliter: sed inter illas cognitiones nulla est repugnantia: sed vna potest stare cum vna. ergo cum quibuscunq; alijs. ¶ Insuper: hoc contingit de habitibus: ergo ⁊ de actibus. ¶ Iste rationes nō concludunt propositum: ⁊ opinor oppositum verū in primo em̄ argumento committit fallaciam nō cause vt cause. relinquit em̄ punctum quare aīa separata non potest habere infinitos actus cū influentia dei generali ⁊ sine habitu: scz ꝙ anima ē magis impedita cum plurib⁹ actib⁹ q̄ⁿ cum pauciorib⁹. ergo tot possunt esse act⁹ in anima ꝙ ipa non poterit habere plures stantib⁹ prioribus. ¶ Ad secundū dico: ꝙ ꝯa est nulla: aīa enim non vitaliter immutaťˢ ab habitu. ptz in dormiente: secus est in actu. Gregorius in. ij hunc doctorē sequitur in notitijs actualib⁹: quarū habentur habit⁹ propter supplementū habitus: sed rationes eius in quarto distinctione quarta euacuasse putam⁹. ¶ Sed pro elucidiori enucleatione questionis pono propositiones. Prima est: nō daťˢ maximū corpus possibile. ¶ Secunda propositio: non daťˢ maxima multitudo creaturarum producibilium. ¶ Tertia propositio. non daťˢ maxima forma possibilis quo ad intensionem. ¶ Quarta propositio. gratia anime Christi est infinita intensiue. Due prime propositiones patefiunt ex dictis cum auxilio probationis tertie: que sic patet. vel illa forma est infinite intensa: vel adhuc deus potest addere illi forme vnum gradum: quo facto erit maior: quia continet tantūdem ⁊ amplius: si teneaťˢ deum non posse producere infinitū. patet propositio/quia sin̄: hoc est ꝓpter aliquas rōnes adductas vel adducibiles ꝓbātes aliquā formā finitā

esse maximã possibilez: sz adducte sunt sophistice nec video quonã pacto alique sunt adducibiles ad probandũ. ¶Quarta ꝓpositio probat sic. quod est perfectionis attribuẽdũ est anime ℔hristi vbi non constat de opposito: ita ꝙ si oportet ex ignorãtia nostra in alterũ istoꝝ incidere: vel tribuendo illi anime qđ nõ habet: vel auferẽdo ab ea ꝓfectionem quã habet: satius est incidere in primũ: sz decens est habere magnam gratiã: ⁊ non repugnat aliquã esse infinitã. vt in distin. xliij. posteri⁹ elucescet: ꝯ ⁊c. ¶Item ꝓ aduersarios datur illi anime maxima gratia possibilis: addo illi positioni: ꝙ nulla est maxima possibilis finita: oportet enim ꝙ sit infinita. Sed hãc quartã ꝓpositionem prosequmur in. xiij. distinctione. ij. ¶Cõtra secundã cõclusionem arguit sic. oẽs anime causabiles de⁹ potest causare: quo posito esse de⁹ nullas plures põt causare nec aliquas alias. añs pz: qz istas animas causabiles deus põt causare demonstrando tres animas causabiles: ⁊ istas aias ⁊c. põt causare ⁊ sic sine statu. ergo omnes animas causabiles deus potest causare: tenet consequentia per ascẽsum. ¶Forte dices: ꝙ illa est vera capiendo oẽs distributiue: sed non capiendo collectiue. ¶Contra hoc arguit sic. oẽs anime sunt causate: ꝯ oẽs aie possunt esse causate: ab esse ad posse sine signo distributiuo. Sed dices (⁊ ita dicendũ est) ꝓia nõ valet cũ signo collectiuo magis ꝫ cũ signo distributiuo. quemadmodũ nõ sequit: oẽs homines currunt: ergo oia aialia currunt. ¶Sed cõtra hoc argumentor. demonstro oẽs homines possibiles q̃ obȝciunt intellectui diuino: isti hoies possunt eẽ causati: ergo possibile est istos oẽs esse causatos. illa est vera in sensu diuiso: ergo ⁊ in sensu cõposito. ¶Sed dices non sequit: iste possunt esse vere (demonstro duas contradictorias) ergo possibile est istas duas esse veras: ⁊ regula illa non habet verum in plurali numero. ℙroptereа aliter arguitur. ista est indefinita: omnes anime causabiles possunt esse causate siue omnes sit pars extremi: siue non: supponamus aũt ꝙ nõ sit pars extremi: iam aie causabiles stat cõfuse tm̃ copulatim. tunc sic: iste aie causabiles demonstrando duas: ⁊ iste demonstrando tres vel quattuor. ⁊ sic sine statu possunt esse causate. ergo oẽs anie causabiles possunt esse causate copulatim ascendendo totũ copulatũ supponit. ℳ ꝺ pz: qz quelibet pars ei⁹ supponit: ꝯ hoc predicatũ causate enunciaꝫ de subiecto cũ modo possibiltatis: ⁊ ascẽdẽs est vera. igr. ¶Sz dices: totũ subiectũ nõ suppõit: ⁊ hoc ꝓstat tenẽdo oẽs esse ꝑtẽ extremi: qz nulle pñt eẽ omnes anime causabiles: etiã aie causabiles non supponit: coarctatur eña signo collectiuo stare scdm exigentiam signi: vt in ista. quilibet homo currit: in qua ly homo stat ꝓ masculis tm̃. ⁊ hoc pz: quia istã cõcedimus: oẽs apostoli dei pauciores duodecim sunt duodecim: ⁊ oẽs apostoli dei: q̃ sunt pauciores duodecim sunt duodecim: si ly qui referat ly apostoli dei solũ: ⁊ non hoc totũ omnes apostoli dei. ⁊ ꝓbabile est ꝙ oẽs nõ sit pars extremi: tamẽ si apostoli dei pauciores duodecim non staret scdz coarctationez signi collectiui illa esset falsa. vt pz inter repugnantiã subiecti ⁊ predicati. ¶Sz dices: tunc ĩ ista oẽs apostoli dei sunt duodecim stat solũ pro omnib⁹: ergo non debem⁹ descendere ad duos vel ad tres copulatim cũ nõ capimus inferiora illius termini apostoli dei: qz scdm acceptionem scom quã capitur nulla pars copulati est inferior ad apostoli dei. ¶Ad istud nego: ꝙ nõ sufficienter descendit: ⁊ transeat: ꝙ nulla pars copulati sit inferior ad terminũ illum. sufficit eñ ꝙ ille simul sumpte cõplent inferioritatẽ respectu termini: vt iste ⁊ iste demõstrãdo duodecim sunt apostoli dei: inferioritas saluaꝫ ꝓ hoc ꝙ destruank isti ⁊ cap ianꝁ alij duodecim ꝫapli: ⁊ ponẽdo illã in esse seruet similis coarctatio sicut in illa de possibili.

¶Distinctionis septimedecime questio. xvi.

Superiori questione locuti sumus de maxima forma: nunc querendũ est: an detur minima forma. Et qz aliqua forma hz ptes extensiuas ⁊ intensiuas: aliqua intẽsiuas tm̃: hanc materiã in duas questiones ꝑtiemur: quarũ prior mentionez faciet de minimo secundũ extensionem: que aditum ꝑbet ad minimũ scom intẽsionẽ. ¶Propterea nũc querit vniuersalius: an det minimũ naturale. ¶Titulus q̃stionis non intelligit de minimo simpliciter: qz illud non põt esse: qz si est minimũ ẽ paruũ: ⁊ per ꝓns quantũ. ⁊ sic dato ꝙ teneam⁹ cũ Democrito: ꝙ continuũ conflctur ex pũctis: non datur minimũ in continuo. punctũ eñ impartibile non est q̃tũ: qz quodlibet q̃tũ hz partes ex qb⁹ conflctur. ¶Illo mẽbro minimi simpliciter reicto loq̃mur de minimo naturali: puta an det aliqđ ita paruũ cui repugnat minus esse extra suũ totũ. quia in suo toto est in ĩfinitum pua pars. Hec de potentia dei etiã loquimur: quãcunq̃ eñ partem quantũlibet puam deus potest conseruare extra suum totũ sicut in suo toto conseruaꝫ. loquor ergo naturaliter. ¶Et qz potest esse q̃stio de paruo qđ non potest naturaliter durare ꝓ notabile tempus vel cui repugnat esse minus: ⁊ est iste secũdus sensus maioris momenti. Sz de vtroq̃ mẽbro in hac q̃stione futurus est sermo. ¶Notabis hic varium esse modũ opinandi: aliquib⁹ ponentib⁹ statum in extrinseco: aliȝs aũt in intrinseco. Exemplũ. dant minimã q̃titatem sub qua non potest esse homo: a paruo ad magnitudinẽ ascendendo sub illa nõ potest esse homo: ⁊ sub qualibet minori super extremum minimũ: gratia exempli sint decẽ pedes minima q̃titas sub qua non potest esse homo: qz sub illa q̃titate non potest esse homo: sz sub qualibet minori sup aliud extremũ. Hec daꝫ aliqs habẽs quãlibet q̃titatem minorẽ oportet dare singulares de inesse: sub ista q̃titate minori põt esse homo/demonstrando septẽ pedes: ⁊ ita de qualibet alia singulari vt tuipse nosti ex logica. In alio extremo datur maximũ quod non extrinsecũ. verbi causa sit pedale. sub ista q̃titate ꝓpter q̃titatem paruã non potest esse homo: ⁊ sub qualibet minori fieri potest: suppleas citra decẽ aliud extremũ: et secundum istud non dabitur maximus homo: qui potest esse naturaliter nec affirmatiue nec negatiue. neq̃ minimus totalis: sed maximus qui non et minimus qui non. Et ista membra qui vult potest tueri. ¶Rationabilius tamen est secundum communiter loquentes dare terminum intrinsecum in maximo ⁊ minimo quod sic (si extrema dari debeant). ¶In illo ergo sensu ꝓcedẽdo de minimo naturali ꝓtite sunt positiones: quarũ vna vi

Btus tho. Doctor sub tilis. dist. ij.

detur commentatoris in plerisq̃ locis quã sequtur quidã alius doctor in cõmentarijs primi phyſicorum. alia est positio cõterranei oppositũ tenentis que opinione mea est etiã defensabilis: nec dictis Aristotelis repugnat. vtrũq̃ modũ in hac q̃stione prosequemur. ¶Et primo primũ ꝓ quosit cõclusio fundamentalis hec: datur minimũ naturale: tã in homogeneis q̃ in heterogeneis. probat ĩ heterogeneis sic: non sub quãtalibet quitate repibilis est homo totalis. ergo est status in minimo: ⁊ si in maximo qđ non habeaꝫ status. hoc instituto sufficit. probaꝫ añs. qz da cius oppositũ naturaliꝫ quero a te: quare non vidisti hominem (de homine loquens de totali intelligo vt muscas abigã) tante paruitatis quãte est formica. nõ potest dari ratio: nisi qz anime hominis aduersatur informare tam que molis materiaz quãte est materia grani sinapis. sic etiã de magnitudine argumentũ deducere potes. Et sicut reperiꝫ in aialib⁹ perfectis: ⁊ idem videtur in omnib⁹. ¶Ulterius quarto celi cõmento vigesimoquarto. finis cõueniens augmentabili est mensura terminata in longitudine latitudine ⁊ profunditate. verbigratia: mensura hominis nõ est nisi ad humanitatis mensurã naturalem. ⁊. viij. phyſicoꝝ. cõmento. lxij. res naturaliter habent magnitudines terminatas. Et primo celi commento. lxxij Si natura alicui⁹ forme fuerit nata esse in corpe infinito: necesse est vt natura illius forme sit infinita. Hoc idem ponit in elemẽtis. sexto phyſicoꝝ. cõmento sexagesimo secundo. ℙrimũ in omni generatione ⁊ corruptione est minima pars que potest inueniri de generato: minimũ eñ de generato est determinate q̃titatis. ꝙ bi gratia: minima ps est terminata scz minima que potest esse ignis. Et sexto ℙhyſicoꝝ cõmẽto nonagesimoprimo. Omne generabile naturale habet aliquã q̃titatem naturaliter in initio generationis ⁊ in fine: ⁊ ita q̃titas habet extrema ⁊ medium. verbigra: quoniã q̃titates embrionuz sunt terminate: scz minimi embrionis. ⁊ maximi embrionis: ⁊ similiter q̃titates hominũ sunt termiate scz maximi ⁊ minimi. Unde ĩpossibile est augeri in infinitũ aut diminui. Nã si transiuerit naturalem q̃titatem in diminutione ⁊ additione statim corrumpeꝫ. oĩs enim actio cuiuslibet entis perficitur ꝑ q̃titatem ⁊ qualitatem terminatã. sicut ẽ dispositio in entib⁹ artificialib⁹. Et septimo phyſicoꝝ. cõmento secundo. ℙrimus mot⁹ in igne est minima pars que potest esse ignis in actu. Et scdo de anima. cõmento. xxxvij. Laro hz in paruitate magnitudinem quam non ptransit. ¶Ex dictis Auerroys habes hãc cõclusionem: ꝙ res naturalis terminatur ad minimũ: sic ꝙ nullum minus illo in tali specie naturaliter põt existere seoꝝ suꝝ siue in homogeneis/siue in heterogeneis/siue ĩ elementis/siue in elementatis. ¶Scdo habes ꝙ qñ stupa applicaꝫ igni ꝙ minimũ naturale ignis ꝓducitur in instãti: ⁊ hoc expresse in forma ponit cõmentator. ⁊ hoc quãdo stupa est remota ab igne. Si pure successiue ꝓduceret forma ignis iam dabiꝫ minus minimo naturali extra suum totũ ꝑ instans: quinimo per temp⁹, secus est si poneretur stupa ꝓpe ignem: qz tunc forma ignis pure successiue ꝓduceꝫ in materia illius stupe: qz facit aliquod vnũ cum priori igne. vt eñ experientia docet: non habeꝫ minus minimo naturali extra suuz totum. ¶Tertio sequit: ꝙ si minimũ stupe sit pedale: ⁊ applicet igni stupa pedalis cũ dimidia totũ corrumpet in instanti: suppposito ꝙ stupa remoueatur ab igne. probaꝫ cozollariũ: qz si nõ põt esse ignis minor q̃ pedalis. q̃ pedale stupe conuertet in ignem. ⁊ si aliud semipedale staret sub forma stupe dareꝫ minus minimo naturali stupe ꝓtra cõclusionem. secludo remouenda. hoc est ipedimenta parui momẽti que possunt ipedire cozollariuz. Ubi potes dicere ꝙ illa stupa rarefiet ad quadruplum: qz paulo mutatis terminis redit cozollariũ. non ꝓducit totũ istud in instãti de per se: qz si fuisset minimũ naturale stupe post vnam ꝓtem instãtam vel aliqđ maius illa solũ produxisset minimum naturale ignis in instãti: ⁊ reliquam ꝓtem ĩcinerassẽt ꝓtibiliter. ergo de ꝑ accidens hoc fecit ne maneret min⁹ minimo naturali stupe. ¶Quarto sequit: ꝙ aliquod agẽs extrinsecũ ita cito agit in ꝓtem remotã sicut in partem propinquã. ꝓt⁹ de igne incinerãte secundã partẽ illius minimi ignis generandi: ita cito sicut primã. non nego quin poterat esse dispositio ꝓcuia (⁊ debuit) qualitatiuarum dispositionũ que fit successiue: licet minimuz naturale caloris quod ad extensionẽ producebaꝫ subito. intẽsio illius caloris nõ sufficienter disponebat passum ad susceptionez forme ignis: ꝓpter ea successiue calefiebat. ⁊ quãdo est sufficiens calefactio subito ĩtroducit forma substãtialis ignis ⁊ hoc sensibiliter videm⁹ calefaciendo pannũ ꝓpe ignem ad habendũ primo incineratum ꝓ cõseruatione ignis producti inter calibem ⁊ silicez. ¶Sed dices ĩ casu tertij cozollarij pedale citius calefiet q̃ semipedale sequens. ⁊ in eodẽ instanti ꝓduceꝫ ignis in semipedalitate ⁊ in pedalitate. q̃ per cozollariũ ille ignis produceꝫ in materiã indispositam: puta in sequens semipedale. ¶Respondetur: ꝙ non sequit etiam subito introducit calorem. ⁊ saltẽ erit prioritas naturalis inter calorem ⁊ formã substantialẽ ignis. non tamen incõuenit ꝙ ignis producatur sub minori caliditate vel raritate q̃ forma ignis exigat ad bene existendũ: qz forma ignis introducta ⁊ raritatem ⁊ caliditatez forme conuenientem introducit. ¶Exisio sequit quinto: ꝙ maius minimo naturali generatur subito per modum sequele: puta quando reliquum nõ potest per se existere: sed de per se solum minimuz naturale generatur subito. Hoc est quando altera pars potest per se existere. ¶Sexto sequitur: ꝙ ignis producit ignem vltra sphẽram sue actiuitatis: in aliqua enim propinquitate ignis potest generare ignem ⁊ in aliqua non potest: vt experimento dinoscimus. Non enim sequitur: producit ignem in pedale remotum: ergo in aerem pedalẽ propinquum: quia non est sic aer susceptiuus: ⁊ resistentia totius aeris impedit. ℙrobatur cozollariũ: posito ꝙ parua portio stupe (immo pars digitalis) ponaꝫ infra sphẽrã actiuitatis in qua ignis generat ignẽ: ⁊ reliqua pars vltra illã ĩcinerabiꝫ que est minor minimo naturali: q̃ ps remotior etiã incinerabiꝫ que ẽ simpliciter ⁊ absolute vltra suã sphẽrã. licz potest sua sphera actiuitatis dici de ꝑ accidẽs. non loq̃mur de sphera calefaciendi: sphera actiuitatis ꝓducende forme ignis includiꝫ in sphera calefactiõis. ¶Si ponas minimũ natura-

le stupe ꝛ minimū ignis pedalia posita stupa bipe
dali remota ab igne sic scz ꝙ prima medietas cor-
rumpet in instanti: querit quomodo corrumpetur
scda medietas. ¶ Respondet ꝙ successiue cale-
fiet: ꝛ forma ignis postea illam materiam incine-
rabit. non em̄ esset necesse subito incinerare ꝓpter
ignem q̄ iam coniungitur primo igni: sz si successi-
ue igniretur daret minus minimo naturali stupe.
¶ Si ponas de potentia dei stupam bipedalem
equaliter dispositam quo ad oēs suas partes ad
forme ignis susceptionē. tunc queritur q̄d erit de
susceptione illius forme. ¶ Dicit ꝙ prima pedali
tas producet in instanti. ¶ Sed forte dices nō est
necesse ꝙ illa pedalitas incinerata cū igne princi
pali incendāt secundam medietatē secū: primum
em̄ instans esse prime pedalitatis incinerate erit
vltimū instans non esse secunde pedalitatis igni-
te: si igit successiue scda pedalitas igniretur dare
tur minus minimo naturali stupe. ¶ Potest ratio
nabilius dici ꝙ secūdus ignis cū igne principali i
eodem instāti in quo est incinerat secundā pedali-
tatem. ¶ Sed si ponat bipedalis stupa cū digita-
li ꝓte adiuncta sufficienter disposita ad susceptio
nem forme ignis primū pedale incinerabit in in-
stanti: pars digitalis pure successiue: ꝛ subito ps
pedalis sequens. Nec sup hoc mireris de stupa bi
pedali data ꝙ prima medietas cōcurrat ad inflā-
mationem secūde pedalitatis in primo instāti quo
est in rerum natura. quia si esset minimū naturale
stupe summe dispositū ad susceptionem ignis in
hoc instāti produceret ignem primo: ꝛ applicetur
illi stupe. Jam iste ignis in eodē instanti in quo est
incinerat stupam datā. quare ergo magis incōue-
niet primū pedale stupe ignitum posse cōcurrere
ad generationē secunde pedalitatis in illo instāti
primo in quo est. ꝛ sic si essent plura minima sepa-
ta omnia summe disposita in quantolibet numero
exoptas ignis incinerabit in eodem instāti primū
minimum. ꝛ primū cum igne in eodem instanti ꝓ-
ducet ignem in secundū minimū. ꝛ ad omnia peda
lia que sunt in sphera sue actiuitatis sequētia cō-
currit in eodem instanti: ꝛ minima que sunt extra
sphēram ignitionis principalis ignis incinerabū
tur a precedentibus in quox sphera sunt. licet em̄
forma substātialis producat successiue quo ad ꝑ-
tes substātiales extra materiam minimi: nō tamē
inconuenit formā subito ab extrinseco in minimū
produci. ¶ Si detur maximū quod non naturale
opz ꝙ illud introducat per vltimū instans non eē
subito. ꝛ illud membrū reputauit quidam magis
probabile interdū: sz reperiens offendiculū in itine-
re ꝙ tunc oportet dare vltimum instans esse rei
permanentis retrocessit ad minimū. Sed postea
dicetur ꝙ istud nō debuit ipsum impediuisse a ꝓ-
gressu: sz cum vir pedaliter distabat ab isto repu-
tabat oppositum esse probabile. ¶ Dicam⁹ ergo
in conclusione ꝙ datur minimū naturale. ¶ Con-
tra cōclusionem arguit sic. ipsum minimū est q̄tū
ꝛ essentiale est q̄to vt posset diuidi in ꝑtes: quarū
quelibet eiusdem rationis cū toto potest remane-
re seorsum sicut suum totum. ¶ Confirmatur ista
ratio: qz si minimuz naturale aque diuideretur in
duas partes: iam quelibet pars diuisa erit aqua.
aqua em̄ nō componit ex non aqs. ¶ Si dicas: ꝙ
illa aqua ꝛ quelibet ꝑs eius desinet esse: ꝛ quelibz
pars materie informabit forma ꝓtinentis vel cir-
cunstantis. Hoc nō valet: qz ponat extra vniuer-
sum vel in vacuo. ¶ Respondet (sicut dictum est a
principio) ꝙ naturaliter loq̄mur alioquin conce-
deretur illatū: nego igit ꝙ quodlibet quantū pōt
diuidi naturaliter. pz de celo ꝛ eius partib⁹. Et li
cet quelibet pars integralis aque est eiusdē ratio
nis cū toto: non tamen potest durare extra suum
totū sicut in toto: qz mas ꝛ femina sunt eiusdē ra-
tionis: ꝛ tamen femina pōt concipere ꝛ non mas.
Si membrū separet ab animali bruto nō informat
anima illā partem: tū informauit illā in suo toto.
ꝓpter paruam diuisionez in materia anima desinit
informare materiā suapte natura. ptz de vulnere
letali in homine ꝛ aliꝫ animantib⁹: nimirū ꝙ de-
sinat informare ꝑ hoc ꝙ vna pars separatur ab a-
lia. Et q̄n ponis minimū naturale aq̄ diuidi: dicit
ur ꝙ forma aque nō informat illam materiā: quē
admodum si secares brutū in duas partes/vtraq̄
pars informabit forma cadaueris: ꝛ non amplius
forma brutali. sic quando partes minime aque in
duas partes diuidunt desinit forma aque illas in-
formare que informabunt forma aeris circunstā-
te vel ignis: dato etiam ꝙ non sit optima dispositio
ꝑ receptione forme aeris in fine partionis. a-
qua em̄ componit ex aquis ꝛ ex duab⁹ rebus qua
rum quelibet est non aqua. aqua est aque. licet ma
teria sit nō aqua ꝛ forma: nō aqua nō opz ꝙ aqua
sit non aque. qz tunc aqua non esset aque cū existē
tia subiecti. Et vlterius quādo ponis illud mini-
mum in vacuo vel extra vniuersum ad casum ꝓ-
ter legem dāda est solutio cōformis. Dicit ꝙ si ali
quod agens creatū posset diuidere ptes illi⁹ aque
aque materia manebit sine forma substantiali ni-
si deus aliquam aliam formam producat. sufficit
ꝙ forma aque nō amplius informabit illā mate-
riam. Et si deus nō concurrat ad productionem
noue forme sicut pōt (quia nullā habent aliqui ap
parentiam in oppositū) Dicit ꝙ manebit materia
sine forma substantiali. ¶ Secūdo arguit. ex isto
sequitur ꝙ res ꝓmanens habebit vltimum instās
sui esse completū. hoc est contra Aristotelem. viij.
Physicox textu coimenti 5ere 5esimonoi. pbo
consequentiam: ponatur vnum minimum natura
le ignis cui applicet aqua multum frigefactiua i
hoc instanti quod est vltimum instās nō esse actio
nis. tunc sic: hoc est vltimū instans esse completū
ignis: cū in hoc instanti iste ignis est: ꝛ in nullo in-
stanti post hoc erit nec aliq̄d eius erit aliqua den-
sitas que repugnat forme substātiali ignis. vel ar
guat eodez modo post separationem partiū a to-
to. ¶ Insuper videt illud ꝓter rationem: ꝙ ali-
cuius rei generande vna pars producat in instan
ti ꝛ alia successiue. ¶ Ad primum dicit duplici-
tum primo negatur ꝙ rei permanentis det vltī-
mum instans esse completum. immo desinet esse ꝑ
primū sui nō esse. Res em̄ sub minori q̄titate pōt
durare q̄n est genita q̄ pōt ꝓduci. Puer em̄ non
pōt gñari in frigore in quo pōt durare postq̄ē ge-
nitus. Similr aqua pōt manere sub maiori cōtidi
tate q̄ posset gñari. ¶ Sic datur maxima q̄titas
sub qua res naturalis nō pōt durare postq̄ ꝓduc-
ta est: sub illa nō pōt durare: ꝛ sub qualibet maio
ri citra aliud extremū. ꝛ sic nō desinit ꝑ vltimū i-
stās sui esse: sz ꝑ primū nō esse. ¶ Scdo ꝓcedit il-

Gregorius

latū ꝛ hoc debet iste hō ꝓcedere si respondeat ꝓpter
ad sua dicta cū teneat in scdo angelū se posse muta-
re in instāti ꝛ notitiā intuitiuā nō posse haberi de re
absente: ꝛ tūc si angelus haberet notitiā intuitiuā de
me ꝛ mox instātanee mutaret se ad taprobanā q̄tū
cunq̄ intēsa fuerit illa notitia in hoc instāti non erit
post hoc instās nec aliq̄d eius: sicut superi⁹ dixim⁹ in
tertia distinctiōe huj⁹. Nec ꝓpterea ꝓs est ꝙ corrū
pens minimū naturale sit infinite actiuitatis: qz ma-
ioris potētie est corrūpere in vna hora q̄ in duabus
horis/in media hora q̄ in vna hora: ꝛ sic sine fine. er
go infinite potētie est corrūpere in instāti. Istud ꝓ-
uenit ex natura rei nō potētis esse sub minori q̄tita
te. Et istud Aristotelis octauo physicox intelligitur
extra istos casus peculiares. ¶ Ad aliud nego ꝙ sit
preter rōnem: vt ptz per rōnes ꝛ auctoritates alle-
gatas ꝛ analogias. Si corp⁹ luminosum ꝓducatur
in instāti pūti q̄ est a: iam ipsum ꝓducit lumē subi-
to in partē remotā sue sphere: ꝛ tm̄ reliquum ꝓducit
successiue si ad illas moueatur. ¶ Circa aliō mēbrū
ponit alia ꝛclusio. Nō est dare minimū corp⁹ potēs
seorsum existere de aliquo generabiliū ꝛ corruptibi-
liū ex cōtrarietate cōtinētis: sic scz ꝙ illud corp⁹ pos
set cōtinuo ꝓtrario resistere: ꝛ nullū minus. Probat
q̄a si aliquod corpus potest alicui medio per se con-
trario resistere: medietas illius corporis pōt per idē
tempus medio in duplo vel in quadruplo min⁹ ꝓtra
rio resistere. ¶ Preterea dato illo minimo corpore
q̄ corrumpet in die vel in medio a continenti ei con
trario: ꝛ patam est ꝙ illud minimū in medio instanti
illius diei erit debilius q̄ nūc sit in certa ꝓportione
sed in nulla proportione istud minimū est potentius
q̄ aliqua eius pars: ergo aliqua pars eius tante re
sistētie est sicut tunc erit illud minimū: sit illa pars b
tunc sequit ꝙ b est ita potens ad resistendū per me-
diū diē illi medio ne corrūpat ipsum ab eo: sicut tunc
erit minimū: sed b est minus illo minimo: qz est eius
pars: ergo illud minimū nō est minimū potēs resiste
re hoc modo. ¶ Sed dubites: si ponatur minimū na
turale iter duos ignes quox alter est in vno extremo
ꝛ alter in alio: an quelibet pars istius stupe incinera
bitur ab vtroq̄ igne? ¶ Respōdetur per ꝓpositio-
nes. Prior. totalis stupa incinerabitur ab illis duob⁹
subito: q̄a vna medietas ab vno ꝛ alia medietas ab
alio: loquor de subitanea introductiōe forme substā-
tialis: dato ꝙ successiue disponat passum: nō refert.
¶ Secunda ꝓpositio: vteriox illox ignium cōcurrit
ad ꝓductionem cuiuslibet medietatis. ꝓbatio: q̄a si
a ignis nō produceret medietatē remotiorē a se par
tialiter hoc esset q̄a b totaliter illā incēdit: ꝛ melius
applicat ipsi b ignis: sed hoc ꝓs est falsum: quelibet
em̄ pars minimi naturalis equaliter applicat ad illū
effectum ipsi a igni. ¶ Ulterius si b ignis non fuisset
ꝓsens a ignis partē remotā iflammasset ꝛ a ignis
nō preuenit a b: nec ab ipso impeditur: q̄n partiali-
ter concurrit: ergo ꝓpositum. ¶ Sed datis duobus
minimis naturalib⁹ positis inter a ꝛ b: a vnū incēdit
ꝛ b reliquū: a nō partialiter cōcurrunt ad inflamma
tionem vnius: sed dato a pedali trium minimox stu-
pe a proximū incendit ꝛ b sibi proximū nullaten⁹ cō
municādo: sed cōmunicant in tertio cum illis ignib⁹
productis. ¶ Alius est modus quē tenet doctor sub
tilis ꝙ non est dabile minimū naturale: cum quocūq̄
paruo dato potest minus dari corruptiuo circum-
scripto: ita ꝙ si esset vnū lignū ꝛ deus impediret omne
corruptiuū extrinsecū agere in ipsuz pōt diuidi in
partes q̄tūcunq̄ paruas: sic scilicet q̄ quelibet eorū
seorsum existeret: ꝛ dato ꝙ nullū instrumētū reperia
tur ad diuidēdas partes minutissimas tm̄ repugnan
tia nō ē ex parte rei quin si q̄libet separet ab alia ipa
duraret. Hoc est si angelus pōt corp⁹ q̄tūcunq̄ par
uum diuidere in mille milesimas extra vniuersuz vl
in vacuo/q̄libet illaꝝ duraret: ꝛ istud potissimū in ho
mogeneis vel elemētis: ꝛ dato ꝙ teneatur aliquid ꝑ
duci in instanti tm̄ non est ꝓtradictio quin res sub mi-
nori q̄titate pōt esse postq̄ genita est q̄ posset ꝑmo
generari. ¶ Ad auctoritates philosophi de minima
carne primo physicox: varia est expositio: aliquib⁹ di
centibus ꝙ datur minima caro potens per se existe-
re per notabile tempus. vinū em̄ citius corrumpitur
a circūstantie in parua q̄titate q̄ in magna vt expe
rientia docet: ꝛ ita in aqua ꝛ alijs. ¶ Alio mō sic: da
bilis est minima caro: loquit⁹ philosophus ꝺ anaxa-
gorā q̄ dicebat ꝙ q̄libet fit ex quolibz: ꝛ fortasse vo
luit dicere ꝙ erat ꝓgregatio corpox simul nō facien
tium aliq̄d vnū: ꝛ non sunt infinita corpora totalia:
ergo opz dare minimū negatiue: ꝛ tunc capta mini-
ma carne ꝓcedit argumētū Aristotelis ꝺ anaxagoo
ram deuenīdo ad minimā carnē. ¶ Alio modo sic:
licet semper maneat caro auferenda tm̄ nō remanet
sufficiētis q̄titatis ad cōpositionē rei generāde q̄
sufficit philosopho. qz ꝺo caliginose a philosopho re
citata est mens anaxagoze: nō potest dari lucida re-
sponsio. ¶ Ad ceteras auctoritates Aristotelis vi
deas responsiones in doctore subtili distinctiōe scda
secūdi sententiarꝫ ꝛ quinto metaphysice questio. ix.
¶ Dc cōmentatore dico ꝙ eū negare nō incōuenit:
sicut in ista parte iste doctor eū negauit: nos aūt nō
amplius insistimus q̄a aliam positionē paulo ratio-
nabiliorē putamus: ista tamē defendi potest.

¶ Distinctiōis decime septime quest. xvij.

Hinc secundo queritur an detur remississi-
mum forme? ¶ Iterum hic est varius mo
dus opinandi. nam q̄dam doctor negat re
mississimum in forma produci. ¶ Alia est
positio cōmentatoris ꝛ aliorum eum imitantium ꝙ
datur remississimū in forma. ¶ Super illo pono cō-
clusiones: quarum ¶ Prima est. nullius forme da-
tur pars remississima. ¶ Secunda cōclusio. bene da
tur remississimum sic scz: ꝙ remissior non potest eē se
parata ab isto toto: ꝛ hoc potissimū ab isto agente: ꝛ
loquēdo de forma extensa. ¶ Tertia conclusio. non
videtur alique rationes sufficientes ad probandum
formam remississimam spūalem: ꝛ propterea ꝓpter
aliqua motiua ponimus eam nō remississimā: sic scz
ꝙ aīa potest eā pure successiue ꝓducere. ¶ Prima
cōclusio ꝓbatur: q̄a implicat dare puri q̄ti vnā par-
tem impartibilē: puri addidi ꝓpter hoiem: ergo ipli-
cat dare aliquid forme quod nō habet partes. Ista
conceditur passim ab oibus tenentibus istū modum
de itensione forme quem tenemus: ꝓpterea nō labo
ramus ad illam tuendā. ¶ Secunda cōclusio ꝓbat
per auerroim. v. physicox cōmento. xxij. dicentem. si
motus fuerit in qualitate tūc intercluſum erit prima
qualitas ad quā trāsmutatur trāsmutatū. ꝛ. vi. phy
sicox cōmento. xlix. transmutabilium quedaz sunt in
q̄bus inuenitur ꝓmum per accidens vt in qualitate.
¶ Quidam doctor dicit ꝙ iz cōmentator illud dixe
rit: nō sufficiēter ꝓbauit ꝓpterea illō negat. ¶ Ra
tione etiā arguitur: q̄a per istum doctorem ꝓducere
minimū naturale forme scōm extensionem in instāti
puta q̄n applicatur passum nihil caloris hūs separa-

Gregorius

Burlē. phyſi.

tum ab igne:tunc p eum inducit calor minimus scōz extensionē in instāti:qa recedit ab vltimo instāti non esse:z arguit de illa:qa vel illa est alicui⁹ intēsionis: z remississima que potest esse naturaliter: aut aliqua remissior illa pōt esse naturaliter. Si primū habetur ppositū. ¶Si scōm:tūc est alicuius intēsionis siue diffōrmis reducēda ad vniformitatē: siue vniformis redit in idē:dicat gratis exempli vnius gradus: tūc quero abste:qa non repugnat caliditati remissiori p te esse extra suū totum:quare est q iste calor tāte intensionis in hoc instāti producitur: z quare calor nō tante intensionis producitur in quolibet instanti sequenti? ¶Dic non potest esse diffugium ad minimū naturale. ¶Forte dices:q de p accidēs producitur ista intensio:qa cum agens pducit in hoc instāti minimū naturale certe extensionis: z implicat aliquā hmōi formā esse sine intensione z sic de per accidens producit istam formā (sicut dictū est questione precedenti) p modū sequele:z q tanta intēsio sit hoc puenit ab isto agente respectu istius passi: sed nō repugnat q forma sit remissior q̄tum est de se: quia si agens fuisset minoris actiuitatis z passum peius dispositū remissionē pduxisset. Hoc aut nō cōtingit de minimo naturali scōm extensionē. Ignis eñ paruus ita cito pducit minimū naturale ignis in stupa summe dispōsita ad susceptionē sicut ignis q̄tūlibet magnus:secus est in ppōsito. Remissior eñ forma pducit a minori agēte q̄ a maiori:z itez remissior erit forma in pte remota ab agēte q̄ in ppinqua. ¶Sz ptra hoc arguit: nō cōstat tibi q erit remissior forma pducta a paruo agēte q̄ a magno: vel remissior gradus productus in parte propinqua q̄ in remota:ergo nō das discrimē sufficiēs. ¶Item summa dispositio nō impedit per te si stupa ponatur in ignē z calor z forma ignis successiue pducūtur ab igne: z ibi est optima dispositio z applicatio: ergo dato q vnuz passum separatum ab igne calefiet optime dispositum:qñ non datur remississimū caloris qd potest naturaliter per se existere: non debes admittere q aliquis gradus subito producatur. ¶Nō valet currere ad vltimū instans nō esse illius minimi naturalis scōm extensionez:qa si nunc nō producat immediate posthoc illa pducetur z subito: z remanet questio quare subito pducitur in tali intensione graduali.

¶Tertia cōclusio probat:dato eñ q detur minimuz secundū extensionē z intensionē in forma extensiua: hoc tñ nō opz in forma spirituali.cum nō ambulent pari passu ppietati. ¶Ulterius:pure partibiliter sortis elicit actū intellectus z sensationis exteriozis si visibile veniat ab remotis vltra minimā distantiaz in qua nō potest videri:iam tota illa notitia ituitiua pducit successiue: ergo quacūq parte forme spūalis data remissior illa potest esse in rerum natura:ergo prius fuit aliqua a qua subiectū pri⁹ vitaliter immutabat. ¶Itē: quacūq pena data in purgatorio qua aliquis punitur: remissiori erit pena punitus z quelibet pena imutat potentiā:z est qualitas per se existēs:igit:assumptū ptz. volo q cētū misse sufficiāt pro liberatione vnius aie de purgatorio sic applicate q pena remittat gradualiter nō respiciēdo ad extēsionē:sicut ipse facile poteris imaginari:supponatur vlterius vnū vez q voluntas liberandi nō liberat ante celebrationē actualē:sed requiritur applicatio. Supponamus q sicut successiue applicat res diuina successiue gradualiter remittatur pena: tunc in infinitum parua erit pena istius patientis in purgatorio ante terminū vltime misse. Frustra aūt est currere ad miraculū vel dicere aliquā penā esse insensibilē in purgatorio sicut dicit quidā doctor q̄stione penultima sui quarti. Et videt volūtarie etiā dictū q̄ dicit idē doctor q volūtas posset aliqn p̄cise causare successiue volitionē mediāte simplici apprehensione ppōrionabiliter causatam successiue: nunq̄ tñ hoc potest qñ ex plena deliberatione vera vel interpretatiua elicit velle vel nolle. ¶Nō eñ est auferēdū aliquid a libertate volūtatis nisi vbi ꝓstat de opposito. ¶Cōtra primā conclusionē arguit sic: datur aliqua forma infinite remissa: g cōclusio falsa. ptz de forma incipiēte a gradu z terminata in non gradū. ¶Sed dices q illic infinitū remissa est aliqua forma quacūq eñ remissiōe data datur alia nō penetratiue cum illa remissior:ſz nulla est forma ifinite remissa. ¶Sz contra hoc argumētor: capiendo corpus pedale remissum vt quattuor vniformiter capiat deus in prima parte ppōrionali hore duos gradus albedinis ab illo corpore scōm totā extensionē:tā remanēt duo grad⁹ in scōa parte ppōrionali:remoueat aūt vnū gradū scōm extensionē alio remanente:in tertia pte ppōrionali remoueat semigradū fm extensionē semigradu remanente in illo corpe:z sic consequenter per oēs partes ppōrionales illius hore:tūc in instāti terminate horā erit aliqua pars forme z nulli⁹ intensionis. Ad ptz qa in infinitū remissa erit albedo que erit in hoc subiecto ante finē hore: z albedo que erit in instanti terminate horā quacūq albedine p̄cedēti erit remissior:g illa albedo erit in infinitum remissa:ꝓa est clara. Adis ptz ex casu. ¶Respondet negando casum:puta q aliqd illius forme mancat in hoc subiecto cū ista remotione partiū:z si partes remote per singulas partes ppōrionales illius hore corrūpantur nihil illius forme remanebit in rerū natura. Ad ptz: qz q̄libet pars ppōrionalis illi⁹ forme est ablata:g tota illa lata forma ē ablata. ¶Insup pma pars ppōrionalis est ablata q̄ est vt duo z ppōrionabiliter in oib⁹ partib⁹ ppōrionalibus est ablatū:modo prima pars ppōrionalis est equalis aggregatio oīz partiū sequētiū.g duo gradus auferunt aggregato partiū ppōrionaliū sequētiuz primā:z cū quattuor gradus auferant quid remanebit? ¶Que admodū in vno simili dicimus alibi in diuisione ꝓtinui:q deus in prima parte ppōrionali diuidat ipsuz in duas partes equas. In scōa parte ppōrionali diuidat alterā medietatū corrūpēdo tres illaz partiū:relicta illa que erat in scōa parte ppōrionali:z sic faciat per oēs partes ppōrionales hore:sic scz q in parte ppōrionali diuisionis oēs corrumpantur dempta vna:iam in infinitum paruū erit corpus in hac hora: sed in instanti terminante,horā nihil manebit. ¶Si dicas admittimus q̄tum diuidi ad non q̄tum. ¶Respondetur verū est qñ quelibet pars sit cum qualibet penetratiue:ad imaginationē aliquoz de corpore Christi in sacramēto eucharistie z non aliter. ¶Secundo arguitur. sit vna linea infiniteilonga:cui⁹ vna pedalis sit alba vt quattuor: secunda vt duo:tertia vt vnū:z sic ꝓsiter: iam illud corpus erit infinite remisse albū. ¶Ad istud infer⁹ patebit solutio. ¶Cōtra secundam conclusionē arguitur sic.corpus luminosum pducit lumē ad non gradum vsq̄:ergo infinite remissionis est lumē non gradum vsus:z vna pars luminis nō est in eadē parte adequata cuz alia:ergo nō datur remississimū quod pōt per se naturaliter existere:cū quocūq lumine remissio dato in illo sebiecto detur remissius extra illō subiectū adequatū. ¶Insuper vel corpus calidum producit remississimū calorē qui pōt esse seorsum vni formiter vel diffōrmiter:primū nō est dicendū: agēs eñ remissiorē calorē producit in partes remotas q̄ in ppinquas. ¶Secūdum dici nō potest: qñ ignis ita cito pducit formā substātialem in mediate remota minimi naturalis sicut in parte propinqua z tante extensionis:ergo hic debet pducere a remotis calorem tante intensionis quante a ppinquis. ¶Ad primū ꝓcedo añs q nō datur remississimū lumē productū a corpore luminoso:sed vnū lumē nō est separatū a toto sed ꝓtinuat partib⁹ totius.sed bene verū est q nō est i eadē pte subtecti adequata cū alio gradu. ¶Ad aliud dr q pducit diffōrmiter:quia prope ipsum est quilibet gradus citra duo vel vnū dicam⁹ quilibet gradus citra vnū in alio extremo est nō gradus: z ille est remississimus calor qui potest eē extra suū totū. Ad terminet in extremo intensiori hoc nobis sufficit siue in duob⁹ gradibus siue in vno: qz nisi demus terminū nō potest signari ratio quare subito pducit gradus tante intēsionis z non remissior cum postea illud agens manēs in eodē situ z medio equaliter dispōsito ꝓiter pducat. ¶Sed ꝺ dices paruū calidum minus caloris pducit quo ad remissionē q̄ ipsum magnū: vt quarta pars gradus pducit soluz quartā partem gradus. ¶Respondet q paruū calefactiuū pducit tñ calorem quoad intensionē quātū maximū calefactiuū finitum qa pducit remississimuz naturale quēadmodum alij dicerēt q paruus ignis potest ita cito inflāmare minimū naturale bñ dispositum sicut magn⁹ ignis. ¶Sed ad hoc qd tangit de quarta parte gradus:nego aliquid esse dabile seorsum. Sed ipso dato ad imaginationē nego q aliquid caloris producat in passum nihil caloris habēs: dato q nulla sit cōtrarietas in passo: nō eñ potest producere calorem remissiorem remississimo naturali.

¶Nec opz quelibet calorem remissum vlterius calefacere:capio calorē digitalē in circūferentia sphere actiuitatis calidi:ille calor digitalis non producit calorē vltra spherā actiuitatis illius calidi: vt ptz de lumine:qa licet non detur remississimū productum a corpore luminoso tamē datur lumē digitale bene remissuz in extremo illuminato a corpore luminoso qd nō producit aliud lumē. ¶Sed ptra istud totum sic arguit:quando aqua calida reducit se ad frigiditatē caloz corruptus nō corrūpit per primū instās nō eē: nec per vltimum instans esse:cum vna pars subito z alia successiue corrumpatur. ¶Respondet q cum agēs corruptiuum sit intrinsecū scz forma aque vna portio eius desinit p primū instans nō esse:puta tota illa que successiue corrumpit: z remissima que potest naturaliter per se existere subito corrumpit: ita q primū instans non esse portionis que partibiliter corrumpit est vltimū instans esse partis remississime z vltimū instans non esse frigoris generādi qd instātanee producet.Reliqua pars frigoris successiue producetur ad gradum summū vsq̄: z partes graduales ita cito corrumpunt z generant in vna parte sicut in alia:cū eñ agens est intrinsecū non eundū est ad minimū naturale secundū extēsionē. ¶Sz si ponas duo calida applicata ad passum nullum calorē habens dispositum ad susceptionē caloris in hoc instanti illa duo calida pducunt remississimū caloris simul. Et si ponas vnam medietatē pduci ab vno calido secundū extensionē z aliam secundum extensionem ab alio calido:eodem modo hic dicas quo ad remissionem. Et si iterum duo maxima nō calefactiua sint seorsuz applicata vni extremo passi susceptiui caloris non habentis calorem si ponantur posse ꝓducere aliquid secundū extensionē sic ponatur secundū remissionē, Sed in hoc est discrimen:quia aliqui non darent maximum non calefactiuum.

¶Distinctiōis decimeseptime questio. xviij.

Ulterius inquirendū est penes quid qualitatis intēsio attendit. Supponamus distinctiones aliquas postea ad questionem respondebim⁹. ¶Qualitatū quedam sunt spirituales: quedam corporales. Et corporalium quedam est vniformis:cuius oēs partes q̄titative sunt equales in intensiōe: vt si pedale secundum se totum syncategorematice habeat albedinem vt quattuor. Eodē modo dicat si sit extra subiectū. Opposito mō diffinit qualitas diffōrmit diffōrmis. ¶Rursus qualitatū diffōrmiū q̄dā est vniformit diffōrmis q̄dā diffōrmiter diffōrmis. ¶Qualitas vniformit diffōrmis sic diffinit. Est qualitas sic se hns q cuiuscūq partis gradus q̄ est in medio tantum excedit ab extremo precise q̄tū aliud excedit:que figurat per modum trianguli. Et talis est duplex:quedam terminatur in non gradu in vno extremo:z quedam ad gradum. Opposito modo diffinitur qualitas diffōrmiter diffōrmis:que est quādo non cuiuscūq partis gradus existens in medio tantum excedit vnū extremū precise quātum ab altero extremo exceditur. ¶Expositis diffinitiōibus sequuntur aliqua. ¶Primum in qualitatibus spiritualibus vt in notitijs angeli vel anime nō reperitur hec vniformitas vel diffōrmitas. ¶Secundo sequitur:q est aliqua qualitas vniformiter diffōrmis:que per solam condensationē efficitur non talis:ptz dando bipedale albū a non gradu ad octo vsq̄ ipsum cōdēsando ad subduplū. ¶Tertio q si sit aliqua qualitas vniformiter diffōrmis/z cum ea coextendatur alia vniformiter diffōrmis/qualitas resultās adhuc erit vniformiter diffōrmis:dummodo extremū intēsius ponatur cum extremo intensiori z remissum cuz remissiori:patet exemplariter capiendo vnā qualitatem vniformiter diffōrmē a non gradu ad sex vsq̄:z aliam a duobus ad quattuor vsq̄ : resultabit qualitas vniformiter diffōrmis a quattuor ad decē vsq̄: in extremo remissiori erat non gradus z iā duo sunt. In medio erant tres gradus: z ei additi sunt totidē: in extremo intensiori erant sex:z ei additi sunt quattuor. ¶Dicebatur dummodo extremum ꝛc. quia si remissum intēso addatur hoc nō oportet:datis duabus latitudinibus a non gradu ad octo vsq̄ ordine econuerso erit qualitas vniformis vt octo. Per non gradum intelligo priuationem gradus: non gradus supponit pro aliquo connotando q nihil illius forme est in illo vel cum illo: vt forma trianguli signata ab octo ad non gradum vsq̄ iam non gradus supponit pro puncto terminatiuo acutiē versus. Quelibet enim pars forme pōt dici latitudo.gradus aūt interdum capitur p vna parte aliquota forme:interdum p quacūq parte:ita q quelibet pars forme gradus dici pōt:z sic sunt finiti gradus in latitudine.interdū p toto capit. vt ptz in de inductione gradus summi. Si cupis libeat imaginari gradus imptibiles latitudinis terminatiuos more punctoz in linea:nihil impedimenti est. Abstrahētiū eñ nō est mēdaciū, ij. phyſi. ¶Quarto sequit q data qualitate vniformiter dif-

formi ei apponēdo qualitatē vniformē adhuc remanebit vniformiter difformis. rō est qa datis duobus quoz vnum excedit aliud:si vtriqz illoz addaf equale post additionē p tm vnū excedit aliud p ḡtuz pr9 excedebat. Hic aūt nō loquimur de excessu geometrico sed arithmetico. Et ptz ppositio in terminis data a forma a duob9 ad sex vsqz:coextēdanf duo vniformiter p totū:iam tota forma erit a duob9 ad octo:in medio em prius erāt tres gradus z adiecti sunt qnqz. In extremo intēsioi erāt sex: nūc sūt octo:in alio extremo sunt duo vbi erat nō gradus:mō octo p tm excedūt quinqz p quantū quinqz duo exuperāt: ergo manet adhuc qlitas vniformif difformis per diffinitionem qualitatis vniformiter difformis.. ¶ Quinta ppositio. stat alicuius corporis quālibet partē proportionalē esse vniformiter difformē: z tamē ipsum corpus nō esse vniformiter difforme:ptz capto a corpore:cuius prima pars ꝓportionalis habeat calorē a nō gradu ad quattuor vsqz:secda pars ꝓportionalis habeat calorē a. iij. ad octo vsqz:z sic ꝑīr. Jā qlibet pars ꝓportionalis est vniformiter difformis:vt intelligēti pla est: z tm totale corpus nō est tale. ꝓbatio:qa queriſ an qualitas in medio sit finita an infinita:si primū:nō tm exuperat qualitatē in extremo remissioi ḡtum excediſ a qualitate qua est in altero extremo. ¶ Istis prelibatis pono ꝯclusiones. Prima est. Intēsio forme in vniformibus est metiēda penes distantiā a non gradu:remissio vero penes approximationis ad nō gradū. Vel sub alijs verbis sic: intēsio forme attēditur penes hoc qō est vni certe partidate habere multos gradus equales nō cōmunicantes sese intēdentes:hoc est ꝓponētes aliqō vnū. hoc dixerim ꝓpter albedines existētes in varijs ptibus corporis diffinitiue existētis in loco: vt aliqui de corpore ch̄isti in eucharistia suspicanf. si illa albedo separef a subiecto partibus sese penetrātibus nō erit maioz intēsio ḡ ante:cū nō ꝓstituant aliqō vnū. Remissio mēsurat p hoc quod est habere vni certe partidate paucos gradus equales. Intēsum z remissum in ppposito nō capiunf relatiue:gradus em summus finitus est intēsus z remissus. ¶ Probat ꝯclusio:qz nō videf penes qd aliud cōmode posset attēdi intensio z remissio. igif. Qz gradus summus sit intēsus z remissus:ptz:qz habet multos gradus z paucos gradus. gradus infinit9 est nō gradus remissiōis:in alio extremo reperiſ nō gradus intēsionis. ¶ Ex isto patet:q nō sequif:iste gradus est remissus: demōstrando latitudinē finitā summā:ḡ respectu alicuius intē si est remissus:z si nō haberet ptes moze duaz ꝑma rū positionū nec sequereſ:est intēsus: ḡ respectu alicuius remissi est intēsus. Et simile poni solet in istis terminis magnū z parū:qa capiunf relatiue z absolute a tali relatiōe. ¶ Secda ꝯclusio est:qualitatis vniformiter difformis intēsio attendiſ penes gradū mediū illius intensionis. verbi causa: sit qualitas vniformiter difformis puta calor a nō gradu ad octo vsqz in a corpore bipedali:iā dico a esse quale vt quattuor. ꝓbatiō:qa si illa caliditas q̄ est a nō gradu ad quattuor vsqz intendaf quousqz sit vniformis vt ḡttuor:totū illud corp9 erit in fine vt quattuor z nō remittetur:z in eodē tpe secda medietas remittaf quousqz sit vniformis vt quattuor:iā in fine totū erit calidum vt quattuor:z quātum acquirit in vna medietate tm pdit in alia:ḡ totale corpus est calidū vt ḡttuor. ¶ Cōfirmaf ꝯclusio. qa rectū est iudex obliqui primo de ala:ḡ illa difformitas esi reducēda in vniformitatē:z nō in gradū intensissimū:qz nullus talis est in corpore vniformiter difformi. ¶ Jtē nō est potior ratio quare citius deberet reduci ad gradū summū ḡ ad gradū ifimū vel ad aliquē aliū citra vel vltra mediū. ḡ vt sit recompensatio hinc inde sati9 est reducere totum ad gradū mediū. ¶ Ulterius quādo Magistroz nostroz depositiões in manus cancellarij de licētiandis sunt difformes:reducēde sunt ad vniformitatē. vt puta vna medietas dat sorti primum locum: tertiū eidem altera medietas dat: tunc qua ratione haberet primū eadem ratione haberet tertium z contra: sed vtrūqz habere nequit. ḡ reducef ad locum secundū. ¶ Sed dices (sicut dicit vna opinio in hac pte) hec qualitas denominaf ab intensioi pte eius. Contra tunc data vna qualitate a nō gradu ad octo vsqz extensa p hoc pedale: totuz pte est vt octo:ḡ si tantūdē ei addas ponēdo adhuc. viij. in extremo remissioi totū nō erit calidi9 ḡ pri9:z tamen quodlibet punctū intrinsecū eius erit calidi9 ḡ prius. Eodem modo potes argumentari de illorum depositione: caliditas em z frigiditas essent in summo in eadē pte subiecti tenendo qualitates ꝓximas se compati in gradibus citra summū:patet dando a bipedale cuius vna medietas habebit calorē ab octo ad quattuor vsqz:z alia oppositō mō a. iij. ad octo vsqz. ¶ Jsta concederet hec positio z aliud nō haberes: diceret tū q oblatio alicuius partis qualitatis a parte intensissima denominat subiectum minus tale ablatio vel additio ptis remissoris nihil facit ad intēsionē totius. ¶ Hoc aūt est magis volūtariū ḡ ratione fundatum:sed nō est silentio ptranseundum q multa scōm hunc modū facile saluanf que scōm alium modū maiorem ingerūt difficultatem in difformibus finitis z infinitis:quoniā hic solum est habendus oculus ad vnū extremū:si sit finitum: vel imaginarium si sit infinitū:z propterea noīa penitus abijciaf vt a Scylla senticosaꝫ calculationum homo se elongans appropinquet charybdi. ¶ Et adhuc contra illum modū tenētibus argumētis arguif. Primo sic:si esset vnū corpus tripedale cuius vnum pedale esset album z duo nigra totū deberet denominari albū ab albiori pte:quia est optim9 color:sicut tu dicis ab intensissimo. ¶ Insup secūdū te hec cōclusio est concedenda in casu a corpus semper ante hoc habuit caliditatem vt octo z nunc nō est calidum vt octo:z tamē nunc nullam penitus deperdidit caliditatem:que absona videf. Ptz ponendo a corp9 vniformiter difforme a quattuor ad. viij. vsqz:illud corpus est calidum vt octo per te:ponamus horā futuram diuisam per partes proportionales minoribus ad finem hore terminatis:diuidaf illud corp9 in partes proportionales minoribus extremū intensi9 versus:volo q in prima parte proportionali intēdaf caliditas ꝑma partis ꝓportionalis quousqz fuerit vniformis vt quattuor:z in secunda parte proportionali hore remittaf caliditas secunde partis proportionalis quousqz fuerit vniformis vt. iiij. z ita de qualibet alia parte z simus in instanti horā illā terminante:iam ptz tota conclusio illata:immediate ante hoc istud corpus erat calidum vt octo z nunc non est calidum vt octo quia est vniformiter vt quattuor:z palam est q in hoc instanti nulla deperdiſ caliditas. ¶ Hanc conclusionē cōcederet hec positio. ¶ Ulterea mola fabri moueſ ita velociter sicut punctum mediū semidiametri rote scōm longitudinez:z ita in quolibet corpore moto vniformiter difformiter scōm partes:ergo sic erit in ꝓposito. ¶ Ex quo patet sm conclusionē quā insequmur:si queras q̄ calidum est a corp9 vniformiter difforme a nō gradu ad octo vsqz dicās a esse ita calidū sicut b vniforme vt quattuor. ¶ Secūdo ptz q si a bipedale habeat vnā pedalitatem coloris immunē:z aliā albā vt octo totū est albū vt quattuor. Licet hec directe ex ꝯclusiōe secda sequi nō videaf:tū colligātia habet cū ea:z ꝓbatio cōclusionis ꝓbat illam:qz si quattuor gradus auferantur ab vna medietate:z ponerentur in alia medietate:iā vtraqz medietas esset alba vt quattuor. ¶ Si esset extēsa albedo vt quattuor per totū a esset album vt quattuor:z si minori parti inhereat min9 denominabit:z si medietati solū inhereat in subduplo nun9 denominabit. z si tres grad9 albedinis fuerint in vna tertia parte b corpis nullo colore existēte in alijs partibus b est albū vt vnū. ¶ Tertio patet q si esset vnū corpus difformiter difforme bipedale cuius vna medietas esset alba vt quattuor/secda vt octo:iā b corp9 est albū vt sex. Hoc patet reducēdo totū ad vniformitatē:capiātur em duo gradus ab intensioi pedalitate sex relictis/z ponanf in remissioi pedalitate:iam totū erit vniforme vt sex. dicam9 ḡ istud corp9 esse ita albū sicut aliud habens vniformiter albedinē vt sex. ¶ Quarto ptz q si esset vnū corp9 tripedale difforme cui9 ꝑma pedalitas esset alba vt quattuor: secda vt octo: tertia pedalitas vniformiter difformis a nō gradu ad sex vsqz:iā totū istud corp9 erit albū vt qnqz. Ad ptz:qz vltima pedalitas p secdam conclusionē est alba vt tria:capiam9 duos gradus pedalitatis vt octo z ponamus cū illa z vnū gradū ponamus cū pedalitate vt ḡttuor:iā quelibet pedalitas habet albedinē vt quinqz. ¶ Quinto ptz si vnū corpus tripedale haberet in ꝑma pedalitate albedinē vt ḡttuor et tres in alijs duab9 : iam totū corp9 est ita albū quātū vnū aliud corpus habēs albedinē vt tria cū tertia parte grad9. ¶ Sexto sequif. q si cēt vnū corp9 cui9 vna medietas esset alba vniformiter vt ḡttuor: alia medietas vniformiter vt decē:iā totū corp9 erit albū vt septē : septē em eqliter distāt a decē z a ḡttuor. Et si vna medietas foret alba vt ḡttuor : z alia vt undecim iā totū erit albū vt septē cum dimidio:qz septē cū dimidio equaliter distāt a ḡttuor z undecim. Hoc est facile cognitu:z in alijs ita dicēdum est. Interdū vtor termino vniformis cū latitudine vniformiter difformi ꝓpter breuiloquium:sed secūdū materiā subiectā hoc est facile deprehēdere. ¶ Septimo patet:q hec ꝓa est nulla : a corp9 habet maiorē caliditatē q̄ b. ḡ est calidius b:ptz : sit a vniformiter difforme a nō gradu caloris ad octo vsqz:z b vniformiter calidū vt sex:iam ex ꝓis est verū et ꝓis falsum. ¶ Octauo sequtur q alicuius totius scōm extēsionē pars est toto intēsioi:ptz: qz a corp9 datum in sexta ppositiōe est calidū vt quattuor : scōa medietas ei9 est calida vt sex:ꝫ totū sm intēsionē est intēsius sua parte sicut sm extensionē est extensius sua pte. Sed captis toto z parte sm equalem extensionem totum partem exuperat in intensione. ¶ Contra primam cōclusionē arguitur sic. ex illa sequitur q qlibet gradus finite intēsus est ita intēsus sicut remissus: ꝓis est flm. Sequela tū ꝓbatur: qz quocūqz gradu dato per eandē latitudinē distat a non gradu z appropinquat nō gradui:falsitas ꝓtis ꝓbaf:qz ex hoc sequitur q qualitas vt quattuor eēt remissioi q̄ qualitas vt duo qō est falsum. patet sequela:qz est intēsioi et vtraqz illarū qualitatū est ita intensa sicut remissa.

¶ Sic solet dici q remissio dupliciter capiſ: vnomō positiue: alio modo priuatiue vt alicuius distantie a nō gradu ꝓpatione dicat. Secōmō sunt cōparabiles intēsio z remissio nō aūt primo modo. z hoc ē clare dicere : distinguitur q qualitas sit ita intēsa sicut remissa: z econtrario: vel si intelligaf q per tantam latitudinē est remissa per quātā est intēsa: z hoc est verū. intensio em qualitatis z remissio nihil aliud est q̄ qualitas intēsa vel remissa: vel si intelligaf q vna q̄litas aliā ita ꝓportionabiliter excedit i remissiōe sicut in itēsioe: z hoc negaf. Hoc em mō intēsio nō est cōparabilis remissioi: nec hoc icōuenit vt ꝓz i alijs materijs: mot9 em circularis z circuitio mole fabri sunt cadē res tm nō veloci9 moueſ q̄ circueat nec q tardi9 nec q ita velociter. nec sequtur: hec q̄litas est remissa z nō est ita remissa sicut intēsa: ḡ est magis intēsa q̄ remissa. Hoc claret de actu meritorio z demeritorio: in q̄sti. ix. hui9 distin. q demeritū z meritū licet quo ad penas z ꝑma gradualiter cōparātur: tm nō recipitur cōparatio quo ad infra: sicut pūctū nō cōparaf linee nec linea superficei: sic nec pena debita pctō veniali cō paraf pene debite mortali siue oūigali. ¶ Contra secūdā ꝯclusionē arguif sic. sequtur q si esset vnū corp9 cui9 ꝑma pars ꝓportiōalis eēt aliq̄liter calida: scōa in duplo calidior ꝑma: z tertia i triplo intēsior: z sic i abyssum: q illō corp9 esset finite calidū. Hoc aūt est incōueniēs cū infinitā caliditatē habeat illō corpus. Qz sequtur ptz: qz ipm est eqlis caliditatꝫ sm denoīationē sicut aliō corp9 finite calidū. Ad ptz. nā capiamus duo corpa a z b calida vt vnū volo q horā futura diuidatur p ptes ꝓportionales nonorib9 ad finē hore terminatis: z q in ꝑma parte ꝓportionali illius hore ꝑma pars ꝓportiōalis a acqrat vnū gradū caliditatꝫ vniformiter. i scōa pte ꝓportiōali scōa pars ꝓportionalis a ad suū duplū itēdaf: z ita ꝯsiter: tūc pala est a esse pcise calidū vt duo i fine hore cū q̄libet pars ꝓportionalis ei9 acqrat vnū gradū caloris in parte ꝓportionali hore ei videte z vnū habuit ab exordio ex hypothesi. ¶ Insup ponam9 q in illa pte ꝓportionali qua ꝑma pars ꝓportionalis a acquirit vnū gradū: scōa pars ꝓportionalis b corpis cū oib9 partib9 ꝓportionabilib9 iequētib9 acqrat vnū gradū caliditatꝫ : z in scōa pte ꝓportionali caliditas tertie ptis ꝓportionalis b z oim sequētiū intendaf ad duplum: z sic ꝯsiter: tunc ꝑma pars ꝓportionalis b. erit calida vt vnū: scōa pars ꝓportionalis vt duo: tertia vt tria: z sic sine statu. sim9 aūt i fine hore: iam a z b. sunt eqliter calida z a est calidū vt duo : ḡ b est calidū vt duo. Qz sint eqliter calida patz: qz in principio hore habebāt equales calores z ꝑtinuo susceperunt equales calores tā quo ad extēsionē q̄ quo ad intensionē. igif: in ꝑma em pte ꝓportiōali hore ꝑma pars ꝓportionalis a suscepit vnū gradū caloris. z in eadem parte ꝓportionali hore scōa pars ꝓportiōalis b cū oibus sequētibus suscepit vnū gradum caloris. igif in illa parte proportionali hore a z b susceperunt equales calores tā quo ad extēsionem q̄ quo ad intensionē: qz secūda pars ꝓportionalis b cū oib9 sequētib9 est vna pars equalis ꝑme pte ꝓportiōali a: z ita in qualibet ptē ꝓportionali hore tantū caloris intēsiue z extēsiue suscipiet b sicut a iq̄ō fuit ꝓbādū. ¶ Forte cōcedes sequelā q a z b sunt equaliter calida: z licet b habeāt infinitā caliditatē hoc nō sufficit: qz ifinitū parū sufficit denominare subiectū hoc totale aliquis calor ei9. ¶ Contra hoc arguitur: data vno corpore cuius quelibet pars habēs ptē ꝓpo-

rem excedit precedentē in duplo esset etiā finite caliditū:sed hoc est flm.igitur: sit istud corpus c arguitur sic.q̄libet pars ꝓportionalis c finite excedit partē ꝓportionalē b ei respōdentem in caliditate. igr caliditas c finite excedit caliditatē b. Sed q illud sit flm ptz reducēdo caliditatē c diffōrmē ad vnifōrmē : inueniem⁹ eñ caliditatē infinite intēsam. Assūptū ptz: qr ꝑma pars ꝓportionalis c hz vnū gradū caliditatis:diuidaf ille ad imaginationē i duas medietates quo ad intēsionē:r vna medietas ponaf in vna medietate c corpis r altera medietas i alia medietate: si nō esset ali⁹ calor in c:tūc c per totū haberet mediū gradū vnifōrmiter:inde capiaf calor scde ptis ꝓportionalis c corpis q̄ est vt duo r diuidaf ad imaginationē in quattuor ptes quo ad intēsionē: r i qualibet quartarū ipsi⁹ c ponaf medi⁹ grad⁹: tūc itez c susciperet mediū gradū caloris : r ita ꝑiter quacūq; caliditate cuiuscūq; ptis ꝓportionalis accepta:r ipsum extēdēdo p totū c.c susciperet dimidiū gradū calorꝭ: tūc in fine hore c erit infinite calidū vnifōrmiter:cum in q̄libet pte ꝓportionali hore suscipiat p totū dimidiū gdū cū q̄libet ps ꝓportionalis aliq̄d facit ad denoiationē toti⁹ r equaliter totū est infinite calidum. ¶ Respondetur cōcedendo q c est infinite calidum ꝓma pars ꝓportionalis aliquid facit ad denoiationē toti⁹:scda pars licet sit in duplo minor in quātitate est tñ in duplo intēsior:r propterea tñ facit ad denominationē toti⁹ r sic gradatim intēsio ptis sequētis extēsionē partis prioris valet:sed nego esse simile de b. Nec valet hec ꝓña : q̄libet pars ꝓportionalis c solum finite excedit partē ei respōdentē in b: ḡ c finite precise exuperat b. ¶ Sed cōtra hoc arguif sic. sequeretur q per finitā rarefactionē b fieret infinite calidū.ptz: rarefiat scda pars ꝓportionalis in tota illa hora acquirēdo q̄titatē semipedalē:r q̄rta pars ꝓportiōalis q̄ est i duplo intēsior scda rarefiat i eadē hora acquirēdo subduplā quātitatē ad quātitatē acquisitā a scda r pars in duplo intēsior quarta vide licet octaua rarefiat acq̄rēdo quātitatē subduplā ad quātitatē acq̄sitā a quarta : r sic ꝑiter per oēs ptes ꝓportionales in proportione dupla sese excedētes: alijs aūt partib⁹ videlicet .iiij. .v. vi. vij. (r cetere que nō in proportione dupla se excedunt) nō rarefactis. Hoc posito sic arguo. imediate post hoc b erit infinite calidū Nisi patet.nō erit dabile instans post hoc quin inter illud r hoc b erit infinite calidū. da oppositum r sit illud d. ¶ Cōtra:inter illud instās r istud cadit tps mediū:r in illo scda pars ꝓportiōalis acq̄ret aliquā quātitatē:r quelibet alia rarefacta in codē tpe acq̄ret quātitatē:cui⁹ intēsio tantū faciet ad denoiationē toti⁹ quātū intēsio quātitatis acq̄site a scda.igr b.erit infinite calidū. scda eñ pars ꝓportionalis in tota hora acquiret semipedalē quātitatē vt duo intēsam:quarta vero quātitatē subduplā in duplo magis intēsam.r ꝓpterea tantū faciet ad denominationē toti⁹ quātū quātitas acq̄sita a secūda:qr vbi illa quātitas acq̄sita a quarta parte ꝓportionali fuisset eq̄lis intensa cū quātitate acq̄sita a scda: subduplū denominasset totū corp⁹:si ḡ est in duplo intēsior tantū dē faciet. Cū autē finite fuerit rarefactū p̄z:qr solū acquisiuit pedalitatē in illa hora:scda aūt pars ꝓportionalis acq̄siuit semipedalitatē et oēs sequētes tātūdē: sed ibi sunt infinite quātitates se excedētes i ꝓportiōe dupla:r per ꝓña aggregatū ex oibus erit eq̄le ꝓme quātitati. ¶ Ad hoc dr q illud nō incōuenit ob varia partiū dispositionē. ¶ Secundo arguitur sic. ex ista positiōe sequif q dari pōt aliqua albedo infinite remissionis. Hoc aūt est falsum:quacūq; eñ remissiōe data medietas eius est remissior. Sed q sequaf patet. ponaf vna linea infinita orientē versus terminata parisij. ponatur in ꝓma pedalitate illi⁹ corpis albedo vt octo: in scda pedalitate albedo vt quatuor r sic per oēs pedalitates. Jā q illud sit infinite remissionis ptz:qr albedo q̄ est in ꝓma pedalitate est alicui⁹ remissionis:sed albedo q̄ est in prima r secūda pedalitatib⁹ est magis remissa q̄ illa q̄ est in ꝓma : ptz eundo ad gradū mediū ꝓme pedalitatis r bipedalitatis : r sic ꝑiter. ergo albedo tot⁹ est infinite remissionis. ¶ Rursus: si hoc corpus est alicui⁹ certe intēsionis:queritur de illa vel est duorū graduū vel quarte partis vni⁹ gradus:r si sic: si oēs ille partes ponerētur in corpore pedali cōstituerent vnā qualitatē ifinitā intēsiue. ¶ Sz hoc nō. ponam⁹ eñ q capiatur albedo vt sexdecim ab vno corpe pedali r ex illa fiat extēsio per corp⁹ infinitū de quo loquimur. ¶ Istō pōt applicari in corpib⁹ q̄ habemus, accipiaf eñ corp⁹ colūnare vnifōrmiter diffōrmiter albū ab octo ad nō gradū vsq;:capiēdo lineā gradatim illius corpis tenēdo lineas profundas r latas applicādo in hac linea equaliter argumētū: ꝓma pedalitas lincę gradatiue ē albedo q̄ aggregatū ex ꝓma r scda pedalitatib⁹ binarij eñ ꝓmarū pedalitatū est albedo ternario pedalitatum. ¶ Forte dices q licet nulla def q̄litas vnifōrmis in finite remissiōis : tñ nō incōuenit dare aliquā qualitatē diffōrmē in finite remissionis. ¶ Simile pōt dari de latitudine vni⁹ corporis: vtputa sit linea infinita orientē versus cui⁹ prima pedalitas sit pedalis latitudinis:scda pedalitas semipedalis : tertia quarte partis pedis : r sic ꝑiter petēdo quāte latitudinis est hoc corp⁹. ¶ Cōtra. ex isto sequūtur iste ꝓpositiones: aliquod corp⁹ nūc nō est intēsum r nūq̄ itēdef. nihilo tñ min⁹ erit intēsum. ¶ Aliqua qualitas infinite intēsa cōponitur ex qualitatib⁹ quarū nulla est intensa. ¶ Aliquod corpus transit de extremo in extremum non trāseundo per mediū. ¶ Prima ꝓpositio patet:qr si in prima parte proportionali hore future addatur similis r simili ter extensa cum priore qualitate:r in secūda eodem modo:r sic ꝑiter:tūc in instāti terminate horam hoc corpus erit intensum:imo erit infinite tale r nūc non est intēsum per te. Sz nunq̄ intendetur p̄z:q non in instāti terminante horā ex casu patet: nec ante illud instās:qr in qualibet parte ꝓportiōali hore verū erit dicere q nullo modo est intēsum. ¶ Secūda ꝓpositio patet:qr nulla qualitas in aliqua parte ꝓportionali hore erit alicuius intēsionis. ¶ Tertia ꝓpositio patet:quia nō prius illud corp⁹ erit album vt octo q̄ vt mille. ¶ Respōdetur q sufficienter inter arguēdū prima istarū ꝓpositionū conceditur:r secūda ad intensionem argumenti:licet aliqua pars eius sit infinita. patet de qualitate acquisita in parte terminata ad instans terminatiuū hore. ¶ Eodē modo potes ponere ꝓpositiones opposito modo quo ad remissionem. ¶ Aliquod corpus est infinite intensionis a quo nō auferetur calor alicuius intensionis:et tñ ipsum nullius intēsionis erit in fine. patet: i qualibet parte proportionali hore auferēdo talē calorē qualis est productus in illa tam in fine nō erit calor alicuius intensionis:r in nulla parte ꝓportionali erit ablatus calor alicuius intensionis. ¶ Contra ista arguif: seq̄f q si hec linea infinita esset alba vnifōrmiter vt octo r ei addātur albedines seipas excedentes geometrice. q tota desinet eē alba ptz qr addātur quattuor gradus ꝓme pedalitati:iā tota illa pedalitas est alba vt duodecim : addatur scde pedalitati albedo vt duo : tertie pedalitati vt vnū:r sic cōsequēter iam in fine hec albedo nullius erit intensionis. ¶ Potest q̄spiā hic bifariā respōdere: vnomodo cōcedēdo illatū : nec hoc incōuenit qñ est diffōrmis additio in infinitis scōm extēsionem. Dixi scōm extēsionē. si eñ esset infinita intēsio remouēdo qualitatem diffōrmē tota remanebit infinita. ¶ Potest etiā dici q dūmodo linea fuerit alicuius certe intensionis ꝑius ꝓpter additionē non variatur intensio pcedēs cui⁹ pri⁹ erat. nō est:qr totū erat albū vt octo r nulla q̄litas alicui⁹ intēsionis est addita:ḡ tota adhuc remanebit vt octo. secus est qñ erat diffōrmitas totaliter:qñ nec totū nec pars pōt assignari alicui⁹ intēsionis certe. ¶ Et hāc ꝓñam nego:quelibet pedalitas est maior intēsiōis q̄ ꝑius erat: ḡ totū erit maioris intēsionis. opz eñ addere in añte : r pt vnifōrmis reductio fieri p totū. ¶ Sed cōtra. q̄libet qualitas diffōrmis pōt reduci in vnifōrmē infinitā : ergo quelibet talis est ifinita. Nisi ptz:qr per penetrationē partium simul (vt diximus de albedine in sacramento eucharistie) pōt fieri albedo infinite intensa. ¶ Rīdetur:qr hoc nō sufficit qr nullā qualitatē extēsā diffōrmis sic reputarem⁹ finitā:nec sufficit trāspositio capiēdo corp⁹ infinitū orientē versus vnifōrmiter albū:r ponēdo i ꝓma pedalitate albedinē vt vnū:i scda vt dimidiū r sic ꝑiter:pt ei cē talis dispositio q tota albedo erit infinita. ptz: qr si de⁹ caperet albedines in scda q̄rta r sexta r sic alternatim i ptibus parib⁹ r poneret in ꝓma pedalitate:iā in illa eēt albedo infinita itēsiue. pt etiā vlteri⁹ capere albedinē in. vij. ix. r. xi. cc. ponēdo in scda pedalitate: et sic scda pedalitas erit ifinite intēsa:r sic pt fieri dispositio q cōstabiť ex hmōi albedinib⁹ qualitas infinita:r hoc ptz materiā de infinito intelligēti: nō tñ ponim⁹ talē qualitatē infinitā. pōt eñ de⁹ facere q totū erit albū vt sexdecim vel vt .xxxij. vel aliť sicut ei placet. Si sit ḡ aliq̄ q̄litas vnifōrmis r ei cocrētēdatur qualitas diffōrmis in finita:manebit eiusdē intēsionis sicut ꝑius erat:qr nulla certa intēsio est addita. ¶ Sz ctra:si sit corp⁹ alicui⁹ intēsiōis certe r ei addaf qualitas diffōrmis finita:totū manebit intēsi⁹:ḡ addendo vnū gradū corpi albo vt octo/totū erit intēsius q̄ vt octo:r q̄riť quāte erit intēsiōis? ¶ Si dicaf ifinite qr pōt ad illā reduci:tūc q̄libet diffōrmis erit infinita. ¶ Dicif q manebit eiusdē intēsiōis sicut ꝑius erat:rō est:qr ante erat intēsionis vt octo:r aliq̄d qō nō pōt reddere aliquā denoiationē respectu illi⁹ totius finities sumptū est additū:totū igiť manebit ita albū i denoiatiōe sicut erat añ illū gradū. r eodē mō addēdo quoscūq; grad⁹ finitos:r sic duo grad⁹ additi faciūt eandē denoiationē cū trib⁹ q̄ttuor:r sic sine statu citra infinitū. ¶ Quo fit q vnū corp⁹ manebit per vnā horā vnifōrme vt octo in denoiatiōe:r in instāti terminate horā erit vt nouē. vel decē:r tñ in illo instāti nihil illi corpi addeť. ptz dādo corp⁹ infinitū orientē versus terminatū parisij vnifōrme per totū vt octo in qualibet pte ꝓportionali hore sequētis:addatur vnus gradus albedinis illi corpori minoris⁹ partib⁹ terminatis ad finē hore: tunc in instāti terminate illā horā verū est dicere:illud corp⁹ est albū vt nouē r immediate ante erat vt octo r nul⁹ est gradus additus in hoc instāti. Eodē modo pōt peduci addendo duos gradus vel quātoslibet plures. ¶ Sz ctra hoc argumētor. hoc nō pōt saluare casum subtrahēdo vnū gradū:ḡ mod⁹ ponēdi est nullus. añs ptz:qr deť corp⁹ albū vt octo infinitū vnifōrmiter:r subtraha f a ꝑima pedalitate in extremo finito:vel a quacūq; alia pedalitate vn⁹ grad⁹:iā totū corp⁹ nō est albū vt. viij. qñ vn⁹ grad⁹ est ablatus : r est latitudo diffōrmis:r nō potes ire ad quē gradū mediū illud habet reduci:igr. ¶ Rīdeť q totū illō corp⁹ adhuc est albū vt octo. r rō est:qr pri⁹ erat album vt octo r est ablatū solū aliq̄d qō finities sūptū nō pōt denoiare totū:ergo ablatio vnius gradus nihil facit ad denominationē toti⁹:ḡ manebit in eadē denominatione in qua ꝑius erat vt octo:ergo nūc est vt octo: r i qualibet parte proportionali auferetur ab vna pedalitate vn⁹ gradus: p totā horā corp⁹ manebit album vt octo:r in instāti terminate horā esset ꝓmo album vt vij. r nihil esset tunc ablatū. Et si ponas q in prima parte ꝓportionali tollātur oēs gradus a ꝓma pedalitate:r u. scda parte proportionali auferātur oēs gradus albedinis a scda pedalitate:r sic ꝑiter p oēs ptes ꝓportiōales vni⁹ horę totū manebit albū vt octo r in instāti terminate horā corpus nō manebit albū nec coloratū:qr nullū colorē habebit ex casu. ¶ Ex his patēt aliqua. primū q intēsio qualitatis vnifōrmis est accipienda scōm formā quā habet:sed qñ est extensio per subiectū infinitum est maior difficultas. Et multifariā pōt quispiā dicere q in talib⁹ respiciatur ad qualitatē intēsissimā quā corp⁹ habet:r discrimen est a finitis:qr nō pōt dari certa reductio:vt data qualitate vt octo in prima pedalitate r q̄ttuor in scda:r sic ꝑiter in linea ifinita: hec tota est qualificata vt octo:absurdū eñ reputareť corp⁹ per totū habere colorē r ipsum nō posse denoiare suū subiectū: r satius est habere oculū ad intensissimū q̄ ad aliud extremum:qr nullū est remissimū in aliqua pedalitate vel parte. Tū secūdo perfecti⁹ : in coordinatione debet esse mensura totius citius q̄ imperfectius. ¶ Scdo potest quis dicere q in diffōrmib⁹ respiciendū est ad maximā intēsionē reducibilē : r sic poneret qualibet talē infinitā:r hoc pōt esse duob⁹ modis: vl reducēdo p penetrationē ptiū:r sic pōt dicere qualibet qualitatē diffōrmē in corpe finito r infinito intēsiōis ifinite: vel dicere q nō cūdū est ad penetrationē:sed sufficit q̄cūq; reductio alis dūmō est extensio partiū. ¶ Pōt q̄spiā dicere ꝑiter sicut diximus in ꝓcessu argumētor:r illō magis amplectimur. ¶ Sed dices adhuc:ponam⁹ infinitos grad⁹ albedinis in ꝓma pedalitate linee infinite nulla albedine existēte i alijs: q̄riť quāte intēsiōis est illud corp⁹? ¶ Dicif in primis q nō habet albedinē diffōrmiter extēsam per totū actū : r sic nihil ad nostrā cōclusionē: ex ista tñ albedine pt eē finite albū quātolibet gradu albedis volueris. vel pōt esse corp⁹ infinite albū. Ad ptz scm varia modū accipiēdi illi⁹ albedinis:et licet latitudo vnifōrmiter diffōrmis habeat mensurā per gradum mediū quo ad denoiationē subiecti:tñ nō sic oportet de resistētia;qr si sit vnū mediū resistētie a nō gradu ad octo vsq;:totū illud mediū nō est precise resistentie vt q̄ttuor:sed penes q̄libet partē intrisecā illi⁹ medij capiēda est resistentia. ¶ Quocirca vnū mobile actiuitatis vt .iij. in diuidēdo nunq̄ diuidat illō mediū in cadēdo. ¶ Tertio arguitur: mobile diffōrmiter motū quo ad partes mouef ita velociter sicut punctū velocissime motū in ipso: ergo eodē modo latitudo diffōrmis est metiēda p mēsissimā. q̄libet talē q̄ est i ea. Nisi patet:qr cū primū pūctū alterius in

equo attingit terminū ad quē : ita cito ille equus attingit illum terminū. ¶ Ad tertium nego añs: qz mobile hñs partes diffozmiter motas mouek ꝓcise ita velociter sicut punctū mediū verū vel imaginarium eius: sed de hoc alias cum erit sermo de motu locali.

¶ Quarto argumētor ponēdo q vnū corpus habeat caliditatē vniformiter vt sex: z duos ḡd⁹ frigoris: illud corp⁹ habet vniformiter vt sex: z tñ non est calidū vt sex. Cō ꝓbo. qz si haberet ꝛttuoz grad⁹ frigoris et quattuoz caloris extēsos per totū illō corpus nō esset calidū: qz eadē ratione esset frigidum: z impediūt se quo ad denoiatiōes qñ est cōlitas: ḡ debem⁹ iudicare sm excessum ac si talis qualitas nō haberet cōtrariū denominationē impediēs: ḡ istud corpus dicetur calidū vt. iiij. qz duo grad⁹ frigoris z caloris se intuitiuo ꝓpediūt z remanebit excessus vt. iiij.

¶ Cōcedim⁹ cōclusionē argumēti nec est cōtra nos. qz intelligimus q caliditas vt sex vniformiter denominat subiectū vt sex vbi nō ponitur cōtrariū ei⁹ denoiationē impediens. ¶ Ex isto sequuntur he Cōclusiones. aliquod est corp⁹ calidū aliquali denoiatione: z tñ cōtinuo efficitur magis calidū caliditatē deperdendo. ꝓbatur conclusio dando corp⁹ hñs octo grad⁹ caliditatis z ꝛttuoz grad⁹ frigoris vniformiter et deperdat vnū gradū caloris z duos frigoris: qñ cōtinue post hoc erit maioz excess⁹ caliditatis sup frigiditatē ꝙ modo sit: qz qñcūq erit aliq̄d deperditū caliditatis duplū frigiditatis erit deperditū. ¶ Secunda cōclusio est: aliq̄d corp⁹ manebit calidū cōliter sicut nūc est: z tñ ꝓtinuo acq̄ret caliditatē: ptz: si cum hoc acq̄rat cōliter de frigiditate. ¶ Tertia cōclusio: datur corp⁹ nō calidū cui⁹ q̄libet pars ꝓportionalis est calida. ꝓbatur. sit a corp⁹ diuisum in partes ꝓportionales ꝓportiōe dupla: z in ꝑma parte ꝓportionali sit frigiditas vt duo: z caliditas vt ꝛttuor in scōa pte ꝓportiōali sit frigiditas vt ꝛttuor z caliditas vt octo: z sic sine statu q̄libet pars ꝓportionalis iā est calida: qñ cuiuslibet ptis ꝓportionalis caloz/frig⁹ eiusdē exuperat in duplo. Cōz totū nō sit calidū ꝑz: qz frig⁹ per totū extēsum (si nō esset admixtū suo ꝓrio) infinite sufficit denoiare hoc subiectū frigidū: ḡ infinite impedit denoiationē caliditatis: sed caliditas extēsa nō sufficit amplius denominare ꝙ infinite: ḡ taliter impedit denoiationē eius. Assumptū ꝑz: qz frigiditas extēsa per scōam partē ꝓportionalē tātum facit ad denoiationē totius quātū frigiditas ꝑme: qz iz ꝑma sit i duplo extēsior tñ frigiditas scōe ptis ꝓportionalis est in duplo intēsior: z sic per oēs partes ꝓportionales sequētes: ḡ illa frigiditas sufficit infinite denoiare totū subiectū. ¶ Ex quo sequit quarta cōclusio. maior pars q est calida sm se z q̄libet sui z tñ a nō est calidū. patet: qz binarius primarū partiū ꝓportionabiliū est calid⁹: z sic sine statu in finitis.

¶ Quinta cōclusio. stat q̄libet partē ꝓportionalē b corpis esse infinite calidā z b nō esse calidū: patet ponēdo q b sit vniformiter infinite calidū: et in ꝑma parte ꝓportionali sit frigiditas vt vnum: in secunda parte ꝓportionali sit frididitas vt duo: in tertia in quadruplo maior: z sic sine fine. iā illud frigus sufficit denoiinare tale subiectū infinite frigidum: qñ scōa pars ꝓportionalis tātū facit ad denoiationē totius ob intēsionē quā hz sup primā quātū extensio ꝑme facit: z ita de qualibet in ordine ad precedentem.

¶ Quito arguit. nulla est qualitas vniformiter diffozmis: ergo dicta ꝓsupponūt falsum. Añs patet. qz si esset aliqua maxime eēt illa q̄ incipit a nō gradu z terminak in octo: z ponak albedo talis. z arguit sic. ibi nō est albedo vt octo: qđ ptz: qz illa albedo est extensa: z nō est extra subiectū: ḡ est i subiecto extēso: ḡ aliqua pars erit alba pure vniformiter ꝓtra casū. Et codē modo probabit q nullus gradus citra octo erit in illo subiecto: z ptz de gradu vt ꝛttuoz querendo an ille est i ꝑcto medio illi⁹ corpis bipedalis: sup ponam⁹ q albedo nō iheret ꝑcto: z si albedo vt. iiij. inhereat subiecto extēso iam corp⁹ erit vniformiter albū ꝛ hypothesiz. ¶ Forte dices alcb vt octo erit in illo subiecto: z erit in subiecto intēso sed nō extenso: sicut corpus sphericū tāgit corp⁹ planū in puncto sed nō ꝑctualiter. ¶ Cōtra. ex isto das mihi modū sustinēdi q vna albedo erit indiuisibiliter maior alia: ptz de albedine vniformi vt octo z albedine vniformiter diffozmi incipiēte a nō gradu albedis z terminata ad octo. ¶ Cōtra: tūc dabis substātiā lōgā lati tudinis z ꝓfunditatis ꝛinunē: z das mihi modū sustinēdi q dak vnū pōd⁹ aliud pōd⁹ in grauitate indiuisibiliter exuperās: z sic dato minio pōdere qđ sortes nō pōt ferre. i. a: datur vnū aliud corp⁹ indiuisibiliter illo min⁹ scz b. tūc b erit maximū pōdus qđ ego possum ferre: qz est min⁹ minimo pōdere qđ ego nō possum ferre: sed istō ꝓns est flm. potētia em̄ portarius mea excedit resistētiā b pōderis alioq̄n ipsum ferre nequeo: z nō indiuisibiliter trāscēdit resistētiā illius pōderis: qz idiuisibile additū diuisibili nō reddit ipz maius. vi. physicoz. ¶ Ad hoc argumētū querit an latitudo vniformiter diffozmis icipiēs a nō gradu vel a certo gradu in vno extremo: z terminata in gradu in alio vtputa in octo terminet gradu octonario vel quouis alio gradu intrinsece an extrinsece. Et dz q terminak extrinsece: vt argumētū sufficiēter ostēdit cōtra nō discolū. ¶ Et dicim⁹ q bipedale datū non habet albedinē vt octo: sed quālibet citra octo: hz septē: habet septē cū duab⁹ tertijs: septē cū ꝛttuoz quintis: septē cū nonaginta nouē cētesimis: z sic qualiter cūq volueris frangēdo: z in ꝑcto cōtinuante illas duas pedalitates nō est albedo vt ꝛttuor: nō em̄ est albedo ꝑctalis: sed q̄libet albedo citra ꝛttuor est in illo ꝑcto z euestigio post illō ꝑctū ē albedo supra ꝛttuor. ¶ Quo fit vt nō sit dabilis maxia albedo q ē i hoc corpe: qm̄ octo ē remississima albedo q̄nō est i hoc corpe. ¶ Sed ꝛ istud arguit sic: stāte corpe isto bipedali a vniformiter diffozmi: signet vna alia albedo bipedalis vniformit diffozmis a nō ḡdu ad octo vsq̄. ponatq̄ albedo extremi intēsioris b albedinis sup extremū remissius a albedinis: z extremū remissum b albedinis ponak sup extremū intēsum a albedinis z dicak qualitas resultās c. iā sic: albedo ē vniformis vt octo: z nihil albedinis addit ex extremo remissiori ipsi⁹ b extremo itēsiori ipsi⁹ a: ḡ pri⁹ ia erat albedo vt octo. ¶ Preterea: mot⁹ localis diffozmis terminat iclusiue i aliq̄uo certo ḡdu: ḡ mot⁹ alterationis terminat aliquo certo ḡdu intrisecо. loquor sm materiā subiectā de q̄litate vniformit diffozmi: añs ptz posito casu q vnū mobile moueak a nō ḡdu motus ad octo vsq̄: z in tota hora sequenti z in instanti terminate illā horā intēdat motū suum per horā sequētē: iam in ꝑma hora est octau⁹ gradus inclusiue.

¶ Ad ꝑmū ꝓcedit q̄ erit vniformiter albū vt. viij. qz vbi parū erat de albedine i a multū additū est. Dz z ꝙ licz in infinitū remissa sit albedo b nō gradum ⁊ius: tñ sp ē aliq̄d albedis citra ꝑctū terminatiuū toti⁹. Si sit sermo de ꝑctis extrinsecis: hoc non est ad ꝓpositū. ¶ Ad scōz ꝓcedo añs. z nego ꝓnz. Cū

ꝑmo: qz motus localis est mobile qđ mouek. Tū secundo: qz si ponak accidēs successiuū ex illo non sequit q dandū est subiectū longū sine latitudine z ꝓfunditate. qđ sequit ad aliud. ¶ Sed ꝓtra totū istud sic arguitur. si sit a albedo vniformiter vt octo z b albedo vniformiter diffozmiter a nō gradu ad. viij. vsq̄: iā a est intensior b si non fuerit in b albedo vt octo. ¶ Forte dices hoc ē vex: tota ei b albedo est solū intēsa vt quatuor z a vt octo. ¶ Sꝫ ꝓtra tenēdo modū q sicut mot⁹ localis scōz ptes diffozmis mensurak penes ꝑctū velocissime motum: sic qualitas vniformiter diffozmis a gradu intensissimo: sed hic nō est gradus vt octo: ḡ a nullo gradu denoiabit. ¶ Rūdet q b latitudo denoiabitur vt octo tanḡ ab extrinseco z non denoiabit ab aliquo gradu. ¶ Sed ꝓtra totū istud arguit sic a caliditas vniformis vt octo intendit b calidū ali qđ ꝓducendo in ipsum: ḡ b non hz quēlibet gradū citra octo. ¶ Rūdetur ꝓcedendo añs. qđlibet em̄ ꝑctum intrinsecū b calidi distat ab octo⁹ quidez diuisibiliter z sic suscipiet aliq̄d caloris. sed ex isto ꝑa est nulla: qm̄ nullū ꝑctū intrinsecū b datur maximā caliditatē habēs. imaginemur em̄ calidi tatem inherere punctis siue inhereat siue non.

¶ Hunc ostendere restat q̄ modo aliqua hay personarum alia non excellat potētia.

¶ Distinctionis. xx. questio vnica bimembris.

In ista vigesima distinc. magister loquitur de equalitate ꝓsonarum in diuinis: propterea querit an ꝓsone diuine sunt equales: z an naturaliter loquendo deus effectus causet et conseruet. ¶ Ad vtrāq̄ questionē rūdetur per ꝓclusiones. ¶ Prima est quicquid persona vna pōt facere idē pōt q̄libz alia ꝓsona facere: qz sicut ioā. ꝑmo ꝛz de filio: sine ipso factuz ē nihil: codez modo dicet de q̄libz alia: qz opera trinitatis sunt idiuisa. hoc magister sufficienter ostendit in lra. ¶ Cōtra hanc ꝓclusionē arguit: qđ filiꝰ ꝓducit idē ꝓducit z ꝑ et cū hoc ꝓducit filium: ḡ pater est potētior filio. ¶ Sed dices (sicut dicendū est) q potētia nō est respectu ꝓsonaꝝ ad intra: sed solum respectu effectuū ꝓducibiliū. ¶ Cōtra hoc arguit. si pater posset ꝓducere vnū effectū quez filius non pōt ꝓducere ꝑ esset maioris perfectionis ꝙ filius: sed qz secūda ꝓsona in diuinis est substantia infinite ꝓfectionis quēlibet effectū ꝓducibilem infinite exuperans: posset ꝓducere filiū qđ arguit patrē perfectiorē esse filio. ¶ Rūdetur ꝓcedendo maiorē. antecedens enim illius ꝓditionalis est impossibile q pater ꝓducit effectum quē filius non pōt ꝓducere: et ꝓcedendo minorem z nego ꝓnam: qz filius est idē essentialiter z eadē essentia cum ꝑe ꝓducē te filium. ¶ Eodē modo rūdetur ad argumentuz qđ fieri pōt q pater z filius sunt potentiores spiritu sancto: cum ipsum spirent et non econuerso.

¶ Secunda ꝓclusio. in lumine naturali dabile est aliquod ens primum effectiuum. ¶ Probatur: qz enti perfectissimo attribuenda est causalitas ꝓfectionis: sz ptinere nobilissimos effectus est perfectionis: qz hoc est esse actualissimum. ¶ Insuper qđ habet virtutē effectiuā respectu nobilissimoꝝ causabiliū videtur nobilius ens eo qđ nullā hz virtutē ꝓductiuā: alioquin nulla nobilitas seu ꝓfectio pōt argui vel cognosci in causa ex suis actionibus: nec vna cā potest argui nobilior alia ꝓpter nobiliores effect⁹. ¶ Confirmak: qz debilitas z infirmitas agendi est impfectionis. igit. multo magis impotentia agēdi z ꝑuari potētia et virtute ꝓductiua. ¶ Ulterius sic: esse sūme bonitatis est ꝓfectionis z nobilitatis: igit z esse primū effectiuū respectu nobilissimoꝝ causabilium. ꝓba ptz: qz esse effectiuū est esse cōicatiuum: efficientie em̄ ē ꝓfectionē cōicare: z ex cōicatiōe arguit bonitas.

¶ Preterea habere virtutē effectiuam respectu cābilis eterni ꝙuenit scōe intelligentie: igitur prime: z esse primuz effectiuū respectu nobilissimoꝝ causabiliū. ꝓba ptz: qz hoc attribuit scōe intelligētie respectu ꝓfectionis. Et ꝑ per Cōmentatorē in de substantia orbis tractatu scdo. corp⁹ em̄ celeste indiget non tm̄ virtute mouente in loco: sed largiente ei in se z in sua substantia ꝑmanētiam z essentiā. Et infra celū hz virtutē non tm̄ mouentē: sed agentē z ꝑseruantem. finis em̄ seruat agēs seruatione necessaria: sicut mot⁹ seruat mouēs. et infra loquendo de primo mouente ait. Quidā dixerūt aristotelē nō dicere ipsum causam agentem totū sed mouentē. z istud fuit valde absurdū. non em̄ est dubitatio in hoc q mouēs celū est agēs ipz

¶ Rursus. frustra em̄ ponit in vniverso scōm philosophos ꝑter primū motorē quedā intelligentia otiosa que omnino esset impotēs agere. Aristoteles em̄. xij. metaphysice inquirens numeꝝ substātiarū spiritualium ponit numerū eaꝝ scōm numerū orbiū celestiū. quia si qua alia esset foret otiosa. Et Cōmentator ibidē commēto. xlij. dicit declaratū est substantias eternas esse plures vna et qđ in ea est ꝑma. s. que oia mouet. Cꝫ aūt moderni dicunt substantiā primā esse priorem motore totius falsum est: immo quelibet est principiū substantie sensibilis scōm motorē. et ideo dicit aristoteles q si alique essent non mouentes essent otiose. z sicut in ciuitatibus prim⁹ princeps hz suam actionem que est nobilissima: z si non esset otiosus quā actionem intendūt oēs qui sunt sub illo principe: sic motores orbium inferiorū intendunt quem motū diurnum que est primi motoris actio: z alij sunt ꝓpter ipsum. ¶ Contra hanc cōclusionē arguit sic. causalitas effectiua magis ꝙuenit entibus imperfectis. elementa em̄ magis agūt q̄ mixta: z tñ sūt imperfectiora. nā bos generat bouē. angelus aūt nullā substātiā ꝓducit. z si ala sensitiua idētificet est intellectiua hō nullā substantiā ꝓducit. ¶ In sup si causalitas effectiua arguit ꝑfectionē: vt igitur in effectu z hoc nō: qz ille pōt eē ꝑfectior cāvt eque ꝑfectus: vt in causa: z hoc non. qz impfecti⁹ pōt ꝓducere aliq̄d perfecti⁹ se. albedo em̄ ꝓducit visionē. ¶ Preterea causalitas effectiua cōpetit entib⁹ inferioribꝰ rōne cuiusdā impfectiōis: vt se ꝓpetuent in specie vel gñe: vt participent esse diuinū scōz esse imortale: qđ acquirere non possunt in idiuiduo. ¶ Ad ꝑmū ꝛz q cōtingit ignobili⁹ eē simpliciter magis actiuū: sz illa actiuitas est cū imperfectiōe quadā vt sit actio cū alteratiōe ꝓ actionē z repassionē z ꝓ corruptionē z vt se perpetuet in specie specialissima vel subalterna: qz alias ꝓpetuari nequnt. angel⁹ aūt est incorruptibilis naturaliter z iō nō eget hac ꝓductiōe. ¶ Sz hz actionē ꝓpriā nobiliorē q̄ vltimū finē attingit: z etiam

vt sue nature ꝓuenit.ꝛ qz deus paulo minus subiecit hoiem āgelo: decuit formā humanā a solo deo creari sicut creatus ē angel⁹. ¶ Ad scām dicitur ꝙ agere est nobilius ꝯ̄ non agere ceteris paribꝫ. ¶ Tertiū solutū est ex dictis. ¶ Tertia cōclusio. ꝓbabile est in lumine naturali ꝙ prima intelligētia est causa secundarū intelligentiarum ꝓbatur. philosophi ēm naturaliter loquentes hoc ꝓbare nisi sunt. viij. physicoꝝ cap̄. iij. aliquoꝝ sempiternoꝝ aliqua sunt querēda principia et cāe: triangulus hz tres. ¶ Et confirmatur. xij. metaphysice Cōmentatoꝛ cōmēto. xxvi. dicit ꝙ sicut aliqs mouetur ad ꝓseruandā suam sanitatē sic alie intelligentie mouent: quia intelligunt ꝙ perfectio et substantia earum est in motu ꝛ amando primā substantiā. Qz magis primā causam amat ꝯ̄ seipam naturaliꝛ cōstat eo/ ꝙ dependet a ꝓma cā. ¶ Preterea. v. metaphy. Cōmento. xxxi. apud aristotelem virtutes intellectuales absq̄ materia sunt a virtute non mixta cum materia. ¶ Ulterius si cōclusio negaret hoc potissimuz foret qz secunde intelligētie sunt necessarie scdz aristotelē: hz hoc nō impedit: qz. ij metaphysice sempiternoꝝ sūt cāe q̄ sunt maxime que sunt cā aliꝫ vt sint. vbi ait Cōmentatoꝛ ꝓmēto. iiij. hec est ꝓma causa oim vt sint ꝛ. v. metaphysice cap̄. de necessario: necessarioꝝ ē altera causa. ¶ Item celū scām Cōmentatoꝛē in de substantia orbis dependet ab alio effectiue: et tñ ipsum est necessariū scām philosophos. ¶ Sed hic dici pōt ꝙ phūs loquiꝫ de ꝛclusionibus demōstratiuis: et si de incōplexis loquatur non probat nisi ꝙ est causa ex qua sequitur ꝙ sit causa efficiēs sed est fallatia cōsitis. Dicetur cm̄ ꝙ est cā finalis vel huiusmodi. Hoc scim⁹: sed non ostenditur nisi ꝙ hec ꝛclusio est ꝓbabilis in via aristotelis. Si dicas: primo celi textu ꝛ cōmento centesimo sexto impossibile ꝛ sempiternū esse ꝛ esse factum. Hoc intelligitur de factiōe noua. ¶ Sed ꝓtra istud arquelibet intelligentia scām naturaliꝛ loquētes est ꝓpetua: ꝯ̄ non causaꝫ a prima intelligētia. ¶ Preterea ex isto sequiꝫ ꝙ creatio esset possibilis: cōsis ē falsum ꝓmo physicoꝝ: ex nihilo nihil fit apud naturaliꝛ loquentes. ¶ Ad primuz dicitur ꝙ cōsa est nulla: qz sic celum est eternum et eternus est motꝰ celi: ꝛ aliquod lumen solis est eternū: quod cōstat esse effectū solis. Hec in lumine naturali clarent. Qz lumē solis sit eternū ꝓbatur: capio lumen ꝓductū a sole in partib⁹ soli propinquis inter quas ꝛ solem nō pōt cadere corpus opacū eclipsans lumē solis: iam illud lumē fuit ab eterno scām aristotelem: ꝛ non potest non esse. ¶ Sed dices ꝙ aliqd lumē intensum cuius vna ps non pōt non eē scām eum ꝛ alia corrumpitur: intenditur et remittitur qd̄ est inconueniens. ꝓbo cōsiam. venus ꝛ mercurius sunt planete semp propinqui soli siue aliquid luminis habeant ex se siue totale lumen ex sole capiat tamen lumē recipiūt a sole. qz cū sint passa receptiua luminis: ꝛ sol natus est plus luminis causare ꝙ̄ habeant: cōsis est ꝙ lumen recipiant a sole. Et cū sint ꝓpinquiores soli plꝰ luminis habebūt: cum agens naturale plus producat in propinquū ꝯ̄ in distans: tunc lumen vt notum est ex planetis non potest non esse: vel remissum in eis a sole: cum maxime distēt ab eodem. reliqua pars luminis nū ꝯ̄ intenderetur et nunq̄ remitteretur. ¶ Respondeꝫ ꝓcedēdo illud tanq̄ sequēs. ¶ Ad aliud ꝓmi phy ij. pōt dici ꝙ philosophus intelligit de factione de nouo. ¶ Quidā dicit aristotelē illd nō posuisse ex se: sed ex alioꝝ opinione: ꝓpterea dicit vt dicūt oēs naturaliꝛ loquentes: hz illa nō videaꝫ intētio aristotelis nō erat in falsa dictū. Nūc tangamus de ꝓseruatione. ¶ Quarta ꝛclusio. deus effectus priꝰ productos ꝓseruat sm̄ ꝓportionē: ꝓbaꝫ Augu. iiij. super geñ. c. ij. creatoris potētia ꝛ oīpotētis atq̄ oītenētis virtus est cā subsistēdi oī creature: q̄ virtus ab eis q̄ creata sunt regēdi si aliqñ cessaret simul ꝛ illoꝝ cessaret ꝙ̄s oīs quia nā concideret. Posteaponens discrimen inter fabricatoꝛē domꝰ ꝛ creatoꝛē rerum dicit. artifice cessante domus stat: non sic de ope dei. idē ponit. xij. de ciuit. dei ca. xiiij. ¶ Quinta ꝛclusio. hoc est ꝓbabile in lumine naturali. ꝓbabaꝫ illud deo attribuendū est qd̄ nō videtur et repugnare nec eius celsitudini derogare et ꝓuenit maiori ꝓnexioni vniuersi: sed sic est ponendo ꝙ deus reliquas res cōseruat erit causalitas ꝛ conseruatio ab vno principio. igitur. ¶ Preterea sm̄ Cōmentatoꝛē in de substantia orbis: corꝰ celeste non tm̄ indiget virtute semp mouente ipsum in loco: sed etiā virtute largiente in se ꝛ in sua substantia ꝓmanentiā eternaz: qz corpus finitū dato etiā ꝙ corpus celeste fuerit necesse est esse celū: ꝯ̄ a fortiori sic erit de aliꝫ rebus. ¶ Contra hāc cōclusionē arguiꝫ sic. ex hac ꝛclusiōe sequꝫ ꝙ calor non pōt corrūpere frigꝰ nec econuerso: ꝛ ꝙ nulla creatura possit aliā corrūpere: cōsis est falsum vt liquet: ꝯ̄ ꝛ cōsis. ꝓma ptz: qz a proportione minoris in equalitatis non fit actio. vij. physicoꝝ: hz deꝰ creaturā conseruat: q̄ est potētia creata quā dicis creaturam corrūpere: igiꝛ. ¶ Respondetur negando cōsiam: ꝛ ad probationē dz ꝙ quoddā est ꝓseruans particulariter quod sic conseruat hoc ꝙ eius ꝓtrium corruptiuū nō seruat: nec ei coagit: hz totaliꝛ resistit: ꝛ effectum sic ꝓseruatū nulla virtꝰ pōt destruere nisi superet virtutē ꝓseruantis: ꝛ de illo cedit probatio assumpta. Aliud est ꝓseruans vniuersaliter: quod sic ꝓseruat hāc rez particularem vt eius etiam contrarium corruptiuuz conseruet: nec ei resistit: sed ei potius coagit. ꝛ effectū sic conseruatū potest aliqua causa destruere licet nō experet potentiam ꝓseruātis: ꝛ de illo hoc negatur. ¶ Sexta conclusio. quelibet res alia a causa ꝓma continuo dependet causaliter ab ea. ꝓbaꝫ: qz quod in ēo esse intrinseco dependet ꝙ se essentialiter ab altero causatur ab illo sm̄ causalitatem extrinsecā: vnū quodq̄ aūt dependet essentialiter a suis causis extrinsecis ꝛ intrinsecis: alioquin nulla cā probari potest: vel esset plura ꝯ̄ quattuor genera causarū. ¶ Sed ꝓtra conclusionē arguiꝫ sic. multis conuenit conseruare q̄bus nō cōuenit vis effectiua respectu eius qd̄ conseruaꝫ: patet qz homo ꝓseruatur a frigore per vestē et domū: ꝛ locatum ꝓseruaꝫ a loco ad quē mouecꝫ: quarto physicorum. ¶ Insuper sequꝫ ꝯ̄diu ꝓseruatur res ab aliquo tam diu fieret ꝛ ꝓduceret effectiue ab illo sed hoc est falsum: qz res cū facta est nō idiget vt amplius fiat. ¶ Insuper ꝓseruatio rei est posteriοr ꝓductione illius: ꝛ ꝓ̄supponit ꝓductionē illi⁹. ꝓseruatio aūt ꝓ̄supponit esse rei/ sed ꝓductio effectiua nō ꝓ̄supponit: igitur. ¶ Ad primū rsidet ꝙ ꝓseruatio dupliciter capiꝫ: vno modo gñaliter ꝙ

eo per quod res qualitercūq̄ durat et stat in esse: et sine quo res caderet et tenderet in non esse/ siue per se siue ꝙ accidens: siue illud sit rei intrinsecū siue extrinsecū: ꝛ sic homo conseruaꝫ a domo vestecly peo: ꝛ domus a cane qz ad absentiā istoꝝ sequitur presentia ꝛ actio contrarij corrūpentis ꝛ īdisponentis. sic locus ꝓseruat locatum: quia elōgat a corruptiuis: ꝛ vna pars vini vel aq̄ ꝓseruat aliā: quia plus resistit in suo toto ꝯ̄ extra suum totum. Alio modo ꝓprie aliquid dicitur esse conseruatiuū virtute cuiꝰ res stat per se in esse ꝛ declinat casum in non esse: ꝛ a quo res essentialiter sic dependet ꝙ per solā remotionē illius res cadat in nō eē circūscripto oī alio corruptiuo vel actiuo circa rē illā: vt de lumine respectu luminosi: de visione vel specie obiecti cōtingit. Hoc modo in proposito ītelligimus. ¶ Ad scām conceditur illatū ꝛ negaꝫ minoꝛ: ꝛ ad pbationē dz ꝙ nō indiget ꝙ fiat de nouo. ¶ Ad tertiū dz ꝙ eadē res primo est ꝓductio ꝛ postea ꝓseruatio: qz termini differunt in ꝓnotatione. ꝓseruatio ēm̄ presupponit rē priꝰ fuisse: qz pt esse ꝓductio sine conseruatione nō autē econtrario sicut nouū potest non esse antiquū: conseruatio rei fuit productio qū non erat cōseruatio. ꝛ sic conseruatio erat qū non erat cōseruatio. ¶ Septima ꝛclusio est. ꝓbabile est in lumine naturali ens simpliciter ꝑmū esse principiū effectiuam oīm alioꝝ entium imediate vel mediate. ꝓbatur qz ē cōseruatiuum omnium aliorum per se. Sed hec conseruatio est causalitas effectiua vt dicit conclusio precedens. Contra materiam huius conclusionis inferius amplius disputabitur.

¶ Hic diligenter inquiri oportet: cum in trinitate non sit diuersitas vel singularitas.

¶ Distinctionis. xxiij. questio prima.

Magister in hac vigesimaquarta distinctione tractat materiaz an in personis diuinis sit nūerus: ꝛ an sit in deo quantitas. ¶ Contemplatione cuius querem⁹ aliqua que ꝓducunt ad intelligentiam illius questi. Postea respondebimus ad q̄stionē Magistri. ¶ Petem⁹ aūt primo an quantitas discreta sit aliqua res quātis inherens. Et vniuersaliter an sit aliquod indiuisibile in quāto. ¶ Respondetur vnicā ponendo ꝛclusionē: nullū est īdiuisibile in pure continuo ꝓtinuans vl terminans partes eius. ¶ Pro intelligentia isti⁹ ꝛclusionis notabis partitā eē positionem imꝑsentiarū. Quarū vna tenet punctum esse impartibile: lineam profunditatis ꝛ latitudinis expertē. Hoc sic declaratur. Data a linea pedali in ea sunt duo puncta terminativa: quorum vnuz terminat in vno extremo ꝛ reliquuz in alio. Et infinita sunt puncta ꝓtinua tiua in hac linea: quia ꝓtinuū est cui⁹ ptes copulātur ad aliqē terminuz cōem: hoc est ad punctum. Et ita dicatur de q̄libet linea recta ꝛ finita ꝙ duo puncta terminativa hz. Linea gyratiua hz terim ꝑ accidens. Partes dicunt terminari ad pūctum qz duas medietates terminat ꝛ continuat. Nulla sunt pūcta imediata in hac linea. Hoc ptz qa tūc nullum erit continuū: sed sola puncta essent i hac linea. Sed imediate post primum punctum terminativum et continuativum aliud sequitur punctū Quod patz: qz immediate post b punctum sequiꝫ ꝓtinuū ꝛ quantū ꝛ tale non pōt habere ptes sine punctas sine punctis: ꝯ̄ post b pūctū imediate sequtur punctū. Ex quo sequūtur cozollaria. ¶ Primum est. Inter quecunq̄ duo puncta mediant infinita: loquoꝝ de pūctis ꝓtinuatiuis. Probatio cozollariꝫ inter q̄cunq̄ puncta intercipiꝫ linea: modo in qualibet linea sunt infinite ptes que nō possūt ꝓtinuari sine punctis: ꝯ̄ inter q̄cūq̄ puncta mediāt infinita. ¶ Scdo sequtur ꝙ infinita est multitudo categorematice entiū non facientiū aliquod vnū. Patet de punctis datis. Hec hoc incōuenit in ꝓtinuo quia infinita est multitudo ptium ꝓportionalium in continuo sm̄ oēm proportionē. ¶ Tertiū cozollariū: inter b pūctū īchoatiuū linee ꝛ quodlibz aliud mediat punctū. Patz ascendēdo sub termino distributo. ¶ Quartū cozollariū: nullū pūctum intercipitur inter b punctum et quodlibet aliud.

Probatur: qz da oppositū: signetur et sit cīa vel c est imediatū b ptra priꝰ dicta vel mediatū: ꝛ habeꝫ cozollarium. ¶ Quintū cozollariū. Hec tñ est negāda: inter ꝑmū pūctum ꝛ oīa alia pūcta mediat pūctū (capiēdo oīa collectiue) quia tūc oporteret aliqd̄ punctū precedere omnia pūcta sequētia b. Eodēmodo illa est falsa capiendo distributiue. habebit ēm̄ vnā singularē falsam in qua demōstrantur oīa puncta collectiue. Sicut dictū est de pūctis eodēmodo dicatur de lineis ꝛ superficieb⁹. ¶ Ex fluxu puncti ꝓsurgit linea que nullā latitudinez neq̄ ꝓfūditatē habet. Quod sic dinoscīt: si vnuz punctū de flueret ab a puncto ad b punctum secundum longitudinē relinquēdo vestigium retro se iā habebitur linea quā duo pūcta terminat. Et si hec linea fluat sām latum relinquendo vestigiū post se nullo pacto relinquens aliquid secū dū ꝓfunditatē: erit superficies: qz longitudo ꝛ latitudo. Si rursus superficies relinquat vestigium retro se siue sursum siue deorsum erit corpus: qz linea terminatur: ꝛ non ꝑ diuisibile qz ipsum iteruz terminabitur: opz ergo ponere duo puncta indiuisibilia. Eodēmodo ꝓbatur de linea claudēte superficiem: ꝛ de superficie corpus termināte. ¶ Contra fundamentum huius positionis: et cozollaria arguiꝫ sic. Ex hac positione sequtur ꝙ aliquod accidens indiuisibile īhereret subiecto diuisibili: pz de b puncto terminante lineam. ¶ Forte dices ꝙ hoc non inconuenit tanq̄ in subiecto inadequato vel tanq̄ terminus in suo terminato. Hec sic incōuenit ꝙ idem punctum sit in duobus tanq̄ terminis: patet de puncto continuante quod etiam terminat. ¶ Non valet quod aliꝫ dicūt: ꝙ puncta cōtinuatiua non sunt nisi in potentia et nō sunt actu actualiter enim sunt i rerum natura. ¶ Propter ea aliter arguitur: pono a lineam terminari c et b punctis: alias non esset finita. Contra: deꝰ potest separare illa puncta de potētia sua absoluta linea manente: quo facto linea erit finita. ¶ Sed dices ꝙ deus non potest separare puncta terminativa linee linea conseruata: quia tūc diffinitio negabitur de diffinito supponente. Linea ab euclide ꝓmo elementorum sic diffinitur. Linea est longitudo sine latitudine et profunditate cuius extremitates sunt: duo puncta. ¶ Vel melius sic (vel saltem minus male) admittendo casum qui non claudit contradictionem dicitur: ꝙ linea non erit finita positiue: sed ꝓuatiue. vel licet non habeat ter

minum intrinsecum habet extrinsecum. ¶Sed contra ipsa terminatur: nec erit longior soliro. Et argumentum aduersarij ibi soluitur qua solutione data: suffecit proposito. Dicere q̄ nō potest corrumpere illa duo puncta terminatiua quin producat duo de nouo: est vnum dictū voluntariū. ¶Secundo arguitur sic: corrūpat deus oīa illa puncta in linea: linea ꝑseruata: tūc habebitur linea sine pūctis. Et hoc potest patet. potest enīz corrumpere puncta terminatiua a linee: et eadem est ratio de aliis punctis continuatiuis que etiam terminār. ¶Sed dices (et fuga nulla est alia) q̄ non est idez de punctis continuatiuis et aliis: quia tunc manebunt partes linee: et continuum in oēm suam partem diuidi est impossibile: ergo cum partes sūt necesse est eas continuari: et continuatio non potest fieri sine punctis. igitur. ¶Contra hoc arguitur sic: quandocunq; sunt due creature realiter distincte quarū neutra est pars alterius: deꝰ potest quācūq; illarū creaturarum destruere alia corrupta: sic sūt est de punctis et lineis ꝓtinuatiuis ¶Refugiū haberet hec positio negādo illam Maximam quando est: dependentia vnius creature ab alia. ¶Tertio arguitur sic. ex hac positiōe sequitur q̄ due medietates continui non sint immediate: cuz inter eas aliquid mediet: puta punctū continuatiuum. ¶Secundo ex hac positione sequitur q̄ dabitur circulus indiuisibilis: pūs implicat: ergo et añs probo. tū ꝓsequentiam: qz capio centrum mobile fabri qd̄ p̄ hanc viam est accidens indiuisibile. Tunc illud mouetur ad motum rote octauo physicoruz: motis nobis mouentur ea que nobis sunt. Et tunc sic: non monet motu recto nec mixto: mouebitur ergo motu circulari. Ergo ex eius motu causabitur circulus vt patet de tropico cancri et capricorni. Et tunc sic. vl̄ille circulus descriptus ab illo puncto est indiuisibilis: et sic habetur intentum: vel diuisibilis: et tunc sequitur q̄ punctū medium non erat centrū: quia quocunq; circulo dato qui describitur ab aliquo puncto illius rote dabilis est circulus minor. ergo circulo descripto ab illo pūcto dabilis est minor: ergo ille non erat centrum. ¶Ad primum istorum nego consequentiā: qz mediatio puncti cōtinuantis illas medietates non arguit eas nō esse immediatas. ¶Ad secundum nego sequelā: cētrū esū rote circulariter mote non mouet. illud aūt Motis nobis mouent ea q̄ in nobis sunt. itelligitur de partibus nostris: nō autem oportet sic esse de accidentibus. vel sic et de his et de illis hoc verum habet nisi fuerit accidēs centrale. Et istud etiam intelligitur qū totum ratione toti de per se mouetur. Si maior pars cererarefiat tota augmētatur: et rarefit: et per ꝑs mouetur: sed non oportet ita esse de qualibet parte. ¶Sed diceres: stella que est polus arcticus inter dū percipitur moueri: et est polus octaui celi: ergo polus corporis circulariter moti mouet. Antecedens expertum est ab experimentatoribꝰ. ¶Respondetur q̄ tunc illa stella nō est polus arcticus: sed punctum satis prope illam stellam qō nullatenus mouetur. Et si dicas scz illud Alani. Ethereus motus mouet omnia sidera preter Unum: sz semper permanet illud idem. Hoc est nō notabiliter percipiꝭ a nautis mutare suū locum. ¶Quarto arguitur ꝓbando puncta esse imediata: et hoc sic. diuisio linee cadit super punctum: volo q̄ diuidatur a linea pedalis in duas medietates: tā vtra q̄ medietas terminatur puncto post separationē: et ista puncta non producuntur de nouo: ergo ante erant immediata in ista linea. ¶Ulteriꝰ capiāt due semipedalitates cooperientes lineaz pedalē: puncta terminatiua sunt immediata: tunc respondebūt eis duo puncta diuersa in linea pedali inferiori: et sic habētur duo puncta immediata. ¶Respondetur q̄ diuisio cadit super punctum et illud manet in vna medietate et eam terminat et non in alia medietate. ¶Sz cōtra: sequeretūr q̄ accidēs migraret de subiecto in subiectum: illud est punctum ambabus medietatibus prius inherebat tā q̄ terminus in terminato: nunc aūt inheret solum alteri. ¶Iterum: non est maior ratio q̄ inh̄ereat vni medietati q̄ alteri. ¶Propterea min⁹ inapparenter dicitur q̄ punctum corrumpitur a diuisore: diuisio enī cadit supra punctum hoc est ipsuz continuans corrumpiꝭ et producuntur duo de nouo a diuidente. Et si plures diuidant duo ꝓducūtur ab ambobus nisi deus impediat miraculose ꝓductionem istorum punctorum. ¶Sed dices si ex duab⁹ lineis terminatis fiat aliqua vna: tam erūt duo puncta prorima in eadem linea. ¶Respōdetur q̄ alterum istorum dicere oportebit esse corruptum. Et cū equa sit ratio de vtroq; dicit q̄ vtrū q̄ corrumpitur: et producitur vnum de nouo. Si enī duo faciant illam continuationez vnus applicat semipedalitatem et alter aliam tam illa duo simul producunt vnū punctum: qō non citius ꝓducitur ab illis duobus copulatim q̄ ab vno illoruz. ¶Ad secundum dicitur q̄ non incōuenit duo pūcta variarū linearum esse immediata imo sunt in eodem loco: et eis respōdet idem punctum numero in linea inferiori. Et sic non habes eiusdem linee puncta immediata. ¶Sed contra istud arguitur sic. ponātur due linee pedales a b super se iuxtā sic scz: q̄ a superiori corrumpat deus totaz quātitatem continuam: puta omnes partes linee ipsius a ipsis punctis remanentibus in eisdem sitib⁹ in quibus erant: tunc sic: erunt duo puncta immediata post separationem partium linee: et non magis appropinquant q̄ antea. ergo prius erant immediata. Casus non videtur negandus a potētia dei: licet enim linea dependeat a punctis non tamen econtrario. vt crebro in vsu est. Creatura esū non potest esse sine deo: bene autem ecōuerso. Similiter totum non potest eē sine sua materia bene tamē contra: imo videtur vlterius in isto casu: q̄ quelibz pars b linee superioris erit cooperta ab aliquo pūcto qō erat linee superioris: q̄ nihil erat in a linea demptis punctis. ¶Respōdet admisso casu: negaī q̄ duo puncta erūt immediata: qz iter q̄cūq; duo puncta mediāt infinita. nec sequitur. mitto tudo omniū istorum punctorum (demōstrat⁹ oīb⁹ punctis alīs a pūcto inchoatiuo) est imediata pūcto inchoatiuo: q̄ aliquod punctum est immediatum illi: sicut digito tangens ꝓtinuuz in vno extremo qō ꝑtes erant ꝓportionabiles minores: digitus est imediatus toti multitudinī illarū partiuz ꝓportionabiliū et nulli parti ꝓportionali ille digitus est imediatus. vel ponatur super qualibz ptē proportionabilem vnus angelus digito remouente in eodē situ: tūc digitus est immediatꝰ toti

multitudini istoz angelorum: et nulli angelo est immediatus: immo quocunq; angelo in illa multitudine dato inter ipm et digitum mediant infiniti angeli. sic inter quecūq; duo puncta mediāt infinita. Sed non est oīno simile quo ad analogiā: qz dabiles sunt multi angeli immediati: vt puta angelus super primā partem ꝓportionalem et secundā supposito q̄ repleant illas ptes. Sic de q̄buscunq; angelis in partib⁹ proximis. ¶Ad aliud dī: q̄ prie non est cooptura a linee a punctis: sed si itelligas q̄ quelibet pars linee inferioris hz punctū supra se: et hoc vocas respōdere: vel esse coopertū respōdetur per propositiones. ¶Prima est: quodlibet punctū linee inferioris erit coopertū ab aliquo pūcto linee superioris. ¶Secda ꝓpositio. quodlibet punctū linee inferioris habet vnū punctum ei respondens in linea superiori: duo puncta tria puncta et sic sine statu. ¶Analogiā deprehendere potes inferius in materia de infinito: vbi dabunt infinitiauri in vna multitudine: et infiniti hoīes in alia iam cuilibet homini respōdēt tres aurei quatuor et sic sine statu. Et cuilibet aureo duo vel tres homines. ¶Tertia ꝓpositio. ex duab⁹ p̄missis nō sequitur q̄ nihil erat in linea dēptis punctis. ꝓbatur hec ꝓpositio: qz dato opposito ex duob⁹ veris et concessis ab opinione ipsa corrueret. Opinantes non dicerent pro hoc argumento: colorem tamen habet. ¶Sed cōtra dices: supponaī q̄ angelus potest esse in loco punctali vel si lucteris in terminis q̄ nullus sit locus punctalis: ponatur q̄ pōt coexistere puncto: vel ducaī argumentum de corpe spherico moto sup lineam corpis plani: qō scōm opinantes tangit planū in puncto. Tunc sic iste angelus ptransiuit hanc lineam pedalem: et semp erit in loco punctali: non lucteris ad nomē. ergo nihil ibi repit nisi pūcta. ¶Respondeī: q̄ cō sequentia non valet: vt dictū est in casu p̄cedenti. Sed vter q̄ habet colorem contra opinionem.

¶Quinto ex isto sequiī: q̄ circulus erit indiuisibilis scōm latitudinem et ꝓfunditatem: et sic duo puncta possunt esse in eodem loco in varijs corporibus. Sic etiā due superficies erunt in eodē loco scz superficies concaua ignis et concaua lune. Sed hoc est falsum: qz tunc non est maior ratio q̄ sphera lune cōtineat sphērā ignis q̄ contra. ¶Sz dices: est ratio qz superficies concaua sphere lune inheret corpi circundanti: nō aūt ecōtrario. ¶Cōtra: ponaī permutatio illarū superficierum. Tūc sequitur q̄ superficies ignis: vel qui fuit ignis esset cōtinens respectu ignis. Sz ibi concedes illatū. Non enī inconuenit duas superficies diuersoz corporum esse in eodē loco plus q̄ duo puncta variorum corporū. ¶Quo fit q̄ eadem est diametrus numero corpis locati et locantis. Et si dicas: tertij elementoz propositione sexta dicit Euclides: circulorum sese contingentiū non idem centruz esse necesse est. Hoc nō mouet: qz loquiī de circulis eccentricis et non de cōcentricis: aliter enī non se cōtingunt. Oportet idem dicere scōm modum oppositum ducendo diametrū corpis locati ad superficiem conuexā eius: que diametrus est immediata superficie concaue corporis locantis. Alioqn dabitur vacuū inter corpus locans et corpus locatum: vel q̄ non sit ꝓprius locus eius cui⁹ oppositum supponim⁹. Sz ista diametrus nō erit corpis ambientis corpꝰ locans. ¶Possunt esse argumenta similia de diuisione linearū et superficieruz: sicut de segregatione punctoz. si enī deus separet primaz partem proportionalē a secūda: secdam a tertia: et ita de qualibet alia: partib⁹ remanentib⁹ in eodez situ petis in qua pte erit vltima superficies que corpus terminat. ¶Rñdetur: q̄ in nulla pte proportionali: vt patet p assensum: sz terminat totā multitudinem partiū. Et ꝓpositiones logicales tāgi possunt: vt puta si sortes incipiat dividere vnā superficiem p hoc instans quod est vltimum instans non esse diuisionis iā incipit per remotionē de presenti vna linea diuidi q̄ nec desinit nec desinet diuidi: et immediate post hoc diuidet linea (immo linea imediate post hoc diuidet) patet de linea terminante superficiem immediate: post hoc dividetur superficies. Sed illa logicalia sunt: vide in incipit et desinit: de quibus supersedeo. ¶Istud (qz non est petenda pluralitas sine necessitate: et alique solutiones forte non sufficiunt) videt ad minus ꝓbabile. Sed qz ad multoz intelligentiam cōducit: et apud mathematicos et plerosq; philosophos in honoze: non est penitus reiscienda. ¶Ista positio inferius ostendet esse contra mentē beati Augustini. Et vlterius adducā dictum viri non multuz capientis in philosophia. Sz qz iustam causam habere videt recitabo. Laurentius valla de decimo sexto capite sue nuncupate logice dicit. Aristoteles negat in loco esse puncta: sz linee terminos pūcta existimat. Et sequiī protinus. Et ego id ausim iurare: eū non intelligere quod dicit. ¶Alia est positio rationi cōformior: q̄ nulla sunt puncta indiuisibilia in linea: nec est longitudo distincta a latitudine: imo implicat dare longitudinem sine latitudine. ¶Modus huius positionis est talis: data linea sive sit quantitas accidens scōm vnam viam: vel quantitas substātia scōm aliam: ita habet terminos intrinsecos: dato q̄ ponaī in vacuo vel extra vniuersum quolibet puncto (de quo locuti sumus) secluso: vna pua pars que est linea: puta vna vigesima vel vna trigesima vel alia q̄ talibet pars que est terminus est punctū. Et sic puncti est pūctum: vt patet de pte illius. Si non capias partez nulla pars illi⁹ linee est vltra ptē datē. Et ptes linee copulatiue ad terminum communem. id est cōtinuantur simul: et faciunt aliquod vnū: impossibile est enim dare longitudinem sine latitudine et profunditate. Quod patet: signato corpe cubo. ibi nō est ratio accipiende longitudinis penes vnam dimensionem potius q̄ penes aliam nisi ab libitum: ergo nulla est distinctio latitudinis a longitudine. Et adhuc si dimensiones fuerint equales vbi longitudo attenditur penes diametrum longissimam: latitudo penes secundam dimensionem: et profunditas secundum minimam. Ut patet de archa Noe: que fuit trecentorum cubitorum longitudinis: latitudinis triginta: profunditatis triginta. Genesis sex. Et in homine longitudo est a pedibus ad caput: latitudo a dextra ad sinistram: profunditas a tergo ad pectus. Sed cū totum sit sue partes: longitudo realiter est latitudo: et pars inferior et superior pars sinistra et pars dextra copulatim. ¶Si dicas primo elementorum Euclides diffinit punctum sic. Punctum est cuius pars nō est. Et linea ē lōgitudo sine latitudine et ꝓfūdita

Laurētius valla.

te cuius extrema sunt duo puncta. Et idem vult Aristoteles quinto Metaphysice dicēs. oīne indiuisibile scōm quātitatez habens positionē dicit punctū. Sic megarēsis suo modo supficiē ꝛ corp⁹ diffinit. ¶ Ad hoc rñdeꝺ: ꝙ ista sunt dicta mathematicoꝝ. Ista indiuisibilia abstrahentiū que relinquunt metaphysice ad determinandū de entitate taliū. Aristoteles exēplariter eis vtit. Quia erat opinio famosa in dieb⁹ eius ꝙ erant puncta indiuisibilia in continuo: quoꝝ aliqui asseruerunt cōtinuum cōponi ex pnctis: vt dīs Democritus et eius collega leucippus. Alij ponebant pūcta accidentia. Aristoteles vsus est modo loquēdi primo eīm Posterioꝝ inquit: puncta in linea non sunt immediata: sed substātia linee ex his est. Q; aliqua geometricalia rectificare necesse sit p Metaphysicam. patet. est tertia positio Euclidis primi elementoꝝ. omnes angulos rectos sibiinuicez esse equales: ꝛ tñ cū angulus rect⁹ nihil aliud sit ꝙ spatiū inclusum inter duas lineas: quarum vna cadit ꝓpendiculariter supra alīa. (In istis diffinitionibus non est curandū de vacuo inter lineas: qr naturaliter loqmur: etiam tunc nō erit angulus) palam. est vnū angulum rectū alium includere. et hoc modo loquendi nō mathematici vtunt. Dimēsio maxima vocat longitudo sine latitudine ꝛ pfūditate. Hoc est nō habēdo respectū de latitudine ꝛ de profunditate. Ad vltīa eīm non respicim⁹ ad grossitiē ꝛ latitudinē dūmodo longitudinem debitam habeat. Sic de supficie ꝛ corpore dici potest suo more: non loqmur de corpore infinite lōgo diffozmiter lato ꝛ pfundo qō nullius determinate latitudinis ꝛ pfunditatis est. Qō patet de reductione ad vnifozmitatē: hoc est sophisma in posito. Eīm quelibet pedalitas eius est lata ꝛ pfūda. Etiā ex illo concludit ꝙ est aliqua substātia lōgalata ꝛ non pfunda cōtra opinionem oppositā. ptio eīm linee cadit sup punctū: non aūt opz aliqd corūpi ad diuisionem linee. patet de diuisione pedalis in duas medietates. ¶ Scōo principalr arguitur sic. ex isto sequit ꝙ diameter circuli nō eēt longissima linea in circulo. consequens est contra Euclidem tertio elementoꝝ ꝓpositione octaua decentem. Si extra circulū puncto signato ab eo ad circūferentiam linee plurime ducant circulū secādo/que supra centrū transierit omnū erit longissima. Et ꝓpositione decimaquarta eiusdē: si intra circulū plurime recte linee ceciderint diametruz eius omniū longissimā eiqz ꝓpinquiozes remotioribus longiozes esse necesse est. Eodē modo non dabitur centrū in circulo a quo omnes linee recte ad circūferentiam exeūtes sibinuicem sunt equales: contra diffinitionē circuli primo elementozū. Eīm qz per te centrū est diuisibile vna linea potest duci ab extremo illius alia a medio: ꝛ sic ille linee non erunt equales. Sequela principalis argumēti probat: qz diameter circuli p positionem est diuisibilis ꝛ lata. Separo ad intellectū tres ptes diametri a ꝛ extremas b mediā. Tunc sic. a ꝛ c sunt breuiozes b: quia magis recedūt a centro secūdū Euclidem. ꝛ pz ad sensum. Et tunc sic. hec d linea componit ex a b c partib⁹: quarum b est longioz a ꝛ longioz c. ergo d linea non est ita longa sicut b. et d est diameter circuli data: ergo propositum. ¶ Sed forte dices: b erit diameter ꝛ longissima linea in hoc circulo. ¶ Cōtra hoc argumentoꝝ sic. vel b est diuisibilis quo ad latitudinē vel indiuisibilis. Si scōm: ꝓpositum habeo. Si primū. eodem modo partiar b in tres partes secundum longitudinem. ¶ Forte dices: d linea est ita longa sicut c. Contra: omnis linea habens partes diffozmis lōgitudinis non est ita longa sicut pars eius lōgioz. Signo vnū asserem cuius vna medietas est octo pedalis ꝛ alia decupedalis. Totus ille asser non ē ita longus sicut medietas decupedalis. patet: qa eadem ratione erit ita breuis sicut latus breuius. Et sic esset octupedalis: ꝧ oportet dicere ꝙ totus ille asser est longus nouem pedib⁹. Hoc patet separando ad intellectū vnam pedalitatem a latere longioꝝ ꝛ addendo coste: iam tot⁹ asser est lōgus nouem pedib⁹. Et non est longioz vel breuioz ꝙ prius fuit. Quia sicut latus lōgius decreuit: ita i eadem ꝓportione latus breuius creuit: sed nunc ē asser longus nouem pedib⁹: ergo prius erat longus nouem pedib⁹. ¶ Sed forte dices. sicut punctum velocissime motū metitur motū corpis diffozmiter moti quo ad ptes: sic totus asser denominabitur ab vna pte longioꝝ. Et colozat ex cōmuni modo loquendi: dicimus eīm hominē esse ita lōgum sicut est linea ducibilis a plāta pedis ad verticem capitis. Et si illa linea fuerit longa septem pedib⁹: homo dicit tante longitudinis. Tamē ille idem habet duas ptes diffozmes. Patet ducēdo tres lineas a pte exteriori pedis sinistri per artiū sinistrū c: a pede dextro ad humerū dextrū b dēta profunditate ad verticem capitis vsqz a. Et sic linea infinite longa diffozmiter lata erit tante latitudinis sicut latissima pars eius: ꝛ eodem modo de pfunditate dicat. Sic in proposito dicit ꝙ dlinea est longioz a ꝛ longioz c ꝓpter b ptem lōgiorem. ¶ Sed contra hoc arguit. licet sic dicere potes in linea diffozmi: cuius due partes erunt equaliter breues: ꝛ tertia equaliter terminet scōm lōgitudinem: vt in homine vel in assere latitudinis tripedalis: cuius due tertie extreme sunt octopedum ꝛ media decem pedū: tamē hoc non potes dicere de diametro data: cum non det longissima ps eius. ¶ Respondet. negando ꝙ non det longissima pars illius diametri: qr b media que est lōgissima: est ita longa sicut aliqua pars eius. Et concedo ꝙ medietas b est longioz duab⁹ extremis. Sz non sequitur ꝙ illa medietas sit longioz b cum b includat illam. imaginemur eīm in medio illius linee lineā mathematicam: volo dicere ꝙ b ꝛ d copulatiue est ita lōga: sicut illa linea mathematica. Sicut dicunt ꝙ rota figuli mouet ita velociter sicut punctum velocissime motū in ea. Et si nullum fuerit punctum in ea mouetur indiuisibiliter velocius ꝧ aliquod punctū eius. Et si diameter mūdi est longissima linea possibilis naturaliter: erit ita longa sicut aliqua pars eius. ꝛ quelibet pars eius media est longissima linea: ꝛ equaliter longa cum diametro totali. ¶ Sed dices: d diametri b ps est longioz a ꝛ c partibus copulatiue: ergo non ē possibile dare asserem diffozmis longitudinis: sic scz ꝙ a erit octo pedum ꝛ c octo pedum et b medium decem pedum: sic scz ꝙ partes a sint vniformis longitudinis: partes inquā non se includentes extense p longitudinē cum a potest esse diameter habebit partes diffozmes. ¶ Respondet: negando

ꝙ partes a non sint equalis longitudinis si capiat⁹ prima pars ꝓportionalis a partis prima b parti medie: ꝛ sic diuidendo a ꝙ partes proportionales minorib⁹ partibus ꝓportionalibus remotiorib⁹ a b: quelibet eīm illarum partiū ꝓportionabiliū erit equaliter longa cū alia: ꝛ erit octo pedū. ꝛ nego ꝙ a potest esse adequata diameter circuli naturalit. Hoc dico vt amoueam muscas semimortuas: vbi ponerem a in plurib⁹ locis. Imaginare ꝙ a ponat supra centrū circuli expansa ad partes oppositas minoz est distantia circuli respondens medietati ꝧ partib⁹ extremalib⁹ ꝓpter suam incuruationē. Et secundū Euclidem tertio elementoꝝ ꝓpositione septima. Quanto vero a centro remotiozes tāto breuiozes esse cōuenit. Due quoꝝ distantes linee breuissime collaterales equales esse necesse ē. ergo cum b peripheriam contingunt a ꝛ c ptransibunt circunferentiam etiam ptes extremales b eandem peripheriam ptransibunt vel sup eam incuruabuntur. Si debet esse diameter cuius ptes extremales non supgrediunt peripheriā. esse eīm necesse est diametrū infinite acutam ꝙ semp tēdit ad acutiem mediū versus: ꝛ erit non gradus latitudinis in extremo. Ista (vt puto) sunt satis ꝓbabilia. ¶ Scōo dici pōt: concedendo ꝙ longitudo linee finite diffozmiter late vel profunde est mēsuranda penes reductionez ad vnifozmitatē. Et ex consequente concedit ꝙ diameter circuli non est longissima linea in circulo neqz negatiue neqz affirmatiue. Sufficit aūt megarensi linea imaginaria longissima. ¶ De centro circuli sufficit punctum imaginariū impartibile. Et est eadē sententia. Quod sic declaratur: sit circulus descript⁹ ab immani circino pedū multum distantium: sit cētrū illius circuli pedale secundū omnem dimensionez potes ducere lineas taliter ab eodem pedali ad circūferentiam ꝙ erunt inequales: ducendo a lineam ab extremo centri illius ꝛ b vltra extremuz per vnuz digitū. Sed si ducas duas lineas rectas equaliter a centro siue a partib⁹ superficialib⁹ siue interiorib⁹ siue prope punctum imaginariū in medio: ille erunt equales. ergo non impedit propositum Euclidis siue ponat punctum partibile siue impartibile. Sed satius est p lucidioꝝ intelligētia ipm reputare indiuisibile. Sicut exprese beatus Augustinus nullas ponit lineas in continuo indiuisibilis latitudinis ꝛ pfunditatis: sed dicit discipulo conducit eas more mathematico imaginari. vt patet in libro de quantitate anime quasi p totum. ꝛ capitulo decimo illius libri sic ait. Enitare cogitare longitudinē ꝧ adhuc nullā latitudinē assumpserit. ¶ Discipulus. nihil tale possum cū filū aranee in animo constituero quo nihil exili⁹ solemus videre. Occurrit mihi etiā ineſſe tñ ꝛ longitudo p se ꝛ latitudo ꝛ altitudo ꝧ qualescūqz sint esse tñ negare non possum. Augusti. nō vsque quaqz absurda est respōsio tua. Sed certe cū ista tria esse in aranee filo intelligis: discernis hoc ꝛ quid inter se differāt nosti. Discipulus haud aliter potui videre: nihil horū deesse huic filo. Et tunc cōcludit Augustinus. igit intellectu hoc discreuisti hoc. potes etiam seiunctis illis solā longitudinez cogitare ne aliquod corp⁹ voluas animo. Hā qcunqz fuerit his omnib⁹ non carebit. In corporeū est eīm quod te intelligere cupio: nam sola longitudo non nisi animo intelligi pōt: corpe inueniri nō potest. Et subdit. hanc igit longitudinem meram simplicem (si etiam placet) lineā vocemus. Hoc eīm nomie a multis doctis appellari solet. Ex his habemus duo ad propositū nostrum: vnū est quod in ipso corpore non est aliqua res ꝧ sit longitudo tīs. Sed mera longitudo est incorporea. et in animo solum. Aliud est: ꝙ ista longitudo incorporea existēs alio noīe a doctis consueuit vocari linea: ꝛ ita vult a se vocari. Et sicut de longitudine dicit ita in sequentibus de latitudine ꝛ puncto disserit. Unde ꝛ multis quo ad hanc materiā pertractat; concludendo principale ꝓpositum dicit. Dic queso te (ait) nunqd nunqz vera linea est que p longū secari pōt: aut verum signum (id est punctum) qō nullo modo secari pōt. hec vera latitudo que cum erecta est vt dicimus sectionem p longū deorsum versus admittat. Discipulus: nihil minus: supple verum est quodlibet istoꝝ. Augustinus. vnqz ne igitur oculis istis corporeis vel tale punctū vel talem lineam vel latitudinem vidisti. ¶ Discipulus omnino nunqz: non sunt enim ista corpea. Et mox ex istis concludit Augustinus. at qui si corpea corporeis oculis mira quadā rerum cognatione cernuntur. oportet animum quo videmus illa incorporalia corporeum ve corp⁹ non esse. ¶ Insuper septimo sup Genesim ad literaz. xvij. capitulo de paruis dicit. ꝙ si anima esset corporea nullo modo nosse posset tales lineas que p longum secari nequeunt: quales in corpore non posse inueniri nihilominus nouit. Ex his patet ꝙ secundū Augustinum nulla est incorporea longitudo aut supficies nec aliqua huiusmodi videri potest oculo corpali: sed mente: cuius oppositum aduersarij dicunt de superficie. ¶ Tertio arguit: corp⁹ perfecte sphericum tangit perfecte planum in puncto indiuisibile. ergo ponenda sunt puncta. Non valet negare sphericitatem corporis: quia deus potest tale creare: ꝛ Aristoteles ex intentione secundo celi probat celum sphericum. Q; sphericum tangat planū in puncto: probat. ponat corpus sphericuz graue cadens sup corpus planū iam sphericū tāgit planū ꝛ non in linea. Et p consequens nec in superficie nec in corpore: ergo tangit ipsum in pūcto. Sufficit probare ꝙ sphericū non tangat planum in linea. ꝛ hoc patet. quia da oppositum sphericum (vel circulus perinde est) tangit planū in linea: ducā ad terminos linee a c quā ꝓtingit a d cētro circuli. Tūc habebim⁹ lineas a c ꝛ a d: ꝛ ducā b d in mediū. Et erūt duo triāguli a d b ꝛ d b c. Tūc arguit sic. aut linea b d icidit sup a c lineā orthogonaliter aut non. Si sic: ꝧ ivtroqz triāgulo apō b erit angulus rect⁹. Et p pōs i illis triāgulis latera a d ꝛ c d sunt matora b d: qr maiori āgulo opponūt.

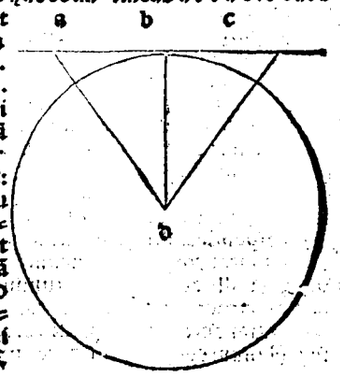

Si nō incidat orthogonaliter vnus angulus quē facit b d est obtusus: ꝛ ei obtuso in suo triangulo maius latus opponit: vt claret apud Euclidē et intelligentes. Ex quo sequit ꝙ tres linee venientes a centro d vsq; ad puncta b c a non sunt equales. Sed tamē illa puncta sunt puncta circūferētie. igit linee venientes a cētro ad circūferentiaz non sunt equales. quod est incōueniens: ꝛ contra diffinitionem circuli. ergo concludit ꝙ contingit in puncto ꝛ non in linea. ¶ Item probat alia via ꝙ impossibile est circulū tangere lineam per longitudinem. Et hoc sic. Da ꝙ circulus tangat lineā rectā circuli per aliquam longitudinem q̄tūcūq; parua sit illa: sit digitalis pars illius gratia exempli que tāgit totā illam lineā secundū longitudinem: cuius extremitates erūt a ꝛ b cum mediū nō exit ab extremis. Et a puncto a ad punctū b ducatur linea brevissima. linea b est brevissima ducibilis inter illa duo pūcta: ergo est recta. ergo circulus componitur ex lineis rectis qō est impossibile. Semp abigo semimortuas muscas: ne ponas circulum in duob⁹ locis ꝛ ꝙ in vno loco rectificetur. ¶ Preterea: videmus ad sensum si esset corpus molle tangens tabulā planam scōm aliquam longitudinem: si corpus molle crescat ad curuitatem eleuatur a tabula: ꝛ non tangit per tantam latitudinem, quāto eīm magis eleuat: tanto per minorē longitudinem tangit. ergo quando primo efficit circulus non tangit p lineam. Hoc ostenso ꝙ impossibile est circulū vel corpus perfecte sphericū tangere perfecte planum per lineam. Et cum tangat: reliquum est ꝙ tangat per punctum. ¶ Respondetur dupliciter. Tū primo: concedendo ꝙ corpus sphericum tangit perfecte planū. Sz nego ꝙ tangat in puncto. id est in aliqua entitate qō tu vocas punctum. tangit eīm punctualiter: hoc ē non tangit rectam lineam: scōm eīm nullam longitudinem tangit: secus est quādo duo corpora plana se tangunt: qz ibi datur determinata pars contactus: hic nulla pars determinata tāgit secundū se ꝛ quodlibet sui. sed nego ꝙ aliqua pars indiuisibilis illius corporis tangat illud corpus planū: quelibet eīm pars tangens corpus planū est diuisibilis: medietas aūt inferior corporis sphērici tangit corpus planum: ꝛ medietas illius medietatis planū versus tangit corpus planū: ꝛ sic sine statu. ¶ Ex his habet ꝙ linea corporis sphērici tangit corpus planū: sed non tangit linealiter: hoc est nō tangit per longitudinem. ¶ Sed cōtra hoc arguitur sic. illa se tangunt quorum vltima sunt simul. sexto Phȳsicor. sed inter corpus sphericum et corpus planū vndiq; aer mediat. ergo solū consequent se habēt. Qz quoquouersum aer intercipit sic deprehendit ꝙ deus remoueat corp⁹ sphericū a corpore plano: ꝛ ꝙ deus ibi conseruet vacuum. Tunc sic. in illo vacuo non est aer: sed locus imaginarius diuisibilis. Et corpus sphericum tetigit corpus planum per totum illud spatium imaginarium. ergo tetigit per longitudinem et linealiter. ¶ Respondetur: concedendo ꝙ vndiq; mediabat aer inter corpus sphericum et planum: sed ꝙa decrescit ille aer ad non profundum hinc inde ex parte contactus non dabitur pars diuisibilis post separationem corporis plani vacua: sed totū corpus planum cooperiet ab aere qui ex duab⁹ partibus oppositis terminat in non profundū: et illic corpus sphericū attingebat corpus planū. ¶ Sz contra hoc arguit sic. vel aliquid mediat inter illas duas partes aeris quas dicis terminari ad nō profundū: vel nihil. Si secūdū: semper colligitur ꝙ illa duo corpora non erunt cōtigua. Si aliquid mediat ꝛ non diuisibile per solutionem datā: ergo īdiuisibile quod venamur. ¶ Propter hoc dat secunda solutio in qua intellectus magis quiescit negando ꝙ illa corpa se tangant: quia vndiq; aer intercipitur inter illa duo corpora: nec est possibile ꝙ corpus perfecte sphericum tangat perfecte planū vt argumentum deducit. ¶ Sed dices: aer non potest superferre corpus graue sphericū: ergo non impedit ipsum descendere. Corpus sphericum descendens super corpus planū vtreū ipsum frangit. ergo ipsum attingit. ¶ Respondet negando ꝓpp suppositū: qz non est aer qui corpori graui resistere quit: sed ex natura corporis sphērici non potentis corpus planū tangere id puenit. ¶ Ad scōm respondet: ꝙ pña est nulla: stat eīm ꝙ quis frangat durā matrem ꝛ piā matrem per aliquod lesiuum extrancū non contingens alterutrā matrum. ¶ Vel sic. duobus modis aliqua se tangunt. vno modo quando non possunt esse ꝓpinqora saluis eorum figuris: ꝛ hoc modo corp⁹ sphericum tangit corpus planū. Dixi saluis figuris: qz inter corpus sphericū ꝛ lineam rectā incurua tam potest esse contact⁹. Et sic de virtute sermonis concedit ꝙ corpus sphericum mancus sphericum potest tangere planū. ¶ Alio modo aliqua q̄ se tangunt sic se habent: ꝙ determinata pars vn⁹ tangit determinatam partem alterius scōm se et quodlibet sui superficiale: ꝛ ita ē de corpib⁹ quib⁹ cōmuniter vtimur. ¶ Vltimo arguit sic. illa se tāgunt quorum vltima sunt simul: ꝛ non est penetratio corporum naturaliter. ergo oportet ponere superficies corporum in eodem loco. ¶ Alter⁹ ponatur corpus densum ꝛ opacū bene colorat̄um in parte exteriori iam video illud corp⁹ secundū superficiem: quia non video per profunditatez: qm̄ partes interiores illius corporis non intueor dat lumen reflexum ab vno corpore non transparente superficiale in illo. ¶ Respondet: ꝙ in tactu corporum non oportet duas vltimas partes nec eorū terminos esse in eodem loco adequato. Ad tactū enim corporum sufficit ꝙ determiata extrema sic sint apposita ꝙ nihil potest inter illa mediare.

¶ Ad secundum dicitur: ꝙ profunditatem video sed non video scōm profunditatem. video enim superficiem et superficialr video. Non capio superficialiter sicut capitur apud loquentes cum dicit̄ hominē in cortice ꝛ nō in nucleo rē ipam cōtēplari. De lumine dico ꝙ qōcūq; signet subiectū eius est corpus ꝛ aliquam profunditatem (licet nonnun q̄ tenuem) habens.

¶ Similiter cū dicitur: est pater vel vnus est filius ꝛ huiusmodi: ratio dicti hec est.

¶ Distinctionis. xxiiij. questio secunda.

Queritur scdo de vnitate ꝓncipio nūeri ꝛ de nūero. Et q̄o q̄stionē hypothetica. An vnū dicat̄ de quolibet: ꝛ vnitas sit res supaddita reivni sicut numerus res supaddita reb⁹ numeratis. ¶ Hic

Gregorius

Lau. valla ij. cap.

Btūs thomas ꝛ reales.

varius est modus opinandi. nā quidā doctor in hac distinctione tenet ꝙ terminus vnū simpliciter nō dicit̄ de quolibet sed soluz de re indiuisibili. angelus est vnū: homo nō est ens sed entia. nec sequitur est vnus homo: ergo est vnum ens. ¶ Unus alius doctor cap. ij. primi libri sue dicte dialectices tenet ꝙ solum res est transcendens: dicit eīm ꝙ transcendētia sunt principum principes: hoc est predicamentorum principes: peripatetici inquit si detur eis optio opinor hāc dignationē tribuerēt illi vocabulo res. Hoc enim in ore semper habent: hoc velut talo qui multa latera habet vtuntur ꝛ ludunt: apud me autē ex his ser que quasi de regno contendunt: nō aliter res erit rex q̄s darius hystaspis filius futur⁹ rex erat ex illis ser persis qui regnum sorti permisere: inter que ens vt maximam ad obtinendū regnum ꝓe se fert speciem: ita clam maximo vltio laborat: de quo ne dicā pluribus brevissime dicam: qa nihil habet dubitationis questio de alijs. Et vt apertius probet inquit id enucleate exacteq; disputabit: postea Quintilianus Priscianum ceteros q; sue sortis in agmen euocat.

¶ Ulterius alij ponūt vnitatē predicamentalē superadditam rei vni vnitatē transcendentalē identificari. ¶ De numero aliqui putant eum identificari rebus numeratis: aliqui inherere eisdem. tertij dicūt solum numer⁹ esse in anima. ¶ Ponam tres conclusiones. ¶ Prima est. vnū est transcēdēs: ꝛ de quolibet dicit diuisibili ꝛ indiuisibili. ¶ Secunda conclusio. vnitas predicamētalis nō distinguitur a re vna. ¶ Tertia conclusio. numerus nihil aliud est q̄ res numerate vel numerabiles. ¶ Prima conclusionē probo sic ratione: homo non est ens p te: sed entia: ergo ista vel illa posita constātia: consequēs est vna disiūctiua cuius quelibet pars est falsa: ꝛ ex falsitate consequētis cum veritate cōstantie redibimus ad falsitatem istius homo est entia: ꝛ ꝙ illa est negāda: probatur falsitas ꝓntis: quia si aliqua categorica et⁹ debet esse vera maxime esset ista: totū est ista entia oībus istis partibus demonstratis: qz tenes totum eē suas partes vel omnia quor; quelibet est sua pars. Taceo ꝙ hic superaddis quintum pedem arieti. Qz illa sit falsa patet: qa bene sequitur: totuz est hec entia: ergo totum est hoc ens: ꝛ hoc ens ꝛ sic de singulis copulatim. sed illud consequēs est falsum cuz sit vnum copulatū cuius nulla pars supponit: nulla eīm pars est hoc ens: quia negas continuum componi ex punctis. ¶ Forte dices: hec consequētia non valet: quia dato corpore habente quattuor gradus albedinis ꝛ quattuor nigredinis per totū: iam hoc corpus est albū ꝛ nigrum copulatim ꝛ tamen nulla pars est alba ꝛ nulla est nigra. ¶ Hoc nō ē inconueniēs: sufficit ꝙ habeat albedinem ꝛ nigredinez ille qualitates se iuuant ad denominationē copulatam: ꝛ vna earū impedit aliam ne denominet totum. hic nō est idē: qz illud est hc ptes albe ꝛ nigre: ꝛ hoc albū ꝛ hoc nigrū. ¶ Insuper hac via vnum ꝛ ens non erunt transcendentia: cum non predicentur de pronoīe demonstrāte quancūq; rem sine addito contra omnē scholam. ¶ Preterea: sortes est entia: g̃ sortes est entia indiuisibilia. patet: quia ens sine addito capitur pro indiuisibili: ergo eodez modo in plurali numero. ¶ Sed qui vellet tenere principium suū posset negare hanc: homo est ens: similiter hanc homo est entia: sed ista est vera homo est ens homo: sicut imago est homo pictus: tales concederent: homo est animal: licet subiectum pro nullo supponat: dicerent eīm ꝙ supponit pro ente hoie sicut scōm multos accidēs non est ens tamē precederet ista albedo est color. Sed tūc oporteret luctari de talibus: sortes est ens albū: querēdo ꝓ quo supponit: ꝛ quicquid dicat teneo conclusionē prefatam. ¶ Secūda conclusio ꝓbat sic: vnitas predicamentalis distinguit a re vna per te: ꝛ ei inheret separata illa vnitate per potētiam dei absolutam res est ita bene vna sicut prius erat. ¶ Distingues: vel vnitate predicamētali ꝛ sic negas: vel vnitate transcendentali ꝛ hoc concedis. sciebam⁹ ante distinctionē tuā nihil aliud eē q̄s subterfugiū. ¶ Itē ego quero a nō addicto opinioni quid diceret mihi laurentius si presens esset: qui audet iurare ꝙ nō intelligūt se ponentes puncta indiuisibilia: an auderet iurare ꝙ ista vnitas p̄dicamētalis luctaretur cū sanctitate iouis. Incassum est amplius circa hoc insistere. ¶ Tertia cōclusio probat: nūerus formalis est accidēs p te inherens ꝓtinus: qa ex diuisione cōtinui fluit nūerus: vel illud accidēs est indiuisibile vel diuisibile. ¶ Si primum quomodo inheret subiecto diuisibili? Sed quia hec species aromatica est ita frequēs apud tuā apothecā de relationib⁹ intrinsecus ꝛ extrinsecus aduenientib⁹ ꝓpotum nullū facis: querit an illud accidēs indiuisibile quod est numer⁹ formaliter p te inherēs duobus lapidib⁹ p quē dicis duos lapides eē duos: inheret vtriq; lapidū an illis duobus copulatim? sit vnus lapis Rome ꝛ alter Parisij. Si primū idē accidens erit in duob⁹ subiectis copulatiue: ꝛ movebit motibus ꝓtrarijs ad motum illoz duorum lapidum ꝛ idem erit in duobus locis naturaliter nō informando materam (vt de anima intellectiua cōtingit) imo in duobus locis saparatis: si est in illis duobus subiectis copulatiū querit in quo loco est illud accidēs an Rome an Parisij? Si dicas in vtroq; loco copulatim. dest rusit illi duo lapides illo accidente reservato: vbi manebit illud accidēs? ¶ Scdo arguit ad idem sic: possibile est ꝙ due partes continui separarētur de potētia dei absoluta absq; hoc ꝙ ꝓducat̄ iste numerus formalis: ꝛ tūc erunt duo lapides: ergo incassum ponis numerū binariū distingui a rebus numeratis. ¶ Et quicquid dicat quidā cum eo nō opinamur: nōlo amplius certare de illa materia ꝛ id rōis est. scim⁹ eīm a nullo eis posse imponi silentiū vt labia nō aperiant: sufficit nobis eam partem amplecti que verior apparet. ¶ Veniendo ad principale: ꝓtēplatiōe cuius hec premissimus: dicitur ꝙ numerus multis modis capitur. Uno modo ꝓ quacūq; pluralitate aliquorum sive illa essentialiter distinguantur sive non: sive illa constituant vnū sive non. hoc modo cōtinuum est numerus. ¶ Secundo modo sumitur stricte pro finitate rerum non constituentium vnū. Primo istor⁹ modor; deus est numerus: qa est sancta trinitas: sic sumit damascenus. li. iij. ca. v. dicēs ꝙ tres hypostases sancte trinitatis indistāter diuise sunt ꝛ numerātur: numerus tamē diuisionem vel distantiā vel decisionem vel alienationem vel inscisionem non operat in eis. Qui poneret quātitatē discretā a rebus numeratis distinctā nō p̄ōt ponere quātitatē in deo ꝛ per istō soluunt auctoritates quas Magister ponit in littera. ¶ Cōtra primam conclusionem arguitur sic: vnuz ꝛ ens dicuntur tam de re diuisibili q̄s de re indiuisibili per conclusionē. g̃ vom? dicetur aliquod vnum ꝛ ens: ꝛ ꝛ ꝛ

vnū. Uno mō qñ caret partib⁹ sicut anima intellectiua. Secūdo modo qñ cūponitur ex partibus diuersarum rationū quarū vna se habet p modū potentie et altera per modum actus vt hō equus. Tertio modo quando sunt accidentia eiusdem speciei in eodē subiecto ꝓmo mō vt albedo scientia secundū illud .v. metaphysice: impossibile est plura accidētia eiusdē speciei eidem subiecto inherere. qō exponere oportebit nisi cōstituant aliquod vnū secundū rectum modum opinādi de intēsione forme. Ens potest capi vt distinguitur cōtra entia. ⁊ sic nullum diuisibile est ens. ⁊ nihil est vnum ⁊ multa. Mō obstante in secunda acceptione ens ⁊ vnum de virtute sermonis capiunt. ⁊ sic sumit beatus Augustin⁹ libro de libero arbitrio cap. xv. inquiens: vnū vero quisqs verissime cogitat profecto inuenit corpore: sensibus etiam non posse sentiri quicquid enim sensu attingitur iam non vnū sed multa esse cōuincitur. Et decio metaphysice philosoph⁹ loquens de vno quod est metrū ⁊ principiū numeri quod in numeris est metrū certissimū ibi videt ponere vnitatem indiuisibilem. vbi cō. iij. cōmē. ait: non omnes vnitates que accipiūtur ad mensurandū sunt indiuisibiles eodē modo: sz qdā sunt indiuisibiles simpliciter vt vnum in nūero: ⁊ quedā per institutionem vt potę vnum simpliciter potest vocari quod non est multa: alio mō simpliciter quod sine addito sit. secundū illud philosophi ꝓmo pozū: simpliciter dico quod sine addito dico. ¶ Uel pro aristotele ⁊ cōmen. pōt dici ꝙ indiuisibile non capitur pro illo quod habz plures partes: sed pro illo cuius ptes apud omniter loquentes nō suscipiūt denominationē totius. cōmuniter aūt loquētes nō concedūt partem hois hominē: ⁊ partem equi equū: ⁊ tales vocantur indiuisibiles. patet .iij. physicoꝝ cōmēto. lxviij. vbi inquit: oē vnū est indiuisibile vt vnus homo vnus equus: et ista enī indiuisibilitas est speciei. Uel loquitur de specie specialissima que non diuiditur in alias ⁊ sic est indiuisibilis. ⁊ sic reperitur metrum in mensura vt homo est mensura aialiū: albedo. color. ¶ Ex his sequitur ꝙ domus nō est aliqō vnū nec ens: similiter nec aceru⁹ lapidū. ¶ Secūdo sequit hec ꝓsequentia est nulla. est vna domus ergo est vnū ens: nec sequit hic exercitus est vnus ergo est vnum ens. ¶ Tertio sequitur hic. populus est nō ens: loquor de termino populus habente primā breuē. Probat corollariū. iste populus non est ens ⁊ iste populus est pōpulus: ergo iste populus est non ens: a negatiua de predicato finito ad affirmatiuā de predicato infinito posita ꝓsātia. ¶ Quarto sequitur ꝙ nō ens est populus per quer sionem simplicē. ¶ Quito sequitur ꝙ hec est ꝓcedēda: nou ens est nō ens licet extrema pro nullo suppo nant: supponūt tñ ꝓ aliquibus. ¶ Sexto sequitur: ꝙ hec ꝓsequētia est nulla: duodecim hoies sunt duo senarij: ergo sunt duo entia: pari forma nō sequitur duodecim angeli sunt tres quaternarij vl quatuor ternarij ergo sunt tres vel quattuor. ¶ Sed contra hoc arguitur: ex isto sequitur ꝙ res est. trāscendēs sicut iste dicit ⁊ nō ens: cū dicat de populo hoie ⁊ angelo nō autē ens: similiter falsum nō est verum: ergo verum non est transcendens. ¶ Respondetur sicut res in singulari ⁊ plurali predicatur de quolibet ⁊ de quibuslibet hoc est de, pnoie. qōcūqz vel quecūqz demōstrāte: sic ens i singulari ⁊ plurali. ¶ Licet dissuone probat res esse transcendens tamen non probat hanc negatiuam: ens non est transcendens: sed pozentosis verbis hoc preterit. Nihil est qō dicitur de falso ⁊ vero: vel ꝙ scde intentionaliter nō est transcidens: sed vt tantum valet sicut ens verum: quod ipse nō reprobat. Non stamus an talis terminus sit trāscendēs: sortes si est sortes: homo si est sortes: homo an nō homo: sēmo est apud loquētes de istis ser incomplexis. ¶ Contra tertiam conclusionē arguitur sic: ex ea sequitur ꝙ ternarius ⁊ quaternarius essent eiusdem speciei specialissime: consequēs est falsum: qa vnitas variat speciē nūeri octauo metaphysice. probo ꝓsequentiā: demonstro cūm tres hoies ex vna parte ⁊ ꝙttuor ex alia: ⁊ sic argumētor. oēs isti sunt eiusdem speciei specialissime: ⁊ isti sunt quaternarij ⁊ ternarius: cū numerus nihil aliud sit ꝙ res numerate. ¶ Preterea ex conclusione sequitur ꝙ numer⁹ perfectus est numerus diminutus: ⁊ nūerus superabundās: pōs est falsum ⁊ pra Arithmeticos: ergo ⁊ antecedens: probo cōsequentiā: demonstro vnum continuū a. a habet octo octauas tūc a est numerus octonarius: ḡ est numerus diminutus cū oēs partes eius aliquote simul collecte minozē numez ipso ꝓstituant: ⁊ a est numerus senarius cū cōtineat sex sextas: ergo est nūerus perfectus: cū oñes partes eius aliquote simul collecte equalē numez ipsi ꝓstituunt: ⁊ a est duodecim duodecime: ḡ est. numerus supabūdans: qa partes eius aliquote simul sumpte maiozē numez ipso cōstituūt. Eodē modo ꝓbabitur ꝙ nūerus pariter par est pariter impar: ⁊ impariter par demōstrato eodē continuo. Similiter sequitur ꝙ numerus lineālis erit nūerus superficialis ⁊ corporalis: similiter ꝙ numerus primus ⁊ incōpositꝰ esset numerus secundus ⁊ compositus. omnia ista facile est deducere expositorie per partes continui. Istud est destruere totā Arithmeticā speculatiuā. ¶ Ad primum dicit distinguendo ꝙ ternarius ⁊ quaternarius sunt eiusdē speciei: vel in genere substātie ⁊ sic conceditur: vel eiusdē speciei specialissime in genere quātitatis. ⁊ sic negatur. ¶ Ad secundū ꝓcedantur oia illa illata: nec hoc est mathematicā destruere: qa oē verum omni vero consonat. primo ethi. distinctio realis in istis est in rebus indiuisibilib⁹. distinctio rōnis in diuisibilibus: sufficit arithmeticis ꝙ quattuor sint pars aliquota de octo ⁊ nō quinqz, hoc est fm denominationē de quattuor: licet de virtute sermōis quinarius sit pars aliquota de octo: tñ non est de ratione quinarij. Eedem passiones numeroꝝ resultāt per distinctionem rationis sicut per distinctionē realem. ¶ Etiam pars opposita tantū reluctatur arithmeticē sicut ista: cuz scōm arithmeticos ternarius nihil aliud sit ꝙ tres res nūerate. Unde in principio septimi eleimentoꝝ euclides numerū diffiniens sic inquit. Numerus est multitudo ex vnitatibus cōposita. Et decimo metaphysices: nūerus est pluralitas vnitatum, ⁊ cō. cōmē. lxviij. iij. physicoꝝ dicit ꝙ nūerus est coaceru⁹ vnitatū, ⁊ .x. metaphysice cōmē. duodecio dicit ꝙ in diffinitione numeri dictū est ꝙ est multitudo ꝓposita ex vnitatibus. Tu dicis numerū indiuisibile accidēs distinctū a reb⁹ nūeratis: ⁊ per ꝓsequs nullus numerus est maior alio: nec erit totū ⁊ pars, ⁊ breuiter plura pugnantia videbis cuz arithmetica ⁊ omni scibili ꝙ cū isto modo dicendi. Tu dicis ꝓpositiue ꝙ numerus est vnitates ⁊ vadis contra virtutem sermonis. ¶ Secundo arguitur sic: ex isto sequitur ꝙ senarius esset bis tria: ⁊ quaternarius bis duo. ꝓsequēs est cōtra philosophum .v. metaphysice dicētem: substātia enim cuiuslibet est semel: vbi gratia sex, nō enim bis tria sed semel sex. vbi commentator

com. xix. dicit ꝙ substantia senarij est vnicum sex. nō tres binarij. ¶ Preterea nūerus canū ⁊ ouiū specie distinguerētur: hoc est pra philosophū. iiij. physicorū in fine vbi dicit: ꝙ est idem numerus canū ⁊ ouiū: non loquitur de identitate specifica sed de identitate numerali. Unde per hoc ꝙ tēpus dz numerus motuum ⁊ idem est nūerus diuersoruu nūerator⁹ equalium multitudine: ꝓbat ꝙ omniū est idē ⁊ vnū nūero tēpus. ¶ Ad primū dz ꝙ si ꝙunctio inclusa in termino numerali dicat interruptionē sic nego/ saltē in diuisibilibus: si cōplexiue capiatur sic ꝓceditur. Sed ad intentionē philosophi conceditur ꝙ ipse ibi distinguit modos quib⁹ dicitur ꝙ quantitas ⁊ quale dicūt etiam i mathematicis: sicut numeri dīr quales: verbi gratia compositi superficiales ⁊ solidi. Unde quādo aliquē numerum dicimus superficialem vel solidum non dicimus quid ipse est sed qualis: tunc vero significamus illū superficialem cum significam⁹ ipm consurgere ex ductu vnius duoꝝ numeroꝝ in alium: verbi gratia cum dicitur de aliquo numero ꝙ est bis tria non significatur quid est ⁊ substātia ei⁹ sed qualis: cum vero dicitur ꝙ est sex vel septem vel aliquis numerus semel tm tunc denotatur substantia eius. ¶ Ad aliud concedo ꝙ numerus canū ⁊ ouium specie specialissima in genere substātie distinguūtur sed nō in genere quātitatis: qa septem ⁊ septē q̄ sunt de predicamēto quātitatis habēt ꝓnotationes synonymas. Mō incōuenit eandē rem poni in diuersis predicamētis eo mō quo ꝓuenit rei ad extra poni in predicamēto. Nec intendit dicere philosophus ꝙ numerus canū ⁊ ouiū sit idem septenarius nūero: sed sunt idem numerus specie: sicut in parte sequēti statim dicit qñcunqz ꝓtinentur sub aliqua differētia imediate diuidēte aliqō cōmune nec differūt per differentias illi⁹ tale cōmune pdicari pōt de illis adūcto sibi hoc termino idē. Cōtra aūt si differāt differentijs illius cōmunis. Uerbi gra (scōm eū) equilaterus ⁊ quadratus nō differūt differētijs imediate diuidētib⁹ figuram sed ambo sub eadē dīa figure cadūt. vterqz em rectilineus. figura ꝙo diuidit ꝓ lineam rectā ⁊ circularem: ideo dicit ꝙ ambo sunt eadē figura qz ꝙo ipsi differūt ꝓ differētias imediate diuidētes triāgulum q̄ sunt hīs latera equalia ⁊ hīs inequalia: ideo non dicunt idē triangulus. ¶ Sic in proposito qz septenarij oēs sub eadē differētia hui⁹ cōis nūer⁹ ꝓprehēdantur ideo dicit ꝙ sunt idē numer⁹. non autem dicit ꝙ sunt idem septenarius. immo infra expresse dicit oppositum. Et est ratio qz septenari⁹ est species specialissima q̄ nō diuiditur ꝓ differentias specificas sz immediate diuiditur in induiuidua et ideo de talib⁹ nulla ꝑdicatur species cū hoc termino idē sicut duo equilateri nō dicūtur idē equilaterus ḡuis scōm modum predictū dicunt idem triangulus. ¶ Tertio arguit numerus et magnitudo sunt sensibilia distincta: secūdo de aīa: ergo distinguunt. alioqui non eēnt quinqz sensibilia cōmunia. ¶ Insuper: si numer⁹ cēt res numerate: tunc quicūqz videret vnū exercitū hoīm: videret numerū eorum ⁊ sciret ꝙ essent centū vel mille ¶ Respondet ꝙ sunt q̄nqz sensibilia cōia hoc est sūt quinqz genera vel species sensibiliū: ⁊ non requiritur aliqua distinctio realis. Scōm enim aduersarios numer⁹ nullo modo est sensibilis aliquo sensu exteriori ¶ Ad aliud cōceditur ꝙ quicunqz videt exercitum hominum numerum eorūdem videt cum idem sint: sed non oportet ꝙ habeat iudiciū cōplexū quot sint. Et ptz in simili: qcūqz videt albedinē: tres vel quattuor grad⁹ quos habet videt: et tamen ignorat ipse videns quot sunt gradus. ¶ Ultimo arguitur. si anima non est: numer⁹ nō est. ḡ numerus non est aliquas res ad extra: sed solū in aīa. Et cōmentator cōmēto cxxxi. dicit: numerus non est nisi actio numerantis in numerato. ⁊ manifestum est ꝙ cū numerās nō fuerit actio eius nō erit. impossibile autē est aliquid preter animam numerare et aīe intellectuz: ergo manifestū est ꝙ cū anima nō fuerit nec erit numerus. Et infra dicit: esse vero nunc in aīa non est esse omnib⁹ modis qñ esset fictitium: sicut chimera ⁊ hircoceru⁹. sz esse eius extra mentem est in potētia ꝓpter subiectū ꝓpriū: esse vero eius in anima est in actu: sed qñ aīa egerit actionem illam q̄ dicit numer⁹ in subiecto preparato ad suscipiendā illam. Ex quibus etiaz patet ꝙ numerus nō est actu absqz anime apprehensione. ¶ Respōdetur: ꝙ numerus capitur duobus modis prout dictū est. vno modo pro rebus separatis nō cōstituentibus aliquod vnū: vt duo homines/ quedā est multitudo rerū facientium vnū vt duarū medietatū vel triū tertiarum ꝓtinui que diuiduntur p actionem anime. Scōo mō vt accipit aristoteles quarto physicorū numerū. Ad numez primo modo sufficit ꝙ sint vnitates finite separate. vt pz. v. metaphysice. vnde commento. c. dicitur ꝙ motus diuisus per duo instātia prius et posterius est ipsum tempus. ⁊ commēto cxxxi. tempus nihil aliud q̄ prius et posterius in motu: sed secundum ꝙ sunt numerata diuisa et discreta et non idiget in hoc ꝙ sit actu in anima scz ꝙ est secūdum ꝙ prius est ⁊ posteri⁹ vt sūt numerata. ¶ Uel dicit numerus numerās est ipa anima. Uel sic: qz numerus in predicamēto q̄titatis ponitur species quātitatis discrete. ergo ꝓnotatio eius debet esse iferior ad connotationem termini multitudo. Dicit ꝙ numerus supponit pro rebus numeratis qñ ab aia intellectiua numerantur: ⁊ non alias. et si anima non esset non esset numerus: bene autem multitudo: secundū illud vulgare. gallina cognoscit multitudinē pullorū suoꝝ sed non numerū: qz nō hz rationē discretiuā anime. ¶ Ex his patet ꝙ numerus formalis distinguitur a rebus numeratis. Non respiciam⁹ ad quendam qui .xvij. capitu. primi libri sue logices potiꝰ deliramentoꝝ logicaliū ⁊ physicaliuz/ dicit: nam numerum dicere alium esse qui numerat: alium q̄ numerat aristotelice tantū confidētie est Est modus hui⁹ viri oia attribuere aristoteli que audit extra grāmaticē ⁊ rhetoricē vt portentosis verbis cōtra philosophum clamet. ¶ Super primo dicto nō miramur. certe nō credo virū hunc pagellam vnā legisse in aristotele: quia palam est ꝙ pagellam intellexit. audiuit inter disputātes aliqua communia extra suā professionem: ignarus quis esset autor dictorum.

Laurentiꝰ vallā taxat

¶ Preterea considerandum est cum hoc nomen persona (vt predictum est) secūdū.

¶ Distin. xxv. ⁊ aliquarū sequētiū q̄stio vnica.

Circa distinctionē vigesimāquintam ⁊ aliquas sequētes in quibus magister tractat de ꝓpetatib⁹ diuinaꝝ psonarū queri mus an psone diuie ipis ꝓpetatibus cōstituant: et ab inuicem personaliter distinguantur: ¶ Uic multiplex est modus dicendi: aliquibus affirmatiue: aliquibus negative respondentibus. Opinionum aūt pluralitate a tergo

Laurentiꝰ valla.

relicta: opinor opinionē illam ꝓpositui in hac parte esse magis ꝓbabilē: sicut recitat quidā doctor ca. vij. sui primi libri sic inquiens. opinio Magistri ꝓpositui est multū probabilis q̄ dicit sicut paternitas est pater: ita suppositā paternitate supponit pater: nec est differētia nisi in modo loquēdi siue in modo significandi. Cuius opinionis probabilitas in hoc apparet: qa sicut deus propter hoc q̄ est omnimodo simplex nō eget aliqua actione ad hoc vt agat in creaturam: nec aliqua relatiōe eget qua referatur ad creaturam: sed seipso refertur: ita deus pater cum sit omnimodo simplex seipso refertur ad filiū: seipso generat filiū: sicut deus seipso creat seipso z iustificat ꝓpter omnimodā simplicitatē. ¶ Propterea ponitur hec ꝯclusio: q̄ persona patris nō constituit in esse patris per essentiam z ꝓprietatem. ¶ Sed supponat q̄ ꝓprietas multiphariam accipiatur. Uno modo ꝓ personis ipsis: z sic ꝓprietas patris est ipse pater: hoc Magister probat distinctione. xxij. ex auctoritate beati Hieronymi scribētis ad Ulpium z Augustinum episcopos in expositione fidei catholice. Impietatem sabellij declinātes inquit hieronymus tres personas expressas sub proprietate distinguimus: non ipsum sibi patrē ipsum sibi filiū ipsum sibi spūm sanctum esse dicētes: sed aliam patris/aliam filij/aliam spūs sancti esse personā. nō em̄ nota tantūmodo: sed etiam nominum proprietates. i. psonas z vt greci exp̄imunt hypostases. i. subsistentias ꝓfitemur. z concludendo Magister tanḡ esset aliq̄d notatu dignū more Virgiliano apponit hoc aduerbiū (ecce) dicēs. Ecce hic aperte dicit hieronymus: ꝓprietates esse psonas z subsistētias. Simile aduerbiū apponit secundo ca. xxv. distinctionis cū declarauit mētē beati Augustini in de fide ad petrum. ¶ Alio modo capitur proprietas secunde intentionaliter: vt sit passio termini incomplexi vel cōplexi. sic Aristoteles de ꝓprietatibus substātie z aliorum predicamentoꝝ loq̄tur. Proprietas hoc modo nihil aliud est q̄ aliq̄d per quod cognoscim⁹ vnā rem differre ab alia. Per scotum distinguimus alexandrum ab henrico nō scoto: per hoc q̄ vnus est natus in tali patria z non ali⁹ cōcludimus talem differentiam. ¶ Hoc premisso ꝓbabatur conclusio q̄ paternitas z essentia nō cōstituūt personam patris in esse patris: z eodē modo de alijs ꝓprietatibus in diuinis: paternitas ꝓmo modo nihil aliud est q̄ pater: sed pater z essentia diuina nō constituunt patrem. Nō aūt valet fugere in alquam aliam acceptionē paternitatis ꝓ aliquo ꝓncipio cōstitutiuo psone p̄ris z distinctiuo a filio. Nō patz: qa vl talis paternitas est ens in anima vel extra aiam. Si ꝓmum: non constituit essentiam eternam z simplicem in esse. Si secundum: queritur vtrum est essentia diuina an aliq̄d distinctū ab ea: z q̄n pater ē ita simplex sicut essentia diuina: cum sit ipsamet realiter: nō est magis ꝯstitutio vnius q̄ alterius: illa em̄ que realiter aliq̄d ꝯstituunt realiter distinguūtur a constituto: sicut materia z forma distincte inter se constituūt totum compositum. ¶ Respondebunt aduersarij q̄ ꝓprietas patris puta paternitas realiter est pater: nec incōuenit aliquod identificatum cum aliquo realiter ipsum constituere. Secus est de compositiōe in qua requiritur partium distinctio: omnis em̄ compositio est neganda a psonis diuinis: non autem constitutio. Hic nō erit magnū discrimē reale cum dicunt (z necesse est) paternitatem esse patrem: sed videtur abuti vocabulo constituere: z cum hoc attribuere vocabulum indecens personis diuinis. Talis modus a beato augustino vel a doctoribus illius tempestatis nō est inuentus: saltem quoad intentionē eorum loquēdi. bene Magister allegat ex beato Hieronymo q̄ substantia vnū sunt pater z filius z spiritus sanct⁹. sed personis ac nominibus distinguuntur. Huic modo dum huius doctoris tenet Hugo de sancto victore libro primo de sacramentis parte tertia capitulo tricesimoprimo. Et notiales agminatim dēpto quodaz doctore. ¶ Sed cōtra istud arguitur. pater non eadem relatione refertur ad patrem z filium: sed alia z alia: ergo non eadem relatione distinguitur ab vtroq̄. Ex quo vltra sequitur: q̄ nō distinguit ab vtroq̄. ¶ Preterea in patre sunt plures ꝓpetates: vt ista innascibilitas: generatio actiua: z hec distinguuntur secundum Augustinū quinto de trinitate. ca. vi. vbi vult q̄ si pater nō esset ingenitus posset esse filius z econuerso: ergo si per impossibile vnū nō distingueret patrē a filio posset alia distinguere: ergo est querere quomodo pater distinguitur a filio. ¶ Huic argumēto Altisiodorensis loco superius allegato sufficienter respondet. vt patet in simil: sortes eadē ratione est similis platoni albo: z dissimilis ciceroni gro: nā eadē albedo sortis est similitudo sortis ad platonem z dissimilitudo sortis ad ciceronem: nō em̄ sumus q̄ similitudo z dissimilitudo sint res superaddite qualitati. ¶ Ad aliud dico q̄ de virtute sermonis ꝓprietates non sunt in patre: sed capiēdo illam loco vnius intrāsitiue: hoc est proprietates que sunt pater/non distinguuntur ab inuicem. hec consequentia est nulla: si pater nō esset genitus esset pater: innascibilitas in patre z pater distinguunt. Exemplū in simili. non sequitur: si deus nō esset dominus adhuc potest esse deus: ergo deitas z dei dominium distinguuntur: persona em̄ diuina seipsis distinguuntur inter se dato q̄ seipsis cōueniant: qa nō est incōueniēs idem eodem cōuenire cū alio z distingui ab alio: imo cōuenire cum aliquo z differre realiter: sortes enim conuenit cū platone in specie cum sua humanitate: z per eandem distinguitur ab eo. ¶ Tertia conclusio, persone distinguuntur per aliqua que notificant eas ꝓprietates. probatur per Augustinum in de fide ad Petrum capitulo secundo vbi ait. in illa sancta trinitate vnus est pater qui solus essentialiter ex seipso vnum filiū genuit: z vnus filius qui de vno patre solus est essentialiter natus: z vnus spiritus sanct⁹ qui essentialiter solus a patre filioq̄ procedit: hoc autē totuz vna persona nō posset: scz gignere: nasci: de se procedere: qa aliud est genuisse q̄ natum esse: aliudq̄ procedere q̄ genuisse vel natū esse vt manifestū est.

Altisiodo.

¶ Sunt enim quedaz que ex tempore de deo dicuntur eiq̄ tēporaliter conueniunt.

Distinctionū. xxx. z. xxxi. questio vnica.

Magister in hac distinctiōe tricesima z sequēti loquitur de relatione patris ad filiū introducens beatum Augustinū libro quinto de trinitate dicentem: q̄ creator relatiue dicitur ad creaturā sicut dominus ad seruum. Et in trigesimaprima distinctiōe querit: cuz tres persone coequales sibi sint: vtrum relatiue hoc dicatur an secundū substantiam: z si relatiue/vtrum secundum relationē an

sēm essentiā consideranda sit equalitas. Deinde q̄d sit ipsa equalitas z que sequuntur: vide in magistro.

Alexander Halensis. Doctor sanctus. albertus. Doctor seraphicus. Doctor subtilis.

¶ Uidētes doctores post magistrū post multa verba nō apparuit eis que entitas est relatio vt similitudo vel equalitas: dedita opera mouerunt questiones metaphysicas inquirētes de entitate relatiōis in cōmuni: an equalitas z similitudo essent res sibi similes z equales: vel essent alique relationes medie distincte ab extremis: hoc est a fundamēto z termino: qui modus loquēdi apud cōmunē scholā parisiensem in hac tempestate in dissuetudinē abijt: nec Augusti nū vel Magistrū opinor aliquid discriminis relationū posuisse nisi in terminis relatiuis: nec ratio vlla potest eas probare: sed quia crebro redeūt eedē opiniōes teste Philosopho primo de celo z mūdo z primo Ethicoꝝ: z extinctos veteres cineres facile est ignire: z etiam earum in alijs studijs est fama pcelebris nōnihil dicam. Sed quia materia nō est magni momenti theologo z pōsupponi debet ex metaphysica: pauca cū cōmuniter loquentib⁹ circa materiā ipsam tāgere curabim⁹: ne oino ietune hāc materiā trāsisse videamur. Quocirca circa hanc distinctionem et sequentem sub hac verborum structura mouetur talis titulus questionis: An relatio realis distinguatur a fundamēto z termino? ¶ Uocam⁹ cū alijs relatiō nē realem eam cui⁹ fundamētū et terminus realiter distinguūtur: sic scz q̄ ex natura extremorum sequatur talis relatio absq̄ operatione alicuius potentie comparantis vnum extremum alteri. Hec hic querimus unpertinēs. cum apud reales z nominales hec questio hic determinet. ¶ Super ꝓposita questiōe partite est positio. doctoribus antiquis agminatim tenentibus relationem distingui realiter a fundamēto z termino: fundamentū vt opinor a Gilberto porritano accipentes. auctoritates em̄ Aristotelis p̄nt trahi ad expositionē nominalium facilius q̄ ad oppositum. ¶ Alia est positio quam vmbratice Henricus de gandauo z Aureolus tetigerūt z nominales postmodū tenuerūt. facile est vtraq̄ positionē tueri. ¶ Contra priorē aliquibus argumentis instabimus quorū solutionibus habitis q̄d positio dicere voluerit videbitur. Arguitur primo sic. paternitas non est accidens inherēs sorti: denominans sortem partem distinctum a sorte: ergo male dictum est. Assumptū patet. vel est accidens diuisibile vel indiuisibile: si est indiuisibile oportet dare ei vnū subiectum indiuisibile. non autē sufficit ei dare animā intellectiuā subiectū: quia hoc non soluit argumentū de patre asino. si vero est accidens diuisibile: tunc vt vna pars illi⁹ accidētis est i vna parte subiecti: z alia i alia: sic paternitas est in manu: z paternitas est i pede: sz in quocūq̄ est paternitas ipm est pater: ḡ pes sortz est pater. ¶ Forte dicis (et sic dicēdum est) paternitas est accidēs indiuisibile secūdū intēsionē. Priam⁹ em̄ nō est magz pater q̄ Sophroniscꝰ hīs solū Socratē filiū. nec est accidēs extēsum: qz toti p̄ri iheret: z nulli parti ei⁹. adequatū em̄ subiectū ei⁹ est hō vel equus denoiat⁹ pater. nec hoc incōuenit i accidētib⁹ respectiuis. hoc etiā patet in accidēte absoluto. nō em̄ datur adequatū subiectū puncti: ponēdo ipsum impartibile. ¶ Contra hoc arguitur. abscissa aure sortis quod reliquū est est pater: et non noua paternitate. ergo pu⁹ illa paternitas inherebat illi parti. ¶ Forte dices: erit noua paternitas: alioquin accidens migrabit de subiecto in subiectum. ¶ Sed contra hoc arguitur. seq̄retur q̄ quādo essent duo alba que intendūtur successiue a non gradu ad aliquem certum gradum vsq̄: vniformiter diffor̄miter per vnam horam: q̄ ibi erunt infinite similitudines ꝓducte: z infinite similitudines corrupte: quod videtur inconueniens. probo cōsequentiam. quando in vtroq̄ subiecto est albedo vt vnū: iam illa duo corpora sunt similia per similitudines inherētes: ita q̄ est vna similitudo inherens a corpori albo: et alia correspondens in b corpore albo. tunc quando in vtroq̄ corpore erit albedo vt duo: erit alia similitudo cū erit aliud fundamentum z alius terminus. Eodē modo argumentabor de vno gradu albedinis et semis: de vno gradu albedinis et vna quarta. et sic sine statu. ¶ Respōdetur q̄ nō est incōueniens q̄ infinite relationes ꝓducantur z infinite corrūpātur categorematice infinite: quia ita est de subiectis illarū similitudinum. ¶ Similiter potest quispiā argumētū facere de ordine fluminis protensi ab vna parte aluei in alteram ad probandum q̄ ille ordo non durat per duo instantia ob celerē discessum fluminis a laterib⁹ aluei. Sed hoc argumentū potest solui ex precedēti. z respōdēs in nominalē argumētū retorquere pōt: licet ille ordo vel res que fuit ille ordo/maneat in rerū natura: tamen perit hic ordo propter variationem rerum mutuo ordinatarum. sicut quādo continuo aliquid alteratur acquirēdo nouam quātitatem: aduersarij habent dicere in illo instanti motus hec totalis quātitas fuit: sed semper est noua z noua. z sicut tu ponis nouitatē in rebus absolutis: ita licebit eis nouas relationes ponere i rebus ipsis fundatas. ¶ Secūdo arguitur: maxime proprium est subiectie cum sit vna et eadem numero q̄ sit susceptiua cōtrariorū: ex vna proprietate predicamēti substantie: ergo nō est vna similitudo inherēs albedini per quam denominatur similis: quia tunc accidentis esset accidens. ¶ Sed dices q̄ maxime nō capitur aduerbialiter in illa proprietate: sed est adiectiuum termini substātie. albedo secūdum multos inheret quātitati cōtinue z non incōuenit similitudinem inherere albedini. vnde albedo est fundamētum propinquum illi⁹ similitudinis: papyrus alba est fundamētum remotum eiusdem. albedo est ratio proxima quare vna res est similis alteri: cum similitudo z rerum differentia sint eadē qualitas. ¶ Sed cōtra istud arguitur. sequeretur q̄ per ꝓductionem vnius albedinis essent innumere similitudines producte in omnibus alijs albedinib⁹ quātūcunq̄ distantibus: quod est inconueniens. Qz sequatur patet. em̄ hec albedo parisij ꝓducta de nouo in hoc osse ꝓiecto in ignē est similis albedini in osse elephātis i India z Taprobana: z ita in ceteraz albedinibus. et queritur quis produxit similitudinem in os elephātinum in India? ¶ Ad istud ꝓceditur sequela: id em̄ in reb⁹ respectiuis nō est incōueniēs. et nō est magna vis que causa ꝓduxit illā similitudinē: dicatur q̄ ignis producens albedinem in vnū os ꝓducit in ipsum vnā similitudinē z aliam in terminum quātūcunq̄ distantē: immo si ponatur infinitum clausum inter duo puncta: hic ignis ꝓducat similitudinē in aliud extremum. non aūt est incōueniens dare infinitas similitudines in hoc osse. qlibet em̄ pars proportionalis habet vnā similitudinē per quam denominatur similis alteri. Et si dicas: similitudo rei cuius quelibet pars dicitur esse similis est extēsa: licet non intensa redijt in idem. ¶ Tertio arguitur: stat dare patrē respectu filij sine paternitate in patre et filiatione in filio: ergo inanis est multiplicatio vnius

relationis in fundamẽto ⁊ alterius in termino. Antecedẽs patet. ponatur eĩ q; de⁹ de potẽtia sua absoluta corrumpat paternitatem ⁊ filiationem istas/ nullas alias producẽdo:conseruãdo sortem qui genuit ⁊ platonem qui ab eo generabatur. possibilitas casus patet:q; q̃cũq; sunt due creature realiter distincte:quarum neutra est pars alterius: de⁹ potest quãcũq; illarum conseruare alia annihilata:ergo potest cõseruare substantias ꝑriami ⁊ Hectoris sine paternitate ⁊ filiatione. ¶ Respõdetur ab aliquib⁹ admittẽdo casum:q; deus potest cõseruare has substantias(demõstrãdo patrem ⁊ filium (absq; hoc q; ponatur paternitas vel relatio: ⁊ sic cõcederẽt q; aliquid desinit esse pater similiter aliquid desinit esse filius sine destructione fundamenti vel termini:et hoc de potentia dei absoluta. Et sic cõcederẽt q; desinit esse paternitas ⁊ paternitas desinit esse:sed istud nõ potest esse de potentia dei ordinata. ¶ Sed contra hoc arguitur.ergo eodem modo debet concedere q; aliquis est filius de potẽtia dei absoluta sine patre. capio istos terminos pater et filius vt sunt de predicamento relationis et nõ de predicamento qualitatis:vt filius tãtum valeat quãtũ hoc dissũctum filius vel filia:⁊ pater tãtũ valeat quãtũ pater vel mater.hoc aũt est impossibile:g̃ solutio ex qua deducit. Cõsequentiã tñ probo: q; sicut tu concedis aliquem esse patrem sine paternitate: ita cõcedere debes aliquem esse filium sine filiatione inherente et patre.

¶ Preterea arguitur sic.paternitas toti patri inheret ꝑte:⁊ abscisa manu inheret relique parti: g̃ nulla est repugnãtia quin paternitas eadẽ que prius inherebat toti inhereat parti ipsa remanẽte parte totius:cum pars sit eiusdẽ rationis cũ toto. Similiter ille paternitates sunt eiusdem speciei:⁊ ex cõsequẽti deducitur q; deus potest ponere paternitatẽ bouis in pede bouis: qõ si concedas sequitur q; pes bouis est pater: quia in quocunq; est paternitas ipsum est pater. ¶ Respõdetur q; ⁊ si cõcederẽ hoc qõ infers quorsum procedes vlterius secũdũ omnipotentiam dei? ¶ Ad secũdũ argumẽtũ dico q; si omnia concederem que infers q; paternitas inherens toti põt inherere parti: quomodo id inprobabis? Vel sic dicatur q; paternitas que inheret toti nõ potest inherere parti:dato q; ipsa efficiatur totum sed vna alia.

¶ Aliter(et forte rationabilius)dicẽdo:nego q; de⁹ potest de potentia sua absoluta omnem paternitatem ⁊ filiationem destruere nisi alias ꝑducat de nouo : istis rebus sic conseruatis q; vna genuit aliam, hoc dixerim.poterat eĩ de⁹ substãtiã ꝑriami ⁊ substantiã Hectoris creasse: ⁊ tunc verum fuisse dicere: iste substãtie sunt sine paternitate:etiã ⁊ filiatione. de⁹ poterat destruere hãc paternitatẽ ⁊ hãc filiationem cõseruando has substantias : producendo nouam paternitatem ⁊ nouam filiationem. ¶ Loloratur solutio. vocatur eĩ respect⁹ vel relatio quasi respiciẽs aliud accidens in alio extremo vel terminũ: ergo postq̃ illa habitudo in vno extremo est producta ⁊ alia in alia:deus non potest corrũpere has habitudines nisi vtrũq; extremũ vel alterũ desinat eẽ. Si eĩ fili⁹ desinat esse:filiatio perijt:⁊ paternitas in patre:q; iã nõ respicit terminũ:fili⁹ eĩ est fundamẽtũ filiationis: ⁊ pater est terminus : ⁊ relatio respondẽs est paternitas. Opposito modo est de paternitate.hic aũt est relatio disquparãtie : cũ pater habeat domuniũ respectu filiatiõis. interdũ est relatio equiparãtie. vt quãdo extrema sunt eiusdem rationis in ratione fundandi: vt similitudo/equalitas: semp eĩ relatio in vno extremo ponit relationẽ in altero : nisi ipsum fuerit deus. quare vnio inherẽs nature humane nõ habet relationem inherentem deo : hereticum eĩ esset dicere deum posse in se suscipere accidens.

¶ Quo fit apparens secundum hanc positionem q; deus nõ põt creare paternitatẽ: ista eĩ relatio presupponit subiectum in quo est:⁊ sic nõ quicquid deus potest producere mediante causa secunda/põt producere se solo. Dixi apparẽs. põt eĩ quispiã dicere euadendo q; paternitas produci posset extra subiectũ nihilominꝰ tñ saluatur positio: sufficit q; nõ posset ponere illud accidens in subiecto quod non genuit.nec plures paternitates ponere in patre ꝙ ipe filios genuerit. ¶ Alterius ptz q; in triduo mortis Christi maternitas desinebat esse in btã virgine:⁊ in paschate:⁊ in resurrectiõe erat alia maternitas:vel eadẽ numero. ¶ Ex isto patet q; inepte dicũt aliqui dicẽtes q; ꝑducebaꝫ maternitas in btã virgine pilla verba q̃ Christus ꝓtulit i cruce Matthei.xxvi. Mulier ecce filiꝰ tuus.et ecce mater tua. ⁊ q; in Joanne enãgelista ꝑducebatur filiatio. deus eĩ nõ põt ista accidẽtia ex dictis producere in duabus substantijs quarum neutra ꝑduxit aliam. ¶ Sed,dices: sortes cognouit Bertam:quãdo icepit esse patere? Si dicas in primo instanti in quo generabatur filius. Contra. hoc esset ꝓpter actum preteritũ sortis : sed hoc nõ, ille eĩ actꝰ preteritus nõ est:nec imediate ante hoc fuit:⁊ quod non est nec immediate ante hoc fuit:nullius rei est causa. ¶ Respõdeꝫ negãdo antecedẽs: fundatur enim super actiuam potentiam:licet egisse vel actio sit ratio fundãdi relationes quo ad principium:sed nõ quo ad permanentiam. ¶ Quarto arguitur. seqꝫetur q; esset infinita multitudo rez actu existẽtium: consequens est cõtra Aristotelem tertio phyſicorum:⁊ primo de celo et mundo. ꝓbo tñ cõsequẽtiam. capio a pedale iam a est duplum ad suam medietatẽ : ergo proportio dupla inheret ei pedale duplum denominans:⁊ idem pedale est triplum ad suam tertiam partem:quadruplum ad suam quartã partem:⁊ sic in abyssum:ergo infinite sunt proportiones inherẽtes illi pedali:quarum quelibet distinguitur ab alia. ¶ Preterea sequeretur q; aliquod agẽs ageret in remotum non agendo in ꝓpinquũ : consequẽs est incõueniens. patet in similitudine que producit in remotum suam similitudinem et non in propinquum. ¶ Item per motum digiti mei erunt infinite propinquitates in partibus vniuersi quibus digitis est propinquior:⁊ sic in angelis ⁊ in celo reciperentur varia accidentia. ¶ Ad primum conceditur sequela.hoc patet per aduersarium:sunt eĩ infinite partes ꝓportionales in cõtinuo:quarũ quelibet est actualiter in cõtinuo. Si vero hoc ponaꝫ i absolutis quare negãdũ est in respectiuis? Et cõceditur q; est vna dupleitas in toto pedali: ⁊ i qualibet medietate est subdupleitas:⁊ in vna medietate est dupleitas i ordine ad secundã partẽ proportionalẽ:sed illa non denominat totum duplum : quia non inheret primo toti:sed toti per partem: ⁊ sic i isto toto sunt infinite dupleitates inequaliter: vt patet cõsequẽter descendẽdo ad partes minutiores. ¶ Ad secũdum nõ est incõueniẽs: visibile eĩ producit visionem in remotũ et nullam in medio:sed species visibiles. ¶ Ad tertium conceditur illatum : ⁊ q; musca per suum motũ causat nouum respectum : puta propinquitatem vel distantiam in quolibet susceptibili vniuersi,⁊ in quolibet instãti erit vna ꝓpinquitas vel distãtia que nõ erat in aliquo instanti precedenti : et tot sunt distantie in illa musca quot sunt puncta in vniuerso. nihil põdeꝫ habẽt: cũ nõ sũt graues. sũt eĩ parue entitates. ¶ Potest fieri argumẽtum q; due similitudines sunt simules: ergo eodem modo illis similitudini bus inherebũt similitudines : ⁊ sic sine statu. sic potest fieri argumentũ. sortes est idem specie platoni: et differens numero ab eodem. modo identitas specifica sortis distinguitur a sorte: et sic oportet currere in abyssum in idẽtatibus ⁊ differẽtijs. ¶ Principium est in hac via quando aliquid est tale denominatiue:et aliud est formaliter tale: tunc standum est in illo quod est formaliter tale. Etiam secũdũ doctorem subtilem:sicut omnis relatio est distincta a fundamento:quando fundamentum potest esse sine termino illius relationis:sic omnis relatio cuius fundamento repugnat esse sine termino est eadem realiter cum suo fundamento:et in eodem predicamento:sicut est fundamẽtũ suũ cum quo identificatur: vt dependẽtia creature ad deum/creatio passiua. ¶ Circa ista dubitatur:que relatio est itrinsecus adueniẽs et que extrinsecus adueniens? ¶ Ad hoc dicitur q; relatio intrinsecus adueniens est illa que sic se habet q; positis fundamento ⁊ termino in quacunq; distantia de necessitate cõsurgit relatio. vt relationes sunt de predicamento ad aliquid. posito eĩ patre et filio oritur paternitas ⁊ filiatio in quacũq; propinquitate ⁊ distãtia. Relatio extrinsecus adueniẽs est relatio sic se habens q; positis fundamẽto ⁊ termino nõ de necessitate ponitur ipsa relatio.stat ignem esse parisij et lignum esse rome:et tamen non ponitur calefactio actio.quia non applicatur agẽs passo. Similiter quando duo entia distant: in vtroq; est distãtia: ipsis aũt cõiunctis desinit esse distantia:⁊ si vnũ corpus inciperet recedere ab alio continuo esset alia et alia distantia. nec incõuenit dare infinitas distãtias ibi successiue productas:sicut diximus de similitudinibus in continua intensione albedinum:⁊ forte si redirent illa corpora ad situs priores rediret eadem distantia numero realiter. Aliqui istorum istud non abhorrẽt in absolutis: quare multo minꝰ in respectiuis. ¶ Sed forte dices:redibit eadẽ distantia specifica:scõm aliquos istorũ deus potest corrumpere relationem extrinsecus adueniẽtem cõseruatis fundamento ⁊ termino in debita applicatione. propterea cõcedunt q; manet locus circa corpus Christi in sacramẽto eucharistie:et tamen ipsum intrinsece est longum septem pedibus:licet non in ordine ad locũ. Sed difficultas est hic de qñ. si eĩ sortes esset extra vniuersum adhuc esset in tẽpore. Thomiste nihil fixum dicũt de sex vltimis predicamẽtis. nec istud discrimen vniuersaliter admittunt. ¶ Secundo dubitatur:an ꝑriamus habẽs trigintia filios habeat tot paternitates? ¶ Partiti sunt viri huius positionis: Thomistis asserentibus vnam paternitatẽ sufficere eis omnibꝰ:⁊ si successiue oẽs illi filij desinãt esse ad trigesimum vsq; exclusiue : adhuc manet i ipo patre illa paternitas:⁊ sic vna similitudo inheret vni papyro que sufficit in ordine ad omnia alba in vniuerso.

¶ Quo fit q; relatio realis nõ numeratur ad solam numerationẽ termini. ¶ Secundo seqꝫtur q; destructo termino per accidens manet eadẽ relatio: nõ autem de termino per se. hic filius (quãdo sunt multi) est terminus per accidens.per se terminus illiꝰ relationis paterne est filius ab eo genitus inquantũ huiusmodi:nõ autem inquantũ hic vel ille: sed si pater hodie habeat vnicum filiũ ⁊ ille moriatur anteq̃ habeat alium/cessat prima paternitas : ⁊ succedit alia.

¶ Tertio sequitur q; non est simile de paternitatib⁹ respectu vnius filij : et de filiationibus respectu vniꝰ patris : quia vnicus filius non potest esse a duobus patribus:sicut duo filij ab eodem patre. Sed duab⁹ relationibus existẽtib⁹ in patre ⁊ in matre respõdet vna filiatio i filio. Hoc patet apud sanctũ Thomam tertia parte.q. xxxi. articulo quinto in parte ad hoc descendunt:quia nõ admittunt plura accidentia solo numero differẽtia posse inherere eidem subiecto. Schotiste.

¶ Aliorũ est positio q; tot sunt paternitates in patre quot sunt filij :cuilibet eĩ filiationi rñdet sua paternitas:⁊ alia paternitas ei respõdens in patre. hec cõsequẽtia nihil valet:sunt plures paternitates i ꝑriamo:ergo ⁊ plures patres:q; ad multiplicationẽ abstractoꝝ non multiplicatur concretum: quemadmodũ non sequitur:sunt plures sciẽtie in georgia Iconino:ergo est plures scientes more realiũ. Secũda positio est apparens:sed prior hoc honestatis induit:q; non multiplicat res. ¶ Tertio dubitatur de secunda intẽtione. ¶ Supponaꝫ q; intẽtio interdũ capitur pro actu voluntatis:quẽadmodũ ingrediens ecclesiam intendit orare:et sic non capitur in ꝓposito: sed magis vt spectat ad intellectum:tũc aũt capitur dupliciter scilicet materialiter ⁊ cõcretiue:et est illud quod intelligiꝫ. Alio modo formaliter ⁊ abstractiue: et tunc est respectus rationis factus per actum cõparatiuum intellectus comparantis vnum obiectũ cognitum ad aliud . sicut cum intellectus noster apprehendit humanitatem secũdum eius propriam naturam:⁊ eam videt tanq̃ communicabilem multis: tunc ipsam sic cognitam per actum comparatiuum intellectꝰ cõparat ad multa differentia numero quibus illa natura est communicabilis. Et ex illa comparatione derelinquitur relatio ratiõis que vocatur specieitas:concretiue autem significatur per hoc nomen species : talis relatio pro fundamento proximo habet humanitatem secũdum eius esse cognitum: ⁊ pro termino habet multa differentia numero etiam cognita:sed pro causa efficiente habet intellectũ: et eius actum comparatiuum. ¶ Dicitur respectꝰ rationis:quia fit solum per actum potentie cognitiue vel appetitiue : quẽadmodum realis que potest fieri cessante operatiõe potẽtie cognitiue vel appetitiue: vt similitudo paternitas:que cessante omni operatione intellectus sunt tales. Unde duplex est actꝰ intelligẽdi.quidam est notitia comparatiua:⁊ est illa que significat hoc esse hoc: vel hoc nõ esse hoc. ¶ Ex isto patet q; quelibet mentalis ⁊ eius iudicium vocatur notitia cõparatiua. ¶ Notitia nõ comparatiua est illa que non significat esse vel nõ esse:vt sunt notitie quibus subordinãtur termini incomplexi:et complexi complexione non propositionali : ista secunda intẽtio est in illo comparato seu in obiecto cognito de nominatiue vel quasi subiectiue. ¶ Aliquid dicitur esse in intellectu tripliciter. Uno modo obiectiue:⁊ id nihil aliud est q̃ cognosci ab itellectu. ¶ Alio modo aliquid dicit esse in intellectu subiectiue : quod intellectui realiter inheret. ¶ Alio modo aliquid dicit esse in intellectu quãdo habet precise esse in considerato id est in obiecto cognito vt cognitũ est. Secunda intẽtio proprie non habet esse:quia potest fundari in ente reali:et in re que nõ est:⁊ relatio nõ habebit ve

rius esse q̄ suum fundamētum. nec sequitur: antichristus fundat relationē: q̄ antichrist⁹ est. fundare ei relationē est ampliatiuum sicut cognosci. ¶ Secundo patet q̄ notitia quā habeo de sorte est ens reale. hoc patet: quia cessante omni operatione intellectus ille pōt esse extra subiectū. licet eīm nō erit cognitio erit qualitas vel entitas. ¶ Ulterius sequitur q̄ nō est idem terminus secūde intentionis ⁊ secunda intentio: nullus eīm termin⁹ secūde intētionis est secunda intentio: sed terminus secunde intētionis secundam intentionē cōnotat. Iste eīm termin⁹ species de materiali significato supponit pro natura humana vel asinina cōnotādo q̄ ipsa appᵢ: ehēdatur ab intellectu communicabilis multis solo numero differentibus.

Aristo.

¶ Hec est summa positionis realium qui mouentur aliquibus rationibus et auctoritatibus. Primo sic argumentātur. omnes res sic se habētes: quarū vna manet alia nō manente distinguntur realiter: hec paternitas ⁊ sortes pater sic se habēt q̄ sortes manet paternitate nō manēte: ergo realiter distinguuntur. ¶ Respōdetur. maior implicat. illa eīm debet exponi per dū: quia illa ꝓpositio dicit q̄ res sic se habētes quarum vna manet ⁊ alia non: distinguuntur. quod est falsum: q̄ nec nō ens ens: nec ens nō enti est idē vel diuersum. Etiam minor inuolvit falsum. si sic dicas in maiori nō sunt idem. Si sortes desinat esse pater cōceditur hec conclusio: sortes ⁊ paternitas non sunt idem: non curando de veritate premissarum.

Ockam.

¶ Aliqui nōiales putāt se soluere argumētū p hoc q̄ sortes ⁊ paternitas nō sunt due res: sed sunt vna et eadē res: sed hoc nihil est. totū eīm est sue partes p eos: ergo sortes ⁊ paternitas sunt due res: tres res. Et quia hoc argumētum achillem reputant ostenditur q̄ argumētum est sophisticum ad probādum eorum intētum: ⁊ q̄ equaliter concludit contra eos sicut pro eis. accipiā eīm maiorē in qua confidunt. appono hanc minorem illi maiori: sortes ⁊ hoc sedens sunt huiusmodi: igitur. Nō euitat propositum negādo sortem ⁊ hāc rem esse plures res: dato q̄ teneat totum tertia entitas more aliquorū realium. potest idem pondus seruari in singulari numero vel paulo mutatis terminis. Et hoc argumētū est eis necessarium soluere: quo soluto eluit eorum argumentum si ipsi probent hoc est ⁊ hoc non est esse veras/demōstrando paternitatē in affirmatiua et sortem in negatiua iustam causam haberent. Sed hoc non possunt ꝓbare. Ista eīm est falsa: hec paternitas est post mortē filioꝝ: sed hoc est demōstrādo illud quod ante erat paternitas: quēadmodū de sorte ⁊ sorte albo: ⁊ de sorte ⁊ sorte sedēte ꝓtigit. ¶ Forte dices q̄ hac via pōt tueri materiā et formam esse idē principiū. et intēsionē forme nō fieri per additionē gradualem. ¶ Respōdetur q̄ cōsequētia est nulla: licet eīm diffinitiuū sit in multis ꝓbare multa distingui que fortassis sunt distincta: si argues voluerit vti illa maiori ad efficaciter concludendam distinctionem rerum cuestigio cōtra seipsum multa differre cōperiet que identificantur. ¶ Secundo arguitur. vel similitudo sortis albi ad platonem album est relatio inherens albedini sortis: vel est ipsa albedo: vel aliquid aliud: si primū: ꝓpositū. nihil eīm aliud dare potes ab albedine sortis ⁊ sorte. ¶ Sed dices (sicut dicendū est a nominali) q̄ similitudo sortis ad platonē est ipa albedo que realiter sorti inheret: qua denominatur sortes similis platoni. ¶ Contra hoc arguitur ponēdo eīm q̄ sortes ⁊ plato nūc sint albi vt quattuor: ite̅ datur albedo sortis ad octo nō intēsa albedine platonis: tunc sic. hec albedo intēditur: hec albedo est similitudo sortis ad platonem: q̄ similitudo sortis ad platonē intēditur. cōclusio est falsa. ergo aliqua p̄missarum: ⁊ non maior: ergo minor. ¶ Item tunc sequeretur q̄ similitudo esset dissimilitudo. quia sortes albus est dissimilis ethiopi nigro: ⁊ queritur de illa dissimilitudine? ¶ Respondetur concedendo cōclusionem argumenti: scz q̄ similitudo sortis ad platonem intenditur. ¶ Secunda propositio. nō intēditur similitudo sortis ad platonem. patet: q̄ continuo fiunt minus similes. ¶ Tertia propositio. similitudo sortis ad platonem intendit q̄n remittitur similitudo sortꝭ ad platonē. Et si ponat infinita albedo in sorte successiue genita: hoc nō fortificat argumētū. adhuc cōcedit cōclusio. sunt aliqliter similes. Si dicas nullā similitudinē esse inter infinitam albedinem ⁊ finitā. Iam falsificas tuam minorem: scilcet q̄ hec albedo est similitudo sortis ad platonē. Si petas an ꝓportionabiliter remittitur similitudo sicut intēditur albedo? Hoc est impertinens ponderi argumenti. petatur eadem questio ab arguente: ⁊ respōsione rationabili habita facile est loqui cōsequēter: sicut in vno simili communiter dici solet: opinio augetur: ⁊ remittitur formido. ¶ Ad aliud: cōceditur q̄ similitudo est dissimilitudo: sicut oportet eos concedere dissimilitudinem et similitudinem eidem fundamento inherere. Nec sequitur: hec albedo est dissimilitudo sortis ad ethiopem: ergo nō est similitudo. nec cōtrarie opponuntur illi termini: ⁊ sic concedit q̄ propinquitas est res alteri propinqua: ⁊ distātia est res ab alia distās. ¶ Et si ponas q̄ a cera augeat: ⁊ b ei semp ap propinquet magis/hec ꝓpiquitas est maior: hec propinquitas est hec distantia: q̄ hec distātia est maior. si eīm bene syllogisas oīa sunt peruia. Nā q̄ro q̄d capis p substātiuo termini maioris an terminū ꝓpinquitas/an terminū res: tūc cōcludere oportebit in pdusiōe/hec distātia est maior ꝓpinqtas vel maior res: q̄ est verum in tuo casu: sed nō aliud potes colligere in cōclusiōe q̄ in p̄missis seminasti. ¶ Tertio arguitur sic. vnio distinguitur ab humanitate vnita a verbo diuino: ⁊ nō est res absoluta: sed solum respect⁹ extrinsecus adueniens. igit. Q; nō sit vlla res absoluta patet: q̄ neq̄ substātia neq̄ accidēs: q̄ oppositio dato sequitur q̄ erit aliqua substātia vel aliquod accidēs absolutum in humanitate xp̄i: quod vel quę nō erit in alio homine. quod nō est dicendum. assumptū ptz. nūc eīm verū est dicere vnio nature humane ad verbum est: ⁊ si verbū non assumeret hypostatice illam naturam humanā falsum esset dicere q̄ illa vnio esset: nam naturaliter loquendo oīno impossibile est contradictoria successiue verificari de eodē nisi propter deperditionem antique rei vel acquisitionē noue: sed nulla res absoluta antiqua deperditur: ergo aliqua noua res acquirit. ¶ Propter hoc argumentum quidam doctor cōmuniter relationes negans in earum concessionem incidit. solutiones quas dare consueuerat ad relationes intrinsecus aduenientes relationibus extrinsecus aduenientibus sufficiunt. Hoc argumentū est apud multos magni ponderis: sed hoc pondus oāginem capit ab assuefactiōe auctorum citius q̄ a ratione. ꝓpterea dicit q̄ interdū verificantur contradictoria sine acquisitione alicuius entitatis per solum motum localē: vt hec res est circulus: hec res non est circulus: eadē re demōstrata: interdū sine motu locali: vt hoc est album hoc nō est album. supposito q̄ albedo maneat ita presens subiecto quod erat album sicut antea: sed non ihe reat: iam hoc non est album: ⁊ nulla est mutatio localis. Similiter iste est dilectus a deo: iste non ē dilectus a deo: sine aliquo dono creato. Nego q̄ sit vna relatio extrinsecus adueniēs que dicit vnio humane nature inherens: sed vnio humane nature passiua nihil aliō est q̄ ipsa natura humana vnita. Iste terminus vnio passiua pro humana natura supponit: connotando q̄ hypostatice ꝟbo diuino vniat. inter duo illa vnio non desinit esse entia. vnio aīe ad materiā inter duo non definebat cē: sz desinebat esse inter duo. nec est etiam credendum

Gregor⁹.

sicut putat quidam doctor q̄ christus tūc desierat esse. existimat eīm ipse q̄ christus est aggregatum ex diuinitate et hūanitate: sicut anima rationalis et caro vnus est hō. Hoc autē est falsum: q̄ tunc christus non esset deus nec creatura. termin⁹ christus vtrāq̄ naturam denotat. sed in recto pro secūda persona in diuinis supponit: connotando q̄ naturam humanam assumat hypostatice. ⁊ q̄ tūc inter duo nō fuit assumpta vera humanitas: illo tūc non erat christus: deficiebat ꝓnotatio termini positiui: ⁊ per ꝓsequens eius suppositio. Et hoc apō cōmuniter loquentes. Quidam tenet q̄ in triduo

Adam.

erat christus. Idē enim est christus ⁊ vnct⁹ ab anima. hoc est solum certare de termino ⁊ nulla ē difficultas ob quam recedendum est a cōmuni modo loquēdi. Illa comparatio athanasij non dicit omnimodam similitudinem: sed aliqualem que ē hec. Nam sicut anima rationalis ⁊ caro requirūtur ad esse hominis: sic humanitas ⁊ verbum requirūtur ad esse christi. ¶ Ex quo patet q̄ non loquitur cōsequenter ad modum beati athanasij: sed discrimen est i hoc q̄ homo supponit pro aggregato ex anima ⁊ corpore: christus autem pro sola persona in diuinis. modo christus fuit ab eterno: quod non potest competere termino supponenti pro illo aggregato. Joannis. viij. anteq̄ abrahā fieret ego sum. ⁊ ad hebreos. iij. christus iesus heri ⁊ hodie: ipe ⁊ in secula. ¶ Bzanardinus arguit in tractatu de proportionibus in regula illa vbi dicitur: p portiones sunt equales quarum denominationes sunt equales: vt capt; duabus lineis inequalib⁹. puta bipedali ⁊ pedali/ vtraq̄ habet equales pro portionem ad suam medietatem: quia denominatio eadem puta dupla. ⁊ tamē sunt inequales quātitates: ergo proportio illarum linearum distinguitur ab ipsis lineis. ¶ Argumentum nullius ē momenti. ¶ Quarto arguitur. ꝓmentator tertio physicorum commento secūdo dicit. q̄ relatio est vna dispositio inter duo que admicē referunt. ⁊ q̄ est quoddam interuallū inter illa. Et. v. physicorum. relatio aduenit: ⁊ acquiritur alicui: ⁊ sine mutatione illius. ⁊ duodecimo metaphysice Cōmē. nono dicit q̄ relatio inter oīa predicamenta est eē debiliozis. ¶ Ad primum dicitur. non vult Cōmentator dicere q̄ distantia est in medio illarū rerum: sz supponit pro vna illarum rerum cōnotando habitudinem vnius ad aliam. ¶ Ad secundum conceditur q̄ non oportet aliquid mutari propter inceptionem verificationis dicibilis de predicamento relationis quod verificatur de ipso. eadez res sine mutatione sui nunc est dextra nūc sinistra propter mutationē alterius rei. ⁊ nunc est similitudo nunc dissimilitudo ꝓpter similem qualitatē vel dissimilem in alio extremo. ꝓpterea non est motus ad relationē: tamen ad relationē est per se motus vt alij solent dicere. ¶ Ad tertium respōdetur q̄ hoc est distinguendum. vel si intelligatur ista entitas est minor re absoluta. ⁊ sic negatur: sed quia requirit habitudo in ordine ad aliud vocatur esse debilius. hoc est ad hoc q̄ dicibile de predicamento relationis dicatur de aliquo requiritur habitudo in ordine ad aliud: ⁊ sic pater filium connotat. Et tiā secūdum Cōmentatorem ꝓmento octogesimooctauo: entium quedam sunt completa in quorū esse nihil facit anima: alia incompleta: vt de tempore contigit. Tempus enim est vera res extra animam: sed non denominabitur tempus secundum multos nisi ab anima. Alique relationes habēt talem denominationem ab anima: vt secunde intētiones que extenso termino relationes dicuntur. Relatio est accidens: ⁊ accidit substantie secunde intentionaliter capiendo accidens. Et interduz capitur pro contingenter predicari: vt quinto de trinitate capitulo quinto ⁊ capitulo septimo a beato Augustino. aliqua relatio est accidens prime intentionaliter. soli aūt termini ponuntur in predicamento: ⁊ non res significate per terminos. hec omnia lucida sunt ex artibus: ꝓpterea transeo. ¶ Ecce duos modos oppositos relationum q̄bus aristotelez q̄libet mitif sibi flectere. auctoritates nisi exp̄esse fuerint possunt in alterutram partem flecti ad modum nasi cerei. Litius arbitror philosophū tenuisse istum modum quem nōiales insequuntur: ⁊ cuz hoc q̄ non est petenda pluralitas sine necessitate: incassum est multiplicare res sine ratione. ratiōes aūt aduersariorum nō sunt magni ponderis: quarum potiores in medium adducrim⁹: faciliores ꝓpter facilitatem ꝓsulto reliquimus. propterea cū secluſa affectione rationi apparentiori sit inniten dum hunc modum amplectimur. ¶ A quibus ista distinctio rerum cepit exordium me legisse nō memini. Quidam doctor quinto metaphysice dicit. Simplicium multipharian instituisse ad improbādas istas relationes: ⁊ dicit illas eē fortissimas rationes stoicorum. Quidam alius in prima parte q̄stione. xxvi. dicit Gilbertum porritanum dixisse istas relatiōes nō eē inherētes sz coexistētes. Forte a Gilberto porritano ꝓmū habuerunt p̄ncipiū

doctor subtilis.

Beat⁹ thomas.

¶ Post supradicta vlterius considerari atq̄ subtiliter inqri oportet. Vtrū ꝓpetates.

¶ Distinct. xxxiij. ⁊ xxxiiij. questio vnica.

Circa distinctiones trigesimātertiā ⁊ trigesimāquartā. Queritur vtrum i deo p̄sona vel proprietas psonalis distinguat ab essentia diuina seu deitati ꝓmuni psonarum aliquo modo ex natura rei seu circūscripta omni operatione anime. ¶ Respondet per duas conclusiones. ¶ Prima conclusio ē. essētia diuina non distinguitur a persona vel personis in diuinis. Probatio: q̄ bene sequitur: essentia diuina distinguitur a persona: ergo essentia diuina non est persona: ab exponibili copulatiue ad altēram eius exponentem. consequens est falsum: ergo et antecedens. Oppositum antecedentz est cōclusio posita. falsitas consequentis patet extra de summa trinitate ⁊ fide catholica ca. damnamus.

¶Secunda ꝓclusio:ista predicatio non est formalis:essentia est pater.capio formale vt tantum valeat quantū in ꝑmo mō dicendi per se:quia sic aliqui vtuntur vocabulo:conclusio est clara:nunc̄ ei terminus vni⁹ predicamenti predicatur quidditatiue ei essentialiter de termino alteri⁹ predicamēti:immo nec̄ essentialiter nisi fuerit differētia magis ꝓprie dicta:quod in proposito nō contingit. pater aūt est de predicamento ad aliquid seu relationis:ꝛ essentia non est de illo predicamento.Sicut eī̄ dicimus in aliꝫ:iste nō sunt formales predicatiōes:pater ē animal:similitudo est qualitas licet eadem res sit pater ꝛ animal:similitudo ꝛ q̄litas secundū modum loquendi Augustini quinto de trinitate dicentis:ꝙ nullum illorum que relatiue dicuntur dicitur secundum substantiam.nec tamen omne tale dicitur secundum accidens:vt patet illic cap.quinto.Et septimo de trinitate capitulo quarto.dicit:ꝙ aliud est deum esse et patrem esse.Et anselmus in libro de processione spiritus sancti cap.ij.dicit.non est enim inquit idem deum esse qđ est esse patrē aut filiū:ꝛ q̄ hec est formalis homo est aīal ideo dicitur ꝙ eē homiñ est eē aīal.

Gregori⁹. ¶De talib⁹:pater formaliꝫ est deitas:qdā distinguunt penes sensum ꝓpositum ꝛ diuisum. Iꝫ istō nō videaī logicum nec cōprincipijs medaliuꝫ nec est quenientia in terminis. Pater formaliter est deus in sensu composito est falsa.sensus eī̄ huius est:hec est formalis pater est deus:siue in ꝑmo mō dicendi ꝙ se quod idē est: qđ liquet esse falsuꝫ. In sensu diuiso illa est ṽa:ꝙ illā autē non denotaī ꝙ sua de inesse sit in ꝑmo modo ꝙscitatis: capiēdo ꝓ de inesse terminos reliquos dempto modo:ſꝫ sufficit ꝙ p̄dicatio in qua idē predicatū p̄dicatur de pronomine demonstrante illud ꝓ quo subiectuꝫ supponit est formalis: naꝫ demōstrato eo ꝓ quo supponit:hec est formalis:hoc est deitas.Et in simili patet intelligenti logicam.album est aīal:nō est quidditatiua:ꝛ tamen signato albo demonstrato hec est quidditatiua:hoc est animal. ¶Contra primam ꝓclusionem arguitur sic.de quibuscūq; verificantur p̄dicata contradictoria(si quodlibꝫ est res)sunt distincte res:sed de patre ꝛ essentia verificantur duo contradictoria: verificatur enim de patre ꝙ generat ꝛ de essentia verificaī ꝙ non generat:vt patet in capitulo allegato dānam⁹.ꝛ cōstat ꝙ tam pater q̄ essentia est res:ergo essentia ꝛ pater sunt distincte res.maior est euidens. nā alias sequeretur ꝙ de aliquibus ꝓ eodem omnino supponētibus verificarenī ꝓtradictoria predicata:ꝛ per consequens ꝓtradictoria aliqua erunt simul vera:qđ est impossibile. ¶Rndeī ꝙ si maior intelligaī ꝙ de quibuscūq; ꝛc.illa sunt res distincte inī se:ita ꝙ res q̄ ē vna nō est alia: ꝑpositio est flā: nec ꝓtradictoria verificabūtur de eodem licet nō sit distinctio vnius rei ab alia:tū nō est omnino idē nec est quertibilitas inter illos terminos. Vel sic. illa maior est vera quando illa de quibus ꝛificantur ꝓtradictoria sunt ad inuicem res distincte. p̄dicationes aūt huius modi non sunt ꝓtradictorie nec eas inferentes: ipossibile eī̄ est ꝓtradictoria esse vera de quibuscunq; extremis fuerit: cum autem ex tali verificatione predicatorum contradictoriorum non sequitur aliquas predicatiōes esse veras posito ꝙ illa ꝓ quibus verificanī non sūt res distincte adinuicez: tunc ex tali verificatione non necessario arguitur res esse distinctas: nec ex talibus predicationibus illa maioꝛ verum hꝫ:ꝛ ratio est:qz finalis ꝓbatio illius resoluitur ad hoc ꝙ ꝓtradictoria sunt vera:sed ꝓpositiones in quibus verificantur illa predicata non sunt ꝓtradictorie. qī̄ pater ꝛ essentia diuina non sunt termini synonymi.nec tales ꝓpositiones inferunt ꝓtradictorias vt patuit superius distinctionib⁹ quarta ꝛ quinta:vbi specialem mentionez de ꝓtradictoriis fecimus in diuinis.Nec sequiī ꝙ tūc perit oīs via probandi aliqua esse adinuicē distincta:qz ꝑ possibilitatē separationis vni⁹ ab alio ꝛ corruptionis cum ꝙstantia alterius vt de materia ꝛ forma probauit Aristoteles ꝑmo physicoꝛ:reperitur mod⁹ distinguendi res. ¶Scōo arguiī sic. hec essentia est ex natura rei formaliter ifinita ꝛ necesse eē: ꝓpetas ex se non est necesse esse:nec formaliter infinita ꝑ essentia ꝛ ꝓprietas ex natura rei Distinguntur.ꝑma pars ancedens; cōiter ꝓcediī:ꝛ scōa ꝓbatur. qz si sic in diuinis essent tria ifinita ꝛ tria necesse esse:ꝓtra illud athanasiꝫ in symbolo:nō tres imensi sed vnus imensus. ¶Preterea essentia ē pfectio simpliciter ꝛm Anselmū mono.xv. ꝓprietas nō ē pfectio simpliciter:alioquin cuilibet pſone diuine aliqua pfectio simpliciter deesset:et sic nulla esset summe perfecta. ¶Ad ꝑmum istoꝝ nego ꝙ ꝓprietas non est necesse esse nec formaliter ifinita accipiendo ꝓprietatē ꝑ persona ipsa.ꝛ qñ infers: tūc essent tria infinita esse et necesse esse.si intelligas ꝙ sunt tres persone quarū quelibet est infinita ꝛ necesse esse concediī:tñ nō sequiī ꝙ sunt tres diuinitates. Sicut in simili. sunt tres persone quarum q̄libet est deus:nō tamē ꝓpterea sequitur ꝙ sunt tres dij:sicut Augustin⁹ dicit.vij.de trini.ca. vi. ¶Ad aliud dicitur ꝙ quelibet ꝓprietas est pfectio simpliciter:qz ipsa est deitas. Quis eī̄ potest vocare distinctionem formalem inter aliquas quando sic se habent ꝙ supponunt ꝓ eodē singulari;ꝛ aliquid dicitur de vno qđ non dicitur de alio ꝛ contra. Sed de hoc nō est vis:qz nomina significant ad placitū:sed non propterea ponenda est aliqua formalitas distincta a re ipsa. ¶Ex his patet cum suffragio dictoꝝ de relationibus distinctione.xxx.ꝙ sapientia ꝛ paternitas non sunt termini synonymi. ¶Scōo ꝓz ꝙ sapientia dei est paternitas dei:iustitia dei est misericordia dei. sed ꝓpter aliā ꝛ aliā ad creaturas habitudinē deo simplicit indiuisibili alia ꝛ alia predicata attribuimus.

¶Cumq; supra disseruerimus ac plura diſſerimus de his que communiter secundū.

¶Distinctionis.xxxv.questio vnica.

Irca istā trigesimā quintā distictionem in q̄ magister icipit tractare de notitia quā de⁹ habet de creaturis. Querīr an in lumine naturali ponē dū est deū aliud a se itelligere. Lōmentatoꝛ.xij.metaphysice ꝑmento li.dicit hanc q̄stionē esse nobilissimā omniū q̄ sunt de deo:ꝛ desideratā ob oībus. ¶Similiter ꝛ chal dei valde pscrutati sunt de ea. ¶Circa hoc aristoteles ꝛ eius Lōmentatoꝛ.xij. metaphysice posuerunt tres ꝓclusiones. ¶Prima est:de⁹ est substātia itellectualis ꝙ actu itelligēs. Probaī. deus

est ens omniū dignissimū ꝛ nobilissimū:hoc aūt nō esset si nō esset intelligens:aut semper actu intelligens.vñ si non intelligat quidvtiq; erit i signe aut venerabile:sed se habeat vt sit dozmiēs. ¶Scōa ꝓclusio.sua substantia est sua intellectio. Probat philosophus quia alioquin perficeretur per intellectionē superadditam. ¶Tertia conclusio.deus nihil aliud a se intelligit. ¶Ad hanc ꝓclusionem recitabimus rationes Aristotelis et ei⁹ Lōmentatoꝛis. ¶Ad titulū questionis pono tres ꝓclusiones:due ꝑme sunt aristotelis: tertia ꝓtradictoria tertie Aristotelis ꝛ Lōmentatoꝛis. ¶Probatur tertia conclusio sic.sequens rationē naturalem ponit deuꝫ intelligere:ꝛ hoc rationabiliter:qñ noīe dei intellexerūt sapientes oēs ens optimū ꝛ nobilissimum:cuius nobilitatē nō possumus cognoscere nisi ex his que nobis innotescūt. Et qz nos iudicamus res cognoscentes perfectiores rebus non cognoscentibus.vt ptz.xij.metaphysice cap.xiij ꝛ.xv.De trinita.cap.iiij. Et iudicamus ea esse perfectiora q̄ plura cognoscunt:vt patet inducendo i aīalibus:ideo debem⁹ illud deo attribuere ꝙ plura cognoscat. ¶Non valet dicere cū Lōmentatore ꝓmento.li.sufficit ꝙ cognoscat aliquid quod est quodāmodo omnia:qz deus est oīa causaliꝫ ꝛ eminenter. Unde ꝑmento.xxiij.eiusdem.xij.forma ꝑmi mouētis est quodāmodo oēs forme. ¶Sꝫ hoc nō sufficit.qz ratio non probat deum esse nobilissimū nisi cognoscat alia a se. ¶Argumentum Aristote.contra compedoclē.iij.metaphysice ꝑmento. xv.ꝛ ꝑmo de aīa ꝑmento.lxxx.redit in argumentē ꝙ deus est insipientissimus. ¶Scōo deus cognoscit ozbē quē rotat:alioquin non vniformiter rotaret. ¶Et confirmaī:in oīm gentiuꝫ cordibus scriptum est implorare auxiliū diuinū:ꝛ hoc frustra fieret si ipē nō cognosceret:igiī. Quomodo eī̄ de⁹ cēt solicitus circa nos si nullaten⁹ nos cognoscat:certe nō video. Uel circa nos sit sollicit⁹:patz.xij.metaphysice ꝑmento.xxxvij. ꝛ scōo celi ꝑmēto.xxxiij. ꝛ ꝑmo economicoꝛ:sic ꝓvidiata fuit a deo vtraq; natura masculi ꝛ femine ad cōicationem. ¶Ulterius miseretur eis: scōo de aīa ꝑmēto xxxiij. ꝛ alia cōcedit nō de necessitate : scōo celi commēto. xxxiij. ꝛ dat prophetiā.patz in libello de somno ꝛ vigilia. ¶Indubie nō ꝓduceret oꝛare deū si nō intelligat p̄ces nr̄as. pinde eī̄ est sicut helias thesbites illusit sacerdotib⁹ baal tertij regū.xvi.Inq̄ens clamate voce maioꝛe:de⁹ ei̇ est: ꝛ forsitā loqī aut in diuersorio est:aut i itinere:aut certe dormit vt excitef. Immo excitari nō posset a stentoꝛe homerico. ¶Tñ auerroys quinto colliget in fine imploraī auxiliū dei:vt queniat ad vltimam pfectionē que beatitudo sempiterna appellatur.ꝛ.x.ethi coꝝ.Deus gaudet de eo qui nititur sibi assimilari. qđ exponēs Lōmentatoꝛ ait: dign⁹ est ergo vt benefaciat eis q̄ amāt ipꝫ plus.ꝛ vt honorificet eos ꝛ visitet eos sicut dispositio amici cū amico. ista inferūt deū cognoscere suos amicos. qūo eī̄ aliter posſit eos visitare ꝛ honorare. Uideī certe ꝙ multū ꝓbabiliter ex dictis Aristotelꝫ ꝛ Lōmētatoris ꝛ ab eis concessis in bona ꝓfia iferatur ꝓtradictoria tertie conclusionis ab eis posite.sicut interdum alij latenter construunt in suis libris pugnantia. ¶Preterea multi sunt effectus in istis inferioribus quoꝝ causas inuenire est impossibile nisi habendo recursum ad causalitatez prime cause libere causantis:vt pote quare est ꝙ sperma viri vꝫ virtus seminalis disponit materiā vniformē in ptes diformes vt ex vna parte fiat os ex alia caro:sanguis:vel medulla.ratio nulla dari pt. Propterea apud galenū scōo creticoꝝ capite secundo vocatur virtus diuina. qđ ꝑz apud magistrū sententiarum dist xviij.de rationibus seminalib⁹. Nō possumus dare causam quare vnus gradus formе remittiī ante aliū vel producitur añ alium:nisi eundo ad recursum ꝛ libertatē prime cause. ¶Amplius apud plurimos expertuꝫ est plurimos plurima futura predixisse ꝛ ita euenisse:ꝛ quosdā habuisse vera somnia de futuris ꝛ etiā quosdā habuisse notitiā interpretandi somnia atq; prophetias iterp̄tatione indigentes. Et istud non soluꝫ ꝙstat apud sacras historias:ſꝫ etiā ethnicoꝝ scripta: ptz apd Lōmentatoꝛē in eius tractatu de somno ꝛ vigilia ꝛ de portentis apud grecos/persas/medos:et romanos ꝛ hester.xvi.hoc tenēt iudi. vbi ꝺz dei quoq; cūcta cernētis arbitranf se posse fugere sententiam. ¶Preterea deus est vniuersi toti⁹ princeps ꝛ rector dignissimus:ḡ intelligit aliud a se. Antecedens patet ꝑ Aristotelem ꝛ Lōmentatoꝛē. xij. metaphysice.ꝑia patet: quia nō latet eū ipm esse dim vniuersi.nec ignoraī suū principatū. Que eī̄ nobilitas esset principare vniuerso:ꝛ hoc non intelligere. Esset certe perinde ac si vnus infans esset rex vnius regni:ꝛ hoc eum lateret. ¶Ampli⁹ sequereī ꝙ ille qui minus intelligit eēt melioꝛ i hoc ꝙ pauca intelligit:q̄ ille qui plura intelligit.patz qz magis quenit cū deo solum seipsum cognoscente:hoc aūt est ridiculū:igitur. ¶Amplius cū cerus quēlibet militez sui exercitus ꝓprio nomine saluauerit sine doctore ertrinseco:ꝛ mithridates xxij.gentiū quibus impabat linguas cognouerit: qūo est illud negādum deo. ¶Dicimus ꝓptereā philosophū ꝛ eius Lōmentatoꝛē in hoc non locutos probabiliter:nec cōformiter ad sua principia. ¶Sed ꝓtra istam conclusionem arguitur sic.vꝫ deus cognoscit distincte oīa possibilia ꝛ existētia vel nō.Si scōz:pari ratione nihil aliud a se intelligit. Si primū.tunc intelligit quālibet partē continui distincte.Sed probo ꝙ non.vꝫ eius cognitio sistit ad diuisibile:ꝛ sic non cognoscit distincte quodlibꝫ vel si ad indiuisibile: ḡ ꝓtinuū componitur ex punctis. ¶Ad istud concedo ꝙ quālibet partem continui distincte videt deus:ꝛ ad quālibet partē terminatur obiectiue:ꝛ infinities ifinitas partes cognoscit: sed q̄libꝫ pars cognita est diuisibilis.quālibet eī̄ partē ꝓportionalē a continui de⁹ distincte intuetur.ꝛ rursus diuidendo quālibet partē ꝑportionalem in alias partes ꝓportionales.ꝛ quālibet earꝫ rursum infinities.quālibet istarū distincte cognoscit ꝛ earū distinctionē videt:ꝛ quelibet pars cognita est diuisibilis in infinitas partes.sicut in infinitum parua est aliqua pars huius continui ꝛ nulla ps est minima:ita in infinitū paruam partē deus cognoscit:ꝛ quelibet pars cognita est diuisibilis. Et distinguo ꝙ notitia dei terminetur vel obiectiue ꝛ sic concedo.ꝛ semp in parte diuisibili continui: semper loquimur de cognitione partium puri continui. Uel terminetur sic ꝙ detur vltima cognita.et hoc non.quālibet enim partē vni co actu qui est ipse deus ab eterno cognouit:opi-

nor etiã a iam christi quamlibet partẽ continui distincte cognoscere. ¶Et sicut non datur minima ps in continuo nõ cognoscit minimam. non potest tamen quãlibet partẽ distincte cognitam a qualibet alia separare: quia quelibet illarum esset imparti-bilis. ¶Quod probo: qz data vna illaꝝ partium: vel illa habet tres tertias: ꝛ cẽtũ cẽtesimas: et tũc nõ quelibet distincte cognita est separata ab alia. ¶Et licet quidaꝫ doctor dicat se tenuisse in quadã respõsione publica q̃ sic: nõ tñ recitauit an baccalaurei ꝓtenti abierant. semper eñ remanet questio an q̃libet remanet diuisibilis an indiuisibilis: non scꝫ illud reputat impossibile: vt ptz in suo secundo. p̃mum indubie includit contradictionẽ. Apud me non est tamen inopinabile naturaliter loquẽdo: q̃ continuũ componiꝫ ex punctis. ¶Et rationes huiꝰ ꝛ aliorꝫ alibi eluere curabimus. Sed qz tenebrose loquitur põt dici q̃ tenuit q̃ quelibet ps est separata scõm cognitionem: sed certe nihil noui tenuit: qz illud a quolibet theologo ꝓcediꝫ. ¶Secũdo arguiꝫ: si deus cognoscit quodlibet ꝛ omnia eodẽ modo: ꝛ omnia p̃dicata dicibilia de ipsis: q̃ cognoscit complexe. ¶Hoc argumentũ nullũ est. concedit eñ q̃ licet deus sit simplex in essentia tñ cõplexe cognoscit: sicut nõ improbabile est q̃ mentalis sit simplex notitia ꝛ ꝓplexe significat: ꝛ sic deꝰ est grãmaticus: logicꝰ: rhetor: geometra: cognoscit q̃ sup lineã datã ꝓtingit triangulũ equilateꝝ collocare: ꝛ q̃ obliquꝰ in fronte rectus in medio ꝛ verbum in calce oratoris est locandũ. ꝛ non ꝓtra. et sic aliqua grammatica est logica realiter. ¶Ulterius ptz q̃ deus est notitia apprehẽsiua falsi ꝛ impossibilis. non tñ est iudicatiua notitia falsi. Hoc nihil aliud est dictu q̃ deum apprehendere falsuꝫ Etiã in apprehensione non iudiciaria nõ consistit deceptio: secus est in iudicio. Hꝫ tñ aliquã ꝓuenit etiam cũ notitia abstractiua que est respectu absẽtium: sic eñ deꝰ absentia intuetur sicut p̃tia: ꝛ sic ꝓuenit cũ notitia intuitiua nra: nõ est syllogismus sophisticꝰ vt sonat in malã partẽ/nec cognitio vniuersalis hoc modo lꝫ repꝛesentet specifice singulariter: ꝛ discretissime sib ipsi. ¶Hũc rñdetur ad rationes ꝓmentatoris quarũ multe sunt faciles. nec est opus ad illas respondere. ¶Et arguit primo. si intelligeret alia a se: tũc sua substantia non esset intellectio eiusdẽ: sed erit potentia per quã fit intellectio. ¶Ad hoc dicitur consequentiam eẽ nullam. ¶Secundo sic arguit: quia tunc aliquid esset nobilius deo quod est falsum. patet consequentia: quia intellectuꝫ est perfectio intelligentis scilicet causaliter. quia causat in intelligente suam perfectionem que est intellectio. omne autem tale inq̃tum huiusmodi perfectius est illo. ¶Prima consequentia est nulla. ¶Et ad probationem: dico q̃ non habet veritatem de intelligente cuius intellectio non distinguitur a sua substantia qualis est deus. ¶Item anima intelligit muscam que est anima impfectioꝛ. ¶Tertio arguit. quia tunc non esset independẽs et non indigẽs alia re: qz intellectus dependet ab itellecto. ¶Negatur ꝓña. ¶Quarto sequitur q̃ deus patitur et mouetur ab alio. ¶Nego ꝓñam. nihil enim in se recipit. ¶Quinto: tunc sua intellectio non esset nobilissima: ꝛ cum sua perfectio sit in intelligendo non esset nobilissimus quod est contra primam cõclusionem. consequentia probatur. quia itellectio rei vilis non est nobilis: sed vilis. ¶Et ideo apud nos melis est non meditari de talibus q̃ meditari. et non videre q̃ videre. ¶Fateor hec ratio aliquid apparentie hꝫ. ¶Ad quintũ nego ꝓñam. licꝫ sit vile occupare intellectum circa vilia vbi intellectus impeditur ab intelligentia nobiliorũ: aut per intelligentiam vilium quis inducitur ad peccãdum: vbi tñ neutrum contingeret hoc non esset vile. ¶Sexto arguit Cõmentatoꝛ: qz si intelligeret alia aut vli tñ: aut ꝛticulari: nõ ī vli: quia talis itellectio est impefecta: et impotẽtia. Hec in particulari: qz particularia sunt infinita. ꝛ infinita nulla scientia determinantur. ergo non cognoscit singularia distincte et in particulari. ¶Respondetur q̃ non inconuenit rem infinite perfectionis intelligere infinita distincte. ¶Sed dices: tunc emerguntee dem difficultates philosopho de immutabilitate dei de futuris contingẽtibus sicut nobis. ¶Hoc conceditur. ¶Et si dicas: cognoscere duo distincte arguit maiorem perfectionem q̃ cognoscere vnũ ꝛ sic consequenter conscendendo: ergo est infiniti vigoris si cognoscat infinita: quod tamen philosophus et Commentatoꝛ negarent. ¶In primis dicitur q̃ argumentum multiꝫ ꝓbabiliter ad hoc deducit q̃ deus est infiniti vigoris: non stando in hoc q̃ ipsi illud negarent. ¶Secũdo dicitur q̃ cõsequentia non est euidens: quia sic multi theologi dicunt animam christi cognoscere omnia per eundem actum: qui primo tendit in deũ ꝛ secundario in creaturas infinitas. ¶Item arguitur adhuc sic. deus nescit adhuc istam: hec est nescita a deo; demonstrat se: et illa est vera. ergo deus non scit omne verum. ¶Q; illa sit vera patꝫ. vel deꝰ scit ita esse sicut per illam significatur vel non. Si primũ cum per eam significetur q̃ ipsa est nescita a deo: ergo ita est q̃ ipsa est nescita a deo. Si dicas secũdum: ꝛ ipsa significat q̃ est nescita a deo: ꝛ ita est. ergo ipsa est vera. ¶Hic potest dici q̃ sicut ad veritatem propositionis non sufficit ita esse sicut per eam significatur: sed cum hoc requiritur q̃ se non falsificet. Sic impꝛesentiarum de hac propositiõe dicatur recalcitrat in eius scientiam. ipsa est nescita. Sed tunc est questio ergo est aliquod verum nescitum a deo. ¶Concedis illatum. quando verus habet reflexionem in eius scire. ¶Vel dicamꝰ cõformius ad sacras literas. q̃ illa est falsa et se falsificat per hunc modum quia nescitur a deo. absonum videtur concedere q̃ aliquod verum nesciatur a deo. sed hec propositio: hoc est nescituꝫ a iosue est vera. ¶Et tamen a me nescita. sed scio ita esse sicut per illam significatur: non sequitur: hec est a me nescita: ergo est falsa. secus est respectu dei.

¶Sed dices: tunc erit aliquod iudiciuꝫ quod nec erit erroꝛ/nec fides/opinio/sapientia/intellectꝰ/prudentia/ars. patet de iudicio huius. hec est nescita a me: tale iudicium non est erroꝛ nec fides. et ita de alijs iudicijs enumeratis. ¶Conceditur illatum. ¶Dubitatur circa hanc distinctionem an idee creaturarum sint perpetue. ¶Supponatur q̃ idea est nomen grecum ab idos quod est forma species vel ratio. Modus loquendi a platone est introductꝰ. ꝓz ꝓ Augustinũ lib. lxxxiij. q̃ quest. q.

Gregoriꝰ.

xlvi. licet res prius erat fortasse tali noie non priꝰ vocabaꝫ. ¶Plato (vt Magister dicit distiñ. prima. lib. ij.) posuit tria principia siue initia: deum/exemplar siue ideã: ꝛ materiã. ¶Augustꝰ. vbi supra dicit q̃ idee sunt principales quedã forme vel rationes rerum stabiles atq̃ imutabiles: q̃ ipse formate non sunt. ꝛ ꝓpter hoc eterne ꝛ semp eodẽ modo se habentes q̃ diuina intelligentia continenꝫ: ꝛ tñ ipse neq̃ oriunꝫ neq̃ intereunt: scõm eas tñ formari dr̃ omne quod oriri ꝛ interire põt. ¶Seneca Epistola lxvi. ad Luciliũ enumerãs. iiij. causas rerum scõm Aristotelẽ subdit. quintã his Plato adijcit exemplar: quod ipse ideã vocat. ¶Ex his auctoritatib⁹ hincinde sparsis non est lucidũ que res est idea. si eñ ponamus terminũ idea in recto stare ꝓ creatura: iã non erit eterna ꝛ inuariabilis: si vero ponamus ideã esse deũ: iam idea erit inuariabilis ꝛ eterna: ꝫ non erũt plures idee. ꝛ qz idea est aliquid opꝫ dicere q̃ est creatoꝛ vel creatura. quicquid dixerimus opꝫ modũ loquendi patrũ exponere. ¶Possumus itaq̃ dicere q̃ idea est deus creaturas cognoscens: ꝛ sic idea est eterna: ꝛ idea precessit ideata. ¶Secõ sequiꝫ: q̃ licet non sint plures idee essentialiter distincte: tñ dicunꝫ plura ob pluralitatẽ ideatoꝝ. hoc est vna res vocaꝫ plures ratione obiectoꝝ pluriũ in que cadit ratio idee. sicut plures reputanꝫ potentie anime intellectiue. ¶Si q̃s voluerit dicere q̃ idea in recto supponit ꝓ creaturis cõnotando q̃ cognoscanꝫ ab essentia diuina: potest. tunc eñ saluaꝫ pluralitas idearuꝫ ꝛ idee sunt a mente diuine. ꝛ licet nulla idea fuerit ab eterno: ab eterno tamen fuit idea: idea est terminus ampliatiuus sicut cognosci. creatura fuit idea q̃ nulla idea fuit creatura. idea dicit eterna: qz essentialiter cognoscitꝫ. est inuariabilis: qa semper a deo cognoscitꝫ siue sit siue non sit. nõ põt esse fortis rõ pro vna pte dicendi. prior modus est ita conformis modo loquendi Platonis Senece et beati Augustini sicut posterior.

¶Et quoniam demonstratũ ex parte quomodo omnia dicantur esse in deo.

¶Distinctionis. xxxvij. questio vnica.

¶Circa distinctionẽ. xxxvij. qua Magister loquiꝫ quomodo deus est ī loco. Et an sit vbiq̃. Quero hũc questionis titulũ. An deus sit vbiq̃: ꝛ ī infinito loco imaginario extra celũ ¶Pono cõclusiones. ¶Prima ẽ: deus est vbiq̃ per essentiã presentiã ꝛ potentiam. ¶Secũda cõclusio: deus põt esse extra celũ: creatura ibidẽ existente. ¶Tertia cõclusio. pbabile est q̃ deus est extra celũ in spatio ī finito imaginario. ¶Prima ꝓclusio ꝓbatur Hieremie. xxiij. celũ et terram ego impleo. Et Esaie. lxvi. celũ mihi sedes est: terra aũt scabellũ pedum meoꝝ. Et si ascẽdero in celũ tu illic es: ꝛ si descendero in infernuꝫ ades. Psal. cxxxviij. ¶Et ptz ratione: qz deus ẽ alicubi ꝛ non est maiꝛ ratio q̃ sit in vno loco q̃ in alio: igiꝫ. ¶Ad hoc Magister varias auctoritates sanctoꝝ introducit in litera. ¶Secũda cõclusio probaꝫ. Possibile est Angelũ vel coꝛpus esse extra celũ: ꝛ cum illo deus est. ꝛ deus potest angelũ vel coꝛpꝰ destruere ibidẽ manẽdo. igiꝫ. Ibiinquaꝫ vel in loco imaginario: mirabile esset q̃ deus põt ibi existere cũ creatura: ꝛ ea destructa non posset sic ꝑmanere. ¶Tertia conclusio ꝓbaꝫ. deus potest esse extra celũ nulla creatura existente vltra celũ ex premissa: ꝛ nihil est aliud mouens quin ibi nunc existat: ꝫ perfectionis est. sicut eñ est infinitus in vigore: ꝛ ꝓ infinitũ tempus existit: sic ꝓ locum imaginariũ infinitũ existat: alioquin circumscriberetur loco contra dicta. ¶Secõ arguiꝫ ad idẽ deus erat in spatio infinito imaginario extra celũ añ creationẽ mundi: ꝛ vbicũq̃ vere vel imaginarie erat nunc est. maioꝛ pꝫ: qz vel erat precise vbi est nunc iste mundus ꝛ non alibi vere vel imaginarie. Et quero causam illius. ¶Si tu dicas q̃ hic poterat creare mundum: sic de facto poterat creare aliũ mundum eccentricũ ꝛ concentricum ꝛ infinitos: ergo pari ratione debes dixisse eũ fuisse in loco imaginario ī finito. ¶Forte dicis q̃ fuit in seipso (vt Magister dicit in litera) Et nõ fuit in spatio vero vel imaginario. ¶Hoc nihil est. bene volo q̃ fuit in seipso. sicut persone diuine sunt inuicem per circumincessionem. Sed quomodo ẽ intelligibile q̃ fuerit: et non in loco vero nec ī loco possibili. ¶Hoc etiam patet auctoritate beati Augustini. xi. de ciuitate dei. capitu. xv. Dicentis sic. querentibus de mundi tempore cur potiꝰ tunc et non antea factus sit: dicatur q̃ ipsi respondeãt de mundi loco: nam infinita spatia temporis ante mundum cogitant in quibus non videtur eis dñs ab opere cessare potuisse. Similiter cogitant extra infinita spatia locoꝝ: in quibus si quis dicat non potuisse vacare omnipotentem: consequens erit vt innumerabiles mũdos somniare cogatur. Sequitur: an forte substantiam dei a tantis spatijs locoꝝ extra mundum absentem esse dicturi sunt: ꝛ vno tñ tam exiguo loco in quo mundus est esse occupatam: non opinoꝛ eos in hec vanilo-quia progressuros. ¶Preterea arguitur sic. deꝰ est in hac bibliotheca: ꝛ in qualibet parte ipsiꝰ: vꝫ igitur deus potest destruere aerem huius bibliothece ipo deo remanẽte ī fra latera studioli vꝫ nõ. Si primum: pari ratione potest esse extra celũ nulla existente creatura. scõm autem videtur absurdum. ¶Ad hoc respondet doctoꝛ quidam: q̃ si ꝓ impossibile ponatur locum euacuari: tunc remanere intelligitur capacitas loci priuati. capacitas enim aliquid est: et in illa deus est. priuatio autem nihil est: et in illa deus esse non potest. ¶Istud nõ sufficit. deus enim potest facere vacuũ (vt palam est). ¶Item inquiro quid est illa capacitas passiua: et quocunq̃ dato talis reperietur extra celum quia ita bene natus est locus esse extra celuꝫ sicut in hac aula: et quia ponitur deus extra celum per potentiam quare ibi negabitur esse per essentiam. ¶Hoc tenebat Hermes trimegistus. q̃ deus est sphera cuius centrum est vbiq̃: circumferentia vero nusq̃. ergo circunferentia eius non terminatur in vltimo celo. Et tertij Regum. viij. si enim celum et celi celoꝝ te capere non possunt: quanto magis domus hec quam edificaui tibi. Et Ecclesia canit de beata virgine. Virgo dei genitrix quẽ totus non capit orbis: in tua se clausit viscera factꝰ hõ. ꝛc. Job. xi. excelsior celo ẽ ꝛ qd facies: ꝓfundior ifernoꝛ vñ cognosces: lõgior terra mẽsura eiꝰ, ꝛ latior mari. Et baruch. iij. O israel q̃ ma-

Bonauẽtura.

gna est domus dei: ⁊ ingẽs locus possessionis eius magnus est non ꝫ finem: excelsus ⁊ immensus.
¶ Contra primã conclusionẽ arguit sic. ex ea seqūtur q̄ deus esset in locis malis ⁊ vilib⁹. Hoc autẽ videt inconueniens. igit. ¶ Respondet cõcedendo illatũ: nec deus contaminat per loca vilia: vt explicat magister in lra de anima in cope sordido vel radio solis. ¶ Contra tertiã cõclusionem arguitur sic. ex ea sequit q̄ deus posset facere infinitum actu. Hoc est falsum: qz esset tante pfectiõis quante deus. ¶ Propterea alio modo arguũt q̄dam sic. nihil debet Christian⁹ attribuere deo nisi quod deducit ex sacris literis vltra illa q̄ gentiles Philosophi ponerẽt: sed q̄ deus posset cẽ extra celũ sine creatura non ostendit ex sacris lris: ⁊ apud pure naturaliter loquẽtes hoc non admitteretur. igitur. ¶ Ad primũ cõcedo: q̄ deus põt facere infinitũ: sed nego q̄ illud esset infinite pfectionis vel infinite resistẽtie respectu dei: põt eñ a deo subito vel successiue corrũpi. ¶ Ad scõm dico: q̄ doctores illi insufficiẽter assumũt: sed deberent dicere: nihil debet catholicus ponere nisi qõ sequatur ex sacris literis: vel poneret apud naturaliter loquẽtes: supposito q̄ naturaliꝫ loquentes deo attribuant q̄ nos attribuimus. Fateor nunc: q̄ mere naturaliꝫ loquens deũ negaret esse vbiq; scõm essentiã. Hermes aũt nõ videt pure naturaliter locutus fuisse. ¶ Insup auctoritates ad hãc partem adducte sunt. Et rationes quib⁹ nõ bene satisfaciunt: igit. ¶ Scõo arguit. deus est in loco imaginario infinito extra celũ: est vna affirmatiua de predicato nõ supponente: non pregnãs. igitur falsa. ptz añs: querendo pro quo supponit locus imaginarius. ¶ Respondet: hoc argumentũ est nullũ. extrema eñ eius supponũt p deo: ⁊ hec determinatio loco infinito imaginario p loco possibili infinito extra celũ supponit. ¶ Petes: quid hoc est dictu: deus est in loco p essentiã presentiaz ⁊ potentiam. ¶ Dicit q̄ substantia eius est in hoc loco. ⁊ presentialiter intuetur omnia huius loci. Et habet potentiã super existentiã in hoc loco: sicut causa super effectum.

¶ Nunc ergo ad propositum reuertentes cepto insistamus. Supra dictum est q̄ ꝛc.

¶ Distinctionis. xxxviij. questio vnica.

Quia hic Magister insistit in duab⁹ distinctionib⁹: scz. xxxviij. ⁊. xxxix. an cũ prescientia dei stet rerũ futurarũ contingentia. In primis q̄az questionem pambulã an est aliqua positio de futuro cõtingenti determinate vera. ¶ Scõo querã questionem hic principaliter motã. ¶ Pro prime q̄stionis elucidatione supponam⁹ q̄ cõtingẽs bipartiã accipit: Vel prime intentionaliꝫ p re que põt esse ⁊ põt nõ esse. ⁊ sic quelibet creatura (⁊ sola) est cõtingens: siue sit siue non sit. Antichristus est cõtingens: subiectum supponit pter ampliationẽ termini contingens. Quo fit q̄ hec ꝑa est nulla. hoc est futurus contingens. ergo hoc est futurũ. ¶ Alio modo capitur secunde intentionaliꝫ pro positione que nec est necessaria nec impossibilis. ¶ Aliqui rati sunt: Aristotelẽ velle dicere nullã positionẽ de futuro cõtingentiꝫ esse veraꝫ vel esse falsam: cõcessisset eñ disiunctiuam veraꝫ: ⁊ negasset copulatiuã compositam ex oppositis: vt nauale bellũ erit cras: nullũ nauale bellũ erit cras: hãc concessisset: copulatiuã negando. ¶ Sed diceret aliq⁹: non est vero simile q̄ Aristoteles ita opinat⁹ est: cũ illa concedendo protinus ducerẽt ad cõtradictionem. vt sic arguẽdo: hec affirmatiua nauale bellũ erit cras non est vera: ⁊ significat nauale belluz fore. ergo nauale bellũ non erit. qz ab eo q̄ res est vel non est/oratio dicit vera vel falsa ſm Philosophũ. Añs est verum. ergo ⁊ ꝑs. ⁊ vltra. hec affirmatiua non est falsa: ⁊ significat nauale bellũ fore cras. g̃ nauale bellũ erit cras. añs est verũ. g̃ ⁊ ꝑs. ¶ Dicit aliter istoz: q̄ ex illo non conuincit q̄ nõ dixerit: sed quod dicere nõ debuit. nec mirandũ cũ non solum in hoc errauerit logice: sed in multis alijs sibi manifeste contradixit. ¶ Licet eñ apud me certum est Aristotelẽ in aliquibus aberrare: vt in ꝓtradictione eoz que fide habem⁹. ⁊ quis sit an semp in materia topica accepit ꝓtem apparentiorem: sed ipso teste nemo est dãnãdus gratis scõo de celo. ⁊ per ꝑs curiosissimus pariter ⁊ grauissim⁹ Philosophus sine causa nõ est reprobãdus. ¶ Isti i hac parte non capiunt mentẽ Aristotelis (vt opinor) vnde cum Philosophus vtrunq; in vltimo capite primi Peri hermenias disputauerit i fine solutionem inuit. si nauale bellũ erit cras Aristotel dixisset illã nunc veraꝫ. ⁊ etiam ab eterno eã cõcessisset fuisse veram: si fuisset formata: vt in litera dicit. nihil eñ differt sortẽ currere cras: ⁊ ante mille annos. ⁊ si nullũ nauale bellũ sit futuꝝ cras: ab eterno illa erat falsa qz ab eterno ex eo q̄ res est vel non est erit vel non erit/ positio dicit vera vel falsa. De aliquib⁹ non dubitauit: vt de talib⁹: aliquis homo ambulabit anno futuro: aliq̄s hõ ꝓmedet cras. Sortes ethiops alb⁹ curret cras. ¶ Illa positio est determinate vera apud Aristotelẽ que est sic se habẽs q̄ positio de preterito enuncians ipam fuisse veraꝫ non est de cetero falsificabilis: ita q̄ nõ põt impediri quin sit ꝟa. vt veritates ppositionũ de preterito quarũ ꝟitates nõ dependent ex vna de futuro: ⁊ ppositio de presenti falsa. Secus est de hac Antichristus erit: est vera ⁊ ab eterno fuit vera. põt tamẽ fieri q̄ nunq̄ veniat Antichristus. ⁊ per ꝑs q̄ hec non sit ꝟa nec vnq̄ fuerit vera. alioq̄n non consultaremus de futuris contingentib⁹. Non eñ cõsultamus an darium vicit Alexander. vel an frumentũ est in horreo: sz bene de acie futura dirigẽda in campũ. Et hoc quadrat cũ Aristotele qui tenet. vi. Ethicoꝝ ad preteritũ nullã esse potentiam. ¶ Si dicas: sortes erit: est de futuro cõtingenti: ⁊ tamẽ nõ potest impediri quin post hoc instans sit: saltẽ naturaliꝫ. quia sic loquimur: bene enim sequitur: sortes est: ergo sortes erit. alioquin rei permanentis non raptim fluentis dabitur vltimum instans esse cõtra Philosophũ. viij. Phyſicoꝝ. ¶ Hoc non venit a contingentia: sed a presentialitate. ¶ Vel sic. vocamus illud determinate verũ quod potest nunc sciri: vt sunt ppositiones de presenti ⁊ preterito: de quibus locuti sumus. ⁊ licet multe tales sint caliginose: vt vnicornis in deserto pugnat cum Elephanto: tñ si esset intellect⁹ q̄ intelligeret rẽ sicut se hz ex pte rei illa esset scita: loquoz de intellectu viatoꝝ more Aristotelis. Q; deus omnia intelligat determinate: non est dubiũ. secus est de futuris impedibilib⁹. Arnoldus erit carthusien. apud nos ocs erant indeterminate vera. Et istud ẽ cõforme modo loquendi vulgariũ: qui fortasse accepit exordiũ a sapientib⁹ recte intelligentib⁹: ⁊ modo loquendi Aristotelẽ vtentibus. si fortes ⁊ plato sunt cõpetitores circa idem beneficiũ cum equali apparentia. si petaꝫ vter horũ erit victor: dicimus de futuris contingentib⁹ non est determinata veritas. ac si diceremus: incertũ est. ¶ Istis preliba tis facile est respondere obiectionib⁹ quas quidã facit contra Philosophũ. sumo inquit istã gratia exempli Antichristus erit: ⁊ sic arguo. hec est vera aut non est vera: si est vera. habeo intentũ. si nõ tunc sic. hec Antichrist⁹ erit non est ꝟa. ergo Antichristus nõ erit. añs est verũ per responsionem: ergo ꝑs est verũ. ⁊ vltra: ergo hec est falsa Antichristus erit: per legẽ contradictoziarũ qua etiaz Philosophus vsus est. sz si vna est vera: reliqua ẽ falsa. ⁊ econuerso. ⁊ tunc habet propositũ q̄ hec Antichristus erit: est vera vel falsa. qz sequit hec est vera. ergo hec est ꝟa vel falsa. similiter ex alio habetur intentũ. qz opposita est vna singularis de futuro. ⁊ est vera. vt conclusum est. Q; aũt sequat hec est ꝟa Antichristus nõ erit. ergo Antichrist⁹ non erit. ptz. qz ex opposito sequit oppositũ. sequitur eñ per primũ assumptuz de mutua ꝑna rei ad veritatem ppositionis Antichristus erit. g̃ hec est vera: Antichristus erit. ¶ Ridet: q̄ qñ petit aut illa Antichristus erit est ꝟa aut non est ꝟa. do primum. licet me lateat. nõ stes de Antichristo i materia fidei sufficit quodcũq; aliud futurũ contingens: sz illa non est determinate vera cum nesciat ⁊ concedit q̄ disiunctiua vel illa de disiuncto ẽ determinate vera. g̃ aliqua pars ei⁹. nego ꝑsam quẽ admodũ scio hanc: Papa dormit vel nullus Papa dormit: ⁊ neutrã partem illius scio. ⁊ sic hec copulatiua est determinate falsa: Papa dormit et nullus Papa dormit: ⁊ neutra pars est determinate falsa. Q; interdũ pro analogia accipio ppositiones de presenti quas dico determinate veras non mireris: qz ad scalam nostre materie conducit. sz altera pars sit determinate ꝟa: vt ante tetigimus sed ad refellendas ꝑsas arguentis hoc adducim⁹. Taceo de multis malis ꝑtijs: quas inter arguẽdum capit iste doctoz. que cognoscunt ex artibus. Nõ respondeo ad alias rationes eius: qz non sunt magni ponderis cõtra Philosophũ. ¶ Istis presuppositis pono aliquas positiones corollarias. ¶ Prima ppositio. aliqua est propositio de futuro contingenti determinate ꝟa: pbat: hec est determinate vera: dies iudicij erit per symbolũ Apostoloꝝ ⁊ Nicenũ similiter. ¶ Scõa ppositio. quelibet ppositio de futuro contingenti ꝟa est determinate vera. pz: vel ita est sicut per eam significat vl non: si ita est ⁊ sic est ꝟa: ⁊ per ꝑs determinate ꝟa idem eñ est verũ ⁊ determinate verũ. nec contradico Aristoteli: qz aliter capio terminũ. ¶ Tertia ppositio. nulla propositio de futuro ꝓtingenti est ineuitabiliter vera. Probat: qz sequeret q̄ ei⁹ veritas non posset impediri: qđ est falsum. ¶ Quarta ppositio. nulla ppositio affirmatiua de futuro potest mutari de ꝟitate in falsitatẽ ante positionem rei in esse. pz. qz est falsa añ positionem rei in esse. g̃ res ponet in esse. g̃ semp añ illud ppositio enũciãs illam rem fore erat vera. g̃ nõ erat falsa añ positionẽ rei i esse: scõm illã significationẽ intelligo. ⁊ posita cõstantia ppositionis. oppositio modo dicatur de negatiua de futuro contingenti. sz bñ põt mutari de falsitate in veritatẽ: sz non ꝑ. Falsitas cñ vnius concomitat veritatem alterius: ⁊ contra.
¶ Quo fit q̄ non est idẽ ppositionem esse imutabiliter veraꝫ ⁊ ineuitabiliꝫ veraꝫ. ¶ Quinta ppositio: aliqua ppositio ab eterno fuit vera: ⁊ tñ in potestate mea est vt nunq̄ fuerit ꝟa. pz de hac Joãnes tanget pilare in hoc instãti: si illud tangaz ab eterno fuit ꝟa. hoc est semp ita erat sicut per eam significat. ⁊ supponim⁹ constantiã ppositionum: ⁊ palã est q̄ est sitũ in mea facultate nõ tãgere pilare. ⁊ p ꝑsequẽs facere q̄ hec nunq̄ fuerit vera.
¶ Sexta ppositio. nulla talis ppositio affirmatiua vel negatiua põt successiue esse ꝟa ⁊ falsa. nec cõtra falsa ⁊ postea ꝟa añ illud instans p quo enũciat aliq̄d fore vel non fore. probat: qz si talis ponatur esse ꝟa añ illud instans: sequit q̄ nunq̄ antea fuerit falsa ⁊ si ponat esse falsa: sequit q̄ nũq̄ antea fuerit vera. ¶ Septima ppositio: quelibet affirmatiua de qua loq̃mur in quarta propõne est mutabiliter ꝟa simpliciter. pz: iterdũ erit ꝟa ⁊ postea falsa. post corruptionẽ Antichristi si deus ipediat eũ esse resurrecturũ quod est ei possibile: vel capiat de bzunello. similiter negatiua est mutabiliter falsa. sz affirmatiua falsa est immutabiliꝫ falsa. ⁊ negatiua ꝟa est etiã tunc immutabiliter ꝟa.
¶ Octaua propositio. quelibet talis affirmatiua vera põt incipe esse falsa: sz affirmatiua falsa non põt incipe esse vera. ¶ Nona ppositio. nulla talis põt incipe esse vera vel falsa añ illud instãs vel tẽpus futurũ pro quo enunciat aliq̄d esse futurũ vel non esse futurũ. ¶ Decima ppositio. aliqua ppõ est ꝟa: ⁊ põt esse falsa. ⁊ tñ non põt desinere eẽ vera: nec incipere esse falsa. pz de hac: Antixps non saluabit. hec eñ est ꝟa ⁊ põt eẽ falsa. Pariforma aliqua est falsa: ⁊ põt esse ꝟa: ⁊ tñ nõ põt desinere nec incipe esse ꝟa. pz de hac: Antixps saluabitur.
¶ Quo fit q̄ hec ꝑa est nulla: hec ppositio nunc non est ꝟa: ⁊ imediate post hoc potest fore vera. g̃ põt incipere esse vera. qz per ꝑs significat q̄ possibile est: q̄ falsitas mutet in veritatẽ: sed opz eaz exponendo: ponere modũ vt cadat in illas de in eẽ copulatim qđ per illã ppositionẽ denotat. ¶ Undecima ppositio. alique sunt ppositiões due: quarum vtraq; põt esse vera: ⁊ tñ nec simul nec successiue. hoc est vna post alterã. pz de duab⁹ cõtradictoziis cõtingentib⁹. ¶ Duodecima. naturaliter loquendo licet nullũ futurũ ꝓtingens necessario eueniet: necesse est omne futurũ contingens esse futurum. Priorum harum ptz per ascensum sub termino futurum distributo. Secũda pars ptz: qz de inesse illius est necessaria ppositio: ⁊ modus pro tali supponit. non ponitur distributio nec aliquid impediens veritatem illius: igitur. ¶ Decimatertia propositio. quelibet singularis illius erit falsa omne futurũ contingens est futurum: sed illa vniuersalis est ꝑpetue necessitatis posita constantia ppositionis. ¶ Sed dicis hec est vera: futurũ contingens esse est necesse: ⁊ q̄libet singularis sua falsa. g̃ ex vero sequit falsum. ¶ Aliq̄ hoc cõcedunt (⁊ nõ bene) male eñ dãt singulares illi⁹: qz ops q̄

Durãdus de castro.

Gregori⁹.

Ockam in libzo Peri hermenias Gregori⁹.

Ockami. De Aliaco

subiectum singulariū stet pro illo p quo stat subiectum indefinite.ꝛ sic non dabūt indiffinitā veram cū singularib⁹ falsis. ¶Decimaquarta ꝓpositio. aliqua est disiūctiua necessaria:cuius quelibet ps est falsificabilis.patet de hac disiūctiua:hoc futurum cōtingens erit:vel hoc futurū cōtingēs erit: ꝛ sic de alijs:demonstrādo oīa:capiendo oēs singulares istius:futurū contingens erit. ¶Dices sic.hec disiūctiua est necessaria:sortes nō currit vl homo mouef:sortes currit vel sortes nō currit ad datur.ꝛ nulla ps est negatiua.necessitas illius pz semp habebit aliquas ptes veras.ꝛ necesse ē esse sicut per aliquā partiū signifieaf.licet quelibet categorica sit falsificabilis. ¶Arguitur necessitas Aliter bene sequif:aliqd futurū est futurū.g̃ hoc est futurū vel illud est futurū per descēsum.añs ē necessariū.g̃ ꝛ ꝓns. ¶Sz hic potes negare ꝓnāz: nisi ponaf constantia.ꝛ sic dices totale añs est cōtingens:ꝛ per ꝓns ꝓbatio est nulla. ¶Decimaqn ta sequif.aliqua copulatiua cōposita ex precise negatiuis est impossibilis:cuius quelibet categorica erit vera.nec due categorice repugnant inter se.nec.iij.nec.iiij.ꝛ sic de quibuscūq finitis.Hoc patet de copulatiua cōposita ex cōtradictorijs illius disiunctiue.si vnū contradictoriū est necessarium:reliquū est impossibile. In his.iiij.positionibus locut⁹ sum naturaliter(vt tu ipse vides)vt futurū est futurū est contingens simplr.vt pz ex dictis.semp em̄ loquimur de futuro contingenti. Quidā facit magnū processum:ꝛ inutilē contra Alphōsus toletanus. Joannē scotū qui quartus post eū intrauit. Joānes ille tenuit q̄ ista:futurū esse futuꝝ est necesse: est falsa de virtute sermonis. Et exponit Anselde concor.capitu.iiij.sup illa ꝓpositione:rem futuram necesse est esse futurā. ¶Sed iste nō dubitat quin Joānes contradicat Anselmo:ꝛ veritati.sz ego magis admiroꝛ quō non dubitat.ꝛ addo cum alio certissimū esse q̄ illa est falsa:siue capiaf i sensu cōpositō siue diuiso.g̃ vel oportuit negare Anselmū:vel eum exponere. Ibi ponit notabile:non est idē rem p̄sentem esse ꝛ rem esse p̄sentem:rē futuram esse ꝛ rē esse futuram:cū oculū non habeat ad ampliationem(vt ipse dicit)non est idē ꝛ rē esse albam:ꝛ rem albā esse albā.ꝛ ex consequenti ad multa alia inepta descendit.nō modo in logica:sz ad ineptias theologales in materia de futuro cōtingenti.quare cōtra eū non insisto. ¶Dubitatur circa hanc materiā qñ contingens est contingēs. ¶Respondef. p̄mittendo vnā distinctionē circa hanc ꝓpositionē:qñ res ē pōt non esse. ¶Hec pō potest tripharia sumi. Uno modo sic.qñ res ē:tūc est in potētia vt in futuro nō sit. Alio modo q̄ tūc sit in potentia vt etiā non sit tūc.ꝛ hoc bipharia3. Uno modo sic.q̄ ꝓpositio enūciās ipm nō esse tūc pōt esse vera in futuro.ꝛ hi duo sensus sunt lucidi Alio modo sic q̄ pōt esse vera:etiā pro illo tūc nō q̄ pōt essꝰ successio de esse post nō esse vel ecōuerso in eodē instanti:qz hec implicat. ¶Ad dubitationem motā due sunt positiones. Prior tenet q̄ non est possibilis potētia ad oppositū q̄ eodē instāti.sicut em̄ qñ res labif in preteritū nullum agens pōt facere q̄ illa res non fuerit:sic nullum agens pōt facere rem iam positā in esse non esse nisi per ipsum huius instantis.vt si habeā volitionem in hoc instanti circa a non possum in hoc instanti habere nolitionem:qz sequif cōtradictio q̄ res est et non est. Eodē modo de nō esse si in hoc instāti non habeā volitionem non possum eā pro nunc habere. ¶Argumenta multa solent adduci cōtra hāc positionem:que pendēt in hoc verbo sortes in a instanti habens actum voluntatis pōt non elicere. Distinguitur:vel in posterū vel post lapsuꝫ a instāntis:ꝛ sic est verū.vel pro tunc:ꝛ sic negatur.Similiter dicatur de ista:posito q̄ in hoc instanti voluntas non habet b actū:voluntas nunc potest elicere b.sed non potest elicere nunc b. ¶Sz cōtra rationem positionis arguif sic. Eodē modo deberet dicere q̄ ad futurū non est potentia contra opinātes.pz qz ad presens non est potentia pro tunc pertez:qz omnis potentia que est potentia pro aliquo instanti:potest reduci ad actū pro illo instanti:non obstante quocunq̄ posito:ergo signato sorte qui cras peccabit non est in potestate eius q̄ nō peccet:qz talis potentia non potest reduci ad actum. hoc posito q̄ cras peccabit. ¶Dices non esse simile:qz propositio de futuro contingenti non habet veritatē nisi dependentē a positione futura rei in esse:que positio futura rei in esse est in potestate cause:q̄ rem ponat vel non ponat. Secus est in illa de inesse cū iam res sit posita in esse:ꝛ realit extra suam causam. ¶Insup non sequitur:deus nunc potest producere vnum angelū:ergo nūc p̄ducit illum.ꝛ si non sequaf per regulā consequentialem vulgarem:oppositū cōsequentis stat cū antecedente.scz q̄ potest nunc vnū angelū producere:ꝛ eum nunc non producit. ¶Dices licet nō sequatur:nunc deus pōt producere vnum angelum ergo nunc eū producit:tamen bene sequif:deꝰ potest producere nunc vnū angelū:ergo nunc eū p̄ducit. ¶Sed cōtra.ergo si mūdus fuisset aboterno de necessitate est.pz:quocunq̄ instanti dato in quo est in illo de necessitate est.igit. ¶Sz negas conditionalem.añs em̄ est possibile.ꝛ ꝓns est impossibile:q̄ aliqua creatura de necessitate est.Et scōa probatio non valet.lz quocunq̄ instanti dato in quo mūdus est de necessitate est in illo:nō sequitur q̄ de necessitate est simpliciter.q̄a dato instanti in quo est de necessitate:potest deus facere q̄ amplius nō sit:ita q̄ a sit vltimū instans esse mūdi. Parifozma poterat ante corupisse mundum. Sicut in simili scōm hunc modum demonstrando instans in quo sortes peccat:iste actus de necessitate est in hoc instanti:sed quia poterat sortes ante hoc instans fecisse:q̄ iste actus non sit in hoc instanti:propterea dicif posse vitare peccatū:vt solet dici de expositione vitare scōm hanc positionē sortes vitat nunc peccatū:sortes nunc nō peccat ꝛ immediate ante hoc poterat nunc peccare pro nunc. ¶Sed dicis:nemo peccat pro aliquo instanti:in quo non potest vitare peccatum. ¶Verū est in eo in quo non est:neq̄ fuit potens ad euitādū. ¶Sed dices:in hoc instanti vult occidere vnum hominem:ꝛ nō potest illud nūc vitare:ꝛ ante hoc poterat illud impedire ne nunc peccaret:g̃ ante omisit. ¶Sed nego p̄suppositū.nulla est omissio imp̄sentiarū.non em̄ est speciale p̄ceptū vitare hoc pctm̄ aliud ab illo:nō occidas. ¶Sz dicis:ex isto aliq̄s obligatur ad impossibile:obligatur em̄ non habere istum actum.ꝛ hoc non est situm in facultate eius. ¶Illud non est simpliciter ipossibile:poterat hoc euitasse licet nō pro nunc cū positiōe rei in esse. Etiā scōm multos:sortes ex culpa p̄uia obligatur ad ipossibile sibi. vt pz si incurrat temulētiam vel frenesim ex culpa. ¶Preterea argumentoꝛ sic.p̄mus angelus poterat peccare in p̄mo instāti quo erat in rerū natura:ꝛ ille actus nō erat in potestate eius p tūc:nec ante illud instās:q̄a p̄ius nō fuit.quō potest aliquis euitare aliquid vel potuit p tpe pro quo nō fuerit? ¶Quidā de fratre Guillermo Ockam miratur quonā pacto teneat angelum peccare in quocūq̄ instāti p quo est in rerū natura. ꝛ omne qđ est de necessitate est qñ est. ¶Secūdus doctoꝛ vadit ad p̄ioritatē nature:sed opinione mea labitur in idem incōueniens cū Guillermo:qz egerri me he due ꝓpositiones simul coherent. Omne quod est de necessitate est qñ est:ꝛ p̄mus angelus poterat peccare in p̄mo instāti quo erat in rerū natura. q̄a nō videf posse dari bona responsio ad obiectiōes que fieri pōt ꝓtra hāc positionē. Et cōtra aliā nō est illa difficultas. Teneamus partē ꝑdictoriā positioni ꝓtra quā nūc obiecim⁹:scz q̄ est potētia ad oppositā pro eodē instāti:sortes em̄ nūc nō diligit deum: ꝛ nunc est in libera potestate sortis p nunc diligere deū. ¶Uolūtas libere vult sic exponitur: voluntas nunc vult:ꝛ pōt pro nunc nō velle. Uoluntas libere nō vult:volūtas nūc nō vult ꝛ potest velle pro nunc Similiter ad multas alias obiectiones quas tangit quidā in p̄mo.vt voluntas oēm suum actum libere suspendit sic exponitur: nūc nullū actū hz:ꝛ pro nūc potest habere:voluntas nūc nō peccat:ꝛ pōt p nūc peccare:exponūt hanc sortes vitat pctm̄. ¶Argumētū aduersarioꝝ nullū est.illa em̄ nō debet dici potentia que nullo modo pōt reduci ad actū:sz hab sat sortes nunc a actū per te pōt nūc nō habere a:ꝛ p ꝛo nunc reducatur ad actū:ꝛ dabis a esse ꝛ nō esse:soluant alij argumentū cōe de futuro ꝓtingenti:ꝛ cozū est hic solutū. Antichristus erit ꝛ pōt nō fore ponendo illā in esse. ¶Secūdo argumētoꝛ.istud est cōtra philosophū p̄mo peri hermenias:omne qđ est qñ est de necessitate est. ¶Ad illā ꝓpositionē dꝛ q̄ hec est multiplex secūdū q̄ qñ pōt resolui in si vel in qñ.si in si dupliciter: vel in sensu categorico vel in sensu hypothetico. Si p̄imū:vel est vna de ꝑditionato subiecto vel de ꝑditionato p̄dicato. Si secundum:necesse pōt necessitare totā ꝑditionalē vel ꝓns. Si scōm vel in sensu ꝓposito vel in sensu diuiso.sensus isti sunt p̄spicui. Si de ꝑditionato subiecto:falsa sensum hypotheticū de virtute sermonis nō habet. Si sit de conditionato p̄dicato ꝓa ē in sensu diuiso.q̄ sit sēsus oē qđ est necessario est si est:ꝛ sortes necessario est si est ꝛ chimera necessario est si est. Si de temperato subiecto in sensu diuiso est falsa:sed de tēperato predicato a quodā doctoꝛ ꝑceditur.ita q̄ sit sensus oñe qđ est necessario est qñ est. Et ꝓnter ꝑcederet:q̄ sortes necessario est:qñ est.hac negata sortes necessario est ꝛ hoc vtrobiq̄ esse verū:q̄ si ipsa sit vera in sensu diuiso q̄ pariter hec erit vera:hec est necessaria:sortes est qñ est.hec tñ cōiter negatur in tali sensu.in sensu cōpositō hec est concedēda ita q̄ sit sensus omne qđ est qñ est esse necesse est:qz ipsa est vna indefinita cuius predicatum pro solis ꝓpositionibus necessarijs supponit:ꝛ subiectum pro aliquibus talibus vt puta omne quod est quando est/est:sed q̄libet singularis illius est ꝓtingens demptis personas diuinas demōstrantibus:nec hoc concludit contingentiam vniuersalis vt patz mere phȳsice de necessitate huiꝰ:omnis homo est animal:ꝛ omniū singularium contingētia. ¶Tertio arguif.si quādo res est potest non eē:tūc esset consiliandum de presentibus sicut de futuris. ¶Insuper nemo excusaretur ꝓpter subrectionem superuenientē:ꝛ propter carentiam deliberationis. ¶Amplius deꝰ potest punire aliquē q̄s cito peccat: pōt em̄ in p̄imo instāti quo peccat damnare. ¶Ad p̄imū negatur ꝓna:qñ res iam posita est. non etiaz consultamus de repente futuris. ¶Ad aliud negaf añs:licet em̄ voluntas habeat libertatem contingētie respectu alicuius actꝰ presentis:nō tñ ex hoc ponitur q̄ hoc habeat respectu cuiuslibet. ¶Ad tertiū respondetur q̄ immediate post peccatū mortale potest deus punire:etiam nō implicat q̄ dāneturin illo instanti quo peccat:peccatum em̄ est p̄ius natura.

Adam.

Wolkot.

Doctoꝛ subtilis.

¶Preterea queri solet: vtrum sciētia dei possit augeri vel minui: vtrūq̄ em̄ videf.

¶Distinctionis.xxxix.questio vnica.

Remissa questione de futuris cotingentibus reliquū est inquirere pro.xxxix. distinctione circa questionem principalez an cū scientia dei stet futuroꝝ cōtingentiū cōtingentia. ¶Supponam⁹ multiplicem esse notitiā dei:accipiendo istam multiplicitatē ex parte scitozum vel cognitozum ab eo.scientia dei est deus: ꝛ sicut est solus vnus deus: ita sola vna sciētia dei.ꝛ nō capim⁹ scire posterioristice sed vt tantū valet quātū cognoscere. Sciētia dei varia sortitur nōia ab obiectis super que fertur. vocatur em̄ sciētia simplicis intelligētie:sciētia visionis ꝛ p̄scientia. Scientia simplicis intelligentie vocatur scōm q̄ est simplex apprehēsio rei:vt notitia dei intuitiua respectu cuiuslibet:scilicet respectu p̄sentium preteritoꝝ futuroꝝ ꝛ possibiliū:ꝛ falsoꝝ. Respectu eoꝝ que sunt erunt vel fuerunt vocaf scientia visionis:p̄scientia est solum respectu futuroꝝ: vocatur etiā scientia approbatiōis respectu eoꝝ in quibꝰ diuina voluntas sibi placet:ꝛ hec sunt bona ꝛ mala pene. Et per oppositū dꝛ nescire mala culpe qua ea reprobat tanq̄ a bonitate sua discordātia:sic fatuis virginibus Matthe.xxv.dictū est:nescio vos.ꝛ abeuc primo:mundi sunt oculi tui:ne videant malum:ꝛ ad iniquitatē respicere non poteris. Interdum sumitur pro notitia euidenti cum detestatione sic cognita:ꝛ vocatur notitia siue scientia reprobationis.ꝛ sic soli reprobi dicunf p̄sciti. ¶Ex his iferri ꝛ ossunt aliqua cozollaria. ¶Primum.scientia simplicis intelligentie nō est maioꝛ q̄s scientia visionis dei vel p̄scientia eiusdē.pz:qz nihil est maius seipso: eadem añs res nūero est sciēt'a simplicis intelligētie ꝛ visionis:igitur. ¶Secundū cozollariū. Scientia dei simplicis intelligentie ad plura extēditur q̄s sciētia visionis:ꝛ sic saluatur ratio superioritatis ex parte scitorum. ¶Tertiū cozollariū. Omne qđ deus scit scientia approbationis scit sciētia visionis:ꝛ omne quod scit scia visionis scit scientia simplicis intelligentie: sed non econuerso.patet ex predictis. ¶Cū hoc tñ stat hoc quartum cozollariū. Omnis scientia simplicis intelligentie est sciētia visionis vel approbatiōis. patet ascendēdo sub termino scientia simplicis intelligentie: q̄a da vnā scientiā que est simplicis intelligentie dei:oportet q̄ sit deus:ꝛ ipsa sciētia visionis:ꝛ scientia approbationis.igitur. ¶Istis notatis pono conclusiones. ¶Prima conclusio est. Cuilibet veri deus est iudicium infallibile. ¶Secunda con-

clusio.quālibet rem mundi possibilem deus intuitiue videt:ꝛ distincte. ¶ Tertia conclusio responsiua ad titulum questionis affirmatiue:cum prescietia dei de futuris stat rei producibilis ꝓtingentia. ℘bꝫ pri ma ꝛclusio.ḋa deus est iudicium alicuius veri: ꝛ non est potior ratio vnius q̄ alterius: ergo cuiuslibet veri deus est iudicium: ꝓña claret cum minore: probat maior.sciebat em̄ Jesus ab initio q̄s traditurus eet eum.Joan.vi.ꝛ Joānis.xviij.ipse erat sciens omnia que vētura erāt super eū.ꝛ quinte de ciuitate dei capi.ix. Nephas esset negare(dicit Augustinus) deuꝫ esse prescū futuroꝝ.Sed visum est tullio in libro de diuinatione q̄ oporteret incidere in hanc disiunctiuā vel negare liberū arbitrium vel scientiā dei respectu creaturarum. a primo tanq̄ a scilla ad charybdim appropinquauit:sed poterat elegisse mediū: vide argumentū Tullij quātro de ꝛsolatione prosa.iij.ꝛ lib. primo ꝓtra maximinū Augustin⁹ dicit q̄ est insania. ℘oc ptz:xv.de trinitate capi.iij.multa occulta creaturis deus reuelauit vt diem iudicij.ꝛ ita de innumeris alijs. ¶ Sed licet tullius longe inferior erat Aristotele in eruditione : videtur tñ q̄ mouebaꝫ validior argumēto q̄ Aristotcles ad negandā prescientiā dei:vt saluaret libeꝝ arbitriū.rōnes Aristotelis.xij. metaphysice negātis deū cognoscere creaturas nō sunt tante apparētie. ¶ Hic ipudēter ꝛ insulse processit Laurētius vallenſ.de libertate arbitrij: ꝓ hoc argumēto q̄ tullū mouebat incidit in hoc a quo resiliebat gētilis tullius/ q̄ nulla relinqueretur libertas in arbitrio.patz in suo dialogo sup hac materia confecto. ¶ Secunda cōclusio ptz. aliquā creaturā de⁹ intuitiue videt:ꝛ equa est ratio in omnibus: non em̄ obstat infinitas cognoscibiliū:cum ipse sit infinite ꝑfectionis in essentia ꝛ in cognoscibilitate : maior ptz ad Romanos.iij.deus vocat ea que non sunt tanq̄ ea que sunt. ¶ Itē ad hebreos.iij.oīa nuda ꝛ aperta sunt oculis eius.ꝛ Sapiētie.xiij.scit oīa: ꝛ intelligit. ¶ Preterea ad cuiuslibet rei productionē concurrit:sed perfectissime ꝓducit scilicet per intellectū ꝛ voluntatē:ergo quālibet rem cognoscit: ꝛ hoc concludit de quolibet possibili : alioquin aliquid pōt cognoscere quod ante non cognouit: quod nephas est dicere. ℣ distincte ptz.sicut em̄ nos virtute notitie intuitiue iudicamus multa contingentia de pronoie demonstrante rem cuius habemus notitiam intuitiuam : ita deus cognoscit oīa dicibilia virtute notitie quā habet vel que est ipse. ¶ Insuper notitia intuitiua est perfectior in genere notitie q̄ abstractiua:ꝛ deus perfectissime cognoscit : ergo eius notitia est intuitiua:eiusq̄ omni scientie repugnat q̄ fallatur:ꝛ q̄ fallere nequeat ostēdetur inferius. Nec incōuenit q̄ naturaliter ꝛ de necessitate quālibet rē per modū apprehēsionis ītelligat:ꝛ per modū iudicij assensus ꝛ sciētie in futuris contingentib⁹ ꝓtingenter iudicet hanc partē vel illā: de necessitate em̄ cuiuslibet veri est iudiciū.ꝛ sicut ꝓtingēter vult hāc partē esse verā vel illā:ita ꝓtingenter est iudiciū hui⁹ partis vel illi⁹ disiunctiue.ꝛ q̄ñ vna pars desinit esse ꝛa desinit esse iudiciū illius partis.ꝛ tñ cū aliquid desinat esse verū est ita naturale deo desinere esse iudiciū illi⁹ sicut est naturale iudicare partē verā:ḋa naturale est q̄ nihil eum latet:ꝛ sic de necessitate est iudiciuꝫ necessarij: ꝓtingenter est iudiciū enūciabilis ꝓtingētis. ¶ Tertia conclusio ꝓbatur.deus quodlibet futuꝝ ꝓtingēs cognoscit ex prima:ergo si nō maneat contingēs ꝑpter scientiam dei nullum erit futurum ꝓtingēs : qō est falsum. ¶ Cōfirmatur:qz ista simul stant: q̄ aliquod est futuꝝ ꝓtingēs: ꝛ q̄ illud pōt non euenire.si em̄ per impossibile ponaꝫ q̄ futuꝝ contingēs non cognoscaꝫ:illō est futuꝝ ꝓtingēs:ꝛ scientia dei accedēs nō variat ꝓtingentiā illius:igitur. ¶ Nec valet dicere q̄ futurū contingēs est contingens: sed si esset a deo reuelatū nō esset contingens amplius:quia ex illo sequereꝫ q̄ dies iudicij necessario erit:ꝛ q̄ de⁹ potest aliqua facere que nō pōt facere:si em̄ reuelaret q̄ nō faciet a iam est necessariū nō facere a. ¶ Insuper:illa necessitas vel prouenit a scientia dei:ꝛ tunc nihil est futurum contingens:vel res ad extra necessitaret deū aliquid producere ad extra. ¶ Item petrus non peccasset postq̄ deus ei reuelauit sui negationem. Matthei.xxvi.qō est falsuꝫ.igitur. ¶ Nec iterū valet modus aliquoꝝ dicentiuꝫ q̄ contingens consideratū in ordine ad deum de necessitate est:sed ipsum consideratū ad creaturam est cōtingēs.si de⁹ de necessitate iudicat illud futurum.ꝛ nō est impedibilis nihil erit futurum contingens. ¶ Insuper: vel ipsum non potest nō esse absolute vel potest nō esse. Si secundum simpliciter est contingēs.si primū non est contingēs.igit. ¶ Propterea sic argumētor.experimur aliquid esse futurum contingens: si nihil semines ꝛ terram non colas nihil vel parū in autumno colliges:hoc ꝛ agricolis ꝛ viticolis liquet alioqui incassum ita insudarēt circa labores rusticanos ꝛ excolendas terras ꝛ vineas. Ex hoc deniq̄ mercatoꝝ ꝛ ciuilibus ostendi potest. ¶ Et omne futurū cōtingens de⁹ distincte cognoscit ex prima conclusione:qz oē verꝫ omni vero consonat:primo ethicoꝝ.ergo prima ꝛclusio ꝛ tertia nō modo stāt in possibilitate:sed in syncera veritate. ¶ Ex his adhuc infero propositiones. ¶ Prima propositio est: deus necessario est notitia simplicis intelligentie oīm possibiliū.sicut em̄ nō pōt esse res nisi ab eo ꝓducta partialiter:ꝛ ab eo dependeat:sic nihil pōt esse nō cognitū a deo:licet em̄ creatura posset creare tñ creatura creās a deo dependet. ¶ Secūda ꝓpositio.eadē est notitia intuitiua/ ꝛ apprehēsiua/simpliciū/ꝛ complexoꝝ/affirmatiuorum/ꝛ negatiuoꝝ/categoricaꝝ/ ꝛ hypotheticarum/ patet de notitia dei. ¶ Tertia ꝓpositio. notitia dei iudicatiua de antichristo futuro est necessaria:ſz de⁹ contingēter est iudiciū antichristi futuri. Prior pars patet: siue necessaria habeat res ꝓ substantiuo siue notitia.Scḋa pars ptz.qz antichristus ꝓtingēter est futurus:ꝛ deus taliter iudicat rem sicut est:qz rectissime iudicat.necessarioꝝ em̄ est iudicium necessarii: ꝛ contingentiū verorum est contingēs iudicium: impossibiliū ꝛ falsoꝝ nō est iudiciū. immo est iudicium: ꝛ assensus eorū oppositoꝝ. ¶ Nō insisto nūc an de⁹ sit iudiciū huius falsi:hoc est falsum: demonstrando eam que se falsificat:cū taliter est in re sicut ꝓ ipsam significatur. ¶ Quarta propositio:loquēdo de notitia iudicatiua:aliquod enunciabile deus pōt incipere scire:ptz de hac Joannes sedet: quādo ꝓpositio incipit eē vera:deus est iudiciū verū illius: sed deus nō potest incipere scire enūciabile.ptz ꝑ vnā ei⁹ exponentē. ¶ Quinta propositio.deus nō potest scire plura q̄ñ scit:etiā loquēdo de notitia iudicatiua:patz qz omnia vera scit:ꝛ si aliquod enūciabile incipiat eē verū:eius ꝺictorum(si sit)incipit esse falsum:ꝛ cōtra.ꝛ eius possibilitas est semper presens intellectui diuino:hoc est semper deus cognoscit:igit. Et istud patet exemplariter in ꝛterminis: si sortes sedeat:tam deus scit sortem sedere:ꝛ est ipsi iudicium verum illius:ꝛ nō est iudicium eius ꝓtradictorij:sed si sortes ꝓtinus surgat vel aliter se disponat q̄ sedendo: tā deus incipit scire hanc(ꝛ esse eius iudiciū)sortes nō sedet ꝛ desinit scire affirmatiuā quā ante sciebat ob eius falsitatē:qz dū aliqua ꝓpositio incipit esse falsa iā ipsa desinit sciri: qō em̄ non est nō scitur primo posteriorꝝ:nō solum a deo sed a quocūq̄ alio. ¶ Sz cōtra hoc argumētaberis: deus sciuit hāc sortes sedet ipso sorte sedente ꝛ modo nescit sortes sedere sorte stante vel aliter moto:ergo deus obliuiscitur enuntiationis quā antea sciebat:ergo in deum cadit obliuio. ¶ Preterea alicuius falsi deus est iudicium: et nō est maior rō q̄ lit sciētia vel iudiciū vnius falsi q̄ alterius:ergo quodlibet falsum scit ꝛ cuiuslibet falsi est iudiciū:ꝓña est lucida cū minore.ꝛ ꝓbatur maior accepta hac ꝓpositiōe ad placitū significāte hoc est falsum vel mētali eius in qua pronomen demonstrationum demonstrat ꝓpositionē cui⁹ est pars:illa ꝓpositio est falsa cū ad ita esse sicut per ipsam significat sequiꝫ ipsam eē falsam:hoc est ipsa se falsificat ꝛ hꝫ falsitatem innatam :ꝛ hoc pro nunc supponatur tāq̄ notū ex alibi dictis:ꝛ tñ deus scit illā. Nō ptz:qz iudicat ita esse sicut per eā significat:ergo illam scit: nō em̄ capim⁹ scire posteriorꝝ stice vt liquet: nō enim alias ꝺr de⁹ scire hāc:febris ephimera ē brevior ethica:nisi ḋa scit ꝛ iudicat ita esse sicut ꝑ illā significat: igitur. ¶ Ad primū istoꝝ ꝛcedo totum antecedens: ꝛ nego ꝓñam.vides em̄ q̄ añs est verꝫ ꝛ ꝓñs falsum: ꝛ patet de me:te sedente scio te sedere ꝛ si repente in meo prospectu surgeres iā nescio hanc tu sedes:nec obliuiscoꝝ illius sessionis:nō aūt cadit in deū obliuio. ¶ Ad scḋm argumētū ꝺr q̄ nō est idē de falso significante sicut est totaliter ꝛ de falso totaliter significante aliter eē q̄ est:nec in hoc ē difficultas. ¶ Hec ex isto sequitur q̄ deus sit mutabilis vel eius notitia. ptz:si notitia dei est deus:nec mutatur recipiēdo nūc vnum iudicium nunc aliud ab illo distinctū:sed eadē realiter qō semp manet. ¶ Sexta ꝓpositio.iscite dicit quidā q̄ hec est falsa:deus scit q̄ aliquid est futurum. ¶ Cōtra ꝛclusionē respōsiuā ꝛ primā simul argumēto:si cū dei prescientia staret futuroꝝ contingentia sequitur q̄ prescientia dei esset fallibilis. ꝓñs est impossibile.ergo ꝛ añs: ꝓbo ꝓñam:ḋa in potestate mea est mutare propositū diuinū: ꝛ illud non facere:ꝛ si nō facerē falletur prescietia dei . ¶ Et confirmatur.qz bene sequiꝫ:deus iudicat antichristū futurum:ꝛ antichristus non est futurus:ergo deus fallitur.ergo etiā bene sequiꝫ deus iudicat antichristum esse futurū.ꝛ antichristus possibiliter nō eueniet:ergo de⁹ potest decipi. ¶ Ad primū nego ꝓñam.ꝛ nego q̄ sit situm in facultate mea mutare ꝓpositū diuinum in qō nulla cadit mutabilitas. Sed est situ in facultate mea q̄ deus ab eterno huic parti vel isti assensisset;semp est iudiciuꝫ illius partis que est vera: ꝛ taliter qualiter est vera. ¶ Ad ꝓfirmationē nego ꝓñam.Añs est possibile ꝛ partes compossibiles post mortē antichristi si nō resuscitareꝫ a deo qō est bene possibile.añs esset verꝫ:vel sapiamus de asino Abzahe.deus iudicauit asinū Abzahe futurū ꝛ asin⁹ abzahe nō est futurus:ḡ deus fallitur. vides añs verū:et ꝓñs impossibile.ꝛ si addas in antecedente:ꝛ res non est posita in esse:qō intelliges semp qñ loquimur : tā concedo illam ꝓñam:qz ob impossibilitatē añtis partes sunt incōpossibiles. Si capias prescire sic arguēdo:deus prescit antichristū fore; ꝛ antichristus non erit:ḡ de⁹ decipit.illa iterꝫ est bona,tam respectu dei q̄ respectu sortis ꝑpter partiū incōpossibilitatē:qñ nihil scitur nisi verū:primo posteriorꝝ. Si vtaris termino iudicat ꝓña est bona respectu dei:ꝛ añs est possibile.Una pars est ꝓtingens de⁹ prescit antichristū futuꝝ:ꝛ altera modalis diuisa necessaria : modo necessariū nunq̄ repugnat ꝓtingēti.si est necessaria ꝙ necesse est ita esse sicut per eā significat:si est ꝓtingēs iam pōt ita esse sicut per eā significat.ḡ nulla est repugnantia inter illas partes:ꝙ istā deus pōt falli significatur esse possibile q̄ deus prescīat aliquid fore qō nō erit: vel q̄ prescīat aliquid nō fore quod erit. ¶ Scḋo arguiꝫ sic:si deus prescīuit hoc esse ventuꝝ hoc necessario eueniet:ḡ cū prescietia eius non maneat ꝓtingētia in reb⁹.Añs ptz ḋa impossibile est deū scire hoc esse futurū puta sortē peccare : ꝛ hoc nō fore:ergo necesse est illud fore:si deus sciat ipsum euētūrū. ¶ Confirmatur:qz omne quod deus prescit:ꝛ nō potest nō ꝑscire postq̄ prescinit de necessitate prescit:sed omne qō deus prescit non potest nō prescire postq̄ prescīuit:aliter em̄ minueretꝝ eius prescietia:igit. ¶ Respōdetur q̄ hec est distinguēda: necesse est sortē esse peccatuꝝ si deus scit ipsum esse peccaturum:ḋa potest esse categorica modalis composita cuius subiectū erit terminus necesse:ꝛ ꝓdicatuꝫ hoc totum dictum sortem peccaturum si deus sciat ipiuꝫ peccaturū:supponens pro tali ꝙsequētia: sortes peccabit si deus scit ipsum peccaturum:ꝛ tunc est vera. Alio modo potest esse hypothetica ꝛditionalis cui⁹ añs est ista propositio: deus scit sortē peccaturū sequens cōiunctionē si.ꝛ ꝓñs ista modalis composita: necesse est sortē peccare ꝓcedens ly si:ꝛ sic est falsa: qm̄ añs est verum ꝛ ꝓñs falsum: ḋa deum scire sortē peccatuꝝ nō facit illā esse necessariā que est mere cōtingens. ¶ Ad ꝓfirmationē respondeꝫ minor est falsa:quia sicut ꝓpositio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatiōe sed per mutationē rei : sic aliquā talem quā deus prescit pōt non prescire postq̄ eam prescīuit sine sui mutatione:sed ꝑ mutationē rei:que postq̄ fuit futura sit preterita.si minor intelligat cū addito q̄ omne quod deus prescit deus nō potest nō prescire ante instans ꝑ quo ipsum prescit postq̄ ipꝫ prescīuit ipsa esset concedenda:intelligendo ea vt sit vna categorica:cuius pars predicati sit illa oratio postq̄ prescīuit:ꝛ tunc maior est falsa. ¶ Tertio arguitur:reuelet deus petro (quēadmodum fecit)anteq̄ gallus cantet ter me negabis: adhuc est in potestate Petri non negare Christum:quo posito in esse ergo deus potest fallere. ¶ Dicis non potest de⁹ reuelare futurum contingēs nisi conditionaliter: vtpote petrus peccabit nisi aliquid aliud obstat. ¶ Hoc non valet:ego possum sic reuelare. ¶ Item deus videt illam cōditionē:ꝛ potest illam declarare. ¶ Insuper de⁹ determinate nouit vtrū a est futuꝝ an nō; ꝛ boni doctoris est posse docere illa q̄ nouit . ¶ Respondetur admittēdo casum:siue fuerit reuelatio exterior per signum vocale scriptum vel huiusmodi: siue interior causando assensum in intellectu illius cui est reuelatio:non sic quin intellectus actiue cōcurrat ad istum assensum.Sed deus supplet omne extrinsecum:vt vicem notitie apprehensiue vel similium que solent ad assensum requiri:do casum de reuelatione ¶ Et qñ petis an petrus poterat non negare Christum .Dico q̄ sic.illa em̄ est modalis dubia necessaria non repugnans alteri contingenti:ꝛ quando ponis illam in esse siue dando in esse illi⁹ modalis/ siue ponendo esse sicut per illam significatur; admitto:et

Tullij laus

Valle ipudentia.

Aureolus.

tunc nego q̄ Christus reuelauit ℘etro q̄ ipe cēt ter eum negaturus. illud em̄ repugnat posito admisso. Nā bene sequit ℘etrus nunq̄ negabit Christū. ergo Christus nō reuelauit hanc: ℘etrus ter negabit Christum: ꝛ licet istud sit falsum non refert: ꝓpter possibile positū in obligationib⁹ ꝛ admissum (vt omne possibile est admittendū) non inconuenit manifeste falsum concedere: dummodo sequitur ex posito: ꝛ quia possibile est q̄ ℘etrus nō neget Christum: hoc admisi: qđ admissum ꝓ antecedente infert christus nunq̄ hoc reuelasse: oppositū cōsequētis repugnat antecedenti in questione precedēti: tu capis ꝓ quo tēpore loquimur. Non sto in hoc solū q̄ reuelatio est de vero: sed de quocūq; assensu sic intelligo. licet ista sit de preterito vera: Christus reuelauit petro q̄ ter esset eum negaturus: nō tamē est necessaria: ad preteritū em̄ est potētia sicut ad futurū. ¶ Si dicas aliquis dixit petro: ter petrus negabit christum: ꝛ nullus alius a christo: ergo christus hoc dixit. ¶ Cōcedo maiorem: q̄a vera ꝛ impertinēs: sed nego minorē ipsa em̄ repugnat posito ꝛ concessis. Nō ptz: q; ei⁹ oppositū sequitur ex posito ꝛ concessis. bene em̄ sequitur: Aliquis dixit petro: petrus ter negabit Christum: ꝛ christus nō dixit hoc: ergo alius a christo. Si petas quis aliūs? Dico propone: ꝛ forte intelliges: non possum ꝓcedere hoc de platone: nec de cicerone quia falsum ꝛ impertinēs scitum tale. Dixi forte itelliges: potest em̄ opponēs taliter ꝓponere q̄ nō cōcedam aliquā singularē illius indefinite: sicut crebro contingit in obligationib⁹: vt si ponas mihi hāc: vn⁹ in hac domo est anglus: sit rei veritas q̄ sint solum tres scoti in domo a b c. admitto positū: si petas q̄s est ille? dicam pete: ꝛ forte alse tibi dicetur: si ꝓponat hanc a est anglus hanc negabo: ꝛ similiter quālibet aliarum duarum: sed si proposuisset ante negationē vltime singularis non sunt plures q̄ isti tres in domo: illam concessissem tanq̄ veram ꝛ impertinentē: ꝛ tunc cōcessissem vltimā singularem scilicet c anglū sequitur ex posito ꝛ concesso cum oppositis bene negatorum. Quod patet sic arguendo: aliquis anglus est in hac domo: ꝛ non sunt plures homines q̄ a b c. (sint nomina propria non sint nomina cōmunia) ꝛ a nō est anglus: nec b est anglus: ergo c est angl⁹: nullum est inconueniens optime respondendo concedere manifeste falsum: ꝛ negare manifeste verū ꝓpter casum possibilem: nec est maior difficultas in vno q̄ in alio. Sed de hoc alibi scripsimus in obligationib⁹: ꝛ a theologo supponēda sunt. ¶ Quarto arguitur sic: si antichristus futurus potest non fore ponat in esse: antichristus futurus non erit: sed illa implicat. ¶ Preterea quia vel deus prescit futura q; illa futura sunt: vel ideo illa futura sunt quia deus prescit illa. Nō primū quia tunc res ipse future essent cause prescientie dei: quod est falsum. Nec secundum quia tunc prescientia dei esset causa rerum vt essent future. Et per ꝓsequens ipse sit prescientia non solū bonorum sed etiam malorum. ¶ Ad primū dico: q̄ nec ipsa debite ponitur in esse: nec implicat: primū patet quia cū subiectū est terminus cōnotatiuus oportet dicere hoc nō erit. Hoc patet in affirmatiuis lucide. vt Joannes currens potest quiescere. Secundo nego q̄ hec implicat: si antichristus non sit futurus est vna negatiua nō pregnās cui⁹ subiectū nō supponit: propterea est vera: hec em̄ est possibilis: nihil est futurum contingens: ꝛ sicut hec est falsa omne futurū contingens necessario eueniet: ita hec est falsa in sensu composito: necesse est omne futurum contingens euenire. ¶ Ad cōfirmationem est difficultas non solum ꝓpter rationem in se: sed ꝓpter contrarietatē auctoritatum quas Magister inducit in hac distinctione. Augustin⁹ em̄ .xv. de trinitate capit. xiij. est illius sententie q̄ res nō quia sunt ideo eas deus nouit: sed q; nouit ideo sunt. Sed in oppositū videtur opinio Origenis/ super epistolā ad Romanos: q̄ nō ideo aliquid erit quia deus scit illud futurū: sed quia futurū: ideo scit a deo anteq̄ fiat. ¶ Ista ꝓpositio pōt distingui: q; aliqua sunt futura deus prescit illa esse futura. Unus sensus potest cē vt denotetur res futuras esse causas prescientie qua deus prescit res esse futuras: ꝛ illa est falsa. ꝛ hunc sensum Augustinus ꝛ Magister negant. Nec sic intelligendum est dictum Origenis. Alius sensus potest esse quo precise denotatur q̄ quia res sunt future ideo prescitia dei est prescitia: ꝛ isti termini p̄scitia dei ꝛ prescit verificantur de deo ita q̄ talis locutio sit illo mō casalis: quomodo ista: quia homo est animal: ꝛ ita precise hec significat: ergo hec est vera homo est animal: ꝛ sicut cōmuniter dicimus q̄ esse in re sicut propositio significat est causa q̄ illa sit vera. Et secundum hūc sensum potest concedi q̄ res esse futuras est causa: vel potius concausa vna cum immensa perfectione diuine essentie q̄ deus sit prescius vel prescientia: sic q̄ isti termini dicātur de deo: ꝛ sic intellexit origenes. Sed Augustinus loquitur de notitia dei secundū q̄ est simplex notitia rerum: in quo sensu non est verum q̄ quia sunt ideo nouit: sed cum dicit ideo sunt q; nouit: intelligendum est de notitia simul cum beneplacito: sicut Magister exponit in litera. Nec ꝓptera esset incōueniens respondere: tonitruum est q; deus vult ꝛ ita de quolibet tali non tamen satisfit per huiusmodi responsionē interroganti per aliquod nom⁹ ꝛ in particulari. ¶ Quinto arguitur. capio antichristum futurum vel datur maximus tempus per quod deus potest scire antichristum esse futurū: ꝛ hoc nō: vel illud est infinitum: ꝛ tunc per illud tempus antichristus non est futurus: bene sequitur antichristus est futurus: ergo antichristus erit. Si finitum: quocunq; tempore finito dato per maius tempus potest esse futurus: non em̄ datur minimum tempus per qđ antichristus potest esse futurus: si enim per aliquod potest esse futurus: per minus potest esse futur⁹: nec datur maximum tempus per quod antichristus non potest esse futurus: quia tunc per illud tempus non potest esse futurus: ꝛ per quodlibet maius tempus potest esse futurus. Hoc est falsum siue per pronomē demonstratiuum demonstretur tempus finitum siue infinitum. Nec datur minimum tempus per qđ non potest esse futurus. de tempore finito palā est: et de tempore infinito idem patet. si em̄ per illud tempus non potest esse futurus demonstrando totum tempus infinitum ab hoc instanti: ꝛ per quodlibet minus tempus potest esse futurus: tunc per tempus infinitum quod est pars huius temporis potest esse futurus. ¶ Respondetur q̄ diuisio nō valet: cū vna partium subcōtrariarū verificetur pro toto tēpore infinito. Vel tenēdo q̄ nullum infinitum est maius alio: datur minimū tempus per qđ non potest esse futur⁹, puta tempus infinitū: ꝛ per quodlibet minus potest esse futurus: quia per infinitū tempus syncategorematice antichristus potest esse futurus. ¶ Dubitatur an preteritum potest non fuisse: sicut futurū contingens potest non fore? ¶ Super hac dubitatione

Aimilo.

proposita posite sunt positiones. Gilbertus porritan⁹ super librū Boetij de trinitate ꝛ quidā alius tenent partem affirmatiuā: vt ptz in primo libro Altisiodorēsis capitu. xij. ¶ Communiter tamē doctores tenent partem negatiuā ad quā sunt auctoritates sanctorum ꝛ philosophor. Ad hoc est Augustinus. xxij. cōtra Faustū capi. iij. quisq̄s dicit si oipotēs est de⁹ faciat vt hec que facta sunt nō fuerint: nō videt ac si diceret si omnipotens est faciat q̄ ea que vera sunt eo ipso q̄ vera sunt falsa sint. potest de⁹ facere vt aliquid nō sit quod erit. Hanc autē sententiā qua dicimus aliquid fuisse ꝛ deum facere q̄ nō fuerit/ falsam iudicam⁹. Anselm⁹ em̄ scdo cur de⁹ homo. capi. xvij. quando de⁹ facit aliquid: post q̄ factū est non potest nō esse factum: respōdet q̄ hoc non est potentia: sed impotentia. ꝛ prosolo. vi. quomodo est omnipotens si omnia non pōt: aut si nō potest cōrūpi aut moueri aut facere verū esse falsum aut qđ factū est nō esse factū? Respōdet q̄ hoc est impotētia ꝛ nō potentia. ¶ Item de cōcor. capi. ij. in re preterita est quiddā quod nō est in re presenti vel futura: nunq̄ em̄ fieri pōt vt res que preterita est fiat nō preterita: sed res que est presens potest fieri nō p̄ns ꝛ res que est futura potest fieri vt nō sit futura. ¶ Itē Hieronymus ad Eustochū: audacter loquar: posset de⁹ oia suscitare: reparare nō pōt virginē potest ruinā. ¶ Item in posterioꝛ⁹ articulis parisiēsibus ꝛ q̄ de⁹ potest facere oēm rem preteritam nō fuisse: ꝛ q̄ pōt facere Magdalenā nō peccasse erroꝛ est: ꝛ sexti Ethicoꝛ. ca. scdo habetur recte agathon dicit. Hoc solo priuatur deus ꝛc. ¶ Qui aliam partem fouēt dicūt illud

Gregorius in. iij. distinctio. primi.

intelligi de potentia dei ordinata. ¶ Quidā doctor vtrāq; partem elaborat tueri asserēs q̄ adhuc aliqui viuentes doctores vniuersitatis anglicane tenēt: dicentes q̄ nō videtur aliquā contradictionē implicari vel sequi ex eo q̄ Adam preterit⁹ ponatur nō fuisse. ¶ Sed argumētor pro parte affirmatiua sic. ad aliquam rem preteritam nō fuisse: nō sequitur primum principiū non esse verum non plus q̄ ad antichristū nō fore. ¶ Preterea deus potuit voluisse nūq̄ produxisse Adā: ergo nūc potest quia si semel erat possibile iam erit possibile: nec ꝓtingēs labitur in necesse. ¶ Respōdet iste negādo assumptū: ꝛ est ratio: quia sunt multa q̄ includūt cōtradictoria tñ nō potest cui dēter ostēdi q̄ ad ea antecedāt verbi gratia q̄ de⁹ nō sit trinus personaliter. Hoc vtiq; includit contradictionē: et tamen non potest euidenter ostēdi. ¶ Ad secundum dicit q̄ licet aliquādo hec: Adam nō fuit/ fuerit vera: et per consequens non per se antecedit ad cōtradictoria: tñ quia nūc sua opposita est necessaria ꝓpter transitionē in preteritū ipsa est impossibilis. Quidam alius doctor tenens partem negatiuam post cum conuenit in sentētia eadē in soluendis argumētis. ¶ Neutra istaꝝ solutionū sufficit. nō ei est euidēs an totū dicat tertiā entitatem a suis partibus: vel q̄ nō detur maxima qualitas possibilis finita. Hoc non obstante pars illa est tenenda que est plus conformis rationi. Sic in proposito cū omnis ratio probans preteritū non posse fuisse nō preteritum equaliter probet de futuro: et nihil negandum est a potētia dei: vbi nō cōstat de opposito: ergo solutio nulla. nec analogia data est ꝓ eo sed in oppositū. Fide em̄ cōstat q̄ hec est impossibilis: hec essentia diuina nō est tres persone: si vero nō esset fides: sed certādū foret in lumine naturali: vtiq; diceremus q̄ nulla essentia diuina est tres psone psonalit distincte.

De castro.

¶ Tertia etiā solutio nihil valet et petit principiū soluendo: dicendo hanc necessariam Adam fuit: cum argumentum conatur deducere ad oppositū. ¶ Si dicas potest non fuisse ponatur in esse iam colligitur q̄ fuerit ex hypothesi et non fuerit. ¶ Nonne vides hoc argumentum equaliter cōcludere de antichristo futuro? antichristus est futurus. Si dicas machometū antichristū fuisse i persona. Hoc nō refert capiatur aliud futurum cōtingens vtputa dies iudicij erit. Adhuc cōcedes antichristum posse nō fore vel quelibet dies iudicij potest nō fore: ꝛ illa negatiua posita in esse deponitur eius oppositū: quia cum est obligatus tenere vnū oppositoꝝ deobligatus esse a reliquo nequit: eodē modo diceretur in illis de ꝓterito. ¶ Ad reliquas rationes huius doctoris nō respondeo nec ad argumēta posteioris: quia solutio vnius est solutio omniū. ¶ Tertio arguitur ꝓ parte affirmatiua: si ad preteritū nulla cēt potētia: sequitur q̄ deus posset fallere: ꝓsequēs est falsum: ergo ꝛ antecedēs: ꝛ cōsequētia patet supposito q̄ deus reuelet reuelatione exteriori vel interiori aliquod futurum contingēs: puta q̄ petrus negabit Christū: vel q̄ gabriel viderit in ꝛbo christū incarnādū: adhuc ℘etr⁹ pōt nō negare Christū: ꝛ Christus pōt nō incarnari. quo facto Jacob⁹ habuisset assensum fm̄: q; ait bat huic ℘etr⁹ negabit Christū: illō aūt ē ꝓteritū et necessariū. ¶ Sed dices: nō necessario est reuelatio vel prophetia: q; illi termini cōnotant/ q̄ sit de vero: sed illud iudiciū necessario fuit: sed nō necessario fuit significatiuū saltē significās vel necessario illi? significati significatiuū. ¶ Contra. non est possibile illud iudicium vel illam qualitatē esse in itellectu formaliter quin intellectus per ipsum iudicet: alioquin non esset discrimen inter actum ꝛ habitum. Similiter q̄ erit iudiciū eiusdem cōplexi sicut antea erat: patet: quia si potest esse iudicium sui oppositi tunc iudicium isti⁹ sortes erit pōt esse iudiciū istius deus est et cuiuslibet alterius propositionis: quod est absurdum. Si dicatur nolumus admittere q̄ de⁹ potest fallere nec hoc admittit doctor ille cōtra quem argumētor. Sz sicut dicit q̄dā doctor quest. xij. sui p̄mi: nulla est alia via reperibilis: sed tenēdo q̄ ad preteritū est potētia nullas patiemur angustias: ergo fati⁹ est illud tenere. malo sic dicere: semper tamē saluo saniori iudicio sicut dixi in hac parte in artibus q̄ ista est distinguēda deus potest facere preteritum nō fuisse: vel si ly pōt capiatur in toto ambitu sue ampliationis in ordine ad presentia ꝛ preterita: vt tantū valet q̄ntū potest ꝛ potuit tunc est potētia ad ꝓteritum: et hoc nulli cadit in dubium. ¶ Alio modo secludēdo ampliationem ad preteritū: sed figendo obtutum ad futurum sic scilicet q̄ deus potest facere Adā nō fuisse: id est nūc habet potētiā ꝛ pōt facere q̄ Adam nō fuerit: ꝛ sic (quicquid dicant alij) non est mihi imꝓsentiarū intelligibile q̄ deus potest facere: ꝛ si istud sit verū nō opz currere ad positiones oppositas nec dicere naturaliter vel supnaturaliter: de potētia dei ordinata vel absoluta. ¶ Et sic propositio de preterito vera: cuius veritas nō dependet ab vna de futuro ꝓtingēti sine signo est necessaria. Dixi cuius veritas nō dependet ex vna de futuro cōtingenti: ꝓpter hāc ꝛ similes: antichrist⁹ fuit futurus: cui⁹ veritas dependet ab hac antichrist⁹ erit. Dicitur vbi nō ponebatur signū: ꝓpter hāc ꝛ similes: Saul fuit omnis rex israel: que erat vera ante regimen Dauidis: sed postea falsificabat: sic de ista, Adā fuit omnis homo:

Alliacensis

que ante Euā fuit vera postea falsificabat. Idē pōt dari cū signo collectiuo: vt oēs apostoli dei fuerunt duodecim: que per assumptionē aliorū apostolor fit falsa. Sic potes insistere de talibus: nīsi Adā fuit animal. Potes currere ad tales Adā fuit hō qui est. Eidem⁹ q̄ ista est ꝑa: dies iudicij erit: ⁊ in posterū deus potest facere vel nūc q̄ nō sit vera: vel q̄ nunq̄ fuerit vera. secus est de hac adam fuit. Etiā contingens presens potest nō fore pro hoc instanti pro vt supra dictum est.

¶ Predestinatio vero de bonis salutarib⁹ est: ⁊ de hominib⁹ saluandis. vt enim ait.

¶ Distinctionis quadragesime questio prima.

Arca hāc distinctionem. xl. in qua Magister loq̄tur de predestinatiōe: quero an cū eterna dei ꝓdestinatiōe stet ꝓdestinatū posse dānari? ¶ Predestinatio est deus volēs dare alicui vitā eternā. ¶ Reprobatio est de⁹ alicui nolens dare vitā eternā. ¶ Vel secūdū Augustinū i libro de vocatione sanctor: predestinatio est preparatio gratie in ꝑsenti: ⁊ glorie in futuro: ita q̄ ꝑdestinatio est termin⁹ cōnotatiuus ꝑ deo supponēs: cōnotādo q̄ alicui vnlt dare vitā eternā: sic q̄ i recto (hoc est de materiali significato ꝑ quo supponit) accipitur ꝑ deo: ⁊ in cōnotatiōe creaturas importat: vt beatitudinem ⁊ huiusmodi. ¶ Et idē dicatur ꝓportionabiliter de termino reprobatio. ¶ Quo fit q̄ ꝑdestinatio est reprobatio. ¶ Hoc supposito pono duas ꝯclusiones. Prior est. quelibet rōnalis creatura fuit eternaliter a deo predestinata vel reprobata. ¶ Posterior conclusio pz. q̄ cuilibz de⁹ habuit vitā eternā vel nō habuit: ḡ ab eterno hoc ꝓposuit. ⁊ per cōsequens cōclusio vera. ¶ Posterior patet: q̄ libet predestinat⁹ libere est predestinatus: ḡ potest damnari. ¶ Item si predestinat⁹ nō pōt reprobari: frustra esset orare ꝑ nobis vel alijs: cuius oppositū Christ⁹ vocuit: et Jacobi vltimo. Orate ꝑ inuicē vt saluemini: sed null⁹ saluabit nisi ꝑdestinat⁹: ḡ ꝑdestinat⁹ ab eterno fuit ꝑdestinat⁹. eodē modo de reprobato. ¶ Scdo sequtur. licet iste nō stēt simul: sortes est ꝑdestinat⁹ ⁊ sortes est reprobat⁹: tñ iste simul stat: sortes est ꝑdestinatus ⁊ pōt reprobari: imo potes hāc concedere: sortes possibilier est ꝑdestinat⁹ ⁊ reprobat⁹ in sensu copulatiuo: nō ēm dubiū est imo in sensu categorico: ꝑdestinat⁹ cōuenit sorti mediāte copula de possibili: sic⁹ reprobatus mediāte simili copula. ¶ Insup: possibiliter predestinat⁹ ⁊ reprobat⁹ est sortes: ḡ sortes possibiliter est ꝑdestinat⁹ ⁊ reprobat⁹. añs ptz: q̄ est vna affirmatiua cui⁹ extrema supponūt ꝑ eodē vltra instantias cōsuetas: ḡ est vera: cōña patz ꝑ cōuersionē. nec oportet illā ponere i esse per vnā de copulato: vt sortes est ꝑdestinat⁹ ⁊ reprobat⁹: sed ꝑ duas de inesse sicut de copulatiua. ¶ Contra ista arguit sic. ista est possibilis: ꝑdestinat⁹ reprobabit: ḡ est successio predestinatiōis in reprobationē: ⁊ ecōuerso. Assumptū ptz: q̄ repugnātia est tāta iter cōtrarie opposita vel cōtradictorie opposita quāta inter ꝑdestinari et reprobari: sed cōtrarie opposita ⁊ ꝺdictorie opposita pñt verificari de eodē mediāte extrinseca copula: vt albū erit nigrū: sedēs erit nō sedēs. ¶ Cōfirmat: q̄ scriptus in libro vite nō pōt deleri: igit nec dānari: ḡ predestinat⁹ nō pōt reprobari. ꝯña est lucida: ꝑbat aūt añs ꝑ Magistrū historiaꝝ sup illo ꝶbo Moysi, Exodi. xxxij. vbi dicit. Obsecro dñe aut dimitte eis noxā hāc: aut dele me de libro i quo me scripsisti. Tū ibi ait Magister q̄ hoc ex magna ꝓfidētia in deū est ꝑ impossibile dictū: quasi diceret sicut est impossibile vt me deleas: sic oro non posse fieri quin dimittas. ¶ Ad pmū nego añs. ⁊ ad ꝑbationē dr q̄ hic ē maior repugnātia: ⁊ causa est: q̄ albedini nigredo i eodē subiecto succedit: sed nūq̄ postq̄ aliq̄s est ꝑdestinat⁹ succedit reprobatio: ⁊ causa est: q̄ si q̄s est ꝑdestinat⁹ ab eterno est ꝑdestinat⁹: q̄ō nō oportet de albo ⁊ nigro: ad veritatē ēm huj⁹: ꝑdestinat⁹ reprobabitur oportet q̄ ille q̄ est ꝑdestinat⁹ vel erit ꝑdestinatus reprobet: q̄ō liquet esse fkm. ¶ Sed dices de inesse isti⁹: ꝑdestinat⁹ reprobabit est possibilis: ḡ et illa de futuro. ptz ꝯña per regulā logicalē: ⁊ añs patz: q̄ hec est ei⁹ de i esse hoc est reprobatū: q̄ est possibilis. ¶ Nego q̄ illa sit ei⁹ de inesse: sed hec vel similis: q̄ō est ꝑdestinatū est reprobatū: vel q̄ō erat ꝑdestinatū est reprobatū: nec refert q̄ capias terminū cōnotatiū in de i esse illi⁹: potes ēm sufficiēter dicere q̄ō erat albū est nigrū. ¶ Ad cōfirmationē dico q̄ deleri pōt bifariā accipi: vno modo deleri de libro vite ꝓsupponit aliquē fuisse scriptū in libro vite: ⁊ scriptus sic saltē secundū eternā predestinationē non pōt deleri de libro vite: non loquor scōm presentem iustitiam. ¶ Alio mō deleri minus ꝓprie capiē vt tñ valet sicut nō scribi. ⁊ hoc est possibile de potētia dei absoluta. ¶ Secūdo arguit sī ꝑdestinat⁹ pōt damnari numerus elector pōt minui: cōsequēs est falsum: ergo et añs. ꝓbo cōsequentiā. quia signato sorte qui est de numero predestinator: ipse pōt damnari. ¶ Respōdetur. distinguendo istam: vel in sensu composito: et sic est falsa: q̄ nō est possibile q̄ numer⁹ electorū diminuat: vel in sensu diuiso ⁊ iterū ego distinguo: vel q̄ aliq̄s nūer⁹ sit pri⁹ minor: ⁊ postea maior vel econuerso: ⁊ sic nego. vel q̄ numero elector dato potest esse aliquis adhuc de illo numero vel sex vel octo et sic nō ꝓprie augetur: ⁊ cōcedo in illo sensu. ¶ Sed dices: Luce. v. sup pmo ꝶbo: rūpebat rete dicit glosa: non tot intrant de iudeis quot sunt predestinati. ⁊ Deuteronomij primo. addat deus ad huc numerum multa milia: glo. ad hūc numerum definitum in prescietia dei qui nouit qui sunt ei⁹. ⁊ Apocalyp. iij. Tene quod habes ne alius accipiat coronā tuā. ¶ Dicitur nō tot intrāt in statu iudaismi quot sunt ꝑdestinati: multi ēm facti christiani intrāt. ¶ Illud Deuteronomij intelligitur secundū presentē iustitiam.

¶ Veruntamen adhuc instāt: ⁊ secūdū cōiunctionē argumentādo ita procedunt.

¶ Distinctionis. xl. questio secunda.

Ecūdo circa hāc distictionē quero: an sit aliqua causa predestinatiōis? ¶ Nō intēdim⁹ q̄rere an rei q̄ est ꝑdestinatio sit aliqua causa: q̄ palam est q̄ nō. Sed volum⁹ q̄rere vtrū aliquid se teneat ex ꝑte creature quare ipsa est predestinata vel reprobata: ⁊ hec dubitatio ē arduissima de qua sapiētes plurimū iter se dissentiūt: multis dicētib⁹ q̄ de⁹ gratis ꝑdestinat: ⁊ gratis reprobat. Ita q̄ nulla est causa quare Jacob ꝑdestinauit ⁊ Esau reprobauit: nisi diuinū bnplacitū: ⁊ multa sctor auctoritates cū hoc quadrāt q̄s Magister allegat in litera. sicut Malachie pmo. Jacob dilexi: Esau aūt odio habui. cui vult miserē ⁊ quem vult indurat. Et Augustin⁹ in libro de ꝑdestinatiōe sctōr. ⁊ vere satis quadrat Aplus ad Romanos. ix. ⁊ istud a plerisq̄ tenet. Placet alijs q̄ reprobatiōis est aliqua causa: ita q̄ de⁹ nō prius aliquē reprobat nisi in eo sit pctm̄ preuisum. Sed mere gratis predestinat. ¶ Alij aūt volūt q̄ aliquos gratis ꝑdestinat vt beatā virginē/Joānē baptistā: ⁊ sctificatos i vtero. Alios aūt ꝓpter merita ꝑdestinat. ¶ Ab alijs tenetur q̄ nec predestinat aliquē gratis nec sine causa reprobat: sed q̄ videt aliquē decessurū in meritis et in gra illū ꝑdestinat: quē videt decessurū i pctō mortali vel originali ab eterno illū reprobat. ¶ Hec questio est altissima q̄ō innuit Aplus dicēs. O altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ scientie dei: q̄ incōprehensibilia ⁊c. ¶ Ponūtur cōclusiones. ¶ Prima cōclusio est: de⁹ aliquos predestinat sine eor merit⁹. ptz de paruulis baptizatis: vel cū alijs sacramētis mor decedētib⁹. ¶ Quare alios ꝑdestinat nō ꝓpt bonū vsum liberi arbitrij (⁊ hec ē ratio bti Augustini i de ꝑdestinatione sctōr.) Nō valet q̄ ꝓpter vsum quē habuissent si vixissent eos ꝑdestinauit: null⁹ ēm (vt palā est) premiatur ꝑ meritis q̄ nūq̄ faciet: sed solū sunt in potētia ¶ Sed dices: forte predestinat istum ꝓpter bonū vsum liberi arbitrij in isto vel in alio hūc baptizāte: vel quia videt q̄ iste finaliter decedet in gratia. ¶ Preterea arguit: hoc est cōtra apostolū ad Romanos. viij. ⁊. ix. dicitur ēm ad Romanos. ix. cū ēm nōdū nati fuissent: aut aliquid egissent boni aut mali: ⁊ scōm electionē ꝓpositū dei maneret nō ex operibus: sed ex vocante dictum est ei ⁊c. Jacob dilexi: Esau aūt odio habui. glosa marginalis: in Jacob nihil inuenit amandū nisi misericordie sue donū, vult dicere suū beneplacitū erat causa quare Jacob erat predestinat⁹. Et interlinearis glo. dicit Malachias dicit de iam ptentis q̄ Jacob gratia elect⁹ nō merito: ⁊ ista vltima ratio currit de oībus predestinatis. ¶ Preterea: ordinate volēs pri⁹ vult finē ⁊ postea media ad illū finem: deus est agens ordinatū: ⁊ beatitudo est finis creaturaꝝ: ergo de⁹ pri⁹ natura vult beatitudinē: ⁊ postea gratiā/fidē/bonum vsum liberi arbitrij: ergo deus predestinat mere gratis predestinat vniuersaliter gra (dicit glo. magistralis) est predestinatiōis effectus. Hoc tenet expresse Magister in hac distin. capi. ij. ⁊ patet in Enchiridio. ca. lxviij. ¶ Secūda cōclusio ꝓbabilis. Reprobatiōis est aliqua causa. probatur. deus non est prius vltor q̄ō aliquis est peccator: secūdū Augustinū sup Genesim. xlij. ergo nō vult prius punitate nature aliquē punire q̄ō sit ille peccator. Hoc ꝑ auctoritate Augustini i libro de ꝑdestinatiōe sctōr: ⁊ Magister in litera allegat. ¶ Preterea ad Romanos. viij. quos ꝑscuit ⁊ ꝑdestinauit. glosa: non ēm sic ꝓparauit sanctos ad iustitiā percipiendā sicut ꝓparauit iniquos ad iustitiā amittendā: q̄ prauitatis preparator nunq̄ fuit. Hoc summe notabis in glo. marginali. ¶ Tertio probatur per Augustinū de ꝑdestinatiōe contra pelagianos dicentē. deus prescius futurorum non personarū acceptione: sed iudicio equitatis quoscūq̄ misericordia gratuita predestinat ad vitam eternā: ceteros autem debita pena punit: quos ideo punit: quia quid essent futuri prescīuit. Sequitur. iudam enim cū prescīuisset deus in vitijs propie volūtatis pessimum fore ⁊ electione discipular⁹ malā vsurū: penā ei predestinauit ex merito: ⁊ tādē cōcludit q̄ hec regula incōcusse tenēda est: peccatores in peccat⁹ prescitos esse nō predestinatos: penā aūt esse preparatam: sed q̄ prescīti sunt: ⁊ ponitur in glosa sup illud. Ad Romanos octauo. nam quos vocauit. ⁊c. ¶ Hoc etiam patet. xxiij. quest. iij. capi. Nabuchodonosor. §. cū vero: cū vero aliquos a deo aut traditos desideriis suis: aut obduratos leginus aut relictos magnis pctis suis/hoc ipsos meruisse profitemur: quia talia eor crimina precesserūt: vt ipi sibi penam debuerint: qua eis etiā supplicium verteret in reatū: atq̄ neq̄ de iudicio dei querimur quo deserit meritos deseri: ⁊ misericordie eius gratias agimus qua liberat meritos liberari. Et sequitur. vires vtiq̄ obedientie non ideo cuiq̄ subtraxit q̄ eum non predestinauit: sed ideo eum nō predestinauit: q̄ recessurū ab ipsa obedientia preuidit. ¶ Preterea hic modus plebi ⁊ populo satisfacit: esto q̄ a celebribus viris teneatur oppositū probabiliter. cū plerisq̄ famati viri hanc viā insequantur: non videt esse periculum q̄ non certitudinaliter cōstat de oppositō: ⁊ vtriq̄ scriptura sacra exponitur. ¶ Cōtra primā cōclusionē arguit: ex ea sequitur q̄ de⁹ est acceptor psonarū cōtra btm Lucā Actuū. x. ptz: q̄ ꝑdestinauit Jacob et nō Esau. ¶ Preterea predestinatio includit electionē iuxta illud ad Ephesios pmo. Elegit nos ante mundi cōstitutionē: sed electio non est inter equales omnino: ergo inter electos ⁊ non electos reperit diuersitas ꝓpter quam isti eliguntur ⁊ nō illi. ¶ Ad primū nego ꝯñam. deus ēm nulli obligatur: sed beatus Lucas dicit ad illud ꝓpositū: q̄ de⁹ nō vult solū iudeos saluos: sed grecos ⁊ alios gentiles. patet cōsiderāti literam. ¶ Ad secundū dicitur electio bifariā accipitur. Uno modo specialiter prout sequtur de liberationem ⁊ sententiam consilij: sicut Aristoteles definit tertio Ethicor. Electio est desideriū cōsiliabile. ⁊ talis nō cadit inter penitus equalia ante cōsiliū scita esse talia. Alio modo electio capitur pro libera acceptione vnius ante alterū: et potest esse inter equales. patet de episcopo cōferēte beneficiū alteri duor equalium. ¶ Secūdo arguitur: agēs vniuersale agit in omne quod nō habet impedimētū. patet de sole: sed de⁹ est agēs vniuersale qui solē suū facit oriri super bonos ⁊ malos: ⁊ per cōsequens omnib⁹ dat gratiā: ⁊ quēlibet predestinat nisi in eo reperiat impedimentū. ¶ Insuper posita gratia finali in aliquo ille est predestinat⁹: ⁊ gratia finali nō posita talis nō est predestinatus: ergo preuisio finalis gratie est causa ꝑdestinationis. ¶ Ad primū istor dicitur q̄ maior est falsa in agēte libero. patz in exēplo Apostoli de figulo. ¶ Ad aliud distinguo ullam de ablatiuo. Uel si exponatur per si: ⁊ sic concedo. loquendo de lege ordiata sic si exponitur per dū. Si exponat per q̄ ⁊ sic nego hāc causalē: sed hāc causalē concedo q̄ sortes est predestinat⁹ sortes discedet finaliter in gratia. primū tamen in intentione est vltimū in executione. Ita hic imaginaberis in predestinatione sicut est secūdū legem cōmunē in beneficijs: q̄ nullus promoueatur ad episcopatū nisi fuerit dignus ⁊ doctus: ⁊ sacerdos diaconus et ita de alijs ordinibus. ⁊ supposito q̄ sit in potestate mea omnia ista cōferre cōcurrēte libero arbitrio hominis: tūc si sortes puer mihi offeratur per intellectū ego ex gratuita volūtate intēdo ⁊ volo ex nūc dare ei ꝑ tali tempore a episcopatū: ⁊ quia iuxta leges positas exigitur q̄ sit sacerdos: ideo volo ipsum promoueri ad sacerdotium. et q̄ ad hoc perueniatur per diaconatū, subdiacona-

Ockam. Thomas de argētina monachus Cisterciēsis

tū:ꝛ sic deinceps. Ita in mēte ordino ipm promouere ad ista. In isto processu. primū donū in intentiōe ꝛ preordinatione est a episcopatus tanꝫ finis: sed primum in assecutione est assignare sorti doctorem: ꝛc in proposito p̄mū donū in diuina preordinatione est donū beatitudinis talis vel tante ex mera gratuita libertate dei tanꝫ finis optimus: et quia secundum leges presuppositas mediū principaliter necessariū ad talem ꝛ tantā gloriam est tanta gr̄a: ideo de⁹ preordinauit dare isti tantā gratiā: ꝛ cōsequēter preordinauit varios modos quib⁹ simul vel successiue peruenitur ad talē vel tantā gratiā: illi autē modi sunt vocatio ad gratiā baptismalē/sic operari/sic resistere/sic resurgere. Et hūc ordinē videt innuere Apls ad Roma. viij. quos p̄destinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ q̄s vocauit hos ꝛ iustificauit. quos aūt iustificauit hos ꝛ magnificauit. ita q̄ primū ꝛ vltimū donū hic positū est beatitudo que est p̄mū i intentione: ꝛ vltimum in assecutiōe. Et hoc patet per glosam sup illo verbo: omnia cooperantur in bonum: his qui secundum propositum vocati sunt sancti. ad Roma. viij. glosa quasi diceret q̄ vocati sunt non aliunde est q̄ a p̄destinatione dei: ꝛ inde est q̄ oīa cooperantur eis in bonum: non ex meritis eorum: ꝛ sic merita sunt dispositio ad habendam beatitudinem: que est primo primitate nature preuisa et preuolita ab ipso deo.

¶ Tertio arguitur super illud ad Roma. ix. Miserico rdiā prestabo cui miserebor. ponit glosa exēplum de Saul: ꝛ dicit q̄ deus hūc reprobauit: ꝛ Dauid elegit: quia prescivit bonū vsum gratie dei in Dauide: ꝛ prescivit abusum gratie in Saul. ¶ Confirmat propositis ab eterno duob⁹ voluntati diuine petro ꝛ Iuda: circa ꝓm petrum deus habuit ꝓpositū dandi vitam eternam: vel habuit idē propositū circa iudam: ꝛ sic est predestinatus: quod est falsum. vel nullū habuit propositū ab eterno: ꝛ adhuc eū abiecit: ꝛ hoc est reprobare. ¶ Ad tertium cōceditur q̄ Saul est reprobatus propter demerita prescita: ꝛ hoc est p̄ secūda conclusione. Et dauid nō est reprobatus cū nō prescireturmalus futurus finaliter: sed cuz prescireturbene victurus: nō tamen propter hec (vt propter dicat circumstantiam cause finalis) est predestinatus. ¶ Ad cōfirmationē dico q̄ ab eterno iudas erat p̄scitus: sed nō tēpore aut instāti erat iudas preuisus quin in illo erat prescitus ꝓpter demerita in quibus finaliter decessur⁹ erat: demeritū em̄ erat causa finalis quare erat p̄scitus. Interdū capio p̄scitū vt tātū valet quātū preuisum: nōnūq̄ vt tātū valet quantū reprobatū. sic loquētes i hac parte vtūtur. ¶ Quarto arguitur: in omni ope diuine misericordie concurrit iustitia: ergo in predestinatione concurrit iustitia: ergo est aliqua ratio ꝛ aliq̄ meritū preuisum: quare iustum est hunc eligi ꝛ non illum. aīs probatur per illud psalmiste. Vniuerse vie dñi misericordia ꝛ veritas: ꝛ quia iust⁹ est dñs in omnib⁹ vijs suis. ¶ Et cōfirmatur: q̄ differētia p̄destinator̄ a nō predestinatis ꝓuenit ex iudicio dei iusto occulto ꝛ inuestigabili ab homine: ꝛ prouenit ab occultis meritis creature rationalis: ergo nō prouenit ex gratuita dei volūtate nec precise: quia sic placet. ꝓña patet: q̄ si nō esset aliqua ratio ꝓpter quod ille est predestinatus nisi quia deus vult/facile esset hominib⁹ reddere rationē nec prouenireturilla differētia ex iudicio occulto. aīs ꝓbatur p Augusti. lxxxiij. q. q. lxviij. ꝛ ad Roma. ij. O altitudo diuitiar̄. ꝛ Psalm̄. Judicia tua abyssus multa/ sm glo. ibi loq̄tur de p̄destinatiōe ꝛ reproba

tione. ¶ Ad primū rīdetur q̄ cōcurrit rectitudo ordinationis diuine cui cōformis est illa ordinatio. Sed nō oportet cōcurrere tale dictamen intellectus preuiū illi ordinationi tāq̄ regula ꝛ mēsura illi⁹: q̄ dicet sic et non aliter debere fieri ex determinata causa.

¶ Ad cōfirmationē dicitur/ q̄ Augustinus loquitur de promotione spūs sancti speciali: ꝛ de desertione alicuius peccatoris in via ex aliq̄b⁹ causis: vel intelligitur de meritis tāq̄ de causa dispositiua sine qua nō ordinaretur ad beatitudinē: sicut dixim⁹ de medijs ad episcopatū. Etiā iudiciū dei est occultum: et nos latens: q̄ licet hec pars sit ꝓbabilior (ꝛ vt apparet sanctor̄ auctoritatib⁹ cōformior) multi tñ dicunt illud prouenire ex meritis: ꝛ sic nos latet. forte sufficit dicere q̄ aliquo modo merita fuut causa predestinationis: ꝛ finalis gratia quandā extensam causalitatē tenet respectu beatitudinis et econuerso: sicut dictū erat superius. res future sunt causa prescītie ꝛ econuerso. ¶ Vel sic: actus meritorius aliquā causalitatem habet saltē sine qua nō respectu gratie: ꝛ sic est quedam priorit̄as ex pacto diuino: ꝛ gratia est prior actu meritorio. si hoc sufficiat ad sanctor̄ auctoritates bene est. Nos homines forte ita bene capim⁹ si dicatur q̄ deus propter gratiā finalē predestinat ac si diceret oppositū: sed q̄ cōclusio quā posuim⁹ multum appodiat sup sanctor̄ auctoritates eā posuim⁹.

¶ Cōtra secūdam ꝛclusionē nūc argumētor: in qua dicitur q̄ deus reprobat propter demerita preuisa: hoc sic: super illud ad Romanos. ix. cum nondum nati essent glosa Augustini ostendit: sicut nō propter merita precedētib⁹ illud fuisse dictū: ita nec propter merita futuris ambor̄: ꝛ ita nō ex operibus futuris bonis vel malis quia bona vel mala non erāt futura. ¶ Idem videt Apostol⁹ dicere de Jacob ꝛ Esau: non ex meritis vel operib⁹ siue preteritis siue futuris: sed ex proposito diuine voluntatis: qd̄ intelligitur de reprobatione sine demeritis sicut de predestinatiōe sine meritis: patet per dubitationē quam statim Apostol⁹ mouet dicēs. Quid igitur dicemus: nūq̄d iniquitas est apud deū: Nec questio nulla esset: si reprobaret propter demerita: si enim gratis predestinat: cum ꝓpter demerita reprobet: ex hoc nō apparet sequi q̄ apud deū sit iniquitas. Hoc patet ex respōsione quā Apostolus adducit ex scriptura ad ostēdendū q̄ deus sine meritis miseretur: ꝛ q̄ alios sine demeritis reprobat adducens illud Exodi. xxxiij. miserebor cui⁹ voluero: et clemens ero in quem mihi placuerit. ¶ De obduratione adducit illud Exodi. ix. de Pharaone vt ostendam in te fortitudinem meam. Hoc patz de massa figuli de qua Apostolus loquitur: q̄ figulus ex vna parte facit vas ad honorē: ex alia vas ad cōtumeliam. ¶ Respondeo: illa copulatiua negatiua: vel categorica de copulato extremo est vera ratiōe alterius partis: ꝛ hoc sufficit ad eius veritatē: sicut demōstratis ceco ꝛ videte: hec est vera: iste ꝛ iste nō vident copulatim: nō em̄ verum est q̄ iste est electus ex meritis: ꝛ iste reprobatus ex demeritis: nec illa responsio est sophistica. patet de discrimine iter reprobos ꝛ electos. ¶ Potest dari alia solutio quā glosa Augustini dat super illo verbo: Jacob dilexi: Esau aūt odio habui/ dicēs. In Jacob anteq̄ nat⁹ fuisset quid diligebat de⁹ nisi gratuitū siue miserēdordie dominū: ꝛ in Esau anteq̄ natus fuisset nec fecisset aliq̄d mali q̄d odiebat nisi originale peccatū: ꝛ Hoc est dictu prima ratio reprobatiōis nō est ꝓpter peccata actualia futura p̄scita: sed peccatum originale est ꝑma

ratio omnib⁹ hominibus nascituris ex adam presentatis ab eterno conspectui diuino circūscripto respectu ad opera futura eorum meritoria vel de meritoria. non est aliqua differentia quia oēs offeruntur vt rei damnationis pro peccato originali: sed deus mera voluntate et gratuita dei bonitate vult et ordinat liberare illuz a reatu peccati originalis ꝛ perducere ad beatitudinem: alterum autē iuste damnat ad penam debitaz pro originali. Et ratione hui⁹ mouet Apostol⁹ questionē: quomodo erit equitas apud deum si eorū qui diuino aspectui offeruntur eque digni vel eque indigni vnum eligit ad beatitudinez: alterum reprobat ad gehēnam. Licet ꝑsequenter enim reprobet ad tantam penā sensus propter demerita actualia futura: tamen nō primo reprobat a beatitudine propter demerita. ¶ Insuper super illo verbo. dicit enim scriptura pharaoni: glosa sicut Jacob per misericordiaz eligit: ita Esau per iustitiā reprobauit. ꝛ pharaonem per iudiciuz sicut esau reprobauit. ¶ Itē super illo verbo Apostoli: cui⁹ vult miseretur et quem vult indurat. Augustinus. cuius vult miseretur gratuite et quem vult indurat iusto iudicio. obdurationis meritum inuenimus: mīe vero meritū nō inuenimus. meritū aūt obdurationis ē pctīn totiue masse damnate. sequitur. Quisquis igitur obduratus est: se obduratuz debite: ꝛ quisquis adiutus est: se adiutū gratis agnoscat. ꝛ vbi Augustinus loquit̄ de causa predestinationis ꝛ reprobationis: predestinationi attribuit gratiam ꝛ miseri cordiam: sed reprobationi attribuit iudiciū ꝛ iustitiam. iudiciū aūt iuste condēnatiuū videtur respicere culpam. ¶ Ad exemplū de figulo dicendum q̄ similitudo illa intelligitur q̄ sicut in materia luti non precedit ratio ꝓpter quā ex hac portione magis debeat fieri vas in honorē q̄m ex illa portione: sed sola voluntate facit hoc figulus: ita in masa humani generis descendentis ab adam naturali ꝓpagatione presentata diuino intellectui ab eterno non est differentia quare iste eligat ad beatitudinē ꝛ non ille. Sed similitudo non dz extendi ad hec q̄ reprobatio alioꝛ ad penam sensus vl dānatus nō habeat rationē ex pte ipsorū: omnes em̄ sunt rei dānationis: sed ille eligitur liberaliter magis q̄m ille: non ꝓpter maiorē dignitatem vel minorem indignitatē preintellectā in isto magis q̄m i illo. Unde super illo verbo: an non hz potestatem figulus: glosa. cum oēs ex vna eadēq̄ massa sim⁹: ꝛ cuncti peccatores: deus alteri miseretur ꝛ alterū despicit non sine iustitia. ¶ Secūdo arguitur. quidā ideo non sunt credituri: sed infideles ꝑmansuri ꝛ ideo eis negatur auxiliū dei per qd̄ essent futuri fideles ꝛ iusti quia a deo fūt reprobati. igitur nō ideo sunt reprobati quia infideles ꝛ iniusti futuri. ꝓña tenet q̄ non est circulus in propositionibus causalibus. aīs ꝓbatur p Augustinū in libro de dono ꝑseuerantie circa mediū tractantem illd Luce decimo: ve tibi corozaim: ve tibi besaida: q̄ si in tyro et sidone ꝛc. dicit ibi Augustinus q̄ ideo tyrij ꝛ sydonij nō crediderunt q̄ non erant predestinati: ꝛ si verbum christi audissent ꝛ virtutes vidissent credidissent: et penitentiam egissent: ꝛ q̄ non predestinati sed potius reprobati erant: ideo virtutes per quas credidissent et penitētiam egissent coram eis facte non fuerunt. quia igitur non

eis datum est vt fideles essent: negatum est etiam eis vnde crederent. Quo fit (vt videtur) q̄ non ꝓpter eorum incredulitatem vel culpam eorum futuram fuerunt reprobati ꝛ nō predestinati. ¶ Sz respondetur q̄ deus non dedit eis auxilium speciale: sed ipsum subtraxit ꝓpter aliqua peccata preterita et precedentia casum istum. tamen ꝓpter reprobationē eternam non subtrahit isti adulto influentiam generalem quin ille potest facere quod in se est vtendo naturalibus bene mozalr.

¶ Nunc de omnipotentia dei agendū est vbi prima consideratio occurrit quomodo.

¶ Distinctionis. xlij. questio vnica.

Circa. xlij. distinctionem quero vtrū deus sit prima causa simplicit̄ omnipotēs ꝛ vniuersaliter omnifaciens. ¶ In primis explicabimus terminum omnipotens. postea respōsuri ad titulum questionis. ¶ Et ponuntur propositiones. ¶ Prima deus non dicitur omnipotens a potentia passiua: nihil enim in se suscipere potest ¶ Secunda ꝓpositio. deus non dicitur omnipotens a potētia actiua quasi qualibet potētia actiua sit formaliter potens: quia non habet formaliter potentiā calefaciendi quemadmodum ignis. ¶ Tertia propositio. deus non dicitur omnipotens q̄ potest producere omne possibile produci siue omne illud quod ꝑduci non implicat contradictionem: quia tunc filius ꝛ spiritus sanctus non esset omnipotēs. quia nenter illoꝛ potest producere omne producibile: vter q̄s autem illoz̄ a parte producitur. ¶ Quarta propositio. deus dicitur omnipotens quia potest omne factibile siue omne illud quod fieri nō implicat contradictionem facere. ¶ Hoc prenotato pono conclusiones. ¶ Prima est. omniū que fiunt deus est causa ea de non esse ad esse producens. patet p illud Joannis primo. Omnia per ipsum facta sūt et sine ipso factum est nihil. Et per illud symboli. factorem omnium visibilium ꝛ inuisibiliū. Et per illud apocalipsis primo. Ego sum alpha ꝛ o principium ꝛ finis. Et extra de summa trinitate et fide catholica capitulo firmiter. Ipse est creator oīm visibiliū spiritualium ꝛ corporalium. ¶ Secunda conclusio. omniū que fiūt deus est causa ea immediate ꝓducens. Hec conclusio ꝓbatur ab Augustino quinto super genesim cap̄. xxiij. Et per illud verbum christi: pater meus vsq̄ nūc operatur. ad longū deducit q̄ ad productionem cuiuslibet effectus deus immediate concurrit. ꝓpter quam principalitatem dicit aliquando ista nō nisi a deo fieri ꝛ ipsa creari. ¶ Contra primam conclusionem arguitur. ex ea sequitur q̄ nullus est effectus mere naturaliter productus. ꝑsequens est contra cōmunē diuisionez: qua dz q̄ aliq̄s effectus producitur naturaliter ꝛ aliquis libere. pz quia ad cuiuslibet effectus productionē ꝑcurrit causa libera. puta deus. igitur. ¶ Sed forte dices libertas in modo loquendi non prouenit a causa prima sed a causa secunda. ¶ Contra: causa prima prius producit effectum q̄m causa secunda. ergo in illo priore d̄cunq̄s effectus est mere liber. ¶ Preterea sequitur q̄ concurreret cum calore ad calefaciendum b passum. ꝛ cum frigore ad corrumpendum illum calorem. ꝛ sic iuuat calorem ꝛ impedit eum. ¶ Ad pri

mum inter arguendum tactum est vnuz punctum solutionis. Et distinguo q de⁹ pri⁹ agit ꝯ causa secunda: vel priozitate temporis vel instantis: et sic negatur: vel priozitate nature et sic cõceditur. causalitas creature dependet a deo ꝓcausante. et non econtrario. sicut creatura depẽdet a deo: ꝛ nõ ecõuerso. si causalitas creature causalitati di sub ordinatur deus totũ effectum potest producere solo: ꝛ totaliter. non aũt econuerso. ¶Sed dices: nunc est calor vt quatuor productus in b passo ab igne et deo: ponamus q ignis non concurisset sed solus deus ꝑduxisset: quid erit ergo. ¶Dico q causus implicat producendo sicut ꝑduxit. qz compro duxit cum causa secunda: sed si effectuz producat totaliꝛ aliꝛ producit. licet nihil aliꝺ producat ꝯ qꝺ cum causa secunda ꝑduxit. ¶Ad aliud concedo. nec hoc est inconueniens respectu diuersoruz agẽtium vt solet dici de sole ꝛ influentijs. ꝛ sicut possũ coagere leuando graue et te impedire addẽdo põdus: sic deus mecum coagit ad leuandũ trabem: ꝛ coagit trabi ad resistendum. Nec ꝓpterea sequit q sibijpsi resistit. vt patet de sole et influentijs celestibus. ¶Sed contra. dices tunc q calor vt quatuor non posset corumpere frigus vt duo. ptz qz deus ꝛ frigus vt duo resistunt: que se habent in proportione maioris inequalitatꝫ respectu calozis vt quatuor. modo a proportione maioris inequalitatis resistentie non fit actio. ¶Ad hoc dicitur negando consequentiam: causa eñ secũda scz frigꝰ minus resistit ꝯ calor potest agere: ꝛ causa prima non resistit secundũ omnipotentiã suã: etiam cũ calore agit. ¶Et ex illo soluitur argumentũ q graue non descendit in finita velocitate per plenũ: lz enim deus coagat ad illum descensum: non tamen secundum omnem potentiam suaz. ¶Si dicas deus potest omnia solus facere: ergo superflue inuocat causalitatem causarum secundaꝝ. ¶Ad hoc respondetur: licz naturaliter loquendo dabitur principalis causa secũda nobilior suo effectu vt nunc dictuz est: tamen secundum veritatem celũ non est animatũ: ꝛ sic respectu crabronis vl muris per putrefactionem geniti non dabis causam secundam perfectiorem: qz non solũ ex perfectiõe concludit causalitas: sed ex multis alijs vijs. nulla enim est experientia q musca producat aſinuz: nec est ad hoc ratio mouens. et sic gratis diceres muscam producere posse asinum: licz aliquid imp fectius concurrat ad productionem perfectioris. Et analogia assũpta non est ad propositũ. ¶Quito arguitur. ex hoc sequitur q quanto plures cause concurrunt tanto deus magis agit: et sic si esset infinite cause secunde agentes infinite ageret et sic plus agit quando plus auxilij habet. ¶Insuper videtur esse imperfectionis adiuuare secum concausantem. vt in nobis patet. ¶Ad quintum conceditur illatum. oppositio modo est de nobis: quanto enim plures nobiscum agunt tanto minus agimus. ¶Ad secundum nego q sit imperfectionis. sed infirmitatis est non posse solitarie hoc facere: modo hoc non conuenit deo.

erant perfecta secundum perfectionem eis debitam ꝛ conuenientem pro tali statu secũdum dispositionem artificis sapientis: qm̃ aliqua opera particularia ad que de⁹ coagit sunt comparatiue tur pia ꝛ diffozmia diffozmitate nature nõ culpe. Nec propter defectũ influentie prime cause: sed ꝓpter defectum in causa secunda actiua vel passiua. tamen ista conferunt ad decozem vniuersi vt de multitudine colozum in pictura: ꝛ de multitudine vocum ꝛ chordaꝝ in cithara ꝛ melodia. ¶Ad aliud dicitur q dicitur requieuisse: quia nouã creaturã secundum speciem creare cessauit. quilibet eñ effectus producibilis continebatur virtualiter in naturis conditis. Et iam potest dari effectus vnius specie a quolibet effectu alterius specici differẽs patet per nouam commixtionem animalium in libia. ꝛ in productione actuum voluntatis ꝛ intellectus supervaria obiecta: sed ille res iã sunt in suis causis. ¶Ad aliud dicitur q deus nõ priuat creaturas actionibus suis quas acceperũt ab eo: ſz ꝓpterea non credenduz est q ignis calefaciat a sua natura sine ꝓcursu dei. quando eñ deus subtrahit suam coactionẽ cõseruando cause entitatem causa secunda non agit: patet de igne i fornace regis babylonis qui non calefecit pueros: danielis tertio. ¶Si dicas q tunc deus dicitur calefacere et frigefacere. ¶Dicitur q verum est effective: sed non formaliter. ¶Tertio arguitur: cuiuslibet rei deus est causa: peccatum est res: ergo peccati de⁹ est causa. ꝓsequentia tenet in tertio ꝑme: maiore i obliquo ꝛ minore in recto concludendo eãdẽ obliquitatez. ꝛ vltra: peccati deus est causa: ergo de⁹ peccat. non eñ alia de causa sortes dicitur peccare. ¶Respondetur per propositiones. ¶Prima est. peccati de⁹ est causa. probatur per syllogismũ adductum. ¶Sed qz homines solent dicere q nõ quoad diffozmitatẽ. Secda ꝓpositio. Diffozmitatis de⁹ ẽ cã: probatur sic. hui⁹ act⁹ de⁹ est causa demonstrando odium proximi: hic actus est diffozmitas: ergo diffozmitatis deus est causa. diffozmitas eñ actus nihil aliud est ꝯ act⁹ diffozmis. ¶Tertia ꝓpositio. peccatum deus facit ꝛ causat: illa potest probari exposition. ¶Quarta propositio. deus non est causa peccati nec facit peccatum nec malum culpe. probatur: qz per illam denotatur q formale de facere vel causare cadat in ꝓnotatum de ly peccatum. quod est falsum. quia peccatũ supponit pro aliquo actu ꝓnotando q fit taliter qualiter non debet fieri: vel non fit taliter qualiter debet fieri. modo hoc est falsum: qz per illud significatur q deus est instigator illius diffozmitatis. ¶Quinta ꝓpositio. non sequitur: peccati deus ẽ causa: ergo deus peccat. patz: qz antecedens ẽ verum: ꝛ ꝓns impossibile. nec illud admittimus per ꝓmunicationem idiomatũ: qz soluz ille peccat qui fecit illud quod tenetur non facere: vel omittit illud qꝺ tenetur facere: mõ illud nõ cõuenit deo: qz non est obligabilis: ¶Sit analogia: precipiat abbas sorti trahere currũ: phibeat platoni trahere eundem sub obedientia: iam sortes ꝛ plato trahũt currum: sorte non peccante plato peccat sic est de deo ꝛ de nobis. ¶Sexta propositio. hec consequẽtia est nulla: deus facit hoc quod est peccatum: ergo deus facit hoc peccatum. factio enim in antecedente denotatur cadere in materiale significa-

tum rei pro qua supponit terminus peccatum: in consequente denotatur cadere in connotationem ꝛ sic est alia appellatio. Sicut econuerso non sequitur: sortes facit platonem doctũ logicum: ꝛ platonem esse doctum logicum est plato: ergo sortes facit platonem. ¶Et si dicas: deo auctore nõ fit homo deterior. Hanc distinguo. nã vel sensus est: nũ ꝯ ad essentiam actus deus concurrit per quẽ homo est deterior per suum proprium concursum: et sic nego: vel sensus est in quo ꝓpositio capitur: hõ non est deterior per instigationem ꝛ precepta dei: ꝛ hoc est verum. non enim instigat ad peccanduz: sed regulas salutiferas viuendi tribuit. ¶Et sic potest intelligi glosa Augustini: Joannis primo Sine ipso factum est nihil id est peccatum quo ad ꝓnotatum: ꝛ Amos tertio. si erit malum in ciuitate quod dominus nõ fecerit. Et ecclesiastici. xi. bona ꝛ mala: vita ꝛ mors: pauptas et honestas a deo sunt. Ista intelligunꝫ de malis pene ꝛ non culpe. Vel si de malis culpe sit interdũ sermo intelligaꝫ quod subtactum malum deus facit: sed nõ male. sicut secundi ethi. ꝓmo: non ois faciẽs iustũ est iustus: qz nõ facit iuste. ¶Sed dices: tũc idẽ act⁹ est bon⁹ ꝛ malus: bon⁹ a deo qz ab eo bñ fit: ꝛ mal⁹ qz fit male a creatura. ¶Hoc nõ incõuenit respectu diuersoz: sicut idem actus pt esse impetus a duobus hoibus ab vno hoie bene / ab alio male: nõ tñ sequitur q idẽ actus est bonus ꝛ non bon⁹. ¶Sz petes: an de⁹ faciat effectuz finite an infinite. Et an simliter plus ocurrit cũ maiori causa ꝯ cũ minori. ¶Si denotetur finitas ex parte principij cõstat hoc esse falsum. qz deus est infinit⁹. Si ex pte effectus: effectus a deo productus est finitus: sed in nobis interdũ agens inuariatũ intrinsece nunc ꝑducit cũ maiori conatu nũc cũ minore: vt pz de sorte nũc trahente paruũ lignũ: nunc grossum. ꝛ quãto magis tendit ad minimum effectum quem non potest trahere tanto amplius dicitur conari: ꝛ quãto magis recedit ad illo tanto minus dicitur conari. Et si possemus dare pondus infinite resistentie quod ferre potest sortes: diceremus q ifinite ageret: nulla eñ est resistentia ex parte dei: ꝛ sic nõ ꝓprie conatur. Et propterea peto abs te: quid vocas tu infinite concurrere. Et limitato termino tibi respondebitur: alioquin erit ꝟ balis di sceptatio ¶Ad aliud potest dici: quãtum est de se equaliter concurrit cũ causa maiori ꝛ minori. ¶Quarto arguitur. ex isto sequitur q nullus esset effectus vniuocus cum sua causa: ꝓtra modum loquendi i philosophia. ¶Insuper: a nobiliori causa non arguitur nobilior effectus: qz musca cũ deo potest ꝑducere equũ sicut sortes debilis cum homine infiniti vigoris potest portare infinitum pondus. ¶Respondetur q effectus potest dici vniuocus ab vna causa ꝛ equiuocus ab altera: vt vniuoc⁹ est calor a calore: equiuocus respectu dei. ¶Ad secunduz conceditur q interdum aliquid minus perfectuz producit perfecti⁹ se: vt albedo notitiaz sui. ¶Si dicas: anima ꝛ albedo sunt quid perfectius. Tũc est argumentũ de aialibus q̃ producuntur a sole ꝛ celo. sol ꝛ homo generant hominẽ: secundo physicorum: modo viuentia prestant non viuentibus. ¶Sed dices naturaliter loquendo: celum est perfectius hoc crabrone; celum eñ est aiatuz: pz per auerroim tertio celi ꝓmento tertio: recipiens istaz formam: ꝛ animatũ cum ea est corpus celeste. hoc patet per eum in de substantia orbis in principio. ¶Respondetur: licz naturaliter loquendo dabitur principalis causa secũda nobilior suo effectu vt nunc dictuz est: tamen secundum veritatem celũ non est animatũ: ꝛ sic respectu crabronis vl muris per putrefactionem geniti non dabis causam secundam perfectiorem: qz non solũ ex perfectiõe concludit causalitas: sed ex multis alijs vijs. nulla enim est experientia q musca producat aſinuz: nec est ad hoc ratio mouens. et sic gratis diceres muscam producere posse asinum: licz aliquid imp fectius concurrat ad productionem perfectioris. Et analogia assũpta non est ad propositũ. ¶Quito arguitur. ex hoc sequitur q quanto plures cause concurrunt tanto deus magis agit: et sic si esset infinite cause secunde agentes infinite ageret et sic plus agit quando plus auxilij habet. ¶Insuper videtur esse imperfectionis adiuuare secum concausantem. vt in nobis patet. ¶Ad quintum conceditur illatum. oppositio modo est de nobis: quanto enim plures nobiscum agunt tanto minus agimus. ¶Ad secundum nego q sit imperfectionis. sed infirmitatis est non posse solitarie hoc facere: modo hoc non conuenit deo.

¶Quidam tamen de suo sensu gloriantes dei potentiam sub mẽsura coartari conati.

¶Distinctionis. lxiij. questio vnica.

Circa distinctionem quadragesimamtertiam Queritur vtrum potẽtia dei possit extendi ad deceptionẽ. ¶Respondetur q duplex est potentia dei: ordinata scilicet et absoluta. ¶Potentia absoluta dei se extendit ad illa que contradictionẽ non implicant: ꝛ de illa locuti sumus in questione precedenti. ¶Alia est potentia dei ordinata: ꝛ est illa q̃ est conformis legi ordinate que nobis constat per scripturam vel reuelationẽ: nõ q sint due potẽtie in deo realiter distincte: sed qz deus propter duplicem modum agendi quem habet vt habere potest duobus nominibus vocatur: sicut dicimus q multa potest rex de facto q̃ non potest de iure scripto. ¶Quo fit q lz potẽtia dei absoluta nõ sit res maior ꝯ ordinata: multa tñ põt facere de potẽtia absoluta que non potest facere de potentia ordinata ¶Sic est multiplex modus respondendi ad titulũ questionis: aliquib⁹ dicentibus q non solum potest fallere sz multos sepe fefellit. Hoc doctor alterius schole nr̃ vicinus tenuit. ¶Alijs dicentib⁹ si decipere ꝛ fallere non includãt deordinationez posset decipere: non autem aliter. Quibusdaz placet q non potest decipere de potentia sua ordinata: bene autem de potentia absoluta. ¶Ponitur aũt conclusio negatiua ad titulum ꝙstionis. Probatur ꝑ Augustinũ libro. lxxxiij. questionũ ꝙstione. lv. vbi ait. sicut sũma ꝛ ꝓprie diuina virtus est neminẽ decipere: sic vltimũ viciũ est quẽlibet decipere. Quapropter deus neminẽ ꝑ seipsũ decipit est eñ veritas ꝛ pr̃ veritatis. Et infra: modo itaq; deus deceptor: quod credere nepharium et impudes quis non intelligat: sed meritorũ ꝛ personarũ iustissimus distributor ẽ. Et nr̃ Richard⁹ de scõ victore ꝓmo ꝺ trinitate. si decepti sum⁹ a te decepti sum⁹. qꝺ impossibile reputat. ¶Preterea sonat

Hibernic. De castro

imperfectionem ⁊ ptra sanctitatem fidei catholice ex cōi vsu loquentiuz q deus potest decipere: ꝯ illud non est admittendum: secundum illud augustini decimo de ciuitate di. ca. xxiij. sicut liberꝫ verbis loquūtur philosophi: nec in reb⁹ ad itelligēdū difficilib⁹ offensionem religiosaꝝ auriū pertimescunt: nobis autem loqui certa regula fas est: ne verbozum licentia etiam de reb⁹ que his significant impiam gignāt opinionem. ¶ Preterea homini bono ⁊ angelo bono non conuenit decipere: nec deo mediante aliqua istozum. igitur non cōuenit deo imediate. Antecedens patet p Augustinū libzo. lxxxiij. questionū ꝙstione. v. de⁹ per seipz neminē decipit: nec per angelum bonū nec per hominē bonū: cui non conuenit persona fallacie. Et Gregozius secundo moraliū. xiij. capite. per spiritum fallacie rex achab suis meritis exigentib⁹ decipitur: nec enī fas est credere bonū spiritū fallacie deseruire voluisse. ¶ Preterea Augustin⁹ libzo prefato questiōe. xiij. si corpus christi phātasma fuerit: christus fefellit. ⁊ si fefellit veritas nō est. Et sine dubio veritas christus est: nō igit phātasma fuit corpus christi. ¶ Non valet dicere: nō pōt fallere de potētia ordinata: sed absoluta. Unde igitur tibi certum est q non velit decipere: cuz simpliciter fallere potest: igit nullus potest firmiter credere scripture. Unde Augustinus libzo de mendacio: quomodo credendum est ei qui permittit aliquādo esse mentiēdū. Unde ad hebreos. vi. impossibile est mētiri deū. ¶ Ampli⁹: de⁹ non potest falli: ergo non potest fallere. antecedēs pz. qz tunc non esset omniscies. ꝓña patet per Augustinum libzo de symbolo. sicut de⁹ nō potest falli ita non pōt fallere: nō eīm ecēt dignus q esset oipotēs egregie dictū non esset dign⁹. Et probaꝫ illud: qz peius est fallere ꝙ falli. qz falli ē infirmitatiz: fallere voluntatis. ¶ Ūñ Augustin⁹ enchiridij. xvij. hoīes fallūnt atq; falluntur. miseriozes sunt q mētiendo fallūt ꝙ cū mentientib⁹ credendo fallunt. ¶ Et ad hoc est articulus parisiensis inter nouissimos q christ⁹ nō potuit dixisse vel asseruisse falsū intelligim⁹ sp in sensu totali hoc est assertozie. Qz in sensu partiali vel nō assertozie possit dicere falsū dubiū nō est. vt Joannis. vij. Si dixero nescio eū ero similis vobiz mēdax. Virgilian⁹ sinō: ⁊ si paup fallere ⁊ mētiri finxit se erubescere nc̄ens. Nec si miserū fortuna sinonē finxit: vanū etiā mendacē ꝙ improba finget: secūdo Eneid. hō nonunq; tacet vez laudabilr: qz secūdū comicū: veritas odiū parit. Et nulli tacuisse nocet: nocet esse locutum. ¶ Sed ꝓtra istam conclusionem arguitur sic. quicquid deus pōt facere mediante causa secūda pōt facere se solo: deceptionē potest de⁹ facere mediāte cā scā: ergo deceptionem potest facere se solo ¶ Rndetur concedendo conclusionem. sed non ē possibile q faciat deceptionem se solo: quando hō decipit cōcursu generali dei homo partialiter ad deceptionem ꝓcurrit. non tū nego q̄n deus indirecte potest decipere ⁊ per accidens: vt soluite tēplū hoc ⁊ in triduo reedificabo illud Joānis scdo vbi alij iudei audientes intellexerūt de tēplo materiali: ⁊ tū loquebaꝫ saluator noster de suo corpore. Et lazar⁹ dormit. vbi inferebant apli ergo sanus est. Joannis vndecio. similiter cū dixisset hely hely lamazabatani Matthei. xxvij. putabāt ipsum inuocasse heliam. hoc est potest dicere vnū verū quod audiens non bene capit ex sua imprudentia. talem aūt deus non decipit: sed decipitur a seipso. quēadmodū si ego proferrem: nullus homo ē asinus: ⁊ tu putares me solum affirmare hominez esse asinum teipsum falleres. ille per se et directe fallit qui proponit aliquod signum cui non respondet aliquis sensus verus secundum quem signum ipsum non potest verificari ⁊ ad illum finē. ¶ Sz dices: deus deceptionem potest producere extra subiectū: ⁊ non repugnat illi deceptioni esse in anima: ꝯ illā potest ponere in animam que tūc erit decepta. ¶ Preterea iudicium falsum quod hz sortes potest deus capere ⁊ ponere i animā platonis ⁊ tunc deciperet. ¶ Insuper homo potest decipi sine suo peccato: qz nonnullis prodest errare vt de seipso declarat beatus Augustinus enchiridij. c. xviij. sed omnem penam peccato debitam de⁹ potest infligere: igitur. ¶ Ad primum istozum: totus antecedens admitto quādo anime inheret partialiter ab ea causatur: non habetur deceptio totaliter a deo. Si teneatur positio illa q beatitudo causatur a solo deo. ⁊ actus videndi deum: ⁊ eum diligendi: nec requiritur causalitas actiua ipsius anime: sed sufficit inherētia qualitatis: iā nego q deceptionem hoc modo de⁹ potest ponere in animā: q totam causalitatem suppleat deus: sed secūdū illum modum concedo q potest deus se solo in intellectum producere iudicium verum: non autez falsum non reflexiuū. ¶ Ad aliud concedo q plerisq; profuit errare in via pedum: nec est peccatuz ipsi decepto decipi. et potest esse pena peccati: sed non omnis talis pena potest a deo totaliter infligi terminus enim deceptio et fallere habent innolutam malitiam. vt furari ⁊ adulterari. Non tamen negandum est quin deus potest producere notitiam apprehensiuam falsi se solo tenendo q sufficit inhesio respectu intellectus. ⁊ q intellectus actu tendat in tale obiectum: sec⁹ est de deceptiōe. ad primum nulla sequitur deceptio: secus est ad secūdum. ¶ Secundo arguitur Jone tertio dixit prophete precipiēte deo: adhuc. xl. dies ⁊ niniue subuertetur. ⁊ tamen illud fuit falsuz. Et tertij regū vltimo legitur dixisse dominū quis decipiet achab regem israel: vt ascendat ⁊ cadat in ramoth galaad. Et sequitur: egressus est autem spiritus: ⁊ stetit cozam domino et ait. ego decipiam illum: egrediar et ero spiritus mendax in oze omnium pphetarum eius. Et dixit dominus: decipies et preualebis. egredere et fac ita. vbi patet q dominus ꝓceperit deceptionem illam et mendacium. ¶ Ad primuz Jone dicitur: q illa fuit comminatoria vl conditionalis: licet non conditione expressa tamē a deo subintellecta. vt si niniuite non peniterent. vt patet per glosam ⁊ dictum Jone in quarto capitulo eiusdem. obsecro domine nunquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra mea: propter hoc preoccupaui vt fugerem in tharsis. scio enim quia tu deus clemēs ⁊ misericors es paciens ⁊ multe miserationis: ⁊ ignoscens super malitiam. quasi diceret sciebaz q si peniterēt tu ignoscereS. Et sic ꝓmiabaꝫ si nō peniterēt. Semp eīm est vn⁹ sensus ver⁹ a deo itellect⁹ qui freq̄nter pphetas latuit. i istis igit dictz sp itelligit: nisi de⁹ aliter disposuerit. Et iam si dictū fuisset categoricum absolute fuit subuersio mozum malozū in ipsis niniuitis. vt etiā exponit glosa sumpta ab Augustino. xxi. de ciuitate dei. cap. xxv. Eodē modo dicaꝫ ad illud Esaie. xxxviij. dispone domui tue: qz moreris ⁊ non viues. tamen q̄ndecim annivite additi sunt ipsi Ezechie. ¶ Ad aliud dicitur: q Achab deceptus est p angelum malū qui ad hoc agendum est pmissus: sed non iussus: illud verbuz egredere ⁊ fac. ibi non capitur imperatiue: sz permissiue vel prenunciatiue. i. sic facies in futuro. sicut illud Joannis. ij. soluite templum hoc ⁊ in tribus diebz excitabo illud. ⁊ Joannis. xiij. qd facis fac citius. ¶ Tertio arguiꝫ quarti Regū. vi. Heliseus dixit Syrij qui q̄rebant cū in Dothai: ⁊ cū ibi inuenerūt. nō est hec via. nec ista est ciuitas. et tū erat via in Dothaim. ¶ R sidek. q̄rebant locū i quo residebat Heliseus q amplius residebat i Samaria ꝯ in Dothaim. pariter q̄siuerunt tanꝯ finē vltimū Heliseum: vt ducerēt ad Regē Syroz. qz eoz archana depromebat Heliseus. intellexit nō est hec via in ciuitatē in qua residet Heliseus: sed duxit eos in Samariā. ⁊ ibi ostendit eis Heliseuz ꝓterea dixit sequimini me: ⁊ ostendā vobis virum quē queritis. qd ⁊ fecit. ⁊ licet deus interea tēporis priuauit eos ratione ne bene agnoscerent: non tū eos fefellit. qz tunc faciens aliquē incurrere dementiam cū falleret. ¶ Quarto arguiꝫ Augustinus de gratia. ⁊ li. arbi. non longe a fine dicit q in sacris literis aliqñ legim⁹ hoies seduci a deo: sed hoc est ꝓter mala eoz precedentia: quib⁹ meruerunt pati deceptionē. ¶ Preterea in actib⁹ scholasticis arguens intendit decipe respōdentem. nō ob aliud ducit rete argumēti añ oculos pēnati respondentis. ¶ Ad quartū respōdeꝫ: q beat⁹ Augustinus clare ponit oppositū. ⁊ se finaliter explicat. patet questiōe. liij. libzo. lxxxiij. postꝯ disputauit casum de ablatiōe bonoꝝ ab egyptijs tactū Exodi. xij. dicit Egyptios dignos decipi: poterat eis dari in penā. ⁊ ergo iudei adhuc carnales erāt deus istud pmisit: paululum vltra mediū dicit: factum est iuberet deus. vel potius ꝓ eoz cupiditate pmittit. vt vasa aurea ⁊ argētea ⁊c. exponit totum per pmitteret. ¶ Aliq; tenentes oppositū solum capiunt cozticem verboz in auctozitatibus. ¶ Ad secundū argumentū bonys qui argumentatur intendit capere experimentū de doctrina respondentis: ⁊ videre quō suam materiam capit. ⁊ vbi deficit eum castigare. opus eīm sapientis ē mētem manifestare p̄mo Metaphysice. si respōdens se permittat decipi quid ad a. si arguens intendat capere aurē populare ⁊ se ostentare: hoc venit ab eius ambitione. non me fugit quin aliqui pauca capientes in p̄sentia indocte plebis: vel in mensa aliquas q̄stiones intricatas ꝓnūt doctis viris: vt docti emineāt: ac si Bibliothecā Ptolomei visitassent. Ūm illud Juuenalis Grāmaticus rhetoz Geometres pictoz aliptes Augur scheno bates medicus magus: oīa nouit. ¶ Quinto arguitur. Magistri nostri in vesperijs multa dicūt non vera: ⁊ fallunt: ⁊ tñ non est credendū q tales passim sic mentirenr. igitur. ¶ Preterea Epus dicit nolens volo. ⁊ tñ pleriq; in hoc mentiunr: cū laborarunt pro ipetrandis episcopatibus in sudore vultus: ⁊ si peccarent ecclesia non vteretur illo modo procedendi: igitur. ¶ Rursus petitur ab eo an sciat vtrunq; testamentum dicit q sic. et tamen fortassis vix legit primum Geneseos. ⁊ vix audiuit prochdoloz nomē est vox significatiua ad placitum: ⁊ si esset peccatum hoc de medio tolleret ecclesia. ¶ Respondetur: negando q Magistri nostri presidentes in vesperijs fallāt: constat alioquin q ironice loquantur vt de poetarum figmentis contingit. Et patet Judicum nono de lignis que iuerunt ad rhānū. ⁊ Genesis tertio. ecce quasi vnus nostrum factus est deus. si dicerem de vno cognito malo id est bonus studens: omnes arbitrabuntur me innuere oppositū. ¶ Ad aliud de Epi scopo facile credendū est q mentiantur: sed istud non propterea est tollendum de medio: vt posteritati liqueat modus loquendi ⁊ procedendi in patribus: vult ⁊ nō vult piger. Prouerbiozum. xiij. ¶ Ad tertiū dicitur: q pleriq; in illo mentiuntur. sed si qs intelligat sufficienter ꝑm statū quem accipit dato q nesciat singula ꝓtenta in Biblia nec mentiꝫ nec fallit: eius autem pnunciationem debet ratio mensurare. ¶ Sexto arguiꝫ. hoc dictum potest bene fieri: hoc dictum est vel potest esse mēdacium: ergo mendaciū potest bene fieri. maioz patet. si scribaꝫ ab ignaro quid significet vel vn⁹ intelligens mendacium alteri recitat. minoz ptz: querendo que alia res est mendacium. ⁊ quacūq; re data facile erit probare eodem mō q possit bene fieri. consequentia est e uidens. ¶ Respondeꝫ: q sicut argumentum probat mendaciū potest bene fieri: sed impossibile est mendacium bene fieri. ⁊ hoc est qd vmbratice dicitur mendaciū quo ad materiale potest bene fieri: non autem quo ad formale. ¶ Sed contra arguitur: qnādo Ulyxes mē titur deus concurrit ad productionem illius mendacij: alioquin nec aperire labia vel verbum emittere sciret Ulyxes: ergo mendaciū bene fit a deo. quia illud mendacium a creatura ⁊ a deo fit. ⁊ licet a creatura male: non autem male a deo. ¶ Respondetur. q possibile est mendacium bene fieri a deo de factione partiali: hoc est partialiter bene fit a deo: sed non fit totaliter a deo. nec a deo potest fieri mendacium totaliter. nec alium instigare potest ad fallendum vel mentiendum. ¶ Septimo argumentoz. Jacob mentit⁹ est Genes. xxvij. ⁊ fallebat patrē dicens se esse filium suum primogenitum Esau: ⁊ tamen talis non peccabat. igit. ¶ Fortasse concedis cum mētiri. sicut postillatoz ⁊ aliq; alij docti viri hoc preter rationē faciunt. vt patet a beato Augustino in libzo cōtra mendaciū ⁊ Magistrū in tertio. ⁊ a Romano pōtifice ex de diuoztijs cap. Gaudem⁹. hoc ipm pt⁹. xxij. q. ij. Item opponit. ¶ Dic Raby Salomon modū satis apparentē ad Jacob saluandū excogitauit ne mētiretur vel falleret: dixit eīm q ibi erant due ꝓpositiones quarū prioz erat: ego sum: scda positio erat Esau primogenitus tuus. ⁊ vtraq; istarū propositionum erat vera. ita q non erat categorica cuius predicatum erat hoc totum Esau primogenitus tuus. ¶ Hanc solutionem quidam in litera reprobat inquiens. non refert qua arte verborum quis decipiatur: propterea dicit q intellexit ego sum primogenitus tuus Esau. id est sum ille cui debetur ius primogeniture Esau: et non sum Esau in persona. ¶ Sed contra hanc solutionē arguo: ex illomodo respondendi fefellisset patrē caliginose

Nicolaus de Lyra.

sub nube verboꝝ in vno sensu intelligens:ꝛ pater in alio.ꝛ hoc constabat ipsi patriarche Jacob.ergo replica Nicolai concludit cōtra seipsum si aliquid valeat in aduersariū:qđ concedimus. Et dico si vna solutio pōt defendi:eadē est defensio alterius. Sed neutra earū imponit extremā manuꝫ argumento. ¶ Propterea dicit:ꝙ nullaten⁹ Jacob mentitus est.non eīm protulit vnū in voce ꝛ assentiebat oppositio in mente.modo mentiri extra reflexiua dicit vnū in voce vel scripto vel in alio signo:ꝛ assentit oppositio.vel nullus assensus habetur. Jacob assentiebat illi sensui in quo positionem ptulit ꝙ erat Esau quo ad habendū ius primogeniture:quia de illo sensu contendebat.modo ꝺm beatum Augustinū libro.lxxxiij.questionū circunstantia scripturarum illuminat intellectū. vt patet ex serie lre.pro illo sensu luctabatur sicut saluator dixit de Joanne baptista.ipse est Helias Matthei vndecimo.ꝛ sic alia solutio potest defēdi sicut ista q̄ est cōmunis. ¶ Sed cōtra vtrāq; solutionem argumentor.calliditate verboꝝ patrem circunuenit:ergo saltem fefellit patrem.quia vidit patrem capere in vno sensu:ꝛ ipse cepit suum dictum in alio.loquendū eīm est vt plures.ij.de celo.quia si eū excuses in illa duplicitate dabis mihi occasionem vti simili duplicitate ꝛ tibi ꝛ cuilibet alteri:ꝛ sic nihil stabilitatis erit in loquela:cū voces sunt inuente(vt dicit Plato in timeo)vt sint nuncie mentis. ¶ Sꝫ dices:spiritus sanctus facit terminos significare ad placitū suū:sicut in casibus ambiguis ecclīasticis Romanus Pontifex exponit quomodo debēt iuramenta coacta ꝛ promissiones interpretari:ꝛ interdū ab his absoluit. ꝛ in legib⁹ humanis positiuis facta ambigua interpretatur superior.cuius eīm est condere eius est interpretari:modo deus est supremꝰ legislator:et interpretaꝫ loquelam ad suū nutū:ꝛ termini significant ad libitū eius:loquendum est aūt vt plures hoc est sicut cōitas vel auctor cōitatis. Ad virum excusari ne fallat sufficit ꝙ pferat vnam positionem siue intelligat qđ per eam significaꝫ siue nō: sufficit ꝙ intellectus in quo deus capit est verus. dato ꝙ alios lateat quinā ille est.plereq; eīm sunt positiones in Apocalipsi tenebrose nobis oīb⁹: ꝛ tū palā est ꝙ a spū sancto ꝛ a beato Joanne intelligit sensus verus. ¶ Sꝫ contra:tūc nescirem⁹ in quo sensu positiones in Biblia:siue de pterito pūti vel futuro essent capiende.qz dato ꝙ nos curramus ad sensum literalē:ꝛ nucleū teste sollicite rimemur nō possem⁹ eum attingere. ¶ Item deus nō potest facere ꝙ qs proferat positionem ad significandū alijs que nullū sensum habet vel qz tunc non cōstabit nobis qđ deus voluerit.etiā non erimus certi de vno sensu sacre scripture.

¶ Sed dices ꝙ imo reuelati sunt sensus veri latētes p sanctos ꝛ confirmationē miraculoꝝ. ¶ Rursus:deus non pōt facere mentalē vltimatā istius homo est asinus/repsentare hominē currere.ꝛ ita in alijs mentalib⁹ ꝺm illā significationē. ¶ Preterea:nō oportet currere ad sensum literalē scripture nec ad virtutē sermonis in exponenda Biblia:sed solū ad sensus morales:quos multi valētes patres dant:qđ non seruaꝫ. ¶ Propterea aliter dicit.iudicio meo possumus seruare positiones platas a phetis qñ locuti sunt precipientes deo dixisse semp verū:loquēdo de ꝟtute sermonis. Et ad argumentū de Jacob dicit.ꝙ proferebat positionē plures q̄ habebat duos sensus:quorum vnus erat prius scōm processum scripture:ꝛ alter ipropriusꝫ apud vulgariter loquētes:et mysteriū non pondergantes:alter erat propius et sic ptulit verū de virtute sermonis.ꝛ nego ꝙ patrem intendebat fallere:qz pferebat vnum verū:ꝛ assentiebat illi sensui vero:ꝛ sic non mentiebaꝫ nec fallebat. ¶ Sed contra hoc arguit.induebat pelles caprarū:qz erat homo lenis:ꝛ frater hispidus non ob aliud nisi vt patrē falleret.si nō:ad qđ propositū induisset pelles:debebat eīm sine pellibus illudverū ptulisse. ¶ Preterea(vt pz ex lra) Jacob timuit pelles induere ne patri illudere videretur:inquens. Si attrectauerit me pater meus: ꝛ senserit timeo ne putet me sibi voluisse illudere: ꝛ inducat sup me maledictionē pro bñdictione.q̄ putabat ꝙ induere pelles circa manus:ꝛ collum erat illudere patri. ¶ Respondeꝫ:negando ꝙ nō induebat pelles caprarū ob aliud nisi vt patrē falleret:sed ppterea induebat caprarum pelles: vt vnum verū occultaret qđ nō tenebaꝫ patri p tūc dicere. ¶ Biphariā patriarcha Jacob poterat se habere. Vno mō induēdo pelles vt patrē falleret. Alio modo vt indueret pelles occultandoveꝝ qđ patri non tenebaꝫ dicere.primū nō habuit Jacob nec erat licitū habere.scōm aūt erat licitū.ꝛ hoc (opinione mea)nodus solutiōis delitescit. ¶ Ad aliud fateor:ꝙ induere pelles timuit:sed cū hoc a matre haberet que a deo certiorata erat ꝙ benedictio debebaꝫ ipsi Jacob.pz Geneseos.xxv.perrexitq; Rebecca vt consuleret dominū:forte adiuit Melchisedech q̄ adhuc viuebat.cuius tāta erat excellentia vt credebatur a plerisq; Angelus:vt dicit glosa Augustini illic.ille aūt non decipit aliū q̄ facit qñ iuste facere potest. ¶ Sed cōtra illō arguit.habeꝫ in litera Geneſis.xxvij.venit frater tuus fraudulenter:ꝛ accepit bñdictionem tuā:dicebat ysaac ipsi Esau:ergo ex serie litere colligit ꝙ patrē fraudabat. Preterea:Jacob intendebat occultare vnum verū quod non tenebaꝫ dicere patri:et ad occultationem illius veri sciebat patrem decipi:ergo intendebat patrem decipi. ¶ Item: vel volebat patrem decipi vel nolebat:vel neq; sic neq; sic:puta nec volebat nec nolebat.si duo vltima membra:ad quod propositū induebat pelles. si primū:habetur propositū. ¶ Ad primū dicit:ꝙ ysaac noluit retractare benedictionem quā dederat ipsi Jacob:qz inspiratione spirit⁹ sancti illam ratificabat.sed vt paululū leniret Esau cōtra seipsum:protulit amphibolicē vnā propositionē equiuocā:capiendo tamen fraudulēter in bonam ptem:sicut dolus interdū etiam capit:vt pz ꝺe Corinthioꝝ.xij. Cū essem astutus dolo vos cepi. ꝛ ysaac a deceptione excusare potes sicut Jacob excusare fatagimus. ¶ Ad secundum argumētū concedo totū antecedēs.ꝛ nego ꝓsiam nisi indirecte.hoc est facere aliq̄d ad quod sequit deceptio alterius ex eius mala intelligentia. ¶ Ad tertius argumentū do tertium membrū.primuꝫ membrū non voluit:quia ipsum ē illicitum:nec oportet ipsum habuisse scōm membrum. ¶ Sed contra totum illud argumentor.ex hac solutione sequit ꝙ licebit mihi dicere viro querenti aliū ad mortē re-

ganti an Plato quē querit sit in domo nō est hic. intelligens tertiā personā de edo.id est non comedit hic:imo si quis querit a me pecuniā mutuo posse dicere nō est pecunia in possessione mea:intelligens tertiā personā de edo.cōtra vulgarē moduꝫ loquēdi.ille eīm decipit qui amphibologice pfert: ꝛ videt aliū capere in vno sensu cū ipse pferēs accipiat in alio. ¶ Forte dices(ꝛ sic videt esse dicendum)ꝙ non sequit.in vno eīm deus specialiter cōcurrit:non aūt in alio.deo aūt instigāte sufficit pferre verū de virtute sermonis secundū materiā subiectaꝫ:esto ꝙ audiens in alio sensu intelligat: nec oportet illi sensum in quo pfert aperire.secus est vbi non cōstet illud esse a deo:vel sit priuilegiatum.vt de illo q̄ scit aliq̄d in confessione qui dicit se nescire illud.ꝛ potissimū in verbis. ¶ Cōtra:ergo deus dispensat cū mendacio ꝛ deceptione.qa si deus non pōciperet esset deceptio ¶ Distinguit ꝙ dispenset cū deceptiōe:vel vt aliq̄d maneat deceptio:ꝛ bene fiat a creatura:ꝛ sic nego: vel ipso dispensante facit aliq̄d non esse deceptionē quod alias fuisset reputatū deceptio:ꝛ sic cōcedo.quēadmodū de furto.si deus non dedisset Hebreis dominiū rerū qnas abstulerunt ab Egyptijs fuisset furtū:ſꝫ quia eis in reb⁹ Egyptioꝝ dominiū dederat fecit ꝙ nō erat furtū.qz cuiuslibet rei dñiū de⁹ dare pōt:nec requirit voluntas habentis:nec alia ratio nisi voluntas dei.qz dñi est terra ꝛ plenitudo eius. ¶ Ex hoc patet solutio alterius argumenti. Exodi.ij.ꝛ.xi.ꝙ deus non fefellit per Hebreos egyptios:qz pcepit hebreis petere vasa argētea ꝛ vestes ab egyptijs:ꝛ dedit egyptijs in animis dare petita:si ergo Hebrei petierunt pecuniā sub nomine mutui vel vestes sub nomine accōmodationis:nō est dicendū ꝙ deus fefellit:sed populus sic pcedens peccauit. ¶ Octauo arguit.Josue fefellit de vrbe Hay p insidias:Josue octauo.et tamē non peccauit:cū hoc fecerit instigante deo. ¶ Respondeꝫ:ꝙ licitū est vti insidijs in bello iusto:licet deus nō precipiat vt glosa August.dicit in loco allegato.nec turpe est talib⁹ insidijs vti.et q̄uis suggerente pmenone Alexandro vtvteretꝫ insidijs:dicebat Macedo.Si Permeno essem insidijs vterer:ſꝫ plano Marte vincere decreui:qa Alexander.sum.licite poterat Alex.eis vti. Aliqua sunt de iure nature seruanda in bello vt inducie ꝛ licita verbotenus in bello pmissa.induciarū fractio vna causarum videtur quare accon(alias Ptholemeida)in man⁹ solidani deuenit. Et hoc etiā patet de Sedechia/q̄ non seruauit iuramētū regi Babylonis.2.Paralip.36. ¶ Ponens insidias biphariam pōt se habere:vno modo intēdēs fallere hostem.ꝛ hoc est illicitū. Alio modo intēdens occultare vnum verū quod non tenebaꝫ dicere hosti:ad cuius occultationē videt insidiator hostē decipi.ꝛ hoc est licitū ponere aliquos viros cautos post montē:est licitū currere contra vrbem cū paruo numero est etiam licitū.ꝛ rursus fugere ab vrbe:qñ alij insequunt est licitū.ꝛ deducere eos ad viros absconditos vt capiaꝫ vrbs que capi nō potest sine istoꝝ insequentium strage est licitū.modo copulatiua conflata ex omnib⁹ partib⁹ licitis(cū nulla est partiū incompossibilitas)est licita. Hoc totū fecit Josue ad vrbē Hay:vt pz ex serie lre. Recedere ab vrbe duos sensus facere pōt in hoste:vnus sensus timore aufugiunt.alius recedunt ab vrbe.illud est licitū si illi de vrbe capiūt primū sensum seipsos incaute fallūt. Quis diceret Alexandrū Papā tertiū timore Frederici impatoris perculsum in habitu archimagyri fugientem ad Venetos male agere: Impatori eīm dicere nō tenebatur quisnā esset Sic in materia insidiarū sufficit in insidijs vti signo plures intelligēdo in vno signo licito.dato ꝙ insidiator existimat hostē capere in alio sensu sine pcepto dei.signa ꝛ nutus non sic repsentant concept⁹ mentis syncere sicut verba. ꝛ sic excusaꝫ Dauid cozā viris achis regis Geth: primi Regū.xxi. Quidā dicit non esse mendaciū i gestib⁹:ꝛ licet hoc sit falsum:tamen pōt trahi ad bonū sensum.ꝙ licet sine instigatiōe dei vti signo plures non vocali:vbi nō liceret vti vocali signo. An liceat vti ꝓsitione plures erga illū qui iniuste aliq̄d rogat:vt in querendo hoiem ad mortem forte non est inprobabile. Sꝫ de hac materia copiosior erit sermo in distinctiōe.xxxviij.tertij:qa illic sedem hꝫ:pterea hic non querimus rationē quare mentiri ꝛ decipe includat difformitatē:ꝛ in quib⁹ preceptis pōt esse dispensatio.sed hic autē aliquas rōnes fecim⁹ materie subiecte ptinētes. Altisiodo.

¶ Nunc illud restat discutiendū:vtrū melius aliquid possit facere q̄ facit.ꝛc.

¶ Distinctionis.xliij.questio prima.

Circa istam quadragesimāquartam distinctionem. Querit vtrum deus potuerit mundū fecisse meliorē q̄ fecerit. ¶ Capio mundū vt excludat deuꝫ ꝛ includat cetera cōtenta. ¶ Respondeꝫ per distinctiones: vel est sermo de meliorationc substantialiter vel accidentaliter:vel est sermo de isto mundo vel de alio mundo possibili. ¶ Istis distinctionib⁹ prepositis pono cōclusiones. ¶ Prima est:non poterat fecisse istū mundum meliorem essentialiter:nec aliquod indiuiduū eius.probaꝫ in idiuiduis eiusdē speciei specialissime nō cadit maior pfectio ꝛ minor pfectio.ꝛ per consequens non poterat fecisse hominem pfectiorē entitatiue ¶ Secūda ꝓsitio. deus poterat fecisse istum mundum perfectiorem accidentaliter.poterat eīm dedisse hominib⁹ maiorem gratiam:pariter ꝛ angelis:poterat etiā produxisse maiores equos:ꝛ velociores.ꝛc. ¶ Tertia ꝓsitio.deus potest producere munduꝫ alterius speciei ab isto perfectiorem entitatiue.ꝛ hoc multipharіam vel per productionem vnius indiuidui tm̄ vel totaliter aliorum indiuiduoꝝ:si eīm produceretur vnum indiuiduum de nouo alterius speciei ab omnibus indiuiduis productis iam iste mūdus esset alterius speciei a mundo priori. Qꝫ posset mundum alterius speciei producere arguitur sic.potest producere indiuiduum alterius speciei a quolibet indiuiduo producto:et si vnum potest duo potest:tria potest.ꝛ sic sine statu:ergo mundū producere potest cuius quodlibet indiuiduū specie distingueretur a quolibet indiuiduo istius mūdi. Assumptum patet:quia intellectus meus potest facere actum alterius speciei ab omnibus indiuiduis qne forte fuerunt:ergo deus potest facere indiuiduum alterius speciei ab omnibus indiuiduis que fuerunt. Hec consequentia est bo-

nas.ꝛ antecedens nō est tibi dubiū.ergo cōsequēs non est negandū. ¶Etiam ꝓbo ꝙ non debes dubitare añs.possum eīm ferre actū intellectus supria obiecta quatuoꝛ specie distincta copulatim:super quē nullus ferebat actū.ꝛ possuꝫ habere notitiā reflexam super illum actum. ¶Sed hic(et bene) dices ꝙ aīa Christi tales actꝰ habuit. ¶Secūdo arguo ad idem:quocūq; corpore creato deus pōt creare aliud in indiuiduis eiusdem speciei.ergo si non est status in indiuiduis non est status in speciebus. ¶Tertio arguitur sic.ante creationem mūdi vel erat certus numerus aliquorum indiuiduorum in specie quē deus poterat producere:vtputa quia poterat ꝓducere indiuidua speciei iā producte:ꝛ nulla alia.primū videtur irrationabile.secundum non valet:quia tūc productio aliquorum indiuiduoꝝ impediret deum ne posset producere indiuidua alterius speciei. ¶Preterea nihil non implicans cōtradictionem est negandū a potentia dei:istud non implicat cōtradictionem:igitur. consequentia tenet cū maioꝛ.ꝛ minoꝛ patet: det aduersarius ꝓtradictionem q̄ sequitur. ¶Ultimo arguiť sic.inter quecunq; quanta quoꝝ vnum est maius alio:deus pōt creare quantū minus maioꝛe ꝛ maius minoꝛe:sed indiuiduū superioris speciei non excedit indiuisibiliter indiuiduū inferioris.igitur inter illa potest creare indiuiduū vno pfectius:ꝛ altero imperfectius. ¶Ex ista conclusione infero cū supplemento illoꝝ que sequentur ī materia de infinito:ꝙ deus potest creare ifinitos mundos specie distinctos concentricos ꝛ eccentricos.creet eīm deus in prima parte ꝓportionali mundum eccentricum alterius speciei ab isto tāgentem istum mundum in puncto(vt solet esse de duobus circulis vel duabus spheris)dicatur ille mundus a.in secunda parte ꝓportionali creet mūdum alterius speciei ab a tangentem a sicut a tangit mundum nostrum:ꝛ sic consequenter per omnes partes ꝓportionales hoꝛe future:iam erunt infiniti mūdi specie distincti:ꝛ poterat illud idem fecisse de concentricis. ¶Sed cōtra istud arguitur sic.sequitur ꝙ deus posset creare vnum mundum infinite perfectū:ꝛ per consequens esset ita perfectus sicut deus,consequens est falsum.igitur. ꝓbo consequentiam:qꝛ deus potest creare in instanti terminante illam hoꝛam vnum mundū quolibet mundoꝝ alioꝝ perfectioꝛem:sit ille mundus c. tunc sic arguitur.in infinituꝫ perfectus est aliqs istoꝝ mundoꝝ(demōstrādo mūdos infinitos productos in partibus ꝓportionalibus hoꝛe) pte ꝛ quolibet illoꝝ c perfectioꝛ est.ergo c est infinite perfectus.tenet ꝓna.sicut in quantis in infinitum magnum est aliquod istoꝝ corpoꝝ.et c quolibet illoꝝ est maius.ergo c est in infinitū magnum:et infinitum.idemtidem in paruitate:infinitum paruum est aliquod illoꝝ corpoꝝ:et c quolibet illoꝝ est minus.ergo c nullius magnitudinis est.ꝛ ita vtrobiq; videť valere modus arguēdi. ¶Et confirmať:qꝛ vel deus videt indiuiduuꝫ supremum producibile vel non.si primum est status:ꝛ si ponať status in creatione illoꝝ indiuiduoꝝ:pari ratione debes dare statum in speciebus.si non videt:ergo non omnia nude intuetur: contra ꝓdeterminata in distinctione.xxxv. ¶Ad primum dicit ꝙ consequentia principalis nihil valet.in infinitū perfectus est aliquis illoꝝ mundoꝝ:ꝛ c quolibet illoꝝ est perfectioꝛ.ġ c est infinite perfectus.quemadmodū non sequiť: in infinitum perfectus est aliquis istoꝝ:ꝛ equus quolibet istoꝝ est perfectioꝛ:ġ equus est infinite perfectus deus eīm potest inter equum ꝛ asinū producere infinita indiuidua:quoꝝ quodlibet asinum in perfectione exuperet ꝛ minoris perfectiōis sit q̄ equꝰ; hec eīm ꝓna non tenet in rebus specie distinctis. ¶Ad scām dicit:ꝙ quodlibet creabile a deo deꝰ videt distincte:patet per ascensum. ¶Secunda ꝓpositio.Deus non videt perfectissimū quod potest creare sic ꝙ non potest creare ꝑfectius.patet: qꝛ nullum tale est dabile ꝛ non videt deus impossibile. ¶Tertia ꝓpositio.omnia producibilia a deo deus videt:capiendo oīa distributiue ꝛ nō collective.hoc liquet ex dictis in.xvij. distinctione huius. ¶Preterea:ex hac positione sequiť ꝙ inter duo extrema finita potest claudi infinitū:contra Aristotelē primo Posterioꝝ. ¶Respondeť:distinguendo ꝙ inter duo extrema finita pōt claudi infinitum:vel multitudine:ꝛ sic concedit sm deī potētiam absolutam:vel magnitudine:ꝛ sic negatur. deus enim potest in qualibet parte ꝓportionali hore creare vnum angelū.creeť a in prima parte ꝓportionali hoze ꝛ b instanti terminatiuo hoze iam inter a ꝛ b infiniti creanť angeli. ¶Si dicas vndecimo confessionū capitulo tertio dicit Augustinꝰ Duo Dñe fecisti vnū prope te:alterum prope nihil vnū quo superius tu esses alterum quo inferiꝰ nihil esset:scz materiā primam. ¶Insuper dabile ē ens perfectissimū:ergo potest dari ens imperfectissimum:ꝛ qua ratione potest dari nūc dabile:ergo non potest creare nouas species. ¶Ad primum istoꝝ dicitur ꝙ loquiť de facto:potest eīm creare materiam alterius speciei perfectioꝛem ista:et fortasse vnam formam imperfectioꝛem ista materia. ¶Ad secundum negať consequentia.dať maximum corpus quod potest esse.ptz de corpe infinito vndiquaq;.non quidem maximū in entitate: sed in extensione.sed non datur minimū in extensione. ¶Amplius arguiť.sequeretur ꝙ deus ꝓduxit mundum ignobilem.contra illud Geneseos primo. Vidit deus cūcta que fecit:ꝛ erant valde bona:ptz:quia poterat produxisse mūdū melioꝛe. ¶Rursus:Deus pōt creare aliqd inter hoīem et equū alteriꝰ speciei ab vtroq; illoꝝ:dicať illud a/a excedit equū in perfectiōe:ġ pōt diuidi i equale equo ꝛ in excessum.separeť ille excessus iā dabile alterius speciei ab equo eq̄lis pfectiōis cū equo ¶Ad primū nego:ꝙ deus ꝑduxit mūdū ignobilē immo pulchꝛum:ꝑz ex tāta varietate ī celis circa planetas erraticos:stellas fixas:varios motꝰ simultaneos ab oriēte in occidētē:ꝛ ꝓtra sup polos zodiaci ꝛ sup polos mūdi. Hoc ꝑz etiā in istis inferioꝛibꝰ:ita ꝙ magnitudo cause relucet ī suo effectu nobilissimo.ēm illud Job.v. Qui facit magna ꝛ iscrutabilia ꝛ mirabilia absq; nūero.q̄ dat pluuiam sup terrā:ꝛ irrigat aquis vniuersa.nō q̄n infinitos effectus meliores pōt ꝑducere. ¶Et refelliť argumētū in aduersarios q̄ nō negarēt q̄n posset ꝑducere mūdū scām quodlibet indiuiduus pulchꝛiꝰ accidentaliꝛ. Nec valet dicere ꝙ tūc vniuersum nō eēt pulchꝛiꝰ:vt si esset optimꝰ. color in pariete nō tātū decoris afferret aspiciēti sicut vestis.

rictas coloꝛis. ¶Hoc inquā nō valet quia esset varietas sufficiēs in rebus productis dato ꝙ accidētaliter essent perfectioꝛes. ¶Ad secundum dicitur cōcedendo ꝙ a excedit equum in perfectione:sed nego ꝙ potest diuidi in equale equo ꝛ in excessuꝫ. Hoc eīm non tenet in rebus diuersarum specierū. signo vnaꝫ superbiam malā vt quattuoꝛ cum vno veniali cū ea: signo aliam superbiam intēsioꝛē illa quātūcunq; voluerisducaf binariꝰ ex superbia prioꝛi mortali ꝛ veniali a/ꝛ alia superbia b/iam b est peioꝛ a/ꝛ non pōt dari excessus quo b/excedit a ꝛ equalitas copulatim ꝙ nulla pars b est equalis a patet:non superbia vt quattuoꝛ:ḋa a est peioꝛ illa.ꝛ si dederis aliquā partem intensioꝛē q̄ vt quattuoꝛ iam illa includit excessum mortalē:modo quodlibet mortale est peius in indignitate q̄ veniale:ꝛ dato ꝙ veniale ꝛ mortale sint eiusdem speciei entitatiue:peccatū mortale est in infinitum peius in ratione offense:nolo tamen dicere ꝙ cuilibet mortali intensioꝛ pena gradualis coꝛrespondeat q̄ huic veniali. ¶Sed contra probationē prime cōclusionis arguiť sic.due anime itellectiue sunt perfectioꝛes vna anima intellectiua. ergo probatio nulla.antecedens ptz.homo est perfectioꝛ sua aīa intellectiua:ḋa quicquid perfectiōis est in anima illud est in homīe:ꝛ aliquid aliud:materia aliquid pfectionis includit. ¶Item sicut omne totū est maius entitatiue sua parte:ita quodlibet totum diuersarū rationum est perfectius altera partium.ꝛ vltra:homo est perfectioꝛ aīa sua ꝛ imperfectioꝛ duabus aīabus ꝙ ꝑz demonstrādo binariū aīarum vna illarū est ita perfecta sicut aīa hominis: ꝛ altera aīa est perfectioꝛ materia homīs:ergo iste binarius(duabus animabus demōstrātis)est perfectioꝛ hoīe. Nā aliquī binarius vnius hoīs ꝛ vnius equi non est perfectioꝛ binario hoīs ꝛ asini:tunc sic.iste binarius duaꝝ animarū est pfectioꝛ hoc hoīe creato: ꝛ hec aīa non est perfectioꝛ hoc hoīe: ergo hec aīa nō est eque pfecta cum duabꝰ animabus. ¶Preterea per articulū parisiensez dicere aīam iude esse ita perfectā sicut aīaz Christi in puris naturalibus est erroꝛ: ꝛ tamen sunt eiusdē speciei: ergo nō incōuenit dare duo indiuidua eiusdē speciei inequaliter perfecta. ¶Insuper demonstremus a albedinē ex vna parte vnius gradus ꝛ albedinē vt duo b ꝛ c. ¶Arguiť sic.b est ita pfecta sicut a ꝛ c est equaliter perfecta sicut a. ergo dupler perfectio est in b ꝛ c ad a:ꝛ sic si esset infinita albedo intensiue illa est infinite perfectioꝛ a:ꝛ tamē albedo infinita in gradu ꝛ a sunt eiusdem speciei. ¶Similiter dualitasb ꝛ c est eiusdem speciei specialissime cū a. ¶Ad primū nego assumptū homo est perfectioꝛ sua aīa ꝛ binario aīarum ꝛ ternario:ꝛ ꝓna assumpta ad ꝓbandum binariū aīarum esse perfectioꝛē hoīe non valet quando ille res demonstrate in anteceden te sunt eiusdē speciei: secus est de ꝓparatiōe assumpta de hoīe ꝛ equo respectu hoīs ꝛ asini. ¶Ad secūdū de aīa Christi ꝛ aīa iude non est intelligibile ꝙ vna anima idiuisibilis eiusdē speciei specialissime cū alia sit alia perfectioꝛ entitatiue seu substantialiter. ꝙ anima intellectiua sit indiuisibilis. patet quia si haberet partes eiusdem rationis: tunc plures anime possunt facere vnā animā sicut plures gradꝰ fozme accidentalis cōponunt vnā fozmā vel componere possunt:qō nō admittitur ¶Potest dici ꝙ articulus intelligitur de nobilitate maioꝛi per virtutes et scientias beatitudinē ꝛ similia: vel qꝛ sublimať a persona diuina per vnionem hypostaticam. ¶Sed cō tra:hoc nō est ad ītētionē articuli:nullꝰ eīm theologꝰ de hoc dubitauit vt patet capite.viij. hec sunt verba articuli.incōueniens est ponere alios intellectus nobiliores aliis:quia cum ista diuersitas non potest cē ex parte corporum:oportet ꝙ sit ex parte intelligentiaruꝫ:ꝛ sic anime nobiles ꝛ ignobiles essent necessario diuersarum specierum sicut intelligētie: erroꝛ.ḋa sic anima Christi non esset nobilioꝛ aīa iude. ¶Respondetur negādo ꝙ solutio data nō sufficiat:articulus eīm bene dicit animā Christi esse nobiliorem anima iude ꝛ illa nobilitas non prouenit ex differentia specifica nec ex parte corporum:sed non sequitur ꝓpterea ꝙ est nobilioꝛ anima iude substantialiter:sed est fallacia ꝓnūtis:ꝛ dicitur ꝙ nullus bonꝰ theologus de hoc dubitat: sed cōtra tales nō fabricantur articuli:sed cōtra non bene capientes. ¶Insuper vnus homo eiusdē speciei cum alio est eo ingenioſioꝛ ꝛ habet melioꝛa naturalia:vt molles carne sunt: apti mēte:secō de aīa:sic forte articulus intelligit ꝙ vna aīa eiusdem speciei cum alia splēdidius capit q̄ alia vel per lumē naturale cōcreatum:ꝛ sine eo. Sicut scām cōiter loquētes requiritur lumē glorie ad clare vidē dū deū: ꝛ sic duo hoīes habentes corpora equalia in equaliter caperent equali opera adhibita. Qui ponunt intellectū accidens anime inherens possunt facile respondere:sed hoc non ponimus sed ipsum idētificatum cum anima realiter:aīam intellectū ꝛ voluntatem dicimus:ergo nō est intentio articuli dicere aīam Christi perfectionē esse aīa iude substantialiter nec intendebat suos obligare ad illud:cū oppositum in hoc studio cōmuniter teneatur.

¶Uerum hic ab eis responderi deposco: cur dicunt rem aliquam siue etiam rerum.

¶Distinctionis.xliij.questio secūda.

Circa hanc distinctionem quadragesimamquartā in qua Magister loquiť de potentia dei:secundo quero aliquas questiones de infinito. ¶Primo an sit nūc vel an dari pōt secundū naturam aliquod actu infinitum? ¶Scōo quero an implicet ꝓtradictionē infinitum posse a deo ꝓduci? ¶Tertio querā de motu coꝛporis infiniti? ¶Quarto querā an omnis fozma infinita sit ifinite actiua? ¶Quito an deꝰ est ifiniti vigoꝛis? ¶Pro ꝓme q̄stionis enucleatōe suppona mus ex exponibilibꝰ ꝙ terminus infinitū bipharia capiť scz syncategozematice ꝛ categozematice attribuitur magnitudini ꝛ multitudini. Syncategozematice vt attribuitur magnitudini bipharia exponiť vt sufficit. Primo:sic aliquantum ꝛ nō tantum q̄n maius. Secūdo sic aliquantū ꝛ quantūlibet maius Parisiensis vt multitudini attribuiť. ¶Infinitum categozematice vt magnitudini conuenit: tantum valet quātum ens extēsum sine termino: ꝛ non standū est in rigoꝛe sermonis:ḋa linea non terminata secundū vnam dimensionē a physico reputaf infinita:ꝛ tamē est duobꝰ terminis clausa:sed physicus intelligit ꝙ per longitudinem nō clauditur. Infinitum categozematice vt attribuiť multitudini tantum valet quātum multitudo cuiꝰ ꝓsequēter numerādo nō est dabilis vltima vnitas:ꝛ sic in quolibet continuo daf infinita multitudo categozematice:quia est ifinitā multitudo partium ꝓpoꝛtionalium. Licet quidam negant infinitam multitudinē categozematice partiuꝫ continui:sed syncategozematice infinitā multitudinem concedunt:qꝛ nulle sunt omnes partes cōtinui

Buridā. tertio physicoꝝ. Albertus saxo.

Utrūq; istoꝝ est falsum: ⁊ mirandum est quare sic dixerint viso q̄ totum tenuerunt idētificari cū suis partibus. ¶ Pro quo nota q̄ duplices sunt partes: nā quedā sunt eiusdem quantitatis: ⁊ sunt ille que sic se habēt q̄ sunt equales secundum omnē dimēsionem inter se: vt datis decez decimis corporis pedalis: ille sunt equales inter se: ⁊ si reperiātur tales partes infinite protinus ipsum totum infinituz abit. Alie sunt partes eiusdem proportionis ⁊ sunt tales nature: q̄ qualis est proportio prime ad secundā: talis est secunde ad tertiam: tertie ad quartam: ⁊ sic sine statu. Declaratur exemplo de continuo permanēte: do corpus bipedale: cuius prima medietas est prima pars ꝓportionalis scilicet pedale: secunda pars ꝓportionalis est medietas immediate sequēs: totum primā partem excedit in duplo: ꝓportionabiliter. prima secundam. secunda tertiam in duplo ⁊ sic cōsequenter: ergo qualis seruatur totius ad primā partem ꝓportio: talis seruatur in omnibus alijs cōsimiliter se habentibus. Eodē modo partiri poteris in proportione sesquialtera: sesquitertia: vel quacūq; alia ꝓportione libuerit. Nam totū preter tertiam partem potest vocari prima pars ꝓportionalis: ⁊ sic cōsequēter: vt capto corpe tripedali: bipedale est prima pars ꝓportionalis: due tertie vni⁹ pedis erunt secūda pars ꝓportionalis: ⁊ sic sine statu. similiter prima pars ꝓportionalis pōt esse totū ꝓter vnam quartam eius: ⁊ secūda pars ꝓportionalis esset totū residuum quarte preter eius quartā ⁊ sic vltra: ⁊ sic capto corpore quadrupedali: tripedale est prima pars ꝓportionalis eius: ⁊ tres quarte sequētes secūda pars ꝓportionalis: ⁊ sic cōsequēter dicūtur. sed ꝓportio dupla est notior ꝙpterea illa est vulgatior. dicūtur ꝓportionales q̄a partes sunt de numero ꝓportionalitatū. proportionalitas ad minus inquirit similitudinē duarū ꝓportionū vt ptz quinto elementoꝝ. Eodem modo in hora prima medietas horе est ꝑma pars ꝓportionalis: secunda medietas ad illā accedēs est secūda: ⁊ sic in infinitū. ¶ Ultra nota q̄ interdū pōt inchoari a partibus ꝓportionalibus minoribus: nōnunq̄ a maioribus. ¶ Ex his sequūtur corollaria. ¶ Primum: infinite sunt partes proportionales categorematice in continuo. probatur: quia multitudo partiū proportionalium est cuius non est dabilis vltima vnitas. Quod probatur: quia vel illa diuisibilis vel indiuisibilis. non secundum. quia nulla talis est pars cōtinui. nec primum. quia medietas eius est vltra illaz et per consequens illa non est vltima. ¶ Secunduz corollarium ex hoc sequens est: q̄ datur infinitū multitudine actu: ⁊ sic est infinita multitudo rerum existentium actu. ¶ Sed aliquid dicitur eē ens in actu bipharіam. Primo modo quādo est actualiter in rerum natura. Secundo modo capitur pro ente separato: ⁊ isto modo pars continui dicitur esse in potentia: non quin realiter sit. ¶ Ex isto patet quomodo Aristoteles intelligendus est negans infinitam multitudinem actu: intelligit eīn secundo modo. ¶ Tertio sequitur. q̄ licet deus quamlibet partem proportionalem a continui distincte videt: tamen non videt vltimam: saltem si videt vltimam non videt primaz. Prima pars patuit distinctiōe trigesimaquinta. Secunda pars patet: quia non est dabilis vltima si detur prima. Notanter dicitur si detur prima. quia incipiendo a partibus proportionalibus minoribus datur vltima pars proportionalis secundum illum modum procedendi. Si non detur vltima pars proportionalis in continuo patet: vel illa est diuisibilis vel impartibilis. si primum iam est aliqua vltra illam: ⁊ per consequens illa non est vltima. si est impartibilis. iam pure continuum componitur ex indiuisibilibus quod sexto physicoꝝ reprobat philosophus expresse. Et dato q̄ teneamus continuum componi ex indiuisibilibus cum democrito ⁊ eius collega leucippo adhuc non datur vltima pars proportionalis in continuo: hoc totum nunc suponitur quia patebit distinctione secunda secundi sententiarum. ¶ Quarto sequitur q̄ hec consequentia est nulla. datur prima pars proportionalis a continui: ergo datur prima pars a continui: extremum enim non est inferius ad extremum: sicut non sequitur simpliciter: sortes est optimus homo: ergo sortes est optimum animal. ¶ Arguitur probando q̄ est aliquod infinitū actu sic. omne corpus habens infinitas partes est infinitū actu: quodhbet corpus est huiusmodi: vt patet de partibus proportionalibus eius: igitur. ¶ Distinguo maiorem: vel habens infinitas partes eiusdem magnitudinis: ⁊ sic conceditur. vel aliqualis proportionis: ⁊ sic negatur. ¶ Cōtra hoc arguit: sunt infinite partes eiusdem magnitudinis: ergo propositum. ¶ Forte negas de partibus nō cōmunicantibus: licet hoc sit verum de partibus communicantibus. ¶ Contra hoc arguitur sic. iste partes eiusdem proportionis sunt infinite: ⁊ iste partes eiusdem proportionis sunt partes eiusdem quantitatis: ergo partes eiusdem quantitatis sunt infinite. ¶ Respondeo per propositiones. ¶ Prima est: iste partes eiusdē quātitatis sunt infinite: probatur: quia sunt infinite partes eiusdem proportionis: ergo sunt infinite partes. ¶ Secūda. iste partes non sunt infinite partes eiusdem quantitatis. ¶ Contra hoc arguitur sic. omne corpus habens infinitas partes equales non cōmunicantes est infinitum: quodlibet corpus pedale est huiusmodi: igitur. ꝓbatio minoris. quia habet duas partes equales non communicantes tres: puta tres tertias: quattuor quartas equales: ⁊ sic consequenter sine statu: ⁊ per consequens iste partes sunt infinite eiusdem quantitatis. ¶ Respondetur per propositiones. ¶ Prima est: infinitas partes eiusdem quantitatis non communicantes habet corpus pedale: patet per ascensum factū in argumēto. ¶ Secunda propositio: hec est falsa: eiusdem quantitatis sunt infinite partes in hoc continuo: quia per illam significatur q̄ alicuius determinate quantitatis: puta digitalis vel pedalis sunt infinite similes partes nō communicantes: quod est falsum. ¶ Tertio patet q̄ hec est falsa: alique partes huius cōtinui sunt plures duabus: quia tūc quibuscunq; duabus essent plures. ¶ Sed contra illud arguitur. probando q̄ secunda propositio sit vera: in isto continuo sunt due medietates equales: tres tertie eīles: quattuor quarte equales: ⁊ sic sine statu: deus enim mille equales nō cōmunicantes videt: ⁊ non est status in partib⁹ equalibus a deo visis: ergo infinitas equales in hoc continuo videt: ergo sunt iam in hoc continuo. Intellect⁹ enim diuinus non terminatur in maxima apprehensione partium citra infinitū categorematice. ¶ Respondetur per propositiones. ¶ Prima est. infinite sunt partes equales non communicantes a deo apprehense: capiendo terminum syncategorematice: non autem categorematice: nec vnum infert alterū. Si esīn deus creet nunc vnū pedale: ⁊ bipedale separatum ab illo: tripedale separatū: ⁊ sic sine statu ita

q̄ nō detur maximum inter hec corpora nec aliquod infinite magne molis quod est possibile: iam infinitū magnum est aliquod istoꝝ corpoꝝ: ⁊ nullū istoꝝ est infinite magnum. ¶ Conceditur q̄ nō est status in maxima apprehensione partium: quia non statur in vltima apprehensione: nec in centum centesimis: nec in mille millesimis: vt in trigesimaquinta distinctiōe superi⁹ dixim⁹: ⁊ accipe illi⁹ dicti scalā. Apposito modo ad casum nuperrime tactū sit corpus quadrupedale maximum: secundum subduplū ad ipsuz: tertium subquadruplū: ⁊ sic sine statu: ita q̄ nullū sit minimū separatum (sicut est deo possibile) iā quodlibet istoꝝ deus (immo anima christi vt opinor) actua liter ⁊ distincte apprehendit: ⁊ non est status in minimo corpore distincte cognito: sicut nullum tale est ex hypothesi. sic de notitia illarum partium. ¶ Arguitur secundo de linea gyratiua. Et pro intellectu argumenti supponatur vnum corpus colūnare: cui⁹ crassitudo sit pedalis vel diametralis crassitudinis. Secundo supponatur q̄ hoc discriminis est inter lineam circularem ⁊ gyratiuam: q̄ circularis desinit in idem punctum a quo fluxit: gyratiua in punctum oppositum. quēadmodum est de spira vel de serpente in arbore adami. Tertio supponitur q̄ si aliqua linea debeat circundare corpus cuius crassitudo est pedalis tunc illa linea circuiens est pedalis: ⁊ linea gyrans semper est longior: quia tortuose circuit.

¶ Istis suppositis arguitur sic. quelibet linea hīs

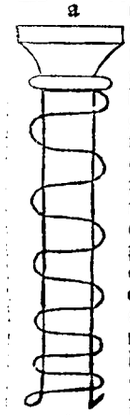

infinitas pedalitates non communicātes est infinita (silum aūt non est bre uius per hoc q̄ partes simul complectētur cū q̄ extendant) linea gyratiua est huiusmodi. igitur. Probatio minoris: gyrus gyrans primam partem ꝓportionalē est pedalis: pedalem voco q̄ pedalitatem includit: gyrus gyrās duas partes ꝓportionales est bipedalis: gyrus gyrās tres partes ꝓportionales est tripedalis: ⁊ est infinita multitudo partiū ꝓportionalū: ⁊ cuilibet respōdet gyrus pedalis: cū gyrus magn⁹ ex omnib⁹ his resultans est infinite lōg⁹. ¶ Respōdetur per ꝓpositiones de linea gyratiua: ⁊ supposito q̄ colūna sit longa decem pedibus: crassa vno: ⁊ a ⁊ b pūcta terminatiua: a circa partes proportionales maiores: b circa minores. ¶ Prima ꝓpō. nulla pars ꝓportionalis linee recte terminat in b pūcto: iz tota linea ibi terminatur. puoz pars patet. quia tūc daretur vltima pars ꝓportionalis: qō implicat. Secūda pars ptz. qz tota linea alias nō esse terminata. ¶ Secunda ꝓpositio. cuilibet linee recte respōdet vn⁹ gyrus pedalis: ⁊ licet nullus pedalis: gyrus terminatur ad b punctum totalis tīn gyrus non protenditur vltra b punctū. ¶ Hec ꝓpositio quo ad oēs suas partes est clara. ¶ Tertia ꝓpositio. ad illum gyrū esse infinite longum non sequitur hic aliquam lineam rectaz esse infinite longā. hoc patet: qz linea gyratiua habet infinitas pedalitates equales nō cōicantes: linea aūt recta licet habeat infinitas lineas nō tamē sunt infinite longe. Prima esīn pars ꝓportionalis est pētepedalis ex casu: secunda bipedalis ⁊ semis: terra pedalis ⁊ quarta pars pedis: ⁊ sic partes proportionales decrescunt in paruitate: ⁊ licet ita sit in partibus proportionalibus linee gyratiue: tamen quelibet ad minus continet pedalitatem. hoc patet: quelibet linea circularis quando crassitudo est pedalis est pedalis: ⁊ linea gyratiua est longior: quia tortuose circūdat. patet ad sensum: nec procedit per lineā brevissimaz. ¶ Quarta propositio. infinite longa est linea gyratiua. hoc ptz capiendo infinite syncategorematice. quia pedaliter est longa: hoc est datur ibi linea partialis pedalis. bipedaliter est longa: tripedaliter: et sic sine statu. linea gyrans duas primas partes proportionales est bipedaliter longa ad minimū: ⁊ gyrus gyrans tres partes proportionales est tripedaliter longus: si sit longior nihil impedimenti est: ⁊ sic sine statu. igitur: nec aduersarij illā negāt. ¶ Quinta propositio. aliqua est linea infinite longa: probatur: gyrus gyrans omnes partes proportionales illius linee recte est infinite longus. ergo propositus. patet: qa omnis linea ptinens infinitas partes equales huic pedalitati (demōstrādo pedalitatē vnā) nō cōmunicātes est infinite longa: sed gyrus qui gyrat omnes partes est huiusmodi. igitur. cōsequentia patet in dari. huiusmodi a parte pdicati in minore dat intelligere subiectum maioris. ¶ Nec valet dicere sicut dicunt aliqui: nullus gyrat omnes: quia nec prime partis proportionalis gyrus gyrat omnes partes proportionales: nec secūde ⁊ sic de singulis: vna enim singularis est falsa demonstrando totalem gyrum qui gyrat omnes: ⁊ si illum nō demonstres ascēsus nihil valet. ¶ Aliqui magis diffuse loquētes, cōcedunt q̄ est aliquis gyrus gyrās omnes partes proportionales distributiue: sed non collectiue: illud autem est falsum: totalis gyrus gyrat omnes. ¶ Secundo esīn repugnat in logica q̄ totalis linea gyratiua gyrat omnes distributiue ⁊ non collectiue: qa dabitur vna singularis de omnes distributiue que ifert omnes collectiue: esto enim q̄ non sequatur: omnes apostoli dei pauciores duodecim: sūt pauciores duodecim: ergo omnes Apostoli dei pauciores duodecim sunt pauciores duodecim. capiendo omnes distributiue in antecedente ⁊ collectiue in ꝯsequente. Nec ego sto in hac probatione: infinita est linea gyratiua: ergo linea gyratiua est infinita: arguendo a suppositione confusa tīn ad determinatam: manente signo virtualiter distributiuo: sed in hoc q̄ hic gyrus demonstratus gyrat omnes partes proportionales distributiue: ⁊ dabiles sunt omnes collectiue: propterea gyrat eos omnes collectiue: due medietates totius sunt omnes collectiue: tenendo q̄ totum est sue partes (sicut tenēt aduersarij) implicat q̄ infinite sint partes angeli/vel puncta/ syncategorematice. nec apparentiam video in eorum dictis. ¶ Sed dubitabis de linee gyratiue infinitate et merito. Et sic argumentoꝝ. Si esset vna linea infinite longa recta terminata Parisij. et caperetur ⁊ circunduceretur illa per colūnam nostram per modum gyri: iam tota illa linea absolueretur: quia infinite pedalitates eius essent applicate gyratiue circa columnam datam. Et sic ista linea non est minus longa q̄ antea. ista linea a extrinseca est infinite longa: ergo b gyrus columne inherēs est infinite longus qz inherētia vel non inherentia non diminuit longitudinem. ¶ Respondetur tenendo lineam esse accidens latitudinis et profunditatis imune (prout recitauimus superius in vigesimaquarta distinctione) mihi persuasum est non solum q̄ infinita est linea gyratiua: quia hoc Joannes ꝓcedit: iz q̄ linea gyratiua est ifinita: q̄ dicit ali-

Buridanus tertio physicoꝝ Bonach⁹. Albert⁹ facto

Tertio physico.

Albertꝰ sapo.

qua trāsit per tres aliqua per centum: per oēs est aliqua protensa sed nulla transit per omnes. Sed illam categoricam de copulato extremo dicit se nulla tenus concedere: aliqua est protensa per decem centum ⁊ mille. ⁊ semper stat in ostio sue spelunce: nulle sunt oēs. quod eū mouet: ⁊ dicit hoc (vt patet in decima sexta questione illius libri) si nō teneaꝫ linea more realium siue opposito modo nō refert: sed illaz de copulato predicato quā negat inconcusse pcedo tenendo positionē realium de linea. Sed tenēdo oppositum (quod videtur rationabilius) augetur difficultas: ⁊ secundū illum cōceditur q infinita est linea gyratiua capiēdo infinitum syncategorematice: pedalis est. bipedalis est linea gyratiua: patet capiendo congeriem duorum primorum gyrorum equalis latitudinis: centupedalis est per eādem rationem. ⁊ sic semper seruādo equalem latitudinem: ⁊ sic habētur due propositiōes bene intelligēti nō ambigue. Sed an est aliqua linea gyratiua infinite longa est maioꝛ difficultas: nunc loquar de infinito categorematice.

¶ Et ponitur tertia propositio pbabiliter q sic: ptz de gyro trāseunte per omnes. Et hoc iste venerabilis regens concederet: pout frequēter repetit si aliquis transiret q omnes. Sed probaꝫ q aliquis trāsit per oēs: qa si non maxime esset quia nulli sunt oēs (sicut ipse concedit ⁊ alter eius conregēs) sed est aliqui sunt oēs vt supra ostensum: nec opus est illud suadere docto viro tenendi totum idētificari cū suis partibus (vt existimo).

¶ Sed aliquis potest opponere aliter. Nullus gyrus trāsit per oēs (esto q' detur oēs) vel sic (⁊ rationabilꝰ) licet aliqs transeat per oēs ille tñ nō est infinite longꝰ qꝛ ꝓpter difformē latitudinē eius quam oportet reducere ad vniformitatem: erit finitas in longitudine.

¶ Ista oppositio in oꝛe periti aduocati est peremptoꝛia sequēdo illa principia: sufficit probabiliter oppositus suadere: vt inos cretensis det nō inquam sententiā. Si caperetur linea terminata parisij in oꝛientem ꝓtensa in infinitum cuius prima pedalitas erit quadrupedaliter lata: secunda pedalitas bipedaliter lata: tertia pedaliter: ⁊ sic quelibet pedalitas sequens erit subduple latitudinis ad precedentē: dicatur hec linea a difformis latitudinis: a est infinite longa tenēdo corpus ita longuz sicut longissima pars eius. Alioquin dices homunē ita longum sicut est diameter ptē sa a vertice capitis ad plantā pedis. ptz: qꝛ erit difformis longitudo ducēdo duas lineas a duobꝰ pedibus ad binos humeros: sed aliqua pars illius linee est infinite longa: patet de parte q̄ includit duas primas pedalitates secundum longitudinem ⁊ bipedalem latitudinē cum toto residuo: ⁊ sic de infinitis talibus partibus. igitur.

¶ Sed contra hoc arguitur. istud corpus colūnare componitur ex istis lincis gyratiuis tenendo secundo positionem: ⁊ aliqua est infinite longa (immo quelibet) ⁊ quodlibet corpus est ita longum sicut longissima pars eius: ergo colūna est infinite longa.

¶ Sed dices (⁊ sic dicendū est cōsequēter) q corpꝰ vel linea recta est ita lōga sicut q̄cunqz pars eiꝰ recta: ⁊ quelibet linea curua est ita lōga sicut aliqua pars eiꝰ curua: ⁊ licet linea curua sit pars linee recte: ⁊ contra: tamen nō mensurat eiꝰ lōgitudinem. Q̄ linea curua sit pars linee recte ꝓbatur sic. capio lineam rectam protensam ab a cono ad b conum vsqz per lineam breuissimam: iam hec linea a b est recta cum medium nō distet ab extremis: per diffinitionem linee recte: sed linea gyratiua vel circularis transiens per lineam a b est pars cōmunicans cum parte linee a b. Secūda pars ptz: qꝛ data linea curua quacūqz libet illa habet partes scōm latū longum ⁊ profundū: ergo pōt in illa assignari linea pars gyratiua vel circularis toꝛtuose ducta circa illaz lineam rectam que erit pars eius. ⁊ istud est verū tenendo lineam esse latitudinem ⁊ profunditatem ⁊ esse substantiam lineatam: secus est si sustinere voluerimus q linea quelibet oꝛis latitudinis ⁊ profunditatis est īmunis.

¶ Sed ex isto (dices) repugnamꝰ nobis in vigesimaquarta distinctiōe huius: vbi dicebamus impossibile esse q aliqua pars linee curue sit recta. ⁊ ratio erat qꝛ quelibet linea recta pōt tangere corpus phericū secūdum longitudinem: secus est de circulo vel sphera.

¶ Respondetur. q repugnantia est nulla: secundum vnā positionē: hoc est luciditissimū ⁊ scōm alterā: hoc iterū patz loquendo de superficie conuexa circularis corporis vel spherici. secus est de partibus inter superficiem conuexam ⁊ concauam.

¶ Sed ex illo infertur corollariū: licet videaꝫ peregrinū geometrie (⁊ metaphysice est verū) q linea recta non potest tangere corpus planum secundum situm quē habet ⁊ applicationē corporis perfecte plani. Sed hoc non prouenit a rectitudine sed a sphericitate.

¶ Sed ꝓtra: capiamus gyros aliquos descēdentes ad centrum illius colūne: qui conflant illā colūnam: ⁊ tunc sic arguo. isti gyri sunt infinite longi: ⁊ isti gyri sunt hoc corpus colūnare: ergo hoc corpus colūnare est infinite longum.

¶ Negatur consequētia: qꝛ concludendū est: hoc corpus colūnare est gyri infinite longi. lōgitudo eīm corporis recti attenditur per lineam rectam. Propterea pilare debet dici longum decem pedibus: longitudo linee curue debet attendi secundum processum quem habet in longitudine (vt dictum est) hoc est si traheretur in rectum sine rarefactione partium. modo si ad imaginationē ista linea gyratiua rectificaretur sine rarefactione partium tantū extēderetur quātū a linea assumpta infinite longa.

¶ Sed contra hoc arguitur. corpꝰ difformiter longum non est ita longum sicut longissima pars eius: ergo reducendo ad vniformitatem debet dici ita longum sicut corpus conflatum ex partibus eius quo ad reductionem quo ad vniformitatez: sed si gyrus primā partem ꝓportionalem gyrans caperetur alicuiꝰ latitudinis vniformis: ⁊ gyrus gyrans secundam partem subduple latitudinis: ⁊ sic sine statu: ⁊ prima esset octo pedum in longitudine: secunda dato q sit tante longitudinis cum prima: tamen cuz est subduple latitudinis valebit nisi quattuoꝛ pedes in ordine ad primū gyrū. ⁊ aggregatum omnium sequentiū nō plus valet q̄z prima pars ꝓportionalis. ergo tota linea dicetur longa vniformiter vt. xvi. ergo non est infinite longa.

¶ Respondetur negando antecedens: vt patet ex dictis in distinctione vigesimaquarta vbi seriosiꝰ hoc prosecuti sumꝰ. ⁊ ꝓptera ad dicta illic nunc remitto.

¶ Sed contra totum illud arguitur: ponendo q deus extrahat omnes illos gyros eos rectificando: iā tota linea erit infinite longa ⁊ sine rarefactione. ergo ante erat hec colūna infinite longa: filū eīm incuruatū nō est lōgius p hoc q rectificatur q̄z ante erat.

¶ Respondetur q deꝰ non potest facere q nullus gyrus maneret in illa linea: ipsa maneat quantūcunqz rectificetur. ⁊ id cause est qꝛ pars linee recte erit gyratiua. Si sit sermo de gyris precedētibꝰ: forte nequeas ꝓbare q pōt eos omnes rectificare q faciant aliquod vnū. etiam illi gyri

extra se inuicem ducti communicant: ⁊ sic idem erit in duobus locis: ⁊ sic non inconuenit ex pedali facere tripedale. in infinitū eīm tenues erūt partes minores versus. Sed toto illo casu admisso q fiat vna linea recta infinite longa nō sequitur aliud nisi q ante colūna erat lōgitudinis infinite: ⁊ erit linea recta infinita eundo per lineam breuissimam: infinita erit distantia: linea eīm recta mēsuratur a puncto ad pūctū per lineam breuissimam: non per distantiam quē potest habere: quia sic vna ex canabe esset centū pedū quia potest sic extendi: ⁊ potes separare vnam costā asseris vniformiter lati: ⁊ addere extremū extremo: sed nō secūdū illud consideramus longitudinem totius: in colubzo eīm inuoluto dicimus eū esse tripedalem: esto q extremitates coniungebantur: quia potest in potentia propinqua sic se disponere ad lōgitudinem tripedalem: vel si mortuus erat hoc nos facere poteramus: sicut de filo in proxima dispositione: dato q nequeas dissoluere vt de nexibus lozoꝝ gordij: nō repugnat lineam gyratiuā rectificari sine rarefactione.

¶ Et quia scimus per rationē infinitas esse partes proportionales in hac colūna: et si vna linea infinite longa vniformis latitudinis circūduceret per omnes partes illius pilaris claudereꝫ cum pilari: et semper haberet partem pilaris respondentem: dato q difformis latitudinis fuerit: quia in hoc nō stamꝰ: dicimus aliquam lineam gyratiuam esse infinite longam.

¶ Quo sit vt hec consequētia sit nulla. prima pars proportionalis est dupla ad secūdā: ⁊ ita longa sicut omnes partes eam sequētes: ergo gyꝰ gyrās primam partem ꝓportionalem est equalis longitudinis cum omnibus sequētibꝰ. Si placet habere obtuitum reductionis ad vniformitatem nihil impedimenti est: iam habebitur q infinite longa est linea gyratiua: licet nulla linea gyratiua sit infinite lōga: sed loquar consequenter ad prius dicta probabilia. Ex quibus sequuntur propositiones plus difficultatis pze se ferētes.

¶ Sit ergo in ordine sexta ꝓpositio: si vnum mobile nunc inciperet moueri a partibꝰ maioꝛibus huiꝰ linee gyratiue ⁊ mundus sit perpetuus a parte post: et quolibet die pertransiret mille leucas illius linee gyratiue: et semper moueretur cōsequenter: nūq̄z tota linea erit pertransita. hoc patet. da instās in quo tota linea erit pertrāsita: a pncipio motꝰ ad illud instās vsqz est solum tempus finitum ⁊ quolibet die solum finitum spatium pertransit: ⁊ finities finita solum finitum procreant: cum tota linea sit infinita in nullo instanti erit verum dicere: tota linea est pertrāsita.

¶ Septima ꝓpositio. stāte casu prioris propositionis: a mobile datum quamlibet pedalitatem linee gyratiue pertransibit: et quelibet pedalitas linee gyratiue erit pertransita ab a mobili hoc patet per ascensum. hec eīm pedalitas demonstrādo primam erit pertransita: et hec demonstrando secūdam: ⁊ sic de singulis. igitur.

¶ Octaua propositio. dato q b mobile incipiat in b pūcto terminatiuo partium proportionalium minoꝛum ante quodlibet instans post vltimum instans non esse motus: si enim fuerit super lineam relinquet lineam infinitam: ⁊ potest attingere aliud extremum. sec' est de mobili incipiente a terminato extremo. Accipe analogiam de vna linea recta infinita / oꝛientem versus terminata parisij: mobile parisij incipiens nunq̄z pertrāsibit totū secundū cōiter admittentes infinitū. Si aliquis moueatur ab extremo imaginario opposito pōt extremum attingere: ⁊ si partes ꝓportionales signate per numerum parem vocentur a: et per numerū imparem b. non prius mobile pertransit a q̄z b nec ecōuerso: ⁊ ratio est: qꝛ ante omne a est b. et ante omne b est a. et ante omne a est a. sit a terminus cōmunis in significando ante omne a est aggregatum ex a ⁊ b et non modo est hoc verum de linea gyratiua: sed de totali colūna incipiendo motum a partibus minoꝛibus colūne: imediate post hoc istud mobile pertrāsibit duas partes proportionales huius colūne: ⁊ tamen nullas duas eque cito pertransibit: sed cum hoc ordinate mouetur pertrāseundo posteriozē post prioꝛem.

¶ Nona propositio: de rectificatione linee gyratiue: si deus constitueret lineam rectā ex gyratiua sine rarefactione cōstitueretur linea infinita nullatenus terminata illud extremū versus / vbi partes ꝓportionales minoꝛes sunt: vel vocatum extremū: de terminis non curemus.

¶ Decima propositio. licet detur longissimus gyrus gyrans aliquam partē ꝓportionalē: nō tamen datur breuissimus. ꝓma pars patet: gyrus gyrās primam partem ꝓportionalem in tanto est longissimus scōm q prima pars proportionalis inter ceteras est maxima.

¶ Secūda pars patet. gyri eīm crescūt ⁊ decrescunt scōm partes ꝓportionales: sed non datur minima pars proportionalis: ergo neq̄z breuissimus gyrus gyrans partem proportionalem.

¶ Undecima ꝓpositio. si deus faciat vnum mobile in qualibet parte ꝓportionali hoꝛe pertransire vnum gyrum gyrantē partem ꝓportionalem linee recte in instāti terminante hoꝛam totus gyrus erit pertrāsitus: ⁊ mobile potest esse extra totalē lineam gyratiuam in puncto terminatiuo totius: ⁊ sic infinita linea curua erit pertrāsita in tempoze finito. Sed nō per tempoꝛa equalia pertransit singulas partes ꝓportionales.

¶ Duodecima propositio. si vnum mobile incipiat a partibus proportionabilibꝰ maioꝛibꝰ linee moueri: sic scilicet q in prima parte proportionali hoze pertranseat vnū pedale: in secunda parte proportionali hoze pertranseat secūdū pedale: ⁊ ita in qualibet parte proportionali vnius hoze: tunc in quolibet instanti intrinseco hoze mobile habet spatium infinite longum pertranseundum: et primo in instanti terminante hoꝛam tota linea erit pertrāsita.

¶ Et sic cōceditur hec cōclusio. nunc hec tota linea est pertrāsita: ⁊ immediate ante hoc infinita linea fuit pertranseunda: ⁊ nulla pedalitas subito est pertrāsita: ⁊ nō mouetur nec mutatur localiter in hoc instanti.

¶ Decimatertia propositio. aliquis homo nunc existens est longioꝛ Og rege basan. patet: quia quelibet pars integralis hominis est homo (termino homo absolute sumpto) linea gyratiua in crure vel in brachio soꝛtis parui est longioꝛ q̄z og erat. tenemus eīm vt vides substantiam lineam.

¶ Decimaquarta ꝓpō. infinite longus est aliqs homo nunc existēs secūdū omnem positionem: capiendo infinitum syncategorematice.

¶ Decimaquinta propositio. hec / aliquis est homo iam infinite longus est probabiliter concedēda. hoc patet ex his que dicta sunt de linea gyratiua.

¶ Sed cōtra istud arguitur probando q talis gyrus nō est infinitus. qꝛ pari ratione debeo concedere q est aliqua linea recta infinita: quod cōcedit nemo. Et ꝓbo q sequatur in pilari dato ibi sunt infinite ptes ꝓportionales quarum q̄libet est pedaliter profunda: ergo partes secūdum vnā dimēsionē sunt equales: ⁊ sunt infinite categorematice.

¶ Sed si dicas non sufficit secūdū vnam dimēsionē.

¶ Contra: capio vnū corpus octo pedū

lõgitudinis latitudinis ꝛ ꝓfunditat̃: ꝛ tñ adhuc nõ vocaꝝ infinitũ: ḡ nec dz linea gyratiua vocari ifinita. ¶ Respõdetur: quicquid sit de argumento nihil est cõtra intentionẽ nostrã: intendimus em̃ q̃ illa linea est infinite lõga siue sequaꝝ ergo est infinita siue nõ/ nihil impedimenti est. ¶ Secũdo dicitur q̃ non sufficit ad hoc q̃ aliquid dicatur infinitum habere infinitas partes equales secundum vnam dimẽsionẽ aut duas (vt argumẽtum arguebat) requiritur em̃ secm̃ omnem dimẽsionẽ infinitas ad infinitum simpliciter. Et ad infinitum secũdum longitudinẽ sufficit habere infinitas partes equales secundũ longum protractas: ꝛ sic de alijs dimensionibus. ¶ Ex quo patet q̃ pilare datum non est infinite profundũ: nec corp9 octo pedum infinite latum: esto q̃ sint infinite partes inequalis lõgitudinis equalis semp latitudinis: nõ em̃ ꝓtenditur latitudo in infinitum vt in linea gyratiua. ¶ Tertio dico q̃ seq̃tur ex dictis q̃ linea gyratiua est infinita linea. ¶ Sed cõtra ista arguitur: linea gyratiua data a b que denominaꝝ a pũctis terminantibus terminatur secũdum longitudinem: ergo non est infinita linea. cõsequẽtia tenet: qm̃ infinitum simpliciter debet esse non terminatum: ita infinita linea debet esse nõ terminata secũdum longitudinem. ¶ Preterea bene sequitur. hec linea gyratiua est infinita: ꝛ hec linea gyratiua est hoc corp9: ḡ hoc corp9 est infinitũ. cõsequẽtia tenet expositorie. ꝛ maior est concessa: ꝛ minor patet. tenendo q̃ linea non distinguitur a re lineata. conclusio est falsa: quia nõ est trina dimensio infinita. ¶ Insuper secundũ omnem positionem quodlibet corp9 quod potest in infinitum longum extendi sine rarefactione est infinite longum. Propterea dicebas supra lineam gyratiuã esse infinite longam: filum conglobatum/ nõ est bzeuius q̃ actualiter in longum protractum in analogiã adduxisti: sed ex corpore octo pedũ sine rarefactione potest esse linea infinita sine rarefactiõe: ergo corp9 datum octo pedum est infinitum vel infinite longũ. minor patet: qz capiat de9 in prima parte ꝓportionali hore vnã medietatẽ puta quatuor pedum: ꝛ ponat prope portam sancti victoris: q̃ latitudo iaceat extrãsuerso porte. capiat secũdam partem ꝓportionalem duoꝝ pedum: ꝛ addat alteri sic scilicet q̃ nũc faciat longitudinem ex prioribus latitudinibus: ita q̃ prima pars ꝓportionalis erit lata quadrupedaliter: secunda pars lata bipedaliter. capiat tertiam partẽ proportionalem que est pedalis nunc secundum omnem dimẽsionẽ. ibi habes corpus bipedalis longitudinis: accipe quartam partem proportionalem erit pedalis longitudinis: quia prior latitudo edificabit longitudinem: ꝛ sic per omnes partes ꝓportionales vnius hore: habitur vna linea infinite lõga sine rarefactiõe: sic scilicet q̃ prima pedalitas in porta sancti victoris erit quadrupedaliter lata: secũda bipedaliter tertia pedaliter ꝛ sic consequẽter: semp manebit pedalis profunditas ꝛ pedalitas procedẽdo quo ad lõgitudinẽ: solum erit difformitas quo ad latitudinem de nouo producta. ¶ Ad primum dicitur q̃ dupliciter potest intelligi q̃ linea gyratiua terminetur vel per aliquam certam partem puta pedalem vel digitalẽ: ꝛ sic negatur: ꝛ licet in omnib9 corporib9 finitis nõ deꝝ vltima pars simpliciter: daꝝ tñ vltima pedalitas: si pedalitatem habeat: vel q̃ non protenditur in infinitum in ordine ad aliquã lineam rectam vel imaginariam: et sic conceditur. ¶ Ad secundum argumentum est mihi indifferẽs tenere q̃ linea est longitudo sine latitudine ꝛ profunditate: vel q̃ est corp9 et superficies: illo admisso male concludis, debes ẽ cõcludere: hoc corp9 est infinita linea. ¶ Ad hoc cũ q̃ aliqd dicatur infinitũ corpus requiritur q̃ habeat tres dimẽsiones interminatas: capiẽdo em̃ corp9 vt est de predicamẽto quãtitatis: trinam dimensionem cõnotat: ꝛ ponitur cũ eo ille terminus infinitus: cuius cõnotati o cadit sup cõnotatũ alterius per regulam tactam in appellationibus. ¶ Ad tertium vbi intendis probare q̃ illud corpus octo pedum est infinite longum: nego maiorẽ. nõ em̃ sufficit q̃ põt per nouam situationem sine rarefactione facere lineam lõgiorẽ: qz sic potes de vni9 vlne/ fune facere sine rarefactione corpus longum decem pedib9: vt nuperime dictũ est. ¶ Sed cõtra illud arguitur. illud corp9 potest replere omnem locum possibilem sine rarefactione: vel saltem locum infinitum: ergo nũc est infinitum: tenet consequentia: quia nullum finitũ potest replere omnem locum possibilem: vel infinitum non ponendo idem in diuersis locis sine rarefactiõe. oppositum intellect9 capere nequit. Probo assumptũ retento casu argumenti ponendo illas pedalitates prope portã sancti victoris vocet̃ prima pars ꝓportionalis a. secũda b. tertia c. ꝛ sic cõsequẽter per ordinem alphabeti: quelibet pars pedalis secũdum istũ processum lõgitudinis est i duplo latior q̃ pars subsequẽs: volo q̃ deus in prima parte ꝓportionali huius hore remoueat excessum latitudinis quẽ habet a sup b iam vtraq̃ pars erit bipedaliter lata: in secunda parte proportionali volo q̃ deus equet primam ꝛ secundam partes tertie parti auferendo excessum super tertiã: iam ille tres partes erunt pedaliter late: in tertia parte ꝓportionali hore volo q̃ equet tres primas partes cũ quarta parte que est semipedalis latitudinis: iã omnes ille partes erunt semipedalis latitudinis: ꝛ per oẽs partes ꝓportionales hore faciat deus similiter: iã erunt infinite partes equales: secundũ em̃ omnem dimensionẽ est equalis crassitudo/ qz pedalis: et capiendo latitudines priores corporis pedaliter lati ponendo longitudinẽ versus est equalis longitudo: ꝛ omnes equantur secundũ latitudinem dispositionis huius linee: ꝛ tunc sic: omnis multitudo infinita partiũ equalis magnitudinis secundũ omnẽ dimẽsionem potest replere omnẽ locũ possibilem: vel spatium infinitum: vt infra ostendetur. et ferme claret ex seipsa: illa multitudo est huiusmodi. igitur. ¶ Respõdetur q̃ quãdo primo est facta linea infinita ibi est difformis latitudo: ꝛ ꝓterea in infinitum parua est latitudo in illa linea. patet. daꝝ em̃ pedalis latitudo. patet de parte c. semipedalis: ptz de d. et quarte partis pedis: patet de e. ꝛ sic sine statu: nõ aũt datur pars maxime angusta: qz si sic oportet dare vltimã ptem ꝓportionalẽ cõtinui: vt facile est deducere. Propterea nõ potest signari tota latitudo quã tota linea habebit: si oẽs partes equentur alique possunt equari: immo quelibet cum qualibet potest equari. Sed impossibile est quãlibet partem cũ qualibet esse equam (vt argumẽtum bene ꝓbat) qz si in instanti terminante horam maneat minor latitudo vel equa cum aliqua precedẽte: ꝛ in infinitũ parua erat latitudo precedens dabitur latitudo aliqua infinite parua: immo nõ latitudo: ꝛ hoc secũdũ vniformem latitudinem quod est penit9 impossibile: sed ante equationem partium quãdo tota linea extẽdebatur cum partib9 difformibus tota linea sic nõ sufficiebat de se replere omnem locum possibilem: pars

pars proportionalis nõ occupat maiorem locum q̃s antea: nec aliqua alia: nec totale corpus ꝛ origo huiꝰ theorice est: qz occupabat octo pedes in longitudine vnum in profunditate: ꝛ vnum in latitudine: nũc corpus ex isto resultãs quod est idem numero / acquirit infinitam longitudinem: tenet pedalem profunditatem. Licet prima pars ꝓportionalis primi corporis sit quadrupedalis latitudinis in ordine ad hoc corpus resultans c pars est pedalis latitudinis ꝛ queli bet alia pars minor: ꝛ sic fortassis id quod lucratur in longitudine amittit in latitudine: sicut corrigia tracta in longum latitudinem amittit vel amittit latitudinem tantam vel tantam: quin nec latitudinẽ amittit nec amittit latitudinem: sed amittit latitudinem pedalem: supposito q̃ erat pedaliter lata a principio. ¶ Ex his habes methodum apertam ad inuestigãdum: an ex quocunq̃ corpore quãtolibet paruo sine rarefactione deus potest facere actu infinitum.

¶ Secũdo potest arguere (et ferme similiter solue-

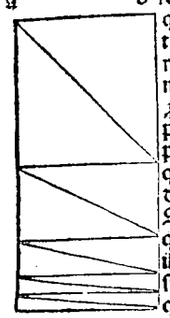

re) sic dãdo vnum quadratũ cuius quelibz costa sit quadrupedalis tota illa diameter est infinita: ꝛ est ibi realiter. igit̃. Cõ patet. capio diametrum diuidẽtem primam partẽ ꝓportionalẽ: illa diameter ẽ pluscz pedalis: qd̃ patet. qz costa illa est pedalis: sed diameter est assimiter qz ex diametro quadrati quadratũ duplũ ad quadratum coste euadit. Secũda pars ꝓportionalis illius quadrati ẽ pedalis: ergo diameter illius partis est lo gio: ꝛ sic eũdo sunt infinite partes ꝓportionales quadrati: ꝛ semper diameter est lõ gio: ergo diameter resultãs ex omnibus diametris partialibus est infinite longa: cũ habeat infinitas partes equales non communicantes. Siue prima pars quadrati vocetur quadratum siue quadrangulus proprie loquendo non mutat sententiam. ¶ Sed hic queritur in quo cono quadrati terminetur diameter? signo quadratum a b c d duo puncta in conis vbi vergunt partes proportionales minores. ¶ Respondetur per propositiones. ¶ Prima propositio. diameter totalis est infinite longa. ¶ Secunda propositio. non datur vltima diameter diuidens vnam partem proportionalem illius quadrati. ¶ Tertia ꝓpositio que sequitur est. post quãlibet diametrũ partialem i c cono datur diameter in d cono. et contra. ¶ Tertio arguitur. capto corpore quattuor pedum illud est infinitum: ergo dabile est infinitum naturaliter: antecedẽs patet: illud corpus sit a. habet infinitas partes equales: ergo illũ corp9 est infinitũ: cõsequentia apparet: ꝛ ꝓbo antecedẽs. sit b prima pedalitas a corporis: c secũda pedalitas d tertia pedalitas: e quarta: ibi sunt quattuor pedalitates: ꝛ medietas b et medietas c sũt vna pedalitas que nec est b nec est c: sed quid distinctũ ab eis. Tũc habetur g pedalitas: due tertie de b ꝛ vna tertia de c sunt alia pedalitas: sit h. sic facile est probare q̃ vbi est corpus bipedale ibi est quadrupedale/ tripedale ꝛ sic sine statu. igit̃. ¶ Preterea si duo specula ponãtur contra se causantur infinita simulachra ꝛ hoc naturaliter: igitur vides multas effigies sine statu.

¶ Respõdetur per propositiones. ¶ Prima ꝓpositio: quadrupedale corp9 habet sex pedes in magnitudine: quoꝝ nullus est alter. hoc argumẽtum ꝓbat: ꝛ potest tibi ostendi ad sensum in plano. ¶ Secũda propositio. quadrupedale a habet infinitas pedalitates: quarum nulla est alia. hoc potest ostẽdi capiẽdo primã partẽ proportionalẽ b pedalitatis propinquiorem c. et primam partem proportionalem c propinquiorem b. ibi est pedalitas distincta a b ꝛ c nõ ẽ b nec c: postea cape tres quartas b cũ vna quarta c erit alia pedalitas et sic infinitum. ¶ Tertia propositio. hec cõsequentia nihil valet: hoc corpus habet infinitas partes equales: ergo est infinitum: qz intelligimus de infinito magnitudine. patet: daꝝ instantia de corpore quadrupedali qd̃ negatur esse infinitum. ¶ Quarta propositio. hec consequentia nihil valet. infinitas partes equales non communicãtes habet hoc corpus: ergo est infinitũ. patet de quadrupedali dato: qz duas partes equales nõ cõmunicãtes habet. patet de duabus medietatib9. tres partes equales nõ cõmunicãtes hz. ptz de trib9 tertijs. quattuor partes equales non cõmunicantes habet. patet de quattuor quartis: ꝛ sic de quinq̃ quintis cẽtum centesimis sine statu. igitur. Cõsequentia tenet ab exponentibus ad exponibilem: capiendo infinitũ syncategorematice in vna acceptione. ¶ Quinta propositio (ꝛ est sequens ex priore) hec conquentia est nulla: infinitas partes equales non cõicãtes vni certe parti date habet a corp9: ḡ a corpus est infinitum magnitudine. ¶ Sexta propositio. hec consequentia est bona: alicui certe parti date sunt infinite partes equales non communicantes in hoc corpore: ergo hoc corpus est infinitum. Partes communicãtes sunt partes idem commune habentes: vt f ꝛ b in casu argumenti. ¶ Ad secundum respõdeo/ negando q̃ illic sunt infinite: effigies em̃ posterior est priori debilior ꝛ demum est status. ¶ Quarto sic argumẽtor. aliquod est peccatũ infinite gravitatis. patet de actib9 multorũ machometistarũ. Sortes machometanus vult occidere oẽs christianos existẽtes ꝛ possibiles si potest: ꝛ talis tãtum peccat ac si infinitos occideret: volũtas em̃ reputaꝝ p facto: sed de facto occidẽs infinitos hoies si penetratiue se haberẽt vel si starent super asserem infinitum in longitudine sustentatum a deo: ꝛ funibus eleuatum in altũ: vel super mare infinitum scindendo funes: et omnes illos submergẽdo: talis infinite peccat. Sed nunc sortes machometanus vult occidere totidẽ christianos: qz oẽs possibiles: ergo nũc de facto tãtũ peccat. ¶ Dicens minorẽ esse falsam. nõ em̃ vult occidere seipsum: et tamen est christianus possibilis. ¶ Hoc nihil est dictu: datis infinitis qui susciperent fidem vel si tales essent vult eos omnes occidere sic loqui intendimus abigendo muscas. Restat probare maiorẽ q̃ occidẽs infinitos infinite peccaret. patet: quia occidẽs duos equales hoc est in vtilitate rei publice et in alijs que cõducunt ad deprimendum et ad eleuandum peccatum in duplo plus peccat q̃s vnum occidens: et occidens tres in triplo plus peccat q̃s occidendo vnum.

¶ Nõ valet dicere subterfugiẽdo q̃ realiter nõ oẽs homines sunt equalis dignitatis: ꝛ sic nõ est equalitas peccati occidẽdo vnũ sicut aliũ. ¶ Hoc em̃ non valet: qz capiaꝝ ille quẽ abiectissimũ putas vel q̃ de facto est affirmatiue vel negatiue: talẽ perimere est petiñ alicuius gravitatis: ꝛ quẽlibet aliũ occidendo peccatũ est equalis vel maioris gravitatis: ꝛ cũ sint infiniti ex hypothesi: eos oẽs occidens infinite peccat siue casum admittas siue non: possibilẽ debes ad imaginationẽ eũ dare sicut in multis alijs materijs

cõtingit: vt Aristoteles loquitur de datiõe vacui: de mobili simplici in eo posito: ⁊ de facto casus est deo possibilis. ¶ Forte dices q̃ volũtas de lege cõi habet intẽsissimũ actũ finitũ quẽ põt habere: vl tot act⁹ circa plures habet sicut potest habere: forte põt simul velle occidere decem per actus distinctos ⁊ non plures: potest circa quẽlibet habere vnum gradum intẽsionis quẽlibet volẽdo: tunc iste per vnum actum volẽs occidere infinitos tantum: ⁊ nõ amplius q̃s si vellet: ⁊ occideret decẽ: quia tos actus distinctos habere poterat ⁊ nõ plures secundũ legem. ¶ Cõtra. si fortes potest habere decem actus distictos/ quor quilibet est intensus vt medius gradus ⁊ quadraginta actus distinctos habere potest/circa quadragita: quorũ quilibet est vt quarta pars gradus: ⁊ sic sine statu: ergo potest habere infinitos actus: quor vnus distincte fertur in homicidiũ vnius: ⁊ alius in homicidiũ alterius hominis: ⁊ omnes illi act⁹ erũt equales in malitia cum actu quo vult occidere: ⁊ occidit abiectissimũ quẽ possumus: ergo infinite peccat. ¶ Forte dices q̃ nõ oportet si fortes per decem act⁹ quorũ quilibet est intensus vt vnum vult occidere decẽ: q̃ per viginti põt velle occidere in medio gradu ¶ Cõtra: facilius est elicere mediũ gradũ q̃s gradũ: ergo si voluntas potest habere decem act⁹ quor quilibet est intẽsus vt vnum circa varios: potest circa plures habere act⁹ remissiores. ¶ Forte dices q̃ ⁊ si facili⁹ aliquo modo sit habere actum remissum q̃s intẽsum: tñ nõ põt de facto habere separatim tot act⁹ varios latos distincte sup varia obiecta: q⁹ ꝓ plurib⁹ itẽt⁹ mior est ad singula sensus. secus est q̃n ferr volũtas sup plura quia in nullum fertur distincte: ⁊ ita facile ferr in infinitos sicut in finitos: sed vbi est status in partitiõe actuum super varios distincte hoc me fugit: quẽ admodum te latet quot gradus intẽsissimos quẽ potes habere cõtinet. ¶ Secundo arguitur cõtra illã fractionẽ datam: de facto licet detur status in actibus volũtatis in quacũq; intensione graduali q̃ voluntas solũ potest velle occidere distincte finitos: videtur ꝓeter rationẽ ponere q̃ volũtas nõ plus peccat q̃s quot hoies occideret: cum infinitos vellet occidere: ⁊ voluntas reputabit⁹ ꝓ facto. ¶ Ꝓeterea hac via occidẽs finitos ⁊ occidẽs infinitos equaliter peccabũt ceteris parib⁹ oibus/hoc dẽpto q̃ est iter finitum ⁊ infinitũ q̃ est falsum: cum omnis malitia finiti includat in infinito: ⁊ est aliqua alia. patet ꝓma de multis quorũ vnus vult occidere ⁊ occidit decẽ: alius centum: tertius eos oõs. multipliciter id impugnari potest. ¶ Aliter dicitur negãdo q̃ occidẽs infinitos infinite peccat: q⁹ malitia act⁹ nõ solũ surgit ab obiecto sed etiã ab ipsomet actu: sed cõcedit q̃ si q̃s haberet ifinitos act⁹ graduales quacũq; intẽsione distincte latos super infinitos: quorũ quẽlibet vellet iniuste occidere: talis infinite peccaret q⁹ sunt infiniti actus equaliter mali vel quilibet est ita malus vel peior q̃s iste actus datus: sed quãdo per eundem actum quis vult occidere infinitos: hocnõ oportet. ¶ Sed contra istud argumento⁹. si quis per eundẽ actum infinitum gradualiter vellet occidere infinitos/talis infinite grauiter peccaret⁹: ergo non oportet cõcurrere ad distinctionẽ actuũ: talis enim tantũ peccat quãtũ habẽs infinitos act⁹ distinctos: qđ ꝓz. vnus gradus illius actus est peccatum alicuius malitie. secũdus gradus tãte malitie quãte ꝓm⁹: terti⁹ tãte quãte secũdus: ⁊ sic de quolibet alio gradu. igit vel da rationẽ quare vnus gradus est malitie maioris q̃s alius. ¶ Ꝓeterea actus infinitus in gradu est infinite malitie circa eundem hominẽ: ergo actus finitus circa infinitos homines est infinite malitie. ꝓbo cõsequẽtiam: tanta enim malitia ꝓuenit ab obiecto quãta ab actu ipso. Assumptũ patet: q⁹ vn⁹ gradus circa homicidiũ ciceronis est alicui⁹ malitie: et paris est ratio de quolibet alio gradu: ergo totus actus est infinite malus. ¶ Ad ꝓmũ istorũ concedes antecedẽs: datur enim certa portio sufficiẽs ad peccatũ et illi sunt infinite partes eãles: sec⁹ est in infinitate obiecti: et eodẽ modo respõdebis in secũdo. ¶ Sed cõtra hoc argumento⁹. volitio qua fortes vult iniuste occidere infinitos homines est alicuius malitie determinate: quia imbibit platonem: ⁊ tante malitie q̃ imbibit ciceronem: ⁊ sic de quolibet homine quẽ imbibit: sed infiniti hoies inuoluuntur: ergo illa volitio est infinite mala. sicut de infinitate act⁹ superius argumentati sumus. ¶ Item vel est alicui⁹ malitie q̃ imbibitur plato vel nullius. si tu das ꝓmũ signetur illa malitia ⁊ sit a: tunc ꝓpter ciceronẽ inclusum in illa imensitate actus erit tante malitie quãte a ⁊ infinite erũt tales: ergo malitia ex his omnib⁹ resultans erit infinita. Si tu das secũdum: tũc pari ratiõe nullius erit malitie: quia includitur cicero ⁊ sic de quolibet alio: ergo totus actus nullius malitie erit. ¶ Si dicas q̃ nulla malitia cõtrahitur ab vno hoie: sed ab eis omnib⁹. ¶ Cõtra: vel cõtrahit determiata malitia a duobus vel nõ. si ꝓmum ducam argumẽtum vt ꝓius: si secũdum: tũc a tribus nõ cõtrahitur malitia nec a quatuor: ⁊ sic sine statu: ergo a nullis contrahitur malitia huius actus. ¶ Dices q̃ hic actus non capit determinatam malitiã ab vno homine: da si actui resp̃deret determinata malitia: q⁹ cadit super vnũ hominem resp̃deret ei infinita malitia: qđ negam⁹. malitia enim hui⁹ actus oritur ab hoc q̃ cadit in infinitos confuse ⁊ non prouenit ab vno homine, nec determina a malitia depẽdet a duobus nec a tribus nec a quibuscũq; finitis datis: sed ab eis omnibus: sicut enim act⁹ cadit cõfuse in illã immensam cõgeriem hominum ⁊ in nullũ distincte: ita malitia totius actus mensuratur a totali obiecto ⁊ nec a forte nec a platone. ¶ Cõtra. tot⁹ act⁹ cadit super totalem multitudinem: ergo vna pars ei⁹ cadit distincte super vnum hominem ⁊ ab eo capit suam malitiam, non obstat licet sit vnus actus intensus: quia si fortes vellet occidere tres homines per tres act⁹ distinctos simul: ⁊ quilibet illorũ actuũ esset vni⁹ gradus: ex oibus illis cõflabitur vnus actus intẽsus vt tria: cuius vna pars cadit i vnũ et alia pars in aliũ. Sed quinto metaphysice: impossibile est plura accidentia eadẽ specie inherere eidem: hoc a recte opinãtib⁹ de intẽsione forme intelligitur nisi cõponant aliqđ vnũ: modo iste volitiones sunt eiusdem speciei cadẽtes in obiecta eiusdem speciei equaliter cognita. ¶ Negabis antecedẽs: q⁹ tot⁹ actus ⁊ quelibet pars ei⁹ cadit cõfuse in quẽlibet: secus est de istis trib⁹ actib⁹: ⁊ nõ negatur quin illi tres actus sese intendãt cum ponãtur eiusdem speciei essentialis ⁊ in eodẽ subiecto primo: sed quilibet eorum ex casu fertur in vnum distincte: secus est in alio. ¶ Sed contra principale dices: si totus actus est finite malus tũc dabitur vnus actus quo quis vult occidere infinitos equalis actui quo q̃s vult occidere finitos ⁊ min⁹ mal⁹. hoc aũt est inconueniẽs: ⁊ ꝓz: q⁹ act⁹ quo fortes vult occidere infinitos est finite malus per te: similiter act⁹ quo plato vult occidere ciceronem est finite malus: ⁊ cuilibet finiti ad qđlibet finitũ est certa ꝓportio: tũc vel actus fortis ⁊ platonis sunt equales: ⁊ habeẽt intentum: ⁊ ponatur actus alt⁹ fortis quo vult occidere duos ille erit peior ꝓiori actu: ergo est maius peccatum velle occidere duos q̃s infinitos. ¶ Sed dices non inconuenire q̃ volens occidere finitos plus peccet q̃s volens occidere infinitos ꝓpter diuturnitatem temporis vel intensionez act⁹ super alium actum: sed eo non tendit argumentũ. Sed intelligit ceteris paribus in intensione graduali ⁊ in diuturnitate temporis et patet sicut supra: actus quo fortes vult occidere infinitos homines est alicuius malitie: sit vt octo: act⁹ quo plato vult occidere vnum hominẽ vt est vnum: tunc ẽ ꝓportio octupla inter istos actus: tunc cicero volendo occidere homines duos in duplo plus peccabit q̃s plato. qđ si neges saltem cicero volens occidere tres homines in duplo plus peccabit q̃s plato ⁊ si non: per actum volendi occidere tres homines per actus ergo quo vult occidere quatuor/quinq; vel sex: ⁊ tũc sic cicero volendo occidere quatuor homines in duplo plus peccat q̃s plato volẽdo occidere vnum homines: ⁊ hoc per impositionem trium hominum: ergo petrus volens occidere octo/decem/duodecim vel sedecim in triplo plus peccabit q̃s plato per additionem octo vel decem viror̃ super ciceronez: ⁊ sic ascendendo dabitur aliquis volens occidere finitos homines tantum peccãs: quãtũ volẽs occidere infinitos homines cum eadem intẽsione graduali ⁊ tanta diuturnitate temporis ⁊ ceteris omnibus paribus. hoc dempto q̃ vnus vult occidere finitos ⁊ alter infinitos: quod est falsum: q⁹ quicquid mali est in vno id est in altero ⁊ aliquid aliud. ¶ Dices q̃ actus quo quis vult occidere infinitos finite excedit actũ platonis volentis occidere vnum: sed cicero volens occidere duos nõ in duplo plus peccat q̃s plato licz duplex sit malitia ex parte obiecti: tamen actus platonis distinctius fertur super vnum q̃s actus ciceronis super vnumquẽlibet eomodo quo cadit in quemlibet: ⁊ transeat q̃ cicero plus peccat q̃s plato in ꝓportione sesquialtera: tamen additio vnius hominis non reddit excessum in tali ꝓportione: et sic volẽs occidere tres plus peccat q̃s ille qui vult occidere duos in ꝓportione sesquiquarta: ꝓpter confusionem actus ⁊ crementum in obiecto et nõ in malitia actus ex parte actus. ¶ Hoc dixerim quia crescit malitia actus ob ipsum obiectum: et quanto magis conscenditur ꝓpter confusionem act⁹ tanto malitia actus eque plurib⁹ applicata decrescit: si volẽs occidere octo in duplo plus peccat q̃s volẽs occidere vnũ: postea volẽs occidere centum vir in duplo pl⁹ peccat q̃s ille q̃ vult occidere octo: ⁊ volẽs occidere bis mille nõ plus peccat in duplo q̃s ille q̃ vult occidere cẽtũ: et sic ꝓiter potes ascẽdere q̃ impositio millionis nõ ponit vnum gradũ. ¶ Ex toto isto (dũmodo bene aduertas) non dabitur casus quo ille qui vult occidere solum finitos: tantum peccat quantum ille qui vult occidere infinitos: licet semper volens occidere plures plus peccat q̃s ille qui vult occidere paucos illorũ plurium: nec dabitur q̃ infinite peccet: quemadmodum si caperes vnum pedale et superadderes ei medium pedem postea quartam/quintam/centesimam partes pedis millesimã ⁊ sic sine statu nunq̃ habebis corp⁹ decẽ pedum. Sic est in ꝓposito. crescit malitia in actu ex parte maioris obiecti occidẽdi et diminuitur quo ad lationẽ ꝓfusionis super obiectum. licet simpliciter actus crescat sic q̃ verũ sit dicere: hic act⁹ est peior sed non in ea ꝓportione ꝓpter pares impositos in calce sicut erat in ꝓncipio. ¶ Sed contra: dices si q⁹ fortes vult occidere infinitos homines actus eius est mal⁹ vt octo: vel platonis actus potest esse malus vt septem vl non. si des primum signetur multitudo quam vult plato occidere sic q̃ eius peccatum sit vt septẽ millia: ergo possumus imponere numerum finitum hominum sic q̃ cicero volens occidere finitos homines peccet vt octo. ¶ Hic dices admittendo q̃ actus platonis est vt septem quo vult occidere millionem ⁊ iste actus potest peiorari: ꝛ nũ q̃s erit superadditio vnius gradus malitie nisi supperaddãtur infiniti. ⁊ tunc ambo volunt occidere ifinitos et equaliter peccãt. ¶ Sed contra: vnum infinitũ est maius alio in aliqua acceptione maioris: ⁊ quilibet istorum actuum est malus vt octo solum: ergo põt esse crementum in actibus. ergo ille q̃ vult occidere omnes xp̃ianos possibiles ⁊ tartaros possibiles ⁊ omnes alios possibiles a seipso multo pl⁹ peccabit q̃s ille qui vult occidere ifinitos christianos cum infinities infinitos vult occidere. ¶ Sz hic dices q̃ in quolibet infinito sunt ifinities infiniti: ⁊ transeat q̃ ille actus est peior quid ad b: tu multuarie hoc de hoc argumẽto senticoso dixisse nunc sufficiat. ¶ Quinto arguitur ponatur q̃ aliquis dilectionem dei per vnam horam continuet vel per quodcũq; aliud tempus: iste meretur infinitum ꝓmium. quia in qualibet parte ꝓportionali illius temporis meretur nouum ꝓmiũ: ⁊ ifinite sunt partes ꝓportionales illius temporis. igitur. ¶ Sed dices (sicut dicendum est) meritum in secũda parte ꝓportionali hore erit subduplũ ad meritum in ꝓma parte ꝓportionali eiusdez suppositа equali intensione: qm̃ vnum tempus est subduplum ad aliud. ¶ Contra: ponatur q̃ in duplo magis intendat actum in secunda parte ꝓportionali hore sic scilicet q̃ ex parte intensionis act⁹ meritum secunde partis ꝓportionalis erit tantum quantum meritus ꝓme: ⁊ sic per omnes partes ꝓportionales sequentes ita fiat dupla intẽsio in parte sequenti ad partem precedentẽ: vt eq̃le maneat meritus: iam talis infinite merebitur: quod erat ꝓbandum. ¶ Ꝓpterea arguitur: ifinita est multitudo notitiar̃ reflexarũ in intellectu fortis: igitur. Antecedens patet. habeat fortes notitiam albedinis que dicatur a iam a ẽ agẽs naturale et presens obiectiue itellectui: ergo causat notitiam reflexam scilicet b et iterũ b reflexa c reflexam causat: ⁊ sic in abyssum. ¶ Sed dices intellectus est finite capacitatis actiue ⁊ erit status in certa multitudine notitiarum vltra quam nullam habere potest. ¶ Contra licet sit status in decem notitijs tante intensionis intellectus potest hr̃e plures vt viginti in subduplo remissiores ⁊ sic sine fine. ¶ Ad primum inter arguendum sufficienter ad vltimã replicã respõsum est: cui dicit ponitur impossibile natural⁹ q̃ in aia hẽat infinitum actũ gradual⁹. ¶ Ad scõz dicit q̃ est difficili⁹ anime hr̃e plures act⁹ spẽ distinctos: puta viginti quorum quilibet est intensus vt vnum: q̃ habere decẽ

quorum quilibet est intensus vt decem/propter distractionem circa plura obiecta. ℭEtiam i notitijs reflexis secunda erit remissior prior vt patet applicati aciem sue mentis super illas notitias: ⁊ tandem erit vna que non potest producere vlteriorē: etiam licet sit perfectior entitatiue q̄ precedens que est intensior.

Distinctionis.xliij.questio tertia.

Queritur secundo circa hanc materiaz de infinito: an deus de sua potentia absoluta potest producere aliquod infinitum magnitudine vel intensione: vel infinitam multitudinem rerum non constituentium aliquod vnum. ℭPartita est hec positio: multis tenentibus negatiuam: aliquibus affirmatiuam. Sic tenuit quidam doctor: ⁊ ante eū quidam alius in suo tertio reputat illam probabilem: dicit se tamen magis declinare in partem negatiuam ⁊ communē: sicut ante adam hec affirmatiua non erat ꝓmunior pars egre est cōmunior in hac nostra tempestate: tum ꝓpter imitatores secturz: tum ꝓpter difficiles imaginationes quas materia fingit. Sed sicut sentio ponam cōclusiones sequentes per ordinem. ℭPrima conclusio. deꝰ potest producere infinitam multitudinem rerum. ℭSecunda conclusio. deus potest producere corpus infinitum omniquaq̄: vel secundum vnam dimensionem. ℭTertia conclusio. deus potest producere formam infinite intēsionis. ℭQuarta cōclusio. deus non potest producere corpus infinitū inter duo extrema. vtrobiq̄ capio infinitum categorematice. ℭPrima conclusio probatur. Infinita est multitudo punctorum linearuz superficierū ⁊ instantiū non constituentiuz aliquod vnū per aduersarios: ergo propositum. ℭDices non incōuenire de accidentibus que alicui subiecto inherēt ℭEx hoc habetur propositum. ℭTamen arguit̄ in substantijs. deus poterat fecisse mundū ab eterno: ⁊ produxisse animas sicut modo producit i hominibus: ergo nunc esset infinita multitudo animarum. immo Aristoteles ponēdo imortalitatē anime: ⁊ in varijs hominibus varias aīas debebat illud posuisse. ℭNullum est ei diffugium nisi q̄ anima est mortalis vel eadem anima est in omnibus hominibus: vel q̄ anima de corpore in corpus migrat. quodlibet istorū est falsum. ⁊ videtur contra eius principia. ℭPrimū tenuerūt Democritus ⁊ epicurus. vt recitat plutarchus libro. iiij. de placitis philosophorū. aīam ponit phūs immortalem ꝓz primo de aīa tex. ꝓmēti. xiij. lxv. ⁊. lxvi. ℭItē ij. de aīa tex. ꝓmē. xi. ⁊. xij. metaphy. tex. ꝓmē. xvij ℭHoc plato ⁊ pythagoras tenuerūt vt plutarchꝰ dicit loco allegato. Ad quod propositum peteret iij. de anima tex. ꝓment. xx. an anima reminiscitur post mortez nisi hoc supponeret. quos secutus est cicero lib. primo tusculanarū questionum sic inquiens. neq̄ enim assentior his qui nuper disserere ceperunt cum corporibus simul animas interire atq̄ oīa morte deleri. plus apud me antiquorum auctoritas valet vel nostrorum maiorum qui mortuis tam religiosa iura tribuerunt. quod non fecissēt profecto si nihil ad eas pertinere arbitrarentur. ⁊ que sequūtur. Et in libro de senectute sic inquiēs apud zenophontem autez moriens Cyrus maior hec dicit. nolite arbitrari o charissimi filij me cuz a vobis discessero nusq̄ aut nullum fore: neq̄ esse dum eram vobiscum animum meum videbatis. iz cum essem in hoc corpore ex his rebus quas gerebam intelligebatis: eundē ergo esse creditote: etiam si nullum videbitis. ℭTertium nihil valz. melius enim est dicere cum algazele in metaphysica q̄ non est neganda infinitas extra magnitudinē. ℭPreterea arguitur vno argumento quo vtor i quest. finali distinctionis. xij. quarti. ⁊ est hoc. capta vna hostia q̄drāgulari triticea p̄sbyter pōt vl le consecrare secūdam partē proportionalē. quartam. sextam. octauam. ⁊ sic sine statu de partibus paribus hostie. quo facto erit infinita multitudo panū triticeorū non constituentiū aliquod vnum. panis eīm prime partis proportionalis nō ꝓtinuatur tertie: corpus christi mediat per totam secundam partem proportionalem: ⁊ ita procedendum est de quolibet pane existenti in parte proportionali impari. ℭHec valet dicere quod aliqui dicūt q̄ datur pars insensibilis: quia hoc est falsū in toto. iz eīm bñ vez ē q̄ dsk minimū naturale extra suum totum non tamen est in suo toto. ⁊ licet albedo constituat aliquod vnum: non tamen est panis. ℭRursus: deus potest facere omne illd quod nō implicat ꝓtradictionem: qz apud deum non est impossibile omne verbum: Joannis primo. sed non implicat dare infinitā multitudinem entiū separatorū: igitur. ℭHanc vltimam rationem adiungo cuilibet conclusioni probande in hac questione: et eam pro repetita habeo. ℭItem apd graues philosophos putati sunt esse infiniti mundi: sic eīm putauit democritus teste valerio lib. viij. in materia de inani gloria: qz dum anaxarchus hoc alexādro magno referret: dicebat Alexander. Heu me miserum q̄ ne vno quidem adhuc suz potit. ℭRursus: deus pōt facere vnuz mobile pertransire vnū pedale sic scz: q̄ quando prima pars proportionalis est pertrāsita separetur a scōa: pertrāsita secūda q̄ ipsa separetur a tertia: ⁊ sic de qualibet alia parte proportionali: ⁊ tunc in fine erit multitudo infinita rerum separatarum. ℭPreterea infinita sunt puncta: infinite sunt superficies non constituentes aliquod vnum: igitur. ℭSecunda conclusio probatur. datur linea infinita cursua: vt ptz de linea gyratiua in questione precedēti. ergo deus pōt facere infinitū rectū: scōm eīm potest equa facilitate defendi sicut primū. ℭEt confirmatur qz deus potest in prima parte proportionali vnius hore creare lapidez pedalem: ⁊ ponere prope hūc parietem: in secūda pte proportionali pōt creare alium lapidem ⁊ addere illi secundum longitudinem sic q̄ aggregatum sit bipedale: in tertia parte proportionali pōt creare tertium lapidez pedalem ⁊ addere duobus prioribus: ⁊ ita potest facere p̄ter per omnes partes proportionales vnius hore: quo facto dabitur linea recta infinite longa ℭSed dices q̄ in qualibet parte ꝓportionali pōt creare lapidez in sensu diuiso: sed non est possibile in sensu composito q̄ in qualibet parte proportionali creet vnum lapidem nouum semper cū equalitate magnitudinis: vt non sequitur: quālibet partem huius ponderis sortes potest portare: g̃ possibile est q̄ sortes quamlibet partem huius ponderis portet. vt patet demonstrando minimū pondꝰ quod non potest portare. ℭContra: licet non sem

Gregoriꝰ. Adam.

per modalis diuisa inferat modalem cōpositaz: cū nulla apparet repugnantia in modali composita non debes illaz negare in sensu composito. potissimum cum loquimur de potentia absoluta dei. ℭEt confirmatur hec ratio. qz deus potest in prima pte proportionali hore creare vnū lapidē: ⁊ in secūdo parte proportionali hore creare lapidem equalem illi corrumpendo in secunda parte proportionali hore lapidem productum in prima: ⁊ sic p̄ter per omnes partes proportionales huius hore: corrūpendo semper in sequenti lapidem productū in precedenti: ergo potest in qualibet parte proportionali hore creare nouum lapidem priorem ꝓseruando. videtur eniz equalis ratio. ℭAmplius: in quocunq̄ loco vero vel imaginario deus est: in illo potest creare corpus: sed deus est in vacuo imaginario infinito extra celum: igitur. ꝓsequētia claret cum maiore. minor patet: qz si ponerez lapis extra celum in illo deus est ⁊ pōt destruere lapidem ibi manendo realiter. et rationabile est q̄ vbicūq̄ potest esse ibi est. ℭItem ante creationem huius mundi vel erat solū in loco imaginario vbi nunc̄ iste mundus: vel in loco imaginario extra istū mundum. ℭSi primū: hoc non nisi quia possibilis erat hic mundus: sic extra celum possibilis est mūdus: ⁊ non ponendus est status in vacuo imaginario extra mundū vt dictum est supi⁹ distinct. xxxv. igit̄. ℭEt patet istud auctoritate dicēte salomone tertij regum octauo. Si enim celum ⁊ celi celorum te capere non possunt: quāto magis domus hec quā edificaui tibi. Et de beata virgine canit ecclesia. Virgo dei genitrix quez totus non capit orbis: in tua se clausit viscera factꝰ homo. ℭPreterea angelus potest mutari instantanee ex sua natura: saltem ex potentia dei per spatium imaginarium infinitum. Sed per q̄libet tale pōt deꝰ creare corpꝰ: igitur. ℭRursus qualis est proportio inter potentias actiuas talis est proportio inter effectus producibiles ab illis potentijs. viij. phȳsi. sed creatura pōt producere effectum finitum licet dependēter: deus aūt non dependet: ergo effectū infinitū ⁊ independenter ꝓducere pōt. ℭTertia conclusio probat̄: qz deus secundū aliquos aduersarios (vt patuit. xv ij. distin.) habet maximā gr̄am possibilē: ⁊ addo illi proportioni vnā aliā: illa non potest esse finita. ℭPreterea deus potest capere vnum corpus vniformiter album vt. viij. ⁊ ponere omnes partes eius penetratiue: ⁊ totam illā albedinē simul: postea destruendo illud corpus conseruando albedinem: sic scilicet q̄ maneat vniformis: quo facto dabitur albedo infinite intensa: et si hoc deus pōt facere in vna forma: etiam in qualibet alia facere potest. ℭHec ꝯclusio peramplius patebit. xij. distin. iij. ℭQuarta conclusio probatur. oppositum eius est ꝓtra rationem termini. Infinitum eniz est nō clausum termio. ℭSecūdo arguit̄ ad idez sic. da oppositum conclusionis et seq̄tur hec ꝯclusio: q̄ vna libra in grauitate finite pōderaret: sz ꝓns est falsum: g̃ et añs. ꝓbo ꝓnam. capiat̄ statera cuius lingua equaliter distet ab extremis: ponant̄ due libre in vno extremo pedal̄ distāte a medio: augeat̄ aliud extremū in longū: tūc libra plus pōderabit quo ad effectū. hoc ptz experimento in bilance qua metiūz aurū. si finis in qua pendet aliud extremū superequitet facile fallerisin pondere. g pōt tantū distare quousq̄ trahat duas libras. Et rursus augeatur quousq̄ attrahat tres libras. iiij libras ⁊ sic sine statu. sed per te pōt distare aliō extremum per infinitum interuallū a medio: g̃ finitum ad se trahet positum in altero extremo finite distante a medio: puta qō erat mediuz in principio in fine non manet medium. ℭConcedes hanc cōclusionem. ℭPreterea tertio arguitur (⁊ hoc argumentū mihi persuadet hanc conclusionē) ꝓponatur linea tua infinita terminata pariſij extensa ad orientē per infinitam intercapedinem. Sz erit status in vno termino ⁊ dicatur ista linea b ducta orientem versus in infinitum. ⁊ tunc sic: vl̄a inferior linea transit ad tantā distantiā sicut b vel nō. Si primuz: tunc ipsa est infinita non clausa: ⁊ per consequens non dedisti infinitū clausum inter terminos. Si secundum: opz q̄ finis eius habeat partem b linee pedalem vel semipedalez supra sc; modo quacūq̄ pedalitate data b linee superioz; a p̄n cipio ad illā vsq̄ intercipiſ̄ sola linea finita et finite pedalitates: ergo ita erit in a subiecto. ℭConfirmatur ratio secundum hoc. Deus potest facere infinitas lineas secundum longitudinem: quaruz quelibet est extra aliam: et inter quascunq̄ duas mediabit pedale. Dicere esse terminum alicubi: ⁊ illum non posse dari a deo: non est intelligibile: signo sortem in vno extremo linee tue infinite clause inter puncta: metiatur pedaliter sortes finez ei propinquum: dabitur vltima pedalitas linee prope sortem super quem ponit vnum pedem. ⁊ ponatur pedalitas proxima illi. ⁊ tertia proxima illi. et sic solum dabuntur finite pedalitates inter pedalitates extremas. ℭQuarto arguitur sic. ex eodē principio sequitur q̄ potest dari circulus infinitꝰ: ꝓsequens est falsum: ergo ⁊ añs. ꝓña patet: qz per aduersarium potest dari infinitū inter p̄ncta infinite distantia clausum. Falsitas consequentis ptz pari ratione diameter illius circuli esset infinita. sed hoc est falsum Quod probo. ponatur sortes in fine illius diametri ⁊ plato in altero: sic scz q̄ sortes in qualibet pte proportionali hore future pertranseat vnum pedale: ⁊ plato similiter incipiēdo ab alio extremo in qualibz parte proportionali hore pertranseat vnum pedale semp recte progrediendo: tunc sic. sortes ⁊ plato ex hypothesi debent sibi obuiare in puncto medio illius diametri. Sed probo q̄ non. qz vel hoc est in instanti terminante horaz: vel in aliquo instanti intrinseco illius hore non primum: qz in instanti terminatiuo illius hore tota diameter est ab vtroq̄ pertransita: sic scilicet q̄ sortes est in extremo in quo incepit plato. ⁊ contra: ponatur diameter sufficientis latitudinis vt se non impediant: non sibi obuiabunt in aliquo instanti intrinseco illius hore. Qō probo quia inter illud instans ⁊ p̄ncipiū motus est solum finitū spatiū pertransitū a sorte: ⁊ tantūdem a platone: modo ex duobus finitis solū resultat finitū. ℭArgumentū potest equal̄r duci si ponatur diameter circuli siue nō ponēdo lineā tuā extra oēm figurā: qz ex eodē p̄ncipio deducit̄ q̄ impossibile ē dare diametrū quadrati infinitā. ℭQuinto arguit̄. si esset circulꝰ infinitus tūc possibile esset dare angulū rectilineū acutissimū: sed p̄ns est falsum. ergo ⁊ añs falsitas p̄ntis pz: qz vl̄a latera illiꝰ anguli distāt vl̄ non: si primū ⁊ non distant distantia indiuisibili

tunc illa latera possunt esset propinquiora:et tunc causarent angulum acutiorem. Si secundum:tūc vnum iaceret super alterum.et tunc non facerent angulum acutissimum. consequētia tamen proba tur signando duo puncta pdaliter distantia a ꝛ b ꝛ ab illis ad centrum sic ducantur due linee cōcurrentes facientes angulum in c.si ducerentur due linee ab a ꝛ b per pedale causarent angulū aliqua liter acutuz. Et si concurrent remotius causabūt angulum acutiorem. ergo si remotissime concurrent causabunt angulum acutissimum: sed ī finite cōcurrunt per te:igitur ꝓña est bona que erat pro banda. ¶Et ex illo iteꝝ sequitur ꝙ possibile ē tra here duas lineas non eque distantes per spatium infinitum anteq̄ concurrant ꝓtra illam petitionē euclidis primo elementoꝝ. ꝓña patz de linea a c ꝛ linea b c trahuntur per pedale anteq̄ concurrant per bipedale quadrupedale ꝛ sic sine statu.igitur. ¶Contra istas conclusiones argumētabimur vt veritas magis elucescat. Et primo sic argumen toz. Implicat dare infinitam multitudinem lapi dum positorum supra lineam infinitam vel super ficiem:ꝯ conclusiones ille sunt false.ꝓña claret. p bo antecedens signo lineam ifinitam hic termina tam parisiȳ protensam in infinitum orientem ver sus:ponantur lapides infiniti super lineam:auferantur lapides secundus/quartus ꝛ sextus.et sic de singulis alternatim. Tūc arguitur sic.si hoc es set possibile sequeretur ꝙ reliq̄ lapides sufficerēt replere totā lineam ꝛ non sufficiant. ¶Q; nō sufficiant patet:qz infiniti sunt ablati:ergo lapides resideāt si congregentur non sufficient replere to tam lineam. Sed probo ꝙ sic. ponatur tertius la pis loco secundi ablati iam bipedale prope parisi um erit repletum. quintus ponatur loco tertij. iaz tripedale prope parisiū erit repletū.et sic de quali bet pedalitate.ergo in instanti terminante horaz tota linea replebitur istis lapidibus sine nouoꝝ la pidum additione. ¶Respondetur negando ꝙ im plicet ꝓtradictionē ille casus.ꝛ dicetur ꝙ lapides illi sunt sufficientes replere totam lineam sine ad ditione congregando extremum finitum versus: vbi datur primus lapis.ꝛ in instanti termināte to tam motionem lapiduz tota linea erit cooperta la pidibus congregando extremum infinitum ver sus. Si infinitū rectū non potest esse pertransitū: casus iplicat. ¶Sed hoc admisso ꝙ pōt pertransi ri(vt infra tāgā)dico ꝙ in fine nullus lapis mane bit sup lineam:quelibz em̄ infinita pedalia ptrāsi bit ꝛ totā:ꝛ erunt extra lineā:vl̄ corrupti:si de⁹ vo luerit. ¶Sz ꝓtra istud arguit̄.sp ꝑ aggregationē lapidū prope vrbem parisiam maior pars cōtinua erit discooperta:ita ꝙ quāto plures lapides leuāt tanto erit maior vacuitas ꝓtinua lapidum. Hoc ē erit maior pars ꝓtinuo discoopta. Hoc ptz qñ ter tius lapis ponit̄ loco scōi:nullus lapis ponitur lo co tertij ꝛ quarti:ꝛ sic bipedale vacuum lapidib⁹ continuum. Rursus leuando quintū lapidē tertij quarti quiti ꝛ sexti lapidū loca remanebūt lapidi bus ĩmunita.leuando septimū erit quadrupedale discoopertū.ꝛ sic augendo. Eodē modo si lapides auferanꝯ aliud extremū versus ꝑ partes ꝓportio nales horе manebūt infiniti lapides sup lineā:ꝛ ī instanti termināte horā nullus lapis auferet̄.ꝯ il lo tunc sunt infiniti lapides sup lineam. ¶Respō detur per propositiones:suppositoꝙ deus ꝓpleat istam leuationē per partes proportionales vnius horе:simus nos nunc in principio. ¶Prima ppo sitio.congregando lapides prope vrbem parisiacā infinitum erit spatiū discoopertuz lapidibus ante finem horе.pz qz pedale erit discoopertum:bipe dale erit discoopertum: tripedale.et sic sine statu. ¶Secunda ppositio. In nullo instanti illius ho re verum erit dicere:infinitum est spatium illius li nee discoopertum lapidibus:pz:qz illo dato seque retur esse infinitum inter duo puncta ꝓtra quartā conclusionē. ¶Quomodo debet poni iesse. ¶Di citur per multas singulares. pedale est discooper tum.bipedale est discoopertuz.tripedale est disco opertum. Si stes in hoc ꝙ bipedale ꝛ pedale sunt termini ꝓnotatiui:debēt deleri ponendo ppositio nes ineſſe. ¶Fortassis hoc non est pūctualiter ve rū:sufficit mihi capere hoc demonstrando pedale vel bipedale. ¶Tertia ppositio. in instanti termi nante horam primo verū est dicere: tota linea ē di scooperta lapidibus Q; tota tunc sit discoperta potes probare per pedale: bipedale: tripedale.et sic sine statu. ¶Quarta propositio. ꝓgregandola pides aliud extremum versus successiue deponun tur illi lapides.ꝛ propinquiores extremo infinito citius attingunt extremum per totam horam ꝛ in instanti termināte horā: verum est dicere: nūc pri mo omnes sunt extra ꝛ nullus lapis est extra ante aliuz. tota ppositio claret. ꝛ si pimere scias achil lem ȝenonis. ¶Secundo arguitur ad idē:ponoli neam infinitam:ꝛ infinitos homines super linea z quorum quilibet habet vnum scutū. totus ille ca sus ex secunda cōclusione ꝛ tertia est possibilis.ſz ad illam seq̄tur cōtradictio. ¶Probo qz sequitur ꝙ quilibet habebit duo scuta ꝛ nō habebit:quevtiq̄ contradicunt. Q; nō quilibet habebit duo scuta: patet quia precise quilibet habet vnū scutū ꝛ non acquirent noua scuta:ꝯ q̄libz precise habebit vnū scutum.si qninq̄ horеs habeant precise quiq̄ scu ta:qūo est imaginabile ꝙ quilibz eoꝝ habebit duo immo quinq̄ ꝛ plura nisi per aliud scutū:ꝛ alia ab illis quinq̄. Q; quilibz habebit duo scuta probo. Vocetur illa linea a deponat secundus suum scu tū.quartus/sextꝰ/octauus/ꝛ sic alternatiꝫ latere dextro a linee:postea det tertius scōo suum scu tum.quintus tertio suum scutum:ꝛ sic ꝓceter. ¶Pri mus habens scutū det remotiori carenti scuto:iā post illam totalem dationē in fine quilibz habebit vnū scutum.ꝛ per inductionē probari potest rema nent infinita scuta a latere dextro proiecta.vbi si primus scōum scutum caperet:ꝛ secundus quar tū:ꝛ tertius sextū semper relinquendo scutum me dium:quilibet habebit duo scuta.et iterū inchoet primus:ꝛ capiat scōm scutū relictum.ꝛ sic sine sta tu in infinitum manebunt scuta.ꝛ per ꝓns quilibz habebit plura scuta. ¶Rīdetur ꝙ non est idigⁿ animaduersione modus auferendi. quilibet habe re pōt duo scuta/tria scuta/quattuoꝝ/infinita scu ta sine acqsitione nouoꝝ scutoꝝ.ꝛ ratio huius est. quia cuilibz homini rīdent duo scuta/qtuoꝝ scuta infinita scuta:ꝛ simiſiter cuilibet scuto respondēt duo horеs tres horеs.ꝛ sic sine statu. ¶Sed si isti horеs ponāt sua scuta in vno cumulo.ꝛ primꝰ acci pit vnū.secūdꝰ scōm.ꝛ tertius tertium ordinatim nihil remanebit.ꝛ sic ꝓcedit̄ ꝙ ꝑcise tot sūt horеs

quot sunt scuta ꝛ econuerso:capiendo tot ꝛ quot sicut infinito attribuunt̄:ꝛ sine nouis scutis quili bet habebit mille scuta. ¶Secundo sequit̄:ꝙ ali qui sunt horеs:quoꝝ quilibet precise habet vnum denarium:ꝛ si ponat̄ in cumulū sine cremento q̄li bet potest capere denarios ad equalitatem diui tiarum regis Cappadocie. ¶Tertio sequit̄:ꝙ q̄li bet coꝝ erit longe ditior ponendo omnia scuta in vnū cū quilibet tenendo suū scutum proprиū.hoc patet:qz tenendo scutum proprиū habet nisi vnuz scutū:ponendo omnia scuta in vnū cumulū: quili bet potest venire qualibet die:ꝛ capere mille scu ta:ꝛ semp remanebunt tot scuta pro heredibus: hoc est infinita:sed caueant infiniti homīes simul venire:ꝛ si veniant inordinate auferant. ¶Quar to sequit̄.ꝙ si infiniti homines auferant a cumulo quilibet post aliū semper remanebunt scuta ad fi nem horе vsq̄ ita bene si quilibet auferat mille si cut vnū:quia vsq̄ ad illud instans nunc̄ infinita scuta sunt ablata. ¶Sed aduerte:ꝙ non est idem de finitis scutis.pone scuta finita:ꝛ auferas quo cunq̄ ordine volueris semper eadē scuta eque ci to auferenꝯ.idem est auferre ꝑmo a.ꝛ scōo b.ter tio c.vel auferre ꝑmo c.scōo b.tertio a. ¶Eodem modo potes ponere infinitos mūdos:sicut opina tus est dñs Democritus:ꝛ in quolibet mūdo vnā phenicem(sicut est in nostro mundo)possunt esse ī quolibet mundo de istis phenicib⁹ sine additione aliarū infinite phenices:capiat̄ scōa phenix:hoc ē phenix secundi mundi ꝓpe nos:vel infinite pheni ces:ꝛ ponant̄ in vno mundo auferat deus primaz tertiam ꝛ quintā:ꝛ singulas alternatim impares: ꝛ ponat in alium mundū/adhuc remanent infinite phenices.adhuc capiat deus primā multitudinis relicte tertiā quintam:ꝛ sic sine statu.replebiꝯ se cundus mūdus:ꝛ sic de quolibet alio mūdo ꝛ sem per remanebunt infinite phenices pro illo mūdo. Vel sic.ponant̄ omnes ille phenices in vno mun do. Capiat̄ prima phenix tertia q̄nta:ꝛ sic alterna tim ꝛ ponantur in scōo mūdo:infinitas phenices habebis in scōo mundo:ꝛ adhuc capiat̄ prima ter tia quinta ex remanentib⁹.ꝛ sic sine statu aliū mū dum replebis phenicib⁹.quēadmodū si esset vna linea infinita orientē versus terminata in sancto Andrea. Si capiat̄ scōs lapis illius linee:quart⁹ sextus octauus decimus:ꝛ sic sine statu:ex illis po test fieri alia linea infinita orientē versus:ꝛ si reli que aggregenꝯ conflabitur infinitū apud orientē vt supra. Et sic ex illis sine rarefactione pōt fieri infinitū omniquaq̄. ¶Quinto:ex omnib⁹ sequit̄ ꝙ si infiniti haberent finitos denarios essent ita potentes sicut infiniti:quoꝝ quilibet haberet mil le scuta dūmodo ponant̄ in publico. patet:qz quili bet haberet infinitos denarios q̄ valent mille scu ta ꝛ supra. ¶Sexto sequit̄:ꝙ infinite libre nō at trahent infinitas semilibras nec cōtra. ¶Septi mo sequit̄:ꝙ sortes in qualibet parte ꝓportionali horе preterite erat in quadruplo ditior platone.ꝛ plato nihil acqrit in hoc instanti:ꝛ tamen nūc pla to in hoc instanti est ita diues sicut sor.totū istud ē possibile:posito ꝙ deus det sorti facultatē auferē di ab isto cumulo infinito in qualibet pte ꝓportio nali quatuor scuta:ꝛ sic auferat:ꝛ platoni auferē di vnum:ꝛ in instāti termināte horā neuter aliq̄d auferat.ꝛ sic si essent infiniti viri ꝛ infinite mulie- res q̄libet vir potest habere tot mulieres quot vo luerit:duas tres vel vnam ſm modū capiendi: si cut nunc ostensum est de scutis. ¶Tertio arguit̄: implicat hominem dari infinite magnū habentez membra bene ꝓportionata:ergo implicat dare in finitum actu.illa ꝓña tenet:quia equalis est ratio in omnibus infinitis. Antecedens patet:qz da sor tem infinitum scōm altitudinem:esto ꝙ sit distan tia triginta cubitorū inter plantam pedis:ꝛ cauil lam vt Hebrei dixerunt de Og rege Basan:ptz apud Nicolaū de lira:Deuteronomij.iij.ꝛ Nu meri.xxi.tum tota illa distantia est finita.si superior pars capitis sit infinita:totus homo est disproportionatus.vnum autem membrū disproportionatum dare opz. ¶Rursus implicat dare infinitos homines:ergo cōclusiones nulle.probo aūs.si sint infiniti homines infiniti erunt oculi.ꝛ dabilis est minimus oculus affirmatiue vel negatiue.ergo il li oculi sufficient replere totū mundum:ꝛ per con sequens:alie partes hominū non possunt esse cum istis oculis sine penetratione corpoꝝ de predica mento substantie. Q; illi oculi sufficiāt replere to tum mundū sic arguo.capiat deus oculum minimum in prima parte ꝓportionali horе:ꝛ ponat su pra centrum terre:postea capiat tres vel quatuor oculos:ꝛ faciat circulum circa ipsos oculos in se cunda parte proportionali horе productos:in ter tia parte ꝓportionali horе capiat viginti oculos: ꝛ faciat circulum rotundum oculoꝝ instar pomi:ꝛ sic per omnes partes proportionales vnius horе in fine replebitur omnis locus possibilis istis ocu lis sine rarefactione:sed per hoc ꝙ alium vel aliū situm habent non replent maiorem locū.ergo an te omnem locum possibilem replebant.ergo ꝛ pe des cum eorum oculis penetratiue erant. ¶Re spondetur:cōcedendo ꝙ implicat contradictionē dare hominem infinite magnū:quoniā erit dispro portio in mēbris:qz vnā partē dare infinitā neces se est que improportionabiliter ceteras ptes exupe ret. ¶Ad aliud vbi arguit̄ dare infinitos horеs absolute:dico ꝙ in manu mea sunt infiniti horеs categorematice non cōmunicantes:quelibet em̄ pars integralis hominis est homo. Sed eundo ad intentionem argumenti de hominib⁹ totalib⁹:ne go ꝙ implicet dare infinitos horеs.possunt em̄ da ri infiniti se penetrātes vel non penetrantes:ꝛ cō cedo ꝙ eoꝝ oculi sufficiūt sine rarefactione repleꝛ re omnem locū possibilem si eruantur de eoꝝ capi tibus:ꝛ ponant̄ circa centrū ad imaginationē ar gumenti:ꝛ negat̄ ꝙ situs nihil faciat in infinitis. Isti homines possunt stare super vnam lineā ī finit tam orientem versus finitam Parisiȳ pedaliter la tam:sed si ijdem horеs congregenꝯ circa centruz omnē locū possibilem occupabunt ſm se vel suas partes:secus est de finitis.centū homines super lineam vel mille non replent maiorem locū circa centrū q̄ per aliam dispositionem. ¶Ex istis seq̄ tur:ꝙ infiniti pigmei possunt replere tantuz locū quantum infiniti:quoꝝ quilibet est equaliter ma gnus regi Og.patet:quia possunt omnē locū pos sibilem replere. ¶Secūdo sequitur:ꝙ infiniti pig mei tantū possunt trahere vel portare quantum infiniti Gigantes.ptz:qz vtrozq̄ potentia est ī finita. ¶Tertio sequit̄:ꝙ si essent ī finiti pigmei orientē versus:ꝛ infiniti Gigātes occidētē versus:

et esset vna chorda infinite longa que rumpi non posset: qz ponatur q deus non cõcurrat actiue ad rupturam: gigantes trahentes ptra pigmeos sub trahere nõ possent chordã. ¶Quarto sequit: q hec pña non valet: quilibet homo huius multitudinis quolibet homine illius multitudinis est fortior: ꝛ non sunt plures in illa multitudine ꝯ ī hac ergo hec multitudo est fortior illa. ¶Quinto sequitur. q si deus in qualibet pte ꝓportionali vnī hore creet vnũ corpus maius tota sphera terre: vl toto mundo: posterius semp priori addens: vel in qualibet pte proportionali hore creet granũ milij eque cito vnũ corpus erit infinitũ sicut aliud. hoc pz. qz in instanti terminante horã vtrunq; corpus erit infinite magnũ. ¶Quarto arguit. si esset dabile aliquod corpus infinitũ: sequeret q esset dabile vnũ corpus qnod non põt diuidi per ptes ꝓportionales. pñs est inconueniens. ꝯ ꝛ antecedẽs sed consequentiã probo: signo lineã infinitam oriẽtem versus terminatã Parisij: peto a te primam partem ꝓportionalem: oportet q illa sit prima medietas. si ꝓcedas ẽm ꝓportionem duplam: ꝛ tunc sic: vel est finita vel infinita: neutrum dare potes. ¶Forte concedis: q non dar prima pars ꝓportionalis corpis infiniti. Contra: signo vnam lineã infinitam orientem ꝛ occidentem versus: inter Parisium ꝛ occidentẽ est prima pars ꝓportionalis: ad hoc nullũ sequitur inconueniens. ¶Preterea: si daretur infinitũ: totum non esset maius sua parte pñs est contra illam cõem animi conceptionem in principio Euclidis. ꝛ probo pñam, pars infiniti ẽ infinitũ. modo nullũ infinitum est maius alio ẽm Cõmentatorem. iij. Physicoꝝ. ¶Forte dicis (et bene). Aliqd dicit maius alio bipariã. Uno mõ qz continet tantũdem ꝛ aliqd aliud: sed non sic intelligitur cõmunis animi conceptio. Alio modo: qz continet aliud: ꝛ tantũdem quantũ aliud: ꝛ ipz aliud non hz tot ptes determinate quantitatis. et sic vnũ infinitũ non est maius alio. accepta ẽm pte infiniti que est infinita illa hz tot partes pedales quot totũ: cuilibet ẽm pedalitati in toto corre spondet pedalitas in parte: ꝓportionabiliter dicatur de multitudine. ¶Contra: sequer q aliqd est nunc maius alio: ꝛ ptinus erit minus eo sine rarefactione. pñs est inconueniens: ergo ꝛ añs. probo consequentiã: do duas lineas infinitas occidẽtem versus: quarũ altera terminatur Rothomagi a: altera vero Parisij b. iam b est maioꝛ a. volo q deus coniungat vtrãq; lineam orientem versus: q extrema infinita (vel potius vocata extrema) ponant orientem versus quiescentib⁹ extremis finitis in eisdem sitib⁹. iam a erit maioꝛ b: qz a est a Rothomago in infinitũ orientem versus. b vero solũ a Parisio in infinitũ orientem versus. ꝛ tamẽ nulla est rarefactio. igitur. ¶Ad primũ argumentum pono ꝓpositiones. ¶Prima est: data linea infinita vtrũq; extremum versus: illa habet primaz partem ꝓportionalem inter Parisiũ ꝛ orientem: inter Romã ꝛ orientem: inter Alexandriã ꝛ oriẽtem. vbilibet semp est vna medietas: sicut hic reperitur medietas. semp ẽm aliqua pars ẽ ei equalis sicut hic reperiri põt equalitas. ¶Scda ꝓpositio. huius corporis non dar scda pars proportionalis. patet: qz vel est finita vel infinita: si secũdũ non est in subduplo minoꝛ: si primũ non est medietas prioris. ꝛ sic non est scda pars proportionalis prioris. ¶Tertia ꝓpositio. data linea infinita vnũ extremũ versus non habet primã partem proportionalem. hoc facile ẽ deducere. Eodẽ modo si esset vnũ corpus omniquaq; infinitũ illud habet cẽtrum eo modo quo centruz habere potest: circũferentiam nullam habet. istud aũt corpus non longe recederet a diffinitione hermetis trimegisti de deo: cuius centrũ est vbiq;: circũferentia ꝓ nusq;. ¶Ulterius infero: q aliquod corpus continuo p vnam horam haberet vnum centrũ ad instans terminatiuũ illius hore vsq;: in instãti terminãte horam non habebit centrũ. hoc patet: in prima parte proportionali hore creet deus vnam paruã sphæram: in scda augeat pedaliter spherice. ꝛ sic p omnes partes proportionales vnius hore: in tota hora habet idem centrũ numero (siue centrũ sit imptibile: siue pars sphere in idem redit) ꝛ in instanti terminante horã est primo corpus infinitũ: ꝛ desinit esse sphera. Et sicut nunc illatũ est in corporibus solidis: sic inferri potest in corporibus planis de circulo trigono pentagono tetragono. ¶Ultimo sequitur: q crescente corpore ad infinitatez p totam vnam horã augenr partes aliquote eius: in instanti terminante horam totã nullam partẽ aliquotam habet. bipedale ẽm hz vnã ptem aliquotam: quadrupedale hz. sextupedale hz: ꝛ sic sine statu. In instanti terminante horã nec pedale aliquotiens sumptum reddit totum: nec bipedale: et sic de qualibet alia parte: capiendo aliquotiẽs vt conuenit infinito. tunc in instanti terminante horam verũ est dicere: quelibet pars finita fuit aliquota eius: pedale fuit pars aliquota eius: bipedale fuit pars aliquota eius: ꝛ sic sine statu. ¶Ad aliud argumentum quod probare molit totum non esse maius sua pte: sufficienter responsum est inter arguendum: ad illud vsq; de a ꝛ b lineis: quaz vna terminat Rothomagi: altera Parisij. ad qđ dico q in lineis separatis: quarũ vna non est pars alterius: neutra est adhuc proprie maioꝛ altera: licet bene in ordine ad nos. Hec habeo p inconuenienti q per circũgyrationem illa que minoꝛ apparuit e vestigio maioꝛ appareat. Et hoc quod ibi addit de rarefactione nihil facit: si ẽm capias ceram pedalem ẽm tres dimensiones: ponat ei⁹ medietas Rome eadem remanente hic Parisij i suo toto: rarefiat Rome ad pentipedalitatem: adhuc totũ est maius entitatiue sua parte quicqd sit de extensione. ¶Quinto arguit: contra probationẽ ad has duas conclusiones q implicat per partes proportionales sic creare magnitudinem infinitã vel multitudinem. Et hoc sic: quia tunc pari ratione deus potest in prima parte proportionali hore future diuidere corpus pedale in duas medietates: ꝛ in scda qualibet medietatem diuidere ī duas medietates: et in tertia parte proportionali hore diuidere qualibet partem vel que prius fuit ps in medietates: sic q in prima parte proportionali vel in eius instanti terminatiuo habebimus duas medietates: in instãti terminante secundam partẽ quatuoꝛ quartas: ꝛ in instanti terminante tertiam partem proportionalez habebimus octo octauas ꝛ sic cõsequenter per omnes ptes proportionales illud aũt implicat. ergo non põt per partes ꝓportionales sic creare lapides pedales. Qz illud im-

plicet probo: qz da ptes que remanent in instanti terminante horã: vel quelibet illarũ est diuisibilis ꝛ cũ oẽs sint equales magnitudinis sequit: quecũq; sit illa magnitudo ꝛ quãtũcunq; parua q continuum compositũ ex istis partib⁹ sit ifinite magnũ qz vni certe pti date habet infinitas ptes equales non communicantes. Et sequit vlterius (si bene ducatur argumentũ) q non est possibile dare quãte magnitudinis est aliqua illarũ partiũ in fine hore: post quã in infinitũ parua est aliqua pars illius multitudinis. qz semp posteriozes partes ꝓportionales versus eundo ptes sunt minozes. ¶Forte dices: deus põt bene sic diuidere: sed non eas partes sic cõseruare. ¶Respondet: q istud argumẽtum alibi deducere intendimus ad colozandum: q continuũ ex punctis impartibilib⁹ confletur. Et hoc mere naturalr loquendo: sed pro nũc (qz non tangit hec materia) supponamus tenẽdo cũ Aristotele: q quodlibet continuũ ex infinitis partib⁹ componit: quarũ quelibet est diuisibilis. Dicatur igit q casus est iposibilis. deducit ẽm ad illud q continuum componit ex punctis. ꝓterea nego cõsequentiã: q deus non põt in qualibet pte ꝓportionali horе creare lapidẽ: ꝛ lapidi addere. secus est de alio casu contradictionẽ implicante ẽm Philosophum ꝛ cõtra loquentes. ¶Sexto arguitur: improbando illud idẽ: ponendo q deus in qualibz parte ꝓportionali vnius horе creet vnũ angelum vel lapidem. Arguit igitur sic: in nulla parte proportionali vel instanti fuit multitudo infinita: ꝛ in hoc instãti nullus angelus est ꝓduct⁹: ꝯ in hoc instanti nõ est infinita multitudo angelorꝝ ꝓducta. ¶Et confirmat: ponendo q deus in porta sancti Marcelli orientẽ versus in prima parte ꝓportionali creet vnũ corpus pedale. Et in eadẽ pte proportionali horе in porta sancti Victoris creet corpus mille pedũ. in secũda parte creet vnũ pedale in porta sancti Marcelli: ꝛ addat priori. in porta sancti Victoris corpus mille pedũ. ꝛ addat priori sic semp q quando addit pedalitas corpori in porta sancti Marcelli: addatur corpus mille pedũ in porta sancti Victoris. ꝛ sic consequenter p omnes partes ꝓportionales vnius horе. tunc sic arguit. linea in porta sancti Victoris in instanti terminãte horã primo erit infinita orientẽ versus: ꝛ ī milecuplo maioꝛ alia. ꝛ incipiunt Parisij ab equalibus punctis: ꝯ in instanti terminante horam linea terminata in porta sancti Marcelli non erit ita lõga: ꝛ sunt equalr longe occidẽtẽ versus: ꝯ vna erit altera lõgioꝛ orientẽ versus. ¶Rñdet: concedẽdo q in nulla parte ꝓportionali huius horе vel instanti intrinseco multitudo fuit infinita: sed nunc primo est infinita. concedo hanc conclusionem in illo casu in nulla parte proportionali huius horе hec multitudo fuit infinita. Nec in aliquo instãti huius horе. ꝛ nihil producit in hoc instanti. ꝛ tamẽ nunc primo tota multitudo est infinita. ꝛ hec conclusio componit ex contradictorio consequentis cũ antecedente consequentie principalis. Et per cõsequens ipsa interimit: ꝛ illud cõtingit in successiua ꝓductione forme. In instãti ẽm terminante temp⁹ successionis tota forma tunc primo est in instanti: ꝛ in nulla parte ꝓportionali temporis pteriti fuit: nec in aliquo instanti tẽporis preteriti tota forma fuit. ¶Sed contra istud arguitur: q libet angelus huius multitudinis prius fuit: ergo omnes isti angeli prius fuerunt. ꝛ ex consequenti sic arguo. oẽs isti angeli prius fuerunt: ꝛ oẽs isti angeli sunt hec multitudo: ꝯ hec multitudo prius fuit. ꝯ falsum est dicere: nunc primo tota ista multitudo est. ¶Insuper quelibet ꝓpositio de preterito ante eius veritatem habuit vnã de presenti vera/vel habuisset si fuisset formata. hoc est ita semper erat sicut per illã de pñti significat: anteq; ita sit sicut per illam de preterito significat. Hec: Alexander vincit darium fuit ꝓ anteq; hec de preterito sit vera: Alexander vicit dariũ: fz in instanti terminante horã hec est vera: qlibet angelus huius multitudinis prius fuit: ꝯ prius illa de inesse erat vera. ¶Respondet: q nõ valet hic distinguere penes oẽs distributiue ꝛ collectiue: ꝛ idẽ est addere signum collectiuũ pronomini demonstratiuo ꝛ non addere. concedo eĩm ꝓsequentiã ꝛ pñs: q isti prius fuerunt: ꝛ q in toto tpe preterito isti fuerũt licet in varijs instantib⁹ inceperunt esse. Et qñ arguis: isti angeli prius fuerũt: ꝛ isti angeli sunt hec multitudo: ꝯ hec multitudo prius fuit. ¶Respõdetur: tũ primo q pña est nulla. non eĩm concludit maioꝛ extremitas de minoꝛe extremitate: qz entia est predicatũ maioris: fz hanc oportet concedere hec multitudo prius fuit entia: concedendo illas premissas. ꝛ concedo istã: hec multitudo pri⁹ fuit hec multitudo: fz eius de inesse non erit hec/hec multitudo est multitudo: qz si qlibet angelus fuisset annihilat⁹ añ. pductionem alteri⁹ illa de inesse nũq; fuisset ꝓ: opz eĩm capere plures singulares. Hoc tamẽ non obstãte dico q in casu isto hec fuit vera: hec multitudo est. qz in tẽpore immediato ĩstanti terminante horã hec fuit vera: ista multitudo est. analogiã accipe ẽm alterũ modum soluendi in. xvi. distin. iij. si deus precipiat sorti vt diligat eũ ante a instans: primo omittit in tpe terminato ad instans. ¶Ex isto pz: q modus soluẽdi vni⁹ doctoris. xliij. dist. primi tales paralogismos nõ est cõueniens. iste partes fuerũt: iste partes sunt hec forma: ergo hec forma prius fuit. male concludit dicit opz eĩm sic concludere. ꝯ aliquia que sunt hec forma fuerunt. Et potest dari alia instantia inqt. vt si materia sortis fuisset creata a principio ꝛ forma ꝛ non se informantes: tunc non sequitur: he partes fuerunt: he ptes sunt sortes: ergo sortes fuit. quia posito q primo vniantur in hoc instanti: antecedens est verũ: ꝛ cõsequẽs falsum: sed opz sic cõcludere aliqua que sunt sortes fuerunt. In hoc q dicit: male concluditur: verum dicit. Et q mutatio numeri est causa erroris: sed non ad intentionẽ eius scz q minoꝛ extremitas debet esse eiusdẽ numeri in conclusione cum medio: quod ipse pretendit. propterea addit aliqua que sunt a parte minoris extremitatis. addit aliquid in conclusione qđ nullatenus ponebatur in ꝓmissis scm se vel suũ synonymum. propterea in simili forma dabo antecedens verũ ꝛ consequens falsum. Hoc enim est eiusdem forme cũ eius syllogismo. he partes fuerunt: he partes sunt hec forma: ergo animalia q sunt hec forma fuerunt. Unde dico q nihil refert ad bonum syllogismum: dato q minoꝛ extremitas sit alterius numeri a medio vtrobiq; concludendo tales numeros in conclusione: quales habes in premissis: nihil addendo pñe sunt infallibiles.

Brego.

biles. Unde ad hunc syllogismū: he partes fuerūt he partes sunt sortes: ergo sortes fuit entia: ꝓña ē infallibilis. ⁊ cōsequens concedendū in illo casu sicut añs. ¶ Sed ꝫ: dices ergo aliqua ꝓpositio de preterito ⁊ de ꝓsenti in eodē instanti incipiunt eē ꝺe de subiecto singulari: qđ est incōueniēs. ¶ Respondetur: si vis cape illum terminū absolutū sortes: ponendo illā inesse: ⁊ sic concedit in illo casu q hec primo est ꝺa sortes fuit entia. Sed qr ī primo instanti quo deus creat aiam sortis: sortes est primo in rerū natura: non solet creare aiam sortis añ sortem sicut opinati sunt Origenes ⁊ Platonici. Illa ꝓpterea semp est vera: sor est anteq̄ hec sit vera: sortes fuit. Sed ex omnib⁹ his dico q nō vltimate capis suā de inesse: sortes fuit entia habet hanc de presenti hec sunt entia: demonstrādo res pro quib⁹ illa de preteritoverificabat. nec debet manere idē quo ad synonymitatē in de inesse: ⁊ in de preterito. sicut in forma syllogistica ps: qī subiectum est connotatiuū. nec etiā quādo subiectum est absolutū. ens eñ possibiliter non est ens: est necessaria. ⁊ eius de inesse non dabit per hanc: ens non est ens: que vtiq̄ ī possibilis est. esto q subiectum est termin⁹ absolut⁹. ⁊ idē diceret Aristoteles de hac: homo possibiliter non est aial: que secundū eū concedenda est: sed hec homo nō est animal: ſm eundem reputat impossibilis. ¶ Insuper alibi in insolubilib⁹: in ꝑmo instanti esse sortis hāc concessimus: probabilit sor hō fuit: ⁊ eius de in esse tunc primo est ꝺa: ꝫ illud contingit ꝓpter ampliationē vtriusq̄ extremi. sortes mouebat. sortes mouetur: sor cucurrit: ⁊ sortes currit. simul incipiunt esse vere. ¶ Ad confirmationē pono ꝓpositiones. Prima est: in millecuplo maior a est per totaz horā hanc continue b. Et in instanti terminate horam nihil addit ipsi b. Et tamen est ita magna in illo instanti sicut est a. hoc ptz in illo casu supposito q linea in porta sancti Victoris vocet a: ⁊ altera b in instanti terminante horā: vtraq̄ primo est infinita. puta est primū instans infinitatis: semp intelligo de modo possibili reperiende equalitatz in istis infinitis. Accipe analogiam. si essent duo mobilia super vnū pedale: a super primā partem ꝓportionalem: b super centesimā: ⁊ in qualibet pte ꝓportionali illa mobilia ptranseant vnā partez ꝓportionalem in instanti terminante horā: totum est primo pertransitū ab vtroq̄. Et b in quolibet instanti intrinseco ipsius hore precessit a ad centū partes ꝓportionales. Et in instanti terminate horam est eque cito pertransitū. Vel si esset vna linea infinita orientē versus: ⁊ sortes in qualibet pte ꝓportionali hore sequentis pertranseat partem digitalem: ⁊ Plato mille leucas: tota linea eque cito pertransibitur ab vtroq̄ mobili. Ex hoc solui tur argumentū. ¶ Septimo arguitur: implicat in qualibet pte proportionali vnius hore creare pedale: ⁊ addere posterius priori: ergo probatio tertia nulla est. capio a pilare in gadis Herculis: volo q deus in prima parte proportionali hore remoueat primū lapidem: ⁊ creet scōm inter primū et a pilare: ⁊ sic ꝑter per totā horam: in illo casu dabitur in fine aliqs lapis tangens pilare: ⁊ nō nisi vltimo creatus: qr quilibet alter est remotus: ⁊ ille non potest creari nisi in vltima parte proportionali vnius hore. ergo dat vltima pars proportiona-

bilis vnius hore: quod implicat: igitur. ¶ Hoc argumentum (dicit quidam) demonstrat non posse dari infinitum ⁊ in eo generat fidem. ¶ Preterea sequeretur q esset aliquod corpus opacum magnum obiectum corpori luminoso. Et tamen non causaret vmbra: ꝓñs est contra alacem ⁊ ꝓspectiuos ⁊ sensum: igit. Q̄z sequatur probo sic. sit sol infinitus ex altera parte terre: iam vbi nos sumus (immo super centrū terre) erit lumen. Ꝺ̄ probo: qr sol illuminat quando est ex altera parte plusq̄ medietatem terre. quo circa vmbra eius est pyramidalis ⁊ terminata in Mercurio: vt dictuz est in questione precedenti sexto argumento. g̃ quanto sol erit maior tanto vmbra eius erit minor. ergo si sol est infinitus vmbra nulla erit. ¶ Ad septimū nego q implicet. ꝺ̄ q nullus lapis tanget pilare ex casu: sed quilibet remouebitur. Ꝺ̄ patet. primus eñ non tanget: qr fuit remotus secundo aduenīente: scōs etiā non tanget: quia fuit remotus tertio aduenīente: ⁊ sic de quolibet alio. ergo nullus tanget nisi reportent. ⁊ tunc multi possunt tāgere: tot. s. quot reportant: illi lapides possunt replere infinitum locum extensiue: vel se penetrare prope pilare. Sed quicquid sit erunt infiniti lapides totales. ¶ Istud argumentum nullatenus mouet: nec in me generat opinionē. ¶ Ex isto nullo pacto habetur q est aliqua pars proportionalis hore vltima: quemadmodū non est vltimus lapis creatus: sed post quemlibet sunt infiniti. certe eū demiror quare hoc argumentū ponderat. ¶ Ad illud argumentū de corpore luminoso ⁊ opaco: nego q non causetur vmbra: qr da corpus luminosum in quadruplo maius terra causabitur vmbra pyramidalis a terra signo a ⁊ b pedalitates in corpore luminoso: ille non producunt lumen primarium in loco vmbre. ergo nec a fortiore pedalitates vltra a ⁊ b: qr plus distant. Et alie pedalitates vltra possunt tantum distare q non possint producere lumen ad medium punctū medietatis corporis luminosi. ¶ Octauo implicat q idem ponatur in prima parte proportionali in celo: ⁊ in scōa in terra: in tertia in celo. in quarta in terra: ⁊ sic cōsequenter. g̃ pari ratione implicat in qualibet pte proportionali creare pedale: ⁊ posterius priori addere. patet añs: quia petitur vbi illud erit in instanti terminante horā: si in celo peto rationē quare citius q̄ in terra. si in vtroq̄: implicat idē naturaliter esse in duob⁹ locis: vel illo dato non opz esse ī duobus locis. ¶ Preterea: sequeret q pars esset maior suo toto contra cōmunē animi conceptionem: probo: qr signo totū tēpus preteritū posita eternitate mundi a pte añ ⁊ post: vnū non est magis impossibile q̄ reliquū: immo aliq̄ negantes infinitū illud admittūt. vt in q̄stione ꝓori tactū est. sit totū tēpus preteritū vsq̄ ad horā sextā añ meridiem a totū tēpus futurū ab hora sexta mane ineternū b. significet c totū tēpus ꝓteritū ab hora. xij. d totū futurū tps ab hora duodecima. iā a ⁊ b sunt equalia qr equaliter incipiūt. Et vtrūq̄ extremū aliud est infinitū: ⁊ pari rōe. c ⁊ d sunt equalia. Et vltra: est maius a qr a est pars c. Et vltra c ē maius a: g̃ est maius a. tenet ꝓña. quocūq̄ eñ vnū equaliū ē maius et reliquū: ⁊ vltra. d est maius a. ergo d est maius b. tenet ꝓña. Quicqd eñ est maior vno equaliter maius neliquo: ꝫ d est ꝑs b: ergo ꝑs est maior toto

Albert. sax.

Gregorius

Thomas bramardin⁹

¶ Rñdet ad octauū argumētū negādo q iplicet: ⁊ qñ petis vbi est instāti terminate horā? ¶ Rñdetur q dubito. ⁊ causa est: qa ex toto illo casu nihil sequit ⁊ ꝓpterea imptinēs est questio: quē admodū quereres a me nūc vbi est p̄byter Joannes. ¶ Et ex isto satis ptz q quidā doctor nō debuit negare q aliquid diuidatur in instāti terminate ꝑmā partē ꝓportionalem ⁊ sic maneat per totā partē sequētē: et in instanti terminate scōam partē ꝓtinuetur ꝑ partē ꝓportionalē sequentē: ⁊ sic q oēs partes ꝓportionales vni⁹ hore. Dicit q implicat. vide ꝺ̄dictionē quaz astruere nitit: certe nulla est ꝓtradictio. ¶ Si petas an illud corp⁹ est ꝓtinuū ī instāti terminate horā: an est discōtinuatio partiū? ¶ Peto ab eo qd vult q de⁹ faciat in illo instāti? qr imediate añ hoc corp⁹ fuit ꝓtinuū: ⁊ immediate ante hoc fuit discōtinuū: quālibz cōtinuationē sequebat discōtinuatio: ⁊ ℨ. ⁊ sic virtute casus (si nihil ponat) nō sequit ꝓtinuatio nec discontinuatio. ¶ Quidā in sua geometria capi. iij. de reglis ꝓportionū in cōi in rla q̄nta ⁊ sexta nitit deducere ad ꝺ̄dictionē: q deū infinitū. Sz ille regule dependent ex vno falso: q qualis est ꝓportio vnitatū talis est quantitatū. ⁊c. ¶ Ad aliud argumētū de tēporib⁹ dico ꝑmo q nō est equalitas iter a: ⁊ b. neq̄ inter c ⁊ d per idē. ⁊ cōcedit q c est maius a in aliqua acceptiōe maioris: sed negat ꝓpter ea q d est mai⁹ a ꝓportionabiliter. ¶ Cōtra quartā cōclusionē arguit q infinitū pōt claudi iter duo pūcta: linea gyratiua claudit inter duo pūcta ex q̄stione p̄cedenti: ⁊ illa est infinita. igit. ¶ Sed dices (⁊ bene hoc nō incōuenire de infinito curuo: secus est de infinito recto. ¶ Contra capiat linea bipedalis. de⁹ pōt rarefacere scōam partē ꝓportionalē quouscz fuerit equalis magnitudis cuz ꝑma retrotrudēdo posteriores ptes: pōt rarefacere tertiā partē ꝓportionalē ad equalitatē prime: et sic de qualibet alia semp retroponēdo puncta: a sic in fine rarefactionis oim partiū dabit infinitū inter duo pūcta. ¶ Cōfirmat: qr de⁹ pōt capere duos lapides cōtiguos in ꝑma parte ꝓportionali vni⁹ hore ⁊ elōgare ad pedalitatē: in scōa pte ꝓportionali elongare ad bipedalitatē: in tertia ad tripedalitatē: ⁊ sic cō sequēter p oēs ptes ꝓportionales vni⁹ hore: quo facto erit ifinita distātia in instāti terminate horā iter illos duos lapides: ⁊ sic infinitū rectuz claudet inter duo puncta. ¶ Forte negabis casum. ¶ Cōtra. ex illo destruis totā ꝓbationē de infinito. Ꝺ̄ ꝓbo: volo eñ vt de⁹ in ꝑma pte ꝓportionali vni⁹ hore creet vnū lapidē tangentē pilare herculis: ⁊ ponat virgaz pedalem desup: in scōa añt parte ꝓportionali creet aliud pedale: ⁊ addat ꝑmo: ⁊ qñ creat scōm leuet virgā a primo lapide: ⁊ ponat sup scōm: ⁊ sic ꝑ̄ iter per partes ꝓportionales vnius hore creet lapides faciēdo lineā ifinitā: sic sez qñ creat posteriorē semp leuet virgā pedalē ponēdo sup posteriorē: ⁊ de nouo creatum. iā oportet dicere q nullus lapis illi⁹ linee plus distat a pilari herculis q̄ virga pedalis. ergo iter pilare ⁊ virgā intercipit infinitū. Si neges casum negas añs tue probationis. ¶ Forte dices q vnū implicat: aliud nō. q̄a sequetur infinitū rectum claudi inter pūcta ad vnū: ⁊ nō ad aliud. ¶ Cōtra: q̄a non potes dare discrimē debes negare deū posse ꝓducere infinitū: vel ipm ponere inter duo pūcta: qđ erat probādū. ¶ Rñdetur negādo q infinitū pōt claudi inter duo pūcta. semp itelligo de infinito recto: ⁊ ad ꝓbationē de rarefactiōe: ꝺ̄ q tota linea erit infinite longa: sed nullū manet pūctū terminatiuū illi⁹ toti⁹.

¶ Ad cōfirmationē quā magz pōderat: dico q opz in hāc diuisiuā icidere: vel q infinitū rectū claudit iter duo pūcta: qđ nō capio: vel q casus iplicat: qr se q̄tur q infinitū esset pertrāsitū qđ nō est forte tibi facile captu: ⁊ qñ dicis: ego nego añs mee ꝓbationis. hoc negat: illa est vna ꝓbatio. ¶ Scōo ꝺ̄ q nō est simile: vnū eñ implicat: aliꝺ vero nō: ⁊ hoc cognosci a posteriori nullū seq̄tur incōueniēs scz ad ifinitū nō claudi extremis: ad claudi seq̄t ipossibile vt ꝓbatio deduxit: quā solue: ⁊ tene oppm. vel opz dicere q infinitū spatiū ꝑt ptrāsiri: ⁊ capio istud tertiū mēbrū: cōcedo q duo pōt elōgare in ꝑma pte ꝓportionali vni⁹ hore duos lapides pedalit: i scōa parte ꝓportionali bipedaliter: ⁊ sic ꝑ̄ iter. ⁊ ꝓcedo q ifinitū spatiū erit pertrāsitū ab illis duob⁹ corpib⁹: sed necesse est reducere illos lapides p spatiū infinitū si maneāt in rer⁹ natura. Aliq̄n iter pūcta finita clauderet infinitū qđ supra improbatū est. Sz de hoc amplius in questione sequēti. Eodē mō ꝺ̄ de virga q transit p oēs pedalitates: ⁊ in instāti terminate horā finite distat a ꝑmo pūcto. ¶ Scōo arguit ad idē ꝓbādo q infinitū rectū claudat inter puncta: ⁊ hoc sic. signo duas lineas ifinitas erectas a centro terre a ⁊ b pedaliter distātes a ꝓncipio: postea magis ⁊ magz distātes ita q q̄to plus ascēdāt tanto plus distēt. ¶ Arguit tñ sic: inter illas lineas a ⁊ b claudit spatiū infinitū: ergo inter duo pūcta clauditur infinitū. ¶ Forte dices (⁊ bene) claudit infinitū spatiū eundo sursum: sz infinitas nō prouenit eūdo a linea in lineam. ¶ Cōtra: in fine cuuslibz pedalitat; (vel pot⁹ in cuiuslibet pedalitatis fine) ducatur linea ex trāsuerso in infinitum ascendēdo sursum: iam dabitur infinitum inter pūcta. Ꝺ̄ ptz: qr datur linea pedalis puta illa q̄ terminat ꝑmā pedalitatē: dat linea bipedalis puta illa q̄ terminat secundā pedalitatē: tripedalis: ⁊ sic sine statu: igitur datur vna linea infinite longa. ¶ Rñdetur huic argumēto ꝑ propositōes. ¶ Prima est. infinite lōga est aliqua linea inter a ⁊ b. Probat: qr pedalis/bipedalis/tripedalis: ⁊ sic sine statu dat linea inter a ⁊ b. igit. Scōa ꝓpō. dabilis est aliq̄ linea ifinite lōga inter a ⁊ b. Probat: q̄a ducat c erecta in infinitū sursum inter a ⁊ b. iam c est infinita ſm lōgitudinem: ⁊ est inter a et b. Et sic habes hāc ꝓpositionē ꝓcessam: aliq̄ linea infinite lōga recta dari potest inter duo puncta: ⁊ lz verbaliter cōtradicam⁹ nostre quarte cōclusioni: sententialiter tñ minime. ¶ Tertia ꝓpositio. nulla linea est infinite longa recta tracta a trāsuerso puta ab a ad b. hoc ptz ꝑ ascensum. prima est pedalis: scōa bipedalis: ⁊ sic de qualibet alia. Dixi recta: qr pōt trahi linea infinite lōga partim recta partim curua. ¶ Quarta ꝓpō. licet ibi detur minima linea totalis nō tamē dat maxima. Prima pars est nota de pedali: scōa pars ptz ex ꝑma ꝓpositiōe. ¶ Itē da illā maximā: vel illa est vltima: ⁊ hoc non: ⁊ q̄libet nō vltia hz vnā longiorē se: igit. ¶ Quinta ꝓpositio. licet a linea qualibet illa; linea; sit lōgior: nō tamē illis oibus. prior pars ptz: quia a est infinite longa: ⁊ q̄libet alia finita. Scōa pars ptz: qr ille oēs si essent vnite facerēt lineā infinitam in longitudine. ¶ Sz dices totū illud iterceptū est infinite latitudinis. Ꝺ̄ ꝓbo q̄rēdo quāte latitudinis est totū illud spatium? ⁊ nō centum pedum precise nec mille pedū: ⁊ sic sine statu. ¶ Dicitur admittendo q totale spatium est infinite latitudinis. nec inconuenit aliqđ tale dari inter duas lineas: dūmodo est difformitas et quelibet determinata pars inclusa inter duas lineas

est finita. ¶ Sed ꝯ illud arguitur. ibi datur triāgulus infinitus. ꝯ basis illi⁹ triāguli est ifinita. ꝓña pt3: post ꝯ est angul⁹ acut⁹ in altero extremo: ⁊ linee sp plus distāt. ꝓbabat añs: ḍa volo q in qualibet parte ꝓportionali hoze ducaꝯ vna linea lateraliter: iam in qualibet parte ꝓportionali illi⁹ hoze est trigonus ⁊ in istanti terminante hozā nihil addiꝯ: ꝯ adhuc est trigon⁹. ¶ Rn̄deꝯ negādo istā vltimā ꝓña3. ¶ Tertio arguiꝯ: de⁹ pōt inter duos hoies sortē ⁊ platonē quoꝝ vn⁹ ꝑim⁹ creatur: alter vltim⁹ creare ifinitos hoies: ꝯ de⁹ potest inter duos hoies vel duo puncta creare infinitū. Assumptū arguꝯ. volo q de⁹ in ꝑima parte ꝓportionali creet sortē: ⁊ sic in qualibet alia parte ꝓportionali creet vnū aliū hoiem: ⁊ platonez in instāti termināte hozā: iā inter illos creanꝯ infiniti hoies. igiꝯ. ¶ Et ꝓfirmaꝯ: q si esset vnus hō infinite fortis hñs vnū lapillū in manu: ⁊ aer esset infinit⁹ sicut de⁹ pōt facere: ille pōt ꝑicere illū lapillū per infinitā distantiam: ꝯ ibi dabiꝯ infinitū inter duo pūcta ꝓña tenet: q⁹ iter manū ꝑiciētis ⁊ lapillū in fine motus. Assumptū ꝓbo q⁹ si solū per finitū spatiū secꝝretur q homo finiti vigoris pōt ꝑicere per tātū spatium. Mō ꝓbo: q⁹ ḍa q per vnā leucā plato finiti vigoris pōt ꝑicere per mediā leucā: cicero fortioꝛ per tres quartas vni⁹ leuce. deueniendū est ad hominez qui pōt ꝑicere per spatiū tantū. ¶ Si dicas celū resistit. ¶ Hoc nihil vz: ḍa de⁹ pōt nos oēs seruare ita bñ sine celo sicꝯ cū celo. ꝯ opz dicere q ille hō pōt ꝑicere infinite ad longū quēadmodū nūc hō fortis altius ꝑicit lapidē sursum ꝯ debilis. ¶ Respōdetur per ꝓpōes. ¶ Prima est. possibile est deo iter duos hoies quoꝝ vnus ꝑimo creatur ⁊ alter vltimo ꝓducere infinitos hoies: pt3 in casu argumēti: ⁊ sic infinita multitudo claudiꝯ inter duo pūcta ꝓductōis. ¶ Secunda ꝓpositio: in illo casu nō datur penultim⁹ creatus: bene tñ datur scōs tertius ⁊ quartus. ¶ Tertia ꝓpositio: nō est possibile ponere istos scōm lineā rectā sortē ⁊ platonē ⁊ q⁹ sint in extremis: aliꝭ intermediꝭs sua loca tenētibus. ¶ Ad ꝓfirmationē dico q⁹ ille hō ꝑiciet lapidē ꝑ spatiū ifinitū: ⁊ erit in ifinitis locis imaginarie. Si em̄ sit linea ifinita termiata parisiꝭ stet athlas ifiniti vigoris sup illā i porta scti Victoris ꝑicere pōt lapillū vel grossum lapidē quē ꝑiecit turn⁹ ꝛ Eneā per totā illā lineā. ¶ Quarto arguiꝯ: capiaꝯ vna linea infinita orientē ꝟsus finita parisiꝭ sup ꝑmā pedalitatē ponaꝯ sor. sup scḍaz plato: super tertiā sortes ipso ramanēte super ꝑma pedalitatē: ponaꝯ nāqz in diuersis locis totalibus sicut crediꝯ de btō Ambrosio q̄ iterfuit exequijs bti Martini ipō remanēte mediolani: casus est deo possibilis Et si negeꝯ casus: sicut sequaces doctorꝭ scti negāt. hoc nō ipedit negotiū nostrū. ponaꝯ em̄ sortes in loco sicut est corp⁹ chriſti: hoc oēs admittūt: ponaꝯ sortes sup ꝑmā pedalitatē tertiā quintā ⁊ sic alternatim sup quālibet per nūez imparē designatā: plato super scḍam quartā ⁊ sic super quālibet per numerū parē designatā. Hoc suppositio sic argumētor. inter sortē ⁊ platonē in illo casu claudiꝯ spatium infinitū. ¶ Respōdeꝯ per ꝓpositiones. ¶ Prima est: vna linea recta infinite lōga claudiꝯ iter duo pūcta determinata. pt3 ex ꝓbatione argumēti: ⁊ idē est iudiciuz si essent duo lapides sic positi in infinitis locis: quod vtiqz deo repuro possibile. ¶ Scḍa ꝓpō. linea infinita nō clauditur inter eos: sic sc3 q vn⁹ est in vno extremo: ⁊ alter in alio: vel extra hoc p3: q⁹ nō h3 extremū orientē ꝟsus. ¶ Tertia ꝓpō. nō daꝯ spatiū pedale/tripedale/quadrupedale/⁊ sic sine statu in aliquo vno loco ꝟo vel imaginario inter eos. ¶ Quarta ꝓpō. nō est possibile q⁹ infinita linea claudaꝯ iter duo sic. ſ. q⁹ sint in vno loco ꝟo vel imaginario: ⁊ non eas ad ampliationē imaginationis hic. q⁹ tunc iutimen negandū est quin inter duos determinatos hoimines possint esse infiniti hoies: hoc p3 multiphariā Tum primo si essent penetratiue. Tū scḍo: quelibet pars integralis hois est homo absolute. Tū tertio: si super quālibet partē ꝓportionalē cōtinui pedalis ponaꝯ vnus homo ⁊ duo hoies in extremis. ¶ Nec valet dicere q⁹ homo pl⁹ extēditur ꝯ pars ꝓportionalis: ḍa volo q⁹ deus condenset hoiem ad ita parvam quātitatē sicut pars ꝓportionalis sup quā stat. ¶ Potes facere argumētū: posito q eadē linea posnatur in duobus locis: in vno loco finite: in alio infinite ad ꝓbandū q⁹ infinitū clauditur inter duo puncta. ¶ Similiter q⁹ sphera ignis sit infinita sursum ⁊ ponatur hic sphera ignis vel infinita sphera aeris sursum: ⁊ nihil supra aerē: ⁊ ponatur paruus ignis hic in cētro terre: an ascēdit per spatium infinitū? ¶ Sz ꝑmum est facile. Scḍm dilui potest ex solutione argumenti ꝓcedentis partim. ¶ Quinto arguiꝯ sic. dabilis est quadrāgulus ortogonus infinitus: ꝯ claudit infinitū inter duo puncta. ꝓña tenet per diffinitionē figure. Figura em̄ est que termio vel terminis clauditur: ⁊ quadrangulus est species figure. Etiaz per diffinitionē quadrāguli. ꝟobaꝯ assumptū. Volo q⁹ deus in ꝑima parte ꝓportionali faciat vnū quadrangulū cui⁹ due coste sint pedales: alie due bipedales. In scḍa parte ꝓportionali hoze faciat q̄drangulū sup illū que habeat duplas costas: ⁊ sic p oēs partes ꝓportionales vn⁹ hoze: iā in instāti terminā te hozā erit quadrāgulus infinite lōgus: vel quadratum: nō refert. Eodē modo si de⁹ capiat pedē circini immobilē: ⁊ ponat super a pūctū ⁊ ducat in ꝑma parte ꝓportionali parū in circū sm illā petitionē euclidis: sup centrū qōlibet quātūlibet occupādo spatiuz circulū designare. postea in qualibet parte ꝓportionali hoze augeat de⁹ pedaliter pedē circinitiam in fine hoze erit circulus infinitus. ¶ Sz ad hec oia dices (⁊ bñ) q⁹ in instāti terminante hozā nō erit figura tūc em̄ ꝑmo totū desinit eē figura. ¶ Cōtra accepto quadrāgulo de quo a ꝓncipio exposui sum⁹: capio a⁊ b. costas ꝓtractas sursum: c basim pedalē d lineā pedalē oppositā c. Volo q⁹ in qualibz pte ꝓportionali hoze de⁹ a b costas augeat quiescēte ⁊ nō aucta basi c. ⁊ ponat d costā in infinitis locis semp in fine pedalitatis aucte a⁊ b costaꝝ p oēs partes ꝓportiōales vn⁹ hoze: iā in instāti termināte hozā erit q̄drangulus ifinit⁹: a⁊ b coste sunt ifinite lōge. c⁊ d pedales. d costa est in ifinitis locis. sp a⁊ b pedaliter solū distabant. iā inter c⁊ d pedale/bipedale/tripedale⁊ sic sine statu itercipiꝯ. ¶ Rn̄deꝯ. si scias bene solvere añs: hoc euesthgio diluere potes. ¶ Cōtra tertiā ꝓclonē arguiꝯ. esset ia ipsi⁹ aie est finita. ꝯ nō ꝑt agere ⁊ ꝓducere notitiā infinitā. imo nō ꝑt tātā notitiā finitā ꝓducere sicut vn⁹ angelus. ꝯ aia nō ꝑt actiue ꝓcurrere cū notitia infinita. ¶ Rn̄deꝯ per ꝓpōes ꝟima ꝓpō. dabilis est status in notitijs actualiꝫ cū cōcursu dei gñali. hoc est aia pōt hñe tantū nūez notitiaꝝ actualiū: ⁊ nō ampli⁹. hoc pt3 q⁹ cuiuslibet creature actiuitas terminatur: ꝑmo de celo: siue ima xumū numez quē sic: siue in minimū quē non/non curo, cui quadrat illud. plurib⁹ intētus minoꝛē ad sin-

Thomiste.

gula sensus: pauciozes cm̄ notitias actuales pōt intellect⁹ nō habere ꝯ angel⁹: cū sit essentia ipfectioz iurta illō pō. Minuisti eum paulomin⁹ ab angelis. ¶ Scḍa ꝓpō. q̄libet cā virtutis limitate pōt maiorē effectū ꝓducere cū auxilio ꝯ sine eo: clara ē hec. ¶ Tertia ꝓpō. nō est dabilis maxia notitia actualis q̄ ꝑt haberi. p3: q⁹ cū maiori ope erit sp maioz notitia. ¶ Quarta ꝓpō. possibile est aie christi hre ifinitas notitias actuales spē distinctas: hoc ꝓbaꝯ: ḍa si aia christi habeat infinitos habit⁹ nihil obstat ḍn pōt hre ifinitas notitias actuales. ¶ Hec sequiꝯ q⁹ nos possum⁹ hre tot notitias actuales quot habem⁹ habit⁹: ꝓpter pōdus hui⁹ mortalis corpis. scḍm illō sapiētie nono. Corp⁹ qō corrūpit aggrauat aiaz. Et vltra: q̄cḍ de⁹ ꝑt cū habitu ꝑt sine habitu p maxiaz theologicā. quicḍ pōt cū cā scḍa: pōt sine eadē. ergo bipariā de⁹ pōt cōicare christi aie infinitas notitias actuales. ¶ Quinta ꝓpositio. ifinitas notitias actuales aia christi h3: ꝟobaꝯ. q⁹ illud est deo possibile ex pmissa ⁊ p̄cedētib⁹: ⁊ pfectionē accidentalem dicit plura cognoscere. ꝯ illud aie christi attribuēdū est. ¶ Ex hoc ifero corollaria. ꝟrimū est. cuiuslibet partis ꝓportionalis ꝓtinui notitiā intuitiuā in genere ꝑo aia christi h3. ¶ Scḍm corollariū. possibile est aie christi hre infinitas notitias reflexas quaꝝ q̄libet est distincte cognita. habeat em̄ notitiā intuiti uā essentie diuine ⁊ dicaꝯ a: postea notitiā reflexā de a ⁊ dicaꝯ b. ⁊ c de b. ⁊ sic ꝙnter. Ad istud nihil aliō seqꝯ nisi q⁹ h3 ifinitas notitias spē distictas: ꝯruz q̄libet est distincte cognita: ⁊ nō daꝯ vltima: q̄ nō modo possibilia sūt: sz ꝓuenientia. ¶ Tertiū corollariū. i ifinitū impfecta est aliq̄ illaꝝ notitiaꝝ reflexaꝝ. vt q̄libet earū est pfectior albedie. ꝓrior pars hui⁹ corollarij p3: ḍa a est pfectioz b: ḍa pfectionis obiecti. c p idē impfectioz b ⁊ sic de d. ꝯ ibiꝯ in infinitū ipfectionē. ꝟosterior ps corollarij pt3: q⁹ q̄libet notitia spūalis albedine ē pfectior. quēadmodū substātia spūalis corpe ¶ Sexto arguiꝯ: ponēdo infinitū calorē in agēdo in medietate cere spherice: vel aliter quomōlz figurate iste calor rarefacit hāc cerā p ifinitā distātiā. Mō p3 q⁹ q̄libet pūctū infinite distat a quolibet pūcto. si dicas daꝯ maxia raritas possibilis: alioqn vna faba potest totū mūdū replere. ¶ Cōtra: ex illo sequiꝯ q⁹ calor finit⁹ in forma ⁊ in actiuitate ad tantā raritatez rarefacit hāc cerā sicut calor ifinit⁹ in gradu ⁊ i agēdo: qō est incōueniēs. ¶ Rn̄deꝯ q⁹ dādo maximā raritatē possibilē naturaliꝯ calor rarefacit illaz cerā ad maximā possibilē p naturā: ⁊ ꝓcediꝯ q⁹ ad tantā raritatē pōt forma aliā finita ⁊ i gradu ⁊ in agēdo ꝓducere hāc cerā: sed in minori tpe: ⁊ si nō ponaꝯ status in raritate infinite illā cerā rarefacere pōt: sed qōlibet punctū illi⁹ cere solū finite distat ab hoc puncto. vel ab illo pūcto. lz in infinitū distat vnū pūctum ab hoc pūcto: ⁊ ifinitū ꝓpinquū ē vnū pūctū huic pūcto ¶ Sed ꝯ ist⁹ arguiꝯ. ex hac solutōe seqtur q⁹ si esset infinitū frigus ⁊ in gradu ⁊ in actiuitate ꝓpe cerā ipsaz ꝑdēsabit ad nō quātū ⁊ sic ꝓtinuū ꝙponeꝯ ex non quantis: cui⁹ oppositū Aristoteles. vi. phyſi. nitiꝯ demōstrare. Mō sequaꝯ p3: q⁹ vel est stat⁹ in maxima densitate ⁊ hocnō. ḍa tūc frig⁹ finitū posset ad tantā dēsitatē hoc corp⁹ ꝑdensare sicut hoc frigus infinitū: qō est incōueniēs. ¶ Rn̄detur. q⁹ daꝯ maxima dēsitas possibilis naturaliter. ⁊ illō frigus pōt hāc cerā ad illā ꝑdēsare: ⁊ frigus finitū ad tantā dēsitatez deducet hāc ceram: dēsitati em̄ naturali repugnat q⁹ minoꝛ fiat naturaliꝯ vt dictū est de minimo naturali in. xvij. distin. hui⁹. Si nō ponatur maxima densitas naturalis argumentum est acrius. Vz q⁹ forte condē sabit ad hunc sensum q⁹ quelibet pars sit cū qualibz nō aute ad nō quantū sic q⁹ cera erit punctalis.

¶ Distinctionis. xliij. questio quarta.

Circa hāc materiā de motu ifiniti querim⁹. ¶ An dato corpore infinito ipz pōt moueri? ¶ Pro solutione qōnis pono ꝙclusiones. ¶ Prima est. data linea ifinita: finita parisiꝭ orientē ꝟsus sortes pōt ptrāsire p motum totā illā lineam. ¶ Scḍa ꝙclo. si esset vna linea infinita parisiꝭ terminata: ⁊ oriētē ꝟsus infinita: de⁹ pōt trahere illā lineā extremū finitū versus. ¶ Tertia ꝙclusio. de⁹ pōt retrahere illā lineā: ⁊ eā mouere ad extremū vocatū oriētē ꝟsus. ¶ Quarta ꝙclusio. dato corpe oiquaqz infinito: de⁹ pōt mouere ipz motu recto ⁊ motu circulari. ¶ Prima ꝙclo est ꝑ quēdā quā sic ꝓbo. ad lineā ifinitā ptrāsiri nulla sequiꝯ ꝑdictio: ꝯ illō est deo possibile. ꝓñam dubitat nemo. ꝓbo añs. ad illud nō sequiꝯ q⁹ illa linea ifinita hēat partē vltimā: vt p3 de ptrāsitiōe ꝓtinui: ⁊ linee gyratiue. Nec sequiꝯ q⁹ i finitū rectum claudiꝯ iter duo pūcta. ¶ Preterea sor. pōt i ꝑma pte ꝓportionali hoze pertrāsire partē pedalē illi⁹ linee: in scḍa pte alia pedalē de potētia dei absoluta: ⁊ sic in ꝙlz alia pte ꝓportiōali hoze: ꝯ facto tota linea ptrāsibiꝯ. ¶ Huic casū negat iste. q⁹ videꝯ ei q⁹ sequiꝯ ꝓtradictio. ſ. q⁹ ifinitū rectū claudaꝯ iter duo pūcta: ꝙz conabimur illō euadere. ¶ Scḍam ꝙclionē ꝓbo. si eēt vna linea ifinita oriētē ꝟsus finiata parisiꝭ mirabile est q⁹ de⁹ nō pōt trahere illā lineā occidētē ꝟsus per vnū pedē: ⁊ quaꝛōe per vnū pedē ꝑmille: ⁊ sic sine statu. ad illud aūt nō seqꝯ q⁹ tota linea relinqt locū retro se oriētē ꝟs⁹. Mō ꝓbo. ḍa tūc per acqsitionē pedalitatꝫ ifinitū locū amitteret. ¶ Tertiā ꝙclonē ꝓbo. q⁹ deus pōt retrahere istā lineā quēadmodū traxit occidētē ꝟsus: q⁹ quēadmodū nō amittit suū locū p hoc q⁹ moueaꝯ occidētē ꝟsus: ita nō opz q⁹ acqrat nouū modū mouēdo oriētē ꝟsus. ¶ Quarta ꝙclo h3 duas partes: quaꝝ vnā ꝑcedit iste de motu circulari vel gyratiuo alias oēs ꝙclones negare vꝫ. Sz ōt q⁹ de⁹ pōt mouere ifinitū extremū ifinitū ꝟsus qñ extremū oppositū est finitū. hoc ē ꝑt mouere p latitudinē si linea est infinita i lōgitudie pedalis latitudis ꝑt p latitudinē vni⁹ partꝫ vl alteri⁹ moueri. Sz aliā partē ꝓbo: non solū ex penetratōe ptiū lz sine penetratōe: si em̄ esset vna ps ifinita illi⁹ corpis oiquaqz ifiniti ꝛmiata a cētro ꝛre ifinita oriētē ꝟsus: illa poterit moueri oriētē ꝟs⁹: ⁊ nullū nouū locū acqret: ac periñ erit de corpore oiquaqz ifinito ꝛc. ¶ Cōtra ꝑmā ꝙclonem arguo sic: si aliqs posset ptrāsire lineā ifinitā sequereꝯ. q⁹ iter pūcta finita clauderēꝯ ifinitū. ꝟrobo ꝓña3. Incipiat sortes i ꝑria pte ꝓportionali hoze parisiꝭ: ⁊ per trāseat ꝑmū pedale: ⁊ sic ꝙnter: i ꝙlz pte ꝓportionali hoze ptrāseat pedale: iter sor. in istāti ꝛminate hozā ⁊ locū a quo icepit claudeꝯ ifinitū spatiū. ¶ Rn̄deꝯ admisso casu: ⁊ dico q⁹ ifinitū spatiū ptrāsibit sortes añ finē hoze: q⁹ pedale/bipedale/⁊ sic sine statu: in nullo tñ istāti itriseco illi⁹ hoze vez est dicere q⁹ ifinitū spatiū est ptrāsitū: ꝙz i istāti ꝛminate hozā solū. ¶ Et petꝫ vbi est sortes? Dico q⁹ est vbi deo placet. vbicūqz est in instāti ꝛminate hozā solū finite distat a porta scti Victoris in q̄ ꝑmo incepit motū inchoare: quēadmodū in q̄libet instāti p̄cedēti solū finite distabat ab eadē porta. ⁊ de⁹ reducit sortē ꝑ locū infinitū in illo instanti. ¶ Eodē mō dico q⁹ si esset vna linea

infinita orientē ihūs ⁊ occidentē: ⁊ duo lapides hic elongentur parisij in prima parte ꝓportionali hore per pedale vnus occidētem ihūs alter orientē ihūs: ⁊ sic ꝯnter per oēs partes ꝓportionales vnius hore. Dicitur q in instāti terminate horā verū est dicere tota linea est pertransita: sed illi lapides in illo instāti finite distāt. ¶ Pōt hic argumētari ⁊ similiter solu ere. posito q esset vnū corpus fistulare infinite longum orientē ihūs terminatus parisij: ⁊ de⁹ in prima parte ꝓportionali vni⁹ hore creet lanceā: ⁊ sic deinceps semp posterioꝛib⁹ creatis trudendo priores ad ꝓbandum q infinitū claudik inter duo pūcta. ¶ Dicitur q quelibet lanceola ptrāsibit totā fistulā: ⁊ nulla remanebit in ea. Hoc ptz: qz lāceola creata in prima parte quālibet pedalitatē fistule ptransiuit: ergo totā: gratia materie ꝯna est bona. ¶ Sed ꝯ istud arguik: ponēdo q sortes in qualibet parte ꝓportionali pertrāseat partē digitalem illi⁹ linee: ⁊ plato in qualibet parte ꝓportiōali horę pertrāseat mille leucas: tūc sequik q tota ista linea eque cito ab vtroq; ptrāsibik. Nō ptz. qz in instanti terminate horā primo verum est dicere: nunc est infinitū spatū pertransitum ab vtroq; mobili. Si concedas illatū (sicut ipm cōcedendum est) totū illud spatium eque cito ab vtroq; mobili est pertrāsitū: sicut in achille zenonis. ¶ Sꝫ ꝓtra hoc arguitur. in argumēto zenonico circa finez horę mobile sequēs velocitat suū motū: ⁊ ꝓtinuo ipz intēdit qm̄ in subduplo tpe equale spatiū pertransit cū alio: hic aūt ecōtrario ꝓtingit. Rndeк iter arguēdum sufficiēter q magnitudo est eque cito pertransita ab vtroq;: sed vnū mobile per infinitū spatiū ante finē horę precedit aliud. in fine esti ꝑme partis ꝓportionalis horę precedit aliud mobile ferme p mille leucas: in fine secunde partis ꝓportionalis horę per duplū spatiū ad illud: ī fine tertie partis ꝓportionalis horę p spatiū triplū ad illud. ⁊ sic ꝯnter. q infinitū spatiū vnū mobile precedet ⁊ aliud ante finem horę: ⁊ nō mouētur nec iuuātur in instāti terminante illam horam: sed in illo totum spatium est ab vtroq; eque cito ptransitū. ¶ Cōtra scōam ⁊ tertiā ꝯclusiones sic argumētoꝛ: deus pōt retrahere p te illā lineā infinitā orientē ihūs terminatā parisij occidentem versus: signek vnus clauus in extremo finito: in qualibet parte ꝓportionali horę: trahat deus occidentem ihūs per pedale: iam in instāti terminate motuz inter parisiū ⁊ clauū est distātia infinita. ¶ Preterea in illo casu relinquit totū locū quē habuit in oriente: qō si cōcedas: ergo realiter hz extremū orientē ihūs. Si negas. q tanta est distātia infinita inter occidentem ⁊ parisiū sicut inter parisiū eūdo in infinitū orientem versus. ¶ Itē quelibet pedalitas eius acquirit nouum locū: ergo ⁊ tota linea. ¶ Rursus: capio cētrum corporis omniquaq; infiniti: vel vnū pūctū ei⁹ parisij a: volo q in qualibet parte ꝓportionali horę acquirat pedale adhuc totū corpus replet oēm locū possibilē: qō nō videk dicendū. ¶ Respondeк admittendo casum: q deus trahat occidētē ihūs: tūc infinitum spatiū ptransibitur a clauo: sed in instāti terminante horā clauus solū finite distabit: nec est possibile q illud extremū semp ꝓcedat scōm rectū: ⁊ q in instāti terminate horā plus vel tantū distet quantuz vn ꝯ ante distabat: ⁊ nō est: ḋa tūc aliquid esset vltra infinitū. ¶ Ad aliud vbi dicis tota linea relinquit locum. ¶ Rndetur q tota linea nō erat in loco: lz omnis pedalitas eius erat: ⁊ est in loco: sed de loco ihū vel imaginario nego q tota linea relinquat locū quē habuit in oriente: sed illo modo trahēdo tenebit illū: esto q quelibet pedalitas (imo quelibet pars finita) acquirat nouū locū: quē admodū quelibet pedalitas mole mulciberi acquirit nouū vbi: sed non tota mola ¶ Ad tertiū dico: q si esset vnū corpus oīquaq; infinitum: de⁹ pōt ipsum mouere orientē versus: ⁊ quelibet pedalitas acq̄ret nouū vbi: sed totū nō acq̄ret. ¶ Sed ꝯ hoc sic arguo. signo vnā lineā infinitā vtrū q; extremū versus: vocetur linea a: signo b infinitus orientem versus terminatā parisij. pono c pomū sup primū pedale b parisij: volo q in prima parte ꝓportionali horę b retrahatur per pedale: ⁊ cetiam, ⁊ ita per quālibet partē ꝓportionalē vnius horę. tunc in instāti terminante horā verum est dicere totum a/ a parisio orientē versus est pertrāsitum a c. ergo primū pedale ipsi⁹ b q̄ erat termin⁹ linee parisij ptransiuit totū a inter parisiū ⁊ orientē: ⁊ a fortiori quelibet alia pedalitas linee b a primo. ergo totū a est ptrāsitum orientem versus. ergo b est extra a. ¶ Tel clarius: sit a vnus asser bipedalis latitudinis: sit nouacula in extremo acuta diuidens a asserem quo ad latitudinē: ⁊ retrahat deus b cū nouacula eius in qualibet parte ꝓportionali vnius horę per pedalitatem: iam in instāti terminate horaz totus asser a est diuisus: ḡ nouacula ⁊ quelibet pars linee b pertransiuit totū: ḡ inter a ⁊ orientē est b linea infinita. Et sic a habet extremū. ¶ Respōdeк admittendo totū casum: ⁊ dicitur q in instāti terminate horā primo verum est dicere nunc c pertrāsiuit: sed nūc finite distat a parisio: ⁊ quolibet alio pūcto ⁊ corpore in mūdo: sz in qualibet parte ꝓportionali illius motus totū b et quelibet eius pars erat sup a. Et qn̄ addis de nouacula acuta: dico q in quolibet instāti intrinseco illius horę nouacula erit sup lineā a. in instanti terminante horā asser a erit diuisus in duas medietates quo ad latitudinē: ⁊ in instāti terminate horā stat q nouacula sit sup a vel extra: sed nō est possibile q tantum distet in illo instāti quātum in quocunq; tpe ꝓterito distabat: ḋa infinite distabat: qz per pedale/tripedale/quadrupedale/pentepedale/⁊ sic sine statu. Et si arguatur possibile est q in hoc instanti plus distet ꝯ in hoc tpe preterito demōstrādo scōam partē ꝓportionalē horę: ⁊ in hoc tpe preterito demōstrādo secūdam partē ꝓportionalē horę: ⁊ sic de singulis. igit. ¶ Respōdetur. vide an delires per ascensum in modalibus ꝓpositis. ¶ Secūdo videas an sic eūdo tibi obuiabitur p partem temporis terminatā ad instās termiatiuū. sicut si sor. ⁊ plato ꝓtinue albefiāt p vnā horā equaliter: ⁊ sortes in instanti terminatiuo horę primo nō sit: sortes fuit ita albus sicut plato est nūc in hoc instāti: sed bene verū est q sortes in nullo instāti fuit ita albus sicut plato est nunc. ¶ Istud totum quod dico de pertrāsitione declarabik duobus exemplis: ⁊ sunt ꝓbatōes bene apparētes q possibile est infinitū esse ptransitū. do vnū caseū terminatū parisij eūtem in ifinitū orientem versus quadrupedalis latitudinis: veniat mus in prima parte ꝓportionali vnius horę ⁊ rodat caseum in medio pedaliter: in secunda parte ꝓportionali iterū pedaliter: ⁊ sic p oēs partes ꝓportionales vni⁹ horę: in instanti terminare horā erūt duo casei infiniti: in qualibet ꝑte. ꝓportionali illius horę: ⁊ in quolibet instātimus finite distabit a parisio: ⁊ tamē diuidet totum caseuz. Quod dico de mure: accipe de vno angelo qui pōt deo faciente: sed exemplū muris est sensibilius. quare non poterat vnus angelus pergere cū mure caseum ro-

dēte lateraliter? Et sic totā lineā ꝑtrāsibit. ¶ Scōm est si essent infiniti lapides pedales sup lineā infinitā iter parisiū ⁊ orientē: q̄d obstat q vn⁹ angel⁹ vadat iter ꝑmū lapidē: ⁊ orientē ⁊ ꝑiciat illū a tergo extra lineā (sicut Ouidi⁹ narrat de rege thessalie deucalione ꝑmo metamorphoseos ⁊ eius cōiuge Pyrrha q̄ piecerūt retroꝛsuz ossa parentū) in scōa parte ꝓportionali vadat angel⁹ post secūdū lapidē puta inter orientē ⁊ scōm lapidē ⁊ illū ꝑiciat retroꝛsū: ⁊ sic ꝯnter: i instāti ⁊minate horā oēs lapides sūt remoti a linea: sic tota linea est ptransita. ¶ Sed ꝯ istō arq; de⁹ pōt mouere mobile in instāti vel saltē mutare: faciat angelū Michaelē incipere parisij in hoc instāti: ⁊ eū mutet per totā lineā ifinitā: tūc nō potes euadere q̄n infinitū claudik inter duo pūcta. ¶ Rndeo admittēdo casū. Et dico q Michael est p totā lineā in illo instāti: sed semp est finitū spatiū iter Michaelē ⁊ parisiū a ꝓpinquiori loco in quo est Michael: et nō dak vltim⁹ loc⁹ i quo qz est i loco ihū vel imaginario ifinito: de hoc ante argutū est ponēdo sortem et platonē in infinitis locis: qō in aliquo sensu ꝓcedi pt q infinitū rectū claudik inter duo pūcta. ¶ Fortasse angelus ex natura sua pōt esse in infinito loco lōgo: suppositis duob⁹ apparētib⁹. Primo q nulla loca figura angelo repugnat. Scōo q quicquid pōt esse in vno equaliū pōt esse in reliquo equali illi. si angel⁹ pt eē in quadrato pedali apparet q pōt eē i linea quātūcūq; lōga. Sed de hoc in scōo. ¶ Scōo arguo ꝑbādo q linee infinite nō ꝑnt moueri: qz si possent moueri: seq̄retur q spatiū mille leucarū esset pertrāsitū in instāti p motū. hoc aūt ꝓns est fl'm: ḡ ⁊ añs. falsitas ꝓntis est nota: qz est repugnātia i adiecto: mot⁹ essi successionē cōnotat. Probo ꝓnam: ⁊ signo duas lineas paralellas infinitas orientē versus a ⁊ b. sit a. in ꝑmo climate in diametro c ⁊ trāsiens in infinitum per aphricā: sit b infinita i mōtib⁹ hyperboreis vltra climata trāsiēs per Asiam in infinitū: quiescat a. deprimatur b extremū infinitū versus: quiescēte extremo finito in mōtibus hyperboreis per vltimū instās nō esse: qz sic mot⁹ incipit esse. Tūc sic arguo. imediate post hoc: b tāget a: sed inter b ⁊ a est spatiū mille leucarū: ḡ spatiū mille leucarū pertrāsibik per motū in instāti. Nō per motū hoc ptz: qz illud supponim⁹. Nō moueak b in instāti ptz: qz si successiue tūc prius b pertrāsiret vnā leucā ꝯ mille leucas. Sed q imediate post hoc b tanget a probo: imediate post hoc. b ⁊ a nō erūt paralelle: ptz per vocatū extremum deprehensum: sed erūt cōcurrētes: ḡ si i infinitū ꝓtrahantur necesse est illas ꝓcurrere per illā positionē euclidis. Si due linee super tertiā ceciderint ⁊ anguli super vna parte fuerint maiores: ex altera minores: ne cesse est illas lineas si in infinitū ꝓtrahank ꝓcurrere. et hoc ptz ad sensum. Accipe virgas: ⁊ sic ordines: ⁊ rōne probari pōt eo q semp pedalitas b plus distās a mōtib⁹ hyperboreis magis appropinquat linee a. ¶ Rndetur negando ꝓnam: ⁊ ad ꝓbationē cōcedo q imediate post hoc b tāget a. vt argumētū aperit: sed nulla pars finita b imediate post hoc tāget a sp partes prope orientē citius tāgent. et alie tardius. Nec seq̄tur ꝓpterea q moueatur b ī instāti: sed successiue: qz modica depressio in b facit partes orientē versus bene descēdere: nulla pedalitas b ꝑmo tāget a. Quod patet. signo pedale p mille leucas iter orientē et montes hyperboreos sit pedalitas g. h iter g ⁊ orientē que est pedalitas b linee prius tanget a ꝯ g tanget: sic tāget a ante g. ⁊ k ante i. ⁊ l ante k. Et sic in infinitū: sed imediate post hoc infinita pars b tanget a. ¶ Sed ꝯ illud arguitur. ponatur etiā c linea a parisio in infinitū orientē versus: iam c mediat inter a ⁊ b. tunc sic arguitur. b tanget c lineā ante a lineā quia successiue mouetur: ⁊ c mediat: ergo nō imediate post hoc b tanget a. Nz b tāget c ante a pz: q̄libet pedalitas b tāget pedalitatē ei rndētē in c pus ꝯ in a. ergo b prius tanget c ꝯ a. ¶ Insuper si esset alia linea infinita in anticlimatibus d transiens in infinitū orientem versus: sequitur q b eque cito tangeret sicut c. Quod si concedas: pono infinitas lineas inter d ⁊ meridiē/omnes trāseuntes in infinitum orientem versus: iam nō dabitur vltima linea meridiem versus: sequerek q b eque cito tangeret eas oēs. Et sic imediate post hoc faceret magnā portionē circuli. ¶ Rndetur admittēdo casum de c linea. ⁊ negak q b tangat c ante a. ⁊ ꝓceditur q quelibet pedalitas b tāget pedalitatē ei respōdētē in c anteꝯ in a. ergo prius b tanget c ꝯ a nego illā ꝓnam. Et qn̄ ponis d vltra a ⁊ infinitas lineas admitto casū. ⁊ eo admisso dico q b non citius c ꝯ d ⁊ infinitas lineas meridiez versus tāget. ¶ Et ad illud qō tangitur de circulo: rndeo per ꝓpōes. ¶ Prima more mathematico loquēdo ac si ex fluxu pūcti nō in directū fluat linea curua ⁊ circulus. Nz imediate post hoc erit portio circuli, patet: quia imediate post hoc b linea deprimetur, ergo punctū pedaliter distās a mōtib⁹ hyperboreis facit portionē circuli paruā: ḋa nō fluit per lineā brevissimā. punctū bipedaliter distans a montib⁹ hyperboreis facit maiorem portionem circuli in equali tpe. ¶ Scōa ꝓpō. dato quocūq; instanti post vltimū instans nō esse deprehensionis infinite magna erit aliqua portio circuli. ptz nō datur pedalitas maxime distās a mōtibus hyperboreis: ⁊ quāto pedalitas plus distat tāto portio circuli est maior. ¶ Tertia ꝓpō. ante q̄libet instās futuꝝ post vltimū instās nō esse depressionis dabik infinitū spatium inter b ⁊ a post pūctum sectionis ⁊ ꝓtactus. da vnū instans posthoc: ⁊ inuenies q b interscecat a. da pūctū sectiōis in illo instanti ꝑpe nos: inter illud punctū ⁊ orientē vbi b est extra a ꝑpe punctū sectionis est pedale spatiū interceptū. bipedale/ tripedale/quadrupedale/ ⁊ sic sine statu. ⁊ causa est: ḋa eundo ad orientē semp quālibz sectionē sectio prcibat. ¶ Sed tñ dari possunt due linee infinite inequaliter distātes q̄ nō cōcurrūt. ptz si erigantur due pedaliter distātes a cētro terre que quāto magis cōscendūt tāto magis dilatank: sic videtur si due linee infinite ponātur sic scz q prime pedalitatis pūctū ꝑmū pedalik distat: scōe pedalitatis ꝑmū pūctū semipedaliter distat: tertie pedalitatis ꝑmū pūctū ad q̄rtā ptē pedis distat ⁊ sic sine statu: qn̄ est minor latitudo geometrice videk q ī nullo pūcto ꝓcurrēt ille linee. ¶ Tertio arguitur argumēto Aristotelis ꝑmo de celo ⁊ mūdo: si linea infinite longa pōt moueri: sequerek q aliqō valde tarde motuz moverek infinite velociter: ꝯns est ipossibile: ḡ ⁊ añs. Probo ꝓnam. erigo vnā lineā infinite longā a cētro terre trāseuntē p celos: moueak illa linea sic scz q pedalitas ꝑpe terrā moucatur adeo tarde sicut limax ipa mouek. Sz ꝓbo q infinite velociter mouek capio aliā lineam pedalem, quā suppono circuire terrā cū illa infinita: sit prima a: scōa b. a infinite velocius moetur ꝯ b. igitur. Nō probo. quodlibet mobile quod mouetur circulariter mouek ita velociter sicut pūctū velocissime motū in eo si aliqō tale sit vel medīū: punctū eius: qz motū difformē ad vniformitatē reducere

opz.mola fabri mouetur adeo velociter sicut punctū mediū semidiametri eiꝰ: vel sicut superficies terminatua mole: sed hic nō pōt dari pūctū velocissime motū: quia quāto punctū plus distat a centro vel a principio tāto maiorē circulū describit in equali tpe: ergo velocius mouebit: ꝛ partes mouētur i hac linea diffor miter: ꝯ totalis linea ocyssime rapiꝫ circa terrā. ℟ñ detur per ꝓpones. ¶ Prima est. quāto linea est lōgior tāto ocyus mouetur: supposito q partes eq̄liter alte a terra eq̄liter moueātur. hoc pz: qꝛ i equali tpe maius spatiū describit punctū mediū eiꝰ vel punctū velocissime motū (ꝓ nūc nō curo vtra illaꝝ positionū sit ꝓba) illud clarū est in lineis finitis. ¶ Secunda ꝓpō. nulla est ꝓportio motꝰ linee a ad motū linee b. ℙrobaꝫ: qꝛ linea b mouebit ita velociter sicut pūctum extremū vel mediū: ꝛ linea a incōparabiliter velociꝰ mouetur. ¶ Tertia ꝓpō: infinite velociter mouebit linea a. pz: qꝛ quacūq; velocitate motꝰ data contingit dare velociorē: motu linee a nō ꝓtingit dare maiorē. igitur: minor ptz: qꝛ vel erit motus linee finite vel infinite. nō ꝓmū: si moueatur motu ꝓpe dicto. nec secūdū. ¶ Quarta ꝓpō. linea a nō mutaꝫ instātanee. ptz ex toto casu. ¶ Forte dices q linea ista in tpe finito pertrāsibit spatiū infinitū. ¶ Distinguitur. vel q vna finita et determinata pars linee a pertrāseat infinitū spatiū in tpe finito equaliter mouendo: et sic negatur: vel ꝙbuscūq; partiꝰ linee datis motis dātur partes q̄ velocius mouētur: ꝛ sic cōcediꝫ. hoc est dicere. nullū est inconueniens a totali linea. ꝛ si alia circueat totā terrā in breuiori tpe nō tñ velociꝰ mouetur. hoc nō tenet in infinitis. codē modo si subito. ¶ Quarto arguitur. dato corpe infinite grauitatis super resistētiā infinitam: vel illud descēdet vel non? ¶ Et ꝓsimiliter ꝑt q̄ri de caloꝛe infinito ꝛ infinito frigoꝛe approximatis. Sed qꝛ forte dicet: q ibi nulla erit actio: capio corpꝰ vniformiꝫ calidū vt q̄ttuor. Volo q sit infinite magnū: ꝛ aliud corpꝰ bipedale frigidū ifinitū quo ad intēsionē: q̄riꝫ q̄ actio erit ibidē? ¶ Si dicas q frigꝰ corrūpit caloꝛē postq̄ est infinitū intēsiue. qō si ꝓcedas: ¶ Cōtra: corpꝰ calidū habet infinitas ptes caloris nō cōmunicātes: ꝯ est etiā infinite calidū: actiuitas eīn agētis ꝓuenit a multitudine forme. ¶ Si dicas (ꝛ bñ) hoc minime sufficere ad corpꝰ esse infinite calidū: sed reqriꝫ q oēs sint in eodē subiecto ꝓmo penetratiue: qō nō est i alio corpore. ¶ Cōtra: hoc nō ꝑdit: oēs ei pedalitates caloris se iuuāt: ꝛ sūt ifinite: ꝯ ifinita est actiuitas: ꝛ infinita resistētia. ¶ Itē datis duobꝰ corpib⁹ a ꝛ b. sit a vniformiter graue vt vnū. b pedale ifinite grauitatis: ponaꝫ equelibria infinita. b nō plus pōderabit q̄ a. esto q sit infinitas intēsionaliꝫ in b ꝛ nō i a. ¶ ℟ñ detur: sufficiēter arguēdo ad finē argumēti vsq; ꝺ q frigꝰ caloꝛē corrūpet: nō satis bñ applicātur ptes distātes ad resistēdū ac si simul essent. bñ verum est q multe partes se iuuāt ad agēdū ꝛ resistēdū: sed non ad sic agēdū. vir percipies manū citꝰ frigefactā a toto mari q̄ a dolio pleno aque vl puteo paruo eq̄liter frigido cū toto mari. vna pars peiꝰ applicaꝫ q̄ alia. scōa pedalitas iuuat ꝓmā ad resistēdū extrinseco: tertia iuuat: sed mīꝰ q̄ scōa: siue ad agēdū: siue ad resistēdū tādē deuenies ad statū in vna pte centesima vel vigesima: ꝛ opinor q si mare esset infinitū in magnitudine cū frigoꝛe qō nūc hz ꝺm intēsionē/nō ampliꝰ frigefaceret digitū appositū q̄ styx fluuiꝰ archadie. ꝛ sic existimo i corpe luminoso ifinito hīte finitū de lūe. ℙropterea dicebā i ꝓma q̄one huiꝰ materie: q stat dare paruā umbrā a corpe opaco finito: dato q corpꝰ luminosum cēt ifinite magnū: qꝛ ꝑt dari aliq̄ pars illius corpis q̄ nō pōt ꝓducere lumē ꝓmario retro corpꝰ opacū: sed si augeātur partes remote in intēsiōe nō incōuenit q auferatur omnis umbra. Et q̄ñ argumentaris de a ꝛ b corporibꝰ grauibus. dico q a in extremo bilancis tātū pōderabit quatū b. qa est infinita grauitas ꝺm valorē in a sicut formaliter in b. grauitas melius applicabiꝫ in equelibria quāto plꝰ distat a medio. Et ita de q̄libet alia q̄litate motiua: sec⁹ est de qualitate actiua. ¶ Sed ꝯ illud arguitur. signādo vnā equelibrā suspēsam in aere quā deꝯ cōseruet etiā ne frāgaꝫ: ponaꝫ tota sphera terre penetratiue cū sua grauitate q stet in altero extremo. ℙonatur vna faba in alio ꝛ elongetur extremum in quo est faba. sequitur: q tādē trahet totam terram. ¶ ℟espōdetur: q aliquid est sup hoc tactū questiōe precedēti ꝛc. de terra videꝫ multis si esset oīno penetratio ptiū q nulla cēt actiuitas grauitaꝫ: sed q̄d fit: nō sto in illis. concedo q faba tandē p elongationē sibi attrahet mille pondera equalis grauitatis cū terra. ¶ Sz bona est q̄stio ponēdo in vno extremo grauitatē infinitā: ꝛ q deꝯ infinite ablōget aliud extremū semp tenēdo fabā in eo: an ante instās terminatiuū horę puta in tpe terminato ad illud instans: attrahet grauitatē infinitā ad equalitatē: ꝛ quādiu stabit? Sed hoc soluiꝫ ex dictꝭ. xvi. distī. iiij. ¶ Quinto arguiꝫ sic. posito q deus crect vnū corpus infinitū sursum eūdo terminatū sup capita nostra in ꝓncipio in fine regionis aeris. Et sit ipsum grauc: ꝛ reliquaꝫ nature sue: vel descēdet vel nō. si scōz. Cōtra est grauc: appetit esse deorsum: nō habet impedimētum: ꝯ descendet. Si ꝓmū. ergo infinita pars ciꝰ q̄ est extra celū/celū versus moueretur. ꝛ per ꝑs ascenderet. ꝛ hoc est maius incōueniēs q̄ q illa pars finita sub celo nō descēdat. ¶ Quidā doctoꝛ ꝓpter hoc dicit q̄ q nō descēdet. ¶ Sed ꝯ hoc arguiꝫ. vocet⁹ pars extra celū a inter celos a cōcauo lune ad conuexū noni celi vel vltimi quodcūq; fuerit b. pars infra celos c. Ad hoc q tota linea descēdat nō seq̄tur q a ascendet: ꝯ male dicit. ℙrobo assumptū. qꝛ si ascenderet: hoc est qꝛ magis approꝑinquat celo: ꝛ ꝓpterea non seq̄tur. si lapis per vnū pedē distās a celo relict⁹ sue nature tūc per eū recedit a celo: quēadmodū grauc hic recedit a circūferētia ad centrū. Sed hoc ibi dici nō pōt. nec est centrū: nec circūferentia. ꝓpterea nō videꝫ esse idē extra celū ꝛ intra: q̄d esset de tali lapide si relinq̄aꝫ sue nature dubito. ¶ Si dicas q̄lle lapis q̄escet ibidē: ꝛ idē de a parte linee date. c pars appetit descēdere: ꝛ est valde grauis: ꝛ alie ptes. f. a supra celū ꝛ b in celo resistūt: ꝯ c pars nisi resistētia fuerit fortꝫ rumpet violēter iꝑm ꝓhibēs ꝛ descēdet. ¶ Itē clariꝰ ponaꝫ doliū infinite lōgū habēs basim supra partiū plenū vino: ꝛ frāgaꝫ basis vino relicto sue nature: ꝛ clarū est q vinū infra celū descēdet: an vinū in celis reuoluet cū eis ex sua natura notū est q nō: sed an ibi ꝓpetuo q̄scet vel materia eiꝰ dubiū est. q̄d fieret si deꝰ caperet partē celi: ꝛ poneret i aere eadē relicta in celo vel nō relicta? Sic ptz q nihil certi huic argumēto dici pōt. Sed si deꝰ faceret sphērā leuiū in infinitū sursum vt ignē sine celo: tūc q̄d dicēdum esset certū nō est. Si dicas q descēdet ꝛ ibi est acrius punctum. An semper mouebitur vel tandem quiescet: q̄ñ ꝑma pedalitas eiꝰ tanget centrū terre est infinita pars sursuz. ꝛ si in quolibet die mille leuce pertrāseant cētrū terre semp sunt plures partes

sursum q̄ deorsum. ꝛ sufficiūt ad pellēdas alias partes q̄ sunt ex alia parte cētri q̄ nō pñt resistere sufficiēter actiuitati grauitatis sursum q̄ est extra suū locū naturalē: potēs eē in suo loco naturali. ¶ Sed ꝯ illud arguiꝫ: nō hz locū naturalē in illo casu: ꝯ nō appetit ad ire cētrū terre. ꝺña claret. ꝓbaꝫ añs. ꝯue appetit ire ad cētrū terre per lineā breuissimā: ꝛ si esset extra sic mouebitur remoto ꝓhibente. ꝛ nō quiescet q̄uscq; mediū ei⁹ sit mediū mūdi: sed sic nō est de corpore illo infinito. igitur: qꝛ nō habet mediū semper maior pars est sursum. ¶ Preterea est infinite grauitatis illud corpꝰ in forma vel in valore: ergo descēdet in instāti: ꝛ tunc quero q̄n quiescet? quota pars illius linee erit supra cētrū ꝛ quota infra? ¶ Si dicas non descendet. ¶ Cōtra: aliud corpus secum eiusdē speciei specialissime descēdet: ergo ꝛ ipsum. nec valet dicere q infinitas ꝓhibeat: qꝛ calor infinitus extensiue ꝛ intensiue calefacit pluscq; finitus.

¶ Distinctionis. xliiij. questio quinta.

Queritur quarto circa hāc materiā de infinito (ꝛ est q̄nta qō huiꝰ distic.) vtrū q̄libet qualitas infinita gradualiter sit in finite actiua? ¶ ℟idetur per conclusionē sequētē. ¶ Potētia actiua rei attēditur penes multitudinē forme. ℙrobatio: qꝛ potentia rei nō attēditur penes multitudinē materie: qꝛ tunc pedale terre deberet plus agere q̄ pedale ignis. cosequēs est falsum. ꝺña añs patet: qꝛ pedale terre plus de materia habet q̄ pedale ignis. ¶ Insuper materia nullius est actiuitatis nisi ad productionē notitie intuitiue: que potest haberi de ea ab angelo vel aīa beata. ꝛ si ponatur quantitas distincta a re quāta nō attēditur ex parte quātitatis: qꝛ tūc semp hīs plus de quātitate debet esse actiuius: ꝛ non videꝫ aliquid aliud penes quid debet attēdi nisi penes multitudinē forme: igitur ꝓpositū. ¶ Si dicas q eadē forma sine additione in medietate corpis pedalis est actiuior q̄ in toto pedali: qꝛ virtꝰ vnita est fortior seipsa dispersa. Hoc est eadē virtus numero maiorē effectū ꝓducit vel citꝰ in minori corpe q̄ in maiori. qua eīn re alia parui hoīes facile irascuntur nisi qꝛ caloꝛ eoꝝ est bene vnitꝰ: si eīn idē caloꝛ esset in magno vel illi equalis nō tñ irasceretur. ¶ Cōtra: ex hoc sequitur q esset actio a ꝓportione equalitatis vel a ꝓportione inequalitatis minoris: ꝯ ℙhilosophū. vij. phy sicoꝝ. ℙrobo ꝓñam. do duo corpa q̄ se hñt in ꝓportione eq̄litatis: si alterū condenseꝫ ꝛ alterū rarefiat. ¶ Itē arguiꝫ ad idē. signo a pedale vniformiter vt quattuor ꝛ b quadrupedale vniformiter calidum vt quattuor eq̄liter dēsum ꝛ rarū: iam potētia ipsius b est in quadruplo maior potētia actiua ipsi⁹ a: cū contineat quattuor partes nō cōmunicātes: quaꝝ quelibet est eque potēs cū a. iā pono q b cōdēseꝫ ad subquadruplū caliditate nec intēsa nec remissa: iā b calidū est ita actiuū sicut ante ꝛ ꝑius erat i quadruplo actiuius ipo a. ꝯ iā est equaliter secū potēs ꝛ hoc nō nisi qꝛ in quadruplo plus habet de forma: ꝯ potentia rei attēditur penes multitudinē forme. qō erat ꝓbā dū. ℳ nō intēdatur ꝓpter cōdensationē notum est intelligēti. caliditas eīn nō migrat de subiecto in subiectū: iā seq̄tur illatū. ¶ Sed dices q duplex est potētia: quedā intrinseca vel essentialis: que ꝺ essentialis eo q quātū est de se sufficit agere. Alia est extrinseca ꝛ accidētalis: ꝛ ob eā rem ꝺ accidētalis q accidit ei aliqua velocitas que nō accidit potētie ei equali: vt cōdensatio ꝛ applicatio forme se tenēt ex parte maioritatis potentie accidēt aliter: qꝛ hoc est forme extrinsecū. ¶ Existo seq̄tur q a ꝛ b equalia sint in quātitate ꝛ eq̄liter intēsa per totū: ꝛ tñ a est in infinitū maioris potētie q̄ b. ℙrobatur: sit a vnū corpus infinitū in cui⁹ quolibet pedali sint quattuor gradus caliditatis vniformiter: in quolibet pedali sit equaliter de forma ꝛ intensione: ꝛ sit b vnū pedale habens quattuor gradus intēsiōis adequate: ꝛ cōdēseꝫ a ad quātitatē b vsq; : nulla alia mutatione facta in ipsoꝝ quo posito seq̄tur corollariū: qꝛ b manebit intēsus vt iiij. ꝛ a erit vt. iiij. ꝛ habebit infinitos gradus forme: qꝛ infinitā multitudinē forme quā ante cōdēsationē habebat. ¶ Secōo seq̄tur: b est ifinite calidū vniformiter ꝛ a solū finite: ꝛ tñ a est in infinitū maioris potētie q̄ b. ¶ ℙrobaꝫ corollariū. capiaꝫ corpꝰ calidū vt q̄ttuor vniformiter: capiātur duo gradꝰ caloris ꝺm intēsionē equaliter extensi cū scōa parte ꝓportionali ꝛ iūgātur caliditati tertie partis ꝓportionalis: ꝛ ita fiat ꝓcessus per oēs partes ꝓportionales illiꝰ: ꝛ in instāti terminate totā trāslationē illarū partiū fiat q penetratiue se habeant quelibet cum alia: sic scz q erit maior intēsio in fine q̄ erat in quacūq; parte ꝓportionali precedēti: tūc erit infinitus caloꝛ ꝺm intēsionē: ꝛ tū nō erit actiuior q̄ antea: cū nō sit plus de forma. ¶ Non valet qō dicit quidā: antea erat infinite intensionis loquendo de caloꝛe punctali: qꝛ si aduersarij darēt talē: euestigio esse infinitū deberēt dicere. loquendo recte de intēsione forme sicut loquētes loquuntur nisi esset diffugū ad hoc q caloꝛ punctalis esset impartibilis: ꝛ caloꝛ quanti diuisibilis sicut alibi ꝺ de partibꝰ cōtinui. ¶ Tertiū corollariū questioni respōsiuū: est. dabile est aliqꝺ infinite formaliter calidū finite actiuitatis in agendo. ℙrobatur corollariū: do duo corpora equaliter calida a ꝛ b quadrupedalia: relicto a capio b quadrupedale: volo q rarefiat secūda pars ꝓportiōalis ad equalitatē ꝓme nihil acquirēdo vel deperdēdo: ꝛ tertia pars ꝓportionalis rarefiat similiter ad quātitatē ꝓme partiꝭ ꝛ ita fiat de q̄libet alia pte ꝓportionali nihil vnq̄ deperdēdo vel acquirēdo: iā a est finite actiuū: ꝛ b equaliter simpliciter habet de forma cū a: ꝯ b est finite actiuū: ꝯ corollariū verū. ¶ Si dicas: quodlibet corpus infinitū extēsiue vniformiter calidū est infinite actiuum: b est huiusmodi. igitur. ¶ ℟espōdetur q superius negauimꝰ maiorē. nō eīn citꝰ frigefit digitus in mari oceano q̄ hyrcano vel caspio equaliter frigido intēsiue. Sed qꝛ motiuū Aristotelis. iij. phȳsicoꝝ est probabile: trāseat q maius corpꝰ eq̄liter frigidū intēsiue cū minori citꝰ frigefaciat: sed nō in ea ꝓportiōe citꝰ qua vnū corpꝰ est maius alio: ꝛ si in minori proportione duplū ad aliud nō in duplo citꝰ frigefaciet sed in ꝓportione sesquitertia vel sesquioctaua: cū eīn in corpore infinito sint ifinite partes: totū est infinite actiuū: partes se iuuāt dū insunt eidē toti. licet vna pars separata ad tantā distātiā agere nequeat: sed sufficit q coagit in suo toto: sicut secūdum apparētē opinionē de essentia febris q̄libet pars caloris naturalis cū caloꝛe extraneo supaddito est febris in suo toto: secus est q̄n est per se. ¶ Sed dico tenēdo modū Aristotelis q intelligiꝫ de corporibꝰ vniformiter raris vel densis: nō b est diffoꝛmiter rarū. ¶ Si dicas: ex isto seq̄tur q dabilia sūt duo corpa equaliter actiua: quoꝝ vnū producit caloꝛē infinitū in gradu: ꝛ

Marsilius q. ꝓria primi de generatione.

aliud corpus solū produciť finitū: seqla claret ex dictis. ¶ Rñdetur q nullū est inconueniens si dentur duo corpa pedalia vniformiter calida vt.iij.a et b. si caliditas triū primarū partiū proportionaliū ipsius a ponať in quarta parte proportionali eiusdē q dicať c. tūc c pōt producere calorē vt.xxxij. in passum suscepti-uū q tot gradꝰ habet. et pmo de Gene. qlibet agēs intēdit sibi assimilare passum in tāta multitudie gradū quantā habet. a tū calidū vt quattuor sic se habēs nō produceret nisi quattuor gradus: qr formaliter ipsum a est tale: et licet c producat plures gradus intē siue q̄ a: nō tū est actiuior: qr est equalis multitudo formē in a et in c ex casu. ¶ Quo fit vt si remouerenť xxviij. gradus a c iam a equaliter intēsa cum c est in octuplo actiuior. et sp intelligo q maneat eqlis applicatio ptiū: alias faceres de nō causa causam. ¶ Sz Marsilius primo de gñatione.

ℨ ista arguit quidā qui insequiť ptē oppositā auctoritate Philosophi primo meteororꝝ dicētis ℣tutē vnitam fortiorē esse dispersa. ¶ Scdo ratione argumētať. experiētia est q in aere est intēsior caliditas q̄ i manu hois: et rō est. qr ppt intēsam aeris caliditatē aer est leuis actu: manꝰ aūt hois grauis pout notū est et tū calidior ad sensum iudicať manꝰ hois q̄ aer: cuiꝰ causa nō pōt esse alia nisi qr caliditas manꝰ hois est in materia dēsiori: et sic est magz vnita: et iō fortior est q̄ ipa vel similis dispersa exis i aere: imo q̄ alia multo intensior in materia rara dispersa. ¶ Tertio rōne sic: qr supponiť q agēs fortius agit p lineā breuiorē q̄ per lōgiorē. ptz ad experiētiā: qr fortiꝰ calefaceret res ppinq̄s idē ignis q̄ eas remotas. Hoc ad lōgū deducit. vide eū. ¶ Rñdetur q ppō Aristotelis intelligiť ppter meliorē applicationē: et etiā cō muniter in materia densa plus est de forma q̄ in materia rara. ¶ Ad scdm trāseat q est intēsior caliditas in acre q̄ in manu hois: sed qr materia hois est dēsior materia aeris multo plꝰ sub tali q̄titate cōtinet de forma q̄ materia aeris. ¶ Ad scdm concedo suppositionē: qlibet agēs naturale fortiꝰ agit i propinquū q̄ in distans: si ppinquū sit susceptiuū et non qualificatū tāta forma quātā agēs pōt producere de per se. Si fuerit reflexio in oppositū hoc est de p accidēs. ¶ Scdo pncipaliter ad sic. ex isto seqtur q calidū vt.iiij. agit in calidū vt.iij. ꝓns est flm: qr simile non agit in simile. Primo de gñatiōe. imo tūc agēs nō solū nō intenderet sibi assimilare passum: sed dissimilare ipsum sibi. et ꝓna pz. capiať ferrū calidū vt quattuor et stupa rara vel aer rarꝰ vt quattuor calidus. Jā licet stupa tātū coloris habeat in gradu quātū ferrū nō tū tātū habet de multitudine formē: et per ꝓns nō tātū habet de actiuitate: sed nō est maior rō q agēs debet sibi assimilare passum in gradu quo ad intēsionē q̄ quo ad multitudinē formē: q̄ ferrum calefaciet stupā quo ad plus coloris habeat in gradu stupa q̄ ipm ferrū: et iterū cū stupa pedalis habuerit quinq̄ gradus coloris vel octo tātū habebit de forma quātū pedale ferri: debet calefacere ferrū quousq̄ habeat colorē tātū in gradu. et sic erit reactio. Accerit statꝰ citra summū. ¶ Rñdetur negādo seqlā: qr ipa est impertinēs conclusioni posite: nec seqtur ex ea: nec eidē aduersatur. ¶ Dubitabilia tū in argumēto tangūtur. pbabile em est q ferrū calidū datū nō produciť aliqd coloris in stupā: et nō est intētio agētis naturalis assimilare passū in multitudie formē: si sit capax sicut agēs habet: sed solū ad intēsionē gradꝰ nō sufficit simlitudo eiusdē speciei: qr tūc maius calidū non calefaceret minꝰ calidū cōtra experientiā: et sic corpꝰ infinitū extēsiue calidū vniformiter vel difformiter finite nō plus producit caloris in b passum q̄ habeat in gradu: licet citiꝰ producat. Si qlibet pars in toto iuuat aliam: et totū ad agendū (vt opinaturꝰ est Aristoteles tertio phȳsicorū. et est probabile) producetur calor finitus ab isto corpore infinito finite calido subito in passum: qđ non fieret a finito corpore. ¶ Aliud membrū etiā nō est improbabile q agēs intēdit assimilare passum nō mō in gradu: sed etiā in actiuitate: et tūc ferrū pedale calidū vt quattuor producet calidi tatē supra quattuor in materiā rarā: solū gradum vt quattuor in materiā eqliter densam cū agēte. Et hic iterū est dubiū an calor vt q̄nq̄ in materia rara producat vnū gradū caloris in subiectū dēsum calidum vt quattuor. ¶ Sed ꝯ vtrūq̄ istoꝝ arguiť sic. vel actio puenit a multitudie formē sicut dicit conclusio: vl alie partes in corpore paruo coadiuuant se inuicē q maior sequtur actio in corpore paruo q in corpe magno: sic q in corpe paruo seqtur equalis actio vel non minor: sed pbatur q nō: qr ponať corpꝰ quadrupedale: illud videť a sorte. si cōdenseť ad bipedalem minꝰ videbiť: si postea ad millesimā ptē pedis: vel ad itā paruā quātitatē res ipa nō videbitur: q̄ subduplū nō producit tātas spēs in mediū: et ipsum cōdēsatū ad subquadruplū non producit tātas species: et pōt reduci ad tā paruā quātitatē q nullas species producat. Cōtra. ptz. da oppositū: si sub parua quātitate equales species producat sicut sub magna sequitur q ita bene videbitur sub parua quantitate quātumcunq̄ pusilla sicut magna: qđ est falsum: et cōtra experientiā: qr medietas ignis nō agit ad tantā distātiā sicut totꝰ ignis: ꝝ sit eque intensa. iij. phȳsic. textu cōmēti. xlij. et primo celi textu cōmenti. xlvij. in maiore corpore est maior virtus. Et Lincolēsis in tractatu de radijs dicit q multiplicatio ℣tutis fit p angulū cuiꝰ basis est quā-

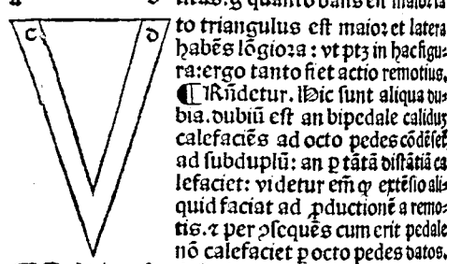

titas: q̄ quanto basis est maior tā to triangulus est maior et latera habēs lōgiora: vt ptz in hac figura: ergo tanto fiet actio remotius. ¶ Rñdetur. Hic sunt aliqua dubia. dubiū est an bipedale caliduz calefaciēs ad octo pedes cōdēseť ad subduplū: an p tātā distātiā calefaciet: videtur em q extēsio aliquid faciat ad productionē a remotis. et per ꝓsequēs cum erit pedale nō calefaciet p octo pedes datos.

¶ Sed dices si calefaciet per octo pedes per quos ante calefecerat calefaceret p nouē pedes vel octo cū dimidio: qm̄ per cōdēsationē elōgať a terio sphere sue actiuitatis. ¶ Hoc nō euitat ppositū: nā fiat condensatio vnā partē versus sic q punctū extremū maneat i eodē situ: vel loquamur de octo pedib⁹ proximis q sphera extēsionis ppotiōabiliter diminuatur ad cōdensationē. Et q̄cq̄d sit siue calefaciat ita extēse sicut antea: siue nō: tū ita intēse calefaciet pe se et ita cito: de quo non multū refert. Et si decrementū fiat i quātitate: si bipedale calefaciat ad octo pedes: nō oportet q ipsum cōdensatū ad pedale calefaciat precise ad quattuor pedes: qr manebit totalis forma pcedēs: et sic si ad imaginationē calidū cōdēsareť ad nō quātū adhuc causabit calorē: et sic visibile diminutū dūmodo manet tātū de forma tātas species causabit quo ad intēsionē ppe se. Propterea vi primꝰ in decima distī. iij. si partes fortis penetratiue (sicut aliq̄ putāt de corpe Christi in sacramēto eucharistie) ponerenť: et deꝰ concurrat cū influētia sua generali causabit infinitā multitudinē speciez. Probatio. bipedale causabit spēs ad tantā distantiā: vel saltē ita intēsas prope se sicut ante: forte ad distantiā septē pedū: qr manet eq̄r de forma: puta de colore et virtꝰ vnita est fortior (vel nō minꝰ fortꝫ) seipsa dispersa: et si nō extēsiue saltē itēsiue: q̄ si reduceret ad nō quātū causabit species adhuc eq̄ intēsas ppe se: vel saltē vbi est penetratio partiū per vnū certū spatiū: et cū digitꝰ Christi causabit suas species in vno loco i qualz pte illiꝰ mediꝰ: et in alio loco tot spēs causabit per idē mediū: et est in infinitis locis partialibꝰ: ptz: qr in q̄libet parte eucharistie: ergo causabit infinitas spēs in medio: si deꝰ nō impediat cōcursum visibilis. vel causabit easdē species numero in duobꝰ locis. Quero abs te si sortes esset rome et parisij: nōne in vtroq̄ loco videbiť? tūc i vtroq̄ loco causabit species suas: alias rome: alias parisij. Hunc obuiet sibi qñ appropiquet octopedaliter ille spēs erūt in eodē medio: et sic si ponerer in mille locis vicinis in millecuplo erit intēsior spēs: et si in infinitis/causabit infinitas spēs. ¶ Sz ꝯ hoc arguiť sic. sit ita q sortes causet suas spēs i aliq̄ pte mediꝫ: si sortes a remotis appropinquet ad illū locum nō producet spēs: qr reperit suū effectū in loco producti: qr si vn⁹ ignis producat calorē vt octo/alter in loco accedēs nihil ignis producet i hoc passū: qr reperit tātū effectū quātū pt producti ab alio agēte: q̄ eodē modo i proposito. ¶ Scdo sic: pedale nō videť a remotis ita bn sicut bipedale: nec semipedale ita bn sicut pedale: q̄ deuenietur ad ita modicā quātitatē q nō videbiť a remotis. ¶ Ad primū cōcedo adhuc: negādo ꝓnam. nō em est idem in actiōe reali sicut de spūali: qr si argm valeret cōcluderet q si sortes esset ppe me: nullꝰ alius accedens pōt me videre. pbatio: visibile nō pōt videri sine speciebꝰ sm positionē eas ponētē: et per te plato supueniēs nō pōt causare nouas spēs i medio in quo sunt species sortis: et ita nullꝰ aliꝰ supueniēs: et deniq̄ eodē modo argumētabor de partibꝰ sortiz q nulla pars videbitur: neq̄ sortes. ¶ Ad scdm argumētū distinguiť q pedale a remotis nō videbiť adeo bene sicut bipedale: vel pedale qđ prius fuit bipedale nihil deperdēs de colore et forma: et de hoc adhuc sub iudicelis est: vel de alio pedali qđ nō habet tātū de forma: trāseat illud. ¶ Scdo bene volo q nō pōt videri ad tantā distantiā: tū ita bene videbitur propinque. Ad species intēsiores vel nō minus intēsas prope se causabit sicut antea causauit qđ obstat? nec inconuenit visionē sub angulo quātūcūq̄ paruo fieri dum tū visibile sufficiētis fuerit intensionis: sic q sub illo angulo sufficienter posset manere semp videbitur ad non quātum vsq̄ per appropinquationē videntis ad visibile: nō admittamus nō quātū nisi per penetrationē partium. Et si admittamus q continuum componatur ex punctis: iam oportebit segregare partes: et nihil ad propositum.

¶ Post hec cōsiderādū est vtrum alio mō vel meliori q̄ facit posſit ea facere q̄ facit.

¶ Distinctionis. xliij. questio sexta.

VLtimo circa hanc distinctionē queritur ad deus sit infiniti vigoris. ¶ Intelligimus eū esse infiniti vigoris in producēdo vel i mouēdo: sic. s. q quocūq̄ mobili dato quantumcūq̄ magno pōt ipsum mouere quantalibet tarditate vel velocitate: vel quocunq̄ magno corpore creato maius illo potest creare/ vl extēsiue nō ponendo infinitū: vel entitatiue secundū oēm positionē: vl quātalibet forma data pōt intensiorē creare. et sic querit an deꝰ est infinite virtutis intensiue? nō loquēdo sicut in materia de intēsione formē: sed in ordine ad diuersos effectꝰ: aliter an infiniti vigoris. ¶ Rñdetur p conclusiones sequētes;

¶ Prima est. deꝰ scōm veritatē est infiniti vigoris. Probat p illud ps. magnitudinis eius non est finis psal. cxliij. Hoc nō intelligiť de magnitudine molis. Et geneseos. xvij. ego sum deus omnipotens. et Exod. xv. et omps nomē eius. ¶ Sed pma istā conclusionē arguiť sic. ex ea sequitur q deus pōt rotare celum in instāti. Hoc ꝓns est falsum: qr semp manet in eodez loco: ergo nō mutať. ¶ Scdo sequiť q dato vno corpore vndiquaq̄ infinito deꝰ pōt penetratiue creare cū illo infinita corpora que ꝓstituat aliquod corpus cum illo: et sic erit aliquod maius infinito vndiquaq̄.

¶ Ad primū cōceditur/ q potest rotare celum in instanti: consequentia aūt illata est nulla. si em sortes esset rome et parisij: et mouearur rome stando parisij in eodez loco: añs est verum: et ꝓns est falsuz. ¶ Ad scdm conceditur q deus potest facere vnū infinitum maius entitatiue q̄ aliud: quia quacūq̄ densitate data potest cum illa ponere corpus. ¶ Scda cōclusio. ꝓcōditer ad formalia dicta Aristotelis et eius commentatorus: nō est ponēdum in lumine naturali deum esse infiniti vigoris. ¶ Probatur hec ꝓclusio. qa nec hoc potest ostēdi ex effectu infinito: qr nullū talē datur pbare nituntur phūs. iij. phȳsi. et primo de celo et mundo. Nec hoc potest pbari ex infinita duratiōe motꝰ. Probatio. scōe em intelligētie et virtutes stellarum actiue perpetuo mouēt: et tū nō sunt infiniti vigoris. ¶ Cōfirmatur: quia id idē mobile incorruptibile finitū et malterabile pōt perpetuo moueri: ergo et potētia motiua finita incorruptibilis et infatigabilis potest perpetuo mouere. si em scda intelligentia maneat in eadē dispositione et virtute cras sicut hodie: et mobile non magis cras resistat q̄ hodie: quare cras non ita mouebitur sicut hodie? et ita in perpetuū? sed scōe intelligētie sunt ℣tutes incorruptibiles necessarie et i fatigabiles: scdo celi ꝓmēto. xxxvij.

¶ Nō aūt valet dicere: alia itellectiua est incorruptibilis et tū est fatigabilis in sua opatione vt experimur.

¶ Sz dices (et bn) Hoc est rōne ℣trutū corporaliū q̄ in nobis sunt corruptibiles et fatigabiles: et si angelus est incorruptibilis: nec ipedit a materia qr nullā informat si per habitū pōt inclinare ad vnū et p ꝓns difficultari ad oppositū: tū angelus nō patiť difficultatē q̄ fit scōm fatigationē et alterationē: vel intrinsecā dispositionē eius. Sz ꝺ difficultari qr pōt impediri a tāto gradu actiōis p maiorē vel minorē resistentiā: tū quacūq̄ resistētia data si pōt per aliqđ tempꝰ mouere certo gradu velocitatꝫ ceteris paribꝰ potest eadē facilitate ppetuo mouere equali. ¶ Preterea arguitur sic. si in lumine naturali sm Aristotelē prima causa cēt ponēda ifiniti vigoris: vl poniť naturaliter mouere celuz vel libere: si primū subito rotabit et faciet vnam circulationem: si libere/ idem potest facere in instanti: et cessare a motu. quod non cōcederēt. phus em. viij. phȳsicoꝝ. et. xij. metaphȳ. dicit si adderetur vna stella celo: intelligētia aut nō moueret vel tardius moueret. ¶ Nō valet dicere q virtus infinita in magnitudine moueret i instanti; vt pbat Aristoteles. viij. phȳsico. nō em si esset abstracta a materia qr virtus infinita ex eo q̄ foret i materia nō eēt in ifi-

nitū potētioꝝ ad mouēdū ꝯ extra materiā. ūno citi⁹ videret ex hoc ꝓpediri: vt ꝓz de aīa separata: q̄ tātū potest quātū pōt materiā informādo. Dicere ergo si informaret moueret infinite ꝛ nō informādo finite solum mouet: est ꝑter rōnem. ¶ Si dicas: q̄ mot⁹ celi habet duplicē motorē: quoꝝ vnus est ꝓprius ꝛ cōiunct⁹: ꝛ est aīa existēs in celo: q̄ est finite potētie: ꝛ finite motionis: ꝛ ab illo hz celū q̄ moueat successiue certo tpe ꝛ certa velocitate: qz ipsi⁹ ad mobile est certa ꝓportio. ¶ Alius est motor separatus a magnitudine: ꝛ est infinite potētie: ꝛ ab illo habet mot⁹ celi eternitatē: nō aūt a motore ꝓprio cōiuncto finito: quia virtus finita ex se potest quiescere ꝛ cessare: sed ab eo est successio determinate velocitatis: qz aliter nō posset a virtute infinita esse successio determinata nisi ꝯcurreret motūs finitū. ¶ Istud non sufficit: quia ꝓma itelligētia est infinite potētie motiue naturaliter mouens: ꝛ iuuat ab alia potētia motiua ad eundē motū: qz rotat celū candē partē versus: ergo citius vel nō minus cito versabūt celum mutuo ꝯ si altera intelligētiarū solū celū moueret. Et si scda intelligētia reluctaret in successiue mouēdo ne ꝓma intelligētia subito moueat separata. Hoc non impedit ꝓpositū q̄n rotet in instāti: qz erit solū resistentia finita ad potentiā infinitā quā unpedire neq̄t. Preterea Aristoteles nō intēdit dare aliā infinitatē ꝓme itelligētie ꝯ scdis: sed nullus posuit in lumine naturali eas eē ifiniti vigoris: igr maioz ꝓz. xij. meta. cōmēto. viij. vbi inquit oīssum est q̄ nō cōtingit ꝓmū mouēs hr̄e magnitudinē: qz hz potentiā infinitā: ꝛ finitū nō hz potentiā infinitā. ꝛ in cap. ix. querit vtruꝝ sit ponēda vna talis vel an plures ꝝ nūeꝝ lationū inquiēs. palā est q̄ tot substātias necesse est esse natura sempiternas ꝛ imobiles scōm se ꝛ sine magnitudine ꝓpter ꝑdictā cām sc̄z ꝓpter hr̄e potentiā infinitā que nō pōt cē in magnitudine finita nec infinita Aristoteles nō vult ꝓbare ꝓmū motorē esse potentie infinite: sed ꝓbat ipm nō esse virtutē in magnitudine materiali vt sit virtus coꝛruptibilis ꝛ fatigabilis: qz tūc nō moueret tpe infinito. ¶ Sed ꝝ hāc cōclusionē arguit̄ argumēto Aristotelis. viij. phys. sic. ꝓma cā mouet motu infinito scōm durationē: g̃ est infinite ꝛtutis intēsiue. ꝓba ꝓbat: qz fit a potētia motiua finita quā dicis mouere tēpore infinito: sit igit̄ d potētia subdecupla: tūc d potētia nō mouebit tpe infinito. Probo: ꝙa maioꝛ virt⁹ pt mouere maiori tpe: ꝛ maioris virtutis est posse mouere maiori tpe ꝯ minori tpe. sit igr̄ c tēpus finitum p qd̄ d potētia mouebit: tūc q̄ est ꝓportio ipsi⁹ a potētie motiue ad d potentiā motiuā talis erit ꝓportio c tpis p qd̄ a potentia mouet ad b tps in quo d potentia mouet. Sz ista est tantū ꝓportio decupla: igitur tps in quo a potētia mouet est tm̄ decuplū ad c/igit̄ a nō mouet tēpore infinito. Et q̄ Aristoteles intēdat ex ista rōne ꝓbare infinitatē ꝓmi motoris: nō tm̄ ex duratione: sz etiā scōm intensiuū vigorē ꝓz. talē em̄ infinitatē cōcludit q̄lis repugnat magnitudini. ꝓnter ex infinitate ꝓbat q̄ nō sit virtus in magnitudine. qz nec in magnitudine finita nec infinita: qm̄ infinita magnitudo esse nō pōt: ꝛ in magnitudine finita nō pōt esse virt⁹ infinita: qd̄ nō est verū de virtute infinita scōm durationē: vt ꝓz de sole. Talē etiā infinitatē virtutis cōcludit ad quā si esset in magnitudine sequeret̄ moueri in instanti secundus ipsum. ¶ Confirmatur: maioris vigoris ē posse mouere aliquod mobile p quattuoꝝ dies quā posse illud moueri per duos: et maioris per octo posse mouere ꝯ per quattuoꝝ: ꝛ sic sine statu: igitur infinite potētie est posse mouere ex se infinitos dies. ꝓna tenet: qz vbi maioꝛ pluralitas infert maiorem vigorem: ibi infinita infinitum infert. ¶ Rndet q̄ quicqd Aristoteles intēdat: ratio tm̄ nō ꝓbat illā ꝛclionē. ꝓna ei ē nulla. sicut ꝓt⁹ icoꝛruptibilis ꝛ ifatigabilꝫ pt durare in esse ꝓpetuo: ita pōt esse motiua perpetuo. Et ad ꝓbationē dicat̄ q̄ d potētia subdupla ad a si sit incoꝛruptibilis ꝛ infatigabilis eē perpetuo mouebit mobile sibi ꝓportionatū sicut a potētia dupla. Nō sic ꝓz. qz inter intelligētias motrices virtutes actiuas planetarū ꝛ stellarū est ordo perfectionis: ꝛ tm̄ eque perpetuo sunt motiui. Illud igit̄ est verū de virtutib⁹ naturalib⁹ / coꝛruptibilib⁹ / ꝛ alterabilibus: q̄ a cōtrarijs ꝛ impedimētis resistiuis alterātur / ꝛ diminuūtur: in talib⁹ em̄ minoꝛ min⁹ pōt durare ceteris pib⁹. ¶ Ad ꝓfirmationē negat maioꝛ de potētia icoꝛruptibili ꝛ ifatigabili: qz ꝓhoc q̄ pōt per duos dies pōt ꝑ infinitos: ꝛ cōtradictio est q̄ pōt per duos dies tm̄ mouere sic q̄ potest esse per duos dies tm̄. ¶ Secundo arguitur. vi. phys. omne qd̄ mouetur cōtingit velociꝰ moueri ꝛ tardi⁹. ¶ Insuper argumētatur quidā doctoꝛ sic: aliqua sunt naturaliter cōcedenda esse simpliciter possibilia: vel saltem nō negada esse possibilia: que non possunt poni: et sciuntur nō posse poni in esse nisi per virtutē infinitam intensiue: ergo cōcedēdū est aliquā talē virtutem esse: vel saltē nō est negandū. ꝓna ꝓz: qz nunq̄ ꝓns est negandū nisi vbi aīs ad qd̄ illud scitur esse ꝓns/ scitur esse negandū. Assumptum ꝓbatur in multis, nā q̄ aliqd̄ coꝛpus intēse calidum trāsmutetur in instanti in frigiditatē intēsam: cū nō appareat: nec eum dēter posset apparere ꝙplicare cōtradictionē nō apparet eē unpossibile: ꝛ p ꝓns nō est negādū esse possibile simpliciter. ¶ Ad ꝓmū istoꝝ rndetur: q̄ Aristoteles intelligit q̄ non apparet repugnantia per se ex parte tpis motus ꝛ magnitudinis stādo in rationibus generalib⁹ cōtinui successiui ꝛ permāsiui: quia cōtinuū est diuisibile in infinitū ꝛ pōt in infinitum minorari quātū est ex cōtinuitate ꝛ diuisibilitate: sed ex rationib⁹ specialib⁹ mouentiū ꝛ mobiliū: ꝛ causarū naturaliū cōingit. Hoc est qd̄ Cōmētatoꝛ illic dicit q̄ nō repugnat motui scd̄z q̄ est motus et cōtinuus: sed ꝝ naturalis in tali materia. Propterea dicit q̄ illud est possibile per se: sed impossibile p accidēs, hoc est dictu: nō arguitur impossibilitas ex per se rōne mot⁹ ꝛ tpis ꝛ magnitudinis vt continua sunt: sed ex rationibus ꝙplicibus que sunt quodāmodo accidentales respectu rationū vniuersaliū. ¶ Ad aliud nego aīs: ꝛ ad ꝓbationē transeat q̄ illud possum defendere a cōtradictione: sed qñ infert: g̃ nō est negandū esse possibile simpliciter: palam est q̄ illa ꝓna nullam apparentiā habet in lumine naturali: et argumētum (si aliquid valeret) ꝓbaret q̄ idē sit in diuersis locis circūscriptiue multum distantibus: et q̄ materia pōt esse sine forma substātiali naturaliter: ꝛ q̄ essentia diuina est tres persone: quarum nulla est alia: ꝛ ita de quolibet credibili quātūcūq̄ occulto in fide: ꝓz applicanti illius argumentum. ¶ Scdo arguit̄ ad idē: q̄ vnū coꝛp⁹ per ꝓprius sit in vno loco et in instāti terminate illud tempus sit in alio loco multū distanti: nulla videt̄ cōtradictio: ꝛ ideo illud nō negandū est esse possibile. ¶ Similiter q̄ celum potest infinite velociter moueri (syncategoꝛematice accipiendo terminū) nō videtur implicare cōtradictionem: et per ꝓns nec impossibile, ꝛ multa alia possunt

cōmemoꝛari q̄ non sunt negāda esse possibilia simpliciter: ꝛ tm̄ cum hoc sciunt non poni posse inesse nisi a potētia seu virtute infinita: ꝛ hoc scitur p regulas cōiter ꝓcessas de ꝓpoꝛtionibus virtutum mouentiū inter se scōm ꝓpoꝛtionez velocitatis motionum ipsarum. ¶ Ex hoc infert q̄ naturaliꝛ loquendo ponendū est vel saltē nō est negandum deū esse infinite virtutis intensiue. ꝓz ex quo non est negandum esse aliquā virtutē infinitam. vt ꝓbatū est. ꝛ hoc videtur ꝙpoꝛtare dignitatē ꝛ perfectionē simpliciter: nō est negādū a deo: cui ex communi ꝛceptione omne qd̄ est simpliciter dignitatꝫ ꝛ excellentie attribuit. ¶ Ad alia duo argumenta non est opus rndere vltra dicta: qz deducerent ad hoc qd̄ diximus in solutione ꝓmi argumenti: palā em̄ est q̄ hic modus arguendi nullā apparentiā hz: non pōt inferri euidēs ꝓtradictio tenendo illud: g̃ illud est ponēdū in lumine naturali. ꝛ tm̄ vis rōnis ei⁹ (si qua sit) in hoc ꝓsistit. ¶ Tertio arguit̄ argumento auēpace (qd̄ est apparenti⁹) illd̄ recitat Cōmentatoꝝ. iij. phys icoꝝ ꝓmento. lxxi. in digressione ꝓtra auicennā ꝛ auēpace. vbi intendit auēpace ꝓbare q̄ si graue vel leue simplex ponat in vacuo: coꝝ nulla est resistentia extrī seca subito mouebitur: tūc celum subito mouebit vl̄ mutabit sed celū nō resistit intelligētie motiue: qz tunc icli narek ad motuꝫ oppositum. si oīs grauitas ꝛ levitas a coꝛpore separet̄ ipm nō resisteret cuicūq̄ moueti ad quācūq̄ differentiā positiōis. nōne graue resistit mouenti sursum p grauitatē suā intrinse. ꝛ per mediū extrinsece: se hoc aūt nō ꝓtingit de celo. ¶ Preterea oēs ptes celoꝝ sūt eiusdē rōnis ¶ Et si instas de stellis ꝛ planetis ꝛ ptibus variorū oꝛbiū tūc loquamur de ptibus eiusdē oꝛbis nō includētibus stellas vel planetas. g̃ ille ptes sunt apte moueri eque velociter: g̃ equatoꝛ pōt ita tarde moueri sicut vlꝛa maioꝛ vl̄ minoꝛ. ꝛ vtrāq̄ eaꝝ ita celeriter moueri sicut eq̄noctialis circul⁹. Eo dē modo deducere possum⁹ de superficie ꝓcaua ꝛ cōnexa eiusdē celi. ¶ Ad scōm rndetur scōm Cōmētatoꝛem. iiij. physicoꝝ. lxxi q̄ successio in motu tripliciter accidit: aliqñ em̄ est resistētia ex ꝑte mobilis tm̄. vt in motu coꝛpoꝝ celestiū. cū ibi nō fit resistentia extrinseca ex ꝑte medij. Aliqñ coꝛp⁹ celeste ꝛ resistere nō ꝑ grauitatē vel leuitatē vel aliāhuiusmodi qualitatē: sed ex eo solū q̄ appetit moueri nō velocius vel tardi⁹ ex naturali sui inclinatione ad motū tante velocitatis p̄cise. Aliqñ est resistentia ex ꝑte medij tm̄: vt i motibus naturalibus elementoꝝ: cū nō habeāt resistentiā intrinsecam. Aliqñ ꝙ est resistentia est ꝑte vtriusq̄ tā mobilis ꝯ medij: vt in motu mixti p mediū plenū: in quo ē resistentia extrinseca in ipo medio ne diuidat̄ ꝛ ad coꝛruptionez tendat: intrinseca ex ꝑte grauitatis aut leuitatis. nā cū mixtū sit ex leui ꝛ graui ꝓpositū: si moueat̄ sursum resistet grauitas: ꝛ si deoꝛsuꝫ leuitas resistet. ¶ Ex isto ꝓz solutio ad argumentū: q̄ celū successiue moueꝝ et graue simplex positum in vacuo in instanti. In hoc auicēnam ꝛ auēpace deceptos dicit Cōmētatoꝛ putātes tale mobile in vacuo successiue moueri. Etiā forte est resistentia a ꝓtinēte ꝛ ꝓtento ne itelligētia subito moueat celū: celū em̄ lune est ꝓtiguū superficiei ꝓxime ignis: ꝛ superficies ꝓxima sphere lune ē ꝓtigua superficiei ꝓcaue mercurij. ꝛ sic de alijs celis interme-

dijs. ꝛ celū quiescēs suprem̄ ꝓpetuo: ꝛ hoc uniuersaliter loquendo est rōni ꝓsentaneū ꝓpter effectus ꝓductos in vna patria ꝛ nullatenus i alia equaliter distanti a polo ꝛ ab equatore. ꝛ si nullus ponat suprem̄ quiescens: tm̄ est resistentia ex parte celi contenti imediate. Ut ꝓz in simili. si poneretur vacuū pedale a celo ad terrā: ꝛ in eo ponere tur lapis pedalis successiue moueꝛ. ¶ Ad secūdum: transeat q̄ sint eiusdē rōnis tm̄ nō eque velociter mouenꝫ: ilz equaliꝛ circūeāt: ꝓpter dispositionē quā hūt in celo. ¶ Quicquid sit de mēte aristotelis arguit̄ sic ꝓbabiliter: q̄ de⁹ sit infiniti vigoris. cognoscere em̄ distincte duo: est maioris ꝓfectiōis ꝯ cognoscere distincte vnū: et cognoscere triā distincte maioꝝ ꝓfectiōis ꝯ cognoscere duo: g̃ cognoscere ifinita distincte ē ifinite ꝓfectiōis: sz de⁹ est hm̄ōi. Hec ꝓna est ferme euidēs. ꝛ añs videt̄ ꝓbabilius opposito in lumine naturali. et oēs secte pugnāt ꝑ perfectione deo attribuēda. ¶ Nō aūt valet dicere q̄ cognoscere duo distincte p notitiam inherentē est maioris perfectionis ꝯ p se cognoscere vnum: et non qñ substantia est sua cognitio. ¶ Hoc inquā nō valet. hic est eminentioꝛ notitia. ¶ Et sic potest applicari argumentum si esset vna substantia q̄ pōt cognoscere vnuꝫ distincte p notitiam inherentez illa esset iperfectioꝛ substantia q̄ pōt cognoscere distincte duas p notitiā inherentēz ꝛ sic sine statu: ergo si esset vna substantia q̄ p suaꝫ essentiā (vt per dicat circunstantiā formalem) pōt precise cognoscere vnū: illa esset imperfectioꝛ substantia potenti cognoscere tria: ꝛ sic sine statu. g̃ illa que potest infinita cognoscere distincte per suam essentiā est infinite perfecta. ꝓna tenet. vbi maioꝛ pluralitas arguit maiorem perfectionem illic infinita pluralitas arguit infinitam. ¶ Aliorum modus dicendi alibi reꝓbabitur vcz q̄ notitia deum repꝛesentans repꝛesentat infinitas creaturas distincte. Et si nos in lumine fidei ponam⁹ aīaꝫ chr̄isti infinita cognoscere distincte: hoc nō euacuat nostrum argumentuꝫ: qz aīa chr̄isti facit per auxilium speciale dei: prima cā aūt independenter ꝛ sine ope alterius: ꝛ istud patet in lumine naturali. ¶ Istud potest roborari eo q̄ est vna causa ꝓma libere concurrens ad istū effectū vel ad illū vt ꝓz de ꝓductione vni⁹ individui añ aliud eiusdē speciei: cum causa naturalis equaliꝛ se habeat respectu cuiuslibet individui ꝓducēdi: ꝛ talia sunt infinita: ergo infinita simul ꝓducentur si non sit determinatio cause libere. ¶ Ulterius arguitur. nō possumus saluare qūo mare est altius terra ꝛ non currit in aridaꝫ nos oēs submergendo: nisi ob ꝓmam causam libere ꝓstituentē terminos ipsi mari. puer. viij. qñ certa lege et gyro vallabat abyssos et legem imponebat aquis ne transirent fines: et Job. xxxviij. Quis conclusit ostijs mare: circūdedi illud terminis meis: ꝛ posui vectem: et ostia: et dixi. vsq̄ huc venies ꝛ non procedes amplius. et hic confriges tumentes fluctus tuos. Et luce. v. piscatoꝛes autem descenderant: et lauabant retia sua. Et potest ꝓbari ratione ob sphericitatē sicut Joannes de sacro busco ꝓmo cap. de sphera: q̄ existens in vertice mali citius videbit terrā ꝯ exis in pede mali: et tamen radius visualis est longioꝛ: ꝛ hoc nō ē nisi ꝓpter sphericitatē aque. g̃ est altiꝰ mare remotū a littoꝛe ꝯ ꝓpinquū. Et de

naka aq̃ ꝯdefluere ad decliuiores ptes: ꝑ ſi deꝰ nõ impediret curſum curreret in totam aridaz. ¶Si ponas aquã eccentricã terre: ⁊ oceanuz currat ad ſuum centrũ neglecto centro totius vniuerſi puta centro terre. ¶Contra: per hoc non ſaluantur inſule in mari: quin in eas repente irruat oceanus: p libertatem autem prime cauſe oĩa iſta ſaluantur. ¶Quarto arguiꝝ ſic ad idem. ponenda ẽ vita poſt hanc vitã: dantur eĩm premia ꝓ meritis: ſupplicia ꝓculpis. Hoc patet apud homerum: platonem: virgilium. ⁊ apud oĩz gentiũ ſectas. iſta aũt p̃mia ⁊ merita eſſe non p̃t niſi p deuz qui hec ſingula videt: ⁊ libere hoc facit ſcẽz illud. vi. eneidos. Pauci quos equus amauit Jupiter: aut ardens euexit ad ethera virtꝰ: Diſs geniti potuere. ¶Inſuper argumentum apoſtoli prima epiſtola ad corinthios eſt multum probabile in lumine naturali: ſi non eſſet vita poſt hanc vitã: ⁊ deꝰ libere premians vl̃ puniens: ſeruantes legẽ dei miſerabiliores eſſent oĩbus hominibus patientes cruciatus penoſos in hac vita: ⁊ nihil poſt eã habẽtes. ¶Philoſophus forte haberet refugiũ. qz naturaliter dat bonis p̃mia: ⁊ ſupplicia malis. Aliũ diffugium minus valet de mortalitate aĩe. ¶Sed ꝓtra iſtam cõcluſionẽ q̃ videtur probabilis (imo probabilior oppoſita) Arguitur ſic: ſequereꝝ deus põt retardare motum celi: ⁊ mouere celũ ad differentias oppoſitas vt ſibi libet. Hoc eſt falſum: ſaltem naturaliter loquens nõ debz illud admittere. nihil eĩm debet naturaliter loquens ꝓtra experientiã admittere: ſed orbes celeſtes ſunt vniformes: ⁊ ſemp tales mãſerunt ab hoĩm memoria: idẽꝯ celum non mouetur nunc tardius nũc celerius: ſed ſi ꝑma itelligentia potuiſſet celũ nũc tardius nunc celerius mouere: ſequitur ꝙ interdũ ita feciſſet. ¶Et confirmatur qz ſi deus eſſet infiniti vigoris hoc maxime argueretur ex effectibus ab eo ꝓducibilibꝰ: ſcẽz illõ ad Roma. p̃mo. Jnuiſibilia eĩm dei ꝑ ea q̃ facta ſũt intellecta ꝓſpiciuntur. hoc aũt ꝓñs eſt falſum. nullꝰ eĩm effectus infinitus eſt a deo productus. igitur. ¶Ad primũ cõcedo ꝓñam et ꝓñs. interdum enim idem dies artificialis in vno orizõte erat longior q̃ erat alibꝰ in eodẽ orizonte: ſole equaliꝛ ꝓpinquo vl̃ remoto. vt pz i ducatu ioſue/ioſue. x. poſtea ſub ezechia. iiij. regũ. xx. ⁊ hoc poterat ꝓſtare gentilibus philoſophis. Sz illo dato (vt argumẽtũ hẽat in ſe põdꝰ) ponam ꝙ deꝰ nũq̃ retardaſſet ſolem: nec alios celos: ꝓcedo ꝙ ꝓhũs nihil dz dicere ꝓ illõ qz videt experientia: niſi habeat rõnes i oppoſitũ niſi eĩm rõ caſtigaret ſenſũ: putaret ruſticꝰ ſolẽ minorẽ terra (imo minorẽ vna vrbe). ⁊ baculũ ꝓxima medietate in aq̃: ⁊ ꝓ alia eꝫ aquã: iudicabit fractũ Sz rõ ſuperueniens mouet eũ tenere oppoſitum. ¶Sic imꝓſentiaꝝ ſũt multa argumẽta difficilis ſolutiõis ꝓbãtes ꝙ deꝰ eſt agẽs libeꝝ: ⁊ ꝙ ſua ſpõte mouet celũ ⁊ iſta inferiora: ⁊ argumenta in oppoſitũ nõ ſũt põderãda: ſz in lumie naturali hõ loqns dz ꝓdeſcendere illi pti ꝓ qua plures rõnes ⁊ graviores dant teſtimoniũ. ¶Vniformitas motꝰ non arguit oppoſitũ. Nõne vides multa agẽtia libera tenere toto tpe vniformitatẽ. pz de religioſis. ⁊ de alijs prudẽtibꝰ dieta ⁊ ſtudio vniformiter vtẽtibꝰ et tñ pñt i oppoſitũ. ſic deꝰ creauit celos in ꝓſonãtia in ꝓncipio: ⁊ motus ꝓſonantes eis dedit. dedit ſoli motu ꝓprio circuire terrã in vno anno. ſed qz hoc nõ ſufficit ad terre naſcẽtia: ideo motu diurno fecit eũ terram circuire in .xxiiij. horis. ¶Vel ſic. cuilibet orbi dedit intelligentiã motricem que cũ influentia dei generali non põt celũ rotare celeriꝰ q̃ voluat: ſecundũ illud Auguſt. vij. de ciuita. dei ca. xxx. ſic itaq̃ adminiſtrat oĩa que creauit: vt etiam ipſa ꝓprios motꝰ exercere ⁊ agere ſinat. Et ſic naturaliter celũ mouẽt ab iſtis itelligẽtijs: ꝙ nec celerius nec tardius moueri poſſunt. ſic ignis calefacit. ſed deus tñ de ſua potẽtia põt celos corũpere ⁊ eoꝝ motũ velocitare ⁊ tardare. ¶Ad aliud argumentũ: ꝙ lz põt defendi bñ in lumine naturali ꝙ deus põt creare effectũ infinitũ extẽſiue vl̃ itẽſiue tñ oppoſitũ i lumie naturali quoloꝯmurꝰ eſt ꝓbabiliꝰ. Q̃ ſit ꝓbabile: pz per antiquos q̃ante ariſtotelẽ tenuerũt infinitũ. Contra quos licet ariſtoteles. iij. phyſi. ⁊ p̃mo de celo pulchre diſputauit: tñ nulla argumenta per eũ facta demõſtrãt oppoſitum. immo (qđ amplꝰ eſt) ſi dñs zeno helias vel gorgias leontinus tenuiſſet oppoſitum arguente ariſtotele abiuiſſet cũ ſolutionibus ꝓbabilibus. Sed qz videtur ꝙ non põt ꝓducere effectũ infinitum in lumine naturali: negaꝝ conſequentia ſicut ſecundum theologos ⁊ veritatem infinitivi gozis eſt deus: et tamen ſecundum plurimos non poteſt ꝓducere infinitum.

¶Jam de voluntate dei aliquid proſenſu noſtri imbecillitate dicendum eſt.

¶Diſtinctionis. xlv. queſtio vnica.

HAc diſtinctiõe. xlv. Magiſter ad finem vſq̃ ꝓſequiꝝ materiã de voluntate dei: propterea quero hic an volũtas dei ſemper adimpleatur. ¶In primis premittã aliquas diſtinctiones. Secũdo reſpondebitur ad titulũ queſtionis. ¶Dupleꝝ itaq̃ eſt voluntas dei: ſcz voluntas ſigni. ⁊ voluntas bñplaciti. nõ ꝙ ſit diſtinctio realis in volũtate dei: ſed qz ſignificatur diuerſis nominibus. voluntas eĩm dei eſt ꝓprie deus. ſicut voluntas aie eſt ipſa aia: ſed interdũ extendiꝝ terminus volũtas dei ad illud qđ manifeſtat voluntatẽ dei: ⁊ ſic teſtamẽtũ infirmi vocatur eius voluntas: qz quid velit inſinuat. ⁊ lre principis: qz eiꝰ voluntatẽ explicant: ꝓpterea eius voluntas dicunꝝ. ¶Voluntas itez dei ſigni multipharia ſcindiꝝ. Nã quedam deus vult fieri: ⁊ reſpectu eorum vocaꝝ ꝓceptum. Secundo mõ vult aliqua nõ fieri: ⁊ reſpectu taliũ dr ꝓhibitio ita ꝙ ꝓceptũ: ꝓhibitio reſpectu negatiuoꝝ. ꝓceptũ tñ apud mꝛtos vtrũq̃ ꝓplectitur. Tertio mõ vult deꝰ aliq̃d nec debere fieri nec debere nõ fieri ſz expedire fieri. Et huiꝰ ſignũ ẽ ꝓſiliũ: vt ꝺ pauꝓtate/ỹginitate ⁊ ſimilibꝰ. vt eſt illud ꝓme ad timotheũ. v. volo aũt iuniores nubere: filios ꝓcreare: matreſſamilias eẽ: nullã occaſionẽ dare aduerſario maledicti gra. Quarto mõ deus ſinit aliq̃ fieri ⁊ huius ſignũ dr eẽ permiſſio. Quinto mõ vult aliq̃d ſimpliꝛ fieri. ⁊ huiꝰ ſignũ eſt impletio ꝛlopatio. ſicut pz in carmĩe. Precipit ⁊ ꝓhibet/ꝓmittit/cõſulit/ſiplet. hec oĩa ponit Magiſter in lra ỹtualꝛ. Ecce q̃d eſt voluntas dei ſigni. ¶Volũtas deibe neplaciti eſt voluntas dei aliq̃d efficaciter volẽs. Et ꝓpterea dixit Magiſter in lra ꝙ ſonat rerũ effectibꝰ bñplacitũ ipſius: ⁊ ipi effectꝰ rerũ abi-

lonõ diſcordant. fit eĩm oẽ qđ bñplacito vult fieri: ⁊ omne qđ non vult fieri nequaq̃ fit: ſecundũ auguſtinũ enchi. cap. xciij. nõ g̃ fit aliquid niſi oĩpotens fieri velit: vl̃ ſinendo vt fiat: vl̃ ipꝫ faciendo. ¶Ex iſto ptz ꝙ deus aliquid ꝓhibet fieri volũtate ſigni: qđ vult fieri volũtate bñplaciti: vt ptz de peccato. Et ſic interdum volitum fieri a deo volũtate bñplaciti eſt nolitũ a deo voluntate ſigni. Et ſi in feraꝝ: g̃ nolitũ a deo eſt a deo volitũ. Diſtigua tur in ſenſu p̃fato. ¶Hiis p̃miſſis rñdeꝛ ꝓcluſiue: ꝙ volũtas beneplaciti ſemper adimpletur. Probatur: qz ſi nõ ſemp adimpleꝛ: aut illud qđ tũc vel let vl̃ nollet eſſet poſſibile vel impoſſibile. nõ ſcẽz: qz tunc voluntas dei eſſet irrationabilis. nõ p̃muz qz tunc voluntas dei non eſſet oĩpotẽs: qz non oẽ poſſibile eſſe põt facere eſſe: vel omne poſſibile nõ eſſe põt facere non eſſe. nam ſi vellet ⁊ poſſet: vtiq̃ faceret. hoc pz i enchiridio. xciij. ⁊ xcv. ¶Preterea deũ ꝓducere a/nihil aliud eſt q̃ deũ velle a eſſe: ſm illud p̃ſalmiſte pſal. vltimo. Q̃m ipe dixit ⁊ facta ſunt: ipe mandauit ⁊ creata ſunt. ⁊ ſapientie. xij. Subeſt tibi eĩm cũ volueris poſſe. ⁊ ad Romanos. ix. Volũtati eius quis reſiſtit. ⁊ pſalmiſta. oĩa quecunq̃ voluit fecit. pſalmo. cxiij. ¶Contra iſtam ꝓcluſionẽ arguiꝛ. deus non vult mala fieri: ⁊ tñ fiunt. igitur ꝓcluſio falſa. añs patz per auguſtinuz in manuali de ỹbo dei cap. ſcdo. q̃ nec mali actores quod facere nõ poteſt. ¶Jtẽ mala fiunt: g̃ deus vult illa volũtate bñplaciti: g̃ in peccatis capit oblectamentum. ¶Rñdeꝛ diſtinguendo antecedens: qz vel capiendo nõ vult vt eſt due dictiones ⁊ ſic concedit: ⁊ ꝓña eſt nulla: vel capiendo vt eſt tertia ꝓſona de nolo: ⁊ ſic negatur. ¶Ad ſcdm cõcedo ꝓñam p̃mam: ſed ſecundam nego. peccata eĩm fiunt voluntate dei bñplaciti: nõ ꝙ deus capiat oblectamentum in pctõ: ſz ob cauſam iã dictaz. ¶Secũdo arguiꝛ ſic ꝑme ad timotheũ. ij. capite. Deus vult oẽs hoies ſaluos fieri: et ad agnitionẽ veritatis venire: ſz palam eſt ꝙ non oẽs hoies ſaluantur: nec ad ỹitatẽ fidei accedũt. igiꝛ. ¶Multipliciter põt ad illud rñderi. Uno mõ ſicut auguſtinus rñdet in enchiridio. xcvi. ⁊. cij. ⁊ Magiſter in lra. ꝙ illa auctoritas eſt intelligẽda ſcdm diſtributionẽ accõmodã: ac ſi diceret. nullus ſaluaꝛ niſi quẽ deus vult ſaluũ fieri. nõ ꝙ nullus ſit hoĩm niſi quẽ ſaluum facere velit. ¶Alio mõ vt ſit diſtributio ꝓ gñib⁹ ſinguloꝝ: ⁊ nõ ꝓ ſingulis geneꝝ. ita ꝙ ſit ſenſus de oi ſtatu hoiz deꝰ vult aliquos ſaluos fieri. hoc eſt de ſtatu diuitũ. ⁊ pauperꝝ. nobiliũ ⁊ ignobiliũ/grecoꝝ/iudeoꝝ/⁊ gentiliũ/viroꝝ ⁊ mulierũ/ita ꝙ termin⁹ hõ nõ diſtribuitur ꝓ quolibz ſuo ſigto. Nõ refert ꝙ termin⁹ hõ nõ ſit gen⁹: ſufficit eĩm apud cõiter loqntes ꝙ poſſit hẽre terminos in feriores denoiatiue. ¶Tertio mõ exponit Joannes damaſcen⁹ li. ij. cap. penult. ſic. Deꝰ vult oẽs hoies eſſe ſaluos añcedenter: ſz nõ ꝓñter. Qđ cõiter ſic exponiꝛ: deꝰ dat omni hoĩ naturalia q̃b⁹ ꝓſe qui põt ſalutẽ: paratꝰ coagere ſi aliꝰ velit. nec illi ꝓtariũ manifeſtat ꝓ ꝓceptũ vel ꝓſilium. Volũtas ꝓñs: eſt volũtas q̃ deus vult aliq̃d efficaciter illõ ponẽdo in eſſe. ¶Cõtra hũc modũ q̃dã doctor argumentaꝛ. pbãdo ipz eẽ inualidũ. Primo qz pueris añ baptiſmũ non dat añcedentia neceſſaria ad ſalutẽ: q̃d eĩm dat eis taliter morientibꝰ in vteris matrũ. ¶Preterea ſine fide ipoſſibile eſt deꝓtia dei ordinata deo placere. ad hebreos xi. ſz non oĩbus dat deus fidẽ ſcdm auguſtinũ in de ꝓdeſtinatiõe ſanctoꝝ. ¶Jnſup mꝛto forteꝰ dz dici: ꝙ vult oẽs hoies peccare vel in eſſe peccato añcedenter ptz: oĩbus dat antecedentia quibꝰ poſſunt peccare: qz ex ſeipſis vel naturalibꝰ proprijs q̃ certum eſt hoies poſſe peccare. ¶Jſte rationes nõ ſufficienter reprobant expoſitionẽ recitatã. ¶Ad p̃mũ dicit ꝙ quantũ eſt ex ſe dat puerꝛ neceſſaria ad ſalutẽ ſcdm legem cõem: ſed ex erroꝛe parẽtũ interdũ moriunꝝ: vel interdũ ſine parentũ culpa. ¶Ad ſcdm dicit ꝙ quãtũ eſt ex parte dei deꝰ dat antecedentia ad conſequendam fidem: ⁊ alia neceſſaria ad ſalutem. ¶Tertiũ argumẽtum nõ mouet. nõ eĩm dat eis leges inductiuas ad peccandum. ſecus eſt ad bene agendum.

¶Voluntas quippe dei ſemper efficax eſt vt fiat omne quod vel t et nihil fiat.

¶Diſtinctionis. xlvij. queſtio vnica.

Verꝛ circa hãc. xlvij. diſti. an teneamur ꝓformare volũtatẽ nr̃az i oĩbus volũtati diuine. ¶Supponaꝝ ꝙ ꝓformitas volũtatuz attẽdiꝝ penes aliq̃d vnũ. Jlld aũt vnũ aut ſe hz diſſimiliter: ſz tñ rñdenter: ſicut cũ aliqs vult aliq̃d alius non vult illud: vult tñ: ⁊ ei placet ꝙ primus illud velit. ſicut abrahã voluit occidere filiũ. deꝰ aũt hoc non voluit ſimpliꝛ: tamen voluit ꝙ abrahã illud vellet. ¶Quiꝝ g̃ eſt ꝓformitas voluntatũ ex parte voliti q̃ vocaꝝ ꝓformitas ſcdm cãz materialẽ: vl̃ obiectiuam. Alia eſt ꝓformitas ſcẽz cauſam formalẽ: qñ duo ex ſiñ habitu idẽ volũt. vt puta ex iuſtitia vel charitate. Tertia eſt ꝓformitas ſcẽz cãz finalẽ: vt cũ duo idẽ volũt ꝓpt eũdẽ finẽ. vnꝰ põt ꝓditionaliꝛ velle oppoſitũ qđ alꝛ categorice vult. aliqs eĩm põt aliq̃d velle ſcdm vnã circunſtantiã: ⁊ non ſimpliciter: ⁊ in oẽz euentũ. ¶Hiis premiſſis pono cõcluſiones. ¶Prima eſt: oẽs tenenꝝ ꝓformare volũtates ſuas volũtati diuine i aliquo. ¶Scda cõcluſio: qlibz tenet illud velle ad qđ deꝰ vult ipſum obligari velle qñ illi illđ ꝓſtat: ¶Sz circa ꝓformitatẽ ex parte voliti eſt maioꝛ difficultas. ¶Et p̃ intelligẽtia illius p̃mittam⁹ i nobis multiplicẽ eſſe volũtatẽ extẽdẽdo ipaz ad appetitũ ſenſitiuũ more ariſtotelis. iij. ethicorum dicẽtis ꝙ bruta volũtarie agũt. ¶In nobis g̃ eſt duplex volũtas. ſ. volũtas ſequens cognitionẽ ſenſitiuã. ⁊ volũtas ſequẽs cognitionẽ itellectiuã. Et hec ẽ duplex vna naturalis ⁊ alia deliberatiua. nõ ꝙ iſte ſint tres volũtates realiꝛ diſtincte: ſz ꝓpter aliũ et aliũ modũ tẽdẽdi. Dr eĩm volũtas naturalis qua appetim⁹ ſecũdũ ſe aliq̃d bonũ ꝓueniẽs vel̃ apparẽs: ⁊ hec volũtas interduz ꝓtiaꝛ volũtati deliberatiue: vt ẽ natura. vl̃ appetitꝰ ſenſitiuꝰ. palã eſt ꝙ tales volũtates nõ tenemur cõformare volũtati diuine ſp̃ in volito. nec poſſum⁹. qz volũtas diuina põt eſſe de eo qđ nõ cadit ſub apꝓhenſione ſenſus. nec eſt ẽm ſe nature ꝓueniens ſz appetitꝰ ſenſitiuꝰ nõ põ ferri niſi in illud qđ iudicaꝝ ꝓueniẽs ꝑ ſenſum. nec volũtas naturalis põt ferri in aliud niſi in illud qđ ẽ ſcdm ſe nature ꝓueniẽs. igiꝛ. ¶Propterea ex ꝓte volũtatis deliberatiue ponit tertia ꝓcluſio. nõ qlz volũtas ꝓformis diuine volũtati eſt recta. ¶Quarta ꝓcluſio q̃ eſt hec: nõ ſemp tenemur ꝓformare vo-

Gregorij.

luntatē nr̄am voluntati diuine in volito. Hic aūt nō est fīmo de nō ventibus ratione. ¶ Prima cōclusio ꝓbatur. qz nihil est rectū nisi ꝓformeť sue regule: sed volūtas diuina est regula volūtatis nr̄e: igit. ꝓn̄a tenet cū maiore. ⁊ minor ꝓz. qz sicut non est ꝓcessus in infinitū in causis efficientib⁹. ij. metaphȳsice. sic nec in legibus: oportet deuenire ad vnā legē p̄mā obligatoriā ⁊ illa est lex diuina. Secundum illud ad romanos. xiij. Non est enim potestas nisi a deo: q̄ autē sunt/a deo ordinata sunt. Et sapiētie. vi. qm̄ data a dño est potestas vobis. ⁊ virtus ab altissimo q̄ interrogabit opa vr̄a. ⁊ Augu. xxij. ꝓtra faustū. lex eterna est diuina mēs seu voluntas ordinē naturalem seruare iubēs: turbari vetans. Et itez in eodē. pctm̄ est dictū/factū vel cōcupitū ꝓtra legē eternā. ¶ Propterea si aliqua lex humana a lege diuina discrepat: nō est lex obligatoria. hoc ꝓz p Aug. li. i. de libe. arbitrio vbi dicit q̄ in tēporali lege nihil est iustuz nisi qđ ex eterna lege hoīes sibi deriuauerit. Nō nego q̄n ē aliq̄ lex pure hūana q̄ nō seq̄tur in bona ꝓn̄a ex lege nature vl̄ diuina: ⁊ ptraueniēs illi iterdū peccat. hoc ē directe ptraueniēdo p̄me legi obligatorie dicenti Luce. x. q̄ vos audit me audit: ⁊ q̄ vos spnit me spnit. q̄ aūt me spnit spnit eū q̄ misit me. ¶ Scōa cōclusio ꝓz ex priori. volūtas eīn nr̄a dz se ꝓformare volūtati diuine in aliquo ex p̄missa. ſz hoc potissimū dz ee in qb⁹ volūtas est regula nobis: ſz ipsa ē nobis rīa. p quātouult nos aliq̄d velle vl̄ nō velle q̄ vnū nō regulat aliud nisi q̄tenꝰ ponit qđ ⁊ qualr agat: ſz volūtas diuina in hoc q̄ vult nos aliq̄d velle: ⁊ illud nobis ꝺnotescit: ꝺponit nobis qđ velim⁹. g in hoc potissimū ipa est rīa volūtatꝫ nr̄e. Et hoc ꝓz p anselmū de libe. arbi. cap. vi. dicētē. nulla est iusta volūtas nisiq̄ vult qđ deꝰ vult illā velle. Innotescit nobis volūtas dei p p̄cepta ⁊ ꝓhibitiones q̄ sunt signa volūtatis ei⁹: p ꝓsiliū silr. nō qđ velle teneamur: ſz q̄ illd est expediēti⁹: sicut ꝓz p̄me ad thessalonicēses. iiij. Hec est eīn volūtas dei sctificatio vr̄a: vt abstineatꝫ vos a fornicatiōe. ⁊ ad romanos. xij. Et nolite ꝓformari huic scło: sed reformamini i nouitate sensus vr̄i. vt ꝓbetis q̄ sit volūtas dei bona ⁊ bñplacēs ⁊ pfecta. ¶ Interdū volūtas dei nobis ꝺnotescit p inspiratiōē vel reuelationē. p ispiratiōē nobis ꝺnotescit q̄ deꝰ velit tale facere: ſz nō q̄ velit nos illud velle obligatorio. ¶ Cū hac scōa cōclusione stāt he ꝓpositiones. fortes nō tenēť velle q̄cq̄d deus vult ip̄m velle. ꝓz qz bñ seq̄tur: voueat fortes īgressum religiōis: g deꝰ vult ip̄m hoc velle. ⁊ añ ad hoc nō tenebať. Eodē mō possum argumētari i actibus pcti. ꝓpterea in scōa cōclusiōe ponebā obligari. ¶ Scōa ꝓpositio. deus pōt nō velle voluntatē meā velle qđ vult eā velle. ꝓz qz hec ē possibilis: volūtas nō vult q̄ deꝰ vult eā velle. ꝓz in dormiēte: est eīn negatiua cui⁹ p̄dicatū nō supponit g vera: g illi de inesse addendo modū tota ē ſa. ¶ Tertia cōclusio scz q̄ nō q̄lz volūtas diuine volūtati ꝓformis i volito est recta ꝓbať enchiridij. c. ⁊ allegat Augr̄. iudei voluerūt xp̄m mori. qđ etiā deus voluit. tñ eoꝝ volūtas impia fuit. ⁊ pōt esse sīle: si tici⁹ sciret deū velle suum p̄em mori: ⁊ hoc ip̄e vellet ex inuidia vl̄ auaritia hīnde hereditatꝫ. ¶ Sz de volūtate dei bñplaciti vl̄ volūtate signi opatiōis sūt sapiētū ꝛrie sētētie vt ꝓz apd̄ ātiquos doctores: ſz ponet q̄rta cōclusio ꝓbabilis. Postea tentabim⁹ tenere ei ꝓ dictoz⁹ gfa exercitatiōis scholastice. ¶ Quarta igit cōclusio ē hec. nō sp tenemur cōformare volūtatē nr̄am volūtati diuine i volito. ꝓbať p augustinū i enchiridio. c. bon⁹ filiꝰ vult p̄em viuere quem deꝰ vult mori. Et tiā fideles nolebant apostolū paulū hierusalē ꝓgere ne ibi pateret mala q̄ ꝓpheta Agab⁹ p̄ dixerat paulū passuꝝ. Et tñ deꝰ hec illū pativolebat p annūcianda fide xp̄i exercens martyrē xp̄i. actu. xxi. ¶ Sz dices hoc vez eē si ei nō ꝺnotescat secus est vbi ei ꝓstiterit volūtate deliberata seq̄nte rōnē. ¶ Ad hāc cōclusionē argumentať q̄dā doctoz q̄stiōe. xiij. sui p̄mi p̄mo sic. stat q̄ creatura videat deū aliq̄d velle: ⁊ tñ licite velit oppositū. vel saltē nō velit illd. ꝓz. reuelet deus sorti q̄ ipe vult eū teneri ad nō faciendū actū illū: ⁊ tñ vult q̄ illū faciat: vl̄ ponať casꝰ: q̄ deꝰ alicui reuelet q̄ ipe est reprobꝰ. Ad hoc sequiť q̄ ipe peccabit ⁊ finalr̄ dānabiť. ¶ Cōfirmať illud. stat absolute sortē videre deū aliq̄d velle: ⁊ tñ circa illud nullū actū volūtatis hēre. qz deꝰ pōt ꝓcurrere ad actū ītellectus: absq̄ hoc q̄ ꝓcurrat ad actū volūtatis. Sz in hoc casu sortes nō peccaret. ¶ Ad p̄mum ꝓcediť q̄ taleť ꝓformare volūtatē suā volūtati diuine sicut tāgemꝰ iferi⁹. Cōfirmatio certe nō ht̄ appentiā. Mā q̄s theologoꝝ negabit quācūq̄ ptē tenuerit hui⁹ ꝓclusiōis q̄n stet q̄ sortes videat deum aliq̄d velle: ⁊ tñ sortes nullū eliceat actū ꝓpter nō ꝓcursū ipi⁹ dei ad actū volūtatꝫ. ¶ Tertio argumētať bonꝰ filiꝰ vult p̄ez viuere quē deꝰ vult mori: ſz pter reuelationē factā sorti de morte p̄is nō videtur illū obligare ad volēdū qđ deꝰ vult cum añ nō obligaret. ¶ Quarto sic. qz alr̄ seq̄ť q̄ state talire uelatiōe sor̄ obligeť ad oppositū: ⁊ p ꝓns ad ipossibile. ꝓz ꝓn̄a. qz volo q̄ sor̄ teneať velle a: ⁊ tñ reuelet ei deꝰ q̄ ipe nō vult ꝓcurrere ad volēdū a. tunc teneť velle a: ⁊ ēt nō teneť velle a: qz videt deū ipz nō vle a. ex q̄ scit q̄ deꝰ nūq̄ ꝓcurret ad volēdū a. igit: ⁊c. ¶ Ad ktiū negāt minorē Altisiodo. xiij. ca. p̄mi ⁊ Alex. quos qdā alij i sequūť. vl̄ distiguitur. si nō ꝓstiterit de volūtate. ⁊ sic ꝓcediť: si ꝓstiterit. hoc negať. ¶ Quartū argumētū ē nullū: vt patuit supius. hoc ꝓcederet ab aduersario. ¶ Et ab eodē. Adhuc ꝓ illā cōclusionē arr̄ sic. seq̄reť q̄ ego debeo velle q̄ deꝰ subtraheret gr̄az meā tpe quo morta lr̄ pecco. hoc videť icōueniēs: ⁊ ꝓbo ꝓnām bñ seq̄ť. Joānes peccat mortalr̄: g deꝰ subtrahit gr̄az. añs ē volituꝫ volūtate bñplaciti: g ꝓns sit ē volitū ⁊ cognitū a me. ¶ Cōcedūt oēs isti q̄ teneo⁹ velle substractionē gr̄e i illo casu: ſz ista ē negāda debeo velle q̄ nō det mihi gr̄az: qz sentꝰ ē nullo mō debeo velle mihi dari gr̄az: qđ ē flm. ¶ Sz dices. si sor̄ vult ītrare religionē: ⁊ hz illd ꝓpositū fīū: scit deꝰ illd: ⁊ ponať q̄ teneat positionē aduersarioꝝ: seq̄ť q̄ ille teneť ītrare religionē: ꝓns ē flz qz adhuc nō ītēdit se obligare: g ītrare religiones nūq̄ ē de ꝓsilio ¶ Sz dices q̄ nō seq̄ť. m̄lti eīn tenēt oppm̄. huiꝰ positiōis ptes tenētes dicerēt aliquē ītrare religionē de ꝓsilio: hō nō sp se reflectit sup hoc an teneať ītrare religionem: ſz si haberet firmū ꝓpositū ītrādi: ⁊ ꝓsideraret q̄ deꝰ hoc velle teneť illis stantibꝰ ītrare religionē. ¶ Alteri⁹ argumētoꝝ. seq̄reť q̄ qñ media ps domꝰ mee ē cōbusta q̄ ego male ago apponēdo remediū relique pti. ꝓz. Quenio volūtati dei bñplaciti q̄ vult q̄ domus cōburať ¶ Similr̄ si qs cadat extra nauē in aquā male ago ꝓuiciendo ei funē vt releuet. ista sunt falsa ⁊ nō cōcedenda: igit. ¶ Forte dices (et sic dicendū est) ꝓr/Debeo agere gr̄as de pte combusta: ⁊ in tribulatiōib⁹ gr̄iari. ꝑm illud Job p̄mo Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū est: sit nomen dñi bñdictū. ⁊ ad Romanos. v. sed ⁊ gr̄iamur in tribulationib⁹ scientes qm̄ tribulatio patientiā opať: patiētia aūt pbationē: pbatio vero spem: spes aūt nō cōfundit: ⁊ nō debeo nolle cōbustionē ꝑteritā: qz hoc esset ipossibile: q̄ ꝓbustio ꝑterita reuocareť: sed quo ad cōbustionē futuraꝝ incertū est an deꝰ velit me illā velle. Et sic possum ponere remediū. Eodē mō de infirmitate/⁊ similibus calamitatib⁹ / quarū alique partes ꝑteriere ⁊ alique sunt future: semper possum remedia dare futuris. ¶ Sed ꝓ hoc replico: bñ sequiť de lege: hec ps est ignita: g cōburet ptē vicinā si nō apponeť remediū: añs ē volitū volūtate bñplaciti: g ꝓns ē volitū eadē volūtate. Et p ꝓns teneo⁹ illud velle. ¶ Sed hic est cuasio: qz ꝓsequentia nō est bona de lege: nō eīn repugnat legi dei ordinate q̄ deus impediat actiuitatē ignis ne cōburat reliquā ptē Nec opz ire ad ꝓnas simpliciter bonas in ꝓposito qz tūc nō cōcederent hanc: fortes peccat mortaliť g deus subtrahit ei gr̄am: imo oppositū ꝓntis est ꝓssibile añcedenti. Et eodē mō dicereť de alijs calamitatib⁹ futuris ipediendis. ¶ Sz ꝓ hoc adhuc arguo. si esset certū iā presentialr̄ p reuelationem de futuro q̄ reliqua ps cōbureť: iā p te peccarē impediendo cōbustionē: g qñ est verisimile q̄ deus vult aliq̄d volūtate bñplaciti ego pecco volēs illud ipedire: qm̄ ego expono me discrimini ad ꝓtraueniēdū voluntati dei ꝙsili. Et sic ego male ago remouēs facē cadentē inter stramina tui lecti ¶ Preterea: ego destruo ignē exītē i vna pte domus: g aliq̄d ego nolo esse qđ deꝰ vult esse volūtate bñplaciti. ¶ Sz dices: nescit an deus vult illud esse i posterū. ¶ Alteriꝰ argr̄: seq̄reť q̄ ego debeo velle: vel saltē licite possum velle Petrū xp̄m negasse: ⁊ Judā illū tradidisse: qz deꝰ voluit illud volūtate bñplaciti. Et p ꝓns licite possuꝝ velle pctā mea ꝑterita fuisse. ¶ Sz dices: q̄ volūtas dei nō cadit sup malū culpe. ¶ Si dicas bti peccauerūt licet nō peccāt: g illud pōt esse volitū. ¶ Dices q̄ pōt ꝓcedi q̄ placet mihi nūc Petrū negasse xp̄m: ⁊ pctm̄ fuisse ꝑteritū cū aliqua modificatione discreta: nō p cōplacētiā in malo: nec p cōtēptū diuine offense: ſz velle illo mō quo pctm̄ fuisse non est mō malū: vel velle ip̄m fuisse ea lege q̄ necesse est oīne ꝑteritū esse ꝑteritū: tenēdo q̄ ad ꝑteritū nulla est potētia: ⁊ hoc tenēdo hoc mō nō teneo⁹ velle pctm̄ nō fuisse: ſz solū inquātū i se est. ¶ Istud nō videť sufficere: ꝓpterea dicas tu: intelligo an debeo ꝓformare volūtatē meā volūtati diuine i volito nisi a deo sit volitū me nō velle illud mō deꝰ nō vult q̄ ꝓplaceam⁹ in trāsactis scelerib⁹. Sz ꝓ: ex isto sequiť q̄ vna medietate domꝰ cōbusta a vicino tuo debes succurrere illi cōbustioni: ſz videas q̄ scōa ps ꝛcinerabiť te nō occurrēte: qz habes p̄ceptū ad succurrendū: potes velle succurrere ⁊ teneris. ¶ Insup q̄rit: quo p̄cepto teneris volūtatē tuā cōformare semp diuīe volūtati in opatiōe qñ nō habes p̄ceptū in oppositū. ¶ Ad p̄mū istoꝝ cōcediť: nec impugnať solutio p̄cedēs: ſz dať vna alia vīa argumētū euacuādi. ¶ Ad aliud rīdeť q̄ illo p̄cepto: amicoꝝ dz esse idē velle ⁊ nolle. viij. ⁊ ix. Et hiꝯ. in tertia spē amicitie q̄ est ob honestatē: deꝰ aūt nihil ihonesti vult: cōgruū est g q̄ subditus ⁊ amicꝰ id idē velit cū deo: qz disparitas volūtatū segregat amicitiā. ꝓterea. viij. Et hic. ꝓbat Philosophꝰ q̄ sese amāt ob bonū vtile: vt in senibus: vel ob bonū iocūdū: vt i iuuenib⁹: in talib⁹ facile rūpiť amicitia. Et idē tz Tulliꝰ in suo libello de amicitia. ¶ Sz ponc ꝓ casum q̄ deꝰ velit p̄em meū mori vel aliq̄ hmōi: ⁊ q̄ me vult illud idē velle: ⁊ reuelet mihi p̄mū ⁊ non fcēm: vel ego teneoꝝ sub pena pctī velle p̄em meū mori vel nō. qđā recitat aliquoꝝ solutionē isto casu positō: ego nō tenerer sub pena pctī p̄em meū velle mori: ei tñ videť siue assertione alia q̄ in tali casu deberē velle p̄em meū mori: nō qđē simplr̄ ⁊ absolute: sed sub ꝓditione vz si deꝰ vult me velle p̄em mori: ⁊ nō aliter. ¶ Recte aliꝫ soluūt: q̄ ignorātia īuincibilis in illo casu excusaret: ⁊ supadditū ab Alphōso nihil est dictu. ¶ Facit aliās rōes ꝓ cōclusionē oppositā: nō recito eas. ¶ Quidā aliꝰ ⁊ ipe in illis rōnibus nō multū discrepāt: ⁊ nō est difficultas: q̄re ptrāseo. ¶ Ex oib⁹ his vides q̄ dank vel facile dari pōt solutiōes ad ꝓbatiōes nr̄e cōclusionis: ⁊ per ꝓns ei⁹ ꝓ dictoria est ꝓbabilis. ¶ Et ꝓfirmať ꝓdictoria cōclusio: hō dz in vniuersali velle oīa q̄ deus vult nisi, sit ei ꝓceptū oppositū in aliquo ꝓticulari ſz nūc ignis ꝓburit libꝛos meos: nec sum obligatꝰ hr̄e oppositū: g teneoꝝ illud velle. ꝑm illud Eccle. 39. Bñdicite dñm in oīb⁹ opib⁹ eius. ⁊ itez i psal. 33. Bñdicā dñm in oñi tpe/sit semp laus ei⁹ i ore meo. Sup quo ꝙbo dicit Augu. nūqd solū qñ tibi bñ facit: qñ abūdāt ꝛpalia: multū frumēti/vini/et olei/auri/⁊ argēti/pecoꝝ/domoꝝ: tūc bñ dices: ſz nō in oi tpe. ¶ Et ꝓfirmať. qz si deꝰ reuelaret alicui q̄ vellet hāc vxōē esse captā ab hostib⁹ seq̄reť q̄ tu potes nolle illud licite: ⁊ si sic: resistere obsidētibus vxōē: ſz in hoc peccarūt iudei nolētes ciuitatē Hierusalē: ⁊ seipos tradere Nabuchodonosoꝛ regi Babylonis ad denūciationē Hieremie. Hieremie. 38. vt p̄z p glo. Et sup illo ꝙbo psalmi. non adhesit mihi coꝛ prauū. dicit Aug. coꝛ prauū ē coꝛ non rectum. rectū aūt coꝛ hoīs dicit: qz oīa q̄ deus vult illud vult. ¶ Iste rōnes ſz sīnt ꝓbabiles non vincunt. ¶ Ad p̄mā eīn nego: q̄ teneoꝝ i vniuersali velle oīa q̄ deus vult: teneoꝝ eīn velle oīne illud ad qđ deus vult me obligare: ⁊ qualr̄ vult me obligare. Ille aūt auctoꝛitates q̄ ſinuāt oppositū sunt ꝓfectionis ⁊ non p̄cepti: vel q̄ nō ꝓtrauenīā cū murmure. ¶ Ad aliā dico: q̄ ego possum nolle ciuitatē capi: ⁊ non resistere: incassum eīn esset mihi resistere. ad Romanos. 9. volūtati eius qs resistit. Dicer̄ ad illud Hieremie. 38. q̄ p̄ceptiue deꝰ voluit tradi vxōē. ¶ Tenēdo quartā cōclusionē i via: videť ꝓdictoria tenenda in pr̄ia ꝓpter ꝓfectionem. ¶ Sed ꝓ istud argr̄: fctē mulieres ⁊ apli tristabanť de passione dñi. Joā. xx. ¶ Sed dices: illa tristitia venit a sensualitate: vel a volūtate in ꝙtū natura ¶ Cōtra vtrūq̄ modū argr̄ sic. deꝰ pr̄ voluit xp̄m pati mortē: ⁊ hoc mādatū habuit a pr̄e: ⁊ in hoc fuit obediēs pr̄i. ad Philip. ij. ⁊ calicē quē dedit mihi pr̄ nō vis vt bibā illū. Joan. 18. ⁊ tamē scienter Christus voluit oppositum huius: qz voluit nō patr̄ icepit ei Jhesus pauere ⁊ tedere. Et

Altisiodo. Alexāder Bonauē.

Dens.

Alphōsus toletanus.

Dealiaco.

Matthei.xxvi.Tristis ē aīa mea vsq; ad mortē.pauor aūt tediū ⁊ tristitia pueniebant ex nolitione mortis iminētis:si ēm voluisset mortem pauorē ⁊ hm̄oi tristitiā non hūisset. ¶Dices cū Magro.iij. senten.distin.xvij.q; hec tristitia nō erat in pte rationali:sz in pte sensitiua:q̄ naturaliꝛ refugit mortem:nec erat ex affectu aie ēm rōem: qa ēm dictū xp̄i.spūs quidē p̄optus est:caro aūt infirma. Marci.xviij.talis aūt passio sensualitatis nō est vitiosa in nobis quātū ad esse ⁊ inchoationē:lz bñ quoad pgressum pōt esse vitiosa. ¶Cōtra:in pte rōnali habuit volitionē diffozmē volūtati p̄is i obiecto volito:q; xp̄s ozauit.trāseat a me calix iste. Matthei.xxvi.⁊ Lu.xxij. Ozare ei p̄ncipaliꝛ ptinet ad mentē:ois aūt ozās q̄tū in se est vult i petrare illud p quo ozat:aliꝛ esset oro ficta. Et hoc pōt cōfirmari p illud qđ subiūxit:verūtū nō sicut ego volo/sed sicut tu. ¶Rursus:si xp̄s affectu sensualitatis refugiebat mortē:⁊ affectu mētis voluit mori:q̄ in xp̄o caro pcupiuit aduersus spm̄. ¶Et tiā si pars rōnalis ⁊ sensualitas appetierunt opposita: videt q; xp̄s debebat ozare vt fieret ēm ptē rōnalem. ¶Ad p̄mū negaī minoꝛ.nō ēm voluit simpliciter ⁊ absolute nō mori:nec eius tristitia puenie bat ex hm̄oi velle:xp̄s ēm nō habuit pusillanimē timorem moriendi:q; ad hoc venerat:⁊ sua libera volūtate moriebaī:oblatꝰ ēm est q; ipe voluit:et Petrū oppositū suadentē reph̄endit dicens:vade post me sathana. Matthei.xvi.moriebaī ex volūtate qua cōditionaliꝛ vellet aliq̄d fieri si deo placeret:cū euidētia mortis iminentis q̄ est vltimū malox pene:cū naturali inclinatiōe ptis sensitiue ad fugā mortis vel volūtatis inquātū natura. Et tiaz dolor nō erat solū pter mortē p̄priā:sz pter desolationē iustox:q̄ eū secuti fuerāt:⁊ in eū crediderant ēm illud Matthei.xxvi.oēs vos scādalū patiemini in me nocte ista.scriptū est ēm/pcutiā pastorē ⁊ dispgent oues gregis.zacharie.xiij.⁊ propter negationē Petri in trina negatiōe:pter ingratitudinē Jude:pter electionē ⁊ dānationem populi iudaici/⁊ subuersionē ciuitatis/⁊ pt̄ delicta hūana magis q̄ ppt̄ sua vulnera. Propterea dicit. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē:sz nō propter mortē:insinuās q; erat potissimū pter alia a morte. ¶Et tiā tristitia nō est ozta in xp̄o naturali necessitate:sz spōtanea libertate.ꝛz Aug.xiij.de ciui.dei.cap̄.ix. Et sup Joā.homilia.lx.⁊ Damascenū lib.iij.hāc tristitiā q̄ est malū pene:⁊ nō culpe:xp̄s nasci libere pmisit ⁊ voluit:vt p̄itatē hūanitatis in seipo oīderet:tā quo ad coꝛp̄ q̄ quo ad aīam:⁊ in se duas voluntates esse pter futuros hereticos quos p̄uiderat tēturos oppositū. ¶Insup vt daret exēplū posteris:vt nō desperarēt nec dfiderēt se esse relictos a deo si sīle ptingat:categorice simpliciter voluit mori:ibi ēm erat rō aduocatrix ex pte sensualitatis. ¶Vel sic.nō sicut ego volo.i.nō sicut velle solet cōiter infirmitas hūana:volūtas ppria⁊ amoꝛ puat?.ēm illud Joā.vi.q; descēdi de celo nō vt faciā voluntatē meā:sz volūtatem ei? q̄ misit me.⁊ Joā.v.nō q̄ro volūtatē meā: sz volūtatē eius q̄ misit me. Hec sequit q; erat rebellio intercarnē ⁊ spm̄:q̄m spūs categorice volebat volitū a deo:⁊ caro appetebat ēm inclinationē inditā ei a deo:q̄ solet ptingere inter hoies. Et hoc ē qđ beat? Au.dicit.nō adhesit mihi coꝛpraauum:qđ declinantē a me malignū nō cognoscebā. Paulus xp̄i miles exultat:q; moꝛitur? :dicēs.ij. ad Thi.iij.bonū certamē certaui:cursum ps̄summaui:fidē seruaui.⁊ itez:cupio dissolui:⁊ eē cū xp̄o ad Phil.i.⁊ xp̄s tristis est.cū quo paulus se eē futurū letaī.dns ⁊ impatoꝛ tristis est:q; moꝛitur? :q̄ melioꝛ seruus q̄ dns:sufficit seruo si sit sicut dns.qđ q̄ erit ista voꝛ nisi son? infirmitatis nr̄e.istud q̄ de? nō pter se:sz pter nos dixit. Pōr si fieri pōt trāseat a me calix iste.p̄mo Eneidos Maro non solū virū fortē describēs:sz virū quo melioꝛē effingere non poꝛat:dicebat eneā timorē naturalē hr̄e p̄mo Eneidos inq̄ens. Extēplo Enee soluunt frigore mēbra. vbi Seruiꝰ eū exponēs dicit eū fuisse timore pcussum:saluatoꝛ nr̄ ista assumpsit volēs:vt iaz dixim?:igr. ¶Sz ꝯ q̄rtā pclusionē argumētabeꝛ sic.sicut se hz intellect? ad regulā p̄itatis:sic volūtas ad regulā rectitudinis.ille ēm intellect? ē falsus q̄ deuiat a p̄ma p̄itate:q; volūtas est obliqua q̄ a p̄ma volūtate deuiat. ¶Preterea:illud ē de iure diuino qđ deus vult:volēs ꝯ volitū a deo vult ꝯ ius diuinū:q; peccat:igr. ¶Ad p̄mū dico:q; nō est sīle de intellectu ⁊ volūtate:assensus ēm intellect? frequēter nō est i ptāte nr̄a:⁊ si vnū oppositoꝝ sit verū reliquū est falsum:p̄itas ⁊ falsitas intellect? attendit penes sic esse i re vel nō esse ēm Ari.i.lib. p̄dicamētoꝝ.ca.de p̄dicamēto substātie. vbi ait, ab eo q; res est vel nō est oro dr̄ p̄a vel falsa.modo stat q; duo sic se habeāt q; vn? vult a:⁊ alter hz nolle circa a:tū vterq; act? erit bon?. ¶Et si dicas amicoꝝ ē idē velle ⁊ nolle. Dex est:vbi displiceat alteri si velit oppositū:mō de? nō vult nos obligare nisi ad p̄cepta ⁊ obligatiōes. ¶Ad scōm distinguitur:vel si de? vult aliquem obligare:vez est:alias nō opz. ¶Scdo argr̄:p̄onēs volūtatē suā volūtati diuine peccat:de? aūt vult vbē capi ab hostibus:⁊ tu nō vis positiue:igr̄. ¶Rñdeī verū est:si p̄ponat volūtatē ppriā volūtati diuine p̄cipienti vel p̄hibenti. ¶Tertio arguiī:sortes vult a non esse:⁊ deus vult a esse:aut g̃ ꝙa ⁊ recta rō hūana dictat a nō esse pducendū:aut oppositū.si p̄mū:g̃ iudiciū diuini intellect? nō est rectū.si scōm:g̃ sortes vult ꝯ dictamen recte rōnis:ergo non iuste et studiose. ¶Ad tertiū concediī:q; rō dictans a esse pducendū est ꝙa ⁊ recta:siue ipsa sit nota intellectui hūano siue non:sz non est ratio p̄cepti nua vel p̄hibitiua hoī:sicut ratio dictās q; pr̄ meus ē moriturus ¶Et cū infers:g̃ sortes vult ptra dictamen rōnis.Rñdeī:q; non est ꝯ dictamen recte rationis dictantis de velle sortis. Hec ꝯ dictamē rationis cui in volēdo debeat cōformari volūtas sortis:bñ verū est tñ q; materialiter ⁊ obiectiue est? ꝯ dictamen cuius sdā rōnis recte:sed hoc nō impedit rectitudinē nolitionis. ¶Quarto arguiī sic.aliq̄ p̄ceptū de? dat:⁊ tñ nō vult illud adimpleri.p̄z de p̄cepto dato Abrahe de imolādo filio:qđ deus noluit esse obseruatū.ptz Beñ.xxij. Rñdeī:q; triplex ē p̄ceptū:quoddā obligat ad illud qđ p̄cipitur:vt p̄ceptum de dilectione dei ⁊ proximi. **Aliud obligat immediate ad intentionē p̄cipientis:⁊ mediate ad illud qđ p̄cipiī:qz scz illud qđ p̄cipiens intendit nō pōt impleri sine eo qđ p̄cipiī: vel sine conamine ad illud implendū:sicut p̄ceptū Abrahe factū p̄mo obligat ad intentionē precipientis:scz ad ostēdendā obedientiam vt illa alijs**

innotesceret:⁊ talis obediētia nō poterat oñdi sine conamine ad hoc qđ p̄cipiebaī:nō obligabatur Abrahā ad conādā imolationē filij ereq̄ donec ipediretur:nūq̄ aūt voluit deus q; filiū occideret: qz eū reuocauit.g̃ semp añ noluit. Alioq̄n in eo nō na fuisset mutatio voluntatis.noluit ergo qđ p̄cepit:sz voluit velle id qđ p̄cipiī fieri:⁊ in hoc decipitur sine sua culpa:sz deus eū nō decepit:sz ex se ipso decipiī.non intelligēs mysteriū rei:⁊ deus p̄mittit eū decipi idirecte.hoc est p̄cipit aliq̄d rōnabile.qđ alter nō bñ capiēs decipiī. ¶Tertiū obligat ad intentionē p̄cipientis.vt p̄ceptū factum ceco nato vt nemini diceret. Matth.ix. ¶Quito arguiī.deus vult se regere totū mundū:⁊ beatus Petrus hoc sciens nō vult se regere totū mundū g̃ Petr? non tenet p̄formare voluntatē suā volūtati dei in volito.⁊ Paulus voluit dissolui ⁊ esse cū xp̄o.ad Philip.i.qđ tū deus noluit. ¶Rñdeī hoc nihil est.p̄cedo totū añs.⁊ nego p̄iam. Petr? ēm nō vult se petrū regere totū mundū:sc̄da p̄positio est:⁊ nō Petr? vult se deū regere totū mūdū p̄nomen ēm se est recipꝛocū. Tertia aūt p̄positio: Petrus vult deū regere totū mundū.⁊ hoc Petrū illi p̄formare in volito. ¶Sexto:beati angeli interdū volūt opposita.g̃ nō oēs beati p̄formāt suas volūtates volūtati diuine.añs ptz de angelis persarū ⁊ medoꝝ. Daniel.x. ¶Sz illi angeli erāt boni:p̄z p Greg.xviij.lib.Mozaliū. ¶Itē nō est possibile scire volūtatē dei. ¶Sz ptz sup illo ꝙ bo psalmi. Exultate iusti. Psal.xxxij.dicit quantū distat deus ⁊ hō:tantū distat volūtas dei ⁊ hoīs:sz nō ē possibilis cōformatio dei ⁊ hoīs.⁊ Esaie.lv.sicut exaltantur celi a terra:ita exaltate sunt vie mee a vijs vr̄is:⁊ cogitationes mee a cogitatiōib? vr̄is. ¶Rñdeī:q; non incōuenit angelos beatos velle contraria:qñ nō constat eis de volūtate dei.alter ēm eoꝝ videbat q; ex moꝛa iudeoꝝ apud Persas multi Medoꝝ⁊ Persaꝝ peruertebaī ad fidē:⁊ sic habebat motiuū sufficiens p se.alter q̄siuit liberationem populi israelitici. ¶Sz dices. vterq; vidit oīa in verbo q̄m erat beat?. ¶Rñdeī hoc negādo videre ēm in ꝙ bo nō est videre oīa sicut videī ima go in speculo:sz est solū ꝙ bū supplere vicē obiecti ⁊ cū hoc aliquē manere beatū. ¶Ad scōm negaī assumptū.⁊ ad p̄bationem dicit:q; ille auctoꝛitates bñ p̄bant:q; deus ⁊ hō imꝓpoꝛtionabiliꝛ distant in essentia.sz non p̄bāt q̄n hō pōt scire volūtatem dei. ¶Dubitaī circa hanc distinctionē:ponendo q; deus reuelet alicui existēti in gra suam eternā dānationem. An talis tenet p̄formare voluntatē suā voluntati diuine. Multi non admitterent casum. ¶Quidā doctoꝛ in suo p̄mo nō admittit q; deus reuelet alicui q; ipe peccabit mortaliter. Et doctoꝛ seraphicus in p̄secutiōe hr̄e vltime distinctionis hui? p̄mi non admittit q; deus reuelet alicui i suā eternā dannationē. ¶Si dicas reuelauit Petro negationē suā. Matth.xxvi.⁊ iudeis q; in pctis suis moꝛerenī. Jo.viij. ¶Dicerent illas esse cōminationes exteriozes:⁊ si esset reuelatio exterioꝛ solū semp̄ putabim? esse p̄minationē. ¶Sz ptra dices.g̃ nō tenemur credere futuꝝ iudiciū:nec carnis resurrectionē nisi esset reuelatus reuelatiōe interiozi.qđ nō est dicendū. ¶Hoc nō vincit.dicerēt q; q̄dā sunt p̄cepta q̄ p̄suppositā cōi fide sunt p̄cepta nature q̄ indispensabiliꝛ obligant dū simus viatoꝛes:vt ad diligendū deum:et nos post decū:⁊ ad sperandū de illo.de talib? si opositū dicere? possumus credere esse illusionē aut conditionalē reuelationē/⁊ non absolutā.ēm illō Apli ad Galathas.i. Et tiā si angelus de celo euāgelizaret vobis aliud pter q̄ qđ euāgelizauimus vobis/anathema sit . vbi res eēt dispēsabilis ⁊ cōstaret q; sic reuelans haberet auctoꝛitatē dei esset ei credendū.sicut pz de Michea ppheta.iij. Regū vlti.sic aūt nō est in casu nr̄o:q; esset reuelatio interioꝛ:⁊ q; infallibiliꝛ assentiret est nodus rei.⁊ ap posset ozare p sua salute:⁊ an desparet. ¶Scōm quendā desperatio duplr accipiī. Uno mō impoꝛptie p firma credulitate qua q̄s credit se esse dānandū:vel defidit se esse saluandū. Alio mō prop̄tie p firma credulitate qua q̄s credit q; si faciat qđ in se est p statuvit ad hūdā beatitudinē adhuc non habebit eā:⁊ talis act? est directe oppositus actui spei:⁊ non p̄im?. ¶Neutra istarū acceptionum valet:spes est habit? vel actus volūtatis:⁊ p̄ns opposita non sunt act? vel habitus intellect? ¶Sz eū excusando dices:q; loquiī de quadā incō possibilitate. ¶Insup talis sciī certitudinaliꝛ q; erit dānatus ex hypothesi:⁊ ita assentit.⁊ dānati non aliꝛ desperant q̄ q; etiā si faciant qđ in eis est: non habebūt vitā eternā. ¶Sz dices:deus nō cōcurret cū eis ad penitentiā:⁊ si facerent qđ in eis est p possibile vel i possibile non habebūt vitā eternam:qz sunt in termino:secus est in via:sz sic non dabis p̄tie desperatē in via. ¶Rñdeī p̄positiones sequentes:dato q; sit firmū iudiciū in intellectu de eterna dānatione nō sequiī q; sperat vel desperat.ptz:qz spes ⁊ desperatio sunt act? volūtatis vel habit?:⁊ stat voluntatē oēs illos secludere stante illo firmo iudicio. ¶Scda p̄positio:adhuc sortes pōt hr̄e beatitudinē. pbaī:quocūq; demōstrato deus scit an sit reꝓbat?/an predestinat?: demonstrando soldanū reꝓbū deus hoc scit:⁊ tñ adhuc p̄cedim? istā iste pōt esse p̄destinat?:⁊ sciētia reꝓbationis in soldano supueniens non destruit illud. ¶Tertia p̄positio.p̄blematicū est an iste sortes pōt velle suā beatitudinē.p̄baī.p̄babile ēm ē q; sor nō tenet se p̄formare nisi volūtati diuine p̄ceptiue vel p̄hibitiue. Cōsequenter ad hūc modū dicēdū est q; pōt velle hr̄e beatitudinē ex meritis suis:⁊ gr̄a dei.mō ista volitio est actus spei:nō ēm habet p̄hibitionē in oppositū ex casu. ¶An ꝙa ista volitio sit efficax dubitabis:qz scit finē impossibilē. ¶Hoc nō impedit p̄positū.cū habeat actū quo vult btitudinē. Etiā iste act? ē spes ⁊ hz p̄formitatē ad aliq̄d iudiciū intellectus categoricū: vtputa hoc possū hr̄e beatitudinē de lege Hoc pter dānatos dixerim.vt supi? dixim? de casu soldani quē de? nouit reꝓbādū. Si teneat oppositū(qđ ē p̄babile)p̄formet volūtatē suā volūtati diuine in volito:⁊ deobligat a spe qua vult hr̄e beatitudinē.de? ēm nō obligat ad incōpossibilia:debz tñ facere cetera p̄cepta.qđ pz:qz nō ē abeis deobligat?:⁊ rogare deū vt tollat istud iudicium ab intellectu si ei placeat. Si ꝯ p̄mū modū istes p̄llud Aug.xxi.de ciui.dei.ca.xxv. Si scirē p̄fremeū esse dānatū/nō plus ozarē p eo q̄ p diabolo. ¶Rñdeī verū est.si scirē eū esse in inferno:vel si mihi constaret eū esse dānandum irremediabiliꝛ:⁊ sic concedo.qz ēm Aug.de correctione ⁊ gratia:

Altisiodo. Bonauētura.

ante finem vite de nullo est desperādū. ¶Potes petere de talib⁹:non est credendū reuelatiōi mee: posito q illa sīue aliqua alia reueleꝫ a deo. An hō pōt credere illi. Et si sic.ḡ credit ita esse sicut illa significat:sed illa significat q non est credendū reuelationi mee.ḡ non est credendū reuelatiōi mee. si non. Contra:tu credis ita esse sicut per illā significatur.ergo credis tali reuelationi. ¶Rñdeꝫ:admisso casu p possibile vel impossibile:q talis credit ita esse sicut per illam significaꝫ:non sequit tñ q credat reuelatiōi ꝓter reflexionē in oppositū.

¶Distinctionis.xl.viij.questio vnica.

QVeritur circa vltimā distinctionē huius primi:an volūtas diuina sit prima lex obligās. ¶Rñdeꝫ affirmatiue ad questionem.ꝓbatio:q2 sicut.ij. Metaphysice.ca.ꝑ.iij. dicit ℙhilosophus nō est ꝓcessus in infinitū in causis efficientib⁹:sic nō est ꝓcessus in infinitū in legib⁹ obligatorijs.ꝛ.ꝛ Metaph.in vnoquoq gñe est dare primū quod ē mensura alioꝝ.ꝛ maxime tale:sed voluntas creata non pōt esse prima lex obligatoria:tū q2 illa est defectibilis:ꝛ per ꝓns regulabilis per aliquā voluntatem indefectibilē:tū q2 non ꝫ ex se potestatem obligandi.ad Ro.xiij. non est ptās nisi a deo. ¶Istud probaꝫ p Aug.xxij.ꝓtra faustū:vbi dicit q lex eterna est diuina mēs seu voluntas ordinez naturalē seruari iubēs:turbari vetās. ¶Insuper Anselmus ꝓsologiō.ij. id solum iustū qđ vis:ꝛ iustum qđ non vis. Et primo cur deus hō.ca.viij. sufficere nobis debet ad rationē voluntas dei cuz aliqđ facit:ꝫ non videm⁹ cur velit.volūtas nāq dei nunq̄ est irrationabilis. ¶Itē Hugo.i.de sacra pte.iij.ca.i.prima oīm causa est volūtas creatoris q̄ ex semetipsa iusta est:nec em̄ idcirco iuste voluit:q2 futurū iustū fuit qđ voluit:sed q2 voluit idcirco iustū fuit. Cū ergo queriꝫ quare iustū est qđ iustū est:cōuenientissime respondeꝫ.q2 ℞m dei volunta tē est q̄ sctā est ꝛ iusta est.cū aūt q̄riꝫ quare ista voluntas dei iusta est:hoc sanius rñdeꝫ qm̄ ꝑme cause nulla causa est. ¶Ex ista ꝯclusione sequiꝫ:q nihil volūtati diuine repugnās est lex:qm̄ repugnat p̄me legi obligatorie.sic nihil est vex qđ repugnat ꝓ(reflexione secluſa). ¶Scdo sequiꝫ: q quicqd est iustū iure fozi est iustū iure poli:q2 si non sit iustū iure poli non est iustū:ꝫ cōiter loquētes intelligūt aliqd esse iustū iure fozi ꝛ non iustū iure poli qm̄ cozā hoībus aliqd procedik:ꝛ p leges hūanas repugnanter ad legem diuinā. ¶Tertio sequiꝫ:q secta Machometica ꝛ vet⁹ testamētū sicut iudei seruāt:ꝛ sic de talib⁹ nō sunt leges:ꝫ errores.pz.cū p̄cepta legi diuine. An volūtas dei p̄ceptiua vel ꝓhibitiua sit solū lex:pz ex q̄stionibus precedentib⁹. ¶Cōtra istā ꝯclusionē argiꝫ sic.ite lectus diuinus est p̄ma lex obligatoria:ḡ nō volūtas ei⁹. ¶Forte dices(ꝛ sic dicēdū est)q añs ē falsum:ꝛ rō q2 nō p hoc q deus intelligit a foze a sorte:sortes est obligat⁹:ꝫ p hoc q deus vult sortem facere a. ¶Cōtra:sicut hec añs est bona:de⁹ vult sortē obligari ad faciendū a:ḡ sortes est obligat⁹ ad faciendū a:sic sequiꝫ.de⁹ intelligit sortē obligari ad a:ḡ sortes obligaꝫ ad a.ḡ volūtas diuina non est magis p̄ma lex obligatoria q̄ intellect⁹ diuin⁹. ¶Rñdeꝫ:q vtraq illarū añarū est bona ꝑt obligationē posita in añte:ꝫ ista nō valet.deus intelligit sortē factuꝝ a:ḡ sortes est obligat⁹ ad faciēdū a.si em̄ de⁹ intelligit sortē peccaturꝝ cras:nō ꝓptera sortes est obligat⁹ peccare. ¶Sz circa hoc pono ꝓpositiones. ¶Prima est:intellect⁹ diuinus ē p̄ma lex obligatoria.ꝓbatio:q2 diuina volūtas ē p̄ma lex obligatoria:oīs aūt volūtas diuina est intellectus diuin⁹:ḡ intellect⁹ diuinus est p̄ma lex obligatoria.ꝓña tenet in disamis.maioꝛ ē ꝯclusio, minoꝛ pz de intellectu ꝛ volūtate creata.ḡ a fortiore de intellectu ꝛ volūtate diuina. ¶Scda ꝓpositio intellect⁹ diuinus nō est p̄ma lex obligatoria inq̄tū intellect⁹:sed hoc depēdet:q2 idētificaꝫ cū essentia diuina.interdū tñ capiꝫ lex ꝓ signo legē manifestante:ꝛ sic iudiciū intellect⁹ nr̄i vel aliud cōplexū vocale vel scriptū legē appellam⁹:sicut de volūtate signi dei dicim⁹. ¶Scdo arguiꝫ:vel hō obligaꝫ:q2 sic dictatū est a sapiētia diuia:ꝛ tūc intellect⁹ est p̄ma lex obligās:vel ideo q2 deo placz solū:si scōm:nihil aliud erit dictu nisi sic volo sicut deo sit ꝓ rōne volūtas:ꝫ hoc est irrōnabile.vocamus em̄ sapiētissimos legūlatores q̄ oīa moderāt rōne:ꝛ nō ꝓprio arbitrio.ꝛ Aplʒ ad Ephe.i.deus opaꝫ oīa ℞m p̄silīū volūtatis sue.glo. Et dr̄ ℞m̄ suam volūtatē q̄ est ex rōne.ꝫ ℞m ℙhilo.iij. Ethic. cōsiliū p̄supponit rōnē p̄dictātē. ¶Insup modꝰ regēdi ꝛ agēdi maxīe decēs ꝛ honorabilis p̄ncipāti est attribuibilis deo:ꝫ min⁹ est decēs regētē q agat nō ex rōne p̄dictāte:quare hoc facit. ¶Rñdetur:q2 volitū est a volūtate diuia hō obligaꝫ:et cōcedo q nihil est bonū nisi qđ placet deo. Et q̄ dicis vocam⁹ sapiētissimos legūlatores ꝛc.hoc ē verū in his q̄ obliganꝫ ꝛ subijciunꝫ legib⁹.secus ē de p̄ma lege ꝛ obligabili. Et ad illud aplī dr̄:q de⁹ opaꝫ ℞m p̄silīū ꝛ ex rōe:q2 rōnabiliʒ vult.nō ex electione p̄supponēte discursum syllogismi practici ad alterā ptē inq̄sitiuū. ¶Ad vltimū dr̄ q q̄cqd deus agit:rōnabiliʒ agit:nec pōt ꝑter rōnem agere. ¶Sz ℘ istud argr̄.xiij.de tri.ca.ꝛ. Alius modꝰ redimēdi nos vl̄ sanādi miserias nr̄as q̄ p filij dei icarnationē ꝛ passionē fuit deo possibilis:ꝫ nullꝰ fuit miserie nr̄e sanāde ꝓueniētioꝛ.ḡ sequiꝫ q non ideo iste modꝰ est ꝓueniētioꝛ:q2 de⁹ magis voluit istū modū:sed ℘. ¶Insup nisi sic:frustra q̄reretdoctores rōnē aliquaꝝ actionū diuinaꝝ:sufficeret ei dicere q2 de⁹ vult.ꝛ esset vltimū ꝛ p̄ncipale ꝓter qđ nō resolubile.ꝓñs est ℘ cōem modu⁹ doctoꝝ q̄ q̄rūt:q2 Magr̄ di.viij.q̄rit quare de⁹ creauit virū añ mulierē dicēs:q2 voluit totaliʒ ex homie facere gen⁹ hūanū. Et q̄re voluit mulierē facere de costa viri:ꝛ q̄re viri doīmētis:ꝛ nō vigilātis.ꝛ.d.xxiij. quare p̄misit hoīem tētari quem p̄sciuit casurum. ¶Rñdeꝫ:q btūs Aug.vult oīdere:q ex apparētib⁹ nobis ℞m notitias naturaliʒ acceptas.ꝛ ℞m iudicia cōiter accepta ex naturis rer⁹ nullus alī⁹ apparet hoī aptioꝛ ad excitādū hoīez ad dei dilectionē ꝛ laudē.ꝫ si de⁹ aliū ordiasset ille fuiſſz ꝓuenies ꝛ nō iste:ꝛ ita dicaꝫ ad siles auctates. ¶Tertio argr̄:stat dare duas leges oppositas hūanas rōabiles:ḡ non req̄riꝫ harmonia legū hūanaꝝ ad diuinā.ꝓña ista ꝛz:cū iste leges sint opposite:q homines debēt initi rōni cui subijciūꝫ:alīs aūt istaꝝ legū hūanaꝝ ē ꝑter rōem:añs pz:in vtroq regno brītānie p̄mogenit⁹ succedit i toto i imobilib⁹:ꝫ leges aūt Cesareas:ꝛ Aristotelis politicas ꝛ aliaꝝ regionū ꝓsuetudies nō succedit i toto.iste rex legē ꝑticularē ꝓstituētes peccāt.mō hic prio heredi nihil daꝫ.etiā est rōnabiliʒ causa ꝓ manutenentia familie:quā mulier debet rōnabiliʒ velle mō respublica gallica pōt satis bene manuteneri sine bonis huius alienigene:ꝛ omniū illi similiuz. ¶Nonvalet dicere:opes ꝓgeste in hoc regno non sunt auferēde ab eo:sicut angli nō sīnūt mercatores vendētes merces in anglia tollere pecuniam de patria. ¶Hoc inquā nō valz. ex illo em̄ sequitur q nullus pōt capere peculiū castrense vl̄ quasi castrense: vl̄ quocūq alio honesto officio acq̄situz in gallia extra regnū.qđ est ℘ ius gentium. ¶Ad dices de anglis.dare incōueniens nō est soluere.q2 pecunia est ipius mercatoris:quare em̄ nō potest ipam tollere ꝛ in suā patriā ferre. Ad hoc em̄ est iuentū numisma.v.ethi. Et tiā daꝫ ei equalēs pecunie:licet em̄ ei deferre merces anglie p mercibus ductis ad angliā:ꝛ illaꝝ merciū numisma est medium. ¶Nō est idē penit⁹ de lris naturalitatis añ q̄s adipiscatur bñficiū:cuz multi sint idonei in regno.ꝓgruū videꝫ stabilire legē cōez p bñficiādis incolis regni:ꝛ vbi opus est dispēsatiōe ꝓtra illaz legē a superiore dispēsabitur. ¶Si petas an habentes bona diuitis defuncti clanculuz pōt illa inscio rege cōferre ꝓximo heredi. ¶Eadē est rñsio cū p̄ncipali argumēto. ¶Sz adhuc diceres:diues toto tpe sue vite est dñs rerū suarū ꝛ pōt illas conferre in pios vsus vl̄ heredib⁹ naturalib⁹ pax vel nihil relinquēdo heredi ditissimo scz x̄pianissimo regi:nec peccat.sicut peccat oīa bona pdige exponēs nihil relinquendo liberis cū eos alere teneaꝫ iure gentiū:ꝛ patrū est thezaurizare p filiīs.ꝛ nō ecōtra scōm apostoluz. ¶Hoc totū nō obstat.stat em̄ q peste morbo ve repētino diues moriaꝫ. Hoc statutū(sīe lex)est lex multū rigorosa:quā ipīs tiarū nec reprobo nec approbo. ¶Quito p̄ncipaliʒ aꝫ iuste inocēs scit⁹ esse talis a iudice ꝯdēnatur q̄ ꝑ baꝫ nocens p testes oī exceptiōe maiores:ꝛ tū talis lex ℘uenit iuri diuino ꝛ nature q innocens scitus eē talis ꝯdēneꝫ ad mortē.exodi.xxiij.nō suscipies vocē mēdacij:neq in iudicio plurimorum acquiesces sententie:vt a ℘itate deuies.Inocētē ꝛ iustū nō occides:ꝛ de re.iuris.ca.qui scan. vtili⁹ scā dalum nasci p̄mittiꝫ q̄ veritas deseraꝫ.Q(ꝫ dare sententiam secūdū allegata ꝛ probata pz.ff.de offi.pre.l.illicitas.§.i.ꝛ.xi.q iij.ca.sūmopere.ꝛ.iij. q.i.cap.iudicet.ꝛ pz extra de offi.iudi.ordi.cap.si sacerdos.ꝛ ca.i.eiusdē rubrice. ¶Ista q̄stio ē sabbatina ꝛ brocardica. Et pro parte positiva videntur aliq̄ leges:ꝛ aliq̄ ꝓ parte oppositā.ꝛ antiq̄ cōmentatores legū ꝛ canonū in hac parte tenuerūt ℘ria.vtraq pars opinione mea est ꝓbabilis. ℘timo teneamus q iudex dz iudicare scōm allegata ꝛ pbata.pz p leges ꝛ canones inductas ꝛ multo plures adduci possūt.ꝫ iste sufficiūt.nam si nō teneret iudex ꝯcludere scōm allegata et pbata vbi non pōt refellere testes daꝫ mod⁹ eneruādi leges qđ est incōueniēs.quacūq em̄ depositione testiuz irrefragabilū admissa posset iudex dicere scio oppositū esse vex.scio istū esse innocentē.ꝛ sic erit ter giuersatio in lege:nec dabiꝫ sententia iusta a iudice. ¶Insup aꝫ ad idē.vidēs aliquē se peierare in publico nō dz eū publice ipedire:q2 diffamaz frez scōm beatū Aug.ꝛ esset ꝓditor criminis occulti: ergo iudex pōt cuilibet dicere in sure q non de-

ges repugnāt:p̄mogenit⁹ succedit in toto:ꝛ nullus p̄mogenit⁹ succedit in toto. Idē pz:q2 mulier succedit in regno in Scotia ꝛ Castella:hoc aūt referunt esse vetitū p legē Salicā in Frācia. ¶Respōdeꝫ:ꝓcedēdo añs de duab⁹ legib⁹ positiuis sicut vtrūq̄ ꝯdictoriоꝝ ꝓtingētiū stat in cōpossibilitate cū necessario vel aliquo ꝓtingēti imptinēti:et nego q aliq̄ illarū legū sit ꝯ rōnē:cōcedo tū q q̄lz illaꝝ legū hz aliquā rōnē rectā:hoc est q̄lz illaꝝ legū hz motiuū vel motiua ꝓ se:nec pōt p legē diuinā vel hūanā penit⁹ reprobari:qđ sufficit ad legē pure positiuā. Britāni ꝓsiderarūt q si antiquoruz dñioꝝ esset ptitio in multos ffres coheredes tādez vna magna dom⁹ corrueret:vt ꝓtingit de magno flumine secāte Babyloniā in plures ptes diuiso: sufficit aūt cis q p̄mogenit⁹ fit stipes toti⁹ dom⁹ ad quē ceteri ffres ꝛ eoꝝ liberi habeāt recursuz:sicut in aliquib⁹ locis Flandrie vltimo genito p̄ma portio ꝓferr̄:q2 magis eget auxiliū.alicubi locorū dominia sunt maioza q̄ in Britānia:ꝛ pauciores sunt liberi.quaꝓpter nō ita cito extinguiꝫ dom⁹ sicut in alijs ptib⁹.ꝛ dato q ita frequēs esset gñatio ꝛ eq̄lia essent dñia:adhuc licita est lex de pticipatione dñioꝝ reseruādo p̄mogenito potiorē ptē: ꝓ hoc stabilieꝫ cognomen:q2 sī p̄mogenit⁹ pdige sua exponat reliq̄ suas ptes ꝓsuadenter ꝓseruāt:et sic sufficit q ꝓ vtraq̄ lege sint rōnes apparētes: licet nō cōcludētes cū volūtate supioꝝ vel supioris. ¶Ecce i materia ꝓblematica vtraq̄ ps fusti neꝫ rōnabilis cū ꝓ vtraq̄ sint rōnes:ꝛ motiua in oppositū pūt rōnabiliʒ dilui:ꝛ hoc sufficit ad materiā ꝓblematicā. Sic est i ꝓposito de legib⁹ positiuis oppositis. Eodem mō dicaꝫ de viro ꝛ muliere succedentib⁹ in regno. ¶Si petas vtra istarū legū sit rōnabilioz. Nō ꝓstat q̄ earū plus rōni initiꝫ: forte q̄lz opinātū suā partē rationabilioꝛē putat: sed sane illa est melioz q̄cunq̄ fuerit q̄ plus eq̄tati naturali appodiat.sīle in istis positiuis legib⁹ videmus:vnus dñs hñs solas filias legitimas annectit dñium ꝓximo de cognomine cū facultate regia:sic q lex cōis de successione filie non obtinet locū.hoc est rōnabile:q2 nō auferꝫ a filia dñiū habitū:ꝫ qua si hñdum:si nō obstitisset dispensatio. ¶Quarto argr̄.lex ista i Frācia q alienigene q̄ tacūq̄ bona fortune collegerit i Gallia nō hūti liberos rex succedit i toto videꝫ repugnare legi diuine:q2 si legi nature aduersetur legi diuie repugnat. Cōtra aūt eq̄tatē naturalē videꝫ:q diues rex succedat i toto i laboriб⁹ iuste acq̄sitis a sorte impōsore vel alio mechanico p ipīs probū laborē manualē. ¶Nō valet dicere:q̄s pōt facile hȝe lras naturalitatis a rege:q̄s si q̄s nō laborat acq̄rere:tūc ex sua negligētia ꝓxie cognati vl̄ agnati ꝓsabūt illis bonis:stat em̄ q legē illā nesciat:nec teneꝫ illā scire:ꝛ dato q eam sciat nō peccat nō acq̄rēdo lras:nō nemo sine culpa sua ē ꝓuādus bonis suis etiā bona ci⁹ vix exuperāt impēsas q̄s opz facere in illaꝝ lrarū acq̄sitiōe:ꝛ nescit hō q̄diu viuet:nemo em̄ ē ita senex q̄n putat viuere p vnū annū(vt referūt)ꝛ ita hz iustā cām nō acq̄rēdi lras:ne lris acq̄sitꝫ nihil opū hēat sibiꝑi i fine. ¶Dices:ipe ñ ꝓuaꝫ suis reb⁹:ꝫ solū p̄rim⁹ heres q nūq̄ erat dñs illaꝝ rex:vt de filia dñi ꝓtigit:cui⁹ dñiū ānectiꝫ cognomi ꝑ filiā gēitā. ¶Nōvr̄ eē idē:q2 p hoc sufficiēt ꝓuideꝫ filie p mrimoniū vl̄ alr:alioq̄n dñs et

ponat dz tñ iudicare secundū allegata et probata in foro exteriori. ¶ Preterea exponit famā suam periculo perditionis ⁊ alios scandalizat si nō iudicet: ḡ dz pcedere ꝛm allegata ⁊ pbata. ¶ Q; famam suā exponat periculo pz. plus credetur istis duobus vel tribus q̄ ei soli. iuxta ꝝbū saluatoris: in ore duoꝝ vel triū testiū stat omne verbū. ¶ Mō valet qđ dicūt alij q̄ est pctm̄ mortale pdēnare innocētē ad mortē: ⁊ ad mutilationē membroꝝ. secus est i alijs penis pecuniarijs vel causis ciuilib⁹ ¶ Hoc inquā nō valet: qz si iuste pōt iudicare scdz allegata ⁊ probata in re modica pōt etiā in re maiore. ¶ Insup pōt esse crementū in pena pecuniaria q̄ qs mauult membrum amittere q̄ illam exoluere. ¶ Non valet qđ dicit hugo q̄ dz mittere causam iudici superiori: qz q̄n esset iudex supremꝰ stat nodus argumenti. ⁊ pōt cadere in preiudiciū mittentis ne amittat iudiciū: qz supior dicet se ex terna vel quaterna missione esse in possessione iudicā di hominē illius cōmunitatis. ¶ Sz ptra istā pclusionē arguit sic. nullus innocens est occidendus: titius est innocens: igit nō est occidendus. ¶ Respōdet p ppositiones. ¶ Prima est. aliquis innocens iuste dānatur a iudice ad mortē. pbat qz interduz pbat esse nocens: ⁊ nō pstat iudici de opposito. ergo iuste iudex eū pdemnat. ¶ Scda ppositio. innocens scitus esse talis iuste pdēnatur ad mortē. probatur p probationē pclusionis cōtra quam obūcimus. ⁊ sic maior argumēti est falsa. Illō exo. xxiij. intelligit qñ nō pbat nocēs. nec iudex ppe est cā sue mortis: sed potius illi q̄ eum iniuste accusant. ¶ Scdo arguit: qlibz faciēs ptra pscientiā ppriā peccat. ad ro. xiiij. omne qđ nō est ex fide pctm̄ est sed cōscientia iudicis murmurat q̄ iste occidatur ḡ non est occidendus. ¶ Respondet. q̄ deponat pscientiā suā iudex. ¶ Scdo sic. iudex sic pnūciet ego te pdēno: vl te lex pdēnat. modo hoc totū est verum. cui ꝝo iudex assentit. ⁊ sic nō facit ptra pscientiaz sed si habeat pscientiā erroneā tunc dices. ad hāc sententiā iudex obligat: vel ad hūc actuz: hic actꝰ est peccatū: ergo ad pctm̄ iudex obligat. qz ponat q̄ locus ⁊ tempus pcurrāt in quo dz iudicare ⁊ nō pōt deponere pscientiā. ¶ Rādebis pcedēdo conclusionez q̄ alqs ad pctm̄ obligat ex stultitia sua: qz nō deponit pscientiā. ¶ Vñ q̄dā doctor i fine p mi sententiaꝝ q̄stione. xiiij. ponit hanc pclusionez. Licet creatura rōnalis nō necessitat aut obligat ad peccādū: tñ ipa obligat ad faciendū aliquid in casu qđ est sibi peccatū. Vel dices maior est falsa. ad istū actū non obligat. medietas eius quo ad intensionē sufficit: ⁊ sīr de sentētia pōt sub alijs ꝝbis vl remissionibus pnūciari. ¶ Sz ibi pōt replicari: ad hūc actū vel simile vel aliqđ hmōi cuz isto stat q̄ deꝰ non obligat ad pctm̄. nec ad pctm̄ deus obligat si hō prudēter se hēat: ꝛz hō ex sua stultitia ad hoc se inuoluit. ¶ Terio ar. iij. q. vij. ca. postulatus dñs dz q̄ nō añ iudicādū ē q̄ ad pscientiā nr̄az reuertamur. ⁊ q̄d placeat deo siue displiceat debem⁹ discernere. ⁊ i ca. tūc. xi. q. iij. tūc ꝝa est absolutio p̄sidēt; cū iterni seq̄t arbitriū iudicis. ḡ a ꝛrio nec absolutio ⁊ multo min⁹ pdēnatio. ¶ Itē i ca. sūmopere ibidē dz q̄ scōm qđ in lege hūana vl diuina pstitutū ē dz iudicare. ⁊ post nō ex corde nr̄o: ꝛz pcepto diuino snīaz pdēnationis pferam⁹. ⁊ in cap. eterni de sen. ⁊ re. iudi. li. sexto. dz in ferendis sentētijs pre oculis hēat solū Moysen illi⁹ imitās exēplū: q̄ q̄relas populi tabernaculū ingressus ad dñm referebat: vt sm ei⁹ iperiū iudicaret. ¶ Itē in eodē ca. eterni dr. si qs inqt Inno. quart⁹ aut ꝛu dex ecclesiastic⁹ ordinari⁹ aut delegat⁹ fame sue pdigus ⁊ ꝓprij p secutor honoris ꝛ psciētiā ⁊ iusti tiā in grauamē alteri⁹ ptis in iudicio q̄cq̄ fecerit p gram vel p sordes ab executiōe officij p annum nouerit se suspēsum: ad estimationē litis pti quā le serat nihilomin⁹ pdēnādus. hic nō dicit ꝛ allegata. sed ꝛ psciētiā ⁊ p sordes falsor. Et. C. de iudicijs q̄ iudices iurāt oīno se se cū ꝛitate ⁊ legū observatione iudiciū disposituros. ⁊. ff. de arbi. l. qua lē. vbi dr q̄ olmode dicat qđ sibi videt. ¶ Ad oēs istas leges dr: q̄ intelligunt nisi vbi qs pbat nocens p testes oīm exceptione maiores. ¶ Sed dices: sancti⁹ est nocentē impunitū relinq̄re: q̄ innocentē pdēnare. ff de penis. l. absen. ⁊ ad hoc pōt introduci Aristoteles in pblematib⁹: sicut facimus in p̄ncipio quarti. ¶ Rādet q̄ ceteris paribꝰ: hoc est qñ est tāta apparētia testiū de innocētia sicut de nocētia: nō debet aliqs pdēnari. ¶ Quarto arg sic: Daniel repḡhendit iudices ⁊ populū. Dani. xiij. q̄ pcesserunt sm allegata ⁊ pbata dicēs. sic fatui filij israel nō iudicātes: neq̄ qđ vez est cognoscētes: cōdēnastis filiā israel: ⁊ tñ senes deposuerunt Susannā rē habuisse cū iuuene: ḡ iudex sciēs vez nō dz acq̄escere sentētie falsе testiū. ¶ Rādet: q̄ testes erāt refragabiles: qz male vite ⁊ tales cognit⁹ ⁊ Susanna magne fame iter oēs. Q; pz: q̄ ipsa talis existimabat interi⁹: qualis exterius: sed exteri⁹ putata est casta: qz post q̄ senes locuti sunt erubuerūt seruꝰ vehemēter: qz nūq̄ dict⁹ fuit sermo hmōi de Susanna. ꝓterea debebāt diligēt⁹ examinare illos testes: sicut Daniel fecit separādo eos ad partē. mō volumus dicere q̄ iudex debet in illo casu oīm mō possibili q̄rere modū refellendi testes: qđ optime fit more Danielis separādo eos ad partē: ſz cū toto illo stat q̄ testes falsi ex hypocrisi appareāt fide digni ⁊ inter se pueniant añ aduētū ad iudiciū q̄ i nullo digladiabunt: i nullo inquā ptinēte ad iudiciū. ⁊ in illo casu posita est cōclusio p̄fata. ¶ Quinto arg. si pclusio esset ꝛa seq̄r q̄ Pilat⁹ nō peccasset cōdēnando xp̄m ad mortē. ꝓns est klm. ⁊ ꝛ ꝝbū xp̄i. Non hēres ptātē aduersus me vllā/nisi tibi datū esset desup. Propterea q̄ me tradidit tibi maius pctm̄ hz. volebat saluator dicere/q̄ Judas ⁊ iudei q̄ tradiderūt me tibi/maius peccāt q̄ tu. qz illi ex inuidia ⁊ auaritia: tu aūt timore humano. ⁊ ꝓna ptz. qz pcessit sm allegata ⁊ pbata. ¶ Rādet negando seq̄lā: nihil em̄ pbarūt ꝛ xp̄m. Matthei. xxvi. Principes aūt sacerdotū ⁊ oīe cōsiliū q̄rebant falsum testimoniū ꝛ Jesum: vt eū morti traderent ⁊ nō inuenerunt cū multi falsi testes accessissent. ⁊ Matthei xxvij. Sciebat aūt Pilat⁹ q̄ ꝓter inuidiā tradebāt eū: dicebat. non inuenio causam mortis in eo. innocens ego sum a sanguine huius iusti: vos videritis. ꝓterea accepta aqua lauit manus coram populo: proposuit eis insignem latronē Barrabbā existimans occasione illius liberare Christum: et postea flagellauit Christū vt verberibus eius tādem impudentie illorum satisfaceret: quia non licuit Romanis virū dannare non iuridice. Actuū xxv. sed q̄ primo clamorem populi ⁊ sacerdotum

Dealiaco.

dicentiū si eū dimiseris nō es amicus cesaris. audiuit vidit se constitutū inter duo: vel incurrēde idignationis iudeorū ⁊ in periculo perdēdi officij: vel perdēdi inocētis sciti esse talis: adhesit scdo a q̄ se debuit plō gare. et propterea grauiter peccauit mortalit: sed p pter causas dictas peccatū ei⁹ diminuebat a tāto: ſz nō a toto. nihil em̄ pfuit lauare manus: ⁊ pdere innocentē. ¶ Sz tūc dices saltē ministri et carnifices eū occidentes non peccauerūt. ⁊ ratio est. q̄ lictor ⁊ minister dubitant inocētiā dānari ad mortē possunt eū occidere absq̄ peccato. qđ probo. quia nisi sic: oporteret q̄ faceret nouā indaginē an ille sit nocēs an innocens: et sic eūdū esset a capite ad pedes. ¶ Preterea i feriorꝝ trāsitus ad bellū cū superiore dubitans an bellum sit iustum an nō: excusat: et non nisi: qz dz in casu dubio parere superiori. ⁊ hoc pōt vallari p mōachos respectu abbatis: ⁊ istud ptz. xi. q. iij. ca. quid ergo.

¶ Rādet q̄ est color i argumēto ad excusandos simplices iudeoꝝ: etiam eos simplices qui xp̄m torq̄bāt Sz nō obstāte illo colore ponūtur ppositiones seq̄ntes. ¶ Prima ē minister grauit peccat occidendo aliq̄ pter preceptū superioris q̄ scit inocētē: ⁊ inocēter cōdēnatū. ptz qz cōstituit inter duos supiores q̄z vn⁹ nō pcipit rōnabiliter: nec rōnabil⁹ pcipe pōt: et alter est superior iferioris ⁊ alteri⁹ supioris cui est obediendum. Et istud ptz ex risione petri ⁊ ioannis ad sacerdotes actuū. iij. si iustū est i ꝛspectu dei vos potiꝰ audire q̄z deū iudicate. ac si dicerēt nō potestis ita iudicare. ¶ Scda ppositio. vbi iferior dubitat an sententia superioris sit rōnabilis: excusat p obedientiam illi parendo. hoc ptz p probatiōes iter arguētū adductas. ¶ Tertia ppō: torquores occidentes christū eū occidēdo peccabāt. eodē mō ⁊ lictores martyrū. ¶ Et si dicas luce. xxiij. dz: pater dimitte illis qz nesciūt qđ faciūt. ¶ Rādet glossa marginalis. nō p eis orat qui per inuidiā ⁊ superbiā filium dei occiderūt: sed p eis qui zelū dei hītes: sed nō scōm scientiā nc scierūt qđ fecerūt. puto q̄ nō est credēdū q̄ oēs peccabāt in occisiōe christi: multis em̄ displicuit. vir eniz audebāt eū occidere in die festo sacerdotes timētes ne a pplo eriperet ab eoꝝ manibus ꝓpter miracula patrāta ab eo facta ⁊ celebrē famā quā de eo hēbāt. Eoꝝ vn⁹ Joseph⁹ in bello Judaico ꝓpt excellentiā vir audebat eū vocare vez hoiez. ¶ Sz dices. i. ad corith. ij. Si em̄ cognouissent nūq̄ dñm glie crucifixissent. ¶ Hoc itelligit de multꝫ simplicib⁹ deceptis a legisperitis. ¶ Vel si cognouissent eū esse deū: qa sacerdotes nō putabāt messiā eē deū: nō ei putabāt se posse occidere deū. Vel sic. a p̄ncipio p scripturas cognoscebāt messiā venisse ⁊ oīa i eo ipleta q̄ de messia dicta fuerāt scōm pphetiā iacob: viderūt idumeū alienigenā herodē regnātē: postea qz p̄dicauit ꝛ eorū vitia aduenīēte praua affectiōe corꝝ pebat eorū iudicū. ¶ Ecce: si q̄s doctū virū prosequat inuidia quicquid ab illo dz tpe inuidētie capit in peiorē partē: cui añ iueteratū odiū i reb⁹ grauib⁹ credidit ⁊ hoc tota die p oculis videm⁹. ¶ Sz si lictor sciat aliquē innocētē q̄ pbatus est nocēs in foro exteriori: dubiū est qđ agere debeat. Est bona apparētia q̄ pōt procedere more iudicis si videat testes irrefragabiles ⁊ adamussim examinatos. ¶ Positio opposita potest defendi. ⁊ dz q̄ nec reperit apd leges vl canones expresse q̄ hō dz pcedere scōm allegata ⁊ pbata quādo pstat ei de opposito. Et ad ca. si sacerdos de offi. ordi. dz q̄ illud non est ad ꝓpositū. qz illud loquit de iudice qui scit aliquē culpabilē q̄ nō est pbat⁹ in foro exteriori culpabilis de q̄ iudex dz tacere cū nō possit pbare pctm̄ alteri⁹ occultū tacēdū est. Et qñ arguebat. quilz pōt tergiuersari nō dādo sentētiā in iudicio dicēdo q̄ pstat ei de opposito. ¶ Rādet negādo pñam. lz em̄ difficilius sit pbare negatiuā q̄ affirmatiuā: pōt tñ pbari negatiua pbādo q̄ ipse nō interfuit: ⁊ ita de alijsque occurrere possunt. ¶ Sexto p̄cipaliter arguit sic. lex pōtificia p̄uat hereticum bonis suis. ex de here. ca. vergētis. ⁊ ca. cū scōm eo. ti. lib. vi. ⁊ tñ illa lex est ꝛ ius nature ⁊ diuinū q̄ aliqs spoliet bonis suis vere possessis: igit nō requirit consōnātia legis hūane ad legē diuinā. pbatio minoris. nō em̄ sufficit p̄uare istū a bonis suis ꝓpter culpā: vel qz peccat. qz tūc quilz peccatoꝝ pdit dñium suarꝝ: qđ est falsuz. multi em̄ reges in grauissimis peccatis mānserunt dñi rex suarꝝ. vt ptz de achab idolatrie dedito: ⁊ Salomone seducto p mulieres. ⁊ ita de Hieroboā filio Nabath. de manasse filio ezechie regꝫ iuda. Nabuchodonosor. sennacherib ⁊ similib⁹ qui adhucnāserūt reges. hoc ptz de Saule quē dauid p̄mi regū. xvij. vocauit regē: ozo dñe mi rex audi ꝝba serui tui. Q; ante peccauerat grauiter patet. p̄mi regū. xv. hoc qđ dz illic ꝓ eo qđ obiecisti sermo nē dñi abiecit te dñs ne sis rex. ⁊ scidit dñs regnum israel a te hodie ⁊ dedit illud proximo meliori te. vbi ponit pteritū p futuro ꝓpter pphetie certitudinez. ¶ Ozo solutiōe dubitatiōis p̄supponam⁹ q̄ ille ē hereticus q̄ est christian⁹ tenēs heresim cū pertinacia: si q̄s in fide parat⁹ est corrigi nō est heretic⁹. patet. xxiij. q. iij. ca. dicit apostolus. ⁊ xxiij. q. iij. p̄ma. cap. hec est fides. hoc ptz in cap. dānam⁹ de summa tri. ⁊ fide catho. in ꝝbo pinaciter. Ille est ptinax q̄ deberet derelinquere suū iudiciū vel acquirere iudiciū secūdū psiliū sapiētū ⁊ nō facit. ¶ Heresis est dogma falsuz fidei ex thodoxe ꝛ. thodoxe ꝛ. p ꝛpianū itelligo baptisatū. ¶ Rādet negādo minorē: nullo em̄ mō est cōtra legē nature: nec ꝛ legē diuinā q̄ hereticus pdat dñium rex suarꝝ sed culpa nō est cā p se hui⁹: sed p̄sticutio rōnalis pōtificis in odiū criminis. dñium em̄ ciuile nullaten⁹ fundat in charitate: nec eā p̄supponit nec canonicū nec euāgelicū. ⁊ sic istud pctm̄ est solū causa p accidēs. qz añ p̄stitutionē pōtificis nō p̄uabatur heretic⁹ suis bonis: ⁊ nō est incōueniēs q̄ aliquis ꝓpter culpā suā p̄uet bonis suis ꝓpter cōstitutionē hois. ¶ Sz ꝛ istud arguit sic. fili⁹ nō peccat saltē nō opz. ergo iniuste p̄uat hereditate paterna. ¶ Rādetur negādo p̄suppositū. ptz em̄ qz nihil habet: in nullo pōt succedere heres: q̄ pozno hereditatis debet filio patris nihil habētis. sed nec est inconueniēs q̄ p̄uetur bonis habendis: sicut contingit in crimine lese maiestatis vt. C. ad le. maiestatis quisq̄.

¶ Preterea ponat q̄ sortes anteq̄ cadebat in heresim promisit dare platoni viginti pro aliquo opere ei exhibito. arguit sic. de iure nature ⁊ diuino est satisfacere operario: merces detenta laborū est peccatum clamās in celū. Jsta lex est positiua humana: ḡ debet altera legi cedere. qđ si cōcedas eodēmodo probabo q̄ danda sunt ista bona filijs: qz secūdū ius nature succedūt in aliqua portiōe assis. vt puta in sexcūcia sextanti quadranti vel in simili uncia scōm pluralitatem vel paucitatem heredum. ⁊ aliquoꝝ bonoꝝ ad eum spectantiū habet dominū. ¶ Ad secūdum argumentū respōdetur q̄ debet satisfacere laborātibus in vinea vel in orto ante crimē p̄missuz: ⁊ respublica q̄ capit dñium bonoꝝ hui⁹ heretici si sciat debet satisfacere ijs qui laborarunt ante heresim: qđ⁹ tūc

debebaꝫ dñiuꝫ solutiõis. Sed nõ est idẽ de hereditꝫ de nullo esñ iure est eis ꝓferre bona hereditaria: nisi aliqui mãserint defuncti: modo ipse perdit ꝑ heresim oĩa sua ac si in taxillis vel alia via illa perderet.

¶ Scõo arguit. hereticus perdit dñium rerum suarum: vel hoc est post heresim occultã ꝓmissam: ⁊ hoc nõ: qz tũc pari ratione põtifex desinet esse caput ecclesie: ⁊ sic incerta essent rex dominia: ⁊ incerti essent põtifices. vel post sententiã diffinitiuã. ⁊ hoc nõ: vt ptꝫ libro sexto cap. allegato cũ scõm. cum maximus põtifex dicat cũ scõm leges ciuiles nepharias naturę ꝓtrarias incestas nuptias cõtrahẽtes ex ipso suarum rex dñium pdant. ⁊ mulier humanã legẽ transgrediens (presertim parẽtibus suis nõ consentientibus) raptoris nuptijs eligẽs bona oĩa que sibi per legem venerãt a raptore aꝯ alijs consortibus raptus ipso iure amittat: certoꝯ casu deferãtur in fiscũ. ac etiã illicitas species trãsuehẽs aut rerũ vectarũ ꝓfessionẽ omittẽs ea rundẽ specieꝯ ⁊ reruꝫ ꝓprietate hoc ipso ꝓmuetur: ⁊ fisco rerum ac specieꝯ dictaruꝫ ꝓprietas acquiratur. ¶ Ecce istud caput dicit eo facto perdit dñium rex suaꝯ. ¶ Hic est multiplex modus dicendi: aliquibus dicentibꝰ q homo rerũ suaꝯ pdit dominiũ ꝓpter heresim occultam. ⁊ q ꝓpter talẽ heresim ꝑapa desinit esse papa: ⁊ sic papa non potest errare in ijs q̃ fidei sunt in sẽsu ꝓposito. ¶ Alijs opinantibus ⁊ ꝓpter heresim occultã quis nõ pdit dominiũ rerũ suarũ sed ꝓpter manifestã: sed illud est rationabilius. ¶ Tertij dicũt q nemo perdit dñium rerum suarum simpliciter quousqz declaretur talis iuridice. ⁊ iura q̃ videnꝫ dicere q sic per factũ publicum: intelligẽda sunt q tũc nõ est opꝫ testimonio extrinseco: qz ex euidentia facti talis ꝙincetur. ⁊ istud est rationabilius ne fiant dissonãtie inferiorũ contra superiores qui sunt ꝓcliues i eos latrare. ¶ Prim⁹ modus est irrationabilis vt inter arguendũ dictum est ꝓpter incertitudinẽ dominiorũ ⁊ superioratis: sz heresis occulta hoc operaꝫ q heretici nõ possũt alienare illa bona a tpe ꝓmissi criminis: ⁊ alienatio nõ tenet in qua cũ manu inuẽta fuerit. fiscus post sententiã illa sibi applicat. hoc ptꝫ dicto cap. ℣. ꝓficatiões.

¶ Sed dices: vel simpliciter desinũt esse dñi illarum rerũ suaꝯ post heresim occultã vel nõ. si scõm/ quare non possunt alienare res suas? ¶ Rñdetur: q legislator iuste põt ꝓhibere ne res suas alienet: sic scilicet q alienatio nõ tenet dato q res maneãt. ¶ Sz cõtra istud arguitur. argumentũ de incertitudine nõ mouet: incertũ est aũt: an iste est baptisatus ⁊ per cõsequẽs an est sacerdos ⁊ forte simoniacus in episcopatu. ℊ argumẽtũ de incertitudine nullũ. ¶ Preterea papa cõprimũ labiꝫ in heresim occultã nõ est mẽbrũ ecclesie: ergo nec caput eiusdem. ¶ Respõdetur negãdo añs: multo esñ maior est certitudo in assumpto cõ in casu nostro: facile ab extrinseco ostẽdi potest an quis ést baptisatus: an quis adeptus est episcopatũ simoniace. ⁊ simonia nõ impedit quin quis sit episcopus vt ptꝫ in. xxv. distinct. iiij. hic autẽ heresis occulta nulli alteri ab heretico potest patere naturaliter.

¶ Ad aliud nego q papa hereticus occultus nõ est mẽbrũ ecclesie. ⁊ vnitur cum alijs membris in signo fidei: licet nõ in vnione charitatꝫ qõ nõ requiritur ad summũ pontificatũ. ¶ Sed dices si ista dominia nõ fundantur in fide vel in charitate: gentiles sunt vere reges in suis regnis: ⁊ per ꝓns Christiani male agũt capientes ab eis eorum regna: cum capiant alienuꝫ inuito dño. ¶ Rñdetur. q multiplices sunt infideles, aliqui sunt possidentes terras nostras: vt agareni. et de illis nõ est color in argumento. cũ illi teneant alienum. Vel loqueris de gẽtilibus qui nihil in terris nostris habẽt: sed iustis titulis acquisierũt regna a ꝓcessoribꝰ puta iure hereditario: matrimonio emptiõe vel donatione: ⁊ distinguo de illis. vl illi impediũt prędicatores ꝓdicare ℣bũ dei subditis: ⁊ impediũt plantationẽ religionis Christiane. ⁊ tũc terre sunt remouende ab eis. impediunt gloriam dei et sunt inutiles reipublice. vel si non impediant fidem catholicam in eis plãtari nolũt tamẽ esse christiani: adhuc possunt mutari de suo regno ⁊ christiani poni in eoꝝ loco dãdo eis aliquid inter christianos. Tertio arguit sequeretur q infideles essent liberioris conditionis cõ fideles. quia propter heresim non desinunt esse domini rerum suarum: secus est de ꝛpianis. sz hoc ẽ incõueniens igitur. ¶ Preterea vel ille qui intẽdit alienare sua bona anteq̃ incidat in heresim pertinacẽ pdit dominiũ rerum suarũ vel non. si primũ. Cõtra adhuc nõ est hereticus. si secundũ. Cõtra cõmittit fraudẽ contra legem. ¶ Ad tertium nego consequentiam: sicut bon⁹ regens indisciplinabiles derelinquit icõpositos: quos diligit arguẽs. ꝓme ad corinthios. v. Quid ad me de his q̃ foris sunt? secundũ ℣bum comici: licentia deteriores sumus. ¶ Ad illud rñdetur secũdũ nuda ℣ba legis talis non perdit. et anteq̃ sit hereticus dat sua bona: videtur q datio teneat. sz si quis labatur in heresim occultaz: et postea resipiscat nõ est necesse facere conscientiam de possessione bonorum suorum. ⁊ secundum indulgẽtiam põt postea illa alienare. ¶ Sz contra istud arguitur. C. eo. ti. l. manicheos et. l. cognouim⁹ filij non priuantur bonis suis. ergo male dictum est. ¶ Respondetur qñ canones ⁊ leges cõtra dicunt. et potissimum in materia spectante ad fidẽ vl de peccato standũ est in canonibus relictis legibꝰ: leges nõ dedignantur imitari canones. de no. ope. nũci. intelleximus. ⁊ istõ ptꝫ. x. distinc. per totũ. ¶ Sed contra istud arguitur sequeretur q modus arguẽdi non valet: imperator in iure cesareo hoc statuit. ergo hoc est faciendum vel hoc est seruãdũ. et per ꝓns nõ est efficax argumentũ arguendo ex legibꝰ. sicut aug. scribẽs ad hieronymũ dicebat. si vna ꝓpositio sacri canonis est falsa quid soliditatis erit i sacro canone? sic i proposito. ¶ Rñdeꝯ q sunt multe vocate leges in corpore iuris iuri diuino ⁊ canonico repugnantes et per consequẽs non sunt leges. ¶ Secundum leges filius vnius germani potest copulari matrimonio cũ filia alteri⁹ germani. vt i iusti. de rap. ℣. inter. et. C. de nuptijs le. nemini. secundũ canones tales debent penitus seperari. de consangui. et affi. capi. nõ debet. ⁊ xxxv. q. iij. progeniẽ. ¶ Scõz leges dãnatur homo q̃ apprehensam in adulterio tenet vxorez. C. de adul. l. crimen. et. l. cast. sed secundum deũ et iura canonica posset eam tenere: potissimũ cum ipsa vult ab adulterio recedere. iij. q. i. obaudiꝫ. ¶ Scõm leges i multis casibus licz vxorẽ repudiare. ⁊ matrimoniũ rite contractum dissoluere. xxvij. q. ij. sunt qui dicunt. et. d. ꝑ. sed hoc obuiat iuri diuino. matth. xix. ¶ Scõz leges in longissimo tẽpore possessor malefidei prescribit. qõ bene est vetitum de regulis iuris li. vi. possessor male fidei. ¶ Cõcedo q hec ꝓna sine addito nihil valet qz ꝑsupponit in antecedẽte ad hoc q sit illatio q lex diuina nec canonica sit in oppositũ. ¶ Si dicas. ergo ad bñ inferendũ oportet cõsiderare legẽ diuinaz ⁊ canonicã. ¶ Cõcediꝫ. sz qz rare sunt leges heteroclite cesaree admittimus modũ arguẽdi simpliciter. qz erãt

condite a sapientibꝰ nisi oñdatur in lumine naturali vel in iure pontificio vel ex cõstitutione patrie nõ habere locũ. Lex esñ diuina hãc ẽminentiã hz sup ceteras leges q nihil falsitatis in eo cõtineãt nec suspectiones de falso in sensu intellectu a spiritu sctõ scõz illud psalmiste psal. cxviij. Lex dñi imaculata: eloqa dñi eloquia casta: argẽtũ igne examinatũ terre purgatũ septuplũ. psal. xi. ⁊ ignitũ eloquiũ tuũ vehemẽter. psalmo. cxviij. ¶ Septimo ꝓncipaliter arguitur scõm leges emens agros in quib⁹ est thesaurus absconditus potest totum tenere sibi ipsi. vt ptꝫ per parabolam saluatoris matthei. xiij. ⁊ tamẽ hoc est ꝓtra equitatẽ naturalem: cũ capit alienũ inuito dño nullo dato ꝓcio. ¶ Rñdetur q thesaurus ꝓprie est res mobilis absc̃dita ab ignotis dñis tpe vetustiori hoc ptꝫ. le. vnica. C. de thesau. secus si esset pecunia murata. iam ꝓprie nõ vocaꝫ thesaurus. Et ad formam argumenti ꝓcedo q aliquis licite potest emere agrũ vt habeat thesaurũ: scõm parabolã saluatoris matthei. xiij. ratio: nullus erat dñs illius thesauri: licet illi⁹ thesauri aliqs erat dñs. ꝓior pars q̃ nostro instituto sufficit ptꝫ. l. nunq̃ ℣. thesaurus. ff. de acq. rer. do. mõ regula gñalis est qõ in nullius potestate est id occupãti ꝓcedit iusti. de re diui. ℣. fere igitur destric. intẽtio emẽtis est emere illos agros: ⁊ cũ thesaurus nõ est in possessione dñi qui possederat: agrũ de iure naturali capit thesauꝝ. nec tenetꝫ aliquid reddere antiquo dño. ¶ Sz ꝓtra istud arguitꝫ iusti. de re. diui. ℣. thesauros dicit diuus iustinian⁹. si quis in alieno loco nõ data ad hoc opera: sed fortuito casu inuenerit: dimidiũ dño soli cõcessit diuus Adrianus. ⁊ dimidiũ inuentori. vbi accursi⁹ in glosa nõ data ad hoc opera alias totũ reddere dño tenereꝫ. ¶ Respõdetur. imperator nõ est cõtra nostrã solutionẽ: imo expresse ꝓ nobis thesauros quos quis in loco suo inuenerit diuus Adrianus naturalẽ equitatẽ secutus eis cõcessit qui eos inuenerint. modo iste iuenit thesauꝝ in loco ꝓprio. ¶ Octauo arguitꝫ. si alluuio paulatim de agris meis raserit longa intercapedine tẽporis nihil mihi soli relinq̃t ⁊ sc̃z iura perdo dñium meoꝝ agroꝝ in illo casu: nõ mõ perius ciuile: sed per ius gẽtiũ. vt ptꝫ de in. ℣. de re diui. ℣. quod ꝑ alluuionem. sed istud est cõtra equitatẽ naturalẽ inuito dño tollere mea. ¶ Rñdeꝯ negãdo q illa lex sit iniqua: poterãt ponere impedimentũ resistẽdo aque: ⁊ si nõ ponatur mee negligentie imputabitur. Et qz occulta est ablatio a flumine congruũ est ꝓpter certitudinẽ dñiorũ q ager meus ablatꝰ accrescat dominio vicini. alioquin essent iurgia in partitione dñiorũ. sec⁹ est vbi vis fluminis aliquã partẽ de predio meo eraserit: ⁊ vicino predio appulerit adhuc predium manet meũ: ⁊ arbores eiusdẽ si nõ egerit radices in fundo vicini. ¶ Mono arguitur. aliqua est lex humana capiens bona in naufragio: ⁊ illa obuiat equitati naturali: qz afflicto nõ est danda afflictio. Ꝙ talis sit lex experimento nouerunt naufragi in occeano britãnico (⁊ vt referũt) gallico: dñi vicini certant an illa bona spectant ad eos vel ad regẽ. ¶ Respõdeꝯ illa est lex iniqua: ⁊ nõ lex cõtra equitatẽ naturalẽ/ fideles mercatores laborantes ꝓ republica ⁊ seipsis: afflictos iactura rex suaꝯ spoliare eorum bonis. Et tam dato q ejicianꝫ causa nauis alleuiãde. Hoc ptꝫ. ff. ad l. rho. de Jac. l. que allcuiandi. ⁊ hoc est verum nisi haberẽtur ꝓ derelictis. ⁊ hoc põt cõstare ex quãtitate rei: vel qz nemo inquirit: nec tales res possunt vsucapi: quia in eis deficit titulus ꝓ derelicto. vt in l. si quis merces. ff. ꝓo derelicto. Sed quis aliqd reperiens post crebram proclamationẽ quis est verus dñs potest dare pauperibus: ⁊ si ipse sit pauper potest sibi ipsi applicare. ¶ Decimo arguiꝫ. de iure naturali est qõ nullius est id occupanti ꝓcedatur: ergo meuius capiens feram letaliter vulneratã a titio efficitur dñs illius fere: sed hoc est incõueniẽs: qz titi⁹ erat causa captionis illius fere. imo hac via tenebo feram captam rete tuo: ⁊ in agro tuo te ꝓhibente: qõ videtur incõueniens. ¶ Respondetur: cõcedendo q meuius est dñs fere capte. istud patꝫ in insti. de re. diui. ℣. illud quesitum est. illud quesitum est an si fera bestia ita vulnerata sit vt capi posset/ statim tua esse intelligatur: ⁊ quibusdã placuit statim esse tuã ⁊ eo vsqz tuam videri donec eam ꝑsequeris: si desinas persequi: desinere esse tuã: ⁊ rursus fieri occupantis. Alij putauerunt non aliter tuã esse cõ si ceperis: sed posteriorem sententiam nos cõfirmamus: qa multa accidere solent vt eam nõ capias: ⁊ hoc clarum est. etiam capiens feram in laqueo tuo efficitur illi⁹ dominus. l. si in laqueũ. ff. de acqui. re. do. ⁊ hoc est verum de fera siue in agro meo siue in alieno. efficior dominus apum de nouo venientum in ortum tuũ: sicut in ortũ meũ: ⁊ auium repertarũ in orto tuo sicut in meo etiã dato q prohibeas mihi ingressum in ortum tuũ. ¶ Oppositũ tñ tenet glo. ⁊ allegat ℣. plane ru. de qua loquimur. sed ℣. ille non est pro eo bene dicit ille ℣. si preuideris ingredientem fundum poteris cum prohibere iure ne ingrediatur. sed nihil dicit an capiẽs ipsam sit dominus rei. Et istud etiam ꝓbatur. ff. de acqui. re. do. ⁊ in ea. ru. apũ ⁊ per glosam in. l. diuus. ff. de ser. rusti. predi. sed capiens tenebitur actiõe iniuriarũ. Loquor hic de fera que in nullius potestate est: nõ loquor de cuniculis ⁊ feris inclusis in cuniculario tuo vt in Rouhal ⁊ tunyngam: fere ille sunt domini loci cum ab eo includantur ⁊ ire ⁊ redire solent. secus est de domesticis bestijs q̃ manent prioris domini. dato q conspectum eius aufugerint: ⁊ difficilis sit earꝫ prosecutio. ¶ Ex isto patꝫ q missilia iacta in vulgus primi occupãtis fiunt: ⁊ peccat capiẽs a primo capiente inuite. sed si fortior prosternet debiliorẽ ante acquisitionem male quidem agit: sed efficiꝫ dominus rei.

FINIS.

¶ Impressum est rursum hoc opus Parisijs sub recognitione et impensis Jodoci Badij Ascensij ad Idus Octobris Anni redemptionis humane. M.D.XIX.

Deo gratie.

7° di. 15. terez dño/